
UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00007148 0

P. TERENTII AFRI
COMOEDIAE.

RECENSUIT,

NOTASQUE SUAS

ET

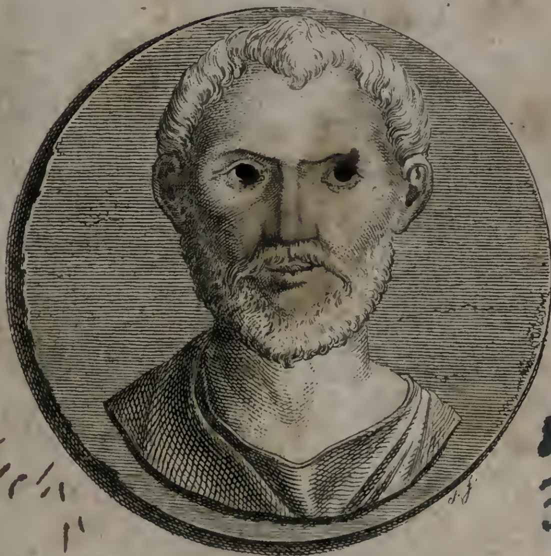
GABRIELIS FAERNI

ADDIDIT

RICHARDUS BENTLEIUS.

EDITIO ALTERA REPETITA

Denuo recenſita, ac Indice ampliſſimo Rerum & Verborum, tam in Textum quam Notas, aucta.

LIPSIAE
SUMTU E. B. SCHWICKERTI, A. MDCCXCI.

LECTORIBUS

S. P. D.

LIBRARIUS.

Quod iustis Bentleianae sagacitatis et eruditionis admiratoribus vehementer placuit consilium alius librarii, qui Bentleii Horatium viginti sex abhinc annis repeti formulis Lipsiensibus iussit, idem ego, hortante Reizio, desideratissimo viro, secutus sum, ita, vt, cum summus ille harum rerum iudex ostendisset, multum Bentleii decreta de Terentianis metris, diligentius examinanda, et reliquas eius copias in Terentii editionem collatas, iuuenibus optimarum litterarum studiosis commendari debere, equidem curarem, vt editio illa, accurate descripta, bene emi posset. Constituerat vero beatus nostrae editionis auctor, quem vel ex libello quodam ante tres et quod excurrit annos edito omnem locum de metro et caesura versuum pedumque penitus perspexisse constat, cum peculiarem de illo argumento addere dissertationem, tum locos quosdam poetae ex praeceptis a se scriptis emendare. Verum morbi diuturni vis, quam exstinxisse lumen illud nemo non luget, invasit eum, cum maxima pars huius editionis singularem Ipsius curam esset experta. Reliqua oportuit, sine vlla mutatione, fideliter tamen, repetere. Vtimini his feliciter et fauete! Scr. Non. Octobr. CIↃIↃCCXC.

RICHARDUS BENTLEIUS
LECTORI SALUTEM.

DOCTISSIMI viri *Gabrielis Faerni* Notas, quamvis saepius iam recusas, ideo Meis integras interserui; quod, nisi id fecissem, singulis pagellis ad partes vocandae essent, maiore meo labore, tuoque commodo minore. Quippe ille Romae vetustissimos omnium qui hodie supersunt Terentii Codices nactus, luculentissimam Editionem, *Petro Victorio* procurandam, moriens reliquit, sine cuius vel auxilio vel saltem usu quicquam hic novi adtentare, foret hominis de opera sua & existimatione ludentis. Eae tamen Notae, nisi multum fallor, sic Meis insertae, maiore cum fructu ac voluptate quam usquam alias legentur. De singulis enim iudicium meum interpono; & illius Codices Scriptos cum meis ubique comparo: qui a Faernianis proximam Vetustatis gloriam & dignitatem facile tutantur. Plurimos autem ad illius Editionem ipse meis oculis accurate contuli & exegi; qui vel in Bibliothecis Cantabrigiae vel Regia & Amicorum Londini habentur: eosque in Notis, ubi reconditae quid Lectionis & in paucis Membranis visae profertur, nominatim appello. Orthographiam autem Faerni, quam & vetustiores nostri servabant, secutus sum: Textum autem mille, opinor, locis immutavi; nusquam tamen, nisi cum in Nota modum mutationis causamque retulerim. De Metris, deque Accentuum (quod novum in Editione hac Repertum est) intervallis nihil hic te morabor: cum in sequente Schediasmate quod satis visum est dixerim. Quare hoc quicquid est munusculi, iam olim tibi destinato, sed festinatius nunc, ut evenit, celerique opera deproperato, fruere ac vale.

DE METRIS

TERENTIANIS

ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ.

IAMBICUS versus senorum pedum Latinis veteribus *Senarius* vocabatur, a Pedum & Ictuum numero. Horatius Art. Poet. 251. Ἄρσις. & Θέσις

> *Syllaba longa brevi subjecta vocatur* Iambus,
> *Pes citus: unde etiam Trimetris accrescere jussit*
> *Nomen Iambeis, cum* Senos redderet ictus
> *Primus ad extremum similis sibi.*

Sex, inquit, habet ictus versus Senarius; & tamen Trimetrus sive *Ternarius* Graecis vocatur; quasi tres tantum Ictus redderet, ob pedis celeritatem, praesertim cum totus Iambis puris decurrit. Latini igitur per *μονοποδίαν*, *singulos pedes*, hos versus dividebant; Graeci per *διποδίαν*, seu *geminatos*. Inde qui Graecis est *Tetrametrus*, Varroni a pedum numero est *Octonarius*. Juba rex apud Rufinum de Metris p. 2712. *Quod autem binis pedibus, & non singulis, scandatur Iambicus; vetus institutum est.* Et mox, *Unde apparet Heroicum singulis pedibus scandi etiam apud veteres solitum, Iambum autem binis.* Marius Victorianus p. 2497. *Per Monopodiam sola Dactylica scanduntur; per Dipodiam verò cetera.* Nescivit hic Bacchiacos & Creticos, quos etiam Monopodia dimetitur. Diomedes p. 503. *Feritur Senarius Iambicus combinatis pedibus ter.* Terentianus Maurus p. 2432. Διπρδία

> *Iambus ipse* sex *enim locis manet,*
> *Et inde nomen inditum est* Senario:
> *Sed* ter *feritur, hinc* Trimetrus *dicitur;*
> *Scandendo binos quod pedes conjungimus.*

Ictus, *Percussio* dicitur; quia Tibicen, dum rythmum & tempus moderabatur, ter in Trimetro, quater in Tetrametro, solum pede feriebat: *Ἄρσις* autem sive *Elevatio* appellatur; quod in iisdem syllabis, quibus Tibicen *pedem* accommodabat, Actor *vocem* acuebat ac tollebat. In *Thesi* autem sunt ceterae syllabae, quae Ictu destitutae minus idcirco audiuntur. Hos ictus sive Ἄρσεις, magno discentium commodo, nos primi in hac Editione per Accentus acutos expressimus, tres in Trimetris, quattuor in Tetrametris:

Poëta cum primum ánimum ad scribendum áppulit,
Id sibi negoti crédidit solúm dari.
Enimvéro, Dave, nil loci est segnítiae neque socórdiae,
Quantum íntellexi módo senis senténtiam de núptiis.

Etsi revera, quod Romani voluerunt, seni in quoque Trimetro sint Ictus; qui sic exprimi possint,

Poéta cúm primum ánimum ad scríbendum áppulít,
Id síbi negóti crédidít solúm darí.

Verum quia in paribus locis, 2, 4, 6, minus plerumque elevantur & feriuntur, quam in imparibus, 1, 3, 5, idcirco eos more Graecorum hic placuit omittere. Horum autem accentuum ductu (si vox in illis syllabis acuatur, & par temporis mensura, quae pedis Ditrochaei vel Ἐπιτρίτȣ δευτέρȣ spatio semper finitur, inter singulos accentus servetur) versus universos eodem modo Lector efferet, quo olim ab Actore in Scaena ad tibiam pronuntiabantur. Hoc quoque commodi in his Accentibus Lector inveniet; quod statim & ictu oculi Trochaicos ab Iambicis, qui in eadem scaena interdum locum habent, possit distinguere: si accentus scilicet in prima versus syllaba est, Trochaici sunt; sin minus, Iambici.

Caesura. OMNE versuum genus suam habet *Caesuram* sive Incisionem; qua verbum terminatur, & vox in decursu paulum interquiescit. Illa fere Caesura Romanis placuit; quae in priore tertii pedis syllaba fit: ut in Heroico:

Arma virumque cano | Trojae qui primus ab oris
Italiam fato | profugus Lavinaque venit
Litora, multum ille & | terris jactatus & alto
Vi superum, saevae | memorem Junonis ob iram.

Varro quidem apud Gellium XVIII, 15. *scribit observasse se in versu Hexametro, quod omnimodo quintus semipes* (id est, prior pedis tertii syllaba) *verbum finiret.* Mirum, quod *Omnimodo* dixerit, cum Lucretius jam tum variaverit,

Reddenda in ratio | ne vocare, & semina rerum.

& Catullus,

Omnia fanda nefan | da malo permissa furore.

Postea saepius Virgilius,

Lyrnessi domus al | ta, solo Laurente sepulcrum.

Homerus autem olim saepissime,

Οὐλομένην ἣ μύ | ρἰ ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκεν.

Non *Omnimodo* igitur dictum oportuit; sed *Plerumque.*

In Sapphico similiter Romani quinto fere semipede:

Pindarum quisquis | studet aemulari,
Jule, ceratis | ope Daedalea
Nititur pennis | vitreo daturus
Nomina ponto.

In Alcaico: *Doctrina sed vim | promovet insitam,*
Rectique cultus | pectora roborant.
In Phalaecio: *Multis ille bonis | flebilis occidit:*
Nulli flebilior | quam tibi, Virgili.
Sic & in Iambo Trimetro:
Jam jam efficaci | do manus scientiae:
Supplex & oro | regna per Proserpinae,
Per & Dianae | non movenda numina,
Per atque libros | carminum valentium
Refixa caelo | devocare sidera.
Hanc Caesurae sedem plerumque in Trimetris servant Poetae Comici: ut Noster;
Ne cuí sit vestrum | mírum, cur partés seni
Poéta dederit | quaé sunt adolescéntium:
Id prímum dicam | deínde quod veni éloquar.
& itidem Graeci:
Οι γὰρ βλεποντες | τοίς τυφλοις ηγέμεθα,
Ουτός δ᾽ αχολεθει | κάμε προσβιάζεται.
In Iambicis Trochaicisque Tetrametris Caesura plerumque fit post ditrochaeum secundum:
Demíssis humeris ésse vincto | péctore ut gracilaé fient.
Vídeo sentum squálidum aegrum | pánnis annisque óbsitum.

Illud autem in primis notandum; cum Graeci Magistri per διποδίαν Trimetros Iambos scandere juberent, semper eos intellexisse διποδίαν ἰαμβικην; adeo ut sic divideretur ex eorum ratione versiculus:
Ne cuí sit ve | strum mírum, cur partés seni
Poéta dede | rit quaé sunt adolescéntium:
Id prímum di | cam, deínde quod veni éloquar.
Οί γὰρ βλεπον | τες τοίς τυφλοις ηγούμεθα,
Ουτός δ᾽ αχολε | θει κάμε προσβιάζεται.
ubi vides primam Dipodiam in mediis verborum syllabis desinere, totamque Caesurae virtutem ac gratiam misere perire. Quare ego jam ab ipsa adolescentia in omnibus Iambicis praeter Tetrametrum Catalecticum, de quo postea dicam, aliam mihi scansionis rationem institui, per διποδίαν scilicet τροχαϊκήν, hoc modo,
Po | éta dederit | quaé sunt adolescéntium:
primo semipede quasi subducto & abciso, versu autem in Dactylum vel Creticum exeunte. Siquidem illa διποδία ex Trochaeis duobus, vel uno & Spondeo sive Epitrito secundo constans, *Commodare*, *Commodavi*, & cum Caesurae indole convenit; & verum Iambei rythmum auribus insinuat; & Poetae, dum versus hos fabricatur, praecipue mentem occupat; &, quod maximum est, in omni fere Comicorum metrorum genere principatum obti-

net; veramque caufam, cur in una Comoedia tot verfuum fpecies adhibeantur, fola demonftrat.

Varietas Metrorum. Iambici, Trochaici.

QUINTILIANUS Inftitut. Orat. X, I. *In Comoedia maxime claudicamus, licet* TERENTII *fcripta ad Scipionem Africanum referantur: quae tamen in hoc genere funt elegantiffima; & plus adhuc habitura gratiae, fi intra verfus Trimetros ftetiffent.* Mirificum fane magni Rhetoris judicium! Optabat fcilicet, ut Fabulae Terentianae, quae in primo cujufque Actu & Scaena a Trimetris inchoantur, eodem metro ac tenore per omnes Actus Scaenafque decucurriffent. Crederes profecto hominem numquam Scaenam vidiffe, numquam Comoedum partes fuas agentem fpectaviffe. Quid voluit? quod nec Menander nec ullus Graecorum fecit, Terentius ut faceret? ut ira, metus, exultatio, dolor, gaudium; & quietae res & turbatae, eodem metro lente agerentur? ut Tibicen paribus tonis perpetuoque cantico fpectantium aures vel delaffaret vel offenderet? Tantum abeft, ut eo pacto *plus gratiae habitura effet fabula*, ut quantumvis bene morata, quantumvis belle fcripta, gratiam prorfus omnem perdidiffet. Id primi Artis repertores pulchre videbant; delectabant ergo varietate ipfa, diverfaque ἤθη καὶ πάθη diverfo carmine repraefentabant. Marius Victorinus p. 2500; *Nam & Menander in Comoediis frequenter a continuatis Iambicis verfibus ad Trochaicos tranfit, & rurfum ad Iambicos redit.* Non ita tamen agebant veteres, ut ab uno in aliud plane contrarium repente exilirent; ab Iambicis in Dactylicos; fed in propinquos Trochaicos, ipfo tranfitu paene fallente. Quod ut clarius confpiciatur; omnem Terentianam copiam hic fiftam, unoque & eodem pede Ditrochaeo univerfam fere emetiar.

ILLUD tamen prius admonendum; ut a Trimetris fuas Fabulas, rebus fedatioribus, noftrum inchoaffe; ita femper Tetrametris finiffe; quod fabulae Cataftrophe, cum res turbulentae paulatim & aegre confilefcerent, hoc carminis genus poftularet, magno fpiritu effundendum. Prae omnibus tamen, Trochaici pleni firmum Actoris latus requirebant; qui numquam fcilicet nifi in maximo affectuum tumore veniunt; efferendi, non ut quidam autumant, *tarde lenteque*, fed

Clamore fummo, cum labore maxumo.

Unde factum, ut cum alias in διποδίᾳ Spondei vel Anapaefti placuerint; in his Trochaei vel Dactyli ftudio quaerantur,

Crédo equidem illum jam ádfuturum, ut illam a me eripiát: fine veniat:

Átqui fi illam dígito attigerit, óculi illi illico éffodientur.

qui verfus, nifi toto pulmone exhaufto, pronuntiari apte non poffunt: in Trimetris vero clamofa haec πάθη inarefcerent prorfus & obmutefcerent.

Ditrochaeis igitur sic constituitur Iambus Trimetrus:

Id | sibi negoti | crédidit so | lúm dari.
Vi | cómmodavi | cómmodavi | cómmoda.

Iambicus Tetrametrus plenus:

Dum | témpus ad eam | rém tulit sivi | ánimum ut exple | rét suum.
Vi | cómmodavi | cómmodavi | cómmodavi | cómmoda.

Trochaicus Tetrametrus plenus sive ἀκατάληκτος,

'Adeon' hominem esse | ínvenustum aut | infelicem | quémquam ut ego sum.
Cómmodavi | cómmodavi | cómmodavi | cómmodavi.

Trochaicus Tetrametrus syllabâ deficiens, sive καταληκτικός,

Quót modis cón | témptus spretus? | fácta, transacta | ómnia hem.
Cómmodavi | cómmodavi | cómmodavi | cómmoda.

Pentametrus καταληκτικὸς; qui semel iterumve adhibetur.

Sánus es? Domum | íre pergam: ibi | plúrimum est. Revo | cémus hominem. | Sta ílico.
Cómmodavi | cómmodavi | cómmodavi | cómmodavi | cómmoda.

in his omnibus; commodius est, meo judicio, διποδίαν τροχαϊκὴν Caesurae accommodatam & congruam, quam ἰαμβικὴν ab ea deerrantem, in metiendo versu adsciscere.

Superest tamen unus Iambici generis, Tetrametrus καταληκτικὸς; in quo διποδία veterum Magistrorum ἰαμβικὴ sine controversia tenenda est; ob ipsam, a qua in aliis discedit, Caesurae concinnitatem:

Nam sí remit | tent quíppiam | Philúmenam | dolóres.
Ἄνδρες φίλοι | καὶ δήμοται | καὶ τὰ πονεῖν | ἐράσται.
Δημόσθενης | Δημόσθενες | Παιάνιευς | ἔγραψε.
Vi cómmoda | vi, cómmoda | vi, cómmoda | vi, cómmo.

Sed & in his διποδία τροχαϊκὴ tempus quidem & spatium exacte servat, in Incisionibus tamen peccat. Ceterum utram velit rationem Lector sequatur: Accentus in hujus Editionis Textu ambabus aeque conveniunt: at in nupera quadam, universi hujus generis, quorum ingens copia est, versus prava Caesurae distinctione jugulantur;

Concurrunt laeti mi obviam cup | pediarii omnes,
Cetarii, lanii, coqui, far | tores, piscatores.

Cum sic Caesura ponenda esset,

Concurrunt laeti mi obviam | cuppediarii omnes,
Cetarii, lanii, coqui, | fartores, piscatores.

Illud quoque in hoc genere observandum, pedem illum ante Caesuram *Mi obviam* & *I coqui* semper, ut hic, Creticum vel ei ἰσόχρονον media brevi esse oportere: nullum hic apud Nostrum Licentiae locum esse; non magis quam in fine Senarii. Haec versuum horum indoles & sola gratia est: quam in hac Editione

incolumem habent; in prioribus vero ante nos innumeris mendis ſtrangulatam & ſepultam.

Cretici, Bacchiaci, Choriambici. PORRO, ſuper hos Iambicos Trochaicoſque, etiam Creticis, Bacchiacis, Choriambiciſque verſibus, ſed ſemel tantum ſingulis, utitur Terentius; eiſque in Monodia duntaxat, numquam in Diverbio: hi, ringente licet invidia, nobis ſe apud noſtrum debent.

Creticus:	*Tanta ve*	*córdia in*	*náta cuiquam*	*út ſiet.*
	Cáſtitas	*cáſtitas*	*cáſtitas*	*cáſtitas.*
Bacchiacus:	*Adhúc Ar*	*chylís quae ad*	*ſolént quaeque*	*opórtet.*
	Honéſtas	*honéſtas*	*honéſtas*	*honéſtas.*
Choriambicus:	*'Obſtipuit*	*péctore con*	*ſíſtere nil*	*cónſili quit.*
	Cóntremui	*cóntremui*	*cóntremui*	*cóntremiſco.*

Hi tamen, more Graeco, noviſſimum ſibi verſum alterius generis adſumunt, ut pro Rythmi ratione cum ſtrepitu ac canore finiantur.

Clauſulae. DE *Clauſulis* ſic Varro apud Rufinum p. 2707. *Clauſulas primum appellatas dicunt, quod clauderent ſententiam: ut apud Accium;*

An haéc jam obliti ſúnt Phryges?

Nonnumquam ab his initium fit; ut apud Caecilium,

Di boni, quid hoc?

apud Terentium, Diſcrucior animi.

Huic ultimae adde aliam ex Noſtro:

Occidi.

Ceterum de *Clauſulis* hoc uno verbo dixiſſe ſufficiat: *Si ab eis initium fit;* liberae ſunt & nullius metri legibus adſtrictae: *Si ſententiam claudunt*, a praecedentibus legem accipiunt. Scilicet poſt Iambicos Tetrametros, vel Trochaicos Catalecticos, ab Iambo incipiunt; ut illa Accii,

An haéc jam obliti ſúnt Phryges?

& illae Noſtri,

Praeſciſſe me ante? nónne prius commúnicatum opórtuit?
Miserám me, quod verbum aúdio?
Múnus noſtrum ornáto verbis, quód poteris; & iſtum aúnulum
Quod póteris ab ea péllito.

Ita ſemper in ceteris: & ratio eſt, quod διποδία τροχαϊκὴ quaſi uno verſu continuetur,

Commúnicatum opórtuit: miſerám me quod verbum aúdio?

Unde in Trochaico pleno, quo διποδία conſummata eſt, a Trochaeo incipit.

Próin tu ſollicitúdinem iſtam falſam, quae te excrúciat, mittas.
Quícum loquitur fílius?
'Et illud rus nulla ália cauſa tám male odi, niſi quia prope eſt:
Quód ſi abeſſet lóngius.

Hanc ſibi legem fixerunt, ſancientibus aure ac rythmo, primi artis inventores: ſed in hac tamen ante nos Editiones peccant. Illud porro notandum; in Tetrametris ſolis apud Noſtrum, numquam in Trimetris, Clauſulis locum eſſe. Neque id omittendum, has & reliquas omnes apud Noſtrum Clauſulas in Cretico terminari, *Audio*, *Pellito*, *Filius*, *Longius*; una tantum excepta, Hec. V, 1, quae in Spondeum exit.

Aut né quid faciam plús, quod poſt me mínus feciſſe ſátius ſit.
Adgrédiar. Bacchis, ſálve!

Id tamen judicio, non caſu, a Poëta factum: quippe poſt hanc ſolam ex omnibus Clauſulam a Tetrametris plenis in Catalecticos Scaena tranſit, qui Spondeo finiuntur;

Salvé, Lache. Edepol crédo te non níl mirari, Bácchis.

De Licentia veterum Romanorum, Tragicorum Comicorumque, paulo inclementius loquitur Horatius, Arte Poet. 255. 'Iambicus,' inquit, verſus, — Licentia Terentiana, qua deflectit a Graecis Comicis.

Tardior ut paulo graviorque veniret ad aures,
Spondeos ſtabiles in jura paterna recepit
Commodus & patiens; non ut de ſede ſecunda
Cederet aut quarta ſocialiter. hic & in Acci
Nobilibus trimetris apparet rarus & Enni.
In ſcaenam miſſus cum magno pondere verſus
Aut operae celeris nimium curaque carentis,
Aut ignoratae premit artis crimine turpi.
Non quivis videt inmodulata poëmata judex:
Et data Romanis venia eſt indigna poëtis.
Idcircone vager, ſcribamque licenter? ut omnes
Viſuros peccata putem mea, tutus & intra
Spem veniae cautus? vitavi denique culpam,
Non laudem merui. vos exemplaria Graeca
Nocturna verſate manu, verſate diurna.
At veſtri proavi Plautinos & numeros &
Laudavere ſales: nimium patienter utrumque,
Ne dicam ſtulte mirati; ſi modo ego & vos
Scimus inurbanum lepido ſeponere dicto,
Legitimumque ſonum digitis callemus & aure.

Candide magis de iis judicat, venuſtiſſimus in tenui materia ſcriptor, Terentianus Maurus, p. 2433.

Culpatur autem verſus in Tragoediis,
Et rarus intrat ex Iambis omnibus:
Ut ille contra, qui ſecundo & talibus
Spondeon aut quem comparem receperit.
Sed qui pedeſtres fabulas Socco *premunt,*
Ut quae loquuntur ſumpta de vita putes,
Vitiant Iambon tractibus Spondaïcis,

Et in ſecundo & ceteris aeque locis:
Fidemque fictis dum procurant fabulis,
In metra peccant, arte, non inſcitia:
Ne ſint ſonora verba conſuetudinis,
Paulumque rurſus a ſolutis differant.
Magis illa Noſtri: nam fere Graecis tenax
Cura eſt Iambi, vel Novellis comicis,
Vel qui Vetuſta praecluent comoedia.

Ceterum quod in utriſque vituperat Flaccus, & in Comicis excuſat Maurus, hoc eſt: Quod in ſedibus paribus, ſecunda & quarta (nempe uterque per dipodiam Iambicam dimetitur: in ratione noſtra erunt prima & tertia, pedes ſcilicet ditrochaeorum priores) non volubiles pedes Iambum aut Tribrachyn, ex rythmi lege ac Graecorum exemplo; ſed tardos Spondeos ſive alios eis ἰσοχρόνȣς intulerint. Totum hoc, uno exemplo, & ſenſu & memoria facile tenebis. Graeci ad hanc formam in Iambicis;

Vi cómmodavi | cómmodavi, cómmoda.

Latini ad iſtam, non ſemper, ſed quotieſcumque vellent;

Vi cómmendavi | cómmendavi | cómmoda.

Vides *menda* ſpondeum bis poſitum pro Iambo *moda:* poſtremam ſedem violare numquam ſunt auſi. Idem & in Trochaicis obtinet.

Graeci: *Commodavi | commodavi | commodavi | commoda.*
Latini: *Commendavi | commendavi | commendavi | commoda.*

In his pedibus, excepto ultimo, pro brevibus longae ſyllabae adſumuntur; quod tamen, opinor, celeri pronuntiatione iuvabat & occultabat Actor, ne ipſe a Tibicine rythmum Graecum ſervante diſcreparet.

Quod ad Crimen autem hoc attinet; Tragicis quidem veteribus minor eſt excuſatio, cur non ad artis regulas verſus ſuos exegerint; cum toto ſtilo & colore a communi ſermone diſcreti, nova verba ac ſeſquipedalia pro lubitu finxerint. Fugiebant ſcilicet limae laborem; certi ſe in re ante inexperta & apud aures tum indoctas veniam impetraturos. Melius vero ac mitius de Comicis eſt ſentiendum. Profecto Terentius noſter, ſi quiſquam alius, in artis leges arte peccavit; ſtudio, non ignorantia; neceſſitate vel ſaltem commoditate inductus; & qualecumque illud delicti eſt, magnis virtutibus redempturus. Sermo enim ea de cauſa propius apud Noſtrum ad conſuetudinem accedit, quam apud Menandrum: oratio apud unum de medio ſumpta deque vita honeſtiorum civium; verſus minime cavi ſed verbis ſenſibuſque ſpiſſi: apud alterum, dum metro ſervire coactus eſt, ſtilus paulo elatior, & ſententiae dilutiores. Adde huc, conſonantes in Lingua Latina pro vocalium numero frequentiores eſſe, quam in Attica: adde omnia apud Latinos vocabula, monoſyl-

labis duntaxat exceptis, esse Barytona; de qua re mox plura dicam; & facile pronunties, minoris esse operae atque artis, ad Menandri normam Graece scribere, quam Latine ad Terentii.

Enimvero par & aequum est, ut eandem veniam veteribus Latinis demus, quam hodiernis qui Anglice scribunt poëtis concedimus: quorum nemo est, cui non indulgemus, ut syllabis interdum longis contra indolem rythmi loco brevium utatur. Nam ut Latini omnia metrorum genera de Graecis acceperunt; ita Nostrates sua de Latinis. Quo magis est dolendum atque indignandum, jam a literis renatis pueros ingenuos ad Dactylica, quod genus patria lingua non recipit, ediscenda, ferula scuticaque cogi: Terentiana vero metra, quae domi tamen & in triviis inscientes ipsi cantitant, Magistrorum culpa penitus ignorare. Trochaicus Tetrametrus Catalecticus, ut Terentio, ita Nostratibus frequentissimus est: De Metris in lingua nostra usitatis.

'Ego ille agrestis, | saévus, tristis, | párcus, truculen | tús, tenax.
Háppy is the | Coúntry life blest | with content good | heált an' ease.

Qui Trochaicus, unius syllabae accessione, fiet Iambicus Tetrametrus plenus.

Thrice háppy is | the Coúntry life | blest with content | good heálth an' ease.

Quin & Iambicus ille καταληκτικὸς, Terentio multum & merito amatus, apud Nostros quoque in magna gratia est;

Nam sí remit | tent quíppiam | Philúmenam | dolóres.
He's décently | run throúgh the lungs, | and thére's an end | o' Búlly.

Neque vero Bacchiacus Terentii Nostris intactus est:

Adhúc Ar | chylís quae ad | solént quaeque | opórtet.
All jóy to | great. Caesar | long life, love | and pleásure.

Creticum ejus quoque lingua nostra facillime admittit;

Tánta ve | córdia in | náta cui | quam út siet.
'O the sweet | Coúntry life | bléſt with health | peáce an' ease.

Denique & illud metrum, quod in Epicis & Heroicis jam diu apud Nostrates regnum obtinet, ab Iambico Veterum Senario profluxit; necessitate linguae nostrae, quae tota monosyllabis scatens caesuram Senarii raro admittit, Quinarius factus:

Though deép, yet clear | ; though géntle, yet not dúll.

Huic in fine sextum Iambum appone; & extemplo habebis Senarium Terentianum:

Though deép, yet clear though, | gén:tle, yet not dully slow.

Rursus, si ab hoc Euripidis Senario, qui primus omnium in Oresta (imo in *Hecuba*) venit,

Ηκώ νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκοτοῦ πύλας,

pedem novissimum auferas; Quinarium jam habebis, perfectissimum hodierni nostri Epici exemplar:

Ηκώ νεκρῶν | κευθμῶνα καὶ σκοτοῦ.

Though deep, yet cleár, | though gentle, yet not dull.

In Anglico tamen hoc notes velim, tres ſyllabas poſitione longas loco brevium poni. Eas tu poſtea, & quam *Denhamo* veniam concedis, Terentio neges. *Perfectiſſimum* autem *exemplar* ideo appello; ut Poëtis noſtratibus, ingenii ſane venaeque felicibus, ſed eruditionis interdum modicis, quid hodierni Epici, quo numeris omnibus abſolutus fiat, rythmus geniuſque ſibi poſcat, obiter oſtendam: in verſibus nempe ſingulis tres ſyllabas breves. Hoc ſane confitendum eſt; Avorum tempore, ſcabros aſperoſque verſus, magno longarum pondere onuſtos, plerumque exiiſſe: hodiernos autem poëtas longe eos teretiores tornatioreſque dare; ſed Aure fortaſſis magiſtra, non Arte: quae tamen Ars principio judicibus Auribus debebatur. Habent itaque, quod in longo ſane opere fruſtra expectandum, in Epigrammate vel Elegiola facile obtinendum, verſus Epici *exemplar*; quo et numerus Brevium & ſedes oſtenduntur. Quamquam in noſtris eſt & Varietati locus, ut in his:

Though deép, yet clear; though géntle, yet not dull;
Stróng without rage, withóut oreflowing full.

Ictus in hoc poſteriore, qui in ſecunda ſyllaba fieri ſolet, in prima fit; & venuſte quidem; modo raro fiat, ac Brevis ſequatur. Et neſcio equidem, an in Terentio quoque, cum Trimetrum aliquoties inchoet ab *Hicíne*, *Hocíne*, *Sicíne*, *Libéra*, non in primam retrahendus ſit accentus *Líbera* &c. etiam in Iambico; ob τὸ ἰσόχρονον ſcilicet & ἰσόῤῥυθμον; cum Rythmus, Hephaeſtione teſte, ſit Metro potentior. Tale illud Plauti Rudent. II, 6, 29.

Piſcibus in álto credo praebent pabulum.

ubi *Píſcibus* libentius efferrem, quam *Piſcíbus*.

Licentia Terentiana, qua deflectit a Latinis Epicis.

Sed ut redeam, unde digreſſus ſum. Ut a Graecis Comicis deſciverunt Latini pro brevibus ſyllabis tardas infulciendo: ita vitio prorſus contrario peccarunt, corripiendo ſcilicet ejuſmodi ſyllabas, quae in Latino ſermone erant longae. Huius autem Licentiae modum ac fines non cuiuſvis eſt reperiſſe, cum ex interpretibus, hi qui laxiſſime & ultra terminos Licentiam hanc expandunt, monſtra nonnumquam & portenta pro veris Lectionibus tuentur; alii contra qui nimis arctis eam finibus claudunt, ſyllabaſque omnes ad Epicorum poëtarum normam exigunt, ſingulos fere verſus miſeris modis, addendo, mutilando, invertendo, contra Codicum fidem; jugulant & trucidant. Illud in univerſum animadvertas velim, nullas eos ſyllabas, quae natura & vocalis ſono longae ſunt, corripuiſſe; ſed eas tantum quae per vocalem quidem breves erant, poſitione tamen & conſonantium concurſu factae ſunt longae. Hae vero voces & numero paucae ſunt, monoſyllabae fere vel diſyllabae, vel cum praepoſitionibus compoſitae; & ex ipſa ſede ſituque commodo veniam

merentur. Cum autem in ipſo hujus Editionis textu ſingula haec in verſibus ſingulis per Accentuum intervallum ſponte ſe oſtendant; non opus eſt, ut ſingillatim hic enumerentur. Illud tantum monebo, quod ante me opinor nemo; In primo fere verſuum pede, & parcius alias, Licentiam hanc exercuiſſe Noſtrum: idque rectiſſimo judicio; cum Actor, in fine prioris verſus anima recepta, plenum rapidumque ſpiritum poſſet effundere.

Sed id grátum fuiſſe —
Sine invídia laudem.
Sine omní periclo.
Propter hóſpitai.
Hic eſt ílle non te.
Studet pár referre.
Ob hanc inimicitias.
Ob décem mnas inquit.
Inde ſúmam uxori.
Soror dicta eſt cupio.
Simul consilium cum re.
Color vérus, corpus.
Néque Antipho ália.
Adeſt óptime ipſe.
Solent éſſe id non fit
Quid huic hic negotiſt.
Student fácere.
Séd oſtium cóncrepuit.
Némini plúra acerba.
Sed hoc mihi moleſtum eſt.
Bonum ingénium narras.
Sed hic Pámphilus quid.
Is hinc béllum fugiens.
Nempe Phórmionem.
In hanc nóſtram plateam.
Supelléctile opus eſt.
Sed ecca ípſa egreditur.
Ego exclúdor ille.
Négat quis! négo; ait, aio.
Enimvéro, Dave, nil loci eſt.
Habent déſpicatu.
Dolet dictum imprudenti.
Quid ignáve peniculo.
Sed eſtne ille noſter.
Tamen vix húmane.
Tacet cúr non ludo.
Jubet fráter? ubi is eſt.
Omnia ómnes ubi reſciſcunt.

Hoc, ut vides, Terentii judicium erat; ut in primo fere pede verſus, ubi paratior venia eſt, Licentia illa uteretur: idcirco excuſatior, quod non ipſe eam primus intulerit; ſed a Plauto, Caecilio, ceteriſque tum in ſcaena regnantibus acceptam retinuerit. Licentia certe erat; & *indigna* forte, cui Romuli nepotes indulgerent. Nam qui hodie non Comicos veteres excuſatum, ſed defenſum eunt: qui fontem rei cauſamque & originem deprendiſſe ſe gloriantur; popularem ſcilicet tunc temporis pronuntiandi morem: ut neceſſe fuerit Comicis, quae verba communi civium ſermone ſpretis Conſonantibus rapide efferebantur, ea verba in ſuis Fabulis, quae audiebantur, ſcilicet, non legebantur, corripere: nae illi operoſo conatu nihil dicunt, pollicentes magna nihil extricant. Quid enim? ſi uſus tum civium communis,

Quem penes arbitrium eſt & jus & norma loquendi,

ſyllabas de quibus agitur raptim pronuntiabat: jam non Comicorum vel licentia vel crimen eſt, qui mori obtemperantes ea corripiebant; ſed Epicorum, qui uſu improbante producebant.

Mutantur tantum Rei; Crimen ipſum non eluitur: aut hi aut illi ſunt culpae damnandi. Quibus autem culpa haereat, ſcitu facillimum eſt. Priorem in *Ille* & *Eſſe* conſtanter producebant Epici; Noſter interdum corripit, ſaepius producit: quod ſi recte & ex uſu corripit; tanto ſaepius, dum ſaepius producit, peccat. *Propter* apud Epicos ſemper priore longa eſt: Noſter ſemel corripit, And. II, 6, 8.

Propter hóſpitaï hujuſce conſuetudinem.

Si hoc ex conſuetudine vulgi; cur intra decimum verſum, & ubique alias, producit?

Nil própter hanc: ſed eſt quod ſuſcenſet tibi.

Eadem reliquorum ratio eſt: quibus venia quidem, praeſertim hodie, lingua jamdudum emortua, facile conceditur: niſi culpam quis defendendo fecerit majorem.

Ceterum *Abi*, *domi*, *redi*, *dari*, *roga*, *jube*, *tace*, *vide*, & ſiqua id genus alia quae ultimam brevem habent, vix eſt ut Licenter dicas, ſed Legitime corripi; cum veteres Epici idem jus uſurpaverint.

Similiter de Craſi cenſeas; qua duae vocales, quarum una brevis, in unam contrahuntur: ut *Diu*, *Deum*, *deorum*, *meum*, *tuum*, *ſuum*, *meorum* &c. *fuit*, *fuiſſe*: haec & ſiqua hujuſmodi, jure quoties vellent contrahebant Comici; quia idem Epicis jus erat. Durius quidem Noſtratibus ſonant *Hujus*, *cujus*, *ejus*, *novo*, *levi* in unam ſyllabam contracta: verum id eo evenit, quod nos hodie male pronuntiemus. Notum enim eſt eruditis, conſonantes *I* & *U* apud Latinos eodem fuiſſe ſono & poteſtate, quo hodie *Y* & *W*. Pronuncies igitur *Cuyus*, *nowo*, *lewi*, & mollior fiet Craſis. Ita noſter *Twa*, *ſwa*, *grandyuſcula*, *ſtellyomino*; plane ut Virgilius *Stellyo*, *abyete* &c. Eadem ratione, cum *Iam* efferrent, ut nos hodie *Yam*; in duas ſyllabas pro lubitu diſſolvebant, *Nunc ïam*. Ceterum in hac Editione ubi *ïam* diſyllabon eſt, notatur diaereſis; & *Cuius*, *huius*, *eius*, ubi monoſyllaba ſunt, ſuper *I* habent accentum; ubi diſyllaba, ſuper *U* & *E*, *Cújus*, *hújus*, *éjus*.

Eii, *reii*, *ſpeii*, priore per Ectaſin producta, non indigent venia, cum Lucretius aliique olim Epici idem fecerint. In hac Editione, cum producuntur, duplice I ſcribuntur.

Neque illud inter Licentias numeres, cum comici *S* finale in ſyllaba brevi, ſequente tamen conſonante, nonnumquam abjiciunt, ut *Triſti'*, *famelicu'*: ſiquidem idem facit paſſim Lucretius. Ceterum quod nos quidam docent, & in ſyllaba longa hoc ſolere fieri, & ſequente vocali, & totam etiam ſyllabam cum *S* ſaepe reſecari, falluntur & fallunt. In *Conſimiliſt*, a priore nihil, ſed ab *Eſt* vocalis reſecatur; ut in *Palamſt*, *Neceſſumſt*.

Multimodis apud Noſtrum non diviſim effertur, *Multi' modis*; ſed vox una eſt ut *Omnimodis*: & Lucretius utraque utitur.

Quin & ubi Synaloephae vis ceſſat, & vel vocalis quaepiam vel *M* finales non eliduntur, altera vocali eas excipiente; ne hoc quidem in Licentiis ponas: qualia iſta & plura apud Noſtrum. *Omnes quí amant*, *Mé & aetate*, *Né ubi acceperim*, *Quaé erat mortua*, *Una ire cúm amica*, *Dúm id efficias*, *Quicum uno rém habebam*. Quippe & Epici, Lucretius, Virgilius, Horatius eodem modo in Hexametris: *Sed dúm abeſt quod avemus*. *Credimus an quí amant*, *Si mé amas inquit*, *Coëlo núm adeſt honor idem*. In his autem aliiſque ſimilibus Tria ſunt obſervanda; Numquam hoc fieri niſi in verbo Monoſyllabo; quod verbum ſi in vocalem exit, oportet Syllabam eſſe Longam; Ictum denique habere in prima ſyllaba Anapaeſti. Harum vero conditionum ignorantia quot nuper peperit errores? dum & in polyſyllabis verbis, & in ſyllabis brevibus, & in aliena ſede, poſſe fieri hoc exiſtimabant.

Atque hactenus de Licentia Terentiana, deque ejus limitibus, modicis ſane illis neque incommodis: qualem hodie in Poëtis noſtratibus patriaque lingua patienter ferimus. Quin & auſim polliceri ſponſorque fore, quemvis adoleſcentem, vulgaris modo Proſodiae & Syllabarum quantitatis callentem, lecta una alteraque Editionis hujus Scaena, ſuo Marte ac ſine Magiſtro totum hoc quod quaeritur percepturum. Quo magis mirum, quoſdam cetera doctiſſimos, ſed in his rebus paulo ὀψιμαθεστέρους, tam immodica verborum pompa ſe & operam ſuam efferre: quaſi tantae molis eſſet Romanam nunc Licentiam, quantae olim erat Gentem condidiſſe. Neque tamen, ſi ipſi audiendi ſunt, immerito gloriantur: cum ex eorum ſententia nihil non veteribus Comicis & licuerit & libuerit: ut tam vagae Licentiae limites ullos poſuiſſe, perinde ſit ac Sarmatas & Gelonos intra campos ſuos coercuiſſe. Nimirum hi non ipſos Poëtas, non artem & rythmi genium, ſed Librarios ſibi duces ſumunt; & tot fere Licentiarum ſpecies ſibi fingunt, quot in toto Plauto Terentioque vitioſae Lectiones nunc reſtant; unique loco, qui emendandus erat, ex altero aeque mendoſo patrocinium quaerunt. Quid mirum igitur; ſi quo major iis tam falſae Metricae notitia accrevit, eo in dies, ut queruntur, magis decreverit emendationum ſuarum numerus? Illud, ſi dubitas, exemplo ſit; ubi Plauti auctoritate pedes Creticos in Trimetris adſciſcunt. Locus elegantiſſimus eſt, Trinummo I, 2 in *Urbanos* quos vocat *Scurras*,

Qui omnia ſe ſimulant ſcire, nec quicquám ſciunt:
Quod quiſque in animo hábet aut habiturúſt, ſciunt:
Sciúnt, quod in aurem réx reginae dixerit:
Sciúnt, quod Juno fábulatuſt cúm Jove:
Quae neque fu | tura neque | facta ſunt | *tamen illi ſciunt.*

)

Duos illic Creticos agnoſcunt & accipiunt, Dactylorum ſcilicet Vicarios: neque hoc contenti, *innumera* hujuſmodi portenta Plauto ſuo aſſignant, *pauca* etiam Terentio. Nos Pauca illa jam ejuravimus; de Innumeris olim fortaſſe curabitur. Interea, quid hic Plauti locus ſibi poſtulet, videamus;

*Quae néque fu*tura nec facta ſunt, *tamen illi ſciunt.*

Hic duae Longae corripiuntur; duo Cretici veniunt, quo ne Dactylis quidem, ſi aurem habemus, venire fas eſt. Hoſne *numeros ut laudaverint* Piſonum proavi? quis Comoedus Actor, ne ipſe quidem *Pellio*, vel pretio voluerit emere; vel blaterare haec ad tibiam in Scaena auſus fuerit? non ſuas potius ſibi res Poetam talem habere juſſerit? Si Licentiarii noſtri de Emendatione deſperarunt; humanius tamen erat, de mendo potius confiteri, quam Poëtam ipſum proſcribere. Vide tamen, quam facilis ea ne quaerentibus quidem ſe offerat. Tolle illud *Facta;* & Trimetrum, quales hic ceteri ſunt, rotundiſſimum habes;

Quae néque futura, néque ſunt, tamen illi ſciunt.

Quin & hoc ſenſus ipſe, non metrum ſolum, efflagitat: nam *Quae futura*, & *Quae ſunt*, in eodem genere ſunt oppoſita: non *Futura* & *Facta*. Si illud *Facta ſunt* a Poëta eſſet; dixiſſet utique, Quae neque *fient* neque *facta ſunt;* atque inſuper de duobus peccatis unum lucratus eſſet.

Ars Terentiana. RESTAT jam, ut de Arte Terentiana, quae tantopere olim celebrata eſt, pauca delibemus. Horatius Epiſt. II, 1.

Ambigitur quotiens uter utro ſit prior, auſert
Pacuvius docti famam ſenis, Accius alti:
Dicitur Afrani toga conveniſſe Menandro:
Plautus ad exemplum Siculi properare Epicharmi:
Vincere Caecilius gravitate, TERENTIUS ARTE.

Ubi dubium eſt, artemne Metricam velit, an Comicam: Utramque opinor: nam in utraque laude Noſter, tam verſuum concinnitatis, quam lucidae rerum diſpoſitionis, primas tenebat.

ILLUD ſane in Lingua Latina notabile, ne unum quidem verbum praeter Monoſyllaba Tonum in ultima habuiſſe. *Déum* igitur, *Vírum*, *Méum*, *Túum* priore licet brevi pronuntiabant, numquam niſi in Verſu *Deúm*, *Virúm*, *Meúm*, *Tuúm*. Quintilianus Inſtit. I, 5. *Eſt autem in omni voce utique acuta ſyllaba, nec ultima umquam: ideoque in diſyllabis prior.* Priſcian. p. 1287. *Acutus accentus apud Latinos duo loca habet, penultimum & antepenultimum*: apud Graecos autem et ultimum. Et paulo poſt; *Apud Latinos in ultima ſyllaba, niſi diſcretionis cauſa, poni non ſolet accentus.* Donatus p. 1740. *Tonus acutus, cum in Graecis dictionibus tria loca teneat, ultimum, penultimum & antepenultimum; tenet apud Latinos penultimum & antepenultimum; ultimum numquam.* Maximus Victorinus p. 1942; *Acutus, cum apud Graecos tria loca teneat, apud nos duobus tantum*

poni poteſt; aut in penultima ut Praelegíſtis, *aut ea quae a fine eſt tertia ut* Praelégimus. Olympiodorus in Ariſtotelis Meteora p. 27. Τότε μὲν Γραικοὶ ἐκλήθησαν, νῦν δὲ Ἕλληνες. τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα οἱ μὲν Ῥωμαῖοι παροξύνουσι, Γραῖκοι λέγοντες. ἡ δὲ κοινὴ διάλεκτος ὀξύνει. Καθόλου δὲ οἱ Ῥωμαῖοι πᾶν ὄνομα παροξύνουσι διὰ τὸν κόμπον. ὅθεν Ὑπερηνορέοντες ἐκλήθησαν ὑπὸ τῶν ποιητῶν. Hoc eſt, *Qui olim* Γραικοί *dicti, nunc appellantur* Ἕλληνες. *Illius autem verbi penultimam Romani acuunt, dicentes* Γραῖκοι; *ſed communis ſermo acuit ultimam* Γραικοί. *Et univerſim Romani in quacumque voce penultimam vel antepenultimam acuunt, propter Faſtum & Grandiloquentiam: unde a Poëtis dicuntur* Ὑπερηνορέοντες, *feroces & ſuperbi.* Ceterum quod hic faſtui tribuit, id dialecto Aeolicae, unde Lingua Latina partem maximam profluxit, rectius imputatur. Aeolenſes enim, ut notum eſt, Βαρύτονοι erant; & Θέος, Ἄνηρ pronuntiabant, cum alii Θεός, Ανήρ.

JAM vero id Latinis Comicis, qui Fabulas ſuas populo placere cuperent, magnopere cavendum erat; ne contra Linguae genium Ictus ſeu Accentus in quoque verſu ſyllabas verborum ultimas occuparent. Id in omni metro, quoad licuit, obſervabatur; ut in his,

'Arma virúmque cáno, Trójae qui prímus ab óris
Itáliam fáto prófugus Lavínaque vénit
Lítora; multum ílle & térris jactátus & álto
Vi ſúperum, ſaévae mémorem Junónis ob íram.

Qui perite & modulate hos verſus leget, ſic eos, ut hic accentibus notantur, pronuntiabit; non, ut pueri in Scholis, ad ſingulorum pedum initia,

'Italiám fató profugús Lavínaque vénit,

ſed ad rythmum totius verſus, ubi nulla vox, ut vides, accentum in ultima habet, praeter unicam illam *Virúm*: idque recte ob ſequens Encliticon *Que*: quod hic, ſemel dictum, in Terentio paſſim fieri animadvertes. Idem efficiunt ME, TE, SE: *Miſerám me, quod verbum audio?* quippe haec Latinis, ut etiam *Rem*, Enclitica ſunt, ut Graecis ΜΕ, ΣΕ. Eadem eſt & interrogationis vis; ſive cum *Ne* Enclitico, ſive abſque *Ne*. In hac igitur concinnitatis laude palmam omnibus praeripuit Terentius; eamque ut conſequi poſſit, ut & vetitos Ictus effugeret, & vocabula tamen ſignificantiora ſemper ſub Ictu poneret; non minore ſtudio judicioque verba diſpoſuit, & a proſae orationis ordine decenter invertit, quam mirificus in hac materie artifex ipſe Virgilius.

PRISCIANUS De verſibus comicis narrat, *Fuiſſe quoſdam qui abnegarent ulla eſſe in Terentii Comoediis metra; vel ea, quaſi arcana quaedam & ab omnibus doctis ſemota, ſibi ſolis eſſe cognita confirmarent.* Ibidem ait, *Omnes quidem Comicos, crebris Synaloephis &*

Episynaloephis & Collisionibus & Abjectionibus S literae, fuisse usos scandendo versus suos; TERENTIUM AUTEM PLUS OMNIBUS. Verum profecto hoc est; & causa unica, cur Magistelli isti vel negarent metra esse apud Nostrum, vel ut arcana quaedam venditarent. Quod vero hic queritur & criminatur magnus Grammaticus, non vitium est, sed virtus Terentii prima: qui Synaloephas illas data opera consectatus est; quo syllabae ultimae liquescerent coalescerentque cum sequentibus; eoque vetiti ac vitiosi in ultimis Ictus artificiose effugerentur. Hae vero Synaloephae, quae tenebras olim Magistris offuderunt, jam in hac Editione, Percussionum intervallis distincta, ne pueris quidem negotium facessent.

TOTUM autem hoc, quod de Ictu in ultimis syllabis cautum fuisse diximus, de secunda tantum Trimetri διποδίᾳ capiendum; nam in prima & tertia semper licuit; siquidem ista sine venia conclamatum actumque erat de Comoedia Tragoediaque Latina. Cum igitur hunc versum similesque apud nostrum videris,

Malúm quod isti di deaeque omnés duint:

cave vitio id poëtae verteris; etsi *Malúm* illud & *Omnés* si in communi quis sermone sic acuisset, deridiculo fuisset. Nimirum aures vel invitae patienter id ferebant, sine quo ne una quidem in Fabula Scaena poterat edolari. Quin & Graecos ipsos eadem tenuit necessitas, eadem passa est indulgentia. Cum Aristophanes dixit,

Δουλόν γενεσθαι παραφρονουντος δεσποτε.

Cum Euripides,

Ηκώ νεκρων κευθμώνα και σκοτε πυλας,

idem admiserunt in Δουλόν & Ηκώ, quod Noster in *Malúm* & *Omnés*: ipsi enim alibi priorem acuunt, Δούλον & Ἥκω.

IN secunda igitur Trimetri διποδίᾳ hoc de quo agimus non licebat. Gellius XVIII, 15. *In Senariis versibus animadverterunt Metrici duos primos pedes, item extremos duos, habere posse singulos integras partes orationis, medios haud unquam posse: sed constare eos semper ex verbis aut divisis aut mixtis atque confusis.* Quotus quisque hoc vel intelligat? nedum ut Senarios per singulos pedes scandendo tempus in hac observatione conterat? At in hac Editione vel aliud agentibus in oculos incurrit; simulque ratio, quam Metrici isti tacent, plane apparet. Hoc illi voluerunt; in his & similibus Senariis,

Venit Chremes *postridie ad me clamitans.*

Mansuetique animi officia, quid multis moror.

duos primos duosque postremos pedes singulis verbis claudi, & recte: at pedem tertium quartumve non posse recte. Cur hoc? quia tum necesse est, ut Ictus in ultimas syllabas cadant; quod,

ut dixi, in prima ultimaque διποδία solet fieri; in media nec solet & vix umquam licet. Rarissime igitur, semel atque iterum, sed magno sententiae lucro, admisit hoc in Trimetris Terentius:

Persuasit nox, amór, *vinum, adolescentia.*
Scelésta ovém lupó *commisi. dispudet.*

Nam illud, *Nosse ómnia haec* salús *est adolescentibus,*
in hac Editione *Saluti* est. Notandum quoque in *Amór* & *Lupó* priorem brevem esse & ex Musicae rationibus ita oportere; ut apud Horatium,

Jam jam efficaci do manús *scientiae.*
Ad pervicacis heu pedés *Achilleï.*

Et similiter in verbo trisyllabo duos Ictus recipiente, si id διποδίαν trochaicam inchoat, media erit ex arte brevis,

Nísi pol filiúm multimodis éxpeto, ut redeát domum.

Ita recte hic editum, non *Expecto*; ut & alia plurima, quae ante nos vitiosa ferebantur, in omni versuum genere hic corriguntur.

LECTORI

S. P. D.

TYPOGRAPHI.

Cum virum hoc tempore paucis comparandum R. Bentleium audiebamus Terentium & Phaedrum, ſcriptores elegantiſſimos atque utiliſſimos, ſuâ operâ caſtigatos in Anglia edidiſſe, & in his regionibus aut pauca aut nulla exemplaria iſtius editionis reperiri intelligebamus, ſtatim conſilium cepimus utrumque edendi ita emendatum & caſtigatum, ut Vir Clariſſ. illos in publicum emiſerat, una cum ipſius & Faërni animadverſionibus. Verum cum ſciremus haud fruſtra dici ſolere, ſecundas curas eſſe primis meliores, ipſum Bentleium literis compellavimus, ſi quid in editione ſua vellet mutatum aut emendatum. Nec ſpes fruſtra fuit. Transmiſit Vir ſummus, quae eſt ejus erga nos humanitas ſingularis, Anglicae editionis codicem ſua manu emendatum ad editionem ſecundam, ut illum nos ſequeremur. Secuti ſumus igitur, nec uſquam a duce iſto diſceſſimus, tam in Phaedro quam in Terentio typis deſcribendo. Addidimus praeterea indices duos, plane novos, abſolutiſſimos, tam in hunc ſcriptorem quam in illum, ut conſuleremus iſtis, qui linguae Latinae puritati ſtudent, quibus hinc diſcere licebit, quid Latinis quondam placuerit auribus, quidve illae adſpernatae fuerint. Quid igitur haec noſtra editio Anglicae praeſtet, quivis videt. Vale, & fave conatibus noſtris.

ANDRIA TERENTI.

Fabulae interlocutores.

SIMO ſenex.
SOSIA libertus.
DAVUS ſervus.
MYSIS ancilla.
PAMPHILUS aduleſcens.
CHARINUS aduleſcens.
BYRRIA ſervus.
LESBIA obſtetrix.
GLYCERIUM aduleſcentula.
CHREMES ſenex.
CRITO hoſpes.
DROMO lorarius.

ACTA LUDIS MEGALENSIB. M. FULVIO ET M'. GLABRIONE AEDILIB. CURULIB. EGERUNT L. AMBIVIUS TURPIO L. ATILIUS PRAENESTINUS. MODOS FECIT FLACCUS CLAUDI TIBIIS PARIB. DEXTRIS ET SINISTRIS. ET EST TOTA GRAECA. EDITA M. MARCELLO CN. SULPICIO COSS.

A N D R I A E

P R O L O G U S.

POETA cum primum ánimum ad ſcribendum ádpulit,
Id ſibi negoti crédidit ſolúm dari,
Populo út placerent, quás feciſſet fábulas.
Verum áliter evenire multo intéllegit:
Nam in prólogis ſcribúndis operam abútitur,
Non qui árgumentum nárret, ſed qui málevoli
Veterís poetae máledictis reſpóndeat.
Nunc, quám rem vitio dént, quaeſo animum advórtite.
Menánder fecit A'ndriam & Perínthiam.
Qui utrámvis recte nórit, ambas nóverit.
Non íta diſſimili ſúnt argumento, ét tamen

11 *Non íta diſſimili ſunt argumento, ſéd tamen.* *Ex argumento* eliditur *u*, per ſyncopam, ut ſit *argmento*, ſicut ex *tegumen* fit *tegmen*, ex *tegumentum tegmentum*, ex *ſalſamentum ſalmentum.* FAERNUS.

De *Salmento* nihil inaudivi. *Tegumen* & *Tegumentum*, quia ſecundam ſyllabam brevem habent, idcirco elidunt *u*. Sed *Argumentum* producit ſecundam, ut vel ex Virgilio notum, *Argumentum ingens* — Falluntur ergo, qui hic triſyllabum ex eo faciunt: praecipue iſte qui exempla (ut putat) ex Plauto adducit; Amphit. Prol. 57. & 96.

Diſſimili oratióne ſunt factae ác ſtilo.
Quae cónvenere, in Ándriam ex Perínthia hic
Fatétur tranſtuliſſe, atque uſum pró ſuis.
Id iſtí vituperant fáctum; atque in eo díſputant,
Contáminari nón decere fábulas.
Faciúntne intellegéndo, ut nihil intéllegant?

Poſt árgmentum hújus éloquar tragoédiae.
Dum hújus árgmentum éloquar comoédiae.

Quippe aliter pronunciandi ſunt illi verſus:

Poſt árgumentum hujus éloquar tragoédiae.
Dum hujúſce argúmentum éloquar comoédiae.

Ubi ſecundam acuit, ut in Aſinariae prologo v. 8. & ſaepe alias,

Nam quód ad argúmentum átti-net, ſané breve eſt.

Pro SET igitur repono ET;

Non íta diſſimili ſúnt argúmento, ét tamen.

Quam poſtea lectionem apud Eugraphium reperi. *Et támen*, praeterquam quod verſui medetur, elegantiae hic plus habet. Infra v. 32.

Horum ille nihil egregie praeter cetera
Studebat: & tamen omnia haec mediocriter.

IV, 1, 9.

Et timent: et tamen res premit denegare.

Non ita diſſimili: vides ictum eſſe in *Ita:* proinde recte Donatus, *Ita,* inquit, *pro valde*: *non ita diſſimili,* non valde diſſimili. Addit: *Sed tamen, ἀνακόλουθον eſt: non enim ſupra poſuit Quidem.* Nempe hoc voluit: ſi *ſed tamen.* ut ipſe legebat, legitur; tum dici oportere, *Non diſſimili* quidem *argumento, ſed tamen diſſimili ſtilo.* Et ſic ſane res ſe habet. Cicero: *Miſera eſt illa quidem conſolatio, ſed tamen neceſſaria.* Ovidius:

Mira quidem, ſed tamen acta loquor.

Cum igitur non praeceſſerit *Quidem*, addo nec *Etſi*, conſequens eſt, ut *& tamen* ſit vera lectio: *Non multum diſſimili argumento; et tamen diſſimili oratione.* Mittimus ergo tres ex noſtris recentiores codices, qui ſic habent,

Non íta ſunt diſſimili árgumento: ſét tamen.

Ubi metrum quidem commode habet: ſed praeter ea quae diximus, illud incommodum eſt; quod in priore verſu pronuncies *Díſſimili*, in ſequente *Diſſímili.*

13. *Quae cônvenere, in Ándriam ex Perínthia Fatétur tranſtuliſſe]* Quis fatetur? an Menander? Is enim Nominativus in proximo eſt. Adde igitur in fine verſus, *Ex Perinthia* HIC. *Hic*, auctor, Terentius. Ita in aliis Prologis. Heaut. 19. & 23.

Dum facit
Paucas Latinas: id eſſe factum hic *non negat.*
Repente ad ſtudium ſe applicaſſe hunc *muſicum.*

Adelph. 10.

Eum hic *locum ſumſit ſibi.*

Et 18.

Eam laudem hic *ducit maxumam.*

Phorm. 20.

Hic *reſpondere voluit, non laceſſere.*

Unde ibi verſu 4. corrigendum:

Qui ita dictitat, quas ante hic *fecit fabulas.*

non, ut nunc fertur, *Antehac.* ſic Eunuch. v. 31. inſerendum eſt HIC;

Eas ſe hic *non negat*
Perſonas tranſtuliſſe.

Qui cum húnc accusant; Naévium, Plautum, E'nnium
Accúsant: quos hic nóster auctorés habet:
Quorum aémulari exóptat neclegéntiam,
Potiús quam istorum obscúram diligéntiam.
Dehinc, út quiescant pórro, moneo, et désinant
Maledícere; malefácta ne noscánt sua.

15. *Id isti vituperant factum, atque in eo disputant*] Vel abjecto *d*, ex *id*, ea syllaba per synaloephen eliditur; vel ex *isti*, *s*, eliso, prior ejus dictionis syllaba brevis fit: ut primus pes sit anapaestus: vel *vituperant* fit trisyllabum eliso *e*, per syncopen: quod aliqui malunt. FAERNUS.

Qui malunt *vituprant* pronunciari, nihil in his rebus sapiunt. In *Id* non potest abjici D, neque quicquam ejusmodi. In *Isti* prior syllaba corripitur; quoniam natura brevis est, positione tantum longa. Hoc singulis Scaenis experiendo discetur.

17. *Faciunt nae intellegendo ut nihil intellegant*] Haec particula, *nae*, ubicunque apud auctores invenitur, pro *valde*, vel pro *o quam*, non fere in ullo libro nec antiquo nec recenti per diphthongum scripta invenietur, sed per *e* purum. itaque etiam legisse & sctipsisse videtur Donatus, dicens, *Hanc particulam* ne, *hic & correpte cum interrogatione pronuntiari, & producte accipi posse*, *pro* valde: ubi nulla de diphthongo mentio est, sed tantummodo de correptione & productione syllabae. quod si quis contendat, hanc particulam Graecam esse, & idcirco Graeco more scribendam, negaverim ego mihi liquere an Graeca sit: cum praesertim in Latino sermone diversam a Graeca significationem obtineat. postremo & Donati auctoritatem & omnium librorum fidem opponam Ceterum quod Donato melius videtur, *ne*, pro *valde* accipi, considerent observatores linguae Latinae, an ea particula in hac ipsa significatione usurpari possit sine alicujus adjunctione pronominis. nam & in exemplis ab Donato adductis, & in iis, quae nos observavimus, haec particula post se aliquod habet pronomen: ut, *Ne isti vehementer errant.* Et, *Ne iste haud mecum sentit.* nec quemquam fallat exemplum Lucilii infra ab Donato adductum; *Ne in arce bovem discerpsi magnifice, inquit.* Nam *Ne quem in arce* ex libris scriptis legendum est. FAERNUS.

Quod Faernus hic dicit, NE productum apud auctores inveniri pro *Valde* vel *O quam*, id non ita est. Semper significat id quod *Certe, Profecto.* Deceptus est à Donato, cujus haec sunt verba: *Faciunt ne*] NE *quidam corripiunt, & cum interrogatione pronuntiant; quidam producunt: quorum alii* NE *pro* Non *accipiunt, alii pro* Valde. *Et hoc melius.* Immo utrique prave; & qui sic accipiunt, *Faciunt ne intellegendo;* hoc est, valde intellegendo, ut nihil intellegant: (acute hoc quidem, sed non Latine dicitur) & qui sic interpretantur, *Faciunt non intellegendo, ut nihil intellegant:* nec enim sermoni neque sensui satisfaciunt. Restat itaque, ut cum interrogatione proferatur, *Faciúntne?* Et profecto, cum *Faciunt* habeat ultimam in Arsi, & *Ne* sit in Thesi; non aliter pronuntiari potest, quam ut *Ne* sit Encliticum. Atque errat ὁ δεῖνα, qui NE etiam pronomini postpositum *asseverandi* vim habere existimat. Exempla ab ipso prolata plane aliud narrant.

Favéte, adeſte aequo ánimo, & rem cognóſcite,
Ut pérnoſcatis, écquid ſpei ſit réliqüum:
Poſthác quas faciet de íntegro comoédias,
Spectándae an exigéndae ſint vobís prius.

Actus I. Scena I.

Simo ſenex, Sosia libertus.

SI. *VOS íſtaec intro auférte: abite. Sóſia*
Adésdum: paucis té volo. SO. *dictúm puta:*
Nempe út curentur récte haec. SI. *immo aliúd.* SO. *quíd eſt,*
Quod tíbi mea ars efficere hoc poſſit ámplius?
SI. *Nihil íſtac opus eſt árte ad hanc rem, quám paro;*
Set iís, quas ſemper ín te intellexí ſitas,
Fide ét taciturnitáte. SO. *exſpecto quíd velis.*
SI. *Ego póſtquam te emi, a párvulo ut ſempér tibi*
Apút me juſta et clémens fuerit ſérvitus,

25 *Et quid ſpei ſit relliqnum*] Sic Faernus. Eſt caſca ſcriptura, & *quid* pro *ecquid:* ita tamen, ut *et-quid* pro uno verbo veniat, & *quid* ſit encliticum. Semel monemus, nos ubique *Ecquid, Ecquem &c.* daturos eſſe. Eadem monitum velim; me ubique, ubi *Nihil* monoſyllabon eſt, *Nil* editurum; ubi *Mihi* monoſyllabon, *Mi:* ut in aliis Poëtis praeter Comicos omnibus numquam non factum eſt: idque veterrimorum codicum auctoritate. Cur enim major adoleſcentibus hic creetur, quam alibi, moleſtia? Satis per ſe, ut nunc eſt, difficultatis haec habent. quam tamen hac mea opera poſthac aut modicam aut omnino nullam fore cum ſpero, tum praeſagio. Fiat, bono omine, periculum.

11 *Propterea quod ſerviebas liberaliter*] *Serviebas* triſyllabon eſt; & ſcriptum & pronunciatum olim *Servibas;* quod cum veteres Grammatici doceant; & in Horatii Virgiliique codicibus jam ſemper obtineat; atque in Terentii ſcriptis exemplaribus interdum fiat; equidem & hic & ubique alias, cum metrum poſtulet, E expungam, *Servibas, Aibas;* non *Serviebas, Aiebas.*

13 *In memoria habeo.* SI. *Haut muto factum.* SO. *Gaudeo*] Olim monuit Palmerius, nemine tamen ei auſcultante, ſic diſtinguendum eſſe:

In memoria habeo. SI. *Haut muto.*
SO. *Factum gaudeo.*

Muto, abſolute: *Haut muto:* non me poenitet; non alio nunc erga te animo ſum atque olim. Plautus Rud. III, 6, 27.

Equidem tibi hodie dixeram praeſto fore
Apud Veneris fanum: numquid muto? ſumne ibi?

Idem Pſeud. I, 5, 142, & 153.

Non demutabo.

& Mil. IV, 3, 37.

Numquid videtur demutare?

Siquid *feci* aut *facio* quod placeat, *factum* gaudeo. Iterum Plautus Moſtell. V, 3, 26.

Me ludificatuſt. Bene hercle factum, & factum gaudeo.

Scis. féci ex ſervo ut éſſes libertús mihi,
Proptérea quod ſervíbas liberáliter.
Quod hábui ſummum, prétium perſolví tibi.
SO. *In mémoria habeo.* SI. *haut múto.* SO. *factum gaúdeo,*
Si tíbi quid feci aut fácio quod placeát, Simo;
Et id grátum fuiſſe advórſum te habeo grátiam.
Sed hoc míhi moleſtumſt: nam íſtaec commemorátio
Quaſi éxprobratio éſt immemori bénefici.
Quin tu úno verbo díc, quid eſt quod mé velis.
SI. *Ita fáciam. hoc primum in hác re praedicó tibi:*
Quas crédis eſſe has, nón ſunt verae núptiae.
SO. *Cur ſimulas igitur?* SI. *rem ómnem a principio aúdies:*
Eo pácto & gnati vítam & conſilium meum
Cognóſces: & quid fácere in hac re té velim.
Nam is póſtquam exceſſit éx ephebis, Sóſia, ac
Líbera vivendi fúit poteſtas, (nam ántea
Qui ſcíre poſſes, aút ingenium nóſcere,

Noſter Hecyra IV, 4, 20.

Bene, ita me di ament, nuntias; & gaudeo
Natum *illum & tibi illam* ſalvam.

17 *Quaſi exprobratio eſt inmemoris beneficii*] Donatus: *Sunt qui ad* beneficium *referunt* immemor: *ut,* Memorem Junonis ob iram: *ut ſit ſenſus,* Immemoris beneficii, *id eſt, cujus nemo meminerit.* Hem tibi ſollertiam Magiſtrorum veterum: *Immemor,* ajunt, beneficium, ut apud Virgilium, *Memor ira.* Atque ut paria loca ſint, ſic exponendum eſt. *Memor ira,* quae ſemper offenſae meminit; Immemor beneficium, quod benefactoris numquam meminit. non, ut iſti, *cujus nemo meminerit.* Has turbellas dedit lectio vitioſa. non dubium eſt enim, quin *Immemoris beneficii* non conjungenda ſint, ſed ſeparanda. Plaut. Merc. V, 4. 36.

Hunc ſenem para clientem: memorem dices benefici.

Lege hic igitur,

Quaſi exprobratio eſt Inmemori *beneſici.*

Exprobratio *mihi,* non *mei.* Ceterum Faernus pro *Beneſici* dedit *Beneficii;* de quo & omnibus ejuſcemodi, Vide nos ad *And.* II, 1, 20.

25 *Liberius vivendi fuit poteſtas: nam antea*] Sunt qui dictionem *vivendi,* eliſo ex ea, *u* medio, in duas ſyllabas contrahunt: quod per ſynizeſin fieri poſſe ſupra diximus. nos etiam ita ſuſtentari verſum putamus, ſi vel ex *poteſtas, s* medium abjiciatur; vel ex *liberius* eliſo *e,* per ſyncopam fiat *librius:* ſicut ex *aſperius,* faceremus *aſprius:* ex *dexterius, dextrius.* ita *librius,* erit dactylus abjecta *s,* more veterum: dictio autem *fuit,* una fit ſyllaba per ſynizeſin, ut ſaepe. FAERNUS.

Omnes immodulate; & qui *Viendi* diſyllabon; & qui *Potetas,* ſecunda brevi; & qui *Libriu',* ut dactylus ſit; vel, ut quidam, *Liberyu,* quo pacto Creticus fiet loco Anapaeſti. Ceterum illud *Liberius* non minus ſententiae, quam metro officit. Quippe ſi nunc *Liberius* vivendi poteſtas erat; etiam, dum ephebus eſſet, *Libera* vivendi po-

Dum eum aétas, metus, magíster cohibebánt? SO. *ita est.)*
SI. *Quod plérique omnes fáciunt adulescéntuli,*
Ut ánimum ad aliquod stúdium adjungant, aút equos
Alere, aút canes ad vénandum, aut ad philosophos:
Horum ílle nihil egrégie praeter cétera
Studébat, & tamen ómnia haec mediócriter.
Gaudébam. SO. *non injúria: nam id ego árbitror*
Adpríme in vita esse útile, ut ne quid nimis.

testatem habebat. Atqui hoc falsum; dum in *metu* agebat & sub *magistro*. Hoc & Donatus sensit, qui hac vi coactus negat *Liberius esse gradum comparativum.* Neget idem solem meridie lucere. Sed scripsit, opinor, poëta,

Libera vivendi fuit potestas: nam antea.

Cicero Orat. Antequam iret in exilium: *Libera facta est mihi potestas loquendi.* Suetonius Tiberio: *Principem, quem vos tanta & tam libera potestate instruxistis.* Ceterum cum a Dactylo Senarius incipit; Ictus a secunda syllaba in primam retrahitur; quod saepe apud Nostrum tibi occurret. Cicero de Inventione I, 23. *Liberius vivendi* habet, si Editionibus fides: sed illud ibi addititium esse omnes membranae indicant.

27 *Dum aetás, metús, magister prohibebant, ita est*] Scitum sane *magistrum* seu paedagogum! qui *prohibebat* patrem noscere filii ingenium. Nempe data credo opera & de industria celabat Simonem, quae prave ageret filius. Hanccine lectionem tam diu ferri? Repono:

Dum eum *aetas, metus, magister* cohibebant. *ita est.*

Cohibebant, retinebant: oppositum *Liberae* vivendi potestati. Noster Adel. I, 1, 33.

Pudore & liberalitate liberos
Retinere *satius esse credo, quam* metu.

Dum eum cohibebant: Heaut. V, 1, 46.

Non tu te cohibes? *non te respicis?*

Plautus Merc. I, 1, 65.

Non, ut ego, amori neque desidiae in otio
Operam dedisse; neque potestatem *sibi*
Fuisse: adeo arte cohibitum esse *a patre.*

Ceterum *Eum* absorptum est a praecedente *Dum;* metrum vero numerosius fit, & ictus fiunt commodissime:

Dum eum aétas, metus, magister cohibebant. ita est.

Prorsus, ut Eun. IV, 4, 21.

Hic est viétus, vétus, veternosus, senex.

Quale vero est, quod Simo tamquam ignotum quid memorat, Filio suo, cum ex ephebis excessisset, liberam fuisse vivendi copiam. Hoccine ut Sosia, vel tacente sene, ignoraret, quod more civitatis publico factum? Immo vero hiat totus hic locus, sic addita particula coagmentandus:

Nam postquam excessit ex ephebis, Sosia, AC
Libera vivendi fuit potestas,
Horum ille nihil egregie praeter cetera
Studebat:

Quae media interveniunt, per Parenthesin dicuntur.

33 *Non injúria: nam id árbitror*] Lege, *Nam id ego arbitror.* Vitatur, quantum potest, in hac statione Trochaeus. Neque debet *Nam* sine elisione pronunciari; cum extra ictum sit.

31. *Sic víta erat: facile ómnes perferre ác pati:*
Cum quibus erat cumque úna, iis sese dédere:
Eórum studiis óbsequi: [advorsus nemini:
Numquam praeponens se illis] ita facíllume
Sine invídia laúdem invénias, & amicós pares.
50. *Sapiénter vitam instítuit: namque hoc témpore*
Obséquium amicos, véritas odiúm parit.
81. *Intérea mulier quaédam abhinc triénnium*

35 *Sic vita erat. facile omnes perferre ac pati, Cum quibus erat cumque una: iis sese dedere*] Laborat a mala distinctione sententia; quam sic restituas:

Sic vita erat; facile omnes perferre ac pati:
Cum quibus erat cumque una, iis sese dedere;
Eorum studiis obsequi.

Omnes perferre ac pati, etiam ignotos: at *sodalibus* suis dedere se, & obsequi eorum studiis.

37 *Eorum obsequi studiis: adversus nemini: Nunquam praeponens se illis: ita facillume*] Non difficile est, internoscere hic interpolatorem, qui Terentii purpurae pannum de suo adsuit. Primo, bis vitiose ponitur Arsis, *Eorum obsequi studiis.* Hoc in medio versu non fecisset Terentius; qui, ut ait Flaccus, *arte vincebat.* Deinde bis idem dicitur; aut quod pejus, in posteriore loco minus dicitur, sententia decrescente. Qui enim *omnes facile perfert;* quid miri, si *nemini adversus* & infestus est? Qui aliis *obsequitur & dedit sese*, sine dubio non *se praeponit.* Porro & vitiose hic dicitur, *Praeponens Illis.* Cum enim prius universe locutus sit *Nemini:* dicendum utique erat *Aliis*, non *Illis.* Denique vitiose transit oratio ab Infinitivis ad Adjectiva: *Sic vita erat; adversus nemini.* Qui loqui scit, hoc modo diceret, *Adversari* nemini, se non *praeponere.* Quod si Adjectiva mallet, saltem diceret *esse adversum nemini*; casu accusativo: quo tamen pacto *esse praeponentem* barbarum prorsus foret. Quid jam videtur? Specta autem, sublato hoc panno, quam rotunde & castigate exeat sententia, & numerose currat versus:

Eórum studiis óbsequi. ita facíllume
Sine invidia laudem invenias & amicos pares.

Pares, nempe *obsequendo*: cui apposite jam respondet Sosia:

Sapienter vitam instituit: namque hoc tempore
Obsequium *amicos, veritas odium parit.*

Satisne apparet, illud *Obsequi* adhuc in aure Sosiae sonuisse? neque istis interjectis exstinguendum nunc esse? Neque tamen Interpolatio haec valde, ut opinor, vetusta est: cum Donatus, qui in hac Scaena singula fere verba expendit, nihil ex hoc additamento proferat: neque item Eugraphius. Ceterum *Invidia* primam hic corripit; utpote positione tantum longam: sono literae I hic exili. adde quod in primo versus pede major concessa sit licentia. Sic *Ingenium* primam corripit, III, 1, 8.

Bonum ingénium narras ádulescentis.

Priscianus p. 546. *Apud Latinos quoque hoc idem u invenitur pro nihilo in metris, & maxime apud vetustissimos Comicorum: ut Ter. And.* Sine invidia laudem invenias, &

Ex Ándro commigrávit huc viciniae,
Inópia & cognatórum neclegéntia
Coácta, egregia fórma atque aetate íntegra.
SO. *Ei, véreor ne quid A'ndria adportét mali.*
SI. *Prímum haéc pudice vítam parce ac dúriter*
Agébat, lana ac téla victum quaéritans:
Set póstquam amans accéssit, pretium póllicens,
Uníus & item alter; íta ut ingenium est ómnium
Hominum áb labóre próclive ad lubídinem,
Accépit conditiónem, dein quaestum óccipit.
Qui tum íllam amabant, fórte, ita ut fit, fílium
Perdúxere illúc, sécum ut una essét, meum.
Egomét continuo mécum: Certe cáptus est:
Habet. óbservabam máne illorum sérvolos
Veniéntis aut abeúntis: rogitabam, Heús puer,
Dic sódes, quis heri Chrýsidem habuit? nam A'ndriae
Illi íd erat nomen. SO. *téneo.* SI. *Phaedrum aut Clí-*
niam aut

amicos pares. *Est enim Iambicum trimetrum: quod nisi* sine inui *pro Tribracho accipiatur, stare versus non potest.* Haec magnus Magister: in eo tamen errat; cum literam *u* elidere mavult, quam syllabam *in* corripere.

43. *Huc viciniae*] Nostri Codices universi, *Huic viciniae.* Vetustus admodum hic error est. Nonius Marcellus p. 499. *Dativus pro Accusativo: Terentius in Andria:*

> *Ex Andro commigravit* huic viciniae.

Nempe *huic viciniae* dictum hic existimavit pro *In hanc viciniam;* Sed hujus hominis minor habenda est ratio. Quid princeps Grammaticorum Priscianus? Is p. 1101. *Casus,* inquit, *pro Casibus figurate ponuntur. Terentius in Andria:*

> Ex Andro commigravit huic viciniae.

Pro *in hanc viciniam.* Rectius sapuit *Donatus* ad locum: *Huc viciniae*] *Viciniae παρέλκον: huc loci, vel huc locorum. Legitur & Huic viciniae.* Ex Celso fortassis habuit, vetere ad Nostrum Commentatore. Nam Charisius p. 197. de Adverbiis: VICINIAE. *Huc viciniae: Terentius in Hecyra:* (lege *Andria*) *ubi Celsus: Adverbialiter, inquit, ut Domi militiaeque. Plautus Bacchidibus* (II, 2, 27.) *Proxumae viciniae habitat.* Vides, ut magnos olim magistros exercebant, quae pueris jam nostris facillima sunt.

59 *Phaedrum, aut Cliniam Dicébant, aut Nicératum: nam hi tres tum simul Amabant*] Vides *ceratum* Anapaesti locum hic sustinere. Atqui Graece non dicitur Νικέρατος, sed Νικήρατος: vide Menandri Reliquias, & Plutarchum Περὶ σαρκοφαγίας. Egregie igitur Codex Regius, Chartaceus is quidem sed ex optimo exemplari transscriptus:

> *Illi íd erat nomen. Téneo. Phaedrum aut Clíniam aut*
> *Nicératum dicébant: nam hi tres túm simul.*

Nicératum dicébant: nam hi tres túm ſimul
Amábant. Eho, quid Pámphilus? Quid? ſýmbolam
Dedít, cenavit. gaúdebam. item alió die
Quaerébam: comperiébam nihil ad Pámphilum
Quicquam ádtinere. enimvéro ſpectatúm ſatis
Putábam, & magnum exémplum continéntiae:
Nam quí cum ingeniis cónflictatur eiusmodi,
Neque cómmovetur ánimus in ea ré tamen,
Scias póſſe jam habere ípſum ſuae vitaé modum.
Cum id mihi placebat; tum úno ore omnes ómnia
Bona dícere, & laudáre fortunás meas,
Qui gnátum haberem táli ingenio praéditum.
Quid vérbis opus eſt? fáma hac inpulſús Chremes,
Ultro ád me venit, únicam gnatám ſuam
Cum dóte ſumma filio uxorem út daret.
Placuit: deſpondi: hic núptiis dictúſt dies.
SO. *Quid ígitur obſtat: cúr non fiant?* SI. *aúdies.*
Fere in diebus paúcis, quibus haec ácta ſunt,

Ceterum cum *Aut*, *Aut* dicit Simo: diffidit ſcilicet memoriae ſuae: neque enim ipſi ſervuli ita reſponſum variabant. Quippe ſemel tantum rogaverat adhuc Senex: ut conſtat ex v. 62. *Item alio die quaerebam.*

61 *Symbolum dedit.*] *Symbolam* lego ex lib. Vaticano & Baſilicano et aliquibus aliis. ita & Plautus in Curculione: *Symbolarum collatores apud forum piſcarium.* item in Epidico: *Sine meo ſumptu paratae jam ſunt ſcapulis ſymbolae.* & in Sticho: *Eadem ſymbolam Dabo; & jubebo ad Sagarinum cenam coqui.* FAERNUS. Recte hoc: vix unus tamen aut alter ex noſtris libris, *Symbolam.*

68 *Scias poſſe habere jam ipſum*] Lege ex codice Academico; ut *Iam* in ictu ſit:

Scias poſſe iám habere ipſum ſuae vitae modum.

72 *Quid vérbis opus eſt? hác fama inpulſús Chremes*] *Hac* in elevatione eſt; *Fama*, quod praecipuam emphaſin habere debuit, in depreſſione vix auditur. Quanto igitur melius eſt, et in pronuntiatione luculentius?

Quid vérbis opus eſt? fáma hac inpulſús Chremes.

76 *Quid obſtat cur non verae fiant?* In omnibus libris poſt *quid* eſt dictio *igitur*, praeterquam in Vaticano & Baſilicano, qui eam in contextu non habent, quorum auctoritatem ſequor, maxime propter verſum. FAERNUS.

Omnes noſtri *Igitur*, hoc ordine:

Quid igitur obſtat cur non verae fiant? Audies.

ubi pes integer ſupra numerum excurrit. Priſcianus de metris Comicis: *Miror*, inquit, *quoſdam vel abnegare, eſſe in Terentii comoediis metra; vel ea quaſi arcana quaedam & ab omnibus doctis ſemota ſibi ſolis eſſe cognita, confirmare.* De priore hominum genere ſatis conſtat, ex tot Codicibus vetuſtis, mille circiter annorum; qui Terentium ſic exhibent ut Ciceronem aut Livium, non ulla verſuum diſtinctione pro

Chryſis vicina haec móritur. SO. *o factúm bene:*
Beáſti: ei metui a Chrýſide. SI. *ibi tum filius*
Cum illis, qui amarant Chrýſidem, una aderát frequens:
Curábat una fúnus: triſtis interim,
Nonnúmquam conlacrumábat. placuit tum id mihi.
Sic cógitabam: Hic párvae conſuetúdinis
Cauſa hújus mortem tám fert familiáriter:
Quid ſi ipſe amaſſet? quíd mihi hic faciét patri?
Haec égo putabam eſſe ómnia humáni ingeni

poëta agnoſcendum. Ex ſecundo genere videntur illi, qui Codices Faerni aliquot primi deſcripſerunt. Cum enim Metrorum aliquantum periti eſſent; ubi verſus conturbatos eſſe videbant, ſtatim correctionem aggrediebantur, immutando, addendo, delendo; recte quidem plerumque, ſed interdum perverſe: ſicut in hoc ipſo verſiculo perperam ejiciebant *Igitur;* cum alia vox exulare deberet, ſcilicet *Verae:*

Quid ígitur obſtat, cúr non fiant? Aúdies.

Verſu quidem xx habuimus:

Quas credis eſſe has, non ſunt verae nuptiae.

Sed aliud eſt *Eſſe veras*, aut *Credere veras;* aliud *Fieri veras.* Hoc poſtremum inepte prorſus & inſulſe dicitur: cum ipſum *Fieri* per ſe ſatis oſtendat, non poſſe *eſſe* niſi *veras.* Ita III, 2, 48.

Quando alias malim quam hodie, has fieri *nuptias?*

III, 3, 11. *Atque ita uti nuptiae Fuerant futurae, fiant.*

Sic paſſim Noſter; neque umquam aliter loquitur.

79 *Beaſti: metui a Chryſide*] Vis quaedam & Venus ſententiae accedet, ex Lectione trium Codicum ex noſtris, & Donato manuſcripto:

Beaſti: ei metui *a Chryſide.*

Ut ſupra 46. *Ei vereor, nequid Andria adportet mali.* Firmat hanc lectionem Priſcianus p. 796. *Verba,* ait, *Timeo & Metuo abſoluta ſunt; cum non junguntur caſui accuſativo, ſed dativo: ut Terentius in Andria* (I, 3, 5.) Ejus vitae timeo: *idem in eadem:* Ei metui a Chryſide. Sic MS. Cantabrigienſis notae optimae: Editiones, *Heu metui a Chryſide:* plane adverſus Priſciani ſententiam; qui *ei* hic legit, non pro *hei* ſed pro caſu dativo ab *is:* in quo tamen fruſtratus ſe eſt magnus Magiſter.

80 *Cum illis, qui amabant Chryſidem, una aderat frequens*] Quid hoc ſodes *Amabant?* Acerrimos vero amatores, qui adhuc amabant meretricem mortuam. Repone ocius, *Amarant;* ſcilicet, dum ea in vivis erat. Supra de iiſdem v. 60. *Nam hi tres tum ſimul amabant. Hi qui tum amabant,* ideo *nunc* funus mortuae comitantur, quod eam antea *amarant.* Infra de Pamphilo: *Quid ſi ipſe amaſſet?* Recte: non, *Quid ſi ipſe amaret.*

85 *Quid ſi ipſe amaſſet? quíd hic mihí faciét patri?* Sicut *Ipſe* in Arſi eſt, ita *Hic* eſſe debebat. Lego igitur, fide priſcarum aliquot Editionum,

Quid ſi ípſe amaſſet? quíd mihi híc faciét patri?

Nam quod quidam autumat, perituram eſſe omnem hic gratiam, niſi

Mansuétique animi officia. quid multis moror?
Egomét quoque ejus caúsa in funus pródeo,
Nihil súspicans etiám mali. SO. *hem quid id ést?* SI. *scies.*
Effértur. imus. interea inter múlieres,
Quae ibi áderant, forte unam áspicio adulescéntulam,
Formá bona. SO. *fortásse.* SI. *& voltu, Sósia,*
Adeó modesto, adeó venusto, ut nil supra.
Quae cúm mihi lamentári praeter céteras
Visa ést, et quia erat fórma praeter céteras
Honésta et liberáli, accedo ad pédisequas:

Mihi signanter efferatur: parcat id metuere; cum *Patri*, quod in Arsi est et esse debet, satis superque eam gratiam tutetur.

89 *Nihil súspicans etiám mali. Hem, quid ést? Scies*] *Hem quid.* Jam dixi in hac statione non libenter recipi Trochaeum. Recte ergo tres ex nostris codices,

Nihil súspicans etiám mali. Hem, quid id *ést? Scies.*

Quid id mali *est*, *Quid id est*, saepe occurrunt. Hic a praecedente syllaba *Id* devorabatur.

92 *Forma.* SO. *Bona fortasse.* SI. *Et voltu Sosia*] Sic quidem distinguunt & Scripti & Editi: nec male quidem. Pace tamen illorum, sic potius distinxero: (quamvis probe sciam, rem esse aleae plenam, ex sententia sic satis bona meliorem suscitatum ire.)

Forma bona. SO. *Fortasse.* SI. *Et voltu, Sosia.*

Quod in recepta lectione minus placet: hoc est: Sosia hic, ignarus quorsum iret quidve dicturus esset Simo; cur de *bona* forma potius, quam de *mediocri* hariolaretur, nescio. Contra, in nostra distinctione nihil est quod desideres. *Forma bona*, ut II, 5, 16. *Virginem forma bona Memini videre. Fortasse* autem absolute positum, est consentientis quidem, sed dubitanter & tepide. In qua re Ethos hic pulchre servatur: fere enim servi & liberti in talibus rebus judicandis inducuntur suis dominis severiores & difficiliores. *Fortasse*, inquit, *bona:* paucae enim sunt vere bona: quae ita videntur, cultui magis quam naturae id ferunt acceptum. Heaut. IV, 5, 30.

CH. *Nam prorsus nihil intellego.*
SY. *Vah tardus es.*
CH. Fortasse. SY. *Argentum dabitur eii ad nuptias.*

Plaut. Asin. II, 4, 86.

Neque est alter hodie quisquam,
Cui credi recte aeque putant. ME. Fortasse. *Sed tamen me.*

& ibidem 92.

Nec potest peculium enumerari. ME. Fortasse. LE. *Etiam nunc dico* &c.

94 *Quia tum mihi lamentari praeter ceteras Visa est, & quia erat forma praeter ceteras*] Nescio, quorsum pertineat illud TUM. Quando enim alias *lamentari videretur* Simoni, quae tunc primum a Simone visa est? Unde autem illud QUIA *tum?* Nostri codices summo consensu, & Editiones priscae, QUAE tum. Unde in promtu est veram lectionem revocare:

Quae cum *mihi lamentari praeter ceteras* &c.

Nihil certius. sic in Prologo supra,

Qui cum *hunc accusant; Naevium, Plautum* &c.

Quae ſit, rogo. ſorórem eſſe aiunt Chrýſidis.
Percúſſit ilico ánimum. atat hoc íllud eſt,
Haec illae lacrumae, haec íllaſt miſericórdia.
SO. *Quam tímeo, quorſum evádas.* SI. *funus ínterim*
Procédit: ſequimur: ád ſepulcrum vénimus:
In ígnem inpoſitaſt: flétur. interea haéc ſoror,
Quam díxi, ad flammam accéſſit inprudéntius.
Satis cúm periclo. ibi tum éxanimatus Pámphilus
Bene diſſimulatum amórem et celatum índicat:
Adcúrrit: mediam múlierem compléctitur:
Mea Glýcerium, inquit, quíd agis? cur te is pérditum?

98. *Attat hoc illud eſt*] Haec vox *atat*, priore ſyllaba & producta & correpta invenitur: quod ex eo factum reor, quia cum antiqui hanc dictionem per duo *t*, in medio ſcriberent, ea ſyllaba poſitione longa erat: ſubtracto vero altero *t*, per parellipſin, brevis fiebat. Sed hoc loco quanta ſit prior ſyllaba nihil refert: ex poſteriore videtur verſus laborare, cum, *t*, in fine corripiat ſyllabam: ſed ſuſtentatur ex veterum licentia, quibus etiam producebat. Livius Andronicus in Odyſſea:

Cum ſocios noſtros mandiſſet impius Cyclops.

Ennius:

It eques, & plauſu cava concutit ungula terram.

Idem:

Omnis cura viris uter eſſet induperator.

Item:

Inſit, O cives quae me fortuna fero ſic
Contudit indigno bello, confecit acerbo.

FAERNUS.

Male Noſtro patrocinatur Faernus; cum ex caſcorum illorum licentia T in fine recte produci poſtulat. Et nihilo melius ille alter, qui ſequentem literam H, *atat Hoc*, vim conſonantis habere putat, & ea vi poſteriorem brevem in *Attat* productam facere: quod ex eburna porta ſomnium ſaepe ei illuſit. Adhuc vero deterius; cum verſa ſententia, ſic digitis verſiculum hunc metitur:

Percúſſit illico ánimum. áttat hoc íllud eſt:

ita ut *Animum* non elidat ſyllabam ultimam. Fuſe oſtendi in Prolegomenis, numquam eliſionem ceſſare; niſi ſyllaba in ictu ſit, hoc eſt, prima ſit ex tribus in Tribracho vel Anapaeſto. Hujus rei ignoratione, quoties in fraudem ſe induit? Quod ad *Attat* attinet, ſic ſe res habet: Interjectiones ejusmodi, quae affectum animi ſono exprimunt, variare accentum ſolere pro arbitro loquentis. Sic *Ha ha hé* nonnumquam ut Anapaeſtus profertur: alias ut Creticus *Há ha he.* Sic Graecorum Ἀτταταὶ, unde Latinum defluxit, alias eſt Ἀταττὰι vel Ἀταττατaί. Eodem modo Comici Latini. Naevius in Tarentilla apud Chariſium p. 213.

Atáttatae, cavé cadas amábo.

Idem in Corollaria:

Quid ſálve atattatattatae
Rivális, ſalve. quid iſtud attatae ádvertiſti tám cito?

Ergo *Atat* pro poetae libitu variat ſuum tonum; nunc *áttat*, nunc *atáttat*, nunc *atát*: quod poſtremum hoc loco placet.

99 *Hoc illud eſt, Hinc illae lacrumae, haec illa eſt miſericordia*] *Hinc illae lacrumae*, in proverbii

Tum illa, út conſuetum fácile amorem cérneres,
Rejécit ſe in eum fléns quam familiáriter.
SO. *Quid aís?* SI. *redeo inde irátus, atque aegré ferens.*
Nec ſátis ad objurgándum cauſae. díceret,
Quid féci? quid commérui aut peccáví, pater?
Quae ſéſe in ignem injícere voluit, próhibui:
Servávi. honeſtá orátio eſt. SO. *recté putas:*
Nam ſi illum objurges, vítae qui auxiliúm tulit;
Quid fácias illi, déderit qui damnum aút malum?
SI. *Venít Chremes poſtrídie ad me, clámitans:*

locum ceſſit; hodieque omnibus viſitur apud Ciceronem & Horatium: ut paene impudentis eſſe videatur, de hac apud noſtrum lectione controverſiam facere: faciendum tamen periculum eſt. HAEC nominativo plurali pro HAE ſaepe apud Plautum & Noſtrum uſurpari, jam vel pueris notum. And. IV, 1, 32.

Hae nuptiae non apparabantur mihi.

Ubi Donatus: *Legitur &* Haec nuptiae: *Sic enim veteres dixerunt.* Eun. III, 5, 34.

Novitiae puellae: *continuo* haec *adornant ut lavet.*

Ita plane tres libri ex noſtris: neque ipſe verſus aliter ſuſtentari poteſt. Iterum Donatus: Haec *pluraliter pro* Hae; *ut in Phormione*: *Haec illae erant itiones.* Locus, quem ex Phormione citat, extat ibi V, 8, 23.

Haéc illae erant itiónes crebrae & mánſiones díutinae
Lémni? haecine erat éa, quae noſtros mínuit fructus vílitas?

Ubi hodie male legitur, *Haecine erant itiones.* Ad hanc faciem ſic hunc, de quo agitur, locum refingo:

Atát hoc illud eſt.
Haec *illae lacrumae, haec illaſt miſericordia.*

Tu jam dijudica; annon elegantius ſit, *Hoc illud*, *Haec illae*, *Haec illa*, eodem tenore dicere; quam alienum illud *Hinc* in medium intrudere? Neque enim hic Proverbii vicem eſt; ſed ideo *Haec Pamphili lacrumae*, quia ſupra v. 82. *Nonnumquam conlacrumabat.* Poſtea vero, cum hoc pro proverbio obtinuiſſet, & obſoleviſſet plurale femininum *Haec;* illius locum occupavit *Hinc*: quod poſtea Magiſtri in ipſum Terentium induxerunt.

102 *In ignem poſita eſt: fletur*] Noſtri codices plerique omnes, *In ígnem* impoſita *eſt: fletur.* Recte, & ex poetae more. Quippe amat, quantum fieri poteſt, elidere poſtremam ſyllabam; ut liqueſcat & miſceatur ſequenti. Hoc magnum Terentianae artis arcanum etiam veteribus animadverſum erat; quo & ſibi cavebat ab accentu in ſyllabis ultimis, contra indolem linguae Latinae; & verſus ſuos ſolidiores, ſuccique pleniores reddidit. *Priſcianus* p. 1322. *Omnes Comici crebris ſynaloephis & eliſionibus & abjectionibus literae* S *ſunt uſi*, *Terentius autem plus omnibus.*

113 *Quae ſeſe voluit in ignem injicere, prohibui*] Et Donatus, & omnes libri ſcripti Terentii ita collocant: *quae ſeſe in ignem injicere voluit, prohibui.* FAERNUS. Sic & noſtri.

116 *Qui dederit damnum aut malum.* Lege, *Déderit qui damnum*

Indignum facinus: cómperisse, Pámphilum
Pro uxóre habēre hanc péregrinam. ego illud sédulo
Negáre factum. ille ínstat factum. dénique
Ita túm discedo ab illo, ut qui se filiam
Negét daturum. so. *nón tu ibi gnatum?* si. *ne haéc quidem*
Satis véhemens causa ad óbjurgandum. so. *quí cedo?*
si. *Tute ípse his rebus fínem praescripstí, pater.*
Prope adést, cum alieno móre vivendúmst mihi:
Sine núnc meo me vívere intereá modo.
so. *Qui igitúr relictus ést objurgandí locus?*
si. *Si própter amorem uxórem nolet dúcere,*
Ea prímum ab illo animádvertenda injúriast.
Et núnc id operam do, út per falsas núptias
Vera óbjurgandi caúsa sit, si déneget:
Simúl sceleratus Dávos siquid cónsili
Habet, út consumat núnc, cum nihil obsínt doli:
Quem ego crédo manibus, pédibus, obnixe ómnia
Factúrum: magis id ádeo, mihi ut incómmodet,
Quam ut óbsequatur gnáto. so. *quaproptér?* si. *rogas?*
Mala méns, malus animus. quém quidem ego si sénsero.
Sed quíd opust verbis? sín eveniat, quód volo,

aut malum. Dederit qui ut *Vitae qui*: ne Ictus in ultima sit.

127 *Quis igitur relictus est objurgandi locus*] In nostris fere universis, *Qui igitur.* Codex veterrimus Vaticanus, teste ad Phaedrum Gudio, *Relicuus.* Legebat igitur:

Quis igitur reliquus est objurgandi locus?

Ego mallem,

Qui igitur reliqüus est objurgandi locus.

ut Eun. V, 5, 26.

Relíqüom. Tantum est. Césso huc introrumpere?

Et apud Plautum Cist. II, 1, 29.

Quód dedi datúm nón vellem: quód reliqüom est, non dabo.

Sed omnino retinenda est recepta lectio; adscito huc ex codicibus *Qui.* Infra III, 4, 22.

Nihil est preci loci relictum: *jam perturbavi omnia.*

Et, nequis forte & hic quoque *reliqüom* substituat, adde Phorm. III, 3, 14.

Ne instigemus etiam, ut nullus locus relinquatur *preci.*

128 *Si propter amorem uxorem nolit ducere*] Eugraphius: NON VULT *ducere.* Donatus: *Legitur &* NOLLET. Et apud ipsum & apud Terentium, repone NOLET.

133 *Nunc, cum nihil obsint doli*] Videtur legendum, *obsunt.* non tamen muto: omnes enim libri habent, *obsint.* FAERNUS. Nostri quoque universi, OBSINT. Nec, quid intersit, video.

134 *Quem ego credo manibus pedibusque obnixe omnia*] Vehementior & melior oratio est, sublato isto QUE.

In Pámphilo ut nil sit morae; restát Chremes,
Qui mi éxorandus ést: et spero cónfore.
Nunc tuúmst officium, has béne ut adsimules núptias:
Pertérrefacias Dávom: obserres filium,
Quid agát, quid cum illo cónsili captet. SO. *sat est:*
Curábo: eamus núnc ïam intro. SI. *i praé, sequar.*

ACTUS I. SCENA II.

SIMO senex. DAVUS servus.

SI. *NON dúbiumst, quin uxórem nolit filius:*
Ita Dávom modo timére sensi, ubi núptias
Futúras esse audívit. set ipse exít foras.
DA. *Mirábar hoc si sic abiret: ét eri semper lénitas*
Verébar quorsum evúderet:
Qui póstquam audierat nón datum iri fílio uxorém suo,
Númquam cuiquam nóstrum verbum fécit, neque id aegré tulit.
SI. *A't nunc faciet; néque, ut opinor, sine tuo magnó malo.*
DA. *Id vóluit, nos sic néc opinantis dúci falso gaúdio,*
Sperántis iam amotó metu, interea óscitantis ópprimi,
Üt ne éßet spatium cógitandi ad disturbandas núptias:

Quem ego credo manibus, pedibus, obnixe omnia.
ut IV, 1, 53.
Conari manibus, pedibus, noctesque & dies.

144 *Curabo: eamus jam nunc intro. Iprae, sequar*] Victorianus liber, *sequor.* quod magis videtur consuetudini sermonis accommodatum. FAERNUS.

Meliores ex nostris:
Curábo: eamus núnc ïam *intro.*
I praé, sequar.
quo pacto mollius decurrit versus. SEQUAR etiam omnes, non SEQUOR. Neque audiendus est codex Victorianus. In Eunucho quidem est, V, 2, 69.
Id ipsum. Id ipsum? virgo vero.
I prae, SEQUOR.
Sed observandum est, Thaidem illic statim & sine mora sequi praeeuntem Chaeream: & semper ita fieri, ubi SEQUOR ponitur. Hic vero SEQUAR magis convenit: quia Simo non continuo Sosiam sequitur, sed in Scaena aliquamdiu subsistit.

10 *Sperantis jam amoto metu, inter oscitantis opprimi*] Meliores quique ex nostris, INTEREA *oscitantis.* Et sane vel furca abigendum est illud, *Inter oscitantis.* Quinam sodes sunt illi alii, praeter Davum & Pamphilum, qui tum oscitabant? Tota vero via errat, qui ideo *Inter* praetulit, quod metro magis commodum arbitraretur. Immo nocet potius metro, quam proficit.

11 *Ne esset spatium.* Ne Trochaicus inter Iambicos veniat, cor-

Astúte. SI. *carnufex, quae loquitur?* D. *érus est, neque províderam.*
SI. *Dave.* D. *hém, quid est?* SI. *ehodum ád me.* D. *quid hic volt?* SI. *quíd aïs?* D. *qua de ré?* SI. *rogas?*
Meum gnátum rumor ést amare. D. *id pópulus curat scilicet.*
SI. *Hocíne agis, an non?* D. *égo vero istuc.* SI. *sét nunc ea me exquírere,*
Iníqui patris est. nám, quod antehac fécit, nihil ad me áttinet.
Dum témpus ad eam rém tulit, sivi ánimum ut explerét suum:
Nunc híc dies aliam vítam defert, álios mores póstulat.
Dehinc póstulo, sive aéquumst, te oro, Dáve, ut redeat iam ín viam.
DA. *Hoc quíd sit?* SI. *omnes, quí amant, graviter sibi dari uxorém ferunt.*
DA. *Ita aiunt.* SI. *tum siquís magistrum cépit ad eam rem ínprobum,*

rige, *Ut ne esset spatium.* Sic Eunuch. V, 4, 20.

Ulscíscar, ut ne impune in nos inluserís.

Et passim. *Ne*, cum hic extra ictum sit, non potest non elidi; quod quidam opinatus est.

12 *Erus est, neque praevideram*] Omnes fere libri *provideram*: licet aliter Donatus. provideram autem pro, porro videram. Plautus in Asinaria: *Non hercle te provideram.* FAERNUS. Nostri, uno excepto, omnes *Provideram.*

18 *Nunc haec dies aliám vitam ádfert, álios mores póstulat*] *Hic dies* habent omnes libri scripti, & Donatus. FAERNUS.

Nostri quoque omnes *Hic dies.* Sed vide, ut incommode haec divisa sunt Arsi & Thesi. *Aliám* acuitur in syllaba ultima; *Vitam* in Thesi cubat, ut vix exaudiatur; denique primo *aliám*, mox *álios*; cum consuetudo & ratio postulent, ut verba quae repetuntur, eodem accentu pronuntientur. Haec omnia incommoda tollit lectio, quae apud Ciceronem exstat, Epist. Fam. XII, 25. 'Accipio, *inquit*, excu'sationem tuam de Sempronio. ne'que enim statuti quid in tanta per'turbatione habere potuisti:

'*Nunc hic dies áliam vitam défert, álios mores póstulat.*

'ut ait Terentius.' Consulantur nunc aures; & quantum intersit, ipsae testabuntur. *Hic* corripitur, sequente licet consonante; ut passim. III, 1, 4.

Sed hic Pámphilus. Quid dícit? Firmavít fidem.

vel *Dies* monosyllabon est. Nesciunt Terentium, siqui suspicabuntur commodius haec disponi a Cicerone, quam ab ipso potuisse.

27 *Aut velle in ea re ostendere quam sis callidus*] Plerique libri & in iis omnes antiqui, *ostendi quam sis callidus.* FAERNUS. Unus

Ipſum ánimum aegrotum ad déteriorem pártem plerumque ádplicat.
DA. *Non hércle intellegó.* SI. *non? hem.* D. *non: Dávos ſum, non Oédipus.*
SI. *Nempe érgo aperte vís quae reſtant mé loqui.* D. *ſané quidem.*
SI. *Si ſénſero hodie quícquam in his te núptiis*
Falláciae conári, quo fiánt minus;
Aut vélle in ea re oſténdi, quam ſis cállidus:
Verbéribus caeſum té in piſtrinum, Dáve, dedam uſque ád necem,
Ea lége atque omine, út, ſi te inde exémerim, ego pro té molam.
Quid, hoc íntellextin? án nondum etiam ne hóc quidem? D. *immo cállide;*
Ita apérte ipſam rem módo locutus, níl circum itione úſus es.
SI. *Ubi vís facilius páſſus ſim, quam in hác re, me deludier.*
DA. *Bona vérba, quaeſo.* SI. *inrídes: nil me fállis. edicó tibi,*
Ne témere facias. néque tu haut dices tíbi non praedictúm. cave.

tantum ex noſtris *Oſtendere*: ceteri *Oſtendi.*

28 *Verbéribus caeſum té, Dave, in piſtrínum dedam uſque ád necem*] Miror, qui hoc intactum reliquerit Faërnus. *Dave* hic in depreſſione totum latitat. Quanto melius & numeroſius, quod in Noſtris omnibus habetur?

Verbéribus caeſum té in piſtrinum, Dáve, dedam uſque ád necem.

Idem, quem dedi, verborum ordo eſt apud Nonium v. Caedere; Servium ad Aeneid. I, 144.

31 *Nil circuitione uſus es*] Fallitur & fallit ὁ δεῖνα, cum Diphthongos & Conſonantes hic praedicat, ut pronuntietur *Circuitjone*. *Circumire* ſemper Plautus & Noſter, non *Circuire*: neque elidunt M; Phormio IV, 3, 10. *Sic circumiri*: & ſic Horatius, *Circumagi*. Quin & hic nonnulli codd. *Circumitione*. Ergo hic duo verba ſunt *Circum itione*. Iterum Phorm. V, 8, 23.

Haec illae erant itiones *crebrae*
& manſiones diutinae.

33 *Bona verba, quaeſo. Inrides? nihil me fallis. ſet dico tibi*] Veteres noſtri codices *Inrides* ſine nota interrogationis. Recte. Illud autem *Set dico tibi*, nimis tepide in re tam gravi. Repono:

Nil me fallis. edico *tibi,*
Ne temere facias.

Edico, denuntio. Simo ipſe de eadem hac re loquens, III, 2, 15.

Edixin *tibi,*
Interminatus ſum, ne faceres?

ubi Donatus; *Edixin tibi;* Hic illud reddit, *Edico tibi, ne temere facias.* Vides Donatum ipſum ſic olim legiſſe, ut nos nunc legendum admonemus. Nonius tamen v. Dicere, *Sed dico* legebat, quod exponit Denuncio. Vides mendi vetuſtatem.

34 *Ne temere facias: neque tu haut*

ACTUS I. SCAENA III.

DAVUS ſervus.

ENIMVERO, Dave, nil lociſt ſegnitiae neque ſocordiae,
Quantum intellexi modo ſenis ſententiam de nuptiis:
Quae ſi non aſtu providentur, me aut erum peſſum dabunt.
Nec quid agam certumſt: Pamphilumne adjutem, an auſcultem ſeni.
Si illum relinquo, eius vitae timeo: ſin opitulor, huius minas;
Cui verba dare difficileſt: primum iam de amore hoc comperit:
Me infenſus ſervat, ne quam faciam in nuptiis falláciam.
Si ſenſerit, perii, aut quam lubitum fuerit cauſam ceperit,

dicas tibi non praedictum. Cave] O. l. s. *neque tu hoc dicas.* Vaticanus, *hoc dices,* quod idem eſt: nam antiqui *dices* pro dicas efferebant; ſolus Donatus legit, *haut dicas,* quem & ſequimnr. FAERNUS.

Vera ſine dubio & vetuſta illa lectio eſt, *Neque haut*, non *Neque hoc*: Sic Plautus ter quaterque, Noſter III, 3, 31.

At ego non *poſſe arbitror,*
Neque *illum hanc perpetuo habere*, neque *me perpeti.*

Sic alii *Neque non* negative; etiam ipſe Virgilius. Recte quoque Vaticanus codex *Dices*, cui accedunt tres meliores ex noſtris: quod non idem eſt ac *Dicas*: ſed futurum indicativum. non enim *Edicit* Simo, ne Davus *dicat* ſibi non praedictum: ipſe Davus jam praemonitus non hoc *dicet*, nec dicere audebit.

7 *Ne quam faciam nuptiis fallaciam*] Duo ex noſtris, & editiones pleraeque veteres, *Faciam* IN *nuptiis*, Plane ut ſupra 1, 2, 25.

Si ſenſero hodie quicquam in his *te* nuptiis
Fallaciae *conari, quo fiant minus.*

Atque inſuper hoc commodi eſt, quod eo pacto ultima in *Faciam* liquefcat; & evitetur ingratum Homoeoteleuton, *Faciam*, *Fallaciam.*

8 *Si ſenſerit, perii: aut ſi lubitum fuerit, cauſam ceperit*] Nec verba, nec ſententiam expediunt interpretes. *Perii* quaſi Interjectionis vim hic habet; ut, *Perii, quid ego egi?* Deinde pro *Si* reponendum eſt *Quam.* Sententia eſt: *Si ſenſerit, immo* (quod minus eſt) *quamlibet cauſam ceperit, in piſtrinum me dabit.* Hec. IV, 1, 25.

Quamvis cauſam *hunc ſuſpicari, quam ipſam veram, mavolo.*

9 *Quo jure quaque injuria praecipitem me in piſtrinum dabit*] Sic Codices noſtri, & editiones priſcae: nec Faërnus quicquam ad locum. Atqui ſyllaba hic abundat; niſi *Injuria* in triſyllabum redigas, quod quidam inepte faciunt. Sed & aliud animadvertendum eſt; *Quo jure, quaque injuria* (quod & noſtri omnes habent) nullo modo hic poſſe ſubſiſtere. Sententia quidem apparet; ſed verbis deſtituitur: quippe *Qua* omnino hic requiritur, non *Quo*: ut non unus ante nos vidit. Nondum tamen locus expurgatus eſt, quem ſic ſibi reſtituo:

Qua iúre qua me injúria praecípitem in piſtrinúm dabit.
Ad haéc mala hoc mi accédit etiam: haec A'ndria,
Si iſta úxor ſive amícaſt, grávida e Pámphilo eſt.
Audíreque eorum eſt óperae pretium audáciam:
Nam incéptioſt améntium, haut amántium:
Quicquíd peperiſſet, décreverunt tóllere:
Et fíngunt quandam intér ſe nunc falláciam,
Civem A'tticam eſſe hanc. Fúit olim hinc quidám ſenex,
Mercátor: navem is frégit aput Andrum ínſulam:
Is óbiit mortem. ibi tum hánc ejectam Chrýſidis
Patrém recepiſſe órbam, párvam. fábulae.
Mí quidem non fit vériſimile; at ípſis commentúm placet.
Set Mýſis ab ea egréditur. at ego hinc me ád forum, ut
Convéniam Pamphilúm, ne de hac re páter inprudentem óppri-mat.

Qua *júre*, *qua* me *injúria praecípitem in piſtrinúm dabit.*
Numquam in iſta diſtributione Latine dicitur *Qua-quaque*, ſed *Qua qua*. Plautus Milite, IV, 4, 20.

Qui conſectare qua mares, qua feminas.

Trinummo, IV, 3, 37.

Rapere properant qua ſacrum, qua publicum.

Cicero: *Qua dominus, qua advocati.* Livius: *Qua paterna injuria, qua ſua.* Sic ubique reperies. Cum autem conjunctio *Que* de ſua ſede *Me* expuliſſet, neceſſe erat *Me* alicubi locum habere, licet verſus ipſius injuria.

11 *Sive iſta uxor, ſive amica eſt, gravida e Pamphilo eſt*] Etiam hic quoque ſyllaba verſui ſupereſt: quam fruſtra quidam in metrum concludere laborat, nunc hoc nunc illud arripiendo. Qui natura pes Creticus eſt, nulla licentia vel in dactylum vel in anapaeſtum redigetur. Recte olim hoc expedivit Janus Gulielmius:

Si iſta úxor ſive amíca eſt, grávida e Pámphilo eſt.

Si hic eandem prorſus ſententiam efficit, quam *Sive:* ne aliquod ſenſus diſpendium hic cuiquam metuatur. Plaut. Curc. I. 1, 4.

Si *media nox eſt*, ſive *eſt prima veſpera.*

Pſeud. I, 5, 129.

Si *ſumus compacti*, ſive *conſilium umquam inivimus.*

Quin & *Si-ſi* perinde eſt ac *Sive-ſive*. Captiv. I, 2, 5.

Sinito ambulare, ſi *fores*, ſi *intus volent.*

16 *Civem Átticam eſſe hanc. Fúit olím quidám ſenex*] Non ſatis venuſte illud *olim*, cum ictu in ſyllaba poſteriore. Neque vero ſi *quidam mercator* in Andro obiit, &c. id ullo modo demonſtrat civem *Atticam* eſſe Glycerium; niſi & ille quoque mercator fuerit Atticus. Utrique vitio medicinam facies, ſi ſic legeris,

Civem Atticam eſſe hanc. Fuit olim hinc *quidam ſenex.*

Hinc id eſt Athenis, ubi fabula agitur. Infra V, 1, 14.

Illam hinc *civem eſſe aiunt.*

& V, 3, 21.

Adducti, qui illam civem hinc *dicant. viceris.*

20 *Mihi quidem hercle nón fit veriſímile, atque ipſis cómmentum*

Actus I. Scaena IV.

Mysis ancilla.

AUDIO, Archylís, jamdudum: Lésbiam adduci iubes.
Sáne pol illa témulentast múlier & temerária,
Néc satis digna, cuí committas prímo partu múlierem:
Támen eam adduci? inportunitátem spectate ániculae:
Quía conpotrix éius est. Di, dáte facultatem óbsecro 5
Huíc pariundi, atque ílli in aliis pótius peccandí locum.

placet] Ita in omnibus fere libris invenitur ordinatus hic versus, itaque impressit Robertus Stephanus; est autem versus tetrameter trochaicus hypercatalecticus. FAERNUS.

Atqui ejusmodi versus hypercatalecticus nusquam reperitur; nec mirum, cum absonus plane sit & ἄμουσος Tolle vero illud *Hercle*, quod & versum & sententiam onerat. Cur enim adjuret hic, & tantopere asseveret Davus? hic inquam ubi dubitat tantummodo & suspicatur.

Mí quidem non fit vérisimile: at ípsis commentúm placet.

Quidem correptum, ut passim. Adelph. III, 4, 16.

Prius nólo. Haecine flagítia. Mi quidem non placent.

At ipsis, lege cum Guyeto. Post *Quidem* de more sequitur, *At*, *Sed*, *Tamen*; non *Atque*.

1 *Audivi, Archilis, jamdudum: Lesbiam adduci jubes*] Per unum l. in omnibus l. s. est: &, per i, in penultima. FAERNUS.

Sic & nostri Codices *Archilis*: reponendum tamen *Archylis* cum *y*: Graece enim est Ἀρχυλίς: qualia plura eadem terminatione, *Thestylis*, *Xystylis*, *Phidylis*, *Erotylis*. Illud vero *Audivi* parum est pro Terentii elegantia. Anicula intus saepe Lesbiam nominaverat, credens Mysin non audiisse, quia nihil responderet. Cui Mysis subirata:

Audio, *Archylis, jamdudum: Lesbiam adduci jubes.*

Audio te saepe vociferantem; non *audivi*, quasi semel tantum. Hec. III, 2, 1.

Nescío quid jamdudum aúdio *his tumúltuari mísera.*

Phorm. II, 1, 59.

Jamdudum te omnes nos accusare audio.

& ita alias saepe.

2 *Sane pol illa temulenta est mulier, & temeraria*] Versus est Trochaicus, in quo *pol illa*, tribrachus est, eliso uno *l*, ex *illa*, *pol* autem corripitur exemplo Ennii:

Nec pol homo quisquam faciet impune animatus. FAERNUS.

4 *Tamen eam adducam: inportunitatem spectate aniculae*] Illud *Adducam* nec cum prioribus, nec cum sequentibus verbis bene convenit. Si anicula *inportuna* & crudelis, quod Lesbiam accersi jubeat; si ipsa Lesbia *temulenta & temeraria*; cur culpae se participem hic facit Mysis? *Tamen eam adducam*; etsi indigna sit, cui puerpera committatur. Difficultatem hanc sentiens Guyetus, Archylidi haec verba tribuit, intus loquenti. Sed nec is mos est in comoediis, illis quae foris sunt clamare de domo: nec ulla tam inhumana, tam stolida, ut sic palam loqueretur. Dixerat prius Mysis, *Lesbiam* ADDUCI *jubes*: repetit postea secum cum indigna-

Set quidnam Pamphilum éxanimatum video? vereor quid fiet.
Oppériar, ut sciám numquidnam haec túrbae tristitia ád-
ferat.

ACTUS I. SCAENA V.

PAMPHILUS adulescens. MYSIS ancilla.

PA. *HOCINEST factu humánum aut inceptu? hócinest officiúm patris?*

tione; *Tamen eam* ADDUCI? tam ebriosam, tam inconsultam? ob eam solum causam, quia compotrix est? Et nota, quod in repetitionibus fit, utrobique eodem accentu dici, *ádduci.*

8 *Opperiar, ut sciam nunc, quidnam haec turba tristitiae adferat*] Donatus pro *Nunc, quidnam*, ut codices hodie exhibent, legebat *Numquidnam*; & ita sane unus ex nostris a primo habuit, postea interpolatus. *Numquidnam* rursus habes, II, 1, 25. Sine dubio praestantior haec lectio est: quid enim ad sententiam confert illud *Nunc*? Totus versus sic legendus est:

Opperiar, ut sciam numquidnam haec turbae tristitia adferat.

Num tristitia, inquit, turbam, non turba tristitiam afferat. Nondum enim turbam ullam viderat Mysis. Pamphilum conspexerat ambulantem solum, nihil dum loquentem; sed ex vultu & incessu tristem & exanimatum esse facile conjectabat. Ergo scire expetit, *numnam* haec Pamphili tristitia turbae *quid* praenuntiet. II, 3, 5.

Sed si tu negaris ducere, ibi culpam in te transferet;
Tum illae turbae fient.

1 *Hoccine est humanum factum, aut inceptum? hoccine officium patris?*] O. l. s. & Donatus geminat verbum *est*, hoc modo, *hoccine* est *officium patris?* Vetustiora vero exemplaria & hic, & ubique, *hocine* per unum *c*, habent: ita nulla dubitatio est quin *hocine* in casu recto & accusativo primam corripiat, sicut pronomen *hoc*, unde *hocine* compositum est, teste Probo, corripit; quemadmodum usurpavit & Virgilius, sive ille Ovidius sit, in lusibus Priapeis:

Et vos hoc ipsum quod minamur, invitat.

& Plautus in Aulularia:

Nunc hoc ubi abstrudam cogito solum locum.

Erit ergo hic versus Terentii octonarius. FAERNUS.

Hocinést humanum factum aut inceptum? hócinest officiúm patris?

Vides in repetitione accentum variari; *Hocinést*, *hócinest*. Quod cavere solebant artis periti. Lego ergo:

Hócinest factum humánum aut inceptum? hócinest officiúm patris?

Unius tamen apicis dispendio, crescet elegantia:

Hocine est factu *humanum*, *aut* inceptu.

Sic Heaut. IV, 3, 26. *Rem* factu *facilem.* Phorm. II, 4, 16. *Turpe* inceptu *est.* Quid quod postea vidi apud Donatum: *Factum aut inceptum; in aliis, Factu aut inceptu, fuit.* Bene, quod doctissimus Magister vetustam lectionem indicavit. Hoc interest; Si *Factum* legis, ad singulare quid respicis; si *Factu*, ad omnia, circa nuptias & praeterita & futura.

MY. *Quid illud eſt?* P. *pro deúm ſidém, quid eſt, ſi hóc non contúméliaſt?*
Uxórem decrerát dare ſeſe mi hódie: nonne opórtuit
Praeſciſſe me ante? nónne prius commúnicatum opórtuit?
MY. *Miſerám me, quod verbum aúdio?*
PA. *Quíd Chremes? qui dénegarat ſé commiſſurúm mihi*
Gnatám ſuam uxorem: is mutauit, quía me inmutatúm videt.
Ita óbſtinate dát operam, ut me a Glýcerio miſerum ábstrahat:
Quod ſi ſit, pereo fúnditus.
Adeon hominem eſſe invenuſtum aut infelicem quémquam, ut ego ſum?

2 *Quid illud eſt? Pro deum atque hominum fidem quid eſt, ſi non haec contumelia eſt?*] Poteſt hic eſſe monometer, aut praecedenti applicatus facere eum pentametrum Iambicum. Sed, quia haec genera inuſitata Terentio ſunt, poteſt eſſe octonarii Iambici initium eliſione *i*, & *d*, ex *illud*, item *d*, ex *quid eſt*, quod mox ſequitur. Porro omnes fere libri etiam antiqui, cum Donato, ita collocant, *ſi haec non contumelia eſt*. FAERNUS.

Miſeret me hic optimi Faerni, qui in metiendis verſibus digitos ſaepenumero, non aurem conſulit. Illud *Atque hominum* a codice primariae notae abeſt, & in codicibus aliis non certum locum habet. Recte quidem abeſt. Non enim ubicumque *deos* teſtantur, adjiciunt & *homines*. Vide Phorm. II, 3, 4.

Jam ego hunc agitabo: pro deum immortalium,
Negat Phanium eſſe hanc ſibi cognatam Demipho?

Sic igitur verſum conſtitue:

Quid illud eſt? Pro deum fidem, *quid eſt, ſi hoc non contumelia eſt?*

ut Eun. V, 5, 1,

Pró deum fidem, *fácinus foedum: o infélicem adoleſcéntulum!*

Adelph. IV, 7, 28.

pro divom fidem,
Meretrix & materfamilias una in domo?

Atque hoc pacto elegantius veniet, v. mox 11. *Pro deum atque hominum fidem*. Principio enim deorum tantum fidem appellat, poſtea & deorum & hominum. Porro *Hoc* habet codex Collegii Corporis Chriſti; & Donatus, qui recte adnotat, Hoc, *cum ſtomacho dictum. Hoc*, quod fecit pater.

3 *Uxorem decrerat dare ſeſe mihi hodie*] Ita liber Victorianus. alii fere omnes, & Donatus *decreverat*, pauciſſimi *decrevit*, atque hi recentiſſimi. FAERNUS. Duo tantum ex noſtris *Decrevit*: alii magno numero *Decrerat*.

7 *Gnatam ſuam uxorem: id mutavit, quoniam me immutatum videt*] Multi libri, inter quos Victorianus, pro *quoniam*, *quia* habent; quod malim; ut verſus ſit trochaicus ut praecedens. FAERNUS.

Unus ex noſtris *Quia*: ſed univerſi *Id mutavit*: Fallor tamen aut ſcripſit Auctor *Is Mutavit. Mutavit* abſolute, ut ſupra I, 1, 13. *Haut muto.* Vide vero, quam venuſte oppoſitio fiat. *Is* mutat; quia *ego*

Pró deum atque hominúm fidem!
Núllon' ego Chremétis pacto adfinitatem effúgere potero?
Quót modis contémptus, sprétus? fácta, transacta ómnia. hem,
Répudiatus répetor: quamóbrem? nisi si id est, quod súspicor:
'Aliquid monstri alúnt: ea quoniam némini obtrudi potest,
'Itur ad me. M. *orátio haec me miseram exanimavit metu.*
PA. *Nam quid ego dicam dé patre? ah*
Tántam rem tam néclegenter ágere? praeteriéns modo
Mi áput forum, uxor tibi ducendast, Pámphile, hodie, inquit, para:
'Abi domum. id mi visust dicere, ábi cito, & suspénde te.

non muto; quia videt *me inmutatum.* At in vulgata lectione hinc opponitur *res*, illinc *persona.*

8 *Itane obstinate operam dat, ut me a Glycerio miserum abstrahat?*] Si tollas interrogationem, melius procedet sententia, seu priora respicias, seu sequentia. Lege igitur, ITA *obstinate dat operam.* ut Heaut. I, 1, 14.

Ita attente tute illorum officia fungere.
Is mutavit: ita obstinate dat operam.

Tum & illud, *Quod si fit, ut abstrahar*, ostendit priora affirmative poni, non dubitanter & interrogative.

11 *Pro deum atque hominum fidem! nullon' ego*] Haec verba *pro deum atque hominum fidem*, in multis l. s. recentibus inveniuntur superius sita, & hi versus ordinati ut infra.

Itane obstinate operam dat, ut me a Glycerio miserum abstrahat?
Pro deum atque hominum fidem: quod si fit, pereo funditus.
Adeon' hominem esse invenustum aut infelicem quemquam ut ego sum!
Nullon' ego Chremetis pacto adfinitatem effugere potero?
Quot modis contemtus, spretus, facta, transacta omnia. hem.

qua ordinatione versuum primi duo & ultimus essent trochaici catalectici, tertius & quartus acatalectici: nobis tamen probatur collocatio verborum vulgata, quae eadem invenitur in omnibus antiquis libris: ita ut, *Quod si fit, pereo funditus,* sit dimeter Iambicus: *Pro Deum atque hominum fidem*, dimeter trochaicus. FAERNUS. Antiqui libri hic audiendi sunt: novitios nihil moramur.

17 *Nam quid ego nunc dicam de patre? ah.* Versus est dimeter Iambicus, si ex *quid*, *d*, elidatur. FAERNUS.

Immo delendum est *Nunc*, cum Mstorum auctoritate, tum versus ipsius causa: *Quid* enim neque elidi neque in Thesi esse, sed sub Ictu stare debet.

18 *Tantúmne rem tam neclegenter agere?*] Si illud *Ne* hic admittis, Iambicus fiet versus; cum sex septem & hinc & inde Trochaici sint. Lege igitur cum codice Regio, qui *Ne* inter lineas habet:

Tántam rem tam néclegenter ágere?

Jam vero aurium judicium fiat, annon bis tanta res evadat, vel hac ipsa pronuntiatione.

'Obstipui: censén' me verbum pótuisse ullum próloqui? aut
'Ullam causam, sáltem ineptam, fálsam, iniquam? ommútui.
Quód si ego scissem id prius, quid facerem, si quis nunc me intérroget;
'Aliquid facerem, ut hóc ne facerem. sét nunc quid primum éxsequar?
Tót me inpediunt cúrae, quae meum ánimum divorsaé trahunt;
Amor, misericordia hújus, nuptiárum sollicitátio,
Tum pátris pudor, qui mé tam leni pássus animo est úsque adhuc,
Quae meó cumque animo lúbitumst, facere. eine égo ut advorser? eí mihi,
Incértumst, quid agam. M. *misera timeo, incértum hoc quorsus áccidat.*

21 *Obstupui. censen' ullum me verbum potuisse proloqui*] O. l. s. ita collocant:

Obstupui. censen' me verbum potuisse ullum proloqui:

qua ratione versus est Trochaicus, ut ceteri. atque is quoque qui proxime sequitur, si ejus prima syllaba praecedenti applicetur. Vaticanus & Decurtatus *obstipui* habent, quemadmodum & alibi Bembinus; & apud Virgilium antiquissimus liber Romanus. FAERNUS. Non omnes nostri ita collocant, ut Faerniani; sed eorum perique.

22 *Ullam causam, ineptam saltem, falsam, iniquam: ommutui*] Rotundiores fluunt numeri, fide codicis Petrensis:

Ullam causam | sáltem ineptam |, falsam, iniquam |

Saltem non semper postponitur; etsi plerumque ita solet; quae causa interpolationis erat. Vide And. II, 1, 28, III, 2, 14. & Adel. II, 2, 41.

23 *Quód si ego réscissem íd prius; quíd facerém, siquis nunc mé roget*] Sic edidit Faernus. & ita habent codices vetusti. Vides tamen, ut inconcinne se habeant Arses & Theses. Repone:

Quod si ego scissem id prius, quid facerem, siquis nunc me interroget.

Si scissem, ut infra IV, 5, 13. *Nam pol si id scissem.* & Hec. II, 1, 25. *Quod si scissem.* Ceterum *Interroget* pro *Roget*, etiam Eugraphius habet.

27 *Tum pátris pudor, qui mé tam leni pássus est animo úsque adhuc*] Vides totum illud *Animo* in Thesi latere; plane contra artem. Sed nullo negotio revocatur vera lectio:

Tum patris pudor, qui me tam leni pássus ánimo est úsque adhuc.

29 *Incertumst, quid agam. Misera timeo hoc incertum quorsum accidat*] O. fere libri hunc ordinem verborum habent, *incertum hoc*; quae melior compositio est: versus est Trochaicus, aut etiam octonarius Iambicus, ut proximi, si in *quorsum accidat* non fiat Synaloepha. FAERNUS.

Omnes codices *Incertum hoc*. Interpolatoris est *Hoc incertum*; Ver-

Séd nunc peropust, aút hunc cum ipsa, aut de illa me adversum húnc loqui.
Dum in dúbio est animus, paúlo momento húc vel illuc inpéllitur.
PA. *Quis hic lóquitur? Mysis? sálve.* M. *o salve, Pámphile.* P. *quid agit?* M. *rogas?*
Labórat e dolóre; atque ex hoc misera sollicita ést, diem
Quia ólim in hunc sunt cónstitutae núptiae. tum autem hóc timet,
Ne déseras se. P. *hem, egone istuc conari queam?*
Egon' própter me illam décipi miserám sinam?
Quae mihi suum animum atque ómnem vitam crédidit?
Quam ego ánimo egregie cáram pro uxore hábuerim?
Bene ét pudice eius dóctum atque edúctúm sinam,
Coáctum egestate ingenium inmutárier?
Non fáciam. M. *haut verear, si in te sit soló situm:*

sus nempe gratia, quem digitis metiebatur. Atqui hoc pacto, prius *Incértum*, posterius *I'ncertum* pronuntiatur; quod minime ferendum. Faernus in *Quorsum* synaloepham prohibet, alius in *Timeo.* Nescias; uter in artem magis peccet; nisi quod hic etiam accentum variet in *Incertum.* Quam in promtu est, quod reponendum erat, *Quorsus? Quorsum*, *Quorsus* eodem sensu: ut Prorsum, prorsus; Rursum, rursus; Sursum, sursus; Adversum, adversus.

30 *Sed núnc peropúst, aut húnc cum ipsa, aut me aliquíd de illa ádversum hunc loqui*] Cernis, opinor, versus scabritiem. Syllabae finales acuuntur; *Ipsa*, *Illa*, quae in emphasi esse debebant, in Thesi occultantur. Hujusmodi versus non pro arte Terentii, tam nobilitata. Est qui sic legat, *De illa* ejecto,

Séd nunc péropust, aút hunc cum ípsa, aut me áliquid adversum húnc loqui.

Sed dum metro prospicit, sententiae parum cavit. *De illa* profecto hic necessarium est: nisi enim *de Glycerio* loqueretur, quid ad rem? quid ad confirmandum aut accendendum Pamphilum? de aliis rebus loqui, plane garrire esset. Nimirum alia medicina tentanda est; quae quidem sponte se offert. Pro *me aliquid de illa*, nostri omnes alio ordine; *Aliquid de illa me.* Tolle, *Aliquid*, quod tam incertae sedis est.

Séd nunc péropust aut hunc cum ipsa, aut de illa me adversum húnc loqui.

Tolle inquam illud *Aliquid:* id enim hic minus nihilo est. *Aliquid loqui?* Immo omnia, quae ex arte meretricia blande loqui didicerat.

31 *Huc illuc inpellitur*] Omnes libri antiquiores, & Donatus, *huc vel illuc.* FAERNUS.

36 *Ego propter me*] Omnes nostri codices *Egon' propter.* Recte: ut versu praecedente *Egone.*

41 *Haut vereor, si in te solo sit situm*] Plerique ex nostris *Verear.* Duo Insuper, *In te sit solo.* Lego igitur, quod magis ex arte est,

Non fáciam. Haut verear, si in te sit soló situm.

Set ut vím queas ferre. P. *adeóne me ignavóm putas?*
Adeóne porro ingrátum, inhumanúm, ferum?
Ut néque me consuetúdo, neque amor, néque pudor
Commóveat, neque commóneat, ut servém fidem?
MY. *Unum hóc scio, esse méritam, ut memor essés sui.*
PA. *Memor éssem? o Mýsis Mýsis, etiam núnc mihi*
Scripta illa sunt in ánimo dicta Chrýsidis

42 *Sed vim út queás ferre. Ádeon' me ignavóm putas?*] Vides illa *Vim* & *Ferre*, in quibus solis vis hic atque emphasis est, in Thesi vix posse exaudiri. Scripsit poeta sine dubio,

Sed ut vím queas férre. Adeóne me ignavóm putas?

Queas una syllaba; ut passim.

43 *'Adeon' me ignavom putas? 'Adeón' porro íngratum aút inhumanum aút ferum?*] Primum in his vitium est, quod in repetitione varietur accentus; *ádeon*, & *adeón*: Alterum est, in illis particulis *Aut-aut*. Quasi vero *Inhumanus* tam sollicite distinguendus esset a *Fero*? In tanta animi commotione, devolvenda haec erant rapidissime per Asyndeta, ut in Adelphis,

'Ego ille agrestis, saévus, tristis, párcus, truculentús, tenax.

Quin & illud *Porro* in Thesi totum delitescit. Spondeo tibi, sic a poetae manu profectum esse:

Adeóne me ignavóm putas?
Adeóne pórro ingrátum, inhúmanum, ferum?

46 *Unum hóc scio, hánc meritam ésse, ut mémor essés sui*] *Meritam*, in quo sententiae vis est, in depressione occultatur: quod ut clare exaudiri possit, sic verba colloca, ut in Donato Msto Oxoniensi ea vidi:

Unum hóc scio, esse méritam, ut memor essés sui.

Hanc abest a meliore parte codicum: nec ancillae de domina loquenti convenit.

48 *Scripta illa dicta sunt in animo Chrysidis*] Ambiguum nullo modo tolerabile. Quis enim, ut primum haec audit, non sic accipiat, *In Chrysidis animo?* non, ut Poeta vult, *Pamphili*. Ne dubites, quin is sic dederit,

Scripta illa sunt in ánimo dicta Chrýsidis.

52 *Nec clam te est, quam illi utraeque res inutiles*] Omnes fere l. s. *quam illi* nunc *utraeque res inutiles.* Duo tantum, scilicet Vaticanus & Basilicanus, itemque Donatus & Eugraphius haec habent sine dictione, *res*: quod & placet. *utraeque* enim, refertur & ad *formam*, & ad *aetatem*: itaque legendum, *quam illi nunc utraeque inutiles*: ita stat versus, qui aliter admissa dictione *nunc*, impeditus est. FAERNUS.

Nostri omnes, uno excepto, agnoscunt illud *Res*, quod versum quidem jugulat. Accesserunt igitur olim correctores, & stilo id confoderunt. Atqui minime expungendum erat; cum adeo Terentianum sit, ut nihil supra. Mos enim ei est; quamvis ipsa nomina supra posita sint, *Rem* tamen subinferre. Phorm. II, 1, 40.

Si est, patrue, culpam *ut Antipho in se admiserit,*
Ex qua re *minus rei foret aut famae temperans.*

Ubi Donatus: Ex QUA RE, *Haud venuste insertum* Re, *cum praeposuisset* Culpam. Sic hodie editum. Itane vero, bone Magister? Tun' quicquam in Terentio arguas di-

De Glýcerio. iam férme moriens mé vocat:
Accéſſi: vos ſemótae: nos ſoli: incipit:
Mí Pámphile, hújus fórmam atque aetatém vides:
Nec clám te eſt, quam illi utraéque res nunc útiles
Et ád pudicitiam ét ad rem tutandám ſient.
Quod te égo per dextram hanc óro, et per geniúm tuum,
Per tuám fidem, perque hújus ſolitúdinem,

ctum *invenuſte*? Sed injuria hic facta eſt Donato. Editiones veteres non habent *Haud:* lege igitur, VETUSTE *inſertum* RE. Jam, opinor, ſentis, retinendum eſſe *Res*, non ejiciendum. Porro Donatus ad locum: INUTILES. *Legitur & Utiles.* Unde ſic verſus eſt conſtituendus,

Non clám te eſt, quám illi utraeque res nunc utiles.

Quam utiles, hoc eſt, quam parum utiles: moraliter & ex conſuetudine dictum: quod cum olim Magiſtelli non caperent, locum interpolarunt. Ceterum & codex Regius hoc ordine ponit,

Non clam te eſt, quam illi utraeque res nunc inutiles.

Repone *Utiles;* & rem conficis. Rivius quoque vir doctiſſimus ſic, ut nos nunc, olim legebat; firmabatque ex And. IV, 5, 16.

Nunc me hoſpitem
Lites ſequi, quam *id mihi ſit facile atque utile.*

53 *Et ad pudicitiam & ad tutandam rem ſient*] O. l. s. & Donatus ita collocant, *& ad rem tutandam.* FAERNUS.

Sic & Noſtri omnes collocant. Atque hoc pacto, ita verſus erit efferendus:

Et ad-pudícitiam ét ad rem tútandam ſient.

Eſt tamen, qui ſic verſum modulatus eſt:

Et ád pudicítiam & ád rem tutandám ſient.

Quid audio? an *pudicitia* ſecundam corripit; tamquam ſi veniret a *Pudicus*? Apage a Terentio talem maculam. Unum tamen errorem altero cumulat & defendit; Plautum quoque in partes advocans, Epid. III, 3, 23.

Non nimis poteſt
Pudicítiam quiſquam ſuae ſervare filiae.

Pudeat in loco tam facili haeſiſſe. Corrigendum,

Non nimis poteſt
Pudícitiam quis ſuaé ſervare filiae?

54 *Quod ego per hanc te dextram oro & genium tuum*] O. l. s. & Donatus ita collocant, *quod ego te per hanc.* quod vero ſequitur, *& genium*, in omnibus libris, itemque Donato, & Eugraphio eſt, *& ingenium.* quod & verſui magis convenit. exponemus autem *ingenium*, id eſt *naturam;* quam cum laude intelligendo, tanto magis quadrabit, ut ſit *per tuam ſtabilem conſtantemque naturam, per tuum probum & amabile ingenium*: ut & infra de Pamphilo, *Quandoquidem ipſe eſt ingenio bono.* elidetur autem in ſcanſione, *d*, ex *quod.* ut *quod ego te* ſit anapaeſtus. FAERNUS.

D. in *Quod* elidi non poteſt. Senſit hoc ὁ δεῖνα, & ſic verſum ſcandit,

Quod égo te pér hănc dextram óro.

Neque animum advertit, *Hanc dextram*, in quo ſumma emphaſis eſt, (tunc enim Pamphili dextram dextra ſua prehendit) in Theſi hoc pacto obmuteſcere. Plautus Capt. II, 3, 82.

Haec per dexteram tuam te dextera retinens manu, Obſecro.

Te obtéſtor, ne abs te hanc ſégreges, neu déſeras:
Si te in germani frátris dilexí loco,
Sive haéc te ſolum ſémper fecit maxumi,
Seu tibi morigera fúit in rebus ómnibus.
Te iſtí virum do, amícum, tutorém, patrem.
Bona nóſtra haec tibi permítto, & tuae mandó fidei.
Hanc mi in manum dat: mórs continuo ipſam óccupat.
Accépi: acceptam ſérvabo. M. *ita ſperó quidem.*
PA. *Set cúr tu abís ab illa?* M. *óbſtetricem adcérſo.* P. *propera, atque aúdin?*
Verbum únum cave de núptiis; ne ad mórbum hoc etiam. M. *téneo.*

Lege ergo:

Quod te égo per dextram hanc óro & per geniúm tuum.

Quod te, notiſſima obteſtandi formula; & item *Per genium*: ut Horat. Ep. I, 7, 94.

Quod te per genium dextramque deoſque penates.

Plautus tamen Captiv. V, 2, 24.

Philocrates, per tuum te ingenium *obſecro, exi: te volo.*

Ubi tamen duo Codices Palatini *Genium*: quod & ſententia ipſa flagitat. Ceterum *Per* neceſſario hic continuatur: *Per dextram, per genium, per fidem, per ſolitudinem.* Si unum ex his tollis, de elegantia tollis: aut tria tollenda ſunt, aut ne unum quidem.

58 *Sive haec te ſolum ſemper fecit maxumi*] Aliqui libri, inter quos Vaticanus & Baſilicanus: item Donatus & Priſcianus ſic collocant, *ſive te haec ſolum.* & ſtat verſus, ſi in *te haec* non fiat ſynaloepha. erit enim *ſive te*, dactylus. Quod vero ſequitur, *ſemper fecit maximi*, omnes recentes libri habent, *fecit maximum*, & ita etiam Priſcianus citat. infra quoque in eiſdem recentibus legitur, *maximum feci Chreme.* ſed utrobique in antiquis, *maximi.* FAERNUS.

Immo & Donatus Manuſcriptus & Priſcianus p. 1143. *Sive haec te*: non ut editiones modo, ſed ut codex veterrimus in Bibliotheca hic publica. Sic & duo codices Terentii, Regius & Academicus. Ignoratae artis crimen habent tam Faernus quam Ælius; cum ſic efferunt, *Sive te haec. Te* enim, cum in ictu non ſit, non poteſt non elidi. Adde, quod *Haec* omnino in ictu hic eſſe debet.

64. *Sed cur tu abis ab illa?* M. *obſtetricem adcerſo.* P. *propera*] Verſus eſt trimeter Iambicus, ſed ex *abis* elidendum eſt, *s*, & in quinta ſede dactylus collocandus. FAERNUS.

65 *Ne ad morbum hoc etiam.* M. *teneo*] Verſus eſt iambicus dimeter catalecticus. nam quod alii hunc ſupplent ex inſequenti ſcaena, ut, *quid ais Byrria*, perficiat ſenarium, primum haec ordinatio verſuum in nullo libro invenitur. deinde verſus qui ſequuntur, impediti remanent, ut non facile certum eis genus poſſit aſſignari. FAERNUS.

In Faerni editione ſic verſus conſtituuntur,

Sed cur tu abis ab illa? Obſtetricem adcerſo. Propera.

Actus II. Scaena I.

CHARINUS. BYRRIA. PAMPHILUS.

CH. *QUI'D ais Byrriá? daturne illa Pámphilo hodie núptum?* B. *sic est.*

CH. *Quí scis?* B. *aput forúm modo e Davo audívi.* C. *vae miseró mihi.*

Ut ánimus in spe atque ín timore usque ántehac 'adtentús fuit,

Ita póstquam adempta spés est, lassus cúra confectús stupet.

BY. *Quaéso edepol, Charíne, quando nón potest id fieri quod vis,*

Atque audin. verbum unum cave de nuptiis;
Ne ad morbum hoc etiam. Teneo.

Ubi nihil facilius erat, quam vulgatissimum metri genus Tetrametros Catalecticos deprehendere, sine ulla ordinis literulaeve mutatione, quod & alii ante nos viderunt.

Sed cur tu abis ab illa? Obstetricem adcerso. Propera; atque audin?
Verbum unum cave de nuptiis: ne ad morbum hoc etiam. Teneo.

1 *Quid ais Byrria? daturne illa hodie Pamphilo nuptum?*] O. l. s. hanc collocationem habent, *daturne illa Pamphilo hodie.* & infra, *modo e Davo*, ut etiam Donatus legit, non *de Davo.* quae vero paulo infra sequuntur, ita & apud Donatum, & apud Priscianum citantem hunc locum libro XVIII. & in omnibus Terentii l. s. collocata sunt, *Quoniam non potest id fieri quod vis, id velis quod possit.* Qua collocatione constituta, versus ita ordinamus:

CH. *Quid ais Byrria? daturne illa Pamphilo hodie nuptum?* B. *sic est.*
CH. *Qui scis?* B. *apud forum modo e Davo audivi.* CH. *vae misero mihi.*
Ut animus in spe, atque in timore, usque antehac attentus fuit,
Ita postquam adempta spes est, lassus, cura confectus stupet.
B. *Quaeso edepol Charine; quoniam non potest id fieri quod vis,*
Id velis quod possit. CH. *nihil volo aliud nisi Philumenam.*

Ut primus & quintus hujus scaenae versus, sint trochaici tetrametri acatalectici, sextus catalecticus, secundus octonarius iambicus, contracto *audivi* in duas syllabas. item tertius & quartus. FAERNUS.

5 *Quaeso edepol Charine quoniam non potest id fieri quod vis, Id velis, quod possit*] Codex Regius pro *Quoniam* habet *Quando*; & sic citat Donatus ad Aen. V, 704.

Quando id non potest fieri quod vis.

Sine dubio magis convenit sententiae *Quando*: ut infra IV, 5, 10.

Ut quimus, aiunt, quando ut nolumus, non licet.

Crediderim tamen ab auctore fuisse,

Quando id non potest confieri quod vis.

Virgil. Aen. IV, 116.

Nunc qua ratione quod instat Confieri possit.

sic Lucretius, Caesar, alii.

'Id velis quod póſſit. C. *nil volo áliud niſi Philúmenam.* B. *ah,*
Quánto ſatiuſt te íd dare operam, qui íſtum amorem ex córde ejicias;
Quam íd loqui, quo mágis lubido frúſtra incendatúr tua.
CH. *Facile ómnes, cum valémus, recta cónſilia aegrotís damus.*
Tu ſi híc ſis, aliter cénſeas. B. *age age, út lubet.* C. *ſet Pámphilum*
Video. ómnia experíri certumſt prius quam pereo. B. *quid hic agit?*
CH. *Ipſum húnc orabo: huic ſúpplicabo: amórem huic narrabó meum:*

7 B. *Ah quanto ſatius eſt te id dare operam, Qui iſtum amorem ex animo amoveas tuo*] Hos duos verſus unum tantum trochaicum acatalecticum putamus eſſe, rejecta prima ejus ſyllaba in finem praecedentis verſus, detractoque in ſcanſione pronomine *tuo*, quod ſubdititium putamus, & tamen ob reverentiam omnium librorum, in impreſſione retinemus. aliter hi duo verſus adeo impediti ſunt, ut non facile cujus ſint generis, agnoſcatur. FAERNUS.

Quanto ſatiuſt te id dare operam, qui iſtum amorem ex animo amoveas tuo] Omnino ſubdititium eſt illud *Tuo:* nec major reverentia Librariis habenda eſt, quam auctori atque arti. Monet autem Donatus, pro *Animo amoveas* v. 7. legi etiam *Corde ejicias.* Sane perplacet haec lectio. *Ejicere* majus eſt quam *Amovere*, & *Corde* aptius quam *Animo.* Eun. II, 2, 16.

Ejiciunda *hercle haec eſt mollities animi.*

Hec. III, 2, 12

Et cura ex corde *exceſſit.*

Ceterum eſt qui illud *Tuo* non ejicit, ſed ſequenti verſui apponit, hoc modo:

Qui iſtum amorem ex animo amoveas
Tuo, quam id loqui quo magis lubido fruſtra incendatur tua.

Et ob hoc ſe magnifice effert, quaſi primus dederit lectionem dehinc ab omnibus tenendam. Haud vidi magis. Haec praeclara iſtius correctio octonario pleno Iambicum ſubjicit, prorſus contra artem &, ſi aurem quis conſulat, ipſius Rythmi & Muſicae rationes. Octonarios ſemper excipit Trochaicus, numquam Iambicus.

10 *Tu ſi hic ſis, aliter ſentias*] Non *Hic* δεικτικῶς *Ego;* ſed adverbialiter, *Meo loco.* Lege autem *Aliter cenſeas;* hoc eſt Putes, exiſtimes; non *Sentias* quod eſt Percipias, intellegas. Sic Adelph. V, 8, 5. *Haut aliter cenſeo.*

15 *Quid ni? ſi nihil impetres*] Unus ex noſtris, *Quid niſi? ut nihil impetres:* duo, *Quid niſi? nihil ut impetres,* ubi *Ut* eſt *Etſi, Quamvis*, ut paſſim; *Quid niſi* idem ac *Quidni.* Feſtus; Quid niſi *uſurpaviſſe antiquos teſtis eſt Afranius in Epiſtula:*

A. *Me auctore, mater, abſtinebis?* B. *Quid niſi?*

Afranius Terentio noſtro erat natu minor. Hic tamen numeroſius *Quidni.*

17 *Abi hinc in malam crucem cum ſuſpicione iſtac ſcelus*] Libri Vaticanus & Victorianus, *Abin hinc,*

Credo impetrabo, ut áliquot ſaltem núptiis prodát dies:
Intérea fiet áliquid, ſpero. B. *id áliquid nihil eſt.* C. *Býrria,*
Quid tibi videtur? ádeon' ad eum? B. *quid ni? nihil ut impetres,*
Ut te árbitretur ſibi paratum moéchum, ſi illam dúxerit?
CH. *'Abin hinc in malám rem cum ſuſpicione iſtác, ſcelus?*
PA. *Charinum video. ſálve.* C. *o ſalve, Pámphile,*
'Ad te advenio, ſpém, ſalutem, cónſilium, auxilium expetens.
PA. *Néque pol conſili locum habeo, néque ad auxilium cópiam.*
Sét iſtuc quidnam'ſt? C. *hódie uxorem dúcis?* P. *aiunt.* C. *Pámphile.*

licet deinde ex *abin*, abraſum utrobique ſit, n. praeterea hi duo, & alii omnes fere l. s. *in malam rem* habent. qua lectione admiſſa verſus, qui aliter ſtare non poteſt, eſt trochaicus catalecticus. FAERNUS. Ex noſtris quattuor tantum *Abi*: nullus vero *Crucem*.

18 *Charinum video*: *ſalve*. C. *o ſalve, Pamphile*] Alia vis & virtus orationis erit, ſi ſic diſtinxeris; *O ſalve. Pamphile, ad te advenio.* Elata voce pronuntiandum eſt, *Pamphile.*

19 *'Ad te venio, ſpém, ſalutem, auxilium, conſilium éxpetens*] Aliqui libri ſcripti, & in iis antiqui, & Priſcianus, *Ad te advenio.* FAERNUS.

Quanto melius ordine paulum immutato,

'Ad te advenio, ſpém, ſalutem, cónſilium, aúxilium expetens.

Ut ſpes minus eſt ſalute, ita conſilium auxilio. Deinde commotius pronuntiatur. Poſtremo idem ordo eſt in reſponſione, verſu ſequente.

20 *Neque pol conſiliis locum habeo*] O. l. s. & Donatus & Eugraphius *conſilii.* & ita Robertus Stephanus impreſſit. FAERNUS.

Néque pol conſilii locum habeo, néque auxilii cópiam.

Muretus, ut evitetur hiatus iſte in *Neque*, ſic legendum cenſuit, mutato ordine:

Neque pol auxilii locum habeo, neque conſilii copiam.

Sed codices univerſi contra obnituntur. Majore nimirum morbo laborat hic verſus, cui medicinam mox faciam; ubi rem huic opinor ſaeculo novam narravero. Utcumque verba diſponas; vel *Auxilii* vel *Conſilii* quatuor ſyllabis conſtabit. Atqui veteres in nominibus ſubſtantivis, exeuntibus in *ius* vel *ium*, ſemper Genitivos caſus *i* ſimplici efferebant; numquam *Auxilii*, *Conſilii*, *Imperii*, *Negotii*; ſed *Auxili*, *Conſili*, *Imperi*, *Negoti*. Ego vero a puero diu credidi, ut didiceram, hujuſmodi Genitivos per contractionem fieri, & idcirco tali apice ſignatos vidi, *Imperî*, *Conſilî*. Poſtea ſuſpicio mihi incidit, rem aliter ſe habuiſſe. Diutina autem obſervatione facta, de plano affirmare auſim, neminem ex veteribus duplicem *i* in Genitivis illis uſurpaſſe: non Virgilium, non Horatium, non priorum Poetarum quemquam; ne ſemel quidem: ſi quid aliter nunc feratur, mendoſum eſſe; ſicut Ennii illud apud Ciceronem de Senectute,

O Tite, ſiquid ego adjuro curamve levaſſo,
Ecquid erit pretii.

Si íd ſacis, hodié poſtremum mé vides. P. *quid ita?* C. *ei mihi,*
Véreor dicere: huíc dic quaeſo Býrria. B. *ego dicám.* P. *quid eſt?*
BY. *Spónſam hic tuam amat.* P. *né iſte haut mecum ſéntit. eho dum dic mihi:*
Númquidnam ampliús tibi cum illa fuít Charine? C. *ah, Pámphile,*
Nil. P. *quam vellem.* C. *núnc te per amicítiam et per amorem óbſecro,*
Príncipio ut ne dúcas. P. *dabo equidem óperam.* C. *ſet ſi id nón poteſt;*

Codices quippe alii *praemi* habent; quae vera lectio eſt. Primus ex Poetis qui hodie extant Propertius bis vel ter, Ovidius ſaepiſſime, & poſt eum alii omnes geminum *i* uſurpant. Sub Auguſti ſcilicet ſeneſcentis aetate mutatio iſta facta eſt. Egomet ergo fallebar, cum in Horatii Serm. I, 4, 70. ederem,

Non ego ſim Caprii *neque Sulci?*

Nunc reponi velim *Capri*: tum enim hoc, quod nunc alios doceo, ipſe neſciebam. Quod ſi in Poetis ubique hoc obtinuit; quis dubitet quin idem obtinuerit in oratione ſoluta? Cicero itaque ſic ſemper locutus eſt: quod maxime attendendum eſt eis, qui numeros oratorios cupiunt intellegere. Nigidius Figulus, Romanorum a Varrone doctiſſimus, apud Gellium XIII, 25. *Voculatio*, inquit, *qui poterit ſervari? ſi non ſciemus in nominibus, ut* Valeri, *interrogandi ſint an vocandi. Nam interrogandi ſecunda ſyllaba ſuperiore tono eſt quam prima; deinde noviſſima dejicitur. At in caſu vocandi ſummo tono eſt prima, deinde gradatim deſcendunt.* Explicante ibidem Gellio, *Voculatio* apud Nigidium eſt, quem Accentum nos dicimus; *Caſus interrogandi*, quem nos Genitivum. Ergo Nigidii aetate, qui poſt Auguſtum natum vixit, a Nominibus in *ius* nulla erat diſtinctio Vocativi & Genitivi, niſi ſolo accentu: A recto *Valerius*, Vocativus *Váleri*, Genitivus *Valéri* pronuntiabatur. Ad hanc faciem ubique Terentius, *Gaudi*, *fili*, *viti*, *preti* genitivos facit. Quid igitur de verſu hoc fiet? Duo ex codicibus mihi viſis, Petrenſis & Regius, ſic habent,

neque ad auxiliandum *copiam.*

at Eugraphius ſic:

neque ad auxilium copias.

Lege igitur ſine controverſia,

Néque pol conſilí locum habeo, néque ad auxilium cópiam.

27 *Sed ſi id non potes*] Quid ſodes id, quod non potes? *non potes non ducere.* Hocine placet? veteres quaedam Editiones *Poteſt.* Donatus: *Deeſt* Fieri: *& hoc ad patrem retulit.* Apparet hunc legiſſe *Poteſt:* alioqui non deeſt *Fieri*, ſed *Facere.* Recte: paſſim enim apud Noſtrum & Plautum *Poteſt* perinde venit ac *Poſſibile eſt*: & ſaepe hic Librarii peccarunt, *Quantum potes*, pro *poteſt.*

28 *Aut tibi nuptiae hae ſunt cordi*] Maluit, opinor, noſter hic, ut alibi, *Nuptiae haec;* ut vitetur Homoeoteleuton. Sic IV, 1. 32.

Haec nuptiae non apparabantur mihi.

30 *Officium eſſe liberi puto*] Deeſt dictio *hominis*, quae in omnibus

Aút tibi nuptiae haéc sunt cordi. P. *córdi?* C. *saltem aliquót dies*
Prófer, dum proficíscor aliquo, né videam. P. *audi núnc iam:*
'Ego Charine ne útiquam officium líberi esse hominís puto,
Cum is nil mereat, póstulare id gratiae adponí sibi.
Núptias effúgere ego istas málo, quam tu adipíscier.
CH. *Rédduxti animum.* P. *núnc si quid potes aút tute, aut hic Býrria,*
Fácite, fingite, ínvenite, effícite qui detúr tibi:
'Ego id agam, qui mihi ne detur. C. *sát habeo.* P. *Davom óptume*

est l. s. & in plerisque ita collocata, *Officium liberi esse hominis puto.* quo modo etiam melius procedit trochaicus. liberi autem hominis intelligendum non ejus modo qui non est servus, sed & qui nobilitate & bona existimatione inter suos cives censetur. Juvenalis:

Tu tibi liber homo: & regis conviva videris,
Captum te nidore suae putat ille culinae.

Cicero libro primo Officiorum: *Nihil est agricultura melius, nihil uberius, nihil dulcius, nihil homine libero dignius.* FAERNUS. Ita nostri universi.

31 *Cum is níl promereat póstuláre id grátiae adpon' sibi*] Jambicus hic inter tot Trochaicos non satis belle incedit. Lege,

Cum is nil mereat, postulare &c.

Donatus: Mereri *est aliquid mercedis pro labore sumere; ut cum dicimus, Nihil meretur.* Satis hinc apparet, Donatum *Mereat* hic legisse. Servius ad Aeneid. VI, 664.

Quique sui memores alios fecere merendo,

hunc Terentii locum citat: unde & hunc quoque sic legisse constat; licet Editiones ibi *Promereat.*

33 *Réddidisti ánimum: Nunc si quid potes aút tu aut hic Byrria*] Duplex hic erratum est. Primo *Tu* non potest non elidi, cum extra Istum subsidat. Deinde *Reddidisti* perperam incipit a pede Cretico. Pro *Reddidisti* codex noster Petrensis *Reddixti*: unde nascitur certa emendatio:

Rédduxti animum. Núnc si quid potes aút tute *aut hic Býrria.*

Reduxisti animum, plane ut Hec. III, 2, 12.

Istoc verbo animus mihi redît, & cura ex corde excessit.

& And. III, 3, 27.

Redducunt animum aegrotum ad misericordiam.

Plautus Epid. IV, 1, 42.

Remigrat animus nunc demum mihi.

Horatius quidem Carm. I, 16.

Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

& I, 19.

Finitis animum reddere *amoribus*,

Sed longe alio sensu. *Reddere animum* est In gratiam redire; quod ad hunc Nostri locum nihil facit. *Redduco* semper apud Terentium prima longa; *d* geminato.

34 *Efficite qui detur tibi; Ego id agam, mihi qui ne detur*] Quanto melius, ut *Mihi* sub Istum veniat? *Ego id agam, qui mihi ne detur.*

Video: cuius consilio fretus sum. C. *át tu hercle haut quicquám mihi;*
Nisi ea, quae nil ópus sunt sciri. fúgin hinc. B. *ego vero ác lubens.*

ACTUS II. SCAENA II.

DAVUS. CHARINUS. PAMPHILUS.

DA. *DI' boni, boní quid porto? sét ubi inveniam Pámphilum,*
'Ut metum quo in núnc est adimam, atque éxpleam animum gaúdio?
CH. *Laétus est nescio quid.* P. *nihil est: nóndum haec rescivít mala.*
DA. *Quem égo nunc credo, si jam audierit sibi paratas núptias,*
CH. *Aúdin tu illum?* D. *tóto me oppido éxanimatum quaérere.*

37 *Nisi ea, quae nihil opus sunt scire*] Unus ex nostris, *Opus* EST. Certe alterutrum legendum est, aut *opus est scire*, aut *opus sunt sciri*. Posterius placet.

2 *'Ut metum ín quo núnc est ádimam*] Sic omnes Scripti, & bis ad Virgilium Servius. Vides tamen ut *Metum* in Thesi totum subsidat, ut exaudiri vix queat. Repone,

Ut metúm quo in nunc est adimam.

Quo in pro *In quo*: & similia veteribus familiarissima. Plautus Curc. IV, 1, 6.

Commonstrabo, quo in quemque hominem facile inveniatis loco.

In Plauto haec manent: in Terentio puerorum gratia Magisti immutabant.

6 *Sed ubi quaeram? aut quo nunc primum intendam? Cessas alloqui? Abeo*] Donatus ad locum: *Habeo*, inveni: legitur & *Abeo*. Nostri quidem codices *Abeo*: sed illud alterum praetulerim, *Habeo*. Porro Sex ex nostris meliores non agnoscunt illud *Aut*. Lego igitur & distinguo:

Sed ubi quaeram? quo nunc primum intendam, C. *Cessas adloqui?* D. *Habeo.*

Continuatur oratio, *Quo nunc primum intendam, habeo*: quam Charinus interloquendo mediam intersecat.

8 *Te ipsum quaero, euge o Charine ambo opportune vos volo*] Nec Donatus, nec l. s. habent *o*, interjectionem, & stat versus omittendo facere synaloepham, in *teipsum*, vel dissolvendo diphthongum in *quaero*. FAERNUS.

Nostri quoque omnes, *Euge Charine* sine *o*. Sed taedet ineptiarum istarum: *Te ipsum* sine Synaloepha, *Quaëro* trisyllabum. Huc redactus est Faernus, quia *Euge* posteriorem corripere putabat. Graece quidem Εὖγε: sed Latinis *Euge* ambiguum, ut *Atat*, & alia ejusmodi, pro lubitu pronuntiantis. Plaut. Merc. III, 4, 41.

Dí sciunt culpám meam istanc nón esse ullam. Eugé *papae.*

& Asin. III, 2, 9.

Vi púgnando perjúriis nostrís eugé *potiti.*

Ceterum Charisius p. 96. & Servius ad Aen. XII, 342. in exemplis & hoc adducunt: *Ambo opportune vos volo:* unde probent *Ambo* aeque

Sét ubi quaeram? quó nunc primum inténdam, C. *cessas ádloqui?*

DA. *Hábeo.* P. *Dave: adés. resiste.* D. *quis homost, qui me? o Pámphile,*

Te ipsum quaero. eugé Charine: ambo ópportune: vós volo.

PA. *Dáve, perii.* D. *quin tu hoc audi.* P. *intérii.* D. *quid timeás scio.*

CH. *Méa quidem hercle cérte in dubio vítast.* D. *et quid tú, scio.*

PA. *Núptiae mi.* D. *etsí scio?* P. *hodie.* D. *optúndis, tametsi intélligo?*

'Id paves, ne dúcas tu illam: tu aútem, ut ducas. C. *rém tenes.*

PA. *'Istuc ipsum.* D. *atque ístuc ipsum níl pericli est: mé vide.*

PA. *'Obsecro te, quám primum hoc me líbera miserúm metu.* D. *hem,*

Líbero: tibi uxórem non dat jám Chremes. P. *qui scís?* D. *scies.*

ac *Ambos* accusativi esse casus. En tibi acumen Grammaticum! Immo casu hic recto: *ambo opportune*, i. e. adestis; ut recte hic Donatus. Quo enim sensu dicas, ut isti voluerunt, *opportune volo?*

9 P. *Dave perii.* P. *interii*] Haec verba Charino Donatus adscribit: & bene. FAERNUS.

Itaue vero? *Bene* hoc Donatus, te judice? Atqui omnes codices Pamphilo tribuunt, non Charino. Quippe absurdum fuerit, priores vel in amore vel metu partes Charino dare: absurdum quoque, Davum prius Charinum compellare, *Quid timeas scio*, quam herilem filium Pamphilum. Nam quod Nugator ille (sine dubio non hic Donatus) philosophatur, si dis placet; Pamphilum plus fecisse, *periturum se esse* dicendo, quam Charinum *se interiisse*; Pamphilum jusjurandum addidisse, *Hercle certe:* quo innuit illud Charini *Interii* falsum esse: dignus profecto est, qui sua sibi ferula vapulet, & inter cathedras discipulorum perpetuo ploret.

10 *Mea quidem hercle*] Donatus his addit adverbium, *certe*, & tres libri vetustiores. *Et tu quid, scio*] Iidem libri, *& quid tu.* FAERNUS. *Certe* etiam meliores ex nostris; item *Quid tu.*

11 *Et id scio*] Affirmat Donatus etiam legi *& si scio*, & ita habent omnes vetustiores libri. FAERNUS.

Nostri partim *Et id scio*, partim *Etsi scio.* Sed memorare hoc non satis erat; quid intersit, dictum oportebat. Necessario hic legendum, *Etsi scio.* Dixerat Davus, *Quid timeas scio;* Nuptias scilicet. Si idem, Pamphilo dicente, *Nuptiae mihi*, respondeat *Et id scio;* sequetur, ut praeter nuptias aliquid aliud timuerit Pamphilus: quod falsum.

15 *Uxorem tibi jam non dat*] Iidem libri vetustiores & aliqui alii, & Donatus ita collocant, *tibi non dat jam.* FAERNUS.

Ita & nostri; nisi quod unus ex Regiis numerosius, *Libero: tibi uxorem non dat jam Chremes.* Porro in istis, *Qui scis? Scio. Tuus pater modo*, nonne inutile est istud *scio?* non enim respondet interrogationi; quae non est *An sciret*, sed *Quomodo sciret?* Codex Collegii Corp.

Túus pater me módo prehendit: aít tibi uxorém dari
Hódie; item alia múlta, quae nunc nón eſt narrandí locus.
Cóntinuo ad te próperans percurro ád forum, ut dicám tibi haec.
'Ubi te non invénio, eſcendo in quéndam ibi excelſúm locum.
Círcumſpicio; núſquam es. ibi forte hújus video Býrriam;
Rógo: negat vidíſſe. mihi moléſtum. quid agam, cógito.
Rédeunti interea éx ipſa re mi íncidit ſuſpício: hem,
Paúlulum obſoni: ípſus triſtis: de ínprovìſo núptiae:
Nón cohaerent. P. *quórſumnam iſtuc?* D *égo me continuo ád Chremem.*

Chriſti *Scio* in textu quidem habet, ſed pro varia lectione *Scies.* Egregie & vere. Scies, qui ego ſciam. Quin & ſic Donatus, ut ex nota ejus conſtabit. *Scio. Praeparatio eſt auditoris ad narrationem.* Atqui *Scio* non promittit narrationem: ſed *Scies.* ſupra I, 1, 89. *Quid id eſt? Scies.*

16 *Tuus pater modo me prehendit: ait tibi uxorem dare ſe*] O. l. s. *dare ſeſe.* ita erit trochaicus acatalecticus. FAERNUS.

In uno Noſtro locum mutat *ſeſe*, *Uxorem ſeſe dare*: in altero primariae notae codice non comparet illud *Seſe:* quod ſane in verſu redundat. Praeterea duo codices rotundius, *Tuus pater me modo prehendit.* Verſum integrum ſic conſtitue:

Tuus pater me modo prehendit: ait tibi uxorem dari.

ut ſupra I, 2, 20.

Omnes qui amant, graviter ſibi dari uxorem *ferunt.*

19 *'Ubi te non invénio, ibi áſcendo ín quendam éxcelſúm locum*] A duobus noſtris abeſt *ibi.* At ſentis, opinor, quanto cum pondere, quanto molimine hic verſus ſe inferat, *áſcendo in quendam éxcelſum.* Auget hoc ὁ δεῖνα, qui tolli cupit *ibi,* & in *Invenio* ſynaloepham omitti: *Ubi te non invénio, áſcendo.* Non jam dico hoc Artis non eſſe: ſed ipſe ſenties, ſi illi ponderi hic hiatus accédat, minoris pene operae eſſe locum excelſum aſcendere, quam hunc verſum pronunciare. An forte dices captaſſe hoc Poëtam? haud exiſtimo. Non enim Mons aliquis in foro eſſe potuit, ſed mollis quidam Clivus. Vide vero, an pondus iſtud ſic commode amoliar:

'Ubi te non invénio, eſcendo in quéndam ibi excelſúm locum.

Eſcendo codex vetus Guyeto viſus: magis ex vetere conſuetudine.

20 *Círcumſpicio: núſquam: forte ibi hujus video Byrriam*] Donatus: *Nuſquam, deeſt Vidi.* Immo & plus deeſt: *quem* enim vidit? Pro *Forte ibi,* tres ex noſtris *Ibi forte.* Spondeo, ſic ab auctoris manu eſſe,

Circumſpicio; núſquam es: ibi forte *hujus video Byrriam.*

Nuſquam es; ut infra IV, 4, 4.

Nuſquam eſt: vae miſerae mihi. Reliquit me homo, atque abiit.

Eun. III, 4, 5.

Homo ipſe nuſquam eſt.

25 *Cum illo advenio*] O. l. s. Donatus, *cum illoc.* FAERNUS.

Atqui *Illo* priſcae editiones mihi viſae. Et ſic veterrimus Plauti codex paſſim, ut Amph. II, 1, 56.

Quíd igitur? Prius múlto ante aedes ſtábam, quam illo advéneram.

27 *Video exire neminem, matronam nullam. in aedibus Nihil ornati*] Ita Faernus, & quantum ſcio omnes alii diſtinguunt. Atqui, cum

Cum illo advenio: ſólitudo ante óſtium: jam id gaúdeo.
CH. *Récte dicis.* P. *pérge.* D. *maneo: intérea introire néminem*
Video, exire néminem: matrónam nullam in aédibus,
Nil ornati, nil tumulti. accéſſi: intro aſpexi. P. *ſcio.*
Mágnum ſignum. D. *núm videntur cónvenire haec núptiis?*
PA. *Nón, opinor, Dáve.* D. *opinor, nárras? non recte accipis.*
Cérta res eſt. étiam puerum inde ábiens conſpexi Chremi
'Olera et piſciculós minutos férre in cenam oboló ſeni.
CH. *Liberatus ſum hódie, Dave, túa opera.* D. *ac nullús quidem.*

prius dixerit *neminem* omnino introire vel exire, fruſtra additur, *matronam nullam* introire. Non opinor dicent, *Neminem* de viris dici: ſi meminerint III, 2, 26.

Hoc ego ſcio unum, neminem peperiſſe hic.

Diſtinguent ſpero poſthac in hunc modum,

Video exire neminem. matronam nullam in aedibus,
Nihil ornati, nihil tumulti.

Nulla erat ibi ex vicinis & cognatis matrona, quae ſponſam ornaret: ſola domi ſedebat cum ancillis virgo Philumena.

31 *Puerum inde abiens conveni Chremis*] Donatus: *Sic Chremi, ut Ulixi, & Achilli.* Contra Valerius Probus p. 1465. *Chremes, Chremis, vel Chremetis: Terentius: Puerum conveni Chremis.* Et eadem rurſus habet p. 1468. Conſentius quoque p. 2050. *Quaedam duplici modo declinantur, ut Jubeo Chremetem: & poſtea, Etiam puerum inde abiens conveni Chremis.* Cuinam ex his magiſtris auſcultabimus? Donato, opinor. Sic enim Noſter Heaut. V, 5, 21. *Archonidi hujus filiam.* Ubi Codices omnes, ut hic *Chremis*, ita illic, excepto Bembino, *Archonidis.* Sed mirum profecto eſt, & Magiſtros illos & codices noſtros *Conveni* hic agnoſcere. Quod, quaeſo, Sermonis genus eſt, *Conveni puerum ferre olera?* Et tamen ſolus, quod ſciam, Guyetus hoc animadvertit: qui tamen pro ſolita temeritate & audacia ſequentem verſum jugulat, ut huic verſui medicetur. Atqui levi manu facile & certo ſanatur locus:

Certa res eſt. etiam puerum inde abiens conſpexi *Chremi.*

Conſpexi puerum ferre; ut Hec. III, 2, 17. *Sed eccum, video ipſum egredi.*

32 *'Olera ac piſciculós minutos férre obolo in cenám ſeni*] *Obolo*, quod hic emphaſin habere debet, totum in Theſi latitat. Erigetur, ſi ordinem ſic mutaveris:

'Olera ac piſciculós minutos férre in cénam oboló ſeni.

Si hoc, ut eſt, melius vulgato eſt; ne dubites, quin ſic dederit Auctor, artificum omnium ſummus.

33 *Liberatus ſum, Dave, hodie tua opera. At nullus quidem*] O. l. s. *hodie Dave:* non *Dave hodie.* Et *Ac* non *At.* FAERNUS.

Tres ex noſtris *Dave, hodie*; omnes *Ac nullus.* Priſcianus quoque utrumque habet, p. 1015. ubi hoc exemplum dat, *Nullus* dici pro *Minime.* Putſchius quidem edidit *At;* ſed ſcripti, quos vidi, *Ac.* Ceterum iſta cujuſdam conjectura, quae in tanta laetitia jocante Davo *Ah* pro *Ac* ſubſtituit, nec rebus

CH. *Quási necesse sit, si huic non dat, té illam uxorem dúcere :*
Nísi vides, nisi sénis amicos óras, ambis. C. *béne mones.*
'Ibo: etsi hercle saépe jam me spés haec frustratást.. vale.

ACTUS II. SCAENA III.

PAMPHILUS. DAVUS.

PA. *QUI'D igitur sibi vólt pater? cur símulat?* D. *ego dicám tibi.*
Sì id suscenseát nunc, quia non dét tibi uxorém Chremes,
'Ipsus sibi esse injúrius videátur: neque id injúria:
Príus, quam tuum, ut sese hábeat, animum ad núptias perspéxerit.
Sét si tu negáris ducere, íbi culpam in te tránsferet:
Tum íllae turbae fient. P. *quidvis pátiar.* D. *pater est, Pámphile.*
Dífficilest. tum haec sólast mulier. dictum ac factum invénerit
'Aliquam causam, quámobrem eam oppido eíciat. P. *eiciat?* D. *ác cito.*
PA. *Cédo igitur quid fáciam, Dave?* D. *díc te ducturum.* P. *hém.* D. *quid est?*
PA. *Egon' dícam?* D. *cur non?* P. *númquam faciam.* D. *né nega.*
PA. *Suadére noli.* D. *ex eá re quid fiát, vide.*

nec tempori convenit: prorsus est ἀπροσδιόνυσος.

2. *Quia non det tibi uxorem Chremes*] Complures libri, *dat*. FAERNUS. Nostri omnes *det*: & ad sententiam rectius est.

8 *Aliquam causam, quamobrem eiciat oppido. Eiciat? Cito*] Sic a Faerno est; & sic codices *Eiciat*. Si, ut quidam facit, utrobique scribis *Ejiciat;* prius acuet secundam syllabam *Ejíciat*, posterius primam *'Ejiciat*: atqui in repetitione numquam mutatur accentus. Repono igitur,

Aliquam causam, quamobrem eam oppido eíciat. Eíciat? Ac cito.

Eiciat trisyllabon, ut Virgilius, *A flumine reice capellas. Ac cito*, ut Heaut. IIII, 5, 15.

Faciam boni tibi aliquid pro ista re, ac lubens. Eun. V, 9, 55. *Recipimus. Ac libenter.* V, 3, 6. *Cognoscitne? Ac memoriter.* Plautus Epid. I, 1, 28.

Pol illa ad hostis transfugerunt.
Arman'? Atque quidem cito.

Eam absorptum a praecedente *em*, *Ac* ab *at*.

17 *Sine omni periculo*] Nisi legas *periclo*, & ex *omni m* elidas, impeditus est versus. FAERNUS.

21 *Nam quod tu speras*] Liber Vaticanus & Donatus, *speres*.

PA. *Ut ab illa excludar, húc concludar.* D. *nón itast.*
Nempe hóc ſic eſſe opínor: dicturúm patrem,
Ducás volo hodie uxórem: tu, ducam, ínquies:
Cedo quíd jurgabit técum? hic reddes ómnia,
Quae núnc ſunt certa ei cónſilia, incerta út ſient,
Sine omní periclo: nam hóc haut dubiumſt, quín Chremes
Tibi nón det gnatam. néc tu ea cauſa mínueris
Haec quaé facis, ne is mútet ſuam ſenténtiam.
Patrí dic velle: ut, cúm velit, tibi júre iraſci nón queat.
Nam quód tu ſperes, própulſabo fácile; Úxorem his móribus
Dabit némo. inveniet ínopem potius, quám te corrumpí ſinat.
Set ſí te aequo animo férre accipiet, néclegentem féceris:
Aliam ótioſus quaéret: interea áliquid acciderít boni.
PA. *Itan crédis?* D. *haut dubium íd quidemſt.* P. *vide quó me inducas.* D. *quín taces.*
PA. *Dicám. puerum autem né reſciſcat mí eſſe ex illa, caútio eſt:*
Nam póllicitus ſum ſúſcepturum. D. *o fácinus audax!* P. *háuc fidem*
Sibi me óbſecravit, quí ſe ſciret nón deſertum iri, út darem.
DA. *Curábitur. ſet páter adeſt. cave, té eſſe triſtem ſéntiat.*

ACTUS II. SCAENA IV.

SIMO. DAVUS. PAMPHILUS.

SI. *REVISO quid agant, quídve captent cónſili.*
DA. *Hic núnc non dubitat, quín te ducturúm neges.*

FAERNUS. Ita & ex noſtris veterrimus.

22 *Dabit nemo. inveniet inopem potius quam te corrumpi ſinat*] Ex *dabit, t* elidetur, ut ſit anapaeſtus in prima. ſi quis tamen contrahere velit τὸ *potius* in pyrrichium, non repugno. FAERNUS. Apage pyrrichium iſtum *Potius: Dabit* ex more ultimam corripit, in verſus initio.

24 *Aliam otioſus quaeret*] Q. l. s. & Donatus *alia.* FAERNUS. Noſtri quoque omnes *Alia.* Rectum tamen eſt *Aliam;* cum dote ſcilicet; non ut v. 22. *Inopem inveniet.*

26 *Puerum autem ne reſciſcat mihi eſſe ab illa cautio eſt*] Mihi magis placet *ex illa*, quod in multis libris, praeſertim antiquioribus, legitur. FAERNUS. Sane omnes noſtri *Ex illa.*

28 *Qui ſe ſciret non deſerturum*] Recte vetus Mureti codex *Deſertum iri.* Alioqui ſententiae deeſt *Me: ſciret me non deſerturum ſe.* Plautus Caſ. III, 5, 56.

Ni ſéſe ſciát villicó non datum iri.

1 *Revíſo quíd agant, aút quid cáptent cónſili*] Attende ſodes, ut prius *Quid* in Arſi ſit, ut oportet; alterum vero in Theſi. Scripſit Auctor,

Venít meditatus álicunde ex ſoló loco:
Orátionem ſpérat inveniſſe ſe,
Qui dífferat te: proín tu fac aput te út ſies.
PA. *Modo ut póſſim, Dave.* D. *créde inquam hoc mihi, Pámphile,*
Numquam hódie tecum cómmutaturúm patrem
Unum éſſe verbum, ſí te dices dúcere.

ACTUS II. SCAENA V.

BYRRIA. SIMO. DAVUS. PAMPHILUS.

BY. *ERUS mé relíctis rébus juſſit Pámphilum*
Hodie óbſervarem, quíd ageret de núptiis.
[Scirem: id propterea nunc hunc venientem ſequor.]

Reviſo quíd agant, quídve captent conſili.
Eun. II, 3, 13.
Quíd tu es triſtis? quídve es alacris?
Infra IV, 4, 9.
Eho, Myſis, puer hic unde eſt? quiſve huc adtulit?

5 *Qua differat te*] Libri Baſilicanus & Decurtatus, *qui differat.* & ita etiam in Victoriano & Vaticano emendatum. FAERNUS. Duo tantum e noſtris *Qua*: ceteri *Qui.*

6 *Modo ut poſſim*] Hic verſus ita legi debet addita dictione *Dave,* ex o. l. s. & Donato,
Modo ut poſſim Dave. D. *crede inquam hoc mihi Pamphile.*
Eliditur, *t* ex *ut.* FAERNUS. T nec eliditur, nec elidi poteſt: tota vero ſyllaba corripitur, ſequente licet conſonante.

3 *Scirem, id propterea nunc hunc venientem ſequor*] Unus ex noſtris *Huc*; & mihi quidem pro certo eſt auctorem hujus verſus dediſſe *Huc.* Sed totum a mala manu ſuppoſitum eſſe, ſtatim evincam. Dicit Byrria, ſe Pamphilum ſequi *huc* (id eſt, in Scaenam) venientem. Atqui Pamphilus, ex quo Byrria *fugere* juſſus eſt II, 1, 37. nuſquam pedem ex Scaena moverat. Nunc & cauſam Interpolationis indicabo. Priores duo verſus ſic in omnibus libris feruntur:
Herus me relictis rebus juſſit Pamphilum
Hodie obſervare, ut quid ageret de nuptiis.
In hac lectione ſententia, ut vides, mutila & manca eſt: quam idcirco de ſuo aliquis, ut nunc habetur, integrabat. Atqui, non additione, verum correctione opus erat: quam hic praeſto.
Hodie obſervarem, *quid ageret de nuptiis.*
Apparet ex *m* natum eſſe *ut:* quia *juſſit facere* vulgatius eſt quam *juſſit facerem.* Eun. IV, 4, 25. *jube mi denuo reſpondèat.* And. I, 1, 142. Obſerves *filium*, Quid agat, *quid cum illo conſili captet. Obſerves quid agat;* non *Obſerves*, ut ſcias *quid agat.* Videſne jam verſum hunc ſpurium non re modo peccare, ſed oratione ſupervacua & inerti?

8 *Nunc noſtrae parti timeo*] O. fere l. s. ita collocant, *nunc noſtrae timeo parti.* FAERNUS. Sic & noſtri plerique omnes.

9 *Tibi uſquam erit*] Neſcio, qui hoc intactum praeterierit Faernus:

Ipſum ádeo praeſto vídeo cum Davo: hóc agam.
SI. *Utrúmque adeſſe vídeo.* D. *hem, ſerva.* S. *Pámphile.*
DA. *Quaſi de íuproviſo réſpice ad eum.* P. *ehém pater.*
DA. *Probe.* S. *hódie uxorem dúcas, ut dixí, volo.*
BY. *Nunc nóſtrae tímeo párti quid hic reſpóndeat.*
PA. *Neque iſtíc, neque alibi tíbi erit uſquam in mé mora.* B. *hem.*
DA. *Ommútuit.* B. *quid díxit?* S. *facis ut té decet,*
Cum iſtúc quod póſtulo ímpetro cum grátia.
DA. *Sum vérus?* B. *erus, quantum aúdio, uxore éxcidit.*
SI. *I núnc iam intro; ne ín mora cum opus ſit, ſies.*
PA. *Eó.* B. *nullane in ré eſſe cuiquam hominí fidem?*
Verum íllud verbumſt, vólgo quod dicí ſolet,
Omnís ſibi eſſe béne mavelle, quam álteri.
Ego, cum íllam vidi, vírginem formá bona

cum omnes fere noſtri rotunde legant, *Tibi erit uſquam*: illud autem alterum metri legem violet.

14 *Eó. Nullane in ré eſſe homini cuiquam fidem?*] Sentiſne ictum in ultimam τῦ *Homini* perperam incidere, quippe in medio verſu? Veteres quaedam Editiones, *Cuiquam hominum.* Codex Petrenſis, *Cuiquam homini.* Placet. Plautus enim & Noſter ſaepe habent, *Homo quisquam* & *Quisquam homo.*

16 *Omnes ſibi melius malle eſſe quàm alteri*] Nullum fere librum invenias hac collocatione verborum, ſed pleroſque ea quae infra ſcripta eſt, *Omnes ſibi eſſe melius malle, quam alteri.* Vaticanus & Baſilicanus,

Omnes ſibi malle melius eſſe quam alteri,

numero etiam meliore. FAERNUS. Plerique codices cum Editionibus priſcis,

Omnes ſibi eſſe melius malle quam alteri.

Sed ſuſpicor, immo plane credo, correctores hic olim graſſatos eſſe. *Malle melius eſſe* quaſi duplex Comparativus eſt: neque *Melius eſſe* hoc ſenſu dicitur, ſed *Bene eſſe.* Repono:

Omnís ſibi eſſe béne mavelle *quam álteri.*

Mavellem, *Mavelim* &c. Plautus paſſim; & Noſter Hec. IV, 1, 25. *Mavolo*: cum autem Diſcipulorum cauſa *Malle* dediſſent Magiſtri, reſtabat, ut verſus cauſa *Melius* ſubſtitueretur. Noſter Adel. I, 1, 9.

Et tibi bene eſſe *ſoli, ſibi cum ſit male.*

Plautus Pſeud. IV, 7, 36.

Qui neque tibi bene eſſe *patere, & illis quibus eſt invides.*

Trin. II, 2, 71.

Quandoquidem nec tibi bene eſſe *potes pati nec alteri.*

& Truc. IV, 2, 31.

Nam invidere alii bene eſſe, *tibi male eſſe, miſeriaſt.*

17 *Ego illam vidi virginem: forma bona Memini videre*] Diſtinguatur poſt *Vidi*, ut *virginem* ad inſequentia referatur, hoc modo, *ego illam vidi*: deinde ſubdatur, *virginem forma bona memini videre.* FAERNUS. Immo lege,

Ego, cum *illam vidi*, *virginem forma bona*
Memini videre.

Tum de diſtinctione non laborandum erit.

Memini videre: quo aéquior sum Pámphilo,
Si sé illam in somnis, quam íllum, amplecti máluit.
Renúntiabo, ut pro hóc malo mihi dét malum.

Actus II. Scaena VI.

Davus. Simo.

DA. *HIC núnc me credit áliquam sibi falláciam*
Portáre, et ea me hic réstitisse grátia.
SI. *Quid, Dáve, narrat?* D. *aéque quicquam núnc quidem.*
SI. *Nilne? hém.* D. *nil prorsus.* S. *átqui expectabám quidem.*
DA. *Praetér spem evenit: séntio: hoc male habét virum.*

3 *Quid Davus narrat? Aeque quicquam nunc quidem*] Sic omnes codices, & diu inolevit mendum. Lego,

Quid, Dave, narrat? Aeque quicquam nunc quidem.

Hoc est, *Quid narrat* Pamphilus? Priore Scaena v. 15. domum ibat Pamphilus, comitante Davo: qui tamen extra ostium restitit, Pamphilo introeunte: constat hoc ex istis, *Et ea me hic restitisse gratia.* Jam sequitur v. 4. *Nihilne* narrat? *atqui expectabam quidem.* Quid sodes expectabat? Pamphilum, dum cum Davo iret, locuturum fuisse aliquid de Nuptiis. Atqui in recepta lectione; ut expectaverit Simo, Davum, dum ad ostium staret, solum secum garriturum fuisse, putidissimum est. Heaut. I, 2, 18.

Quid narrat? Quid ille? se miserum esse.

6 *Potin és mihi verum dícere?* D. *nihil fácilius*] Prima, ut vides, Anapaesti syllaba Simonis est, duae alterae Davi. satis invenuste. Ne dubites, quin Poeta sic dederit,

Potin es mihi verum dicere? D. *ego? nil facilius.*

ut Eun. I, 2, 21.

Hoc primum, potin est hic tacere? P. *egone? optume.*

7 *Num illi molestae quippiam hae sunt nuptïae*] Codex unus ex Regiis, *Haec.* Vetuste & vere. Vide infra IV, 1, 32. & supra I, 1, 99.

8 *Propter hospitae hujusce consuetudinem*] O. l. s. quos vidimus, & Donatus, habent hanc collocationem,

Propter hújusce hospitae consuetudinem.

Utroque modo scanditur versus elisione *r*, ex *propter*, & dissolutione diphthongi in voce *hospitae.* FAERNUS.

Rectior tamen est alter ille verborum ordo,

Propter hóspitaï hujúsce consuetúdinem.

Hujúsce; non ut in recepto ordine *Hújusce*: quippe illa *ce* Paragoge accentum eo trahit. Phorm. V, 4, 8.

Hujúsce habendae: sed ubinam Getam invenire possum?

Hec. I, 2, 97.

Horúnce: ea ad hos redibat lege hereditas.

Ceterum *Hospitaï* edidimus; prout optimi codices apud Virgilium aliosque exhibent, *Aquaï*, *Auraï*, *Terraï frugiferaï.* Nostri hic *Hospitae.*

9 *Bidui aut tridui est*] O. l. s. et Donatus, *bidui est aut tridui.* ita & melius versus procedit. FAERNUS.

SI. *Pótin és mihi vérum dícere?* D. *ego? nil fácilius.*
SI. *Num illí moléſtae quíppiam haec ſunt núptiae,*
Propter hóſpitaï hujúſce conſuetúdinem?
DA. *Nihil hércle: aut, ſi adeo, bídui eſt aut trídui*
Haec ſóllicitudo: nóſti? deinde déſinet.
Etenim ípſus eam rem récta reputavít via.
SI. *Laudó.* D. *dum licitum eſt éji, dumque aetás tulit,*
Amávit: tum id clam: cávit, ne umquam infámiae
Ea rés ſibi eſſet, út virum fortém decet:
Nunc úxore opus eſt: ánimum ad uxorem ádpulit.
SI. *Subtríſtis viſuſt éſſe aliquantillúm mihi.*
DA. *Nil própter hanc: ſet éſt, quod ſuſcenſét tibi.*

11 *Etenim eam ſecum rem recta reputavit via*] Non ita habent l. s. ſed hoc modo,

Etenim ipſus ſecum eam rem recta reputavit via:

ſed ſenarius impeditus eſt, quem nos expedimus delendo dictionem, *recta*: quae nec eſt in libro Vaticano: nec ponitur a Donato, qui *via*, exponit conſilio, ratione. Nec ab Eugraphio, cujus haec verba ſunt: *Via*, id eſt *ratione:* ut Virg. *Inveni germana viam.* haec ille. Ita & M. Tullius libro de claris oratoribus, *Via*, inquit, *& arte dicere.* & ad Atticum: *Utor via.* item libro ſecundo de natura deorum: *Vim participem rationis atque ordinis, tamquam via progredientem.* FAERNUS.

Etenim ipſus ſecum *eam rem reputavit via.*

Sic Faernus ex Vaticano ſuo: cui conſentit unus ex noſtris vetuſtiſſimus. Sed vereor, ne hoc Correctorum olim facinus fuerit, ut verſui conſulerent. Unus ex noſtris:

Etenim ſecum *ipſe eam rem recta reputavit via.*

alter ſic:

Etenim ipſus eam rem ſecum *recta reputavit via.*

Nos hinc tollimus illud *ſecum*, quod, ut vides, toties locum mutat; magnum ſuppoſititii ſignum: & praeterea ſententiae officit. Quippe *ipſe ſecum*, *Egomet mecum*, *Tute tecum*, notant quempiam ſolum ſine conſcio aut participe aliquid facere. Unde igitur Davus reſcivit, ſi ſolus ſecum hoc Pamphilus? Immo ſocium ſe & auctorem conſilii praedicat v. 38.

Quis igitur eum ab illa abſtraxit, niſi ego?

Jam vero *Recta via* paſſim apud Noſtrum ac Plautum: *Via* abſolute nuſquam. Et quod Donatus hic interpretetur *Via*, *Conſilio*, *Ratione*, id nihil refert; ſic enim exponat, etiam qui *Recta via*, hic legit. Ceterum, qui ex *Ipſus ſe* Anapaeſtum pedem facere aggreſſus eſt, non ſenſit ſe grave & plumbeum ſolum ſocco Comico ſuppegiſſe.

16 *Subtriſtis viſus eſt eſſe aliquantulum mihi*] Aliqui libri & Donatus, *viſus eſt aliquantulum.* FAERNUS. Pro *Aliquantulum*, ut trochaeus ibi evitetur, lego,

Subtriſtis viſuſt eſſe aliquantillum mihi.

Plaut. Cap. I, 2, 34.

Foris aliquantillum etiam quod guſto, id beat.

17 *Sed eſt quod ſuccenſet tibi*] Antiquiſſimi libri hoc verbum *ſuccenſeo*, non per duo *c*, ſed per *s* & *c* habent. FAERNUS.

SI. *Quidnámſt?* D. *puerileſt.* S. *quíd id eſt?* D. *nil.* S. *quin dic quid eſt.*
DA. *Ait nimium parce fáceré ſumptum.* S. *méne?* D. *te.*
Vix, inquít, drachmis éſt obſonatúm decem:
Num filio vidétur uxorém dare?
Quem, inquít, vocabo ad cénam meorum aequálium
Potiſſimum nunc? ét, quod dicendum hic ſiet,
Tu quóque per parce nimium. non laudó. S. *tace.*
DA. *Commóvi.* S. *ego iſtaec récte ut fiant vídero.*
Quid hóc eſt reji? quíd hic volt veteratór ſibi?
Nam ſi híc maliſt quicquam, hem íllic eſt huic reí caput.

ACTUS III. SCEANA I.

MYSIS. SIMO. DAVUS. LESBIA. GLYCERIUM.

MY. *ITA pól quidem res eſt, út dixiſti, Léſbia:*
Fidélem haut ferme múlieri inveniás virum.

Nihil própter hanc rem: ſéd eſt quod ſuſcenſét tibi.
Atqui illud quod ſuccenſet, *Nimis parce facere ſumptum*, eſt *propter hanc rem;* utpote ejus pars. Lege igitur,

Nihil propter hanc: ſed eſt quod ſuſcenſet tibi.

hoc eſt, propter hanc hoſpitam, hanc amicam, Glycerium. Nempe Simo id a principio interrogaverat v. 7; an hae nuptiae moleſtae eſſent Pamphilo,

Propter hoſpitaï hujuſce conſuetúdinem.

III, 2, 17.

Credon tibi hoc nunc, peperiſſe hanc e Pamphilo?

18 *Quidnámſt? Puerileſt. Quid eſt? Nihil. Quin dic quid eſt*] Non ſatis venuſte hic verſus pulpita percurrit. Codex Regius, *Quid eſt? Puerile eſt. Quidnam eſt.* Commode ad verſum. ſed repone, *Quid id eſt?*

20 *Obſonatus eſt decem*] Vaticanus & nonnulli alii, *eſt obſonatus.* FAERNUS.

Vix, inquit, drachmis eſt obſonatus decem.

Duo ex noſtris libris primarii, *Eſt obſonatum.* Recte: Plaut. Bacc. I, 2, 35.

An hoc ad eas res obſonatumſt, obſecro?

24 *Tu quoque perparce nimium. non laudo. Tace*] Lege, *Per parce nimium.* hoc eſt, *Pernimium parce.* Quod ſupra v. 19. *Nimium parce* dixerat, nunc amplificat: ut Adelph. III, 4, 29.

Nimium inter vos, Demea, ac
Non quia ades praeſens dico hoc, pernimium intereſt.

Sic & infra,

Per ecaſtor ſcitus puer eſt natus Pamphilo.

'Priſcianus p. 1070. Terentius in 'Andria *Poſt deinde* (III, 2, 3.) 'abundat *Poſt.* Idem in eadem: '*Pernimium. non laudo.* Per ſuper'vacuum eſſe videtur: quamvis am'plioris ſignificantiae cauſa poteſt 'eſſe. Vide & p. 1020.

26 *Quidnam hic volt veterator ſi-*

SI. *Ab Andriast ancilla haec.* D. *quid narrás?* S. *itast.*
MY. *Set hic Pámphilus* S. *quid dicit?* M. *firmavít fidem.* S. *hem.*
DA. *Utinam aút hic surdus, aút haec múta fácta sit.*
MY. *Nam quód peperisset, jússit tolli.* S. *o Iúppiter!*
Quid ego aúdio? actumst; síquidem haec vera praédicat.
LE. *Bonum ingénium narras ádulescentis.* M. *óptumum.*
Set séquere me intro, ne ín mora illi sís. L. *sequor.*
DA. *Quod rémedium nunc huíc malo inveniám?* S. *quid hoc?*
Adeóne est demens? éx peregrina? jám scio, ah
Vix tándem sensi stólidus. D. *quid hic sensísse ait?*
SI. *Haec prímum adfertur jám mihi ab hoc fallácia:*
Hanc símulant parere, quó Chremetem abstérreant.
GL. *Junó Lucina fér opem, serva me, óbsecro.*
SI. *Hui, tám cito? ridículum: postquam ante óstium*
Me audívit stare, adpróperat. non sat cómmode
Divísa sunt tempóribus tibi, Dave, haéc. D. *mihin?*
SI. *Num immémores discipuli?* D. *égo quid narres néscio.*

bi?] O. l. s. & Donatus, *quid hic volt.* FAERNUS.

Quid hoc rei est? quid hic volt veterator sibi?

Libri nostri omnes & Eugraphius, *Hoc est rei.* Lege,

Quid hoc est réji? quid hic volt veterator sibi.

27 *Nam si hic mali est quicquam, hem illic est huic rei caput*] Lege *Malist;* ne *Mali* totum in Thesi obscuretur. Priscianus p. 948. *Illicce:* unde *Illic*, quasi Apocopa facta, in fine servat accentum: Terentius in Andria: *Illic est huic rei caput.* Sed fallitur summus Magister: *Illic* enim in hoc versu non in fine, sed in priore syllaba habet accentum. Atque ita apud Plautum; ut Asin. II, 2, 6.

'Illic homo aedes cómpilavit, móre si fecít suo.

Capt. IV, 3, 1.

'Illic hinc abiit, mihi rem summam credidit cibariam.

Neque usquam aliter: non igitur venit ab *Illicce* per Apocopam.

1 *Ita pól quidem res ést, ut dixti, Lésbia*] Donatus ad locum: *Et Dixti & Dixisti* legitur. Duo tantum ex nostris codicibus, *Dixisti:* quae vera lectio est:

Ita pól quidem rés est, út dixisti, Lesbia.

Concinnius *Res* in Arsi hic ponitur, quam illic in Thesi.

3 SI. *Ab Andria est ancilla haec. quid narras?* D. *itast*] Ita omnes scripti editique. Ego vero sic verba distribuo,

SI. *Ab Andria est ancilla haec.*
DA. *quid narras?* SI. *itast.*

Quid narras? Davi verba sunt, non interrogantis, sed admirantis & quasi negantis, vel gravate concedentis: ut Phorm. V, 7, 42.

DE. *Ut filius*
Cum illa habitet apud te, hoc vestrum consilium fuit.
PH. *Quaeso, quid narras?*

Et sic alibi non raro. *Itast* Simonis sunt, rem confirmantis.

19 *Num immemores discipuli*] Sic lege cum Donato: *Discipuli Mysis, Lesbia, Pamphilus, omnes per quos*

SI. *Hícine me si inparátum in veris núptiis*
Adórtus esset, quós me ludos rédderet?
Nunc huíus periclo fít, ego in portu návigo.

ACTUS III. SCAENA II.

LESBIA obstetrix. SIMO. DAVUS.

LE. *ADHU'C, Archylís, quae adsolént quaeque opórtet*
Signa ésse ad salútem, omnia huíc esse vídeo.
Nunc prímum fac ístaec lavét: post deínde,
Quod jússi ei darí bibere, & quántum imperávi,
Date: móx ego huc revértor.
Per ecástor scitus púer est natus Pámphilo.
Deos quaéso, ut sit supérstes, quandoquidem ipsest ingenió bono;
Cumque huíc est veritus óptumae adulescénti facere injúriam.

agitur fallacia. Altera lectio, quam ponit Donatus, & expressit Faernus, *Inmemor es discipuli*, scil. Pamphili, prorsus inepta est.

21 *Quos mihi ludos redderet*] Lege, *Quos* ME *ludos redderet?* ut Plautus saepe, *Ludos me facitis.* Reddere autem est facere. Adel. IV, 2, 18. *Tam placidum, quam ovis est, reddo.* Sed *Reddere mihi ludos* ne Latine quidem dici existimo.

1 *Adhuc, Archilis*] Apud Plautum quoque Truc. II, 5, 25. *Archilis.* Sed a Graeco Ἀρχυλὶς, scribendum *Archylis*; ut a Γλυκέριον, *Glycerium.* Vide supra I, 4, 1.

2 *Signa ad salutem esse*] O. l. s. & Donatus, *signa esse ad salutem.* FAERNUS. Ita & nostri omnes.

3 *Jam primum | fac istaec ut | lavet: post deinde*] Olim cum ad Tusculanas Ciceronis Bacchiacos hos primus detexi, legebam *Fac istaec | lavet*: deleto *Ut*, ut pedem Creticum servarem. *Fac lavet;* ut *Fac tradas, Fac promissa appareant;* nihil vulgatius. Si qui *Ut* retinere malit, legat cum veterrimo Nostro, *Fac ista ut.*

4 *Quod jussi ei dare bibere*] Invenio emendatum *date bibere*, quemadmodum & Donatus legit. alii habent *dari bibere:* ut Vaticanus & Decurtatus. in aliis quoque antiquis ita emendatum est. FAERNUS.

Quod duo isti Faerniani omnium principes habent, *Dari bibere*; id ipsum reperi in Septem ex Nostris: & sic ad Ciceronem edidi; ut Bacchiacorum lex & modi postulant.

5 *Mox ego huc revertar*] Aliqui libri & Donatus, *revertor.* FAERNUS. Ita & Nostrorum pars major & melior.

6 *Peraecastor scitus puer natus est Pamphilo*] Priscianus lib. IV. ita citat:

Percastor scitus puer est natus Pamphilo.

Et in hunc modum omnes fere Terentii l. s. habent, & aliqui Donati. Vaticanus tamen & alii antiqui habent *Perecastor*; sine diphthongo, ut & *Edepol.* quam lectionem sequimur constituendo anapaestum in prima hujus versus: correpta antepaenultima in *Perecastor.* FAERNUS.

Omnes praeter unum Nostri, *Perecastor.* Quin & Priscianus p. 987.

SI. *Vel hoc quis non credat, qui te norit, ábs te eſſe ortum?*
D. *quidnam id eſt?*
SI. *Non ímperabat córam, quid opus fácto eſſet puérperae:*
Set póſtquam egreſſaſt, íllis quae ſunt íntus clamat dé via.
O Dáve, itan contémnor abs te? aut ítane tandem idóneus
Tibi vídeor eſſe, quém tam aperte fállere incipiás dolis?
Saltem áccurate: ut métui videar. cérte ſi reſcíverim.
DA. *Certe hércle nunc hic ſe ípſus fallit, haút ego.* S. *edixi tibi,*
Intérminatus ſúm, ne faceres: núm veritu's? quid rétulit?
Credón tibi hoc nunc, péperiſſe hanc e Pámphilo?
DA. *Teneó, quid erret: ét quid agam habeo.* S. *quíd taces?*
DA. *Quid crédas? quaſi non tíbi ſiet renúnciatum haec ſic fore.*
SI. *Min quícquam?* D. *eho an tute íntellexti hoc ádſimulari?*
S. *irrídeor.*

loco a Faerno laudato, non *Percaſtor*, ut editum eſt, ſed in duobus manu ſcriptis *Perecaſtor.* Sic & Nonius in *Scitum;* tam a Mercero editus, quam in veterrimo Codice Academiae. Ordo, etiam veteribus adnotatus, *Ecaſtor perſcitus.* Alcuinus p. 2138. *Terentius: Perſcitus puer, id eſt, valde ſcitus.*

8 *Cumque huic verítus eſt optumae aduleſcenti facere injuriam*] Sic Faernus, & codices plerique omnes: ſed immodulate. Lege ex codice Petrenſi, *Cumque huíc eſt vérítus.*

9 *Vel hoc quis non credat, qui norit te, abs te*] Unde hoc Faernus acceperit, neſcio: Noſtri omnes & vett. Edd. *Qui te norit.* Recte. *Te* in altera lectione non poteſt non ſynaloepham pati; cum extra ictum ſit. Donatus & *Ortum* & *Natum* hic legi adnotat. Si *norit te* adſciveris, lege etiam *Natum.* Sed prior lectio numeroſior.

13 *Tibi videor quem tam aperte*] Ex omnibus fere l. s. legendum eſt, *tibi videor eſſe.* aliter non ſtaret octonarius. FAERNUS. Sic & omnes noſtri.

16 *Edixin tibi*] Lege, *Edixi tibi;* & tolle notam interrogandi.

Num veritús? quid retulit? Ex accentu intellegas, *Veritus* hic eſſe *Veritus es*, ut *verituſt* id quod *veritus eſt.*

17 *Credon tibi hoc, nunc peperiſſe hanc e Pamphilo?*] Decepit virum optimum Faernum mala diſtinctio. Tu ſic interpunge,

Credon tibi hoc nunc, peperiſſe hanc e Pamphilo?

18 *Teneo quid erret. quid ego agam habeo.* S. *quid taces?*] O. l. s. & Donatus, *& quid agam habeo.* FAERNUS. Noſtri quoque univerſi, *Et quid ăgam habeo.*

19 *Quid credas? quaſi non tibi renunciata ſint haec ſic fore*] Attende ad orationem: *Haec renuntiata ſint, ſic fore.* Ergo fuerunt haec, priuſquam forent. Immo dedit Auctor:

Quid credas? quaſi non tibi ſiet renuntiatum haec ſic fore.

ut mox v. 21. *Renuntiatumſt;* non *Renuntiata ſunt:* quod tamen oportebat, ſi ſupra ita dixiſſet.

20 S. *Mihin quiſquam?* DA *eho, an tute intellexti hoc adſimulari?* S. *irrideor*] Plerique libri ſcripti, in-

DA. *Renúnciatumſt: nám qui tibi iſthaec íncidit ſuſpício?*
SI. *Qui? quía te noram.* D. *quáſi tu dicas, fáctum id conſilió meo.*
SI. *Certe énim ſcio.* D. *non ſátis pernoſti me étiam, qualis ſím, Simo.*
SI. *Ego nón te?* D. *ſet, ſi quid narrare occoépi, continuó dari*
Tibi vérba cenſes fálſo: itaque hercle níl jam muttire aúdeo.
SI. *Hoc égo ſcio unum, néminem peperíſſe hic.* D. *intelléxti.*
Set níhilo ſeciús mox puerum huc déferent ante óſtium.
Id égo jam nunc tibi, ére, renunció futurum, ut ſcís ſciens.

ter quos antiqui, habent *aſſimularier.* & ſtabit octonarius, ſi *mihin,* in unam ſyllabam contrahatur. item *eho,* per ſynaloephen elidatur. FAERNUS.

Mihin quiſquam?] Quanto melius aptiuſque, *Mihin'* QUICQUAM; ſupple, renuntiatum eſt? Vide vero, ut Faernus verſum metiatur,

Min' quíſquam? Eho an tute intéllexti hoc adſimularier. Inrídeor.

Scilicet ubique eum digitos conſuluiſſe, de aure ſecurum. Recipiamus illud *Adſimulari;* & valeat prava haec erga codices ſuperſtitio.

21 *Tibi incidit ſuſpectio*] O. l. s. etiam vetuſtiſſimi *ſuſpicio* ſcriptum habent per *c* tantum. nec timendum verſui, antepenultima enim hujus vocis longa eſt. Martialis:

Oblinitur minimae ſi qua eſt ſuſpicio rimae.

FAERNUS.

Renuntiatumſt. nam qui iſthaec tibi incidit ſuſpicio.

Suſpicio, Noſtri omnes, & res nunc vel pueris nota eſt. Ceterum pro *Iſthaec tibi,* repone *Tibi iſthaec;* nonnullo & verſus & ſententiae commodo. Priſcianus quoque p. 1011. *Tibi iſtaec;* non in Editione modo, ſed in duobus, quibus utor, ſcriptis.

23 *Non ſátis me pérnoſti etiam qualis ſím, Simo*] Rotundius & verius ſic:

Non ſátis pernóſti me etiam, qualis ſím, Simo.

24 *Ego ne te? Sed ſi quid narrare occoepi, continuo dari*] Ubi vel pronuntiandum *Egóne te?* vel *Ego né te?* quorum utrumque eſt pravum. Repone: *Ego nón te?* quod & ſententia poſtulat. Dixerat Davus: NON *ſatis pernoſti me:* convenit, ut Simo reſpondeat, *Ego non te?* ſcilicet *Pernovi.* Male igitur Noſtri codices, *ſi quid* tibi *narrare:* quo admiſſo, legendum fuerit, *Egon te?* Et recte Faerniani, qui non agnoſcunt hic *Tibi:* ſiquidem iners plane & ſupervacuum eſt. Cum enim ſtatim ſequatur, *Tibi verba dari,* illud *Narrare* per ſe ſatis indicat, *Simoni* id narrari.

25 *Continuo dari Tibi verba cenſes.* S. *Falſo.* D. *Itaque hercle nihil jam muttire audeo*] Omnes, quantum novi, ſcripti editique illud *Falſo* Simoni tribuunt: ut & Donatus ipſe, qui hoc dicit: Poteſt & ἀρωνικῶς pronuntiari: poteſt & *Falſo loqueris* dici. Non tanti erat; ut Simo vir, ut Ethos indicat, naris emunctae hoc tam nihil interponeret. Davi totum hoc eſt:

Continuo dari
Tibi verba cenſes falſo: itaque hercle nil jam muttire audeo.

Ne tu hóc poſterius dícas Davi fáctum conſilio aút dolis.
Prórſus a me opinionem hanc tuam éſſe ego amotám volo.
SI. *Unde id ſcis?* D. *audívi, et credo: múlta concurrúnt ſimul,*
Quí conjecturam hánc nunc facio. jám primum haec ſe e Pámphilo
Grávidam dixit éſſe: inventum eſt fálſum. nunc, poſtquám videt
Núptias domi ápparari, míſſaſt ancilla ílico
Obſtetricem accérſitum ad eam, & púerum ut adferrét ſimul.
Hóc ni ſit, tu púerum ut videas, níl moventur núptiae.

Falſo cenſes, ut *falſo credere, falſo queri, falſo ſuſpicari.* Heaut. II, 3, 27.

Quod malim, quam me hoc falſo ſuſpicarier.

Hec. V, 2, 11. *mulieres ſuſpectas fuiſſe falſo.*

27 *Sed nihilo ſeciús mox deferént puerum húc ante óſtium*] Videſne ut *Puerum*, verbum hic ἐμφατικὸν, totum in Theſi abſòrbeatur? Quin & Trochaeus iſte *Deſe* in ſede incommoda eſt. Codices noſtri omnes *Puerum deferent huc.* Legendum ſine dubio eſt:

Sed nihilo ſeciús mox púerum huc déferent ante óſtium.

28 *Id égo jam nunc tibí renuntio, ére, futurum, ut ſís ſciens*] Non ſatis pro elegantia Terentii eſt, ut *Tibí* nulla cum Emphaſi ultimam producat & acuat. Noſtri omnes & vett. Edd. alio ordine:

Id égo jam nunc tibi, ére, renuntió futurum, ut ſís ſciens.

Melius profecto, quam illud prius. Auctor tamen adhuc melius fortaſſe,

Id égo jam nunc tibi, ére, renuntio éſſe futurum, ut ſis ſciens.

ita III, 5, 15.

An non dixi eſſe futurum?

29 *Ne tu hoc poſterius dicas*] O. l. s. quotquot ſunt, habent *ne tu hoc mihi poſterius dicas. mihi* autem non utique Davo intelligendum eſt, ſed ea vox ex conſuetudine ſermonis eſt addita. ut in Phormione, *Qui mihi ubi ad uxores ventum eſt, tum ſiunt ſenes.* verſus eſt trochaicus ut ceteri, ſed hypercatalecticus. FAERNUS.

Ne tu hoc mihi poſterius dicas, Davi factum conſilio aut dolis.

Faernus de verſu nihil proſpicit. Alius fatetur quidem verſum hunc uno pede longiorem eſſe juſto, alios tamen eſſe apud Noſtrum hujus ſimiles; more ſuo loca vitioſa pro exemplis conſtituens. Tres ex noſtris codices, *Ne tu mihi hoc.* Tolle illud *Mihi*, utpote laris incerti; & repone:

Ne tu hóc poſterius dícas Davi fáctum conſilio aút dolis.

ubi ordo eſt, *Ne tu poſterius dicas hoc factum eſſe.* Nulla diſtinctio hic ponenda eſt, & ſane cum *Davi* dicit, qui poteſt dicere *Mihi?*

30 *Prorſus a me opinionem hanc tuam ego eſſe amotam volo*] In l. s. etiam antiquis melior collocatio, & elegantior compoſitio eſt; *eſſe ego amotam volo.* ſtabit autem Trochaeus, ſi *tuam* una ſit ſyllaba, quae per ſynaloepham abjiciatur. FAERNUS. Sic & noſtri univerſi.

36 *Hóc niſi ſít, puerum út tu videas*] Codex C. C. C. *puerum ut videas*, ſine *Tu.* Legendum: *Hóc ni ſit, tu púerum ut videas.*

SI. *Quid ais? ubi intelléxeras*
'Id conſilium cápere, cur non díxti extemplo Pámphilo?
DA. *Quís igitur eum ab ílla abſtraxit, niſi ego? nam omnes nós quidem*
Scímus, hanc quam miſere amarit. núnc ſibi uxorem éxpetit.
Póſtremo id da míhi negoti: tú tamen idem has núptias
Pérge facere ita, út facis: et id ſpéro adjuturós deos.
SI. *'Immo abi intro: ibi me ópperire, et quód parato opus éſt para.*
Non ínpulit me, haec núnc omnino ut créderem:
Atque haút ſcio, an quae díxit ſint vera ómnia:
Set párvi pendo: illúd mi multo máxumumſt,
Quod míhi pollicituſt ípſe gnatus. núnc Chremen

37 *Quid ais? cum intellexeras*] Dimeter trochaicus catalecticus. FAERNUS.

Atqui debet eſſe Dimeter Iambicus acatalectus, ut doceo in Prolegomenis. Lege igitur,

Quid ais? ubi *intellexeras.*

38 *Id conſilii capere*] Terentii aevo & diu poſt *Conſili* ſemper dicebant, numquam *Conſilii*. Vide nos ad II, 1, 20. Recte igitur Noſtri praeter unum omnes: *Id conſilium capere.*

50 *Scímus, quám miſere hanc amárit*] Lege, ordine meliore: *Scímus, hanc quam míſere amárit.* Heant. I, 2, 16. *Eam míſere amat.* Adelph. IV, 5, 33. *An illam míſere nunc amat.*

41 *Poſtremo id mihi dá negoti*] Lege: *Poſtremo id da míhi negoti:* ut Prol. v. 2. *Id ſibi negoti.*

42 *Et id ſpero adjuturos deos*] In antiquis libris eſt, *adjuturos:* in recentibus habent *adjutores.* FAERNUS. Unus tantum *Ex* Noſtris, *Adjutores.*

48 *Conveniam: orabo gnato uxorem: ſi impetro*] Alia diſtinctio eſt in codice noſtro vetuſto,

Conveniam: orabo: gnato uxorem ſi impetro.

ut Scaena proxima de hac ipſa re v. 12.

Quaſi hoc te orando a me impetrare oporteat.

Placet tamen Priſciani lectio: ID *ſi impetro.* p. 1143. ſic ibi quattuor codices ſcripti.

49 *Quid alias malim quam hodie has fieri nuptias?*] Donatus ad locum: *Quid, cur. Alias, alio tempore.* Chariſius p. 175. *Alias* pro *Aliter.* 'Terent. in Andr. *Quid* '*alias malim quam hodie has fieri* '*nuptias.* Ubi Flavius Caper de La- 'tinitate, Non auſim affirmare *Ali-* '*as* pro *Aliter* dici. Nam neque 'Pronomen eſt, neque Adverbium 'temporis eſt: ſed proximum vero 'eſt, ut pro eo quod eſt *Aliter*, di- 'ctum eſſe fateamur.' Vides hunc verſiculum veteribus Magiſtris negotium creaviſſe. Neuter tamen rem expedit. Quale enim eſt, Cur alio tempore malim quam hodie? Non ſane deliberandum hoc, ſed optandum. Quale vero illud, Quid *aliter* malim quam hodie? Nihil aliter; niſi velit nuptias non eſſe futuras. Controverſiam hanc dirimet Horatii Scholiaſtes Acron ad Serm. I, 4, 63.

Hactenus haec; alias juſtum ſit necne poema.

Alias, inquit, alio loco, tempore: Terentius:

QUANDO *alias malim quam hodie has fieri nuptias?*

Convéniam: orabo gnáto uxorem: id ſi ímpetro,
Quando álias malim quam hódie has fieri núptias?
Nam gnátus quod pollícituſt, haut dubiúmſt mihi,
Si nólit, quin eum mérito poſſim cógere.
Atque ádeo in ipſo témpore eccum ipſúm Chremen.

ACTUS III. SCAENA III.

SIMO. CHREMES ſenex.

SI. *JUBEO' Chremetem.* CH. *o, te ípſum quaerebam.* S. *ét ego te.* CH. *optato ádvenis.*
Aliquót me adierunt, éx te auditum qui aíbant, hodie fíliam

Reĉtiſſime: etſi Priſcianus loco diĉto *Quid* habeat, & Codices ibi firment. Quo alio tempore malim, quam hodie; ut ſimulatum fuit? Hec. I, 2, 5.

Alias ut uti poſſim cauſa hac integra.

ubi Donatus reĉte: *Alias*, alio tempore: *Aliâ*, aliter, aut per alia.

52 *Atque adeo in ipſo tempore eccum ipſum obviam*] Numerus & ſenſus pulchre conſtat hoc modo: utique enim, per hoc pronomen, *ipſum*, intelligimus Chremetem, quem jam Simo convenire velle ſe dixit: nec ab eo qui ſecum loquitur, exigi debet, ut omnia voce exprimat; ſed aliquid tacito ſenſui ſuo relinquat. Donatus tamen videtur addere *Chremen* in fine hujus verſus. quae diĉtio & in aliquibus libris Terentii eſt. mihi tamen magis probantur exemplaria, quae eam non habent. FAERNUS.

Reĉte ſuſpicatur Faernus, Donatum addidiſſe huic verſui *Chremen*; licet in editis ſit *Chremetem*. Verba Donati ſunt: *Eccum ipſum obviam Chremetem] Continuo mutavit Declinationem, ut Jubeo Chremetem.* Nempe verſu ſequente. Si enim utrobique *Chremetem* ponas, quomodo *mutatur* declinatio? Si *Chremen* a ſexto abhinc verſu arceſſis, quomodo *continuo* mutatur? Quid quod *aliqui etiam libri*, Faerno teſte, & Rivii codex, *Chremen* adjiciunt. Repono:

Atque adeo in ipſo tempore eccum ipſum Chremen.

Nam primo, niſi Chremetis nomen hic ponas, neceſſe eſt ut illud *Ipſum* de Pamphilo accipiatur, non de Chremete: lege modo duos verſus praecedentes. Deinde *eccum Chremen*, abſolute: ut *Eccum Parmenonem, Eccum Dromonem cum Syro, Eccum ſceleratum Syrum, Sed eccum ipſum*, & ſimilia. Nuſquam alibi apud noſtrum *Eccum obviam*. Quid quod obviam reciprocum eſt: atqui adhuc in Scaena ſtabat Simo, nec dum Chremen conventum ierat.

2 *Aliquot me adiere, ex te auditum qui ajebant, hodie filiam*] Unde vero hoc Faernus? Omnes, quos vidi, codices cum vett. Edd. *Adíerunt*: reĉte, ut *Stéteruntque comae*. Si *Adiere* huc adſciſcas, claudicabit verſus: neque enim ſine ſynaloepha hiatum hic facies, contra artem. Nonius quoque v. Aditus: *Terentius in Andria: Aliquot me adierunt, ex te auditum.* Sic Merceri Editio, & codex Academicus 900 annorum. Sic etiam Eugraphius.

Meam núbere tuo gnáto: id viſo, tún an illi inſániant.
SI. *Auſcúlta: paucis ét quid te ego velim ét quod tu quaerís ſcies.*
CH. *Auſcúlto: loquere quíd velis.*
SI. *Per te égo deos oro, et nóſtram amicitiám, Chreme,*
Quae incépta a parvis cum aétate adcrevít ſimul,
Perque únicam gnatám tuam, et gnatúm meum,
Cuius tíbi poteſtas ſúmma ſervandi datur,
Ut me ádjuves in hác re: atque ita uti núptiae
Fueránt futurae, fíant. CH. *ah ne me óbſecra:*
Quaſi hóc te orando a me ímpetrare opórteat.
Alium éſſe cenſes núnc me atque olim cúm dabam?
Si in rémſt utrique ut fíant, accerſí jube.
Set ſi éx ea re plús maliſt quam cómmodi

3 *Tune an illi inſaniant*] In antiquis libris eſt, *tun an illi inſ.* FAERNUS. Sic & in Noſtris.

4 *Auſcúlta: paucis, ét quid egó te vélim, & tu quód quaerís, ſcies*] Laxo neque ſatis adſtricto ſocco hic verſus incedit. Cui ut opem ferrent veteres Magiſtri; *Pauca* ſubſtituerunt pro *Paucis*. Donatus: *Et Paucis & Pauca legitur.* Priſcianus p. 1167. *Terentius in Andria:* Auſculta pauca: & quid ego te velim & tu quod quaeris, ſcies: *nec enim aliter ſtat Iambus qui eſt quaternarius;* *quod etiam Donati commentum approbat.* Idem p. 1186. *Auſculto cum accuſativo. Terentius Andria:* Auſculta pauca: & quid ego te velim, & tu quod quaeris, ſcies. *Sic enim habent antiqui codices, teſte Donato commentatore ejus.* Vides idcirco eum *Pauca* praetuliſſe, quod aliter non ſtaret verſus. Nos tamen cum omnibus qui nunc ſuperſunt, codicibus, *Paucis* legimus ob ſententiam: de verſu alia via videbimus. Quid enim promptius occurrat, quam *Et quid te ego*, pro *Et quid ego te?* totumque verſum ſic conſtituendum:

Auſcúlta: paucis ét quid te égo
velim ét quod tú quaerís ſcies.

Ubi vides Terentianae artis ſpecimen; *Et*, *Et* utrumque in Arſi; atque itidem *Egó* ac *Tu:* quod in Antithetis recte & venuſte fieri, ἄμουσος plane eſt qui non ſentiat.

6. *Per ego te deos oro*] Pronomen *ego*, non fere eſt in antiquis libris: nec ponitur a Donato, qua dictione ſublata bene procedit ſenarius, alias impeditus, niſi quis ex *per r* elidat. FAERNUS.

Nullis tormentis *per* iſtud poteſt elidi. Quinque ex Noſtris, *Per ego te deos.* Repone:

Per te égo deos oro, & nóſtram
amicitiam, Chreme.

Vim & affectum orationi addit illud *Ego;* ut ſupra I, 5, 54.

Quod te égo per dextram hanc oro
& per genium tuum.

& V, 1, 15.

Per ego te deos oro, ut ne illis
animum inducas credere.

Dido apud Virgilium:

Mene fugis? per ego has lacrimas dextramque tuam te.

Livius XXIII, 8. *Per ego te, fili, quaecunque jura* &c.

10 *Atque ita ut nuptiae*] Haeſit haec labes Editioni Faerni a vete-

Utrique, id oro te, in commune ut cónſulas,
Quaſi illa tua ſit, Pámphilique ego ſim pater.
SI. *Immo ita volo itaque póſtulo ut fiát, Chreme:*
Neque póſtulem abs te, ni ipſa res moneát. CH. *quid eſt?*
SI. *Iraé ſunt inter Glýcerium et gnatum.* CH. *aúdio.*
SI. *Ita mágnae, ut ſperem póſſe avelli.* CH. *fábulae.*
SI. *Profécto ſic eſt.* - CH. *ſic hercle, ut dicám tibi:*
Amántium irae, amóris integrátio. S. *hem,*
Id te óro, ut ante eámus. dum tempús datur,
Dumque eius lubido occlúſaſt contuméliis,
Prius quam hárum ſcelera et lácrumae confíctaé dolis
Reddúcunt animum aegrótum ad miſericórdiam,
Uxórem demus. ſpéro conſuetúdine et
Conjúgio liberáli devinctúm, Chreme,

ribus accepta. Lege cum MSto Regio: *Atque ita uti:* ut paſſim.

14 *Si in rem eſt utrique, ut fiant, accerſi jube*] Ita antiqui libri ut in vulgata, nonnulli vero, & cum iis Donatus, *in re:* ſane & apud auctores, ubi in impreſſis eſt *in rem*, fere reperias in ſcriptis, *in re.* FAERNUS.

Unus tantum e noſtris *Re.* Elegans vero lectio apud Eugraphium habetur,

Si in rem eſt utrique, ſiant, accerſi jube.

quae neſcio quomodo ſuavior videtur, quam recepta.

16 *Utrique, id oro te in commune ut conſulas*] O. l. s. *id te oro*, habent. in *oro* autem non fiet ſynaloepha. quod vero ſequitur, Donatus legit, *in commune conſule*: quod parvi refert utro modo dicatur. FAERNUS.

Atqui apud Noſtrum, in Arte metrica principem, nuſquam ſuspenditur ſynaloepha. Recte igitur, *Id oro te;* atque ita Codex Petrenſis.

17 *Pamphilique ego ſim pater*] Codex Academicus: *Pamphiloque;* neſcio an verius.

19 *Neque póſtulem abs te, niſi ipſa res moneat. Quid eſt?*] Quis tulerit illud *Niſi ipſa*, cum tam in propinquo ſit auxilium, *Ni ipſa?* ut ex Noſtris quinque codices habent. In Membranis veteribus vix differunt *Niſi* & *Ni*: hoc integre ſcribitur, *ni*, illud compendioſe *n*ⁱ; *i* ſuper *n*.

20 *Audio*] *Audio* hic ut ſaepe alias eſt negantis & aſpernantis: ut mox, *Fabulae.*

23 *Amoris reintegratio'ſt*] Antiqui libri & aliquot alii, & Donatus habent *integratio.* FAERNUS. Servius ad Virg. Eclog. II, 14. & Acron ad Horat. Carm. III, 9. *Redintegratio eſt.* Chariſius p. 98. *Reintegratio eſt.* Noſtri codices *Integratio eſt.* Equidem ſic verſum conſtituo,

Amantium irae amoris integratio. S. *hem,*
Id te oro.

Quippe ipſe animadvertes: *Hem, Hui, Ah*, & ſimilia, fere ſemper in verſus fine poni. Et venuſtius erit, ſiquid video, ſi *eſt* hinc abſit.

27 *Reducant animum*] Iidem antiqui libri *reducunt.* FAERNUS. Noſtri quoque omnes *Reducunt.*

29 *Et conjugio liberali devictum*]

Dein fácile ex illis ſéſe emerſurúm malis.
CH. *Tibi ita hóc videtur: át ego non poſſe árbitror*
Neque illum hánc perpetuo habére, neque me pérpeti.
SI. *Qui ſciás ergo iſtuc, niſi periclum féceris?*
CH. *At iſtúc periclum in filia fieri, grave eſt.*
SI. *Nempe incommoditas dénique huc omnís redit,*
Si evéniat, quod Di próhibeant, diſcéſſio.
At ſi corrigitur, quót commoditatés vide:
Princípio amico filium reſtitueris:
Tibi géuerum firmum, et filiae inveniás virum.
CH. *Quid iſtíc? ſi ita iſtuc ánimum induxti eſſe útile,*
Noló tibi ullum cómmodum intercludiēr.
SI. *Meritó te ſemper máxumi feci, Chreme.*
CH. *Set quíd ais?* S. *quid?* CH. *qui ſcís eos nunc díſcordare intér ſe?*

Antiqua lectio *devinctum.* FAERNUS. Non aliter in Noſtris.

30 *Dehinc facile*] Aliquot libri, inter quos Vaticanus, *Dein.* FAERNUS. Noſtri quoque, & Rivii unus, *Dein.*

31 *Tibi ita videtur*] *Tibi ita hoc videtur*, eſt in o l. s. FAERNUS. Sic & noſtri plerique omnes.

33 *Qui ſcis ergo iſtuc, niſi periclum feceris*] Non procedit oratio, *Qui* ſcis, *niſi feceris:* immo, *Qui* ſcias, *niſi feceris. Scias* ſaepe monoſyllabon apud Plautum & Noſtrum.

34 *At iſtuc periclum in filia fieri grave'ſt*] Ita ut poſuimus ordinandus eſt hic verſus ex l. s. eliditur autem *s*, ex *iſtuc*: ut, *at iſtuc*, ſit anapaeſtus. FAERNUS.

37 *At ſi corrigitur*] Sic vetuſtiores: in aliis *Corrigatur*, vel *Corrigetur:* ſi hoc arridet, tum lege,

Sin corrigatur, quot commoditates vide.

39 *Et filiae invenies virum*] Vetuſtiores noſtri *Invenias.* Recte, ut prius *Reſtitueris.*

40 *Quid iſtuc? ſi iſtuc animum induxti eſſe utile*] Ex libris antiquis, & Donato, lego *quid iſtic?* deinde in iiſdem libris & omnibus aliis ſequitur, *ſi ita iſtuc.* FAERNUS. Ita noſtri omnes.

41 *Nolo tibi ullum commodum in me claudier*] Sententia ſatis conſtat: ſed qua dictum ratione ſit *In me claudier*, nemo adhuc oſtendit. ſimilis fertur locus Eun. I, 2, 84.

Nuncubi meam
Benignitatem ſenſiſti in te claudier.

Quo ſane exemplo etiam hic dictum oportuit *In te claudier*, non *In me.* Lego utrobique *Intercludier.* Vide nos ad Eunuchum.

47 *Tute adeo jam ejus audies verba*] In libro ſcripto inveni ita ut ſequitur collocatum: qua collocatione & Robertus Stephanus impreſſit, *Tute adeo jam ejus verba audies.* ita verſus aliter impeditus procedet, & quidem cum Iambo in quarta ſede, ſi tamen vox *ejus* monoſyllaba fiat. FAERNUS.

Recte. tametſi omnes noſtri habeant *Audies verba*: quod verſus reſpuit; niſi pro *Evocate* legeris *Vocate.*

48 *Sed eccum video ipſum foras*] O. l. s. & Donatus, *atque eccum.* FAERNUS. Pariter & Noſtri.

SI. *Ipsús mihi Davos, qui íntumust eorúm consiliis, díxit:*
Et ís mihi suadet, núptias quantúm queam ut matúrem.
Num cénses faceret, fílium nisi scíret eadem haec vélle?
Tute ádeo jam eius úverba aúdies. heus, évocate huc Dávom.
Atque éccum: video ipsúm foras exíre.

ACTUS III. SCAENA IV.

DAVUS. SIMO. CHREMES.

DA. *AD te ibam.* S. *quídnam est?*
DA. *Cur úxor non adcérsitur? jam advésperascit.* S. *aúdin?*
Ego dúdum non nil véritus sum abs te, Dáve, ne facerés idem,
Quod vólgus servorúm solet, dolís ut me delúderes:

I D. *Ad te ibam.* S. *quidnam est?* D. *Cur uxor non accersitur? jam advesperascit.* S. *audin tu illum? Ego dudum nonnihil veritus sum Dave abs te, ne faceres idem*] Donatum super hoc loco consideranti, apertissime liquet legisse eum sine illis verbis, *ne faceres idem:* sic enim ait, *Nonnihil veritus sum Dave abs te. Breviter, pro, Veritus ne quid abs te fieret: sicut supra, Ei metui a Chryside.* haec Donatus. sed verbis illis demptis quomodo versus ordinari possint, nescio. quare quemadmodum in impressis est, relinquemus; ita ut hemistichium compleat imperfectum versum praecedentis scaenae: ut sit tetrameter catalecticus. qui vero sequitur hypercatalecticus, & qui post hunc est est acatalecticus, omnes Iambici. FAERNUS.

Cur uxor non accersitur? jam advesperascit. Audín tu illum?

Hic versus diu vexavit Interpretes, jam ab Erasmi aetate, nec minus ab ipsis vexatus est. Spondeo tamen posthac quietum fore. Tolle addititium illud *Tu illum*, & Iambicum Tetrametrum habebis, quales sex priores:

Atque eccum video ipsum foras exire. Ad te ibam. Quidnam est? Cur uxor non adcersitur? jam advesperascit. Audin?

Audin absolute; ut supra I, 5, 66. *Atque audin? verbum unum cave de nuptiis.* V, 2, 24. *Atque audin? quadrupedem constringito.* Atque ita semper. Dixerat ad Chremen Simo, *Tute adeo jam ejus verba audies:* nunc ad eundem ait, *Audin?* scilicet *ejus verba*, quod subauditur. Porro nusquam Octonarius plenus, ut hic vulgo est, Iambicus est, sed Trochaicus: neque versus qui plenum subsequitur, Iambicus est, ut hic sequens, sed Trochaicus. Utriusque igitur versus causa, ejiciendum est illud, quod ex notula in textum irrepsit, *Tu illum.*

3 *Veritus sum Dave abs te*] *Dave* in Thesi pene mutum est: ut exaudiatur, lege cum uno ex nostris,

Ego dúdum non nil véritus sum abs te, Dáve, ne f. idem.

Donatus: *Veritus sum abs te: Breviter, pro, Veritus sum ne quid abs te fieret: sicut supra, Hei metui a Chryside.* Quae sit ista *brevitas*, satis aperte liquet; nempe quia lucratus est tria verba, *ne quid fieret.*

Proptérea quod amat filius. D. *egon iſtuc facerem?* S. *crédidi:*
Idque ádeo metuens vós celavi, quód nunc dicam. D. *quíd?* S. *ſcies:*
Nam própemodum habeo jám fidem. D. *tandém cognoſti quí ſiem?*
Non fúerant nuptiaé futurae. D. *quíd? nón?* S. *ſet ea grátia*
Simulávi, vos út pértemptarem. D. *quíd ais?* S. *ſic res éſt.* D. *vide,*
Numquam iſtuc ego quivi íntellegere. váh conſilium cállidum.
SI. *Hoc aúdi. ut hinc te introíre juſſi, oppórtune hic ſit mi óbviam.* D. *hem,*
Numnám periimus? S. *nárro huic, quae tu dúdum narraſti mihi.*
DA. *Quídnam aúdiam?* S. *gnatam út det óro, vixque id exoro.* D. *óccidi.* S. *hem,*
Quid dixiſti? D. *optume ínquam factum.* S. *núnc per hunc nulláſt mora.*

Inepta tamen haec Magiſtri notatio eſt; cum ſtatim ſequatur, quod eodem redit, *ne faceres.* Ceterum miſeret me illius, qui *Tu illum* e priore verſu in hunc concludit; & nunc Iambicum inficetum format, nunc Hypermetrum, qualis nullus eſt nec fuit: quem tamen, ut ſolet, cum alio aeque mendoſo comparat, erroremque unum alio tutatur.

5 D. *Ego iſtuc facerem*] Omnes fere l. s. habent *egon'*: ita etiam melius procedit octonarius. FAERNUS.

7 *Habeo jam fidem*] Dictionem *tibi*, quae interciderat, ex fide o. l. s. reſtitue hoc modo, *habeo tibi jam fidem.* FAERNUS.

Nam propemodum habeo tibi jam fidem. Tandem cognoſti qui ſiem.

Dormitabat hic bonus Faernus, cum illud *Tibi*, quod verſum adeo deformat, ex libris ſuis evocavit. Abeat vero, unde malo pede exiit: nam ex noſtris veterrimus non agnoſcit. *Habeo fidem;* abſque illo *Tibi.* ut Eun. I, 2, 59. *Si fidem habeat, ſe praepoſitum iri.* Ceterum lege cum interrogatione: *Tandém cognoſti qui ſiem?* nam idcirco *Tandém* habet ictum in ſecunda.

9 *Sic eſt res*] Antiqui libri & aliqui alii, & Donatus, *ſic res eſt.* FAERNUS. Sic & omnes Noſtri.

10 *Numquam quivi ego iſtuc intelligere*] O. l. s. ita collocant haec verba: *Numquam iſtuc quivi ego intelligere.* numero & compoſitione meliore. FAERNUS.

Ita & noſtri: niſi quod duo, *Numquam ego iſtuc quivi.* Alter: *Numquam íſtuc égo quivi íntellegere.* Quae vera lectio eſt, ut ictus ſit in *Ego.*

11 *Ut hinc te juſſi introire*] O. l. s. *introire juſſi.* FAERNUS. Eodem ordine & Noſtri.

12 D. *Hem, numnam periimus?*] Antiqui libri, & Donatus, *perimus,* more Terentii, qui hoc verbum in praeterito per unum *i*, ſcribebat, teſte Probo. *Narro quae tu dudum*

CH. *Domum modo ibo: ut apparetur, dicam: atque huc renuntio.*
SI. *Nunc te oro, Dave, quoniam solus mi effecisti has nuptias,*
DA. *Ego vero solus.* S. *corrigere mi gnatum porro enitere.*
DA. *Faciam hercle sedulo.* S. *potes nunc, dum animus inritatus est.*
DA. *Quiescas.* S. *age igitur, ubi nunc est ipsus?* D. *mirum, ni domi est.*
SI. *Ibo ad eum: atque eadem haec tibi quae dixi, dicam itidem illi.* D. *nullus sum.*
Quid causae est, quin hinc in pistrinum recta proficiscar via?
Nihil est preci loci relictum; jam perturbavi omnia:
Erum fefelli: in nuptias conjeci erilem filium;
Feci hodie ut fierent, insperante hoc, atque invito Pamphilo. hem
Astutias: quod si quiessem, nihil evenisset mali.
Set eccum video ipsum: occidi.
Utinam mihi esset aliquid hic, quo me nunc praecipitem darem.

narrasti mihi. Post *narro*, adde pronomen *huic*, quod in omnibus est l. s. FAERNUS.

Hem, numnam perimus? Ita dedit Faernus: quippe in veterrimis suis membranis, quae vocales raro geminant, sic scriptum invenerat. Repone, *Periimus:* Quod tamen cave cum quodam ut Dactylum pronunties; sed illud *Hem* priori versui appone: & statim, quae antea deformia erant, fient pulcherrima. Jam dixi *Hem*, *Hui*, in fine versus plerumque poni: idque hoc certo indicio; quia ubicumque fere hodie *Hem* versum inchoat, prior versus vel vocali vel consonante *m* terminatur: quod casu accidisse non potest.

13 *Quidnam audio? Gnatam ut det oro*] Donatus ad locum: *Quidnam audio? Legitur & Audiam. Menander enim sic ait*, Τί δήποτ' ἀκούω. Unica haec & vera lectio est; futuro tempore, non praesenti. Dixerat Simo, *Narro Chremi quae tu dudum narrasti mihi*, hoc est, *Iras esse inter Glycerium & filium.* Nondum exanimatus est Davus, licet hoc *audiverit*; poterat enim Chremes fidem non habuisse: sed id metuit, quidnam *auditurus sit*, nempe exoratum fuisse Chremen.

14 *Hem. Quid dixti? Optume.*] Unus ex nostris primariae notae, *Dixisti.* Lege, *Quid dixisti*, & *Hem* priori versui appone.

15 *Domum modo ibo: ut apparentur, dicam*] Apparentur scilicet *Nuptiae:* atqui eae apparandae erant, in domo Simonis, non Chremis. Repone: *Ut apparetur, dicam:* Impersonaliter dictum; ut Eun. III, 5, 35. *Adhortor, properent. dum apparatur, virgo in conclavi sedet.* Et Adel. V, 7, 2. *In apparando consumunt diem.*

20 *Atque eadem haec quae tibi dixi*] Unus ex nostris, *Quae dixi tibi.* Lege, *Tibi quae dixi, dicam itidem illi. Tibi* & *Illi* utrumque in ictu.

Actus III. Scaena V.

Pamphilus. Davus.

PA. *'UBI illic eſt? ſcelús, qui me hodie. périi. atque hoc confíteor jure*
Mi óbtigiſſe; quándoquidem tam inérs, tam nulli cónſili ſum:
Sérvon fortunás meas me cómmiſiſſe fútili?
Ego prétium ob ſtultitiám fero: ſed inúltum id numquam a me aúferet.
DA. *Poſthác incolumem ſát ſcio fore me, núnc ſi hoc devitó malum.*
PA. *Nam quid ego nunc dicám patri? negábon velle mé, modo*
Qui ſúm pollicitus dúcere? qua fidúcia id facere aúdeam?

1 P. *Ubi illic ſcelus eſt qui me perdidit?* D. *perii.* P. *atque hoc confiteor*] Multi l. s. & Donatus, *ubi illic eſt ſcelus*: eſt autem verſus trochaicus catalecticus contracto per ſynizeſin, *confiteor*, in dactylum: *Jure obtigiſſe*] Interpone pronomen *mihi*, ex omnibus l. s. ut ſit, *jure mihi obtigiſſe*, quod & ſenſus exigit & ratio verſus, qui eſt trochaicus hypercatalecticus, vel forte acatalecticus, ſi ex *quidem*, *m* elidatur, ut in quinta ſede ſit anapaeſtus. FAERNUS.

Ubi illic eſt ſcelus, qui me perdidit? D. *perii.* P. *atque hoc confiteor*
Jure mihi obtigiſſe, quandoquidem tam iners, tam nulli conſilii
Sum. ſervon fortunas meas me commiſiſſe futili?

Sic verſus conſtituit Faernus, quem ſecuti ſunt plerique omnes. Sed male rem hic geſſit vir optimus, cum ex *Confiteor* dactylum facit; nec melius alius, qui ex *Perdidit* anapaeſtum. Si ſic agatur, actum eſt de Terentio. Vide, ſi nos quid melius afferamus. Multi codices tam noſtri quam aliorum, *Ubi illic eſt ſcelus, qui me hodie perdidit.* Quae cum ultra metrum excurrerent; acceſſerunt veteres illi, quos ſupra indicavi, Correctores: & verbum innocens ejecerunt, noxium retinuerunt. Sic enim conſtituendus erat hic verſus, & ſequens:

'Ubi illic eſt? ſcelús, qui me hodie: périi. atque hoc confíteor jure
Mí obtigiſſe; quándoquidem tam inérs, tam nulli cónſili ſum:
Sérvon fortunás meas me cómmiſiſſe fútili?

Multo iracundius venit, *Qui me hodie*; quam ſi addas, *Perdidit*: ut *Quem quidem ego ſi ſenſero.*

Quos ego. ſed motos praeſtat componere fluctus.

Perii autem, cave Davo tribuas cum libris ſcriptis: totum Pamphili eſt: ut Chaerea, Eun. II, 3, 34. *Quid hoc eſt ſceleris? perii.* & paſſim. Animadverte autem, ut *Scélus* in ictu nunc ſit, elata voce pronuntiandum: at ſi *Perdidit* legis, in Theſi ita ſtrangulatur, ut aurem effugiat.

4 *Ergo pretium ob ſtultitiam fero: ſed inultum id numquam auferet*] Sic dedit Faernus: ſed lege ex vett. Edd. & uno Regio,

Ego prétium ob ſtultitiám feró; ſed inultum id númquam a me aúferet.

A me a ſyllaba praecedente *Am*

Nec, quíd me nunc faciám, ſcio. D. *nec quíd me, atque id ago ſédulo.*
Dicam áliquid me inventúrum, ut huic malo áliquam producám moram.
PA. *Oh.* D. *víſus ſum.* P. *ehodum bóne vir, quid agis? víden me conſiliís tuis*
Miſerum inpeditum eſſe? D. *át jam expediam.* P. *expédies?* D. *certe Pámphile.*
PA. *Nempe út modo.* D. *immo mélius ſpero.* P. *oh, tíbi ego ut credam, fúrcifer?*
Tu rem inpeditam et pérditam reſtítuas? hem quo frétus ſim,
Qui me hódie ex tranquilliſſima re cónjeciſti in núptias.
'Annon dixi eſſe hóc futurum? D. *díxti.* P. *quid meritú's?* D. *crucem.*

abſorptum, a pleriſque exemplaribus abeſt.

5 *Nunc ſi devito hoc malum*] Concinnius duo ex noſtris: *Nunc ſi hoc devito malum.*

6 *Sed quid ego nunc dicam patri?*] Donatus & aliqui libri, inter quos antiqui, *nam quid ego.* FAERNUS. Ita & omnes noſtri.

8 DA. *Nec quidem me*] Lege, *Nec quid me.* Venuſtas a repetitione tota eſt.

9 *Dicam aliquid jam inventurum*] In aliquibus libris eſt, *jam me:* in aliquibus & inter hos, Vaticano, & Baſilicano, ſolummodo eſt, *me.* FAERNUS.

Dicam aliquid jam inventurum.] Ut duo ex Faernianis primarii *Me* pro *Jam*; itidem & duo ex noſtris veterrimi. Ceteri non *Jam me*, ſed *Me jam.* Lege vero,

Dicam aliquid me *inventurum.*

10 P. *Oh.* D. *viſus ſum.* P. *ehodum bone vir, quid ais? viden me tuis conſiliis*] Et Vaticanus & omnes alii libri quos vidi, non *oh* ſed *ohe*, habent: pro quo tamen libenter legerim, *oho:* quae interjectio eſt exclamantis irati. ut & in Adelphis, *Oho, ſcis & pateris?* Sed ſive *ohe* ſive *oho* legas, eſt haec dictio neceſſaria ſuſtentando octonario: ita ut *ohe* ſit ſpondeus: ex *quid* vero *d* abjiciatur, ut in quinta ſede ſit tribrachus; *tuis* una ſyllaba ſit; *conſiliis* creticus; utrumque per ſynizeſin. FAERNUS.

Ohe. Viſus ſum. Ehodum bone vir, quid ais? viden me tuis conſiliis.

Miſeris modis haec contorquet Faernus, ut verſum efficiat. Tu ſic conſtitue,

Oh. Viſus ſum. Ehodum bóne vir, quid agis? víden me conſiliís tuis.

Si mavis *Ohe*, ut plerique ſcripti; tamen Monoſyllabon erit. *Agis* autem ex noſtris duo, non *Ais.* Recte. Ut *Bone vir* per Ironiam, ita, *Quid agis?* Noſtrates, *How do you do?* Ita paſſim, *Quid agitur*, eodem ſenſu. Supra I, 5, 32. *O ſalve, Pamphile. Quid agit? Rógas? Laborat e dolore.*

13 *Hem quo fretus ſiem*] Verſus, & ſermo exigit *ſum*, ut & alicubi ſcriptum invenimus. FAERNUS.

Quo fretus ſiem. Verſus & ſermo exigit *Sim* non *Sum.* Non enim hoc vult, *Hem cui confido*: jam enim minime confidit: ſed *Hem cui confidam, cui confidere debeam.*

15 *Quid meritus es?*] Aliqui libri & in his antiquiores, non ha-

Sét fine paululum ád me redeam: jam áliquid difpiciam. P. *ei mihi,*
Cúm non habeo fpátium, ut de te fúmam fupplicium, út volo:
Námque hoc tempus, práecavere míhi me, haut te ulcifci, monet.

Actus IV. Scaena I.

Charinus. Pamphilus. Davus.

CH. *HO'CCINE crédibile, aút memorábile;*
Tánta vecórdia innáta cuiquam út fiet,

bent verbum *es*, quod nec a Donato quidem ponitur. FAERNUS.

Etiam in Noftris melioribus deeft *Es*. *Meritu's* autem fcribendum, ut *Es* cum eo coalefcat; ut *Merituft* pro *Meritus eft*. Noftri autem plerique omnes, *Annon dixi* effe hoc *futurum*, melius quam *Hoc effe futurum*.

16 *Sed paululum fine ad me ut redeam*] O. l. s. & Donatus, *fed fine paululum*. quod vero fequitur, in libris antiquioribus & plerifque aliis eft fine particula *ut*. eft autem verfus trochaicus, ut ceteri qui fequuntur. FAERNUS. Non aliter Noftri.

17 *Ei mihi, cur non habeo tempus*] Omnes antiqui libri habent, *cum non habeo: cum* enim, etiam indicativo temporis praefentis jungitur, ut & in Phormione, *Peccandi cum ipfe de fe finem non facit*. FAERNUS. Unus tantum ex noftris recentior, *Cur*.

18 *Namque hoc tempus*] Et hic quoque o. l. s. & Donatus *hoc tempus* habent: ut & exigit ratio trochaici. FAERNUS.

Hoc tempus omnes noftri quoque; & *ulcifci finit*. Sed quale, quaefo, illud eft? *Hoc tempus* finit *me mihi praecavere*. Itane vero *finit*, permittit, copiam facit? Cur ergo tam dolenter & tam acerbe fers; fi poteftas tibi eft praecavendi? Hocine diutius feremus, quia codices nihil adjuvant? Immo valeant Codices & quicquid ufquam fuit Librariorum, potius quam ipfi Terentio talem maculam inuramus. Lege audacter, ut Poeta fcripfit:

Namque hoc tempus, praecavere mihi me, haut te ulcifci, monet.

ut alibi, *Res monet. Res ipfa monet.* Salluftius Jug. XXII. *Quoniam alio properare tempus monet:* & alii paffim.

1 *Hocine credibile'ft*] O. l. s. & Donatus, *hocine eft credibile*. FAERNUS.

Noftri quoque libri *Hocine eft:* fed perperam: Totus enim verfus e Dactylis conftat.

Hóccine crédibile aút memorábile.

Bonum tibi fponforem dabo Prifcianum p. 948. '*Huncce*, *Hocce:* unde '*Hócc*, quafi duabus confonantibus '*cc* fequentibus, folent poetae producere: ut Virgilius, *Hocc erat*, '*alma parens:* & fic in antiquiffimis codicibus invenitur bis *c* fcriptum: quomodo & apud Terentium in Andria, *Hoccine credibile* '*aut memorabile*.' Sic ibi codex Academicus 900 annorum: *eft* enim, inter lineas habet. In editione quidem Putfchii *Hoccne eft*, mendofe. Res enim ipfa clamat; fi *Hoccine* primam longam habet, *Eft* abeffe oportere: ne pro Dactylo Creticus fiat.

'Ut malis gaúdeant, átque ex incómmodis
'Alteriús ſua ut cómparent cómmoda? ah
'Idne eſt verum? ímmo id eſt génus hominum péſſumum, in
Dénegandó modo quís pudor paúlum adéſt:
Póſt ubi témpus promíſſa jam pérſici,
Túm coacti neceſſário ſe áperiunt:
'Et timent: ét tamen rés premit dénegare:
'Ibi tum eorum inpudentíſſima orátio eſt,
Quís tu homo es? quís mihi es? cúr ego meám tibi? heus,
Próxumus ſúm egomet mi. áttamen ubí fides
Sí roges, níl pudent hic, ubi opuſt: íllic ubi

3 *Ut malis gaudeat*] Vaticanus liber & Baſilicanus, & Donatus, *gaudeant*. FAERNUS.

4 *Alterius, ſua comparet ut commoda?*] Particulam, *ut*, poſt *ſua* ex o. l. s. collocamus. *comparent* autem ſcribimus ex Donato & duobus antiquis libris paulo antè adductis. FAERNUS.

Unus tantum e noſtris, *Gaudeant*, *Comparent*. ſed ita habent Lactantius ad Statii Theb. II. p. 64. & Nonius v. Comparare.

5 *Immo id genus hominum eſt peſſimum, in*] Ita legendum, *immo id eſt genus hominum peſſimum*. Ita Donatus & o. l. s. in quibus tamen extremorum verborum alia collocatio eſt, quam in Donato: particulam autem *in*, non huic verſui, ſed ſequenti attribuunt. FAERNUS.

Noſtri, *genus hominum peſſimum;* niſi quod duo recentiores, *peſſimum hominum genus.*

6 *In denegando modo quis pudor eſt paululum*] Scripſimus ex Donato, & o. l. s. *pudor paululum adeſt.* FAERNUS.

Paululum adeſt. Codex Petrenſis *Paulum adeſt*; ut Creticus fiat.

7 *Promiſſa eſt jam perſici*] Antiqui libri, & aliqui alii non habent verbum *eſt;* cum quibus & Donatus concordat. FAERNUS.

8 *Tum neceſſario*] Interponimus verbum *coacti* ex o. l. s. & Donato. FAERNUS.

9 *Et tamen res cogit denegare*] In nullo l. s. praeterquam in Victoriano, hanc lectionem invenio, ſed ita, *& tamen eos res premit denegare:* ſic & apud Donatum, licet alia collocatione: antiqui ſane libri non habent pronomen, *eos*. FAERNUS.

10 *Ibi tum impudentiſſima eorum oratio'ſt*] O. l. s. ita collocant: *eorum impudentiſſima*. FAERNUS. Sic in his quattuor verſibus codices quoque Noſtri.

12 *Attamen ubi fides eſt*] In pleriſque l. s. etiam antiquis, non habetur verbum *eſt*, itaque id delevimus. FAERNUS.

Quis tu es? quis mihi es, cur meam tibi?
Heus proximus ſum egomet mihi. attamen ubi fides
Si roges, nil pudet. hic ubi opus eſt
Non verentur: illic ubi nihil opus eſt, ibi verentur.

Ita Faernus, & codices noſtri; niſi quod in noſtro omnium veterrimo, & MS. Regio apud Lindenbrogium deeſt illud *non verentur*, ut etiam Eugraphio. Egregie: unde Creticos ſic conſtituere in promtu erat:

Quís tu homo *es? quís mihi es?*
cúr ego *meám tibi? heus,*
Próximus ſúm egomet mi. áttamen, ubí fides,

Níl opust, ibí verentur.
Sét quid agam? adeamne ád eum, et cum eo injúriam hanc expóstulem?
'Ingeram mala múlta? atque aliquis dícat, Nil promóveris:
Níl? molestus cérte ei fuero: atque ánimo morem géssero.
PA. *Charíne, et me et te inprúdens, nisi quid Dí respiciunt, pérdidi.*
CH. *'Itane inprudens? tándem inventast cáusa. solvisti fidem.*
PA. *Quíd ita tandem?* C. *etiám me dictis dúcere istis póstulas?*
PA. *Quíd istuc est?* C. *postquám me amare díxi, complacitást tibi.*
Héu me miserum, quí tuum animum ex ánimo spectaví meo.
PA. *Fálsus es.* C. *non sátis tibi esse hoc sólidum visumst gaúdium;*

Sí roges; nílpudent, híc ubi opust: íllic ubi
Níl opust, ibí verentur.

Quis tu homo's, ut Plaut. Curc. III, 42.
Ut hás tabellas ád eum ferrem. Quís tu homo's?
& Mil. II, 5, 15.
Quicúm, nisi tecum? Quís tu homo's? aut mécum quid est negóti?

Cicero quidem Epist. Fam. VII, 16. *Cui tamen dixi, cum me aliquoties invitaret, oro te, quis tu es?* Verum, si ita apud nostrum legeris, *Tu* cum in ictu non sit, necessario elidetur; ut haec Plauti loca demonstrant. Deinde ut *Homo* hic adscivimus, ita mox *Ego: Cur ego meam tibi?* Ubi Guyetus mavult *Meum* genere neutro, τὸ ἐμόν. Sed Priscianus p. 1091. *Terentius Andr. Cur meam tibi? subauditur Conjugem vel Sponsam.* Porro, *Nil pudent hic*, oppositum ei quod sequitur *Ibi verentur:* ut jam facile careamus illo *Non verentur;* quod versum conturbat, sententiam autem frustra onerat. *Pudent*, vetuste: ut Adel. IV, 7, 36. *Non te haec pudent?* Plaut. Cas. V, 2, 3. *Ita nunc pudeo, atque ita nunc paveo.* Denique ejusmodi Colon, *Ibi verentur*, clausula esse solet tam Creticorum quam Bacchiacorum; *Ibi verentur, Ego huc revortor*, III, 2, 5. Plautus, *Velim sepultam, Capit quadrantal, Te delicatam.* Est qui multum hic laborat, ut probet horum versuum rationem Erasmo & Bergio cuidam fuisse perspectam, ante meam ad Tusculanas operam. Mirum igitur, qui factum ut isti neminem post se Interpretem eandem docuerint: mirum, qui hic ipse, non ἄμουσος, ut de se narrat, ab illis eam non didicerit; cum ultra ea quae in Tusculanis ego digesseram, ne pedem quidem unum hic promoveat, quin labatur & cadat.

17 *Multum. molestus certe ei fuero*] Donatus: *Subauditur, Promovero. Sed non subjunxit, quo modo Multum.* Quomodo sodes id subjungeret? cum ea quae subjungit *Molestus certe*, clare indicent se parum promoturum. Praestaret, ut opinor, sine distinctione legere, *Multum molestus:* vel ut unus ex nostris *Multum ei molestus certe fuero:* nisi quod nulla de causa Trochaicos duos Iambicus excipiat. Ut hoc evitetur, & quam versui tam sententiae consulatur, sic lego:

Níſi me lactaſſés amantem, et fálſa ſpe prodúceres.
Hábeas. P. *habeam? ah néſcis quantis in malis verſér miſer;*
Quantáſque hic ſuis conſiliis mihi confécit ſollicitúdines
Meus cárnufex. C. *quid iſtúc tam mirum, dé te ſi exemplúm capit?*
PA. *Haut íſtuc dicas, ſí cognoris vél me vel amorém meum.*
CH. *Scio: cúm patre altercáſti dudum: et ís nunc propterea tibi*
Suſcénſet: nec te quívit hodie cógere, illam út dúceres.
PA. *Immo étiam, quo tu minus ſcis aerumnás meas,*
Haec núptiae non ádparabantúr mihi:
Nec póſtulabat núnc quiſquam uxorém dare.
CH. *Scio: tú coactus tuá voluntate és.* P. *mane:*

Atque aliquis dicat, Nil promoveris.
Nil? moleſtus cérte ei fuero, atque ánimo morem géſſero.

Plane, ut Phaedria Eun. IV, 2, 10.

Hem, biduum hic
Manendum eſt ſoli ſine illa? quid tum poſtea?
Nil eſt. quid? nil? ſi non tangendi copia eſt.

20 P. *Quid tandem?* C. *etiam nunc me ſubducere iſtis dictis poſtulas?*] L. s. recentes *ſeducere* habent: antiqui vero, *ducere.* quod & placet. ita verſus eſt trochaicus ut praecedens, & ſequentes: *ducere* autem, *falſa ſpe*, ſubaudiendum, ut in Phormione: *Ut phaleratis dictis ducas me.* FAERNUS.

Quid tandem? Etiam nunc me ducere iſtis dictis poſtulas?

Dixerat Charinus: *Tándem inventa eſt cauſa*: Pamphilus jam in repetitione accentum mutat, *Quíd tandem?* ut *Tandem* in Theſi lateat. Ne dubites igitur mendum ſubeſſe, quod ſic tollo:

Quíd ita Tándem? Etiám me dictis dúcere iſtis póſtulas?

Quid ita Tandem; ut Eun. V, 5, 17. *Qua audacia Tantum facinus audet? Quid ita Tantum? Etiam* autem pro *Et jam nunc* paſſim. Acuitur in fine propter interrogationem. *Ita* abſorptum eſt a ſyllaba ſequenti.

22 *Heu me miſerum, qui tuum animum*] Donatus: Legitur & *Cum tuum.* Neſcio an recte. ſic III, 5, 17.

Hei mihi, cum non habeo ſpatium.

23 *Fálſus es. Nónne tibi ſatis eſſe hoc viſum ſolidumſt gaudium*] Verſus impeditus & inconcinnus. Duo ex noſtris cum vett. Edd. & Donato, *ſolidum eſt viſum.* Tolle interrogationem & lege,

Fálſus es. Non ſátis tibi eſſe hoc ſolidum viſumſt gaudium.

26 *Confecit ſollicitudines*] Donatus: Legitur & *Conflavit.* Qui hodie ſuperſunt libri omnes *Confecit.*

27 *Quid iſtuc tam mirumſt*] Tolle *eſt*, quod etiam neſcit Eugraphius. Virgilius: *Quid tam egregium, ſi femina forti Fidis equo?* Horatius: *Quid tam magnum? inquit.*

32 *Hae nuptiae*] Donatus, *Legitur & Haec nuptiae: ſic enim veteres dixerunt.* Recte: exempla jam ſupra habuimus, & habebimus rurſum.

34 *Scio, coactus tua voluntate es*] Poſt *ſcio* interponimus pronomen

Nondum étiam ſcis. C. *ſcio équidem ductúrum éſſe te.*
PA. *Cur me énicas? hoc aúdi. numquam déſtitit*
Inſtáre, ut dicerém me ductúrum patri;
Suadére, orare, uſque ádeo donec pérpulit.
CH. *Quis homo íſtuc?* P. *Davos.* C. *Dávos? quamobrem?* P. *néſcio:*
Niſi mihi deos fuiſſe irátos, qui auſcultáverim.
CH. *Factum éſt hoc, Dave?* D. *fáctum eſt.* C. *hem, quid aís ſcelus?*
At tibi Di dignum fáctis exitiúm duint.
Eho, díc mihi, ſi omnes húnc conjectum in núptias
Inimíci vellent; quídni hoc conſiliúm darent?

tu, ex o. l. s. & Donato. FAERNUS.

35 *Nondum ſcis. Scio equidem illam ducturum eſſe te*] *Nondúm* ſcis: illud ſub Ictu, hóc in Theſi; non ſatis pro cetera Noſtri elegantia. Codex Palatinus, hoc eſt, Romanus apud Georg. Fabricium, *Nondum etiam ſcis.* Unde certiſſime eſt corrigendum:

Nondum étiam ſcís. Scio equidem ducturum eſſe te.

Illam melius abeſſe ſcias ex verſu abhinc altero.

37 *Inſtare ut dicerem eſſe ducturum patri*] Omnes quidem libri habent *me eſſe ducturum*, ſed impedita eſt ratio ſcandendi, niſi aut ex *dicerem*, *m*, abjicias, aut legas ſine verbo *eſſe*, ut Donatus. FAERNUS.

Nunquam deſtitit Inſtare, ut dicerem me eſſe ducturum patri. Reſpicit ad illa Davi II, 3, 9. *Dic te ducturum*, & II, 4, 8. *Si te dices ducere.* Verſus tamen hic juſto longior eſt. Sunt qui ejiciant *Me*; Ego illud retineo, & *eſſe* rejicio:

Inſtare, ut dicerem me ducturum patri.

ut ſupra, *Dic te dicturum*, abſque illo *Eſſe.* *Dicerem* acuit ſyllabam ultimam, propter *Me* encliticum.

39 *Quis homo iſtuc?* P. *Davos.* C. *Davos?* P. *interturbat.* C. *quamobrem?* P. *neſcio: Niſi mihi deos ſatis ſcio fuiſſe iratos, qui auſcultaverim*] Sic dedit Faernus. Sed vide jam facinus veterum correctorum. Scripſerat olim aliquis in libri ſui margine, *Davos interturbat omnia*: quod poſtea in textum irrepſit, & nunc extat in pleriſque codicibus. Videbant tum qui metri peritiores erant, haec ultra verſus terminos excurrere. Ergo illud *Omnia* ejecerunt, ceteris retentis; & poſteriorem quoque verſum interpolarunt, ſic ut duo fierent Tetrametri. Quorſum vero *Interturbat*, tempore praeſenti? quod tamen agnoſcit & explicat ipſe Donatus; ut errati vetuſtatem vel inde colligas. Dixiſſet utique Pamphilus *Interturbavit.* Sed ecce tibi ipſum illud, quod dederat Terentius:

Quis homo iſtuc? P. *Davos.* C. *Davos? quamobrem?* P. *neſcio;*
Niſi mihi deos fuiſſe iratos, qui auſcultaverim.

Certe tres ex noſtris Codices, quorum duo veterrimi, non habent *Scio.* Tolle *ſatis ſcio*, quod elegantius abeſt. *Neſcio niſi.* Heaut. III, 2, 31. *Neſcio;*

Niſi mihi quidem addit animum, quo lubeat magis.

Adelph. IV, 5, 64. *Neſcio;*

Niſi tam miſere hoc eſſe cupio verum, eo vereor magis.

DA. *Decéptus sum, at non défetigatús.* C. *scio.*
DA. *Hac nón successit, ália adgrediemúr via.*
Nisi si íd putas, quia prímo processít parum,
Non jam ád salutem pósse converti hoc malum.
PA. *Immo étiam: nam satis crédo, si advigiláveris,*
Ex únis geminas míhi conficies núptias.
DA. *Ego, Pámphile, hoc tibi pró servitio débeo,*
Conári manibus, pédibus, noctisque ét dies:
Capitís periclum adíre, dum prosim tibi:
Tuumst, sí quid praeter spem évenit, mi ignóscere.
Parúm succedit quód ago: at facio sédulo.
Vel mélius tute réperi, me missúm face.

Phorm. III, 1, 11. *Nescio;*
Nisi Phaedria haud cessavit pro te eniti.
& V, 8, 6. *Nescio;*
Nisi me dixisse nemini: id certo scio.
Plaut. Pseud. I, 1, 105. & I, 1, 155. *Nescio;*
Nisi quia futurumst.
Rud. IV, 3, 85.
Nescio, neque ego istas vestras leges urbanas scio;
Nisi quia hunc meum esse dico.

41 *Factum est hoc Dave?* D. *Factum.* C. *Hem quid ais scelus?*] Omnes libri antiquiores, *Factum hoc est Dave?* FAERNUS.
Factum hoc est, Dave? Factum. Hem quid ais scelus?
Atqui ex nostris antiquiores omnes, *Factum est hoc.* & mox pro *Factum,* Petrensis *Factum est.* Lege ergo,
Factum est hoc, Dave? Factum est. Hem quid ais, scelus?
Factum enim ante *Hem*, non potest non elidere ultimam.

44 *Quód, nisi hoc, cónsiliúm darent?*] Quod consilium, nisi hoc? Immo alia via eodem pervenire poterant. Vides quoque versum duriter incedere. Lege, minima mutatione, duorum scilicet in MStis apicum:
Inimici vellent, quidni hoc consilium darent?

46 *Alia aggrediemur*] Donatus: Legitur & *Adoriemur.* Codices nunc superstites, omnes *Aggrediemur.*

47 *Nisi id putas*] Lege, *Nisi si id putas.*

48 *Non posse jam ad salutem converti hoc malum*] Lege numerose magis:
Non jam ad salutem posse converti hoc malum.

54 *Tuum est si quid praeter spem evenit ignoscere*] Ex l. s. interpone post *evenit*, pronomen *mihi.* & fiat senarius, si *tuum* & *mihi* monosyllaba fiant. FAERNUS.

Etiam nostri omnes *Mihi.* Sed audiamus Donatum: *Evénit productum, magis quia hoc perpetuo non vult Pamphilo accidere. Ergo* Evénit*: non autem* 'Evenit *media correpta.* Vide Magistrorum acumen. Nam & metri ratio *'Evenit,* non *Evénit*, efflagitat: & sententia ipsa: quippe *'Evenit*, ut *Succedit.*

55 *Parum successit quod ago*] Victorianus & aliqui alii libri etiam antiqui & Donatus, *parum succedit.* FAERNUS. Sic & nostri *succedit.*

56 *Vel melius tu aliud reperi*] Non fere invenias librum scriptum in quo non legatur *vel tute*: vox vero *aliud* non est in aliquibus libris, inter quos Victoriano, ut &

PA. *Cupió: restitue quem á me accepísti locum.*
DA. *Faciam.* P. *át jam hoc opus est.* D. *sét concrepuit hinc a Glycerio óstium.*
PA. *Nihil ád te.* D. *quaero.* P. *hem, núncne demum?* D. *at jam hóc tibi inventúm dabo.*

ACTUS IV. SCAENA II.

MYSIS. PAMPHILUS. CHARINUS. DAVUS.

MY. *IAM, úbi ubi erit, inventúm tibi curábo, et mecum addúctum*

versus-exposcit. FAERNUS. Nostri *Tute:* sed plerique etiam *Aliud.*

57 *Restitue in quem me accepisti locum*] Omnes antiqui libri, *restitue quem a me accepisti locum.* ita legit & Eugraphius. ita videtur legisse & Donatus. nam quamvis aliter verba Terentii citet, tamen in expositione sic dicit: *omnia mihi integra & salva redde, qualia tibi tradidi consulturo.* quae verba Donati optime quadrant cum *restitue mihi locum.* FAERNUS.

Sic & nostri vetustiores, *Restitue quem*, non *In quem.* Phorm. Prol. 34.

Quem actoris virtus nobis restituit locum.

Plautus Mil. III, 1, 108.

Si istam semel amiseris
Libertatem, haut facile te in eundem rursus restitues locum.

Idem, qui hic, error est: corrigendum enim ex metri ratione:

Líbertatem, haut fácile eundem rúrsus restitués locum.

58 D. *Faciam.* P. *at jam hoc opus est.* D. *hem. set mane. concrepuit a Glycerio ostium*] Post *hem* nullam videtur habere significationem dictio *sed.* quare, licet reclamantibus omnibus libris, accedimus sententiae Mureti legentis *st.* quae nota silentii est. ita etiam optime procedente octonario Iambico. FAERNUS.

Neque *Hem*, neque *St* mihi videtur significationem hic habere. Muretus, quem hic sequitur Faernus, *Hem, St*, quasi unam syllabam ponit, ubi omnes ubique Codices *Hem sed.* At illud *St*, ubi recte venit, per se syllabam semper facit. Velius Longus p. 2213. 'Inventi sunt tamen, qui & sine vocali putent posse syllabam fieri. 'Nam animadvertimus apud Comicos *S* & *T* pariter scriptas literas: 'ut apud Terentium in Phormione, '*Non is obsecro es Quem semper te esse dictitasti? St. quid has metuis fores?* Hoc S & T pariter renuntiat silentium.' Vides ex his veteris Magistri verbis, ex *St* syllabam fieri. Hieronymus Epistola ad Damasum: (Tom. IV. p. 148.) 'Sicut nos in Lingua Latina habemus interjectiones quasdam: ut 'insultando dicimus *Vah*, & in admirando *Papae*, & in dolendo '*Heu:* & quando silentium volumus 'imponere, strictis dentibus spatium coartamus; & agimus tantum 'sibilum, insonando *Sith.*' Sic ex uno codice edidit Martianaeus; narrat tamen alios codices habere *Si.* Lege *St.* Ex his, & ex ipsa re patet, *St* syllabam per se facere; neque cum praecedente vocali, vel cum *Hem* posse coalescere. Quid igitur fiet? Videamus, an ex recepta librorum lectione aliquid excuti potest auctore suo dignum. Tolle ista *Hem* & *Mane*; & eorum vice substitue *Hinc.*

Faciam. P. *át jam hoc ópus est.*
D. *sét concrépuit hinc a Glýcerio óstium.*

Tuum Pámphilum: modo tu, ánime mi, noli te maceráre.
PA. *Myſis.* M. *quis eſt? ehem Pámphile, opportúne te mihi óffers.*
Oráre juſſit, ſi ſe ames, 'era, jám ut ad ſeſe vénias:
Vidére ait te cúpere. P. *vah, perii: hóc malum integráſcit.*
Sicíne me atque illam operá tua nunc míſeros ſollicitári?
Nam idcirco adcerſor, núptias quod mi ádparari ſénſit.
CH. *Quibus quidem quam facile pótuerat quiéſci, ſi hic quiéſſet.*
DA. *Age, ſi hic non inſanít ſatis ſua ſpónte, inſtiga.* M. *atque édepol*

Illud autem *Sed*, quod ſpreverunt Muretus & Faernus, tam apte & appoſite venit, ut nihil ſupra. Eun. V, 8, 3. *Sed fores crepuerunt ab ea.* Hec. IV, 1, 6. *Sed oſtium concrepuit.* Phorm. V, 5, 12. *Sed oſtium concrepuit abs te.* Heaut. I, 1, 122.

Sed quid crepuerunt fores
Hinc a me? quiſnam egreditur?
huc conceſſero.

Ubi nota *Hinc a me*, ut hic *Hinc a Glycerio*: & vix, opinor, de hac emendatione dubitabis. Omnes fores, quae in fabulis memorantur, intra Scaenam erant, & eam verſus aperiebantur.

59 *Hem nuncine demum*] Codex e noſtris inſignis, *Hem nuncne demum.*

2 *Tuum Pamphilum. tu modo, anime mi, noli te macerare*] Ride eos, qui vel ſpondeum hinc *Pamphlum*, vel Anapaeſtum *Paphilum* faciunt. Muta modo ordinem, & nihil opus erit ejuſmodi portentis.

Tuum Pamphilum. modo tu, anime mi, noli te macerare,

Modo ſententiam inchoat, ut *Modo ut poſſim; Modo ut tacere poſſis.*

3 P. *Myſis.* M. *quid eſt*] Haec verba omnia in Vaticano & aliquibus aliis, perſonae Pamphili aſcribuntur. quod vero ſequitur, *mihi te offers*, ita collocatum legitur, *te mihi offers.* eſt autem utroque modo Iambicus tetrameter acatalecticus, ſi *quid* per dialyſin, diſyllabum fiat. FAERNUS.

Myſis quid eſt? M. *Hem, Pamphile, optume te mihi offers.*
P. *quid eſt?*

Apage illud *Quid* diſyllabum per dialyſin, *Qŭid.* Repono:

P. *Myſis.* M. *quis eſt? ehem Pamphile, opportune te mihi offers:*
Orare juſſit, ſi ſe ames, era; jam ut ad ſeſe venias.

Quis eſt? ita unus ex noſtris, & pro varia lectione alter. Sic & ſupra II, 2. 7. *Quis homo eſt, qui me? o Pamphile:* & alibi. *Ehem* autem monoſyllabon in hujuſmodi locis; non *Hem*, quod indignantis vel conturbati eſt. *Opportune te mihi offers;* ut Adel. III, 2, 24. *Opportune te obtuliſti mi obviam.* *Optume* et *opportune* non ſemel permutantur, tam apud Noſtrum, quam Plautum: quippe in ſcriptis vix differunt, *optune*, et *optume*. Ceterum illud *Quid eſt* olim a Correctoribus venit ad ſupplendum verſum; poſtquam *Optume* coeptum eſt legi pro *Opportune.*

6 *Sic miſeros ſollicitarier?*] Lege, ut verſus poſtulat, *ſollicitari.* At, inquiunt, in dimetiendo verſu *er* omittendum. Quae, malum, hæc ſuperſtitio eſt, praeter communem loquendi morem apponere Paragogen, quam tamen non pronunties?

8 *Quibus quidem quam facile poterat*] Antiqui libri *potuerat.* FAERNUS. Sic & Noſtri, ipſo verſu poſtulante.

Ea rés eſt: propteredque nunc miſera ín moerore eſt. P. *Myſis,*
Per ómnis adjuró deos, numquam eám me deſertúrum;
Non; ſi capiundos míhi ſciam eſſe inimícos omnis hómines.
Hanc mi éxpetivi, cóntigit: convéniunt mores: váleant,
Qui intér nos diſcidiúm volunt: hanc, niſi mors, mi adimet némo.
MY. *Reſipíſco.* P. *non Apóllinis magis vérum atque hoc reſpónſum eſt.*
Si póterit fieri, ut né pater per mé ſtetiſſe crédat,
Quo mínus hae fierent núptiae, voló. ſet ſi id non póterit,
Id fáciam, in proclivi quod eſt, per mé ſtetiſſe ut crédat.
Quis videor? C. *miſer, aeque átque ego.* D. *conſilium quaero.* C. *fórti's;*
Si quíd conere. D. *hoc égo tibi profécto effectum réddam.*
PA. *Jam hoc ópus eſt.* D. *quin jam habeó.* C. *quid eſt?* D. *huic, nón tibi habeo, ne érres.*

11 *Per omnis tibi adjuro deos, numquam eam me deſerturum*] *Tibi* redundat; niſi primam vel in *Omnis,* vel in *Adjuro* corripueris: quorum neutrum neceſſe eſt. Duo ex noſtris, *Te adjuro*: unus, *Tibi juro.* Deleatur *Tibi.* Plaut. Bacch. IV, 6, 8.

Taces? per omnis deos adjuro, ni meum.

Men. IV, 2, 52.

Per Jovem deoſque omnis adjuro, uxor, ſatin hoc eſt tibi?

14 *Qui inter nos diſſidium volunt*] Antiquiſſimi libri *diſcidium* per *s* & *c* ſcriptum habent; unde conjicimus a *diſcindo* venire *diſcidium,* ſicut ab *excindo, excidium.* quod ita eſſe ipſa vocabuli hujus ſignificatio oſtendit. uſurpatur enim & hic & alibi apud auctores non pro diſcordia, in quem ſenſum neceſſe eſſet hoc nomen accipi, ſi a diſſideo veniret, ſed pro ſeparatione violenta, & abruptione duorum inter ſe conjunctorum. quod & hic ipſe locus probat, & ille in Hecyra: *Neque mea culpa hoc eveniſſe diſcidium, id teſtor deos.* & Ciceronis ad Atticum libro quarto: *Acerbiſſime diſcidium noſtrum tuliſſe.* FAERNUS. Recte hoc: & ſic ex noſtris vetuſtiores.

15 CH. *Reſipiſco*] Sic codices & Faernus. Atqui hoc Myſis loquitur, non Charinus: ut locum contemplanti ſtatim patebit. Ceterum Codex C. C. *Reſpiro.* Utrumvis recte & eodem ſenſu. Heaut. II, 2, 12. *Timeo. Reſpira.*

19 *Quis videor?* C. *Miſer aeque atque ego.* D. *Conſilium quaero.* C. *Fortis.* P. *Scio quid conere*] Tan. Faber, *At fortis:* nempe a Charino hoc dictum putavit: quo poſito, ſane melinſcule erit, quam vulgata lectio. Sed aliud me & melius ſpero allaturum. Charinus non Pamphilo hoc dicit, ſed Davo, qui dixerat, *Conſilium quaero.* Lege & diſtingue: CH. *Forti's; Si quid conere.* poſterius Colon in vulgatis Pamphilo aſſignatur. Perperam: Pamphilus enim adhuc ita ſuccenſet Davo, ut nondum quicquam

CH. *Sat hábeo.* P. *quid faciés? cedo.* D. *dies mi híc ut ſatis ſit véreor*
Ad agéndum: ne vacuum éſſe me nunc ád narrandum crédas:
Proinde hínc vos amolímini: nam mi ímpedimento éſtis.
PA. *Ego hanc víſam.* D. *quid tu? quo hínc te agis?* C. *verúm vis dicam?* D. *immo étiam*
Narrátionis íncipit mi inítium. C. *quid me fiet?*
DA. *Eho tu ínpudens, non ſátis habes, quod tibi diéculam áddo,*
Quantum húic promoveo núptias? C. *Dave, át tamen.* D. *quid érgo?*
CH. *Ut dúcam.* D. *ridiculum.* C. *húc face ad me vénias, ſiquid póteris.*
DA. *Quid véniam? nil habeo.* C. *át tamen ſiquíd.* D. *age, veniam.* C. *ſi quid;*
Domi éro. D. *tu, Myſis, dum éxeo, parúmper opperíre hic.*
MY. *Quaprópter?* D. *ita facto éſt opus.* M. *matúra.* D. *jam inquam hic ádero.*

ei blandius dicat. Quin & Donatus hoc a Pamphilo abjudicat, & Charino adſignat; & ſic unus codex ex Noſtris. *Forti's; ſi quid conere*: hoc eſt, optimum conſilium extundes, ſi modo nervos intendas. ut ſupra IV, 1, 49. *Si advigilaveris.* Eun. V, 9, 26. GN. *Difficile eſt.* TH. *Si quid conlibuit, novi te.* Illud vero, *Scio quid conere,* plane abſurdum. Quomodo enim vel Charinus vel Pamphilus praeſcire id poſſet? Cur etiam & poſtea alter interrogat, *Quid eſt?* alter, *Quid facies? cedo:* ſi jam reſciſcerent? Ex pronuntiatione ſciebant, *Forti's*, ut *Triſti's*, *veritu's*, *meritu's*, coalitum eſſe ex *Fortis es.*

22 C. *Sat habeo.* P. *quid facies cedo.* D. *dies hic mihi ut ſit ſatis vereor*] Ita haec colloca ex l. s. *dies mihi hic ut ſatis ſit vereor.* & verſus procedit, qui eſt ejuſdem generis cum ſuperiore: aliter impeditus eſt. FAERNUS.

Noſtri omnes, *Dies hic mi*, non *Dies mi hic.* Non flocci intereſt.

28 *Huc face ad me ut venias*] Duo ex noſtris vetuſtiſſimi, *Ad me venias*, concinnius.

31 *Dum exeo, parumper opperire me hic*] Peccat hoc in metri leges: ac licet vetuſtiores quoque noſtri ſic ordinent: vix crediderim a Faerno ſic datum. Unus ex noſtris, *Me parumper opperire hic.* Tres, *Parumper me opperire hic.* Hoc certe verſui ſatisfacit. Ejice tamen potius *Me*, quod ſedem adeo incertam habet: neque eo hic opus eſt, cum dicat *Exeo.* Sic And. I, 4, 8. *Opperiar ut ſciam*, & alibi: abſolute, non ſequente accuſativo.

32 *Ita facto opus eſt*] Lege ex ratione verſus & libro ſcripto, *ita facto eſt opus.* FAERNUS.

Noſtri quidem omnes, *Facto opus eſt*; cui lectioni eſt qui faveat contra Faernum; ſed ut verſui, inquit, conſulatur, inſerendum *At.*

Quapropter ita facto opus eſt. M. *At matura.*

Sane optime verſui conſultum eſt: ſi conſulere eſt jugulare. Quid? an *opus eſt at* corripiet *eſt* in ea ſede? ut fiat Paeon

Actus IV. Scaena III.

Mysis. Davus.

MY. *NILNE éſſe proprium cuíquam? Di voſtrám fidem:*
Summúm bonum eſſe erae députabam hunc Pámphilum,
Amícum, tutorém, virum in quovís loco
Parátum: verum ex eó nunc miſera quém capit
Labórem? facile hic plús mali eſt, quam illíc boni.
Set Dávos exit. mí homo, quid iſtuc óbſecroſt?
Quo pórtas puerum? D. *Mýſis, nunc opus éſt tua*

quartus, quomodo ſupra v. 8. *Poterat*; infra, *Digitulo*, *Philoſophor'*? Non, opinor, hoc dicere ſuſtinebit. Sed *Matura*, ait, nude poſitum languet frigetque. At ex cujus contagione friget? Non certe in Epidico friget V, 1, 27.

Opperire dum effero ad te argentum. EA. *Matura.* EP. *Domiſt.*

2 *Summum bonum eſſe herae putavi hunc Pamphilum*] Quinque ex noſtris cum Edd. vett. *Putabam.* Recte. Sic enim loquimur, cum poſtea nos deceptos eſſe intellegimus. Praeterea pes tertius integro verbo *Erae* conſtat, contra veterum Metricorum effatum. Repone,

Summum bonum eſſe erae deputabam hunc Pamphilum.

Eſſe erae anapaeſtus eſt. Hec. IV, 1, 9.

Tun virum me aut hominem deputas adeo eſſe?

3 *Amicum, amatorem, virum in quovis loco Paratum*] Non placet illud *Amatorem;* quod minus eſt quam *Amicum.* Et ſi hic eſt *Amator;* Glycerium erit *meretrix*; prorſus contra fabulae argumentum. Lege ergo, vel Terentii cauſa, velint nolint Librarii,

Amicum, tutorem, *virum in quovis loco.*

ut ſupra de re eadem, I, 5, 6.

Te iſti virum do, amicum, tutorem, patrem.

Infra IV, 5, 18.

Aliquem eſſe amicum & defenſorem ei.

Amator in quovis loco paratus obſcoene accipi poſſit.

5 *Quem capit dolorem?*] Multi libri ſcripti, etiam antiqui, habent, *quem capit laborem*? ita legit & Donatus, licet variare videatur; ita & Eugraphius, qui hic *laborem* accipi dicit pro *dolore*, ſicut *periculum* pro *temptamento.* FAERNUS. Etiam ex noſtris plures & meliores *Laborem.*

8 *Memoria atque aſtutia*] Liber Vaticanus & Baſilicanus, pro *memoria* habent *malitia*, & aliqui alii. ita legit & Eugraphius. in aliquibus corrupte legitur *militia.* FAERNUS. Donatus *Memoria.* Noſtri codices, partim hoc, partim *Malitia*: quae verior lectio eſt. *Malitia*, calliditas, vafrities.

12 *Quamobrem id tute non facis*] Lege ob numeros meliores,

Quamobrem tute id non facis?

13 *Quia ſi forte opus ad erum jurandum mihi*] Poſt *opus*, deeſt verbum *ſit*, quod in omnibus ſcriptis eſt, & videtur neceſſarium. FAERNUS.

Donatus ad locum: *Sic locutus eſt, ut explicari atque intellegi non poſſit; aut enim deeſt Jus, ut ſit Jurandum pro Jusjurandum, aut ut vulgo dicitur Juramentum.* Ex his apparet, nullum alibi locutionis hujus exemplum Donato occurriſſe:

Mihi ad hánc rem exprompta málitia atque astútia.
MY. *Quid nam incepturu's?* D. *áccipe a me hunc ócius,*
Atque ánte nostram jánuam adpone. M. *óbsecro,*
Humíne? D. *ex ara hinc súme verbenás tibi,*
Atque eás substerne. M. *quámobrem tute id nón facis?*
DA. *Quia si forte opus sit ád erum jurató mihi*
Non ádposuisse, ut líquido possim. M. *intéllego:*
Nova núnc religio te ístaec incessít cedo?
DA. *Move ócius te, ut quíd agam porro, intéllegas.*
Pro Júppiter. M. *quid est?* D. *spónsae pater intérvenit.*

neque sane crediderim vel Nostrum vel quemquam hominum sic locutum. Ratio enim & sensus communis non patitur, ut *Jurandum* valeat *Jusjurandum*, non magis quam ut *Familias* sit *Paterfamilias*. Hodie tamen ex Plauto auctoritatem, sed falso, petunt. Cistell. II, 1, 25.

Abi quaerere ubi tuo jurando tuo
satis sit subsidi.

Ita codex omnium veterrimus: unde sic locum extra aleam constituo:

Alibi quaere, ubi tuó jurando
júri satis sit súbsidi;
Hic apud nos, Alcésimarche, cónfregisti tésseram.

Jurando juri, hoc est, *jurijurando*: ut Pseud. I, 2, 63.

Lanios qui item ut nos jurando
jure malo quaerunt rem audi.

ita scripti veteres: ubi corrigendum:

Lánios, qui item ut nós jurando
júre male quaerúnt rem, adi.

Jurando jure pro *Jurejurando*. Desinant igitur posthac huic *Jurando* ex Plauto patrocinari. Sane apud Terentium omnes, quos vidi codices, versu licet invito, habent,

Ut si forte opus sit ad herum jusjurandum mihi.

praeter unum Academicum, qui *Jure jurando*; quod egregie versui medebitur, si tollas hinc *Ad herum:*

Ut si forte opus sit jure jurando
mihi
Non adposuisse: ut liquido possim.

Sed aliam viam & meliorem, immo rectissimam, insistemus: sic enim dedit Auctor,

Ut si forte opus sit ad herum jurato *mihi.*

Opus sit mihi jurato, ut *opus est tibi transcurso*. Hec. III, 4, 17.

In arcem transcurso opus est. Cui
homini? Tibi.

Phorm. V, 8, 14.

Non opus est dicto. Tibi quidem,
at scito huic opust.

Sic alibi *opus prolato*, *parato*, *tacito* &c. Plaut. Asin. I, 1, 8.

Per Dium Fidium quaeris: jurato mihi
Video necesse esse *eloqui*, *quicquid roges.*

Amph. I, 1, 280.

Nam injurato scio plus credet
mihi, quam jurato tibi.

Pers. III, 3, 11

Qui nisi jurato mihi nil ausu's
credere.

15 *Nova nunc religio in te isthaec incessit cedo*] Turpe mendum in omnibus libris inolevit: *In te incessit*, quasi praeteritum esset ab *Incedo*. At praesens tempus est ab *Incesso*. Lege,

Nova nunc religio te istaec incessit
cedo?

Incessit te *metus*, *timor*, *religio* &c. non *in te*.

17 *Pro Juppiter.* M. *quid?*] Addatur verbum *est*, ex o. l. s. ita ex

Repúdio quod conſílium primum inténderam.
MY. *Néſcio quid narres:* D. *égo quoque hinc ab déxtera*
Venire me adſimulábo: tu, ut ſubſérvias
Oratióni, utcúmque opuſt, verbís vide.
MY. *Ego quid agas nihil intéllego: ſet, ſi quid eſt,*
Quod méa opera opus ſit vóbis, ut tu plús vides,
Manébo, ne quod vóſtrum remorer cómmodum.

Actus IV. Scaena IV.

CHREMES. MYSIS. DAVUS.

CH. *REVERTOR, poſtquam quae ópus fuere ad núptias*
Gnataé paravi, ut júbeam acerſi. ſét quid hoc?
Puer hércleſt. mulier, tu ádpoſuiſti hunc? M. *úbi illic eſt?*

quid d, eliſo, factaque ſynaloepha, verſus procedet. FAERNUS. Ita & noſtri, *Quid eſt?*

18 *Repudio consilium quod primum intenderam*] Antiqui libri ita collocant,

Repudio quod conſilium p. i.

FAERNUS. Ita & noſtri, praeter tres recentiores.

21 *Utcúmque opus ſit*] Opus in Theſi totum occultatur. Lege, *Opuſt.* Vide ad Heaut. III, 3, 17.

23 *Aut tu plus vides*] Lege cum Guyeto, *Ut tu plus vides.* Certum quippe erat, non, cum *Aut*, dubium, Davum Myſide longe calidiorem eſſe.

3 *Puer hercle eſt. mulier, tun adpoſuiſti hunc? Ubi illic eſt?*] Verſus juſto longior eſt vel ſyllaba vel toto pede: unde plerique ex noſtris, *Tun' poſuiſti hunc?* Sed hoc a correctoribus minus peritis. Lege,

Puer hercle eſt. mulier, tun' adpoſuiſti? 'Ubi illic eſt?

Dele *Hunc;* quod, cum *Puer eſt* dixerit, facile abeſſe poteſt. vel etiam lege, *Tu adpoſuiſti hunc?* ut editiones veteres habent. *Adpoſuiſti*, ad januam ſcil. (non abſolute *Poſuiſti*) ut ſupra IV, 3, 10 & 14. & in hac Scaena, 24 & 34. Ceterum Iambicorum, qui inter Senarios pedibus ſeptem incedant, cum ex corruptis Plauti locis creati ſint, gratiam facimus eorum repertori.

6 *Quid turbae eſt aput forum? quid illic hominum litigant?*] Etiam hic verſus ultra menſuram excurrit. Eſt qui refingat *eſt ad forum.* melius, opinor, Guyetus,

Quid turbae apud forumſt: quid illic hominum litigant?

vel, *Quid illud hominum?* ut Plautus Rud. I, 2, 60.

Quid illud eſt, Sceparnio, Hominum ſecundum littus?

8 *Cur tu, obſecro, hic me ſolam?* D. *Quae eſt haec fabula?*] Plures & meliores e Noſtris, concinnius:

Cur tu, obſecro, hic me ſolam? D. *Hem, quae haec eſt fabula?*

10 *Quem igitur rogem*] Poſt *quem*, o. l. s. habent pronomen *ego:* quod in ſcanſione in unam ſyllabam contrahendum, & per ſynaloepham abjiciendum eſt. FAERNUS.

Satin ſanus es, qui me id rogites? Quem ego igitur rogem?

Ita codices cum Faerni, tum noſtri. Repone:

Satin ſánu's, mé qui id rógites? Quém igitur rogem?

Vel ictus ipſi ſatis hoc probant.

CH. *Non mihi respondes?* M. *núsquam est. vae miseraé mihi,*
Relíquit me homo, atque ábiit. D. *Di vostrám fidem,*
Quid túrbae aput forumst? quíd illic hominum lítigant?
Tum annóna carast. quíd dicam alíud, néscio.
MY. *Cur tu óbsecro hic me sólam?* D. *hem! quae haéc est fábula?*
Eho Mýsis, puer hic únde est? quisve huc áttulit?
MY. *Satin sánu's, me qui id rógites?* D. *quem igitúr rogem?*
Qui hic néminem alium vídeam. CH. *miror, únde sit.*
DA. *Dictúra es quod rogo?* M. *aú.* D. *concede ad déxteram.*
MY. *Delíras: non tute ipse?* D. *verbum unúm mihi,*
Praetéreaquam quod té rogo, faxís cave.
Quin dícis undest cláre. M. *a nobis.* D. *áttate:*

11 *Qui hic neminem alium video?*] Ita & Donatus; sed o. l. s. Terentii, *videam.* FAERNUS. *Videam,* nostri quoque omnes.

12 D. *Dicturan quod rogo?*] Liber Victorianus, *dicturan es:* alii omnes, *dicturane es,* itaque Priscianus citat libro XV. versus autem sustentatur vel abjectione *s* ex *es,* vel *d* ex *quod.* primo modo, secundus pes erit anapaestus, tertius jambus; altero, secundus erit jambus, tertius anapaestus. FAERNUS.

Dicturan es quod rogo? Unus ex Nostris: *Dicturan' quod rogo.* Lege, *Dictura es.*

13 *Verbum si mihi Unum, praeterquam quod te rogo, faxis, cave*] Quinam, quaeso, hic sermo est, *Cave si faxis?* pro *Cave faxis.* Deinde omnes fere Nostri, *Praetereaquam,* non *Praeterquam.* Unde facilis est loci restitutio:

Verbum unum mihi,
Praetereaquam quod te rogo, faxis cave.

Praetereaquam, praeterquam; ut *Posteaquam,* postquam. Mutarunt hoc, ut alia, Magistelli; ne discipuli vetuste loqui discerent.

15 D. *Unde est? dic clare.* M. *a vobis*] Non fere invenias librum ullum scriptum, qui non habeat, *a nobis:* quemadmodum etiam Donatus legit, ita dicens, *Quia a nobis, parum intelligebatur, hic addidit morem meretricis. ut vel sic intelligat senex.* haec Donatus. Ceterum qui *a vobis* legunt, ex eo falsi sunt, quod *unde est,* acceperunt pro, *cujus est.* quod si ita intelligeretur, jam illud quod infra dicitur, *cedo, cujus puerum hic adposuisti?* ut geminatum, supervacaneum esset. Duo ergo Davum interrogare dicendum est; unum *unde sit puer,* id est ex cujus domo exportatus, ad quod Mysis respondet, *a nobis,* id est ex domo nostra: ut re vera erat; alterum, *cujum puerum adposuerit* ante aedes Simonis: ad quod illa respondet, *Pamphili.* quod vero Davus Mysidem, cum respondisset, *a nobis,* impudentiae insimulat, ad id respicit, quod infra dicturus erat: *Quemne ego heri vidi ad vos adferri vesperi?* in eo enim videri vult eam accusare, quod puerum ut ipse vult credi suppositum Glycerio, adposuerit ante aedes Simonis, tanquam filium Pamphili. FAERNUS.

Male dicis. Undest? dic clare.
A nobis. Ah ah eh.

Vides, opinor, cum *Nobis* ultimam

Mirúm vero, inpudénter mulier ſi facit
Meretrix. CH. *ab Andria éſt haec, quantum intéllego.*
DA. *Adeón videmur vóbis eſſè idónei,*
In quibus ſic inludátis? CH. *veni in témpore.*
DA. *Propera ádeo puerum tóllere hinc ab jánua:*
Mané: cave quoquam ex iſtoc exceſſis loco.
MY. *Di te éradicent: ita me miſeram térritas.*
DA. *Tibi dico ego, annon?* M. *quid vis?* D. *at etiam rogas?*
Cedo, cújum puerum hic ádpoſuiſti? dic mihi.
MY. *Tu néſcis?* D. *mitte id, quód ſcio: dic, quód rogo.*
MY. *Veſtri.* D. *cuius noſtri?* M. *Pámphili.* D. *hem, quid? Pámphili?*
MY. *Eho, amión eſt?* CH. *recte ego némpe has fugi núptias.*
DA. *O fácinus animadvértendum.* M. *quid clámitas?*
DA. *Quemme égo heri vidi ad vós adferri véſperi?*
MY. *O hóminem audacem.* D. *vérum. vidi Cántharam*

producat, *Ah ah eh* non Triſyllabon, ſed Diſyllabon eſſe. Reponere poſſis:

Male dixti. Undéſt? dic cláre.
A nóbis.

Male dixti eſt querentis & indignantis, ut *Bene dixti*, *Benefeciſti*, gratias agentis. Eun. III, 1, 61.

Bene dixti: ac mi iſtuc non in mentem venerat.

& III, 2, 10.

Ituran, Thais, quopiam es? Ehem Parmeno;
Bene feciſti: hodie itura.

Atque hoc pacto verſui quidem conſules; ſententiae vero parum proſpicies: cui nec *Maledicis* neque *Maledixti* ſatis apte reſpondet. Donatum vide, qui hic haeſitat, nec expedire ſe poteſt. Fuit, opinor, ab Auctore:

Verbum unum mihi,
Praeterea quam quod te rogo, faxis cave.
Quin dicis undeſt clare. MY. *a nobis.* DA. *attate.*

Rogaverat Davus v. 9. *Eho Myſis, puer hic undeſt?* Illa bis tergiverſata eſt, nec dum certum & clarum reſponſum dederat: ergo hic denuo ei praecipit, *Quin dicis undeſt clare.* Porro meliores ex noſtris *Ahahe:* non ut in riſu ſolet *Ha ha he.* Neque ſane ullus hic ridendi locus eſt; ſi modo bene ſuas partes agat Davus. Lege *Attate*, quae interjectio eſt admirantis & conterriti, & ob rem ſubitam conturbati. Plaut. Epid. III, 4, 21.

Meam amicam audivi te eſſe mercatum. Attate.

(et alibi non ſemel.) Merc. II, 3, 31.

Attate: Meus pater hic quidem eſt.

16 *Mirum vero inpudenter mulier ſi facit meretrix. Ab Andria eſt ancilla haec, quantum intellego*] Prior verſus toto pede ultra terminum vagatur. Repone:

Mirum vero inpudenter mulier ſi facit
Meretrix. Ab Andria eſt haec, quantum intellego.

Mulier meretrix, Plautus aliquoties: ut Merc. IV, 1, 19.

Quid, mulier? Mulier meretrix.
Veron? Serio.

Suffárcinatam. M. *Dís pol habeo grátiam,*
Cum in páriundo aliquot ádfuerunt líberae.
DA. *Ne illa íllum haut novit, cújus caussa haec íncipit.*
Chremés, si adpositum púerum ante aedis víderit,
Suam gnátam non dabít: tanto hercle mágis dabit.
CH. *Non hércle faciet.* D. *nunc adeo, ut tu sís sciens,*
Nisi púerum tollis, jám ego hunc in mediám viam
Provólvam: teque ibídem pervolvam ín luto.
MY. *Tu pól homo non es sóbrius.* D. *fallácia*
Alia áliam trudit. jám susurrari aúdio,
Civem 'Atticam esse hanc. CH. *hém.* D. *coactus légibus*
Eam uxórem ducet. M. *eho, óbsecro, an non cívis est?*
CH. *Joculárium in malum ínsciens paene íncidi.*
DA. *Quis hic lóquitur? o Chremé, per tempus ádvenis.*
Auscúlta. C. *audivi jam ómnia.* D. *anne haec tu ómnia?*
CH. *Audívi, inquam, a princípio.* D. *audistin, óbsecro? hem*

Turpilius apud Nonium v. Quaesti:
Mulier meretrix, quae me quaesti caussa cognovit sui.
Ancilla autem nihil confert sententiae; cum id ex vestitu constaret.

21 *Mané. cave quoquam ex istoc excessis loco*] Est qui corrigit: *Mane, cáve tu quoquam:* quia sensus, inquit, exigit, ut *Mane* raptim pronuntietur. Immo sensus exigit potius, ut mora fiat in *Mane:* quia jubet, ut Mysis in eodem loco moretur.

23 *Tibi ego dico annon?*] Venustius Edd. vett. *Tibi dico ego annon?*

27 *Eho annon est? Recte ego semper fugi has nuptias*] Quomodo *semper* fugit, qui I, 1, 73. ultro ad Simonem venit, ut cum summa dote filiam Pamphilo uxorem daret: & postea III, 3. consensit ut hodie fierent nuptiae? Codex ex Nostris unus *Semper has fugi;* duo cum editione vetere *Has semper fugi.* Repone:
Eho annon est? Recte ego nempe has fugi nuptias.

31 *Dis pol habeo gratias*] Duo ex nostris *Gratiam.* Recte & ex more. Eunuch. I, 2, bis, *Est dis gratia.* Hec. III, 2, 11. *Dis gratiam habeo.*

34 *Chremes, si positum puerum ante aedis viderit*] Nostri aliquot cum Edd. vett. *puerum positum.* Lege, ut antea bis, ter:
Chremes, si adpositum puerum ante aedis viderit.

37 *Ni puerum tollis*] O. l. s. *Nisi.* FAERNUS. Nostri etiam *Nisi.*

42 *Eho obsecro*] Donatus legit *au,* dicens esse interjectionem perturbatae mulieris. FAERNUS. Omnes nostri, *Eho:* & recte.

45 *Audivi omnia*] Omnes fere libri & in his plerique antiquiorum, *audivi jam omnia.* versu etiam id postulante. FAERNUS.

In omnibus nostris deest *Jam.* Ceterum pro *Ah ne tu omnia,* plures & meliores nostri *An haec tu omnia.* Donatus: 'Aut *ne* pro *non* 'legitur, aut *Ne tu omnia,* ut *Ne* 'producatur, & accipiatur pro *Non.*' Atqui *Ne* productum nullum hic locum habet. Lego, *Anne haec tu omnia?*

Scelera, hánc jam oportet ín cruciatum hinc ábripi.
Hic eſt ílle: non te crédas Davom lúdere.
MY. *Me míſeram: nil pol fálſi dixi, mí ſenex.*
CH. *Novi ómnem rem. eſt Simo íntus?* D. *eſt.* M. *ne me áttigas*
Sceléſte, ſi pol Glýcerio non ómnia haec.
DA. *Eho inépta, neſcis quíd ſit actum?* M. *quí ſciam?*
DA. *Hic ſócer eſt. alio páćto haut poterat fíeri,*
Ut ſcíret haec, quae vóluimus. M. *praedíceres.*
DA. *Hilum íntereſſe cénſes, ex animó ómnia,*
Ut fért natura, fácias, an de indúſtria?

47 *Obſecro. hem ſcelera*] *Hem*, ut ſupra monui, in fine verſus fere ſemper ſedem habet: ut & hic legendum:

Obſecro. hem
Scelera, hánc jam oportet.

Viderunt jam alii.

48 *Hic illic eſt*] Libri omnes & Donatus, *hic eſt ille*, & τὸ *hic* praecedenti verſui in ſcanſione attribuitur. FAERNUS. Plerique etiam Noſtri *Hic eſt ille*, & Priſcianus p. 1114. tam editus quam manu ſcriptus.

50 *Novi rem omnem. ſed eſt Simo intus?* D. *eſt*] L. s. o. *novi omnem rem:* particula vero *ſed*, non eſt in antiquis libris: verſus autem eſt dimeter Iambicus. FAERNUS.

Ita hos verſus ordinavit Faernus:

Novi omnem rem. Eſt Simo intus? Eſt.
Ne me attingas, ſceleſte. ſi pol Glycerio non omnia haec.

ubi inter Senarios male Dimeter & Tetrameter locum occupant. Sed jam dudum correxerunt Guyetus, aliique. *Attigas* Plautinum quoque eſt, Epid. V, 2, 58.

Ne attigas. Oſtende vero. Nolo. Non aequum facis.

Porro hinc intelligitur, Davum Myſidi oſculum obtuliſſe.

52 *Quid ſciam*] O. l. s. *qui ſciam.* FAERNUS. Unus tantum & alter ex noſtris *Quid.*

54 *Ut ſciret haec quae volumus.* M. *praediceres*] Hunc verſum ſuſtentamus diſſolutione alterius ex diphthongis, quae in hoc verſu ſunt. FAERNUS.

Ut ſciret haec quae volumus. Praediceres.

Faernus libris ſuis ſemper addictus, ex *Quaë* vel *Praë* diſyllabon facit. Deſpueretur Terentius, ſi hoc & plura ejuſmodi vera eſſent. Codex 900. annorum, nunc inter Academicos, *Voluimus.* Recte; quod & alii ex conjectura dederunt.

55 *Paulum intereſſe cenſes, ex animo omnia, Ut fert natura, facias, an de induſtria?*] Donatus ad locum: Paulum *intereſſe; nove pro* Multum: *& eſt* Ταπείνωσις σχῆμα. Sane & nove & mire; ſi *Paulum* idem ſignificare queat ac *Multum:* praeſertim ubi nullus ſit Ironiae locus. Et tamen verum eſt, quod Magiſter hic ex cathedra pronuntiat: aut in hac lectione *Paulum* perinde eſt ac *Multum;* aut ſenſu caſſa eſt tota ſententia. Pone enim, *Multum intereſſe cenſes?* & ille ipſe ſenſus recte naſcitur, quem pravo accipiunt, qui legunt *Paulum.* Hoc tamen praetereunt, & conſulto, opinor, diſſimulant omnes, in quos incidi, Interpretes. Nos, ſi poſſumus, etiam hic ſuppetias Terentio feremus. Donatus iterum, *Ex animo omnia, ut fert natura,*

ACTUS IV. SCAENA V.

CRITO hospes. MYSIS. DAVUS.

CR. *IN hác habitásse plátea dictumst Chrýsidem,*
Quae síbi inhoneste optávit parere hic divítias,
Potiús quam honeste in pátria pauper víveret:
Eius mórte ea ad me lége redierúnt bona.
Set quós perconter vídeo. salvete. M. *óbsecro,*
Quem vídeo? estne hic Critó sobrinus Chrýsidis?
Is ést. CR. *o Mysis, sálve.* M. *salvos sis Crito.*

facias. *Figura ἐπεξήγησις. nam quid est ex animo, nisi ut fert natura? Et haec sententia a Terentio ἐρωτηματικῶς prolata est, quam Menander ἐπιδεικτικῶς posuit.* Fallit primo Magister; cum *ex animo* dicit idem esse quod *ut fert natura.* Immo *ex animo* est prospere, ex animi sententia: *ut fert natura*, est sponte, forte, temere, oppositum τῷ *de industria.* Quod sequitur apud Donatum, Terentium quidem per Interrogationem, Menandrum autem per Affirmationem sententiam hanc protulisse; uterque affirmative dixerit, si sic legas:

> *Paulum interesse* censeo, *ex animo omnia,*
> *Ut fert natura, facias, an de industria.*

Sed vera lectio est, *Hilum interesse censes? Hilum interesse, hilum differre.* Lucret. III, 881. *Neque hilum Differre, an nullo fuerit jam tempore natus.*

2 *Quae se inhoneste optavit parare hic divitias*] Ex o. l. s. & Donato geminamus pronomen *se;* pro *parare* autem, *parere* habent omnes libri antiquiores & aliqui alii, tam Terentii, quam Prisciani hunc locum citantis. atque ita ratio versus requirit. *divitias* autem, per synizesin coeuntibus vel duabus primis syllabis, vel duabus extremis, contrahitur in creticum: ita remanet jambus in fine. atque hoc modo saepe ab Terentio & Planto usurpatur haec dictio. FAERNUS.

3 *Potiusquam in patria honeste*] Ita & Donatus, & antiquiores libri Terentii. sed omnes alii, *potiusquam honeste in patria.* FAERNUS.

Duo quoque ex nostris recentiores *Honeste in patria.* & sic Priscianus p. 647, & 1030. etiam scriptus. Ita quoque Val. Probus 1457. Suaviores sic sunt numeri. Sed aliud quid, sodes, vide. *Quae optavit sese parere divitias, potius quam (sese) vivere pauper.* Fateris jam, in hac lectione *pauperem* dictum oportuisse, casu accusandi. Codex ex Regiis Chartaceus, sed e vetusto transcriptus,

> *Quae* sibi *inhoneste optavit parere hic divitias.*

Hoc quidem posito, recte erit Pauper. *Sibi parere divitias*, ut Eun. V, 2, 32.

> *Ut solidum parerem hoc mi beneficium, Chaerea.*

Codices duo Bodlejani, qui *sese* agnoscunt, alia tamen via Syntaxi cavent,

> *Potius quam honeste in patria pauper* viveret.

Et hoc etiam recte: ut Adel. I, 2, 28. *Et tu illum tuum sineres nunc* facere, potius quam faceret *alieniore aetate.* Utrumque nos amplectimur & *sibi* & *viveret.*

CR. *Itan Chrýſis? hem.* M. *nos pól quidem miſeras pérdidit.*
CR. *Quid vós, quo pacto hic? ſátine recte?* M. *nóſne? ſic*
Ut químus, ajunt; quándo, ut volumus, nón licet.
CR. *Quid Glýcerium? jam hic ſuós parentes répperit?*
M. *Utinam.* CR. *án nondum etiam? haut aúſpicato huc me ádtuli:*
Nam pól, ſi id ſciſſem, núnquam huc tetuliſſém pedem:
Sempér eï dicta eſt éſſe haec atque habita éſt ſoror:
Quae illius fuerunt, póſſidet: nunc me hóſpitem
Lités ſequi, quam id mihi ſit facile atque útile,
Aliórum exempla cómmonent: ſimul árbitror,
Jam eſſe áliquem amicum et déſenſorem ei: nám fere
Grandiúſcula jam proféctaſt illinc. clámitent,
Me ſýcophantam: heréditatem pérſequi,

8 *Nos quidem pol miſeras perdidit*] Lege, *nos pol quidem*, ut III, 1, 1. *Ita pol quidem res eſt.*

9 CR. *Quid vos, quo pacto hic? ſatin recte?* M. *nos ne? ſic*] Ratio verſus exigit ut *ſatine* legatur, quae vox non minus quam *ſatin* Terentio eſt familiaris; aut in *pacto* non fiet ſynaloepha. ex *ſatin* vero, *n*, elidetur. quae omnes licentiae ceſſarent, ſi legeretur, *ſatine.* FAERNUS. Sine dubio legendum *Satine*; ſeu ajant ſeu negent Librarii.

12 *Haut auſpicato huc me adpuli*] Sic Faernus dedit; & quaſi omnes codices congruerent, nihil adnotavit. Unus ex Noſtris bonae notae *Adtuli.* Priſcianus p. 1009. *Auſpicato*: *Terentius in Andria*: *Haut auſpicato huc me adpuli.* Ita quidem Putſchius dedit: ſed noſtri ibi Codices *Adtuli*; ut & illi quos Georg. & Franc. Fabricii conſuluerunt. Plaut. Amph. III, 4, 6.

Ego ſum Jovi dicto audiens, eius juſſu nunc huc me adfero.

Ubi non poteſt ſubſtitui, *Adpello.*

14 *Semper enim ejus dicta eſt haec atque habita eſt ſoror*] Hic verſus varie legitur. Vaticanus & Baſilicanus ſic:

Semper enim dicta eſt eſſe haec, atque habita eſt ſoror.

Alii omnes: *Semper ejus* &c. Donatus vero quem & ſequimur:

Semper enim dicta eſt eius haec atque habita eſt ſoror.

Verſus autem ſtat contracto *eius*, in unam ſyllabam longam. FAERNUS.

Eadem in noſtris lectionis inconſtantia eſt. Pro *enim* lege *eï.*

Semper eï dicta eſt eſſe haec atque habita eſt ſoror.

ut Heaut. II, 3, 29. *Anus,*

Quae eſt dicta mater eſſe eï *antehac, non fuit.*

Senſus quoque eſt gravior per aſyndeta, ſublato *Enim.*

16 *Quam hic mihi ſit facile atque utile*] Quattuor ex noſtris, ex quibus tres omnium veterrimi, *Quam* Id *mihi*: non *Hic.* Si *Hic* legis; convicium erit Athenienſibus ſolis, quaſi inſigniter erga hoſpites injuriis. Sin *Id* mavis; generaliter dictum erit, in quavis civitate hoſpites vix poſſe ſuum jus conſequi. Atque hoc rectius: cum enim *aliorum exempla* dicit, domi in Andro vel alibi intellegit; utique non A-

Mendícum: tum ipſam déſpoliare nón lubet.
MY. *O óptume hoſpes, pól Crito antiquum óbtines.*
CR. *Duc me ád eam: quando huc véni, ut videam.* M. *máxume.*
DA. *Sequar hós: nolo me in témpore hoc videát ſenex.*

ACTUS V. SCAENA I.

CHREMES. SIMO.

CH. *SA'TIS jam ſatis, Simó, ſpectata ergá te amicitiáſt mea:*
Sátis pericli incépi adire: orándi jam finém face.
Dúm ſtudeo obſequi tibi, paene inlúſi vitam filiae.
SI. *'Immo enim nunc cum máxume abs te póſtulo atque oró, Chreme,*

thenis, ubi (V, 4, 4.) *inſolens* & rarus fuit. Quid quod Menander Atticus noluiſſet civitatem ſuam inutili dicto lacerare.

18 *Jam aliquem éſſe amicum*] Quattuor ex noſtris cum Edit. vetere: *Jam eſſe áliquem amicum.* Concinnius.

20 *Me ſycophantam hereditatem perſequi*] Invidioſius eſt *hereditates*; ut apud Donatum legitur ſcaena quarta actus quinti. FAERNUS.

Omnes Noſtri, &, ut ex nota ejus ſcire eſt, Faerni codices *Hereditatem.* At, inquit, Donatus ad V, 4, 4. legit *Hereditates*: in codice quodam ſcripto fortaſſe; nam editi ibi *Hereditatem.* At *invidioſius eſt Hereditates.* Atqui Invidiae minime quaerendus hic locus eſt, cum non in alium hoc ſed in ſe dicat. Quare recte Codices *Hereditatem*, hanc ſcil. Chryſidis. Et recte Donatus: *Sycophantam ſubdiſtingue, & ſic infer ſequentia.* Lege igitur,

Clamitent
Me ſycophantam: hereditatem perſequi,
Mendicum: tum ipſam deſpoliare non lubet.

Ita duo ex noſtris veterrimi; & totidem apud Rivium, non, ut Faernus, *licet.* Neque aliter Donatus legit, qui hoc exponit *Ab Honeſto*; ut ſuperiora *A Poſſibili & Utili.* Hoc vult: Si cupiam hereditatem hanc acquirere; cum peregrinus hic ſim, non poſſim: immo ſi poſſim, non cupiam; cum eo pacto deſpolianda ſit Glycerium. Hoc viri honeſti eſt; cum non libeat inhoneſte rem quaerere; etiamſi legibus liceret.

22 *Optume hoſpes, pol Crito ántiquum obtines*] Duo ex noſtris *O optume*, ut olim ex conjectura dederat Muretus.

2 *Satis pericli coepi adire*] Omnes Noſtri cum Edd. vett. *Satis pericli incepi adire.* Recte: *Incepi* plus eſt quam *Coepi*: & ſuavior per eliſionem fit verſus. Infra v. 13. *Impetraſti: incepi, dum res tetulit.*

4 *Immo enim quam maxime abs te poſtulo, atque oro, Chreme*] O. I. s. *Immo enim nunc quam maxime.* Donatus vero, *nunc cum maxime.* ita & Eugraphius. & ita legendum eſt. ſupereſt ut verſui conſulatur; quod ita fiet, ſi vel in *immo*, priore correpta per parellipſin, primus pes ſit anapaeſtus: vel ex *enim* abjecto *m*, dactylus. FAERNUS. Recte *Cum maxume*: licet omnes noſtri *Quam.*

'Ut benefícium vérbis initum dúdum, nunc re cómprobes.
CH. *Vide quam iniquus sís prae studio: dúm id efficias quód cupis;*
Néque modum benígnitatis, néque quid me ores, cógitas:
Nám si cogités, remittas jám me onerare injúriis.
SI. *Quíbus?* CH. *at rogitas? pérpulisti me, hómini ut adulescéntulo,*
'In alio occupáto amore, abhórrenti ab re uxória,
Filiam darem in seditionem, átque in incertas núptias;
Eius labore atque eius dolore gnáto ut medicarér tuo:
'Impetrasti: incépi: dum res tétulit. nunc non fért: feras.
'Illam hinc civem esse aiunt: puer est nátus: nos missós face.
SI. *Pér ego te deos óro, ut ne illis ánimum inducas crédere,*
Quibus id maxume útilest, illum ésse quam detérrimum.
Núptiarum grátia haec sunt fácta atque incepta ómnia.

6 *Dum efficias id quod cupis*] O. l. s. et Donatus, *dum id efficias*. FAERNUS.

Vide quam iniquus sis prae studio, dum id efficias quod cupis:
Prava hic distinctio invaluit, sententiae detrimento. Tu sic interpunge,
Vide quam iniquus sis prae studio: dum id efficias quod cupis,
Neque modum benignitatis &c.

9 *Quibus? Ah rogitas? perpulisti me, ut homini adulescentulo*] Omnes nostri *At rogitas?* ut Hec. IV, 1, 11. & alibi. Legendum etiam, *Hómini ut*, non *út homini*.

11 *Filiam darem in seditionem atque incertas nuptias*] O. l. s. & Donatus, *filiam ut darem*. quod si recipimus, particula *ut*, vel hic, vel supra, superfluit, & tantum ad majorem expressionem posita est. praeterea omnes fere l. s. & maxime antiqui habent, *atque in incertas*. qua lectione admissa, *in* abjiciendum in scansione est. ut in Eunucho: *In hanc nostram plateam*. FAERNUS.

Filiam ut darem: Valeant libri omnes, potius quam ut Terentius prae oblivione bis dederit *Ut*. Lege, *Filiam darem*, ut Edd. pleraeque habent.

17 *Ficta atque incepta omnia*] Chartaceus noster *Facta*; & a prima manu duo alii; postea interpolatum *Ficta*. Vera lectio est *Facta*; ut v. sequente, *Ubi ea causa, quamobrem id faciunt*; non *Quamobrem id fingunt*. Videre hoc, vel ex conjectura, alii.

19 *Erras: cum Davo egomet vidi jurgantem áncillam. Scio*] Lege numerosius: *Vidi ancillam jurgantem*. Ita solet Noster, *Ancílla*, accentu in syllaba media.

20 CH. *At vero voltu, cum ibi me adesse neuter tum praesenserat*] Hic versus in libro Bembino incipit a dictione *at*: ceterum in scansione ea particula in finem praecedentis versus rejicitur. quod vero sequitur *neuter tum*, conjicit Lolgius legendum *neuter dum*. quod nobis maxime placet. hoc tamen addimus, videri nobis legendum esse, *persenserat*. FAERNUS.

Tolle illud *At*: obest enim potius quam prodest. Lolgius *neuter*

'Ubi ea cauſa, quámobrem haec faciunt, 'érit adempta his; déſinent.

CH. *'Erras: cum Davo égomet vidi ancillam jurgantém.* S. *ſcio.*

CH. *Véro voltu; cum ibi me adeſſe néuter tum praeſénſerat.*

SI. *Crédo; et id futúrum Davos dúdum praedixit mihi:*

'Et neſcio qui tibi ſum oblitus hódie, ut volui, dícere.

ACTUS V. SCAENA II.

DAVUS. CHREMES. SIMO. DROMO.

DA. *'ANIMO nunc iam ótioſo eſſe ímpero.* CH. *hem Davóm tibi.*

SI. *'Unde egreditur?* D. *meó praeſidio atque hóſpitis.* S. *quid illúd mali eſt?*

DA. *'Ego commodiorem hóminem, adventum, témpus, non vidí.* S. *ſcelus,*

dum, id eſt, *neuter adhuc.* Atqui Codicum omnium lectio, *Tum*, eodem prorſus ſenſu eſt. *Tum*, *cum*, paſſim: & nonnumquam *Cum, tum.* Ovid. Triſt. III, 3, 53.

Cum patriam amiſi, tum me periiſſe putato.

Ergo recte *Tum:* quaſi dixerit, *Tum, cum neuter praeſenſerat ibi me adeſſe.*

21 *Credo, & id facturas Davos dudum praedixit mihi*] Quid, obſecro, *facturas?* Praeceſſit, *Se vidiſſe ancillam cum Davo jurgantem.* Anne hoc praedixit Davus? aut, ſi feciſſet, *Facturas* hic ullam Syntaxin habet? Supra v. 18. habuimus, *Quamobrem* haec *faciunt:* nunc ex multis unum fit, *Id facturas.* Repone,

Credo, & id futurum *Davos dudum praedixit mihi.*

Nempe *puerum delatum iri ante oſtium.* III, 2, 27.

Sed nihilo ſecius mox puerum huc deferent ante oſtium:

Id ego jam nunc tibi, ere, renuntio futurum, ut ſis ſciens.

Vide haec, *Id futurum renuntio; Id futurum praedixit:* Non verbum addam.

22 *Et neſcio quid tibi ſum oblitus hodie, ac volui, dicere*] Lege, *Et neſcio qui:* Neſcio quomodo oblitus ſum tibi dicere, id quod Davus mihi praedixerat. *Ac volui*, Donatus explicat *Contra quam volui.* Mira vero Magiſtrorum auctoritas: *Paulum*, cum ipſis placet, erit idem quod *Multum: Ac* idem quod *Contra quam.* Nimirum retulit hoc ad *Oblitus; Oblitus ſum, ac volui;* ſive *Contra quam volui.* Tu vero ad *Dicere* refer; & ſic verſum conſtitue,

Et neſcio qui tibi ſum oblitus hodie, ut volui, dicere.

Dicere, ut volui, ut mecum conſtitui tibi dicere. Supra,

Ut quimus, aiunt, quando, ut *volumus, non licet.*

Phorm. V, 1, 32.

Quicum volebam, atque, ut *volebam, filiam locutam.*

1 *Animo jam nunc otioſo*] *Nunc jam* o. l. s. & Donatus. & ſtat verſus diviſa voce *jam* in duas ſyllabas. FAERNUS.

Quémnam hic laudat? D. *ómnis res est jam in vado.* S. *césso ádloqui?*

DA. *'Erus est: quid agam?* S. *o sálve bone vir.* D. *éhem Simo, o nostér Chreme,*

'Omnia adparáta jam sunt íntus. S. *curasti probe.*

DA. *'Ubi voles, adcérse.* S. *bene sane: id enimvero hinc núnc abest.*

'Etiam tu hoc respónde, quid istic tibi negotist? D. *mihin?* S. *ita.*

DA. *Mihi?* S. *tibi ergo.* D. *módo ego introivi.* S. *quási ego quam dudúm rogem.*

DA. *Cúm tuo gnato una.* S. *ánne est intus Pámphilus? cruciór miser.*

'Eho, non tu dixti ésse inter eos inimicitias, cárnufex?

DA. *Súnt.* S. *cur igitur hic est?* CH. *quid illum cénses? cum illa litigat.*

DA. *'Immo vero indignúm, Chreme, jam fácinus faxo ex me aúdies.*

Néscio qui senéx modo venit: éllum, confidéns, catus:

Cúm faciem videás, videtur ésse quantivis preti:

Trístis severitás inest in vóltu, atque in verbís fides.

7 *Bene sane, id enimvero hic nunc abest*] Omnes fere l. s. & Donatus habent *hinc nunc abest:* item Eugraphius, qui hoc ita exponit, *Id enimvero*, s. solum. *hinc nunc abest*, id est puella. FAERNUS. Tres ex nostris, *Is enimvero:* unus *Hic nunc.* Frustra. Plaut. Stich. V, 4, 29.

Modo nostra huc amica accedat: id abest: aliud nihil abest.

8 *Etiam tu hoc respondes*] Donatus: *Etiam tu hoc respondes? Deest Annon.* Qui hoc adnotavit, legit *Respondes.* Sequitur: *Etiam, aut adhortatio est, aut conjunctio.* Qui hoc, legit *Responde*, ut nostri codices praeter unum universi. Servius ad Aen. XI, 373.

Etiam tu, si qua tibi vis,
Si patrii quid Martis habes, illum aspice contra.

Nunc, ait, *Etiam hortantis adverbium est, ut Eja: Terentius: Etiam responde.* Vides ut *Aspice*, ita & *Responde.*

9 *Modo introii*] Codex C. C. C. *Introivi.* Lege,

Mihi? Tibi ergo. Modo ego introivi.

Apud Nostrum *Introire* semper in medio Synaloepham facit; tamquam bina fuerint verba, *Intro ire.*

13 *Immo vero indignum, Chremes, jam facinus faxo ex me audias*] Lege *Chreme* cum uno ex nostris; & cum quattuor *Audies.* ut *Faxo insultabis, Jam faxo scies* &c.

14 *Nescio quis senex*] In antiquo Decurtato est *nescio qui.* FAERNUS. Unus quoque e nostris, *Nescio qui*: & Nonius v. Confidens.

18 *Glycerium se scire esse civem Atticam*] Ex vetustioribus libris, &

SI. *Quidnam adportas?* D. *nil equidem, niſi quód illum audivi dicere.*
SI. *Quíd ait tandem?* D. *Glýcerium ſe ſcire civem eſſe Átticam.* S. *hem,*
Dromó, Dromo. DR. *quid éſt?* S. *Dromo.* D. *audi.* S. *vérbum ſi addideris. Dromo.*
DA. *Audi óbſecro.* DR. *quid vis?* S. *ſublimem hunc intro rape, quantúm potes.*
DR. *Quem?* S. *Dávom.* D. *quamobrem?* S. *quía lubet. rape inquam.* D. *quid feci?* S. *rape.*
DA. *Si quicquam invenies mé mentitum, occídito.* S. *nihil aúdio.*
'Ego jam te commótum reddam. D. *támen etſi hoc verum éſt?* S. *tamen.*
Cura ádſervandum vinctum. atque audin? quádrupedem conſtringito.
Age núnc jam: ego pol hódie, ſi vivó, tibi
Oſténdam, quid erum ſit pericli fállere,
Et illí patrem. CH. *ah ne ſaévi tantopere.* S. *ó Chreme,*
Pietátem gnati. nónne te miſerét mei?
Tantúm laborem cápere ob talem filium?
Age Pámphile: exi Pámphile: ecquid té pudet?

Donato, verſuſque ratione lege, *civem eſſe*. FAERNUS. Ita & noſtri omnes.

19 *Hem, Drómo, Dromo*] Ut ſaepe antea, appone *Hem* ad finem prioris verſus,

Atticàm. s. hem,
Dromo, Dromo.

22 *Si quicquam mentitum invenies, occidito*] Antiqui libri,

Si qui quam invenies me mentitum, occidito.

alii eandem collocationem verborum habent, ſine pronomine *me;* alii, & cum iis Donatus,

Si quicquam invenies mentitum me.

FAERNUS. Noſtri omnes, *Me mentitum.*

23 S. *Ego jam te commotum reddam.* D. *tametſi hoc verum eſt?* S. *tu tamen*] Omnes fere l. s. & in his antiquiores, *tamen & ſi.* quod vero ſequitur, *tu tamen*, omnes libri habent *tamen tu*. Solus Vaticanus non habet vocem *tu*, quae etiam verſui incommodat. Itaque delenda eſt, & diſtinguendum eſt poſt *tamen*, ut ad eam interrogationem Davi, *tamen & ſi hoc verum eſt?* reſpondeat Simo, *tamen.* Deinde ſubdat ad Dromonem, *cura adſervandum vinctum*. FAERNUS. Veterrimus noſter *Tamen*. neque agnoſcit *Tu*.

25 *Oſtendam, erum quid ſit pericli fallere*] Lege commodiore ordine:

Oſtendam, quid erum ſit pericli fallere.

27 CH. *Ah ne ſaevi tantopere.* S. *Chreme*] Omnes fere l. s. *o Chreme*. & ſane majorem emphaſin habet adjecta ea interjectio. FAERNUS. Ita omnes noſtri, duobus exceptis.

Actus V. Scaena III.

Pamphilus. Simo. Chremes.

PA. *QUIS mé volt? perii, páter est.* S. *quid aïs, ómnium?*
CH. *ah,*
Rem pótius ipsam díc, ac mitte mále loqui.
SI. *Quasi quícquam in hunc jam grávius dici póssiet.*
Ain tándem, civis Glýceriumst? P. *ita praédicant.*
SI. *Ita praédicant? o ingéntem confidéntiam:*
Num cógitat quid dícat? num facti piget?
Numnam eíus color pudóris signum usquam índicat?
Adeo ínpotenti esse ánimo, ut praeter cívium
Morem átque legem, et suí voluntatém patris,
Tamen hánc habere stúdeat cum summó probro?
PA. *Me míserum.* S. *hem, modone id démum sensti, Pámphile?*
Olim ístuc, olim, cum íta ánimum induxtí tuum,
Quod cúperes, aliquo pácto efficiundúm tibi:
Eodém die istuc vérbum vere in te áccidit.
Set quíd ego me autem excrúcio? cur me mácero?
Cur meám senectutem huíus sollicito améntia?

7 *Vide num ejus color*] Donatus legit sine dictione *Vide.* FAERNUS.

Num ejús color pudoris signum usquam indicat?

Omnes ubique codices: *Vide num.* Nempe viderunt aliquid versui deesse. Lego:

Numnam eíus color pudóris signum usquam índicat?

ut passim: *Numnam periimus? Numnam illa quaeso parturit?*

8 *Adeo impotente*] O. l. s. *adeon,* quam tamen dictionem oportebit per synizesin contrahere in pyrrichium. FAERNUS.

Apage Synizesin istam *Adon*: & alteram quam nescio quis somniat in Eun. IV, 6, 3. *Usque* ado ego *illius.* Legendum hic: *Adeo inpotenti;* & illic, *Usque adeo illius.*

12 S. *Modone id demum sensti Pamphile?*] O. l. s. quotquot vidi, post ascriptam Simonis personam habent, *hem.* FAERNUS. Sic & Nostri omnes.

15 *Sed quid ego? cur me excrucio? cur me macero?*] Codex Academicus:

Sed quid ego me autem? cur excrucio? cur me macero?

Lege, vocula *cur* ejecta,

Sed quid ego me autem excrucio? cur me macero?

Virg. Aen. II, 101.

Sed quid ego haec autem nequicquam ingrata revolvo?

23 CH. *Attamen Simo audi.* S. *ego audiam? quid ego audiam Chreme?* CH. *attamen dicat sine*] Liber Bembinus, qui hic fere incipit posse legi, nam reliquum Andriae vetustate corrosum est, habet *Tamen Simo audi:* ut & Basilicanus, quod numero magis servit. habet etiam idem liber Bembinus, *quid audiam Chremes?* sine geminatione pronominis, *ego*, ut & Victorianus: & pro *at-*

An ut pro huius peccatis égo supplicium súfferam?
Immo hábeat, valeat, vívat cum illa. P. *mí pater.*
SI. *Quid mí pater? quasi tu hújus indigeás patris.*
Domus, úxor, liberi inventi invitó patre.
Addúcti qui illam civem hinc dicant: víceris.
PA. *Patér, licetne paúca?* S. *quid dicés mihi?*
CH. *Tamén, Simo, audi.* S. *egon aúdiam? quid ego aúdiam,*
Chreme? CH. *át tamen dicát sine.* S. *age dicát: sino.*
PA. *'Ego me amare hanc fáteor. si id peccáre est, fateor id quoque.*
Tíbi, pater, me dédo. quidvis óneris inpone: ímpera:
Vís me uxorem dúcere? hanc vis míttere? ut poteró, feram.
Hóc modo te obsecro, út ne credas á me adlegatum húnc senem:
Sine me expurgem, atque illum huc coram addúcam. S. *adducas?* PA. *sine, pater.*
CH. *Aéquum postulát: da veniam.* P. *síne te hoc exorém.* S. *sino.*
Quídvis cupio, dúm ne ab hoc me fálli comperiár, Chreme.
CH. *Pró peccato mágno paulum súpplici satis ést patri.*

tamen dicat, hic & Vaticanus, & nonnulli alii, praesertim antiqui, *attandem dicat.* verbum vero *sine*, Bembinus liber non habet, nisi supperadditum.

CH. *Tamen Simo audi.* S. *ego audiam? quid audiam*
Chremes? CH. *at tandem dicat.* S. *age dicat, sino.* FAERNUS.
Tamen Simo audi. Ego audiam? quid audiam,
Chreme? At tandem dicat sine. Age dicat; sino.

Sic dedit Faernus. *Tamen Simo*, Nostri omnes; &, uno excepto, *Quid ego audiam*: Tres ex vetustioribus *At tandem*. Lege,

Tamen, Simo, audi. Egon audiam? quid ego audiam,
Chreme? At tamen dicat sine. Age dicat, sino.

Quid ego audiam? ne ante dactylum finalem trochaeus sit; quod cavent, quantum possunt, Poetae. *'At tandém* duplici ictu plane invenustum. *Tamen Simo*, *At tamen dicat;* ut supra IV, 2, 28. *Dave, at tamen*, & 30. *At tamen si quid.*

27 *Hanc vis amittere?*] Ex *vis* elidendum est, *s*, ut sit trochaicus. expeditius tamen mihi videretur si legeretur *mittere.* FAERNUS.
Recte Faernus ex conjectura *Mittere*: ut Phorm. IV, 3, 70.

Si illam dant, hanc ut mittam:
ne incertus siem.

& V, 3, 29. *Hanc igitur mittimus.* At alius retinet illud *Amittere*, & innocentem voculam *Vis* e textu relegat.

Vis me uxorem ducere, hanc amittere?

Perperam omnino: quippe *Amittitur* uxor, jam domum ducta. *Mittitur*, quae nondum ducta est. Ergo hic, *Mittere* vis Glycerium, non *Amittere.*

32 *Paululum supplicii*] Aliqui

ACTUS V. SCAENA IV.

CRITO. CHREMES. SIMO. PAMPHILUS.

CR. *MI'TTE orare. una hárum quaevis caúſa me ut faciám monet,*
Vél tu, vel quod vérum eſt, vel quod ipſi cupio Glýcerio.
CH. *'Andrium ego Critónem video? is cérte eſt.* CR. *ſalvos ſis, Chreme.*
CH. *Quíd tu Athenas inſolens?* CR. *evénit. ſet hicinéſt Simo?*
CH. *Híc.* CR. *Simo, men quaéris?* S. *eho, tu Glýcerium hinc civem éſſe aïs?*
CR. *Tú negas?* S. *itane húc paratus ádvenis?* CR. *qua ré?* S. *rogas?*
Túne inpune haec fácias? tune hic hómines aduleſcéntulos
'Inperitos rérum, eductos libere, in fraudem inlicis
Sóllicitando, & póllicitando eorum ánimos lactas? CR. *ſánun es?*

recentes libri habent *paulum*, út & exigit verſus. omnes tamen antiqui & Donatus *paululum*. Item Eugraphius, qui ſuper hoc loco ita dicit: *Adverbia frequenter fiunt nomina cum pro caſu accipiuntur; ut paululum, & ſatis. Horatius, Jam ſatis nivis miſit pater.* FAERNUS.

Quae tanta indoctorum Librariorum reverentia eſt? Si *Paulum*, ut ſpondeus, pronuntietur, cur ſcribamus *Paululum?*

3 *Certe is eſt*] Lege, *Is certe eſt.*

5 CH. *Hic.* S. *men quaeris? eho tu Glycerium hinc civem eſſe ais*?] Ita in omnibus vetuſtioribus libris & aliquot recentibus. ſed huic trochaico dimetiendo neceſſe eſt diphthongum diſſolvere in *quaeris.* in *Glycerium* vero non facere ultimae ſyllabae colliſionem. FAERNUS.

Cuinam hoc & hujuſmodi alia perſuaſerit Faernus? *Quaëris* triſyllabon? Codices ſcripti ita fere habent, *Hic.* SIMO. *men' quaeris*? At duo ex melioribus, *Hic.* SIM. *Simo men' quaeris?* unde facilis emendatio eſt:

CH. *Hic.* CR. *Simo, men quaeris?* SI. *Eho, tu Glycerium hinc civem eſſe ais?*

Critonis verba ſunt; cui Pamphilus ſcilicet dixerat, a Simone eum quaeri.

6 CR. *Quare.* S. *rogas*?] O. l. S. *qua de re:* & ſic quoque ſtat trochaicus. FAERNUS.

Tu negas? Itan huc paratus advenis? Qua de re? Rogas?

Fallit Faernus, cum & ſic quoque ſtare Trochaicum dicit. Neque enim *Advenis* primam corripit, neque *s* in ultima elidi poteſt, cum ſyllaba natura ſit longa. Lege igitur cum duobus Noſtris, *Qua re.*

7 *Tu ne impune hoc facias*?] Antiqui libri *haec facias?* quod & invidioſius eſt. FAERNUS. Sic & noſtri; & in expoſitione Donatus.

8 *In fraudem inlicis, Sollicitando & pollicitando eorum animos lactans*] Sic dedit Faernus, *Lactans* pro *Lactas*, ut codices omnes habent & Eutyches p. 2185. Erratum, ut credo, Typographi eſt: quod tamen virum eruditum in fraudem illexit. Ceterum Diſtinctio prava eſt,

SI. *'Ac meretriciós amores núptiis conglútinas?*
PA. *Périi: metuo, ut ſúbſtet hoſpes.* CH. *ſí, Simo, hunc noris ſatis,*
Nón ita arbitrére: bonus eſt hic vir. S. *hic vir ſít bonus?*
'Itane adtemperáte evenit, hódie in ipſis núptiis
'Ut veniret, ántehac numquam? eſt véro huic credendúm, Chreme.
PA. *Ní metuam patrem, hábeo pro illa re íllum quod moneám probe.*
SI. *Sýcophanta.* CR. *hem.* CH. *ſíc, Crito, eſt hic: mítte.* CR. *videat quí ſiet.*
Sí mihi perget quaé volt dicere, éa quae non volt aúdiet.
'Ego iſtaec moveo aut cúro? non tu tuúm malum aequo animó feres?
Nam égo quae dico, véra an falſa audíerim, jam ſcirí poteſt.

quae ſic corrigetur: *In fraudem inlicis Sollicitando, & pollicitando eorum animos lactas?* Divide iſta, non conjunge. Porro *ſanus es?* edidimus; non literis ſupervacuis, *Sanus ne es?*

12 *Bonus hic eſt vir*] O. l. s. *bonus eſt hic vir*, & Donatus. FAERNUS. Sic & noſtri omnes.

13 *Itane adtemperate venit hodie in ipſis nuptiis, Ut veniret antehac numquam?*] Lege, & diſtingue:

Itane adtemperate evenit, hodie in ipſis nuptiis
Ut veniret, antehac numquam? eſt vero huic credendum, Chreme.

Evenit, plurimi ex noſtris: & refer ad illud Critonis v. 4.

Quid tu Athenas inſolens? CR. *Evenit.*

Hoc Simo, ut irati ſolent, repetit. Ceterum noli cum Faerno per interrogationem efferre, *Eſt vero huic credendum?* Longe melius eſt per Ironiam.

17 *Si mihi pergit quae volt dicere, ea quae non volt audiet*] Omnes praeter unum Noſtri *Perget;* & ſic Edd. vett. Recte. *Perget*, ut *Audiet.* Eun. Prol. 18.

Quae proferentur poſt, ſi perget laedere.

Neque aliter, credo, ipſe Faernus; ſed eo deventura eſt, ut vel menda Typographica pro Bembinis theſauris accipiantur.

19 *Nam ego quae dixi vera an falſa audieris jam ſciri poteſt*] Liber Bembinus habet, *nam ego quae dico*, quod etiam magis quadrat: nam ſi utique jam dixiſſet, quid opus erat iterum dicere, ea quae jam dixiſſet? idcirco in praeſens tempus ait, *nam ego quae dico*; in futurum autem *vera an falſa audieris.* ſane in libro Bembino erat *audierim*, quod forte malum ſenſum non habet. FAERNUS.

Nam ego quae dico, vera an falſa audieris, jam ſciri poteſt.

Dico, apud ſolum Bembinum eſt; *Audierim*, etiam Collegii C. C. codex: quod poſtea interpolatum *Audieris.* Atqui recte habuit a manu prima, *Audierim*, ex Phania ſcilicet. Sic v. 28. de re eadem:

Multi alii in Andro audivere.

'Atticus quidam ólim navi fráćta ad Andrum ejéćtus eſt,
'Et iſtaec una párva virgo. tum ílle egens forte ádplicat
Prímum ad Chryſidís patrem ſe. S. *fábulam inceptát.* CH. *ſine.*
CR. *'Itane vero obtúrbat?* CH. *perge tu.* CR. *ís mihi cognatús fuit,*
Qui eúm recepit. íbi ego audivi ex íllo ſeſe eſſe 'Atticum.
'Is ibi mortuus éſt. CH. *eius nomen?* CR. *nómen tam cito?* P. *Phánia.* CH. *hem,*
Perii. CR. *verum hercle opínor fuiſſe Phániam: hoc certó ſcio,*
Rhamnúſium ſeſe aibat eſſe. CH. *o Júppiter.* CR. *eadem haéc, Chreme,*
Multi álii in Andro audívere. CH. *utinam id ſít, quod ſpero. eho, díc mihi,*

20 *Apud Andrum ejećtus eſt*] Liber Bembinus *ad Andrum.* FAERNUS.

Noſtri omnes *Apud Andrum.* Sed recte Bembinus: *Ad* in ſignificatione motus. Cicero, *Ejećtus in exilium;* Seneca, *Ejećtus in deſertum litus.*

23 CH. *Perge.* CR. *tum is mihi cognatus fuit*] Inepte prorſus, *Tum cognatus.* Si enim *Tum*, utique nunc & ſemper. Corrige,

CH. *Perge tu.* CR. *Is mihi cognatus fuit.*

25 *Is ibi mortuus eſt*] Idem liber, cum quo omnes alii fere concordant, ita ordinatos habet hos verſus:

Is ibi mortuus eſt. CH. *eius nomen?* CR. *nomen tam cito tibi? Phania.*
CH. *Hem perii.* CR. *verum hercle opinor fuiſſe Phaniam. hoc certo ſcio,*
Rhamnuſium ſe aiebat eſſe. CH. *o Juppiter.* CR. *eadem haec Chreme*
Multi alii in Andro tum audivere. CH. *utinam id ſit, quod ſpero: eho dic mihi,*
Quid eam tum? ſuam ne eſſe aiebat? CR. *non.* CH. *cuiam igitur?* CR. *fratris filiam.*

Iambici octonarii ſunt, quorum in primo, *eius* monoſyllabum eſt. ſecundi prima ſyllaba fini praecedentis adjungitur. in quarto *audivere*, triſyllabum eſt. in quinto, ex *quid e*, abjicitur. *eam* vero monoſyllabum eſt. FAERNUS.

Quae hic peccavit Faernus, ad ſingulos verſus notabimus. Ceterum male hic rem geſſit ὁ δεῖνα, qui a Faerno deſciſcens, & Mureto obſecutus, quattuor totos verſus miſeris modis luxavit: & multis verbis nihil dixit.

25 *Nomen tam cito tibi? Phania*] Donatus: *Phania: Hoc ita dixit Crito, ut nemo audiret: ſcilicet adhuc dubitans, an ipſe ſit.* Falſum hoc: quippe, ſi *nemo audiebat*; qui factum eſt, ut ſtatim ſubinſerret *Hem* & *Perii*? Donatus iterum: *Hem: ſunt qui putant Simonem Hem dicere, iraſcentem filio Critonem ſubmonenti.* Hinc patet, olim fuiſſe qui illud *Phania* Pamphilo tribuerent, non Critoni. Recte; unde ſic legendum:

CR. *Is ibi mortuus eſt.* CH. *Eius nomen?* CR. *Nomen tam cito?* PA. *Phania.* CH. *Hem.*

Ejecimus *Tibi*, quod abeſt a Regio & C. C. C: & in altero 900 anno-

Quid eám tum? suamne esse aibat? CR. *non.* CH. *cujam ígitur?* CR. *fratris filiam.*
CH. *Certé meast.* CR. *quid áis?* S. *quid tu aïs?* P. *árrige auris, Pámphile.*
SI. *Qui crédis?* CH. *Phania íllic frater meús fuit.* S. *noram ét scio.*
CH. *Is hinc, béllum fugiens méque in Asiam pérsequens, proficíscitur;*
Tum illam hic relinquere véritus est. postílla nunc primum aúdio
Quid illó sit factum. P. *víx sum aput me: ita áuimus commotúst metu,*
Spe, gáudio, mirándo hoc tanto tám repentinó bono.
SI. *Ne istám multimodis cívem inventam gaúdeo.* P. *credó, pater.*

rum a manu secunda est post rasuram; ut jure quis suspicetur PAM. fuisse erasum, & interpolatum *Tibi.*

27 *Rhamnusium se aiebat esse*] Lege, *Rhamnusium sese aibat esse.*

28 *Multi alii in Andro tum audivere*] Trisyllabon esse putat Faernus *Audivere.* Quo pacto? *Audire* an *Audere*? Quis ita pronuntiantem ferat? Immo ejice illud *Tum,* quod nihil confert sententiae, nec in Codice Petrensi est. In sequente versu *d* ex *Quid* abjici vult Faernus. Qui fieri potest, ut *Quid* sit *Qui*? succurrendum erat alia via, *Aibat* scilicet pro *Aiebat;* ut passim.

33 *Tum illam hic relinquere est veritus*] Nullus est liber, qui ita collocet; sed omnes in hunc modum:

Tum illam relinquere hic est veritus. postilla nunc primum audio.

Sed versus impeditus est, nisi *post illa* in duas dictiones dividas, ita ut *illa* sit pyrrichius. FAERNUS.

Male Faernus & eum secutus vir doctus dactylum faciunt ex *Postilla,* quod tribus constat longis: ut Heaut. III, 1, 38. & semper,

Postilla coepit victum vulgo quaerere.

Lege, ordine paululum immutato:

Tum illam hic relinquere veritus est: postilla nunc primum audio.

36 *Ne istam multis tuam inveniri gaudeo*] O. libri antiqui & Donatus, *multis modis,* habent. Sed Bembinus, *multimodis.* quod & ad versum optime quadrat, qui est octonarius, ut ceteri. FAERNUS.

SI. *Ne istam multimodis tuam inveniri gaudeo.* PA. *credo, pater.*

Turpe mendum jam diu hic insedit: vide apud Donatum, quas turbas Magistris olim dederit, *Tuam inveniri,* hoc est, *Tuam, o Chreme, filiam inveniri.* Cur hoc dicenti Simoni non Chremes respondet, sed Pamphilus? Repone:

SI. *Nae istam multimodis* civem inventam *gaudeo.* PA. *credo, pater.*

Hoc dixit Simo; non Chremetem, sed Pamphilum intuens: ideo recte ei Pamphilus respondit: postea autem v. 43. Chremetem alloquitur, *Omnes nos gaudere hoc, Chreme, Te credo credere.* Ceterum *civem inventam gaudeo,* ut Eun. V, 5, 10.

Scis eam hinc civem esse? Atqui sic inventa est.

& V, 9, 6.

Scis Pamphilam meam inventam civem?

CH. *At mi únus ſcrupulus étiam reſtat, qui me male habet.* P. *dignus es*
Cum tuá religione, ódium. nodum in ſcirpo quaeris. CR. *quid iſtuc eſt?*
Nomén non convenit. CR. *fuit hercle huic áliud parvae.* CH. *quód, Crito?*
Numquid meminiſti? CR. *id quaéro.* P. *egon hujus mémoriam patiár meae*
Voluptáti obſtare, cum égomet poſſim in hác re medicarí mihi?
Non pátiar. heus, Chremé, quod quaeris, Páſibula. CH. *ipſáſt.* CR. *eaſt.*
PA. *Ex ipſa miliés audivi.* SI. *omnís nos gaudere hóc, Chreme,*
Te crédo credere. CH. *ita me Di ament, crédo.* P. *quid reſtát, pater?*
SI. *Jam dúdum res reddúxit me ipſa in grátiam.* P. *o lepidúm patrem.*
De uxóre, ita ut poſſédi, nil mutát Chremes. CH. *cauſa óptumaſt:*

Hec. IV, 4, 21. *Gaudeo*
Natum illum, & tibi illam ſalvam.

38 *Cum tua religione odio*] *Odium* habet liber Bembinus & Vaticanus, quemadmodum & Donatus legit. FAERNUS.

Noſter quoque veterrimus *Odium*: & ſic Nonius v. Religio, & Cledonius p. 1901.

41 *Cúm ego poſſim*] Tres ex noſtris cum vett. Edd. *Cum égomet poſſim.* Recte, & tum *Egomet* acuetur.

42 *Paſibula*] Per unum *s*, & in Bembino & Vaticano, & in multis aliis eſt libris. FAERNUS.

Non patiar. heus, Chreme, quod quaeris, Paſibulaſt. Ipſaſt. Eaſt.

Teterrimum mendum: an *Paſibulaſt* hic legemus, tertia brevi, cum Graece ſit Πασιϐέλη? Immo lege, *Páſibúla. Ipſaſt. Eaſt.*

Ceterum nihil opus eſt aut T. Fabri acumine, qui hic correctum vult, *Heus*, Crito, *quod quaeris*; aut viri docti, qui *Heus, Chreme, quod* quaerit. Cur ſodes utrumvis? Nempe, quia verſu abhinc altero, Crito dixerit, *Id quaero*: & ideo hic dicendum ſit, vel *Crito, quod quaeris*; vel *Chreme, quod quaerit*, Crito ſcilicet. Quid aliud eſt, ſi hoc non eſt, nodum in ſcirpo? Crito quidem quaerebat, cogitabat, haeſitabat: at qui quaerebat, ſciſcitabatur, percontabatur, Chremes erat. Non ergo hoc Pamphilus retulit ad Critonis memoriam, ſed ad Chremetis ſollicitudinem.

47 *Niſi quid pater aliud ait*] Bembinus & multi alii, *ait aliud.* item *dos Pamphile eſt.* FAERNUS.

Niſi quíd patér ait aliud. P. *Nempe.* S. *Id ſcilicet.* CH. *Dos, Pamphile, eſt.*

Pamphile, etiam noſtri omnes. Lege, & diſtingue,

Niſi ſiquid pater ait áliud. P. *nempe id.* S. *ſcilicet.* CH. *dos, Pámphile, eſt*
Decém talenta. P. *accípio.* CH. *propero ad filiam. eho mecúm, Crito:*
Nam illám me credo haut nóſſe. S. *cur non íllam huc transferri jubes?*
PA. *Recte ádmones. Davo égo iſtuc dedam jám negoti.* S. *nón poteſt.*
PA. *Qui?* S. *quía habet aliud mágis ex ſeſe et május.* P. *quidnam?* S. *vínctus eſt.*
PA. *Patér; non recte vínctuſt.* S. *at ita júſſi.* P. *jube ſolvi óbſecro.*
SI. *Age fiat.* P. *at matúre.* S. *eo intro.* P. *o faúſtum et felicém diem.*

ACTUS V. SCAENA V.

CHARINUS. PAMPHILUS.

CH. *PROVI'SO quid agat Pámphilus: atque eccum.* P. *áliquis forſan mé putet*

Niſi ſiquid páter ait aliud. Nempe id. Scilicet. Dos, Pamphile, eſt.

48 *Propero ad filiam. eho mecum Crito*]. Codex Academicus paulo aliter, *Propere ad filiam eho mecum Crito.* Sic V, 6, 15. *Propere adcerſe:* ubi antea, *Propera.*

49 *Nam illam me haud noſſe credo*] Antiqua exemplaria, *nam illam me credo haut noſſe.* FAERNUS. Sic & Noſtri, duobus exceptis. Quod mox ſequitur, *Magis ex ſeſe,* eſt *Magis ex re ſua*; ita ut hoc curare non poſſit.

50 *Davo iſtuc dedam jam negotii*] Omnes fere libri, & in iis vetuſti, poſt *Davo*, habent pronomen *ego.* & ſtat verſus, ſi ex *iſtuc s*, elidatur. FAERNUS. Sic & omnes noſtri.

52 *Pater, non recte vinctuſt.* S. *Haut ita juſſi.* P. *Jube ſolvi, obſecro*] Quid eſt, *Haut ita juſſi?* Nihil extricare poſſis. Recte codex Academicus: *At ita juſſi.* hoc eſt, ut recte vinciretur. Jocatur ſenex ex ambiguo verbi *Recte.* Donatus hic egregie (qui, ut nos, legebat *At*; etſi hodie ejus exemplaria *Haut* habeant) '*Non recte:* id eſt, *Non* '*juſte:* ſed hic ad Cauſam retulit '*Non recte*, ſenex vero ad Rem. '*Ita juſſi*: quia quadrupedem con'ſtringi juſſerat, quaſi Recte ac Di'ligenter. Et hoc ipſum non vacat. 'Nam jam joculariter loqui, & mi'nus iraſcentis eſt & placabilis 'animi.'

53 *O fauſtum & felicem hunc diem*] In Bembino, & aliquibus aliis libris, non eſt pronomen *hunc*, quod & conſuetudini dicendi accommodatius eſt. FAERNUS.

Etiam ex noſtris pars major non agnoſcit *Hunc:* nec Nonius v. Fauſtum. Ceterum verum eſt, quod T. Faber conjecit, *Mature*, non *Matura.* Eun. II, 1, 2. *Faciam. At diligenter. Fiet. At mature, Fiet.*

Nón putare hoc vérum: at mihi nunc ſic eſſe hoc verúm liquet.
'Ego Deorum vitam eapropter ſémpiternam eſſe árbitror,
Quód voluptates eórum propriae ſiint: nam mi immortálitas
Pártaſt, ſi nulla aégritudo huic gaúdio intercéſſerit.
Sét quem ego mihi potíſſimum optem, cui nunc haec narrém, dari?
CH. *Quíd illud gaudi eſt?* P. *Dávom video. némoſt, quem mallem ómnium:*
Nam húnc ſcio mea ſólide ſolum gáviſurum gaúdia.

Actus V. Scaena VI.

Davus. Pamphilus. Charinus.

DA. *PÁMPHILUS ubinamſt?* P. *hic éſt, Dave.* D. *quís homoſt?* P. *ego ſum Pámphilus:*

Plane, ut hic: & fruſtra cavillatur vir doctus. Certe propius eſt, ut *Fiat* ſubintellegatur, quam *Facere.*

2 *Aliquis forſan me putet Non putare hoc verum: at mihi nunc ſic eſſe hoc verum lubet*] Quid hic facit *Lubet?* An quod ei lubet, verum erit? an ex ejus libidine verum eſt mutabile? Codex Academicus, *Licet.* Repone,

At mihi nunc ſic eſſe hoc verum liquet.

Liquet mihi, conſtat, patet, certum, compertum eſt. Eun. II, 3, 39.

Illum, liquet mihi dejerare, his menſibus.

3 *Ego vitam deorum*] Ita Bembinus & Baſilicanus libri: ſed omnes alii, & Donatus, *ego deorum vitam.* FAERNUS.

Ego deorum vitam propterea ſempiternam eſſe arbitror.

Sic dedit Faernus: at noſtri omnes: *'Ego vitám deorúm propterea.* Vides ut inconcinne fiant ictus in ſyllabis poſtremis. Neque hilo melius, *Ego deorúm vitám propterea. Deorum vitam* Nonius habet v. Proprium; & Servius ad Virgil. Eclog. VII, 31. Vir eruditus ſolita ſibi felicitate, *Ego deûm vitam propterea.* Sed locus erat ex Servio reſtituendus, qui ſic citat,

Ego deorum vitam eapropter ſempiternam eſſe arbitror.

6 *Sed quem ego potiſſimum*] Bembinus liber, & multi alii, haec verba ſic collocata habent,

Sed quem ego mihi potiſſimum exoptem nunc, cui haec narrem, dari?

Ita trochaicus, aliter impeditus, procedit. Ceterum liber Bembinus pro *exoptem*, habet *optem.* FAERNUS. Faernus ſic dedit,

Sed quem ego mihi potiſſimum optem nunc, cui haec narrem, dari?

Sed verſus laborat: *Cui* enim, cum extra ictum ſit, non poteſt ſynaloepham evadere. Succurrunt duo ex noſtris codices, qui recte habent,

Cui nunc haec narrem, dari?

Et ex iis alter *Optem* cum Bembino: ceteri omnes *Exoptem.*

1 D. *Quiſnam homo eſt*] Antiqui libri *quis homo'ſt*, ut verſus expoſcit: qui trochaicus eſſe debet ut ceteri. FAERNUS.

Etiam noſtri omnes, *Quis homo eſt.* Sed locus a Faerno ſic datus eſt:

Néſcis quid mi obtígerit. D. *certe: ſét quid mi obtigerit ſcio.*
PA. *'Et quidem ego.* D. *more hóminum evenit, út quod ſim ego nactús mali*
Príus reſciſcerés tu, quam ego tíbi quod evenít boni.
PA. *Méa Glycerium ſuós parentes répperit.* D. *factúm bene.* C. *hem.*
PA. *Páter amicus ſúmmus nobis.* D. *quís?* P. *Chremes.* D. *narrás probe.*
PA. *Néc mora ulla eſt, quín jam uxorem dúcam.* C. *num ille ſómniat*
'Ea, quae vigilans vóluit? P. *tum de púero, Dave?* D. *ah déſine:*
Sólus es quem díligunt Di. C. *ſálvos ſum, ſi haec véra ſunt.*

Pamphilus ubinam hic eſt? P. *Dave.* D. *quis homo'ſt?* P. *ego ſum.* D. *o Pamphile.*
P. *Neſcis quid mi obtigerit?* D. *certe.*

Duo ex noſtris *Ubinam eſt*: quorum alter *Pamphile* ſine *o*: at codex Academicus, *Ego ſum Pamphilus.* Lege & diſtingue:

Pámphilus ubinamſt? P. *Hic eſt, Dave.* D. *Quís homoſt?* P. *Ego ſum Pámphilus:*
Néſcis quid mi obtígerit. D. *certe.*

Inepta prorſus eſt iſta exclamatio, *o Pamphile;* cum nihil aliud addatur. At ex more, *Ego ſum Pamphilus:* ut Eun. III, 3, 25. *Ego ſum Chremes*: & Adel. IV, 4, 24. *Aeſchinus ego ſum.* Antea reſpondebat, tertia perſona *Hic eſt;* ut Eun. V, 8, 20. *Sed ubi eſt frater? Praeſto adeſt.* Ceterum illud, *Neſcis quid mi obtigerit*, ſine interrogatione pronuntia.

4 *Quam ego quod tibi evenit boni*] O. l. s. poſt *ego* habent pronomen *illud.* ſtat trochaicus abjecto uno *l* ex *illud.* FAERNUS.

Noſtri item omnes *Illud*, ſed male: ut ex oppoſitione conſtat, *Quod mali mihi, Quod boni tibi.* Porro pro *Ut quod ſim nactus mali* repone, *Ut quod ſim égo nactus mali*, & pro *Quód tibi*, repone *Tí i quod:* & ſtatim accentuum vim & venuſtatem agnoſces. Codex Palatinus Fabricii non habet *Illud*.

5 *O factum bene*] Bembinus, & aliqui alii libri non habent interjectionem *o*, ſicut hic ipſe antiquiſſimus liber nec in Eunucho eam habet, niſi ſuperadditam, in eo verſu, *quid ni habeam? factum bene.* FAERNUS. Omnes noſtri praeter unum agnoſcunt *O.*

7 *Nec mora ulla eſt, quin eam uxorem ducam*] Duo ex noſtris veterrimi, *Quin jam uxorem.* Recte: ut Adel. IV, 5, 65.

Quid? jam uxórem? Jam. Jam? Jam quantum poteſt.

9 *Solus eſt quem diligunt dii*] Scripſimus, *diligant*, ex antiquis libris. FAERNUS.

Duo ex noſtris cum vett. Edd. *ſolus es*, quod & viro erudito jure placuit: non tamen ideo, quia eſt Phorm. V, 6, 15.

Nam ſine controverſia ab diis ſolus diligere, Antipho.

Cónloquar. P. *quis homóſt? Charine, in témpore ipſo mi ádvenis.*
CH. *Béne factum.* P. *audiſti?* C. *ómnia. age, me in tuis ſecundis réſpice.*
Túus eſt nunc Chremés: facturum quaé voles ſcio eſſe ómnia.
PA. *Mémini: atque adeo lóngumſt nos illum éxpectare dum éxeat:*
Séquere hac me. intus ápud Glycerium núnc eſt. tu, Dave, ábi domum:
Própere adcerſe, hinc qui aúferant eam. quid ſtas? quid ceſſás? D. *eo.*

Sed quia non tam infanti hoc convenit, quam patri, cui omnia bona tam repentino contigerunt. Hoc tamen ex Phormionis loco ſcire licet, *Diligunt*, quod ex noſtris aliquot habent, non *Diligant* legendum. Ut enim illic *Diligere*, ita hic *Diligunt:* ut & in Graeco proverbio:

Ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος.

10 *Conloquar.* P. *quis homo eſt? Charine in tempore*] Omnes quotquot ſunt l. s. habent, *o Charine;* & ſtat verſus, ſi vel ex *conloquar r*, vel ex *quis s*, elidatur. FAERNUS.

Apage iſtas eliſiones: velint, nolint Librarii, ejiciendum eſt *o*, ut in verſu ſequente *n*, *Audiſti*, non *Audiſtin.* Ludit enim operam vir doctus, cum ex eo, quod plurimi codices habeant, *Adibo & conloquar. Quis homoſt?* mavult ejici, *Et conloquar:* & in textum recipi, *Adibo. Quis homoſt? o Charine:* ſic ut hic verſus Iambicus fiat, qualis & ſequens. Immo neuter Iambicus eſt, quippe in mediis Trochaicis ſiti. Jam autem quod addit, *Adibo* per ſe ſtare poſſe; *Conloquar*, niſi *Adibo* praecedat, minime; id nihil eſt. Phorm. V, 1, 12.

Eaſt ipſa:
Conloquar. Quis hic loquitur? Sophrona. Et meum nomen nominat?

11 *Hem audiſtin'?*] Aliqui libri, inter quos Bembinus, non habent interjectionem *hem.*

Me in ſecundis reſpice] Libri vetuſti, *me in tuis ſecundis.* Donatus, *tuis ſecundis rebus.* quod tamen dicit eſſe ex iis, quae abſolute dicuntur; ex quo apparet eum legere, *in tuis ſecundis.* nam ſi adderetur *rebus*, non eſſet abſolutum. Sane verſus hic eſt octonarius iambicus; ſi vero legeretur, *audiſti?* eſſet trochaicus, ut ceteri. quod & placet. FAERNUS. Plures quoque ex noſtris non habent *Hem.*

14 *Sequere hac me intus. apud Glycerium eſt nunc*] Liber Bembinus ita habet: *Sequere hac me intus ad Glycerium nunc.* Donatus ſic: *Sequere me intus apud Glycerium.* FAERNUS.

Pro *Nunc*, noſtri omnes *Nunc eſt*, quod verſus ipſe poſtulat; ut & vidit vir eruditus.

15 *Propera. adcerſe*] Meliores & plures libri, *Propere adcerſe.* Sine dubio haec melior lectio.

Ne exſpectetis dum exeant huc: Intus deſpondebitur:
Intus tranſigetur ſi quid eſt quod reſtet. Plaudite.

17 *Plaudite*] Hic ante verbum *Plaudite*, in omnibus vero aliis fabulis ante ea verba *Vos valete*, Bembinus liber & omnes alii antiqui hanc notam habent Ω. ſuper quo loco ita Eugraphius: Verba ſunt recitatoris, qui dum fabulam terminaret, elevabat aulaea ſcaenae, & dicebat ad populum: *Vos valete & plaudite*. FAERNUS.

Nota illa in Libris veteribus non eſt Ω ſed ω: de qua, praeter Eugraphii ſententiam, tres alias longa commentatione producit vir doctus: quarum tamen nulli adſentitur, nec ſuam addit. Nos novam, & aut veram aut certe vero proximam, tribus verbis adferemus. Horat. Art. Poet. 154.

Si fautoris eges aulaea manentis, & uſque
Seſſuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat.

Nota illud *Plaudite* a Cantore dici ſolere. Alius eſt Actor, alius Cantor. Actores in hac Andria Primarum & Secundarum partium *Ambivius* & *Atilius* erant. Tertiarum partium actor, utpote ignobilis, nuſquam memoratur. Cantor autem *Flaccus Claudii filius*, qui tibiis paribus canebat, dextris & ſiniſtris. Ergo cum Actores omnes ex Scaena exirent, Cantoris erat, depoſitis ex ore tibiis, *Plaudite* inſonare. Ut igitur in veteribus libris perſonae aliae notantur, PAM. DAV. CHREM.; ita hic olim CA. pro Cantore ſcilicet: quae nota cum non intellecta eſſet, paulatim & compendii cauſa in proximam ei formam ω degeneravit.

EUNUCHUS TERENTI.

Fabulae interlocutores.

PHAEDRIA adulefcens.
PARMENO fervus.
THAIS meretrix.
GNATHO parafitus.
CHAEREA adulefcens.
THRASO miles.
PYTHIAS ancilla.
CHREMES adulefcens.
ANTIPHO adulefcens.
DORIAS ancilla.
DORUS eunuchus.
SANGA coquus.
SOPHRONA nutrix.
LACHES fenex.

ACTA LUDIS MEGALENSIB. L. POSTUMIO ALBINO L. CORNELIO MERULA AEDILIB. CURULIB. EGERE L. AMBIVIUS TURPIO L. ATILIUS PRAENESTINUS. MODOS FECIT FLACCUS CLAUDI TIBIIS DUABUS DEXTRIS. GRAECA MENANDRU. ACTA II. M. VALERIO C. FANNIO COSS.

EUNUCHUS.

PROLOGUS.

SI quifquam eft, qui placére fe ftudeánt bonis
Quam plúrimis, et mínime multos laédere,

1 *Bonis quam plurimis*] Super his verbis ita Eugraphius: *Bonis quam plurimis, quidam intelligunt, quam plurimis bonis. nos intelligamus extrinfecus, plurimos nihil aliud pofuiffe nifi malos. boni enim admodum pauci funt. ita quod dixit in numero, plurimis, qualitatem potius declaravit.* FAERNUS.

Ex Eugraphii fententia fic locus accipiendus eft, Placere Bonis potius quam Plurimis five Malis, quoniam *οἱ πλέονες κακοί.* Tu ride has Grammaticorum ineptias; & junctim accipe, *Quamplurimis bonis,* ut *Minime multos bonos.* Sed aliud & majus adhuc reftat: Legendum inquam,

Si quifquam eft, qui placere fe ftudeant *bonis.*

Nifi enim *ftudeant* legeris, inepte infertur, *In his. Quifquam qui ftudeant*, plane ut And. IV, 1, 3. *Cuiquam, ut gaudeant.* Ubi Donatus: *Cum dixiffet Cuiquam, intulit numerum pluralem: ut alibi:*

Si quifquam eft, qui placere fe ftudeat bonis.

Ita quidem hodie editum eft: fed luce clarius eft Donatum hic legiffe *ftudeant.* Prifcianus p. 1099. *Conftruuntur*, inquit, *diverfi numeri: Terentius in Eunucho, Si quifquam eft qui placere fe ftudeant bonis* &c. *Quifquam enim ad multos intellegitur: quomodo in Adelphis, Aperite*

In hís poëta hic nómen profitetúr suum.
Tum síquis est, qui díctum in se incleméntius
Exístimarit ésse, sic exístimet,
Respónsum, nón dictum ésse, quia laesít prior:
Qui béne vertendo, et eásdem scribendó male, ex
Graecís bonis Latínas fecit nón bonas:

aliquis astutum. Ubi Putschius quidem *Studeat* dedit, plane contra loci sententiam. At testor ego me in quattuor Prisciani exemplaribus *Studeant* repperisse.

5 *Existimet esse, sic existimet*] Donatus videtur legisse *existimat*, pro *existimavit*. sed non stat versus. liber vero Bembinus & Eugraphius in hunc modum habent, *existimavit esse, sic existimet.* ita & alii fere o. l. s. sed eo amplius, post *existimet*, in aliquibus est *praesumat*, in aliquibus vero, *sciat praesumat.* ut facile appareat ea verba inculcata ex glossemate alicujus interpretantis verbum *existimet*. FAERNUS.

Plures ex nostris *Existimavit*; unus *Existimabit.* Sane sententia ipsa Futurum postulat; *Si quid in hoc prologo dicturus est inclementius.* Legendum tamen,

Existimarit esse, sic existimet.

Siquis existimaverit, ut v. 1. *Siquis studeat.* Donatus ad locum: *Existimat, pro Existimavit:* Corrige, *Existimarit*, pro *Existimaverit.*

6 *Quia laesit prius*] *Prior*, quod est in Bembino & Vaticano, mihi magis probatur. FAERNUS. Nostri libri *Prius*: Eugraphius *Prior.*

7 *Qui bene vertendo & eas describendo male*] Lege ex libro Bembino, *& easdem scribendo male;* ut sit sensus: elegit ille quidem bonas quas verteret, sed easdem male scripsit. quem sensum confirmat insequens versus: *Ex Graecis bonis, Latinas fecit non bonas.* est & haec lectio in libro Victoriano, licet is pro *scribendo*, habeat *conscribendo.* ita legit & Eugraphius sic dicens: *bene vertit, de Graeco in Latinum: male scribit, male verba componit.* FAERNUS.

Duo ex nostris optimi, *Easdem scribendo.* Recte. Quid autem sit *bene vertere & easdem male scribere*, quot Interpretes, tot fere sententiae. Vir doctus multis hic verbis declamavit, sed nihil expedivit. *Bene vertere*, est Fideliter vertere, verbum verbo reddere ex Graeco: id ipsum *Bene vertere*, est *Male scribere Latine.* Diversa enim est indoles utriusque sermonis. Terentius itaque ita libere vertebat, ut poemata sua nativum Latinitatis colorem praestarent; neque tam ex Graecia petita, quam in Latio nata viderentur. Contra Lavinius Luscus, dum nimis fidum interpretem agit; id quod necesse erat, ex Graecis bonis malas Latinas fecit. Notum est Horatii praeceptum,

Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres.

Boethius in Porphyrium: *In quo quidem vereor, ne subierim fidi interpretis culpam; cum verbum verbo expressum comparatumque reddiderim.*

8. *Ex Graecis bonis*] Sic Faernus: sed *Ex* priori potius versui apponendum: ut infra V, 2, 20. *Quin involem in Capillum.* Neque enim cum viro docto tam facile corripuerim syllabam, cum positione, tum natura longam.

Item út Menandri Phásma nunc nupér dedit:
Atque ín Thesauro scrípsit, causam dícere
Prius únde petitur, aúrum quare sit suum,
Quam illíc qui petit, unde ís sit thesaurús sibi:
Aut únde in patrium mónumentum pervénerit.
Dehinc, né frustretur ípse se, aut sic cógitet,
Defúnctus jam sum, níhil est quod dicát mihi:
Is ne érret, moneo, et désinat lacéssere.

9 *Idem Menandri Phasma nunc nuper dedit*] Donatus: *Apparet pronuntiatum, quasi hoc ipso admonuerit spectatorem, quam turpiter & imperite haec fabula scripta sit.* Iterum: *Phasma; hanc fabulam totam damnat, ut apparet, silentio; Thesaurum vero non totum, sed ex uno loco.* Recte quidem haec: sed tamen, ut nunc fertur, totus hic versus arena sine calce est: nec cum prioribus nec cum sequentibus cohaeret. Equidem in Donato manu scripto hoc legi, quod in editis non reperitur: *Item, id est, Similiter.* Unde sic legendum constat,

Qui bene vertendo & easdem scribendo male, ex
Graecis bonis Latinas fecit non bonas:
Item ut Menandri Phasma nunc nuper dedit.

Item ut, Similiter ac Phasma dedit, ex bona Graeca Latinam non bonam. De *Item ut* vide II, 2, 33. Heaut. III, 1, 8.

12 *Quam illum qui petit*] Liber Bembinus ac Vaticanus & Donatus, *quam ille qui* habent. qua lectione stante illae tres dictiones anapaestum faciunt, correpta priore syllaba in *ille; petit* vero iambus est, posteriore item producta more veterum. FAERNUS.

Quam ille qui petit, unde is sit thesaurus sibi.

Tres ex nostris *Ille*, multi *Illi*, unus *Illum*. Audiamus Donatum: *Quam ille qui petit: esset recta locutio, si diceret* Quam petitorem, *aut* Quam illum qui petit. *Sed* Quam ille *maluit, ut subaudiamus* Causam dicat. Verum hoc est; Syntaxis enim simplex postulat *Illum*, non *Ille*. Concedimus sane auctoritati Magistri, qui Nominativum hic positum testatur: ita tamen ut non *Ille*, quod (quicquid dicat Faernus) a versu ipso respuitur, sed *Illic* adsciscamus ex tribus codicibus, Rivii, G. Fabricii, & Lindenbrogii.

Ceterum de Phasmate & Thesauro, vetus Scholiastes, sive is Donatus hic sit, sive quis eo antiquior, ea nos docet & lectissimis quidem verbis, quae & hic quoque digna sunt quae legantur. 'Phasma, ait, 'nomen est fabulae Menandri: in 'qua Noverca superducta Adolescenti, Virginem quam ex vicino quodam conceperat, furtim eductam 'cum apud vicinum proximum haberet in latebris, hoc modo secum 'habebat assidue nullo conscio: 'Parietem, qui medius inter do'mum mariti ac vicini fuerat, ita 'perfodit, ut in ipso transitu sa'crum locum esse simularet. Cum'que transitum intenderet sertis & 'fronde felici, rem divinam saepe 'faciens evocabat ad se virginem. 'Quod cum animadvertisset Ado'lescens, primo aspectu pulchrae 'virginis, velut numinis visu, per'culsus exhorruit; unde Phasma 'nomen Fabulae. Deinde paula'tim re cognita, exarsit in amo'rem puellae: ita ut remedium tan'tae cupiditatis, nisi ex nuptiis,

Habeo ália multa, núnc quae condonábitur;
Quae próferentur póſt, ſi perget laédere;
Ita ut fácere inſtituit. quám nunc acturi ſumus
Menándri Eunuchum, póſtquam Aediles émerunt;
Perfécit, ſibi ut inſpiciundi eſſet cópia.
Magiſtrátus cum ibi adéſſent, occeptéſt agi.
Exclámat, furem, nón poëtam, fábulam
Dedíſſe, et nil dedíſſe verborúm tamen:

'non reperiretur. Ita ex commodo 'matris ac virginis, & ex voto ama'toris conſenſuque patris, nuptia'rum celebratione finem accipit 'Fabula.'

In Theſauro autem, hujuſmodi eſt Luſcii argumentum: 'Adole'ſcens, qui rem familiarem nequi'tia prodegerat, Servum mittit ad 'patris Monumentum, quod ſenex 'ſibi vivus magnis opibus appara'verat, ut id aperiret; illaturus 'Epulas quas pater poſt annum de'cimum caverat ſibi inferri. Sed 'eum agrum, in quo Monumentum 'erat, Senex quidam avarus ab 'adoleſcente emerat. Servus ad 'aperiendum Monumentum auxilio 'uſus ſenis, Theſaurum cum Epi'ſtola ibidem reperit. Senex The'ſaurum, tamquam a ſe per tumul'tum hoſtilem defoſſum, retinet & 'ſibi vindicat. Adoleſcens judicem 'capit: apud quem prior Senex, 'qui aurum retinet, cauſam ſuam 'ſic agit:

'*Athenienſes; bellum cum Rhodienſibus*
'*Quod fuerit, quid ego praedicem?*

'& cetera, quae contra naturam 'juriſque conſuetudinem poſita ar'guit & notat Terentius: quod ille 'ordo potior erat, ut Adoleſcens 'prior proponeret Cauſam, qui pe'titor inducitur.'

Vides argumenta duarum fabularum toto caelo inter ſe diſtantia. Scholiaſtem autem, quicumque ſit, vetuſtiſſimum fuiſſe vel ex Luſcii verſibus certo ſcias; quos inter reliqua latitantes primus, quod ſciam, verſus eſſe deprehendi. Ceterum quis dubitet, quin haec vera retulerit Scholiaſtes? Quod ſi conſtat, quis eos ferat, qui Theſaurum Luſcii non fabulam integram; ſed Phaſmatis fuiſſe partem volunt? Quin addunt, Eunuchum partem fuiſſe Andriae; Aululariam, partem Amphitryonis? Quae in nulla una re conveniunt, ut in eandem fabulam contrudantur? Et jure mireris, virum eruditum tam prava in ſententia eſſe potuiſſe.

17 *Habeo alia multa, quae nunc condonabitur, Quae proferentur póſt*] Egregie Codex C. C. *núnc quae condonabitur.* Sic enim & *Nunc* & *Poſt*, quae opponuntur, in ictu ambo ſunt; & *Quae* non inchoat utrumque Colon, parum venuſte.

19 *Nunc quam acturi ſumus*] O. l. s. *quam nunc*, qua collocatione admiſſa, primam hujus verſus ſyllabam praecedenti verſui in ſcanſione applicabimus. FAERNUS

Noſtri etiam omnes *Quam nunc.* Nec tamen ſyllabam priori verſui applicabimus, ſed *Ut*, quod paſſim ſit, corripiemus.

22 *Magiſtratus cum ibi adeſſet, occepta eſt agi*] Magiſtratus hic ſunt Aediles. Ergo recte tres ex noſtris antiquiſſimi *Adeſſent.* Phorm. II, 3, 56.

At tu, qui ſapiens es, magiſtratus adi.

23 *Fabulam Dediſſe, & nil dediſſe verborum tamen*] Eſt Luſcii jo-

Colacem éſſe nempe, Plaúti veterem fábulam:
Paraſiti perſonam índe ablatam et mílitis.
Si id éſt peccatum, péccatum inprudéntiaſt
Poétae: non quo fúrtum facere ſtúduerit.
Id ita éſſe, vos jam júdicare póteritis.
Colax Menandri eſt: ín ea eſt paraſitús Colax,
Et míles glorióſus: eas ſe hic nón negat
Perſónas tranſtuliſſe in Eunuchúm ſuam
Ex Graéca: ſet eas fábulas factás prius
Latínas ſciſſe ſéſe, id vero pérnegat.
Quod ſí perſonis íſdem uti aliis nón licet:
Qui mágis licet curréntis ſervos ſcríbere,
Bonás matronas fácere, meretricés malas,
Paraſitum edacem, glórioſum mílitem,

cus in Terentium, paulo obſcurior. Donatus: 'Aut, Neminem ſefelliſſe (dare enim verba, decipere eſt) aut Nihil appoſuiſſe de ſuo, Nihil addidiſſe de ſtilo ſuo.' Poſterius illud *De ſuo* vir doctus amplectitur. Neutrum verum eſt, ſed prius illud eſt vero propius. Sententia eſt: *Fabulam dediſſe*, quod ipſum eſt quodammodo *verba dare*, fallere: & *verba tamen non dediſſe*, nempe Luſcio; quo minus deprehenderet furtum factum ex Colace Plauti.

25 *Colacem eſſe Naevi & Plauti veterem fabulam*] Colax Plauti a Nonio Marcello citatur; Naevii Colax nuſquam memoratur: nam quae ſuperiore ſaeculo apud Nonium & Priſcianum ferebantur, tamquam ex Naevii Colace; ea jam ex vetuſtioribus Codicibus Novio tribuuntur. Mira vero locutio eſt, *Eſſe Colacem Naevi, & veterem fabulam Plauti.* Veterem modo fabulam? an nullum ei nomen erat? & cur *veterem* de Plautinis, cum Naevianae eſſent illis veteriores? Denique, ſi haec vera lectio eſt; in eo quo accuſat Luſcius Terentium, etiam excuſat. Quippe ſi noſter furatus ſit perſonam Paraſiti & Militis & a Plauto & a Naevio; etiam Plautus ſuam a Naevio ſit furatus. Exemplo igitur ipſo accuſatio difflatur. Si haec diſplicent; de correctione cogitandum erit. Codex bonus C. C. C. *Naevi Plauti*, ſine conjunctione *Et.* Fallor, an ſic dedit Terentius:

Colacem eſſe nempe, *Plauti veterem fabulam:*
Paraſiti perſonam inde ablatam & militis.

28 *Non qui furtum facere ſtuduerit*] Antiquiſſimi libri *quo* habent, non *qui. quo* autem pro *quod* exponendum. FAERNUS. Etiam unus noſter & vetuſtiſſimus, *Quo.*

31 *Eas ſe non negat*] Lege, *Eas ſe hic non negat.* Vide ſupra ad And. Prol. v. 13. Mox v. 33. *Eas fabulas* intellege Menandri Colacem & Eunuchum.

34 *Latinas ſciſſe ſeſe*] Haec lectio placet mihi propter verſum. quamvis o. l. s. non habeant niſi unum *ſe;* & in Bembino, ubi geminatum erat, poſterius ſit deletum. FAERNUS.

Male factum, quod ex Bembino deleverant *Se.* Fallitur enim vir doctus, cum verſum ſtare poſſe opinetur unico *Se.* At, inquit, *Me,*

Puerùm ſupponi, fálli per ſervóm ſenem,
Amáre, odiſſe, ſúſpicari? dénique
Nullum éſt jam dictum, quód non dictum ſít prius.
Quare aéquom eſt vos cognóſcere atque ignóſcere,
Quae véteres factitárunt, ſi faciúnt novi.
Date óperam, et cum ſiléntio animum atténdite,
Ut pérnoſcatis, quíd ſibi Eunuchús velit.

ACTUS I. SCAENA I.

PHAEDRIA adulescens. PARMENO ſervus.

PH. *QUID ígitur faciam? nón eam, ne núnc quidem*
Cum adcérſor ultro? an pótius ita me cómparem,
Non pérpeti meretrícum contumélias?

te, *ſe*, ſequente vocali ſaepius produci ſolent, neglecta Synaloepha. Ita quidem, ſed (quod ſero nunc diſcet) in initio Anapaeſti vel Tribrachi; nuſquam Iambi. Sed exemplum adducit, Hec. I, 1, 11.

Quin ita paret ſe, abs te ut blanditiis ſuis.

Hic quidem Iambus eſt: ſed incommode, ut ſemper fere, affert Erratum pro Exemplo: omnes Faerni praeter Bembinum & Noſtri univerſi ibi *Seſe* habent.

35 *Quod ſi perſonis iiſdem uti aliis non licet*] In Bembino eſt, *iiſdem huic uti non licet.* quarum lectionum utra melior ſit, ſtatuere neſcio. interim vulgatam tenebimus. FAERNUS.

Atqui facile erat, utra melior eſſet, ſtatuere. Recte *Aliis*, quia multi tum una florebant Poetae: non *Huic*, quaſi hic ſolus tum ſcriberet.

36 *Qui magis licet currentes ſervos ſcribere*] Ego potiorem arbitror lectionem, quam continet liber Bembinus, *currentem ſervum;* ut & in Heautontim. *Ne ſemper ſervus currens.* FAERNUS.

Immo *Currentes ſervos* cum omnibus aliis exemplaribus lege. *Servos*, ut poſtea *Matronas*, *Meretrices.* In loco, quem citat, Heaut. Prol. v. 37. alia ratio eſt: nam ibi ſingularis ſunt numeri etiam cetera, *Servus*, *Senex*, *Paraſitus*, *Sycophanta*, *Leno.* Quid quod etiam vir doctus, Faerno licet addictus, *Currentes ſervos* recte hic praefert?

41 *Nullum eſt jam dictum, quod non dictum ſit prius*] Quinque ex noſtris, *Non ſit dictum.* Credo poetam ſic dediſſe:

Nullum eſt jam dictum, dictum quod non ſit prius.

ut ſupra v. 27.

Si id eſt peccatum, peccatum imprudentia eſt.

In utroque loco, prius Nomen eſt, poſterius Participium.

44 *Date operam & cum ſilentio animadvortite*] Ab antiquis libris abeſt copula *&*; ſed hoc amplius Bembinus & Baſilicanus habent, *animum attendite.* eandem lectionem continet & Donatus, licet aliqua ex parte corruptus: ita enim dicit: *Nos dicimus Attendite, quod veteres plene Animadvertite.* ubi pro *animadvertite* legendum *animum attendite.* lectionem vero Donati, quae impreſſa eſt, in nullo l. s. ejus inveni. eſt autem locu-

Exclúsit: revocat: rédeam? non, si me óbsecret.
PA. *Siquidem hércle possis, nil prius neque fórtius:*
Verùm si incipies, néque pertendes náviter,
Atque ubi pati non póteris, cum nemo éxpetet,
Inféctâ pace, ultro ád eam venies; índicans
Te amáre, et ferre nón posse: actumst. ílicet.
Perísti. eludet, úbi te victum sénserit.
Proin tú, dum est tempus, étiam atque etiam hoc cógita,
Ere, Quaé res in se néque consilium néque modum
Habet úllum, eam rem consilio regere nón potes.
In amóre haec omnia ínsunt vitia: injúriae,

tio Terentiana, ut in Phormione: *Nunc quid velim animum attendite.* FAERNUS. Tres etiam ex nostris, *Animum attendite.*

5 *Siquidem hercle possis, nil prius neque fortius*] Donatus: *Siquidem hercle possis:* διαλογισμὸς, quasi ad alterum: ut

Nescis heu perdita, necdum
Laomedonteae sentis perjuria Trojae.

Ergo secundum hunc Magistrum, Phaedria haec secum loquitur; & ab hoc, credo, inductus Faernus contra omnes quos viderim Codices, Phaedriae omnia tribuit, usque ad v. 12. *Here, quae res in se* &c. in quo judicium ejus desidero. Quippe ab hoc v. 5. usque ad 25. *indignum facinus:* perpetua Parmenonis oratio est, ut recte olim vidit Muretus. Vir tamen eruditus, *re*, ut loquitur, *altius perpensa*, a Faerno suo stat, multis scilicet rationibus inductus. *Clarissime*, ait, *liquet, Here quae res, esse hominis orationem tum incipientis.* Quo argumento? quave sua luce hoc liquet? Nego omnino liquere. An id credo voluit; quia quicumque herum alloquitur, a verbo *Here* incipit? Quale igitur hoc Davi? And. III, 2, 26.

Intellexti?
Sed nihilo secius mox puerum huc deferent ante ostium:
Id ego jam nunc tibi, here, renuntio futurum ut sis sciens.

Qui minus hoc in medio sermone potuit Parmeno, quam Davus? praesertim ubi gravior ceteris sententia in medio nascitur & exsurgit. Pergit autem: Si ab hoc versu incipit Parmeno, tum prior versus est Phaedriae. Hoc quidem certum: si modo inceperit: sed non hinc primum incipit Parmeno. Pergit porro: Si prior iste Phaedriae est; tum & ei proximus est ejusdem: donec paulatim ad primum perveniat. Haec omnia, utpote πρώτῳ ψεύδει & invalido talo nitentia, sponte sua per se cadunt. Sed, ait, diversas esse personas diversi hic sensus aperte docent. Immo vero tota oratio & eandem personam & eandem sententiam prae se fert. Phaedria iratus deliberat, an vel ultro invitatus recuset accedere: Parmeno, ut accedat, consulit; neque frustra cum victrice contendat. Si quidem, inquit, possis pertendere, laudo & hortor. Sed cum hoc non possis, ne incipias quidem velim. Amore devinctus es; & repugnando in strictiores laqueos te indues. Proin, dum tempus est, hoc tecum cogita: Non magis cum ratione ames, quam cum ratione insanias. Cede igitur necessitati: & captum te redime, quam minimo queas. Sed Horatius, ait, ab *O here* servi ver-

Suspiciones, inimicitiae, indútiae,
Bellúm, pax rursum: incérta haec si tu póstules,
Ratióne certa fácere, nihilo plús agas,
Quam sí des operam, ut cúm ratione insánias.
Et quód nunc tute técum iratus cógitas,
Egone íllam? quae illum? quaé me? quae non? sine modo,
Morí me malim: séntiet qui vír siem:
Haec vérba ea una mehércle falsa lácrimula,
Quam oculós terendo mísera vix vi expréſſerit,
Restínguet: et te ultro áccusabit: ét dabis
Ultro ei supplicium. PH. *o indígnum facinus: núnc ego*

ba incipit. At non ad finem usque persequitur. Quid miri igitur, si insigniora seligens, vel e medio incipiat? At Cicero dicit Phaedriam *subtiliter* hic *disputare.* Et recte quidem. Nam in primis quattuor versibus, quos & nos Phaedriae damus, singula verba sunt totidem hinc inde argumenta: adde huc quae Phaedria dicit a versu 25.

6 *Verum si incipies, neque perficies naviter*] *Pertendes naviter,* videtur antiquius: quod in Bembino & nonnullis aliis antiquis est. FAERNUS.

Nostri quidem *Perficies:* sed Charisius p. 185. & Servius ad Aen. I, 41. *Pertendes.*

11 *Proin tu, dum est tempus, etiam atque etiam cogita. Here, quae res*] Lego & distinguo:

Proin tu, dum est tempus, etiam atque etiam hoc cogita,
Here, Quae res in se.

ut infra IV, 6, 21.

Immo hoc cogitato; quicum res tibi est, peregrinus est.

13 *Eam consilio regere non potes*] Lege *Eam rem.* Vetuste. Hoc pacto ex laxo densior sit versus & solidior.

17 *Incerta haec si tu postules Ratione certa facere*] *Certa* hic est Accusativus pluralis. Horat. Serm. II, 3, 270. dum hunc locum tractat,

Haec siquis tempestatis prope ritu
Mobilia & caeca fluitantia sorte laboret
Reddere certa *sibi.*

22 *Haec verba una mehercle falsa lacrimula Restinguet*] Et versui & sententiae gratificaberis, si sic reponas:

Haec vérba ea uná mehércle falsá lácrimulá.

Ea, hoc est, Thais meretrix: *Mehercle* disyllabon, ut apud Phaedrum. Noster quidem Eun. III, 1, 26. trisyllabos:

Pulchré mehercle dictum & sapienter. papae!

sed legendum fortasse,

Perpúlchre mehercle dictum.

ut ibidem III, 2, 15.

Perpulchra credo dona & nostris similia.

23 *Quam oculos terendo misere vix vi expresserit*] Lege *Misera*, non *Misere.* Qui hoc non probet, parum in Terentio profecit. Quamvis Servius ad Aen. II, 196. *Misere;* & Charis. p. 184. *Misere* hic exponat, *Male.*

24 *Et te ultro accusabis*] Si hoc dicere voluisset, rectum erat ut diceret, *& te ipse accusabis:* quare melior mihi videtur ea lectio, quae est in Bembino & tribus aliis antiquis libris, & omnibus fere aliis: *& te ultro accusabit:* ut sit *ultro* pro *insuper:* ut non modo Thais minas

Et illám sceleſtam eſſe, ét me miſerum ſéntio:
Et taédet: et amore árdeo: et prudéns ſciens,
Vivús videnſque péreo: nec quid agám ſcio.
PA. *Quid agás? niſi ut te rédimas captum quám queas*
Minimó: ſi nequeas paúlulo, at quantí queas:
Et né te adflictes. PH. *ítane ſuades?* PA. *ſi ſapis.*
Neque, praéterquam quas ipſe amor moléſtias
Habet, áddas: et illas, quás habet, recté feras.
Set ecca ipſa egreditur, nóſtri fundi cálamitas:
Nam quód nos capere opórtet, haec intércipit.

Actus I. Scaena II.

THAIS meretrix. PHAEDRIA. PARMENO.

TH. *MISERA'M me, vereor ne íllud gravius Phaédria*
Tulerít, neve aliorſum átque ego feci accéperit,
Quod heri íntromiſſus nón eſt. PH. *totus, Pármeno,*
Tremo hórreoque, póſtquam aſpexi hanc. PA. *bóno animo es:*
Accéde ad ignem hunc, jám caleſces plús ſatis.
TH. *Quis hic lóquitur? ehem, tun híc eras, mi Phaédria?*

Phaedriae una lacrimula reſtinctura, ſed inſuper eum accuſatura dicatur. FAERNUS.

Accuſabit noſtri etiam omnes. Ceterum pro,

Accuſabit, & dabis ei
Ultro ſupplicium,

tu ſic verba diſpone,

Accuſabit, & dabis
Ultro ei ſupplicium.

34 *Sed ipſa egreditur*] Nullum librum vidi in quo non ita legatur, *Set ecca ipſa egreditur.* ratio carminis conſtat, ſi ex *ſet*, elidas *t.* FAERNUS. Eadem chorda ſemper oberrat: noli *t* elidere, ſed *Ec* corripere.

6 *Tun' eras hic mi Phaedria?*] O. l. s. hanc collocationem habent, *tun' hic eras mi Phaedria?* qui ordo verborum verſum reddit expeditiorem. FAERNUS. Sic & Noſtri omnes.

12 *Ac pariter fieret, ut*] In libro Bembino particula *ut* ſubſequenti verſui adjungitur. ita *fieret* primam producit. FAERNUS.

14 *Nihili penderem*] Codex Academicus, *Vili penderem.*

15 *Anime mi Phaedria*] Sic Faernus, errato opinor Typographi. Recte alii, *Anime mi, mi Phaedria.*

18 *Credo, ut fit, miſera prae amore excluſit hunc foras*] Ita ut ſupra habent omnes antiqui libri. at omnes recentes & Donatus ac Priſcianus *excluſiſti.* ego *excluſti* legendum arbitror, ordine tantum duarum literarum ex antiqua lectione immutato. ita conveniet cum verbis Donati dicentis, Parmenonem hoc intuliſſe *παρὰ προσδοκίαν*, intuendo puellam, & ei Phaedriam oſtendendo; quae in *excluſit* locum habere non poſſunt. FAERNUS.

Recte Faernus *Excluſti.* Duo ex noſtris *Excluſiſti.* Ceteri *Excluſit:*

Quid hic stábas? cur non récta introibas? PA. *céterum*
De exclúsione vérbum nullum. TH. *quid taces?*
PH. *Sané, quia vero hae míhi patent sempér fores,*
Aut quía sum aput te prímus. TH. *míssa istaéc face.*
PH. *Quid míssa? o Thais, Tháis, utinam essét mihi*
Pars aéqua amoris técum, ac pariter fíeret,
Ut aút hoc tibi doléret itidem, ut míhi dolet;
Aut égo istuc abs te fáctum nihili pénderem.
TH. *Ne crúcia te obsecro, ánime mi, mi Phaédria.*
Non pól, quo quemquam plús amem aut plus díligam,
Eo féci: set ita erát res, faciundúm fuit.
PA. *Credo, út fit, misera praé amore exclusti húnc foras.*
TH. *Sicíne agis, Pármeno? áge: set huc qua grátia*
Te accérsi jussi, auscúlta. PH. *fiat.* TH. *díc mihi*
Hoc prímum, potin est híc tacere? PA. *egone? óptume.*
Verum heús tu, hac lege tíbi meam adstringó fidem:
Quae véra audivi, táceo et contineo óptume:
Sin fálsum audierim ac fíctum, continuó palamst:
Plenús rimarum sum, hác atque íllac pérpluo.
Proin tú, taceri si vis, vera dícito.

at & Priscianus p. 997. etiam in Scriptis; non ut Faernus citat, *exclusisti*.

19 *Sicine ais?*] Quinque antiqui libri, *sicine agis?* ut sit sensus: hocine modo me tractas? FAERNUS. Nostri omnes *Agis*, duobus exceptis.

24 *Sin falsum aut vanum aut fictumst, continuo palamst*] Qua sodes subtilitate distingues tria ista, *Falsum*, *Vanum*, *Fictum*, ut, quod conjunctio *Aut* postulat, diversa sint? Quattuor hoc modis aggreditur Donatus; & de verbis servuli mirifice philosophatur. Tu eum, si sapis, sibi sapere jubeto: & de emendatione cogita. Pro *Aut vanum*, unus ex nostris Academicus *Aut varium*, alter Regius *Aut vacuum*. Certe in isto *Aut vanum* mendum latitat. Lege,

Quae vera audivi, taceo & contineo optume:
Sin falsum audierim ac *fictum*, *continuo palamst*.

Vides ut ex illo *Audierim*, facta sint *Aut varium*, *Aut vacuum*, *Aut vanum*. Ceterum *Ac* lege, non *Aut*; quae duo passim permutantur. Thais ipsa infra v. 120.

Me miseram, forsan parvam hic habeat mihi fidem.
Ego pol, quae mihi sum conscia, hoc certo scio:
Neque me finxisse falsi quicquam.

Nota sodes illud, *Finxisse falsi*: ita ut falsum ac fictum prorsum idem sit; tantum abest, ut tria ista distingui debeant aut possint. Priscianus p. 999. *Falsum aut fictum*; omisso *aut vanum*: sed p. 1143. omnia tria habet, etiam in scriptis exemplaribus.

25 *Plenus rimarum sum, hac atque illac perfluo*] Donatus ad lo-

TH. *Samiá mihi mater fúit: eá habitabát Rhodi.*
PA. *Potéſt taceri hoc.* TH. *Ibi tum matri párvolam*
Puéllam dono quídam mercatór dedit,
Ex A'ttica hinc abréptam. PH. *civemne?* TH. *árbitror:*
Certúm non ſcimus: mátris nomen ét patris
Dicébat ipſa: pátriam et ſigna cétera
Neque ſcibat, neque per aétatem etiam pótis erat.
Mercátor hoc addébat: e praedónibus,
Unde émerat, ſe audíſſe abreptam e Súnio.
Matér ubi accepit, coépit ſtudioſe ómnia
Docére, educere, ita uti ſi eſſet fília.
Sorórem plerique éſſe credebánt meam.
Ego cum íllo, quicum túm úno rem habebam hóſpite,
Abii húc: qui mihi relíquit haec, quae habeo, ómnia.
PA. *Utrúmque hoc falſumſt: éffluet.* TH. *qui iſtúc?* PA. *quia*

eum: *Vilis atque abjecta translatio: & apta apud meretricem loquenti: translata autem eſt ab aquario vaſe fictili.* Bona verba quaeſo, Magiſtrorum optime. Tune metaphoram Terentio placitam, *vilem atque abjectam* dixeris? Sed injuria tibi a Librariis facta eſt. tu ſic dediſti: *Vernilis atque faceta translatio.* Recte: niſi enim ejusmodi eſſet, non eſſet *apta apud meretricem loquenti.* Sed in ipſo hic Terentio, non minus quam in Donato, mendum jam diu latuit. Lego,

Plenus rimarum ſum, hac atque illac perpluo.

Non, ut omnes ubique codices & Priſcianus p. 1143. *Perfluo:* quippe liquor in vaſe *perfluit,* vas ipſum ſive domus *perpluit.* Lucret. III, 950.

Et non omnia pertuſum *congeſta quaſi* in vas
Commoda perfluxere, *atque ingrata interiere.*

Quintil. Inſtit. VI, 3. *Galba penulam roganti,* Non poſſum, *ait,* commodare, domi maneo: *cum cenaculum ejus perplueret.* Plaut. Trin. II, 2, 41.

Benefacta benefactis aliis pertegito, ne perpluant.

Moſt. I, 2, 30.

Venit imber, lavit parietes, perpluunt tigna.

27 *Ibi tum matri parvolam*] Omnes noſtri unanimi conſenſu, & editiones veteres *Tum ibi.* Utrumvis probe.

33 *Neque ſciebat, neque per aetatem etiam potuerat*] Corrige,

Neque ſcibat, neque per aetatem etiam potis erat.

Nam *Potuerat* peccat tempore: *Scibat, poterat. Potis erat* neutro genere, ut ſemper, accipe: neque *Poſſibile erat* eam ſcire per aetatem.

37 *Docere, educere, ita ut ſi eſſet filia*] Videtur haec lectio inde ſumpta, quod infra dicitur *eduxit mater pro ſua.* Sed nullus liber eſt in quo ſit, *educere.* Sed in omnibus *educare*: quam lectionem ſi admittere voluerimus, non oportebit ſynaloepham facere in, *ita ut.* FAERNUS.

Noſtri quoque omnes, *Educare ita ut.* Sed vide ſuperſtitio quid

Neque tu úno eras conténta, neque solús dedit:
Nam hic quóque bonam magnámque partem ad te áttulit.
TH. *Itáſt: ſet ſine me pérvenire quó volo.*
Intérea miles, quí me amare occéperat,
In Cáriam eſt profectus: te intereá loci
Cognóvi. tute ſcis poſtilla quam íntumum
Habeám te: et mea conſília ut tibi credam ómnia.
PH. *Neque hóc tacebit Pármeno.* PA. *oh, dubiúmne id eſt?*
TH. *Hoc ágite, amabo. máter mea illic mórtuaſt*
Nupér: eius frater áliquantum ad rem eſt ávidior.
Is, úbi eſſe hanc forma vídet honeſta vírginem
Et fidibus ſcire, prétium ſperans ílico
Prodúcit: vendit: fórte fortuna ádfuit
Hic méus amicus: émit eam donó mihi,
Inprúdens harum rérum ignaruſque ómnium.

facit. Maluit ignoratae artis crimen Auctori impingere: quam ab ignaris Librariis vel literam diſcedere. Lege ut jam a centum annis editiones meliores:

Docere, educere, ita uti ſi eſſet filia.

Vir doctus recte hic *Educere;* ſed cum *Ita ut*, gemente verſu, retinebat, corrupit beneficium.

39 *Quo cum uno rem habebam tum hoſpite*] Repoſuimus ex o. l. s. & Donato hanc collocationem verborum, *Quo cum tum uno rem habebam hoſpite.* & ſtat verſus, ſi in *rem* colliſionem non facias. FAERNUS.

Sic & noſtri. Sed porro legendum *Quicum;* ne toties illud *o* aurem vulneret. Infra IV, 4, 31. *Quicum? Cum Parmenone.* & IV, 6, 21. *Quicum res tibi eſt.* Neque aliter ſolet Plautus.

49 *Ne hoc quidem tacebit Parmeno*] Aut ex *quidem m* elidendum quamvis ſequente conſonante: aut legendum ut in Vaticano, *Neque hoc tacebit Parmeno*, quod minus placet. FAERNUS.

Ne hoc quidem tacebit Parmeno, O dubiumne id eſt?

Dem in *quidem* facile corripitur: ſed quod Faerno *minus placet*; id mihi unice placet,

Neque hoc tacebit Parmeno. Oh, dubiumne id eſt?

Oh codices noſtri: & ſententia ipſa rogat, ut *Hoc* ſit in ictu.

52 *Is ubi hanc forma videt honeſta virginem, Et fidibus ſcire*] Laborat verſus, utcumque exiſtimet vir doctus: neque enim *Ubi hanc* Anapaeſtum facere poteſt. Tria vetant; quorum unum quodvis ſatis eſt ad vetandum; quod *Ubi* non monoſyllabon eſt, quod *Bi* non natura longum eſt, quod non in ictu eſt. Lege igitur:

Is, úbi eſſe hanc forma videt honeſta virginem.

Eſſe plane requiritur, ob id quod ſequitur, *Et fidibus ſcire.* Eſſe & ſcire; alioqui ſupervacuum foret *Et.* Andria I, 1, 95.

Et quia erat formâ praeter ceteras
Honeſtâ.

Eun. II, 3, 69.

Eâne, ut fertur, formâ?

Is vénit: postquam sénsit me tecúm quoque
Rem habére, fingit caúsas ne det sédulo:
Ait, si fidem habeat se iri praepositúm tibi
Apút me; ac non id métuat, ne, ubi accéperim,
Sesé relinquam; vélle se illam mihi dare:
Verum id vereri. sít ego quantum súspicor,
Ad vírginem animum adjécit. PH. *etiamne ámplius?*
TH. *Nil: nám quaesivi. núnc ego eam, mi Phaédria,*
Multaé sunt causae, quámobrem cupiam abdúcere:
Primúm quod soror est dicta: praeterea út suis
Restítuam ac reddam. sóla sum: habeo hic néminem,
Neque nótum neque cognátum. quamobrem, Phaédria,
Cupio áliquos parere amícos benefició meo.
Id amábo adjuta mé, quo id fiat fácilius.

65 *Multae sunt causae quamobrem cupio abducere*] Liber Bembinus & alii antiqui, *cupiam.* quamvis recentes & Donatus, *cupio.* FAERNUS. Omnes nostri, uno excepto, *Cupiam.*

67 *Neque amicum neque cognatum*] Atqui versu proximo rursus, *Cupio aliquos parere amicos*, satis invenuste. Thais peregrina erat, & recens e Rhodo advena. Lego igitur:

Neque notum neque cognatum.

ut Phorm. I, 2, 48.

Neque illi benevolens,
Neque notus, neque cognatus.

69 *Cupio aliquos parare amicos beneficio meo*] Scio & Donatum & o. l. s. consentire in hanc lectionem, sed video versum impeditum, nisi legatur ut in Bembino, *cupio aliquos parere amicos.* ut & supra legitur in Andria, *parere hic divitias.* ita enim versus stat, & sensus idem est. FAERNUS.

Recte Bembinus *Parere.* Nostri, ut supra *Educare* pro *Educere*, ita hic *Parare* pro *Parere.* Infra V, 2, 32.

Ut solidum parerem hoc mi beneficium, Chaerea.

Ubi itidem plerique codices *Pararem.* Ceterum *Beneficio meo* spondei & dactyli spatium metiuntur. Sic Plaut. Trin. IV, 3, 45.

Cúm repetas, inimícum amicum béneficio inveniás tuo.

Asin. III, 3, 83.

Redime istoc benefició te ab hoc, & tíbi eme hunc isto argénto.

Poen. III, 3, 22.

Maló siquid benefácias, benefícium ínterit.

Rud. IV, 7, 21.

Ne cónscii sint ipsi maleficiis suis.

In his omnibus, quattuor breves duarum longarum tempus & vicem habent.

72 *Nihil respondes?*] Ita quidem omnes antiqui libri, sed alii omnes & Donatus inter haec duo verba habent pronomen *mihi.* quod etiam ita a Donato consideratur: *Satis blande* mihi *dixit, tamquam cui debeas amoris vicem.* FAERNUS.

Versus respuit *Mihi*: nec Editiones Donati agnoscunt. Duo tantum ex Nostris *Mihi.*

74 *Heu noster, laudo*] Bembinus & nonnulli alii antiqui libri *Eu* sine aspiratione habent. FAERNUS. Duo quoque ex Nostris, *Eu.*

75 *At ego nesciebam quorsum tu ires*] Tres antiquissimi libri ha-

Sine illúm priores pártes hosce aliquót dies
Apút me habere. nil respondes? PH. *péssuma,*
Egon quícquam cum istis fáctis tibi respóndeam?
PA. *Eu nóster, laudo: tándem perdoluít: vir es.*
PH. *At égo nescibam, quórsum tu ires: párvola*
Hinc ést abrepta: edúxit mater pró sua:
Soror díctast: cupio abdúcere, ut reddám suis:
Nempe ómnia haéc nunc vérba huc redeunt dénique,
Ego exclúdor: ille récipitur. qua grátia?
Nisi si íllum plus quam mé amas; & istam núnc times,
Quae advéctast, ne illum tálem praeripiát tibi.
TH. *Ego id tímeo?* PH. *quid te ergo áliud sollicitát?* *cedo.*
Num sólus ille dóna dat? num tíbi meam
Benígnitatem sénsisti intercludier?

bent, *aut ego.* alii omnes, *haut ego;* quod & placet, id est, non eram nescius. FAERNUS.

Illud quod Faerno placet, *Haut,* vix locum suum tenebit. Qui enim certo praescire poterat, quo tenderet Thais; qui haec nunc primum audivit? Melius tres nostri cum Edd. vett. *At ego.* Prius, inquit, in tam longa narratione nesciebam quorsum ires: nunc demum ex his novissimis tandem intellego. Infra IV, 5, 10.

Eho nonne id sat erat? At nesciebam id dicere illam.

Heaut. II, 2, 68.

Ita timui. At ego nil esse scibam, Clinia.

Quintil. Inst. IX, 2. Ἠθοποιΐα sive μίμησις in dictis, quale est apud Terentium: *At ego nesciebam — ut reddam suis.*

77 *Soror dicta est*] Liber Bembinus cum quo hic consentiunt omnes fere libri recentes, habet *soror dicta est.* nec versus repugnat, si abjicias *r* ex *soror,* ut primus pes sit anapaestus, sicut & supra in *nuper ejus frater.* at alii antiqui libri *soror est dicta.* FAERNUS.

Omnes nostri *Dicta est.* Et *Soror* in initio versus, ut *Color,* (II, 3, 27) *Habent,* (II, 3, 93) ultimam corripere, sollemne est.

80 *Nisi illum plus amas quam me, & istam nunc times*] Versus satis inconcinnus. Adjuvant alii codices, qui *Nisi si illum:* sed aliud restat. Lege,

Nisi si illum plus quam me amas, & istam nunc times.

Me omnino in ictu esse oportet.

82 *Egon id timeo? Quid te ergo aliud sollicitat? cedo*] Versus syllaba hypermeter, sed facilis emendatio est. Unus ex nostris *Ego;* quod viam complanat. Vir doctus vitium sensit; sed mavult tollere *Id,* quam reponere *Ego.* Nempe quia Phorm. V, 9, 10.

CH. *Egon timeo?* PH. *Recte sane, quando nil times.*

In quo judicium ejus, non metri peritiam desideres. Quippe in Phormione Chremes *timet* absolute; *totus friget, delirat prae timore;* Ergo recte ille interrogando negat, *Egon timeo?* Thais vero id solum timere hic dicitur, *Ne virgo recens advecta Thrasonem sibi praeripiat.* Non igitur haec, *Egon timeo?* dicit; sed *Ego id timeo?*

83 *Numcubi meam benignitatem*] Liber Bembinus & aliqui ex anti-

Nonne, úbi mi dixti cúpere te ex Aethiopia
Ancíllulam, relictis rebus ómnibus
Quaesivi? porro eunúchum dixti vélle te,
Quia sólae utuntur hís reginae: répperi.
Herí minas pro ambóbus vigintí dedi.
Tamén contemptus ábs te haec habui in mémoria:
Ob haéc facta abs te spérnor. TH. *quid istic Phaédria?*
Quamquam íllam cupio abdúcere, atque hac re árbitror
Id pósse fieri máxume: verúmtamen,
Potiús quam te inimicum hábeam, faciam ut júsferis.
PH. *Utinam ístuc verbum ex ánimo ac vere díceres:*
Potiús quam te inimicum hábeam: si istuc créderem
Sincére dici, quídvis possem pérpeti.
PA. *Labáscit, victust, úno verbo, quám cito!*
TH. *Ego nón ex animo mísera dico? quám joco*
Rem vóluisti a me tándem, quin perféceris?
Ego ímpetrare néqueo hoc abs te, bíduum
Saltem út concedas sólum. PH. *siquidem bíduum.*
Verúm ne fiant ísti vigintí dies.
TH. *Profécto non plus bíduum aut.* PH. *aut? níl moror.*

quis, & omnes fere recentes, *num ubi.* ita & Donatus. *In te claudier*] Ita Bembinus, & omnes recentes libri ac Donatus. at ex antiquis alii *intercludier*, alii *interclaudier.* FAERNUS.

Num solus ille dona dat? num ubi meam
Benignitatem sensisti in te claudier.

Par huic locus est Andr. III, 3, 41. & idcirco huc adducendus:

Nolo tibi ullum commodum in me claudier.

In Andriae loco nulla in Libris variatio est: in hac plures codices *Nuncubi.* Donatus; *Num ubi, Numquid alicubi: aut si Nuncubi legimus, erit adverbium temporis, ut Sicubi: quo in loco, qua in re.* Illud tamen *Nuncubi* nusquam, opinor, alibi nunc invenitur: *Num ubi* versus ipse repudiat. Porro pro *In te claudier* veterrimi nostri *Interclaudier*; plane ut ex Faernianis quotquot antiqui erant. Equidem ut in Andria legebam,

Nolo tibi ullum commodum intercludier:

ita hic lego,

Num tibi meam
Benignitatem sensisti intercludier?

Ita par utriusque loci Syntaxis erit. *Intercludi*, cohiberi, coerceri, quo minus ad te perveniret. Virgil. Aen. II, 110.

Saepe illos aspera ponti
Interclusit hiems.

Cic ad Att. VII, 20. *Non ut manum conferat, sed ut fugam intercludat.* Ibid. VIII, 2. *Non modo iter meum interclusum, sed me ipsum plane exceptum putabam.*

87 *Eunúchum porro*] O. l. s. & Donatus, *porro eunuchum.* FAERNUS. Sic & Nostri.

TH. *Non fiet: hoc modo sine te exorem.* PH. *scilicet*
Faciúndumst quod vis. TH. *mérito te amo, béne facis.*
PH. *Rus íbo: ibi hoc me mácerabo bíduum:*
Ita fácere certumst: mós gerundust Tháidi.
Tu, Pármeno, huc fac illi ádducantur. P. *máxume.*
PH. *In hoc bíduum Thaís vale.* TH. *mi Phaédria,*
Et tú: numquid vis áliud? PH. *egone quíd velim?*
Cum mílite isto praésens, absens út sies:
Noctés diesque mé ames: me desíderes:
Me sómnies: me exspéctes: de me cógites:
Me spéres: me te óblectes: mecum tóta sis:
Meus fác sis postremo ánimus, quando ego súm tuus.
TH. *Me míseram, forsan párvam hic habeat míhi fidem,*
Atque éx aliarum ingéniis nunc me júdicet.
Ego pól, quae mihi sum cónscia, hoc certó scio,
Neque mé finxisse fálsi quicquam, néque meo
Cordi ésse quemquam cáriorem hoc Phaédria:
Et quícquid hujus féci, causa vírginis
Feci: nam me ejus spéro fratrem própemodum
Jam répperisse, adoléscentem adeo nóbilem:

89 *Heri minas viginti pro ambobus dedi*] Magis magnificum sonat, quod Codex C. C. habet,

Heri minas pro ambobus viginti dedi.

& amat Terentius in sede quinta hoc *Viginti* ponere.

93 *Id fieri posse*] Suavius hoc modo, *Id posse fieri.* ut infra IV, 7, 9.

Sine sanguine hoc non posse fieri: qui abstergerem vulnera.

And. IV, 4, 53.

Alio pacto haut poterat fieri.

98 *Labascit victus uno verbo quam cito*] Melius, opinor, sic:

Labascit, victust, uno verbo, quam cito.

Plaut. Trin. I, 2, 123.

Pro di immortales! verbis paucis quam cito
Alium fecisti me, alius ad te veneram.

106 TH. *Merito te amo.* PH. *bene facis*] Quod vetus codex G. Fabricii, id duo ex nostris veterrimi firmant: Totum hoc a Thaide dici. & jam dudum res nota est.

113 *Dies noctesque*] Mutato ordine, numeri meliores fiunt, *Noctes diesque.* Atque hoc frequentius. Vide V, 9, 49. & And. IV, 1, 53.

117 *Me miseram, forsitan hic mihi parvam habeat fidem*] Veteres Editiones:

Forsitan hic parvam habeat mihi fidem.

Lege,

Me miseram, forsan parvam hic habeat mihi fidem.

Plaut. Bacch. III, 6, 41.

Si pergis parvam mihi fidem arbitrarier.

Et is se hódie venturum ád me constituít domum.
Concédam hinc intro, atque éxspectabo, dúm venit.

ACTUS II. SCAENA I.

PHAEDRIA. PARMENO.

PH. *FÁC, ita ut jussi, déducantur ísti.* PA. *faciam.* PH. *at díligenter.*
PA. *Fiet.* PH. *at matúre.* PA. *fiet.* PH. *sátine hoc mandatúmst tibi?* PA. *ah*
Rogitáre, quasi difficile sit.
Utinam tam aliquid invenire fácile possis, Phaédria,
Quam hóc peribit. PH. *égo quoque una péreo, quod mi est cárius:*
Ne ístuc tam iniquo pátiare animo. PA. *mínime: quin factúm dabo.*
Set númquid aliud ímperas?
PH. *Múnus nostrum ornáto verbis, quód poteris: et istum aémulum,*

125 *Et is hodie venturum ad me constituit domum*] Tres ex nostris cum vett. Edd. *venturum se ad me.* Lege,

Et is se hodie venturum ad me constituit domum.

Hec. I, 2, 120. *Constitui cum quodam hospite Me esse illum conventuram.* & III, 4, 23. *Constitui* me *hodie conventurum eum.*

6 *Ne istuc tam iniquo patiare animo.* P. *minime, quin*] Hunc versum ita ordinamus:

Ne istuc tam iniquo patiare animo. P. *minime, quin effectum dabo.*
Sed nunquid aliud imperas?

Quorum prior non faciendo collisionem in *tam iniquo*, est trochaicus tetrameter hypercatalecticus: posterior dimeter iambicus. duos vero versus, qui hos sequuntur, ita ordinamus:

Munus nostrum ornato verbis quod poteris; & istum aemulum,
Quod poteris, ab ea pellito.

FAERNUS.

Ne istuc tam iniquo patiare animo. Minime: quin effectum dabo.

Recte quidem versus hos ordinavit Faernus; & sine dubio ex libris suis: in eo tantum deceptus, quod *Trochaicum tetrametrum hypercatalecticum*, qualis nusquam gentium fuit, hunc esse somniat. Nec felicius rem gerit alius, qui *subtimide*, ut ait, correctionem hanc offert, *Men'*, pro *Minime:*

Ne istuc tam iniquo patiare animo. PA. Men? *quin effectum dabo.*

Bene sane & pudenter, quod *Subtimide* hoc: dum enim metro cavere studet, Syntaxin violat; quae *Egon* sic postularet, *Men* omnino abnegat. Sed quid verbis opus? Trochaicus est, ut circa se alii, levi brachio corrigendus:

Ne ístuc tam iniquo pátiare animo. Mínime, quin factum *dabo.*

Plaut. Casina II, 8, 3.

Ita fieri oportet. Factum *& curatum* dabo.

Quod póteris, ab ea péllito. PA. *ah,*
Mémini, tametſi núllus moneas. PH. *égo rus ibo, atque íbi manebo.*
PA. *Cénſeo.* PH. *ſet heús tu.* PA. *quid vis?* PH. *cénſen poſſe me óffirmare et*
Pérpeti, ne rédeam interea? PA. *téne? non hercle árbitror:*
Nam aut jám revertere; aút mox noctu te ádiget horſum inſómnia.
PH. *Opus fáciam, ut defetíger uſque, ingrátiis ut dórmiam.*
PA. *Vigilábis laſſus: hóc plus facies.* PH. *áh, nil dicis, Pármeno.*
Ejíciunda hercle eſt haéc mollities ánimi: nimis me indúlgeo.
Tandém non ego illa cáream, ſi ſit ópus, vel totum tríduum? PA. *hui,*
'Univorſum tríduum? vide quíd agas. PH. *ſtat ſenténtia.*
PA. *Dí boni, quíd hoc mórbi eſt? adeon hómines immutárier*
'Ex amore, ut nón cognoſcas eúndem eſſe? hoc nemó fuit
Mínus ineptus, mágis ſeverus quíſquam, nec magis cóntinens.

9 *Pellito.* PA. *Memini*] In omnibus Noſtris & Edd. vett. *Au* memini. Lege,

Quod poteris, ab ea pellito. PA. *ah,*
Memini, tametſi nullus moneas.

11 *Cenſeo*] Notent adoleſcentes, *Cenſeo* ironice hic eſſe negantis ſe cenſere; ut *Audio* & ſimilia.

12 *Cenſen poſſe me obſirmare Et perpeti*] Sic verſus hos conſtitue, *Poſſe me obſirmare et Perpeti.* Nam Trochaicum octonarium plenum Trochaicus ubique excipit, Iambicus nuſquam.

13 *Te adigent horſum inſomnia*] Donatus affirmat legi etiam *adiget* in ſingulari; quam lectionem in uno tantum libro Terentii inveni. FAERNUS.

Bene ſit iſti libro, qui *Adiget:* noſtri enim omnes *Adigent.* Jamdudum de vera lectione conſtitit. Donatus: *Legitur & Adiget; ut ſit Inſomnia numeri ſingularis.* Senſus & reſponſum Phaedri hoc poſtulant; *Ingratiis ut dormiam*: cui mox Parmeno: *Vigilabis laſſus. Inſomniam,* feminino genere, uſurparunt Ennius, Pacuvius, Caecilius, Salluſtius, Suetonius, Gellius.

14 PH. *Opus faciam ut defatiger uſque ingratus ut dormiam*] Donatus & liber Bembinus habent *ingratis*, utroque modo impedita ſcanſione octonarii. Ubaldinus Bandinellus legebat, *ingratiis*: quod & mihi probatur. nam & verſus ſtat, & uſitata eſt ea dictio Terentio, & Plauto. praeterea antiqui libri habent, *defetiger.* FAERNUS. Noſtri *Ingratus.* In promptu erat corrigere *Ingratiis.*

16 *Ejiciunda hercle haec éſt mollities*] Melius unus e Regiis,

Ejiciunda hercle eſt haéc mollities.

17 *Tandem ego non illa caream*] Ex o. l. s. & Donato, ita colloca haec verba, *tandem non ego illa.* ſtabit autem verſus, ſi ex *illa*, unum *l* abjicias. & ex libro Bembino, ſcribe *univorſum.* FAERNUS. *Ego illa*, Anapaeſtus. Nihil frequentius.

Sét quis hic eſt, qui huc pérgit? attat, híc quidem eſt paraſitús Gnatho
Mílitis: ducít ſecum una vírginem dono huíc: papae,
Fácie honeſta. mírum, ni ego me túrpiter hodie híc dabo
Cúm meo decrepito hóc eunucho. haec ſúperat ipſam Tháidem.

Actus II. Scaena II.

GNATHO paraſitus. PARMENO.

GN. *DI ímmortales, hómini homo quid praéſtat? ſtulto intéllegens*
Quíd intereſt? hoc ádeo ex hac re vénit in mentém mihi:
Cónveni hodie advéniens quendam meí loci hinc atque órdinis
Hóminem haut inpurum, ítidem patria qui ábligurrierát bona:
Vídeo ſentum, ſquálidum, aegrum, pánnis annisque óbſitum.
Quíd iſtuc, inquam, ornáti eſt? quoniam míſer, quod habui, pérdidi: en
Quó redactus ſum! ómnes noti me átque amici déſerunt.
Híc ego illum contémpſi prae me; quíd homo, inquam, ignavíſſime?

22 *Attat, hic quidem eſt paraſitus Gnatho*] Niſi vox *quidem* in unam ſyllabam contrahatur, quocunque id modo fieri poſſit, trochaïcus mihi impeditus videtur. FAERNUS.

Non in unam ſyllabam contrahitur *Quidem*; ſed *Hic* corripitur, ut Anapaeſtus ibi ſit.

23 *Virginem huic dono*] O. l. s. *dono huic.* ita & in Bembino emendatum. FAERNUS. Sic & noſtri codices cum Edd. vett.

6 *Quid iſtuc inquam ornatiſt? quoniam miſer quod habui, perdidi*] Ex *quid* eliſo *d*; item ex *miſer r*, ſtat trochaicus. FAERNUS.

Non ex *Quid* eliſo *d*: ſed in *Iſtuc* priore correpta, ut paſſim. Porro pro *Hem* Codex C. C. C. ſingularis notae *En*. Enimvero legendum eſt, *En quo redactus ſum!* vel unius Virgilii auctoritate, Ecl. I, 72. *En quo diſcordia civis Produxit miſeros!*

9 *Itane paraſti te, ut ſpes nulla reliqua in te ſiet tibi? Simul conſilium cum re amiſti? viden me ex eodem ortum loco?*] O. fere l. s. & Donatus pro *itane*, *itan*, pro *ſiet*, *ſit*, habent. ſolus Bembinus *eſſet*; quam lectionem recipimus, ut & antiquiorem & elegantiorem. verſus tamen impediti remanent, maximeque poſterior. aliqui τὸ *ſimul* in priorem verſum rejicerunt: ejuſque verſus primam ſyllabam praecedenti applicarunt. nos ordinationem verſuum vulgatam retinentes, quae eadem eſt in o. l. s. ex *ſimul l*, ex *viden n*, elidimus: ut eae dictiones pyrrichii vim in verſu habeant, & ſit hic trochaicus catalecticus, ut ceteri. FAERNUS.

Probo *Sit*, non *Eſſet*: cum verba ſint de praeſenti tempore. *Siet*,

'Itan parasti te, út spes nulla réliqua in te sit tibi?
Símul consilium cúm re amisti? viden me ex eodem ortúm loco?
Quí color, qui nítor vestitus; quaé habitudo est córporis?
'Omnia habeo, néque quicquam habeo: níl cum est, nil desit tamen.
'At ego infelix néque ridiculus ésse neque plagás pati
Póssum. quid? tu his rébus credis fieri? tota errás via.
'Olim isti fuit géneri quondam quaéstus aput saeclúm prius:
Hóc novum est aucúpium: ego adeo hanc prímus inveni viam.
'Est genus hominum, qui ésse primos se ómnium rerúm volunt,
Néc sunt; hos consector: hisce ego nón paro me ut rídeant,
Sét eis ultro adrídeo, et eorum íngenia admirór simul:
Quícquid dicunt, laúdo: id rursum si negant, laudo íd quoque:
Négat quis? nego: aït? ájo: postremo ímperavi egomét mihi
'Omnia adsentári. is quaestus núnc est multo ubérrimus.
PA. *Scítum hercle hominem; hic hómines prorsum ex stúltis insanós facit.*
GN. *Dum haec lóquimur, intereá loci ad macéllum ubi advenímus;*

quod tribus exceptis nostri habent, nihili facio. Quippe cum *Reliqua* semper apud Nostrum, vel primam producat, vel quadrisyllabum sit, ipsum *Siet* pronuntiandum erit *Sit*: atque adeo cur non & scribendum? Ceterum quod *Simul* hic secundam corripiat, sequente licet consonante, id post nostram operam vel pueris notum erit.

11 *Qui color, nitor, vestitus, quae habitudo est corporis?*] Distingue & lege hoc modo:

Quí color, qui nítor vestitus, quaé habitudo est córporis?

Nitor ultimam corripit, ut v. 6. *Miser*. *Color* & *nitor* ad vestitum pertinent. Parasiti enim in scaenam inducebantur ἐσθῆτι μελαίνῃ ἢ φαιᾷ, veste atra vel pulla, (vide Julium Pollucem IV, 18.) ut statim a spectatoribus colore vestis agnoscerentur. Gloriatur Gnatho, se nitide & pulchre vestitum; cum ille alter sordido esset pallio & obsoleto. *Habitudo corporis* corpulentia est: infra II, 3, 23. *Siqua est habitior paulo.* Ceterum quam inficete vulgo accipiunt, *Color* de corpore, mox *nitor* de vestitu, & rursus de corpore *habitudo*?

14 *Quid tu his rebus credis fieri?*] Distingue: *Quid? tu his rebus credis fieri?*

19 *Set his ultro arrideo*] Lege *Set eis ultro.* Frustra enim est & nil promovet vir doctus, cum reponit *Iis*; quod, ut *Liis*, semper monosyllabon est, aeque ac *His*. Cum disyllabon volunt, *Eis* pronuntiant scribuntque, ut *Deis*.

24 *Dum haec loquimur, interea loci ad macellum ubi venimus*] Versus, qui est Iambicus tetrameter catalecticus, ut ceteri qui sequuntur, constat, si *venimus* praesentis sit

Concurrunt laeti mi óbviam cuppédiarii ómnes:
Cetárii, lanii, coqui, fartóres, piſcatóres,
Quibus ét re ſalva et pérdita profúeram et proſum ſaépe:
Salútant: ad cenám vocant: advéntum gratulántur.
Ille úbi miſer famélicus videt me éſſe tanto honóre, et
Tam fácile victum quaérere; ibi homo coépit me obſecráre,

temporis, vel certe legatur *adventamus*, ut in Bembino eſt, & nonnullis aliis libris, atteſtante Io. Rivio. ſane in antiquis aliis libris eſt *advenimus;* quod non ita multum diſtat ab *adventàmus.* FAERNUS.

Vera lectio eſt *Advenimus* praeſentis temporis, ut praeter antiquos Faerni quinque ex noſtris habent. Sic noſter paſſim, *Advenire*, nuſquam *Adventare.*

25 *Concurrunt laeti mi obviam cuppedinarii, cetarii, Lanii, coqui, fartores, piſcatores, aucupes*] O. fere l. s. poſt *cuppedinarii*, habent dictionem *omnes;* vocem vero *aucupes*, nec Donatus habet, nec liber Bembinus, nec M. Tullius hunc verſum citans libro primo officiorum. qua dictione detracta, digeruntur hi verſus in iambicos tetrametros catalecticos, ut & praecedentes ſunt, & ſequentes; hoc modo:

Concurrunt laeti mi obviam cuppedinarii omnes,
Cetarii, lanii, coqui, fartores, piſcatores.

FAERNUS.

Libri quidem hic *Cuppedinarii;* ſed cum hoc a *Cuppèdiis* denominetur, ex Analogia non dubites, quin *Cuppediarii* ſcribendum ſit. De adſcititio iſto *Aucupes*, jam olim res conclamata eſt.

29 *Ille ubi miſer famelicus videt me eſſe in tantum honorem*] Ex omnibus libris nullus eſt in quo haec vulgata lectio reperiatur, praeterquam in Bembino, ſed ex emendatione & extra contextum: nam in eo prius erat, *videt mihi eſſe tantum honorem.* alii antiqui libri in hoc cum eo concordant, quod praepoſitionem *in*, nec ipſi habent: omnem autem hunc locum ita, *videt me eſſe tanto honore.* in omnibus vero aliis cum praepoſitione ſic legitur, *videt me eſſe in tanto honore.* alicubi tamen haec lectio eſt ſine verbo *eſſe:* quemadmodum & Donatus legit. quam lectionem, detracta tamen praepoſitione *in*, quae, ut diximus, ab omnibus antiquis libris abeſt, omnium commodiſſimam & locutioni & ſenſui judicamus, ac verſui quoque: nam & iambus erit in quarta, quod in hoc verſuum genere prope ſolemne eſt, & non erit neceſſe ullam licentiam admittere. FAERNUS.

Ille ubi miſer famelicus videt me tanto honore.

Eſſe, quod ut verſui (ſic enim putabat) incommodum ejecit Faernus, agnoſcunt Noſtri omnes cum Edd. vett. Et recte.

Ille ubi miſer famelicus videt me eſſe tanto honore, &c.

Nec tamen, ut quidam facit, corripies ſecundam in *Videt;* ut *cus videt* ſit dactylus: ſed *cu' videt* Anapaeſtus eſt, *s* ejecto; ut paſſim Lucretius & alii veteres.

32 *Si pote tamquam philoſophorum habent diſciplinae ex ipſis Vocabula*] *Si potis eſt* corrigo ex o. l. s. verſumque ſuſtento, contrahendo per ſyncopam *philoſophorum* in *philoſophum;* ita erit in quarta ſede pyrrichius. praeterea teſtatum relinquimus, in contextu libri Bembini pro *diſciplinae* eſſe *diſciplinam.* quemadmodum & Donatus legit, dicens hoc inconſequens eſſe, niſi

Ut sibi liceret discere id de mé: sectari jússi,
Si pótis est, tanquam philosophorum habént discipuli ex ípsis
Vocábula, parasíti item ut Gnathónici vocéntur.
PA. *Viden ótium et cibus quíd facit aliénus.* GN. *Set ego césso*
Ad Tháidem hanc dedúcere, et rogáre ad cenam ut vé-
niat?

exponatur, disciplinam pro discipulis: quam & veram esse lectionem putamus. FAERNUS.

Si potis est, tamquam philosophorum habent disciplinam ex ipsis.

Sic dedit Faernus, Bembino codici plus nimio addictus. Quis enim sensus est, *Vocabula philosophorum habent disciplinam ex ipsis*? Frustra autem Donatum ad partes vocat, qui cum dicit, *Nisi forte Disciplinam pro discipulis posuerit*, casum accusativum orationi suae accommodat, non ut in Textu sic positus sit. *Disciplinae* legebat Donatus, ut codices plerique: sed duo Regii, alter in contextu, alter pro varia lectione,

Si pótis est, tanquam philosophorum habént discipuli *ex ipsis.*

Quid pote planius aut certius? Viri viris opponuntur, hinc *Discipuli*, illinc *Parasiti*.

33 *Parasiti itidem ut Gnathonici vocentur*] Sic o. l. praeter Bembinum & impressum ab Aldo, in quibus pro *itidem* est dictio *ita*. pro qua ego *item* legendum puto, atque eo magis, quod in aliquo libro legitur *idem*, quod fere est *item*. haec autem lectio quam nos probamus, & perinde ad versum quadrat ut *ita*; facit enim iambum in quarta; & sensui servit, ut *itidem*: consuevere enim antiqui *item ut*, pro *similiter ut*, ponere. ut in Adelphis,

Ille ut item contra me habeat facio sedulo.

& in Heautontim.

Item ut filium meum amico atque aequali suo.

FAERNUS.

34 *Viden otium & cibus quid faciat alienus?*] Donatus etiam *facit*, legi affirmat; & ita habent plerique antiqui libri: ut & ratio versus exposcit, iambum vel pyrrichium in quarta exigentis. ceterum quod aliquibus visum est in libro Bembino pro *otium*, *ossum* scriptum esse, qui diligentius observarunt eum librum, adnotarunt signa impressa calamo vocis *otium*, detrito vetustate atramento. *ossum* vero ut videatur aliquibus esse scriptum, effecit macula quaedam, quae sequenti paginae haerebat, ex cujus conglutinatioe superinductum est huic dictioni instar duorum *s*, loco *t* & *i*. sed & omnes alii libri scripti quotquot sunt & antiqui & recentes vulgatam lectionem continent. praeterea & Donatus, & Eugraphius, qui in hunc locum dicit, duo hic posita esse ad vituperationem Gnathonis, otium, & cibum alienum. Quin & Dionysius Romanus Pontifex, & Martyr ante annos mille trecentos, apertissime hanc lectionem tenet, ita scribens ad Severum: *Vos otiosi comedere vultis alienum cibum, videte ne in vos illud conveniat: Vide quid faciat otium, & alienus cibus.* haec ille. adde huc rationem versus, qui cum *otium* optime stat: cum *ossum* pessime. de cetera absurditate ejus lectionis *ossum* plura diceremus, nisi haec sufficere existimaremus. FAERNUS.

Nostri omnes *Otium*; & item, duobus exceptis, *Facit*. Utrumque sine controversia vere.

35 *Et rogitare ad cenam ut veniat*] *Rogitare* videtur legisse Dona-

Set Pármenonem ante óſtium opperíri triſtem vídeo
Rivális ſervom: ſálva res. nimírum hice homines frígent.
Nebulónem hunc certumſt lúdere. PA. *hice hoc múnere arbitrántur*
Suam Tháidem eſſe. GN. *plúrima ſalúte Parmenónem*
Summúm ſuum impertít Gnatho. quid ágitur? PA. *ſtatur.*
GN. *vídeo.*

tus: o. l. s. Terentii *rogare* habent, quod parvi refert. FAERNUS. Omnes noſtri *Rogare.*

36 *Sed Parmenonem ante oſtium Thaidis triſtem video*] Sunt qui verſui conſulere volentes, ne ſit trochaeus in quinto, quem pedem hoc genus carminis non admittit, legant *Thaeidis.* quod ego, quamvis in ſcriptis exemplaribus non inveniam, tamen non improbo: cum praeſertim Donatus hoc nomen varie hic legi affirmet. FAERNUS.

Claudicare hunc verſum omnes ſentiunt. De medendi via certatur. *Thaeidis* plane inſulſum eſt. Muretus pro *Thaidis* vult *Meretricis;* ſed hoc nimis inclementer dici viſum eſt, nec placuit. Alii *Ego* inferciunt, *Thaidis ego triſtem video*: imperite; tum enim *Thaidis* primam corriperet. Vir eruditus, qui *toties*, ait, *tantumque de hoc loco reſtituendo cogitavit, ut pudeat fateri*, quid tandem profert? Immutat ordinem, & ſic verſum conſtituit,

Sed Parmenonem Thaidis ante oſtium triſtem video.

Bene ſane; ſi poſt tam diutinam cogitationem ex una geminas mendas confecit. Nam & ultimam in *Thaidis* producit, & *Oſtium* ut *Oſtum* pronuntiat; quorum neutrum ei licebit. Idem tamen in curis ſecundis alio ſe vertit; & pro Mureti *Meretricis* reponit *Mulieris*, *Ante oſtium mulieris triſtem video*; *quod nemini non facile ſe probaturum opinatur.* Neſcio alios, mihi quidem non ita facile; qui ſciam nuſquam Terentium pronuntiare *Mulíeris mulíerem* (ut nos hodie) ſed ſemper accentu in prima *Múlieris*, *Múlierem*; ut Andr. I, 1, 90, & 106.

Effertur. imus. interea inter múlieres.

Accurrit, mediam múlierem complectitur.

Quid igitur de verſu hoc fiet? Dicam, quid mihi non ita diu cogitanti venerit in mentem; quod an omnibus ſe probaturum ſit neſcio; a nemine improbari poſſe certo ſcio. Lege igitur,

Sed Parmenonem ante oſtium opperiri triſtem video.

Eun. V, 2, 56.

Domi opperiamur, potius quam hic ante oſtium.

& V, 6, 5.

Quem praeſtolare, Parmeno, hic ante oſtium?

Uterque locus de hoc Thaidis oſtio agit: nec tamen dominae nomen additur: quippe quod in conſpectu erat intra Scaenam. Et putidum plane fuiſſet, *Thaidis* vel *Meretricis* vel *Mulieris* hic repetere, cum priore jam verſu *Thaidem* nominaſſet. Plaut. Moſt. III, 2, 108.

Senex ipſe te ánte oſtium, éccum, oppéritur.

Nota quoque, in verſu clauſulam primi commatis *Oſtium op.* coaleſcere cum ſyllaba ſequente, ut ſaepe alias: mox v. 44.

Quam hoc munus gratum Thaidi arbitrare eſſe? Hoc nunc dicis.

37 *Nimirum hic homines frigent*] Ab omnibus antiquis libris abeſt dictio *hic;* quae & verſum impedit, & ſenſui non eſt neceſſaria. FAERNUS.

Rivalis ſervum. ſalva res eſt, nimirum homines frigent.

Numquidnam hic quod nolis vides? PA. *te.* GN. *credo: at numquid aliud?*

PA. *Quidum?* GN. *quia trisli's.* PA. *nil quidem.* GN. *ne sis: set quid videtur*

Hoc tibi mancupium? PA. *non malum hercle.* GN. *uro hominem.* PA. *ut falsus animi es.*

Quod Faernus dicit *Hic* versum impedire; fallor an id causae fuit, cur a correctoribus olim ejiceretur. Atqui duo ex nostris habent *Hic*, cum Edd. vett. & Servius ad Georg. IV, 104. & rursus Aen. I, 440. Si autem sustuleris *Hic* ex versu; pronuntiandum erit *Nimirum*; cum tamen Noster & Plautus semper alias efferant *Nimirum*, accentu in media: & cum in prima iis opus est, *Mirum ni* dicant. Repone,

Rivalis servom. salva res. nimirum hice homines frigent.

Salva res, ut II, 3, 69.

At nihil ad nostram hanc. Alia res.

ubi nostri omnes, ut hic, *Est* perperam addunt. Plaut. Capt III, 1, 28.

Pergo ad alios, venio ad alios, deinde ad alios: una res.

Rud. I, 2, 83.

Surrexit. horsum se capessit. Salva res.

Hice autem lego; id est *Hi* homines; ut mox versu sequente.

38 *Hice hoc munere arbitrantur*] Omnes fere antiqui libri & in his Bembinus, sed & Donatus, habent *hisce*. FAERNUS.

Donatus in Edd. vetustis ita: *Isce hoc munere arbitratur; Isce pro Is, vetuste.* Hic ergo testis, citatus nil respondet. At Priscianus clare, p. 948. *Nominativus* pluralis *Hisce, ut Hisce hoc munere arbitrantur; in quo videntur Euphoniae causa S interposuisse.* Sane saepicule apud Plautum sic fertur *Hisce* in codice vetustissimo, rarius *Hice* vel *Hic*. Nos tamen ex tribus codicibus *Hice* & Analogiam potius sequemur, quam istam nescio quam Euphoniam. Plaut. Rud. II, 1, 5.

Hisce hami atque hae arundines sunt nobis quaestu & cultu.

Sic vet. Cod. Lego,

Hice hami atque haec arundines.

ubi pronuntia, ut veteres *hike*, *haek;* & dic utrum S euphoniam an cacophoniam addat.

40 *Impartit Gnatho*] *Impertit* antiqui libri. FAERNUS. Nostri omnes *Impertit*. Et Priscianus p. 801.

41 *Num quidnam hic quod nolis vides*] Liber Bembinus non habet vocem *hic*. quae & abesse potest sine detrimento sensus, & versus. FAERNUS.

Numquidnam quod nolis vides? Sic dedit Faernus prava erga Bembinum codicem reverentia Nostri omnes, uno excepto, cum Edd. vett. Numquiduam *hic:* nec abesse potest sine sensus dispendio. Tam constat hoc; ut si a ceteris omnibus afuisset *Hic*, & in solo Bembino extitisset, in textum recepisset Faernus.

42 *Quidum? Quia tristis es. Nil equidem*] Pro *Equidem* omnes nostri uno excepto *Quidem*; quod ipse versus efflagitat. Porro *Tristi's* pronuntia & scribe; sicut And. IV, 2, 19. *Forti's.*

43. *Uro hominem. Ut falsus animi est!*] Donatus: *Illud sibi dicit Gnatho; & hoc similiter Parmeno secum.* Non accedo: quippe si id Gnatho aversus dixisset, ut ne audiret Parmeno: qui potuit Parmeno ei dicto, quod non audierat, respondere? Ergo uterque recto vul-

GN. *Quam hoc minus gratum Tháidi arbitráre esse?* PA. *hoc nunc dicis,*
Ejéctos hinc nos; ómnium rerum heús vicissitúdo est.
GN. *Sex égo te totos, Pármeno, hos mensés quietum réddam;*
Ne súrsum deorsum cúrsites; neve úsque ad lucem vigiles:
Ecquíd beo te? PA. *méu? papae.* GN. *sic sóleo amicos.* PA. *laúdo.*
GN. *Detíneo te: fortásse tu proféctus alio fúeras.*
PA. *Núsquám.* GN. *tum tu igitur paúlulum da mi óperae: fac ut admittar*
Ad illam. PA. *age modo nunc tíbi patet foris haéc, quia istam dúcis.*
GN. *Numquem évocari hinc vis foras?* PA. *sine bíduum hoc praetéreat:*
Qui mihi nunc uno digitulo forem áperis fortunátus,
Ne tu ístanc faxo cálcibus saepe insultabis frústra.
GN. *Etiámne tu hic stas, Pármeno? eho numnam híc relictus cústos,*
Nequís forte internúntius clam a mílite ad istam cúrset?

tu, ut audiretur. & egregie tres ex nostris codices, *falsus es.* Tum omnes habent *Animo.* Illud *animi* Donato debetur.

44 *Hoc nunc dices ejectos hinc nos*]. *Dicis* legitur in libro Bembino & aliquibus aliis, & est sensus, ita dicendo, hoc dicis, ejectos hinc nos. id est, hoc significare, hoc innuere vis. FAERNUS. Nostri omnes *Dices*; minus recte.

50 *Tum tu igitur paulum da mihi operae*] *Paululum* legendum ex o. fere l. s. & maxime antiquissimis versusque ratione: ut in quarta sede sit iambus. FAERNUS. Nostri quoque omnes *Paululum.*

51 *Nunc tibi patent fores hae, quia istam ducis*] Pendet animi vir eruditus, utrum pronuntiet *forés haë*, an *fores haé.* Posthac animo otioso esse possit; neutrum enim. Repono:

Ad illam. Age modo, nunc tibi patet foris haec, *quia istam ducis.*

Ubique apud Nostrum pro *Foris Forem* numero singulari, reponebant olim Magistri *Fores* plurali: praeterquam Adel. II, 3, 11. ubi versus plane repugnabat: scilicet ne pueri sub ferula obsolete loqui discerent. Quasi vero non Horatius sic locutus sit, Serm. I, 2, 67.

Exclusus fore, cum Longarenus foret intus.

At apud Plautum, qui pueris non praelegebatur, manet integrum *Foris* num. sing. plus decies, idque in Codice qui Terentio illi Bembino aetate non cedit.

53 *Fores aperis fortunatus*] Rursus singularem numerum huc revoca, versu ipso te obsecrante,

Qui mihi nunc uno digitulo forem aperis fortunatus.

& versu sequente, *Ne tu istanc faxo calcibus*; non *Istas.*

PA. *Facéte dictum: mira vero míliti quae pláceant.*
Set vídeo erilem filium minórem huc advenire.
Mirór, quid ex Piraeo ábierit: nam ibi cústos publice ést nunc.
Non témere est: et properáns venit: nescio quid circumspéctat.

ACTUS II. SCAENA III.

CHAEREA adulescens. PARMENO.

CH. *'OCCIDI.*
Neque vírgo est usquam: néque ego, qui illam e cónspectu amisi meo.
Ubi quaéram, ubi investígem, quem percónter, quá insistám via,
Incértus sum. una haec spés est; ubi ubi est, diú celari nón potest.
O fáciem pulchram: déleo omnis dehinc ex animo múlieres:
Taedét cotidiánarum harum fórmarum. PA. *ecce autem álterum,*
Néscio quid de amóre loquitur: o infortunatúm senem!
Hic véro est, qui si occéperit,

55 *Etiam tu hic stas Parmeno? eho numnam tu hic relictus custos*] Multi l. s. & in his antiqui omnes praeter Bembinum, neutrobi habent *tu*, sed pro priore adverbium *nunc*; quod & locutioni & versui est aptius. in Bembino non est nec *tu*, nec *nunc*. FAERNUS.

Etiam nunc hic stas, Parmeno. Unus ex nostris cum Edd. vett. *Etiam tu hic stas.* Repone,

Etiamne tu hic stas, Parmeno? Ex *ne* factum *nc*, id est, *nunc*. Hec. III, 4, 16. *Here, etiam tu hic stas?*

56 *Clam a milite ad istam cursitet*] Corrige *curset*, ex eodem libro, ut versus sit iambicus tetrameter catalecticus, quemadmodum ceteri. FAERNUS. Nostri omnes, *Cursitet.*

1 *Occidi*] Licet o. l. s. aliter habeant, necesse est hanc dictionem, & a praecedentis scaenae ultimo & ab hujus primo versu separare, & monometrum trochaicum catalecticum per se constituere. sunt autem iambici tetrametri, praecedens quidem catalecticus; sequens vero acatalecticus. FAERNUS.

3 *Ubi quaeram? ubi investigem? quem perconter? quam insistam viam? Incertus sum*] Donatus: & *Qua via* legitur. Et sic duo codices ex nostris cum Edd. vett. Rectius, vel ob hoc, quod non habeamus *Am* ter repetitam. Phor. I, 4, 15. *Qua quaerere insistam via?* Ceterum tolle istas interrogationis notas; & sic accipe, *Incertus sum, ubi quaeram &c.*

6 *Taedet harum cotidianarum formarum*] Ex libris scriptis & Donato haec verba sic colloca: *cotidianarum harum.* ut & exigit versus. FAERNUS. Ita nostri, similiter omnes.

8 *Hic vero est qui si amare occeperit, ludum jocumque Dices fuisse illum alterum praeut hujus rabies*

Ludúm jocumque dícas fuisse illum álterum,
Praeut hújus rabies quaé dabit.
CH. *Ut illúm di deae omnes sénium perdant, qui hódie me remorátus sit;*
Méque ádeo qui restíterim; tum autem qui íllum flocci fécerim.
Sét eccum Parmenónem. salve. PA. *quíd tu es tristis? quídve es álacris?*
Unde is? CH. *egone? néscio hercle, neque únde eam, neque quórsum eam:*

quae dabit] Priscianus libro XIIII hunc locum citans, non ponit verbum *amare:* quod nec in Bembino quidem libro est, in quo etiam pro *dices*, *dicet* legitur: ut ad senem referatur; quod & placet: praemisit enim, *o infortunatum senem.* sane hos versus ita ordinamus:

Hic vero est qui si occeperit, ludum, jocumque dicet
Fuisse illum alterum, praeut hujus rabies quae dabit.

Ut sint iambici tetrametri, prior quidem catalecticus, posterior acatalecticus: nulla in eo facta collisione. putarim tamen legendum *illunc*, ne duo hiatus in uno versu interveniant. FAERNUS.

Prior versus, quem dedit Faernus, quantum ad numeros bene habet: alter cum hiatibus istis nullo modo ferendus. Sensit hoc vir doctus; & a Faerno suo descifcens sic versus constituit, in ipso etiam textu:

Hic vero est, qui si occeperit, ludum jocumque, [sat scio]
Dicet fuisse illum alterum, praeut hujus rabies quae dabit.

Nihil, inquit, *certius est, quam versum secundum a* dicet *incipiendum esse.* Unde vero hoc sibi sumit? ne hiscit quidem, quam ob causam hoc certum sit; nisi si id vigilans vult, quod antea somniavit. Ubi vero semel hoc pro comperto assumsit; *Lacunam*, inquit, *verbis hisce,* Sat scio, *supplere nullus dubito.* Atqui melius erat dubitasse: quam lacunam, quae nulla est, verbis, quae nihili sunt, supplevisse. Porro & *Dicet* ideo hic probat, quia Parmeno hic neminem alloquatur. Pari omnia felicitate. Vide, an nobis fortunatius cadat alea:

Néscio quid de amóre loquitur, o infortunatúm senem!
Hic véro est, qui si occéperit,
Ludúm jocumque dícas fuisse illum álterum,
Praeut hújus rabies quaé dabit.

Nihil dempsi, nihil addidi: notissimos Terentio Iambicos statui, duos dimetros, unum trimetrum: & ubi respirat oratio, versus finiuntur singuli: quod non nihil est venustatis. Ceterum vel Prisciani auctoritas, qui p. 997. hos ipsos versus adducit, ut hodie feruntur, deterrere debuit virum doctum, ne *Sat scio* hic intruderet, ubi ipse nihil sciebat. *Dices* Prisciani codices, nostrique omnes: & Bembinum illud *Dicet* eo ipso ineptum est, quod ad senem solum referat, quod quivis alius aeque dixerit. Repone, *Dicas*, hoc est, Dicat aliquis, Dicat quisquam; etiam tum cum neminem alloquimur. Virgil.

Pelago credas innare revulsas Cycladas.

Noster infra, III, 2, 7. ut nunc fertur, *Hem alterum:*
Ex homine hunc natum dicas.

II *Ut illum di deaeque senium perdant, qui me hodie remoratus est*]

Ita prórsum oblitus súm mei.
PA. *Qui quaéso?* CH. *amo.* PA. *hem.* CH. *nunc, Pármeno, te osténderis, qui vir fies.*
Scis té mihi saepe póllicitum esse: Chaérea, aliquid inveni
Modo quód ames: utilitátem in ea re fáciam ut cognoscás meam:
Cum in céllulam ad te pátris penum omnem côngerebam clánculum.

Senium a Donato est: *Senem*, nostri omnes, &, ut credo, Faerniani: sed dissimulat ille, ne Bembini codicis fides minuatur. Nostri etiam universi cum Edd. vett. *omnes* habent, vel ante vel post *Senem*. Academicus etiam *dii deae omnes* absque illo *Que:* Regius autem, *Qui hodie me*. Repone,

Ut illum di deae omnes senium
perdant, qui hódie me remoratus sit:

Sit non *Est*, ut mox *Restiterim, Fecerim*. Phorm. IV, 4, 6.

Ut te quidem omnes di, deae, superi, inferi
Malis exemplis perdant.

Heaut. IV, 6, 6.

Ut te quidem omnes di, deae, quantum est, Syre;
Cum tuo isto invento, cumque incepto perduint.

In utroque loco codices *deaeque*, versu invito.

13 *Sed eccum Parmenonem. salve.* PAR. *quid tu es tristis? quidve es alacris?*] Versus est trochaicus acatalecticus eliso *d*, ex *sed*. FAERNUS.

14 *Unde is?* CH. *ego nescio hercle*] Bembinus liber ita habet, *egone? nescio hercle*. ita optime versus procedit. in quo animadvertendum, *hercle*, posteriorem corripere, ut in quarta sede sit dactylus. nam & *Hercule*, quod integrum est, ultimam corripit. Persius: *Nemo hercule nemo*. FAERNUS. Nostri vitiose *Ego*. Tu vero,

Neque únde eam, neque quórsum eam,

sic pronuntia; ut tam *Unde* quam *Quórsum* in ictu sit; praesertim cum interrogatio, *Unde is*, eodem sit accentu.

16 *Nunc te Parmeno ostendes*] Non stat octonarius nisi legas ut in Bembino, Basilicano, & aliis: *nunc Parmeno te ostendes*. hic autem non fiet collisio. FAERNUS.

Nunc, Parmenó, te óstendés, qui vir fies.

Geminum hic vitium est: & quod *Te* non elidatur; & quod *óstendés* duplicem ictum sustineat, media longa: quod, vel aure judice, est absonum. Lege,

Nunc, Parmeno, te osténderis, qui vir fies.

Poteris etiam, *ostende sis*; sed illud melius, *ostenderis*, modo potentiali, hoc est; possis ostendere.

18 *Modo quod ames: in ea re utilitatem ego faciam ut cognoscas meam*] Lege cum Donato MSto, vett. Edd. & tribus nostris codicibus,

Modo quod ames: utilitatem in ea re faciam ut cognoscas meam.

Tantum *Ego*, quod illi habent, ut supervacuum tollo.

19 *Penum omnem*] Sic in libro Bembino & Vaticano, & sic etiam legi Donatus testatur: & ita etiam Priscianus citat libro quinto. FAERNUS.

Tres tantum ex nostris *Omne*. Priscianus bis locum laudat p. 654, & 1017. ubi MSti quoque *omnem*,

PA. *Age inépte.* CH. *hoc hercle fáctumst. fac sis núnc promissa appáreant :*
Sive ádeo digna rés est, ubi tu nérvos intendás tuos.
Haut similis virgost virginum nostrárum; quas matrés student
Demíssis humeris ésse, vincto péctore, ut graciláe fiunt.
Siqua ést habitior paúlo, pugilem esse aiunt: deducúnt cibum:
Tamenétsi bona natúra est, reddunt cúratura júnceas:
Itaque érgo amantur. PA. *quid tua istaec?* CH. *nóva figura orís.* PA. *papae.*
CH. *Color vérus, corpus sólidum & succi plénum.* PA. *anni?* CH. *anni? sédecim.*

20 *Faxis nunc promissa appareant*] Ita & in libro Bembino, sed Vaticanus & alii, *fac sis.* quin & in Bembino est glossema indicans dictum esse *faxis* pro *fac sis.* FAERNUS.

Unus quoque ex nostris *Faxis:* inepte. Cledonius tamen, magister vetus p. 1916. *Faxo faxis,* Terent. *Faxis, nunc promissa appareant.* Ceterum male post *Appareant* plenam distinctionem hodie ponunt. Nam, ut recte Donatus, *Sis* perinde est ac *Si vis:* ergo ordo & connexio est, Fac *si vis*, quia promisisti; *sive* adeo quia sine promisso digna res est, in qua operam naves.

21 *Sive adeo digna res est*] Haec verba ex auctoritate Donati, Chaereae attribuimus. FAERNUS. Nostri male dant Parmenoni.

23 *Ut graciles fient*] Donatus legit *gracilae*, dicens a singulari *gracila* venire hanc declinationem. Sic & in Vaticano erat: sed superaddito *s*, factum *graciles.* contra in Basilicano ex voce *graciles s*, expunctum. FAERNUS.

At editiones Donati, tam veteres quam recentiores, *Graciles a Gracilis.* Male tamen, ut existimo. Sed accedat certior testis Val. Probus p. 1466. *Hic & haec gracilis, hic & haec imbecillis. sed Terentius nove*, Ut gracilae fient. *Nominativo singulari, haec gracila, haec imbecilla.* Eugraphius: Legitur & *Gracilae; ut declinaverit Terentius, Haec gracila.* Puerorum olim caussa factum hic *Graciles.*

25 *Tametsi bona est natura, red. c. junceas*] Lindenbrogii codices, & ex nostris veterrimis unus, *Tamenetsi.* Lege, ut *Bona* sub ictu collocetur:

Tamenetsi bóna natura est, r. c. junceas.

27 *Color verus*] *Ex color r*, elidendum, ut in prima sede sit anapaestus. FAERNUS. Hoc in primo praesertim pede fieri, jam notissimum est.

28 *Flos ipse.* CH. *hanc tu mihi vel vi, vel clam, vel precario*] Videtur hic iambicus septenarius esse, inusitatum genus. ego puto legendum *hance:* & in *ipse* non faciendam synaloepham. FAERNUS.

Misera sane medendi ratio, *Ipse* sine synaloepha, & *Hance*, ut octonarius fiat. Cautior vir doctus; qui ex recepta lectione pro Senario Septenarium fore videbat; qualis, ait, versus quam maxime potest evitandus est; etsi uno alterove loco necessario admittendus videatur. Bono animo esse jubeo, ne semel quidem admittetur. Ipse igitur illud *Flos ipse*, extra versum posuit: ut Clausula sit, qualis *Occidi* in hac Scaena, & in Heaut. *Discrucior animi.* Laudandus est, quod ali-

[PA. *Flos ipse.* CH.] *Hanc tú mihi vel vi, vél clam, vel precário*
Fac trádas: mea nihil réfert, dum potiár modo.
PA. *Quid, virgo cujast?* CH. *néscio hercle.* PA. *undést?* CH. *tantundem.* PA. *ubi hábitat?*
CH. *Ne id quidem.* PA. *ubi vidisti?* CH. *in via.* PA. *qua rátione illam amísti?*
CH. *Id équidem adveniens mécum stomachabár modo:*
Neque quémquam ego hominem essc árbitror, cúi mágis bonae
Felícitates ómnes aversaé sient.

qua tenus prodierit; tametsi non ad terminum ipsum. Equidem non ut Clausulam extra numerum poni, sed omnino excludi & ejici velim. Excutiamus enim sententiam. *Anni sedecim*: *Flos ipse. Florem* quidem *aetatis* de adolescentia & juventute saepe usurpant Latini; sed nusquam id solum commendatio est formae. Nonne plurimae tum Atticae virgines erant aeque annorum sedecim? Quot, putas, ex illis quas contemnit junceis, eadem tum aetate erant? Eadem erat ipse Chaerea: infra IV, 4, 26.

At ille alter venit, annos natus sedecim.

Ergo & Chaerea tam *flos ipse*, quam Pamphila. Quamobrem, cum nec in versum intromitti queat, nec, ut clausula fiat, dignum sit, abeat hinc exulatum.

31 *Qua ratione amisti?*] Donatus quidem ita legit: sed ratio versus, qui est iambicus tetrameter catalecticus ut praecedens, exigit *amisisti*: ut & in Bembino & in omnibus aliis fere libris est. qui vero sequuntur versus senarii sunt: itaque in eo libro cum hoc, quem supra diximus, versu ordinantur:

CH. *Ne id quidem.* P. *ubi vidisti?* CH. *in via.* P. *qua ratione amisisti?*
CH. *Id equidem adveniens mecum stomachabar modo.*
Nec quemquam esse hominem arbitror, cui magis bonae.

FAERNUS.

Quod Donatus legebat *Amisti* per syncopen pro *Amisisti*, confirmant praeter unum & alterum recentiorem tres nostri vetustissimi. Videtur olim fuisse, *Qua ratióne illam amisti?* ut supra: *Qui illam e conspectu amisi meo.* Vir doctus, *Qua r. autém amisti?*

32 *Nec quemquam esse ego hominem arbitror*] Sic dedit Faernus. Nostri plerique:

Neque ego quemquam hominem esse.

unus:

Neque quemquam ego esse hominem.

vett. Edd.

Neque quemquam hominem esse ego arbitror.

Ropone, sic ut in utrumque verbum cadat accentus,

Neque quémquam ego hóminem esse arbitror.

Sic Adelph. I, 1. 13.

Quémquamne hóminem in animo instituere?

Eodem ordine ponit vir eruditus.

33 *Cui magis bonae Felicitates omnes adversae sient*] Primus, opinor, moneo mendum hic subesse. Quomodo enim *bonae* Felicitates possunt esse *adversae*? Donatus laborat ut explicet; *Felicitas*, inquit, *adversa est*; *cum ex prosperitate,*

Quid hóc eſt ſceleris? périi. PA. *quid factúmſt?* CH. *rogas?*
Patrís cognatum atque aéqualem Archidémidem
Noſtíne? PA. *quidni?* CH. *is, dum hánc ſequor, fit mi óbviam.*
PA. *Incómmode hercle.* CH. *immo énimvero infelíciter:*
Nam incómmoda alia ſúnt dicenda, Pármeno.
Illúm liquet mi déjerare, his ménſibus
Sex ſéptem prorſús nón vidiſſe próxumis;
Niſi núnc, cum minime véllem, minimeque ópus fuit.
Eho nónne hoc monſtri ſímileſt? quid aïs? PA. *máxume.*
CH. *Contínuo adcurrit ád me, quam longé quidem,*
Incúrvus, tremulus, lábiis demiſſís, gemens:
Heus heús, tibi dico, Chaérea, inquit. réſtiti.
Scin quíd ego te volébam? dic. cras éſt mihi

quod laedat naſcitur. Atqui infelicitas ſic fiet, non felicitas. Lego,

Felicitates omnes averſae fient.

Averſos deos paſſim habes. Ideo *averſae*; quia me fugiunt, numquam ad me veniunt: ſed ſi *adverſae* ſint, deſinent eſſe id quod ſunt: naturam ſuam mutabunt.

35 PA. *Quid hoc eſt ſceleris?* CH. *perii.* PA. *quid factumſt?* CH. *rogas?*] Male codices, qui nunc ſuperſunt, Parmenoni illud tribuunt, *Quid hoc eſt ſceleris?* Plane, contra Ethos & Terentii morem: Parmeno enim totam hanc fervidi adoleſcentis orationem tepidus & lentus audit. Omnia ſunt Chaereae:

Averſae fient.
Quid hoc eſt ſceleris? perii. PA. *quid factumſt?* CH. *rogas?*

Et ſic olim Donatus: *Quid hoc eſt ſceleris? Propter hóc quod patior, inquit. Nunc enim ſcelus dicit a ſe commiſſum.* Lege, *Propter quod hoc patior.* Si Parmenoni hoc adſignaſſet, non *Patior* dixiſſet, ſed *Pateris.* Errat tamen Magiſter: *Scelus* enim hic eſt Infortunium. Plautus, plane ut Noſter, Capt. III, 5, 104. ubi Pater infelix ſic queritur,

Perdidi unum filium
Puerum quadrimum, quem mihi ſervus ſurpuit:
Major potiuſt hoſtium. quod hoc eſt ſcelus?
Quaſi in orbitatem liberos produxerim.

37 *Noſtin?* PA. *quidni?* CH. *is, dum ſequor hanc, fit mihi obviam*] L. o. hanc collocationem verborum habent, *dum hanc ſequor.* ſed, ut verſus conſtet, vel legendum eſt *noviſtin*, ut in libro Bembino eſt, vel ex *quidni*, nihil elidetur. *mihi* autem in unam ſyllabam contrahendum. FAERNUS.

Patris cognatum atque aequalem Archidemidem
Noviſtin? Quidni? Is, dum hanc ſequor, fit mi obviam.

Noviſtin, quod in Bembino eſt, verſus gratia videtur interpolatum. Ceteri omnes *Noſtin.* Quod retinet vir eruditus; modo ut *Dum* ne elidatur. Atqui in iſta ſede ut elidatur eſt neceſſe. Miſerum eſt unius regulae ignoratione centies in eundem errorem prolabi. Poteris legere, *Noſtine? Quidni?* ut Horatius,

Noviſtine locum potiorem rure beato?

Judícium. quid tum? ut diligenter núnties
Patri, ádvocatus máne mi esse ut méminerit.
Dum haec lóquitur, abiit hóra. rogo num quid velit.
Recte, inquit. abeo. cum húc respicio ad virginem,
Illa sése interea cómmodum huc advórterat
In hanc nóstram platēam. PA. *mirum ni hanc dicit, modo*
Huic quaé data donost. CH. *húc cum advenio, nulla erat.*
PA. *Comités secuti scilicet sunt virginem.*
CH. *Verúm; parasitus cum áncilla.* PA. *ipsost: ílicet:*
Desíne: jam conclamátumst. CH. *alias rés agis.*
PA. *Istúc ago equidem.* CH. *nóstin quaeso díc mihi, aut*
Vidistin? PA. *vidi, nóvi: scio, quo abdúcta sit.*
CH. *Eho Pármeno mi, nóstin, et scis úbi siet?*

Noster infra IV. 4, 45.
Verum? Vidistine fratrem Chaeream?
& III, 5, 15.
Nostine hanc quam amat frater?
Et Phorm. I, 2, 14. *Nostine? Quidni?*

41 *Sex septem prorsum*] Quinque nostri cum vett. Edd & Prisc. p. 1200. *Prorsus.* Concinnius hoc: quia praecedens vox *m* terminatur.

50 *Dum haec dicit, abiit hora*] Sic dedit Faernus, & sic Edd. vett. Sed nostri omnes, excepto uno satis recenti, *Dum haec loquitur.* ut supra II, 2, 24. *Dum haec loquimur, interea loci.*

53 *In hanc nostram plateam.* P. *mirum ni hanc dicit modo*] Versus potest sustentari elidendo ex *in n.* FAERNUS.

54 *Huic quae datast dono. Húc cum*] *Dono* totum in Thesi occultatur. Repone, *Huic quaé data dóno est.*

55 *Comites secuti scilicet sunt virginem?*] Tolle interrogationis notam. Non interrogat, quod Donatus vult, sed conjectat. Ideo Chaerea respondet, *Verum.*

56 *Ipsast: ilicet: Define: jam conclamatumst*] *Scilicet*, nostri Codices & Editiones vetustae. Tacet Faernus: sed ita Bembi codex, notante G. Fabricio. Eugraphius ad locum: *Ipsa est: ilicet. Quoties causa ab oratoribus finiebatur, & a judice sententia ferri coeperat, semper conclamabatur* Ilicet, *hoc est Ire licet. Signum ergo finis & cognitionis plenae.* Miror igitur virum doctum, qui illud *Scilicet* verius putat. Inter *Ilicet* & *Conclamatumst* invenuste, ait, inseri videtur *Desine.* Si Quare roges, nesciat: illud tamen scire poterat, Invenuste hic repeti *Scilicet;* cum in versu fuerit praecedente.

58 *Istuc ago equidem*] Ita & in libro Bembino. FAERNUS.

Unus ex Nostris, *Ago equidem:* ceteri *Equidem ago. Nostin quae sit? dic mihi, aut Vidistin?* Codex Collegii Corporis Christi egregie, *Nostin quaeso dic mihi aut Vidistin?* *Quaeso* passim in interrogatione locum habet. Et respondet Parmeno, *vidi, novi:* absolute; non *quae sit.*

60 *O Parmeno mi nostin?* P. *novi.* CH. *scis ubi siet?* P. *Huc deducta est ad Thaidem meretricem, ei dono data'st*] O. I. s. *eho Parmeno* habent: item hi & Donatus, *ad meretricem Thaidem.* aliqui vero, inter quos Bembinus, *& scis;* omnesque fere antiqui praeter eum,

PA. *Húc deductaſt ád meretricem Tháidem: ei donó dataſt.*
CH. *Quís is eſt tam potén̄s, cum tanto múnere hoc?* PA. *miles Thraſo*
Phaédriae rivális. CH. *duras frátris partis praédicas.*
PA. *'Immo enim ſi ſciás quod donum dóno huic contra cómparet,*
Mágis id dicas. CH. *quódnam quaeſo hercle?* PA. *eúnuchum.* CH. *illumne óbſecro*
'Inhoneſtum hominem, quém mercatus éſt heri, ſenem múlierem?
PA. *'Iſtunc ipſum.* CH. *homó quatietur cérte cum donó foras.*

in quo eſt, *& dono data'ſt*, habent, *ei dono data eſt.* itaque ſic legemus:

> CH. *Eho Parmeno mi noſtin?* P. *novi.* CH. *& ſcis ubi ſiet?*
> P. *Huc deducta'ſt ad meretricem Thaidem, ei dono data'ſt.*

Quorum verſuum prior ſenarius iambicus eſt, ut praecedentes, poſterior trochaicus, ut ſequentes. FAERNUS.

> *Eho Parmeno mi, noſtin?* PA. *novi.* CH. *& ſcis ubi ſiet?*

Syllaba ultra metrum redundat: niſi *Parmeno* dactylum facis, quod non licet. Tolle iſtud *Novi;* & totum da Chaereae:

> *Eho Parmeno mi, noſtin, & ſcis ubi ſiet?*

Sic habet Donatus Lindenbrogii; & viro docto idem viſum eſt.

64 *Immo ſi ſcias quod donum huic dono contra compares*] Codices noſtri duobus modo exceptis, *Immo enim:* & ſic veteres Editiones. And. V, 1, 4. *Immo enim nunc cum maxume.* Phorm. II, 2, 24. *Immo enim nemo ſatis pro merito.* Repone:

> *Immo* enim *ſi ſcias quod donum* dono huic *contra comparet.*

Donum dono, omnia omnes & ſimilia, inter veneres Terentianas numera.

65 *Tum magis id dicas*] Pronomen *id*, varie collocatur. antiqui enim libri & Donatus verbo praeponunt; omnes alii poſtponunt. ego hanc vocem *id* cum videam certam ſedem non habere, & verſui incommodare, ne ſit trochaicus catalecticus, ut ceteri, ſubditicium arbitror, & ab aliquo adjectum, putante non ſatis intelligi, *tum magis dicas,* pro *tum magis id dicas:* quod tamen Latine, & antique dicitur. Plautus in Milite glorioſo:

> *Ei mihi. Magis dicas ſi ſcias quod ego ſcio.*

FAERNUS.

Omnes noſtri *Tum magis id dicas.* Nec cum viro docto Faerno accedam, qui *Id* ſubditicium putat; Ego contra *Tum* ſubditivum exiſtimo; & ſic verſum conſtituo,

> *'Immo enim ſi ſciás quod donum dono huic contra comparet,*
> *Mágis id dicas.*

Omnino melius eſt, ut in ictu ſit *Mágis*, quam ut in Theſi latitet. Par locus eſt Heaut. V, 1, 16.

> *'Vénit in mentem. Veterator! Mágis, ſi mágis noris, putes*
> *'Ita rem eſſe:*

Ubi *Ita rem eſſe* perinde eſt, ac hoc loco *Id.* Plaut. Bacch. IV, 4, 27.

> *Pol tu, quam nunc, med accuſes mágis, ſi magis rem noveris.*

Locus Plauti a Faerno citatus, eſt Mil. V, 36.

> *Jamdudum.* P. *Hei mihi.* S. *Magis dicas, ſi ſcias quod ego ſcio.*

Ubi tam verſus quam ſententiae cauſa corrigo,

> *Jámdudum. Hei mi. Mágis id dicas, ſi ſcias quod ego ſcio.*

Sét iſtam Thaidém non ſciri nóbis vicinam. PA. *haút diuſt.*
CH. *Périi, numquamne étiam me illam vídiſſe? ehodum díc mihi:*
'Eſtne, ut fertur, fórma? PA. *ſane.* CH. *at níhil ad noſtram hanc.* PA. *ália res.*
CH. *'Obſecro hercle, Pármeno, fac ut pótiar.* PA. *faciam ſédulo,*
Dábo operam, adjutábo: numquid me áliud? CH. *quo nunc ís?* PA. *domum,*

Id, ſciò, animadvertes, in omnibus his locis illud *Tum* locum nullum habere.

66 *Quem mercatus eſt here*] O. l. s. *heri.* quae tamen vox ſic quoque poſteriorem corripit. FAERNUS.

Et noſtri quoque *Heri* Donatus ad locum · Senem mulierem: *Non communi genere dixit* Senem; *quippe qui ubi ſeparaverit, dicendo,* Senex atque anus (Hec. IV, 3, 15) *ſed ſubdiſtingues dum eſt; ut ſit duplex vituperatio; una ab aetate, quod ait* Senem; *altera a membrorum mollitie, quod ait* Mulierem. Haec magnus Magiſter: cavendum nempe erat, ne adoleſcentes obſolete *Senem* de muliere dicerent. Pace tamen ejus, non ſubdiſtinguo, ſed conjungo,

'Inhoneſtum hominem, quém mercatus éſt herí, ſenem múlierem.

Heri hic longam habet ſecundam; ut I, 2, 89.

Heri minas pro ambobus viginti dedi.

& *Senem* in Theſi latet, quaſi monoſyllabon eſſet *Snem.* Atque vel ea cauſa non ſubdiſtinguo *Senem,* quia tum in Arſi eſſe oportebat. *Senex mulier,* quod noſtrates *An old Wife.* Si ſubdiſtinguas, primo *Senem* de viro, dein *Mulierem* de ſexu toto: etiam juvenculas includis, & minor fit contemptio & contumelia, quam ſi junctim & mulierem & vetulam dicas. Varro de Ling. Lat. VI. *Pomponii Epigrammation quod in adoleſcentem fecerat Caſcam,* (hoc eſt *Veterem*)

Ridiculum eſt, cum te Caſcam tua dicit amica,
Fili Petroni, ſeſquiſenex puerum.
Dic tu illam puſam: ſic fiet Mutua muli.
Nam vere puſus tu, tua amica ſenex.

Sic & Catullus Tibullusque *Senem* de muliere. *Senex* autem *mulier,* ut *Mulier meretrix.*

70 *Alia res eſt*] Liber Bembinus non habet verbum *eſt.* ita verſus eſt trochaicus catalecticus ut ceteri: niſi quis eum volet acatalecticum facere retento *eſt.* quod non placet mihi. FAERNUS. Vide nos ad II, 2, 37.

71 *Faciam ſedulo, ac Dabo operam, adjuvabo*] Lego,

Faciam ſedulo,
Dabo operam, adjutabo.

Ac deleo, ut per Aſyndeta fortius incedat oratio. *Adjutabo*; quia ita ſolet Noſter; & quia Spondeus in hac ſede Trochaeo eſt melior.

72 *Numquid me aliud vis?*] *Vis,* non eſt in libri Bembini contextu, nec in aliis antiquis. itaque eam dictionem delevimus, quae & impedit verſum, nec adjuvat ſenſum. utique enim ſubauditur *vis.* FAERNUS. Duo tantum ex noſtris *Vis* habent.

'Ut mancipia haec, íta uti juſſit fráter, ducam ad Tháidem.
CH. *'O fortunatum íſtum eunuchum; quí quidem in hanc detúr domum!*
PA. *Quíd ita?* CH. *rogitas? ſúmma forma ſémper conſervám domi*
Vidébit, conloquétur: aderit úna in unis aédibus:
Cibúm nonnumquam cápiet cum ea: intérdum propter dórmiet.
PA. *Quid ſí nunc tute fórtunatus fías?* CH. *qua re, Pármeno?*
Reſpónde. PA. *capias tu íllius veſtem.* CH. *véſtem? quid tum póſtea?*
PA. *Pro illó te deducam.* CH. *aúdio.* PA. *te eſſe íllum dicam.* CH. *intél!ego.*
PA. *Tu illís fruare cómmodis, quibus íllum dicebás modo:*
Cibum úna capias, ádſis, tangas, lúdas, propter dórmias:
Quandóquidem illarum néque te quiſquam nóvit, neque ſcit quí ſies.

73 *Ut mancipia haec, ita ut juſſit frater, deducam ad Thaidem*] Liber Bembinus & aliquot alii ex antiquis habent *ducam.* quod probo. & verſus conſtabit, ſi vel in *ita ut* non facias ſynaloepham: vel legas *ita uti.* FAERNUS.

Ita ut, quod & in Noſtris eſt, non poteſt eſſe Anapaeſtus. Recte illud alterum Faerni *Ita uti:* quod vir doctus adſciviſſe debuit. *Ducam* noſtri, duobus exceptis, omnes, non *Deducam.*

80 *Pro illo te ducam. Audio. Te eſſe illum dicam. Intellego*] Vir doctus, ultima, ait, in *Ducam* non eliditur, ob Diphthongum ſequentem. De illa Diphthongi vi mera hallucinatio eſt. Idem tamen malit *Deducam*, ſi per codices liceret. Sane licet; nam omnes noſtri, demptis duobus, *Deducam:* quibus etiam nolentibus ſic corrigi neceſſe eſt. Porro omnes noſtri cum Edd. vett. *Te illum eſſe.* Sed *Illum* in Arſi eſſe debet.

81 *Quibus tu illum dicebas*] Melius abſque *Tu* cum codice Petrenſi.

83 *Neque quiſquam te novit*] In l. o. eſt, *neque te quiſquam.* FAERNUS. Sic & omnes noſtri; accentu id poſtulante.

84 *Praeterea forma, aetas*] O. fere libri, & in iis antiqui, & Donatus, *forma & aetas:* quod ſi recipimus, verſus eſt iambicus tetrameter acatalecticus: ſin aliter, trochaicus. FAERNUS.

Praeterea forma & aetas ipſa eſt,
facile ut pro eunucho probes.

Donatus: *Forma & aetas ipſa eſt: Deeſt, In te.* Recte hoc: nam cum *Illarum quiſquam* proxime dixerit; cujus *aetas & forma* ſit, in ambiguo eſt. Atqui etſi ſententia *In te* ſubintelligi poſtulet, in ſermone hoc ſubintelligi non conceditur. Codex C. C. *Praeterea forma & aetas ipſe es; Es*, inquam, non *Eſt.* Vide, an ex veſtigio tam tenui verum ſubodoratus ſim:

Praeterea forma & aetate ipſe es,
facile ut pro eunucho probes.

Es forma, ut And. I, 1, 95. *Erat forma honeſta & liberali.*

Praetérea forma et aétate ipse es, fácile ut pro eunuchó probes.
CH. *Dixti pulchre: númquam vidi mélius consilium dari.*
Age eámus intro nunc ïam: orna me, ábduc, duc, quantúm potest.
PA. *Quid agís? jocabar équidem.* CH. *garris.* PA. *périi, quid ego egí miser?*
Quo trúdis? perculerís jam tu me. tíbi equidem dicó, mane.
CH. *Eámus.* PA. *pergin?* CH. *cértumst.* PA. *vide ne nímium calidum hoc sít modo.*
CH. *Non ést profecto: síne.* PA. *at enim istaec ín me cudetúr faba.* CH. *ah!*
PA. *Flagítium facimus.* CH. *án id flagitiumst, si ín domum meretríciam*
Dedúcar, et illis crúcibus quae nos nóstramque adulescéntiam
Habent déspicatu, & quaé nos semper ómnibus cruciánt modis,
Nunc réferam gratiam: átque eas itidem fálliam, ut ab illis fállimur?

86 *Age eamus intro: nunc jam orna me, abduc, duc, quantum potest*] Lege et distingue:

Age eamus intro nunc ïam: orna me, abduc, duc, quantum potest.

Sic Adel. II, 1, 14. *I intro nunc ïam.* And. I, 1, 144. *Eamus nunc ïam intro.* *Quantum potest*, veteres G. Fabricii, & codex Bembinus, Bembo ipso teste. Ita noster passim.

89 *Vide ne nimium callidum hoc sit modo*] Donatus & *callidum*, & *calidum* legi affirmat: sed *callidum* videtur magis probare, nulla quidem ratione: cum potius Parmeno, praeceps & inconsultum hoc consilium afferat, quam versutum: & dictionem, *callidum*, quae primam habet productam, versus ratio non admittat, nisi forte ex magna licentia, demendo in scansione unum *l*. Mihi libros scriptos Donati consideranti, videtur omnis expositio hujus loci esse corrupta; omninoque legendum *calidum* per unum *l*, & ex sensu & ex versu, ut & aliqui l. s. habent, & Robertus Stephanus impressit. FAERNUS. *Calidum*, quod & versus & sensus postulant, unus tantum ex nostris. *Calidum consilium*, Plautus, Livius &c.

90 P. *At enim isthaec in me cudetur faba. ah flagitium facimus*] In libro Bembino, & Victoriano, interjectio *ah*, Chaereae ascribitur, reliqua Parmenoni. FAERNUS.

93 *Habent despicatam*] Sic Donatus & omnes antiqui libri praeter Bembinum. & stat versus rejecta prima ejus syllaba in finem praecedentis. omnes alii libri recentes, *despectam* habent, ut Bembinus. FAERNUS.

Correctores, non Librarii, *Despectam* primi dederunt: nesciebant scilicet *Habent* in initio versus corripi solere. Sed aliud est: nam seu *Despicatum* sive *Despectam* velis, ad unum tantum nomen refertur, cum ad utrumque debeat, *Nos & nostram adolescentiam.* Praestabo tibi veram Poetae manum,

Habent despicatu.

An pótius par atque aéquum est, pater ut á me ludatúr dolis? 95
Quod quí rescierint, cúlpent; illud mérito factum omnés putent.
PA. *Quid istíc? si certumst fácere, facias: vérum ne post cónferas*
Culpam ín me. CH. *non faciám.* PA. *jubesne?* CH. *júbeo, cogo, atque ímpero;*
Numquám defugiam auctóritatem. PA. *séquere: di vortánt bene.*

ACTUS III. SCAENA I.

THRASO miles. GNATHO. PARMENO.

TH. *MAGNA'S vero agere grátias Thaís mihi?*

Despicatu vetuste, pro *Despicatui.* ut Heaut. II, 3, 116.

Quapropter haec res ne utiquam neglectu est mihi.

Habent despicatui; ut Poen. III, 3, 13. *Habere quaestui.* Menaech. IV, 3, 19.

Quando tu me bene merentem tibi habes despicatui;
Aliam posthac invenito, quám habeas frustratui.

Unde & in Caſ. II, 2, 15.

Vir me habet pessimis despicatam modis:

libenter legerim, *Despicatu.*

95 *An potius haec pati? aequúm est fieri ut a me ludatur dolis, Quod qui rescierint culpent, illud merito factum omnes putent*] Liber Bembinus & omnes alii antiqui pro *pati* habent *patri.* ac Donatus quoque, licet aliquà ex parte corruptus: nam quamvis citando haec verba dicat *pati:* tamen in expositionis progressu legit *patri.* & sane *pati* nullum habet sensum; *patri* autem si legas, sensus est: cur non has meretrices debeam fallere? an potius aequum est, haec a me fieri adversus patrem, ut eum ludam dolis, pecuniam scilicet ab eo per fallacias auferendo, quam in amores & voluptates meas insumam? cum liceat, fallendo has meretrices, cupiditatem meam, sine ullo sumptu aut dispendio explere. illud enim si facerem, id est, si patrem dolis luderem, qui hoc rescierint, culpent; hoc autem, id est, a me deceptam esse meretricem, merito factum omnes putent. atque hunc esse germanum sensum poetae, omnia fere argumenta comica ostendunt, ubi plerumque inducuntur adulescentes amatores patribus struere fallacias, ad pecuniam auferendam, quam meretricibus aut lenonibus dent. huc etiam spectant & ea quae supra dixit, *o infortunatum senem;* & ea quae infra, *Eam confeci, sine molestia, sine sumptu, sine dispendio;* nam si sumptus intervenisset, utique eum a patre oportuisset auferri. FAERNUS.

De sententia loci satis constat: de verbis dispiciendum est. *Haec pati* nostri omnes; nisi quod unus vetustus a manu prima *Patri.* & postea *Pati* factum. Unde istud *Pati* processit? suberat aliquod mendum. Si enim a principio *Patri* ibi fuisset, vix umquam in *Pati* degenerasset. Praeterea, quaenam ista sunt *Haec?* nempe *in domum meretriciam deduci, crucibus illis gratiam referre.* An *haec patri fieri* possunt? Haeret hic aqua: & sapuit T. Faber, qui *Hoc* corrigebat; & ad sequentia retulit, *Ut a me laudatur dolis:* quem frustra ob id sugillat vir eruditus. Sed, ut dixi, altius aliquod latet ulcus, unde illud *Pati* profluxit. Vide an re-

GN. *Ingéntis.* TH. *ain tu, laétaſt?* G. *non tam ipſó quidem*
Donó, quam abs te datum éſſe: id vero ſério
Triúmphat. P. *huc províſo ut ubi tempús fiet,*
Dedúcam. ſet eccum mílitem. TH. *eſt iſtúc datum*
Profécto, ut grata mihi ſint quae facio ómnia.
GN. *Advórti hercle animum.* TH. *vél rex ſemper máxumas*
Mihi agébat quicquid féceram; aliis nón item.
GN. *Labóre alieno mágno partam glóriam*
Verbís ſaepe in ſe tránſmovet, qui ſál habet,
Quod in té eſt. TH. *habes.* G. *rex te érgo in oculis.* TH. *ſcilicet.*

cte ſanaverim: abſit modo ut infundas ſuccum loliginis:

An potius par atque aequum eſt, pater ut a me ludatur dolis?

Illud obſervabis; *Pater*, ut par eſt, in Arſi hic eſſe; cum in recepta lectione *Patri* vix audiatur.

98 *Jubeſne? Jubeo, cogo, atque impero*] Sic dedit Faernus: ſic & Nonius citat v. Cogere; non editus modo, ſed in codice noſtro veterrimo. Noſtri omnes hic cum vett. Edd. *Jubeo immo cogo.* Unde facile fuit refingere:

Juben? CH. *Jubeo? immo cogo atque impero.*

Niſi poſt *Jubeo* interrogationem ponas, putidum eſt *Immo:* ſed vel ſic, longe melius abeſt. Vir vero eruditus, qui libentius, ut ait, ſic legat:

Culpam in me. Non faciám. Juben? 'Immo jubeo, cogo, atque impero.

ut *Juben*, quod praecipuam emphaſin habere debuit, in Theſi ſupprimatur, alio mentem alio aurem diviſerat.

99. P. *Numquam defugiam auctoritatem. ſequere.* CH. *di vortant bene*] Accedo eorum ſententiae, qui putant has perſonas male eſſe inſcriptas; & priora quidem in perſona Chaereae continuanda, poſteriora Parmenoni tribuenda. ut *numquam defugiam auctoritatem*, in ore Chaereae ſit, perinde ac ſi dixiſſet, numquam negabo me tibi auctorem hujus rei fuiſſe. FAERNUS. Recte hoc: & aberrarunt omnes librarii, praeeunte Donato.

6 *Profecto mihi ut grata ſint quae facio omnia*] Alia verborum collocatio in o. l. s. & Donato invenitur, hoc modo,

Profecto ut grata mihi ſint quae facio omnia.

grata autem mihi, non jocunda mihi exponendum eſt, ſed talia, ut pro iis mihi gratia habeatur; ut & in Heautontim. *tum cum gratum mihi eſſe potuit, nolui*, id eſt, tum cum mihi potuit haberi gratia. FAERNUS. Etiam hoc recte: & eodem ordine noſtri.

10 *Verbis ſaepe in ſe tranſmovet, qui habet ſalem, Quod in te eſt*] Veterrimi quique codices & veteres Grammatici *Quod:* bene factum, & hoc veram nobis lectionem conſervavit, quam a multis jam ſaeculis diſcipulorum gratia corruperant Magiſtri. Lego enim,

Verbis ſaepe in ſe tranſmovet, qui ſal habet
Quod in te eſt.

Certe *Qui habet ſalem* non bene metro ſatisfacit: neque enim *Quabet* legi poterit per ſynaloepham; ut *Qui* non audiatur, & in quinta ſede Trochaeus ſit; neque *Qui* evitare ſynaloepham, cum in Arſi non locetur. *Sal* olim genere neutro erat. Varro apud Nonium v. Salis. *Et*

GN. *Gestáre.* T. *verum: crédere omnem exércitum,*
Consília. G. *mirum.* TH. *túm sicubi eum sátietas*
Hominum, aút negoti siquando odium céperat,
Requiéscere ubi volébat, quasi: nostín? G. *scio.*
Quasi ubi íllam expueret míseriam ex animó. TH. *tenes.*
Tum mé convivam sólum abducebát sibi. G. *hui,*
Regem élegantem nárras. TH. *immo síc homost:*
Perpaúcorum hominumst. G. *ímmo nullorum, árbitror,*
Si técum vivit. TH. *ínvidere omnés mihi,*
Mordére clanculum: égo non flocci péndere:
Illi ínvidere mísere: verum unús tamen
Inpénse, elephantis quem Indicis praefécerat:

postea id sal virgines vestales serra ferrea secant. Idem apud Charisium p. 82. *Nunc vides in conviviis ita poni & sal & mel. Quod Genus,* addit Charisius, *etiam Verrio placuit.* Fabianus apud eundem: *Cur sal aliud perlucidius, aliud inquinatius aut nigrius? quia sal ex arido congelatum est.* Priscianus p. 644. *Salem* gen. masc. ex hoc loco citat, *Qui habet salem, quod in te est:* & addit, *Inveniuntur tamen quidam vetustissimi etiam neutro genere hoc protulisse.* Cur autem vetustissimi? qui Terentio posteriores multo sunt. Idem paulo post p. 659. *Afranius in Compitalibus: Ut quicquid loquitur, sal merum est.* Huic consentit Lucretius,

Parvula pumilio; χαρίτων ἴα, tota merum sal.

Satis opinor de Neutro genere. Jam vero *Sal* syllabam productam esse testis Beda de metris p. 2359. *In monosyllabis producuntur, Ur ut Fur, Al ut Sal:* & mox: *Pes, sicut & Sal & Par, cum monosyllaba est, longa est.* Ausonius Epigr. 86.

Sal, oleum, panis, mel, piper, herba, novem.

12 *Gestare*] Omnes libri quotquot sunt, & antiqui & recentes, tum Terentii, tum Donati, habent *gestire.* quam lectionem admittentes, exponemus, laetum esse, & gaudere ex convictu, scilicet tuo: quod vero supra dictum est, *Rex te ergo in oculis*, hic subaudiemus vel habere, vel ferre. FAERNUS.

Codex tamen Bembinus, Bembo narrante, *Gestare:* atque ita duo ex nostris veterrimi. Miror, qui Faernus de hac lectione dubitare potuerit.

Ib. THR. *Verum credere omnem exercitum*] Pro *verum*, liber Bembinus habet, *vero:* quae vox est asseverantis, & in principio orationis ponitur ab respondente: ut in Adelphis,

An quicquam est etiam amplius?
Vero amplius.

FAERNUS.

Nostri omnes *Verum*, & recte. Par locus supra II, 3, 55.

PA. *Comites secuti scilicet sunt virginem.*
CH. *Verum: parasitus cum ancilla.*

18 *Immo sic homost Perpaucorum hominum. Immo nullorum arbitror*] In hac lectione *Hominum* non elidit ultimam: quod etsi Plautus sibi indulgeat in Caesura, numquam id facit Terentius. Lege itaque & distingue, *Immo sic homost: Perpaucorum hominumst. Sic homost,* absolute, ut Adelph. I, 2, 63. *Nam ita est homo.* Andr. V, 4, 16. *Sic, Crito, est hic: mitte. Perpau-*

Is úbi moleſtus mágis eſt, Quaeſo, inquám, Strato,
Eone és ferox, quia habés imperium in béluas?
GN. *Pulchré mehercle dictum et ſapientér. papae,*
Iuguláras hominem. quíd ille? TH. *mutus ílico.*
GN. *Quidni éſſet?* P. *di voſtrám fidem! hominem pérditum*
Miſerúmque: et illum ſácrilegum. TH. *quid illúd, Gnatho,*
Quo pácto Rhodium tétigerim in convívio,
Numquám tibi dixi? G. *númquam: ſed narra óbſecro.*
Plus mílies jam audívi. TH. *una in convívio*
Erat hic, quem dico, Rhódius adoleſcéntulus:
Forte hábui ſcortum: coépit ad id adlúdere,
Et me ínritare. quíd agis, homini inquam, inpudens?

corum hominumſt, abſolute, ut Horat. Serm. I, 9, 44.

Maecenas quomodo tecum,
Hinc repetit, paucorum hominum,
& mentis bene ſanae?

31 *Numquid tibi dixi?*] Liber Bembinus & omnes alii antiqui, *numquam*; quod magis videtur quadrare: nam ſi per *numquid*, interrogatus eſſet, ſuffeciſſet reſpondere, non: nunc per *numquam* interrogatus, appoſite per *numquam* reſpondet. FAERNUS. Quin & noſtri omnes, tribus exceptis, *Numquam.*

32 *Plus milies jam audivi*] Nec in libro Bembino, nec in Donato eſt dictio *jam*. itaque eam delevimus. FAERNUS.

Atqui noſtri omnes cum Edd. vett. agnoſcunt *Jam*: quod cur unius Bembini cauſa ejiciatur, nullus video. Phorm. III, 2, 2.

Audi quod dicam. At enim taedet
jam audire eadem milies.

34 *Forte habui ſcortum: coepit ad id adludere, Et me inridere*] *Adludere*, eſt adblandiri, oſculari, manum in ſcorti ſinum inſerere. Quo pertinent igitur *Me inridere?* aut cur hoc ultro narraret Thraſo? Praeter tamen Codices, Priſcianus clare agnoſcit p. 1187, & 1201. Donatus quoque *Inridere* legebat: *Vide*, inquit, *quemadmodum miles, dum multa ad dictum ſuum pervenire fateatur, interim quam contemptus ſit atque deriſus.* Ubi legendum, *Dum vult ad dictum ſuum pervenire, fateatur interim.* Pace tamen utriuſque, dico a manu Terentii fuiſſe,

Et me inritare.

Inritat ſine dubio amantem, qui eo praeſente amicam ejus contrectat. Heaut. III, 3, 4. in re ſimili,

Facis adeo indigne injuriam illi,
qui non abſtineas manum:
Novi ego amantium animum; advertunt graviter quae non cenſeas.

Recte igitur *Inritare*; & inritatus miles ſe dicto illo, quod memorat, ulciſcitur.

35 *Quid ais, inquam, homo impudens?*] Ita omnes antiqui libri: ſed recentiores *quid agis*. quod non diſplicet; nam miles facta, non verba caſtigat. ſane Bembinus pro *homo*, *homini*, in contextu habet. ut ſit impudens, abſolute: ut & apud Plautum, *quid ais impudens?* FAERNUS.

Quid ais, inquam, homo impudens? Repone,

Quid agis, homini inquam, inpudens?

Tres ex Noſtris, *Quid agis?* id eſt, quo manum inſeris? Illud *Ais* tum natum eſt, poſtquam *Inridere* ſe in-

Lepus túte es, et pulméntum quaeris? G. *há ha hae.*
TH. *Quid éſt?* G. *facete, lépide, laute, nil ſupra.*
Tuum óbſecro ne hoc díctum erat? vetus crédidi.
TH. *Audieras?* G. *ſaepe: et fértur in primís.* TH. *meumſt.*
GN. *Dolet díctum inprudenti áduleſcenti, et líbero.*
P. *At té di pèrdont.* G. *quíd ille quaeſo?* TH. *pérditus.*
Riſu ómnes qui aderant, émoriri: déníque
Metuébant omnes jám me. G. *non injúria.*
TH. *Set heús tu, purgon égo me de iſtac Tháidi,*
Quod eám me amare ſúſpicataſt? G. *nil minus.*

geſſit, pro *Inritare.* Recte autem Bembinus, *Homini inquam*: quo & Noſtri ſpectant, qui uno excepto omnes habent *Homo inquam*, non *Inquam homo. Quid agis, inpudens.* Plaut. Men. V, 1, 10.

Etiamne, inpudens,
Muttire unum verbum audes?

Noſter infra V, 2, 17.

Paulum quid. Eho paulum, inpudens?

36 *Lepus túte es, & pulpámentum quaerís. Ha ha hae*] Vides ut invenuſte accentus cadant: Vir eruditus, ut hoc effugiat, ex *Tute es et* dactylum facit: ſed *Es* apud veteres Comicos producte, opinor, ſemper. Repono,

Lepus túte es: & pulméntum quaeris? Ha ha hae.

Pulmentum id ipſum eſt quod *Pulpamentum*; & facile inter ſe permutantur. Plaut. Curcul. I, 1, 90.

Vultiſne olivas, aut pulpamentum, aut capparim?

ubi *Pulmentum* reponi verſus ipſe poſtulat; Scaligero olim corrigente, & nuper rurſus viro erudito. Poteris etiam hoc modo,

Lepus tute es: & pulpámen quaeris? Ha ha hae.

vel,

Lepus tute, pulpamentum quaeris? Ha ha hae.

Quocumque modo conſtituas, omnino melius eſt, ut per interrogationem proferatur. Vopiſcus in Numeriano c. 13. *Ipſi denique Comici plerumque ſic milites inducunt, ut eos faciant vetera dicta uſurpantes; Nam &* Lepus tute es & pulpamentum quaeris *Livii Andronici dictum eſt, multaque alia quae Plautus Caeciliuſque poſuerunt.*

38 *Tuum obſecro ne hoc dictum erat?*] O. l. s. & Donatus, *tuumne obſecro*: & hoc amplius, antiqui libri habent, *te*: ut ſit *obſecro te.* FAERNUS.

Tres ex noſtris *Te*, ceteri *Tuum ne obſecro.* Placet veterum Editionum lectio, *Tuum obſecro ne hoc dictum erat?* id eſt per Tmeſin *Tuumne obſecro.* Sic Eun. IV, 4, 53. *Utrum praedicem ne an taceam.* & Adel. III, 4, 19. *Utrum ſtudio ne id ſibi habet?* hoc eſt, *Utrumne.* Plaut. Truc. II, 7, 42.

Num óbſecro nam áriolus, qui ípſus ſe vérberat?

id eſt, *Numnam obſecro.*

40 *Dolet dictum imprudenti adoleſcenti & libero*] *Imprudens* hic in laude ponitur, ut And. V, 4, 8.

Aduleſcentulos, imperitos rerum, eductos libere.

Gnathonis verba ſunt, ex intimo adulatoriae artis penu petita. Egregie Donatus: 'Addidit paraſitus, 'quo gravius ſit Thraſonis dictum, 'commiſerationem ejus in quem dictum eſt: ſcit enim homines ſtultos malos videri velle.' Quid igitur cum illo facias, qui melius pu-

Immo aúge mágis ſuſpiciónem. TH. *cúr?* G. *rogás?*
Scin, ſiquando illa méntionem Phaédriae
Facit aút ſi laudat; te út male urat? TH. *ſéntio.*
GN. *Id út ne ſiat, haéc res ſolaſt rémedio.*
Ubi nóminabit Phaédriam, tu Pámphilam
Contínuo, ſiquando illa dicet, Phaédriam
Intrómittamus cómiſſatum: Pámphilam
Cantúm, tu, provocémus. ſi laudábit haec
Illíus formam: tu hújus contra. dénique
Par tú pari reférto, quod eam mórdeat.

tat; ut Thraſoni hic verſus tribuatur? Idne ut Thraſoni doleat dictum, quod dictum eſſe hic gloriatur? At ſic, ait, melius Thraſonem excipit Gnatho, *Quid ille quaeſo?* Itane melius? at quemnam tum Parmeno excipiet, *At te di perdant?* Thraſonem ſcilicet perdant, non quem voluit Gnathonem.

45 *Quod eam me amare ſuſpicatur?*] O. l. s. & Donatus, *ſuſpicata eſt?* FAERNUS. Ita & noſtri plerique omnes.

46 *Immo magis auge ſuſpicionem*] O. l. s. *Immo auge magis.* FAERNUS. Sic & noſtri univerſi.

52 *Intromittamus commeſſatum*] Vaticanus & Baſilicanus *commiſatum* habet: itemque Bembinus, ſed is per duo *s*, & in ejus margine aſcriptum eſt, *Commiſſatio eſt proprie convivium meretricum & adoleſcentulorum.* FAERNUS.

Siquando illa dicet, Phaedriam
Intromittamus commiſſatum: tu
Pamphilam
Cantatum provocemus.

Ubi illud *Tu* ultra metrum excurrit. Cui vitio ut occurratur, vir eruditus poſt alios *In* praecedenti verſui apponit; ut ſic legatur,

Phaedriam in-
Tromittamus commiſſatum: tu
Pámphilam.

Nonne belle cadunt accentus? Quanti eſt, ex Horatii praecepto non digitis modo, ſed & aure legitimum ſonum callere? Noſtri fere omnes cum Edd. vett. non agnoſcunt illud *Tu.* Recte. Sic ergo locus conſtituendus eſt, minima mutatione:

Siquando illa dicet, Phaedriam
Intromittamus commiſſatum: Pamphilam
Cantum, tu, provocemus.

Cantum a Canere, non *Cantatum*: Pamphila haec (I, 2, 5.) *fidibus ſciebat.* Atqui in hac re proprium eſt *Canere.* Cicero Tuſc. I, 2. *Epaminondas fidibus praeclare ceciniſſe dicitur.* Quintil. Inſtit. I, 10. *Duces maximos & fidibus & tibiis ceciniſſe traditum.* *Comiſſatum,* non *commiſſatum;* prima ſcilicet producta a Graeco κωμάζειν. Apud. Cic. Ep. Fam. I, IX. hi ſex verſus adducuntur, ubi editum eſt, *Tu Pamphilam Cantatum provocemus.* Excutiant, quibus copia eſt, veteres ibi codices.

55 *Par pro pari referto, quod eam mordeat*] Ita eſt in antiquis libris, quod teſtatum relinquere voluimus, ne quis amplius hanc lectionem in dubium vocet. FAERNUS.

A quattuor noſtris *Pro* abeſt. Apud Ciceronem quoque in diverſa abeunt Codices, quos Interpretes ibi conſuluerunt; ita tamen ut plures habeant *Par pari referto;* quomodo & Servius citat ad Aen. I, 265. Noſter, Phorm. I, 4, 35.

TH. *Siquidém me amaret, tum ístuc prodesſét, Gnatho.*
GN. *Quando illud quod tu dás, exſpectat átque amat,*
Jam dúdum te amat: jámdudūm illi fácile ſit
Quod dóleat: metuit ſémper, quem ipſa núnc capit
Fructúm, ne quando irátus tu alio cónferas
TH. *Bene díxti: ac mihi iſtuc nón in mentem vénerat.*
GN. *Ridículum: non enim cógitaras: céterum*
Idem hóc aut melius túte inveniſſés, Thraſo.

ACTUS III. SCAENA II.

THAIS. THRASO. PARMENO. GNATHO. PYTHIAS ancilla.

TH. *AUDI'RE vocem víſa ſum modo militis.*
Atque éctum. ſalve, mí Thraſo. THR. *o Thaís mea,*

Hem iſtuc ſerva: & verbum verbo, par pari ut reſpondeas.

Ep. Attic. XVI, 7. *Provide, ſi cui quid debetur, ut ſit, unde par pari reſpondeatur.* Sane fruſtra quaeritur aliud locutionis hujus exemplum, *Par pro pari referre.* Cur igitur in ipſorum codicum diſſidio non liceat reponere,

Denique
Par tu pari referto, quod eam mordeat.

Tu & ſententiae adprime convenit, quater repetitum; & facile excidere potuit, deinde ad verſum fulciendum *Pro* ſubſtitui.

58 *Jam dudum amat te*] Ex o. l. s. ita colloca, *jamdudum te amat.* verſum autem ſuſtenta, non faciendo colliſionem. FAERNUS.

Recte hoc: colliſio non fit, quia in ictu eſt *Te*, & prima ſyllaba Anapaeſti. Omnes noſtri in hac lectione conſentiunt.

59 *Metuet ſemper quem ipſa nunc capit*] Liber Bembinus & aliqui alii, *metuit.* utrumque ſtare poteſt. FAERNUS.

Noſtri omnes *Metuet.* Utrumvis ſe ſatis probat; tamen *Metuit* malo; quia jam diu locum in Textu obtinuit.

63 *Idem hoc tute melius quanto inveniſſes, Thraſo!*] Si *Idem* eſt, quomodo *melius?* Repono,

Idem hoc aut melius tute inveniſſes, Thraſo.

And. IV, 1, 57.

Parum ſuccedit quod ago: at facio ſedulo:
Vel melius *tute* reperi, *me miſſum face.*

Phor. I, 4, 50.

Nunc ipſaſt opus ea, aut, *ſiquid poteſt,*
Meliore *& callidiore.*

7 *Ex homine hunc natum dicas*] Quicquid hoc ſit, ſine dubio opprobrii loco eſt; *Dicas Gnathonem ex homine natum eſſe.* Quo homine? Thraſone ſcilicet: ita ſunt ſtultitia pares. Sic explicant, qui ſimplicius agunt: nam plerique caute & verſute, quaſi ſcopulum, hunc locum praetereunt. Ergo Gnatho, provecta ſatis aetate, quippe qui patria bona jam abligurierat, dicatur natus eſſe ex Thraſone juvene? Si hoc placet & fautores invenit; omnia protinus ſint alba. Parmeno inducitur, ut homo *callidus & diſertus*, & a principio ad finem uſque eas partes tutatur. Cum miles beneficium ſuum amicae oggerit

Meum suávium, quid ágitur? ecquid nós àmas
De fídicina istac? P. *quám venuste! quód dedit*
Princípium adveniens! TH. *plúrimum meritó tuo.*
GN. *Eámus ergo ad cénam: quid stas?* P. *hem álterum:*
Abdómini hunc natum dícas. THR. *ubi vis, nón moror.*
P. *Adíbo, atque adsimulábo quasi nunc éxeam.*
Itúran, Thais, quópiam es? TH. *ehem, Pármeno,*
Bene fécisti: hodie itúra. P. *quo?* TH. *quid, hunc nón vides?*
P. *Video, ét me taedet. úbi vis dona adsúnt tibi*
A Phaédria: THR. *quid stámus? cur non ímus hinc?*
P. *Quaeso hércle ut liceat, páce quod fiát tua,*
Dare huíc quae volumus, cónvenire et cónloqui.
THR. *Perpúlchra credo dóna, aut nostris símilia.*

& quasi exprobrat; castigat hoc Parmeno, *Quod dedit principium adveniens!* Cum edax Parasitus, ventri deditus, ejusque solius memor, ex illo principium det,

Eamus ergo ad cenam: quid stas? nihilne Parmeno apposite & πρὸς τὴν γαστέρα? nihil, nisi id frigidum, Qualis herus, talis servus: Qualis rex & praebitor, talis parasitus? Immo, vel Terentii causa, melius quid suggeremus:

GN. *Eamus ergo ad cenam: quid stas?* PA. *hem alterum:*
Abdomini hunc natum dicas.

Recte de Parasito, qui de ventre solo cogitaret. Cicero in Pisonem c. 17. *Ille gurges atque heluo; natus abdomini suo, non laudi atque gloriae.* Trebellius Gallieno c. 16. *Natus abdomini & voluptatibus, dies ac noctes vino & stupris perdidit orbem terrarum.* Ceterum, cum *Hunc* & *Hanc* passim corripiant Comici, inde factum ut qui per se Creticus esset *domini;* addito *Hunc*, *domini hunc*, dactylus fiat: & additione plurium consonantium brevior evadat: ut v. mox decimo, *Quo? quid hunc* pro dactylo est. Vel potius *Abdomini* pronuntiatur, quasi esset *Abdomni*, ut Hec. III, 1, 1. *Nemini* quasi *Nemni*.

10 *Quid hunc vides?*] Legitur in o. l. s. & apud Donatum, *quid, hunc non vides?* itaque & Robertus Stephanus impressit. stat autem versus eliso *d*, ex *quid*. FAERNUS.

Benefecisti. hodie itura. Omnes omnino nostri cum Edd. vett. *Bene pol fecisti.* Fieri potest, ut vetuste dederit Noster,

Bene pol fecsti, hodie itura.

ut *Duxti*, *dixti*, *scripsti*, *discesti*, *emunxti*, *extinxti*, *gesti*, *amisti*, *occlusti*, & alia, Plautus & Noster; quin & partim Virgilius atque Horatius. *Hunc non vides*, Nostri universi.

15 *Haut nostris similia*] *Aut*, melius mihi videtur, ut perseveret ironia per particulam disjunctivam. FAERNUS.

Perpulchra, credo, dona, aut nostris similia.

Ita recte dedit Faernus; dum ejus, credo, Codices, ut nostri omnes, haberent *Haut;* & plausores sibi multos repperit. Viro tamen docto frigidum videtur *Aut*, & a magistro suo desciscens in textum adscivit *Haut.* Atqui sua Thraso dona pul-

P. *Res indicabit. heús jubete istós foras*
Exíre, quos jussi, ócius. procéde tu huc.
Ex Aéthiopia est úsque haec. THR. *hic sunt trés minae.*
GN. *Vix.* P. *úbi tu es, Dore? accéde huc. hem eunuchúm tibi,*
Quam líberali fácie? quam aetate íntegra?
TH. *Ita mé di ament, honéstus est.* P. *quid tu aís, Gnatho?*
Numquid habes quod contémnas? quid tu autém, Thraso?
Tacént: satis laudant. fác periclum in líteris,
Fac ín palaestra, in músicis: quae líberum
Scire aéquom ést adulescéntem, sollertém dabo.
THR. *Ego illum eunuchum, si ópus siet, vel sóbrius.*
P. *Atque haéc qui misit, nón sibi soli póstulat*
Te vívere, et sua caúsa excludi céteros;
Neque púgnas narrat, néque cicatricés suas
Osténtat; neque tibi óbstat, quod quidám facit:

chra esse arbitratus est: hoc certum. Ergo ex ista sententia sic locutus est miles:

Perpulchra credo dona, haut pulchris similia.

Satine placet? Nonne hoc percepisse, Si ab Ironia incipiat sententia, in eadem necesse esse ut desinat? Atqui Codices, ait, & Priscianus p. 983. *Haut.* Ita est, & id norat Faernus; sed fragmenta ejusmodi mendosissime feruntur, praeterquam in illo verbo, cujus gratia citantur. In isto Prisciani loco ut *Haut* pro *Aut*; ita *Munera* pro *Dona* etiam in scriptis exemplaribus. Num sic quoque hic legemus? At alibi p. 1041. eundem locum laudans *Dona* habet; & ibi duo Codices Collegii Caiensis *Aut* plane, non *Haut.*

26 *Si sit opus vel sobrius*] Liber Bembinus, *si opus sit;* sed hic non fiet synaloepha: quam licentiam vitaremus, si legeremus, *si opus fiet,* ut omnes alii l. s. & Donatus. FAERNUS.

Ita & Nostri. Mox v. 32. pro *Sat habet si tum recipitur,* dedit Auctor, *Sat habet túm si recipitur.*

36 *Quem ego esse puto infra onmes infimos*] Hic quoque magna facta est transpositio, contra omnium librorum fidem sic habentium, *quem ego esse infra infimos omnis puto.* & Donati quoque, nisi quod habet, *infra esse.* FAERNUS.

Et Nostri etiam *Esse infra;* sed Donati lectio *Infra esse* verissima est, ut *Infra* sub ictum veniat. Etsi Priscianus p. 992. *Esse infra;* etiam MStus.

37 *Nam qui huic animum adsentari induxeris*] In hac lectione *Animum* in Thesi totum occultatur. Lege cum duobus ex nostris, & Edd. vett.

Homines: nam qui huic adsentari animum induxeris.

38 *E flamma te petere cibum posse arbitror*] Victorianus liber & alii plerique, ac Donatus, *E flamma petere te cibum p. a.* qui melior est numerus. FAERNUS.

Recte: etsi ex Nostris tres tantum sic habeant.

40 *Postea continuo exeo*] Liber Bembinus, *post.* sed & Donatus ita etiam legi affirmat. sustentatur au-

Verum úbi molestum nón erit, ubi tú voles,
Ubi témpus tibi erit, sát habet, tum si récipitur.
THR. *Appáret servom hunc ésse domini paúperis*
Miserique. G. *nam hercle némo posset, sát scio,*
Qui habéret qui paráret alium, hunc pérpeti.
PA. *Tace tú: quem ego infra esse infimos omnís puto*
Hominés: nam qui huic adséntari animum indúxeris,
E flámma petere té cibum posse árbitror.
THR. *Iamne imus?* TH. *hos prius íntroducam, & quaé volo*
Simul ímperabo: póstea continuo éxeo.
THR. *Ego hinc ábeo. tu istanc ópperire.* P. *haut cónvenit*
Una íre cum amica ímperatorem ín via.
THR. *Quid tibi ego multa dicam? domini símia es.*
GN. *Ha ha hé.* THR. *quid rides?* G. *istud quod dixtí modo:*
Et illúd de Rhodio díctum in mentem cúm venit.

tem versus non faciendo synaloepham in *continuo exeo.* FAERNUS.

Donatus & *Postea* & *Post* legi dicit: prius recte habent nostri codices. In *Continuo* non potest non fieri synaloepha.

41 *Ego hinc abeo. tu istam opperire*] O. l. s. *istanc;* sed ut versus stet, prima hujus versus syllaba praecedenti attribuetur, vel *abeo* in pyrrichium contrahetur. FAERNUS.

Tres ex Nostris *Istanc. Hinc,* & similia, in versus initio corripi, frequentissimum.

42 *Una ire amica cum imperatorem in via*] *Cum amica* lege ex Donato, & o. l. s. nec versui timendum, si in *cum* non fiat elisio. sane liber Bembinus habet *in viam.* FAERNUS.

Nostri omnes cum Edd. vett. *Cum amica. Cum* in ictu non eliditur.

43 *Quid tibi ego multa dicam? domini similis es*] Magnum vero opprobrium! quasi non laudandum optandumque sit in famulo, ut domino similis sit, servus libero & ingenuo. Priscianus tamen clare agnoscit *Similis,* p. 1125, & 1192. Non fatuum, opinor, dictum Thrasoni daret Poeta, sed militare potius & inurbanum. Scripsit fortasse Terentius:

Quid tibi ego multa dicam? domini culcita es.

Plane ut apud Plautum *Heri culcitella.* Most. IV, 2, 56. *Novit herus me.* TH. *suam quidem pol ipse culcitellam oportet.* Sic Dolabella, apud Sueton. Caes. 49. *Spondam enim interiorem regiae lecticae* appellabat. Atque inde est, quod hoc audito Gnatho cachinnum tollit, atque hoc *modo dictum* & illud prius *de Rhodio* una jungit, ut in eodem genere salsa & faceta. Sed aliud succurrit castius honestiusque & receptae lectioni propius; *Domini simia es.* Hoc est, Domini es imitator & adulator; utrumque enim notat Πιθηκίζειν. Plinius Epist. I, 5. *Atro ut librum recitaret publicaretque, in quo Rusticum insectatur, atque etiam* Stoicorum simiam *appellat.* Praeterea facie turpi es, quali est simia. Plaut. Most. IV, 2, 4.

Vide ut fastidit simia.

45 *Et illud de Rhodio dictum in mentem venit*] Liber Bembinus &

Set Tháis exit. THR. *ábi prae: cura ut ſint domi*
Paráta. G. *fiat.* TH. *diligenter, Pýthias,*
Fac cúres, ſi forte húc Chremes advénerit,
Ut óres, primum ut rédeat: ſi id non cómmodumſt,
Ut máneat: ſi id non póterit, ad me addúcito.
PY. *Ita fáciam.* TH. *quid? quid áliud volui dícere?*
Ehem cúrate iſtam diligenter vírginem:
Domi ut ſítis, facite. THR. *eámus.* TH. *vos me ſéquimini.*

ACTUS III. SCAENA III.

CHREMES. PYTHIAS ancilla.

CH. *PROFECTO quanto mágis magiſque cógito,*
Nimírum dabit haec Tháis mihi magnúm malum:
Ità me áb ea aſtute vídeo labefactárier,
Iam túm cum primum júſſit me ad ſe adcérſier.
Rogét quis, quid tibi cúm ea; ne norám quidem.
Ubi véni, cauſam, ut ibi manerem, répperit:

Victorianus poſt vocem *dictum*, habet adverbium *cum.* & ſubaudiendum eſt, rideo: nec verſus repugnat. FAERNUS.

Lege ergo, *Dictum in mentem cum venit;* non ut Faernus in textu, *Dictum cum in mentem venit.* Noſtri omnino neſciunt illud *Cum.*

46 *Ut ſint domi Parata omnia*] Vox *omnia*, nec in ullo l. s. legitur, nec in Donato: ſine qua dictione verſus optime ſtat. FAERNUS.

Abi, praecurre, ut ſint domi Parata] Diſtingue & lege, *Abi prae: cura ut ſint domi Parata. Cura* Palmerii correctio eſt, & quidem egregia. Adel. II, 1, 13.

Abi prae ſtrenue; ac forem aperi. *Omnia* nuſquam comparet in libris noſtris.

48 *Si Chremes huc forte advenerit*] Liber Bembinus *hoc*, pro *huc*, ut Virgilius: *Hoc tunc ignipotens*, pro *huc.* FAERNUS. Melius duo Noſtri cum Edd. vett. & Donato,

Fac cures: ſi forte huc Chremes adveuerit.

49 *Ut ores, primum ut maneat: ſi id non commodumſt, Ut redeat: ſi id non poterit, ad me adducito*] Sic codices ubique omnes. Sed inverſo ordine repone: *primum ut* redeat, *ſi id non commodumſt, ut* maneat. Id Pythias ipſa tibi approbabit Scaena ſequente:

Thais maxumo
Te orabat opere, ut cras redires.

(Hic, primum *Redeat* habes.)

Non poſſum, inquam. At tu aput nos hic mane.

(en tibi, *Ut maneat.*) Poſtremo,

Amabo ut illuc tranſeas, ubi illaſt.

53 *Domi adſitis facite*] Lege, *Domi ut ſitis, facite.* V, 2, 2. *Domi erant.* And. IV, 2, 3. *Domi ero.*

3 *Ita me video ab ea aſtute labefactarier*] Quinque modis ordo horum verborum in codicibus variatur: qui omnes metro ſatisfaciunt, ſi ad digitos exigas. Sed, qui auri plus placet, hic eſt, qui & codicum eſt plurium:

Ita me ab ea aſtute video labefactarier.

Ait rém divinam féciſſe, et rem ſériam
Velle ágere mecum. jám erat tum ſuſpício,
Doló malo haec fieri ómnia. ipſa accúmbere
Mecúm; mihi ſeſe dáre: ſermonem quaérere.
Ubi fríget, huc evâſit, quam pridém pater
Mi et máter mortui éſſent. dico, jám diu.
Rus Súnio ecquod hábeam, et quam longe á mari.
Credo eí placere hoc, ſpérat ſe a me avéllere.
Poſtrémo, ecqua inde párva periiſſét ſoror;
Ecquís cum ea una; ecquíd habuiſſet cúm perít;
Ecquís eam poſſet nóſcere. haec cur quaéritet?
Niſi ſi ílla forte, quae ólim periit parvola,
Eam ſéſe intendit éſſe, ut eſt audácia.
Verum éa ſi vivit, ánnos natast ſédecim:
Non májor: Thais, quám ego ſum, majúſculaſt.
Miſít porro orare, út venirem, ſério.
Aut dícat quid volt, aút moleſta né ſiet.
Non hércle veniam tértio. heus heus, écquis hic?

5 *Roget quis, quid tibi cum illa; ne noram quidem*] Omnes noſtri, uno dempto, *cúm ea*. Anapaeſtus eſt, abſque ſynaloepha.

8 *Jam tum erat ſuſpicio*] Erige hoc per accentus: *Jám erat túm ſuſpicio.*

13 *Rus Sunii ecquod habeam*] Libri antiqui fere omnes, *& quod haberem:* quod magis conſequens & praecedentibus, & ſequentibus verbis eſt. FAERNUS.

Atqui illud *Haberem* a Correctoribus eſt: Noſtri univerſi *Habeam;* & recte. Illa, ſane tempore praeterito, quia abierant, perierant, nuſquam erant: Hoc vero, praeſenti *Habeam*, quia & rus & dominus adhuc ſuperſunt. Porro *Sunio*, non *Sunii;* non enim oppidum hic ſed regionem notat.

16 *Quid habuiſſet*] Lege, ut cetera, *Ecquid habuiſſet.*

18 *Niſi illa forte*] Liber Bembinus, *niſi ſi illa forte.* FAERNUS. Sic & noſtri fere omnes.

19 *Soror: hanc ſe intendit eſſe, ut eſt audacia*] Eugraphius hunc verſum ſic citat,

Eam ſeſe intendit eſſe, ut eſt audacia.

Egregie: & dele *Soror*, quod tertio abhinc verſu jam venerat, & putide hic repetitur.

21 *Ego quam ſum majuſcula eſt*] O. l. s. *quam ego ſum.* & ſuſtentatur verſus, non facta colliſione in *quam ego.* FAERNUS.

Ita noſtri quoque univerſi; & Priſc. p. 609. *id eſt, parvo major quam ego.*

23 *Aut dicat quod volt*] Quattuor noſtri cum Edd. vett *quid volt.* Recte. And II, 6, 18. *Quin dic quid eſt.* Si *Quod*, tum praecedere debet *Quid.* And. I, 1, 18.

Quin tu uno verbo dic, quid eſt quod me velis.

24 *Heus heus.* PY. *hic quid eſt? CH. Ego ſum Chremes*] Apparet Donatum omnia haec uni Chremetis perſonae attribuere: praeterea o. l. s. recentes habent, *quis hic eſt?* ve-

Ego sum Chremes. PY. *o capitulum lepidissimum.*
CH. *Dico ego mi insidias fieri?* PY. *Thais maxumo*
Te orabat opere, ut cras redires. CH. *rus eo.*
PY. *Fac amabo.* CH. *non possum, inquam.* PY. *at tu aput nos hic mane,*
Dum redeat ipsa. CH. *nil minus.* PY. *cur mi Chremes?*
CH. *Malam rem hinc ibis?* PY. *si istuc ita certumst tibi,*
Amabo, ut illuc transeas ubi illast. CH. *eo.*
PY. *Abi, Dorias, cito hunc deduc ad militem.*

ACTUS III. SCAENA IV.

ANTIPHO adulescens.

AN. *HERI aliquot adulescentuli coiimus in Piraeo,*
In hunc diem ut de symbolis essemus. Chaeream ei rei
Praefecimus: dati anuli: locus, tempus constitutumst.

tusti vero & Donatus, *ecquis hic est?* in Bembino tamen adjectum fuit alia manu verbum, *est:* quo nos propter versum detracto, eam lectionem tenemus. FAERNUS.

Recte haec omnia. Plaut. Amphit. IV, 1, 12. & Bacch. IV, 1, 10.
Heus ecquis hic est? ecquis hoc aperit ostium?

28 *At apud nos hic mane*] O. l. s. post *at*, habent pronomen *tu.* versus autem stat si ex *apud*, *d* elidas. FAERNUS. Sic nostri omnes.

30 *Malam rem hinc ibis*] Liber Bembinus & omnes fere libri recentes, *hinc abis.* ita & Donatus, nisi quod non habet vocem *hinc.* sustentatur versus non faciendo collisionem. FAERNUS.

Malam rem hinc abis. Sic dedit Faernus; dum codici Bembino in servitutem se addicit. Nostri plerique omnes *Ibis;* nec aliter versus sustentatur.

32 *Deduc*] Nostri omnes cum Edd. vett. *Deduc.* ut alibi *Abduc.*

1 *Coiimus in Piraeo*] Tres ex nostris meliores *Coiimus,* ut III, 5, 45. *Iit, lavit, rediit.* Omnes autem *Piraeo,* non ut nunc legitur apud Cic. ad Att. VII, 3. *Piraeum.* Recte: non enim ex urbe in Piraeum, sed in Piraeo ubi custodes erant publice (II, 2, 59.) *Coierunt, convenerunt, consenserunt, pepigerunt.*

6 *Dedere illum ut quaeram*] O. l. s. numero meliore sic habent, *dedere ut illum quaeram.* FAERNUS. Sic nostri omnes & Edd. vett.

7 *Idque adeo visam, si domist*] Sic dedit Faernus; sed nihil ad locum annotavit. Nostri omnes cum Edd. vett. *Ibo ad eum;* quod in contextum recepit vir eruditus, *Idque adeo* ejecto. Temere factum; & nolim imitari. Codex enim Bembinus, ipso Bembo teste, *Idque adeo.* Equidem, si *Ibo ad eum* adsciscerem, post *Ibo* subdistinguerem, hoc modo:
Ibo, ad eum visam si domi est.
ut Hec. I, 2, 114. *Iit visere ad eam.* II, 1, 40. *Visentem ad eam.* III, 2, 4. *Nunc ad eam visam.* Plaut. Menaech. I, 1, 32. *Nunc ad eum inviso.* Bach. III, 5, 4.

Praetériit tempus, quo in loco dictúmst, parati nihil est.
Homo ipse nusquamst: neque scio quid dicam, aut quid conjéctem.
Nunc mi hóc negoti céteri dedére, ut illum quaéram.
Idque ádeo visam, sí domist. set quisnam a Thaide éxit?
Is ést, an non est? ipsus est. quid hoc hóminis? quid hoc ornátist?
Quid illúd malist? nequeó satis mirári neque conjícere.
Nisi quícquid est, procul hinc lubet prius quíd sit sciscitári.

ACTUS III. SCAENA V.

CHAEREA. ANTIPHO.

CH. *NU'MQUIS hic est? némo est. numquis hínc me sequitur? némo homost.*
Jámne rumpere hóc mihi licet? pró supreme Júppiter!

Ibo & visam huc ad eum, si forte est domi.

Certe, si *ibo ad eum*, & mox, *visam si domi est* dicas; bis idem dixeris, ut ex Phormione patet, V, 8, 5.

PH. *Demiphonem*, si domi est,
Visam, *ut quod.* DE. *At nos* ad te ibamus, *Phormio.*

Idque adeo visam, perinde ac *Itaque adeo*, satis se vetustate sua & elegantia commendat. Phorm. V, 8, 13.

Idque *ad vos venio nuntiatum, Demipho,*
Paratum me esse.

Heaut. I, 1, 122.

Ibo adeo *hinc intro:* set *quid crepuerunt fores?*

Ubi illud *Set* in memoriam mihi redigit, alterum quoque hujus versus colon mendose ferri:

Idque adeo visam si domist: quisnam hinc ab Thaide exit?

Omnes nostri cum vett. Edd. *Set quisnam:* syllaba supervacua. Faernus *Set* ejecit: ego cum codice in Bibliotheca publica *hinc* ejicio: *Set* enim huic loco aptissimum. Vide ad And. IV, 1, 59.

8 *Quid hoc hominis? qui hic ornatust?*] Aliquot ex nostris, *Quid hoc ornatist?* Recte, ut supra II, 2, 6. *Quid istuc, inquam, ornatist?* Ubi recte Donatus: 'Scire 'nos convenit, cum recto casu pro-'fertur interrogatio, non esse con-'tumeliosum, ut si dicas *Quis hic* '*homo est?* Si autem in obliquo, 'contemptum significari, ut *Quid* '*hoc est hominis? Quid mulieris?* '*Quid ornatist?*'

2 *Jamne erumpere hoc licet mihi gaudium? pro Juppiter!*] Nota *Hoc gaudium;* & mox versu hinc altero, *Ne hoc gaudium.* Placetne tam frigida repetitio, tam balba linguae infantia? Repono,

Jamne rumpere hoc mihi licet?
Pro supreme Juppiter!

Hoc secretum, quod premo. Adelph. II, 1, 42. *Pro supreme Juppiter!* *Minime miror.* Plaut. Poen. V, 3, 3.

Nam quem ego adspicio? Pro
supreme Juppiter!

Sic, *Juppiter supreme, serva.* Capt. 4. 1, 1. V, 2, 23. Menaech. V, 9, 55. Ceterum Nonius v. Rumpere, sic locum hunc legit,

Nunc éſt profecto, intérfici cum pérpeti me póſſum,
Ne hoc gaúdium contáminet vita aégritudine áliqua.
Sed néminemne cúrioſum intérvenire núnc mihi,
Qui mé ſequatur quóquo eam; rogitándo obtundat, énicet:
Quid géſtiam, aut quid laétus ſim, quo pérgam, unde emergam, úbi ſiem
Veſtítum hunc nactus, quíd mihi quaeram, ſánus ſim anne inſániam?

Jamne rumpere hoc mihi licet gaudium?
Ita tam editus, quam ſcriptus manu veterrima. Atque ſic recte explicat, *Rumpere, retentum proferre, diu tacita dicere.* Sic Virgilius *Rumpere ſilentia, voces, queſtus.* Porro *mihi licet* etiam Bembinus, teſte Bembo, & Codex C. C. & ex Meadianis alter. Praeſtat certe, ut *Mihi* ſit in Arſi. Cum autem inter lineas ſuper *Hoc* ſcripſiſſet aliquis *Gaudium*; id poſtea in textum receperunt, & deinde ejecerunt *ſupreme:* idem factum II, 11, 36. *ante oſtium*; quod ſuperne adſcriptum eſt *Thaidis*, ejecit genuinum illud *Opperiri.* Hoc ſaepenumero eveniſſe norunt eruditi.

5 *Sed neminemne curioſum*] Teſtatum relinquimus ita eſſe in libro Bembino: ne quis unquam revocet in dubium. FAERNUS. Sic & G. Fabricii codex, & ex noſtris vetuſtiſſimus: ceteri male, *Neminem hic cur.*

6 *Qui me ſequatur quoquo eam; rogitando obtundat, enicet*] Illud *Quoquo eam* ex Bembino codice eſt, Bembo teſte; & ex Eugraphio. Noſtri *Quique jam;* ſed veterrimus, paulo propius *Quoque eam.* Hoc ſcilicet voluit, *Rogitandoque quo eam:* ſed minus recte, quia mox idem recurreret, *Quo pergam.*

10 *Quidve ſibi hic veſtitus quaerit*] Disjunctionem aliqui libri nullam habent, aliqui vero hoc modo, *aut quid ſibi.* in nullo eſt, *quidve:* ut in impreſſis. FAERNUS. Etiam noſtri plerique disjunctione *Ve* vel *Aut* carent; neque aliter ſtat verſus.

11 *Quid eſt quod laetus ſis*] Lege, *Quid eſt quod laetus es?* ut verſu ſuperiore, *Quid eſt quod ſic geſtis?*

12 *Quid taces? O feſtus dies hominis! amice ſalve*] Quid cum hoc verſu faciemus? ex fine conſtat, Tetrametrum eſſe Catalecticum: ſed initio claudicat illud *Taces.* Donatus: *Quid me adſpectas? quid taces? His duabus interrogatiunculis deſcripſit vultum dicturi.* Quicumque hoc annotavit, profecto non legebat *Taces.* Quomodo enim *Quid taces* deſcribit vultum locuturi? Sed & aliud hic majus eſt, *Feſtus dies hominis!* quam magno emerim hodie, ut ſenſum aliquem hinc aliquis extundat! Donatus: *Feſtus dies hominis pro Homo feſti diei.* Quanto melius fuerat tacuiſſe, quam hoc dixiſſe! Bene igitur Eugraphius, *Quid eſt,* inquit, *Feſtus dies hominis?* Ignorantiam hic ſuam candide profitetur. Vide an ego veterrimam & teterrimam labem feliciter hinc ſuſtulerim:

Quid dices! o feſtus dies! o meus amicus! ſalve.

Feſtus dies eſt blandientis dictum; & in his formulis nominativo utebantur, aeque ac vocativo. Plautus Caſ. I, 1, 49.

Cum mi illa dicet, mi animule, mi Olympio:
Sine amabo tete amari, meus feſtus dies,
Meus pullus paſſer, *mea columba, mi lepus.*

AN. *Adíbo, atque ab eo grátiam hanc, quam vídeo velle, inibo.*
Chaírea, quid est quód sic gestis? quíd sibi hic vestítus quaerit?
Quíd est, quod laetus és? quid tibi vis? sátine sanu's? quíd me adspectas?
Quid díces? CH. *o festús dies! o méus amicus! sálve:*
Nemo ómniumst, quem ego núnc magis vidére cuperem, quám te.

Asin. III, 3, 74.

Da, meus ocellus, *mea rosa, mi animule, mea voluptas.*

O meus degeneravit in *ominis* sive *hominis.* Jam vero *Amicus* ultimam hic corripere, ejecto (ut passim in Lucretio) *s*, vix dignum est quod admoneatur. Ceterum vir eruditus memorabile hic facinus fecit, verba, ut versui consuleret, sic in ipso textu trajicens:

Quid est quod laetus sis? quid tibi vis? quid me adspectas? quid taces?
Satin' sanus? O festus dies hominis: amice salve.

nescius interea, se ordine sic immutato sententiam totam corrumpere. Primo enim omnia, quae Chaerea se rogari volebat, *Quid mihi quaeram? sanus sim anne insaniam?* interroganda erant: quae rite & ordine exequitur Antipho, *Quid tibi vis? satine sanu's?* postea de suo rogat, *Quid me adspectas? Quid dices?* Minime igitur miscenda erant haec, nec ἄνω κάτω confundenda.

13 *Nemo est quem ego magis nunc cuperem*] Post vocem *est*, aliqui l. s. & Donatus habent, *omnium*; sed multo plures, *hominum*: quod & versui magis servit. & Terentianum est, ut infra, *Nemo'st hominum qui vivat minus.* collocatio vero verborum haec in omnibus est, *quem ego nunc magis cuperem.* sane in libro Bembino & compluribus aliis scriptis, hic versus & duo praecedentes ita ordinantur:

Quid est quod laetus sis? quid tibi vis! satin' sanus? quid me adspectas?
Quid taces? o festus dies hominis. amice salve.
Nemo est hominum quem ego nunc magis cuperem videre quam te.

Sunt autem iambici tetrametri catalectici; si tamen, *quid*, in primo elidatur, in secundo per dialysin in duas syllabas distractum, sit pyrrichius. ita ut *d* eliso, haec dictio, & prima syllaba insequentis, faciat tribrachum in prima sede. FAERNUS.

Nemost hominúm, quem ego nunc magis cuperém videre quam te.

Videsne accentus in finales syllabas indecore cadere, *Hominúm*, *Cuperém.* Praeter Donatum septem ex nostris Codices *Nemost omnium*; unde sic versum constituo:

Nemo ómniumst, quem egò nunc magis videre cúperem quam te.

Nam quod vir doctus hic malit *Hominum*, quia infra habemus IV, 6, 19.

Egon formidulosus? nemost hominum qui vivat, minus:

quantum interesset, parum animadvertit. *Nemo hominum*, *nemo usquam gentium*, *minus quam ego formidulosus.* Hoc recte: quia Timiditas & Audacia per omne genus humanum pertranseunt. Cum vero dicas, *Quem magis cuperem videre, nemo est*; tum *Omnium* dixeris: Amicorum scilicet & Notorum; non *Hominum* universim. Quid enim? an Colcho aut Assyrio

AN. *Narra iſtuc quaeſo quid ſit.* CH. *immo ego te óbſecro hercle ut aúdias.*
Noſtíne hanc, quam amat fráter? A. *novi; némpe, opinor, Tháidem.*
CH. *Iſtam ípſam.* A. *ſic comméminer am.* CH. *hodie quaédam eſt ei donó data*
Virgo: éjus quid ego tíbi nunc faciem praédicem aut laudem, A'ntipho:
Cum me ípſe noris quam élegans formárum ſpectatór ſiem?
In hác commotùs ſum. A. *aín tu?* CH. *primam díces, ſcio, ſi víderis.*
Quid múlta verba? amáre coepi. fórte fortuná domi
Erat quídam eunuchus, quém mercatus fráter fuerat Tháidi:
Neque ís deductus étiam tum ad eam. ſúmmonuit me Pármeno
Ibi ſérvus, quod ego arrípui. A. *quid id eſt?* CH. *tácitus citius aúdies;*
Ut véſtem cum illo mútem, & pro illo júbeam me illóc dúcier.
AN. *Pro eunúchon?* CH. *ſic eſt.* A. *quíd ut ex ea re tándem caperes cómmodi?*
CH. *Rogás? viderem, audírem, eſſem una quícum cupiebam, A'ntipho.*

cuperes rem tuam narrare? And. V, 5, 6.

Sed quem ego mihi potiſſimum optem, cui nunc haec narrem, dari?
Davum video: nemoſt, *quem mallem*, omnium.

14 *Quid ſiet*] Vett. Edd. & codex ex noſtris unus, *Quid ſit.* Recte.

15 *Noſtin hanc*] Lege *Noſtíne hanc.* Vide ſupra II, 3, 36. *Noſtin* ſecundam corripit.

16 *Sic commemineram. Quaedam hodie eſt ei dono data*] Codices omnes noſtri & Edd. Vett., melioribus numeris: *Hodie quaedam eſt ei dono data.* Senſit hoc & vir eruditus.

17 *Virgo. quid ego ejus*] MSti noſtri, praeter unum omnes, *Quid ejus.* Utrobique *Quid* in Theſi latitat. Lego, *Virgo: ejus quid ego.*

18 *Cum ipſum me noris*] Noſtri omnes cum Edd. Vett. *Cum me ipſum noris.* Scripſit auctor, *Cum me ipſe noris.*

21 *Quem mercatus fuerat frater Thaidi*] Ex noſtris plures atque ii meliores,

Quem mercatus frater fuerat Thaidi.

Magis ex more Terentii, quem adoleſcentes notabunt.

22 *Neque is deductus etiam tum ad eam*] Liber Bembinus, *etiamdum.* FAERNUS.

Sic ex codice Bembino dedit Faernus. Non accedo: quippe *Etiamdum* in re praeſenti dicitur,

Num párva cauſa, aut práva ratioſt? tráditus ſum múlieri.
Illa ílico ubi me accépit, laeta véro ad ſe abducít domum:
Commendat virginém. A. *cui? tibine?* CH. *mihi.* A. *ſatis tutó tamen.*
CH. *Edícit ne vir quiſquam ad eam adeat: ét mi ne abſcedam, imperat:*
In ínteriore párte ut maneam ſólus cum ſola. ádnuo
Terram íntuens modéſte. A. *miſer.* CH. *ego, ínquit, ad coenam hinc eo:*
Abdúcit ſecum ancíllas: paucae, quaé circum illam eſſént, manent
Novíciae puéllae. contínuo haéc adornant út lavet.
Adhórtor properent. dum ápparatur, virgo in conclavi ſedet
Suſpéctans tabulam quándam pictam; ubi ínerat pictura haéc, Jovem
Quo pácto Danaae míſiſſe ajunt quóndam in gremium imbrem aúreum.
Egomét quoque id ſpectáre coepi: et quía conſimilem lúſerat
Jam olim ille ludum, inpéndio magis ánimus gaudebát mihi;
Deum ſéſe in pretium cónvertiſſe, et pér alienas tégulas
Veníſſe clanculúm: per pluviam fúcum factum múlieri.

in praeterita *Etiam tum.* Plaut. Pſeud. IV, 2, 2.

Nam nil etiamdum harpagavit, praeter cyathum & cantharum.

Rud. V, 3, 26.

Ni etiamdum haut ſiem
Quinque & viginti annos natus.

At Noſter Hec. 1, 2, 70.

Narratque ut virgo ab ſe integra etiam tum ſiet.

24 *Et pro illo jubeam me ducier*] Omnes praeter Bembinum libri ſcripti, & Donatus, *me illoc deducier.* quod & verſui quadrat. FAERNUS.

Immo verſui non quadrat: etſi, ut ad digitos ſic ſatis quadraret, ſuſpicio eſt illud *Cum eo* a Faerno interpolatum. Omnes enim noſtri & vett. Edd. *Cum illo.* Recte: & lege *Ducier.*

25 *Quid ex ea re tandem ut caperes commodi?*] A vett. Edd. & novem ex codicibus noſtris abeſt *Ut*: ergo aliam ſedem olim habuit,

Quid ut ex ea re tandem caperes commodi?

26 *Quacum cupiebam*] Lege *Quicum.* Vide Adel. IV, 7, 33. Phor. V, 1. 32.

27 *Num parva cauſa aut parva ratioſt?*] Lege, ut recte olim Palmerius,

Num parva cauſa aut prava ratioſt?

36 *Ibi inerat pictura haec*] Vett. Edd. & ex noſtris libris octo, *Ubi inerat.* Quod melius.

40 *Atque per alienas tegulas Veniſſe clanculum per impluvium fucum factum mulieri*] Ex libro Bembino & Victorlano lego, *atque in alias*, ut ſit ordo, & ſenſus, ad

At quém deum? qui témpla caeli ſúmma ſonitu cóncutit.
Ego homúncio hoc non fécerim? ego vero íllud fecerim ác lubens.
Dum haec mécum reputo, adcérſitur lavátum interea virgo:
Iit, lávit, rediit; deínde eam in lectum íllae conlocárunt.
Sto exſpéctans, ſi quid mi ímperent. venit úna, heus tu, inquit, Dóre,

faciendum fucum mulieri per impluvium. verſus autem, qui eſt octonarius iamblcus, ſtat, ſi ex *per*, elidas *r*, ut ſaepe. FAERNUS.

Deum ſeſe in hominem convertiſſe, atque in alienas tegulas
Veniſſe clanculum per impluvium fucum factum mulieri.

Multa hic annotari poſſent. Ego quam breviſſime poſſum rem exequar. Notum eſt ex fabula ipſa, non in *Hominem* ſe convertiſſe Jovem, ſed in aurum: ut Horat. Carm. III, 16. *Converſo in pretium deo.* Et totum ineptum eſt, cum vel in caelo Juppiter humana ſecundum veteres fuerit forma. Scripſit, opinor, auctor vel *Deum ſeſe in aurum*, vel *Deum ſe in metallum*, vel, ut Flaccus, *in Pretium*. Porro duo libri Faerni cum Donato, *Atque in alienas tegulas*: Noſtri vero *Et per alienas tegulas*. Omnino melius. Quid enim Impluvium? locus intra aedes cavus, a ſolo ad caelum uſque patulus, ut lucem admitteret, & aqua de tecto collecta in eum implueret. Quale ergo eſt *In tegulas per impluvium?* Immo ſi quid ſuperne decidat, de tegulis in impluvium veniat neceſſe eſt: contra ſiquid ſurſum efferendum, per impluvium in tegulas. Gellius x, 15. *Vinctum hominem, ſi aedes flaminis dialis introierit, ſolvi neceſſum eſt; & vincula per impluvium in tegulas ſubduci, atque inde foras in viam demitti.* Si ergo vel *per* impluvium vel *in* impluvium ad ſolum uſque deciderit Juppiter; non propior fuerit Danaae cubiculo, quam ſi foris in via eſſet. Locum totum ſic conſtituo:

Deum ſeſe in pretium convertiſſe, & per alienas tegulas
Veniſſe clanculum: per pluviam fucum factum mulieri.

Per tegulas veniſſe pluviae ſpecie & forma. Scilicet cubiculum virginis perpluebat, & imber aureus per tegulas eo perfluebat: *per pluviam* igitur fucus ei factus eſt. Illud quoque in recepta lectione incommodi eſt; quod *inpluvium* primam corripit: cum quater apud Plautum producat. Fallitur enim quidam, qui exemplo hoc tutari ſtudet ex Phor. IV, 4, 26.

Anguis per inpluvium decidit de tegulis.

Quippe ibi legendum, *Anguis in impluvium*: quod & Guyetus vidit. Plaut. Amph. V, 1, 56.

Decidunt angues jubati deorſum in inpluvium duo.

42 *At quem deum? qui templa caeli ſumma ſonitu concutit*] Non muto. Lucretius enim VI, 386.

Quod ſi Juppiter atque alii fulgentia divi
Terrifico quatiunt ſonitu caeleſtia templa.

Tamen cum de Majeſtate Jovis hic agatur; *Quem deum*, qui ſummus deorum eſt: vide annon elegantius ſic dediſſet,

At quem deum, qui templa caeli ſumma nutu concutit.

Virgilius bis, de Jove:

Annuit, & totum nutu tremefecit olympum.

Homerus:

Ἦ καὶ κυανέοισιν ἐπ᾽ ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων,
μέγαν δ᾽ ἐλέλιξεν ὄλυμπον.

Cape hóc flabellum, et véntulum huic ſic fácito, dum lavámur:
Ubi nós laverimus, ſi voles, laváto. accipio triſtis.
AN. *Tum equidem iſtuc os tuum inpudens vidére nimium véllem,*
Qui eſſét ſtatus, flabéllulum tenére te aſinúm tántum.
CH. *Vix élocutaſt hóc, foras ſimul ómnes proruúnt ſe;*
Abeúnt lavatum, pérſtrepunt; ita út fit, domini ubi ábſunt.

Clarius, opinor, potentiam Jovis indicat, ſi *nutu* ſolo, quam ſi quantovis *ſtrepitu*, *crepitu*, *ſonitu*, *tonitru* caelum concutiat.

43 *Ego homuncio hoc non facerem? ego illud vero ita feci ac lubens*] Illud *Feci* ineptum eſt, ut & T. Faber vidit. Nihil enim tum fecerat, ſed facturum ſe eſſe reputabat: quin & verſus claudicat, ſi *Feci* legis. Faber itaque, *Ita faciam:* vir eruditus, *Ita fecerim:* neuter tamen alia hic menda ſubodoratus eſt. *Illud ita fecerim:* Quo quaeſo pertinet *Ita?* an, ut per tegulas deflueret Jovis exemplo? Nimirum, ubi primum *Feci* in textum irrepſit, *Ita* in verſus ſubſidium addiderunt; quod tamen a Petrenſi abeſt. Sex ex noſtris codices *Ego vero illud,* non *Ego illud vero.* Repono:

Ego homuncio hoc non fecerim?
ego vero illud fecerim ac lubens.

Miror equidem nec Fabrum nec virum doctum attendiſſe, tam *Facerem* quam *Feci* praeterita reſpicere, nec in conſultando & ſecum reputando locum habere.

45 *It, lavit, redit; deinde illam in lecto illae collocant*] O. l. s. & Donatus pro *illam*, *eam* habent: libri vero antiqui omnes fere, & cum iis Donatus, *conlocarunt.* Sunt & aliquot libri, inter quos Vaticanus, & duo alii antiqui, qui *in lectum* habent, & cum iis Donatus; Bembinus pro *lecto illae*, *lectulo* habet. quo tamen modo non poteſt verſus procedere, qui admiſſa dictione *conlocarunt* iambicus eſt tetrameter catalecticus cum iambo in quarta ſede, ut ceteri; prima tamen ejus ſyllaba in praecedentem verſum rejecta. nos omnibus conſideratis neque *in lecto*, neque *in lectum*, ſed *in lectu*, antiqua declinatione legi poſſe arbitramur. teſte enim Priſciano, etiam hujus lectus, antiquiſſimi protulerunt. Cornificius in primo de Cenis deorum: *Ipſis vero Cereris memoriae novandae gratia lectus ſternuntur.* Plautus in Amphit. *Prius abis quam lectus, ubi cubuiſti, concaluit locus*: nos tamen legemus *in lectum*, ne ab antiqua lectione diſcedamus:

It, lavit, redit, deinde eam in
lectum illae conlocarunt.

FAERNUS.

Recte haec: niſi quod verſum male diſponat, notante etiam viro docto: *Virgo: it,*
Lavít, redít, deinde eam.

Lege, ut noſtri qui vetuſtiores ſunt ſcribunt, *Iit*, una tamen ſyllaba:

Iit, lavit, rediit; deinde eam in
lectum illae conlocarunt.

47 *Et ventulum huic*] Conjunctio *&* non eſt in antiquis libris, Bembino & Victoriano; quae & majore gratia abeſt. FAERNUS.

Ib. *Dum lavamur*] Ita Donatus & iidemmet antiqui libri. FAERNUS.

Immo retine *Et* cum noſtris omnibus & Edd. vett. Nulla certe gratia eſt bis in *Lum* verba contigua exire.

50 *Quis eſſet ſtatus, flabellum tenere te aſinum tantum*] Hic verſus nulla ratione ſtare poteſt, niſi legas *flabellulum.* ſane liber Bembinus & Baſilicanus habent, *qui eſſet.* FAERNUS.

Flabellum. Sic dedit Faernus, credo, typographi incuria: etſi co-

Intérea ſomnus virginem obprimít. ego limis ſpécto
Sic pér flabellum clánculum: ſimul ália circumſpécto
Satine éxplorata ſínt. video eſſe. péſſulum oſtio óbdo.
AN. *Quid túm?* CH. *quid tum? quid, fátue?* A. *fateor.* CH. *án ego occaſiónem*
Mi oſténtam, tantam, tám brevem, tam optátam, tam inſperátam
Amítterem? tum pól ego is eſſem véro, qui adſimulábar.
AN. *Sane hércle ut dicis. ſét interim de ſúmbolis quid áctumſt?*
CH. *Parátumſt.* A. *frugi es: úbi? domin'?* CH. *immo áput libertum Díſcum.*
AN. *Perlóngeſt.* CH. *ſet tanto ócius properémus.* A. *muta véſtem.*
CH. *Ubi mútem? perii: nam éxulo domó nunc: metuo frátrem,*

dices Noſtri, *Flabellum.* Guyetus in Scripto invenit *Flabellulum*, ut exigit verſus.

53 *Ego limis aſpecto*] Ex libro Bembino & aliis antiquis ac ratione verſus, *ſpecto* legendum. FAERNUS. Media fere pars Noſtrorum, *Specto*.

54 *Et ſimul alia circumſpecto*] Copula *&* non eſt in libro Bembino, nec Baſilicano, quae adeo non neceſſaria eſt, ut & cum gratia abſit. FAERNUS. Vix unus & alter ex noſtris *Et* habent.

56 *Quid tum fatue*] Antiqui libri bis habent *quid;* quae particula geminata neceſſaria & verſui videtur & ſenſui: interrogat enim Chaerea Antiphonem, cur *quid tum* interrogarit, qui per ſe ipſe poterat quid ſecutum eſſet conjicere. lege ergo hoc modo: *Quid, quid tum? fatue.* quaſi dicat, quid tibi vult tuum iſtud, quid tum? FAERNUS.

Et noſtri plerique omnes, *Quid, quid tum?* ſed corrigendum, *Quid tum? quid?* Repetitio hoc poſtulat.

57 *Mihi oſtentatam, tam brevem*] Poſt *oſtentatam* Donatus & omnes l. s. praeter Bembinum habent *tantam.* verſus autem ſtat ſi legas *oſtentam*, ut & in aliquibus libris eſt. atque haec dictio etiam in Phormione reperitur. vox autem *mihi* in ſcanſione monoſyllaba erit. legendum ergo eſt, *mihi oſtentam, tantam, tam brevem.* FAERNUS.

Melior pars Noſtrorum *Tantam:* quae vera lectio eſt. Sic *magna, ampla occaſio.* Plin. Hiſt. XVIII, 28. *Tanta literarum occaſio eſt.* Servius ad Georg I, 248. *Et obtenta denſantur nocte tenebrae.* 'Ab 'Oſtendor veteres participium Oſ-'tentus, non Oſtenſus dicebant. 'Terentius in Eun. *An ego occa-'ſionem Mihi oſtentatam tam brevem.* 'Similiter & illud in Phorm. (V, 4, '7.) *Neque me domum nunc recipe-'rem, niſi mi eſſet ſpes oſtentata Hu-'juſce habendae.*' Sic hodie fertur: ſed ex re ipſa apparet Servium ipſum legiſſe *Oſtentam* & *Oſtenta.*

58 *Is eſſem vere*] Non mihi diſplicet haec lectio, ea tamen videtur antiquior, quae eſt in libro Bembino, *is eſſem vero:* ut & in Heautontim. *mihi illaec vero ad raſtros res redit.* FAERNUS.

Ne intús sit: porro autém patrem, ne rúre redierít jam.
AN. *Eámus ad me, ibi próxumumst ubi mútes.* CH. *recte dícis.*
Eámus: et de istác simul quo pácto porro póssim
Potíri, consiliúm volo capere úna tecum. A. *fiat.*

ACTUS IV. SCAENA I.

DORIAS ancilla.

'ITA me di ament, quántum ego illum vídi, non nil tímeo misera,
Né quam ille hodie insánus turbam fáciat, aut vim Tháidi.
Nám postquam iste advénerat adulé scens, frater vírginis,
Mílitem rogat út illum admitti júbeat: ille contínuo irasci,
Néque negare audére: Thais pórro instare ut hóminem invitet.
'Id faciebat rétinendi illius caúsa: quia illa quaé cupiebat

Ib. *Qui assimulabar*] Aliqui libri, *qui similabar*: antiquissimi Bembinus & Victorianus, *qui simulabar.* FAERNUS.

Ex duobus illis Faernus edidit *Qui simulabar.* Unus tantum ex nostris sic habet: Tres *Cui adsimulabar:* ceteri *Qui adsimulabar.* Hoc placet; amant enim hoc verbum Noster & Plautus. Mil. II, 1, 74.

Haec duarum hodie vicem
Et hinc & illinc mulier feret imaginem:
Atque eadem erit; verum alia esse adsimulabitur.

62 *Ubi mutem? perii: nam domo exulo nunc: metuo fratrem Ne intus sit; porro autem pater ne rure redierit jam*] *Domo*, quod emphasin hic habet, in Thesi premitur. Male autem *Pater*, cum dixerat *Fratrem*. Repone:

Ubi mutem? perii: nam exulo domo nunc: metuo fratrem,
Ne intus sit: porro autem patrem, ne rure redierit jam.

Heaut. I, 2, 15.

Timet omnia, patris iram, atque animum amicae, se erga ut sit, suae.

1 *Ita me dii bene ament*] In contextu libri Bembini & in aliis plerisque l. s. Terentii, & Donati, non est dictio *bene.* utroque modo versus est trochaicus acatalecticus, sequens vero catalecticus: tertius est octonarius iambicus: quartus trochaicus tetrameter acatalecticus, correpta priore syllaba in dictione *illum*, & *ille*, per elisionem unius *l:* quintus & sextus, generis ejusdem: reliqui trochaici catalectici. FAERNUS. Tres ex Nostris cum Edd. vett. non habent *Bene.*

3 *Nam póstquam iste advenit Chremes adulé scens frater virginis*] Iambicus hic venit inter vicinos Trochaicos. Codex Academicus & ex Meadianis alter non habent *Chremes.* Et sane in textum ex interpretatione irrepsit. Satis enim describit hominem, absente nomine: praesente vero nimium. Infra V, 1, 8.

Quis fuit igitur? PY. *iste Chaerea.*
TH. *Qui Chaerea?* PY. *iste ephebus frater Phaedriae.*

Nec Chaerea Thaidem viderat, nec Thais ejus nomen audierat. Et notabis in Arsi esse *Iste, Iste*; ut

Dé forore eius índicare, ad eám rem tempus nón erat.
'Invitatust. mánsit: ibi illa cum íllo sermonem óccipit.
Miles vero, síbi pútans addúctum ante oculos aémulum,
Vóluit facere cóntra huic aegre: heus, ínquit, puer, i, Pámphilam
'Adcerse, ut deléctet hic nos. illa exclamat, mínime gentium:
In convivium íllam? miles téndere inde ad júrgium.
'Interea aurum síbi clam mulier démit, dat mihi ut aúferam:
Hóc est signi, ubi prímum poterit, se íllinc subducét scio.

Actus IV. Scaena II.

Phaedria.

DUM rús eo, coepi égomet mecum intér vias,
Ita út fit, ubi quid ín animó est moléstiae,
Aliám rem ex alia cógitare, et ea ómnia
Pejórem in partem. quíd opust verbis? dum haéc puto,

par est, cum demonstratur aliquis: at hic, si Iambicum facis, in Thesi est *Iste.* Repone,

Nám postquam iste advénerat adu'éscens frater vírginis.

Phorm. V, 8, 16.

Postquam tantopere id vos velle animum adverteram.

8 *Invitat tristis mansit ibi. illa cum illo sermonem ilico*] Omnes libri praeter Bembinum habent *sermonem incipit.* Donatus vero, *sermonem occipit.* itaque Robertus Stephanus impressit. ego ita legendum, itaque distinguendum puto,

Invitat tristis: mansit. ibi illa cum illo sermonem occipit.

stat autem versus correpta priore in dictione *illa*, elisione alterius *l.* FAERNUS.

Unus tantum ex Nostris cum Donato & Edd. vett. *Occipit;* ceteri *Incipit.* Utrumvis probe, nec hilum interest. Sed vides, Iambicum rursus inter Trochaicos comparere:

Invitat tristis: mánsit: ibi illa cum íllo sermónem óccipit.

Sed & praeterea in dictione vitium est: *Invitat tristis;* scilicet Thraso: *Mansit;* quis? an iterum Thraso? immo Chremes. Hoc plane contra rectum loquendi morem: neque Terentio condonabitur. Spondeo me tibi veram ejus manum restituturum:

'Invitatust: mánsit. ibi illa cum íllo sermónem óccipit.

Vide literarum ductus: *invitatust, invitat'st;* sic enim, ' supra *t* posito, compendiose olim scribebant. Heaut. I, 2, 11.

Quam vellem Menedemum invitatum, ut nobiscum esset amplius.

9 *Miles vero sibi putare adductum ante oculos aemulum: Vóluit facere cóntra huic aegre: heús, inquít, puer, Pamphilam Adcerse*] Posterior versus miseris modis claudicat: in *Aegre* nulla elisio fit; *Inquit* in fine acuitur, *Puer*, qui inprimis in Arsi esse debuit, ut se vocari sentiret, in Thesi latitat. Frustra vir doctus ex Plauto suo haec excusatum ibat. Sed & aliud adhuc est: *Miles putare;* & deinde, *Voluit* facere. Certe, si *putare;*

Praetérii inprudens víllam. longe jam ábieram,
Cum sénsi: redeo rúrsum, male me véro habens:
Ubi ad ípsum venio déverticulum, cónstiti:
Occépi mecum cógitare, Hem, bíduum hic
Manéndumst soli síne illa? quid tum póstea?
Nil ést. quid? nil? si nón tangendi cópia est,
Eho né videndi quídem erit? si illud nón licet,
Saltem hóc licebit. cérte extrema línea
Amáre, haut nihil est. víllam praeteréo sciens.
Set quíd hoc, quod timida súbito egreditur Pýthias?

ACTUS IV. SCAENA III.

PYTHIAS. DORIAS. PHAEDRIA.

UBI ego illum scelerósum misera atque ínpium inveniam? aút ubi quaeram?
Hócine tam audax fácinus facere esse aúsum? perii. PH. *hoc quíd sit vereor.*

consequens est *Velle* vel *Voluisse.* Utrumque versum sic refinge:

Miles vero, sibi putans adductum ante oculos aemulum,
Vóluit facere cóntra huic aegre: heus, ínquit, puer, i Pamphilam
Adcerse, ut delectet hic nos.

7, *adcerse*, ut infra V, 2, 53.

Nutricem adcersitum iit.

11 *Adcerse*] *Hic versus*, inquit vir eruditus, *una syllaba excurrit ultra Trochaicum Acatalectum, quaes sunt And. III, 2, 29. Heaut. IV, 3, 37. V, 3, 12. Adel. IV, 2, 1.* Atqui neque hic versus excurrit, neque ulla talis excurrendi libertas est: & quattuor quae citat loca, non exempla sunt, sed errata. *Gentium* syllabam suam ultimam sequenti versui commodat a vocali incipienti; ut noti isti apud Virgilium versus, — *Decoquit humorem*, — *Vivaque sulsura*, — *Arbutus horrida*, singulas syllabas sequentibus transmittunt.

3 *Et ea omnia in Pejorem partem*] Magis ex consuetudine Terentii est, si sic refingis:

Et ea omnia Pejorem in partem.

6 *Male vero me habens*] Melius ex Regiis unus, *Male me vero habens.*

7 *Ubi ad ipsum veni diverticulum*] Tres antiquissimi libri, *deverticulum.* FAERNUS.

Ubi ad ipsum veni diverticulum, constiti.

Codex Academicus *Venio*, ut prius *Redeo.* Et versus fit suavior. Supra III, 3, 11.

Ubi friget, huc evasit.

14 *Sed quid hoc est quod timida subito egreditur Pythias?*] Deleto verbo *est*, quod non est in libro Bembino, senarius procedit; si tamen ex *quid* elidas *d.* FAERNUS.

1 *Ubi ego illum scelerosum misera*] Hic & subsequens versus trochaicus est tetrameter acatalecticus. FAERNUS.

2 PH. *perii, hoc quid sit vereor*] Immo cum libris fere omnibus & Edd. vett. *Perii* Pythiae donandum est. Vide Aud. III, 5, 1.

PY. *Quin etiam insupér scelus, postquam ludificatust virginem,*
Vestem ómnem miserae discidit, tum ipsám capillo cónscidit.
PH. *Hem.* PY. *quí nunc si detúr mihi;*
Ut ego unguibus facile ílli in oculos ínvolem venéfico?
PH. *Néscio quid profécto absente nóbis turbatúmst domi.*
Adíbo. quid istuc? quid festinas? aút quem quaeris, Pýthias?
PY. *Ehem Phaédria, ego quem quaéram? in' hinc quo dígnu's cum donis tuis*
Tam lépidis. PH. *quid istuc ést rei?*
PY. *Rógan? eunuchum quém dedisti nóbis, quas turbás dedit?*
Vírginem, quam erae déderat dono míles, vitiavít. PH. *quid ais?*
PY. *Périi.* PH. *temulénta es.* PY. *utinam sic sint, mihi qui mále volunt.*
DO. *Au óbsecro, mea Pýthias, quod istuc nam monstrúm fuit?*

9 *Egon quem quaeram? abi hinc quo dignus es*] In libro Bembino haec antiqua est lectio, ut pro *egon*, *ego* legatur, ut & in aliquot aliis libris: pro *abi hinc*, *in hinc*. quam lectionem liber quoque Vaticanus, licet abrasa *n*, ex *in*, confirmat. item Victorianus, in quo est, *ii nunc.* in aliquibus aliis est *i hinc.* est autem hic haec particula *in*, ex duabus concreta, *is* & *ne*, ut *abin*, ex *abis* & *ne.* qua dictione & infra utitur, *in intro nunc jam*, pro *isne intro.* sane in libro Bembino non est verbum *es*, quo dempto versus hos sic ordinamus:

Hem Phaedria ego quem quaeram? in hinc quo dignus cum donis tuis.
Tam lepidis? PH. *quid istuc est rei?*

prior versus est octonarius. posterior dimeter, uterque iambicus. FAERNUS.

Meliores nostri *I hinc;* unus *Ii hinc;* ceteri cum Edd. vett. *abi hinc.* Et pro *Lepidis* perperam *Inlepidis.*

11 *Rogas me? eunuchum*] Codex Petrensis *Rogasne.* Repone,
Rógan? eunuchum.

ut Trochaicus sit, pariter ac duo sequentes: & acrior fit increpatio, celeritate ipsa.

12 *Virginem, quam erae dederat dono miles, vitiavit.* PH. *quid ais?*] *Dono dederat*, est in libro Bembino, & Basilicano: versus autem est trochaicus tetrameter acatalecticus. FAERNUS.

Atqui quod Edd. vett. & ex nostris unus &, ut videtur, plerique Faerni habent *Dederat dono*, magis placet. Sono ipso rem amplificat.

13 *Utinam sic sint, qui mihi male volunt*] Rectius legas: *Utinam sic sint, mihi qui male volunt.*

14 *Quid istuc nam monstri fuit?*] Antiquissima lectio ex libro Bembino, *quod istuc nam monstrum fuit?* habet & Basilicanus, *quod istuc.* FAERNUS. Duo quoque ex nostris veterrimi *Quod.* Ceteri *Quid monstri.*

15 *Ego illum nescio Qui fuerit: hoc quod fecit, res ipsa indicat*] Sic editi ac scripti. Sic tamen repono:

Insanis: qui istuc facere eunuchus potuit? PY. *ego illum nescio: hoc*
Quod fecit, res ipsa indicat.

PH. *Inſánis: qui iſtuc fácere eunuchus pótuit?* PY. *ego illum néſcio: hoc*
Quod fécit, res ipſa índicat:
Virgo ípſa lacrumat, néque cum rogites, quíd ſit audet dícere.
Ille aútem bonus vir núſquam apparet. étiam hoc miſera ſúſpicor,
Aliquíd domo abeuntem ábſtuliſſe. PH. *néqueo mirarí ſatis,*
Quo hinc ílle abire ignávos poſſit lóngius: niſi ſi domum
Forte ád nos rediit. PY. *víſe amabo, núm ſit.* PH. *jam faxó ſcies.*
DO. *Perii, óbſecro tam infándum facinus, méa tu, ne audiví quidem.*
PY. *At pól ego amatorés audieram múlierum eſſe eos máxumos,*
Set níl poteſſe: vérum miſerae nón in mentem vénerat:
Nam illum áliquo concluſiſſem, neque illi cómmiſiſſem vírginem.

Ut verſus ſit Dimetrus Iambicus, plane ut ſupra 5, & 10. Heaut. II, 4, 16.

Neſcio alias: me quidem ſemper.

& V, 4, 15.

Deos neſcio: ego quod potero enitar ſedulo.

20 *Quo ille abire*] Lege, verſus cauſa, *Quo hinc ille abire.*

21 *Forte ad nos redierit.* PY. *viſe amabo, num ibi ſit.* PH. *jam faxo ſcies*] In omnibus quotquot ſunt libris, pro *redierit* eſt *rediit:* & pro *num ibi ſit, num ſit:* ſolus Bembinus recenti manu ſuperadditum habet, *ibi:* quae dictio nec neceſſaria eſt, nec a Donato ponitur, ita hunc locum exponente, *num ſit*, domi *ſubaudiendum eſt; aut num ſit quod dicis.* FAERNUS. Noſtri, uno excepto, omnes *Rediit. Redierit* verſum corrumpit.

23 PY. *At pol amatores audieram eſſe mulierum eos maximos*] Varie collocantur haec verba in libris ſcriptis: ſed elegantius in libro Bembino:

At pol ego amatores mulierum eſſe audieram eos maximos.

FAERNUS.

At pol ego amatores mulíerum eſſe audiéram eos maximos. Sic dedit Faernus ex Bembino ſuo. Duo tamen hic peccata ſunt; quod *Mulíerum* ſecundam acuit, quod *Audiéram* tertiam. Repone ex vett. Edd. & Noſtris omnibus:

At pol ego amatores audíeram múlierum eſſe eos maxumos.

24 *Sed nihil poſſe*] Priſcianus legit *poteſſe*, ut & in pleriſque antiquis libris eſt. in omnibus vero l. 9. Donati eſt *potuiſſe;* corrupte quidem, ſed tamen unde appareat, eum non *poſſe* legiſſe, ſed *poteſſe:* quo quidem modo melius procedit octonarius; contracta tamen dictione *nihil*, in unam ſyllabam. FAERNUS. Noſtri omnes *Poteſſe.*

25 *Nam illum aliquo concluſſem*] In omnibus libris legitur *concluſiſſem.* nec ſane hic neceſſaria eſt ſyncope, cum verſus ſtet eliſo uno *l*, ex *illi.* FAERNUS. Recte hoc: & noſtri quoque omnes *Concluſiſſem.*

ACTUS IV. SCAENA IV.

PHAEDRIA. DORUS. PYTHIAS. DORIAS.

PH. *EXI' foras, sceléste: at etiam réstitas,*
Fugitive? prodi, mále conciliate. DO. *óbsecro.* PH. *oh,*
Illúc vide, os ut sibi distorsit cárnufex.
Quid huc tibi reditiost? véstis quid mutátiost?
Quid nárras? paúlum si cessassem, Pýthias,
Domi nón offendissem, íta jam adornarát fugam.
PY. *Haben hóminem, amabo?* PH. *quídni habeam?* PY. *o factúm bene.*
D. *Istúc pol vero béne.* PY. *ubi est?* PH. *rogitas? nón vides?*
PY. *Videam, óbsecro, quem?* PH. *hunc scilicet.* PY. *quis hic ést homo?*

3 *Illud vide*] Lege ex uno Nostro, *Illuc vide.* Vide ad Adel. II, 2, 20.

4 *Quid huc reditio*] Interponendum post *huc*, pronomen *tibi*, ut in Donato, & libro Bembino est: *Quid huc tibi reditio'st*, & versus stabit eliso *d*, ex *quid*. Quod vero sequitur, *quid vestis mutatio est*, ab omnibus antiquis exemplaribus, praeter Bembinum, abest verbum *est.* quod nec necessarium est. nam a superiore repetitur. FAERNUS.

Sic & codices nostri: sed lego, *Quid huc tibi reditiost? vestis quid mutatiost?*

6 *Ita jam ornabat fugam*] Omnes alii libri & Donatus, *adornabat.* solus Bembinus, quem ut antiquissimum sequimur, *ornarat.* Basilicanus *adornarat.* praeterea in eodem Bembino legitur, *factum bene,* sine interjectione *o.* FAERNUS. Lego tamen, ut nostri plerique, *Adornarat;* ut *Ita* sit in Arsi & *Domi* corripiatur.

7 *Habesne hominem amabo? Quidni habeam? Factum bene*] Sic dedit Faernus: sed ex metri ratione legendum est, *Haben':* & quod omnes nostri cum vett. Edd. habent, *O factum bene*, suavius est, ut eliquescat ultima in *Habeam.* Utrumque vidit vir eruditus.

11 *Nostrarum numquam quisquam vidit, Phaedria*] Apud Priscianum p. 960. *Nostrarum quisquam*: deest *Numquam* etiam in Scriptis. At Cledonius p. 1907. *Nemo*, inquit, *feminino genere lectum est apud Terentium; ut, Illum nemo nostrarum quisquam vidit.* Apparet, quosdam olim legisse *Nemo quisquam:* at hodie Codices omnes, *Numquam quisquam.* Utrumvis probe.

13 *Namque alium habui neminem*] Solus Bembinus liber habet *namque;* omnes alii quotquot sunt, item Donatus, *nam quem.* quam & veram lectionem puto: ita ut interrogative distinguatur post, *nam quem?* & subaudiatur *deductum credam:* deinde affirmative subdatur, *alium habui neminem.* FAERNUS.

Praeter Bembinum, etiam ex nostris veterrimus *Namque.* Recte, ut & vidit vir doctus.

14 *Ne comparandus hic quidem*] Aliqui libri, inter quos Bembinus, pro *ne*, *nec* habent. quod magis videtur negare. FAERNUS.

Male Faernus *Nec* edidit: Nostri omnes *Ne.* *Ne quidem* passim apud omnes Scriptores; & plus centies ibi editum est *Nec*, cum codices habeant *Ne.* *Ne* etiam Nonius & Priscianus hic habent. Ceterum Pri-

PH. *Qui ad vós dedúctus hódiest.* PY. *hunc oculís suis*
Nostrárum numquam quísquam vidit, Phaédria.
PH. *Non vídit?* PY. *an tu hunc crédidisti esse, óbsecro,*
Ad nós dedúctum? PH. *námque alium habui néminem.* PY. *au,*
Ne cómparandus hic quidem ad illumst. ílle erat
Honésta facie et líberali. PH. *ita vísus est*
Dudúm, quia varia véste exornatús fuit:
Nunc eó videtur foédus, quia illam nón habet.
PY. *Tace óbsecro: quasi véro paulum intérsiet.*
Ad nós dedúctus hódie est adulescéntulus,
Quem tú videre véro velles, Phaédria.
Hic ést vietus, vétus, veternosús senex,
Colóre stelljonino. PH. *hem, quae haec est fábula?*

scianus p. 1012. falsus memoria est, cum *Au* explicans, hinc citat, *Ne conferendus hic quidem cum illo est;* sic enim ibi Scripti quoque. Sed Nonius ipso verbo *Comparare*, ut nulla fraus a librariis esse possit, *Ne comparandus* habet. Vir doctus negat *Comparare* hoc sensu apud Nostrum alibi inveniri. Quid itaque illud supra? II, 3, 64.

Immo si scias quod donum dono
huic contra comparet.

17 *Nunc eo tibi videtur foedus*] Non potest hic versus stare, nisi dempta particula *eo*, quae nec in libro Bembino est. FAERNUS.

Eo tibi Codices plerique omnes. *Eo* ejecit Faernus, fide codicis Bembini, atque ita citat Nonius v. Foedus; & sic ibi codex veterrimus. Contra Servius ad Aen. III, 216. *Nunc heu videtur foedus:* ubi legendum est *Eo* pro *Heu.* Sic et duo Terentii codices ex nostris vetustissimi, *Nunc eo videtur*, ejecto illo *Tibi.* Placet hoc: non enim Pythiadi soli, sed cuivis alii foedus videbatur.

20 *Quem tu vero videre*] Muta verborum ordinem, ut est in o. l. s. & Donato, *Quem tu videre vero*, ut & in sequenti versu, *vietus, vetus.* FAERNUS. Ita nostri omnes; *Videre vero;* & *Vietus, vetus.*

22 *Colore mustelino*] Audiamus Donatum: 'Erravit, *ait*, Terentius, non intellegens Menandricum 'illud, *Αὐτός ἐστι γαλεώτης γέρων.* 'Ait autem *Stellionem*, animal quod 'Lacertae non dissimile est, maculoso corio: namque ad id genus 'coloris facies exprimitur Eunuchorum, quia plerique lentiginosi 'sunt. Hinc ergo erravit, quia 'Γαλῆ *Mustela* dicitur, Γαλεώτης '*Stellio.* Ego Aedesionem sequor, 'qui recte intellexit, Terentium scientem *Mustelino colore* eunuchum 'dixisse coloratum, velut sublivido: 'quia fere eunuchi aut ex candidis 'lentiginosi fiunt, ut ex Gallis & 'hujusmodi Occidentalibus; aut ex 'fuscis sublividi, ut ex Armeniis & 'aliis Orientalibus.' Haec Magister: a quo discimus Menandrum hic dixisse *Stellionem:* Terentium vero sive errantem sive prudentem scientem dixisse *Mustelam:* hanc Graece *γαλῆν* dici, illum *γαλεώτην.* Bene sit illi quidem, quod Menandreum illud nobis servavit; cujus ductu & indicio Terentianos codices a gravissimo errato jam liberabimus. Nego enim Nostrum dixisse *Colore mustelino:* nego ullum alium

Eo rédiges me, ut, quid émerim egomet, nésciam?
Eho tu, émin ego te? D. *emísti.* PY. *jube mi dénuo*
Respóndeat. PH. *roga.* PY. *vénisti hodie ad nós? negat.*
At ille álter venit nátus annos sédecim:
Quem sécum adduxit Pármeno. PH. *agedum hoc mi éxpedi*
Primum: ístam, quam habes, únde habes vestém? taces?

sic dixisse aut dicere potuisse; non magis quam *Colore equino*, *Colore canino*. Cur hoc? quia ut Equo aut Cani non unus & proprius est color; ita neque Mustelae. 'Mustela, testibus Gesnero & Agricola, plerumque est in dorso & lateribus rutila, raro subfulva: in gutture semper candida, quin nonnumquam tota candida reperitur, quamquam rarius.' Quid igitur? si color quisquam *Mustelinus* dictus est, a qua corporis parte dictus est; dorso, an gutture? Si ab hoc, *Candidus* est, si ab illo, *Rutilus*. Quis igitur tale nomen indiderit, tam incerti & ambigui sensus? si Aedesionem audis, sublividus color est; si Eugraphium, niger; si me audis, nullus umquam eo nomine signatus est. Aliud ergo investigemus. Menander, cum Eunuchum hunc γαλεώτην *Stellionem* vocavit, id voluit, facie eum fuisse maculosa, lentiginosa; talis enim *Stellioni* color est. Ovid. Met. V, 460. de Stellione:

aptumque colori
Nomen habet, variis *stellatus corpora* guttis.

Ergo, & rem ipsam & auctorem secutus, Terentius sic dederat:

Hic est vietus, vetus, veternosus senex,
Colore stellionino. PH. *hem, quae haec est fabula?*

Ut a leone *Leoninus*, a pavone *Pavoninus:* ita a stellione *Stellioninus:* cujus tres priores syllabae Creticum quidem pedem faciunt; sed hic, quia pronuntias *i* ut *y*, in spondeum condensantur: ut And. IV, 5, 19. *Grandjuscula;* Horatius *Vindemjator*, Sed quid alibi quaeras, quod in ipso eodem vocabulo habes, *Stelljo.* Virgil. Geor. IV, 243.

Stellio & lucifugis congesta cubilia blattis.

Ceterum quae vir eruditus multis verbis ad hunc locum contexuit, piget excutere. In Menandro scribit γαλεώδης γέρων, hoc est, γαλεοαδής a pisce γαλεῷ *mustela*: & hoc pacto se putat Terentium *ab omni errore liberare.* Immo & Terentium & Menandrum ipsum errore cumulat; si eunuchum hunc *Pisci* comparaverint: quanam obsecro similitudine? Pisce mutior esse mallem, quam talia loqui.

23 *Eo redigis me, ut quid egerim egomet nesciam*] In libro Bembino est, *rediges*. at in Donato pro *egerim*, est *emerim*. FAERNUS.

Retinuit vulgatum Faernus. Sed recte habet tam Bembini illud *Rediges*, quam Donati *Emerim:* scribe autem per interrogationem, & distingue,

Eo rediges me, ut, quid emerim egomet, nesciam?

Nempe Eunuchum & Aethiopissam heri emerat minis viginti. Cicero ad Att. I. 19. *Metellus est Consul sane bonus & nos admodum diligit: ille alter ita nihil est, ut plane quid emerit nesciat.*

25 *Respondeat.* PH. *roga.* PY. *venistin hodie ad nos? negat*] Sunt qui septenarium iambicum hunc faciant. nos etiam senarium ut ceteros esse posse arbitramur; contracto per synizesin, *respondeat*, in tres

Monſtrum hóminis, non dictúru's? D. *venit Chaérea.*
PH. *Meus fráterne?* D. *ita.* PH. *quando?* D. *hódie.* PH. *quam dudúm?* D. *modo.*
PH. *Quicúm?* D. *cum Parmenóne.* PH. *noraſne eúm prius?*
D. *Non.* PH. *únde fratrem méum eſſe ſcibas?* D. *Pármeno*
Dicébat eum eſſe. is mi hánc dedit veſtem. PH. *óccidi.*

ſyllabas: at in *roga*, poſteriore correpta: ut Martialis: *In ſolio puta te Marce lavare caput.* FAERNUS.

Roga poſteriorem facile corripit: at *Reſpondeat* in tres ſyllabas comprimi non poteſt. Lege, ut tres ex noſtris habent,

Reſpondeat. Roga. Veniſti hodie ad nos? negat.

26 *At ille alter venit annos natus ſedecim*] Tres noſtri melioribus numeris,

At ille alter venit natus annos ſedecim.

30 *Fraterne? Ita. Quando? Hodie. Quam dudum? Modo*] Ita citat & Priſcianus p. 1184. Sed in hac lectione, & reſponſum *Ita* in Theſi non exauditur, & *Quando* ſine ſynaloepha eſt, contra Terentii morem. Lego,

Meus fráterne? ita.

ut mox v. 32. *fratrem meum.*

32 DO. *Non.* PH. *unde igitur fratrem meum eſſe ſciebas?* DO. *Parmeno*] Loco hujus unici verſus, omnes alii, praeter Bembinum & Baſilicanum, binos habent, hoc modo:

DO. *Non. nec quis eſſet, unquam audieram dicier.*
PH. *Unde igitur fratrem meum eſſe ſciebas?* DO. *Parmeno.*

Et ſane unicus ille verſus eſt impeditus. ſed rurſum non videntur haec mihi Doro, homini minime verboſo, utpote novicio, convenire. quare, utcunque ſe habeat verſus, lectionem vulgatam, quae eadem antiquiſſima eſt, praetulerim. verſum tamen ſuſtentare poſſemus, ſi *meum* una ſit ſyllaba: *eſſe* vero per parellipſin priorem corripiat: in *ſciebas* vero duae primae ſyllabae in unam contrahantur. FAERNUS.

Unus ex noſtris Academicus cum Bembino conſentit; ceteri omnes duos verſus conſtituunt. Utrum ex his verius ſit, hodie neſcias. Nam quod ajunt Doro, *homini minime verboſo*, haec non convenire; ludunt nos: cum ei, per ipſos qui verba haec ejiciunt, verboſo eſſe non licet. Ceterum vir doctus *Non* extra verſum poſuit, hoc eſt, ex monoſyllabo verſum integrum fecit, ſive clauſulam. Quo tamen exemplo? Quanto facilius erat illud *Igitur* cum codice C. C. ejeciſſe?

Non. Unde fratrem meum eſſe ſcibas? Parmeno.

33 *Dicebat eum eſſe, is dedit hanc mihi veſtem*] Dictionem *veſtem*, aliqui l. s. non habent, inter quos Bembinus. hanc vero collocationem verborum in nullo invenio, ſed in pleriſque eam quae ſequitur, *is dedit mihi hanc.* verſus procedet contrahendo in unam ſyllabam *mihi*, & non faciendo colliſionem in *eum eſſe*, vel in *mihi hanc.* FAERNUS.

Dicebat eum eſſe: is dedit mihi hanc. PH. *occidi.*

Unus tantum ex noſtris, qui in Bibliotheca publica eſt, cum Bembino facit; ceteri univerſi, *Is dedit mihi hanc veſtem.* Recte, opinor; quinque enim verſus intervenerunt, poſtquam de veſte interrogatum eſt: ut melius ſit proferri quam ſubintelligi. Sane in *Eum eſſe*, non poteſt

D. *Meam ipse induit: post úna ambo abierúnt foras.*
PY. *Jám satis credis sóbriam esse me, ét nil mentitám tibi?*
Jám satis certumst vírginem vitiátam esse? PH. *age nunc, bélua,*
Crédis huic quod dícat? PY. *quid isti crédam? res ipsa índicat.*
PH. *Cóncede istuc paúlulum. audin? étiam nunc paulúm: sat est.*
Díc dum hoc rursum, Chaérea tuam véstem detraxít tibi?
D. *Fáctum.* PH. *et eam est indútus?* D. *factum.* PH. *et pró te huc deductúst?* D. *ita.*
PH. *Júppiter magne, ó scelestum atque aúdacem hominem.* PY. *væ mihi:*
Etiam nunc credés indignis nós esse inrisás modis?

non fieri collisio, & frustra est Faernus. Repone,

Dicébat eum esse; is mi hánc dedit vestem. Occidi.

Eum esse, Tibrachus, ut antea, *Méum esse*.

35 *Jam satis credis me sobriam esse, & nihil mentitam tibi?*] Ratio versus, qui est trochaicus ut ceteri qui sequuntur, hanc collocationem verborum, quae est in omnibus fere l. s. & Donato, exigit,

Jam satis credis sobriam esse me, & nihil mentitam tibi?

Primus pes est dactylus, abjecta ex *satis s;* quintus spondeus, contracto *nihil* in unam syllabam. FAERNUS. Sic & Nostri *Sobriam esse me;* nisi quod Petrensis, *Sobriam me esse:* quod & ipsum bene habet,

38 *Etiam nunc paululum: sat est*] Faernus & Codices omnes *Paululum:* sed versui syllaba superest. Vir doctus in textum recepit *Paulum*. Hoc probe.

39 *Dic dum hoc rursum, Chaerean tuam vestem*] Et in libro Bembino & in aliis antiquis est *Chaerea*. ita in tertia sede erit trochaeus, in quarta anapaestus. FAERNUS. Nostri quoque omnes *Chaerea*.

40 *Et ea est indutus*] Priscianus p. 1185. *Indutus vestem & veste:* accusativi exempla ex Virgilio petit; ablativi ex hoc loco, *Et ea est indutus*. Lego tamen cum nostris, uno dempto, omnibus, & cum Edd. vett. *Et eam est indutus.* Nempe hoc interest: *Indutus est eam*, perinde est ac ipse se ea induit: at *Indutus est ea*, perinde ac alius eum veste induit tamquam mancum aut mortuum.

42 *Etiam nunc non credis indignis nos esse inrisas modis?*] Cave facias cum viro erudito primam in *Indignis* brevem. In duobus nostris deest *Nunc*, in uno *Non*. Repone,

Etiam nunc credes indignis.

Credes posteriorem acuit ob interrogationem.

43 *Mirum ni tu credas quod iste dicat*] Liber Bembinus in contextu non habet pronomen *tu*, nec hic nec in sequenti versu, in quo quidem versu nec ulli alii scripti eam vocem habent, sed post *possumne* sequitur in omnibus *ego;* qua lectione admissa, hi trochaici optime constant; potest tamen etiam stare in superiori versu *tu;* eliso *d* ex *quod*. FAERNUS.

Mirum ni tu credas. Lege ex duobus nostris & uno G. Fabricii, *Mirum ni tu credis.* Ita noster cum Indicativo semper. *Mirum ni domi est. Mirum ni dabo. Mirum ni illa salva est & ego perii.*

PH. *Mírum ni tu crédis quod iste dícat. quid agam néscio.*
Heús negato rúrsus. possúmne hódie ego ex te exscúlpere
Vérum? vidistíne fratrem Chaéream? D. *non.* PH. *nón potest*
Síne malo fatéri, video: séquere hac: módo aït: módo negat.
'Ora me. D. *obsecró te vero, Phaédria.* PH. *i intro?* D. *eoi eï.*
PH. *'Alio pacto honéste quomodo hinc abscedam néscio;*
'Actumst siquidem. tú me hic etiam, nébulo, ludificábere?
PY. *Pármenonis tám scio esse hanc téchnam, quam me vívere.*
DO. *Síc est.* PY. *inveniám poi hodie, párem ubi referam grátiam.*
Sét nunc quid faciéndum censes, Dórias? D. *de istác rogas*

44 *Possumne égo hodie*] In duobus nostris, & Edd. vett. deest *Ego.* Lege tamen,

Possumne hódie ego ex te exsculpere.

& *Rursus* malo, quam *Rursum.*

45 *Verum? vidistin fratrem Chaeream?* DO. *non.* PH. *non potest sine*] In libro Bembino est *vidistine*, & dictio *sine* sequenti versui adscribitur. quod placet mihi, ut sint trochaici, quemadmodum ceteri. FAERNUS. Sic & nostri plerique.

47 PH. *I intro.* DO. *hoi, hei*] Liber Bembinus *In intro nunc jam?* DO. *oi, ei.* quae ut antiquissima, ita vera est lectio & versui congruens. *in* autem, pro *isne*, ut & supra, *in hinc quo dignus.* FAERNUS.

Ora me. Obsecro te vero, Phaedria. In intro nunc jam. Oi, ei.
Alio pacto honeste quomodo hinc abeam, nescio.

Soli Bembino debetur illud *Nunc jam*; ceteri omnes abnegant. Nimirum a Correctore est, metri aliquantum perito. Nos absque illo emblemate sic locum constituimus:

Ora me. Obsecro te vero, Phaedria. I intro. Eoi eï.
Alio pacto honeste quomodo hinc abscedam, nescio.

I intro cum Edd. vett. nostri omnes. *Oi ei* plerique habent: unus notae optimae, nunc Academicus, *Eoiei;* unus ex Regiis *Eooi hei.* Heaut. I, 1, 31.

Quaeso, quid de te tantum meruisti? Eheu.

ubi vett. Edd. *Heu hoi;* unus ex Meadianis *Ehoy*, alter *Heoi.* Lege *Oieï.* Plaut. Mil. V, 13.

Oh! hei! satis sum verberatus, obsecro. Quam mox seco!

Sic editum est: sed membranae, Pareo teste, *Olei satis sum.* Lege *Oiei.* Idem Capt. I, 2, 49.

Nunc habe bonum animum. Eheu. Huic illud dolet.

Versui una syllaba deficit. Lege,

Nunc habe bonum animum, Eoi eï. Huic illud dolet.

Priscianus p. 1012. de Interjectionibus agens, *Terentius in Eunucho, Hoi hei.* Sic edidit Putschius; sed codex veterrimus *Oi ei.* Porro in versu altero pro *Abeam*, repono *Abscedam;* quod apprime convenit. Heaut. IV, 2, 5.

Nihil est. triumpho, si licet me latere tecto abscedere.

51 DO. *Sic est.* PH. *inveniam hodie parem ubi pol referam gratiam*] In Bembino & omnibus fere l. s. *pol* ante *hodie* collocatum est. qua collocatione trochaicus, alioqui claudicans, sustentatur. FAERNUS. Nostri quoque omnes *Pol hodie.*

52 *Set nunc quid faciendum censes*] Sic vett. Edd. & ex nostris

Vírgine? PY. *ita, utrum praédicemne an táceam?* D. *tu pol, ſi ſapis,*
Quód ſcis neſcis, néque de eunucho, néque de vitio vírginis.
Hác re et te omni túrba evolves, ét illi gratum féceris.
'Id modo dic, abiſſe Dorum. PY. *ita fáciam.* D. *ſet videón Chremen?*
Tháis jam aderit. PY. *quíd ita?* D. *quia, cum inde ábeo, jam tum incéperat*
Túrba inter eos. PY. *aúfer aurum hoc: égo ſcibo ex hoc, quíd ſiet.*

ACTUS IV. SCÁENA V.

CHREMES. PYTHIAS.

CH. *ATTÁT data hercle vérba mihi ſunt: vícit vinum quód bibi.*

unus. Ceteri omnes *Suades*. Utrumvis probe. Plaut. Men. IV, 3, 26.

Ibo & conſulam hanc rem amicos; quid faciundum cenſeant.

53 *Virgine.* PY. *ita, utrum taceamne, an praedicem.* DO. *tu pol, ſi ſapis*] Omnis hujus verſus difficultas eſt in verbo *praedicem.* nam ſi id deducimus a praedico praedicas, verſus non ſtat, qui trochaicus eſt, iambum non admittens: ſi a praedico praedicis, ut ſit praedicem pro praedicam, (antiqui enim dicem efferebant in futuro, pro eo quod nos dicam) ſtat quidem verſus, ſed verbum praedicere videndum eſt ut ſenſui congruat. Vaticanus, qui aliqua ſaepe meliora habet, quam Bembinus & quam omnes alii, hic non *praedicem,* ſed *praedicam* habet: quamvis deinde addito *e*, & diſpuncto *a*, mutatum fuerit in *praedicem.* at Decurtatus, qui & ipſe quoque ex eadem bibliotheca eſt, ſanam & integram habet vocem *praedicam.* ſed ut dixi ſenſum requiro in *praedicam*, vel *praedicem*, penultima producta. FAERNUS.

Vides, quae vir honeſtus Faernus hic contulerit: ſi *Praedicem,* verſus laborat, ſi *Praedicam*, ſententia. At vir eruditus, ignoratam licentiarum rationem exprobrans, curva omnia ſuo modo corrigit:

Virgine | Ita u | trum taceamne, an praedicem. Tu pol ſi ſapis.

Nonne belle jam verſus procedit, *Ita u* anapaeſtus, & *Praedicem* dactylus? Quam in promptu erat ſuam Terentio manum reddidiſſe?

Virgine. Ita utrum praedicemne an taceam? Tu pol ſi ſapis.

Mutatur tantum ordo, & bona cauſa eſt. Nam in deliberatione conſilium melius poſterius fere ponitur: ut Heaut. III, 2, 38.

Patiamurne an narremus cuipiam?

Judicatum eſt ibi, ut narrent; quemadmodum hic, ut taceant.

55 *Hac re & omni te turba evolves*] O. fere l. s. & Donatus ita collocant, *& te omni.* ita ſtat trochaicus. FAERNUS. Sic & noſtri omnes.

4 *Chremes*] Codices plerique *Chreme.*

Ac dum áccubabam, quám videbar míhi eſſe pulchre ſóbrius!
Poſtquám ſurrexi, néque pes neque mens ſátis ſuum officiúm facit.
PY. *Chremé.* CH. *quis eſt? ehem Pýthias: vah, quánto nunc formóſior*
Videre mihi quam dúdum? PY. *certe tú quidem pol multo hílarior.*
CH. *Verbum hércle hoc verum erít, Sine Cerere et Líbero frigét Venus.*
Set Tháis multo me ánteuenit? PY. *ánne abiit jam a mílite?*
CH. *Jamdúdum: aetatem. lítes factae ſúnt inter eos máxumae.*
PY. *Nil díxit, tu ut ſequerére ſeſe?* CH. *níl, niſi abiens mi innuit.*
PY. *Eho, nónne id ſat erat?* CH. *át neſcibam id dícere illam, níſi quia*

5 *Certe tu quidem pol*] Liber Bembinus *certo*, quod antiquius videtur. FAERNUS. Omnes noſtri *Certe;* quod rectum eſt.

6 *Verbum hercle hoc verum eſt, ſine Cerere & Libero friget Venus*] Idem liber, itemque Decurtatus, pro *eſt* habent *erit*, quomodo & prius habebat Victorianus, ut adhuc litura demonſtrat. Hoc autem verbo *erit*, antiqui etiam praeſentia & praeterita aſſeverabant. Plautus in Perſa: *Haec erit bono genere nata, nihil ſcit niſi verum loqui.* Terentius in Heautontim. *ſubditum ſe ſuſpicatur. ſubditum? ain tu? certe ſic erit.* Item in Phormione: *Cognatum comperi eſſe nobis. quid? deliras. ſic erit.* Lucanus in primo: *Non tu Pyrrhe ferox, nec tantis cladibus auctor Poenus erit.* quod Priſcianus libro decimo octavo de conſtructione exponit. pro cognoſcetur. ſtat autem verſus, admiſſo in quartam ſedem proceleuſmatico. FAERNUS.

Noſtri omnes *Eſt*, ut And. II, 5, 15. *Verum illud verbum eſt.* Plaut. Truc. IV, 4, 32.

Verumſt verbum, quod memoratur, ubi amici, eſſe ibidem opus.

Si *Eſt* placet, pro *Sine* lege *Abſque.* Poteris etiam *Erat*, ut Theocritus, Ἦν ἄῤ ἀληθὲς τοῦτο, Θυώνιχε. Sed *Erit* non eſt ſollicitandum. Plaut. Pſeud. II, 3, 11.

Sed profecto hoc ſic erit:
Centum doctum hominum conſilia ſola haec devincit dea.

7 PY. *anne abiit jam a milite?*] Particula *ne* non eſt in libro Bembino: in alio quoque libro vetuſto deletam eam inveni: & certe non eſt neceſſaria. FAERNUS.

Anne abiit ſcripti plerique. *Abiit* hic diſyllabon eſt. Porro pro *Multo ante venit* lege, *Multo me antevenit.*

8 *Jam dudum; aetatem. lites ſunt inter eos factae maximae*] Ita colloca haec verba ex o. l. s *lites factae ſunt inter eos maximae.* FAERNUS. Sic vett. Edd. & major noſtrorum pars.

9 *Nihil dixit tum ut ſequerere ſeſe?*] Aliqui libri & Donatus; non habent *tum;* & pro ea dictione, in libro Bembino eſt *tu.* mihi utrumque & *tu* & *tum* otioſum videtur:

Corréxit miles, quód intellexi minus: nam me extrusit foras.
Set eccam ípsam: miror úbi egó huic antevórterim.

Actus IV. Scaena VI.

Thais. Chremes. Pythias.

TH. *CRE'DO equidem illum jam ádfuturum, ut íllam a me eripiát; sine veniat.*
'Atqui si illam dígito attigerit, óculi illi ilico éffodientur.
'Usque adeo illius férre possum inéptiam et magnífica verba,
Vérba dum sint: vérum si ad rem cónferentur, vápulabit.

& geminatis adjacentibus literis, factum. FAERNUS.

Immo illud *Tu* suam hic emphasin habet, & a Faerno perperam ejectum est. Duo ex nostris veterrimi *Tu;* ceteri *Tum.*

1 *Credo equidem illum jam adfuturum ut illam a me eripiat. sine*] Hunc versum ita in aliquibus l. s. ordinatum invenio, ut comprendat etiam verbum *veniat*, quod in impressis sequenti versui attribuitur. ita erit trochaicus tetrameter acatalecticus, correpta priore in *illam.* ceterum quod sequitur, *qui si illam*, ita solus liber Bembinus habet. alii omnes, aut *atqui*, ut & Donatus, aut *atque.* quarum vocum alterutra admissa, is versus qui secundus est, ejusdem est generis, cujus primus: ejusdem & tertius, ita ut in prima sede sit dactylus, qui capiat primam syllabam dictionis *ego;* secundus pariter dactylus; tertius & quartus trochaei; quintus vel anapaestus abjecto *p*, ex *ineptias*, vel trochaeus, aut eliso *s*, ex ea voce, aut legendo *ineptiam*, ut est in libro Bembino, & fuisse in Victoriano & Decurtato ex rasura ultimae literae apparet. quartus item versus ejusdemmet est generis, ita ut dactylum in tertia sede habeat, eliso *m*, ex *enim*, quamvis sequente consonante. Item quintus, sextus, septimus, octavus, & decimus; nonus vero trochaicus dimeter catalecticus, vel etiam iambicus dimeter acatalecticus, si tamen in *me hem* non fiat collisio. undecimus trochaicus tetrameter catalecticus. FAERNUS.

Adfuturum esse. Dele *Esse* cum vett. Edd. Eo pacto *illam* in Arsi habebis; alioquin in Thesi.

2 *Atqui si illam digito attigerit uno, oculi ilico effodientur*] *Oculi*, quod praecipue acuendum erat, totum in Thesi demergitur. Quare sic lego,

'Atqui si illam dígito attigerit,
óculi illi ilico éffodientur.

Uno non hic necesse est; Plaut. Poen. V, 5, 29.

Quid tibi illam digito tactiost?
Quia mihi lubet.

Illi absorptum erat a vicinis literis; & postea ad versum sustentandum *Uno* addiderunt. Supra IV, 3, 6.

Ut ego unguibus facile illi in oculos involem venefico.

3 *Usque adeo ego illius*] Noli cum viro erudito *Adeo* disyllabon facere. Ejice illud *Ego;* quod a Donato abest in Edd. vett.

4 *Verum enim si ad rem*] Donatus & MStus & in Edd. vett. *Ve-*

CH. *Tháis, ego jam dúdum hic adſum.* TH. *o mí Chremes, te ipſum éxpeto.*
Scín tu turbam hanc própter te eſſe fáctam? et adeo ad te ádtinere hanc
'Omnem rem? CH. *ad me? quí quaeſo iſtuc?* TH. *quía, dum tibi ſorórem ſtudeo*
Réddere ac reſtítuere, haec atque huíuſmodi ſum múlta paſſa.
CH. *'Ubi eaſt?* TH. *domi aput me.* CH. *hém.* TH. *quid eſt?*
'Educta ita uti téque illaque dígnumſt. CH. *quid aïs?* TH. *íd quod res eſt.*
Hánc tibi dono dó, neque repeto pró illa quicquam abs té preti.

rum ſi ad rem. Certe *Enim* fruſtra verſum gravat. Supra I, 1, 6.

Verum ſi incipies, neque pertendes naviter.

5 *Thais, ego jamdudum hic adſum. O mi Chremes, te ipſum exſpectabam*] Vereor ut ex ullo codice illud *Exſpectabam* Faernus protulerit; Noſtri univerſi *Exſpecto.* Unde liquido legendum,

Thais, ego jamdudum hic adſum.
O mi Chreme, te ipſum expeto.

Nempe ante & poſt in Tetrametris plenis debacchatur Thais; at in hoc verſu dum Chremen ſalutat, deſervet paulum ira; & Catalectico utitur. Si tamen malit quis Tetrametrum plenum; praeſto erit ei forma verbi vetuſta,

O mi Chreme, te ipſum expeteſſo.

Ita Plautus ſaepe; ut Mil. IV, 6, 14.

Ut ejus mihi ſit copia, quem amo, quemque expeteſſo.

Ceterum non ſemel illud *Exſpecto* ſe pro *Expeto* ſubornavit. Plaut. Caſ. III, 5, 36.

Iſtic expetó ſcire quíd dixit? Aúdi.

Sic MS. Regius bonae notae, & ex Parei Palatinis unus: ceteri *Expecto.* Sed verſus ipſo, qui Creticus [*immo Bacchiacus*] eſt, quid verum ſit, oſtendit. Noſter Hec. II, 3, 7.

Niſi pol filium multimodis expeto, ut redeat domum.

Sic legendum, ubi codices *Exſpecto.* Plaut. Truc. I, 2, 100.

Cuius nunc illa adventum expetit: immo ab eo ut nuntiatumſt.

Adel. III, 2, 23.

Te ipſam quaerito:
Te expeto: oppido opportune te obtuliſti mi obviam.

Sic codex Academicus: non, ut nunc fertur, *Te exſpecto*: quod cum verſus admittere gravatur, tum ſenſus indignatur. Quomodo enim *Exſpectat*, qui ipſe [*quaeritat*? Et quomodo Thais Chremen hic exſpectabat, quem apud Thraſonem ipſa diſcedens reliquerat?

7 *Qui? quaſi iſtuc*] Quocumque te vertas, nihil hinc exſculpes, auctore dignum. Repono,

Qui quaeſo iſtuc?

Sic plane Codex Regius Chartaceus, de optimo quodam tranſcriptus; & a manu ſecunda Academicus. Sua ſit igitur laus viro docto, qui ex conjectura hoc idem invenit.

9 *Ubi eaſt? Domi aput me. Hem. Quid eſt?*] Vir eruditus, iambicum hunc eſſe arbitratus, *Me* ſine ſynaloepha poſuit, extra ictum: Poſthac, opinor, id diſcet, Tetrametris plenis ſemper Trochaicum ſuccedere, numquam Iambicum. Ergo ſic pronuntia:

'Ubi eaſt? Dómi aput me. Hém. Quid eſt?

CH. *Et habétur et referétur, Thais, íta uti merita es, grátia.*
TH. *'At enim cave, ne prius, quam hanc a me accípias, amittás, Chreme:*
Nam haéc east, quam míles a me ví nunc ereptúm venit.
Abi tú, cistellam, Pýthias, domo éffer cum monuméntis.
CH. *Viden tu íllum, Thais?* PY. *úbi sitast?* TH. *in ríscо. odiosa céssas?*
CH. *Mílitem secum ád te quantas cópias addúcere?*
'Attat. TH. *num formídulosus óbsecro es, mi homo?* CH. *ápagesís.*
'Egon formidulósus? nemost hóminum qui vivát, minus.
TH. *'Atque ita opust.* CH. *ah, métuo qualem tú me esse hominem exístumes.*
TH. *'Immo hoc cogitáto: quicum rés tibi est, peregrínus est:*
Mínus potens quam tú, minus notus, mínus amicorum híc habens.
CH. *Scío istuc. set tu quód cavere póssis, stultum admíttereſt.*
Málo ego nos prospícere, quam hunc ulcísci accepta injúria.
Tú abi: atque obsera óstium intus, dúm ego hinc transcurro ád forum:
Vólo ego adesse hic ádvocatos nóbis in turba hác. TH. *mane.*

12 *Et habetur & refertur a me Thais tibi, ita ut merita es, gratia*] In hoc versu pro *refertur*, *referetur* legendum eſt ex Bembino & aliis antiquis libris, & ex ſenſu. referre enim gratiam, utique re & factis intelligendum eſt, quod hic locum habere nondum poterat. non ergo indicat ſe referre: ſed pollicetur relaturum. duae vero hae dictiones *a me* nec in Bembino aut Victoriano ſunt, nec apud Donatum, aut Priſcianum hunc locum citantem libro XVIII. praeterea pronomen *tibi* in nullo alio libro, praeterquam Bembino, ſere invenias. unus id habet ſuperſcriptum in gloſſematis modum; & ſane ſine eo ſtat ſermo, & pulchre intelligitur, & antiqua locutio eſt *habeo gratiam*, pro *habeo tibi gratiam*, ut in Andria: *& non neglexiſſe habeo gratiam.* idem & de *refero*: ut ſupra in Eunucho: *Inveniam pol hodie parem ubi referam gratiam.* ita verſus erit octonarius iambicus expeditiſſimus, ut ſequens, qui tamen, ſi in *cave* poſteriorem corripias, poteſt eſſe trochaicus catalecticus: cujuſmodi eſt, qui eum ſequitur. FAERNUS.

Et habetur & referetur, Thais, ita uti merita es, gratia.

Recte hunc verſum conſtituit Faernus. *Ita uti*, etiam ſupra v. 10. & paſſim. *Tibi* pauci qui habent codices in ſede incerta locant, *Tibi Thais, Et tibi habetur.* Ergo fruſtra vir eruditus, *Tibi uti*, pro *Ita uti.*

19 *Ego formidoloſus?*] O. l. s. *egon*, ſequentis vero dictionis *for-*

CH. *Melius eſt.* TH. *mane.* CH. *omítte, jam adero.* TH. *nil opus eſt iſtis, Chreme.*
Hóc modo dic, ſorórem eſſe illam tuam: ét te parvam vírginem
'Amiſiſſe: núnc cognoſſe. ſigna oſtende. PY. *adſúnt.* TH. *cape.*
Sí vim faciet, ín jus ducito hóminem; intellextín? CH. *probe.*
TH. *Fác animo haec praeſénti ut dicas.* CH. *fáciam.* TH. *attolle pállium.*
Périi, huic ipſi eſt ópus patrono, quém defenſorém paro.

ACTUS IV. SCAENA VII.

THRASO. GNATHO. SANGA. CHREMES. THAIS.

THR. *HANCI'NE ego ut contuméliam tam inſignem in me accipiám, Gnatho?*
Morí me ſatiuſt. Símalio, Donáx, Syriſce, ſéquimini.
Primum aédis expugnábo. GN. *recte.* THR *vírginem eripiám* GN. *probe.*
THR. *Male múlcabo ipſam.* GN. *púlchre.* THR. *in medium huc ágmen cum vecti, Donax;*
Tu, Símalio, in ſiníſtrum cornu; tú, Syriſce, in déxterum.
Cedo álios: ubi centúrioſt Sanga, et mánipulus furum? SA. *eccum adeſt.*

midoloſus antepenultimam Bembinus liber & aliqui alii antiqui libri per *u*, non per *o*, habent. FAERNUS. Omnes noſtri, uno excepto, *Egon.*

20 CH. *hau, metuo qualem tu me*] Omnes fere l. s. inter quos Bembinus, non *hau*, ſed *ah* habent. quod magis placet. FAERNUS. Noſtri omnes *Au* vel *Hau.*

22 *Amicorum hic habens minus*] Ea quae in libris omnibus eſt collocatio, vehementiorem videtur reddere orationem: *minus amicorum hic habens.* quod ex toto verſu melius videri poteſt,

Minus potens quam tu, minus notus, minus amicorum hic habens.

FAERNUS. Eodem ordine noſtri omnes.

25 *Tu abi: atque oſtium obſera intus, ego dum hinc tranſcurro ad forum*] Collocatio in libro Bembino & aliquibus aliis, & Donato haec eſt: *Obſera oſtium.* in omnibus vero quotquot ſunt, itemque Donato, *Dum ego hinc.* verſus trochaicus eſt, & bene conſtat, ſi ex *dum* nihil abjiciatur. FAERNUS.

Noſtri quoque *Dum ego hinc.* Recte, quia *Dum* hic in ictu eſt.

28 *Hoc dic modo*] O. l. s. & Donatus, *hoc modo dic.* FAERNUS. Noſtri quoque *Hoc modo dic:* & praeterea, *Sororem eſſe illam tuam*, magno conſenſu. Recte: nam *Illám tuam eſſe* male acuit ultimam.

31 *Fac animo haec praeſenti dicas*] Omnes noſtri, *Ut praeſenti.* Lege cum Edd. vett.

Fac animo haec praeſenti ut dicas,

THR. *Quid ignáve? peniculón pugnare, quí istum huc portes, cógitas?*

SA. *Egone? imperatoris virtutem nóveram, et vim mílitum:*
Sine sánguine hoc non pósse fieri: qui abstergerem vólnera?

THR. *Ubi álii?* SA. *qui, malum, álii? solus Sánnio servát domi.*

THR. *Tu hosce instrue: ego ero póst principia: inde ómnibus signúm dabo.*

GN. *Illúc est sapere: ut hósce instruxit, ípsus sibi cavít loco.*

THR. *Idem hóc jam Pyrrhus fáctitavit.* CH. *viden tu, Thais, quam híc rem agit?*
Nimírum consilium íllud rectumst de óccludendis aédibus.

TH. *Sané, qui tibi nunc vír videtur ésse, hic nebulo mágnus est:*

7 *Quid ignave, peniculon pugnare, qui istuc huc portes, cogitas?*] Ex *quid* elidendum est *d*, ex *istuc s*, ut octonarius constet. FAERNUS. Nullus ex nostris, *Istuc huc.* plerique *Istunc huc.* Petrensis *Istum huc.* Recte, quod & vir doctus vidit. Festus: *Peniculi, spongiae longae propter similitudinem caudarum appellatae.*

9 *Sine sanguine hoc fieri non posse*] Nostri omnes cum Edd. vett. & Prisciano p. 870. longe numerosius, *Sine sanguine hoc non posse fieri.* Vide supra I, 2, 93.

Ib. *Abstergerem vulnera*] *Volnera* est in libro Bembino & Victoriano. octonarius autem stat producta penultima in *abstergerem.* Priscianus libro VIIII. FAERNUS.

11 *Tu hosce instrue: hic ego ero post principia*] Dele *Hic* cum codice Petrensi: quod frustra versum onerat atque impedit.

13 THR. *Idem hocce Pyrrhus factitavit.* CH. *Viden tu Thais quam hic rem agit?*] Liber Bembinus & Basilicanus ac Donatus, *idem hoc jam;* alii scripti alia quidem collocatione, omnes tamen *jam* habent; quo recepto, versus stat, si ex *viden* elidas *n.* FAERNUS.

Hoc jam etiam nostri. Vir doctus malit *Idem hoc etiam Pyrrhus:* poterat meliore numero, *& Pyrrhus.* Ceterum omittunt hinc plerique scripti nomen Thrasonis; ut totum hoc Gnathonis sit; qui mirus artifex, palam haec eloquendo, & irrideat simul & aduletur. Sed aliter Donatus ad V, 8, 3.

15 *Sane quod tibi nunc vir videatur esse hic, nebulo magnus est*] Repone ex vett. Edd. & Donato etiam MSto, & sex nostris codicibus,

Sane qui tibi nunc vir videtur esse,
hic nebulo magnus est.

Hic omnia clara sunt & perspicua: lectio altera tenebras frustra offundit.

19 *Omnia prius experiri, quam armis, sapientem decet*] Nonius bis *Armis* v. Manere & v. Experiri: & sic utroque loco codex noster vetus. Donatus: *Quam armis: 'Ανακόλουθον pro Quam arma: aut* Ἔλλειψις *est, si subaudiamus Agere.* Immo habeat sibi suas Figuras, quibus nihil hic opus. Quid enim

Ne métuas. THR. *quid vidétur?* GN. *fundam tibi nunc nimis vellém dari,*
Ut tu íllos procul hinc éx occulto caéderes: facerént fugam.
THR. *Sét eccam Thaidem ípsam video.* GN. *quám mox inruimús?* THR. *mane:*
'Omnia prius éxperiri, quam árma, sapientém decet.
Quí scis an quae júbeam sine vi fáciat? GN. *di vostrám fidem,*
Quánti est sapere? númquam accedo quín abs te abeam dóctior.
THR. *Tháis, primum hoc míhi responde: cúm tibi do istam vírginem,*
Díxtin hosce míhi dies soli dáre te? TH. *quid tum póstea?*
THR. *Rógitas? quae mi ante óculos coram amátorem addúxti tuum:*
Quíd cum illoc agás? et cum eo clám te subduxtí mihi.

promptius, quam magno & sententiae & versus commodo id ipsum, quod Magister postulat, reponere?

Omnia prius experiri, quam arma, sapientem decet.

Sane codex egregius 900 annorum, nunc in Bibliotheca publica, *Armas sapientem:* postea per *a* literam *i* trajecta est: *s* adhaesit ex sequente. *Experiri arma*; sic passim *Jus, Vim, Gratiam experiri.* Statius Theb. XI, 338.

Me miseram, vinces: prius haec tamen arma necesse est
Experiare domi.

23 *Dixtin mihi hos dies soli dare te?*] Ex libro Bembino ita facta collocatione verborum, *Dixtin hos mihi*, item ex eo libro & omnibus aliis, ac Donato, *coram amatorem*, ita hos versus ordinamus:

Dixtin hos mihi dies soli dare te? TH. *quid tum postea?*
THR. *Rogitas? quae mihi ante oculos coram amatorem adduxti tuum?*

In priore versu *mihi* disyllabum est; ita ut *hos mi* sit trochaeus, sequens pes dactylus: in posteriore monosyllabum *mihi* eliditur. FAERNUS.

Atqui omnes nostri cum Edd. vett. *Dixtin hos dies mihi soli.* Et sane quod in Bembino solo est, *Dixtin hos mi | hi dies*, invenuste dividit *Mihi* in pedes geminos. Lego,

Dixtin hosce mihi dies soli dare te.
Quid tum postea?

Sic enim Thais ipsa I, 2, 70.

Sine illum priores partes, hosce aliquot dies
Aput me habere.

Dies autem hic, ut passim, monosyllabon est.

25 TH. *Quid cum illo agas?* THR. *& cum eo clam subduxti te mihi*] Hunc ordinem verborum habent omnes fere l. s. & Donatus, ut pronomen *te* sit antepenultima dictio hujus versus. Ceterum in aliquibus & quidem antiquis exemplaribus est *cum illoc.* ita melius constat trochaicus, non facta tamen in *cum eo* synaloepha. FAERNUS.

Etiam ex nostris bene multi *Quid cum illoc agas?* non *illo.* Sed mirum est omnes codices hoc Thaidi tribuere; cum hi duo versus Thrasonis ambo sint, *Quid cum illoc agas?* quid nisi, quod meretricis est, caput cum illo limes?

TH. *Lúbuit.* THR. *Pamphilam érgo huc redde, nísi si mavis éripi.*
CH. *Tibi illam reddat, aút tu eam tangas? ómnium.* GN. *ah quid agís? tace.*
THR. *Quíd tu tibi vis? égo non tangam meám?* CH. *tuam autem, fúrcifer?*
GN. *Cáve sis: nescis cuí maledicas núnc viro.* CH. *non tu hínc abis?*
Scín tu ut tibi res se hábeat? si quicquam hódie hic turbae coéperis,
Fáciam ut huius locí dieique meíque semper mémineris.
GN. *Míseret tui me, qui húnc tantum hominem fácias inimicúm tibi.*
CH. *Díminuam ego capút tuum hodie, nísi abis.* GN. *ain veró canis?*
Sicine agis? THR. *quis tú homo es? quid tibi vís? quid cum illa reí tibi est?*
CH. *Scíbis: principio éam esse dico líberam.* THR. *hem.* CH. *civem Átticam.* THR. *hui.*

26 *Pamphilam ergo huc redde; nisi vi mavis eripi*] Meliores codices habent, *Nisi si vi:* quorum alterum cum supervacuum sit, ejecerunt *si:* ego vero *Vi* ejicio, *Nisi si mavis eripi.* Viro docto plus placet *Vi*: quia ita supra IV, 6, 14.

Nam haec east, quam miles a me ví nunc ereptum venit.

Ob istuc vero ipsum mihi displicet: inde enim huc intruserunt; nec poeta bis idem tam prope diceret. Ibi recte *Vi* & in Arsi est; hic, quod nothum esse indicat, in Thesi. Denique in ipso *Eripi*, praesentibus militibus, *Vis* satis intellegitur.

27 *Tibi illam reddat? aut tu eam tangas?*] Omnes fere libri & in iis antiquissimi, & Donatus, *aut tu illam tangas.* Sed esset octonarius iambicus inter tot trochaicos, nisi quis hanc vocem *illam*, postremo loco positam, elisione alterius *l*, & *m*, quamvis sequente consonante, pyrrichium faciat. FAERNUS.

Tibi illam reddat, aut tu illam tangas?

Inter istos, opinor, libros Bembinus erat; idcirco ei nimium addictus Faernus *Tu illam* admisit, etiam cum versus dispendio. Ex *Aut tu illam* ille Dactylum efficit, vir doctus Anapaestum: & *Hinc clare,* ait, *liquet* Aut *posse corripi.* Itane clare? non vidi magis. Sed remittit nos ad And. I, 3, 3.

Quae si non astu providentur, me aut herum pessum dabunt.

Immo sane hae licentiarum sordes pessum Terentium dabunt. Quasi vero hic loci *Me aut* per synaloepham in unam syllabam non coalescant. Quid multa? Ex tot nostris codicibus unus tantum *Illam;* ceteri omnes cum vett. Edd. *Tu eam*, quod, ut passim, in unam syllabam compingitur.

Ib. *Ah quid ais?*] O. l. s. etiam antiquissimi, *ah quid agis?* & eo

CH. *Meám ſororem.* THR. *os dúrum.* CH. *miles, núnc adeo edicó tibi,*
Né vim facias úllam in illam. Tháis, ego eo ad Sóphronam
Nútricem, ut eam addúcam, et ſigna oſténdam haec. THR. *tún me próhibeas,*
Meám ne tangam? CH. *próhibebo inquam.* GN. *audín tu? hic furti ſe ádligat:*
Sátis tibi eſt? THR. *idem hoc tú aïs, Thais?* TH. *quaére qui reſpóndeat.*
THR. *Quíd nunc agimus?* GN. *quín redimus: jam haéc tibi aderit ſúpplicans*
Ultro. THR. *credin?* GN. *ímmo certe: nóvi ingenium múlierum:*
Nólunt ubi velís: ubi nolis cúpiunt ultro. THR. *béne putas.*
GN. *Jám dimitto exércitum?* THR. *ubi vis.* GN. *Sánga, ita ut fortís decet*

amplius ſolus Bembinus *aha*, quod & placet. quae vero ſequuntur verba *quid tu tibi vis*, ea Thraſoni, ut videtur, & recte, Donatus & liber Bembinus attribuunt. FAERNUS. *Agis*, plurimi ex noſtris: ſed omnes *Quid tu tibi vis* Chremeti male aſſignant.

39 *Prohibeo inquam*] Omnes antiqui libri in futuro habent *prohibebo.* FAERNUS.

Tres ex noſtris vetuſtiſſimi *Prohibebo*; ceteri *Prohibeo.* Utrumvis probe.

40 *Satin hoc eſt tibi*] Non temere in ullo invenias l. s. hanc lectionem: ſed in omnibus & Donato, *ſatis hoc tibi eſt*, quae verba militi, & recte, Donatus attribuit. Gnatho enim, cui rixa diſplicebat, perſuadere vult militi, ſufficere ei furti actionem contra Chremetem, qui profeſſus erat ſe prohibiturum ne miles ſuam tangeret. ſed ut trochaicus conſtet, vel *tibi* erit una ſyllaba, vel ex *eſt s* elidetur. FAERNUS.

Immo nullo modo conſtabit Trochaicus. Vir doctus refingit, *Sat hoc tibi eſt.* Ego malim per interrogationem, & *Hoc* ejecto,

Sátis tibi éſt? Idem hoc tú ais,
Thais.

ut Phorm. V, 9, 58.

Satis tibi eſt, Chreme? Immo vero.

41 *Quid nunc agimus? Quin redeamus*] Ita quidem Codices, uno ex noſtris Academico excepto, qui a manu prima *Redimus* habuit; poſtea factum *Redeamus.* Quanto illud venuſtius!

Quid nunc agimus? Quin redimus. Semper, ubi *Quin* ſententiam inchoat, Indicativo utitur noſter: *Quin taces. Quin accipis. Quin abeo.* Plaut. Men. II, 1, 22.

In ſcirpo nodum quaeris. quin nos hinc domum
Redimus; niſi ſi hiſtoriam ſcripturi ſumus.

Milites, domi focique fác vicissim ut mémineris.
SA. *Jámdudum animus ést in patinis.* GN. *frúgi es.* THR. *vos me hac séquimini.*

ACTÛS V. SCAENA I.

THAIS. PYTHIAS.

TH. *PERGI'N, scelesta, mécum perplexé loqui?*
Scio, néscio, abiit, audivi, ego non ádfui.
Non tu istuc mihi dictúra aperte es, quicquid est?
Virgó conscissa véste lacrumans ópticet;
Eunúchus abiit: quámobrem? quid factúmst? taces?
PY. *Quid tibi ego dicam misera? illum eúnuchúm negant*
Fuisse. TH. *quis fuit ígitur?* PY. *iste Chaérea.*

45 *Milites domique focique*] Unam tantum copulam continet liber Bembinus, & alii antiqui, ac Donatus, *domi focique.* quod & meliorem habet numerum. FAERNUS. Sic & nostri omnes *Domi focique*, & Priscianus p. 719.

46 *Jamdudum est animus*] Donatus & omnes libri scripti Terentii, praeter Bembinum, habent hanc collocationem, *jamdudum animus est.* quae & versui commodior est. FAERNUS. Nostri quoque omnes, *Animus est.*

Ib. THR. *Vos me hac sequimini*] Nostri omnes, tribus demptis, Sangae hoc tribuunt. Male, opinor: nam & Thraso exit, & par est eum praecedere.

10 *Quid is obsecro ad nos, aut quamobrem adductus est?* PY. *nescio*] Senarius hic impeditus, optime procedit, quemadmodum legitur in libro Bembino,

Quid is obsecro ad nos quamobrem adductu'st. PY. *nescio.*

ita & Victorianus; nisi quod habet *adductus* sine verbo *est.* FAERNUS.

Quid is obsecro ad nos: quamobrem adductust. Nescio.

Aut in omnibus nostris est, uno excepto. Certe elegantiam suam hic habet: Phor. II, 3, 71. *At nos unde, aut quamobrem?* Hec. IV, 4, 75.

Reduc uxorem; aut quamobrem non opus sit, cedo.

Et versus causa olim ejecit Bembinus Librarius. Vir doctus ex *Obsecro ad* paratus est dactylum facere. Non est opus tam aspera medicina. Lege,

Quid is obsecro ad me, aut quamobrem adductust. Nescio.

Thais sola aedium domina est; ideo recte *Ad me*: ut passim.

12 *Siquidem tu ista vera*] O. l. s. *istaec vera.* FAERNUS. Nostri quoque omnes *Istaec.*

16 *Scelesta, ovem lupo commisisti. dispudet*] Qui *commisti* legunt, facile se ex hujus versus difficultate explicant. sed & Donatus, & o. l. s. *commisisti* habent. quam lectionem tenendo necesse est ex *ovem m* elidere, quamvis sequente consonante. FAERNUS.

Nonius v. Committere: *Terentius Eun. Ovem commisisti lupo.* Sic & MS. vetus. Acron ad Horat. Carm.

TH. *Qui Chaérea?* PY. *iſte ephébus frater Phaédriae.*
TH. *Quid aïs veneſica?* PY. *átqui certo cómperi.*
TH. *Quid is óbſecro ad me, aut quámobrem adduxtuſt?* PY. *néſcio:*
Niſi amáſſe credo Pámphilam. TH. *hem, miſera óccidi,*
Inféliх, ſi quidem tu iſtaec vera praédicas.
Num id lácrumat virgo? PY. *id opínor.* TH. *quid aïs, ſácrilega?*
Iſtúcine interminàta ſum hinc abiéns tibi?
PY. *Quid fácerem? ita ut tu júſti, ſoli créditaſt.*
TH. *Sceléſta ovem lupó commiſi. díſpudet,*
Sic míhi data eſſe vérba. quid illuc hóminis eſt?
PY. *Era méa tace, tace óbſecro, ſalvaé ſumus:*
Habémus hominem ipſum. TH. *úbi is eſt?* PY. *hem ad ſiníſteram.*

I, 3. *Commiſit: Credidit. Terent. Ovem lupo commiſiſti.* Codices quoque univerſi *Commiſiſti*, verſu tamen indignante ex *vem lupo* pedem fieri ſeu Dactylum ſeu Anapaeſtum. At eſt qui ex culpa ipſa fiduciam ſumat; & quia admiſſa hic eſt, inde colligat familiarem & cotidianam fuiſſe. Magna demum iſto pacto erit licentiarum ſeges. Repono,

Sceleſta ovem lupo commiſi: diſpudet.

Nimirum Thais commiſit jubendo, aeque ac Pythias juſſum faciendo. Inde quod ſequitur, Sic *Mihi* data eſſe verba, non *Tibi*. *Sceleſtam* ſe vocat, more & conſuetudine: Heaut. V, 2, 17.

Sceleſtus quantas turbas concivi inſciens.

Pompeji uxor, Lucan. VIII, 639.

Ego te ſcelerata peremi.

Ovém lupó; utrumque in Arſi; & ſic in pronuntiatione fit mora, ut oportet. Venia tamen indiget Terentius, qui in pede tertio finalem acuit.

17 *Quid hominis illic eſt?*] Non fere in ullo libro invenias hanc collocationem, ſed eam quae ſequitur, *quid illic hominis eſt?* ita & Donatus: Bembinus vero hoc amplius pro *illic illuc* habet. Victorianus prius quidem *illuc* habebat, ſed poſtea in *illic* mutatum eſt. eademque manu in margine aſcriptum *illud.* quae mihi lectio, id eſt, vel *illuc*, vel *illud*, magis placet, quam *illic*. FAERNUS.

19 *Habemus hominem ipſum*] Hunc verſum & ſequentem alii aliter ordinant. nos ſic ex libro Bembino:

Habemus hominem ipſum. TH. *ubi is eſt?* PY. *hem ad ſiniſtram.*
Videſne? TH. *video.* PY. *comprendi jube, quantum poteſt.*

Ut ambo ſint trimetri iambici; prior quidem catalecticus, ſequens acatalecticus, id eſt ſenarius, in quo ſit proceleuſmaticus in ſecunda, & in quarta dactylus, correpta in *jube* poſteriore ſyllaba. FAERNUS.

Libri noſtri fere omnes *Viden*, & *Comprehendi*. Ergo hi duo verſus ſic refingendi; ut & vir doctus acute vidit:

Habemus hominem ipſum. Ubi is eſt? Hem ad ſiniſteram.
Viden? Video. Comprehendi jube quantum poteſt.

Viden? TH. *video.* PY. *comprehéndi jube, quantúm poteſt.*
TH. *Quid illó faciemus, ſtúlta?* PY. *quid faciás, rogas?*
Vide amábo, ſi non, cum áſpicias, os inpúdens
Vidétur. TH. *non.* PY. *tum quaé eius confidéntiaſt?*

ACTUS V. SCAENA II.

CHAEREA. THAIS. PYTHIAS.

CH. *APUT 'Antiphonem utérque, mater ét pater,*
Quaſi dédita opera, dómi erant, ut nulló modo
Introire poſſem, quín viderent me. ínterim
Dum ante óſtium ſto, nótus mihi quidam óbviam
Venít. ubi vidi, ego me ín pedes quantúm queo
In ángiportum quóddam deſertum; índe item

21 TH. *Quid illi faciemus ſtulta?* PY. *quid faciam rogas?*] Donatus & liber Bembinus pro *illi illo;* pro *faciam facias* habent. & hoc poſterius habent aliqui alii l. s. etiam ex antiquis. FAERNUS.

Duo ex noſtris *Facias: Illo* unus veterrimus & Priſcianus p. 1101. Ceteri *Illi,* neſcio an rectius: ut mox v. 10. ipſe Chaerea:

Quid faciam? quid mea autem? quid faciet mihi?

22 *Os impudens videtur.* TH. *non eſt.* PY. *tum quae eius confidentia eſt?*] Haec omnia ſine interpoſitione perſonae Thaidis in libris antiquis leguntur. quin & Donatus quoque haec ipſa omnia perſonae Pythiae attribuit, ſic dicens, *Vide amabo, ſi non, cum aſpicias, os impudens videtur. mire ab eo quod reſpondere coeperat, ad aliud tranſit, mirata confidentiam Chaereae: non eſt impudens, inquit: non eſt niſi ſimilis impudenti.* Haec Donatus. ergo haec ita intelligenda ſunt: vide amabo, ſi non os impudens quidem videtur, non autem eſt. FAERNUS.

Atqui plurimi apud me Codices *Non eſt* Thaidi tribuunt. Lege:

Vide amabo ſi non, cum aſpicias, os impudens Videtur. TH. *Non.* PY. *Tum quae eius confidentiaſt?*

Omnino illud *Quae* acuendum eſt, quod in recepta lectione latet. Sic *Qui color — quaé habitudo eſt corporis. Non* autem, id eſt, non videtur. Thais, cum primum eum vidit, *Ita me dii ament, honeſtus eſt;* Pythias, tum non irata, *Ille erat honeſta facie & liberali.* Et hoc clemens Thaidis reſponſum praeparatio eſt ad Scaenam ſequentem, ubi reconciliatio fit, & familiaritas naſcitur.

5 *Ego me in pedes quantum queo*] Omnes antiqui libri *egomet;* cujus vocis extremam litteram conjicit Lolgius eſſe debere *d*, & legendum *Egomed in pedes.* verſum ſuſtentando eliſione *n* ex *in.* ut ſaepe alibi. FAERNUS.

Noſtri quoque omnes *Egomet:* vitioſe pro *Ego me.* Remittimus enim Lolgio Plautinam ſuam & opicam lectionem *Ego med, med* pro *me.* Nullus enim hic hiatus eſt:

Venít. ubi vidi, ego me ín pedes quantúm queo.

10 *Ah quid faciam?*] Non fere invenias *ah* in ullo l. s. ſine quo ſtat optime verſus, & nihil ſenſui deperit. FAERNUS. Nec in noſtris reperitur *Ah.*

In álind, inde in álind: ita miſérrimus
Fui fugitando, né quis me cognóſceret.
Set éſine haec Thais, quám video? ipſaſt. haéreo.
Quid fáciam? quid mea aútem? quid faciét mihi?
TH. *Adeámus. bone vir Dóre ſalve: díc mihi,*
Aufúgiſtin? CH. *era, fáctum,* TH. *ſatin id tíbi placet?*
CH. *Non.* TH. *crédin te inpune hábiturum?* CH. *unam hanc nóxiam*
Amítte: ſi aliam admíſero unquam, occídito.
TH. *Num meám ſaevitiam véritu's?* CH. *non.* TH. *non? quíd igitur?*
CH. *Hanc métui, ne me crím'naretúr tibi.*
TH. *Quid féceras?* CH. *paulúm quid.* PY. *eho paulum ínpudens.*
An paúlum hoc eſſe tíbi videtur, vírginem

12 *Aufugiſtin*] Quid hic quaerat vir doctus, cui numeri ſaniſſimi ſuaviſſimique hic diſplicent, neſcio. Ejus vero correctionem ſcio nemini placituram,

Dore ſalve, dic mihi.
CH. *Era.* TH. *Aufugiſtin?* CH. *Factum.*

Nempe, ait, Chaerea pavidus & officii plenus, ſingultim haec profert; uſque dum animam recipiat. Quale vero nobis ſomnium narrat? Ilene pavidus? confidentiſſimus juvenum, qui haec joco & ludibrio loquitur? Illumne anima deficit? qui decem verſus continuos jam modo pronunciaverat.

13 *Credin te impune abiturum?*] In aliquot antiquis exemplaribus, inter quae eſt & Bembinum, legitur *habiturum* cum aſpiratione, quae minime dubia eſt lectio; dicimus enim *impune habere*, ut & infra: *Siquidem iſtuc impune habueris.* & Virgilius: *Non impune feres.* FAERNUS. Noſtri plerique *Habiturum.*

14 *Mitte, ſi aliam unquam admiſero ullam, occidito*] Hanc lectionem in nullo l. s. invenio. Sed hanc quae ſequitur in pleriſque,

Amitte, ſi aliam admiſero unquam, occidito.

quae & elegans eſt compoſitio & verſui optime ſerviens. FAERNUS. Noſtri quoque *Amitte.*

15 TH. *Num meam ſaevitiam veritus es?* CH. *non.* TH. *quid igitur?*] Aliquot antiqui libri, & in iis Bembinus, item Donatus, non habent verbum *es.* quo dempto ſtat verſus, vel diſſolvendo *quid* in duas ſyllabas, ut in quinta ſede ſit tribrachus, vel in *ſaevitiam* dividendo diphthongum. praeterea in libro ſcripto Donati legitur *ſaevitiem*, quod magis antiquum videtur. FAERNUS.

Etiam a noſtris pleriſque abeſt *Es.* Sed quid verſui fiet? Nam Faerni illa *Quïd* vel *Saëv* diſſoluta nauſeam excitant. Vir doctus in textum recipit *Es.* Tu hanc corrigendi viam inſiſte,

Num meam ſaevitiam veritu's?
Non. Non? quid igitur?

Hoc pacto reſponſum Chaereae in iſtu exauditur.

17 TH. *Quid feceras?* CH. *paululum quiddam.* PY. *eho paululum impudens?*] Et utrobique in hoc verſu, & in ſequenti legendum *paulum* ex libro Bembino, verſusque ratione. FAERNUS.

Recte *Paulum;* & ſic unus ex noſtris. Praeterea pro *Quiddam*, Chartaceus codex *Quidem.* Repone,

Vitiáre civem? CH. *meám conservam crédidi.*
PY. *Consérvam? vix me cóntineo quin ínvolem in*
Capillum. monstrum; etiam últro derisum ádvenit.
TH. *Abin hinc insana?* PY. *quid ita? vero débeam*
Credo isti quicquam fúrcifero, si id fécerim:
Praesértim cum se sérvum fateatúr tuum?
TH. *Missa haéc faciamus. nón te dignum, Chaérea,*
Fecísti: nam si ego digna hac contumélia
Sum máxume, at tu indígnus qui facerés tamen.
Neque édepol, quid nunc cónsili capiám, scio
De vírgine istac: ita conturbastí mihi
Ratiónes omnis, út eam ne possim suis,
Ita ut aéquum fuerat, ítaque ut studui, trádere:
Ut sólidum parerem hoc mí beneficium, Chaérea.
CH. *At núnc dehinc spero aetérnam inter nos grátiam*
Fore, Tháis. saepe ex huiusmodi re quápiam et

Quid féceras? paulúm quid. Eho paulum, inpudens?

jam vi des, cur *Paulum* acuat ultimam, nempe ob Encliticum *Quid;* ut Graece Μικρόν τι. Heaut. II, 3, 75.

Ubi si paululum modo quid te fugerit, ego perierim.

19 *Vitiáre civem? Cónservam esse crédidi. Consérvam?*] Vides *Consérvam* in repetitione variare accentum: quod nusquam apud Nostrum fieri solet. Repono igitur:

Vitiáre civem? Meám consérvam credidi.

Plaut. Cas. I, 1, 20.

Bellam & tenellam Casinam; conservam tuam.

Sic Amph. Prol. 129. *Conservum suum.* Mil. II, 1, 67. *Meus conservus.* & II, 2 88. Cum *Esse* hic insereretur, *Meam* ob versum postea ejectum est.

22 TH. *Abi hinc insana.* PY. *quid ita vero? debeam Credo isti quicquam furcifero si id fecerim*] Liber Bembinus, pro *abi*, *abin*, pro *fecerim*, *fecero* habet. Ceterum quod Donatus in expositione horum verborum *debeam Credo isti quicquam furcifero* dicit subaudiri debere *vero*, non video cur eam dictionem desideret, quae mutata tantum distinctione praesto est; si enim post *quid ita* distinguas, remanet vox *vero* subsequentibus applicata, hoc modo, *quid ita? vero debeam Credo isti quicquam furcifero.* FAERNUS.

Unus ex nostris veterrimus *Abin*, *n* nunc eraso: omnes *Fecerim;* quod equidem praetulerim; quia *Furcifero Fecero* ingratum quiddam sonant.

30 *Ut eam non possim suis Ita ut aequum fuerat, atque ut studui tradere*] Sex e nostris Codices, & in iis vetustissimi, *Ne possim:* unus etiam antiquus *Neque ut studui.* Repone,

Ut eam ne possim suis,
Ita ut aequum fuerat, itaque ut studui, tradere.

Ut ne passim. *Aliquid facerem, ut hoc ne facerem. Ita itaque* saepius. And. III, 3, 18.

Immo ita volo, itaque postulo, ut fiat, Chreme.

Malo éx principio mágna familiáritas
Conflátaſt. quid ſi hoc quiſpiam voluít deus?
TH. *Equidém pol in eam pártem accipioque ét volo.*
CH. *Immo íta quaeſo. unum hoc ſcito; contuméliae*
Non mé feciſſe caúſa, ſet amoris. TH. *ſcio.*
Et pól proptérea mágis nunc ignoſcó tibi.
Non ádeo inhumano égo ſum ingenio, Chaérea,
Neque ita ínperita, ut quíd amor valeat, néſciam.
CH. *Te quóque jam, Thais, íta me di bene amént, amo.*
PY. *Tum pól ab iſtoc tibi, éra, cavendum intéllego.*
CH. *Non aúſim.* PY. *nil tibi quícquam credo.* TH. *déſinas.*
CH. *Nunc égo te in hac re mi óro ut adjutríx ſies,*
Ego mé tuae comméndo et committó fidei:
Te mihi patronam cápio, Thais: te óbſecro:
Emóriar, ſi non hánc uxorem dúxero.
TH. *Tamen ſí pater quid.* CH. *áh volet, certó ſcio:*

35 *Malo ex principio*] Praepoſitio *ex* abeſt ab omnibus antiquis libris. in reliquis collocata eſt ante dictionem *malo*, ubi ſtare propter verſum non poteſt. quare ſubditiciam rati ſumus. FAERNUS.

Sex e noſtris *Ex malo principio*; & recte fecit qui primus *Malo ex principio* edidit. Amat Noſter, ut liqueſcant vocales ultimae: praeſertim cum eaedem geminantur.

41 *Non adeo inhumano ingenio ſum, Chaerea*] Noſtri plerique omnes *Sum ingenio.* unde reponendum,

Non ádeo inhumano égo ſum ingenio, Chaérea.

42 *Neque tam imperita*] Omnes fere antiqui libri & in iis Bembinus, *Neque ita imperita.* FAERNUS. Noſtri quoque omnes *Ita.*

44 *Tum pol tibi ab iſto*] Plerique l. s. etiam antiqui & Donatus *ab iſtoc* habent. quo quidem modo melius ſtat ſenarius: aut legendum ut in Bembino, *cavendum eſſe.* FAERNUS. Tres ex noſtris veterrimi, paulo melius,

Tùm pol ab iſtoc tibi, era, cavendum intellego.

47 *Ego me tuae commendo*] Hujus verſus & ſequentis ordinem ex l. s. o. commutamus, ut qui nunc prior eſt, ſit poſterior. FAERNUS. Sic & noſtri & Edd. vett.

48 *Te mihi patronam cupio*] Omnes quotquot ſunt l. s. *capio* habent. idque in aliquibus etiam Donati libris eſt: in aliquibus *cupio.* FAERNUS. Noſtri etiam omnes cum Edd. vett. *capio.*

50 TH. *Tamen ſi pater.* CH. *quid? ah volet, certo ſcio*] Ut ſenarius ſuſtentetur, elide *r* ex *pater*, vel *n*, ex *tamen.* FAERNUS.

Diſtingue hoc modo:

Tamen ſi pater quid. CH. *Ah volet, certo ſcio.*

ut Andr. V, 4, 47.

Cauſa optumaſt: Niſi ſi quid pater ait alind.

Vides *Patér* ultimam acuere; ob ſequens Encliticon *Quid.*

Civís modo haec ſit. TH. *paúlulum opperírier*
Si vís, jam frater ípſe hic aderit vírginis:
Nutrícem adcerſitum iít, quae illam aluit párvolam:
In cógnoſcendo túte ipſe aderis, Chaérea.
CH. *Ego véro maneo.* TH. *víſne interea, dúm venit,*
Domi ópperiamur pótius, quam hic ante óſtium?
CH. *Immó percupio.* PY. *quám tu rem actura óbſecro es?*
TH. *Nam quíd ita?* PY. *rogitas? húnc tu in aedis cógitas*
Recípere poſthac? TH. *cúr non?* PY. *crede hoc meaé fidei,*
Dabit híc pugnam aliquam dénuo. TH. *au, tace óbſecro.*
PY. *Parúm perſpexe eius mihi videre audáciam.*
CH. *Non fáciam, Pythias.* PY. *nón pol credo, Chaérea,*
Niſi ſí commiſſum nón erit. CH. *quin, Pýthias,*
Tu mé ſervato. PY. *néque pol ſervandúm tibi*
Quicquám dare auſim, néque te ſervare: ápage te.
TH. *Adeſt óptume ipſe fráter.* CH. *perii hercle: óbſecro*
Abeámus intro, Tháis: nolo me ín via
Cum hac véſte videat. TH. *quámobrem tandem? an quía pudet?*

55 *Viſne interea dum is venit*] Ita aliqui libri habent, aliqui vero *dum venit is.* quae variatio facit ut eam dictionem ſubditiciam putem: eo magis quod nec in libro Bémbino eſt, ubi ita legitur, *vin interea dum venit.* FAERNUS. Noſtri *Viſne*, quod melius.

61 *Parum perſpexiſſe ejus videre audaciam*] Mutarunt olim Magiſtri; ne Noſter vetuſte loquens diſcipulis diſpliceret. Revoca ipſius manum:

Parum perſpexe eius mihi videre audaciam.

Plaut. Mil. I, 6, 72.

Et me deſpexe ad te per inpluvium tuum.

Ita *Reſpexis* bis, ter.

62 *Non faciam, Pythias. Non pol credo, Chaerea*] Dictio *pol* non eſt in libro Bembino, niſi recenti manu addita. quae & impedit verſum: non tamen adeo ut non poſſit aliquo modo ſuſtentari. FAERNUS.

Vir doctus, vel *Pythias*, ait, dactylus, vel *Pythjas* ſpondeus. Quid frequentius eſt, vel Lucilio & Lucretio, quam *s* poſt brevem vocalem ejicere: *Dulcedini' fructum?* Sic hic *Pythia' non. Famelicu' videt.*

69 *Virgo vero*] Donatus non per interrogationem, ſed affirmative legit, ut *Egregiam vero laudem.* dicente enim Chaerea ſe nolle in via videri cum veſte Eunuchi, ſubjicit Pythias: *virgo vero.* quaſi diceret, en qui ſit virginalis pudoris. FAERNUS.

Ib. *I prae, ſequar*] Antiqui libri, & Donatus, *ſequor.* FAERNUS.

Plerique noſtri quoque, *Sequor.* Recte: una enim cum eo egreditur e Scaena.

2 *Illi ſacrilego gratiam*] O. l. s. *ſacrilego illi.* FAERNUS. Sic & noſtri plerique omnes.

CH. *Id ípſum.* PY. *id ipſum? vírgo vero.* TH. *i praé, ſequor.*
Tu iſtíc mane, ut Chremem íntroducas, Pýthias.

ACTUS V. SCAENA III.

PYTHIAS. CHREMES. SOPHRONA nutrix.

PY. *QUID, quid venire in méntem nunc poſſit mihi?*
Quidnám qui referam ſácrilego illi grátiam,
Qui hunc ſúppoſivit nóbis? CH. *move vero ócius*
Te, nútrix. SO. *moveo.* CH. *vídeo, ſet nil prómoves.*
PY. *Jamne óſtendiſti ſigna nutrici?* CH. *ómnia.*
PY. *Amábo, quid aït? cógnoſcitne?* CH. *ac mémoriter.*
PY. *Bene édepol narras: nam ílli faveo vírgini.*
Ite íntro; jamdudum éra vos exſpectát domi.
Virúm bonum eccum Pármenonem incédere
Videó: vide ut otióſus it, ſi dis placet.
Speró me habere, qui húnc excruciem meó modo.
Ibo íntro de cognítioné ut certúm ſciam:
Poſt éxeo, atque hunc pérterrebo ſácrilegum.

3 *Qui hunc ſuppoſuit nobis.* CH. *move vero ocius*] *Qui hunc* non poteſt Iambum efficere; cum extra iſtum neceſſario ſynaloepham patiatur. Repone,

Qui hunc ſúppoſivit nóbis. Move vero ócius.

Et hoc magiſtri immutarunt. Plautus ſaepius *Expoſivit*, *Depoſivit*: quod nec Catullus refugit XXXV. *Depoſivit olivam.*

10 *Ut otioſus ſit*] Liber Bembinus *it.* quamvis hoc verbum per *d* ſcriptum ſit. FAERNUS.

Noſtri omnes mendeſe *Sit* habent. Eugraphius: *Attende ut ſecurus Parmeno* ambulat & *otioſus.*

11 *Spero me habere qui hunc meo excruciem modo*] Apud Priſcianum p. 1143. Codex veterrimus habet, *Hunc excruciem meo modo.* Recte, ut in ictu acuatur *Meo.* Sic Heaut. II, 4, 21.

Hocine me miſerum non liceré meó modo ingenium frui?

And. I, 1, 126.

Sine nunc meó me vivere interea modo.

13 *Poſt exibo atque hunc perterrebo ſacrilegum*] *Ibo intro -- Poſt exibo.* Non ſatis venuſte. Repone,

Poſt exeo, atque hunc perterrebo ſacrilegum.

Supra III, 2, 40.

Simul imperabo. poſtea continuo exeo.

Nam ut omittam] Bembinus *mittam.* FAERNUS.

Nam ut mittam, quod ei amorem difficillimum &
Cariſſimum ab meretrice avara, virginem
Quam amabat, eam confeci ſine moleſtia.

Duo quoque ex noſtris vetuſtiſſimi *Mittam.* Sed quid quaeſo eſt *Virginem confeci?* Donatus: 'Cum dicere deberet, *Quod ei amorem difficillimum & cariſſimum confeci:* oblitus dicti ſuperioris tranſit ad *Virginem.* Quod ſi dixiſſet *Am-*

ACTUS V. SCAENA IV.

PARMENO. PYTHIAS.

PA. *REVI'SO, quidnam Chaérea hic rerúm gerat.*
Quod si ástu rem tractávit, di vostrám fidem,
Quantam ét quam veram laúdem capiet Pármeno?
Nam ut míttam, quod eï amórem difficíllimum et
Caríssimum, a meretrice avara vírginem
Quo amábat, eum conféci sine moléstia,

'*rem confeci;* posset intelligi *Confe*-'*ci*, expedivi, perfeci. At vero '*Virginem confeci*, quid intellige-'mus, nisi hoc unum, Virginem a 'Chaerea confectam atque devictam.' Vides, quantam veteribus Magistris molestiam haec dederint: nec immerito; non enim aliter explicabis, nisi prius emendaveris. Ecce tibi rem confectam:

Nam ut mittam, quod ei amorem difficillimum &
Carissimum, a meretrice avara virginem
Quo *amabat*, eum *confeci sine molestia.*

Ubi id habes, quod postulavit Donatus: *Confeci*, expedivi amorem difficillimum & carissimum, quo amabat virginem ab meretrice avara. *Amare a meretrice virginem*, hoc est, in domo & familia meretricis. Sic *Amare a lenone.* Adel. III, 2, 30. ex Palmerii distinctione:

Perii, quare? Amare *occepit aliam. Vae miserae mihi.*
Neque id occulte fert: a lenone: *ipsus eripuit palam.*

Plaut. Pseud. I, 2, 69. *Ubi sunt qui amant a lenone?* Poen. V, 2, 132.

Amat a lenone hic. Facere sapienter puto.

A meretrice omnes nostri, non *Ab.* Eugraphius ad locum: *Gloriatur, quod amorem ei difficillimum explicaverit, cujus partes enumerat: quod* eum *confecit sine molestia* &c.

14 *Quae cum amatore suo cum cenant, liguriunt*] Très antiquissimi libri *ligurriunt* per duo *r* scribunt. posset ergo hic versus sustentari eliso per parellipsin altero ex eis: melius tamen est retrahere dictionem *suo*; quae nec in libro Victoriano est nisi superaddita. nec sane sensui est necessaria. ita pulchre procedet senarius, habens dactylum in prima, non facta collisione in *cum.* FAERNUS.

Quae cum amatore cum cenant, liguriunt.

Libri fere omnes *cum amatore suo:* quod vir eruditus in textum admisit, & *Liguriunt* scribit secunda brevi. Sed laterem profecto lavant, quicumque huic versui medicari cupiunt: quem certis jam argumentis cum ex verbis tum ex sententia spurium esse convincam. Principio *Ligurrire* semper secundam producit. Horat. Serm. I, 3, 81.

Semesos piscis tepidumque ligurrierit jus.

& II, 4, 79.

Tractavit calicem manibus dum furta ligurrit.

Ennius apud Donatum Phorm, II, 2, 25.

Mox cum alterius abligúrrias bona.

Catullus:

De meo ligurrire libido est.

Ausonius Ep. 128.

Eunus Syriscus inguinum ligurritor.

Plaut. Capt. I, 1, 16.

Sine súmptu, sine dispéndio: tum hoc álterum,
Id véroft quod ego mihi puto palmárium
Me répperisse, quó modo adulescéntulus
Meretrícum ingenia et móres posset nóscere,
Matúre ut cum cognórit, perpetuo óderit.
Quae dúm foris sunt, níl videtur múndius,
Nec mágis compositum quícquam, nec magis élegans:
[Quae, cúm amatore cúm cenant, ligúrriunt.]
Harúm videre inlúviem, sordes, ínopiam;

Dum ruri rurant homines, quos ligurriant.

Nusquam aliter reperias: & frustra se tutatur vir doctus inepto isto Donati Etymo: *Ligurio ἀπὸ τοῦ λιγυροῦ, quod secundum Graecos suave intelligitur.* Graeci enim λιγυρὸν de suavi tantum sono dicunt, numquam de sapore. Deinde & sensu abhorret: si enim *Cum amatore ligurriunt;* tum & foris quoque edaces sunt & cibi avidae, prorsus contra sententiam. Donatus quidem sic exponit: *Ligurire dicitur, qui eleganter & more senum multo fastidio suaviora quaeque degustat.* Atqui falsum hoc, & ad hujus ipsius loci explicationem confictum. Refutant loca jam supra a me citata. Si ita esset; ne nata quidem ex eo essent composita illa, *Abligurrio, Obligurrio;* hoc est, devoro, heluor, consumo. Glossae veteres: *Ligurio*, λίχνος, λίμβος. Λίχνος, *gulosus*, *catillo*, *ganeo*. *Glutto*, λίμβος, λαίμαργος. Quid jam videtur? Adde, quod *Cenánt* invenuste acuat ultimam: adde, quod *Amatore suo* stulte dictum pro *Amatoribus suis:* Illud enim de una dicitur, non de pluribus. Plaut. Pseud. I, 1, 39.

Phoenicium Calidoro amatori suo.

& Mil. II, 2, 84.

Dicam hanc Athenis advenisse cum amatore aliquo suo.

& 90.

Cum amatore suo amplexantem atque osculantem.

Hoc sensit Librarius apud Lindenbrogium qui sic dedit,

Quae, cum amatores suos vocant, ligurriunt.

Atqui si *vocant*, o bone: *domi* sunt, non *foris;* & sententia secum pugnat. Adde, quod nihil dicat hic versiculus, quod non ante & melius dictum sit: atque hoc dempto, locus plenus sit & perfectus. Ex Lindenbrogii codice id colligas, Annotatiunculam olim inter lineas factam, in textum postea irrepsisse; & pro vario Librariorum captu in senarii numeros redactam.

15 *Harum videre ingluviem, sordes, inopiam*] Paucissimos libros scriptos invenias, in quibus pro *ingluviem* non legatur *illuviem*, vel *inluviem*, ut in omnibus antiquis. & sane ita legendum esse etiam ipsa oppositorum ratio ordoque ostendit. duo attulit supra, quae in meretricibus decora videantur; mundiciem, & in capiendo cibo modestiam: illam quidem ubi dixit, *nihil videtur mundius, nec magis compositum quicquam, nec magis elegans;* hanc vero ibi: *Quae cum amatore cum cenant ligurriunt.* ad quae nunc eodem ipso ordine quo proposita sunt, respondet: mundiciei quidem, inluviem, sordes, inopiam opponens; modestiae vero in cibo capiendo, inhonestam voracitatem, quam duobus versibus his describit: *Quam inhonestae solae sint domi atque avidae cibi. Quo pacto ex jure hesterno panem atrum vorent.* esse autem op-

Quam inhonéstae solae sint domi atque avidaé cibi;
Quo pácto ex jure hestérno panem atrum vorent;
Nosse ómnia haec salúti est adulescéntulis.
PY. *Ego pól te pro istis díctis et factís, scelus,*
Ulcíscar; ut ne inpúne nos inlúseris.
Pró deum fidem, fácinus foedum! o infélicem adulescéntulum!
'O scelestum Pármenonem, qui istum huc adduxít! PA. *quid est?*
PY. *Míseret me: itaque ut né viderem, mísera huc effugí foras,*
Quaé futura exémpla dicunt ín eum indigna. P. *o Júppiter.*
Quaé illaec turbast? númnam ego perii? adíbo. quid istuc, Pýthias?
Quíd aïs? in quem exémpla fient? PY. *rógitas, audacíssume?*
Pérdidisti istúm quem adduxti pro eúnucho adulescéntulum,
Dúm studes dare vérba nobis. PA. *quídita? aut quid factúmst? cedo.*

posita mundiciem & inluviem ex eo liquet, quod per inluviem, immundus quis dicitur. Terentius in Heautont. *Neclecta, immunda illuvie.* Virgilius: *Foeda illuvies.* quod si *ingluviem* legas, praeterquam quod oppositorum ordo non servaretur, etiam in hoc poeta peccaret, quod nec in electo quidem ab se ordine permaneret: sed transeundo ab *ingluvie* ad sordes, & inopiam, deinde rursus ad *ingluviem* revertendo, confusione indecora, diversa inter se rerum genera permisceret. FAERNUS. Etiam ex nostris plerique *Inluviem*; & sententia id flagitat.

18 *Nosse ómnia haec salús est adulescentulis*] Sentitne auris tua ingratum illud *Salús est*? Si minus; at certe hoc concedes, vix bene Latine sic dici. Repono,

Nosse omnia haec saluti est adulescentulis.

Sic Heaut. II, 3, 93.

An ea quoque dicetur hujus, si una haec dedecori est parum?

Plaut. Merc. II, 2, 32.

Sin saluti quod tibi esse censeo, id consuadeo.

Most. II, 1, 4.

Nec salus nobis saluti jam esse, si cupiat, potest.

Suetonius Aug. XIV. *Saluti fuit, quod qui desiderabatur, repente apparuit incolumis.*

20 *Ulciscar; ut ne inpune in nos inluseris*] Melius ex Regiis unus, & ex Meadianis alter, *Inpune nos illuseris.* Sic Heaut. IV, 4, 19. *Dignam me putas, quam inludas:* & Phorm. V, 8, 22. *Satis superbe inluditis me.*

21 *Pro fidem deum*] Solus liber Bembinus habet hanc collocationem verborum: quamvis deinde eadem fere manu, eorum inversio sit notata ab indicante legendum *pro deum fidem*, ut habent omnes alii libri & Donatus. quod, si recipimus, oportebit in secunda sede trochaici dactylum collocare, eliso *m*, ex *fidem*, quamvis sequente consonante. sane in antiquissimis libris haec superioribus junguntur, in unam eandemque scaenam. FAERNUS.

Servius ad Aen. II, 502. sic citat:

Pro deum atque hominum fidem.

Fortasse an vera lectio est,

Pro deum atque hominum, facinus foedum.

PY. *Dícam: virginem istam, Thaidi hódie quae donó datast,*
Scís eam civem hinc ésse? et fratrem eii ésse adprime nóbilem?
PA. *Néscio.* PY. *atqui sic inventast: éam iste vitiavít miser.*
'Ille ubi id rescívit factum fráter violentíssimus,
PA. *Quídnam fecit?* PY. *cónligavit prímum eum miserís modis.*
PA. *Cónligavit?* PY. *ét quidem orante, út ne id faceret, Tháide.*
PA. *Quíd aïs?* PY. *nunc minátur porro sése id quod moechís solet:*
Quód ego numquam vídi fieri, néque velim. PA. *qua audácia*
Tántum facinus aúdet? PY. *quid ita tántum?* PA. *an non hoc máxumumst?*
Quís homo umquam pro moécho vidit ín domo meretrícia

29 *Hodie quae dono data'st*] Liber Bembinus, *quae hodie*. FAERNUS. Atqui omnes nostri, *Thaidi, hodie quae:* Recte; & gratior it versus: quod & vir doctus sensit.

30 *Scis eam hinc civem esse?*] Atqui hoc pacto *Civem* in Thesi totum occultatur. Omnes fere nostri, *Scis eam civem hinc esse?*

Ib. *Et ejus fratrem adprime nobilem?*] O. l. s. ita collocant, *fratrem ejus*; & Donatus quoque. ac praeterea is ipse & libri scripti Terentii fere omnes, post *ejus*, habent verbum *esse*. quod & versui necessarium est, & sermoni, quamvis geminatum videatur, non incommodum. FAERNUS.

Omnes etiam nostri, *Fratrem ejus esse:* sed lege, *Fratrem eii esse*. Nunc indicat, fratrem virgini esse; non sumit ut Parmenoni notum. Qui enim potuit hoc scire, qui ne ipsam quidem quae esset sciret?

32 *Ille ubi id rescivit factum*] Bembinus liber non habet particulam *id*, nisi superadditam: qua dempta, *factum* nomen erit, & perinde erit ac si diceret, ubi rescivit rem, quod elegantius sine pronomine dici videtur. FAERNUS.

Ille ubi rescivit factum. Sic ex Bembino Faernus; & sic ex Reglis unus. Ceteri omnes, *Ille ubi id rescivit factum.* Adel. I, 1, 45. *Dum id rescitum iri credit.* Hec. III, 1, 7. *Priusquam id rescitumst.* Andr. Prol. v. 15. *Id isti vituperant factum.* Eun. I, 2, 14. *Aut ego istuc abs te factum nihili penderem.*

33 *Quidnam fecit?* PY. *conligavit primum eum miseris modis.* PA. *hem*] Liber Bembinus, particulam *hem* in sequentem versum rejicit, qui hoc modo esset octonarius, cum alii sint trochaici. sed melius est eam interjectionem delere ex fide aliorum vetustorum librorum, versumque ratione: ita enim erunt omnes trochaici. FAERNUS.

Neque nostri agnoscunt *Hem*. Et praeterea illud *Atque equidem*, quod libri constanter retinent, suo se indicio prodit. Lege, *Et quidem orante*. *Equidem* in priscis scriptoribus semper personae primae est, & *Atque equi* Dactylus non commode in ea sede locatur.

38 *Quis homo pró moecho umquam vidit*] Vides *Pró* acui, & *Moecho* in Thesi deprimi. Non ita Scae-

Préndi quemquam? PY. *néſcio.* PA. *at ne hoc néſciatis, Pýthias;*
Díco, edico vóbis, noſtrum eſſe íllum erilem fílium. PY. *hem,*
'Obſecro an is eſt? PA. *né quam in illum Tháis vim fieri ſinat.*
'Atque adeo autem cúr non egomet íntro eo? PY. *vide, Pármeno,*
Quíd agas, ne neque ílli proſis, ét tu pereas: nam hóc putant,
Quícquid factumſt, á te eſſe ortum. PA. *quíd igitur faciám miſer?*
Quidve incipiam? ecce aútem video rúre redeuntém ſenem:
Dícam huic, an non dicam? dicam hercle: étſi míhi magnúm malum
Scio paratum: ſét neceſſe eſt: húic ut ſubveniát. PY. *ſapis.*
'Ego abeo intro: tu íſti narra omne órdine; ut factúm ſiet.

ACTUS V. SCAENA V.

LACHES. PARMENO.

LA. *EX meó propinquo rúre hoc capio cómmodi:*

na proxima v. 22. *Hunc pro moecho poſtea.* Lege hic ergo,

Quis homo umquam pro moecho vidit.

Ita voces ſingulae recte feriuntur.

39 *Deprehendi quenquam?*] Hic verſus eſt octonarius iambicus, cum alii hujus ſcaenae ſint trochaici catalectici; ſed in dictione *deprehendi* variant l. s. alii enim *deprendi*, alii *apprehendi.* Bembinus & Vaticanus, *prehendi*, quae mihi lectio probatur. ex qua facio *prendi*, duas in unam priores ſyllabas contrahendo: praeſertim cum aliquot libri eam partem ita contractam habeant in *deprendi.* ita verſus eſt trochaicus catalecticus. FAERNUS.

Duobus exceptis omnes noſtri *Prehendi*, hoc eſt, ut Faernus, *Prendi.*

44 *Ex te eſſe ortum*] Noſtri fere omnes *A te eſſe.* Sic And. III, 2, 9. *Abs te eſſe ortum,* & II, 1, 35.

Tamen tibi a me nulla eſt orta injuria.

46 *Dicam huic, an non? dicam hercle: etſi mihi magnum malum*] Hic verſus, qui ut ceteri Tetrameter eſſe debuit, toto pede brevior eſt. Sed praeſto adeſt vir doctus, qui nulla neque in *Dicam* neque in *Hercle* eliſione facta pedem, ſed ligneum, ſuppeditat. Quo vero exemplo nulla hic fiet eliſio? Plauto, ait, hoc frequens. Miſeret me profecto Plauti, qui omnibus erratis patronus accerſitur. Tu mecum lege,

Dicam huic, an non dicam? dicam hercle, etſi mihi magnum malum.

48 *Ego abeo intro: tu iſti narrato omnem rem ordine ut factum ſiet*] In magnam difficultatem incidit & hic verſus. ſed cum liber Victorianus & Bembinus non *narrato* habeant, ſed *narra:* cumque & ab his libris, & ab omnibus aliis abſit

Neque agrí neque urbis ódium me umquam pércipit.
Ubi sátias coepit fieri, commutó locum.
Set estne ille noster Pármeno? et certe ípsus est.
Quem praéstolare, Pármeno, hic ante óstium?
PA. *Quis homóst? ehem, salvom te ádvenisse gaúdeo.*
LA. *Quem praéstolare?* P. *périi: lingua haerét metu.* L. *hem,*
Quid est quód tu trepidas? sátine salve? díc mihi.
PA. *Ere, prímum te arbitrári id quod res ést velim:*
Quicquíd huïus factumst, cúlpa non factúmst mea.
LA. *Quid?* P. *récte sane intérrogasti. opórtuit*
Rem praénarrasse me. émit quendam Phaédria
Eunúchum, quem dono huíc daret. L. *cui?* P. *Tháidi.*
LA. *Emít? perii hercle. quánti?* P. *vigintí minis.*
LA. *Actúmst.* P. *tum quandam fídicinam amat hinc Chaérea.*
L. *hem,*
Quid? ámat? an jam scit ílle quid meretríx siet?
An in ástu venit? áliud ex alió malum.
PA. *Ere né me spectes: me ínpulsore haec nón facit.*

dictio *rem:* ita enim in omnibus legitur, *omnem ordinem, ut factum fiet*, unus etiam pro *omnem, omne* habeat; crediderim & versui commode & sermoni, legendum,

Ego abeo intro: tu isti narra omne ordine, ut factum fiet.

quod autem *omne* absolute dici possit, ostendit Plautus in Amphitryone,

Ordine omne ut quicque d' actum est, dum apud hostes sedimus, Edissertavit. FAERNUS.

Mire hic variant codices nostri. Recte Faernus. Sed in loco Plautino Amph. II, 1, 52. pro *Ut quicque d' actumst*, lege, *Uti quicque actumst.*

6 *Quis homost? ehem, salvom te advenire, ere, gaudeo*] Omnes nostri, uno excepto, *Advenisse* cum Edd. vett. Praeterea duo veterrimi & tertius bonae notae non habent *Ere.* Lege,

Salvom te advenisse gaudeo.

Mox tertio abhinc versu *Ere* habes: quod putide repeteretur.

8 *Hem, quid est quod trepidas?*] Appone *Hem* versui priori: & in sequenti lege,

Quid est, quod tu trepidas?

Tu habent nostri plerique omnes.

9 *Ere primum te arbitrari, quod res est, velim*] Plerique ex nostris, *Id quod res est.* Supra IV, 6, 10. *Quid ais? Id quod res est.*

15 *Tum quandam fidicinam amat hic Chaerea*] Repone, *Amat hinc Chaerea:* id est, eadem Thaidis domo. Sic *Amat a meretrice, a lenone.* Vide ad V, 4, 4.

16 *Hem, quid? amat? án scit jam ille quid meretrix siet*] Vides *Amat*, quod praesertim in repetitione acui debebat, in Thesi latere. Ergo *Hem* priori versui appone, & lege,

Quid? ámat? an jám scit ille quid meretrix siet?

Infra V, 6, 15.

Quid? jam scis te perisse?

LA. *Omítte de te dícere. ego te, fúrcifer,*
Si vívo. ſet iſtuc quícquid eſt, primum éxpedi.
PA. *Is pro íllo eunucho ad Tháidem huc dedúctus eſt.*
LA. *Pro eunúchon?* P. *ſic eſt. húnc pro moecho póſtea*
Comprehéndere intus, ét conſtrinxere. L. *óccidi.*
PA. *Audáciam meretrícum ſpecta.* L. *númquid eſt*
Aliúd mali damníve quod non díxeris
Relíqüom? P. *tantum eſt.* L. *céſſo huc introrúmpere?*
PA. *Non dúbium eſt quin mi mágnum ex hac re ſit malum:*
Niſi quia neceſſum fúit hoc facere. id gaúdeo
Proptér me hiſce aliquid éſſe eventurúm mali:
Nam jámdiu aliquam caúſam quaerebát ſenex,
Quamobrem áliquid aegre fáceret iis: nunc répperit.

Priſcianus p. 1012: *Hem, quid? amat? an ſcit ille*: omiſſo *Jam:* ſic ibi & vetus codex.

21 *Ad Thaidem hanc*] Pronomen *hanc* non eſt in libro Bembino, & certe ſuperfluit, cum jam ſupra dixerit, *huic Thaidi.* FAERNUS.

Noſtri omnes, uno excepto, *Hanc*: & ſane amat Terentius ſyllabas ultimas liquefacere. Lege vero,

Is pro illo Eunucho ad Thaidem huc deductus eſt.

Supra II, 3, 60. ipſe dicit Parmeno:

Huc deductaſt, ad meretricem Thaidem: ei dono dataſt.

Et nota, eum tam hic quam illic ante oſtium Thaidis ſtetiſſe.

26 *Reliquom.* PA. *tantum eſt.* LA. *ceſſo huc intro irrumpere?*] Liber Bembinus & Victorianus & aliqui alii, *introrumpere.* Plautus in Rudente, *Introrumpam jam huc in Veneris fanum.* utroque modo verſus ſtat, ſi in *ceſſo huc* ſynaloepha non fiat. FAERNUS.

Non in *Ceſſo huc* ceſſat Synaloepha: ſed *Reliqüom* eſt quadriſyllabon, ut alibi non raro. *Introrumpere* autem etiam Nonius hic legit v. Rumpere. Vide Plaut. Amph. IV, 3, 15. & Mil. II, 5, 50.

28 *Niſi quia neceſſe fuit*] In libro Bembino ſcriptum eſt *neceſſus*, quod & Donatus admittit. FAERNUS.

Sane ſyllaba longa hic verſum adjuvat. Sed *Neceſſum* hic malim, ut ſaepe apud Plautum. Donatus quidem agnoſcit *Neceſſus*, ſed genere maſculino ut *Neceſſis.*

31 *Quamobrem inſigne aliquid faceret iis: nunc repperit*] Unus tantum ex noſtris hoc ordine: duo cum vett. Edd. *Inſigne faceret aliquid;* plerique, *Aliquid inſigne faceret.* Repone certiſſime:

Quamobrem aliquid aegre faceret iis; nunc repperit.

Supra IV, 1, 10. *Voluit facere contra huic aegre.* Plaut. Caſ. III, 4, 17. *Quin cupio tibi, Quin aliquid aegre facere, quin faciam lubens. Aliquid mali inſigne* ne Latinum quidem eſt. In altero quoque ordine legere poteris, *Quamobrem aegre faceret aliquid iis.*

3 *Mihi ſolae ridiculo fuit*] *Solae* omnes codices, & Priſcianus p. 678. *Hujus & huic Solae*, ex hoc ipſo loco. Et tamen Eun. III, 2, 27. *Sibi ſoli.* IV, 2, 9. *Manendumſt ſoli.* IV, 7, 23. *Mihi ſoli.* V, 1, 15. *Soli creditaſt.* Adel. I, 1, 9. *Tibi ſoli.* Hec. III, 2, 15. *Sola*

Actus V. Scaena VI.

Pythias. Parmeno.

PY. *NUMQUAM édepol quicquam jámdiu quod mágis vellem evenire*
Mi evénit, quam quod módo senex intro ád nos venit érrans.
Mihi sólae ridiculó fuit, quae quíd timeret scíbam.
PA. *Quid hoc aútemst?* PY. *nunc id pródeo, ut convéniam Parmenónem.*
Set ubi óbsecro est? P. *me quaérit haec.* PY. *atque éccum video: adíbo.*
PA. *Quid ést, inepta? quíd tibi est? quid rídes? pergin?* PY. *périi:*
Deféssa jam sum mísera te ridéndo. PA. *quid ita?* PY. *rógitas?*
Numquám pol hominem stúltiorem vídi, nec vidébo. ah,
Non póssum satis narráre quos praebúeris lúdos íntus.
At étiam primo cállidum ac disértum credidi hóminem.
Quid? ílicone crédere ea quae dixi, oportúit te?

soli. III, 3, 50. *Soli credidi.* Phorm. II, 3, 58. *Soli licet.* Sed haec omnia sunt masculino genere. Hinc igitur colligas *Solae* dixisse, non tamen *Solo; Alterae* (Heaut II, 3, 30.) non *Altero.*

5 PAR. *men quaerit haec*] In antiquis libris legitur affirmative, *me quaerit haec,* item, *numquam pol.* FAERNUS. Sic & nostri.

6 *Quid est inepta? quid tibi vis? quid rides? pergin? Perii*] Claudicat versus. Nam loco *Quid tibi vis*, Creticus esse debet. Lege,

Quid est inepta? quid tibi est?

9 *Non possum satis narrare quos ludós praebueris intus*] Lege ordine paulum immutato:

Non possum satis narrare quos praebueris lúdos intus.

Sed unde illud petitum est, *Non possum satis narrare?* Siquidem nostri universi, *Non satis potest narrari quos.* Quarum lectionum, non (ut vir doctus opinatur) utraque commoda est: haec enim posterior versum trucidat. Hec. I, 2, 15. *Non dici potest, Quam cupida eram huc redeundi.* III, 4, 2. *Non hercle verbis, Parmeno, dici potest.* Phorm. II, 3, 5. *Cujus de stultitia dici, ut dignumst, non potest.* Plaut. Most. II, 2, 27.

Non potest
Dici, quam indignum facinus fecisti & malum.

Quod si hanc loquendi formam praetuleris, sic versui mederi possis,

Non satis potest narrarier, quos dederis ludos intus.

Sed prior illa lectio satis se commendat. Sic Hec. IV, 4, 24,

Nequeo satis,
Quam hoc mihi videtur factum prave, proloqui.

10 *Callidum & disertum*] Nostri magno numero *Ac*, & Edd. vett.

11 PAR. *Quid?* PY. *ilicone credere*] In antiquis libris & omnibus fere aliis etiam dicto *quid* Pythiae tribuitur. FAERNUS. Ita etiam nostri.

An poénitebat flágiti, te auctóre quod fecisset
Aduléscens, ni miserum ínsuper etiám patri indicáres?
Nam quíd illi credis túm animi fuisse, ubi vestem vídit
Illam ésse eum indutúm pater? quid? jám scis te perísse?
PA. *Hem quíd dixisti, péssuma? an mentíta es? etiam rídes?*
Itan lépidum tibi visum ést, scelus, nos ínridere? PY. *nímium.*
PA. *Siquidem ístuc inpune hábueris.* PY. *verúm.* PA. *reddam hercle.* PY. *crédo.*
Set ín diem istuc, Pármeno, est fortásse, quod mináre.
Tu jám pendebis, stúlte, qui adulescéntulum nobílitas.
Flagítiis, & patri índicas: utérque exempla in te édent.
PA. *Nullús sum.* PY. *hic pro illo múnere tibi honós est habitus: ábeo.*
PA. *Egomét meo indició miser, quasi sórex, hodie périi.*

14 *Nam quid illi credis animi tum fuisse*] Iterum jugulatur versus. Repone,

Nam quíd illi credis túm animi.

15 *Quid est? jam scis te perisse?*] Lege *Quid? jam scis.* ut v. 11. *Quid? ilicone.*

16 *Hem quid dixti pessuma?*] Non potest hic versus ullo modo stare, nisi *dixisti* legas; ut & in aliquibus libris scriptis Terentii & Donati invenio. FAERNUS.

Duo ex nostris *Dixisti:* ceteri *Dixti.* Et fortasse *Hem* priori versui apponendum; & tum legas,

Quid dixti, pessuma? an mihi mentita es? etiam rides?

ut IV, 4, 35.

Sobriam esse me, & nil mentitam tibi.

19 *Fortasse quod minitare*] Antiqui libri *minare.* FAERNUS. Et plerique nostri *Minare.*

20 *Tu jam pendebis qui stultum adulescentulum nobilitas Flagitiis, & eundem indicas: uterque in te exempla edent*] In altero ex his numeri male se habent, in utroque sententia. Repone,

Tu jam pendebis, stulte, qui adulescentulum nobilitas
Flagitiis, & patri indicas: uterque exempla in te edent.

Cur Chaeream stultum vocet, nulla ratio est; quem intus ipsa noverat feliciter rem gerere. At Parmeno stultus, ut hic v. 8.

Numquam pol hominem stultiorem vidi nec videbo.

Porro duo codices, Regius & Academicus, *Et eundem patri indicas:* unde, ut fit, vox advena domesticam expulit, Nisi enim *Patri* retineas, quid hic faciet *Uterque*, & filius & pater, cum unus tantum nominetur? Denique nostri universi cum Edd. vett. *Exempla in te edent.*

22 *Hic pro illo munere tibi honos est habitus*] Guyeto versus hic subdititius videtur: credo, quia parum intellexit. *Pro illo munere,* pro Eunucho. Supra II, 1, 8. *Munus nostrum ornato verbis.* Donatus: *Pro munere: Et honos rumigerulis haberi solet.* Quid hic faciunt *Rumigeruli?* Corrige, *Munerigerulis*, ut apud Plaut. Pseud. I, 2, 48. Honos habetur, cum ei qui munus dat, tum & ei qui portat.

2 *Quid est?*] Malim, *Quid ais?*

Actus V. Scaena VII.

GNATHO THRASO.

G. *QUI'D nunc? qua spe, aut quó consilio huc ímus? quid coeptás, Thraso?*

TH. *'Egone? ut Thaidí me dedam, et fáciam quod iubeát.* G. *quid ais?*

TH. *Quí minus quam Herculés servivit 'Omphalae?* GN. *exemplúm placet.*

'Utinam tibi commítigari vídeam sandalió caput.

Sét fores crepuérunt ab ea. TH. *périi. quid hoc auténist mali?*

Húnc ego numquam víderam etiam: quídnam hic properans prósilit?

Actus V. Scaena VIII.

CHAEREA. PARMENO. PHAEDRIA. GNATHO. THRASO.

CH. *'O populares, écquis me hodie vívit fortunátior?*

Nemo hércle quísquam: nam ín me plane dí potestatém suam

Omnem óstendere: cuí tam subito tót contigerint cómmoda.

nam est admirantis. *Ais* monosyllabon, ut passim.

5 *Sed fores crepuere ab ea. perii.* THR. *quid autem hoc est mali?*] In o. l. s. *crepuerunt* legitur: & verbum *perii* Thrasoni attribuitur, quemadmodum & apud Donatum est. verba autem quae sequuntur ita collocantur, *quid hoc autem'st m.* Ita versus qui trochaicus est, optime constat, eliso ex *quid*, *d.* FAERNUS. Sic & nostri libri.

6 *Et jam hic quidnam properans prosilit*] Antiqui libri, *& jam quidnam hic properans prosilit.* FAERNUS.

Hunc ego numquam videram: & jam quidnam hic properans prosilit.

In antiquis libris *Etiam* ab *Et jam* distingui nequit. Melius alii hic interpungunt, *Hunc ego numquam videram etiam*: i. e. *adhuc:* ut infra V, 8, 62. *Numquam etiam fui usquam.* Servius ad Aen. XI, 352. *Etiam pro Adhuc: ut Terent. Hunc ego numquam videram etiam.* Porro pro *Hic properans*, alii *Hinc* malunt, ut tres habent ex nostris Codices; vir doctus ex conjectura *Huc*. Nodum in scirpo quaerunt: *Hic* pronomen est non adverbium. sic Phorm. I, 4, 6. *Quidnam ille commotus venit?*

1 *O populares, écquis me vivit hódie fortunatior*] Lege cum codicibus nostris praeter duos universis, & versui opitulare,

O populares, écquis me hodie vivit fortunatior?

3 *Omnem ostendere, cui tam subito tot congruerint commoda*] Sic dedit Faernus, nec quicquam adnotat. Abeat in malam rem illud *Congruerint.* Codices, quantum est ubique, *Contigerint* vel *Contigerunt.* Hec. V, 3, 35.

Haec tot me propter gaudia illi cóntigisse laetor.

Lege vero *Contigerint*, hoc est, contingere possent: si enim *Conti-*

PA. *Quid hic laetus est?* C. *o Pármeno mi, o meárum voluptatum ómnium*
Invéntor, inceptór, perfector, scín me in quibús sim gaúdiis?
Scis Pámphilam meam invéntam civem? PA. *audívi.* CH. *scis sponsám mihi?*
PA. *Bene, íta me di ament, fáctum.* GN. *audin tu, hic quid aït?* CH. *tum autem Phaédriae*
Meo frátri gaudeo ésse amorem omnem ín tranquillo: unást domus.
Thaís se patri cómmendavit: ín clientelam ét fidem
Nobís dedit se. PA. *frátris igitur Tháis totast.* CH. *scílicet.*
PA. *Iam hoc áliud est, quod gaúdeamus: miles pelletúr foras.*
CH. *Tu fráter ubi ubi est fác quam primum haec aúdiat.* PA. *visám domum.*

gerunt; nulla potestas Deorum, sed Fortunae tantum ostendetur.

7 GN. *audin tu illum quid ait?*] Lege ex o. l. s. & Donato, *audin tu hic quid ait?* FAERNUS. Sic & nostri quoque.

8 *Amorem esse omnem in tranquillo*] In nullo libro hanc collocationem invenio, sed in omnibus fere & Donato, hanc quae sequitur: *esse amorem omnem* &c. FAERNUS. Sic & in nostris.

9 *Thais patri se commendavit in clientelam & fidem: Nobis dedit se*] Sic Faernus. Sed omnes nostri, uno excepto, *Thais se pátri commendavit*: ut vel ipso accentu personae dignitas intelligatur. Porro distinctio mutanda est:

Thais se patri commendavit: in clientelam & fidem
Nobis dedit se.

Dedit se in clientelam: quid enim est *Dare se* absolute?

11 *Jam hoc aliud est, quod gaudeamus: miles pellitur foras*] Quattuor ex nostris *Pellitur:* ceteri omnes *Pelletur.* Concinnius hoc, & ad sensum & ad numeros. Trochaeum enim in illa sede, quantum potest, Noster evitat.

12. CH. *Frater ubi ubi est*] In principio hujus versus adde dictionem *tu* ex libro Bembino. alii libri habent *tum tu:* quod stare non potest. FAERNUS. Nostri omnes mendose, *Tum tu.*

13 THR. *Numquid Gnatho dubitas quin ego perpetuo perierim?* GN. *sine Dubio opinor.* CH. *quid commemorem primum? aut quem laudem maxime?*] Alia lectio est in libro Bembino: nam is solus post *Gnatho*, habet *tu;* item post *ego*, *nunc*, licet deletum. pronomen vero *quem* non habet. atque in his duobus postremis o. l. s. consentiunt, id est, ut dictionem *nunc* habeant, *quem* vero non habeant. sed in Bembino ita ordinati sunt hi duo versus:

THR. *Numquid Gnatho tu dubitas quin ego nunc perpetuo perierim?*
GN. *Sine dubio opinor.* CH. *quid*

TH. *Numquíd, Gnatho, tu dúbitas quin ego núnc perpetuo périerim?*
GN. *Sine dúbio opinor.* CH. *quíd commemorem prímum, aut laudem máxume?*
Illúmne qui mi dédit consilium ut fácerem; an me qui id aúsus sum
Incipere; an fortunám conlaudem, quaé gubernatríx fuit;
Quae tót res, tantas, tam ópportune in únum conclusit diem;
An meí patris festívitatem et fácilitatem? o Júppiter,
Serva óbsecro haec bona nóbis. PH. *di vostrám fidem, incredíbilia*
Pármeno modo quaé narravit. sét ubi est frater? CH. *praésto adest.*
PH. *Gaúdeo.* CH. *satis crédo. nihil est Tháide hac, fratér, tua*

commemorem primum aut laudem maxime? FAERNUS. Nostri *Quem* non habent, *Nunc* habent, utrumque recte: sed illud male, quod careant *Tu*.

15 *Illum qui mihi dedit consilium*] Liber Bembinus *illumne*; quod expeditiorem reddit versum. qui tamen & juxta vulgatam lectionem utcumque sustentari potest. FAERNUS.

Illumne qui mihi dedit consilium
ut facerem; an me qui ausus sim.

Sic Faernus ex Bembino: sed non attendit ad versum hiantem, *Qui ausus sim*: ubi synaloepha cessat, plane contra artem. Et quidem in promtu est, *Qui ausus siem* reponere: sed si antea recte *Dedit*, & postea *Gubernatrix fuit*; tum hic necesse est *Ausus sum*, ut alter ex Meadianis habet. Repone igitur,

An me qui id ausus sum.

19 *Serva obsecro haec nobis bona*] O. l. s. *haec bona nobis.* FAERNUS. Sic & nostri.

21 *Nihil est Thaide tua dignius*] Desunt hic post dictionem *Thaide* duo verba, quae in o. l. s. sunt *hac frater.* & in sequenti versu Bembinus habet, *ita nostrae omnis est fautrix f.* & recte: dicemus enim, sum fautor tui, quod in casu dandi non temere reperias. versus autem ita in trochaicos ordinamus.

PH. *Gaudeo.* CH. *satis credo. nihil est Thaide hac frater tua*
Dignius quod ametur, ita nostrae omni'st fautrix familiae.
PH. *Mihi illam laudas?* TH. *perii. quanto minus spei est, tanto magis amo.*

FAERNUS.

Nostri omnes *Hac frater* habent; unus tantum *Omnis* cum Bembino. Vide vero superstitio quid facit. Ut faveat Bembino Faernus, negat *Sum fautor tibi* bene Latine dici. Quid ergo illud est, Hec. II. Prol. v. 40.

Facite ut vestra auctoritas
Meae auctoritati fautrix adjutrixque sit.

Ceterum post *Familiae*, ex omnibus fere libris & Edd. vett. pone, *Hui, Mihi illam laudas?* Quod egregie juvat sententiam.

N

Dígnius quod amétur: ita noſtrae ómni eſt fautrix fámiliae. PH. *hui,*
Mihi illam laudas? T. *périi, quanto mínus ſpei eſt, tanto mágis amo.*
Obſecro, Gnatho, ín te ſpes eſt. GN. *quid vis faciam?* T. *pérfice hoc,*
Précibus, pretio, ut haéream in parte áliqua tandem aput Tháidem.
GN. *Dífficile eſt.* T. *ſi quid conlibitumſt, nóvi te. hoc ſi efféceris,*
Quóduis donum praémium a me optáto, id optatúm feres.
GN. *Itane?* T. *ſic erit.* GN. *ſi efficio hoc, póſtulo ut tua mihi domus*

26 *Difficile eſt. Si quid conlibuit, novi te. hoc ſi effeceris*] Hic optimi Faerni diligentiam deſidero. Codex enim Bembinus, ipſo Bembo teſte, non *Conlibuit*, ut noſtri, ſed *Conlibitum* habet. Donatus, tam in Edd. vett. quam codice ſcripto: *Siquid tibi collibitum eſt, Ellipſis:* pro *Siquid collibitum eſt, efficis.* Repone ergo,

Difficile eſt. Siquid conlibitumſt, novi te. hoc ſi effeceris.

Plaut. Ciſtell. I, 2, 9.

Magis libera uti lingua conlibitumſt mihi.

Merc. II, 1, 34.

Conlibitumſt illuc mihi neſcio qui viſere.

Et hoc quoque mutarunt Magiſtri, palpum pueris obtrudentes.

28 *Si hoc efficio*] L. s. & Donatus, *ſi efficio hoc.* FAERNUS. Ita noſtri quoque omnes *Efficio hoc;* & bona eorum pars, *Tua mihi domus.* Concinnius, ut *Mihi* in Arſi ſit.

30 *Do fidem ita futurum*] Delevimus dictionem *ita*, quae in Bembino & aliquot aliis libris non eſt; ſine qua & verſus & ſenſus optime conſtant. FAERNUS.

Neque in noſtris eſt *Ita. Do fidem futurum:* ut in *Fidem* elevatio & mora fiat. *Dó fidem íta futurum;* vix audis hic *Fidem,* ſine quo cetera nihili ſunt.

Ib. PH. *quem hic ego audio?*] O. l. s. quotquot ſunt, *quem ego hic audio?* nec verſus repugnat, ſi in dictione *quem* non fiat colliſio. FAERNUS. Sic & Noſtri: non fit hic colliſio, quia *Quem* in ictu eſt, in principio Anapaeſti.

31 *O Thraſo.* TH. *ſaluete.* PH. *tu fortaſſe quae facta hic ſint neſcis.* TH. *Scio.* PH. *cur ergo in his ego te conſpicor regionibus?*] Hi verſus in libro tantum Bembino juxta vulgatam lectionem leguntur: niſi quod pro *conſpicor*, habet *conſpicior.* Alii antiqui libri habent *conſpicor* cum Donato. & in ſuperioribus, *quae facta hic ſient.* praeterea & antiqui & recentes omnes libri & Donatus ita ferme verba collocata, verſuſque ordinatos habent:

O Thraſo. TH. *ſalvete.* PH. *tu fortaſſe quae facta hic ſient*
Neſcis. TH. *ſcio.* PH. *cur te ergo in his ego conſpicor regionibus?*

FAERNUS.

33 *Scis quam fretus*] Repone ex omnibus Libris & Edd. vett. *Scin quam fretus.* Et fortaſſe legendum eſt,

Vobis fretum. Scin quam fretum.

Niſi cum Donato ſoloeciſmum dicas, ſtulto & militi convenientem.

34 *Si in platea hac te offendero poſt unquam, nihil dicas mihi Alium quaerebam, iter hac habui. per-*

Té praeſente abſénte pateat; invocato ut ſit locus
Sémper. TH. *do fidém futurum.* GN. *accingar.* PH. *quem ego hic aúdio?*
'O Thraſo. T. *ſalvéſe.* PH. *tu fortáſſe quae facta hic ſient*
Néſcis. T. *ſcio.* PH. *cur te érgo in his ego cónſpicor regiónibus?*
TH. *Vóbis fretus.* P. *ſcin quam fretus? miles, edicó tibi,*
Si te in platea offéndero hac poſt úmquam, quod dicás mihi
'Alium quaerebam, íter hac habui: périiſti. GN. *heia, haut ſic decet.*
PH. *Díctumſt.* GN. *non cognóſco voſtrum tám ſuperbum.* PH. *ſic erit.*
GN. *Prius audite paúcis: quod cum díxero, ſi plácuerit,*

iſti] O. l. s. quotquot ſunt, ita habent: *Si te in platea offendero hac, poſt umquam nihil eſt quod dicas mihi.* ita verſus eſſet trochaicus hypercatalecticus, cujuſmodi & alibi apud Terentium inveniuntur. quare ſi quis hinc detrahere quid velit, ut verſum faciat catalecticum, negabo ex ſola ratione verſus id facere licere, niſi teſtimonium librorum ſcriptorum afferat. nos ergo ex libri Bembini auctoritate hunc locum emendamus, detrahendo has duas dictiones, *nihil eſt.* quam lectionem & Donatus hic & ſupra ſcaena VII. actus quarti, ſi bene conſideretur in libris ſcriptis, licet ex parte corruptis, tenet. Puto ego illa duo verba *nihil eſt* ab aliquo inculcata, qui non intellexerit Terentii modum loquendi. hic enim adverbium *quod* ſignificat id quod vulgo dicimus, quantum ad id. ac ſi dixiſſet, quantum ad id. quod dicas mihi, alium quaerebam, iter hac habui, periſti. ut ſit ſenſus: omnia haec, quibus praetexere poteris adventum huc tuum, nihil proderunt tibi, quin ſtatim pereas. Eundem modum loquendi & in Adelphis poeta uſurpavit, *ut id oſtenderem, quod te iſti facilem & feſtivum putant, id non fieri ex vera vita.* item ſcaena ſupra dicta, actus quarti ſeptima: *Sane quod tibi nunc vir videatur eſſe hic, nebulo magnus eſt.* Ita verſus eſt trochaicus expeditiſſimus; pariter & ſequens. in quo tamen in *periſti* paenultimum *i* in ſcanſione geminandum eſt. FAERNUS.

Omnes noſtri *Nihil eſt quod.* Perperam. Elegans hic eſt uſus particulae *Quod.* Plaut. Aſin. IV, 1, 16.

Aut quod illa dicat, peregre adlatam Epiſtulam.

& 51.

Quod illa autem ſimulet, quaſi gravedo profluat.

Mil. II, 2, 5.

Quemquem a milite hic videritis hominem in noſtris tegulis,
Extra unum Palaeſtrionem, hunc deturbatote in viam.
Quod ille gallinam aut columbam ſe ſectari aut ſimiam
Dicat, diſperiſtis, ni uſque ad mortem male mulcaſſitis.

Hic locus tam Terentii loco ſimilis eſt, quam ovum ovo.

36 *Non cognoſco veſtrum tam ſuperbum*] *Locutio annotanda*, inquit Donatus. Senſus hic eſt: *Non ſolebatis eſſe tam ſuperbi:* hoc tam ſuperbum, non veſtrum eſt, non veſtri moris. Plaut. Trin. II, 4, 44.

Sententia eademſt, & volo. LE. *Haut noſco tuum.*
Bonis tuis rebus meas res inrides malas.

Fácitote. PH. *audiámus.* GN. *tu concéde paulum iſtúc, Thraſo.*
Príncipio ego vos crédere ambos hóc mi vehementér volo,
Me hújus quicquid fáciam, id facere máxume cauſá mea:
Vérum ſi idem vóbis prodeſt, vós non facere inſcítiaſt.
PH. *Quíd id eſt?* GN. *militem égo rivalem récipiundum cénſco.* PH. *hem.*
CH. *Récipiundum?* GN. *cógita modo. tu hércle cum illa, Phaédria,*

38 *Paululum iſtuc*] Lege, *Paulum iſtuc.*

39 *Principio ego vos credere ambos*] Antiqui libri & Donatus ita collocant, *vos ambos credere.* FAERNUS.

Duo tantum ex noſtris *Credere ambos:* quod tamen, vel ſine illis, verſus ſibi vindicaret. Porro omnes habent *Volo*, non *Velim.* Et ſic Edd. vett.

40 *Quicquid facio*] Libri omnes cum Edd. vett. *Faciam.*

41 *Verum id ſi vobis prodeſt*] O. l. s. & Donatus, *verum ſi idem*, nec verſus repugnat, ſi ſynaloepha non fiat. FAERNUS.

42 *Militem rivalem ego recipiendum*] Donatus & o. l. s. praeter Bembinum, *militem ego rivalem*, meliore numero & compoſitione. FAERNUS. Noſtri omnes, *Ego rivalem.* Et pro *Quid eſt* quinque cum Edd. vett. *Quid id eſt?*

43 PH. *Hem, Recipiundum?*] Hoc Chaereae tribue: *Hem* ſolum Phaedriae; qui prae indignatione nihil reſpondet, ſed vultu conſilium ſpernit. Ceterum ad *Tu hercle* vir doctus annotat, Primam in *Hercle* poſſe corripi, idque multis apud Plautum exemplis conſtare. Cras credimus. Sed quid iſtis exemplis opus? *Hercle* hic prima longa eſt, *Tu* per ſynaloepham colliſo, ut vel pueri norunt.

Ib. *Tu hercle cum illa, Phaedria,*
Et libenter vivis, etenim bene libenter victitas,
Quod des paululum eſt, neceſſe eſt multum accipere Thaidem.

Etenim bene libenter victitas] Dictio *etenim* in multis libris eſt in duas diviſa, & ſane ratio ſermonis exigit, ut poſtquam *&* praeceſſit, aliud *&* ſequatur: nam illud *&*, quod ſequitur in principio ſequentis verſus,
Et quod des paululum, & neceſſe eſt multum accipere Thaidem,
omnes antiqui libri & multi alii ex recentibus non habent. omnes vero quotquot ſunt poſt *paululum*, habent verbum *eſt*, & poſt id in contextu Bembini non eſt conjunctio *&*; qua dempta, verſui commodius eſt. FAERNUS.

Omnes noſtri cum Edd. vett. habent *Et neceſſe*, tres autem *Paulum* pro *Paululum: Quod des paulum eſt, & neceſſe eſt.* Pro *Et libenter vivis*, unus ex Regiis *Ut libenter.* Lege & diſtingue,
Tu hercle cum illa, Phaedria,
Ut libenter vivis (& enim bene libenter victitas)
Quod des paulumſt, & neceſſe eſt multum accipere Thaidem.
Ut vivis, hoc eſt, *Prout vivis.* Ut

'Ut libenter vívis (et enim béne libenter víctitas)
Quód des paulumst; ét necesse est múltum accipere Tháidem.
'Ut tuo amori súppeditare póssint sine sumptú tuó
'Omnia haec; magis ópportunus, néc magis ex usú tuo,
Némo est. principio ét habet quod det: ét dat nemo lárgius.
Fátuus est, insúlsus, bardus, stértit noctes ét dies:
Néque istum metuas né amet mulier: fácile pellas úbi velis.

tu laute, sumptuose, cum ea vivis cotidie, necesse est, ut illa multum accipiat; tibi vero paulum est quod des. Heaut. I, 1, 116.

Sed, ut diei tempus est,
Monere oportet me hunc vicinum Phaniam.

& IV, 8, 29.

Nae tu propediem, ut istam rem video, istius obsaturabere.

Plaut. Cas. II, 5, 4.

Salvos sum, salva spes est, ut verba audio.

Ut tu libenter vivis: nam sane victitas, cotidie vivis, bene libenter. Quid jam difficultatis est? Sed exoritur vir eruditus, qui omnia hic conturbet: neget *Libenter vivere* pro *Laute*, *Hilariter* hic dici, sed *Libenter cum illa*; neget *Bene libenter* una jungi, sed *Libenter* subdistingui, Libens, Volens, *bene victitas.* Quid ergo illud prisci Catonis c. CLVI. *Si voles in convivio multum bibere, cenareque libenter?* Quid quod Cicero De Finibus II, 8. de Laelio & Gallonio? Hunc nempe Gurgitem *Libenter cenasse* fateri omnes; *Bene* cenasse, Laelium & omnes qui recte sapiunt negare. Sed piget in his morari; nec ejus hariolationem *Et etiam* pro *Et enim*, nec trajectionem *Hercle* in versum sequentem vacat excutere. Febriculosae hae correctiunculae, quasi herbae solstitiales, paulisper fuere.

46 *Ut tuo amori suppeditare possit sine sumptu tuo. Ad omnia haec magis opportunus, nec magis ex usu tuo Nemo est*] Haec omnium Librorum lectio est: qua tamen versus posterior ex Trochaico Iambicus fit. Spondeo tibi, me veram Poetae manum reduxisse:

Ut tuo amori suppeditare possint sine sumptu tuo
Omnia haec; magis opportunus.

Suppeditare, intransitive, est Suppetere, Sufficere. Exempla sunt obvia. Siquis tamen malit, legat hic *Suppeditari*, ut ex nostris duo.

49 *Noctesque & dies*] Bembinus & nonnulli alii, mihi probati libri, non habent copulam *que.* FAERNUS.

Fatuus est, insulsus, tardus, stertit noctesque & dies. *Noctes &*, sine *que*, omnes nostri, duobus exceptis. Sed illud etiam vide, ut decrescat sententia; *Tardus* quippe minoris contumeliae est, quam aut *Fatuus* aut *Insulsus.* Senserunt hoc veteres Magistri; itaque exponunt *Tardus in venerem; qui non facile explicet venerem; quae res meretricibus odiosa est.* Apage hoc; & repone,

Fatuus est, insulsus, bardus, stertit noctes & dies. Festus: *Bardus, stultus: Caecilius, Nimis audacem nimisque bardum barbarum.* Plaut. Epid. III, 3, 39. *Me autem adsi-*

CH. *Quíd agimus?* GN. *praetérea hoc etiam, quód ego vel primúm puto;*
'Accipit homo némo melius prórſum neque prolíxius.
CH. *Mírum ni illoc hómine quoquo páčto opuſt.* PH. *idem ego árbitror.*
GN. *Réčte facitis. únum etiam vos óro, ut me in voſtrúm gregem*
Récipiatis: ſátis diu jam hoc ſáxum volvo. PH. *récipimus.*
CH. *'Ac libenter.* G. *át ego pro iſto, Phaédria, et tu, Chaérea,*

mulabam, quaſi ſtolidum, cum bardum me faciebam. Bacch. V, 1, 2.

Stulti, ſtolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones.

Utitur hoc verbo etiam Cicero. Gloſſae veteres: *Bardus*, ἀναίσθητος, βραδὺς, ἄφρων, ἀφυὴς, βλάξ. Nonius tamen v. *Tardus* hunc locum citat; & ſic habetur apud Aſconium p. 69.

51 PH. *Quid agimus?*] Omnino hoc Chaereae tribuendum; qui cum ſponſam haberet Pamphilam, nec Thaidis amore teneretur, prior ad conſentiendum erat, quam frater.

52 *Accipit hominem nemo melius*] In tribus antiquis libris legitur *homo nemo.* ita *accipit* abſolute intelligendum eſt. & ſic quoque ſtat verſus, aſſignando primae ſedi trochaeum. FAERNUS.

Recte *Homo nemo;* ut ex noſtris aliquot; etſi novem fere in diverſas partes abeant. Nonius v. Accipere, habet *Accipit hominem.* Sed ibi codex ſcriptus 900 annorum, *Homo.* Servius quoque *Homo* ad Aen. III, 353. *Prorſum* non *Prorſus* plerique omnes: quod certe inter *Melius* & *Prolixius* ideo concinnius eſt, quod ingratus iſte ſibilus evitetur.

53 PH. *Mirum ni illoc homine quoquo pacto opuſt.* CH. *idem ego arbitror*] Muta perſonarum vicem, & prius da Chaereae, poſterius Phaedriae; qui ut Thaidis amator ad conſenſum tardior eſſe debet. Neque aliter Donatus: *Facete,* ait, *hoc adoleſcens, rei parcus & qui putet amorem ſine damno eſſe oportere, quique ſefellerit meretricem.* Ergo Chaeream intellexit.

54 *Unum etiam hoc vos oro*] Ab omnibus noſtris & Edd. vett. abeſt *Hoc.* Recte: & ſic citat locum Servius ad Aen. XI, 352.

55 *Satis diu hoc jam ſaxum vorſo*] MSti noſtri prorſus omnes cum Edd. vett. *Satis diu jam hoc ſaxum volvo.* Concinnius *Satis diu jam*; ut *Diu* in Arſi & in mora ſit. Sed illud, quod dedit Faernus, unde venit? Unus ex noſtris Petrenſis *Verſo*, ceteri *Volvo.* Praetulit illud fortaſſe quis, ex Cicerone Tuſc. I, 4.

Illud quod Siſyphus verſat
Saxum ſudans nitendo, neque proficit hilum.

Quaſi non a Virgilio major auctoritas, Aen. VI, 616.

Saxum ingens volvunt alii, radiiſve rotarum
Deſtricti pendent.

57 *Hunc comedendum & deridendum vobis propino*] Recentiſſimus quiſque, & peſſimus liber, *praebeo:* Bembinus vero & omnes alii antiqui *propino* habent, ut in lectione

Húnc comedendum et ébibendum vóbis propinó. CH. *placet.*
PH. *Dígnus est.* G. *Thraso, úbi vis accede.* T. *óbsecro te quíd agimus?*
GN. *Quíd? isti te ignorábant: postquam eis móres ostendí tuos:*
Et conlaudaví secundum fácta et virtutés tuas,
Impetravi. T. *béne fecistis. grátiam habéo máxumam.*
Númquam etiam fui úsquam, quin me omnés amarint plúrimum.

vulgata. ita & Donatus, qui dicit Gnathonem facete sic dixisse, ut parasitum, & ut qui de convivio loqueretur. atqui si dixisset, *deridendum praebeo*, quid faceti esset in dicto? nec versui propterea timendum, quod *propino* primam corripiat unam & eandem producit. Martialis in I. *Cenat, propinat, poscit, negat, innuit, una est.* item in VIII. *Hac propinavit Bitiae pulcherrima Dido.* Item in XII. *Hoc quoque nonnihil est, quod propinabis in istis.* Item in tertio, *Crystallinisque myrrhinisque propinat.* FAERNUS.

Pudet me nostrorum codicum, qui *Praebebo* vel *Praebeo* habent, uno tantum alterove excepto. *Propino* sine dubio recte. sed aliud est quod miror tot sagaces Interpretes praeteriisse. Quid enim hoc? *Propino comedendum & deridendum?* Qualis vero *Propinatio*, ubi nulla potus mentio est? Qualis porro utilitas in stulto homine *Deridendo?* taedium hoc magis, quam aut lucrum aut voluptas esset. Non patiar tam deforme mendum diutius hic inolescere. Lego enim,

Hunc comedendum & ebibendum vobis propino. Placet.

Jam habet Gnatho, quod eis propinet. Vide hoc Heaut. II, 3, 14.

Di boni quid turbae est? aedes nostrae vix capient, scio.
Quid comedent? quid ebibent? quid sene erit nostro miserius?

& III, 1, 48.

Nam ut alia omittam, pytissando modo mihi
Quid vini absumsit?
Relevi dolia omnia, omnes serias.

Nimirum res prodigi nepotis non minus exhauritur vino praebendo, quam cibo: aeque ebibitur homo ejusmodi, ac comeditur: aeque exsugitur quis & exsorbetur, quam devoratur. Plaut. Trin. II, 1, 20.

Non sat est mali, ni amplius etiam,
Quod ebibit, quod comest, quod facit sumpti.

Quid, quod *Deridere* non est vitae parasiticae: aut ipsi deridentur, aut aliis arrident. Nonius v. Propinare: *Terentius Eunucho: Hunc vobis comedendum & bibendum & deridendum propino.* Vides versum ultra terminos excurrere: & veri admodum simile est, duplicem hujus loci lectionem ab homine minime malo esse positam, tam veterem *Et ebibendum*, quam novitiam *Et deridendum.*

61 *Bene fecisti: gratiam habeo maxumam*] Repone, *Bene fecistis.* Phaedriae nempe Chaereaeque gratias agit, non coram ipsis Gnathoni.

62 *Quin me amarent plurimum*] Omnes fere nostri cum vett. Edd. *Quin me amarint.* Recte, *Quin me amaverint.*

GN. *Dixin ego in hoc esse vobis Atticam elegantiam?*
PH. *Nil praeter promissum est. ite hac. vos valete, et plaudite.*

63 *Atticam eloquentiam?*] Ita omnes recentes libri, cum Donato: sed antiqui, *elegantiam.* quod magis videtur huic loco, & personae militis convenire, si Atticam elegantiam intelligas, pro lepore sermonis Attici. FAERNUS. Nostri omnes *Eloquentiam* cum Edd. vett.

64 PH. *Nihil praetermissum est. ite hac omnes. vos valete & plaudite*] Nullus omnino liber scriptus habet dictionem *omnes;* qua dempta, non stat versus. antiqui omnes hanc continent lectionem,

Nihil praeter promissum est. ite hac. vos valete & plaudite.

quo quidem modo versus contracta dictione *nihil* in unam syllabam, optimus est trochaicus. nunc qui sit horum verborum sensus, videndum est: & puto hunc esse, ut interroganti Gnathoni, *dixin ego in hoc esse vobis atticam elegantiam*, plus respondeat Phaedria, dicendo, *nihil praeter promissum est*, quam si responderet, *dixisti.* dicendo enim *nihil praeter promissum est*, & Gnathonem promisisse, & Thrasonem praestare significat. si enim nihil praeter promissum est, ergo omnia sunt ut promissa sunt. saıe in libro Victoriano antiquum glossema in margine adscriptum est in hunc modum, *Omnia promisso tuo respondent, & nihil extra illud est.* FAERNUS. Veterrimi ex Nostris etiam, *Nihil praeter promissun est.*

HEAUTON TIMORUMENOS TERENTI.

Fabulae interlocutores.

CHREMES ſenex.
MENEDEMUS ſenex.
CLITIPHO adulescens.
CLINIA adulescens.
SYRUS ſervus.
DROMO ſervus.
BACCHIS meretrix.
ANTIPHILA virgo.
SOSTRATA matrona.
NUTRIX.
PHRYGIA ancilla.

GRAECA EST MENANDRU. ACTA LUDIS MEGALENSIB. L. CORNELIO LENTULO L. VALERIO FLACCO AEDILIB. CURULIB. EGIT AMBIVIUS TURPIO. MODOS FECIT FLACCUS CLAUDI. ACTA PRIMUM TIBIIS IMPARIBUS. DEINDE DUABUS DEXTRIS. ACTAST III. M. JUVENTIO TI. SEMPRONIO COSS.

HEAUTON TIMORUMENOS.

PROLOGUS.

NE cuí ſit veſtrum mírum, cur partís ſeni
Poéta dederit, quaé ſunt adulescéntium:
Id prímum dicam: deínde quod veni éloquar.

1 *Ne cui ſit veſtrum*] Incommode profecto huic Fabulae evenit, quod nihil ad eam ſcripſerit Donatus, vel ſiquid ſcripſit, perierit. Saepe apud illum Lectionem veterem habemus, quam poſtea Magiſtelli immutarunt. In hac nullum, niſi ex Codicibus, auxilium eſt: & in ipſo ſtatim Prologo quot mendae, quantaeque tenebrae! Adelph. Prol. v. 22.

Dehinc ne exſpectetis argumentum fabulae.
Senes qui primi venient, hi partim aperient,
In agendo partim oſtendent.

Plautus Trin. Prol. v. 16.

Sed de argumento ne exſpectetis fabulae.
Senes qui huc venient, hi rem vobis aperient.

Ex his locis id colliges, Prologos ab aliis quibuſdam pronuntiari ſolitos, non ab Actoribus, qui primi in Scaenam veniunt, quive primas partes agunt. Hoc igitur contra morem fecit Terentius, cum Prologi partes Ambivio ipſi totius gregis domino & jam ſeni dedit.

3 *Id primum dicam: deinde quod veni, eloquar*] Viri ſagaciſſimi, ſed audacia ſaepe praecipites, Palme-

Ex integra Graeca integram comoédiam
Hodié ſum acturus Heaúton timorúmenon:
Simpléx quae ex arguménto facta eſt dúplici.
Novam éſſe oſtendi, et quaé eſſet: nunc qui ſcrípſerit,
Et cúja Graeca ſit, ni partem máxumam

rius & Guyetus, inverſo ordine legunt,

Id dicam deinde: primum quod veni eloquar.

Nam continuo, aiunt, quid venerit, eloquitur: poſt demum eo accedit, cur ſenum atque adoleſcentium vices mutaverit. Sane, qui id, quod ſe *Elocuturum* dicit, in Prologo quaerunt, vix aliter cenſere poſſunt. Sed in magno errore verſantur, qui ſic intelligunt. Tu ex locis ſuperius allatis id animadvertes, Qui prologos iſtos pronunciarunt, ſtatim e Scaena diſceſſiſſe, ut locum darent ſenibus venientibus & fabulam incepturis. Contra hic & Prologi partes agit, & eo peracto, ſtatim in primo Actu Chremetis partes acturus eſt, neque uſquam pedem de Scaena. Ergo hoc vult Ambivius, *Id primum dicam*, cur poeta me potius quam juvenem quempiam actorem elegerit, qui Prologum dicerem; id vero per totum prologum facit: *nempe ut vetus hiſtrio & populo notus atque gratus cauſam poetae ageret contra malevolos: Deinde quod veni eloquar*, hoc eſt, Fabulam ipſam peragam, ad quam agendam huc veni. Continuo enim, ut Prologum eſt executus; ingrediente altero actore, qui Menedemi perſonam ferret, illud magno ore orditur,

Quamquam haec inter nos nuper notitia admodum'ſt.

4 *Ex integra Graeca*] In libro Bembino, ut per omnes alias comoedias, antiquiſſima manu gloſſemata ex Donato in margine adſcripta ſunt, ad locorum quae incidunt expoſitionem, ita in hanc ipſam Heautontimorumenon multa viſuntur, quae Donati ſimiliter putamus eſſe, cujus in hanc fabulam commentarii interciderunt. Sed ſive Donati ſint, ſive cujuſpiam alius, optima certe & eruditiſſima ſunt. quorum aliqua ponere non gravabimur, ut in hunc locum, *Ex integra Graeca, A nullo tacta.* FAERNUS.

6 *Duplex quae ex argumento facta eſt ſimplici*] *Duplici* prius erat in libro Bembino, poſtea mutatum in *ſimplici.* ſed ſi *duplici* legas, hic erit ſenſus: duo aduleſcentes in hac fabula introducti, cum ſua uterque amica, patre, ſervo, argumentum duplex efficiunt, atque ita duplicem comoediam, ut ſunt omnes Terentianae, excepta Hecyra. Eugraphius tamen legit *ſimplici;* cujus haec expoſitio eſt in totum hunc locum: *Ex integra Graeca. Quoniam Andria ex duabus comoediis videtur eſſe confecta, quippe Andria & Perinthia, quod quidem Terentio adverſarius crimini dederat; ideo hic, ex integra, inquit, comoedia integram comoediam acturus ſum: ne videatur ab altero facta, aut ipſe alteram tetigiſſe, ſed unam comoediam & integram ad Latinum ſermonem interpretatione mutaſſe. denique ideo adjecit, duplex quae ex argumento facta eſt ſimplici; ut ſimplex argumentum ſit, duplex comoedia: dum & Latina eadem & Graeca eſt. novam eſſe oſtendi: propterea quod Graece tantum acta eſt, Latine autem nunc primum in ſcaenam procedit. idcirco dicitur nova.* FAERNUS.

In Codice Bembino a prima manu erat,

Existimarem scire vostrum, id dicerem.
Nunc, quámobrem has partis didicerim, paucis dabo.
Orátorem esse vóluit me, non prólogum:
Vostrúm judicium fécit: me actorém dedit:
Si hic áctor tantum póterit a facúndia,

Duplex quae ex argumento factast
duplici.

Postea reposuerunt *Simplici;* ut ceteri ubique Codices. Quomodo vero *Duplex fabula ex argumento simplici?* An, ut Julius Scaliger, *quia acta est Ludis Megalensibus; dimidium ejus vesperi: nox autem transacta ludis: alterum dimidium reliquum sub lucem: una igitur quasi duae?* Scilicet, quia in Fabulae argumento nox intercedit; ideo in agendo quoque? Commentum tanto viro indignum; & hoc solum tamen verum esse alii Docto persuasissimum est. Quid? an primo diluculo jejunus & semisomnus populus ad alterum dimidium redibat? Singuli qui heri spectabant, cras mane; ne alius priorem, alius posteriorem partem? Ubi demum vivimus? Sed missis istis ad rem ipsam redeamus. Cum *Simplici* pro *Duplici* substituerunt; error in verbo obrepsit: sic enim oportuit,

Simplex quae ex argumento factast duplici,

hoc est, una fabula, sed argumentum duplex; senes duo, adulescentes duo, amicae duae: varii prorsus affectus, varii eventus: qui tamen arte Poetae sic copulantur & contexuntur; ut in unam & simplicem fabulam coalescant. Atque hoc etiam T. Fabrum vidisse jam video: sibi ergo habeat, siqua inde gloria est. Porro id notatum velim; sic hoc pronuntiatum esse,

Hodie sum acturus Hauton timorumenon.

ut Graeci αὐτὸν aeque ac ἑαυτόν.

7 *Nunc qui scripserit, Et cuja Graeca sit*] Nescio an hoc recte vulgo accipiatur. Hoc vult, *Qui scripserit*, Latine scilicet, Terentius: *Cuja Graeca*, Menandri. Nam etiam Latini scriptoris nomen in Prologo interdum dicebant; quem alioqui pars magna spectatorum ignoraverit. Plaut. Prol. Trinummi:

Huic Graece nomen est Thesauro
fabulae.
Philemo scripsit, Plautus vertit
barbare.

& sic alibi.

13 *Sed hic actor tantum poterit a facundia, Quantum ille potuit cogitare commode, Qui orationem hanc scripsit, quam dicturus sum*] Hoc est, Tantum actor a facundia potest, quantum poeta ab inventione. Placetne hoc? Guyeto jactantiae & vanitatis plenum visum est, & ab officio Prologi abhorrens: at viro docto verecunde dictum videtur, *Tantum, nihil amplius.* Eja vero! sic omnia protinus fient alba. Tu loco istius *Sed*, repone *Si*:

Vostrum judicium fecit, me actorem dedit:
Si hic actor tantum poterit a facundia,
Quantum ille potuit cogitare commode,
Qui orationem hanc scripsit, quam dicturus sum.

Hic sane verecunde: me actorem suae Fabulae dedit; si tamen hic actor tantum poterit a facundia, hoc est, a voce, pronuntiatione, gestu, quantum ipse auctor ab inventione & arte: si actoris opera aequare poterit Poetae virtutem & industriam. Saepe enim egregiam fabulam malus actor depressit; saepe pravam aut mediocrem bonus actor plausibilem fecit. Noster Phorm. Prol. v. 10.

Quantum ille potuit cógitare cómmode,
Qui orátionem hanc ſcripſit, quam dictúrus ſum.
Nam quód rumores diſtulerunt málevoli,
Multás contamináſſe Graecas, dúm facit
Paucás Latinas: id eſſe factum hic nón negat,
Neque ſé pigere, et deinde factum iri aútumat.
Habét bonorum exémplum: quo exempló ſibi
Licére id facere, quód illi fecerúnt, pútat.
Tum quód malevolus vétus poeta dictitat,

> *Quod ſi intellegeret, olim cum ſtetit nova,*
> *Actoris opera magis ſtetiſſe quam ſua.*

Plaut. Bacch. II, 2, 36.

> *Etiam Epidicum, quam egó fabulam aeque ac me ipſum amo,*
> *Nullam aeque invitus ſpecto, ſi agit Pellio.*

Porro illud quod ſequitur,

> *Qui orationem hanc ſcripſit, quam dicturus ſum,*

peſſime vulgo accipiunt; illam ſcilicet orationem, quae in Prologo reliqua eſt. Itane tandem? Ut tam putide Ambivius ſe laudaverit? Siquidem totum hunc Prologum non a Poeta emendicaſſe videri vult, ſed de ſuo protuliſſe. Tu ſic interpretare: Si modo ego tam bene agere potero, quam Poeta cogitare potuit, qui hanc ſcripſit orationem, quam mox primo actu in Chremetis perſona dicturus ſum. Praeſenſit hiſtrio naris emunctae primum Actum ingentes plauſus excitaturum; quippe ita conceptum, limatum, perfectum, ut nihil ſupra, nec par. Et ſane, teſte S. Auguſtino, cum iſte verſus *Homo ſum, humani* in theatro primum recitaretur, totus populus exclamavit.

18 *Paucas Latinas: factum hic eſſe id non negat*] Lege cum omnibus noſtris & Edd. vett. *Id eſſe factum hic non negat.*

19 *Neque ſe id pigere*] Liber Bembinus non habet dictionem *id.* FAERNUS.

> *Neque ſe pigere, & deinde facturum autumat.*

Recte ſolius Bembini fide ejecit *Id* Faernus: quippe in priore commate eſt, *Id eſſe factum.* Quam inficete autem, *Id eſſe factum, neque id pigere?* Sed aliud praeterea muta:

> *Id eſſe factum non negat,*
> *Neque ſe pigere, & deinde factum iri autumat.*

Et *eſſe factum*, & *factum iri.* Saepe in his erratum eſt, *Deſerturum* pro *Deſertum iri*, *Daturum* pro *Datum iri.*

23 *Repente ad ſtudium hunc ſe applicaſſe muſicum*] Lege cum noſtris fere omnibus & Edd. vett.

> *Repente ad ſtudium ſe applicaſſe hunc muſicum.*

26 *Quamobrem omnes vos oratos volo*] In Bembino eſt *quare:* in Victoriano autem adſcriptum in modum variae lectionis, *vel quare.* FAERNUS. Vetuſtiores noſtri omnes *Quare;* non *Quamobrem.*

31 *Qui nuper fecit ſervo currenti in via Deceſſe populum: cur inſano ſerviat*] Quodnam quaeſo id *Vitium* erat; facere populum currenti ſervo de via decedere? Saepe ſervi & paraſiti malum minitantur, ſi qui currentibus ſibi & properantibus obſiſtant. Notus in Amphitryone locus eſt III, 4. Mercurio ſervum agente,

> *Concedite, atque abſcedite omnes, de via decedite:*

Repénte ad ſtudium ſe ápplicaſſe hunc múſicum,
Amicúm ingenio frétum, haut naturá ſua:
Arbitrium veſtrum, véſtra exiſtumátio
Valébit. quare omnís vos oratós volo,
Ne plús iniquúm póſſit quam aequúm orátio.
Facite aéqui ſitis: dáte creſcendi cópiam,
Novárum qui ſpectándi faciunt cópiam;
Sine vítiis: ne ille pró ſe dictum exiſtumet,
Qui núper fecit ſérvo currenti in via

Nam mihi quidem hercle qui minus liceat deo minitarier
Populo, ni decedat mihi, quam ſervulo in comoediis?

Paraſitus Capt. IV, 2, 11.

Eminor, interminor, nequis mi obſtiterit obviam:
Niſi qui ſatis diu vixiſſe ſeſe homo arbitrabitur.

& alia ibi plura; ut domi ſe quiſque contineat, nec in platea ſibi feſtinanti occurrat. Sine dubio poſt tot minas cavebat ſibi populus, ne in ore ſuo pugnos ejus haberet. Quodnam ergo *Vitium*, ſi populus via ceſſerit? Quid, quod viae iſtae extra ſcaenam ſunt: in ſcaena ſervus minatur, ultra ſcaenam curſurus: ideoque, utrum populus via deceſſerit necne, ſpectatores videre non poterant. Joco haec dicuntur & aguntur, non re ipſa. Si enim ſervus, praeterquam in comoediis, ſic ageret; quid ei obtingeret, ex Plauti Poenulo ſcias III, 1, 19.

Liberos homines per urbem modico magis par eſt gradu
Ire; ſervile eſſe duco, feſtinantem currere.
Ne tu opinere: haut quiſquam hodie noſtrum curret per vias.
Neque nos populus pro cerritis inſectabit lapidibus.

Quid igitur cum loco hoc faciemus? Turbat quoque, & magis quidem, quod ſequitur, *Cur inſano ſerviat?* Quid hoc eſt, aut quo nexu prioribus adhaeret? Vir eruditus poſt alios ſic accipit, Cur Terentius poetae malevoli, hominis inſulſi & inſani, commodis ſerviat? cur, cum a theatro *Creſcendi copiam poetis* petat, de Luſcio inter eos cogitet? Atqui cum *Servum currentem* dixerit, *Servire inſano* neceſſe eſt proprie accipi, non figurate. Firmat hoc Plautus Curc. I, 3, 46. ubi ſervus ad herum amore delirantem,

Cedo mihi contra aurichalco, cui ego ſano ſerviam.

& Ariſtophanes Pluto:

Ὡς ἀργαλέον πρᾶγμ᾽ ἐστὶν, ὦ Ζεῦ καὶ θεοὶ,
Δοῦλον γενέσθαι παραφρονοῦντος δεσπότου;

Haeret ergo haec tota res; & vide an ſic recte expediverim:

Qui nuper fecit ſervo currenti in via
Dixiſſe populum, Cur inſano ſerviat?

Dixiſſe pro *Deceſſe*. Hoc, inquam, Lavinio *Vitio* vertitur; quod Populum in ſcaenam induxerit, cum ſervo loquentem. Etſi enim in Comoediis ſervus populum alloquatur, aut actor ſpectatores: nihil tamen ab illis reſponſi ferunt. Plaut. Capt. Prol. v. 10.

Jam hoc tenetis? optumumſt.
Negat mehercle ille ultimus: diſcedito:
Si non ubi ſedeas, locus eſt: eſt, ubi ambules.
Ego me tua cauſa, ne erres, non rupturus ſum.

Si Plautus ſubornaſſet aliquem, qui hiſtrioni haec dicenti de cavea re-

Dixiſſe populum: cúr inſano ſérviat?
De illíus peccatis plúra dicet, cúm dabit
Aliás novas; niſi finem maledictis facit.
Adéſte aequo animo: dáte poteſtatém mihi
Statáriam agere ut líceat per ſiléntium;
Né ſémper ſervos cúrrens, iratús ſenex,
Edáx paraſitus, ſýcophanta autem ínpudens,
Avárus leno, adſídue agendi ſínt mihi
Clamóre ſummo, cúm labore máxumo.
Mea caúſa cauſam hanc júſtam eſſe animum indúcite,
Ut áliqua pars labóris minuatúr mihi.
Nam núnc novas qui ſcríbunt, nil parcúnt ſeni:
Siquaé laborióſa eſt, ad me cúrritur:
Si lénis eſt, ad álium defertúr gregem.
In hác eſt pura orátio. experímini,
Si núnquam avare prétium ſtatui artí meae,
Et eum éſſe quaeſtum in ánimum induxi máxumum,
Quam máxume ſervíre voſtris cómmodis:
Exémplum ſtatuite ín me, ut adoleſcéntuli
Vobís placere ſtúdeant potius quám ſibi.

ſpondiſſet, in eadem fuiſſet culpa, qua hic Luſcius Lavinius.

44 *Siqua laborioſa eſt ad me currritur*] In libro Bembino eſt *ſiquae*, ut exigit verſus. FAERNUS. Noſtri *Siqua*.

45 *Sin lenis*] Bembinus & plerique alii libri, *ſi lenis*. FAERNUS. Plures ex noſtris *Sin*.

5 *Quod ego in propinqua parte amicitiae puto*] Quid ſodes eſt *Pars propinqua amicitiae?* ſive *Amicitiae* caſu genitivo ſive dativo accipias, numquam effeceris ut locus ſanus videri poſſit. Sic dedit Poeta:

Quod ego eſſe in aliqua parte amicitiae puto.

Vide literarum ductus, ut in ſcriptis habentur, *ppiqua*, *aliqua*; & ideo placuit *ppiqua*; quia praeiit *Vicinitas*. *Eſſe* poſtea verſus gratia rejectum. Eugraphius: *Vicinitas agrorum & domorum quaſi quaedam pars amicitiae eſt.* Cum diceret *Quaedam pars*; nonne legebat *Aliqua?* Eun. V, 9, 25.

Ut haeream in parte aliqua tandem aput Thaidem.

Apud Servium tamen *Propinqua* legitur ad Eclog. III, 53.

9 *Quid vis tibi, aut quid quaeris?*] Disjunctio *aut* a duobus antiquiſſimis libris abeſt, Bembino & Victoriano. FAERNUS. Abeſt item a vetuſtioribus noſtris.

11 *Aut plus eo, ut conjicio*] Dele *Eo* & lege,

Aut plus, ut conjicio.

13 *Servos complures*] Vide filum orationis: *Nemo habet agrum meliorem, ſervos complures.* An *Complures* idem quod *Plures*, gradu comparativo? Nuſquam id lectum. Repone vel cum Guyeto, *Servi complures.* Subintellige, *Sunt tibi:* vel mecum, *Servos non plures.* Ser-

ACTUS I. SCAENA I.

CHREMES. MENEDEMUS, senes.

QUAMQUAM haéc inter nos núper notitia ádmodumst,
Inde ádeo quod agrum in próxumo hic mercátus es:
Nec reí fere sane ámplius quicquám fuit:
Tamén vel virtus túa me, vel vicínitas,
Quod ego éssè in aliqua párte amicitiaé puto,
Facit út te audacter móneam et familiáriter;
Quod míhi videre praéter aetatém tuam
Facere, ét praeter quam rés te adhortatúr tua.
Nam pró deum atque hominúm fidem, quid vís tibi?
Quid quaéris? annos séxaginta nátus es,
Aut plús, ut conjicio. ágrum in his regiónibus
Meliórem neque pretí majoris némo habet;
Servós non pluris: proinde quasi nemó siet,
Ita túte adtente iliórum officia fúngere.
Numquám tam mane egrédior, neque tam vésperi
Domúm revortor, quín te in fundo cónspicer
Fodere, aút arare, aut áliquid facere dénique.
Nullúm remittis témpus; neque te réspicis.
Haec nón voluptati tibi esse, satis certó scio.

vius ad Aen. II, 247. 'Duae negativae apud Latinos faciunt 'unam confirmativam. Etsi Terentius Graeco more dixerit: *Agrum 'in his regionibus meliorem neque 'preti majoris nemo habet.*' Ergo ut *Neque* dixit, ita & *Non* more Graeco.

14 *Ita tute attente*] Omnes nostri cum Edd. vett. *Ita attente tute.*

17 *Fodere aut arare aut aliquid ferre denique*] *Ferre* hic perinde foret ac *Portare*, *Gestare.* Quis vero sic loquentem ferat? Lege cum Edd. vett. & uno ex nostris, *Facere:* alius utrumque habet *Facere, ferre.* Engraphius: *Hic est labor ille plurimus; quo cotidie aut fodere invenitur, aut aliquid facere.* Donatus ad Phorm. I, 2, 71. *Quid sit denique? More suo Terentius* Denique *posuit in fine sensus. Sic in Heaut. Fodere aut arare aut aliquid facere denique.* Ita Cicero de finibus I, 1. locum hunc citans *Denique* prioribus apponit; licet ibi editum sit *ferre.* Atqui si *Ferre* legeris, necessario illud *Denique* sequentibus apponetur. *Aliquid facere:* sic And. I, 5, 24. *Aliquid facerem, ut hoc ne facerem.*

19 *Haec non voluptati esse satis certo scio*] In o. l. s. antiquis recentibus, post *voluptati*, est pronomen *tibi:* quod & sensui necessarium videtur. superest ut versui consulatur; qui ita stabit, si ex *voluptati p* elidas: ita ut antepenultima correpta remaneat. & in *esse* priorem syllabam corripias, ultimo *s* abjecto, aut *tibi* monosyllabum efficiatur. FAERNUS. Sic & nostri omnes *Tibi.* Et Recte. *Voluptatis* & *Esse* saepe corripiuntur.

At enim me quantum hic óperis ſiat, poénitet.
Quod in ópere faciundo óperae conſumis tuae,
Si ſúmas in illis éxercendis, plús agas.
ME. *Chremé, tantumne ab ré tuaſt oti tibi,*
Aliéna ut cures; éa quae nihil ad te ádtinent?
CH. *Homó ſum: humani nihil a me alienúm puto.*

20 *At enim dices, me hic quantum operis fiat, poenitet*] In libro Bembino, & Donato in Eunuchum actus v. ſcaena vii. non eſt dictio *me.* & praeterea, non *hic quantum,* ſed *quantum hic* ſcriptum eſt. utroque modo neceſſe eſt *fiat* in unam ſyllabam contrahi. FAERNUS.

At enim dices, quantum hic operis fiat, poenitet.

Sic dedit Faernus: Noſtri omnes *Quantum hic,* & omnes etiam *Me* habent. Sed media fere pars *At enim dices,* altera *At dices enim,* Tu vero illud *Dices,* quod, ut vides, Incerti laris eſt, jube hinc abire:

At enim me, quantum hic operis fiat, poenitet.

Ut recte olim Muretus, alioquin in Terentio emendando parum felix. *Poenitet me, quantum operis fiat:* dolet mihi, tam parum operis fieri. Dum tute aras, fodis, onus portas, ſervi tui ceſſant: plus proficias, ſi tute vacuus illos exerceas: ergo ut tibi parcas, vel res tua te adhortatur. Servius ad Eclog. II, 34. *Poenitet; parum videtur; ut Terentius: At enim quantum hic operis fiat poenitet, hoc eſt, parum videtur.* illud *Dices* nuſquam ibi comparet. Idem repetit ad Aen. I, 552. Noſter Eun. V, 7, 12. *An poenitebat flagiti?* hoc eſt, an parum flagitii feciſſe videbaris? Ita frequenter Plautus. Cum autem haec certa ſit lectio, & jam olim conſtituta; miſeret me profecto viri eruditi, qui in longiſſima hic annotatione multum laboravit, ſed nihil operis fecit. *Dices,* inquit, *ſine incommodo hinc abeſſe non poteſt.* Quo vero incommodo? Immo ſi hic maneat, & incommodo eſt & perniciei. Quippe Chremes quidem hoc dixerit, Menedemus minime omnium. Si ipſe fateatur poenitere ſe quantum operis fiat; cur non ipſe ceſſans ſervos urget, ut plus fiat? cur prave & inutiliter ſtulto ſuo labori inſudat? Sed mitto hoc; Quid illud hariolationis eſt, qua ſic legendum arbitratur?

At enim dices me quantum hic ab operis fiat, poenitet.

Ab operis, hoc erit, *a Servis.* Quo pacto & verſus & ſententiae pejor nunc quam ante conditio eſt. *Quantum fiat?* cujus Quantum? Lucri & emolumenti, an ſumptus & damni? Sed eſto id quod malit: Si Menedemus dicat, Poenitere tam parum *a Servis* ſolis fieri, tanto ſtultior eſt, quam ante, cum poeniteret & a ſe & a ſervis parum fieri. At, inquit vir acutus, quo referes *Illis exercendis:* niſi hic legas *Ab operis?* eo refero, quo & verſu XIV, *Illorum officia,* nempe ſervorum. Sed *hac,* ait, *emendatione admiſſa* (quod eſſet, culpam & noxiam admittere) Tetrameter Trochaicus Iambicis Trimetris immiſcetur. Quid ergo? nonne flagitium eſt ſic eum immiſcere? Immo, ait, exempla aliquot apud Plautum extant, ex quibus tria producit, decem fere alia promiſſae, credo, Editioni reſervat. Equidem vel ipſius Plauti cauſa tria iſta demoliar; ne diutius mera errata pro exemplis ſe inferant. Aul. II, 8, 23.

Nímirum occidór, niſi ego intro huc própere propero cúrrere.

Vel mé monere hoc vél percontari puta:
Rectúmst? ego ut faciam. nón est? te ut detérream.
ME. *Mihi síc est usus: tíbi ut opus factóst, face.*
CH. *An cuíquam est usus hómini, se ut cruciét?* M. *mihi.*
CH. *Si quid laboris, nóllem: set quid istúc mali est?*

Propere a pluribus Codd. abest, ut a Regio 800 annorum. Lege,

Nimirum occídor, ni introhuc propero currere.

Poen. V, 3, 46.

Ego quidem meós amores mécum confidó fore.

Dele modo *Quidem* & lege;

Ego meós amores mécum confidó fore.

Rud. IV, 1, 14.

Jám meas oppilábit aures súa vaniloquéntia.

Atqui hic Trochaicus non est: *Sua* enim pro spondeo hic stat. MSti *Oppilebit.* Lege certissime,

Jam meás opplebit aúres sua loquéntia.

ut illud Salustii: *Satis loquentiae, sapientiae parum.* Quid de decem aliis, quae adhuc premit, fiat, vir doctus secum ipse cogitabit.

23 *Chreme tantumne est ab re tua*] In Bembino & aliquibus aliis libris, ita haec verba sunt collocata: *Chreme tantumne ab re tua'st.* & ita etiam a Cicerone citantur libro XII. ad Atticum. FAERNUS. Duo ex nostris, *Ab re tua est:* ceteri *Est ab re tua.*

24 *Eaque, nihil quae ad te adtinent*] Tacet Faernus: & tamen omnes nostri cum Edd. vett. *Ea quae nihil ad te adtinent.*

25 *A me nihil alienum puto*] O. l. s. *nihil a me.* FAERNUS. Duo item ex nostris, *Nihil a me,* ut Cicero Off. I, 9. Leg. I, 12. Seneca Ep. 95. Ceteri perperam, *A me nihil.*

27 *Non ut deterream*] Lege *non est, te ut deterream.* Hunc locum, praeterquam quod duarum dictionum defectus in omnibus impressis corruperat, etiam obscurabat confusa distinctio: sic enim distinguendum est,

Vel me monere hoc, vel percontari puta:
Rectum est, ego ut faciam: non est, te ut deterream.

ita autem pronuntianda sunt ea verba *rectum est,* & *non est,* ac si diceremus, si rectum est, & si non est. ut sit sensus: puta me vel percontari hoc, vel monere: percontari quidem, ut si rectum est quod tu facis, cum tantum laboras, ego quoque cum id cognovero rectum esse, idem faciam: monere vero, ut si non est rectum, te ab ea re deterream. Hujus loci intelligentiam Hieronymo Suritae, doctissimo Hispano, debemus: emendationem vero omnibus l. s. FAERNUS.

Rectumst, ego ut faciam; non est, te ut deterream.

Sic dedit Faernus: sed per interrogationem pronuntia,

Rectumst? ego ut faciam. non est? te ut deterream.

Hoc enim est, quod *Percontari* dicit.

28 *Tibi ut opus est facto, face*] Liber Bembinus & Victorianus, *tibi ut opus factost, face.* & infra, *an quoiquam.* & in eodem versu, in omnibus ferme libris, *mihi* legitur sine verbo *est.* FAERNUS.

30 *Si quid laboris est, nollem: sed quid istuc mali est?*] Sic codices omnes, versu ipso frustra reclamante. Tu ei suppetias vel sic ferto,

Si quid labori est, nollem: sed quid istuc mali est?

Quaesó, quid de te tántum meruisti? M. *oieî.*
CH. *Ne lácruma: atque istuc, quicquid est, fac me út sciam.*
Ne rétice: ne verére: crede inquám mihi.
Aut cónsolando aut cónsilio aut re júvero.
ME. *Scire hóc vis?* CH. *hac quidem caúsa, qua dixí tibi.*
ME. *Dicétur.* CH. *at istos rástros intereá tamen*
Adpóne, ne labóra. M. *minime.* CH. *quám rem agis?*
ME. *Sine mé, vacivom témpus ne quod dém mihi*
Labóris. CH. *non sinam, ínquam.* M. *ah, non aequóm facis.*
CH. *Hui, tám gravis hos quaéso?* M. *sic meritúmst meum.*
CH. *Nunc lóquere.* M. *filium únicum adulescéntulum*
Habeo. áh, quid dixi? habére me? immo habuí, Chreme:
Nunc hábeam necne incértumst. CH. *quid ita istúc?* M. *scies.*
Est é Corintho hic ádvena anus paupércula:
Eius filiam ille amáre coepit vírginem,

Si quid tibi dolori, aegritudini est. Sic Andr. IV, 3; 5.

Verum ex eo nunc misera quem capit
Laborem?

Plaut. Rud. I, 3, 7. eadem sententia,

Nam hóc mihi haut labóri'st, labórem hunc potíri
Si érga paréntem aut deós me impiávi.

vel sic potius,

Si quid laboris, nollem:

ejecto *Est*. Genitivus ideo placet, quia sequitur, *Quid mali.* Trin. V, 2, 57:

Si quid *tibi, pater*, laboris. *Nihil evenit, ne time.*
Bene re gesta salvos redeo.

Eat nunc Guyetus; & ut spurium Terentioque indignum expungat.

31 *Quaesó quid de te tántum meruistí? Eheu*] Guyetus, ut hianti versui succurrat, *Meruistid? Eheu.* Vir eruditus, *Meruisti*, inquit, *non elidit ultimam.* Facilis sane curandi ratio: sed ex arte necesse est, ut elidat. Aliud adhuc tentat, *Meruisti? Eheu heu.* Sane *Eheu*, si *Eheu heu* pro bono dactylo veniet. Tu corrige, *Oiei;* & vide nos ad Eun. IV, 4, 47.

33 *Crede inquam mihi, Aut consolando*] Prava hic interpunctio est, ex falsa interpretatione nata. Repone:

Ne retice: ne verere: crede inquam mihi.
Aut consolando.

Crede mihi, committe mihi id secretum, quod retices.

35 M. *Scire hoc vis?* CH. *hac causa equidem qua dixi tibi*] O. l. s. *hac quidem causa.* sed ut versus stet, ex *quidem m*, abjicietur. FAERNUS. Etiam nostri omnes *Hac quidem causa.* Corripi autem *Quidem* frequentissimum est.

36 CH. *Istos rastros interea tamen depone*] Ex o. l. s. lege *at istos.* ex Bembino vero et plerisque aliis, maxime antiquis, *adpone.* quod idem est quod *depone.* Terentius in Andria: *ante nostram januam adpone.* Plautus in Poenulo: *At urget onus. At tu appone, & respice ad me.* (IV, 2, 35.) FAERNUS. Nostri omnes *At istos;* & ex eis meliores *Adpone.*

Prope jam ut pro uxore habéret: haec clam me ómnia.
Ubi rém rescivi; coépi non humánitus,
Neque ut ánimum decuit aégrotum adulescéntuli,
Tractáre, set vi et viá pervolgatá patrum:
Cotídie accusábam: hem tibine haec diútius
Licére speras fácere me vivó patre,
Amícam ut habeas própe jam in uxorís loco?
Errás, si id credis, ét me ignoras, Clinia.
Ego té meum esse dici tantispér volo,
Dum quód te dignumst, fácies: set si id nón facis,
Ego, quód me in te sit fácere dignum, invénero.
Nulla ádeo ex re istuc fit, nisi nimio ex ótio.
Ego istúc aetatis, nón amori operám dabam,
Set in Ásiam hinc abii própter pauperiem, átque ibi
Simúl rem et gloriam ármis belli répperi.

38 *Sine me vacuum tempus ne quod dem mihi*] Versus hic nullo modo, ut quidem nunc legitur, sustentari potest: mendum est in dictione *vacuum*, cujus loco Bembinus habuit *vocivom*, quod postea emendatum est in *vacivom*, quod idem est quod *vacuum*; quae dictio a Plauto usurpatur in Pseudolo: *Fac sis vacivas Pseudole aedis aurium.* FAERNUS. Bene hic Bembinus, *Vacivom.* Nostri omnes *Vacuum.* Mutarunt, ut cetera, Magistri. Plaut. Bacch. I, 2, 46.

Valens adflictet me vacivom virium.

45 *Eius filiam ille amare coepit perdite*] Sic aliquot ex nostris, *Perdite:* alii, *Virginem:* nonnulli utrumque, *Perdite virginem:* alii, *Virginem perdite.* Ex his duabus, quae deterior erit lectio,

Dede neci; melior vacua sine regnet in aula.

Equidem *Virginem* retineo; quippe quae mox invenietur Chremetis filia: & nisi hoc addas, meretricem hic potius intelligas, utpote peregrinam & advenam. At isto *Perdite* nihil est opus; quippe id satis exprimunt quae sequuntur, *Prope jam ut pro uxore haberet.*

47 *Ubi rem rescivi*] Nostri plerique *Ubi id rescivi.* Nescias utrum melius sit, aut verius.

49 *Sed vi & via pervolgata patrum*] *Via* hic monosyllabon est, idem & sensu & sono, quod nostrum *Way.* *V* enim apud antiquos ut nostrum *W* pronuntiabatur. Sic & Hec. I, 1, 16.

Aut quá via captent te illi, eadem ipsós capi,

52 *Prope jam uxoris in loco?*] Liber Bembinus & alii antiqui, *prope jam in uxoris loco?* FAERNUS. Ita & nostri.

57 *Nisi éx nimio ótio*] *Nimio*, quod praecipuam emphasin habere oportuit, in Thesi occultatur. Repone, & collocatio quoque melior fiet,

Nulla adeo ex re istuc fit, nisi nímio ex otio.

60 *Simúl rem & gloriam*] Apud Eugraphium sic nunc fertur, *Simul & rem & gloriam;* quod vir doctus Multo ait concinnius esse, seu Latinitatem seu numeros spectes. De

Poſtrémo adeo res rédiit, aduleſcéntulus
Saepe éadem et graviter aúdiendo, victus eſt:
Putávit me et aetáte et benevoléntia
Plus ſcíre et providere, quam ſe ipſúm ſibi:
In 'Aſiam ad regem mílitatum abiit, Chreme.
CH. *Quid ais?* M. *clam me eſt profectus: menſis trís abeſt.*
CH. *Ambo áccuſandi: etſi íllud inceptúm tamen*
Animi éſt pudentis ſígnum et non inſtrénui.
ME. *Ubi cómperi ex iis, quí fuere ei cónſcii,*
Domúm revortor maéſtus, atque animó fere
Contúrbato, atque incérto prae aegritúdine.
Adſídeo: adcurrunt ſérvi: ſoccos détrahunt:
Inde álii feſtinare, lectos ſtérnere,

numeris videre eſt ex And. I, 1, 132.

Simúl ſceleratus Davos ſi quid conſili.

De Latinitate quod ſolum affert ex Hec. V, 2, 31.

Scit ſibi nobilitatem ex eo & rem *natam* & gloriam *eſſe;*

in mendo foediſſimo cubat; ſic enim legendum eſt,

Scit ſé nobilitatem éx ea re náctam & gloriam éſſe.

63 *Putavit me aetate & benevolentia*] Aliquot libri ita habent, & *aetate:* quod & elegantiae conducit, & verſui: non enim habebit tantum hiatum. quamvis & ſic quoque non oportebit facere ſynaloepham in *me &*: ut in ſecunda ſede ſit dactylus. vel certe diſſolvenda erit diphthongus. FAERNUS.

Et aetate & benevolentia. Noſtri fere omnes, *Et aetate.* Ceterum ſi Bembo ipſi fides eſt, codex ſuus habuit, *Et aetate & ſapientia.* Sed Faernus, qui codici illi nimium favebat, hoc tacuit. Recte, ut omnes, *Benevolentia.* Hoc refer ad *Providere; Aetate* ad *Plus ſcire.*

66 *Clam me profectus menſes tres abeſt*] Sic dedit Faernus: ſed noſtri univerſi cum vett. Edd. *Clam me eſt profectus: menſes tres abeſt.* Certe ſi haec disjungas; paternum animum & affectum magis expreſſeris.

69 *Qui ei fuere conſcii*] Noſtri omnes, *Qui fuere ei conſcii.* Recte. Quippe Trochaeus in iſta ſede ne Graecis quidem ipſis placet.

70 *Domum revertor maeſtus, atque animo fere Perturbato, atque incerto prae aegritudine*] Sic a vett. Edd. & a Faerno eſt. Sed noſtri, uno excepto, omnes *Conturbato;* quod certe plus eſt quam *Perturbato.* Sed & aliud eſt. Quomodo enim *Incerto* animo, qui aegritudine obrutus eſt? Incertus eſt animi, incertus conſilii, qui adhuc dubitat, quid faciat: utrum aegritudini ſe dedat, an irae potius ac vindictae. Quomodo igitur incertus *Prae aegritudine?* Codex Academicus 900 annorum *Incerti* habet; Codex e Collegio C. C. a manu prima *Inerti.* Anne igitur legendum,

Conturbato atque inerti prae aegritudine.

Inerti, omnis conſilii experti. Stupebat pater infelix re tam inexſpectata; nihil erat quod ageret, quod inceptaret. And. II, 1, 3.

Cenam ápparare: pró ſe quiſque ſédulo
Faciébant, quo illam mihi lenirent míſeriam.
Ubi vídeo, haec coepi cógitare: hem, tót mea
Solíus ſolliciti ſínt cauſa, ut me unum éxpleant?
Ancíllae tot me véſtiant? ſumptús domi
Tantós ego ſolus fáciam, qui gnatum únicum,
Quem páriter uti his décuit aut etiam ámplius,
Quod illa aétas magis ad haéc utenda idónea eſt,
Eum ego hínc ejeci míſerum injuſtitiá mea?
Maló quidem me dígnum quovis députem,
Si id fáciam. nam uſque dum ílle vitam illám colet
Inopém, carens patria ób meas injúrias,
Intérea uſque illi dé me ſupplicium dabo,

Vae miſero mihi.
Ut animus in ſpe atque in timore
uſque antehac attentus fuit;
Ita poſtquam adempta ſpes eſt,
laſſus, cura confectus ſtupet.

Vides, quid interſit inter animum ſpe ac timore *Incertum* & attentum; & eundem ſpe adempta laſſum, ſtupentem, *Inertem.*

73 *Video alios feſtinare*] Si jam *Videt;* cur verſu abhinc tertio narrat, *Ubi video?* Hoc non eſt venae Terentianae, praeſertim in Diverbio tam elaborato. Repone,

Inde alii feſtinare, lectos ſternere.

Hoc Lectoris indoli relinquam; nec, quod in promptu eſt, exemplis firmabo.

75 *Faciebat, quo illam mihi lenirent miſeriam*] Sic boni viri Librarii, *Quiſque faciebat:* ut Syntaxeos ſcilicet ratio obtineret. At iidem mox *Lenirent:* ergo & hic *Faciebant. Quiſque faciebant;* conſtructio vel pueris hodie nota, & a G. Fabricio hic olim annotata.

76 *Ubi video haec, coepi cogitare*] Diſtingue, *Ubi video, haec coepi cogitare.*

77 *Solius ſolliciti ſunt cauſa*] Ex ſequentibus, *Veſtiant, Faciam,* apparet hic legendum *Solliciti ſint.* Vidit hoc T. Faber, & recte vir eruditus ei acceſſit.

79 *Tantos ego ſolus faciam? ſet gnatum unicum*] Repone ex ipſius orationis tenore & filo:

Tantos ego ſolus faciam; qui gnatum unicum.

Niſi hoc feceris, pro *Ejeci*, legas *Ejiciam* aut *Ejexim.* Sed illud melius. Cum enim dicit v. 84. *Si id faciam*, ad *Sumptus* tantum refert: filius enim jam ejectus erat; nec de ea re locus erat conſilii.

82 *Eum ego ejeci hinc*] Melior numerus eſt in libro Bembino & aliquibus aliis, *Eum ego hinc ejeci.* FAERNUS. Unus tantum ex Noſtris *Ejeci hinc:* ceteri recte, *Hinc ejeci.*

84 *Vitam illam incolit*] Liber Bembinus *colit,* Vaticanus & Victorianus *colet.* quod & placet. FAERNUS. Meliores noſtri *Colet*, ut Nonius v. *Colere:* ceteri *Incolet.*

85 *Inopem, caréns patria ób meas injurias*] Animadvertis, credo, illud *Patria* ſine ullo accentu, ut nullius ſignificationis, tranſmitti. Ne hoc ſic abeat, reponere poſſis,

Inopém, carentem pátria ob meas injúrias.

Vitam patria carentem; ut Horat. Carm. I, 31.

Labórans, quaerens, párcens, illi sérviens.
Ita fácio prorſus: nil relinquo in aédibus,
Nec vás, nec veſtiméntum: conraſi ómnia.
Ancíllas, ſervos, niſi eos qui opere rúſtico
Faciúndo facile ſúmptum exſercirént ſuum,
Omnís produxi ac véndidi. inſcripſi ílico
Aedís mercede. quáſi talenta ad quíndecim
Coégi: agrum hunc mercátus ſum: hic me exérceo.
Decrévi tantiſpér me minus injúriae,
Chremé, meo gnato fácere, dum fiám miſer:
Nec fás eſſe, ulla mé voluptate hic frui,

Nec turpem ſenectam
Degere, nec cithara carentem.

Nonius tamen v. Colere *Carens* habet; & ſic ibi codex noſter veterrimus. Forte ab auctore erat, *Inops carenſque* patria.

87 *Laborans, quaerens, parcens, illi ſerviens*] Sic Edd. vett. & ex codicibus noſtris unus: ceteri *Parcens, quaerens*. Si ſuffragia ineunda ſunt, hi numero vincent. Sed prius natura eſt *Quaerere*; deinde *Parcere*. Adel. V, 3, 27.

Conſerva, quaere, parce, fac quamplurimum.

At hic quoque prius eſt *Quaerere*, quam *Conſervare*. Quamobrem in his, quae irati aut commoti dicunt, ad ordinem parum attenditur.

91 *Sumptum exerceant ſuum*] *Exercerent*, quod & elegantius & numeroſius eſt, habent tres antiquiſſimi libri. FAERNUS.

Qui opere ruſtico
Faciundo facile ſumptum exercerent ſuum.

Exercere ſuum ſumptum; nemo quid ſit explicaverit; quantumvis in ea re laboret vir primarius Frid. Gronovius Obſerv. Eccleſiaſt. Cap. I. Reponendum hic *Exſercirent*, ut primus, opinor, vidit Janus Palmerius, acutiſſimo vir ingenio. [Jam ante Palmerium id vidit Dionyſ. Lambinus, qui teſte Mureto Var. Lect. VII, 13. legebat *Exſarcirent*: male tamen etiam *Sumptum* corrigens in *Victum*. Idem Lambinus in libello Q. Ciceronis de Petitione Conſulatus c. 12. ubi a librariis ignoratione antiqui verbi prave ſcriptum erat, *aliis te id rebus exacturum eſſe*, pro *Exacturum* ſubſtituit *Exſarturum*: quae lectio probata & merito recepta eſt, aliorum rejecta emendatione, qui malebant *Exaucturum*. REIZIUS.] Atque eſto, ut S. Ambroſius ter quaterque ea phraſi uſus ſit, *Sumptum ſuum exercere*: nempe ante ejus aetatem jam hunc Terentii locum interpolaverant Magiſtri; ne verbo obſoleto diſcipulos male loqui docerent. *Exſercire* ſive *Exſarcire ſumptum ſuum*, eſt tantum lucri domino referre, quantum ille ſumptus in eis alendis impendit: opere ſuo impenſas domini penſare & reſarcire. Sic *Damnum ſarcire, reſarcire* Caeſar, aliique. Colonienſis codex apud Palmerium a prima manu, *Sumptum exercirent ſuum*: alter apud eundem, *Sumptum exerciunt ſuum*. Codex Bembinus, teſte ipſo Bembo, hoc in margine adſcriptum habuit, *Exercerent, reſarcirent*. Atqui qui ſic primus interpretatus eſt, proculdubio legebat *Exercirent*. Paulus in Epitoma Feſti: *Exercirent, ſarcirent*. Unde hoc niſi ex hoc Terentii loco? & vix dubites, quin apud Feſtum ipſum locus totus ad-

Niſi ubi ille huc ſalvos redierit meus párticeps.
CH. *Ingénio te eſſe in líberos leni puto,*
Et illum óbſequentem, ſiquis recte aut cómmode
Tractáret. verum néque illum tu ſatis nóveras,
Nec te ílle; hoc quod ſit, úbi non vere vívitur.
Tu illúm numquam oſtendíſti quanti pénderes,
Nec tíbi illeſt credere aúſus quae eſt aequóm patri.
Quod ſi éſſet factum, haec númquam eveniſſént tibi.
ME. *Ita rés eſt, fateor: péccatum a me máxumumſt.*
CH. *Menedéme, at porro récte ſpero, et illúm tibi*
Salvom ádfuturum eſſe híc confido própediem.

ductus fuerit. Quid multis opus? Omnes ſervos, ancillas vendidit Menedemus, praeterquam qui operi ruſtico faciundo apti nati eſſent, & laboris ſui fructu alimenta ſua exſercirent & compenſarent, quive operis ſuis alio locatis mercedem hero referrent. Robuſtos, viragines, corpore valido, forma mala, ſibi ſervavit: ceteros ceteraſque, quos ſua ſpecies aut manus artifex commendabat, domo abdidit & distraxit: qualis illa erat apud Plautum Paſicompſa Merc. III, i, 10.

> *Namque edepol equidem, mi ſenex, non didici bajulare,*
> *Nec pecua ruri paſcere, neque pueros nutricare.*

93 *Inſcripſi ilico Aedis mercede*] Recte Eugraphius: *Hoc eſt, Aedes meas locavi.* Nempe non emendas aedes inſcripſit, ſed mercede conducendas, ut ſi redierit filius, ipſe in urbem redire poſſet. Vide Digeſt. XIX, 2. Locati & conducti.

101 *Verum nec tu illum ſatis noveras, Nec te ille*] Codices noſtri magno numero, *Neque tu illum.* Repone,

> *Verum neque illum tú ſatis noveras, Nec te ílle.*

Et *Ille* & *Tu* accentu elevari debent.

102 *Hoc ibi ſit, ubi non vere vivitur*] In aliquibus eſt *hoc qui ſit:* in Bembino, *hocque ſit.* FAERNUS.

> *Nec te ille: hocque ſit, ubi non vere vivitur.*

Sic a Faerno eſt: ſed verſus miſere claudicat: ut vel Librarii ſenſerunt: quorum alii *Hoc ibi ſit*, alii *Hoc qui ſit*; Bembinus ſolus, *Hocque ſit.* Repone,

> *Nec te ille; hoc quod ſit, ubi non vere vivitur.*

id eſt, *id quod fieri ſolet*, ubi non vere, recte, & ratione vivitur. Adel. V, 9, 31.

> *Id non fieri ex vera vita, neque adeo ex aequo & bono.*

106 *Peccatum a me maximum eſt*] Ita liber Bembinus & Vaticanus. Victorianus vero, *maxime.* priore modo *peccatum* nomen eſt; ut ſit ſenſus: a me, id eſt, a parte mea maximum peccatum invenitur. poſteriore participium. FAERNUS. Noſtri fere omnes *Maxumum.*

108 *Recte ſpero illum tibi ſalvum adfuturum*] Poſt *ſpero*, o. l. s. habent conjunctionem *&*: ita poſt *ſpero* diſtinguendum, neque id verbum ad ſequentia referendum, ſed abſolutum relinquendum, hoc modo:

> *Menedeme at porro recte ſpero; & illum tibi*
> *Salvum adfuturum eſſe hic confido propediem.*

FAERNUS.

ME. *Utinam ita di faxint.* CH. *fácient. nunc ſi eſt cómmodum,*
Dionýſia hic ſunt hódie: aput me ſis volo.
ME. *Non póſſum.* CH. *cur non? quaéſo tandem aliquántulum*
Tibi párce: idem abſens fácere te hoc volt filius.
ME. *Non cónvenit, qui illum ád laborem hinc pépulerim,*
Nunc me ipſum fugere. CH. *ſicine eſt ſenténtia?*
ME. *Sic.* CH. *béne vale.* M. *et tu.* CH. *lácrumas excuſſit mihi,*
Miſerétque me ejus: ſét ut diei témpus eſt,
Monére oportet me húnc vicinum Phániam,
Ad cénam ut veniat: íbo, viſam ſi domi eſt.

109 *Utinam di ita faxint*] Bembinus liber & Victorianus, *Utinam ita di faxint*, meliore collocatione, nec verſu repugnante, ſi vel in primam ſedem proceleuſmaticus admittatur, vel primam hujus verſus ſyllabam finis praecedentis abſumat. FAERNUS. Sic & noſtri, *Utinam ita di faxint*: & quattuor, *Faciant.*

Ib. *Nunc ſi commodumſt*] Omnes fere noſtri, *Nunc ſi eſt commodum*: magis ex more auctoris.

110 *Dionyſia hic ſunt: hodie apud me ſis volo*] Prava haec diſtinctio eſt, quam ſic refinge,

Dionyſia hic ſunt hodie: apud me ſis volo.

Engraphius ad locum: *Quia dicit, Hodie Dionyſia ſunt, quae ſunt ſacra Liberi Patris apud Athenas.* Plaut. Poen. V, 3, 14.

Aphrodiſia hodie, Veneris eſt feſtus dies.

& I, 1, 63. *Aphrodiſia hodie ſunt.* & I, 2, 42. *Dignum Veneri pol, cui ſunt Aphrodiſia hodie.* Pſeud. I, 1, 57.

Dies praeſtitutaſt, Proxima Dionyſia.
Cras ea quidem ſunt.

113 *Non convenit qui illum ad laborem impulerim*] Verſum hunc eſſe impeditum omnes vident. mendum eſt in verbo *impulerim;* quo ſtante, aut deeſt una ſyllaba ſenario, aut eſt trochaeus in quinta, qui pes in hunc verſum non cadit: quae difficultates vitantur ex antiqua lectione libri Vaticani, in quo erat *impellerim;* ſed deinde abraſis mediis literis mutatum in *impulerim;* ſic tamen ut prior lectio conjici poſſit. Idem factum & in Victoriano, niſi quod hic habebat *impelerim* per unum *l.* Quod autem verbum impello, facere potuerit in praeterito, non modo impuli ſecundum uſum, ſed & impelli ſecundum analogiam, indicio ſunt multa verba, quae praeteritum apud antiquos utroque modo habent, ut haurio hauſi, & haurivi vel haurii. Varro ad Ciceronem, *Quum deinde haurierint.* Neglego neglexi, & neglegi. Aemilius Macer XVI. annalium, *Omnium noſtrum neglegerint auctoritatem.* Soleo ſolitus ſum, & ſolui. Saluſtius II. hiſtoriarum: *Neque ſubſidiis, uti ſoluerat, compoſitis.* pellicio pellexi, & pellicui. Varro belli Sequanici libro II. *Deinde ubi pellicuit dulcis levis unda saporis.* nemo ergo miretur ſi & impello, impelli in praeterito potuit facere, ſecundum analogiam. FAERNUS.

Non convenit qui illum ad laborem impellerim.

Nihil ópus ſuit monitóre: jam dudúm domi
Praeſto áput me eſſe ajunt: égomet convivás moror.
Ibo ádeo hinc intro. ſet quid crepuerúnt fores
Hinc á me? quiſnam egréditur? huc cónceſſero.

ACTUS I. SCAENA II.

CLITIPHO adulescens. CHREMES.

NI'HIL adhuc eſt, quód vereare, Clínia: haut quaquam étiam ceſſant:
'Et illam ſimul cum núntió tibi ádfuturam hodié ſcio.
Próin tu ſolicitúdinem iſtam fálſam, quae te excrúciat, mittas.

Sic dedit Faernus: noſtri omnes *Impulerim:* quo verſus quidem claudicat. Abſit tamen, ut tam deformem medicinam admittamus, ut Noſter qui alias ſemper *Compulit*, *impulit*, *perpulit*, *impuliſti*, *perpuliſti* dixerit, hic dicat *Impellerim*. Tu repone,

Non convenit, qui illum ad laborem hinc pepulerim,
Nunc me ipſum fugere.

Hinc, quia ſine illo verſus integer eſt, excidebat: poſtea ſenſus gratia factum eſt *Impulerim*.

117 *Set ut diei tempus eſt, Monere oportet me hunc vicinum Phaniam*] Quod teſtatus eſt Lindenbrogius, τὸ *oportet in omnibus veteribus Libris deeſſe;* idem ego de noſtris teſtor, ab omnibus id abeſſe, praeterquam duobus ex recentiſſimis, qui *Monere me oportet* habent. Unde hoc eveniſſe dicas? Niſi quod olim verbum aliquod hinc exciderit; quod nunc ſuae ſedi reſtituo:

Set ut diei tempus eſt,
Tempuſt monere me hunc vicinum Phaniam.

Tempus eſt monere: ut Hec. IV, 2, 21. *Tempus eſt concedere.* Ex verbis duobus continuis alterutrum excidere, ſollemne eſt.

118 *Ibo ut viſam ſi domi eſt*] Ex fide omnium l. s. deleo particulam *ut*. FAERNUS. Noſtri tamen, demptis quattuor, omnes *Ut* habent; niſi quod ex Meadianis alter *Ibo & viſam.* prorſus ut Plaut. Bacch. III, 5, 4.

Ibo & viſam huc ad eum, ſi forte eſt domi.

120 *Ajunt praeſto apud me eſſe*] O. l. s. ita collocant, *Praeſto apud me eſſe ajunt.* erit autem in prima ſede dactylus, abjecto *d*, ex *apud*. FAERNUS. Sic & noſtri omnes.

1 *Nihil adhuc eſt quod vereare Clinia: haut quaquam etiam ceſſant*] Verſus eſt trochaicus tetrameter acatalecticus. FAERNUS.

2 *Et illam ſimul cum nuntio tibi hic ego adfuturam hodie ſcio*] Verſus hic novem pedum eſt: qui, ſi ex eo demas pronomen *ego*, quod neque in libro Bembino eſt, neque in pleriſque aliis, adhuc tamen remanet impeditus, niſi *tibi* in unam ſyllabam contrahas, & quod frequentius eſt, in dictione *illam* prima corripiatur, eliſo uno l: hoc modo verſus erit octonarius iambicus. FAERNUS. *Hic* abeſt a codice Regio Chartaceo: & a vetere Lindenbrogii utrumque abeſt *Hic ego*. Recte.

3 *Proin tu ſollicitudinem iſtam falſam, quae te excruciat, omittas*] Plerique l. s. inter quos Bembinus, habent *mittas;* ita verſus eſt trochaicus tetrameter acatalecticus, ut

CH. *Quícum loquitur fílius?*
CL. *Páter adeſt, quem vólui: adibo. páter, opportune ádvenis.*
CH. *Quíd id eſt?* CL. *hunc Menedémum noſtin nóſtrum vicinúm?* CH. *probe.*
CL. *Huic fílium ſcis éſſe?* CH. *audivi eſſe: ín Aſia.* CL. *non éſt, pater:*
Aput nós eſt. CH. *quid aïs?* CL. *ádvenientem, e návi egredientem, ílico*
Abdúxi ad cenam: nám mihi cum eo jam índe uſque a puéritia
Fuit ſémper familiáritas. CH. *voluptátem magnam núntias.*
Quam véllem Menedemum ínvitatum, ut nóbiſcum eſſet ámplius:
Ut hánc laetitiam néc opinanti prímus objicerem eí domi.
Atque étiam nunc ſatis témpori eſt. CL. *cave fáxis; non eſt ópus, pater.*
CH. *Quaprópter?* CL. *quia enim incértumſt etiam, quíd ſe faciat. módo venit.*

primus hujus ſcaenae. FAERNUS. Noſtri univerſi, *Mittas.*

4 *Quicum loquitur filius?*] Verſus trochaicus dimeter catalecticus. FAERNUS.

6 *Quid eſt?*] Plerique fere o. l. s. habent *quid id eſt*, ut ratio verſus requirit. ita enim ordinandus eſt verſus, qui eſt trochaicus, quemadmodum in libro Bembino eſt, ut dictio *probe* eum finiat hoc modo,

CH. *Quid id eſt?* CLI. *hunc Menedemum noſtin noſtrum vicinum?* CH. *probe.* FAERNUS.

Meliores noſtri & plures, *Quid id eſt?*

7 CH. *Audivi in Aſia*] Hic deeſt verbum *eſſe*, quod o. l. s. habent poſt dictionem *Aſia*, praeter Bembinum, qui poſt *audivi*; quod numero magis quadrat. FAERNUS.

Noſtri pene omnes cum Bembino *Audivi eſſe.* & poſt ſubdiſtingue,

Huic filium ſcis eſſe? Audivi eſſe: in Aſia. Non eſt pater.

8 CLI. *Venientem e navi.*] O. l. s. *advenientem:* nec verſus repugnat, ſi ex *apud d*, abjicias. FAERNUS.

9 *Adduxi ad cenam*] Liber Bembinus & plerique alii *abduxi.* prima autem hujus verſus ſyllaba pertinet ad praecedentem, ut hic ſit octonarius iambicus, ut ceteri. FAERNUS.

Abdúxi ad cenam: nam mihi magna cum eo jam inde uſque a pueritia.

Sic dedit Faernus, verſu reluctante. Quattuor ex vetuſtioribus noſtris non habent *Magna.* Recte: ſic enim verſus rotunde exit,

Abdúxi ad cenam, nám mihi cum eo jam índe uſque a puéritia.

& ſententia ſibi ſufficit, ſine illo *Magna.*

10 *Semper fuit familiaritas.* CH. *voluptatem magnam nuntias*] O. l. s. *fuit ſemper.* quod parvi refert: octonarius ſtat eliſo *p*, ex *voluptatem.* ut & ſupra, *haec non voluptati tibi eſſe.* FAERNUS. Noſtri quoque omnes, *Fuit ſemper.* Nec in metro difficultas ulla eſt.

11 *Eſſet hodie amplius*] *Hodie* diſyllabum faciendum eſt, ut ſtet octonarius. FAERNUS. *Hodie* ſit triſyllabon per hunc locum licet:

Timet ómnia, patris íram, et animum amicae ſe erga ut ſit ſuae.
Eam míſere amat: proptér eam haec turba atque ábitio evenít. CH. *ſcio.*
CL. *Nunc ſérvolum ad eam in úrbem miſit, ét ego noſtrum uná Syrum.*
CH. *Quid nárrat?* CL. *quid ille? míſerum ſe eſſe.* CH. *míſerum? quem minus crédereſt?*
Quid réliquiiſt, quin hábeat quae quidem in hómine dicuntúr bona?
Paréntis, patriam incólumem, amicos, génus, cognatos, diuitias:
Atque haéc perinde ſúnt ut illius ánimus, qui ea póſſidet:
Qui uti ſcit, ei bona; ílli, qui non útitur recté, mala.
CL. *Immo ílle fuit ſenex ímportunus ſémper; et nunc nil magis*

cum meliores quique ex noſtris hic id non agnoſcant, neque Nonius v. Invitare.

12 *Primus ei objicerem*] O. l. s. ita habent, *primus objicerem ei domi*, praeter Bembinum, in quo omnino non erat dictio *ei*; ſed deinde ſuperaddita eſt, quae tamen mihi non placet. FAERNUS. At nos reponimus *Ei*; cum noſtri omnes id habent, & in eadem ſede.

13 *Atque etiam nunc tempus eſt.* CLIT. *cave faxis, non eſt opus pater*] Ex o. l. s. ita tranſpone haec verba, *non opus eſt*, & ut octonarius ſtet, non facies ſynaloepham in *atque etiam*: aut ſi facis, erit trochaicus inter octonarios iambicos. FAERNUS.

Atque etiam nunc tempus eſt. Cave faxis, non opus eſt, pater.

Sic & noſtri. Sed nec *Atque etiam* ſine ſynaloepha eſſe poteſt; nec Trochaico inter Iambicos eſt locus. Vir doctus velit *Hodie* huc adſciſci aut *Pater*. Sed alia via inſiſtendum erat. Cum *Tempus eſt* dicunt, ut Hec. IV, 2, 21. *Tempus eſt concedere*; & Horat. Ep. II, 2, 215. *Tempus abire tibi eſt*, perinde eſt ac *Satis ſero*. atqui hic perinde erit ac *Satis cito*: quod nuſquam legas. Tu repone,

Atque etiam nunc ſatis temporiſt.
Cave faxis, non eſt opus, pater.

Satis *Tempori*, ſat tempeſtive, mature. Plaut. Capt. I, 2, 80 & 88.

Sed ſi venturu's, tempori. Item, vel jam otiumſt.
Numquid vis? Venias tempori. Memorem mones.

Ceterum unus ex noſtris, *Non eſt ópus, pater.* Recte, ut *Opus* in ictu ſtet.

18 *Quid narrat? Quid ille? ſe miſerum éſſe. Miſerum? quem minus credere eſt?*] In ſermone lex & mos eſt, ut verbum repetitum eodem, quo prius, accentu proferatur. Recte igitur Codices quos vidi univerſi,

Míſerum ſe eſſe. Míſerum?

23 CH. *Immo ille ſenex fuit importunus ſemper & nunc nihil magis*] Ita quidem optime ſtat octonarius, contracto *nihil* in unam ſyllabam: ſed nullus eſt liber ſcriptus, qui ita habeat, ſed ad unum omnes,

Vereór, quam ne quid in illum iratus plús ſatis faxít, pater.
CH. *Illéne? ſet reppŕimám me: nam in metu éſſe hunc, illi eſt útile.*
CL. *Quid túte tecum?* CH. *dícam. ut ut erat, mánſum tamen opórtuit.*
Fortáſſe aliquantum iníquior erat praéter eius lubídinem:
Paterétur: nam quem férret, ſi paréntem non ferrét ſuum?
Huncíne erat aequom ex illius more, an illum ex hujus vivere?
Et quód illum inſimulant dúrum, id non eſt. nám parentum injúriae
Uníuſmodi ſunt férme; paulo qui éſt homo tolerábilis.
Scortári crebro nólunt; nolunt crébro convivárier:
Praebént exigue ſúmptum: atque haec ſunt támen ad virtutem ómnia.
Verum ánimus ubi ſemél ſe cupiditáte devinxít mala,
Neceſſe eſt, Clitiphó, conſilia cónſequi conſimilia. hoc
Scitúmſt, periclum ex áliis facere, tíbi quid ex uſú ſiet.

Immo ille fuit ſenex importunus ſemper, meliore collocatione, & numero non repugnante, ſi vel ex *ſemper r*, abjicias, vel τὸ *ſenex* in unam ſyllabam contrahas. FAERNUS.

26 CLIT. *Quid tu tecum*] Liber Bembinus & aliquot alii: *quid tute tecum*? itaque octonarius exigit. FAERNUS. Sic omnes noſtri.

27 *Fortaſſe aliquanto iniquior*] Liber Bembinus, *aliquantum*. FAERNUS.

Noſtri omnes *Aliquanto* vel *Aliquando*. Sed recte *Aliquantum iniquior*; ut Eun. I, 2, 51.

Nuper. Ejus frater aliquantum ad rem eſt avidior.

Ratio eſt; quia in hujuſmodi formula Comparativus non auget, ſed minuit.

30 *Et quod inſimulat durum*] Bembi codex, ſi ipſi fides, *Inſimulant* habuit. Recte. Non enim Clinia ſolus, ſed Clitipho v. 23. Ergo *Inſimulant*, homines ſcilicet, adoleſcentes,

31 *Paulo qui eſt homo tolerabilis*] In libro Bembino haec interpretatio aſcripta eſt, *Aut ei ſubauditur, aut eum: ſi ei, ſic intelligimus, uniuſmodi ſunt ei, qui eſt homo tolerabilis. aut eum ſcortari crebro nolunt, ut ſit, filium, qui ſit tolerabilis. aut ſingularem numerum pro plurali poſuit, id eſt qui ſunt tolerabiles.* FAERNUS. Poſtrema ex his interpretationibus vera eſt.

33 *Et ea ſunt tamen ad virtutem omnia*] Bembinus liber, ſine conjunctione habet dictionem *haec*, alii cum conjunctione *atque*. quod & placet. FAERNUS. Noſtri omnes, *Atque haec ſunt.*

34 *Verum úbi animús*] Sic editiones veteres: &, ut alia multa, neglexit Faernus. Atqui Codices ſcripti magno conſenſu:

Verum ánimus ubi.

Quod multo venuſtius.

36 *Scitumſt, periclum ex aliis facere, tibi quod ex uſu ſiet*] Verum eſt, quod unus ex Regiis hic habet, & ſcaena ſequente v. 9. duo,

Tibi quid ex uſu ſiet.

CL. *Ita crédo.* CH. *ego ibo hinc íntro, ut videam nóbis cenae quid ſiet.*
Tu, ut témpus eſt diéi, vide ſis né quò hinc abeas lóngius.

ACTUS II. SCAENA I.

CLITIPHO.

QUAM iníqui ſunt patrés in omnis ádoleſcentis júdices!
Qui aequom éſſe cenſent nós jam a pueris ílico naſcí ſenes;
Neque illárum adfines éſſe rerum, quás fert aduleſcéntia.
Ex ſuá libidiné moderantur, núnc quae eſt, non quae olím fuit.
Mihi ſi úmquam filiús erit, ne ille fácili me utetúr patre:
Nam et cógnoſcendi et ígnoſcendi dábitur peccatí locus:
Non út meus, qui míhi per alium oſténdit ſuam ſenténtiam.
Perii: ís mi, ubi adbibít plus paulo, ſúa quae narrat fácinora?
Nunc aít: periclum ex áliis facito, tíbi quid ex uſú ſiet.
Aſtútus: ne ille haut ſcít, quam mihi nunc ſúrdo narret fábulam.

Non parum intereſt: *Quod* ad ipſum illud periclum modo reſpicit, *Quid* ad alia ſimilia, atque etiam contraria.

37 *Ut videam nobis quid cenae ſiet*] Nullus l. s. hanc habet collocationem, ſed omnes ita, *ut videam cenae quid nobis ſit;* vel *ſiet.* Solus Bembinus, *quid in cen ſiet.* deinde deleto *in*, poſt *cen* ſuperadditum eſt *e*, ut fieret *cene.* ego legendum puto, *quid in cenam ſiet*: ut & in Andria, *ferre obolo in cenam ſeni.* nec verſus repugnat, ſi ex *quid*, elidas *d*. FAERNUS.

Nobis quid cenae ſiet. Noſtri univerſi, *Nobis cenae quid ſiet:* ubi *Cenae* caſus dativi eſt. Plaut. Truc. III, 1, 2.

Ut bubus glandem prandio depromerem.

Si *Quid cenae* legas, caſus erit genitivi.

2 *Nos jam a pueris*] Nec liber Bembinus, nec plerique alii habent particulam *jam*. FAERNUS. At qui omnes noſtri cum vett. Edd. habent *Jam:* nec abeſſe poteſt ſine detrimento. Ita ſupra, *Jam inde uſque a pueritia*: & alibi, *Jam inde ab adoleſcentia, Jam inde a puero.*

3 *Neque illarum affines rerum eſſe*] O. l. s. *eſſe rerum*, verſu non repugnante, ſi in *illam* abjecto *l*, primam corripias, ut ſaepe in hoc poeta. FAERNUS. Ita noſtri quoque omnes.

4 *Ex ſua libidine moderantur, quae eſt nunc*] O. l. s. *nunc quae eſt.* FAERNUS. Conſentiunt noſtri omnes.

6 *Peccati locus*] Noſtri pleique *Peccatis.* Recte *Peccati.* Plaut. Amph. I, 1, 100.

Ignoſcamus peccatum ſuum.

9 *Nunc ait, periculum ex aliis facito*] *Periclum* exigit ratio octonarii, ut & in libro Bembino eſt. FAERNUS. *Tibi quod ex uſu ſiet.* Repone *Quid*, ut ſupra I, 2, 36.

Mágis núnc me amícae dícta ſtimulant, Dá mihi, adque adfér mihi:
Cui quód reſpondeám nil hábeo: néque me quiſquam eſt miſerior.
Nam hic Clínia, etſi is quóque ſuarum rérum ſat agitát, tamen
Habét bene et pudíce eductam, ignáram artis meretríciae.
Meáſt petax, procáx, magnifica, ſúmptuoſa, nóbilis.
Tum quód dem ei, recteſt: nám nihil eſſe mihi religioſt dícere.
Hoc égo mali non prídem inveni: néque etiamdum ſcít pater.

12 *Cui quid reſpondeam nihil habeo*] Aliquot ex Noſtris: *Cui quod reſpondeam.* Sine dubio recte.

13 *Nam Clinia hic, etſi is ſuarum rerum*] O. l. s. *nam hic Clinia, etſi is quoque ſuarum.* utroque modo conſtante octonario. FAERNUS.

Nam hic Clinia, etſi is quoque ſuarum rerum ſatagit, attamen
Habet bene & pudice eductam.

Sic Faernus, & ſic Libri, opinor, qui nunc ſuperſunt, omnes. Elegans tamen & antiquae monetae lectio eſt apud Chariſium p. 193. etſi non tam diverſa eſt, quam eadem: ſiquidem olim cum nec ſpatium nec interpunctiones inter verba eſſent, neſcires utra fuerit. '*Satis*, inquit, pro *Intente.* Cato dierum dictarum de conſulatu ſuo: *Jam apud vallum noſtri ſatis agebant.* Terentius in Heauton timorumeno: *Etſi ſuarum rerum ſatis agitat, tamen Habet bene & pudice eductam.*' Vides hic pro *Satagit attamen* quondam lectum fuiſſe *Sat agitat tamen.* Rectiſſime. Plaut. Bacch. IV, 3, 23. *Nunc agitas ſat tute tuarum rerum.* *Agito* eſt Frequentativum ab *Ago.* Nec tamen ideo hoc praefero; (quippe idem Merc. II, 1, 4. *In ſomnis egi ſatis.*) ſed quia poſt *Etſi* inferre ſoleant *Tamen*, non *Attamen.* Hec. II, 2, 1.

Etſi *ſcio, Philumena, meum jus eſſe, ut te cogam*
Quae ego imperem facere, ego tamen patrio animo victus faciam.

Ita paſſim apud quoſvis ſcriptores: at *Attamen* ſic poni vix credo reperies; niſi praeceſſerit *Sed etſi.*

14 *Habet bene & pudice eductam, ignaram artis meretriciae*] Vix ferre poſſum *Artis* poſteriorem hic acuere, cum prior longa ſit. Quare inducor ut ab auctore fuiſſe credam, *Ignaram rei meretriciae.* Sic And. V, 1, 10. *Abhorrenti ab re uxoria. Res meretricia* omnes earum artes intra ſe comprehendit.

15 *Meaſt potens, procax. magnifica, ſumptuoſa, nobilis*] Quid *Procax* ſit Feſtus tibi dicet, *Procari, poſcere: unde procaces meretrices ab aſſidue poſcendo, & Proci uxorem poſcentes in matrimonium.* Cur ergo *Potens* a *Magnifica* & *Nobili* ſeparatur, & *Procax* alienae ſignificationis intervenit? Quid quod haec non Lais Corinthia eſt, ſed Attica meretricula, quae nullo jure dicatur *Potens*? Repone certiſſime:

Meaſt petax, procax, magnifica, ſumptuoſa, nobilis.

Petacem eſſe ſcias ex v. 11.

Magis nunc me amicae dicta ſtimulant, Da mihi atque adfer mihi.

Hec. I, 2, 84. de alia meretrice huic cognomine,

Maligna multo & magis procax facta ilico eſt.

ubi Donatus: *Procax, deſpoliatrix & petax.* Illud *Petax* ex hoc ipſo ſumpſit. Fulgentius Mythol. II, 1. *Vita ornatus petax, habendi inſa-*

ACTUS II. SCAENA II.

CLINIA. CLITIPHO.

SI mihi secundae res de amore meo essent, jam dudum scio
Venisset: set vereor, ne mulier me absente hic corrupta sit.
Concurrunt multa, opinionem hanc quae mihi animo exaugeant:

tiata: & 5. *Omnis vita potentiae petax.* *Petax, procax:* placuerunt sibi in his & similibus Comici: Plaut. Perf. III, 3, 6. de Lenone,

Pecuniaï accipiter, avide atque invide,
Procax, rapax, trahax.

& mox de servo: *Lurco, edax, furax, fugax.* Apud Nonium tamen v. Nobile, *Potens* legitur, etiam in vetere nostro Codice.

2 *Ne me absente mulier corrupta sit*] L. s. alii alia collocatione; omnes tamen habent adverbium *hic.* Bembinus vero & Basilicanus & nonnulli alii, hoc modo, *ne mulier me absente hic corrupta sit.* FAERNUS. Pro *Venissent* repone *Venisset:* ut infra v. 9. *Adesset.*

3 *Quae mi animum exaugeant*] *Mihi* exigit octonarius, & ita habent o. l. s. est autem in libro Bembino ad haec verba ascripta interpretatio, *Quae mihi animum exaugeant, quae me terreant. animum autem dicit, quam illi praesens efficit metus sollicitam cogitationem.* FAERNUS.

Concurrunt multae opiniones, quae mihi animum exaugeant.

Diu est, cum Palmerius, Acidalius, Guyetus ex conjectura proposuerint *Exaugeant;* quippe *Exaugere animum*, αὔξειν, non aegritudini, sed gaudio convenire. Quaerebatur vero, quis *Augeo* dixerit pro *Ango?* Hoc alia conjectura ex Plauto conficere conati sunt, Stich. I, 1, 54.

Scio atque in cogitando moerore augeor.

Ubi pro *Augeor* substituere volunt *Angeor:* infelici sane eventu. Quippe Plautus (qui ignarus praecepti Horatiani, *Si vis me flere, dolendum est Primum ipsi tibi*, semper risum & jocum captat, etiam ubi flendum erat & dolendum) suo more hic dixit, *Moerore augeor;* cum alias dicerent homines *Laetitia augeor.* Cicero de Fin. II, 4. ex poeta vetere,

Tanta laetitia auctus sum, ut mihi non constem.

Simili joco Syrus infra IV, 1, 15.

Sic est factum: minor ergo herus damno auctus est.

Damno auctus est, facete dixit; cum alias dicerent *Commodis, honoribus, augeri.* Ergo de isto *Exaugeant* actum, opinor, & conclamatum est. Quid vero ad hunc locum vir eruditus? *Sic indubie legendum*, ait, *Exangeant, non Exaugeant; ut Plautus Moerore angeor:* & extemplo in Textum ipsum recipit, idem fortassis in Plauto suo facturus. Ergo pro unius hujus peccatis uterque poeta paenas dabit. Mendum hic vetustissimum est, & altius absconditum, quam ut vel Lynceum ejus acumen eo posset penetrare:

Concurrunt multae opiniones, quae mihi animum exaugeant:
Occasio, locus, aetas, mater, cujus sub imperio est, mala.

Quaenam quaeso sunt *Multae illae opiniones?* Anne occasio, locus,

Occásio, locus, aétas, mater, cuius sub imperióst, mala:
Cui níl jam praeter 'prétium dulceſt. CLIT. *Clínia.* CLIN. *ei miſeró mihi.*
CLIT. *Etiám caves, ne vídeat forte hic te á patre aliquis éxiens?*
CLIN. *Faciám: ſet neſcio quíd profecto mi ánimus praeſagit mali.*
CLIT. *Pergín iſtuc prius dijúdicare, quám ſcias quid reí ſiet?*
CLIN. *Si níl mali eſſet, jam hic adeſſet.* CLIT. *jam áderit.* CLIN. *quando iſtúc jam erit?*
CLIT. *Non cógitas hinc lóngule eſſe? et nóſti mores múlierum:*
Dum móliuntur, dúm conantur, ánnus eſt. CLIN. *o Clítipho, Timeó.* CLIT. *reſpira: eccúm Dromonem cúm Syro una: adſúnt tibi.*

aetas, mala mater, *Opiniones* ſunt? Una erat opinio; unum *Verebatur*, ne eo abſente amica corrupta fuerit: ad eam opinionem confirmandam multa ſimul accedebant, *Occaſio*, *locus* & cetera. Quid pluribus opus? Tu audacter repone,

Concurrunt multa, opinionem hanc quae mihi animo exaugeant:
Occaſio, locus, aetas &c.

Andr. III, 1, 31.

Unde id ſcis? Audivi & credo: multa concurrunt ſimul,
Qui conjecturam hanc nunc facio.

Adel. IV, 4, 18.

Id ipſum metuo, ut credant: tot concurrunt veriſimilia:
Egomet rapui, ipſe egomet ſolvi argentum, ad me abductaſt domum.

Recte vero *Exaugere opinionem*, ſive ſuſpicionem. Eun. III, 1, 46.

Immo auge magis ſuſpicionem.

4 *Locus, occaſio, aetas, mater, ſub imperio cujus eſt, mala*] Ex o. l. s. ita colloca, *occaſio, locus.* item ex libro Bembino & Baſilicano, & nonnullis aliis, teſte Joanne Rivio, *cujus ſub imperio eſt, mala.* aliter nullo modo ſtat octonarius. ita legit & Eugraphius, qui etiam ita ſenſum ordinat, ut ſit mater mala ſub cujus imperio eſt. FAERNUS. Noſtri quoque omnes, *Cujus ſub imperio.*

6 *Hinc a patre*] Omnes Libri & Edd. vett. *Hic.* Recte. Nam *A patre* non eſt *A* meo, ſed tuo, Menedemo.

8 *Pergin iſtuc prius dijudicare*] Ex *iſtuc s*, elidendum: ut in prima ſede hujus octonarii ſit dactylus. FAERNUS.

Pergin iſtuc prius dijudicare, quam ſcis quid veri ſiet?

Omnes fere noſtri cum vett. Edd. *Scias* pro *Scis.* Unde promptum eſt emendare,

Pergín iſtuc prius dijúdicare, quám ſcias quid reí ſiet?

Quid rei eſt? paſſim. Infra IV, 7, 2. *Quid rei eſſet dixti huic?* Etiam Guyetus recte vidit *Rei;* licet in reliquis verſum corruperit.

9 *Si nil mali eſſet, jam hic adeſſent. Jam aderunt. Quando iſtuc erit*] Lege ex noſtris pene omnibus cum Edd. vett. *Adeſſet, Aderit.* De amica enim ſola ſollicitus eſt, non de ſervulis qui accerſitum eam miſſi ſunt. Corrige quoque *Quando iſtuc jam erit?*

10 *Non cogitas hinc longius abeſſe?*] Liber Bembinus, *hinc longu-*

Actus II. Scaena III.

SYRUS, DROMO, servi. CLINIA. CLITIPHO.

AI' N tu? DR. *sic est: vérum interea dúm sermones caédimus,*
'Illae sunt relictae. CLIT. *mulier tíbi adest; audin', Clínia?*
CLIN. *'Ego vero audió nunc demum et vívo et valeo, Clítipho.*
SY. *Mínime mirum: adeo ínpeditae súnt: ancillarúm gregem*
Dúcunt secum. CLIN. *périi, unde illi súnt ancillae?* CLIT. *mén rogas?*
SY. *Nón oportuít relictas: pórtant quid rerum?* CLIN. *eí mihi.*
SY. *Aúrum, vestem: et vésperascit, ét non noverúnt viam.*
Fáctum a nobis stúlte est. abi dum tú, Dromo, illis óbviam:
Própere: quid stas? CLIN. *vaé misero mi, quánta de spe décidi.*

le esse, id est, aliquantum longe. Plautus in Menaechmis: *Ingressum fluvium rapidum ab urbe haut longule.* hoc modo optime stat octonarius, aliter impeditus. FAERNUS. Nostri universi *Longius abesse.* Mutarunt Magistri, ne discipuli obsoleto tum *Longule* uterentur.

11 *Dum moliuntur, dum comuntur*] Pro *comuntur* omnes fere l. s. habent *conantur:* & in his Bembinus, Basilicanus, Victorianus. alii, sed pauci, *comantur.* nullus, quem viderim, *comuntur.* quare *conantur* repono, quod synonymum est verbi *moliuntur.* FAERNUS.

Plerique etiam nostri *Conantur.* Eleganter dictum: Dum iturae sunt, & non eunt; dum movent, sed nil promovent. Phorm. I, 2, 2. *At ego obviam conabar tibi, Dave.* Virg. Aen. IV, 133. *Reginam thalamo cunctantem:* ubi Servius: *Cunctantem, morantem*, ut Terentius: *Dum moliuntur, dum comuntur, annus est.* An ille legit, aut legendum hic est, *Dum cunctantur?* Non puto.

12 *Una adsunt tibi*] Distingue post *Una.* *Una: adsunt tibi.*

3 *Ego vero audio nunc demum, & vivo & valeo, Clitipho*] Sic libri omnes. Nondum tamen *Videt* Antiphilam, quae pone relicta erat; ut ex ipso loco videre est. Repone: *Vivo & valeo, Clitipho.* Plaut. Bacch. II, 2, 14.

Quia si illa inventast quam amat, vivit & valet:
Si non inventast, minus valet, moribundus est.
Animast amanti amica: si abest, nullus est.

Vivo & valeo passim conjunguntur. Vide infra III, 1, 20. Bacch. II, 3, 12. Stich. I, 1, 31. Trin. III, 3, 43. IV, 3, 68.

4 SYR. *Minime mirum*] Haec Dromoni tribuenda esse post Glareanum & Guyetum vidit vir eruditus. Aut hoc verum est; aut v. primo totum illud Dromonis est, *Sic est; verum interea* &c. quod verius censeo.

9 *Propere. quid stas?*] Ubaldinus Bandinellus legebat *propera*, quod & nos in aliquibus libris invenimus, inter quos Victoriano, licet deinde abraso *a*, substitutum fuerit *e*. & sane *propera* majoris instantiae est. FAERNUS.

Abi dum tu Dromo illis obviam; Propera: quid stas? Nostri plerique omnes, *Propere:* quod rectius est.

CLIT. *Quí ístuc? quas res té sollicitat aútem?* CLIN. *rogitas quíd fiet?*
Víden tu? ancillas, aúrum, vestem, quám ego cum una ancíllula
Hic reliqui: unde ésse censes? CLIT. *váh, nunc demum intéllego.*
SY. *Dí boni quid túrbaest? aedes nóstrae vix capiént, scio.*
Quíd comedent? quid ébibent? quid séne erit nostro míserius?
Sét eccos video quós volebam. CLIN. *o Júppiter, ubinam ést fides?*
Dum ego própter te errans pátria careo démens, tu intereá loci
Conlócupletásti, Antíphila, te, et me in hís deseruísti malis;

10 *Quid istuc?*] Lege *Qui istuc?* Eun. IV, 6, 7. *Qui quaeso istuc?* & alibi saepe.

11 *Viden tu ancillas, aurum, vestem, quam ego cum una ancillula Hic reliqui; unde ea esse censes?*] Liber Bembinus & Basilicanus non habent dictionem *ea.* in Victoriano sic erat, *unde ea esse censes?* sed deinde verbum *ea* deletum est, quod & in aliis libris varie collocatum est. quo sublato sic distinguemus,

Viden tu? ancillas, aurum, vestem, quam ego cum una ancillula
Hic reliqui, unde esse censes?

Et subaudiendum est *ei*, ut sit ei, quam ego reliqui. ut autem stet trochaicus, vel in *viden*, fiat dialysis, ut sit anapaestus in prima, vel ex ea dictione *n*, abjicietur: & erit pariter anapaestus in prima, sed in *quam ego*, synaloepha non fiet. FAERNUS. Etiam nostri plerique, *Unde esse censes?*

14 *Quid seni erit nostro miserius?*] O. l. s. *sene.* FAERNUS. Nostri universi *Sene.*

15 *Set video eccos quos volebam*] Lege ordine inverso, *Set eccos video quos volebam.* ut *Set eccum video Parmenonem. Set eccam Thaidem ipsam video.* & alibi saepe.

16 *Tu interea loci*] In libro Bembino hic ascriptum est: *Loci* parhelcon: nam *loci* omni significationi addi solet. Ennius: *Flamma loci postquam conclusast turbine saevo.* FAERNUS.

17 *Conlocupletasti te Antiphila, & me*] *Antiphila* male in prima syllaba acuitur. Lege ex omnibus fere nostris:

Conlocupletasti, Antíphila, te, & me.

ut infra semper, *Edepol te, mea Antíphila, laudo.*

18 *Propter quam in summa infamia sum, & meo patri minus sum obsequens*] Sic recte dedit Faernus, nihil tamen adnotans. Nostri omnes sine *Sum* habent, *Minus obsequens.* Johannes Rivius, vir egregius, cum libris Scriptis tum Donati loco fidens, ejecit, quod in Edito quodam reperierat, *Sum:* & postea Guyetus ex Faerno rursus ejecit. Donatus ad Phorm. II, 3, 61.

Potius quam lites secter, aut quam te audiam:

'Bis, inquit, posuit *Quam:* ut in
'Heaut.

Proptér quam in summa infámia sum, et meó patri minus sum óbsequens.
Cuius núnc pudet me et míseret, qui harum móres cantabát mihi,
Monuisse frustra, néque eum potuisse úmquam ab hac me aspéllere.
Quod támen nunc faciam: túm, cum gratum mi ésse potuit, nólui.
Nemo ést miserior me. SY. *hic de nostris vérbis errat videlicet,*
Quae hic súmus locuti. Clinia, aliter túum amorem, atque est, áccipis:
Nam et vítast eadem, et ánimus te erga idem ác fuit;
Quantum éx ipsa re cónjecturam fécimus.

'*Propter quam in summa infa-*
'*mia sum, & meo patri minus*
'*obsequens:* &
'*Cepi rationem ut neque tu egeres*
'*neque haec posses perdere.*

Ita & olim & postea editi, qui bonum Rivium deceperunt. Correxisse oportuit *Minus sum obsequens,* & *Neque ut haec.* Hoc enim voluit Donatus; in Phorm. bis positum *Quam;* ut in Heaut. bis positum *Sum*, bis *Ut.*

20 *Neque potuisse unquam*] Post *potuisse* omnes fere l. s. habent pronomen *eum*; quod & placet, maxime propter versum. FAERNUS.

Dormitabat hic bonus Faernus: volebat, credo, Ante, non Post *Potuisse:* nam ita nostri omnes: & ni ita fiat, versus non juvatur, sed jugulatur. Sed quid sodes illud est? *Expellere me ab hac?* Expellere e loco, domo, urbe, finibus, passim habes: Expellere ab amica nusquam. Credas potius ab auctore esse, *Ab hac me avellere.* Sed & hoc Magistrorum facinus est, qui verba omnia antiquae indolis e Terentio ejecta cupiebant. Tu repone,

Monuisse frustra: neque eum potuisse umquam ab hac me aspellere.

Aspellere, abigere, arcere. Plaut. Trin. III, 2, 46.

Cum inopiast, cupias; quando ejus copiast, tum non velis;
Ille qui aspellit, is compellit; ille qui consuadet, vetat.

Merc. I, 2, 5.

Simul autem plenissime eos qui adversum eunt, aspellito,
Detrude, deturba in viam.

Ubi versus laborat, & quid pro *Plenissime* reponendum sit, vir doctus nos mature docebit. Amphitr. III, 4, 17.

Atque illuc sursum escendero: inde optume aspellam virum.

Capt. III, 3, 4.

Neque auxilium mi est, neque adeo spes, quae mi hunc aspellat metum.

Poeta apud Ciceronem, ipse opinor, Tusc. II, 9.

Sed longe a leto, numine aspellor Jovis.

In aliquot Plauti locis *Cispellat*, verbum nihili, dederunt Editores. Error inde ortus; quod in vetustis Membranis *ci* & *a* simillima sint. Glossarium vetus *Aspellit*, ἀπωθεῖ.

25 *Quantum ex ipsa re conjecturam fecimus*] Solus liber Bembinus *fecimus*; omnes alii quotquot sunt, *cepimus*, quam & veram lectionem

CLIN. *Quid eſt óbſecro? nam mihi nunc nil rerum ómniumſt*
Quod málim, quám me hoc fálſo ſuſpicárier.
SY. *Hoc prímum, ut ne quid huius rerum ignorés: anus,*
Quae eſt dícta mater éſſe ei antehac, nón fuit:
Ea óbiit mortem: ex ípſa in itere hoc, álterae
Dum nárrat, forte audívi. CLIT. *quaenamſt áltera?*
SY. *Mane: hóc quod coepi, prímum enarrem, Clítipho:*
Poſt íſtuc veniam. CLIT. *própera.* SY. *jam primum ómnium,*
Ubi véntum ad aedis éſt, Dromo pultát fores:
Anus quaédam prodit: haéc ubi aperit óſtium,
Contínuo hic ſe intro cónjicit, ego cónſequor:
Anus fóribus obdit péſſulum, ad lanám redit.

arbitror: licet & illa altera ſtare poſſit. FAERNUS.

Deſerit hic Bembinum ſuum Faernus. Ego vero ex illo *Facimus* adſciſco; quamvis noſtri etiam omnes *Capimus.* Nuſquam aliter Noſter. Infra III, 3, 13. *De me ego facio conjecturam.* And. III, 2, 32. *Qui conjecturam hanc nunc facio.* Adel. V, 3, 36. *Ex quibus conjectura facile fit.* *Fit* a Facio, non *Capitur.* Plautus plus quinquies *Conjecturam facio*, nunquam *Capio.*

30 *Hoc ipſa in itinere alterae Dum narrat, forte audivi*] Sic habet & Priſcianus p. 678. Tamen haec a Magiſtris interpolata eſſe vehemens ſuſpicio eſt. Bis tantum *Iter* in caſu obliquo noſter uſurpat, hic & in Phormione. Hic, & codex C. C. & ex Regiis unus, *Ex ipſa* habent: praeterea Regius *Hoc* inter lineas. Repone,

Ea obiit mortem: ex ipſa in itere hoc, alterae
Dum narrat, forte audivi.

Phorm. III, 3, 63. ſic nunc habent codices:

'Quá via iſtuc facies? Dícam in itínere; modo te hinc amóve.

Vides accentum habere *Itínere* in ſecunda. Vel eam ob cauſam corrigo,

Quá via iſtuc facies? Dicam in ítere; modo te hinc amove.

Quippe quadriſyllaba iſta brevia plerumque apud antiquos primam acuunt; *Múlieres, Própemodum, Périerim, 'Inopiam, 'Itinera.* Plautus Trin. IV, 2, 40.

'Et meum nomen, ét mea facta,
& ítinera ego faxo ſcies.

Capt. IV, 2, 14.

Fácere certumſt: proínde ut omnes
ítinera inſiſtant ſua.

Caſin. Prol. v. 66.

Pontem ínterrupit, quí erat eii
in ítinere.

Hoc apud Comicos paene perpetuum eſt: & certe operae pretium eſt id ſaeculo huic indicaſſe, ut quomodo Romani pronunciaverint ſciamus. Cave enim credas Poetas Comicos a principum tum virorum pronuntiatione diſceſſiſſe. Jam vero cum *Iter iteris*, tum *Itiner itineris*, Terentii aevo & poſt apud primarios viros viguiſſe, vel ſolus Nonius ſatis tibi fidem faciet. Praeter Naevium & Accium, Varro (in verſu Galliambo)

Tua templa ad alta fani properans citus itere.

Pacuvius quoque *Iteris* dixit, teſte Chariſio p. 109. & Julius Hyginus, *Iteris minuendi cauſa.* Ergo ſi, ut Grammatici veteres ſaepe docent, ab *Iter* ea aetate *Iteris*, ab *Itiner* dictum eſt *Itineris*: nuſquam *Itineris* dixit Noſter, quia ubique dixit

Hic sciri potuit, aút nusquam alibi, Clínia,
Quo stúdio vitam suám te absente exégerit;
Ubi de inproviso est interventum múlieri:
Nam ea túm res dedit existumandi cópiam
Cotídianae vítae consuetúdinem;
Quae, cuiusque ingenium ut sít, declarat máxume.
Texéntem telam stúdiose ipsam offéndimus;
Medióсriter vestítam veste lúgubri,
Eius ánuis causa opínor quae erat mórtua,
Sine aúro: tum ornatam, íta uti quae órnantúr sibi;
Nullá mala re intérpolatam múliebri:
Capíllus sparsus, prómissus, circúm caput

casu recto *Iter.* Ceterum *Ex ipsa audivi*, ut *Indignum facinus faxo ex me audies*; & alibi passim.

36 *Continuo hic se conjecit intro: ego consequor*] Sic quidem libri: Tu tamen repone,

Continuo hic se intro conjicit: ego consequor.

ut mox v. 64. *Mulieri telam deserit Continuo.* Priore etiam versu pro *Aperuit* lege *Aperit*, suavioribus numeris & accentu legitimo.

38 *Hinc sciri potuit*] Liber Bembinus & nonnulli alii, *hic*, quod & magis placet: nam quod sequitur, *aut nusquam alibi*, requirit, *hic* praecessisse, non autem *hinc*. FAERNUS. Pro *Aut nusquam*, quod unus tantum ex nostris habet, duo *Haut nusquam*; ceteri magno numero *Haut usquam*.

41 *Nam ea res dedit tum existumandi copiam*] Unus ex Regiis, numeris melioribus,

Nam ea tum res dédit existumandi copiam.

Ceterum tolle distinctionem post *Copiam. Existumandi consuetudinem*, ut Hec. I, 2, 88. *Existumans mores.*

47 *Sine auro tum ornatam, uti quae ornantur sibi*] O. l. s. praeter Bembinum, praeponunt dictionem *ita.* quomodo etiam melius habet senarius. Sed si Bembinum sequamur, non erit facienda collisio in *ornatam, uti.* FAERNUS. Omnes nostri, uno dempto, *Ita uti:* & indignor unius Bembini causa versum a Faerno contrucidatum.

48 *Nulla mala re expolitam muliebri*] Libri omnes, quotquot sunt, post vocem *re*, habent verbum *esse.* in reliquis Bembinus liber cum vulgata lectione consentit. alii vero omnes pro *mala*, habent *malam*; cum expositione addita, *id est*, *maxillam.* quod quam ineptum sit omnes vident. quod si cui tamen haec recens lectio placeat, nos antiquam sequemur. FAERNUS.

Nulla mala re esse expolitam muliebri.

Sex ex vetustioribus nostris *Malam*: Duo cum vett. Edd. non habent *Esse*: Unus ordine inverso *Expolitam esse.* Etiam hic versus Magistrorum ungues passus est. Guyetus suo more, cum non caperet, ineptum & spurium pronuntiat. Quid si poetae manum restituimus? Ecquid erit praemi? Principio, illud *Esse* absurde hic positum est, ad versum sustentandum: series enim orationis haec est: *Offendimus ipsam texentem, vestitam, ornatam, expolitam. Esse* nullum hic locum habet. Repone id, quod Magistri ejecerunt,

Rejéctus neclegénter, pax. CLIN. *Syre mi, óbsecro,*
Ne me in laetitiam frústra conjiciás. SY. *anus*
Subtémen nebat: praéterea una ancíllula
Erat; éa texebat úna, pannis óbsita,
Neclécta, inmunda inlúvie. CLIT. *si haec sunt, Clínia,*
Vera, íta uti credo, quís te est fortúnátior?
Scin hánc, quam dicit sórdidatam et sórdidam?
Magnum hóc quoque signumst, dóminam esse extra nóxiam;
Cum tám neclegitur éjus internúntia.

Nulla mala re interpolatam muliebri. Mala res muliebris, cerussa scilicet, stibium, purpurissum, & mille alia. Ovid. Rem. Amoris 351.

Tum quoque cum positis sua collinet ora venenis,
Ad dominae vultus (nec pudor obstet) eas:
Pyxidas invenies, & rerum mille colores:
Et fluere in tepidos oesypa lapsa sinus.
Illa tuas redolent, Phineu, medicamina mensas:
Non semel hinc stomacho nausea facta meo.

Lucret. IV, 1168.

Et miseram tetris se suffit odoribus ipsa,
Quam famulae longe fugitant furtimque cachinnant.

Satin' apparet, cur *Mala res* pigmenta illa dicantur? Plaut. Trin. II, 4, 153.

Quamvis malam rem quaerens, illic reperias.

Jam vero *Interpolatam* ita apposite, ut nihil magis. Nonius: *Interpolare, est novam formam e vetere fingere: ut Plautus Amphitruone* (I, 1, 161.)

Illic homo me interpolabit, meumque os finget denuo.

Hactenus Nonius. Sed & alibi apud Plautum, Most. I, 3, 105. negat ancilla dominae adblandiens, opus esse ut faciem *purpurisso interpolet.*

Tum tu igitur cedo purpurissum.
Non do: scita es tu quidem:
Nova pictura interpolare vis opus lepidissimum.

& mox 116.

Quapropter? Quia ecastor mulier recte olet, ubi nihil olet.
Nam istae veteres quae se unguentis unctitant interpoles,
Itidem olent, quasi cum una multa jura confudit coquus.

50 *Rejectus neglegenter, pax*] Dictioni *pax*, haec verba in libri Bembini margine ascripta sunt: *Tranquillantis, admirantis & sollicitudinem adimentis.* sic infra, *unus est dies, dum argentum erit: pax, nihil amplius.* FAERNUS.

Capillus passus, prolixus, circum caput
Rejectus neglegenter, pax.

Pax non est *Tranquillantis*; sed silentium imponentis: Graece quoque Πάξ. Ceterum pro *Capillus passus*; tres ex nostris pro varia lectione, et in ipso textu duo, *Sparsus.* Accedat Ausonii auctoritas, in fine Idyll. XII.

Totum opus hoc sparsum, crinis velut Antiphilae: Pax.

Hinc certum est, legisse eum *Capillus sparsus.* Propert. II, 1.

Seu vidi ad frontem sparsos errare capillos.

Porro illud *Prolixus* non placet. Repone *Promissus*: ubique fere *Prolixus* substituerunt. Virg. Eclog. 8, 34.

Nam dísciplina est iisdem, munerárier
Ancillas primum, ad dóminas qui adfectánt viam.
CLIN. *Perge, óbsecro te, et cáve ne falsam grátiam*
Studeás inire. quid aït, ubi me nóminas?
SY. *Ubi dícimus rediisse te, et rogáre uti*
Veníret ad te, múlier telam désinit
Contínuo, et lacrumis ópplet os totúm sibi:
Ut fácile scias desíderio id fieri tuo.
CLIN. *Prae gaúdio, ita me dí ament, ubi sim néscio:*

Hirsutumque supercilium promissaque barba.

Ovid. Trist. IV, 2, 34.

Squallida promissis qui tegit ora comis.

Utrobique vulgares libri *Prolixa*. Vide Festum in *Promissus Capillus*, & Nonium v. Promittere.

52 *Subtegmen nebat*] Libri antiqui, inter quos Bembinus, *subtemen*. & huic dictioni, in eo libro haec ascripta sunt: *Subtemen dictum ab eo quod subeat stamen*. FAERNUS. Etiam nostri plerique *Subtemen*.

Ib. *Praeterea una ancilla erat, Ea texebat una pannis obsita*] *Ancillula* legendum ex iisdem antiquis: praeterea ex libro Bembino, ita hi versus sunt ordinandi, ut *erat* pertineat ad inferiorem versum: aliter non stat ille senarius. FAERNUS. Nostri quoque *Ancillula*.

58 *Cum ejus tam negleguntur internuntii*] Hic item ascriptum in libro Bembino: *Internuntios pro servis posuit, sed sententia haec ita est, qui non neglegerentur, si essent internuntii*. FAERNUS.

Nostri omnes, uno recentiore excepto, hoc ordine,

Cum tam necleguntur ejus internuntii.

Unde certam emendationem haurio:

Cum tam neclegitur ejus internuntia.

De ancillula hoc dictum: servos autem nullos domina habuit, ut internuntii esse possent. Plaut. Mil. IV, 1, 39.

Haec celox illius est, quae hinc egreditur internuntia.
Quae haec celox? Ancillula illius est: hinc egreditur foras.

59 *Nam disciplina est iisdem*] Quaerunt & dubitant Interpretes de *Iisdem*. Quid si legendum sit, *Nam disciplina est sectae*. Gellius XX, 1. *Scies enim me pro disciplina sectae quam colo, inquirere potius, quam decernere.* Sic & alii.

64 *Mulier telam deserit*] Non displicet mihi *deserit*, sed quod est in libro Bembino magis antiquum videtur, *telam desinit*. ut dicimus, desinere artem. FAERNUS.

Nostri omnes *Deserit*: & sic Faernus in Textu. Placet tamen *Desinit telam*; plane ut *Ordiri telam*. Plin. XI, 28. *Orditur telas araneus*. Plaut. Bacch. II, 3, 116.

Exorsa haec tela non male omnino mihi est.

Deserere telam, esset abire, aufugere a tela: at *Desinere* est intermittere, ut recte Guyetus.

66 *Ut facile scires desiderio id fieri tuo*] Syllaba huic versui superest: unde vir eruditus sic in contextu edidit, *Opplet os totum sibi, ut*

Facile scires | desiderio id | fieri tuo.

cui, inquit, quoad numeros similis est iste Eun. III, 1, 51.

Tromittamus | comissatum | in Pamphilam.

Ita timui. CLIT. *at ego nil éſſe ſcibam, Clínia.*
Agedúm viciſſim, Sýre, dic quae illaſt áltera.
SY. *Addúcimus tuam Bácchidem.* CLIT. *hem, quid? Bácchidem?*
'Eho ſceleſte quó illam ducis? SY. *quó ego illam? ad nos ſcílicet.*
CLIT. *'Ad patremne?* SY. *ad eum ípſum.* CLIT. *o hominis ínpudentem audáciam.* SY. *heus tu,*
Nón ſit ſine períclo facinus mágnum et commemorábile.
CLIT. *Hóc vide: in mea víta tu tibi laúdem is quaeſitúm, ſcelus?*
'Ubi ſi paululúm modo quid te fúgerit, ego périerim.
Quíd illa facias? SY. *át enim.* CLIT. *quid enim?* SY. *ſi ſinis, dicó.* CLIN. *ſine.*

In his, inquit, ſemipedes *Fa* & *Tro* ditrochaeos ſubſequuntur; quae alias praecedere ſolent. Hoc opinor vult; hos duos verſus Tibicini & Theatro obtrudi, quaſi hujuſmodi eſſent,

Cile ſcires deſiderio id ſie fa ri tuo.
Mittamus comiſſatum tu tro Pamphilam.

Quo vero auctore hoc portenti didicit vir cetera egregius? Dolet errata nobis pro exemplis toties obtrudi. Ut illud Eunuchi ſuo loco correximus; ita & hoc facile corrigemus:

Ut facile ſciàs deſiderio id fieri tuo.

Scias hic, ut paſſim, monoſyllabon. Nec verſus modo, ſed & ſententia hoc poſtulat: nunc *Scias* poſtquam tibi narravi; at ſi de praeterito loqueretur: diceret utique *Sciremus*, Ego ſcilicet & Dromo.

68 CLIT. *At ego nihil eſſe ſciebam Clinia*] Verbo *ſciebam* haec in eo libro interpretatio adjecta eſt, *Quod timebas*. FAERNUS.

70 *Adducimus tuam Bacchidem*] Donatus in Adelphis ſcaena IV, actus IV, legit *abducimus:* quod magis proprium dicit eſſe, quam *adducimus:* abduci enim quod alienum eſt. FAERNUS. Noſtri omnes *Adducimus:* nec audimus hic Donatum. Nonius *Adducimus*, ut nos hodie, v. Adducere.

71 *Quo illam adducis?*] In libro Bembino & aliquot aliis eſt, *ducis*. FAERNUS. Noſtri univerſi *Ducis*.

73 *Heus non ſit ſine periclo facinus magnum, & memorabile*] In eodem libro, dictio *heus* praecedenti verſui aſcribitur: *memorabile* vero, non cum conjunctione *&*, ſed cum negatione *nec*, poſitum eſt hoc modo, *nec memorabile*. ita conjicio & in Victoriano fuiſſe; ſed deinde *nec* mutatum eſt in *&*. FAERNUS.

Non magnum, nec memorabile.

Sic Adel. V, 4, 7.

Re ipſa repperi
Facilitate nihil eſſe homini melius neque clementia.

Noſtri tamen omnes cum Eugraphio *Et* habent; ut opinor rectius. Magnum enim & memorabile adeo ſenſu cognata & germana ſunt, ut jungi ea potius quam diſtingui hic oporteat. Virgilius: *Magnum & memorabile nomen.* Plaut. Pſeud. I, 5, 97.

Si abſtuleris, mirum & magnum facinus feceris.

Menander, Μέγα καὶ περιβόητον ἔργον. Corrector, credo, Bembini Codicis *Nec* poſuit, ut verſum lacerum reſarciret. Alio modo Guyetus hoc procurat:

Non ſit ſine periclo magnum facinus & memorabile.

CLIT. *Síno.* SY. *ita res est haec nunc, quasi cum.* CLIT. *quás, malum, ambagés mihi*
Nárrare occipít? CLIN. *Syre, verum hic dícit: mitte. ad rém redi.*
SY. *'Enimvero reticére nequeo: múltimodis injúriu's,*
Clítipho, neque férri potis es. CLIN. *aúdiundum hercle ést, tace.*
SY. *Vís amare: vís potiri: vís quod des illi, éffici:*
Túum esse in potiundó periclum nón vis: haut stulté sapis:
Síquidem id saperest, vélle te id quod nón potest contíngere.
Aút haec cum illis súnt habenda, aut illa cum his mitténda sunt.
Hárum duarum cónditionum núnc utram malís, vide:

Ego vero hanc viam insisto:

Non fit sine periclo facinus magnum & commemorabile.

Com & *Con* in priscis exemplaribus una literula, *C* nempe inversa, ɔ scribi solet, ut facile hinc exciderit. *Commemoro* frequentissimum est apud Nostrum & Plautum. Andr. I, 1, 16. *Istaec commemoratio.* Pseud. I, 5, 111.

Priusquam istam pugnam pugnabo: ego etiam prius
Dabo aliam pugnam claram & commemorabilem.

Prorsus ut hic, *Pugnam claram & commemorabilem*, ita illic *Facinus magnum & commemorabile.* Porro autem nostri omnes cum Edd. vett. *Heus tu;* non tantum *Heus*, ut Faernus. Recte, ut versus Quadratus & plenus sit.

Ad patremne? Ad eum ipsum. O hominis inpudentem audaciam. Heus tu!
Non fit &c.

Convenit iste versus, in tanta animi commotione.

74 *Laudem is quaesitum, scelus*] Scribe *Scelus?* per interrogationem.

76 *Quid illo facias?*] De Syro hoc accipiunt: & tum ad Cliniam conversus hoc loquitur Clitipho. Cur vero ab eo avertat se, quem cum maxime ardentibus oculis iratus intuetur? Repono: *Quid illa facias?* hoc est, Bacchide. Quid cum meretrice agas in domo patris? Sic mox v. 92.

Tuam amicam hujus esse. Pulchre: cedo quid hic faciet sua?

Eun. V, 1, 21. Thais de Chaerea loquens,

Quid illo faciemus, stulta? Quid facias, rogas?

Ib. *Si finas, dicam. Sine*] Codex C. C. & ex Regiis unus, *Dico.* unde locum sic refingo:

Si sinis, dico. Sine.

Hoc certe paratiorem eum ad dicendum esse ostendit, quam illud alterum.

79 *Multis modis injurius*] Ex ratione versus legendum *multimodis*; ut in Andria emendavimus, ex fide libri Bembini. FAERNUS.

80 *Clitipho est, neque ferri potis est*] Liber Bembinus, *Clitipho es, neque ferri potes.* sed *potis es* exigit ratio trochaici. FAERNUS.

Nostri perperam *Est*, *Est.* Ceterum post *Tace* nostri omnes addunt, CLIT. *Quid est?* nisi quod ex Regiis unus id habeat, loco τȣ̃ *Tace.* Apparet olim varie lectum esse, ab his *Tace*, ab illis *Quid est?* Ceterum Clinia ex vultu Clitiphonis interpellaturum eum videns, silentium praeberi jubet.

84 *Aut illa cum his amittenda sunt*] *Mittenda*, versus exposcit,

Etsi consilium hóc, quod cepi, réctum esse et tutúm scio.
Nam ápud patrem tua amícá tecum sine metu ut sit, cópiast:
Túm quod illi argentum és pollicitus, eádem hac inveniám via:
Quód ut efficerem, orándo surdas jam aúris reddiderás mihi.
Quíd alid tibi vis? CLIT. *siquidem hoc fiet.* SY. *siquidem, experiundó scies.*
CLIT. *'Age age, cedo istuc tuúm consilium: quíd id est?* SY. *adsimulábimus,*
Túam amicam hujus ésse. CLIT. *pulchre: cédo quid hic faciét sua?*
'An ea quoque dicétur hujus, si úna haec dedecori ést parum?
SY. *'Immó ad tuam matrem dédúcetur.* CLIT. *quid eo?* SY. *longúmst, Clitipho,*
Sí tibi narrem, quámobrem id faciam: véra causa est. CLIT. *fábulae:*

& ita etiam habet liber Bembinus. FAERNUS. Nostri, *Amittenda.*

86 *Etsi consilium quod cepi*] Nostri omnes, *Etsi hoc consilium.* Repone,

Etsi consilium hoc quod cepi.

Ut *Consilium* syllaba ultima cum *Hoc* coalescat.

88 *Tum illi quod argentum es pollicitus*] O. l. s. *tum quod illi*: & stat trochaicus, si vel ex *quod d*, vel ex *illi* unum *l*, elidas. FAERNUS. Ita & nostri omnes.

90 *Quid aliud tibi vis. Siquidem hoc fit. Siquidem experiundo scies*] Vides *Siquidem* in repetitione diverso accentu proferri: quod maxime cavebant. Quin & in priore versus colo non satis commode locantur ictus. Repono:

Quíd alíd tibi vis. Síquidem hoc fiet. Síquidem experiundo scies.

Alis pro *Alius* vetuste dictum veteres Grammatici omnes testantur. *Alis* jam in *Catullo* extat. *Alid* pro *Aliud* saepe in Lucretio. Jam autem *Fiet* quanto vel sensui convenientius quam *Fit?* Non enim in praesentia invenisse se argentum, sed inventurum esse dicit. Sed interpolarunt olim Magistri; quamlibet injuriam Terentio facturi, ne *Alid* cum suae aetatis hominibus dixisse videretur.

92 *Tuam amicam hujus esse amicam*] Aliqui libri non habent dictionem *amicam*, nisi semel in principio: quae geminata & superfluit sensui, & impedit versum. FAERNUS. Abest ab uno ex nostris & ab Edd. vett.

94 *Immo ad tuam matrem deducetur*] Liber Bembinus *abducetur.* & trochaicus optime constat. FAERNUS.

Agnosco in codice Bembino manum Correctoris, aliquantum metrorum periti: sed corrigendo versum corrupit. Lege, ut ceteri omnes habent,

'Immo ad tuam mátrem déducetur.

Immo ad tuam Anapaestus est; ut similiter saepe alibi. Nunc autem in ictu est *Mátrem*; quod Bembinus in Thesin rejicit.

97 *Máne, habeo aliud, si istuc metuis, quód ambo cónfiteamini*] Vides ex *Quod ambo* Anapaestum fieri, indignante longa syllaba. Vir eruditus, Prima, inquit, in *Ambo* non alias apud Terentium corripitur, sed apud Plautum semel atque iterum. Loca non indicat. Quanto

Nil satis firmi video, quamobrem accipere hunc mi expediat metum.
SY. *Mane, habeo aliud, si iste est metus, quod ambo confiteamini*
Sine periclo esse. CLIT. *huiusmodi obsecro aliquid reperi.* SY. *maxume:*
Ibo obviam huic; dicam, ut revortatur domum. CLIT. *hem,*
Quid dixti? SY. *ademptum tibi jam faxo omnem metum:*
In aurem utramvis otiose ut dormias.
CLIT. *Quid ago nunc?* CLIN. *tune? quod boni —* CLIT. *Syre, dic modo*
Verum. SY. *age modo: hodie sero ac nequicquam voles.*
CLIN. *Di dant, fruare, dum licet: nam nescias —*
CLIT. *Syre inquam.* SY. *perge porro, tamen istuc ago.*

autem satius erat mendum corrigere, quam portenta omnia ad Plautum referre? Dixerat Clitipho, *Non expedit mihi accipere hunc metum:* respondet Syrus, *si istuc metuis!* Quodnam quaeso est *Istuc?* *Metuis accipere istum metum.* Satisne pulchre? Tu repone,

Mane, habeo aliud, si iste est metus, quod ambo confiteamini.

Ad *Hunc metum* recte respondetur, *Si iste est metus:* Phorm. III, 1, 18:

Quantus metus est mihi, venire huc salvum nunc patruum, Geta!

Plaut. Most. II, 1, 40.

Perii. Habe bonum animum: ego istum lepide medicabor metum.

99 *Ibo obviam hinc; dicam ut revortantur domum*] *Hinc* ineptum hic est; unde in uno ex nostris, & in Edd. vett. est *His.* Sed adhuc magis ineptum illud *Revortantur.* Quid, an *Antiphila* etiam una revertatur? Quam ob rem; cum sciente Chremete Act. I. Sc. II. accersita sit à Dromone & Syro? An *ambo*, etiam Clinia, *hoc sine periclo esse confiteantur?* An Clinia tam lentus & patiens hoc audiat, ut ne muttiat quidem? Repone,

Ibo obviam huic; dicam ut revortatur domum.

Huic id est, Bacchidi. Atque hoc jam dudum correxeram; nunc autem in altero ex Meadianis clare & sine litura sic scriptum reperio.

104 *Datur modo*] Delemus dictionem *modo*, quam in nullo l. s. invenimus. FAERNUS.

Nullus ex nostris habet *Modo.* Sed totus hic locus ponendus est:

1 CLIT. *Quid ago nunc?* CLIN. *Tune? quod boni est.* CL. *Syre dic modo*
2 *Verum.* SY. *age modo; hodie sero ac nequicquam voles.*
3 CLIN. *Datur: fruare dum licet: nam nescias*
4 *Eius sit potestas posthac, an numquam, tibi.*
5 CLIT. *Syre, inquam.* SY. *perge porro, tamen istuc ago.*
6 CLIT. *Verum hercle istuc est. Syre, Syre, inquam, heus heus Syre.*

Sic dedit Faernus, & sic habent, qui supersunt codices. Primus vidit Muretus, *Est* hic (post verba *quod boni*) delendum esse; & Cliniae sermonem, *Quod boni datur, fruare dum licet*, interrumpi; dum Clitipho cum Syro suam rem agit,

CLIN. *Ejus sit potestas pósthac an numquám tibi.*
CLIT. *Verum hércle istuc est: Sýre, Syre, inquam, heus heús, Syre.*
SY. *Concáluit: quid vis?* CLIT. *rédi, redi.* SY. *adsum, dic quid est?*
Jam hoc quóque negabis tíbi placere. CLIT. *immó, Syre,*
Et mé et meum amorem et fámam permittó tibi.
Tu es ínlex: nequid áccusandus sís, vide.
SY. *Ridículum est te istuc me ádmonere, Clítipho:*
Quasi istic mea res mínor agatur, quám tua.
Hic siquid nobis fórte adversi evénerit,

Partem veri vidit; partem reliquam nunc absolvo. Bis enim Cliniae oratio praeciditur. Eugraphius ad locum: '*Tune? Quod boni.* Praecisa haec oratio ordine tali: *Tune? Quod boni est fruare dum licet.* Rursus alia praecisa, *Nam nescias*: cujus ordo est, *Ejus sit potestas posthac, an numquam.*' Ergo & hujus auctoritate, & ipsius sententiae ductu, sic versus hos constituo:

1 *Quid ago nunc? Tune? quod boni — Syre, dic modo*
2 *Verum. Age modo: hodie sero ac nequicquam voles.*
3 CLIN. *Di dant, fruare dum licet: nam nescias —*
4 *Syre, inquam. Perge porro, tamen istuc ago.*
5 CLIN. *Eius sit potestas posthac an numquam tibi.*
6 *Verum hercle istuc est. Syre, Syre, inquam, heus heus Syre.*

Hanc addidi notam —, ut verba interrumpi indicarem, totamque ejus orationem sic oportere continuari: *Quod boni di dant, fruare dum licet: nam nescias, ejus sit potestas posthac an numquam tibi.* Ceterum, quod versus qui in Scriptis Editisque quartus est, nunc a me quintus sit; non jam Eugraphium appello, sed rem ipsam. Cum enim Clitipho, qui aures inter Syrum & Cliniam diviserat, nunc dicat *Verum hercle istuc est:* quid quaeso verum esse dicit, nisi *Nescias, an numquam tibi ejus sit potestas postea?* Hoc tandem eum perpulit, ut Syrum revocaret. Ceterum aliud restat. Pro *Datur*, quod codices habent, reposui *Di dant.* Nempe in Exemplaribus *Datur* & *Dant* apicis tantum situ differunt: *Dant* scribitur *Dat*, cum apice super *a*: *Datur* etiam *Dat* scribitur, cum apice super *t*: deinde in Personis notandis *cli* pro Clinia ponunt, quod vix dignoscas a *di*. Ergo *di dant* hic praetuli, prae eo *cli*: *datur*. Infra III, 3, 31. *Nisi eum quantum tibi opis di dant.* *Di dant boni*, *Di danunt boni*, apud Plautum passim. Bacch. V, 2, 69. in re simili:

Quod di dant boni, cave culpa tua amissis.

Rud. IV, 7, 3.

Si sapias, sapias: habeas quod di dant boni.

Men. III, 3, 34.

Ut haec quae bona dant Di mihi, ex me jam sciat.

111 *Tu es judex: nequid accusandus sis, vide*] Sic omnes Codices: & sic quasi Terentianum & ideo rectum accipimus. Quomodo vero Syrus est *Iudex?* aut cur *Videat, ne accusandus sit?* quis enim accusare solet judicem suum? Repone;

Tu es inlex: nequid accusandus sis, vide.

Tibi erúnt parata vérba: huic homini vérbera.
Quaprópter haec res ne útiquam neglectu ést mihi:
Set istúnc exora, ut suam ésse adsimulet. CLIN. *scílicet*
Factúrum me esse: in eúm res rediit jám locum,
Ut sít necessum. CLIT. *mérito te amo, Clínia.*
CLIN. *Verum ílla nequid títubet.* SY. *perdoctást probe.*
CLIT. *At hóc demiror, quí tam facile pótueris*
Persuádere illi, quaé solet quos spérnere.
SY. *In témpore ad eam véni, quod rerum ómniumst*
Primúm: nam miserum quéndam offendi ibi mílitem
Eius nóctem órantem: haec árte tractabát virum.

Tu inlex es: tu me in hoc periculum illicis; cave ne accusandus sis, neve quid praeter exspectatum eveniat: ut Parmeno ad Davum And. II, 3, 25. *Vide quo me inducas.* Plaut. Poen. III, 4, 35.

Operite capita: ne nos leno viderit,
Qui illi malae reii ante fuimus inlices.

Asin. I, 3, 68.

Esca est meretrix, lectus inlex est, amatores aves.

113 *Istic quasi minor*] O. l. s. *quasi istic minor.* stat autem senarius, si ex *istic s*, elidas. FAERNUS.

Quasi istic minór mea rés agatur quam tua.

Vett. Edd. *Minus res mea*: unus ex Regiis, *Minor res mea.* Repone,

Quasi istic méa res minor agatur, quam tua.

Seneca De Clementia I, 20. *Ut non minorem agi rem periclitantis, quam judicis, sciat.* Plautus Rud. I, 4, 19.

Socia sum, nec minor pars meast, quam tua.

116 *Quapropter neutiquam haec res*] In o. l. s. haec verba hunc ordinem habent: *quapropter haec res neutiquam*: in *neutiquam* autem fit dialysis, & remanet anapaestus. FAERNUS. Eodem ordine omnes nostri.

117 *Sed istum exora*] Liber Bembinus, Basilicanus & multi alii, *sed istunc.* versus sustentatur rationibus totiens repetitis. FAERNUS. Nostri quoque omnes *Istunc.*

118 *Facturum me esse: in eum jam res rediit locum*] Edd. vett. & ex nostris duo *Jam res*: ceteri *Res jam*, excepto uno, qui, ut praevideram legendum, recte habuit,

Facturum me esse: in eum res rediit jam locum.

119 *Ut sit necesse*] Liber Bembinus & hic & alibi habet *necessus*, pro *necesse.* FAERNUS.

Nostri *Necesse.* Cum tamen Bembinus *Necessus*, ut Eun. V, 5, 28. repono hic, ut illic, *Necessum*: quia in illa sede spondeus trochaeo potior est.

124 *Nam misere quendam offendi militem*] Magis placet collocatio, quae est in libro Bembino, *nam quendam misere.* & erit ordo, misere orantem. hic quoque in eo libro ascriptum glossema est, *Misere, nimis: quia omne nimium non bonum. alibi: Eam misere amat.* FAERNUS.

Nam quendam misere offendi militem. *Misere offendi* ut juncta veniant, non placet: vel ob ipsum Ambiguum. Sed nostri omnes sic habent,

Nam miserum quendam offendi militem.

Recte: *Miserum*, id est, parcum, tenacem: ut infra III, 2, 15.

Ut illius animum cúpidum inopia incénderet:
Eadémque ut esset áput te hoc quam gratissimum.
Set heús tu, vide sis, néquid inprudéns ruas.
Patrém novisti, ad hás res quam sit pérspicax:
Ego te aútem novi, quam ésse soleas ínpotens:
Invérsa verba, evérsas cervicés tuas,
Gemitús, screatus, tússis, risus ábstine.
CLIT. *Laudábis.* SY. *vide sis.* CLIT. *tútemet mirábere.*
SY. *Set quám cito sunt cónsecutae múlieres?*
CLIT. *Ubi súnt? cur retines?* SY. *jám nunc haec non ést tua.*
CLIT. *Scio, áput patrem: at nunc ínterim.* SY. *nihiló magis.*
CLIT. *Sine.* SY. *nón sinam inquam.* CLIT. *quaéso paulispér.* SY. *veto.*
CLIT. *Saltém salutare.* SY. *ábeas si sapiás.* CLIT. *eo.*
Quid istíc? SY. *manebit.* CLIT. *o hóminem felicem.* SY. *ámbula.*

Sed habet patrem quendam avidum, miserum atque aridum. Certe *Miserum*, parcum, vel sententia postulat. Nisi enim parcus esset, cur *Arte* virum tractaret? Si prodigus, damnosus fuisset nummis praesentibus; statim ei noctem dedisset. Praeterea plerique habent *Offendi ibi militem*, atque ita citat Servius ad Aen. I, 661.

127 *Eademque ut esset aput te ob hoc quam gratissima*] Varie legitur hic locus in l. s. sed optime judicio meo, in Bembino:

Eademque ut esset apud te hoc quam gratissimum.

Eadem vero adverbialiter sumendum, quemadmodum & in antiquo glossemate hujus libri exponitur, sic habente: *Eademque antique posuit pro una.* haec ibi. Scaurus apud Charisium negans *obiter* Latinum esse, addit veteres consuevisse dicere, *eadem*, non addentes *via.* ut Plautus inquit; *Eadem bibes, eadem tibi dedero savium.* Nos quoque apud eundem Plautum multa hujus vocis in hac significatione reperimus exempla, quorum hic aliqua subjiciemus. In Menaechmis: (II, 3, 74)

Hercle quin tu recte dicis; eadem ignorabitur,
Ne uxor cognoscat te habere, si in via conspexerit.

In Captivis: (II, 3, 98.)

Ad fratrem modo captivos alios inviso meos:
Eadem percontabor, ecquis hunc adulescentem noverit.

In Milite glorioso: (II, 3, 32.)

Eadem insidias dabo,
Quam mox ad stabulum junix recipiat se a pabulo. FAERNUS.

Egregie hic Bembinus: nostri enim omnes *Gratissima.*

131 *Inversa verba, eversas cervices tuas*] Hic ascriptum, *Inversa, ambigua, figurata. Eversas, dejectas.* at Eugraphius ita exponit: *Inversa verba quod adulescentuli faciunt, ut syllabarum ordinem mutent, & intellectum confundant. eversas cervices, jactantia & superbia est.* FAERNUS.

132 *Gemitus, screatus, tussis*] *Haec adulescentuli faciunt quotienscumque amicam suam videre & ab*

Actus II. Scaena IV.

Bacchis. Antiphila. Clinia. Syrus.

BA. *'EDEPOL te, mea Antíphila, laudo et fórtunatam júdico,*
'Id cum studuisti, ísti formae ut móres consimilés forent.
Mínimeque, ita me dí ament, miror si te sibi quisque éxpetit.
Nám mihi quale ingénium haberes, fúit indicio orátio.
'Et cum egomet nunc mécum in animo vítam tuam considero,
'Omniumque adeó vostrarum, vólgus quae ab se ségregant;
'Et vos esse istíusmodi, et nos nón esse, haut mirábilest:
Nam éxpedit bonís esse vobis; nós, quibuscum est res, nón sinunt:
Quippe forma inpúlsi nostra nós amatorés colunt:
Haéc ubi inmutáta est, illi súum animum alio cónferunt;
Nísi prospectum intérea a nobis ést, desertae vívimus.

ea videri volunt; ut per haec signa, quae res necessitatis sunt, impleant voluntatem. haec ex Eugraphio. FAERNUS.

138 *Abeas si sapis*] In duobus antiquissimis libris, Bembino & Vaticano, est *sapias.* quod & versui convenit. FAERNUS. Nostri omnes mendose *Sapis.*

2 *Mores ut consimiles forent*] O. l. s. *ut mores.* ita melius habet trochaicus. FAERNUS. Omnes nostri *Ut mores.*

8 *Nam expedit vobis esse bonas*] In o. l. s. ita est, *bonas esse vobis,* & stabit trochaicus, si ex *bonas* eliso *s*, synaloepha sequatur. FAERNUS.

Sic & nostri plerique *Bonas esse vobis;* & sic Nonius v. Expedire. Nihilo tamen minus repone,

Nam expedit bonis esse vobis.

Constructio jam notissima. Phorm. V, 2, 1.

Nostrapte culpa facimus, ut malis expediat esse.

Sic veterrimi nostri *Malis:* hodie *Malos* editur. Plaut. Cistell. II, 3, 82.

Nunc mihi bonae necessumst esse ingratiis.

10 *Haec ubi immutata est*] Liber Bembinus *imminuta;* quod & aptius videtur. nam immutari quid & in melius potest. FAERNUS. Immo placet *Immutata*, ut ceteri omnes habent. In ea sede spondeus trochaeo melior est. Et si forma, ut hic, bona *Immutari* dicatur; facile intelligitur non in melius, sed in pejus. Plaut Most. I, 3, 44.

Atque uni gessi morem,
Qui pol me, ubi aetate hoc caput colorem commutavit,
Reliquit, deseruitque me.

11 *Nisi prospectum interea aliquid nobis est, desertae vivimus*] Legendo *nisi si*, ut in libro Bembino, & dictionem *nobis* delendo, quae nec in eo libro, nec in Victoriano & Decurtato est, stat trochaicus, nec quicquam sensui deperit; procul dubio enim intelligitur, prospectum nobis. FAERNUS.

Vóbis cum uno ſémel ubi aetátem ágere decretúmſt viro;
Cuius mos maxuméſt conſimilis vóſtrum, hi ſe ad vos ádplicant.
Hóc beneficio utrique ab utriſque véro devincímini;
Ut numquam ulla amóri veſtro incídere poſſit cálamitas.
AN. *Néſcio alias: mé quidem ſemper ſcío feciſſe ſédulo,*
Ut ex illius cómmodo meum cómpararem cómmodum. CL. *ah.*
Ergó, mea Antiphila, tú nunc ſola réducem me in patriám facis:

Niſi ſi proſpectum interea áliquid eſt, deſértae vivimus.

Noſtri omnes hoc modo:

Niſi proſpectum interea aliquid nobis eſt, deſertae vivimus.

Verſu ultra terminum excurrente. Quod olim videntes Bembini illi Correctores *Si* addiderunt, *Nobis* ejecerunt. Atqui hoc erat κακὸν κακῷ. Tu ſic repone:

Niſi proſpectum interea a nobis eſt, deſertae vivimus.

Quorſum enim *Aliquid?* quaſi quidvis ſatis eſſet: immo bene & ſufficienter, quantum poteſt. Omnino illud *Aliquid* quod ab *a* ortum habuit, ineptum eſt. Infra IV, 1, 25.

Quam bene vero a te proſpectumſt: quid voluiſti, cogita.

& V, 2, 8.

Quicquid ego hujus feci, tibi proſpexi & ſtultitiae tuae.

Ita paſſim abſolute, abſque illo *Aliquid.*

12 *Vobis cum uno ſimul ubi aetatem agere decretum eſt viro*] Pro *ſimul*, ſcribimus *ſemel*, ex libro Bembino; ut ſit ordo, *ſemel decretum eſt*. FAERNUS. Noſtri omnes *Simul.*

Vobis cum uno ſemel ubi aetatem agere decretumſt viro,
Cujus mos maxime eſt conſimilis veſtrum; hi ſe ad vos adplicant.

Et prava hic diſtinctio eſt, & ſententiae ipſius vitium. Tu vero noli cum vulgo ſic accipere: *Cum uno viro cujus mos eſt conſimilis*: quaſi virgines innuptae viros pro lubitu ſibi eligere poſſent; ſed ſic accipe: Ubi decreviſtis in matrimonio vos victuras, non in quaeſtu meretricio, hi ſe ad vos applicant, cujus (ſive quorum) mos conſimilis. Mutatio eſt numeri; ut Eun. Prolog. *Si quiſquam eſt — In his:* notante & ibi hoc citante Donato.

16 *Neſcio alias: me ſcio quidem ſemper feciſſe ſedulo ut*] Aliqui libri, inter quos Bembinus & Baſilicanus, ita collocant: *me quidem ſemper ſcio.* quo modo oportebit ex *quidem m*, elidere: quamvis ſequente conſonante. vel forte *me quidem* erit, *me equidem*, eliſa *e* ex *me*, quod & in ſcriptura, non ſolum in ſcanſione fiebat antiquitus. dictionem vero *ut* libri Bembinus & Victorianus ſequenti verſui attribuunt, qui hoc modo fit octonarius ut ſequentes. FAERNUS. Noſtri quoque *Me quidem ſemper:* & in ſcanſione nulla eſt difficultas.

17 CLIN. *Vah*] In libro Bembino eſt, *ah.* ut & exigit verſus. FAERNUS. Noſtri omnes mendoſe *Vah.*

20 SY. *Credo.* CLIN. *Syre, vix ſuffero. Hoccine me miſerum non licere meo modo ingenium frui?*] Tan. Faber non Cliniae hoc tribuit, ſed Clitiphoni; qui in Poſtſcenio ſcilicet auſcultans, introrumpit in Scaenam, oſculaturus Bacchidem. Nihil quicquam vidi abſurdius: ut equidem ſuſpicer hominem flore Liberi uvidum hoc ſcripſiſſe. Applaudit tamen huic vir eruditus; *& acute admodum* animadverſum hoc autumat. Itane vero acute? idque ad-

Nam dum ábs te absum, omnes míhi labores fuére quos cepí, leves,
Praetérquam tui caréndum quod erat. SY. *crédo.* CL. *Syre, vix súffero.*
Hocíne me miserum nón licere meó modo ingeniúm frui?
SY. *Immo, út patrem tuum vídi, partes díu etiam durás dabit.*
BA. *Quisnam híc adulescens ést, qui intuitur nós?* A. *ah, retine me, óbsecro.*

modum? Dixerat Antiphila, *se semper id egisse, ut suum commodum ex Cliniae commodo compararet.* Hoc dicto, tam pio, tam pudico, exaudito, erumpit in eas voces Clinia: *Vix suffero, Syre: hoccine ingenium frui non posse me? Ingenium*, ut Pamphilus de Glycerio:

Bene & pudice ejus doctum & eductum sinam
Coactum egestate ingenium immutarier?

Quale vero Bacchidis ingenium fuerit, ipse Clitipho quamvis amator testabitur;

Meast petax, procax, magnifica, sumptuosa, nobilis.

Satin hinc constat Clitiphonem, non ingenio, sed forma Bacchidis percussum fuisse? Quod ipsa meretrix male conscia confitetur,

Quippe forma impulsi nostra nos amatores colunt.

Etiam quod Syrus respondet, *Ut vidi patrem tuum esse habitum*, de Menedemo, non Chremete dicitur; & proinde haec ad Cliniam, non Clitiphonem pertinent. Sed quid pluribus exagito tam insicetum commentum?

21 *Ingenio frui*] Bembinus liber *ingenium.* & erit ordo, *hocine ingenium me frui non licere.* fruor enim, ut & alia verba usum significantia, amabant antiqui etiam accusativo jungere. Terentius in Phormione: *ut mihi tamdiu liceat quod amo frui.* Plautus in Asinaria: *Ut sinat sese alternas cum illo noctes hanc frui.* FAERNUS. Codex C. C. *Ingenium:* ceteri perperam *Ingenio.*

22 *Vidi esse habitum, diu etiam duras dabit*] Hic in libri Bembini margine ascripta haec interpretatio, *Hoc est, durum se praebebit, vel absolute, duras, ut dicitur bonas ei dedit, vel dabit poenas:* Cicero: *Quam primum adveniens dedisti.* & In Verrinis: *Verum illa est prae.* *FAERNUS.

Habitum, si sanus locus est, intellige *Valentem, diu victurum;* unde *Habitior* Nostro & Plauto, id est, corpulentior; & Massurio apud Gellium IV, 20. *Equum nimis strigosum & male habitum, sed equitem ejus uberrimum & habitissimum.* Sed non convenit, ut Menedemus, qui labore & moerore se adeo macerarat, bene habitus & corpulentus visus fuerit. Quid autem est *Duras dabit?* etiam hic aqua omnibus interpretibus haeret. Palmerius, *Puras dabit:* id est, noctes: quod vel furca abigendum est. Guyetus suo more totum versum spurium esse & delendum pronuntiat. Prius tamen quam deleatur, vide an nos melius quid afferamus,

Immo út patrem tuum vídi, partes díu etiam durás dabit.

Cum nescirent olim Magistri absolute hoc poni; addiderunt, quod subintelligi credebant, *Esse habitum:* Id postea in textum irrepens vicinum *Partes* ex versu exegit. *Ut vidi;* nempe, ut idem Syrus infra, III, 2, 15. *avidum, miserum, atque aridum.* Hoc scilicet adhuc cre-

BA. *Amábo quid tibi éſt?* A. *diſperii, périi miſera.* B. *quid ſtupes,*
Antíphila? A. *videon Clíniam, an non?* B. *quém vides?* CL. *ſalve ánime mi.*
AN. *O mi éxſpectate Clínia, ſalve.* CL. *út vales?*
AN. *Salvum ádveniſſe gaúdeo.* CL. *teneóne te,*
Antíphila, maxume ánimo exoptatám meo?
SY. *Ite íntro: nam vos jámdudum exſpectát ſenex.*

ACTUS III. SCAENA I.

CHREMES. MENEDEMUS.

CH. *LUCI'SCIT hoc jam. céſſo pultare óſtium*
Vicíni? primum ex me út ſciat ſibi filium

debant & Syrus & filius ipſe. At pater Menedemus, cum III, 1, 26. Chremes ei nuntiaſſet rediiſſe filium ſalvum; timere autem, ne antiqua ejus duritia adaucta ſit, quid reſpondet?

Non tu ei dixiſti, ut eſſem? Non. Quamobrem Chreme?

Nota ſodes iſtuc, *Ut eſſem*: prorſus eodem modo quo ſupra, *Ut vidi patrem tuum.* illic tamen durum & aſperum intelige, hic lenem & facilem & prorſus a vetere illo mutatum. Eun. IV, 1, 1.

Ita me di ament, quantum ego illum vidi, non nil timeo miſera.

Heaut. IV, 8, 28.

Ne tu propediem,
Ut iſtam rem video, iſtius obſaturabere.

Jam vero *Partes duras dabit*, plane ut Eun. II, 3, 62. *Duras fratris partes praedicas.*

28 *Antiphila maxime animo exoptata meo?*] Optime ſtaret ſenarius, ſi *exoptatam* legeretur. & ita ſcripſiſſe Terentium exiſtimo. quod ut facilius credam, facit alibi quoque perverſus mos, errorque librariorum a nobis obſervatus, qui finiente priorem dictionem una littera, a qua poſterior dictio inciperet, alteram earum litterarum ſaepe omittebat. idque etiam in ſyllabis, atque aliquando in integris dictionibus factum eſt. FAERNUS.

Recte Faernus *Exoptatam;* noſtri licet omnes *Exoptata* vel *Exſpectata;* ſed in ceteris male rem geſſit. Sic ab eo hi verſus conſtituti ſunt:

Amabo quid tibi eſt! A. *diſperii,*
P. *perii miſera: quid ſtupes*
Antiphila? A. *videon Cliniam an non?* B. *quem vides?*
CL. *Salve anime mi.* A. *o mi Clinia, ſalve.* CL. *ut vales?*
AN. *Salvum veniſſe gaudeo.* CL. *tenecne te,*
Antiphila, maxume animo exoptata meo?

Ubi in verſu primo *Perii miſera* male adſignatur Bacchidi. Noſtri omnes, A. *diſperii miſera.* B. *quid ſtupes.* Recte quidem additum *Perii*, verſu ipſo poſtulante; ſed tum totum illud, *Diſperii, perii miſera* Antiphilae eſt. Plaut. Merc. IV, 1, 15.

Diſperii, perii miſera, vae miſerae mihi.

Verſu tertio pro *O mi Clinia*, Codices noſtri omnes *O mi exſpectate Clinia:* quod nullo modo repudiandum fuit. In quarto noſtri omnes

Rediisse: etsi adulescéntem hoc nolle intéllego.
Verúm, cúm videam míserum hunc tam excruciárier
Ejus ábitu, celem tam ínsperatum gaúdium;
Cum illí pericli níhil ex indició siet?
Haut fáciam: nam quod pótero adjutabó senem.
Item ut filium meum amíco atque aequalí suo
Video ínservire, et sócium esse in negótiis;
Nos quóque senes est aéquum senibus óbsequi.
ME. *Aut égo profecto ingénio egregio ad míseriam*
Natús sum; aut illud fálsumst, quod volgo aúdio
Dicí, diem adimere aégritudinem hóminibus:
Nam míhi quidem cotídie augescit magis
De filio aégritúdo; et quanto diutius
Abést, magis cupio tánto, et magis desídero.

Advenisse, quod melius. Ceterum ut versus a me ordinentur, textus ipse satis docet.

1 *Luciscit hoc jam*] Hemistichium Plautinum in Amphitruone, ubi *hoc* absolute pro coelo ponitur. ut & in Curculione:

Nam hoc quidem edèpol haut multo post luce lucebit.

& apud Lucretium libro quinto:

Denique jam tuere hoc, circum supraque, quod omnem
Continet amplexu terram.

putamus tamen ex gestu motuque dicentis addi aliquam demonstrationem: ut manus elatione, in coelumque suspectu. FAERNUS. Unus ex nostris 900 annorum *Luciscit;* ceteri *Lucescit.*

2 *Primum ex me ut sciat*] Liber Bembinus *e me.* FAERNUS. Atqui nostri omnes *Ex me:* & recte. Supra Eun. IV, 4, 58. *Ego scibo ex hoc, quid siet.* & saepe alibi.

6 *Cum ei nihil periculi ex indicio siet*] Miror, unde hoc habuerit Faernus. Nostri omnes melius, tam ad versum quam sententiam:

Cum illi pericli nihil ex indicio siet.

Illi hic necessarium est; nam Cliniam intellegit, non Menedemum.

7 *Nam quam potero adjutabo senem*] In libris Bembino & Victoriano & Basilicano, & praeterea nonnullis aliis, attestante Io. Rivio, legitur, *quod potero. quod* autem accipitur pro quantum, itaque exponitur in margine libri Bembini. FAERNUS. Nostri etiam *Quod potero*.

8 *Ita ut filium meum amico atque aequali suo*] In iisdem duobus antiquissimis libris est *item ut.* utroque modo prima hujus versus syllaba ad praecedentem pertinet versum. FAERNUS. *Item ut filium.* Nostri universi *Ita ut.*

11 *Ingenio egregie ad miseriam*] Perspicue mihi melior videtur lectio libri Bembini, *egregio ad miserias.* quae dictio *miserias* etiam in libro Decurtato est. FAERNUS.

Nostri omnes, uno recentiore excepto, *Miseriam;* & plerique *Egregie.* Equidem *Miseriam* hic praetulerim: quippe senex intelligit Moerorem, Aegritudinem. Quod si *Miserias* legis, etiam Egestatem, Morbos, & alias calamitates una comprehendis.

13 *Dicí, diem ádimere aegritudinem hominibus*] Equidem vix crediderim admisisse Terentium, ut *Di-*

CH. *Set ipſúm foras egréſſum video; ibo, ádloquar.*
Menedéme, ſalve: núntium adportó tibi,
Cuius máxume te fieri participém cupis.
ME. *Num quídnam de gnató meo audiſtí, Chreme?*
CH. *Valet átque vivit.* M. *úbinamſt quaeſo?* CH. *aput me híc domi.*
ME. *Meus gnátus?* CH. *ſic eſt.* M. *vénit?* CH. *certe.* M. *Clínia*
Meus vénit? CH. *dixi.* M. *eámus, duc me ad eum, óbſecro.*
CH. *Non vólt te ſcire ſé rediſſe etiam: ét tuum*
Conſpéctum fugitat: própter peccatum hóc timet,
Ne túa duritia antíqua illa etiam adaúcta ſit.

em, quod in Emphaſi eſſe debuit, ſine accentu quaſi mutum tranſmiſerit. Fortaſſe olim correctorias manus paſſus eſt hic locus. Vide an ſic melius exierit:

Aut ego profecto ingenio egregio ad miſeriam
Sum, aut illud falſumſt, vulgo quod dici audio,
Diem tandem adimere aegritudinem omnibus.

Ingenio ſum, ut Phorm. I, 3, 20.

Ita plerique ingenio ſumus omnes, noſtri noſmet poenitet.

Vulgo quod dici audio, ut And. II, 5, 15.

Verum illud verbum eſt, vulgo quod dici ſolet.

17 *Adibo, adloquar*] Liber Bembinus & Baſilicanus *ibo:* quod magis verſui ſervit. eoque magis id recepimus, quod particula *ad* mox ſequitur in *adloquar*, ut infra:

Syrus eſt prendendus, atque adhortandus mihi.

cui loco aſcriptum in libro Bembino glcſſema, quia ad hanc rem facit, hic ponere libuit: *Prehendendus, deeſt ad: ſed ideo praetermiſit, quia dicturus erat, adhortandus.* FAERNUS. Noſtri quoque, *Ibo, adloquar.*

21 ME. *Quaeſo ubinam?* CH. *apud me domi*] O. l. s. quotquot ſunt, ita habent, *ubinam eſt quaeſo?* ſed ut ſenarius ſtet, elidemus *d*, ex *apud.* FAERNUS. Noſtri omnes, *Hic apud me domi.* Repone: *Apud me hic domi.*

25 *Conſpectum fugitat propter peccatum: hoc timet*] Corrige pravam diſtinctionem, hoc modo:

Conſpectum fugitat: propter peccatum hoc timet.

Nempe, quod clam te in Aſiam abierit. Sic infra V, 2, 37.

An tu ob peccatum hoc eſſe illum iratum putas?

26 *Ne tua duritia illa antiqua*] Liber Bembinus & Victorianus *antiqua illa.* quae elegantior videtur collocatio. FAERNUS. Noſtri omnes *Illa antiqua.* Neſcias utrum malis.

28 *In te atque illum*] O. l. s. *in te atque in illum.* eliditur autem unum *l* ex *illum*, ut ſit dactylus in quarta ſede ſenarii. FAERNUS. Noſtri quoque *In illum.*

29 *Et victo eſſe animo*] O. l. s. *& victo animo eſſe.* FAERNUS. *Et victo animo éſſe. Animo*, quod minime oportuit, in Theſi deliteſcit. Ergo recte habet, *Et victo eſſe ánimo.*

31 *Vehemens in utramque partem*] Lege, ut meliores fiant numeri,

Vehemens utramque in partem.

35 *Commeare ad mulierculam quae paululo*] Hic verſus ſtat, contractis in unam duabus mediis ſyllabis verbi *commeare;* ultima vero per ſyn-

ME. *Non tu ei dixisti, ut éssem?* CH. *non.* M. *quamobrem, Chreme?*
CH. *Quia péssume istuc in te atque in illum cónsulis,*
Si té tam leni et victo esse animo osténderis.
ME. *Non póssum: satis jam, sátis pater durús fui.* CH. *ah,*
Veheméns utramque in pártem, Menedeme, és nimis,
Aut lárgitate nímia aut parsimónia.
In eándem fraudem ex hác re atque ex illa incides.
Primum ólim potius quám paterere filium
Commétare ad muliérculam, quae paúlulo
Tum erát contenta, cuíque erant grata ómnia;

naloephen non elisa. aut forte senarius est generis confusi, admittens in principio trochaeos, in fine iambos. FAERNUS.

Glareanus & Guyetus, inverso ordine,

Primum olim potius commeare filium

Quam paterere ad mulierculam.

Quomodo numeri quidem meliores, sed sententia impeditior fit. Nos aliam emendandi viam instituimus, ad Horat. Serm. II, 5, 79.

Commetare ad mulierculam, quae paululo.

Commeto, a *Commeo*, frequentativum: quod Magistri, vel versus dispèndio, ejecerunt ut nimis vetustum. Plautus Capt. I, 2, 82.

Nam meus scruposam victus commetat viam.

Nonius Marcellus: *Commetare, commeare: Afranius Virgine:*

Quo tu commetas? ubi defixus desides?

Novius Bubulco Cerdone:

Cum ad lupam nostram tam multi crebro commetant lupi.

Vides & Afranium & Novium, de eadem, qua Noster, re verba facere: illi *Ad meretriculam* intelligunt, Noster *Ad mulierculam* dicit. Equidem putabam me emendationem certam protulisse, neque cuiquam metrorum perito vel dubitandam. Sed viro erudito non *usquequaque* *satisfacit.* Primo ait Chremetem ut Cliniae fautorem & patronum abstinere debuisse a voce frequentativa, ne peccatum ejus augeret. Atqui ob id ipsum *Commetare* hic commodius venit, quia frequentativum est. Quid? num semel tantum ad eam visebat? non crebro, non cotidie ibat, non defixus ibi desidebat, ut eam (I, 1, 46.) *Prope pro uxore haberet?* Quomodo autem Chremes *Cliniae patronus;* qui patrem *Largitate nimia peccaturum,* & omnia ei concedere paratum reprimit & coercet? Sed hoc, inquit, *fortasse levius*; alterum igitur videamus, gravius nimirum & efficacius, *Commetare* sibi videri Terentii nostri aetate in desuetudinem abiisse. Quid audio? Annon Novius & Afranius, qui eo verbo utebantur, Terentio posteriores erant? Quid Plautus? etsi paulo prior; cujus vel *neglegentiam aemulari* Noster exoptat; cujus *sermone Musas ipsas usuras fuisse, si Latine loqui vellent*, diu post mortuum Terentium dictum est. Sed esto hoc, inquit, ut Terentii aetate sic alii locuti sint: at Terentius, *mire & felicissime sagax* praesensit quae verba, licet tum usitata, ferre aetatem nequirent. Hocine dicit, qui vetustum & obsoletum illud *Attigas* in textum ipsum recepit, Andr. IV, 4, 51. cum Faernus suus dedisset *Attingas?* Feli-

Protérruisti hinc. éa coacta ingrátiis
Postilla coepit victum volgo quaérere.
Nunc cúm sine magno intértrimento nón potest
Habéri, quidvis dáre cupis. nam, ut tú scias,
Quam ea núnc instructa púlchre ad perniciém siet;
Primúm jam ancillas sécum adduxit plús decem,
Onerátas veste atque aúro: satrapa si siet
Amátor, numquam súfferre eius sumptús queat:
Nedúm tu possis. M. *éstne ea intus?* CH. *sít rogas?*
Sensí: nam unam eji cénam atque ejus cómitibus
Dedí: quod si iterum míhi sit danda, actúm siet.
Nam, ut ália omittam, pýtisando módo mihi
Quid víni absumpsit? Síc hoc, dicens; Asperum
Pater hóc est; aliud lénius sodés vide:

çem fane naris & olfactus Terentium! qui verba caduca & post annos ducentos interitura tam diu ante ex odore ipso dignosceret. Non Terentio hoc, sed Magistris debetur, qui discipulorum gratia verba fere omnia antiqui coloris, novis & tum receptis interpolarunt. Atqui, addit, *etiam numeri minus placent, Commétare*, accentu in syllaba secunda, qui in tertiam debebat cadere, *Commetáre*. Qualia igitur sunt ista, *Pótare* Adel. I, 1, 8. *Péccare*, I, 2, 44. *Clámare* III, 4, 44. *Sérvare* Hec. III, 3, 42. *Accúsare* Phorm. II, 1, 5. *Exórare* III, 2, 27. & alia hoc génus innumera?

39 *Nunc sine magno intertrimento, non potest*] Hic ascriptum est in libro Bembino: *Inter & De tantundem significant ad augmentum ostendendum. hinc dicitur, interfectus.* FAERNUS.

43 *Satrapes si siet*] Codex noster 900 annorum, *Satrapas si siet:* idem qui Eun. IV, 7, 19. *Armas sapientem decet.* Nempe ut ibi *Arma*, ita hic *Satrapa* legendum. *s* ex sequente litera male adhaesit. Ut a Ποιητὴς, *Poeta*, & alia ejusmodi, ita a Σατράπης *Satrapa*, Glossarium vetus Cyrilli: Σατράπης, *Satrapa*.

46 *Sensi: nam ei unam cenam*] O. l. s. *nam unam ei cenam.* & hic in libro adjectum est vetustissimum glossema: *Sensi, cum gemitu pronuntia.* versus autem stat, si spondeus sit in *ei*, quemadmodum a Lucretio ponitur. FAERNUS. Nostri quoque *Nam unam ei.* Scribe *eji*.

48 *Pitissando*] In libro Bembino *pytisando* scriptum est per *y* in prima syllaba, & per unicum *s*; licet deinde alterum adjectum sit. & ad hoc verbum haec adnotata: *Expressis labris spuendo, dum saporem vini probat.* Victorianus & Decurtatus *pytissando* per duo *s* habent; item Vaticanus & Basilicanus, sed hi duo cum aspiratione post *t*. FAERNUS. Ut Bembinus, ita codex noster 900 annorum *Pytisando:* quod recipimus: versus certe eo pacto ad Graecorum numeros accedit.

50 *Sic hoc dicens; asperum pater hoc est. aliud lenius*] Dictioni *pater* haec ascripta sunt, *Et hoc ei displicet, quod eum meretrix patrem appellet.* Ceterum ordo horum verborum hic est, *dicens*, scilicet Bacchis, *sic hoc*, subaudi *est*. ut sit, sic

Relévi dolia ómnia, omnis ſérias:
Omnís ſollicitos hábuit: atque haec úna nox.
Quid té futúrum cénſes, quem adſidue éxedent?
Sic mé di amabunt, út me tuarum míſeritumſt,
Menedéme, fortunárum. M. *faciat quód lubet:*
Sumát, conſumat, pérdat, decretúmſt pati,
Dum illúm modo habeam mécum. CH. *ſi certúmſt tibi*
Sic fácere, illud permágni referre árbitror,
Ut né ſcientem ſéntiat te id ſibi dare.
ME. *Quid fáciam?* CH. *quidvis pótius quam quod có-*
gitas:
Per álium quemvis út des: falli té ſinas
Technís per ſervolum: étſi ſubſenſi íd quoque
Illós ibi eſſe, id ágere inter ſe clánculum.

hoc eſt, quod dicere ſolemus, cum quid vel improbamus vel mediocre eſſe oſtendimus. FAERNUS.

Recte haec. Et aliud agebat qui pro *Aliud lenius*, maluit *Illud lenius.* Omnia dolia relinuntur, dum *Aliud* quaerit: at ſi *Illud;* jam habet, quod placet; nec plura dolia ſollicitantur. Ut Syrus Adel. III, 3, 71. *Illud recte:* quod habet nempe, non quod abſens deſiderat. Ceterum pro *Vide* Nonius v. Aſperum *Para* habet. Non accedo. *Vide*, ex tua cella; *Para*, ex taberna pete.

52 *Omnis ſollicitos habui: atque haec una nox*] Ita libri nunc omnes: ſed & verſus & ſententiae ipſius cauſa repone,

Omnis ſollicitos habuit; atque haec una nox.

Bacchis ſcilicet omnes, & me & totam familiam, faſtidio ſuo & elegantia ſollicitos & exercitos habuit. Plautus Mil. IV, 2, 95.

Ita me mea forma habet ſollicitum.

Menaech. IV, 2, 20.

Sicut me hodie nimis ſollicitum cliens quidam habuit.

Nonius: *Habere, facere: Varro: Habeat homines ſollicitos.*

54 *Ita me di amabunt, ut tuarum miſeritum eſt*] Non *ita*, ſed *ſic* eſt in o. l. s. & poſt *ut*, additur *me.* verbum autem *amabunt*, in libro Bembino exponitur pro *ament.* FAERNUS. Sic & noſtri. Guyetus pro *Amabunt* reponit *Amaſſint:* recte quidem; ſi aut codices juberent, aut poſtularet ſermo. Sed Plaut. Poen. I, 3, 30. *Ita me di amabunt.* & IV, 2, 47. *Dieſpiter me ſic amabit.*

58 *Sic facere id permagni referre arbitror*] Pro *id*, *illud* legitur in libro Bembino, Baſilicano, Victoriano, & multis aliis, ut & ratio verſus requirit. FAERNUS. Sic & noſtri.

59 *Ut neſcientem ſentiat te id ſibi dare*] Palmerius, Guyetus, Boeclerus, Vir doctus; recte omnes, *Ut ne ſcientem:* Nimirum vel, ut illi, *Ne ſcientem ſentiat;* vel, ut aeque bene, *Neſcientem cenſeat.* Certe utrumque, & *Neſcientem* & *Sentiat* ſtare una vix poſſunt.

63 *Illos ibi eſſe, & id agere inter ſe clanculum*] Aliquot libri, inter quos Bembinus, Baſilicanus, Victorianus, haec habent ſine conjunctione, quod & elegantiae & verſui ſervit. FAERNUS. Etiam a no-

Syrus cum illo veſtro cónſuſurrant, cónferunt
Conſília ad adulescéntes: et tibi pérdere
Taléntum hoc pacto ſátius eſt, quam illó minam.
Non núnc pecunia ágitur, ſet illud quó modo
Minimó periclo id démus adulescéntulo.
Nam ſi ſémel tuum ánimum ille intelléxerit,
Prius próditurum té tuam vitam, ét prius
Pecúniam omnem, quam ábs te amittas filium: hui,
Quantam éji feneſtram ad néquitiem pateféceris?
Tibi aútem porro ut nón ſit ſuave vívere:
Nam déteriores ómnes ſumus licéntia.

ſtris abeſt *Et;* & tamen in textu Faerni ſubſiſtit. Nos noſtro jure exulatum mittimus.

64 *Syrus cum illo veſtro conſuſurrat*] Omnes fere antiqui libri *conſuſurrant.* quod vero ſequitur, *conferunt conſilia adulescentes,* in Bembino eſt, *ad adulescentes.* ut & verſus expoſcit; & eſt ſenſus, conſilia quae ceperint ſervi, ad adulescentes deferunt. vel *ad,* pro *apud* exponendum, & *conferunt,* pro communicant. vel forte legendum eſt, ut conjicit Lolgius, *conſiliad adulescentes.* ut *d,* interponatur hiatus vitandi cauſa, ſicut in *med erga.* FAERNUS.

Illud Lolgii neſcio cujus *Conſiliad* ad morboniam relegandum eſt. Lege ex Bembino:

Syrus cum illo veſtro conſuſurrant, conferunt
Conſilia ad adulescentis.

Conſuſurrant; nam quod vir doctus mavult *Conſuſurrat,* & veretur, *ne plurale parum Latine dicatur;* feſtinantius, ſat ſcio, hoc ſcripſit: doctior enim eſt, quam ut ſic ſentiat, ſi cogitaverit. Quid enim illud Ovidii,

Ilia cum Lauſo de Numitore ſati?

& plura ejus formae a Grammaticis jam collecta. Vel illud compoſitum *Conſuſurro* ſatis hoc oſtendit, Si enim *Syrus* dividas a ſequentibus; tum dicas, Syrus *ſuſurrat* cum illo veſtro: at ſi junctim accipias *Syrus cum illo veſtro,* hoc eſt, *Syrus & ille veſter,* tum recte dicas *Conſuſurrant.* Porro *Conferunt ad adoleſcentes,* hoc eſt, *Una ferunt, referunt ad adoleſcentes.* Phorm. V, I, I.

Quid agam? quem mi amicum miſera inveniam, quo conſilia haec referam?
Aut unde mi auxilium petam?

Ubi *Quo* perinde eſt ac *Ad quem,* ut *Unde* eſt *A quo.*

69 *Is intellexerit*] O. l. s. *ille intellexerit:* FAERNUS. Noſtri quoque omnes, *Ille.*

70 *Prius proditurum te tuam vitam, & prius pecuniam omnem*] In libro Bembino ſcitiſſime atque appoſitiſſime aſcriptum eſt, *Minor eſt pecunia quam vita; ſed in oratione potiora nobis ſunt, de quibus agitur.* FAERNUS.

72 *Quantam feneſtram ad nequitiem patefeceris?*] *Cui* ſodes patefecerit? deeſt Pronomen caſus dativi. Repono:

Quantam eji feneſtram ad nequitiem patefeceris.

Nec verſui timendum eſt; etſi ejus cauſa correctores olim *Eji* ejecerunt. Nimirum antiqui *Feneſtra,* prioribus duabus brevibus pronuntiarunt, vel contracte *Feſtra.* Feſtus: *Feſtram antiqui dixerunt, quam nos Feneſtram.* Certe Plautus nuſquam

[Quodcumque inciderit in mentem, volet: neque id
Putabit pravom an rectum ſit, quod petet.]
Tu rém perire, et ípſum non poterís pati.
Dare dénegaris: íbit ad illud ílico,
Quo máxume aput te ſé valere ſéntiet,
Abitúrum ſe abs te eſſe ílico minitábitur.
ME. *Vidére verum, atque íta uti res eſt, dícere.*
CH. *Somnum hércle ego hac nocte óculis non vidí meis,*
Dum id quaéro, tibi qui filium reſtítuerem.
ME. *Cedo déxtram: porro te óro idem ut faciás, Chreme.*
CH. *Parátus ſum.* M. *ſcín, quíd nunc facere té vólo?*

non effert ſecunda brevi: Mil. II, 4, 26.

Neque féneſtra niſi clathráta. nam certe égo te hic intus vídi.

Caſin. I, 1, 44.

Quid fácies? Cóncludére in féneſtram fórtiter.

Rud. I, 1, 6.

Inlúſtrióres fécit, féneſtraſque índidit.

Vides *Feneſtra* hic ubique ſecundam corripere. Pone, ex Feſti ſententia, *Feſtra*; & verſus omnes id admittent. Quid dubites, quin & ſic pronuntiaverit Terentius?

76 *Putabit pravum an rectum; quod petet, ſiet*] Omnes fere l. s.

Putabit pravum an rectum ſit, quod petet.

aliqui, *an rectum ſiet.* quod tamen non adjuvat verſum. in uno tantum libro eſt, *pravumne an rectum.* quo quidem modo ſtat optime ſenarius. aliter oportebit abſtinere ab eliſione poſterioris ſyllabae in *pravum.* FAERNUS.

In his duobus verſibus magna variarum lectionum eſt ſeges; ut in nothis & ſubdititiis ſolet evenire. Veteres plerique noſtri:

Quod cuique cumque inciderit in mentem volet;
Neque id putavit, pravum an rectum ſit petet.

Alii *Quod cuicumque;* alii *Sit quod petet.* Tolle totum hoc panni vulgaris adſumentum. Ex notula aliqua olim in textum irrepſit ſententiola generalis. Nam illud *Cuique* ſatis declarat ad ſolum Cliniam, ut oportuit, hoc non pertinere. Poſtea pro captu ſuo ſinguli in verſus redigere laborarunt. Miror equidem Guyetum, qui tot bonos verſus ejecerit, hos inſulſos tam patienter tuliſſe: ſed miſeror Virum eruditum, qui id multis verbis agit, ut ex malis pejores faciat.

78 *Dare denegabis*] Multi l. s. inter quos Bembinus & alii antiqui, *denegaris.* FAERNUS. Noſtri fere omnes, *Denegaris.*

80 *Minabitur*] Noſtri omnes *Minitabitur;* melius verſui conſulentes.

81 *Videre verum*] Liber Bembinus, *vera,* & expoſitionem habet aſcriptam, *Vera, utilia: Saluſtius.* Verba Saluſtii antiquitate detrita ſunt. FAERNUS. Noſtri omnes *Verum:* quod placet: neque mutavit Faernus.

84 *Cedo dexteram: porro te idem oro ut facias Chreme*] Liber Bembinus, *dextram.* ita ſtat verſus, ſi tamen in *te idem* non fiat eliſio. FAERNUS. Noſtri omnes meliore ordine, *Porro te oro idem ut.*

85 *Scin quid nunc te facere volo?*] Varie collocantur haec verba, ſed haec mihi collocatio omnium, quas inveni, commodiſſima videtur ob

CH. *Dic.* M. *quód sensisti illós me incipere fállere,*
Id út maturent fácere: cupio illí dare,
Quod vólt; cupio ipsum jám videre. CH. *operám dabo.*
Paulum hóc negoti mi óbstat: Simus ét Crito
Vicini nostri hic ámbigunt de finibus:
Me cépere arbitrum: íbo ac dicam ut díxeram
Operám daturum me, hódie non posse iis dare.
Contínuo hic adsum. M. *ita quaéso. di vostrám fidem!*
Ita cónparatam esse hóminum naturam ómnium,

numerum, *Scin quid nunc facere te volo?* ita plerique libri scripti habent, & in his aliquot ex antiquis, ut Basilicanus. FAERNUS. Omnes quidem nostri, *Scin quid nunc facere te volo?*

88 *Operam dabo*] Tres qui sequebantur versus, ad finem hujus scaenae apposui: & eo loco mutationis ratio reddetur.

89 *Paulum negoti mi obstat*] Lege ex nostris omnibus & Edd. vett. *Paulum hoc negoti.* Vides, ut commode versus conjungantur, tribus illis hinc amotis. *Operam dabo: Paulum* modo *hoc negoti mi obstat.* Recte *Hoc;* quia statim narrat, quod sit.

93 *Continuo hic adero. Ita quaeso. di vestram fidem.* Prorsus illud *Adero ita*, pes proceleusmaticus, Nostro insolens est: praesertim ut inter duos colloquentes dividatur. Quo minus hic toleretur, facilitas emendationis facit. Lege enim, *Continuo hic adsum:* ut alibi *Post continuo huc exeo.*

94 *Itan comparatam esse hominum naturam omnium*] Aliqui l. s. inter quos Bembinus, non *itan*, sed *ita* habent. Sed Bembinus eo amplius, quod *comparatum* habet; ex quo tamen postea effectum est *comparatam*, *a* littera superscripta, & *naturam* quidem habuit, sed *m*, deinde deleto, remansit *natura.* quod si recipiatur simul cum voce *comparatum*, erit ordo: Ita comparatum esse natura omnium hominum: ut natura, sit ablativus casus. quae quidem locutio bonis auctoribus usurpata est. Columella libro XII. *Maritale conjugium sic comparatum esse natura.* Livius libro tertio ab urbe condita: *Natura hoc ità comparatum est, ut qui apud multitudinem sua causa loquitur, gratior eo sit, cujus mens nihil praeter publicum commodum videt.* Quod tamen, diligentius totum animadversum, non placet. FAERNUS. Nostri, ut editum.

95 *Aliena melius ut videant & judicent*] Ex o. l. s. ita collocamus haec verba, *aliena ut melius.* & praeterea ex Bembino legimus *dijudicent.* quo quidem modo stat optime versus. FAERNUS. Versu sequente, pro *In re nostra* lege *Re in nostra.*

98 *Hic mihi quanto nunc*] O. l. s. *nunc quanto.* FAERNUS. Sic & nostri universi *Nunc quanto,* meliore accentu; haesit tamen in textu Faerni *Quanto nunc.*

99 *Dissolvi me ocius, operam ut tibi darem*] Tres antiquissimi libri, & aliqui alii, pro *ocius* habent *otiosus.* qua lectione & versus stat, & sensus est optimus. distinguendum autem est post *me.* FAERNUS.

Dissolvi me, otiosus operam ut tibi darem.

Quattuor modo ex tot nostris *Otiosus;* ceteri perperam *Ocius.* Sed hic alia res agenda est, non otiose. Nota illud, *Operam ut tibi darem;* ergo Menedemus adhuc in scaena

Aliéna ut melius videant et dijúdicent,
Quam súa? an eo ſit, quia re in noſtra aut gaúdio
Sumus praépediti nímio aut aegritúdine?
Hic míhi nunc quanto plús ſapit, quam egomét mihi?
CH. *Diſſólui me, otióſus operam ut tibi darem.*
Syrus éſt prehendendus átque adhortandús mihi.
A mé neſcio quis éxit: concede hínc domum,
Ne nós inter nos cónſentire ſéntiant.

reſtitit. Cur autem reſtitit, qui (ut ante nos ordo inveteraverat) *Domum hinc concedere juſſus erat;* priuſquam Chremes ad Simum & Critonem abierat? Hoc primum. Deinde illud vide; quomodo ſibi conſtet Chremes, qui primo jubet Menedemum *Domum concedere:* deinde ſui oblitus, manere eum & exſpectare jubet dum redeat ipſe: id enim ſibi vult, *Continuo hic adero. Ita quaeſo.* Porro & aliud vide, *A me,* inquit Chremes, *neſcio quis exit:* is erat Syrus, qui tum forem aperiebat. Cur ergo mutus in ſcaena ſtat Syrus; toto illo tempore quo Chremes abiens redienſque aberat? Denique, cum Chremes hic dicat, *Operam ut tibi darem:* cur Menedemus ſtatim abit, injuſſus a Chremete, a ſe nihil cauſae dicens? Haec non ſunt moris Terentiani: quod & ſenſit vir egregius Boeclerus; qui idcirco correctum voluit:

Diſſolvi me, otioſus operam ut huic darem.

ut hoc dicatur, jam egreſſo e ſcaena Menedemo. Non male; ſed tamen uni tantum vitio, non omnibus medetur; & nos opinor felicius, retractis huc tribus verſibus, qui tam commode hic ſedem capiunt, quam illic habuerunt incommodiſſime:

Diſſolvi me, otioſus operam ut tibi darem:
Syrus eſt prehendendus atque adhortandus mihi,
A me neſcio quis exit: concede hinc domum,
Ne nos inter nos congruere ſentiant.

Nota illud, *A me neſcio quis exit.* Ubicumque hoc aut ſimile occurrit, Scaena ſtatim finitur. Sic III, 2. *Quiſnam a nobis egreditur foras?* III, 3. *Quid eſt quod tam a nobis graviter crepuerunt fores?* Et ſic ubique.

102 *Ne nos inter nos congruere ſentiant*] Niſi *congruere* penultimam producat, ut quod forte ſit ſecundae declinationis, deducaturque a *congrueo congrues*, non ſtat verſus, & neceſſe eſt aliquid deeſſe. FAERNUS.

Apage illud *Congrueo.* Quidam ſic verſui opitulatum eunt,

Ne illi nos inter nos congruere ſentiant.

Vir eruditus hoc modo,

Ne noſmet inter nos congruere ſentiant.

Ego vero non magis de verſu, quam de ſententia ſollicitus ſum. Quid enim mali, metus, ſuſpicionis eſſet, ſi ſenſiſſent duos ſenes vicinos inter ſe congruere, hoc eſt, concorditer vivere? Plaut. Curc. II, 2, 14.

Item alios deos facturos ſcilicet.
Sane illi inter ſe congruunt concorditer.

Dederat, opinor, auctor,

Ne nos inter nos conſentire ſentiant.

Ubi *Sentire* a ſequenti abſorptum; & a *Conſentiant* poſtea factum *Congruere ſentiant. Conſentire*, ex

Actus III. Scaena II.

Syrus. Chremes.

sy. *HAC illac circumcúrſa: inveniendum és tamen,*
Argéntum; intendenda in ſenem eſt fallácia.
ch. *Num mé fefellit hóſce id ſtruere? vídelicet*
Ille Cliniaï ſérvos tardiúſculuſt,
Idcírco huic noſtro tráditaſt província.
sy. *Quis hic lóquitur? perii. númnam haec audivít?* ch. *Syre.*
sy. *hem.*
ch. *Quid tu íſtic?* sy. *recte. equidém te demirór, Chreme,*
Tam máne, qui heri tántum biberis. ch. *nil nimis.*
sy. *Nil, nárras? viſa véroſt, quod dici ſolet,*
Aquilaé ſenectus. ch. *heia.* sy. *mulier cómmoda et*
Facéta haec meretrix. ch. *ſáne idem viſa éſt mihi.*
sy. *Et quidem hércle forma lúculenta.* ch. *ſic ſatis.*

conſenſu & compacto agere & dicere. Plautus Pſeud. I, 5, 125.

Quid ſi hice inter ſe conſenſerunt, Callipho,
Aut de conpacto faciunt conſutis dolis.

Caſin. Prol. v. 59.

Propterea ea una conſentit cum filio.

1 *Hac illac circumcurſa: inveniundum eſt tamen Argentum: intendenda in ſenem eſt fallacia*]. *Circumcurſa* quorſum hic? Se ipſum, inquiunt, Syrus alloquitur. Eſto: ſed profecto non circumcurſando, ſed ſedendo, ſtando, cogitando, quaerendum erat argentum. Deinde quid eſt *Tamen?* an pro *Tandem*, ut olim Goveanus? an legendum *Enim*, cum Guyeto? Haeret ſane ſententia, neque eſt coloris ſani & Terentiani. Repone,

Hac illac circumcurſa: inveniundum es tamen,
Argentum.

Argentum ipſum Syrus compellat, vernili facetia. Quacumque aufugias, *O argentum; tamen inveniendum es.* Emendationis hujus ſponſorem & praedem tibi ſiſtam Syrum ipſum IV, 2, 1.

Retraham hercle opinor ad me idem illud fugitivum argentum tamen.

Argentum *Fugitivum*, illud ſcilicet ipſum, quod *Circumcurſat*: & nota *Tamen* eodem modo quo hic poni.

4 *Eſt ille Cliniae ſervus tardiuſculus*] Omnes quotquot ſunt l. s. verbum *eſt*, habent poſt *tardiuſculus*. nos tamen ſcribimus *tardiuſculuſt*, ut verſus ſtet, diphthougo in verbo *Cliniae* diſſoluta, & ex *ille* uno *l* eliſo. FAERNUS. Recte hoc: & ſic omnes noſtri. *Cliniaï* dividit diphthongum, ut alibi *Hoſpitaï, Phaedriaï.*

7 sy. *Recte equidem te demiror Chreme*] Aliter habetur in libro Bembino, *recte equidem, ſed te miror Chreme*: ut non poſt *recte*, ſed poſt *equidem* diſtinguatur; quae lectio non dubito quin vera ſit. FAERNUS.

Quid tu iſtic? Recte equidem: ſed te miror, Chreme. Sic Faernus ex Bembino dedit: Noſtri omnes, *Recte quidem te demiror, Chreme:* ni-

SY. *Ita nón ut olim, sét uti nunc, sané bona:*
Miniméque miror, Clínia hanc si déperit:
Set habét patrem quendam ávidum, miserum, atque áridum,
Vicínum hunc: nostin? át quasi is non divítiis
Abúndet, gnatus eius profugit ínopia.
Scis ésse factum ut díco? CH. *quid ego ni sciam?*
Hominém pistrino dígnum. SY. *quem?* CH. *istunc sérvolum*
Dico ádulescentis. SY. *Sýre, tibi tímui male.*
CH. *Qui pássus est id fieri.* SY. *quid facerét?* CH. *rogas?*
Aliquíd reperiret, fíngeret fallácias,
Unde ésset adulescénti, amicae quód daret,
Atque húnc difficilem invítum servarét senem.
SY. *Garrís.* CH. *haec facta ab íllo oportebát, Syre.*
SY. *Eho quaéso laudas, quí eros fallunt?* CH. *ín loco*
Ego véro laudo. SY. *récte sane.* CH. *quippe qui*

si quod duo ex veterrimis *Equidem.* Lege, & distingue:

Quid tu istic? Recte. equidem te demiror, Chreme, Tam mane.

Quid tu istic agis? *Recte*, hoc est, *Nihil.* Eun. II, 3, 50: *Rogo numquid velit. Recte, inquit. abeo.* Ubi Donatus: *Recte pro eo quod est Nihil, & moraliter τῷ ἀστλιχισμῷ.* Lege, *ἀστεϊσμῷ.* Hec. III, 2, 20.

Quid tu igitur lacrimas? aut quid es tam tristis? Recte, mater.

ubi iterum Donatus: *Recte, dicimus; cum sine injuria interrogantis aliquid reticemus.* Nihil potest dici melius.

11 CHR. *Sane idem visa est mihi.* SY. *& quidem hercle forma luculenta*] In libro Bembino pro *mihi*, legitur *tibi*: sed personae, aliter ibi notatae, id quadrare faciunt, quod alioqui videtur absurdum. CHR. *sane.* SY. *idem visa est tibi. & quidem hercle*, &c. FAERNUS.

Faernus dedit *Tibi:* sed omnes nostri *Mihi*, sensu sanissimo & planissimo. Nos non colemus Bembinum tam superstitiose.

13 *Ita non ut olim*] Palpatur seni, temporis acti laudatori, quasi illo juvene formosiores essent homines, quam nunc sunt.

18 *Scin esse factum ut dico?*] Liber Bembinus, Basilicanus, & Victorianus, & aliqui alii *scis*, alii *scisne.* FAERNUS.

Nostri quoque meliores & plures, *Scis.* Sed vide versum integrum: *Scis esse factum; ut dico? Quid ego nesciam?* Quorsum illud *Nesciam?* quale responsum? nec sententia nec sermo sanus est. Lege certissime, ut olim Palmerius, nemine adhuc auscultante, *Quid ego ni sciam?* Hoc est: *Quidni ego sciam?* Noster Adel. IV, 5, 28. *Quid illam ni abducat?* Plaut. Mil. IV, 3, 27. *Quid ego ni ita censeam?* Pseud. II, 2, 57. *Quid ego ni teneam?*

19 *Istum servulum*] Liber Bembinus *istunc servolum.* FAERNUS.

Aliquot etiam nostri *Istunc.* Melius, quia vitatur homoeoteleuton.

27 *Quippe quia*] In libris antiquis est *quippe qui;* & huic dictioni haec ascripta sunt in Bembino: *Parelcon: abundat qui.* nos vero eam dictionem etiam alibi inveni-

Magnárum ſaepe id rémedium aegritúdinum eſt:
Huic jám manſiſſet únicus gnatús domi.
SY. *Jocón an ſerio ílle haec dicat néſcio;*
Niſi míhi quidem addit ánimum, quo lubeát magis.
CH. *Et núnc quid exſpectát, Syre? an dum hinc dénuo*
Abigát, cum tolerare íllius ſumptus nón queat?
Nonne ád ſenem aliquam fábricam fingit? SY. *ſtólidus eſt.*
CH. *At te ádjutare opórtet aduleſcéntuli*
Cauſá. SY. *facile equidem fácere poſſum, ſi jubes:*
Etenim quo pacto id fieri ſoleat, cálleo.
CH. *Tanto hércle melior.* SY. *nón eſt mentirí meum.*
CH. *Fac érgo.* SY. *at heus tu, fácitodum eadem haec mémineris,*
Siquid hujus ſimile fórte aliquando evénerit,
Ut ſúnt humana, túus ut faciat filius.
CH. *Non úſus veniet, ſpéro.* SY. *ſpero hercle égo quoque:*
Neque eó nunc dico, quó quicquam illum ſénſerim:
Set ſi quid, nequid; quaé ſit ejus aetás, vides:
Et ne égo te, ſi uſus véniat, magnificé, Chreme,

mus, idem ſignificantem quod *quippe.* Plautus in Aularia: (II, 5, 22.)

Horum tibi iſtic nihil eveniet, quippe qui
Ubi quod ſurripias nihil eſt. FAERNUS.

Meliores noſtri item *Quippe qui.*

28 *Magnarum ſaepe remedium aegritudinum eſt*] O. l. s. *id remedium.* FAERNUS.

29 *Jam huic manſiſſet*] Non conſtat verſus, niſi aut *Jam,* aut *Huic* in diſyllabon diſſolvas: quorum neutrum placet. Repono:

Huic jam manſiſſet unicus gnatus domi.

Andr. IV, 4, 47.

Hanc jam oportet.

30 *Illaec dicat*] Lege cum duobus noſtris, *Ille haec dicat.*

32 *At nunc quid exſpectat?*] Liber Bembinus, & alii antiqui habent *& nunc*: quod magis conſequens videtur. FAERNUS. Noſtri quoque omnes *Et nunc.*

33 *An dum hinc denuo Abeat, cum tolerare hujus ſumptus non queat*] *Hujus*, inquiunt, Cliniae amicae, Bacchidis. Ita quidem neceſſe eſt, ſi retinetur haec lectio. Sed codices noſtri univerſi *Illius*, non *Hujus.* Latet altius vitium. Repone:

Et nunc quid exſpectat, Syre? an dum hinc denuo
Abigat, cum tolerare illius ſumptus non queat?

An Dromo exſpectat & ceſſat, dum Herus denuo filium hinc abigat? Nam ſic de ſe ipſo Menedemus I, 1, 82.

Eum hinc ejeci miſerum injuſtitia mea.

& Chremes id redarguit, III, 1, 37. *Filium proterruiſti hinc.* Atqui id ipſum eſt *Abigere.* Adel. III, 4, 38. *Abigam hunc rus.*

Tractáre possim. CH. *de istoc, cum usus vénerit,*
Vidébimus quod ópus sit: nunc istúc age.
SY. *Numquám commodius úmquam erum audiví loqui,*
Nec cúm malefacere créderem mi-inpúnius
Licére. quisnam a nóbis egreditúr foras?

Actus III. Scaena III.

Chremes. Clitipho. Syrus.

CH. *QUI'D istuc quaeso? quí istic mos est, Clitipho? itane fieri oportet?*
CL. *Quíd ego feci?* CH. *vídin ego te módo manum in sinum huíc meretrici*
'Inserere? SY. *acta haec rés est. perii.* CL. *méne?* CH. *hisce oculis, né nega.*
Facis ádeo indigne injúriam illi, quí non abstineás manum:
Nam istaéc quidem contumélia est:
Hóminem amicum récipere ad te, atque éjus amicam súbigitare.

43 *Neque eo nunc dico quod quicquam illum senserim*] Liber Bembinus, *quo quicquam.* FAERNUS. Nostri omnes mendose *Quod.*

47 *Videbimus quid opus sit*] Meliores nostri melius, *Quod opus sit.*

49 *Malefacerem*] Sic dedit Faernus; sic habent Codices nostri. Sed certa est Mureti emendatio, *Malefacere.* Ceterum, ubi Chremes dixisset, *Istuc age*, continuo domum ibat: Tres sequentes versus per se Scaenam constituunt. Nam dum Syrus solus secum eos pronuntiat, Chremes interim filium cum Bacchide deprehendit, & iratus in scaenam redit, filio quoque evocato.

1 CH. *Quid istuc quaeso?*] Duo primi versus hujus scaenae sunt trochaici tetrametri acatalectici; item sextus, septimus, octavus, undecimus, tertius decimus, decimus nonus, & vigesimus primus. quintus vero dimeter iambicus, eliso ex *quidem m*, quamvis sequente consonante. ceteri his intermixti, trochaici catalectici, sequentes vero, partim iambici octonarii, & unus dimeter: partim trochaici catalectici, ut quidem hi omnes versus in libro Bembino & aliis ordinati sunt, nam hucusque in impressis aliter habent. FAERNUS.

3 *Manum in sinum huic meretrici inserere?*] Liber Bembinus *ingerere*, quod mihi aeque placet. FAERNUS.

Omnes nostri *Inserere*, quae vera lectio est. Certa fides a Nasone est; qui *Inseruisse manum* habet, versu ipso non patiente, ut *Ingessisse* substituas: Amor, II, 15.

Et laevam tunicis inseruisse manum.

6 *Subagitare*] Sic dedit Faernus: sed veterrimi quique nostri *Subigitare;* ut & codices Plautini habent. *Subigitare*, nihil hic amplius est, quam lascivius contrectare.

Vél heri in vino quám inmodeſtus fuíſti? SY. *factum.* CH. *quám moleſtus!*
'Ut equidem, ita me dí ament, metui, quíd futurum dénique eſſet!
Nóvi ego amantis: ánimum advertunt gráviter, quae non cénſeas.
CL. *'At fides mi aput húnc eſt, nil me iſtius facturúm, pater.*
CH. *'Eſto: at certe ut hinc concedas áliquo ab ore eorum áliquantiſper.*
Múlta fert libído: ea prohibet fácere tua praeſéntia.
Dé me ego facio cónjecturam. némoſt meorum amícorum hodie,
Apút quem expromere ómnia mea occúlta, Clitipho, aúdeam,

7 *Vel heri in convivio*] Omnes fere l. s. inter quos Bembinus, non *in convivio* habent, ſed *in vino.* in quo etiam libro verſus finit, non in *factum*; ſed in *quam moleſtus*; hoc modo: *Vel heri in vino quam immodeſtus fuiſti?* SY. *factum.* CH. *quam moleſtus?* FAERNUS. Noſtri univerſi *In vino.*

8 *Ut equidem, ita me di ament, metui*] Guyetus hic corrigit, *Ut metuerim*, hoc eſt, *Adeo ut metuerim*: atque hoc arripuit & tranſtulit vir eruditus. Magno conatu nihil agitur. *Ut* hic inceptivum eſt, ut paſſim.

Ut praeter ſpem evenit!
O fortuna, ut numquam perpetuo es bona!

Plaut. Epid. I, 1, 54.

Di immortales, ut ego interii baſilice!

9 *Novi ego amantium animos*] O. l. s. *animum.* ita procedit optime trochaicus. FAERNUS.

Omnes noſtri *Animum.* Hoc recte: ſed aliud reſtat:

Novi ego amantium animum, advertunt graviter quae non cenſeas.

Novi animum, recte ſane: ut Adel. II, 2, 15.

Age novi tuum animum.

Et Plaut. Mil. III, 1, 44.

Nam niſi qui ipſe amavit, aegre amantis ingenium inſpicit.

Sed ambigui vitium hic turbat; cum enim *Animum advertere* paſſim apud Hunc & Plautum dicatur, *Advertere* per ſe eo ſenſu nuſquam; ſi diſtinguas poſt *Animum*, plane contra morem egeris. Nimirum certa eſt Palmerii emendatio:

Novi ego amantis: animum advertunt.

Amantis, terminatione priſca, hoc eſt, *Amantes.* Quod cum Magiſtri *Amantis* gen. ſing. acciperent, neceſſe erat ut ſupponerent *Amantium.* *Novi amantes*, novi quales, quali animo ſint. Sic And. IV, 4, 33. *Ne illa* illum *haut novit.* V, 4, 11. *Si, Simo*, hunc *noris ſatis.* Alibi, *Novi ego* noſtros.

10. *At mihi fides*] Lege cum uno ex Regiis, ut Trochaicus ſit aeque ac ceteri,

At fides mi apud hunc eſt.

11 *Eſto: at certe concedas aliquo ab eorum ore aliquantiſper*] Liber Bembinus & alii antiqui, ita collocant, *ab ore eorum.* Ceterum Victorianus & Decurtatus habent *concedas hinc*, qua particula addita melius verſus procedit, qui eſt trochaicus acatalecticus. FAERNUS.

Eſto: at certe cóncedás hinc aliquo ab ore eorum aliquantiſper.

Aput álium prohibet dígnitas; aput álium ipſius facti pudet;
Ne inéptus, ne protérvos videar: quód illum facere crédito.
Set nóſtrum eſt intellégere; atque utcumque, úbicumque opus eſt, óbſequi.
SY. *Quíd iſtic narrat?* CL. *périi.* SY. *Clitipho, haéc ego praecipió tibi?*
Hóminis frugi & témperantis fúnctu's offíciúm. CL. *tace ſodes.*
SY. *Récte ſane.* CH. *Sýre, pudet me.* SY. *crédo: neque id injúria: quin*
Míhi moleſtumſt. CL. *pérgin?* SY. *hercle vérum dico, quód videtur.*

Sic dedit Faernus, *Cóncedás* duplici accentu, non ſatis venuſte. *Hinc* nulli ex noſtris: ſed tres veterrimi, *Certe ut concedas.* Repone:

Eſto: at certe ut hinc concedas aliquo.

Ut, ea forma & ſenſu, paſſim.

12 *Ea prohibet facere*] Liber Bembinus *facere prohibet.* FAERNUS. Ex Bembino ſolo Faernus dedit *Facere prohibet;* cum & ceteri ejus & noſtri univerſi habeant, *Prohibet facere;* numeris melioribus, & minore licentia.

13 *Ego de me facio conjecturam*] Vir eruditus Iambicum Tetrametrum Hypercatalecticum hic ſtatuit, quales tres vel quattuor alios exiſtimat. Et ſic ſane eſt, ſi recepta lectio admittatur. Sed cum nullus ejuſmodi extet; nec Muſicae rationes id patiantur, pro erratis paucos iſtos habebimus & levi opera corrigemus. Hic repono,

De me ego facio conjecturam.

Poteris etiam; *'Ego ex me fácio:* ut ſupra II, 3, 25. Adel. V, 3, 36. Sed Plautus etiam *De me conjecturam.* Caſ. II, 3, 8. Ciſt. II, 1, 2.

15 *Ipſius facti piget*] In libro Bembino, & aliquot aliis antiquis, *pudet.* quod magis videtur convenire. FAERNUS. Noſtri omnes *Piget*, uno Regio excepto.

17 *Set noſtrum eſt intellegere; utcúmque atque úbicumque opus ſit obſequi*] Sic codices omnes: ſed hiat & ſine caemento eſt ſententia. Quanto venuſtius eſt, quod a me jam habebis:

Set noſtrum eſt intellegere. atque útcumque úbicumque opus eſt obſequi.

Nota modo iſtam accentus venerem, *'Utcumque úbicumque;* quae in recepta lectione nulla eſt. *Ut* ad modum & rationem ſpectat, *Ubi* ad tempus & locum. Andr. IV, 3, 21.

Ut ſubſervias Orationi, utcumque opuſt, verbis vide.

Eſt autem reponimus pro *Sit.* Plaut. Ep. I, 1, 47. *Utcumque in alto ventus eſt.* Et Poen. III, 5, 9.

Utcumque eſt ventus, exin velum vertitur.

21 *Quin mihi moleſtum'ſt.* CLIT. *pergin hercle*] In libro Bembino eſt pro *pergin*, *perdis.* ego *pergis* lego affirmative; quod cum *hercle* magis congruit. ut & in Phormione: [V, 6, 9]

Pergis hercle. numquam tu odio tuo me vinces.

FAERNUS.

Noſtri omnes *Pergin?* & recte, modo *Hercle* Syro tribuas hoc modo:

CL. *Nónne accedam ad íllos?* CH. *eho quaeso úna accedundi via est?*
SY. *'Actumst: hic prius se índicarit quám ego argentum effécero.*
Chremé, vin tu homini stúlto mi auscultáre? CH. *quid faciám?* SY. *jube hunc*
Abíre hinc aliquo. CL. *quó ego hinc abeam?* SY. *quó lubet: da illís locum:*
Abi deámbulatum. CL. *deámbulatum, quó?* SY. *vah, quasi desit locus.*
Abi sáne istac, istórsum, quovis. CH. *récte dicit, cénseo.*
CL. *Di te éradicent, qui ístinc me extrudás, Syre.*
SY. *At tú tibi istas pósthac comprimitó manus.*
Cénsen vero? quíd illum porro crédis facturúm, Chreme?

Neque id injuria: quin
Mihi molestumst. Pergin? Hercle verum dico quod videtur.

Quin praecedenti versui appono: quod posteriori dedit Faernus.

22 *Nonne accedam ad illos?*] Libri aliquot, inter quos Bembinus, *non accedam.* FAERNUS. Nostri omnes *Nonne:* quod placet.

23 *Actum est; hic prius se indicarit quam ego argentum effero. Chreme*] Liber Bembinus pro *effero* habet *effecero.* quod quanto melius sit, neminem arbitror non videre, nam *effero* nullo modo quadrat, cum nec dum argentum esset in promptu, ut posset efferri. *effecero* autem exponendum, confectum reddidero. praeterea idem liber Bembinus & aliquot alii ita digerunt hos versus:

Actum'st: hic prius se indicarit, quam ego argentum effecero.
Chreme vin tu homini stulto mihi auscultare? CH. *quid faciam?* SY. *jube hunc.*

Sed in *quam ego*, non fiet elisio: & in *Chreme*, posterior syllaba corripietur. *mihi* vero, monosyllabum erit. FAERNUS.

Nostri omnes mendose, *Effero.* Recte Faernus: nisi quod *Chreme* posteriorem corripere putet: immo producit, & iambicus est, ut sequentes.

28 *Qui me istinc extrudis*] Ex ratione versus, & fide libri Bembini, & aliquot aliorum, lego *hinc extrudis.* versus est trochaicus tetrameter acatalecticus: at qui sequitur, & ipse trochaicus dimeter catalecticus. FAERNUS.

Di te eradicent, Syre, qui me hinc extrudis. at tu pol tibi istas
Posthac comprimito manus.

Sic versus constituit: sed prior hypermeter est, qualis nullus extat, nisi mendosus; ut dixi ad versum hic 13. Illud *Pol* nescio unde venerit. Nec ex nostris ullus, nec vett. Edd. id agnoscunt: & universi habent *Istinc*, non *Hinc.* Repone:

Di te eradicent, qui istinc me extrudas, Syre.
At tu tibi istas posthac comprimito manus.

Extrudas cum in veterrimo nostro est, tum in egregio illo Palatino G. Fabricii.

31 *Quantum di dant tibi opis*] Melior videtur compositio, quae est in libro Bembino, & aliis antiquis,

Nisi eum, quantum tibi opis di dant, sérvas, castigás, mones.
CH. *'Ego istuc curabo.* SY. *átqui nunc, ere, hic tibi adservándus est.*
CH. *Fiet.* SY. *si sapiás: nam mihi jam minus minusque obtémperat.*
CH. *Quid tu? ecquid de illó, quod dudum técum egi, egisti, Syre?*
Aút est tibi, quod pláceat, an nondum étiam? SY. *de fallácia*
Dicis? est: invéni nuper quándam. CH. *frugi es. cédo quid est?*
SY. *Dicam: verum, ut áliud ex alio incidit.* CH. *quidnám, Syre?*
SY. *Péssuma haec est méretrix.* CH. *ita vidétur.* SY. *immo si scias.*

quantum tibi opis di dant. FAERNUS.

Nostri omnes, *Tibi opis*; sed iidem *Dent* non *Dant.* Plaut. Cist. V, 2, 1. *Nisi quid mihi opis di dant, disperii.*

36 *De fallacia dicis? hem inveni nuper quandam*] In nullo l. s. invenio dictionem *hem*, quae & alioqui hic inepta est, & nullum sensum habet. aliqui loco ejus nihil prorsus habent: aliqui has duas voces *inventa est*, quod stare non potest: in Bembino & aliis antiquis legitur *est.* quod cum hic nullo modo cohaereat, sine dubio corruptum putamus: & pro *est*, legendum *st*, quae nota est indicentis silentium. quasi nolit Syrus fallaciam ab se inventam enuntiari foras, ne qua forte ad Menedemum permanet. FAERNUS.

Tres hos versus sic dedit Faernus:

Quid tu? ecquid de illo quod dudum tecum egi, egisti, Syre? aut
Repperisti tibi quod placeat, an nondum etiam? De fallacia
Dicis? st. inveni nuper quandam. Frugi es: cedo quid est.

Ubi versus medius toto pede excurrit. Si a *Risti* incipis, bene se habent numeri. In ultimo versu *St*, quod Faernus ex conjectura posuit, prorsus ineptum est. Quorsum enim silentio opus, cum soli in scaena sint? Meliores quique codices habent, *Est*; quo indicio, & istum & priorem quoque versum certo restitui:

Quid tu? ecquid de illo quod dudum tecum egi, egisti, Syre?
Aut est tibi, quod placeat, an nondum etiam? De fallacia
Dicis? est. inveni nuper.

Est tibi? hoc est, *Habes?* cui respondet Syrus *Est*, id est, *Habeo.* Vides vero jam, unde venerit illud *Repperisti*, quod cum primo interpretatio fuerit τοῦ *Est*; postea in textum se insinuavit, & alterum inde expulit. And. IV, 4, 50.

Novi omnem rem. est Simo intus? Est. *Ne me attigas.*

Adel. IV, 2, 3.

Cliens, amicus, hospes nemo est vobis? Sunt, *quid postea?*

Heaut. V, 4, 6.

Ne in animum inducas tuum
Alienum esse te. Sum.

Ib. *Cedo quid id est?*] Liber Bembinus & nonnulli alii non habent

Váh, vide quod incéptet facinus. Fuit quaedam anus Corinthia
Hic; huic drachumárum argenti haec mille dederat mútuum.
CH. *Quid tum?* SY. *ea mortuást: reliquit filiam adulescéntulam.*
'Ea relicta huic árraboni est pro íllo argento. CH. *intéllego.*
SY. *Hánc secum huc addúxit, eam quae est núnc apud uxorém tuam.*

particulam *id:* sed utroque modo stat versus. FAERNUS. Unus tantum ex optumis nostris, *Quid est?*

39 *Immo si scias. Vah, vide quod inceptet facinus*] Sic ex suis Faernus: sed nihil adnotat. Edd. vett. & plerique nostri *Hoc vide.* Petrensis tamen *Vah vide*, ut Faernus. Atque id placet. Plerique nostri *Inceptet*, non *Inceptat.* Utrumvis probe.

40 *Hic: huic drachmarum haec argenti mille dederat mutuum*] Sic Faernus: sed nostri universi cum Edd. vett. *Argenti haec.* Nimirum ab auctore venit antiquae illud monetae:

Hic: huic dráchumarum argenti haec mille dederat mutuum.

Plaut. Trin. II, 4, 23.

Trapezitae mille drachumarum Olympicum.

43 *Ea quae est nunc ad uxorem tuam*] Libri Bembinus, Victorianus & Decurtatus, *apud uxorem.* Basilicanus & alii *ad*, quod magis placet. FAERNUS. Plures ex nostris *Ad:* sed placet *Apud.* Et deinde pro *Ea quae est*, repone, *Eam quae est.*

44 CH. *Quid tum?* SY. *Clinia orat sibi uti nunc det illam: illi tamen Post daturum mille numum poscit*] Qui praecedentia bene considerarit, id est, *pessima haec est meretrix: & vide quod inceptet facinus;* cum postea viderit eam nihil moliri, nihil omnino agere, neque mali, neque boni, nimirum existimabit locum esse corruptum; quem nos ex auctoritate librorum antiquissimorum, Vaticani & Bembini, ita emendamus, ut pro *Clinia Cliniam*, pro *daturum daturam*, legamus: quod posterius etiam in libro Victoriano est, & eo amplius ex Vaticano & Basilicano & nonnullis aliis, pro *uti nunc*, *uti id nunc.* itaque distinguemus:

CH. *Quid tum?* SY. *Cliniam orat, sibi uti id nunc det: illam illi tamen*
Post daturam mille numum poscit.

ut sit sensus: haec meretrix Cliniam orat, ut sibi nunc det id argentum, quod ipsa mutuum dederat anui illi Corinthiae: illam enim puellam, quae relicta est arraboni, post daturam illi, id est Cliniae, mille numum. Quid vero hic significet verbum *poscit*, non sane ex grammaticis liquet. ratio tamen sensusque cogit, id intellegi, pro *pollicetur*, aut *offert.* FAERNUS. Hos versus sic dedit Faernus:

Quid tum? SY. *Cliniam orat, sibi uti id nunc det: illam illi tamen*
Post daturam mille numum poscit. CH. *Et poscit quidem?* SY. *Hui,*
Dubium id est? CH. *Ego sic putavi. quid nunc facere cogitas?*

Et profecto primus ille sententiam subodoratus est; verba praestare non ausus. Sensus postulat, ut *Poscit* sit *Pollicetur* aut *Offert*, vel simile quid: usus & sermonis ratio non id concedit. Ego vero cum omnes hujus fallaciae, technae, fabricae partes considerarem & inter se conferrem; statim & recta via in ve-

CH. *Quíd tum?* SY. *Cliniam órat, sibi ut id núnc det: illa illí tamen*
Póst datum iri mílle numum praés sit. CH. *et praes sit quidem?* SY. *hui,*
Dúbium id est? ego sic putavi. CH. *quíd nunc facere cógitas?*
SY. *'Egone? ad Menedemum íbo: dicam hanc ésse captam ex Cária,*
Dítem et nobilém: si redimat, mágnum esse in ea ré lucrum.

ram hujus loci lectionem deveni: sententia enim semel reperta, verba sponte sequebantur. Fingit Syrus, Antiphilam arraboni Bacchidi relictam esse pro mille Drachmis: Bacchidem, quae hic Cliniae amica fingitur, eam summam a Clinia praesente pecunia petere; Syrum, ut a Menedemo hanc summam auferret, porro ficturum esse, captam esse ex Caria Antiphilam, ditem in sua patria & nobilem: si Menedemus pro captiva eam mille drachmis emere velit, magnum fore mox lucrum, cum a parentibus vel cognatis redimeretur: eas mille drachmas Bacchidi dandas esse: & Antiphilam in domo Menedemi futuram, ubi filius familias Clinia facile & tuto cum ea consuescere posset. Haec sallaciae hujus summa est: ad quam tamen obtinendam necesse erat, ut Bacchis Antiphilam a se abalienaret, & Menedemo traderet. Id quoque non omissum a Syro erat, sed mendosa lectio jam a multis saeculis rem obscuravit. Revocabo tibi sepultam illam scripturam:

> *Quid tum?* SY. *Cliniam orat, sibi ut id nunc det; illa illi tamen*
> *Post datum iri mille numum praes sit.* CH. *Et praes sit quidem?* SY. *Hui,*
> *Dubium id est? ego sic putavi.* CH. *Quid nunc facere cogitas?*

Illa, id est Antiphila, *Praes sit* sive arraboni sit, oppignoretur, *Id mille numum* sive istas mille drachmas, *Post datum iri illi*, id est Cliniae, sive ejus patri. *Datum iri* reponimus pro *Daturam*, vel ut nostri omnes, uno excepto, *Daturum*. Sic in Andria *Deserturum* erat pro *Desertum iri*, & alibi non semel eodem modo peccatum est. A *Praes sit*, hoc est, compendiose *pssit*, virgula superne ducta, factum est *Poscit*. Quid *Praes* sit, jam notissimum est: Ausonius in Technopaegnio;

> *Quis subit in poenam capitali judicio? Vas.*
> *Quid si lis fuerit nummaria, quis dabitur? Praes.*

Ergo pro ista pecunia, isto milli numum, praes dabitur Antiphila. *Mille* hic singularis numeri est. Vide Gellium I, 16. *Ego sic putavi* sunt Syri verba, ut recte codex Bembinus. Ego putavi eam praedem fore. Sic IV, 5, 37. idem Syrus de alia sua techna:

> *Credebam. Minime. Scite poterat fieri.*

Porro, *Praes sit.* CH. *Et praes sit quidem?* ut Plaut. Bacch. II, 2, 44.

> A. *Nam jam huc adveniet miles.*
> B. *Et miles quidem?*

45 CH. *Et poscit quidem*] Alii *poscet* legunt. Sed utroque modo hoc mihi non satis clarum. FAERNUS.

46 *Dubiumne id est?*] Liber Bembinus non habet particulam *ne*, sine qua melius procedit trochaicus, & personam Chremetis annotat post *putavi*. FAERNUS.

48 *Si redimat, magnum inesse in*

CH. *Erras.* SY. *quid ita?* CH. *pró Menedemo núnc tibi ego reſpóndeo.*
Nón emo. SY. *quid áïs? optata lóquere.* CH. *atqui non éſt opus.*
SY. *Nón eſt opus?* CH. *non hércle vero.* SY. *quí iſtuc, miror.* CH. *jám ſcies.*
SY. *Máne, mane, quid eſt, quód tam a nobis gráviter crepuerúnt fores?*

ACTUS IV. SCAENA I.

SOSTRATA. CHREMES. NUTRIX. SYRUS.

SO. *NISI me ánimus fallit, hic profecto eſt ánulus, quem ego ſúſpicor:*
Is, quícum expoſita eſt gnáta. CH. *quid volt ſibi, Syre, haec orátio?*
SO. *Quid eſt? íſne tibi vidétur?* NU. *dixi equidem, úbi mi oſtendiſti, ílico,*

ea lucrum] Sic dedit Faernus, quod a correctoribus veniſſe ſuſpicio eſt. Quippe noſtri codices univerſi cum Edd. vett. *Magnum in ea eſſe lucrum.* Repono:

Si redimat, magnum eſſe in ea re lucrum.

In ea re, hoc eſt, in redemptione; non in ipſa Antiphila. Plautus Epid. II, 2, 117. in fallacia plane ſimili:

Miles Rhodius, hic emet illam de te, & dabit aurum lubens:
Tace modo, eſt lucrum hic tibi amplum.

Hic prorſus, ut noſter *In ea re.*

50 *Non emo. quid ais?*] Aliqui libri *quid agis?* inter quos Bembinus & Baſilicanus. FAERNUS.

Non emo: quid agis? SY. *optata loquere.*

Sic dedit Faernus: & ſic quidem plerique noſtri. Sed duo, & vett. Edd. *Ais.* Recte: modo perſonam mutes:

CH. *Non emo.* SY. *Quid ais? optata loquere.*

Quid ais? non eſt Interrogantis, ſed (ut paſſim) exclamantis & re inopinata percuſſi.

51 CH. *Atqui non opus eſt*] O. l. s. *non eſt opus.* liber vero Bembinus, hic ſic notatas perſonas habet: CH. *qui.* SY. *non eſt opus.* CH. *non opus eſt.* SY. *non hercle vero.* CH. *quid iſtuc? miror.* SY. *jam ſcies. Mane mane* &c. haec adnotare placuit, ſi quis forte clariorem aliquem ſenſum poſſit elicere, quam ex impreſſa diſtinctione. FAERNUS. *Non opus eſt?* Lege ex aliquot noſtris, *Non eſt opus?* & pro *Quid iſtuc miror,* lege ex pleriſque noſtris, *Qui iſtuc, miror.*

52 *Mane mane. quid eſt quod tam a nobis graviter crepuere fores?*] O. l. s. *crepuerunt.* ita optime ſtat trochaicus, correpta priore ſyllaba verbi *mane*, ut ſaepe alibi: vel ex *quid d*, eliſo. FAERNUS.

Noſtri quoque omnes *Crepuerunt.* Sed haec Syro tribuenda ſunt; qui Chremen dicturum interpellat. Et ideo *A nobis;* non ut dominus aedium diceret *A me.*

3 *Quid eſt? iſne tibi videtur?* N. *dixi equidem ubi mihi oſtendiſti ilico*]

Eum éſſe. SO. *at ſatis ut cóntemplata módo ſis, mea nutríx.*
NU. *ſatis.*
SO. *Abi núnc ïam intro; atque ílla ſi jam laverit, mihi
núntia.*
Hic égo virum interea ópperibor. SY. *té volt: videas quíd velit:*
Neſcío quid triſtis éſt: non temereſt: métuo quid ſit. CH. *quíd
ſtet?*
Ne iſta hércle magno jâm conatu mágnas nugas dixerit.
SO. *Ehem mí vir.* CH. *ehem mea úxor.* SO. *te ipſum quaéro.*
CH. *loquere quíd velis.*
SO. *Prímum hoc te oro; né quid credas me ádverſum edictúm
tuum*
Fácere eſſe auſam. CH. *vín me iſtuc tibi, etſi íncredibileſt,
crédere?*
Crédo. SY. *neſcio quíd peccati pórtat haec purgátio.*
SO. *Méminiſtin me grávidam, et mihi te máxumo opere edícere,*
Sí puellam párerem, nolle tólli? CH. *ſcio quid féceris.*

Verſus hic hoc modo ſtat, ut *mihi* in unam ſyllabam contracto & per ſynaloephen eliſo; item eliſo *s*, ex prima ſyllaba dictionis *oſtendiſti*, in ſexta ſede ſit anapaeſtus. FAERNUS. Immo *Oſtendiſti* primam hic habet longam.

4 *At út ſatis cóntemplata*] Repone: *At ſátis ut cont.*

5 *Abi jam nunc intro*] O. l. s. *abi nunc jam intro*. ita *abi* erit Jambus, qui aliter eſſet pyrrichius. FAERNUS. Noſtri quoque libri, *Abi nunc ïam:* ſed & ſic *Abi* erit Pyrrichius, *Jam* ut ſolet in diſyllabon reſoluto.

7 *Metuo quid ſiet*] O. l. s. *quid ſit:* ita bene verſus procedit. ſed hoc amplius Bembinus & Victorianus pro *metuo*, *timeo* habent. FAERNUS. Noſtri omnes *Metuo*, & *Sit.*

11 *Etſi incredibile eſt*] Liber Bembinus, *& incredibile eſt*, quod ſi admittimus, per parentheſin legetur. ita trochaicus optime conſtat. aliter *tibi* in unam ſyllabam contrahendum: vel ex *etſi t*, elidendum. FAERNUS. Noſtri omnes *Etſi;* nec Trochaico metuendum eſt.

12 *Portet haec purgatio*] Omnes fere l. s. inter quos Bembinus, & alii antiqui, *portat.* FAERNUS. Noſtri quoque *Portat.*

13 *Meminiſti me eſſe gravidam, & mihi te magnopere interminatum*] Omnes quotquot ſunt l. s. *maximopere interminatum.* Soli Bembinus & Victorianus, *maxumo opere dicere;* quam antiquam & veram eſſe lectionem puto; hanc enim & ſenſus admittit, & ratio verſus, qui trochaicus eſt, ut ceteri, habens proceleuſmaticum in paenultima ſede. FAERNUS.

Lege, ejecto *Eſſe*, & ex *Dice. e*, quod et Eugraphius habet, facto *Edicere:*

*Méminiſtin me gravidam & mihi
te maxumo opere edicere.*

Interminatum quod libri noſtri habent, ex interpretatione venit. *Meminiſtin edicere;* ut & Guyetus vidit. Sic And. II, 5, 18. *Memini videre.* Ibidem III, 2, 15. *Edixin tibi, Interminatus ſum ne faceres?* Ideo *Eſſe* ejicitur, ne Iambicus inter Trochaicos irrepat.

Súſtuliſti. SY. ſic eſt factum: mínor ergo erus damno auctus eſt.
SO. Mínime: ſet erat hic Corinthia ánus haut inpura: ei dedi
Expónendam. CH. o Júppiter, tantam éſſe in animo inſcítiam?
SO. Périi. quid ego féci? CH. at rogitas? SO. ſi peccavi, mí Chreme,
Inſciens feci. CH. id quidem ego, ſi tú neges, certó ſcio,
Te ínſcientem átque inprudentem dícere ac facere ómnia;
Tót peccata in hác re oſtendis. nám jam primum, ſí meum
Impérium exſequí voluiſſes, ínteremptam opórtuit:
Nón ſimulare mórtem verbis, reípſa ſpem vitaé dare.
At id omitto: míſericórdia, ánimus maternús: ſino.

15 *Suſtuliſti.* SY. *Sic eſt factum, domina*] Liber Bembinus poſt *ſuſtuliſti*, ita notatas habet perſonas: SO. *ſic eſt factum.* SY. *domina ergo erus damno auctus eſt.* ſed haec lectio non videtur procedere, quum infra Softrata dicat, *minime.* hoc enim dicendo aut negat ſe ſuſtuliſſe, quod cum praecedentibus pugnat, aut negat Chremetem damno auctum; quod probabile non videtur eam dicere, cum ipſa de damno nullam infra mentionem faciat. omnes alii libri, & antiqui & recentes, haec omnia verba Syro attribuunt. FAERNUS.

> CH. *Suſtuliſti.* SY. *ſic eſt factum, domina. ergo erus damno auctus eſt.*

Sic Faernus, & libri noſtri. Sed locum hunc non carere mendo recte ſuſpicatus eſt Vir doctus: quid tamen iſta ejus conjectura ſibi velit, *Dominae ergo herus damno auctus eſt*, equidem non intellego, nec de ea plura dicam; cum neſciam utrum velit, *Dominae herus*, an *Dominae damno?* Acidalius ad Paterculum ſic corrigebat:

> *Sic eſt factum: domina ego, herus damno auctus eſt.*

Ingenioſe, hoc confitendum eſt: & ideo Guyetum plauſorem ſibi invenit. Syrus nova domina, Chremes damno, novae ſcilicet dotis, auctus eſt. Quamquam autem juvenili jactantia Acidalius *edicat omnibus ſic eſſe ſcribendum*, liceat tamen mihi novam aleam periclitari. Repono igitur,

> *Súſtuliſti. Sic eſt factum: minor ergo herus damno auctus eſt.*

Ex *Domina* facio *Minor.* Herus minor eſt Clitipho, qui profecto ſorore inventa mactabatur dotis ejus damno. Sic olim legebat Eugraphius, ut ex verbis ejus colligas: *Nove dixit, Auctus damno, quod ei coheres puella venerit.* Ergo de Clitiphone hoc intellexit. Plaut. Aſin. II, 2, 63.

> *Ubinam eſt herus?*
> *Major apud forumſt, minor hic eſt intus.*

Merc. I, 2, 2.

> *Herus ut minor opera tua ſervetur, agedum Acanthio.*

Sic alibi aliquoties. Herus minor eſt filius herilis.

16 *Minime. ſed hic erat anus Corinthia haud impura: ei dedi Exponendam.* CH. *o Juppiter tantam eſſe in animo inſcitiam*] O. l. s. *tantamne* habent; ſed nos Bembinum ſequimur, in quo eſt vulgata lectio. in ceteris omnes in hanc lectionem conſentiunt, quae & optime verſibus ſervit, qui aliter impediti ſunt:

> *Minime. ſed erat hic Corinthia anus haud impura: ei dedi*

Quám bene vero abs té prospectum est! quíd voluisti? cógita:
Némpe illi anui pródita abs te filia est planissume,
Pér te vel uti quaéstum faceret, vél uti venirét palam.
Crédo, id cogitásti: Quidvis sátis est, dum vivát modo.
Quíd cum illisce agás, qui neque jus néque bonum atque aequóm sciunt?
Mélius, pejus, prósit, obsit, níl vident, nisi quód lubet?
SO. *Mí Chreme, peccávi, fateor: víncor. nunc hoc te óbsecro;*
Quánto tu me es ánnis gravior, tánto es ignoscéntior:
Ut meae stultitiaé justitia túa sit aliquid praésidi.
CH. *Scílicet equidem istuc factum ignóscam: verum, Sóstrata,*

Exponendam. CH. *o Juppiter, tantam esse in animo inscitiam.* FAERNUS.

Nostri omnes *Tantamne.*

18 *Rogitas*] Codices plerique omnes, *At rogitas?* quod majoris est indignationis.

19 *Id equidem ego, etiamsi tu neges*] Liber Bembinus non habet vocem *etiam*, quae & versum impedit, & sensui non est necessaria. alii omnes libri habent, *etsi tu neges.* quod & ipsum stare potest. praeterea solus Bembinus *equidem*, alii omnes *quidem* habent. FAERNUS.

Nostri omnes *Id quidem ego.* Quippe *Equidem* per se valet *Ego quidem*: unde cum verbo personae primae semper jungebatur ante Neronis aetatem.

26 *Nempe anui illi*] Lege, *Nempe illi ánui.* & v. 29. *Quid cum illisce agas?* non *Illis.*

28 *Quidvis satius est*] O. l. s. *satis est.* ut & exigit versus. FAERNUS. Et nostri omnes *Satis.*

31 *Nunc te obsecro*] Post *nunc*, aliqui libri, inter quos Bembinus, habent pronomen *hoc*, ita etiam versu exposcente. FAERNUS.

32 *Quanto tuus est animus natu gravior ... ignoscentior*] Hic versus crucem fixit omnibus interpretibus: Guyetus male se ultus crucem ei figit, & pro spurio hinc ablegat. Quid enim est *Animus natu gravior?* quis umquam mortalium sic loqui vellet? Sed esto, ut *Animus* sit ipse homo, *Natu gravior* idem ac aetate gravior; quid per se, sine comparativo *Tanto*, facit hic *Ignoscentior*? Anne qui major natu est, ideo natura & sponte fit ignoscentior, sine cultu & disciplina? Qui fit ergo, ut senes plerumque sint iracundi, morosi, difficiles? Omnino *Tanto* hic necessarium est, quod libri aliquot habent; nonnulli *Tanto sis*, *Tanto esto.* Tu repone:

Quanto tu me es annis gravior, tanto es ignoscentior.

Ubi *Animus*, hoc est, scriptura vetere *aius*, pro *anis* semel subrepsit; cetera statim subsecuta sunt. *Annis gravior*, aetate provectior: ut Horat. Serm. I, 1.

O fortunati mercatores, gravis annis
Miles ait.

Posterius *Es* modi imperativi est. Servius ad Aen. IX, 201. ex Ter. Heaut. citat, *Natu gravior ignoscentior*: unde mendi antiquitatem videas.

33 *Ut meae stultitiae justitia tua sit aliquid praesidii*] Liber Bembinus praepositionem *in* addit post *stultitiae.* quae lectio quanto melior sit, omnes vident. ita etiam habebant

Mále docet te méa facilitas múlta. ſet iſtuc quícquid eſt,
Quá hoc occêpiumſt caúſa, eloquere. S. *ut ſtúltae et miſerae omnés ſumus*
Réligioſae; cum éxponendam dó illi, de digito ánulum
Détraho: et eúm díco ut una cúm puella exponeret;
Si moreretur, ne éxpers partis éſſet de noſtrís bonis.
CH. *'Iſtuc recte: cónſervaſti té atque illam.* SO. *hic is eſt ánulus.*
CH. *'Unde habes?* SO. *quam Bácchis ſecum addúxit adulescéntulam:* SY. *hem.*
CH. *Quíd ea narrat?* SO. *éa, lavatum dum ít, ſervandum míhi dedit.*
'Anímum non advórti prímum: ſét poſtquam aſpexi, ílico
Cógnovi, ad te exílui. CH. *quid nunc ſúſpicare aut ínvenis*
De ílla? SO. *neſció; niſi ex ipſa quaéras, unde hunc hábuerit,*
Sí potis eſt reperíri. SY. *interii: plús ſpei video quám volo,*

Victorianus & Baſilicanus, ſed nunc *in* abraſum eſt. FAERNUS.

Noſtri univerſi *Juſtitia tua* caſu recto: & recte, ut Tacitus *Sibi quiſque praeſidio*, & alii paſſim. *In juſtitia*, quod Bembinus exhibet, vel ideo rejiciendum quod in ambiguum cadat, nec ab *Injuſtitia* ſono diſtingui poſſit.

36 *Cauſa loquere*] Lege ex codice Regio *Eloquere:* hoc eſt, Perge quod reſtat loqui. Et pro *Stultae & miſerae* lege ex duobus noſtris veterrimis, *Ut ſtultae & miſerae omnes ſumus Religioſae.* Miſera tum erat Soſtrata, quod a duro marito juſſa erat filiam neci dare: & vulgare dictum eſt, ſtultos omnes & miſeros eſſe ſuperſtitioſos.

40 *Hic eſt anulus*] O. l. s. *hic is eſt.* Bembinus & Victorianus, quos & ſequimur, *is hic eſt.* FAERNUS. Noſtri *Hic is eſt*, accentu meliore.

42 *Quid illa narrat?*] Noſtri univerſi cum vett. Edd. *Quid ea.*

43 *Anulum non adverti primo: ſed poſtquam aſpexi ilico*] Libri Bembinus & Vaticanus pro *anulum* habent *animum*, ut ſit, non adverti animum. ita optime procedit trochaicus, aliter impeditus. ſane pro *primo*, Bembinus liber habet *primum.* FAERNUS. Duo ex melioribus noſtris *Animum*, & itidem *Primum.*

45 *Niſi ut ex ipſa quaeras*] In libro Bembino non eſt particula *ut*, qua ſublata verſus nihilominus ſtat, & ſenſus eſt optimus, exponendo *niſi*, pro *ſed;* ut ſaepe in hoc auctore. FAERNUS. Noſtri omnes: *Niſi ut ex ipſa.*

48 *Quid renuntiavit olim?*] Poſt haec verba adnotata eſt in libro Bembino perſona Soſtratae, recentiori tamen manu. ita prius erat & in Victoriano, ſed deinde ut in vulgata lectione, mutatum eſt. FAERNUS.

49 *Nomen mulieris cedo quod ſit*] Lege *Mulieri.*

51 *Sequere me intro hac*] In libro Bembino non eſt dictio *hac.* qua ſublata verſus ſtabit, non faciendo

Nóstra est, si ita est. CH. *vivitne illa, cui tu dederas?* SO. *néscio.*
CH. *Quid renuntiávit olim?* SO. *fécisse id quod jússeram.*
CH. *Nómen mulierí cedo quod sit, út quaeratur.* SO. *Philtere.*
SY. *'Ipsa est. mirum ní illa salva est, ét ego perii.* CH. *Sóstrata,*
Sequere me intro hac. SO. *út praeter spem evénit. quam timuí male,*
Né nunc animo ita ésses duro, ut ólim in tollendó, Chreme.
CH. *Nón licet hominem ésse saepe ita út volt, si res nón sinit.*
Núnc ita tempus fért, mi ut cupiam fíliam; olim nil minus.

ACTUS IV. SCAENA II.

SYRUS.

NISI me ánimus fallit, haút permultum a me áberit infortúnium:
Ita hác re in angustum óppido nunc meaé coguntur cópiae:

synaloepham in *me intro.* eo magis quia antiqui dicebant *med intro.* FAERNUS. Omnes nostri *Intro hac.* Neque aliter stabit versus.

52 *Ut olim in tollenda*] Liber Bembinus *tollendo.* quod & melius videtur. FAERNUS.

54 *Nunc ita tempus est mihi, ut cupiam filiam; olim nihil minus*] Lege & distingue,

Nunc ita tempus fert, mi ut cupiam.

Sic Adel. V, 3, 5.

Scilicet ita tempus fert, faciundumst.

And. I, 2, 17.

Dum tempus ad eam rem tulit, sivi animum ut expleret suum.

Hec. IV, 2, 18.

Dum aetatis tempus tulit, perfuncta satis sum.

1 *Nisi me animus fallit, haut multum a me aberit infortunium*] Syllaba versui deficit, nisi synaloepha, quod non oportet, hic neglegatur; deinde & *Multum* sine accentu est. Lege, *Haut permultum a me aberit.* Plautus Bacch. II, 3, 86.

Ego nescio
Quantillum adtulerit; verum haut permultum adtulit.

& V, 2, 77.

Jam pol id quidem esse haut perlonginquum.

Eugraphius ad locum: *Non longe*, hoc est, *Haut multum.* Ex hoc jure colligas, *Non longe* hoc in loco priscam fuisse lectionem; & *Haut multum* ex interpretatione natam. Sane alibi Terentius, V, 2, 32 *Non aberit longius.* Plaut. Bacch. IV, 2, 13.

Nae tibi hercle haut longe est os ab infortunio.

Pseud. I, 5, 87.

Quia illud malum aderat; istuc aberat longius.

Tamen quia Latini *Multum abest* aeque dicant ac *Longe abest*, sine libris nihil mutabo. Si cui tamen Eugraphii auctoritas tanti est, legat hic *Haut perlonge;* ut Noster Eun. III, 5, 61. *Perlonge est.*

Niſi áliqua video, ne éſſe amicam hanc gnáti reſciſcát ſenex.
Nam quód de argento ſpérem aut poſſe póſtulem me fállere,
Nihil éſt: triúmpho, ſi licet me látere tecto abſcédere.
Cruciór bolum mihi tántum ereptum tám deſubito e faúcibus.
Quid agam? aút quid comminiſcar? ratio de íntegro ineundáſt mihi.
Nil tám difficileſt, quín quaerendo invéſtigari póſſiet.
Quid, ſi hóc nunc ſic incípiam? nihil eſt. quíd, ſi ſic? tantúmdem ago.
At ſíc opinor. nón poteſt. immo óptume. euge habeo óptumam.
Retraham hércle opinor ád me idem illud fúgitivum argentúm tamen.

Actus IV. Scaena III.

Clinia. Syrus.

NULLA' mihi res poſthác poteſt jam intérvenire tánta,
Quae mi aégritudinem ádferat: tanta haéc laetitia obórta eſt.

3 *Niſi aliquid video, ne eſſe*] Lege: *Aliqui video* vel *Aliqua*, hoc eſt aliqua via, ratione. *Video, ne.* Sic IV, 3, 11, & 16. *Videndum eſt, ut amici quoque res in tuto collocetur.* Non *Aliquid videndum.* *Aliqui & aliqua* ſaepe Plautus.

4 *Nam quod ſperem de argento*] Liber Bembinus, Victorianus, & Baſilicanus,

Nam quod de argento ſperem, aut poſſe poſtulem.

FAERNUS. Sic & noſtri omnes.

6 *Crucior bolum tantum mihi ereptum*] Lege ex duobus noſtris,

Crucior bolum mihi tantum ereptum.

8 *Nihil tam difficile*] Adde verbum, *eſt*, ex c. l. s. FAERNUS.

9 *Quid ſi hoc ſic incipiam nunc?*] Aliqui libri, recentes tamen, non habent dictionem *nunc;* qua ſublata procedit octonarius, aliter eſt trochaicus hypercatalecticus. Bembinus ita collocat, *quid ſi hoc nunc ſic incipiam?* ita & Baſilicanus, & Victorianus, in quo tamen *nunc* expunctum eſt. FAERNUS.

Quid ſi hoc nunc ſic incipiam? nihil eſt. quid ſi ſic? tantundem egero.

At ſic opinor. Ita Faernus & codices plerique. Ex *Quid ſi ſic*, inquiunt, vel *Quid* vel *Si* delendum eſt. Immo neutrum; nam ſine dubio *Sic* debet ter eſſe in ictu. Repone igitur,

Quid ſi hoc nunc ſic incipiam? nihil eſt. quid ſi ſic? tantundem ago.

Ago praeſenti tempore, ut cetera *Eſt, Poteſt. Ago* & *Egero* una modo litera in ſcriptis differunt.

10 *Euge optimam habeo*] Liber Bembinus *habeo optumam.* ita & Victorianus & Baſilicanus: quae collocatio numeroſior eſt. FAERNUS. Sic & noſtri libri.

11 *Illud idem fugitivum argentum*

Decó patri me núnc ïam, ut frugálior sim quám volt.
SY. *Nil mé fefellit: cógnita est, quantum aúdio hujus vérba.*
Ístúc tibi ex senténtia tua óbtigisse laetor.
CL. *O mí Syre, audisti óbsecro?* SY. *quidní? qui usque una adfúerim.*
CL. *Cuiquam aéque audisti cómmode quicquam évenisse?* SY. *núlli.*
CL. *Atque íta me di ament, út ego nunc non tám meapte caúsa*
Laetór quam illius: quam égo scio esse honóre quovis dígnam.
SY. *Ita crédo: set nunc, Clínia, age, da té mihi vicíssim:*
Nam amíci quoque res, ést videndum, in túto ut conlocétur:
Nequíd de amica núnc senex. CL. *o Júppiter.* SY. *quiésce.*
CL. *Antíphila mea nubét mihi.* SY. *sicíne mi interloquére?*
CL. *Quid fáciam? Syre mi, gaúdeo: fer mé.* SY. *fero hercle véro.*
CL. *Deórum vitam aptí sumus.* SY. *frustra óperam opinor súmo.*
CL. *Loquere: aúdio.* SY. *at jam hoc nón ages.* CL. *agám.* SY. *videndum est, ínquam,*

tamen] Omnes fere l. s. *idem illud.* FAERNUS. Itidem & nostri.

3 *Dedo patri me nunc: jam ut*] Sic Faernus: sed distingue,

Dedo patri me nunc ïam, ut.

6 *O mi Syre, audistin obsecro?*] Liber Bembinus *audisti.* ita erit Iambus in quarta. FAERNUS.

7 *Cui aeque audisti commodi quicquam evenisse? s. nulli*] Liber Bembinus & Victorianus *commode*, quod magis placet: ut sit, quicquam magis evenisse, aeque commode. FAERNUS. Recte hoc *Aeque commode:* nostri mendose *Commodi.* Sed versus adhuc laborat. Lege, *Cuiquam aeque. Cuiquam quicquam: Numquam cuiquam:* in his placent sibi Comici.

11 *In tuto ut collocetur*] Liber Bembinus *in tutum ut conlocetur*, licet infra, *in tuto.* FAERNUS.

Nam amici quoque res est videnda, in tuto ut conlocetur.

Lege & distingue,

Nam amici quoque res, est videndum, in tuto ut conlocetur.

ut infra v. 17. omnes nostri *In tuto.*

13 *Sicine mihi interloquere*] Plerique libri *Sicine me.*

15 *Deorum vitam adepti sumus*] Liber Bembinus pro *adepti* habet, *apti*, a verbo *apiscor.* quod idem est cum adipiscor. ita optime procedit octonarius iambicus catalecticus sine ulla licentia. quod si quis maluerit *adepti*, sic quoque stare versus potest, si ea dictio, *p* eliso, fiat anapaestus. quod vero sequitur, *Frustra operam hanc opinor sumo*, ab libro Basilicano, & omnibus fere recentibus abest dictio *hanc*, & in Victoriano deleta est, ut & nos delemus: numerosiore ob hoc versu; sic enim iambum in quarta habet. Bembinus & alii antiqui eam vocem habent, sed ita collocatam, ut versus stare non possit. FAERNUS. Recte hoc. Nostri perperam *Adepti.* Ab omnibus vero abest *Hanc.*

'Amíci quoque rès, Clínia, tui in túto ut conlocétur.
Nam ſi nunc a nobís abis, et Bácchidem hic relínqvis;
Noſtér reſciſcet ílico eſſe amícam hanc Clitiphónis:
Si abdúxeris; celábitur, itidem út celata adhúc eſt.
CL. At enim íſtoc nihil eſt mágis, Syre, meis núptiis advórſum:
Nam quo óre appellabó patrem? tenés, quid dicam? SY. quídni?
CL. Quid dícam? quam cauſam ádferam? SY. quin nólo mentiáre:
Apérte, ita ut res ſéſe habet, narráre — CL. quid aïs? SY. júbeo:
Illám te amare, et vélle uxorem: hanc éſſe Clitiphónis.
CL. Bonam átque juſtam rem óppido imperás, et factu fácilem.
Et ſcílicet jam me hóc voles patrem éxorare, ut célet
Senem vóſtrum. SY. immo ut rectá via rem nárret ordine ómnem. CL. hem.
Satin ſánus es, aut ſóbrius? tu quidem illum plane pródis:
Nam quí ille poterit éſſe in tuto, díc mihi.

19 *Noſter reſciſcet ilico*] Liber Bembinus, *ſenex reſciſcet il.* FAERNUS. Ex Bembino ſuo Faernus *Senex* edidit. Alii omnes ubique *Noſter.* Recte: & *Senex* ejus interpretamentum eſt.

21 *At enim iſtoc nihil eſt magis, Syre, meis*] Vir eruditus, *numerorum*, inquit, *gratia* lubens legerem, *Magis meis, Syre:* ſed ſaepe oſtendit horum ſe numerorum parum ſcientem eſſe. Velius Longus p. 2236. *Antiqui dixerunt* Miis *per i, non* Meis *per e; ut Terentius:*

At enim iſtoc nihil eſt magis, Syre, miis nuptiis adverſum.

Eodem verborum ordine.

23 *Quid dicam? quam cauſam adferam?*] Concinnius fuerit:

Quid dicam? quid cauſae adferam?

24 *Aperte, ita ut res ſeſe habet, narrato. Quid ais?* SY. *jubeo Illam te amare*] Sic codicum quicquid ubique eſt. Sed vide quanto concinnius eſt, quod daturus ſum,

Aperte, ita ut res ſeſe habet, narrare. Quid ais? Jubeo:

Narrare. Dicturus erat Syrus *Jubeo:* ſed Clinia admiratione percuſſus interpellavit, dicendo *Quid ais?*

25 *Illam te amare & velle uxorem: hanc eſſe Clitiphonis*] *Uxorem* ipſius lege verſus, primam hic corripit: indigna ſane venia. Vide an fortaſſe ſcripſerit,

Illanc amare & velle te uxorem: eſſe hanc Clitiphonis.

27 *Patrem exorare ut celet*] Liber Bembinus, *orare.* quod magis videtur convenire: non enim tanta res erat ut magna mole precum impetranda eſſet. ſed *orare*, verſus ratio non admittit, niſi legas *orare patrem.* quae collocatio etiam ex libro ſcripto eſt. FAERNUS. Si *orare* adſciſcis; etiam hoc modo poteris,

Et ſcilicet jam me voles, hoc patrem orare ut celet. Sed omnes noſtri *Exorare.*

SY. *Huíc equidem consílio palmam do: hic me magnifice écfero,*
Quí vim tantam in me ét potestatem hábeam tantae astútiae,
Véra dicendo út eos ambos fállam; ut cum narrét senex
Vóster nostro, esse ístam amicam gnáti, non credát tamen.
CL. *'At enim spem istoc pácto rursum núptiarum omnem éripis.*
Nám dum amicam hanc méam esse credet, nón committet filiam.
Tú fors quid me fiat parvi péndis, dum illi cónsulas.
SY. *Quíd, malum, me aetátem censes vélle id adsimulárier?*
'Unus est diés dum argentum erípio: pax: nihil ámplius.
CL. *Tántum sat habes? quíd tum quaeso, si hóc pater resciverit?*
SY. *Quíd si redeo ad íllos qui ajunt, quíd si nunc caelúm ruat?*
CL. *Métuo, quid agam.* SY. *métuis? quasi non éa potestas sit tua,*
Quó velis in témpore ut te exsólvas, rem faciás palam.
CL. *'Age, age, traducátur Bacchis.* SY. *óptume, ipsa exít foras.*

28 *Senem vostrum.* SY. *immo ut recta via rem narret ordine.* CLIN. *hem*] O. l. s, praeter Bembinum, habent, *rem narret ordine omnem,* quemadmodum exigit versus, qui est iambicus tetrameter catalecticus, ut ceteri, si ex *senem m* elidatur, quamvis sequente consonante; aut utique ea dictio in unam syllabam contrahatur. potest & aliis rationibus versus hic sustentari. FAERNUS. Sic & nostri omnes, nec versui ullum est periculum.

29 *Satin sanus es, & sobrius? tu quidem illum plane prodis*] Liber Bembinus pro *prodis,* habet *perdis:* quod magis videtur convenire cum eo, quod mox sequitur, *nam qui ille poterit esse in tuto.* FAERNUS.

Nostri omnes *Prodis:* quod multo melius. Sic supra III, 1, 70. *Prius proditurum te tuam vitam.* Hec. IV, 4, 50. *Eho an non alemus, Pamphile? Prodemus quaeso potius?*

30 *Nam qui ille poterit esse in tuto, dic mihi*] Senarius hic intervenit, quia statim ad aliud versuum genus transiturus erat Syrus. Vir igitur eruditus, qui hinc forte excidisse putat *Hoc si fecero,* ut hic versus par fiat sequentibus, tota via erravit.

32 *Et potestatem habeam tantae astutiae*] Nescio an auctor dederit, *Tantam astutiae.* Vim tantam, & potestatem tantam.

34 *Istam esse amicam gnati*] In libro Bembino venustior collocatio est, *esse istam amicam gnati.* FAERNUS. Nostri omnes *Istam esse;* sed melius est, ut *Istam* in accentu sit.

37 *Tu fortasse quid me fiat parvi pendis, dum illi consulis*] Versus trochaicus hypercatalecticus, vel etiam catalecticus, ut ceteri, si ex *quid d,* eliso, eaque syllaba brevi remanente, fit dactylus in secunda, *fiat* vero in unam syllabam contrahatur. sane in Bembino & omnibus fere antiquis est, *parvipendis;* in recentibus, *parvi curas.* FAERNUS.

ACTUS IV. SCAENA IV.

BACCHIS. CLINIA. SYRUS. DROMO. PHRYGIA, ancilla.

BA. *SATIS pól proterve mé Syri promissa huc induxérunt,*
Decém minas quas mihi dare est pollícitus. quod si is núnc me
Decéperit, saepe óbsecrans me, ut véniam, frustra véniet:
Aut cúm venturam díxero et constítuero, cum is cérto
Renúntiabit, Clítipho cum in spé pendebit ánimi;
Decípiam, ac non veniám. Syrus mihi térgo poenas péndet.
CL. *Satis scíte promittít tibi.* SY. *atqui tu hánc jocari crédis?*
Faciét nisi caveo. B. *dórmiunt. ego pól istos commovébo.*
Mea Phrýgia, audistin, módo iste homo quam víllam demonstrávit
Charini? PH. *audivi.* B. *próxumam esse huic fúndo ad dextram?*
PH. *mémini.*
BA. *Currículo percurre: áput eum milés Dionysia ágitat.*

Apage tales versus Hypermetros: cum tam recta & proclivis sit ad emendationem via:

Tu fors quid me fiat parvi pendis, dum illi consulas.

Fors id ipsum quod *Fortasse.* Virg. Aen. V, 232.

Et fors aequatis cepissent praemia rostris.

Quod & apud Guyetum jam video.

1 Noli post *Induxerunt* pleniorem distinctionem ponere. *Decem minas quas:* hoc est, *decem minae quas.* Sic And. Prol. v. 3.

Populo ut placerent quas fecisset fabulas.

Supra IV, I, 41.

Unde habes? Quam Bacchis secum adduxit adulescentulam.

Pro *Adulescentula;* ut & quinque ex nostris libris illic habent.

2 *Decem minas quas mihi dare pollicitus est. quod si is nunc me*] Repone ob versum, *Dare est pollicitus.* Vir doctus ex recepta lectione colligit, syllabam in hujus metri caesura communem esse; quia nempe Terentio, si ita visum esset, facile fuit hic ponere vel *Dare mihi est*, vel *Mihi dare est.* Quid est, si hoc non est se frustrari? Ideo erratum pro vero obtrudendum esse, quod ei facile mederi possis? idipsum sumit, de quo disputatur.

3 *Me deceperit, saepe obsecrans*] Et ratio versus requirit, ut dictio *me* praecedenti versui ascribatur, & in eum modum eam habent o. l. s. FAERNUS.

4 *Cum is certe Renuntiarit*] Lege cum Goveano & Guyeto, *Certo,* non *Certe.* Lege etiam *Renuntiabit,* ut *Pendebit.*

5 *Clitipho cum spe pendebit animi*] Plenior videtur lectio libri Bembini, *cum in spe.* ut sit ordo, Cum Clitipho pendebit animi in spe. Plautus in Mercatore:

Obsecro dissolve jam me: nimis diu animi pendeo. FAERNUS. Recte hoc: nostri perperam *Cum spe.* And. II, I, 3.

Ut animus in spe atque in timore usque antehac attentus fuit.

9 *Mea Phrygia audistin, homo iste modo quam villam demonstravit*] O. l. s. hanc collocationem habent, *audistin modo homo iste quam:* at Bembinus, Victorianus, & Decur-

SY. *Quid haec coéptat?* B. *dic me hic óppido esse invítam atque adservári:*
Verum áliquo pacto vérba me his datúram esse et ventúram.
SY. *Perii hércle. Bacchis, máne, mane: quo míttis istanc quaéso?*
Jube máneat. B. *i.* SY. *quin ést paratum argéntum.* B. *quin ego máneo.*
SY. *Atquí jam dabitur.* B. *út lubet. num ego ínsto?* SY. *at scin quid sódes?*
BA. *Quid?* SY. *tránseundum núnc tibi ad Menedémum est, et tua pómpa*
Eo tráducenda est. B. *quám rem agis, scelus?* SY. *égon? argentum cúdo,*
Quod tibi dem. B. *dignam mé putas, quam inlúdas?* SY. *non est témere.*

tatus hanc, *audistin modo iste homo quam.* ita versui optime consulitur, ut etiam iambum habeat in quarta, eliso tamen *s*, ex *iste*, ut sit in tertia dactylus. sane Bembinus habet *audisti.* FAERNUS. Omnes nostri *Audistin*, & *Homo iste.* Recte tamen Faerniani,

Mea Phrygia audistin, modo iste homo.

Iste primam hic corripit.

12 *Quid inceptat*] Omnes nostri: *Quid haec inceptat.* Repone: *Quid haec coeptat?* Ita Phorm. IV, 3, 21.

Quid hic coeptat? aut quo evadet hodie?

ubi non pauci ex nostris Codices itidem habent *Inceptat.*

Ib. *Atque servari.* Omnes fere l. s. *atque asservari*, ut versus exposcit. FAERNUS. Nostri etiam omnes *Adservari.*

13 *Verba his me daturam*] O. l. s. *verba me his daturam.* quae collocatio iambum constituit in quarta. FAERNUS. Sic & omnes nostri.

15 *Jube maneat.* BAC. *abi*] Liber Bembinus, *i*, quo quidem modo melius habet versus. FAERNUS. Nostri omnes *Abi:* quod corripere solet ultimam. Iidem habent, *Quin ego hic maneo:* quo etiam modo stabit versus.

16 *At scin quid sodes?*] Frustra vir doctus *Scin?* BAC. *Quid sodes?* Quia, inquit, istanc interrogandi formulam non satis intelligo. *Scin quid sodes*, subaudi *Facias*, ut libri bene multi hic in textu addunt; vel *Facere te velim.* Sic Phorm. I, 2, 61. *Scin quam? quo evadat vide:* subaudi *Amare coepit.* Alibi plene protulit, ut Hec. V, 1, 27. *Lepida es. sed scin quid volo potius sodes facias? Quid? cedo.*

17 *Quid?* SY. *transeundum est nunc tibi ad Menedemum*] O. l. s. praeter Bembinum, non post *transeundum*, sed post *Menedemum* habent verbum *est*, etiam ex ratione versus. FAERNUS. Sic & nostri habent.

18 SY. *Egon? argentum cudo*] Liber Bembinus, *ego.* & melior est numerus. FAERNUS. Immo deterior accentus *Scelús. Ego? ar.* quam *Scelus. 'Egon? ar.* Nostri omnes *Egon?*

S

BA. *Etiámne tecum hic rés mihi eſt?* SY. *minimé: tuum tibi réddo.*
BA. *Eátur.* SY. *ſequere hac: heús, Dromo.* DR. *quis mé volt?* SY. *Syrus.* DR. *quid éſt rei?*
SY. *Ancíllas omnis Bácchidis tradúce huc ad vos própere.*
DR. *Quamobrém?* SY. *ne quaeras: écferant, quae ſécum huc attulérunt.*
Sperábit ſumptum ſibi ſenex levátum eſſe harunc ábitu:
Ne ille haút ſcit, hoc paulúm lucri quantum eii damni appórtet.
Tu néſcis, id quod ſcís, Dromo, ſi ſápies. DR. *mutum dices.*

ACTUS IV. SCAENA V.

CHREMES. SYRUS.

ITA mé di amabunt, út nunc Menedemí vicem
Miserét me; tantum déveniſſe ad eúm mali.

20 *Etiamne tecum hic mihi eſt? Minime: tuum tibi reddo. Eatur*] *Etiamne*, quod non adverterunt Interpretes, eſt Adhuc, amplius, diutius. Non igitur indignatur, quod cum ſervo ſibi res ſit; ſed quod tam diu & fruſtra; cum promiſſa ejus, decem minae, non appareant. Reſpondet Syrus: *Minime*, diutius: Reddo tibi *tuum*, hoc eſt, quod tibi pollicitus ſum. Adel. II, 2, 41. *Meum mihi reddatur.*

23 SY. *Ne quaeras: & ferant*] Idem liber, *ne quaeras: efferant.* quod ita, id eſt ſine conjunctione, venuſtius videtur. FAERNUS.

Vir eruditus miratur, cur Faerno minus placuerit, *Et ferant*, quod omnes praeter Bembinum codices habent. Jure hoc Faernus; quia quae intro adtulerant, *Efferenda* erant; non ſolum ferenda. Quod ceteri *Et ferant* habeant, inde factum eſt, quia antiqui *Ecferant* ſcribebant, ut nunc in veterrimo Plauti codice ſemper eſt ſcriptum; & Terent. hic IV, 3, 31. *Ecfero.*

24 *Levatum eſſe harum abitu*] Ex libro Bembino & aliis antiquis, verſuſque ratione, ſcribe *harunc*. FAERNUS. Etiam unus ex noſtris omnium veterrimus *Harunc.*

26 *Tu neſcis quod ſcis Dromo*] Hic quoque ex verſus ratione, & ex o. fere l. s. poſt *neſcis*, adde dictionem *id*. FAERNUS. Noſtri quoque omnes *Id.*

5 *Ita magno deſiderio fuit ei filius*] Hic verſus ab uno ex Regiis abeſt. Certe ſpurius eſt, & ex nota marginali huc irrepſit. Cur enim *Fuit?* cur non praeſenti tempore *Eſt?* Ille ſcilicet, quem nondum a reditu viderit; & cujus deſiderium tantum abeſt ut *Fuerit:* ut in horas jam creſcat. Adde, quod verſu abhinc tertio rurſus veniat *Filius*, & in fine itidem; nimis invenuſte.

7 *Cotidianos fieri*] Etiam hoc Magiſtrorum facinus eſt, qui nihil priſci ſaporis volebant relictum.

Illáncine mulierem álere cum illa fámilia?
Etſi ſcio, hoſce aliquót dies non ſéntiet:
[Ita magno deſiderio fuit ei filius.]
Verum úbi videbit tántos ſibi ſumptús domi
Cotídiano fieri, nec fieri modum,
Optábit rúrſum ut ábeat ab ſe filius.
Syrum óptume eccum. SY. *céſſo hunc adoriri?* CH. *Syre.* SY. *hem.*
CH. *Quid éſt?* SY. *te mi ipſum jámdudum exoptó dari.*
CH. *Vidére egiſſe jám neſcio quid cúm ſene.*
SY. *De illó quod dudum? díctum ac factum réddidi.*
CH. *Bonán fide?* SY. *bona.* CH. *hércle non poſſúm pati,*
Quin tíbi caput demúlceam: accede húc, Syre:
Faciám boni tibi áliquid pro iſta re, ác lubens.
SY. *At ſí ſcias quam ſcite in mentem vénerit.*
CH. *Vah, glóriare evéniſſe ex ſenténtia?*
SY. *Non hércle vero, vérum dico.* CH. *díc quid eſt?*

Tantos cotidianos ſumptus non placet: immo, Tantos ſumptus *cotidie* fieri. Hoc & dictu communius eſt, & plus in ſe habet. Atque hoc ipſum dixit auctor; modo ut veram lectionem revocemus.

Verum ubi videbit tantos ſibi ſumptus domi
Cotidiano fieri, nec fieri modum.

Cotidiano adverbium. idem quod *Cotidie.* Plaut. Capt. III, 5, 66.

Ibi cum alii octonos lapides effodiunt, niſi
Cotidiano ſeſquiopus confeceris.

Cariſius in Adverbiis p. 177. *Cotidiano* numerat ex Afranio & Frontone. Cicero in Verrem IV, 8. *Res illum divinas apud eos deos feciſſe in ſuo ſacrario prope cotidiano facere vidiſti.* Sic ibi codices vetuſti, non *Cotidie.* Plinius Hiſt. XI, 56. *Palpebrae in genis homini utrimque: mulieribus vero etiam infectae quotidiano.* Cor. Nepos Dione: *Quibus bonis, cum quotidiani maximi fierent ſumptus, pecunia deeſſe coepit.* Etiam hic legendum, *Quotidiano* jam alii viderunt.

8 *Optabit rurſum*] Hos verſus ita ordina ex libro Bembino, & aliquibus aliis:

Optabit rurſum ut abeat ab ſe filius.
Syrum optume eccum. SY. *ceſſo hunc adoriri.*
CH. *Syre.* SY. *hem.*

FAERNUS.

10 *Te mihi ipſum dudum exoptabam dari*] Liber Bembinus, & aliquot alii habent *jamdudum optabam;* & hunc verſum ita ordina ex l. s.

CH. *Quid eſt?* SY. *te mihi ipſum jamdudum optabam dari.*

FAERNUS.

Optabam ab antiquis correctoribus eſt. Noſtri codices *Exoptabam.* Lege,

Quid eſt? te mi ipſum jamdudum exopto dari.

Vide ad And. I, 4, 1.

13 *Bonan fide?* SY. *bona hercle.* CH. *Non poſſum pati*] Immo ſic diſtingue,

Bonan fide? SY. *Bona.* CH. *Hercle non poſſum pati.*

SY. *Tui Clítiphonis ésse amicam hanc Bácchidem*
Menedémo dixit Clínia; et ea grátia
Se eam tráduxisse, né tu id persentísceres.
CH. *Probé.* SY. *dic sodes.* CH. *nímium, inquam.* SY. *immo sic satis.*
Set pórro ausculta; quíd super falláciae est.
Se deínde dicit tuám vidisse filiam:
Eius sibi complacitam fórmam, postquam aspéxerit:
Hanc cúpere uxorem. CH. *módone quae inventa ést?* SY. *eam:*
Et quídem jubebit pósci. CH. *quamobrem istúc, Syre?*
Nam prórsus nihil intéllego. SY. *vah, tárdus es.*
CH. *Fortásse.* SY. *argentum dábitur eii ad núptias,*
Aurum átque vestem quí, tenesne? CH. *cómparet?*
SY. *Id ípsum.* CH. *at ego illi néque do neque despóndeo.*

21 *Secum adduxisse*] Deest *Se;* cum prius non *Se* sed *Bacchidem* dixerit. Lege,

Se eam traduxisse.

ut IV, 3, 44.

Age, age, traducatur Bacchis.

& IV, 4, 22,

Ancillas omnes Bacchidis traduce huc ad vos propere.

& 18.

Tua pompa Eo traducendast.

22 *Immo sic satis*] Liber Bembinus & Vaticanus, *si scias*, & infra, *sese ipse dicit*, non *dicet.* FAERNUS.

Ex duobus istis Faernus dedit *Si scias:* nollem factum: id enim habuimus v. 16. Nostri omnes *Immo sic satis.* Recte. Cum laudaret fallaciam Chremes *Probe, Nimium;* Syrus ficta modestia respondet, *Sic satis;* mediocriter.

23 *Set porro ausculta quod superest fallaciae*] Codex vetus Lindenbrogii *Quod super fallaciae est.* Repone,

Set porro ausculta, quid super fallaciae est.

Quattuor ex Nostris *Quid,* non *Quod.*

24 *Sese ipse dicit tuam vidisse filiam*] Duo optimi Faerniani (ut ad v. 22) *Dicit;* & sic ex Regiis unus. Sed quid quaeso sibi vult *Sese ipse?* Putidum hoc & insulsum. Quis enim alius hoc diceret? Repone:

Se deinde dicit tuam vidisse filiam.

Habes supra v. 20. *Menedemo dixit Clinia,* Bacchidem Clitiphonis esse: *deinde se dicit* vidisse tuam filiam, & eam uxorem cupere. Sic IV, 8, 23. *Dicam: quid deinde?* Heaut. Prol. v. 3.

Id primum dicam: deinde quod veni eloquar.

26 *Hanc se cupere uxorem, modo quae inventa'st? SY. eam*] Numerosior est hic versus in libris Bembino & Victoriano:

Hanc cupere uxorem. CH. *modone quae inventa'st?* SY. *eam.*

Videtur & Basilicanus habuisse *modone*, sed pars ultima ejus dictionis abrasa est. FAERNUS.

28 *Nam prorsus nihil intellego*] Parvi hoc refert, liber tamen Bembinus habet, *prorsum.* FAERNUS. Omnes nostri *Prorsus:* quod melius est. Nam *Prorsus* abjecta *s* trochaeus est, ad Graeci metri morem.

31 SY. *Id ipsum.* CH. *at illi ego neque do, nec spondeo*] O. l. s. *at ego illi;* qua collocatione id quod sequitur hujus versus stare non po-

SY. *Nam quámobrem?* CH. *quamobrem? mé rogas? homini?*
SY. *út lubet.*
Non égo dicebam sério, ut illam illí dares:
Verum út simulares. CH. *nón meumst simulátio:*
Ita tu ístaec tua miscéto, ne me admísceas.
Ego, cuí daturus nón sum, ut ei despóndeam?
SY. *Credébam.* CH. *minime.* SY. *scíte poterat fíeri:*
Et ego hóc, quia dudum tú tantopere júsferas,
Eo coépi. CH. *credo.* SY. *céterum equidem istúc, Chreme,*
Aequí bonique fácio. CH. *atqui cum máxume*
Volo té dare operam ut fiat, verum aliá via.
SY. *Fiát: quaeratur áliud, sed illud quód tibi*
Dixí de argento, quód ista debet Bácchidi,
Id núnc reddendumst ílli: neque tu scílicet

test, nisi legas *despondeo*, ut in Victoriano, Vaticano, Basilicano, & omnibus aliis fere, tam antiquis, quam recentibus libris est. nec me ab hoc dimovet distinctio Donati dicentis, *spondere patrem puellae, despondere patrem adulescentis:* perspicue enim apparet poetam hanc distinctionem negligere: cum infra in persona ejusdemmet Chremetis, patris puellae, dicat:

Egon, cui daturus non sim, ut ei despondeam?

in quo versu legimus, *non sum*, ex libro Bembino, & multis aliis, cum in Basilicano & aliquibus aliis sit, *non sim.* utraque lectione versus stat, vel abjiciendo *n*, ex *egon*, vel eam dictionem in unam syllabam contrahendo. FAERNUS. Sic & nostri.

32 *Non? quamobrem?*] Lege, *Nam quamobrem?* Eun. V, 2, 58. *Nam quid ita? Rogitas?*

33 *Non ego in perpetuum dicebam ut illam illi dares*] Liber Bembinus,

Non ego dicebam, in perpetuum ut illam illi dares.

FAERNUS.

Nostri omnes *Perpetuo:* ut And. III, 3, 32. de filia, quam Pamphilo jam desponderat,

At ego non posse arbitror
Neque illum hanc perpetuo habere, neque me perpeti.

Perpetuo habere est sine discidio & repudio. Nota illud *Posse.* Habere quidem potuit, dante patre: sed *Perpetuo* habere non potuit; quia mores & animus discrepabant. Minime igitur hic convenit. Repone,

Non ego dicebam serio, ut illam illi dares:
Verum ut simulares. Non meumst simulatio.

Non serio dicebam, ut dares; sed simulares te daturum; dum ego argentum aufero. Supra III, 2, 30.

Jocone an serio ille haec dicat, nescio.

Meum est; (non ut vulgo *Mea*) mei moris, ingenii, officii. ut, *Non est mentiri meum.* In vetere scriptura, *pptuo*, *serio*, satis propinqua sunt.

40 *Atquí tum maxime*] Liber Bembinus, *quam maxime.* ego lego *cum maxume*, usitatissimo antiquis dicendi modo: ut & habet Vaticanus liber, & habebat Victorianus. FAERNUS. Etiam ex nostris veterrimus *Cum maxume.*

Eo núnc confugies, quíd mea? num míhi datumſt?
Num júſſi? num illa oppígnerare filiam
Meám me invito pótuit? vere illúd, Chreme,
Dicúnt, jus ſummum ſaépe ſumma eſt málitia.
CH. *Haut fáciam.* SY. *immo aliis ſi licet, tibi nón licet.*
Omnés te in lauta eſſe ét bene aucta ré putant.
CH. *Quin égomet jam ad eam déferam.* SY. *immo filium*
Jube pótius. CH. *quamobrem?* SY. *quía enim in hunc ſuſpícioſt*
Tranſláta amoris. CH. *quíd tum?* SY. *quia vidébitur*
Magis vériſimile id éſſe, cum hic illí dabit:
Et ſímul conficiam fácilius ego, quód volo.
Ipſe ádeo adeſt: abi: éffer argentum. CH. *éffero.*

47 *Verum illud, Chreme, Dicunt*] Repone, *Vere.* Adel. I, 1, 3. *Profecto hoc vere dicunt.* Et V, 8, 32.

Dictumſt vere; & re ipſa fieri oportet.

Si *verum* retines, tum lege *Dictumſt* pro *Dicunt. Dictum*, nomen, non participium.

48 *Saepe ſumma malitia eſt*] *Eſt malitia*, liber Bembinus numero meliore: nam in trimetris non fere invenias tribrachum in quinta. FAERNUS. Sic & unus e Regiis.

50 *Omnes te in lauta & bene acta parte putant*] Verſus impeditus. FAERNUS.

Omnes te in lauta & bene acta parte putant.

Sic dedit Faernus; ſed de verſu recte conſtituendo deſperavit. At vir eruditus ex novo ſuo Licentiarum penu curva omnia jubet recta eſſe: *Parti* pro *Parte* a Rivio ſumit: & deinde *Aucta* legens pro Faerni *Acta*, ex *Bene auc* legitimum Anapaeſtum facit, ob poteſtatem illam Diphthongi ſibi tantum cognitam. Plura conatur, quae piget examinare. Tu repone,

Omnes te in lauta eſſe & bene aucta re putant.

Eſſe, hoc eſt, *Ee* cum virgula ſuperne, abſorptum ab *Et:* ex *re* factum eſt *pte:* ſic enim cum virgula ſcribi ſolitum eſt *Parte. Bene aucta re*, hoc eſt, ex paupere aut mediocri divitem te factum eſſe. Sic enim res erat, ut conſtat ex IV, 1, 54. *Olim nihil minus*, quam ut cuperem mihi filiam; nimirum ob rem curtam. *Aucta re*, non *Parte*. Horat. Epiſt. I, 16, 68.

Semper in augenda feſtinat & obruitur re.

Ep. I, 7, 51.

Nunc i, rem ſtrenuus auge.

Serm. I, 4, 32.

Aut ampliet ut rem.

Te eſſe *in re* lauta & bene aucta; Idem Ep. I, 20, 20.

Me libertino natum patre & in tenui re.

Ceterum ex noſtris unus regius, alter Academicus *Aucta;* ceteri *Acta.*

52 *In eum ſuſpicioſt*] Meliores noſtri magno numero *In hunc.*

6 *Ut te omnes equidem*] Plerique l. s. inter quos Bembinus, *ut te quidem omnes.* pauci, *ut te omnes quidem.* nullus vero eſt liber, ubi le-

Actus IV. Scaena VI.

Clitipho. Syrus.

cl. *NULLA ést tam facilis rés, quin difficilís ſiet,*
Quam invítus facias. vél me haec deambulátio,
Quam nón laborióſa, ad languorém dedit.
Nec quícquam magis nunc métuo, quam ne dénuo
Miſer áliquo extrudar hínc, ne accedam ad Bácchidem.
Ut té quidem omnes dí deae quantúmſt, Syre,
Cum túo iſto invento cúmque incepto pérduint.
Hujúſmodi mihi res ſémper comminíſcere,
Ubi me éxcarnufices. sy. *íbin hinc quo dígnus es?*
Quam paéne tua me pérdidit protérvitas!
cl. *Vellem hércle factum, ita méritu's.* sy. *meritus? quómodo?*

gatur, *ut te omnes equidem.* quod vero ſequitur, *Di deaeque quantum eſt Syre:* in ſcanſione impeditum eſt. aliqui ut verſui conſulerent, conjunctionem *que* ſuſtulerunt; quod contra omnium librorum fidem eſt, quos quidem nos viderimus. FAERNUS.

Ut te quidem omnes di deaeque quantumſt, Syre.

Verſum in ſcanſione impeditum eſſe & Faernus fatetur. At vir eruditus, cui nihil extra eſt in nuce duri, *Qüantum* triſyllabon eſſe vult, & ex *Que qüan* anapaeſtum facit. Poſtea hujus eum poenitet, & *Que* vi caeſurae produci, rectius fore exiſtimat. Hoc eſt, alio digitos, alio aures diviſiſſe. Si has conſuluiſſet; ut *Dí deaequé, Deae* mutum in Theſi, & *Qué* in Arſi elevatum, iis inſonuerit; ſtatim averſarentur, niſi ſorde collecta obſurduerint. Recte, qui apud Faernum *Que* ſuſtulerunt:

Ut té quidem omnes dí deaé, quantumſt, Syre.

Vide nos ſupra ad Eun. II, 3, 10.

7 *Cum iſtoc invento cumque incepto perduint*] Sic dedit Faernus; dubito an ex libris: Noſtri enim omnes *Tuo* addunt, *Cum tuo iſtoc.* Lege ex vetuſtiſſimo noſtro,

Cum tuo iſto invento cumque incepto perduint.

Tuo magnam hic elegantiae partem facit. Adel. IV, 6, 1. *Ut, Syre, te cum tua*
Monſtratione magnus perdat Jupiter.
And. V, 4, 38.
Dignus es Cum tua religione, odium.

9 sy. *I tu hinc quo dignus es*] Magis antiqua videtur lectio libri Victoriani, *In hinc;* & ſic quoque verſus ſtat. Bembinus habet, *is hinc.* FAERNUS.

Ubi me excarnufices. In hinc quo dignus es.

Sic dedit Faernus, verſu una ſyllaba juſto breviore. Repone,

Ubi me excarnufices. Ibin hinc quo dignus es?

ut Eun. III, 3, 30. *Malam rem hinc ibis?* At vir doctus aliud ſuſpicatus eſt, *I, ſis, hinc quo dignus es. Sis,* ut notum, perinde eſt ac *Si vis.* Fruſtra ea conditione malum imprecatur, *I in malam rem, ſi vis;* ſi volens lubensque eas.

Ne me istuc prius ex te aúdivisse gaúdeo,
Quam argéntum haberes, quód daturus jám fui.
CL. *Quid ígitur tibi vis dícam? adisti míhi manum:*
Amícam adduxti, quám non liceat tángere.
SY. *Jam nón sum iratus. sét scin ubi nunc sít tibi*
Tua Bácchis? CL. *aput nos.* SY. *nón.* CL. *ubi ergo?* SY. *aput Clíniam.*
CL. *Perii.* SY. *bono animo es: jam árgentum ad eam déferes,*
Quod eï és pollicitus. CL. *gárris. unde?* SY. *a tuó patre.*
CL. *Ludís fortasse me.* SY. *ípsa re experíbere.*
CL. *Ne ego fórtunatus hómo sum. deamo té, Syre.*
SY. *Set páter egreditur. cáve quicquam admirátus sis,*
Qua caúsa id fiat: óbsecundato ín loco:
Quod ímperabit fácito: loquitor paúcula.

12 *Audisse gaudeo*] O. l. s. *audivisse;* & sustentatur versus contractione hujus verbi in antibacchium. FAERNUS.

Ride istum Antibacchium. Pone, inquit, *Audivisse*, sed contrahatur in *Audisse*. Cur non itaque & sic scribatur?

Ne me istuc ex te prius audisse gaudeo.

Sed cum omnes ubique codices *Audivisse* habeant; lege cum codice Petrensi,

Ne me istuc prius ex te audivisse gaudeo.

& melior sane constructio est. Infra, V, 4, 8. *Cave istuc verbum ex te audiam;* & alibi. Vir doctus, si *Me* deleatur, numeros fore meliores putat. Immo deteriores: tum enim *Prius* in Thesi delitescet contra morem pronuntiandi.

14 *Quid igitur dicam tibi vis? abisti, mihi Amicam adduxti, quam non liceat tangere*] Sic a Faerno est; qui nihil adnotat. Quid hic vir eruditus? In textum adscivit, *Abiisti*, versu ait postulante; & confectum dedit negotium. Ego vero sententiam hic, non numeros desidero. Quorsum enim illud *Abiisti?* Syrus nusquam abierat, domi vel in scaena permanserat: Clitipho est qui *abiit*, & invitus, *deambulatum*. Si hoc, ut est, verum est, sine dubio latet altius mendum. Sane nostri *Abisti*, ut & Faerniani. Praeterea universi sic verba disponunt: *Quid igitur tibi vis dicam?* Ex his vestigiis veram lectionem indagavi; quae sic se habet,

Quid igitur tibi vis dicam? adisti mihi manum:
Amicam adduxti, quam non liceat tangere.

Adire manum alicui, est fallere, decipere, frustrari, os sublinere: porrecta manu aliquid, quasi daturus sis, ostentare; & cum is accepturum se putat, retro trahere. Adisti mihi manum, me inludificatus es: Pro beneficio ostentasti, te Bacchidem huc adducturum; quam adductam tangere non licet. Unde Syrus, sibi conscius hoc vere dici, *Jam non sum*, inquit, *iratus*. Plautus Aul. II, 8, 8.

Ita illis impuris omnibus adii manum.

Cas. V, 2, 54.

Quid nunc satin lepide adita est vobis manus?

ACTUS IV. SCAENA VII.

CHREMES. CLITIPHO. SYRUS.

CH. *UBI Clítipho nunc?* SY. *éccum me, inque.* CL. *eccum híc tibi.*
CH. *Quid rei esset dixti huic?* SY. *díxi pleraque ómnia.*
CH. *Cape hóc argentum, ac défer.* SY. *i. quid stás, lapis?*
Quin áccipis? CL. *cedo sáne.* SY. *sequere hac me ócius:*
Tu hic nós, dum eximus, ínterea opperíbere:
Nam níhil est, illic quód moremur díutius.
CH. *Minás quidem jam décem habet a me filia,*
Quas pró alimentis ésse nunc ducó datas;
Hasce órnamentis cónsequentur álterae;

Poen. II, 1, 11.

Eo pacto avarae Veneri pulchre adii manum.

Magistri veteres, cum hoc aut non intelligerent, aut ut nimis antiquum spernerent, locum suis discipulis cum magno sententiae damno interpolabant.

17 CLIT. *Ubi igitur?*] Omnes fere l. s. *ubi ergo?* quod expeditiorem versum facit. FAERNUS. Sic & nostri omnes.

19 CL. *Garris. unde id?*] Particula *id*, non est in libro Bembino, ut & exigit versus. FAERNUS. Sic & unus ex nostris. Ceterum plerique omnes recte addunt *Es: Quod eï es pollicitus.*

22 *Cave quicquam admiratus sies*] Omnes quidem libri ita, sed ratio versus exigit *sis*, ut sit iambus in fine senarii, eliso ex *admiratus s.* FAERNUS.

SY. *Qua causa id fiat, obsecundato in loco.*
Set pater egreditur. cave quicquam admiratus sis.
Quod imperabit, facito: loquitor paucula.

Certissima est Mureti emendatio, quae versum hic secundum ante primum transponit. Si hoc non fit, bis sine ullo sensu haeret sententia. *Qua causa id fiat,* quorsum pertinebit? *Cave quicquam admiratus sis,* absolute sic positum, quo consilio praecipit Syrus? an philosophatur ut ille alter: *Nil admirari prope res est una*, Clitipho, *Solaque quae possit facere & servare beatum?* Rem hoc loco stultam & putidam. Versibus vero transpositis, plana sunt omnia: *Cave quicquam admiratus sis, qua causa id fiat:* id scilicet, quod pater tibi decem minas det ad Bacchidem deferendas.

1 *Ubi Clitipho nunc est?*] Scribe, *Ubi Clitipho nunc?* ut deleatur *Est*. *Clitipho* enim nequit ultimam corripere. Eun. IV, 7, 10. *Ubi alii? Qui malum alii?* Possis etiam, *Ubi Clitipho est nunc?* vel cum uno ex Regiis, *Ubi nunc jam est Clitipho?*

3 *Hei, quid stas lapis?*] Liber Bembinus, pro *hei*, *ii* habet, quam lectionem per unicum tamen *i*, recipio. FAERNUS. Nostri meliores *Ei:* ceteri *Hei.*

8 *Quas pro alimentis*] Liber Vaticanus, *quas hortamentis.* ita & Basilicanus, sed sine aspiratione. Victorianus & Decurtatus, *Quas pro ornamentis.* Bembinus *quas ornamentis;* recentiores omnes, *quas*

Porro haec talenta dótis adpoſcét duo.
Quam múlta, juſta injúſta, fiunt móribus?
Mihi núnc, relictis rébus, inveniúndus eſt
Aliquís, labore invénta mea cui dém bona.

Actus IV. Scaena VIII.

Menedemus. Chremes.

ME. *MULTO ómnium me núnc fortunatíſſimum*
Factúm puto eſſe, gnáte; cum te intéllego

pro alimentis. ego ſuſpicor aliquid ineſſe mendi. FAERNUS.

Eadem eſt & in noſtris lectionis varietas. Unus ex melioribus *Hortamentis:* quod Eugraphius agnoſcit, & interpretatur *Nutrimentis: Hortatores enim dicuntur*, inquit, *qui equos nutriunt.* Idem vocabulum in Plautum quoque irrepſit. Capt. III, 4, 82.

Hortamenta abſunt: Ajacem, hunc cum vides, ipſum vides.

Sic ibi habent plerique codices: & in unius margine hoc adſcriptum eſt: *Hortamenta, flagella, quibus aurigae utuntur, cum equos hortantur: Ajax maſtigophorus.* Vide Grammaticorum nugas: ſi illum audis, *Hortator* eſt, qui eos *Nutrit;* ſi hunc, qui *Flagellat.* Vetus codex Camerarii *Ornamenta* ibi legit; ut & hic legendum. *Ornamenta* ſunt veſtimenta. Ceterum in venditione & emptione mancipiorum, ſeparatim olim agebatur; tantum dabis pro nudo corpore, tantum pro veſtimentis ſive ornamentis: ut hodie in equo vendendo Phalerae & Ephippia ſeparatim aeſtimantur. Inde Paraſitus apud Plaut. Stich. II, 1, [I, 3,] 18.

Nunc ſi ridiculum quaeret hominem quiſpiam,
Venalis ego ſum cum ornamentis omnibus.

Quin & apud Comicos, minae, ut hic, decem ſtatum pro veſtimentis pretium erat. Plaut. Curc. II, 3, 65.

Quia de eo emi virginem,
Triginta minis: veſtem, aurum: & pro his decem accedent minae.

Perſ. IV, 4, 119.

Tuo periclo haec ſexaginta dabitur argenti minis:
Heus tu, etiam pro veſtimentis, his decem accedant minae.

Recte ergo opinatur Chremes, alteras decem minas pro ornamentis ſive veſtimentis Bacchidi (quod non adverterunt interpretes) adhuc ſibi ſolvendas eſſe.

10 *Porro haec talenta dotis appoſcent duo*] Liber Bembinus, *appoſcunt.* quod & placet; magis enim convenire hic videtur praeſens tempus, nubili jam puella. FAERNUS.

Porro haec talenta dotis adpoſcunt duo.

Sic Faernus ex Bembino; noſtri omnes *Adpoſcent.* Sive autem *Adpoſcunt*, ſive *Adpoſcent* legeris; quaero, quaenam ſint iſta *Haec,* quae hoc adpoſcant? Guyetus *Hae* legit, & *Minas* intelligit: (& ſic ſane Codex C. C.) cui accedit vir doctus, qui *Haec* feminino genere accipit, ut Eun. III, 5, 34. & alibi. Quomodo vero *Hae* minae viginti, quae Bacchidi darentur, adpoſcunt duo talenta dotis, quae marito genero darentur? Quid commercii eſt inter Bacchidis minas, & generi

Reſipiſſe. CH. *ut errat.* M. *té ipſum quaerebam, Chreme:*
Servá, quod in te eſt, filium et me et fámiliam.
CH. *Cedo quid vis faciam?* M. *invéniſti hodie filiam.*
CH. *Quid tum?* M. *hánc uxorem ſibi dari volt Clinia.*
CH. *Quaeſó, quid hominis és.* M. *quid?* CH. *jamne oblitus es,*
Intér nos quid ſit dictum de fallácia,
Ut eá via abs te argéntum auferretúr? M. *ſcio.*
CH. *Ea rés nunc agitur ipſa.* M. *quid narrás, Chreme?*
Immo haéc quidem quae apút me eſt, Clitiphónis eſt
Amíca. CH. *ita ajunt: ét tu credis ómnia:*

talenta, ut hae iſta adpoſcant? Enimvero reponendum eſt,

Porro haec talenta dotis adpoſcet duo.

Haec, mea filia jam reperta, hoc dotis adpoſcet. Plaut. Ciſt. II, 3, 19.

Ubi tu locere in luculentam familiam,
Unde tibi talenta magna viginti pater
Det dotis.

11 *Quam multa injuſta ac prava ſiunt moribus?*] Sic dedit Faernus, ſic omnes noſtri. Lege tamen & diſtingue:

Quam multa, juſta injuſta, fiunt moribus.

Sic plane Eugraphius: & ſic G. Fabricius ex conjectura dedit, probante Guyeto. Adel. V, 9, 33.

Quia non juſta injuſta prorſus omnia omnino obſequor.

Sic digna indigna &c. Hoc eſt, ſive juſta ſive injuſta ſint, moribus fiunt, &' in communi vita dominantur.

12 *Mihi nunc relictis omnibus*] O. l. s. *relictis rebus.* FAERNUS. Sic & noſtri omnes.

13 *Labore inventa mea cui dem bona*] Unus ex noſtris *Meo;* quod vir eruditus neſcit an verius ſit; ut Adel. V, 4, 21. *Eos meo labore eductos.* Non accedo: ſic enim *Labore* abſolute, infra V, 4, 17. *Ut ſerves, quod labore invenerit.* & V, 5, 6. *Mea bona, ut dem Bacchidi dono ſciens.*

1 *Multo omnium nunc me*] Noſtri omnes, uno recentiore excepto, cum vett. Edd. *Multo omnium me nunc.* *Nunc* in Arſi eſſe debet; *Nunc*, cum te mutatum video.

6 *Hanc ſibi uxorem*] Omnes noſtri, *Hanc uxorem ſibi dari.*

7 CH. *Quaeſo quid tu hominis es?* ME. *quid?*] Plenior videtur lectio libri Bembini. M. *quid eſt?* nec verſus repugnat, eliſa ex verbo *es*, *s* litera. FAERNUS.

Quaeſo, quid tu hominis es? Quid eſt? Jamne oblitus es?

Fruſtra oneratur verſus. Noſtri univerſi rotundius:

Quaeſo, quid hominis es? Quid? Jamne oblitus es?

10 ME. *Quid dixti Chreme*] Liber Bembinus, *quid narras.* Sed hoc non magni refert. illud majoris momenti eſt ex verſu, qui ſequitur: *Erravi. ſic res acta eſt. quanta ſpe decidi.* in contextu libri Vaticani non eſſe niſi primam dictionem *erravi.* in Bembino vero illum verſum omnino non eſſe. & ſane cum eſſe ſubditicium ex inſequentibus patet, ubi Menedemus tum denique errorem ſuum agnoſcens, in haec verba prorumpit, *id eſt profecto: id amicae dabitur.* & interpoſito Chremetis aſſenſu, *vah, fruſtra igitur gaviſus miſer.* ita liquido apparet, quicquid ante haec eſt,

Et illam ájunt velle uxórem, ut cum despónderim,
Des, qui aúrum ac vestem atque ália quae opus sunt cómparet.
M. *Id ést profecto: id amícae dabitur.* CH. *scílicet*
Datum íri. M. *ah, frustra sum ígitur gavisús miser.*
Quidvís tamen iam málo, quam hunc amíttere.
Quid núnc renuntiem ábs te responsúm, Chreme?
Ne séntiat me sénsisse, atque aegré ferat.
CH. *Aegré? nimium illi, Ménedeme, indulgés.* M. *sine:*
Incéptumst: perfice hóc mi perpetuó, Chreme.
CH. *Dic cónvenisse, egísse te de nuptiis.*
M. *Dicám. quid deinde?* CH. *mé facturum esse ómnia,*
Generúm placere; póstremo etiam, sí voles,
Despónsam quoque esse dícito. M. *em, istuc vólueram.*
CH. *Tanto ócius te ut póscat, et tu id quód cupis,*

dissensionem esse Menedemi & Chremetis, hoc contendente, Bacchidem amicam esse Cliniae: illo Clitiphonis. quid ergo opus fuit Menedemum hic dicere *erravi*, & cetera quae sequuntur, paulo post eadem illa dicturum? quare eum versum omnino delendum arbitramur. quae vero sequuntur, ea ex libro Bembino personae Menedemi attribuimus:

Ea res nunc agitur ipsa. ME. *quid narras Chreme?*
Immo haec quidem, quae aput me est, Clitiphonis est
Amica. ita ajunt. CH. *& tu credis?* ME. *omnia.*
CH. *Et illum ajunt velle uxorem, ut cum desponderis,*
Des qui aurum, ac vestem, & alia quae opus sunt, comparet.

ME. *Id est profecto.* Hic primo negat Menedemus, id quod asserit Chremes, scilicet per speciem desiderii nuptiarum fallaciam in se a Clinia filio intendi, ad extorquendum argentum, quod Bacchidi detur: non enim hanc ejus amicam esse, sed Clitiphonis. contra asseverante Chremete id esse compositum inter adulescentes, ut Bacchis, amica Clitiphonis esse dicatur, atque ut Clinia uxorem velle se fingat, ut per speciem uxoris ornandae, & nuptiarum apparandarum, argentum a patre accipiat, quod det Bacchidi. tandem Menedemus in opinionem Chremetis inducitur; actum demum dicit, *id est profecto,* & quae sequuntur. FAERNUS.

Nostri omnes *Dixti.* Soli Bembino debemus, quod spurius versus hinc ejiciatur; qui fictus est ex II, 3, 9. *Vae misero mihi, quanta de spe decidi.* Et inde etiam habemus, *Immo haec quidem quae aput me est:* cum nostri perperam habeant, *Et quidem haec quae apud te est.* Tamen ex nostris omnibus *Desponderim* legimus, non *Desponderis.* Et, *Ita ajunt: & tu credis omnia:* soli Chremeti tribuimus.

13 *Et illum ajunt velle uxorem*] Lege *Illam.* Supra IV, 3, 25.

Illam te amare & velle uxorem.

16 *Frustra igitur gavisus miser*] In omnibus libris est verbum *sum;* in Bembino quidem, post *frustra:* in aliis post *igitur.* sed antiquiorem lectionem admittendo, versum ita expedimus, ut vox *frustra* hic ultimam corripiat, quod exemplo non caret: ex *igitur* vero *r*, elidatur. FAERNUS.

Quam ociſſime ut des. M. *cúpio.* CH. *ne tu própediem,*
Ut iſtám rem vídeo, iſtíus obſaturábere.
Set haéc ut ut ſunt, caútim et paulatím dabis,
Si ſápies: M. *faciam.* CH. *abi intro: vide, quid póſtulet.*
Ego dómi ero, ſiquid mé voles. M. *ſané volo:*
Nam té ſcientem fáciam, quicquid égero.

ACTUS V. SCAENA I.

MENEDEMUS. CHREMES.

M. *'EGO me non tam aſtútum neque ita pérſpicacem eſſe id ſcio:*
Sét hic adiutor méus et monitor ét praemonſtratór Chremes
Hóc mihi praeſtat: ín me quidvis hárum rerum cónvenit,
Quaé ſunt dictae in ſtúltum, caudex, ſtipes, aſinus, plúmbeus:
'In illum nil potéſt: exſuperat eius ſtultitia haec ómnia.

Leve hoc eſt, & facilem curam admittit. Lege pro *Vah*, quod dolenti magis convenit *Ah*. Sed aliud eſt, & paulo majus: Dixerat Menedemus, *Id amicae dabitur;* cui reſpondet Chremes, *Scilicet daturum.* Quem? Si ad *Dabitur*, diſerte reſpondes, dic (quae vera lectio eſt) *Scilicet datum iri. Scilicet* cum Infinitivo jungi, praeter haec exempla, etiam Magiſtri veteres docent.

25 *Deſponſam quoque eſſe dicito*] Ex *eſſe* unum *s*, elidendum, vel ex *deſponſam*, *m*. FAERNUS.

29 *Sed haec ita ut ſunt*] Ubaldinus Bandinellus legebat, *ſed haec ut ut ſunt;* & eſt in libro Vaticano. at in Bembino, *ſed haec uti ſunt:* quae placet lectio. FAERNUS.

Meliores tres ex noſtris, *Sed ut uti iſtaec ſunt:* Alter, *Sed haec uti ut ſunt.* Vel lege, *Haec ut ut ſunt,* vel *Ut ut iſtaec ſunt.* Nec hilum intereſt.

30 *Abi intro, vide quid poſtulent*] Liber Bembinus & Victorianus *poſtulet*, & Clinia ſubauditur; de quo jam dictum eſt, *tanto ocius te ut poſcat.* FAERNUS. Sic ex noſtris duo.

32 *Nam te ſciente faciam*] Aliqui libri, inter quos Bembinus, *te ſcientem faciam*, id eſt, tibi renuntiabo. ita habebat & Victorianus: ſed poſtea ex *ſcientem m*, abraſum eſt. FAERNUS. Duo ex noſtris *Scientem;* ſed ex antiquiore *m* abraſum eſt. Recte tamen *Scientem;* non quod illud alterum non ſat bene ſe habeat, ſed quod hoc melius. Plaut. Aſin. I, 1, 33.

Propterea quod me non ſcientem feceris.

4 *Quae ſunt dicta in ſtultum*] Nota conſtructionem, *Harum rerum quae ſunt dicta.* Guyetus correctum voluit *Horum.* Immo repone ex duobus noſtris, uno 900 annorum, altero Regio, *Quae ſunt dictae.*

5 *In illum nil poteſt: nam exſuperat ejus ſtultitia haec omnia*] Pro *nil* o. l. s. habent *nihil:* quae tamen dictio in ſcanſione eſt contrahenda. Bembinus vero adverbium *nam* in contextu non habet. ſine quo ſermo conſuetudini accommodatior videtur. ut vero verſus ſit trochaicus, ut ceteri, eliſo ex *illum l*, prior ſyllaba corripienda; dictio ve-

CH. *'Ohe, iam desiné deos uxor grátulando obtúndere,*
Túam esse inventam gnátam: nisi illos éx tuo ingenio iúdicas,
'Ut nil credas intellegere, nisi idem dictumst cénties.
Sét interim quid illíc jamdudum gnátus cessat cúm Syro?
M. *Quós ais homines céssare?* CH. *ehem, per témpus, Menedeme, ádvenis?*
Díc mihi, Cliniaé quae dixi núntiastin? M. *ómnia.*
CH. *Quíd aït?* M. *gaudere ádeo occepit; quási qui cupiunt núptias.*
CH. *Há ha hae.* M. *quid risísti?* CH. *servi vénere in mentém Syri*
Cálliditates. M. *ítane?* CH. *voltus quóque hominum fingít scelus.*
M. *Gnátus quod se adsimulat laetum, id dícis?* CH. *id.* M. *idem istúc mihi*
Vénit in mentém. CH. *veterator.* M. *mágis, si magis norís, putes*
'Ita rem esse. CH. *aln tu?* M. *quín tu ausculta.* CH. *mánedum, hoc prius scire éxpeto,*
Quíd perdideris. nam úbi desponsam núntiasti filio;
Cóntinuo injecisse verba tíbi Dromonem scílicet,
Spónsaë aurum, véstem, ancillas, ópus esse: argentum út dares.

ro *ejus* monosyllaba facienda. FAERNUS.

9 *Sed quid interim illíc*] O. l. s. *sed interim quid illic*: & versus constat, rationibus saepe repetitis. FAERNUS. Sic & nostri.

10 *Quos ais homines, Chremes, cessare? Ehem, Menedeme, advenis?*] Ex uno Academico abest *Chremes:* in altero Regio additum est *Per tempus*. Repone,

Quos ais homines cessare? Ehem, per tempus, Menedeme, advenis.

Andr. IV, 4, 44.

O Chreme, per tempus advenis.

12 *Gaudere adeo coepit*] Veterrimi ex nostris, *adeo occepit.*

17 *Mane, hoc prius scire expeto*] Lege, *Manedum;* alioqui claudicat versus. Saepe occurrit apud Plautum.

20 *Sponsae vestem, aurum, ancillas*] Liber Bembinus, & alii antiqui fere omnes, *atque ancillas:* ita etiam versu requirente. FAERNUS.

Sponsae véstem, aurum, átque ancillas opus esse, argentum ut dares.

Unus tantum e nostris, et is recentior, habet *Atque.* Nempe a Correctoribus venit, ad versum sustentandum: sententiae enim nocet, quae melius per Asyndeta decurrit. Illud quoque invenustum prorsus, quod *Aurum* sine accentu sit, *Atque* in ictu. Inverso ordine scripsit Auctor:

Sponsaë aurum, vestem, ancillas opus esse, argentum ut dares.

M. *Nón.* CH. *qui non?* M. *non ínquam.* CH. *neque ipse gnátus?* M. *nil prorsúm, Chreme.*
Mágis unum etiam instáre, ut hodie cónficerentur núptiae.
CH. *Míra narras. quíd Syrus meus? ne ís quidem quicquám?* M. *nihil.*
CH. *Quámobrem, nescio.* M. *équidem miror, qui ália tam planè scias.*
Sét ille tuum quoqué Syrus idem mire finxit filium,
'Ut ne paululúm quidem subolat ésse amicam hanc Cliniae.
CH. *Quíd aïs?* M. *mitto jam ósculari atque ámplexari; id nil puto.*
CH. *Quíd est quod ampliús simuletur?* M. *váh.* CH. *quid est?* M. *audi modo:*
'Est mihi ultimís conclave in aédibus quoddám retro,
Húc est intro látus lectus: véstimentis strátus est.
CH. *Quíd postquam hoc est fáctum?* M. *dictum fáctum huc abiit Clítipho.*
CH. *Sólus?* M. *solus.* CH. *timeo.* M. *Bacchis cónsecutast ílico.*
CH. *Sóla?* M. *sola.* CH. *périi.* M. *ubi abiere íntro, operuere óstium.* CH. *hem,*
Clinia haec fierí videbat? M. *quídni? mecum uná simul.*
CH. *Fili ést amica Bácchis; Menedeme: óccidi.*

Ita supra II, 3, 7.
Aurum, vestem; & vesperascit.
& 11.
Viden tu ancillas, aurum, vestem: quam ego cum una ancillula.

Sponsae pronuntiandum est, quasi esset *Sponsaï.*

21 *Non? quid non?*] Lege, *Quí non?*

24 *Quamobrem.* M. *Nescio equidem*] Prava hic distinctio est, quae omnem sententiae venerem extinguit. Repone,
Quamobrem, nescio. M. *Equidem miror; qui alia tam plane scias.*
Miror te hoc nescire, qui &c.

25. *Sed ille tuus quoque Syrus idem mire finxit filium*] Liber Bembinus & Victorianus, *sed ille tuum,* ut sit, tuum filium. FAERNUS. Tres ex nostris *Tuum.*

26 *Ut ne paululum quidem subolat*] Hujus versus secundus pes est trochaeus, tertius anapaestus, eliso *m*, ex *paululum*, quamvis sequente consonante. FAERNUS. Etiam veterrimus noster *Subolat.* Alter *Subolet.* Ceteri omnes *Suboleat.*

29 *Est mihi ultimis conclave in aedibus*] Liber Bembinus, & omnes fere alii, etiam ex antiquis, ita collocant, *Est mihi in ultimis.* procedet versus, vel vitando synaloepham, vel disjungendo diphthongum in voce *aedibus.* FAERNUS. Atqui ea lectio sola vera est, *Est mihi ultimis.* Neque enim synaloepha omitti, nec dissolvi diphthongus iste potest.

M. *Quamobrém?* CH. *decem diérum vix mi est fámilia.*
M. *Quid? istúc times quod ille óperam amico dát suo?*
CH. *Immó quod amicae.* M. *sí dat.* CH. *an dubium íd tibi est?*
Quemquámne tam ánimo cómi esse et leni putas,
Qui sé vidente amícam patiatúr suam?
M. *Quidni? quo verba fácilius dentúr mihi.*
CH. *Derídes? merito. ut míhi nunc ego suscénseo.*
Quot rés dedere, ubi póssem persentíscere,
Nisi si éssem lapis? quae vídi? vae miseró mihi.
At né illud haut inúltum, si vivó, ferent:
Nam iám. M. *non tu te cóhibes? non te réspicis?*
Non tíbi ego exempli sátis sum? CH. *prae iracúndia,*

38 *Immo amicae*] L. s. fere o. *Immo quod amicae*, quae particula explendo & sermoni & versui necessaria est. FAERNUS. Sic & nostri omnes.

39 *Quemquam animo tam communi esse, aut leni putas*] Et hic quoque o. fere l. s. inter quos Bembinus & omnes fere antiqui, praeter Basilicanum, habent, *quemquamne:* aliqui vero pro *communi*, *comi;* quod mihi maxime placet. Sed multo maxima pars ita scriptum, ut & pro *communi* & pro *comi* accipi possit, hoc modo *cōi.* Movet me ut *comi* malim, non modo ratio versus, qui, si *communi* legas, stare non potest; sed etiam quod non fere vocabulum *communis* invenias in hac significatione, qua hic ponitur, nisi (& id quidem judicio nostro mendose) apud Suetonium, in vita Claudii, de quo in notationibus emendationum ejus auctoris fusius disseremus. Sane & in quibusdam libris impressis *comi* legi testatur Io. Rivius, ut sciatur, non nos hoc primum advertisse, nec publicasse. certis tamen de causis lectionem vulgatam retinebimus. FAERNUS.

Pro *Aut*, nostri fere omnes *Et.* Repone,

Quemquamne tam animo comi esse & leni putas.

41 ME. *Ah ah eh*] Haec non sunt in libro Bembino, & certe risus non videtur habere hic locum. Sed nec versus haec recipit. FAERNUS. Nec agnoscunt plerique nostri.

42 *Derides? merito mihi nunc ego suscenseo*] Lege & distingue,

Derides? merito. ut mihi nunc ego suscenseo.

sic V, 4, 10.

Eheu, quam nunc totus displiceo mihi.

44 *Nisi essem lapis*] L. o. s. *ni essem lapis?* FAERNUS. *Ni essém lapís.* Vides, quam incommode accentus fiant. Decem e nostris habent *Nisi.* Lege igitur,

Nisi si éssem lápis. quae vidi? vae misero mihi.

50 *Non posse auxiliarier*] Syllaba deest, quam typographi culpa excidisse credo. Siquidem codices nostri universi, *Non posse te auxiliarier.* Taceant itaque, qui synaloepham hic omitti propter sequentem diphthongum volunt.

51 *Quid faciam? Id quod me fecisse aiebas parum*] Codex Regius, *Quid vis faciam?* An legendum,

Quid vis faciam? Id quod me fecisse aibas parum.

Sed recte unus ex Meadianis, *Quod tu me.* Repone,

Quid faciam? Id quod tu mé fecisse aibas parum.

Menedéme, nón sum apút me. M. *tene istúc loqui?*
Nonne íd flagitiumst, te áliis consiliúm dare,
Foris sápere, tibi non pósse te auxiliárier?
CH. *Quid fáciam?* M. *id quod tú mé fecisse aibás parum:*
Fac té esse patrem ut séntiat: fac ut aúdeat
Tibi crédere omnia, ábs te petere et póscere:
Ne quam áliam quaerat cópiam, ac te déserat.
CH. *Immo ábeat potius málo quovis géntium,*
Quam hic per flagitium ad ínopiam redigát patrem:
Nam si íllius pergo súppeditare súmptibus,
Menedéme, mihi illic vére ad rastros rés redit.
M. *Quod incómmodi tibi in hác re accipies, nísi caves?*

Nusquam, si memini, aliter Noster, quam *Aibam*, *Aibas*, *Aibat*, per disyllabon.

52 *Fac te esse patrem sentiat*] Antiqua collocatio, *Fac te patrem esse.* FAERNUS.

Esse patrem Codex Academicus & Edd. vett. Praeterea veterrimus noster, *Ut sentiat.* Repone,

Fac te esse pátrem ut sentiat; fac ut audeat.

Ut sentiat, ut audeat. Patrem jam in ictu habes: quod in recepta lectione obmutescit.

55 *Immo abeat potius multo quovis gentium*] Nostri omnes,

Immo abeat multo malo quovis gentium.

ut Hec. I, 2, 35.

Quasi non tu multo malis narrare hoc mihi.

& Plautus,

Multo mavelim.

Praetulerim tamen alteram lectionem:

Immo abeat potius malo quovis gentium.

Satis enim est patri, se *Malle* dicere: se *Multo malle* durius & inclementius est. *Potius malo*, ut Adel. II, 2, 14,

Quin quicquid possem, mallem auferre potius in praesentia.

Plaut. Stich. I, 2, 13.

Si manere hic sese malint potius, quam alio nubere.

57 *Nam si illi pergam*] Liber Bembinus *pergo.* ita habuit & Victorianus. FAERNUS.

Recte *Pergo*: nostri tamen omnes *Pergam.* Porro ex eis duo *Illius.* Repone,

Nam si illius pergo suppeditare sumptibus.

Sic *Ejus sumptus* III, 1, 44.

58 *Mihi illaec vere*] *Vero*, liber Bembinus. FAERNUS.

Menedeme, mihi illaec vero ad rastros res redit.

Sic ex Bembino Faernus; perperam. Nostri omnes *Vere*: quae vera lectio est. *Vere*, necessario, prae egestate: non ut tibi, voluntario, prae animi aegritudine. Sed & aliud restat: *Illaec res* sine dubio mendose. Absolute enim dici solet *Res redit*; numquam cum pronomine, vel adjectivo. Phorm. IV, 4, 5.

Ad restim mi quidem res redit planissume.

Bene ergo codex Regius a prima manu *Illic*; quod postea *Illaec* factum.

Menedeme, mihi illic vere ad rastros res redit.

59 *Quot incommoditates in hac re accipies, nisi caves?*] Hic versus vix mihi videtur sustentari posse,

Difficilem ostendes té esse, et ignoscés tamen
Post: ét id ingratum. CH. *ah néscis, quam doleam.* M. *út lubet.*
Quid hoc quód volo, ut illa núbat nostro? nisi quid est
Quod mávis. CH. *immo et géner et adfinés placent.*
M. *Quid dótis dicam té dixisse filiae?*
Quid ópticuisti? CH. *dótis?* M. *ita dico.* CH. *áh.* M. *Chreme,*
Ne quiá vereare, si minus: nil nos dós movet.
CH. *Dúo talenta pró re nostra ego ésse dècreví satis:*
Sét ita dictu est ópus, si me vis sálvom esse et rem et filium,
Mé mea omnia bona doti dixisse illi. M. *quam rem agis?*
CH. *'Id mirari té simulato, et íllum hoc rogitató simul,*
Quámobrem id faciam. M. *quín ego vero, quámobrem id facias, néscio.*
CH. *'Egone? ut ejus ánimum, qui nunc lúxuria et lascívia*
Diffluit, retúndam, redigam ut quó se vortat, néscíat.
M. *Quíd agis?* CH. *mitte ac síne me in hac re gérere mihi morém.* M. *sino:*

nisi forte elidendo ex *quot t:* quae dictio in libro Bembino per *d* scripta est; neque id errore aliquo, sed perpetuo more ejus librarii, & abjiciendo per synaloepham ultimam syllabam dictionis *incommoditates*: eliso prius *s*. Ceterum o. l. s. praeter Bembinum, ita habent hunc versum, eodem sensu, sed numero meliore,

Quot incommoda tibi in hac re capies nisi caves? FAERNUS.

Bene est, quod monuit Faernus in Bembino fuisse *Quod*. Unus ex Meadianis *Quod incommodi tibi.* Repone,

Quod incommodi tibi in hac re accipies, nisi caves?

id est, *Quantum incommodi*: non enim nisi unum nominat, *Difficilem te esse ostendes, postea tamen ignosces*; & *id ingratum.*

66 *Difficilem ostendis*] Aliqui libri, inter quos Bembinus & Victorianus, habent *ostendes*: ut referatur ad id tempus, quo venia petetur per Clitiphonem a Chremete. FAERNUS. Unus ex nostris *Ostendes*; reliqui omnes *Ostendis*.

62 *Quid hoc quod rogo, ut illa nubat nostro?*] Lege ex nostris universis, *Quid hoc quod volo.*

66. *Nihil dos nos movet*] O. l. s. *nihil nos dos movet.* FAERNUS.

68 *Set ita dictu opus est*] Lege meliore numero, *Set ita dictu est opus.*

70 *Et illum rogitato simul*] Liber Bembinus, *& illum hoc rogitato simul.* FAERNUS.

74 *Quid agis? mitte ac sine*] In libro Bembino asyndeton est, *mitte, sine.* quod concitate loquenti aptius. FAERNUS. Omnes nostri, *Mitte ac sine*; quo versus numerosior fit.

75 CH. *Age jam ut uxorem accersat, parat*] Liber Bembinus, *ac jam.* omnes vero quotquot sunt l. s. ita collocant: *Uxorem ut accersat.* FAERNUS. Nostri omnes *Age jam.*

77 *Set Syrum. Quid eum? Egone? si vivo, adeo*] *Egone* semper respondet verbo secundae personae: ut paulo ante v. 72. *Quamobrem id facias, nescio. Egone?* Phor. I, 2, 7. *Sed quid tu es tristis? Egone?* Huic igitur loco non convenit: etsi Nonius bis legat *Egone*, v. Depe-

'Itane vis? CH. *ita.* M. *fiat,* CH. *ac jam, uxórem ut accersát, paret.*
Hic ita, 'ut liberós est aequom, dictis confutábitur,
Sét Syrum. M. *quid eum?* CH. *ego, si vivo, eum ádeo exornatúm dabo,*
'Adeo pexum, usque út dum vivat, méminerit sempér mei;
Quí sibi me pro déridiculo ac délectamentó putat.
Nón, ita me di amént, auderet fácere haec viduae múlieri,
Quae ín me fecit. —

ACTUS V. SCAENA II.

CLITIPHO. MENEDEMUS. CHREMES. SYRUS.

CL. — *'ITANE tandem quaéso est, Menedeme, ut pater*
Tam ín brevi spacio ómnem de me ejécerit animúm patris?
Quódnam ob facinus? quíd ego tantum scéleris admisí miser?
Vólgo faciunt. M. *scio tibi esse hoc grávius multo ac dúrius*

xum & Exornare. Praeterea illud non satis belle; quod *Vivo* hic in Thesi lateat, quod alias in *Si vivo* semper in ictu est. Repone,

Séd Syrum. Quid eum? 'Ego, si vivo, eum ádeo exornatúm dabo.

78 *Adeo dépexum, ut dum vivat, meminerit semper mei*] Sic dedit Faernus; & sic exstat apud Nonium. Sed tres ex nostris notae optimae,

Adeo depexum', usque ut dum vivat meminerit semper mei.

Plurimi, *Usque dum vivat:* uni tantum recentissimo deest *Usque.* Repone,

Adeo péxum, usque út dum vivat méminerit sempér mei.

Cum viderent olim correctores, versum ultra terminum excurrere, τὸ *Usque* ejecerunt: cum in mendo cubaret *Depexum.* *Depexum* accentum hic habet in *De*: cum vis verbi in *Pexum* sita sit; id vero ut multum transmittitur. Illud in primis notandum est, *Depectere* nusquam alias apud Nostrum, nusquam omnino apud Plautum haberi. Deinde & illud: *Pexum* hominem dici, ut Persius I, 15. *Pexusque togaque recenti;* Quintil. Inst. I, 5. *Ille pexus pinguisque doctor:* *Depexum* vero neminem: nihil praeter *Comam, jubam, folia, depexum* dici. Ergo in eadem Ironia persistit, *Adeo exornatum, adeo pexum.* Nam quod Nonius *Depexum* hic interpretatur *Laceratum*, id pro solito suo stupore facit. Phor. V, 9, 41.

Habet haec ei quod, dum vivat usque, in aurem oggauniat.

79 *Qui sibi me pro ridiculo ac delectamento putat*] Lege ex veterrimis nostris, *Pro deridiculo*: quod & versus exposcit, & Plautus Tacitusque usurparunt.

80 *Haec facere viduae mulieri*] Omnes fere l. s. *facere haec.* quae collocatio rationi trochaici servit. FAERNUS. Sic & nostri universi.

1 *Itane tandem quaeso*] His addebat Ubaldinus verbum *est.* quod & in aliquibus libris legitur, praesertimque in omnibus antiquis, praeter Bembinum. FAERNUS. Omnes etiam nostri, *Quaeso est, Menedeme.* Recte. *Itane est, ut:* Non, *Itane, ut.*

4 *Volgo id faciunt*] Nullus l. s. ha-

Cuí ſit: verum ego haút minus aegre pátior. id qui, néſcio
Néc rationem cápio, niſi quod tíbi bene ex animó volo.
CL. *Hic patrem aſtare aíbas?* M. *eccum.* CH. *quíd me incuſas,*
Clítipho?
Quícquid ego huius féci, tibi proſpéxi et ſtultitiaé tuae.
'Ubi te vidi animo éſſe omiſſo, et ſuávia in praeſéntia
Quaé eſſent, prima habére, neque conſúlere in lóngitúdinem:
Cépi rationem, út neque egeres, néque ut haec poſſes pérdere.
'Ubi cui decuit prímo, tibi non lícuit per te míhi dare;
'Abii ad proxumós, tibi qui erant: eís commiſi et crédidi.
'Ibi tuae ſtultítiae ſemper erít praeſidium, Clítipho,
Víctus, veſtitús, quo in tectum té receptes. CL. *eí mihi.*
CH. *Sátius eſt, quam te ípſo herede haec póſſidere Bácchidem.*
SY. *Díſperii. ſceléſtus quantas túrbas concivi ínſciens?*
CL. *'Emori cupió.* CH. *prius quaeſo díſce, quid ſit vivere.*
'Ubi ſcies, ſi diſplicebit víta, tum iſtoc útitor.
SY. *'Ere, licetne?* CH. *lóquere.* SY. *at tuto.* CH. *lóquere.* SY.
quae iſtaec právitas,

bet dictionem *id*, praeter Victorianum. FAERNUS. Nec ullus ex noſtris.

5 *Verum ego haut minus aegre patior, id qui neſcio.* Diſtingue,

Verum ego haut minus aegre patior. Id qui, neſcio.
Nec rationem cápio.

Id qui, id eſt, cur, quamobrem, faciat, neſcio. Memor ejus eſt Menedemus, quod praeceperat ei Chremes, V, I, 70.

Id mirari te ſimulato, & illum hoc rogitato ſimul,
Quamobrem id faciam.

7 *Hic patrem aſtare aiebas?*] In libro Bembino pro *aſtare* legitur *eſſe*; & verſus expeditus eſt. quamquam & illo modo ſtare utcumque poſſit. FAERNUS. Apparet hic in Bembino manus Correctoris. Cum omnes codices *Adſtare*, iſte ſolus habet *Eſſe*; quia *Aiebat* triſyllabon accepit. At ubique Noſter *Aibas*, *Aibant*.

11 *Cepi rationem, ut neque egeres, neque ut haec poſſes perdere*] Nonius hoc citat v. Capere: ubi codex ſcriptus 900. annorum *Egeris* & *Poſſis*. Fortaſſe legendum eſt, —

Cepi rationem, ut neque egeas, neque ut haec poſſis perdere.

21 *Quaeve amentia*] O. l. s. hic addunt verbum *eſt*. FAERNUS. Noſtri omnes, uno excepto, *Amentia eſt*. Unde tamen legendum erit, *Quae iſtaec pravitas?* non *Quae iſtaſt*.

24 *Nec tibi nec tibi*] Noſtri univerſi, *Nec tibi, nec huic:* Faernus & eo prior Eraſmus; *Nec tibi, nec tibi;* neſcio, ex librisne an ex conjectura. Videtur tamen verum: nempe vultu & nutu haec aguntur; primo Syrum, dein Filium intuetur: ut Plaut. Capt. II, 3, 87.

Et tua & tua huc ornatus reveniam ex ſententia.

25 SY. *Abiit, & rogaſſe vellem. Quid? Unde*] Aliqui libri pro *&*, *ah;* aliqui *hei;* antiquiſſimi *vah* habent, quod & placet. FAERNUS.

Tres modo ex noſtris *Va*; reliqui nihil habent. Repone,

Quaéve amentia ést, quod peccavi égo, id obesse huic? CH. *ílicet.*
Né te admisce: némo accusat, Sýre, te; nec tu arám tibi,
Néc precatorém pararis. SY. *quíd agis?* CH. *nil suscénseo,*
Néc tibi, nec tíbi: nec vos est aéquom, quod fació mihi.
SY. *Abiít? rogasse véllem.* CL. *quid, Syre?* SY. *únde mi peterém cibum:*
Ita nós abaliendvit. tibi iam esse ád sororem intéllego.
CL. *Adeón rem rediisse, út periclum etiam á fame mihi sít, Syre?*
SY. *Modo líceat vivere, est spes.* CL. *quae?* SY. *nos ésuriturós satis.*
CL. *Inrídes in re tánta, neque me quícquam consilio ádjuvas?*
SY. *Immo ét ibi nunc sum, et úsque id egi dúdum, dum loquitúr pater.*
Et quántum ego intellégere possum. CL. *quíd?* SY. *non aberit lóngius.*
CL. *Quid id érgo?* SY. *sic est, nón esse horum te árbitror.* CL. *qui istúc, Syre?*
Satin sánus es? SY. *ego dícam, quod mi in méntem est: tu dijúdica.*

Abiit? rogasse vellem. CL. *Quid, Syre?* SY. *Unde mi peterem cibum.* *Syre* absorptum est a literis SYR., quae Personas distinguunt. Et nota, postquam Chremes abierat, tum statim a Trochaicis ad Iambicos itum est.

26 *Ita nos abalienavit*] Multi l. s. Inter quos Bembinus, Vaticanus & Basilicanus, habent *alienavit*. ita est trochaicus, ut ceteri. FAERNUS.

Illud *Alienavit* a correctoribus est, qui superiori versui *Ah*, *Hei*, vel *Vah* addiderunt. Scilicet Trochaicos esse existimabant, cum sint Iambici. Nostri omnes, quattuor demptis, *Ita nós abalienavit*, verbo apud Plautum frequenti.

27 *Adeon rem rediisse ut periculum etiam fame mihi sit Syre?*] Hic trochaicus ita sustentandus est, ut prima syllaba in praecedentem versum rejiciatur; & *periculum* in *periclum* contrahatur. ut primus pes sit spondeus, secundus anapaestus: nam *rediisse* scribebat Terentius, quod nos *rediisse*; tertius iambus, quartus dactylus. FAERNUS.

Errat Faernus, qui Trochaicum hunc versum putavit. Pro *Etiam fame* Codex noster veterrimus *Etiam a fame*. Recte: vel *Periclum fame*, Genitivo vetusto, ut *Periclum mortis*, &c. *A fame*, ut Hec. V, 1, 10.

Si vera dicis, nil tibi est a me pericli mulier.

28 *Modo liceat vivere est spes*] Hic versus octonarius iambicus est, ponendo in prima sede proceleusmaticum, & diphthongum dissolvendo in *quaë*, ut sit spondeus. FAERNUS. Apage istum spondeum *Quaë*: putavit vir optimus *Esurituros* tertiam corripere debere: cum longam esse ostendat illud Catulli,

Aureli pater esuritionum.

32 *Quid istuc, Syre?*] Lege, *Qui istuc*: ut saepe alias. *Cur*, *quamobrem istuc?* Et sic codex egregius G. Fabricii.

33 *Ego dicam quod mihi in mentem: tu*] O. l. s. *in mente est: tu*, prae-

Dum iſtis fuiſti ſólus, dum nulla ália delectátio,
Quae própior eſſet, te indulgebant; tíbi dabant: nunc fília
Poſtquam éſt inventa, invénta vero eſt caúſa qua te expéllerent.
CL. *Eſt veriſimile.* SY. *an tu ób peccatum hoc tám eſſe illum iratúm putas?*
CL. *Non árbitror.* SY. *nunc áliud ſpecta: mátres omnes fíliis*
In péccato adjutrices, auxilio in paterna injúria

ter Vaticanum. puto vulgatam veram eſſe, & ſubaudiendum, *venit.* FAERNUS. Unus ex noſtris recentior *In mentem:* plures *In mente eſt:* quinque ex melioribus *In mentem eſt.* Recte: ita ſaepe Plautus. Noſter iterum Adel. IV, 1, 12. *Nilne in mentem eſt?* Vide Gellium I, 7.

36 *Poſtquam eſt inventa, vera, inventa eſt cauſa, qua te expellerent*] Sic dedit Faernus. A duobus noſtris abeſt *Vera;* in aliis ſedem mutat. In uno deeſt *Inventa.* Cur autem *Filia vera*, cum falſam numquam ſuſtulerint? Repone,

Poſtquam eſt inventa, inventa vero eſt cauſa, qua te expellerent.

Vero hic eleganter, ut Eun. III, 5, 28.

Illa ilico ubi me accepit, laeta vero ad ſe abducit domum.

Amat autem Terentius verba ſic duplicare. Heaut. I, 2, 32.

Scortari crebro nolunt, nolunt crebro convivarier.

Hec. II, 1, 45.

Ubi duxere impulſu veſtro, veſtro impulſu eaſdem exigunt.

37 *An tu ob peccatum hoc eſſe illum iratum putas?*] Lege, *Tám eſſe illum iratum putas?*

40 CL. *Verum dicis: quid ergo nunc faciam Syre?*] Difficilis octonarius, niſi legas, *quid ego.* quam lectionem in aliquibus l. s. inveni. FAERNUS. Omnes noſtri *Ergo:* nec difficilis eſt octonarius. Neque enim *Ergo* hic primam corripit; ſed, *Dicis* pro more ſolemni ejicit *s.* *Verum dici': quid érgo nunc.*

41 *Suſpicionem iſtam*] In libro Bembino eſt *iſtanc*, ut & Priſcianus citat, & ratio verſus exigit. FAERNUS.

42 *Palam. Si non eſt verum, — Aut ſcibis cujus ſis*] Excidit ex fine verſus conjunctio *Aut.* Repone igitur: *Rem profer palam: aut,*

Si non eſt verum, *ad miſericordiam ambos adduces cito;*
Aut ſcibis cujus ſis. hoc eſt, ſi eſt verum.

43 *Sat recte mihi*] O. l. s. poſt *recte*, habent *hoc.* FAERNUS.

44 *In mentem venit: namque adoleſcens quam maxime in ſpe ſitus erit*] Hunc verſum habet contextus libri Bembini ſine dictione *quam;* quae tamen ut ſenſui neceſſaria, deinde ſuperaddita eſt. ego & ex libro ſcripto ſatis antiquo, & ex ratione verſus, pro *namque*, *nam quam* lego. particulam vero *in*, ita expoſcente ſenſu, detraho, ut ſit, *nam quam adoleſcens maxume ſpe ſitus erit. ſitus autem ſpe*, expone, derelictus, ſive demiſſus a ſpe: *ſino* enim & pro dimitto accipitur, ut & ſupra in Heautontim. *ſine me, vacivom tempus ne quod dem mihi laboris.* item in Adelphis, *quiſquis es ſine me.* & in Phormione, *imprudens timuit adoleſcens, ſino.* quae duo extrema etiam a Donato citantur in Hecyra, probare volente idem eſſe ſino, ac mitto. ſane hanc lectionem non habebat a principio liber Bembinus: ſed aliam quandam, ut ex veſtigiis ejus abraſae conjicere licet, longe & ab hac, & ab ea quae eſt in aliis libris, diverſam. nos tamen hanc, quam ſupra poſuimus, quae

Solent éſſe: id non fit. CL. *vérum dicis: quid érgo nunc faciám, Syre?*
SY. *Suſpicionem iſtánc ex illis quaére: rem profér palam: aut,*
Si nón eſt verum, ad miſericordiam ámbos adducés cito;
Aut ſcibis cuius ſis. CL. *récte ſuades: fáciam.* SY. *ſat recte hóc mihi*
In méntem venit: námque adulefcens quam in minimá ſpe ſitus erit,

illi abraſae ſubſtituta fuit, ut ceteris antiquiorem, & ab Aldo jam receptam, ſecuti ſumus, detracto, ut ſupra diximus, *in*, propter ſenſum. FAERNUS.

In mentem venit: nam quam adoleſcens maxime ſpe ſitus erit,
Tam facilume patris pacem in leges conficiet ſuas.
Etiam haut ſcio, an uxorem ducat, ac Syro nil gratiae.

Sic dedit Faernus; ſed verſum priorem ſic habent noſtri univerſi,

In mentem venit: namque adoleſcens quam in minima ſpe ſitus erit.

In verbis magnae ſunt tenebrae, in ſententia majores. Paulatim ex illis erependum nobis eſt. *Spe ſitus*, quod Faerno placuit, pro *Derelictus*, ſine exemplo eſt, & non placet. Nec ferendum eſt illud Guyeti, *Spe citus*, id eſt, motus, dejectus, depulſus. Quis ſic locutus eſt? *In ſpe ſitus*, eſt *poſitus*, collocatus. Ut enim *In poteſtate veſtra ſitum eſt*, & *In vobis poteſtas ſita eſt*, ſenſu eodem dicitur; ita & *Nulla ſpes in te ſita eſt*, & *In nulla ſpe tu ſitus es*, aeque dicatur. *In leges ſuas* quid ſit, ex Plauto diſcas Aſin. I, 3, 81.

Habeo unde iſtuc tibi quod poſcis, dem: ſed in leges meas
Dabo, uti ſcire poſſis, perpetuum annum hunc mihi uti ſerviat.

In leges meas, id eſt, meis conditionibus. Ergo haec oritur loci ſententia: Quanto in minore ſpe erit Clitipho, tanto facilius patris veniam impetrabit, ſuis ipſe conditionibus. Hocine vero credibile eſt? Immo, ſi ſpe deſtitutus eſt, nullas ſibi conditiones feret, omnia faciet, quae pater imperabit. Vide porro, quod Syrus ſubjungit, *Etiam haud ſcio an uxorem ducat.* Clitipho, implicatus alio amore, ab re uxoria abhorrebat; ſi igitur ut patris pacem obtineat, etiam uxorem ducat, profecto non *In leges ſuas*, ſed patris, non *Facillume*, ſed duriſſimis conditionibus pacem conficit. Ergo illud *Facillume* ſine dubio mendoſum eſt; quod & verſus ipſe indicat; nam in mediis Iambicis nulla cauſa, nullo more, Trochaicus intervenit. Repono,

Sat recte hoc mihi
In méntem venit: namque adoleſcens quam in minima ſpe ſitus erit,
Tam difficillume *patris pacem in leges conficiet ſuas.*
Etiam haut ſcio anne *uxorem ducat: ac Syro nil gratiae.*

Callidiſſimus ſervus, qui hoc conſilio non minus rem ſuam, quam Clitiphonis agit, *Sat recte*, inquit, hoc excogitavi; ſpem bonam adoleſcenti injeci ſe facile ex hoc malo emerſurum; ne ſi animo plane dejecto ſit, quidvis imperatum faciat: ille uxorem inveniat, ego crucem. Si enim nunc perterrefactus uxorem capit, ille pacem ſibi impetrat, ego poenae relinquor. *Anne* habent noſtri univerſi, non *An*: quo pacto Iambicus ſit; & idcirco, ut prior quoque Iambicus ſit, neceſſe eſt. Ergo recte: *Tam difficillume.*

Tam difficillumé patris pacem in léges conficiét ſuas.
Etiam haút ſcio, anne uxórem ducat: ác Syro nil grátiae.
Quid hoc aútem? ſenex exit foras: ego fúgio. adhuc quod fáctumſt
Mirór, non juſſe me ábripi hinc: nunc ád Menedemum hunc pérgam.
Eum mihi precatorém paro: ſeni nóſtro nil fidei hábeo.

Actus V. Scaena III.

Sostrata. Chremes.

SO. *PROFECTO niſi cavés tu homo, aliquid gnáto conficiés mali:*

45 *Tam facillime boni patris pacem*] Dictionem *boni*, auctoritate omnium librorum delevimus. FAERNUS. Etiam noſtri conſentiunt.

46 *Etiam haud ſcio anne uxorem ducat*] Aliquot libri, inter quos Bembinus, non habent particulam *ne*, ſine qua verſus eſt trochaicus, ut ceteri. FAERNUS. Atqui omnes noſtri *Anne*; & recte.

47 *Quid autem hoc?*] O. l. s. *quid hoc autem?* verſus eſt trochaicus tetrameter acatalecticus, ut ſequentes. FAERNUS. Sic & noſtri, *Quid hoc autem?* Sed quos Trochaicos hic Faernus putat, Iambici ſunt.

48 *Miror non juſſiſſe me adripi; ad Menedemum hinc pergam*] Omnes fere recentes libri, & cum his Baſilicanus, ita habent,

> *Miror non juſſiſſe ilico arripi me. hinc nunc ad Menedemum pergam.*

Victorianus & Decurtatus priorem partem hujus verſus, ſimiliter ac recentes habent: poſteriorem hoc modo, *arripi me; ad Menedemum hinc pergam.* Bembinus ſic,

> *Miror continuo non juſſe me adripi: ad Menedemum hunc pergam.*

qui verſus eſt trochaicus acatalecticus, ut ceteri. FAERNUS.

> *Miror continuo non juſſe me adripi: ad Menedemum hunc pergam.*

Sic dedit Faernus: Noſtri omnes, *Miror non juſſiſſe ilico arripi me: hinc nunc ad Menedemum pergam.* Tam hoc *Ilico*, quam illud *Continuo* a mala manu profecta ſunt. Lege certiſſime,

> *Miror non juſſe me abripi hinc: nunc ad Menedemum hunc pergam.*

Abripi hinc; ut Adel. IV, 4, 47.

> *Hanc jam oportet in cruciatum hinc abripi.*

49 *Eum precatorem mihi paro*] O. l. s. *eum mihi precatorem paro.* FAERNUS.

> *Eum mihi precatorem paro: ſeni noſtro fidei nihil habeo.*

Lege ex codice Regio: *ſeni noſtro nil fidei habeo.*

2 *Idque adeo miror, quomodo*] Hunc verſum dimetrum iambicum ab ceteris ſeparamus: reliqua ut in libro Bembino, in quo eſt, *pergin mulier odioſa eſſe?* in hos verſus octonarios iambicos ordinamus, ſervata etiam collocatione illorum verborum, quae eſt in antiquis libris, *mihi fueris advorſatrix.*

> CH. *Pergin mulier odioſa eſſe? nullamne ego rem umquam in vita mea*

Idque ádeo miror, quómodo
Tam inéptum quicquam tibi venire in méntem, mi vir, pótuerit.
CH. *Oh, pérgin mulier éſſe? nullamne égo rem umquam in vitá mea*
Volui, quin tu in eá re mi advorſátrix fueris, Sóſtrata?
At ſi jam rogitem, quid eſt quod peccem; aut quámobrem id facias; néſcias
In quá re nunc tam cónfidenter réſtas, ſtulta. SO. *ego néſcio?*
CH. *Immó ſcis potius. quám quidem redit ad integrum eadem orátio.* SO. *oh,*
Iniquos es, qui mé tacere dé re tanta póſtules.

Volui, quin tu in ea re mihi fueris advorſatrix, Soſtrata?
FAERNUS.

4 *Pergin mulier odioſa eſſe? nullamne ego rem umquam in vita mea Volui, quin tu in ea re mihi fueris advorſatrix, Soſtrata?*] Male hic rem geſſit Faernus, dum Bembino codici ſe mancipio addicit. Repone ex noſtris pleriſque omnibus,

Oh, pergin mulier eſſe? nullamne ego rem umquam in vita mea
Volui, quin tú in ea re mi adverſatrix fueris, Soſtrata?

Quanto acerbius eſt hoc, *Mulier eſſe;* quam ſi addas *Odioſa*?

6 *At ſi rogitém jam*] Lege, *At ſi jam rógitem.* Et praeterea, tolle plenam diſtinctionem poſt *Neſcias:* & noli ſequentem verſum per interrogationem efferre. *Neſcias in qua re tam confidenter reſtas.* Hoc pacto recte reſpondet, *Ego neſcio?* altero, minime. Porro pro *Hoc faciam,* plerique omnes *Id;* duo vero ex melioribus, quorum unus 900 annorum eſt, *Id facias.* Lege & diſtingue,

At ſi jam rogitem, quid eſt quod peccem;
aut quamobrem id facias; neſcias
In qua re &c.

Id facias, id eſt, mihi in hac re adverſeris. Cur enim ab uxore rationem petat, quamobrem ipſe hoc faciat?

8 *Haec eadem oratio*] Nullus eſt liber, praeter Bembinum, qui habeat pronomen *haec;* quo dempto (neque enim multum ad ſenſum facit) verſus melius habebit. ſenſum autem hunc puto eſſe horum verborum, ut Soſtrata per interrogationem dicente, ego neſcio, ipſe fateatur eam ſcire, potius quam amplius ſuper hac re contendendum ſit, & eadem oratio utrinque repetenda. FAERNUS.

Immo ſcis, potius quam quidem redeat ad integrum haec eadem oratio.

Nec metrum, nec ſententia huic verſui conſtat. *Haec* in nullo ex noſtris eſt. Repone,

Immo ſcis potius. quam quidem redit ad integrum eadem oratio?

Scias an Neſcias, perinde eſt. Ad integrum redit eadem oratio; ſive ſcire te hoc dicam, ſive neſcire. Una eademque oratio eſt in re tua, *Scire & Neſcire.*

9 *Oh, iniquos es*] Illud *Oh* praecedenti verſui appone.

Oratio. SO. *Oh,*
Iniquos es.

CH. *Non póſtulo: jam lóquere: nihilo minus ego hoc faciám tamen.*
SO. *Fácies?* CH. *verum.* SO. *nón vides quantúm mali ex ea re éxcites?*
Súbditum ſe ſúſpicatur. CH. *aín tu?* SO. *certe ſic erit.*
CH. *Cónfitere.* SO. *au óbſecro, iſtuc nóſtris inimicis ſiet.*
'Egon confitear meúm non eſſe filium, qui ſít meus?
CH. *Quid? métuis ne non, cúm velis, convíncas eſſe illúm tuum?*

12 *Subditum ſe ſuſpicatur.* CH. *ſubditum. ain tu?* SO. *certe inquam mi vir.* CH. *Confitere tuum non eſſe.* SO. *ah obſecro te, iſtuc inimicis ſiet*] In libro Bembino legitur, *certe ſic erit.* |& pro *ah*, *au.* eae vero tres dictiones, *tuum non eſſe*, penitus in eo libro non ſunt. quam nos lectionem ut vetuſtiſſimam, & ſenſui ac verſibus, qui aliter ſtare non poſſunt, accommodam reponimus. Sunt autem tetrametri trochaici; prior quidem hypercatalecticus; poſterior catalecticus. mallem tamen (ſi demere liceret ex reſponſione Chremetis dictionem *ſubditum*, quod fieri poſſet nullo detrimento ſenſus) etiam ſuperiorem eſſe catalecticum. ſed quia ſic quoque ſtare poteſt, ſic relinquemus. itaque legemus,

Subditum ſe ſuſpicatur. CH. *ſubditum? ain tu?* SO. *certe ſic erit,*
Mi vir. CH. *confitere.* SO. *au, obſecro te, iſtuc inimicis ſiet.*

Quod autem in futuro dicit, *certe ſic erit*, confirmando id quod jam in praeſenti dixit, *ſubditum ſe ſuſpicatur*, hujus locutionis multa jam exempla veterum adduximus in Eunucho, ſuper eo verſu: *Verum hercle hoc verum erit.* FAERNUS.

Subditum ſe ſuſpicatur. CH. *ſubditum? ain tu?* SO. *certe ſic erit,*
Mi vir. CH. *confitere.* SO. *au obſecro te, iſtuc inimicis ſiet.*

Vidit Faernus illud *Subditum* in reſponſo Chremetis ſubdititium eſſe, ſed non auſus eſt ejicere. Unus ex veterrimis noſtris *Obſecro* abſque *Te:* univerſi autem *Iſtuc noſtris inimicis;* unde facillima ſurgit emendatio,

SO. *Subditum ſe ſuſpicatur.* CH. *Ain tu?* SO. *Certe ſic erit:*
CH. *Confitere.* SO. *Au obſecro, iſtuc noſtris inimicis ſiet.*

Au obſecro; ut Eun. IV, 3, 14. *Au obſecro, mea Pythias.* Phorm. V, 3, 20. *Au obſecro, vide ne in cognatam pecces.* Ceterum T. Faber *graviſſimi* hic *peccati* Terentium arguit: Unde enim, inquit, reſciſcere potuit Soſtrata, Clitiphonem ſuſpicari ſe eſſe ſubditum? Nondum enim, ex quo id conſilii dederat Syrus, vel Syrum vel Filium viderat. Naeniae merae: & tamen nactus eſt eos, qui hac ſpecie inducti *Suſpicetur* hic ſubſtituant, pro *Suſpicatur:* ne Terentius ſcilicet peccati iſtius reus peragatur. Atqui, o boni, ubi ſupra v. 43. Clitipho dicit, *Recte ſuades, faciam*, ſtatim domum proficiſcitur, cujus foris intra Scaenam erat, & matri hoc narrat in Gynaeceo, patre in alia parte aedium agente, dum Syrus ſolus ſecum ſex ſequentes verſus loquitur. Sic & Scaen. V, 1, cum Menedemus & Chremes de dote ſimulanda agerent; ſtatim V, 2, proſilit Clitipho, *Itane tandem*, &c. Nimirum Menedemum domum ſuam introiſſe ſpectatores viderant; & de dote Clitiphoni indicatum fuiſſe ex ipſa re intelligebant. At, inquiunt,

SO. *Quod filia est invénta?* CH. *non: set quó magis credundúm siet,*
Quod ést consimilis móribus,
Convínces facile ex té esse natum: nám tui similis ést probe:
Nam illi nil viti ést relictum, quín id itidem sit tibi.
Túm praeterea tálem, nisi tu, núlla pareret filium.
Sét ipse egreditur, quám severus: rém cum videas, cénseas.

sequente Scaena V, 4. tum primum matri Clitipho suspicionem suam profert. Primum quidem in Scaena 3; sed domi prius rem aperuerat: atque ideo mater non ut in re nova consternata est, & exclamat; sed lente respondet, *Obsecro, mi gnate.* Denique ne illud quidem vidisse hos sagaces correctores, qui *Suspicetur* nobis obtrudunt; si Sostrata nemine indicante, suspicetur filium id suspicaturum; vel eo ipso subditum re vera fuisse pene eam confiteri: vel omnium sagarum & divinarum anuum principem & magistram esse. Ceterum pro *Certe sic erit;* nostri omnes perperam, *Certe inquam mi vir.*

15 *Quid metuis? nonne cum velis, convincas illum esse tuum?*] Omnes fere l. s. & in his Bembinus, ita collocant,

Quid? metuis, ne non cum velis,
convincas esse illum tuum?

versu & compositione meliore. FAERNUS.

16 *Set quod magis credendum siet, Id quod est consimilis moribus*] Nostri omnes *Quo magis.* Recte. Deinde tolle *Id.*

Sed quo magis credendum siet,
Quod est consimilis moribus.

Dixerat illa, *Quod filia est inventa?* Ille regerit, *Quod est consimilis moribus.* Pone hic *Id*, & elegantiam responsi extinguis.

19 *Quin id itidem sit tibi*] In nullo libro scripto est dictio *id;* qua dempta versus stare non potest. nos Bembinum sequemur, in quo est, *quin sit & idem tibi.* versumque sustentamus producendo dictionem &. FAERNUS.

Nostri universi, *Quin itidem sit tibi.* Recte ergo, qui primi emendarunt, *Quin id itidem sit tibi.* Ceterum pro *Relictum*, lubens scriberem *Innatum.* Quid enim *Relictum* hic sit, non intelligo. Noster And. IV, 1, 2.

Tanta vecordia innata cuiquam ut siet.

Hec. IV, 1, 28.

Nam id omnibus innatum est.

Plaut. Mil. IV, 2, 71.

Non mihi avaritia umquam innata est.

Poen. I, 2, 87.

Invidia in me numquam innatast, neque malitia.

20 *Tum praeterea talem, nisi tu, nulla pareret filium*] Nostri universi cum Edd. vett. *Nulla, nisi tu.* Forte olim erat,

Tum praeterea nulla talem, nisi tu, pareret filium.

Sed recepta lectio satis placet.

21 *Rem cum videas, censeas*] Cum hominem intus noveris, censeas severum esse. Sarcasmus. Plaut. Bacch. IV, 6, 14.

Ego sum sacer, scelestus, specta rem modo.

Miror hominem judicii sui & acuminis, qui hoc Sostratae tributum voluit,

ACTUS V. SCAENA IV.

CLITIPHO. SOSTRATA. CHREMES.

CL. *SI úmquam ullum fuit témpus, mater, cum égo voluptati tibi*
Fúerim, dictus filius tuis tuá voluntate, óbsecro,
Eius ut memineris, atque inopis núnc te miserescát mei;
Quód peto et voló, parentis meós ut commonstrés mihi.
SO. *'Obsecro; mi guáte, ne istuc in animum inducás tuum,*
'Alienum esse té. CL. *sum.* SO. *miseram me, hócine quaesisti óbsecro?*
'Ita mihi atque huic sis superstes, ut éx me atque ex hoc nátus es:
'Et cavé posthac, si me amas, umquam istuc verbum ex te aúdiam.
CH. *'At ego, si me métuis, mores cáve in te esse istos séntiam.*
CL. *Quós?* CH. *si scire vís, ego dicam: gérro, iners, fraus, hélluo,*
Gáneo, damnósus: crede, et nóstrum te esse crédito.
CL. *Nón sunt haec paréntis dicta.* CH. *nón, si ex capite sis meo*
Nátus, item ut ajúnt Minervām esse éx Jove, ea causá magis

2 *Dictus filius tuus tua voluntate*] Liber Bembinus, *vestra voluntate.* quod & placet; ut consensum in hoc utriusque parentis ostendat. non tamen muto. FAERNUS. Nostri omnes *Tua.*

4 *Parentes*] Scribe *Parentis*, ut alibi: citante ob id ipsum Prisciano, p. 772.

7 *Ita mihi atque huic sis superstes, ut ex me atque hoc natus es*] Versus claudicat. Repone ex codice Academico, & ex Meadianis altero,

Ut ex me atque ex hoc natus es.

Sic Adel. I, 1, 15.

Atque ex me hic non natus, set ex fratre.

& V, 4, 8.

Ex me atque ex fratre cuivis facile est noscere.

Superstes ultimam corripit, ut *Miles, Eques, Pedes.*

10 *Fraus, heluo*] In libro Bembino & aliis antiquis *helluo*, per duo *l*, scriptum est. FAERNUS.

11 *Crede, & nostrum te esse credito*] Crede, quod *Scire volebas*, te talem esse (nam pars est sanitatis, morbum sentire; & *sapientia prima est Stultitia caruisse*) & simul crede te nostrum esse. Quid cum illo facias, qui in re tam perspicua *Cave sis*, & nescio quas alias correctiunculas inuginatur?

12 *Non sunt haec jam parentis dicta*] *Jam* non est in ullo l. s. quod & ratio trochaici respuit. FAERNUS. Nec in ullo nostrorum.

15 *Deos nescio, ego quod potero enitar sedulo*] Ex auctoritate libri Bembini dempto *enitar*, trochaicum hunc sanamus. nec vero sensui quic-

Pátiar, Clitiphó, flagitiis tuís me infamem fíeri.
SO. *Dí istaec prohibeánt.* CH. *deos nescio: égo quod potero, sédulo.*
Quaéris id quod habés, paréntis: quód abest, non quaerís, patri
Quó modo obsequáre: et serves quód labore invénerit.
Tén mi per fallácias addúcere ante oculós? pudet
Dícere hac praesénte verbum túrpe: at te id nulló modo
Fácere puduit. CL. *éheu, quam ego nunc tótus displiceó mihi,*
Quám pudet: neque quód principium incipiam ad placandúm, scio.

ACTUS V. SCAENA V.

MENEDEMUS. CHREMES. CLITIPHO. SOSTRATA.

ME. *'ENIMVERO Chremés nimis graviter crúciat adulescéntulum,*
Nímisque inhumane. éxeo ergo ut pácem conciliem. óptume
'Ipsos video. CH. *ehém, Menedeme, cúr non accersí jubes*
Filiam, et quod dótis dixi, fírmas? SO. *mi vir, te óbsecro*

quam deest: subaudiendum est enim *prohibebo*, ab eo quod dictum est supra, *Di istaec prohibeant.* FAERNUS. Gratia hic Bembino habenda est: Nostri omnes *Enitar.*

18 *Non mihi per fallacias adducere ante oculos? pudet Dicere hac praesente verbum turpe*] Contemplare modo istud *Non mihi adducere*, & videbis sententiam corrumpi. Illud *Non* ex eo natum est, quod olim sine distinctione legebat aliquis, *Non adducere pudet.* Repone,

Tén mi per fallacias adducere ante oculos? pudet.

Supra V, 1, 48. *Téne istuc loqui?* Phor. II, 2, 25. *Téne asymbolum venire?* Persius: [I, 29.] *Ten cirratorum centum dictata fuisse?*

20 *At te illud nullo modo facere piguit.* CL. *Eheu quam ego nunc*] Bembinus, & aliquot alii libri, ita habent: *At te id nullo modo facere puduit.* ita optime stat trochaicus. quae vero sequuntur in Bembino, sunt sine pronomine *ego.* FAERNUS. Tres ex nostris, *Puduit facere:* ceteri *Piguit facere.* Ceterum *Ego* omnes habent; nec abesse potest, nisi dolente sententia.

21 *Neque quod principium incipiam*] Ita in Bembino: at in Vaticano & Basilicano, *principium incapiam.* ex quo conjeci legendum forte, *principium capiam*, sicut & in Eunucho: *quod dedit principium.* FAERNUS.

Unus quoque noster ex veterrimis *Incapiam:* unde legerim, non *Capiam*, sed *Captem:* ut *Captare occasionem, tempus* & alia.

4 *Et quod dixi dotis*] O. l. s. *Et quod dotis dixi.* FAERNUS. Sic & nostri omnes.

Né facias. CL. *pater, óbsecro mi ignóscas.* M. *da veniám, Chreme:*
Sine te exorent. CH. *méa bona ut dem Bácchidi donó sciens?*
Nón faciam. M. *at nos nón sinemus.* CL. *si me vivom vis, pater,*
'Ignosce. SO. *age, Chremés mi.* M. *age quaeso, né tam offirma té, Chreme.*
CH. *Quid istic? video nón licere, ut coéperam, hoc perténdere.*
ME. *Fácis, ut te decét.* CH. *ea lege hoc ádeo faciam: si id facit*
Quód ego hunc aequom cénseo. CL. *pater, ómnia faciam: ímpera.*
CH. *'Uxorem ut ducás.* CL. *pater.* CH. *nihil aúdio.* M. *ad me récipio;*
Fáciet. CH. *nil etiam aúdio ipsum.* CL. *périi.* SO. *an dubitas, Clítipho?*
CH. *'Immo utrum volt.* M. *fáciet omnia.* SO. *haéc dum incipias, grávia sunt:*
Dúmque ignores: úbi cognoris, fácilia. CL. *faciám, pater.*
SO. *Gnáte mi, ego pol tíbi dabo illam lépidam, quam tu fácile ames,*

6 *Sine te exorem*] In libro Bembino scriptum fuerat *exorent*; postea deleto *n*, remansit *exoret*; quod & placet. nam cum eo quadrat, quod dictum est: *Da veniam.* FAERNUS.

Sine te exoret. CH. *Egon mea bona ut dem Bacchidi dono sciens?*

Recte Bembinus cum duobus nostris vetustissimis *Exorent*, Uxor scilicet & Filius: quo accedunt & alii, qui *Exorem* habent. Ceterum versus justo longior est. Est qui *Dono* hinc abjicere velit, *Bacchidi sciens;* sed in ista sede trochaeum, quantum potest, evitant. Sed *Dono dat*, inquit, homini concitate loquenti taedio est & moram facit. Jube hominem sibi taedio esse; & repone,

Sine te exorent. CH. *Mea bona ut dem Bacchidi dono sciens?*

Tolle illud *Egone.* Continuat Chremes Menedemi orationem: *Exorentne, ut mea bona.* Phorm. III, 2, 4. *Nequeo te exorare, ut maneas triduum hoc?* Atque ita passim.

7 *At id nos non sinemus*] Vetustissimus noster, & alius e Regiis cum optimo codice G. Fabricii non agnoscunt *Id: At nos non sinemus.*

8 SO. *Age Chremes*] Bembinus liber his addit dictionem *mi.* ita conjicio fuisse scriptum & in Victoriano, in quo vacat locus hujusmodi particulae abrasae. FAERNUS. Duo quoque ex nostris *Mi.*

10 *Si faciat*] Idem liber, *si facit;* ut exigit versus. FAERNUS. Omnes nostri, *Si id faciat.* Lege igitur, *Si id facit.*

16 *Ego pol tibi dabo puellam lepidam*] Ex eodem libro lego *illam lepidam:* ita stat trochaicus. aliter esset octonarius iambicus inter tro-

Fíliam Phanócratae noſtri. CL. *rúfamne illam virginem,*
Caéſiam, ſparſo óre, adunco náſo? non poſſúm, pater.
CH. *Heia, ut elegáns eſt: credas ánimum ibi eſſe.* SO. *aliám dabo.*
CL. *'Immo, quandoquidém ducenda eſt, égomet habeo própemodum*
Quám volo. SO. *nunc laúdo, gnate.* CL. *Archónidi hujus filiam.*
SO. *Pérplacet.* CL. *pater, hóc nunc reſtat.* CH. *quid?* CL. *Syro ignoſcás volo,*
Quaé mea cauſa fécit. CH. *fiat.* *Vós valete, et plaúdite.*

chaicos. FAERNUS. Recte *Illam:* noſtri mendoſe *Puellam.*

20 CLIT. *Quid iſtic?*] Liber Bembinus *immo.* FAERNUS.

Noſtri omnes *Quid iſtic?* Sed ſupra v. 9. id habuimus, etiam initio verſus. Placet igitur, quod Bembinus dat, *Immo.* Non enim *Quid iſtic*, quod conſentientis eſt, locum hic habet; cum jam ante conſenſerit v. 15. *Faciam pater.*

21 *Archonidis filiam*] Idem liber *Archonidi hujus filiam.* nec aliter ſtat trochaicus. & ita etiam citat Priſcianus libro ſexto. FAERNUS.

Priſcianus p. 706. citat *Archonidi filiam:* ſed non habet *Hujus:* hoc Bembino debemus. Noſtri *Arconidis filiam.* Plaut. Trin. II, 2, 78. *Leſbonico huic adoleſcenti Charmidae hujus filio.*

ADELPHI TERENTI.

Fabulae interlocutores.

MICIO ſenex.
DEMEA ſenex.
SANNIO leno.
AESCHINUS adoleſcens.
PARMENO ſervus.
SYRUS ſervus.
CTESIPHO adoleſcens.
SOSTRATA matrona.
CANTHARA nutrix.
GETA ſervus.
HEGIO ſenex.
DROMO ſervus.

ACTA LUDIS FUNEBRIB. AEMILI PAULLI QUOS FECERE Q. FABIUS MAXIMUS P. CORNELIUS AFRICANUS. EGERE L. ATILIUS PRAENESTINUS MINUTIUS PROTHIMUS. MODOS FECIT FLACCUS CLAUDI TIBIIS SARRANIS. FACTA E GRAECA MENANDRU L. ANICIO M. CORNELIO COSS.

A D E L P H I.

PROLOGUS.

POSTQUÁM poeta ſénſit ſcripturám ſuam
Ab iniquis obſervári, et adverſários
Rapere in pejorem pártem, quam acturi ſumus:
Indício de ſe ipſe érit: vos eritis júdices,
Laudín an vitio dúci factum id opórteat.
Synápothneſcontes Díphili comoédiaſt;
Eam Cónmorientes Plaútus fecit fábulam.
In Graéca aduleſcens éſt, qui lenoni éripit

4 *Indicio de ſe ipſe erit*] Commodum videtur huic verſui ſuſtentando ex *ipſe* vel *p*, vel *s*, elidere: vel ex *erit t*. FAERNUS. *Erit* corripitur. Vel etiam ſic poteris,
Indicio de ſeſe ipſe erit, vos judices.

5 *Duci factum oporteat*] Interpone pronomen *id* poſt *factum*, ex libro Bembino & Victoriano. FAERNUS. Sic in duobus Regiis.

8 *Qui lenoni eripuit*] Omnes fere l. s. & Donatus *eripit:* quod & verſum juvat, & convenire alioqui magis videtur loquenti de argumento fabulae, uti praeſenti quam praeterito: ut in prologo Eunuchi, *In*

Meretricem in prima fábula: eum Plautús locum
Relíquit integrum. eum hic locum sumpsit sibi
In Adélphos, verbum dé verbo expressum éxtulit.
Eam nós acturi súmus novam: pernóscite
Furtúmne factum exístumetis, án locum
Reprehénsum, qui praetéritus neclegéntiast.
Nam quód isti dicunt málevoli, homines nóbilis
Eum ádjutare, adsídueque una scríbere,
Quod illí maledictum vehemens esse exístumant,
Eam laúdem hic ducit máxumam; cum illís placet,
Qui vóbis univérsis et populó placent:
Quorum ópera in bello, in ótio, in negótio,
Suo quísque tempore úsust sine supérbia.
Dehinc ne éxspectetis árgumentum fábulae:
Senés qui primi vénient, hi partim áperient;
In agéndo partim osténdent. facite aequánimitas,
Poétae ad scribendum aúgeat indústriam.

ea est parasitus Colax. FAERNUS. Ita duo ex nostris vetustissimi, *Eripit.*

17 *Quod illi maledictum vehemens existimant*] Post *vehemens*, interpone verbum *esse*, ex o. l. s. FAERNUS. Sic in nostris omnibus.

23 *Hi partem aperient, In agendo partem ostendent*] Sic codices; sed legendum,

Hi partim aperient, In agendo partim ostendent.

Partim aperient argumentum. Hec. Prol. v. 6.

In his quas primum Caecili didici novas,
Partim sum earum exactus; partim vix steti.

25 *Facite, aequanimitas Poetae ad scribendum augeat industriam*] *Deest vestra*, inquit Donatus: at quo jure deesse potest? qua consuetudine subintelligi? In recepta lectione constructio erit *Aequanimitas poëtae.* Mihi quidem non *Vestra*, sed versus integer deesse videtur; quem vide an forte Invenerim:

Facite, aequanimitas
Bonitasque vestra adjutrix nostrae industriae
Poëtae ad scribendum augeant industriam.

Sic Phorm. Prol. v. 35.

Bonitasque vestra adjutans atque aequanimitas.

& Hec. Prol. v. 24.

Vestra intellegentia
Sedabit, si erit adjutrix nostrae industriae.

Notum est, in Prologis scribendis se ipsum suppilasse Terentium: tres versus contiuui In Prologo Heaut. repetuntur in Prologo Hecyrae. Jamque vides, cur versus exciderit: nempe quia eodem verbo duo terminabantur, *Industriae, Industriam;* id, ut saepe fit, Librarii oculos fefellit. Denique jam recte habes *Augeant:* nam ut *Augeat* producat ultimam, nullum in toto Terentio exemplum. Est quidem, qui sic versum interpolat,

Poetae ad scribendum augeat vestra industriam.

ACTUS I. SCAENA I.

MICIO.

STORÁX. non rediit hác nocte a cena Aéschinus:
Neque sérvolorum quísquam, qui advorsum íerant.
Profécto hoc vere dícunt: si absis úspiam,
Aut íbi si cesses; évenire ea sátius est,
Quae in te úxor dicit ét quae in animo cógitat
Iráta, quam illa quaé parentes própitii.
Uxór, si cesses, aút te amare cógitat,
Aut téte amari, aut pótare atque animo óbsequi,
Et tíbi bene esse sóli, sibi cum sít male.
Ego quía non rediit fílius, quae cógito?
Quibus núnc sollicitor rébus? ne aut ille álserit,
Aut úspiam cecíderit, aut praefrégerit
Aliquíd. vah, quemquamne hóminem in animo instítuere, aut
Paráre, quod sit cárius, quam ipse ést sibi?

Sed bis in eo peccat: nam & verborum collocationem pravam inducit; & *Augeat* in dissyllabon contrahit, prorsus contra artem.

1 *Storax. non rediit*] Tolle notas Interrogationis. Storax vocatus non respondit: inde scit Micio neminem adhuc rediisse. Nemo domi manebat cum sene praeter ancillas.

4 *Aut ubi si cesses*] Omnes antiqui libri, *aut ibi.* ita & Donatus, qui in hunc locum haec dicit: *Aut ibi, uspiam: significat enim scilicet uspiam in loco, & ad locum.* FAERNUS. Quattuor tamen ex nostris, *Aut ubi si.* Recte: hoc est, *Sicubi cesses.* Et sic citat Servius ad Aen. III, 430.

8 *Aut te amari*] Liber Bembinus, Basilicanus, & Donatus: *aut tete amari*, ut & versus exposcit. Victorianus habet, *aut de te amari.* FAERNUS. Et ex nostris nonnulli *Tete.*

Ib. *Aut animo obsequi.* Iidem libri vetusti: *atque animo obsequi.* Donatus, *aut.* FAERNUS. Nostri omnes *Atque.*

9 *Tibi bene esse*] Antiqui libri omnes habent, *& tibi.* Sicut & infra, *& quibus nunc sollicitor rebus:* sed hic *&*, transit in scansione in praecedentem versum. FAERNUS.

Etiam nostri plerique *Et tibi.* Sed accentus causa etiam corrigendum, *Síbi cum sit male;* non ut libri, *Cúm sibi sit male.* Porro *Et quibus nunc*, illud *Et* a tribus nostris abest. Recte: in Asyndetis concitatior affectus est. Licet Servius ad Aen. IV, 380. habeat *Et.*

12 *Aut perfregerit*] Omnes fere antiqui libri, *praefregerit.* FAERNUS. Sic & nostri.

15 *Atqui ex me hic non natus est*] In libro Bembino & aliis antiquis pro *Atqui*, est *atque*, particula inceptiva. quod vero sequitur in o. l. s. ita collocatum est, *hic natus non est.* FAERNUS.

Similiter nostri plerique *Atque.* Charisius p. 204. '*Atque pro et.* Terentius in Adelphis: *Atque ex me hic natus non est, sed ex fratre.* 'Ubi Acron, Argute, inquit, nam

Atque ex me hic natus nón eſt, ſet ex fratre. ís adeo
Diſſímilis ſtudio eſt. jam índe ab aduleſcéntia,
Ego hánc clementem vítam urbanam, atque ótium
Secútus ſum: et quod fórtunatum iſtí putant,
Uxórem numquam habui. ílle, contra haec ómnia,
Ruri ágere vitam: ſémper parce ac dúriter
Se habére: uxorem dúxit: nati filii
Duo: índe ego hunc majórem adoptaví mihi:
Edúxi a parvolo, hábui, amavi pró meo:
In eó me oblecto: ſólum id eſt carúm mihi.
Ille út item contra, me hábeat, facio ſédulo:
Do, praétermitto: nón neceſſe habeo ómnia
Pro meó jure agere: póſtremo alii clánculum
Patrés quae faciunt, quaé fert aduleſcéntia,
Ea né me celet, cónſuefeci filium.
Nam quí mentiri aut fállere, ita uti ſít, patrem
Audébit, tanto mágis audebit céteros.

'per conjunctionem tranſitum fecit 'ad narrationem.'

16 *Diſſimili ſtudio eſt*] Tres ex noſtris, quorum unus 900 annorum, *Diſſimilis ſtudio eſt.* Recte. Salluſt. Jug. 89. *Nobilitas, diſſimilis moribus, nos illorum aemulos contemnit.* Noſter Heaut. V, 3, 17. *Quod eſt conſimilis moribus.* Plin. Hiſt. VI, 31. *Et curſu & colore diſſimilis.*

17 *Ego hanc clementem vitam urbanam atque otium*] Vide an legendum ſit,

Ego hanc clementem vitam urbanumque otium.

Cic. Epiſt. Fam. XII, 1. *Ut ego quidem & urbi & otio diffiderem urbano.*

18 *Et quod fortunatum iſti putant, Uxorem numquam habui*] Magnum hic pulverem excitant Interpretes; cum ſententia clara ſit, ſi animum attendas. *Iſti*, ut recte Donatus, *hi qui a me diſſentiunt.* Ita ſemper Noſter. And. Prol. v. 15.

Id iſti vituperant factum, atque in eo diſputant.

& 21.

Potius quam iſtorum obſcuram diligentiam.

Adel. Prol. v. 15.

Nam quod iſti dicunt malevoli.

Ex hoc indicio ſententia facile eluceſcit. *Uxorem numquam habui*, quod (ſcilicet *Uxorem habere*) iſti fortunatum putant: iſti qui mei diſſimiles ſtudio & moribus ſunt, qui uxorem ducunt cum magna dote, qui liberis dant operam, qui poſteritati inſerviunt.

20 *Ille contra, haec omnia: Ruri agere vitam*] Diſtingue:

Ille, contrà haec omnia, Ruri agere vitam.

Vide Phor. III, 2, 36.

30 *Nam qui mentiri aut fallere inſuerit patrem, Aut audebit, tanto magis audebit ceteros*] Pro *Inſuerit*, alii codices *Inſueverit:* apud Martianum Capellam p. 160 *Inſtituerit.* Sed utcumque ſit, qualis quaeſo locutio eſt, *Inſuerit aut audebit:* Certe aut *Inſueſcet* & *Audebit;* aut *Inſuerit* & *Auſus fuerit.* Qualis porro ſententia? poſt *Inſuerit*, quorſum

Pudóre et liberálitate líberos
Retinére ſatius éſſe credo quám metu.
Haec frátri mecum nón conveniunt, néque placent.
Venit ád me ſaepe clámans, Quid agis, Mício?
Cur pérdis adoleſcéntem nobis? cúr amat?
Cur pótat? cur tu his rébus ſumptum ſúggeris?
Veſtítu nimio indúlges: nimium inéptus es.
Nimium ípſe eſt durus praéter aequumque ét bonum:
Et érrat longe, meá quidém ſenténtia,
Qui ìmpérium credat grávius eſſe aut ſtábilius,
Vi quód fit, quam illud quód amicitia adjúngitur.
Mea ſic eſt ratio, et ſic animum inducó meum:
Maló coactus quí ſuum officiúm facit,
Dum id réſcitum iri crédit, tantiſpér cavet:
Si ſpérat fore clam, rúrſum ad ingeniúm redit.
Ille quém beneficio adjúngas, ex animó facit:
Studet pár referre; praéſens abſenſque ídem erit.
Hoc pátrium eſt, potius cónſuefacere filium
Sua ſpónte recte fácere, quam alienó metu:

inſertur *Audebit?* quaſi non ſaepe ac diu auſus ſit, priuſquam poſſet inſueſcere? Varia hic moliuntur Interpretes; ſed rem ipſam puto me repperiſſe:

Nam qui mentiri aut fallere, ita uti ſit, patrem
Audebit, tanto magis audebit ceteros.

Ita uti ſit; ut mos & conſuetudo eſt. Vide Andr. I, 1, 53. Eun. IV, 2, 2. De more fallendi patrem, Plautus Pſeud. I, 5, 15.

Nam iſtaec quae tibi renuntiantur, filium
Te velle amantem argènto circumducere:
Fors ſit an ea tibi dicta ſunt mendacia.
Sed ſi ea vera ſunt, ut mos eſt, maxume:
Quid mirum fecit? quid novum? adoleſcens homo
Si amat, ſi amicam liberat.

Noſter, Heaut. V, 2, 4.

Quid ego tantum ſceleris admiſi miſer?
Volgo faciunt.

& III, 2, 40.

Si quid hujus ſimile forte aliquando obvenerit,
Ut ſunt humana, tuus ut faciat filius.

35 *Venit ſaepe ad me clamitans*] Et Donatus, & liber Bembinus & Baſilicanus & Victorianus, & multi alii, ita collocant, *Venit ad me*. FAERNUS. Noſtri quoque *Venit ad me; Clamitans;* quod tamen verſus reſpuit. Repone, *Clamans*. And. quidem I, 1, 117.

Venit Chremes poſtridie ad me, clamitans.

Sed hic infra IV, 7, 9.

Non clamas? non inſanis?

37 *Sumptus ſuggeris?*] Aliqui libri, inter quos Bembinus, item Donatus: *ſumptum ſuggeris?* FAERNUS. Noſtri omnes *Sumptus*.

Hoc páter ac dominus intereſt: hoc quí nequit,
Fateátur neſcire ímperare líberis.
Set éſtne hic ipſus, dé quo agebam? et cérte is eſt.
Neſcío quid triſtem vídeo: credo jam, út ſolet,
Jurgábit. ſalvom te ádvenire, Démea,
Gaudémus. —

ACTUS I. SCAENA II.

DEMEA. MICIO.

DE. — *EHEM, opportúne: te ipſum quaérito.*
MI. *Quid tríſtis es?* D. *rogás me, ubi nobis Aéſchinus*
Siét, quid triſtis égo ſim? M. *dixin hóc fore?*
Quid fécit? D. *quid ille fécerit? quem néque pudet*
Quicquám: nec metuit quémquam: neque legém putat
Tenére ſe ullam. nam ílla, quae antehac fácta ſunt,
Omítto: modo quid déſignavit? M. *quídnam id eſt?*
DE. *Forés effregit, átque in aedis ínruit*
Aliénas: ipſum dóminum atque omnem fámiliam

39 *Nimium ipſe durus eſt praeter aequumque & bonum*] Bembinus liber commodius verſui collocat, *eſt durús.* FAERNUS.

Noſtri omnes, *Durus eſt.* Poteris & hoc modo, *Nimium ipſe duruſt.* Ceterum hunc verſum & quattuor praecedentes citat Cicero De Invent. I, 19. ubi *Clamitans* & *Sumptum* & *Durus eſt*, hodie feruntur.

43 *Mea eſt ſic ratio*] O. l. s. & Donatus, *Mea ſic eſt ratio.* FAERNUS. Sic & noſtri.

46 *Rurſum ad ingenium*] Antiqui libri, praeter Baſilicanum, & omnes fere alii, & Donatus, *rurſus.* Immo Bembinus prius habebat *rurſum:* ut & habet Baſilicanus. FAERNUS. Noſtri fere omnes *Rurſum*, quod verſui commodius eſt; & hic reponendum.

48 *Studet par referre*] Vel ex *ſtudet t*, elidetur, quod inſolens; vel ex *par r.* FAERNUS. *Studet* in primo pede ultimam corripit, quod non eſt inſolens.

1 *Hem, opportune*] Aliqui libri, inter quos Bembinus & Baſilicanus, *ehem:* quod magis convenit actibus repentinis, ut eſt ſubitus ejus, quem quis quaerit, aſpectus. FAERNUS. Ita noſtri omnes.

2 *Rogitas me?*] Liber Bembinus & Victorianus, & multi alii, *rogas me?* FAERNUS. Et ita ſex ex noſtris.

4 *Quid is fecit?*] Dictionem *is* delemus ex auctoritate libri Bembini & Baſilicani: quae nec alioqui neceſſaria videtur: de Aeſchino enim ſermo eſt, & de eo utique intelligitur. FAERNUS. Sic noſter veterrimus. Ceteri *Quid is fecit.* Utrumvis recte.

5 *Neque metuit quemquam*] Omnes fere l. s. *nec.* FAERNUS. Sic & noſtri plerique.

Mulcávit uſque ad mórtem: eripuit múlierem
Quam amábat. clamant ómnes indigniſſume
Factum éſſe: hoc advenienti quot mihi, Mício,
Dixére? in oreſt ómni populo. dénique,
Si cónferendum exémplum eſt, non fratrém videt
Rei óperam dare, ruri éſſe parcum ac ſóbrium?
Nullum húius factum ſímile. haec cum illi, Mício,
Dicó, tibi dico. tú illum corrumpí ſinis.
MI. *Homine ímperito númquam quicquam injúſtiuſt,*
Qui, niſi quod ipſe fécit, nil rectúm putat.
DE. *Quorſum íſtuc?* M. *quia tu, Démea, haec male júdicas.*
Non éſt flagitium, míhi crede, adulefcéntulum
Scortári, neque potáre: nón eſt: néque fores
Effríngere. haec ſi néque ego, neque tu fécimus,
Non ſiit egeſtas fácere nos. tu nunc tibi
Id laúdi duces, quód tum feciſti ínopia?
Injúriumſt: nam ſi éſſet unde id fieret,
Facerémus. et illum tú tuum, ſi eſſés homo,
Sinerés nunc facere, dúm per aetatém licet;
Potiús quam, ubi te exſpectátum ejeciſſét foras,
Alieníore aetáte poſt facerét tamen.

10 *Multavit*] Omnes antiqui libri, *mulcavit.* FAERNUS. Sic duo ex noſtris veterrimi.

15 *Rei dare operám, ruri eſſe parcum ac ſobrium*] Vetuſtiores noſtri magno numero,
Rei óperam dáre.

16 *Nullum hujus ſimile factum*] Noſtri univerſi cum Edd. vett. *Nullum hujus factum ſimile:* melioribus numeris.

18 *Injuſtius*] Codices noſtri omnes *Injuſtius eſt*: ſcribe igitur *Injuſtiuſt.*

24 *Non ſivit egeſtas*] Liber Bembinus *non ſiit.* FAERNUS. Noſtri omnes *Sivit;* verſu *Siit* malente.

25 *Tu nunc tibi*] Hoc per interrogationem efferendum. Unus autem ex Regiis *Duces*, non *Ducis.* Etiam bene.

27 *Faceremus: & tu illum tuum*] Lege: *Et illum tú tuum.* Sic infra III, 4, 32. *Sineres vero illum tu tuum Facere haec?*

28 *Dum per aetatem licet*] Sic noſtri omnes: ſed duo Jani Gulielmii, quos antiquiſſimos habuit, *Decet*, non *Licet.* Tibullus I, 1, 85.
Jam ſubrepet iners aetas, nec amare decebit.
ubi aliquot libri, ut hic, *Licebit.* Vide ipſum ad Plauti Militem Cap. VI, & nos ad Horatium II. Epiſt. II, 216.

30 *Alieniori aetate*] Libri antiqui & Donatus, *alieniore.* FAERNUS. Sic & noſtri plerique omnes.

31 *Pro Juppiter, tu homo adiges me ad inſaniam*] Liber Vaticanus,

DE. *Pro Júppiter, tù homo ádigis me ad insániam.*
Non ést flagitium, fácere haec adulescéntulum? M. *ah,*
Auscúlta, ne me optúndas de hac rè saépius.
Tuum filium dedísti adoptandúm mihi:
Is méus est factus: sí quid peccat, Démea,
Mihi péccat: ego illi máxumam partém feram.
Obsónat, potat, ólet unguenta; dé meo:
Amat; dábitur a me argéntum, dum erit cómmodum:
Ubi nón erit, fortásse excludetúr foras.
Forés effregit, réstituentur: discidit
Vestém, resarciétur. est, dis grátia,
Et únde haec fiant, ét adhuc non moléfta sunt.
Postrémo aut desine, aút cedo quemvis árbitrum:
Te plúra in hac re péccare ostendam. D. *eí mihi,*
Pater ésse disce ab íllis, qui verí sient.
MI. *Natúra tu illi páter es, consiliís ego.*
DE. *Tun cónsulis quicquam?* M. *áh, si pergis, ábiero.*
DE. *Sicíne agis?* M. *an ego tótiens de eadem re aúdiam?*
DE. *Curae ést mihi.* M. *et mihi cúrae est. verum, Démea,*
Curémus aequam utérque partem; tu álterum,
Ego item álterum. nam cúrare ambos, própemodum

Basilicanus, & Donatus, *rediges.* idem Donatus in sequenti scaena super eis verbis, *qui insanire incipiunt ex injuria*, citans hunc locum, legit *redigis*, quod lectionem Bembini, Victoriani & Decurtati ex parte confirmat, in quibus *adigis* legitur: quod probamus. FAERNUS. Nostri *Rediges*, vel *Redigis;* nisi quod codex ex veterrimis pro varia lectione habet *Adigis*. Et sic citat Charisius p. 214.

37 *Obsonat, potat, olet unguenta; de meo*] Varro De Ling. Lat. l. VI. *Apud Terentium: Scortatur, potat, olet unguentum? de meo. Scortari, est saepius meretriculam ducere, quae dicta a pelle.* Hoc Varro, falsus memoriae: quippe omnes hodie libri *Obsonat.*

45 *Pater esse disce ab aliis qui vere sciunt*] *Ab aliis* Donatus citat: nos tamen malumus *ab illis*, ut & in antiquis libris est, & multis aliis. FAERNUS.

Nostri omnes *Ab illis*. Sed aliud restat:

Pater esse disce ab illis, qui vere sciunt.

Quid hic facit *Sciunt?* Palmerius, probante Guyeto, *Sient.* Recte; modo & *Veri* pro *Vere* addas:

Pater esse ab illis disce, qui veri sient.

Ovid. Met. IX, 24.

Juppiter aut falsus pater est, aut crimine verus.

51 *Nam ambós curare propemodum*] Et male accentus in fine est, & Trochaeus male in sede penultima. Lege,

Nam curare ambos, propemodum.

Repóſcere illum eſt quém dediſti. D. *ah, Micio.*
M. *Mihi ſic videtur.* D. *quíd iſtic? ſi iſtuc tibi placet,*
Profúndat, perdat, péreat, nihil ad me áttinet.
Iam ſí verbum ullum póſthac. M. *rurſum, Démea,*
Iráſcere? D. *an non crédis? repeton quém dedi?*
Aegréſt: alienus nón ſum: ſi obſto: em, déſino.
Unúm vis curem, cúro. et eſt dis grátia,
Cum ita út volo eſt; iſté tuus ipſe ſéntiet
Poſtérius: nolo in íllum gravius dícere.
M. *Nec níl, neque omnia haéc ſunt, quae dicít; tamen*
Non níl moleſta haec ſúnt mihi: ſet oſténdere,
Me aegré pati illi nólui: nam itáſt homo:
Cum pláco, advorſor ſédulo et detérreo;
Tamen víx humane pátitur: verum ſi aúgeam,
Aut étiam adiutor ſím ejus iracúndiae,
Inſániam proféčto cum illo. etſi Aéſchinus
Non núllam in hac re nóbis facit injúriam.
Quam hic nón amavit méretricem? aut cui nón dedit
Aliquid? poſtremo, núper (credo iam ómnium
Taedébat) dixit vélle uxorem dúcere.

52 *Ah Micio*] Liber Bembinus *a* ſine aſpiratione habet: Victorianus & Baſilicanus *aha*; Decurtatus & aliquis liber Donati *ha*; ſupra etiam per exclamationem dixit, *ah, ſi pergis.* FAERNUS. Noſtri *Ah.*

53 *Quid iſtuc? tibi ſi iſtuc placet*] Liber Bembinus & Victorianus, *Quid iſtic?* & Donatus quoque, ſi bene conſideretur, ita legit: exponens enim haec duo verba ſic dicit, *Quid iſtuc? deeſt loquor, aut reſiſto.* haec ille. Certum eſt autem non dici, reſiſto iſtuc, ſed iſtic. quae vero ſequuntur verba, ita in omnibus libris ſcriptis collocata ſunt, *ſi tibi iſtuc placet.* verſus autem ſtat, eliſo ex *quid*, *d*, & ex *tibi iſtuc*, *s*. FAERNUS. Noſtri etiam meliores *Quid iſtic?* Et praeterea unus ex Regiis, *Si iſtuc tibi placet.* Recte, vel propter accentum.

55 *Jam ſi verbum unum poſthac*] Et veteres noſtri, & multo plures, *Verbum ullum.* Sic And. I, 5, 21. *Cenſen me verbum potuiſſe ullum proloqui?* Eun. I, 2, 8. *Ceterum de excluſione verbum nullum.*

65 *Tamen vix humane patitur*] Ex *tamen n*, eliditur, ut ſtet verſus: alii modico negotio ſe explicuerunt, legendo *vix tamen:* quam nos collocationem non admittimus, quia in nullo eam libro ſcripto invenimus. FAERNUS. Ut in primo pede *Tamen* corripiatur, ſolens eſt.

I Ne cui forte, putanti Demeam in ſuperiore ſcaena Micioni narraſſe ea, quae inducuntur hic fieri, ordo rerum praepoſterus eſſe videatur, animadverti debet, bis Aeſchinum cum lenone eſſe rixatum: prius qui-

Sperábam iam desérvisse adulescéntiam:
Gaudébam. ecce autem de íntegro: nisi quícquid est
Volo scíre; atque hominem cónvenire, si áput forum est.

ACTUS II. SCAENA I.

SANNIO leno. AESCHINUS. PARMENO.

SA. *'OBSECRO populáres ferte mísero atque innocénti auxilium:*
Súbvenite inopi. AE. *ótiose, núnc ïam ilico hic consiste:*
Quid respectas? nil periclist: númquam, dum ego adero, hic te tanget.
SA. *'Ego istam invitis ómnibus.*
AE. *Quamquam ést scelestus, nón committet hódie umquam, iterum ut vápulet.*
SA. *Aéschine, audi, né te ignarum fuisse dicas meórum morum,*
Léno ego sum. AE. *scio.* SA. *át ita, ut usquám fuít fide quisquam óptuma.*
Tú quod te postérius purges, hánc injuriám mihi nolle
Fáctam esse, huius non fáciam. crede hoc, égo meum jus pérsequar:

dem, cum ex domo lenonis fidicinam abduxit, cujus rei sparso statim per urbem rumore, ad Demeamque delato, mox ad id Micioni nuntiandum, Demeam cucurrisse. Interim Aeschinum fidicinam deducentem insequente eum lenone, domum suam, id est Micionis, pervenisse. quo cum introducere eam vellet, tum lenone id prohibente, secundam rixam extitisse. Haec ita esse clarissime ostenditur, cum de priore quidem rixa dictum sit, *Fores effregit*, nimirum lenonis: & *abduxit mulierem, quam amabat.* in posteriore autem, servo quidem dicatur, *Abi praestrenue, ac fores aperi:* fores scilicet aedium Micionis patris Aeschini: ipsi vero fidicinae, *i intro nunc jam.* FAERNUS.

1 *Obsecro populares*] Tres primi versus hujus scaenae, item sextus, octavus, & undecimus sunt trochaici tetrametri acatalectici: reliquorum versuum, qui sunt in principio hujus scaenae, quartus iambicus dimeter est: quintus, qui videtur iambicus tetrameter acatalecticus, si tamen in eo in *scelestus* paenultimam corripias, abjecto *s*, erit simul cum septimo, nono, decimo, duodecimo, tertiodecimo, quartodecimo, quintodecimo, & sextodecimo, trochaicus catalecticus. item tertius decimus, abjecto *s*, ex *fores*, factaque synaloepha. reliqui versus, partim trochaici catalectici sunt, partim octonarii iambici. FAERNUS. Quartus non iambicus, ut ille voluit, sed Trochaicus est.

8 *Tu quod te posterius purges*] Sic libri omnes & Charisius p. 191. Frustra igitur est, qui interpolatum vellt, *Tum quod te.*

Néque tu verbis sólves umquam, quód mi re maleféceris.
Nóvi ego vestra haec, Nóllem factum, jusjurandum dábitur, te esse in-
dignum injuria hác; indignis cum égomet sim acceptús modis.
AE. *Abi prae strenue; ác forem aperi.* SA. *céterum hoc nihil facis.*
AE. *I intro nunc ïam.* SA. *át enim nòn sinam.* AE. *áccede illuc, Pármeno:*
Nímium istoc abísti: hic propter húnc adsiste: em, sic volo.
Cáve nunc iam oculos á meis oculis quóquam demoveás tuos:
Ne móra sit, si innuerím, quin pugnus cóntinuo in mala haéreat.
SA. *Istúc volo ergo ipsum éxperiri.* AE. *em, sérva.* PAR. *omitte múlierem.*
SA. *O fácinus miserandúm!* AE. *geminabit nísi caves.* SA. *hei míseriam!*
AE. *Non ínnueram: verum in istam partem pótius peccató tamen.*
I núnc ïam. SA. *quid hoc reii est? regnumne, Aéschine, hic tu póssides?*

11 *Te esse Indignum injuria hac*] Sic versus dispone: *Te esse in-Dignum injuria hac.* Octonarium plenum semper excipit Trochaicus.

13 *Abi praestrenue, ac fores aperi*] Lege ex nostris aliquot, *Abi prae strenue:* ut *I prae;* saepe. Et sic apud Nonium est v. Apertum. Quamquam autem & iste etiam *Fores* habeat, legendum *Forem*: de qua voce jam supra egimus. (Eun. II, 2, 51.)

15 SA. *hem, sic volo.* AE. *cave nunc*] Ex auctoritate libri Bembini personae his verbis ascriptae deleantur: sunt enim omnia verba Aeschini. FAERNUS. Sic & nostri meliores.

16 *Quoquam dimoveas tuos*] Liber Bembinus & alii antiqui, *demoveas.* FAERNUS. Tres boni ex nostris, *Demoveas.*

17 *Ne mora sit, si innuerim*] *Innuero* est in omnibus recentibus: nos tamen lectionem antiquam sequemur: ita est octonarius iambicus, ut praecedens, & duo sequentes. FAERNUS. Antiquiores nostri, *Innuerim.*

19 *O facinus indignum! Geminabit, nisi caves. Hei misero mihi*] Sic dedit Faernus, nescio unde. Versus justo longior est; & a Libris scriptis nimium quantum abscedit. Nostri *O miserum facinus,* vel *Facinus miserum,* & *Hei miseriam.* Repone,

O fácinus miserandum! Geminabit, nisi caves. Hei miseriam!

Sic Phor. V, 9, 19.

Pro di immortales, facinus miserandum & malum.

And. IV, 4, 28.

O facinus animadvértendum! Quid clamitas?

AE. *Si póſſiderem, ornátus eſſes éx tuis virtútibus.*
SA. *Quid tíbi rei mecumſt?* AE. *nîl.* SA. *quid? noſtin quí ſim?* AE. *non deſidero.*
SA. *Tetigín tui quicquam?* AE. *ſi áttigiſſes, férres infortúnium.*
SA. *Qui tíbi meam magis lícet habere, pró qua ego argentúm dedi?*
Reſpónde. AE. *ante aedis nón feciſſe erit mélius hic convícium:*
Nam ſi moleſtus pérgis eſſe, iam íntro abripiere; átque ibi
Uſque ád necem opperiére loris. SA. *lóris liber?* AE. *ſic erit.*
SA. *O hóminem impurum: hicíne libertatem ájunt aequam eſſe ómnibus?*
AE. *Si ſátis iam debacchátus, leno, es; aúdi ſi vis núnc ïam.*
SA. *Egon débacchatus ſum autem, an tu in me?* AE. *mítte iſta, atque ad rém redi.*
SA. *Quam rém? quo redeam?* AE. *iámne me vis dícere id quod ad te áttinet?*
SA. *Cupio, aéqui modo aliquíd.* AE. *vah, leno iníqua me non vólt loqui.*
SA. *Lenó ſum, fateor, pérnicies commúnis adoleſcéntium,*
Perjúrus, peſtis: támen tibi a me núllaſt orta injúria.

25 *Qui tibi magis licet meam habere*] Lege, *Qui tibi meam magis licet habere.*

27 *Jam intro arripiere*] Liber Bembinus & Decurtatus, *abripiere.* FAERNUS. Etiam duo ex noſtris optimi, *Abripiere.*

29 *Aequam eſſe omnibus*] O. l. s. *eſſe aequam.* FAERNUS. Sic & noſtri codices. Recte tamen Edd. vett. *Ajunt aequam eſſe omnibus:* ut *Aequam* ſub ictu ſit.

30 *Si ſatis jam debacchatus és, leno*] Atqui hoc pacto, *Leno* in Theſi occultatur. Recte quinque ex vetuſtioribus noſtris,

Si ſatis jam debacchatus, leno, es.

31 *Egon debacchatus ſum in te, an tu in me?*] Variant hic libri ſcripti: nos antiquiſſimos ſequemur, in quibus omnibus ita eſt,

Egon debacchatus ſum autem, an tu in me?

cum enim non dixerit Aeſchinus lenonem in ſe debacchatum, ſed tantummodo debacchatum, leno quoque id ſimpliciter negat, ſubdens eum potius in ſe debacchatum. ſane prima hujus verſus ſyllaba pertinet ad praecedentem. FAERNUS. Sic & codices noſtri vetuſtiores.

Ib. *Omitte iſta*] O. l. s. & Donatus, *mitte iſta.* FAERNUS. Omnes noſtri, *Mitte.*

32 *Quod ad te attinet?*] Liber Bembinus, Baſilicanus, Victorianus, & multo maxima pars aliorum, his praeponit pronomen *id.* & ſtat verſus abjiciendo *d,* ex *quod.* FAERNUS. Noſtri omnes *id quod.*

33 *Cupio, modo aequi aliquid*] Et Bembinus & Victorianus, & omnes fere alii l. s. *cupio: aequi modo aliquid.* FAERNUS. Sic & noſtri meliores.

35 *Núlla orta éſt injuria*] Vide

AE. *Nam hercle étiam hoc reſtat.* SA. *illuc quaeſo rédi, quo coepiſti, Aéſchine.*
AE. *Minís viginti tu illam emiſti, quaé res tibi vortát male.*
Argénti tantum dábitur. SA. *quid ſi ego tíbi illam nolo véndere?*
Cogés me? AE. *minime.* SA. *námque id metui.* AE. *néque vendundam cénſeo,*
Quae líberaſt: nam ego líberali illam ádſero cauſá manu.
Nunc víde utrum vis; argéntum accipere, an caúſam meditarí tuam.
Delíbera hoc, dum ego rédeo, leno. SA. *pró ſupreme Júppiter.*
Mínime miror, qui inſaníre occípiunt ex injúria.
Dómo me eripuit, vérberavit: me ínvito abduxít meam:
Hómini miſero plús quingentos cólaphos infregít mihi.
'Ob malefacta haec tántidem emptam, póſtulat ſibi trádier.
Vérum enim quando béne promeruit, fíat: ſuum jus póſtulat.
'Age, íam cupio, módo ſi argentum réddat. ſet ego hoc háriolor.
'Ubi me dixeró dare tanti, téſtis faciet ílico,

Orta in Theſi delitcſcere. Recte duo ex veterrimis noſtris, *Núllaſt órta injuria.*

36 *Nam hercle etiam id reſtat*] Liber Bembinus, *hoc reſtat.* FAERNUS. Noſtri omnes *Id.* Nihil intereſt.

38 *Argenti tantum tibi dabitur*] Idem liber, & Baſilicanus, & Victorianus, & multi alii non habent dictionem *tibi*, ut & exigit verſus, qui eſt octonarius, attributa tamen prima ejus ſyllaba verſui praecedenti. FAERNUS. Neque noſtri libri *Tibi* habent. Non tamen prima verſus ſyllaba priori eſt tribuenda.

40 *Nam ego illam liberali aſſero cauſa manu.* Donatus & o. l. s. *nam ego liberali illam a. c. m.* FAERNUS. Unus ex Regiis aeque commode: *Nam liberali ego illam.*

45 Verſus hi duo locum inter ſe commutarunt: Repone,

Homini miſero plus quingentos colaphos infregit mihi.
Ob malefacta haec tantidem emptam poſtulat ſibi tradier.

Res apparet, & alii ante nos viderunt.

47 *Verum enim, quando bene promeruit, fiet*] Sic dedit Faernus: ſed noſtri univerſi, *Fiat.* Recte. Id enim, notante alibi Donato, eſt conſentientis, *Fiet* vero obedientis.

48 *Age jam cupio; ſi modo argentum reddat. ſed ego hoc hariolor*] Ex *ſed d*, eliſo, & τῷ *hoc* correpto dactylus erit in ſexta ſede trochaici. FAERNUS. Abſurde hic Faernus; dum digitis ſine ullo auris judicio verſum dimetitur. Melius erat, ex *Si modo ar* dactylum feciſſe. Sed nihil eſt opus: lege hic & v. 51. *Modo ſi reddat*: ut I, 1, 4. *Ubi ſi ceſſes*: pro *Sicubi.*

54 *Fruſtra egomet mecum has rationes deputo*] Duo antiquiſſimi libri, Bembinus & Victorianus, *puto:* & ſic quoque ſtat verſus: immo etiam numeroſior eſt. FAERNUS.

Sed nemo dabit: fruſtra égomet mecum has rationes puto.

Vendidiſſe mé, de argento ſómnium. mox: crás redi.
'Id quoque poſſum férre, modo ſi réddat; quamquam injúriumſt.
Vérum cogito íd quod res eſt; quándo eum quaeſtum occéperis,
'Accipiunda et múſſitanda injúria adulèſcéntiumſt.
Sét nemo dabit: frúſtra has egomet mécum rationés puto.

ACTUS II. SCAENA II.

SYRUS. SANNIO.

SY. *TACE, égomet conveniam ípſum: cupide accípiat iam faxo: átque etiam*
Bene dícat ſecum eſſe áctum. quid iſtuc, Sánnioſt, quod te aúdio
Neſcío quid concertáſſe cum ero? SA. *númquam vidi iníquius*
Certátionem cómparatam, quam hódie quae inter nós fuit:
Ego vápulando, ille vérberando, uſque ámbo defeſſí ſumus.
SY. *Tua cúlpa.* SA. *quid facerem?* SY. *ádoleſcenti mórem geſtum opórtuit.*

Sic Faernus ex ſuis libris: at noſtri hoc modo,

Sed nemo dabít: fruſtra égo mecum has rationes deputo.

Ubi notabis *Ego* pro *Egomet*; & *Deputo* pro *Puto*: & inde colliges utrumque a correctoribus eſſe: quod uterque ſcanſioni reſpondeat. Repone tamen, quod ipſe auctor dedit,

Sed nemó dabit: frúſtra has égomet mecum rationes puto.

Plaut. Caſ. III, 2, 25.

Vérum autem altrovórſus cum eam mécum rationem puto.

Ex noſtra lectione *Fruſtra* in Arſi, quod in alteris male deprimitur. Id quoque monendum, unum ex Regiis *Hanc rationem* habere.

1 *Tace: egomet*] Verſus hic trochaicus tetrameter acatalecticus. FAERNUS.

Táce, egomet convéniam jam ipſum, cúpide accipiat fáxo atque etiam.

Non poteſt eſſe Trochaicus acatalecticus; quia nulla hic animi commotio eſt; tum & Iambicus eum ſubſequitur, prorſus contra morem Terentii & ipſius rythmi indolem. Noſtri univerſi cum Edd. vett. alio ordine verba collocant, quo iambicus eſt tetrameter, ut ſequentes:

Tace, égomet conveniam ípſum, cupide accípiat jam faxo, átque etiam.

Atque etiam eſt Proceleuſmaticus; *At*, ut ſaepe, correpta.

4 *Quam quae hodie inter nos fuit*] In libro Bembino & Victor. eſt *quam haec hodie:* ut & verſus expoſcit. FAERNUS.

Certationem comparatam, quam haec hodie inter nos fuit.

Sic dedit Faernus: ſed ex noſtris plerique, *Haec quae hodie.* Repono,

Certationem comparatam, quam hodie quae inter nos fuit.

6 *Quid agerem?*] Duo antiqui libri, inter quos eſt Bembinus, *quid facerem?* utroque modo proceleuſmaticus eſt in tertia ſede octonarii iambici. FAERNUS.

Omnes noſtri, duobus mediocribus exceptis, *Quid agerem.* Nihil

SA. *Qui pótui melius, qui hódie ei uſque os praébui?* SY. *age, ſcis quíd loquar?*
Pecúniam in locó neglegere, máxumum intérdumſt lucrum. hui;
Metuíſti, ſi nunc dé tuo iure cónceſſiſſes paúlulum; atque
Aduléſcenti eſſes mórigeratus, hóminum homo ſtultíſſime,
Ne nón tibi iſtuc faéneraret. SA. *égo ſpem pretio nón emo.*
SY. *Numquám rem facies: ábi, non ſcis inéſcare homines, Sánnio.*
SA. *Credo iſtuc melius éſſe: verum ego númquam adeo aſtutús fui,*
Quin quícquid poſſem, mállem auferre pótius in praeſéntia.
SY. *Age nóvi tuum animúm: quaſi iam uſquam tíbi ſint vigintí minae,*
Dum huic óbſequare. praéterea autem te ájunt proficiſcí Cyprum. SA. *hem.*

intereſt; niſi quod hoc magis ad Graecum metrum accedat.

7 *Qui hodie uſque os praebui*] Lege, *Qui hodie ei uſque os.*

9 SA. *Hui.* SY. *metuiſti ſi nunc*] Haec omnia in iiſdem libris, & Baſilicano, Syro aſcribuntur. FAERNUS. Sic & noſtri meliores.

12 *'Abi, neſcis ineſcare*] Lege, *Abi, non ſcis.*

15 *Quaſi jam úſquam tibi ſint viginti minae*] De ſententia convenit, *Quaſi numero in aliquo ducas, aut in aliqua aeſtimatione conſtituas viginti minas*, interprete Donato. De verbis quaeritur: Qui fieri poſſit ut *Uſquam eſſe* perinde ſit ac *Ullius aeſtimationis eſſe?* Plautus Pſeud. IV, 7, 47.

Cui libella nuſquam eſt, niſi quod leno hic ſubvenit tibi.

Ad hanc formam, *Quaſi uſquam tibi ſint* XX *minae*, nihil aliud ſignificet, quam *Quaſi tu in loculis tuis* XX *minas habeas;* qui ſenſus ab hujus loci ſententia prorſum alienus eſt. Quid, ſi ſic refingimus?

Age nóvi tuum animúm, quaſi hujus jam tíbi ſint viginti minae.

ut ſupra II, 1, 9. *Hujus non faciam;* cum ſtipulam vel floccum vel ſummum digitum oſtendit, Vide tamen, ne illud *Jam uſquam* totum a correctoribus fuerit, non a manu luſcitioſi librarii: fortaſſis ab Auctore ſic erat,

Age nóvi tuum ánimum, quaſi terunci tíbi ſint vigintí minae.

Plaut. Capt. III, 1, 17.

Neque ridiculos jam terunci faciunt: ſeſe omnes amant.

Certe hoc modo juſtius collocantur Arſes & Theſes; & apte opponuntur XX minae ac teruncius.

20 *Illuc vide*] O. l. s. *Illud vide.* FAERNUS.

23 *Niſi eo ad mercatum veniam*] Donatus & o. l. s. *venio.* FAERNUS. Quin & noſtri plerique omnes *Venio.* Praeterea pro *Da......m maxumumſt;* duo habent *Damnum eſt maxumum.* Plane ex more Terentii.

24 *Nunc ſi hoc omittam, actum agam*] Liber Bembinus & Victori-

SY. *Coemisse hinc quae illuc véheres multa; návem conductam: hóc scio,*
Animús tibi pendet. úbi illinc spero rédieris tamen, hóc ages.
SA. *Nusquám pedem: perii hércle: hac illi spe hóc inceperúnt.*
SY. *timet:*
Injéci scrupulum hómini. SA. *o scelera. illúd vide,*
Ut in ípso articulo oppréssit. emptae múlieres
Complúres, et item, hinc ália quae portó Cyprum.
Nisi eo ád mercatum vénio, damnum est máxumum.
Nunc si hóc omittam, ac túm agam ubi illinc rédiero;
Nihil ést: refrixerít res; nunc demúm venis?
Cur pássus? ubi eras? út sit satius pérdere,
Quam aut hic manere támdiu, aut tum pérsequi.
SY. *Iamne énumerasti id, quód ad te rediturúm putes?*
SA. *Hocine íllo dignumst? hócine inceptare Aéschinum?*

anus, & Donatus, *omitto.* FAERNUS.

Nunc si hoc omitto, actum agam. ubi illinc rediero,
Nihil est. Donatus ad locum: *Actum agam, proverbium*: *hoc est, nihil agam.* (hoc falsum.) *Quod enim in jure semel judicatum est, rescindi & iterum agi non potest: sic in Phormione,* (II, 3, 72.) *Actum aiunt ne agas.* Et proverbio quidem utuntur Cicero, Livius, alii: sed huic loco minime convenit. Quomodo enim *Actum agit*, hoc est, iterum sed frustra agit, si *Omittit* prorsus & nihil agit? Praeterea versus laborat: neque enim hiatus in Caesura Terentiani moris est, nec in dissyllabo *Actúm* Synaloepha cessare potest. Nostri codices universi, *Omittam.* Repone,

Nunc si hoc omittam, ac túm *agam ubi illinc rediero;*
Nihil est.

Ita supra v. 18. *Ubi illinc spero redieris tamen, hoc ages.* Egregia certe emendatio; sed non nostra. Fama tantum ad me pertulit, nescio quem sic correxisse.

27 *Quam aut hic nunc manere*] Idem liber & aliquot alii, *quam aut nunc manere.* alii & Donatus, *quam aut hic manere.* his duobus modis stat versus, aliter impeditus. FAERNUS.

Duo ex nostris, *Aut hic manere:* ceteri, *Aut hinc nunc manere. Hic* placet; non, ut Faernus dedit, *Nunc.*

28 *Quod ad te rediturum putes?*] Multi antiqui libri, inter quos Bembinus, item Donatus, his anteponunt dictionem *id.* FAERNUS. Septem ex nostris *Id quod.*

29 *Hocine illo dignumst? Hocine incipere Aeschinum?*] Non convenit, ut in eodem versiculo *Hocine* primam corripiat, deinde producat. Lege igitur,

Hocine illo dignumst? hocine inceptare Aeschinum?

Neque aliter olim Donatus; ut ex ejus verbis conjectare licet: *Quasi de magno facinore dixit; ut in Heaut.* (III, 3, 39.) *Vah, vide quod inceptet facinus.*

Per oppréſſionem ut hánc mi eripere póſtulet?
SY. *Labáſcit. unum hoc hábeo: vide ſi ſátis placet;*
Potiús quam venias ín periclum, Sánnio,
Servéſne an perdas tótum, dividuúm face.
Minás decem conrádet alicunde. SA. *eí mihi,*
Etiám de ſorte núnc venio in dubiúm miſer?
Pudét nihil? omnes déntes labefecít mihi:
Praetérea colaphis túber eſt totúm caput:
Etiam ínſuper defrúdet? nuſquam abeo. SY. *út lubet:*
Numquíd vis; quin abeam? SA. *ímmo hercle hoc quaeſó, Syre,*
Ut ut haéc ſunt acta, pótius quam litís ſequar,
Meum míhi reddatur, ſáltem quanti emptáſt, Syre.
Scio nón te eſſe uſum antehác amicitiá mea:
Memorém me dices éſſe et gratúm. SY. *ſédulo*
Faciám. ſet Cteſiphónem video: laétus eſt
De amíca. SA. *quid quód te óro?* SY. *paulíſpér mane.*

35 *Etiam de ſorte nunc venio in dubium miſer. Pudet nihil*] Haec per interrogationem efferenda ſunt.

38 *Etiam inſuper defraudat?*] Veterrimus noſter cum tribus aliis, *Defrudet*, Sic & Rivii Fabriciique codices. Hoc placet.

40 *Ut ut haec ſunt acta*] Noſtri plerique omnes cum vett. Edd. *Facta*. Parum intereſt.

42 *Scio non te uſum*] Liber Bembinus ita collocat: *ſcio te non uſum.* ita & omnes alii, niſi quod poſt *uſum* addunt verbum *eſſe*. quod ſtare non poteſt. Baſilicanus, *ſcio te non eſſe uſum*. FAERNUS. Noſtri cum Baſilicano conſentiunt: niſi quod Academicus, *Scio non te eſſe uſum*. Recte.

2 *Si quem aequom'ſt benefacere, is facit*] Donatus & liber Bembinus, Victorianus, & Decurtatus: *Si quem aequom'ſt facere, is bene facit.* reliqui omnes libri geminant lectionem *bene:* quod ſtare non poteſt. FAERNUS. Noſtri omnes bis habent *Bene.*

3 *Quid ego núnc te laudem?*] Quattuór noſtri veterrimi cum totidem aliis, *Quid ego té nunc laudem?* Ad digitos ſi exigas, nihil intereſt; ſi ad aurem & accentum, non parum.

5 *Itaque unam hanc rem me habere praeter alios praecipuam arbitror*] Vide modo, quas tenebras & turbas hic concitet Donatus, dum de ſententiae filo ſatagit. Et profecto, ſi *Praeter alios* legas, illud *Homini nemini* & ſupervacuum erit, & ſoloecum. Quippe ſic dictum oportuit, *Habeo unam rem praecipuam praeter alios homines*, *Fratrem primarum artium principem.* Cetera, quae his ſuperſunt, inepta ſunt & inſulſa. Cave tamen cum Donato credas, data opera ſic locutum Terentium, ut ruſticum adoleſcentem induceret *titubantem & pene balbutientem.* Unius literulae mutatio cum a Cteſiphone, tum ab Auctore propulſabit hanc injuriam,

Itaque unam hanc rem me habere praeter alias *praecipuam arbitror.*

Actus II. Scaena III.

Ctesipho. Syrus.

CT. *ABS quívis homine, cum ést opus, benefícium accipere gaúdeas:*
Verum énimuero id demúm juvat, si quem aéquomst facere, is béne facit.
O fráter frater, quíd ego te nunc laúdem? satis certó scio;
Numquam íta magnifice quícquam dicam, id vírtus quin superét tua.
Itaque únam hanc rem me habére praeter álias praecipuam árbitror,
Fratrem hómini nemini ésse primarum ártium magis principem.
SY. *O Ctésipho.* CT. *o Syre, Aéschinus ubi est?* SY. *éllum, te exspectát domi.* CT. *hem.*
SY. *Quid est?* CT. *quíd sit? illius ópera, Syre, nunc vívo: festivóm caput,*
Quine ómnia sibi póst putavit ésse prae meo cómmodo:

Praecipuam praeter alias, prae aliis rebus, ut Andr. I, 1, 31.
Horum ille nihil egregie praeter cetera
Studebat. & 95.
Quia erat forma praeter ceteras
Honesta.
Hanc unam rem praeter ceteras a fortuna praecipuam habeo, Nemini fratrem omnibus bonis artibus ornatiorem contigisse.

6 *Fratrem homini neminem esse*] Lego, ut in libro Bembino & aliquibus aliis, *homini nemini.* ita etiam videtur legisse Donatus, licet aliter habeant ejus libri. nam cum comparative legat, dicens subaudiendum esse *quam mihi*, procul dubio debet esse cui comparetur, id est *homini nemini.* FAERNUS. Recte *Homini nemini*; ut Hec. III, 1, 1; & alibi *Homo nemo:* licet omnes nostri, uno Regio excepto, hic habeant *Neminem.*

9 *Qui omnia sibi post putarit esse prae meo commodo*] Donatus pro *qui*, legit *quin:* dicens admirative pronuntiandum. & ita habet liber Vaticanus, ita & in Bembino emendatum est. itaque etiam exigit versus, qui est octonarius iambicus: sed si legas *quin putarit*, non convenit, sed *putavit.* quod & ipsum in aliquot libris scriptis inveni. est autem plenum *quine*, ut *Quemne ipsa reliqui.* deinde abjecto *e*, remanet *quin.* FAERNUS.
Quin' omnia sibi post putavit esse
prae meo commodo;
Maledicta, famam, meum amorem, & peccatum in se transtulit.
Codices quidem vetustiores *Postputarit:* duo mediocres *Postputavit:* Etiam omnes, praeter duos veterrimos, *Qui* pro *Quine. Quine, Quemne*, tam subjunctivo quam Indicativo junguntur. Lege igitur, *Postputavit;* quia sequitur, *Transtulit.* Deinde pro *Se* lege *Sese.*
Maledicta, famam, meum amorem
& peccatum in sese transtulit.

Maledicta, famam, méum amorem, et peccátum in sese tráns-
tulit.
Nil súpra pote. nam quíd foris crepuit? SY. *máne mane. ipse*
exít foras.

ACTUS II. SCAENA IV.

AESCHINUS. SANNIO. CTESIPHO. SYRUS.

AE. *UBI est ílle sacrilegús?* SA. *me quaerit. núm quidnam*
effert? óccidi:
Nil vídeo. AE. *ehem, opportúne: te ipsum quaéro: quíd fit,*
Ctésipho?

Heaut. II, 3, 110.

Et me & meum amorem & famam permitto tibi.

11 *Nihil pote supra*] Libri nostri omnes, *Nil supra potest.* Legendum igitur, *Nil supra pote.*

Ib. *Sed quisnam foris crepuit?*] Idem liber, item Donatus, non habent dictionem *sed;* & pro *quisnam, quidnam* legunt, ut & liber Victorianus, *fores* vero, pro *foris,* tantum Donatus, & idem liber Victorianus, ac Decurtatus, & Basilicanus; exponemus autem *quidnam fores crepuit,* qua de causa sonuit janua. FAERNUS.

Nostri omnes *Fores*, perperam pro *Foris.* *Set* plerique omittunt: *Quidnam* tres habent. Ego pro illo, quod dedit Faernus,

Nil póte supra. quidnám fores crepuit?

sic repono,

Nil súpra pote. nam quíd foris crepuit?

Accentus sic commode incidunt, quod in Arte primum est. Sic Virgilius Georg. IV, 445.

Nam quis te juvenum confidentissime, nostras
Jussit adire domos?

Ubi Servius: *Nam quis, id est, Quisnam: hodie enim Nam particula postponitur; antea praeponebatur. Terentius in Phormione:* (V, I, 5.) *Nam quae haec anus est a fratre egressa meo?* Noster Phorm. I, 4, 23. *Nam quod ego huic nunc subito.* Ubi Donatus, *Nam quod* pro *Quodnam.* Apud Plautum passim venit.

Ib. SY. *mane, ipse exit foras*] O. l. s. & Donatus geminat dictionem *mane;* quare totum versum ita legerim:

Nihil pote supra. quidnam fores crepuit? mane mane, ipse exit foras.

ut in quarta sede sit proceleusmaticus, eliso ex *fores s.* FAERNUS. Omnes nostri, *Mane, mane.*

1 *Men quaerit?*] Melius liber Bembinus, *me quaerit.* nec interrogative pronuntiandum est: non enim quicquam dubitat, audito sacrilegi nomine, quin ipse quaeratur. FAERNUS.

Nostri omnes *Men quaerit?* Sed recte Bembinus: *Me quaerit.* Eun. V, 6, 5.

Sed ubi obsecro est? Me quaerit haec.

Plautus Pseud. IV, 2, 19. Leno itidem, ut hic:

Hominem ego hic quaero malum, Legirupam, impium, perjurum, atque improbum. Me quaeritat.

Pers. I, 3, 10.

Jam pol hic aderit, credo, congerro meus.

In túto est omnis rés; omitte véro tristitiém tuam.
CT. *Ego illam hércle vero omítto, qui quidem te hábeam fratrem: o mi Aéschine,*
O mí germane: ah véreor coram in ós te laudare ámplius,
Ne id ádsentandi mágis quam quo habeam grátum, facere exístumes.
AE. *Age inépte, quasi nunc nón norimus nós inter nos, Ctésipho.*
Hoc míhi dolet, nos paéne sero scísse; et in eum rém locum
Redísse, ut si omnes cúperent, tibi nil póssent auxiliárier.
CT. *Pudébat.* AE. *ah, stultítiast istaec, nón pudor: tam ob párvolam*
Rem paéne e patria? túrpe dictu. deós quaeso ut istaec próhibeant.

Me dicit, euge.

2 *Te ipsum quaerito*] Omnes fere l. s. *quaero.* utroque modo stat versus. FAERNUS. Quinque ex nostris *Quaero.* Recte.

3 *Tristitiam tuam*] Liber Bembinus *tristitiem.* FAERNUS.

4 *Ego illam hercle vero omitto*] Hic & sequens versus, in libro Bembino, & multis aliis, ita ordinati sunt in octonarios iambicos:
Ego illam vero omitto, qui quidem te habeam fratrem, o mi Aeschine,
O mi germane, ah vereor coram in os te laudare amplius.
Sed in priore versu ex *quidem m,* elidetur; quamvis sequente consonante. *habeam* vero in duas syllabas contrahetur. FAERNUS. *Habeam* in duas syllabas contrahi nec licet, nec hic opus est.

6 *Quam quod habeam gratum*] Liber Bembinus *quo,* ut & exigit versus. *quo* autem pro *quod* expone. FAERNUS.

Nostri omnes mendose *Quod.* Ceterum illud *Adsentandi* nescio an rectius *Adsentando*: sed Codicibus & Magistris hoc concedemus. Donatus: *Adsentandi, adulandi. Et utrum deest Causa, an ad ipsam litem sic dicitur?* sic editio Lindenbrogii. Quid autem est *Ad ipsam litem.* Editiones veteres: *Ab ipsa lite.* Lege, *An absolute sic dicitur?*

8 *Sed hoc mihi dolet*] Donatus, & liber Bembinus, non habent dictionem *sed:* quod & venustius est & versui congruentius. FAERNUS.
Hoc mihi dolet nos paene sero scisse, & paene in eum locum
Redisse.
Quid est *Nos redisse in eum locum?* Omnino hic desideratur *Rem;* ut Heaut. II, 3, 118. *In eum res rediit jam locum, Ut sit necesse.* Editiones sane veteres, *Paene rem in eum locum.* Sic & scriptus codex apud Guyetum; ac duo alii *Rem paene.* Tu repone,
Hoc mihi dolet nos paene sero scisse, & in eum rem locum
Redisse.
Sero est Nimis sero; saepe apud Nostrum & Plautum, *Dolet*, inquit Donatus, *bis subaudiendum est.* Recte; si dixisset *Paene* bis subaudiri.

9 *Nihil tibi possent auxiliarier*] Nostri universi cum Edd. vett. *Tibi nil.* Et Anapaestus in his versibus suavior est Dactylo: & *Tibi* in ictu esse debet.

11 *Paene ex patria*] Liber Bembinus, *paene e patria.* FAERNUS. Nostri omnes *Ex.*

CT. *Peccávi.* AE. *quid aït tándem nobis Sánnio.* SY. *iam mítis eſt.*
AE. *Ego ád forum ibo, ut húnc abſolvam: tu íntro ad illam, Ctéſipho.*
SA. *Syre, ínſta.* SY. *eamus: námque hic properat ín Cyprum.* SA. *ne tám quidem:*
Quamvís etiam maneo ótioſus híc. SY. *reddetur, né time.*
SA. *At ut ómne reddat.* SY. *ómne reddet: táce modo, ac ſequere hác.* SA. *ſequor.*
CT. *Heus, heús, Syre.* SY. *ehem, quid eſt?* CT. *óbſecro hercle te, hóminem iſtum inpuríſſimum*
Quam prímum abſoluitóte; ne ſi mágis inritatús ſiet,
Aliqua ád patrem hoc permánet; atque ego túm perpetuo périerim.
SY. *Non fiet, bono animo és: tu cum illa te íntus oblecta ínterim:*
Et léctulos iube ſtérni nobis, ét parari cétera.
Ego iám tranſacta ré convortam mé domum cum obſónio.
CT. *Ita quaéſo: quando hoc béne ſucceſſit, hílare hunc ſumamús diem.*

17 *Obſecro hercle, hominem iſtum impuriſſimum*] Lege ex veterrimo noſtro & altero, *Obſecro hercle te, hominem.* Alioqui claudicat verſus.

19 *Tunc perpetuo perierim*] Omnes fere l. s. *Tum.* FAERNUS. Tres tamen noſtri veterrimi *Tunc.*

20 *Bono animo eſto*] Liber Bembinus & Baſilicanus *bono animo es.* ita optime verſus procedit. FAERNUS. Noſtri perperam *Eſto.*

22 *Hilarem hunc ſumamus diem*] Correxit olim Palmerius *Hilare ſumamus*; cui tamen recte monenti nemo obtemperavit. Videamus, an nobis melius cadat alea. Plautus in eadem phraſi adverbium uſurpat. Epid. I, 2, 54. *Eamus intro ad te, ut hunc hodie diem Luculente habeamus.* Pſeud V, 1, 23. *Hoc ego modo atque herus minor hunc diem Sumpſimus prothyme.* Sed Poen. V, 6, 30.

Ut hunc diem
Habeamus hilarem, hujus malo, & noſtro bono.

Ubi tamen fidenter emendes *Hilare.* Nimirum ea aetate *Hilarus* dicebant; numquam, quod ſciamus, *Hilaris.* Extra haec loca, nec Plautus neque Noſter *Hilaris*, ſed ſemper *Hilarus.* *Hilare* adverbium Nonius ex Afranio citat, & ex ipſo Cicerone; qui ter quaterque etiam alias eo adverbio utitur. Chariſius p. 180. '*Hilariter* ab eo quod eſt '*Hilaris: Hilare* autem ab *Hilarus.* 'Acron in Terentii Adelphos; ubi 'Terentius, *Hilare hunc ſumamus,* 'inquit, *diem.* Sed & Afranius in 'Sororibus: *Nunc te obſequentem atque hilaram, ut dixi, praebeas.*' Hodie quidem apud Chariſium utrobique editum eſt *Hilarem.* Sed plane contra auctoris ſententiam; qui haec exempla ideo adducit, ut *Hilarus* olim dictum eſſe probet; non ut *Hilaris*, quod in communi tum ſermone erat.

1 *Obſecro, mea nutrix, quid nunc fiet?* CA. *quid fiet rogas?*] Liber Bembinus, Victorianus & De-

Actus III. Scaena I.

Sostrata. Canthara.

SO. '*OBSECRO, mea nútrix? quid nunc fiet?* CA. *quid fiát rogas?*
Recte édepol ſpero. SO. *módo dolores, méa tú, occipiunt prímulum.*
CA. *Iam núnc times, quaſi núſquam adfueris, númquam tute pépereris.*
SO. *Miſerám me, neminem hábeo, ſolae ſúmus: Geta autem hic nón adeſt:*
Nec éſt quem ad obſtetrícem mittam, néc qui adcerſat Aéſchinum.
CA. *Pol ís quidem iam hic áderit: nam numquam únum intermittít diem,*
Quin ſémper veniat. SO. *ſólus mearum eſt miſeriarum rémedium.*
CA. *'E re natae mélius fieri haut pótuit quam factum éſt, era,*

curtatus, *quid fiat?* ſane in omnibus libris hic verſus terminatur in *rogas.* eſt autem trochaicus catalecticus, cum ſequentes ſint octonarii iambici. FAERNUS.

Sic Eun. V, 9. Scaena incipit a Trochaico; quem ſtatim ſubſequuntur Iambici. Qui, ut hic quoque par ſequentibus fiat, *Au obſecro* ſubſtitui voluit, neſciebat illud *Au*, non ſolum *Interjectionem eſſe mulieris conſternatae*, ut parum accurate Donatus, ſed abnegantis, rejicientis, aſpernantis id cui reſpondetur, Non igitur huic loco *Apprime convenit*; ne minime quidem convenit.

2 *Modo dolores, mea tu, occipiunt primulum*] Tan. Faber nutrici haec verba adſignat, non Soſtratae; & laudatorem ſibi repperit. Cur hoc, ſi interroges; dicunt, *Mea tu* ancillae eſſe, reblandientis Herae, quae dixerat, mea nutrix. Atqui, o boni; *Mea tu*, familiarius eſt, quam ut a ſerva ad dominam dicatur. Vel pares dicunt *Mea tu*, vel dignior ad inferiorem.

3 *Quaſi numquam adfueris*] Elegantius codex Petreuſis,

Jam nunc times quaſi nuſquam *adfueris, numquam tute pepereris.*

5 *Nec quem ad obſtetricem mittam*] Et verſus, qui iambicus eſſe debet, & ſententia legi poſtulant,

Nec éſt quem ad obſtetricem mittam, nec qui accerſat Aeſchinum.

7 *Solus mearum miſeriarum eſt remedium*] Sic recentiores noſtri, ſed veteres omnes,

Solus mearum eſt miſeriarum remedium.

8 *Et re nata melius fieri haut potuit, quam factumſt, hera*] Sic Faernus dedit, auctore Donato: ſed noſtri codices univerſi, *E re natae.* Donatus ſic explicat: *E re nata, ſic proprie dicimus de iis, quae contra voluntatem noſtram acciderunt, ut nunc vitium virginis: Ex-*

Quádo vitium oblátum est: quod ad illum áttinet potissimum,
Tálem, tali ingénio atque animo, nátum ex tanta fámilia.
SO. *Ita pol est ut dícis; salvos nóbis, deos quaeso, út siet.*

Actus III. Scaena II.

Geta. Sostrata. Canthara.

G. *NUNC illud est, quod si ómnia omnes súa consilia cónferant,*
Atque huic malo salútem quaerant, aúxili nihil ádferant,
Quod míhique eraeque filiaeque eríli est. vae miseró mihi,
Tot rés repente circumvallant, únde emergi nón potest,
Vís, egestas, iniustitia, sólitudo, infámia.
Hócine saeclum? o scélera, o genera sácrilega, o hominem
ínpium.

go E re nata, ex vitio virginis. Sic sane Apulejus Metam. IV. *E re nata capto consilio fugam defino.* & iterum: *Tunc e re nata subtile consilium ego & iste babulus tale comminiscimur.* & rursum in V. *E re nata confingit, esse juvenem quendam.* In his locis, & de rebus *quae contra voluntatem acciderant* loquitur Apulejus, & simul significat, *ex tempore, celeriter* consilium captum. Iste vero sensus huic Nostri loco non convenit: & si *E re nata* cum Donato explices, *Ex vitio virginis;* quid cum illo facies quod sequitur, *Quando vitium oblatum est?* Siquidem bis idem dicetur. Plautus Cas. II, 5, 35.

Ita rem natam intellego,
Necessum est vorsis gladiis depugnarier.

& Bacch. II, 2, 40.

Edepol, Mnestloche, ut hanc rem natam intellego,
Quod ames paratumst, quod des inventost opus.

Ubi rem natam perinde est ac *Comparatam.* Sed neque hoc sensu dicere possis *E re nata,* e re comparata. Satius est omnino, ut librorum omnium lectionem retineamus, *E re natae,* ex commodo filiae tuae, melius haut fieri potuit, quam factum est. Phorm. V, 8, 76.

Non hercle ex re istius me instigasti, Demipho.

Sic passim, *E re mea, tua, sua: e re publica.* Neque vero metuas, ne *Natae* minus recte dicatur ab ea, quae Mater ei non est. Sic enim infra V, 5, 1. Syrus ad Demeam:

Heus Demea, rogat frater ne abeas longius.

10 *Talem, tali genere atque animo natum ex tanta familia*] Multum laborat Donatus, ut *Genere* a *Familia* distinguat. Genus, inquit, *jam ad vivos pertinet,* Familia *etiam ad defunctos: alii* Genus *ad nobilitatem referunt,* Familiam *ad copias.* Haec magistrorum deliramenta sunt; dum quae emendare nesciunt, quovis modo explicare volunt. *Genus* & *Familia* prorsus idem sunt; nec ut res disparatae in eodem commate usquam conjunguntur. Quod Ctesipho dicit III, 3, 55.

Haecine flagitia facere te? haec te admittere
Indigna genere nostro?

id Hegio III, 4, 2. sic effert,

Ex illan familia
Tam inliberale facinus esse ortum?

Sed esto, ut *Genus* & *Familia* di-

SO. *Me miseram, quidnamst, quód sic video tímidum et properantém Getam?*
G. *Quem néque fides neque jús jurandum néque illum misericórdia*
Représsit, neque reflexit, neque quod pártus instabát prope:
Cui miserae indigne pér vim vitium obtúlerat. SO. *non intéllego*
Satis, quaé loquatur. CA. *própius obsecro áccedamus, Sostrata.* G. *ah,*
Me míserum, vix sum cómpos animi, ita árdeo iracúndia.
Nihil ést quod malim, quàm íllam totam fámiliam dari mi óbviam,
Ut ego íram hanc in eos évomam omnem, dum aégritudo est haéc recens:
Satís mi id habeam súpplici: [dum illos ulciscar modo.]

stingui hic possint; certe significationis sunt admodum propinquae. Cur ergo inter duo ista tertium quid inseritur significationis plane diversae? Cur primum *Genus* laudat, deinde *Animum*, & rursus ad *Familiam* redit? Hoc Donatus mihi liquido explicet, & summus Magistrorum a me audiet. Quid multis agimus? Restituo antiquam Poetae manum, & suum sibi reddo,

Talem, *tali* ingenio *atque animo*, *natum ex tanta familia.*

Ingenium atque animus, utpote cognatae significationis, passim juncta veniunt. Infra V, 3, 42. *Scire est liberum Ingenium atque animum.* And. I, 1, 86.

Haec ego putabam esse omnia humani ingeni
Mansuetique animi officia.

Plautus Bacch. III, 3, 90.

Ut illius animum atque ingenium regas.

Trin. I, 2, 55.

Sunt quorum ingenia atque animos nequeo noscere.

Cicero Ep. Fam. IX, 14. *Sed contigit magnitudine cum animi, tum etiam ingenii atque consilii.* Philip. II. *Redimeret adolescentem summa spe & animi & ingenii praeditum.* Ita ipse alibi, & Livius aliique saepe

1 *Nunc illud est, quod si omnes omnia*] Miror sic dedisse Faernum: cum plerique codices & Edd. vett. habeant,

Nunc illud est, quod si omnia omnes.

Vide infra V, 9, 21. Quanto hoc venustius est, & collocatione & numeris.

6 *Hocine saeculum?*] Liber Bembinus, Victorianus, & Basilicanus, *saeclum.* utroque modo stat trochaicus. FAERNUS. Nostri codices *Saeclum*: neque aliter stat versus.

14 *Ut iram hanc*] Lege ex libro Bembino, & aliis fere omnibus, *ut ego iram hanc.* FAERNUS. Unus tantum & alter e nostris *Ego.* Ceterum unus ex veteribus, *Aegritudo est haec recens*, non *Haec est.* Recte.

15 *Satis mihi id habeam supplicii, dum illos ulciscar modo*] Versus claudicat, nisi in *Dum* synaloepha cesset, plane contra artem & Terentii morem. Dele ista, *Dum illos ulciscar modo.* Hemistichium est, ut mox v. 19.

Seni ánimam primum extínguerem ipſi, qui illud produxit ſcelus:
Tum autém Syrum inpulſórem, vah, quibus illum lacerarém modis?
Sublímem medium arríperem, et capite prónum in terram ſtátuerem,
Ut cérebro diſpergát viam:
'Aduleſcenti ipſi ériperem oculos: póſthaec praecipitém darem.
Céteros ruerém, ágerem, raperem, fúnderem, et proſtérnerem.
Set céſſo eram hoc malo inpertiri própere? SO. *revocemús. Geta.* G. *hem,*
Quíſquis es, ſine me. SO. *égo ſum Soſtrata.* G. *úbinam es? te ipſam quaérito:*
Te éxpeto: oppido *ópportune te óbtuliſti mi óbviam,*

18 *Sublimem medium arriperem, capite primum in terram ſtatuerem*] Alia collocatio mihi magis probata eſt in libro Bembino:

Sublimem medium primum arriperem, & capite in t. ſ. FAERNUS,

Hoc quod Bembinus exhibet, *Sublimem medium primum arriperem*, a Correctore ſe natum prodit; qui cum id in recepta lectione, *Primum ſtatuerem capite in terram*, ineptum eſſe vidiſſet, cum poſt illud *Primum* nihil deinceps ſequatur, illud *Primum* ad prius verſiculi colon retraxit. Atqui, o quiſquis eras, alia via ſuccurrendum erat huic difficultati; ſic enim legendum,

Sublimem medium arriperem, & capite pronum *in terram ſtatuerem,*

Pronum, *Primum*, *Privum* facile inter ſe in ſcriptis permutantur: id adeo, quia *Pro*, *Prae*, *Per*, *Pri*, compendioſe olim ſcriberentur, una tantum litera *P* in textu relicta. Vide nos ad Horat. Art. Poet. v. 60. *Pronum* hic Palmerius primus reſtituit, accedente poſtea Guyeto. Catullus Epig. XVII. *Nunc eum volo de tuo ponte mittere* pronum. *Capite ſtatuere*, active; ut Plautus neutraliter, *Capite ſiſtere*. Curc. II, 3, 8.

Quin cadat, quin capite ſiſtat in via, de ſemita.

Capt. IV, 2, 13,

Nam qui obſtiterit, ore ſiſtet.

21 *Tunderem, & proſternerem*] *Tunderem*, quod omnes Codices habent, minime hic convenit. Etſi ita Nonius citet v. Ruere: & ita vetuſtus ibi codex. Omnino verum eſt, quod & Guyetus vidit, *Funderem & proſternerem*. Sic *Fuſi hoſtes*, paſſim: omnia haec verba a militari pugna translata ſunt.

22 *Ego ſum Soſtrata. Ubi ea eſt?*] Corrige, *Ubinam es?* ut alibi, *Ubinam eſt?*

24 *Te expecto*] Sic codices alii: ſed lege, *Expeto*, ut codex Academicus. Cur enim *Expectaret*, cui hoc totum inexſpectatum accidit? Vide nos ad Eun. IV, 6, 5.

26 *Animum recipe*] Placet mihi lectio libri Bembini, *animam reci-*

'Era. SO. *quid est? quid trépidas?* G. *ei mi.* SO. *quíd festinas, mí Geta?*
'Animam recipe. G. *prórsus.* SO. *quíd istuc prórsus ergost?* G. *périimus:*
'Actumst. SO. *loquere ergo, óbsecro te, quíd sit.* G. *jam.* SO. *quid jám, Geta?*
GE. *Aéschinus.* SO. *quid is érgo?* G. *alienus ést ab nostra fámilia.* SO. *hem,*
Périi. quare? G. *amáre occepit áliam.* SO. *vae míseraé mihi.*
GE. *Néque id occulte fért, ab lenone ípsus eripuít palam.*
SO. *Sátin hoc certumst?* G. *cértum: hisce oculis égomet vidi, Sóstrata.* SO. *ah,*
Me míseram, quid jam crédas? aut cuì crédas? nostrumne Aéschinum?
Nostram ómnium vitam, ín quo nostrae spés opesque omnés sitae?

pe: hoc enim & Terentii sensui, & iis, quae Donatus de anhelitu dicit, magis quadrat. FAERNUS. Certa lectio *Animam*; & sic codex noster 900 annorum.

27 *Eloquere obsecro quid sit*] Multi l. s. inter quos Bembinus, post *eloquere*, addunt *ergo.* quod vero sequitur, etiam praeter eos libros & Basilicanum, Donatus habet hoc modo, *obsecro te quid sit.* quae mihi plenior videtur oratio: versui certe optime consulit. FAERNUS.

Actumst. Eloquere ergo obsecro te quid sit. Jam. Quid jam Geta. Sic dedit Faernus; & adscito *Ergo* Iambicum inter Trochaicos fecit. Veteres nostri fere omnes non habent *Ergo;* sed recentiores quinque habent. Lege,

Actumst. Loquere ergo obsecro te.

28 SO. *Quid ergo is?*] O. l. s. *quid is ergo?* & eo amplius liber Bembinus & alii antiqui, *ab nostra.* FAERNUS. Nostri omnes, *Quid is ergo.* Pauci *Ab*, ceteri *Ex* vel *A nostra.*

30 *Ab lenone ipsus eripuit palam*] Codex unus *A lenone.* Palmerius subdistinguit; *A lenone: ipsus eripuit palam.* Hoc est *Amare coepit a lenone.* Vide nos ad Eun. V, 4, 4. Sed sana est recepta distinctio. Plaut. Asin. I, 1, 55.

Per fallaciam,
Quam amabam abduxit a lenone mulierem.

31 *Satin hoc certe?*] Donatus legit, *scisne hoc certo?* libri aliqui, inter quos Bembinus, *satine hoc certum'st?* quod vero sequitur, solus Bembinus ita habet: GE. *certum.* quam responsionem interrogatio, quae per *certum est* facta, videtur exigere. FAERNUS. Nostri *Certe, certe*: vel *Certo, certo.*

32 *Nostrum Aeschinum?*] *Nostrumne Aeschinum* habent aliqui libri etiam antiqui, inter quos Bembinus: qua lectione optime stat trochaicus. FAERNUS.

Me miseram, quid credas jam? Veteres nostri omnes, *Quid jam credas?* Sic & versus flagitat, & accentus ratio.

33 *In quo nostrae spes, omnesque opes sitae*] O. l. s. ita collocant, *spes opesque omnes sitae.* FAERNUS.

Qui sé sine hac jurábat unum númquam victurúm diem?
Qui se in sui gremió positurum púerum dicebát patris?
Ita óbsecraturum, út liceret hánc se uxorem dúcere?
GE. *Era, lácrumas mitte: ac pótius, quod ad hanc rem ópus est porro, cónsule,*
Patiámur an narrémus cuipiam. CA. *aú au, mi homo sánun es?*
An próferendum hoc tibi videtur úsquam? G. *mi quidem nón placet.*
Jam primum illum alienó ánimo a nobis ésse, res ipsa índicat.
Nunc si hóc palam proférimus, ille infítias ibit, sát scio:

Nostram vitam omnium. in quo nostrae spes opesque omnes sitae
Erant: qui sine hac jurabat se unum numquam victurum diem.
Sic codices omnes; fallor tamen, an Auctor sic dedit:
Nostram omnium vitam: in quo nostrae spes opesque omnes sitae;
Qui se sine hac jurabat unum numquam victurum diem.

35 *Qui se in sui gremio positurum puerum dicebat, patrem Ita obsecraturum, ut liceret sibi hanc uxorem ducere*] Liber Bembinus & Vaticanus pro *patrem*, habent *patris*; ut sit ordo, in gremio sui patris. in Basilicano & plerisque aliis legitur *patres*; quod & hanc lectionem ex parte confirmat. Quod vero sequitur, ita Bembinus habet, *hanc si uxorem ducere*; ut conjicere detur *si*, pro *sibi*, sicut *mi* pro *mihi*, antiquos scripsisse. nec sane aliter stat versus, nisi aut ita scribas, aut certe in scansione eam dictionem in unam syllabam contrahas: quae deinde per synaloepham elidatur. FAERNUS.

Patris duo ex nostris veterrimi; ceteri *Patres*. Porro ex Petrensi codice legendum, *Hanc se uxorem ducere.* Sic Heaut. IV, 1, 53.

Non licet hominem esse saepe ita ut vult.

Tam accusativum post se admittit *Licet*, quam dativum.

37 *Porro consule*] Donatus & omnes, quotquot sunt l. s. praeter Vaticanum, *porro prospice.* FAERNUS. Tres ex nostris veterrimi, *Consule.* Recte. *Consule, delibera, utrum patiamur, an narremus. Patiamur* lege, dempto *Ne*, ut Phorm. I, 3, 22.

Cui de integro est potestas etiam consulendi, quid velis,
Retinere, amare, an mittere.

38 CAN. *au au, mi homo*] Liber Bembinus & Victorianus, & Donatus, semel tantum *au* habent. FAERNUS. Nostri uno excepto omnes *Au au:* neque aliter stat versus. *Cuipiam* non potest non elidere ultimam.

39 *An hoc proferendum tibi usquam esse videtur?*] O. l. s. *tibi videtur esse usquam*, praeter Bembinum, in quo legitur *usquam esse.* Ceterum prima hujus versus syllaba in praecedentem versum rejicitur. versus vero stat abjecto *r*, ex *videtur*, item *m*, ex *quidem*, quamvis consonans consequatur. FAERNUS.

An hoc proferendum tibi videtur usquam esse?

Nostri partim *Esse usquam*, partim *Usquam esse.* Sed unus ex Regiis

Tua fáma et gnatae vita in dubium véniet. tum ſi máxume
Fateátur; cum amet áliam, non eſt útile huic, illi dari.
Quaprópter quoquo pácto tacitoſt ópus. SO. *ah, minime géntium:*
Non fáciam. G. *quid aïs?* SO. *próferam.* CA. *hem, mea Sóſtrata, vide quám rem agas.*
SO. *Pejóre res locó non potis eſt éſſe, quàm in quo núnc ſitaſt.*
Primum índotata eſt: túm praeterea, quaé ſecunda ei dós erat,
Periit: pro virginé dari nuptum nón poteſt. hoc réliquum eſt,
Si infitias ibit, téſtis mecum eſt ánulus, quem ipſe amiſerat.
Poſtrémo quando ego míhi ſum conſcia, á me culpam eſſe hánc procul,

non habet *Eſſe:* idem cum tribus aliis *Proferendum hoc.* Lege,

An proferendum hoc tibi videtur uſquam? Mi quidem non placet.

41 *Nunc ſi hoc palam proferemus*] Lectio libri Bembini, in quo eſt *proferimus*, verſum hunc ſuſtentat. FAERNUS. Noſtri omnes mendoſe *Proferemus.*

43 *Cum amet aliam, non eſt utile hanc illi dari*] Repone, *Non eſt utile huic, illi dari.* Hec. I, 2, 76.

Eam ludibrio haberi, Parmeno,
Quin integram itidem reddam, ut accepi ab ſuis,
Neque honeſtum mihi, neque utile ipſi virgini eſt.

Ita ſaepe alias, cum dativo.

44 *Quapropter quoquo pacto celato eſt opus*] Liber Bembinus, & omnes fere alii, *tacito'ſt opus.* & ita verſus ſtat, aliter non. FAERNUS. Quinque ex noſtris *Tacito:* plures & vetuſtiores *Celato.* Cui hoc placet, ita legat,

Quapropter quoquo pacto eſt celato opus. Ah minime gentium.

45 GE. *quid agis?*] Aliqui libri, inter quos Bembinus, *quid ages?* ut & exigit ratio, cum ſequatur reſponſum Soſtratae in futuro, *proferam.* FAERNUS.

Unus ex noſtris *Ages.* Alii *Agis.* Unus ex Regiis *Quid ais?* & Recte. Eſt admirantis & diſſentientis, non interrogantis. Si *Agis* legas, bis idem dicitur, cum mox ait, *Quam rem agas.* Porro quae ſequuntur, *Mea Soſtrata, vide quam rem agas,* Cantharae verba ſunt, non Getae: ut vel illud indicat, *Mea Soſtrata;* quod muliebre blandimentum eſt. Uterque & Geta & Canthara conſilium Soſtratae repudiant.

46 *Pejore res loco non poteſt eſſe, quam in quo nunc ſita eſt*] Ex libro Bembino pro *poteſt*, lego *potis eſt*; aliter nullo modo poteſt procedere hic verſus, neque ut iambicus, neque ut trochaicus. FAERNUS. Noſtri perperam *Poteſt.*

49 *Annulus, quem amiſerat*] Noſtri fere omnes cum Edd. vett.

Anulus, quem ipſe amiſerat.

Recte: abjecto, ut ſolet, *s*; *Anulu'* ſit dactylus. *Ipſe* ſententiae non parum confert.

50 *Poſtremo quando ego conſcia mihi ſum*] Muta ordinem, & ſcribe,

Poſtremo quando ego mihi ſum conſcia.

Neque prétium neque rem ullam intercesse aut illa aut me indignám, Geta;
Expériar. G. *quid istic? cédo, ut melius dícas.* SO. *tu quantúm potes*
Abi, atque Hégioni cógnato hujus rem énarrato omnem órdine:
Nam is nóstro Simuló fuit summus, ét nos coluit máxume.
GE. *Nam hercle álius nemo réspicit nos.* SO. *própere tu, mea Cánthara,*
Curre: óbstetricem accérse: ut cum opus sit, ne in mora nobís siet.

ACTUS III. SCAENA III.

DEMEA. SYRUS.

DE. *DISPE'RII: Ctesiphónem audivi fílium*
Una ádfuisse in ráptione cum Aéschino.
Id mísero restat míhi máli, si illúm potest,
Qui alicuí rei est, etiam eum ád nequitiem addúcere.
Ubi ego íllum quaeram? crédo abductum in gáneum

51 *Intercessisse illa aut me indignam, Geta*] Repone,

Intercesse aut illa aut me indignam, Geta.

52 *Quid istuc?*] Aliqui libri, inter quos Bembinus, Basilicanus, & Victorianus, *quid istic?* ita & Donatus; nam quamvis in eo mendose legatur, *quid istuc?* tamen in expositione asserit hoc ita dici, quasi diceretur, quid hic resistam? sane ita ordinantur versus in libro Bembino & aliquibus aliis, ut ponatur ante haec verba dictio *experiar*, & sit hic integer versus,

Experiar. GE. *quid istic? accedo ut melius dicas.* SO. *tu quantum potes.*

Est autem octonarius iambicus, ut ceteri, rejecta prima syllaba in praecedentem versum. FAERNUS.

Experiar. Quid istic? accedo ut melius dicas. Tu quantum potes.

Versus justo longior est. Repone,

Experiar. Quid istic? cedo, *ut melius dicas.*

Cedo, concedo tibi, ut melius dicas, quam ego dixeram. Fateor, agnosco, te melius dicere. *Cedere* in Causa, Actione, Disputatione, passim. Est qui sic legi velit, GE. *Quid istic?* SO. *accede.* GE. *Ut melius dicas.* Et *Quid istic?* ait, *dissentientis est.* Itane vero? tum erit, cum *Non* & *Minime* erunt assentientis. Sed & aliud experitur, *Quid istic cedo? ut eum in jus ducas?* O conjecturas lepidas & probabiles! Priscianus p. 1020. *Confirmativa, ut Quidni, Cur non, Sic est, Quid istic: quo frequenter Terentius utitur in Confirmatione, ut in Adelphis, Quid istic? accedo ut rectius dicas.* Sic MSS., *Istic*, non, ut Putschius dedit, *Istuc.*

53 *Abi atque Hegioni, cognato hujus, rem omnem enarrato ordine*] Aliqui l. s. inter quos Bembinus, ita habent, *rem enarrato omnem or-*

Aliquó: persuásit ille inpurus, sát scio.
Set eccúm Syrum ire video: hinc scibo jam, ubi siet.
Atque hércle hic de grege illo est: si me sénserit
Eum quaéritare, númquam dicet cárnufex.
Non óstendam id me vélle. SY. *omnem rem módo seni,*
Quo pácto haberet, énarramus órdine.
Nil quícquam vidi laétius. D. *pro Júppiter,*
Hominis stultitiam. SY. *cónlaudavit filium:*
Mihi, qui id dedissem cónsilium, egit grátias.
DE. *Disrúmpor.* SY. *argentum ádnumeravit ilico:*
Dedit praeterea in súmptum, dimidiúm minae:
Id dístributum sáne est ex senténtia. D. *hem,*
Huic mándes, siquid récte curatúm velis.
SY. *Ehem, Démea, haut aspéxeram te: quíd agitur?*
DE. *Quid agátur? vostram néqueo mirarí satis*
Rationem. SY. *est hercle inépta, ne dicám dolo, atque*
Absúrda. piscis céteros purgá, Dromo:
Congrum istum maxumum in aqua sinito lúdere
Paulísper: ubi ego vénero, exossábitur:

dine. in *Hegioni* autem duae mediae vocales in unam coeunt, & pro *hujus*, Bembinus habet *ejus*. FAERNUS. *Hegioni* non fit trisyllabon, sed *Atque* corripitur, ut passim. Nostri omnes *Hujus*. Recte.

55 *Propera tu, mea Canthara, Curre*] Repone,

Propere tu, mea Canthara, Curre.

Saepe sic erratum est.

2 *Una affuisse*] Liber Bembinus *fuisse*. FAERNUS. Sic dedit ille: sed nostri omnes *Adfuisse*. Nec spernendum. And. I, 1, 80. *Una aderat frequens*. Eun. II, 3, 75. *Aderit una in unis aedibus*. Heaut. II, 2, 12. *Una adsunt tibi*. Amat Noster postremas syllabas, quantum potest, cum sequentibus colliquefacere. Etiam apud Nonium v. *Raptus* legitur *Affuisse*.

4 *Ad nequitiam adducere*] Idem liber, *ad nequitiem*, quod magis sapit antiquitatem. FAERNUS. Nostri omnes *Nequitiam*.

10 *Non ostendam me id velle*] O. l. s. *id me velle*. FAERNUS. Sic & nostri omnes.

14 *Mihi, qui dedissem consilium*] Est in aliquibus libris, & inter eos Bembino & Basilicano, *qui id dedissem*. FAERNUS. Nostri omnes *Qui id*.

23 *Sinito ludere paulisper, ubi ego venero, exossabitur.*] In Bembino pro *paulisper* est *tantisper*, quamvis deinde mutatum in *paulisper*. sed retinendo antiquam lectionem, *tantisper* absolute ponitur: idemque est quod, interea. sane in eodem libro pro *venero*, est *rediero*: quod & ipsum placet. FAERNUS.

Tantisper, ubi ego rediero, exossabitur.

Sic dedit Faernus. Nostri omnes *Paulisper*, & *Venero*. Utrumque recte. Nam & *Tantisper* nusquam alias absolute: & Syrus *Venero* dicit; quia jam in Scaena sive in Platea est, & nondum domum venerat.

Prius nólo. D. *haecine flagítia?* SY. *mi quidem nón placent:*
Et clámo saepe. sálsamenta haec, Stéphanio,
Fac mácerentur púlchre. D. *di vostrám fidem,*
Utrúm studione id síbi habet, an laudí putat
Fore, sí perdiderit gnátum? vae miseró mihi,
Vidére videor jám diem illum, cum hínc egens
Profúgiet aliquo mílitatum. SY. *ó Démea,*
Istúc est sapere, nón quod ante pedés modost
Vidére, set etiam ílla quae futúra sunt
Prospícere. D. *quid? istaec jám penes vos psáltria est?*
SY. *Ellam íntus.* D. *eho, an est dómi habiturus?* SY. *crédo: ut est*
Deméntia. D. *haecine fíeri?* SY. *inepta lénitas*
Patrís, ét facilitas práva. D. *fratris mé quidem*
Pudét pigetque. SY. *nímium inter vos, Démea, ac*
Non quía ades praesens díco hoc, pernimium ínterest.
Tu, quántus quantus, níl nisi sapiéntia es:

Coquis haec praecipit; dum ipse in Scaena moratur. Certe *Rediero* locum hic non habet; nisi jam inde aliquo abiturus esset Syrus: quod non fit.

35 SY. *Est jam intus*] Super his verbis Donatus haec dicit: *Est jam intus: ut, Ellum, confidens, catus.* ex iis Donati verbis adducor ut credam, atque adeo pro certo teneam, legendum esse, *ellam intus.* aliter quae ex Andria hunc citat, non quadrant. FAERNUS. Nostri omnes, *Est jam:* sed recte *Ellam* ex Donato; & praeterea pro *Eho, an domi est habiturus?* lege, *Eho, an est domi habiturus?*

36 DE. *haecine fieri flagitia?*] Liber Bembinus non habet dictionem *flagitia*, sine qua procedit senarius sine detrimento sensus. FAERNUS. Etiam a tribus nostris abest *Flagitia.*

41 *Ille futilis, somnium. sineres vero illum tuum*] Τὸ *futilis* non habet, nec Donatus, nec liber Bembinus, aut Vaticanus: quae dictio & valde impedit senarium, qui ea deleta sustentatur, corripiendo priorem in *ille*, addendoque dictionem *tu*, post *illum*, ex libro Vaticano & Basilicano, quam recentiores habent post *vero:* Bembinus vero nusquam. FAERNUS. Nostri omnes perperam *Futilis* addunt; sed ex eis duo recte, *Illum tu tuum*, non *Tu illum tuum.*

42 *An non sex totis mensibus*] O. l. s. *aut non.* FAERNUS. Sic & nostri *Aut.* Bis tamen apud Priscianum *Ac;* ut in codice vetusto legitur.

43 *Quam ille quicquam coeperit?*] In aliquibus libris Terentii, & Donati, scriptum est *coeperet:* & ita in hunc modum Priscianus citat. FAERNUS. Priscianus p. 879. Praeteritum imperfectum esse dicit a *Coepio.* Sed p. 1193. habet *Coeperit*, & codex ibi vetus. Duo veteres ex nostris *Coeperit*, reliqui *Coeperet.*

Ille, ſómnium. ſinerés vero illum tú tuum
Facere haéc? D. *ſinerem illum? aut nón ſex totis ménſibus*
Prius ólfeciſſem, quam ílle quicquam coéperet?
SY. *Vigilántiam tuám tun mihi?* D. *ſic ſit modo,*
Ut núnc eſt, quaeſo. SY. *ut quiſque ſuum volt éſſe, itaſt.*
DE. *Quid eúm? vidiſtin hódie?* SY. *tuumne filium?*
Abigam húnc rus. jamdudum áliquid ruri agere árbitror.
DE. *Satin ſcís ibi eſſe?* SY. *oh, quem égomet produxi.* D. *óptumeſt.*
Metuí ne haereret híc. SY. *atque iratum ádmodum.*
DE. *Quid aútem?* SY. *adortus júrgio eſt fratrem ápud forum*
De pſáltria hac. D. *ain véro?* SY. *vah, nil réticuit.*
Nam ut númerabatur fórte argentum, intérvenit
Homo de ínproviſo: coépit clamare, o Aéſchine,
Haeccíne flagitia fácere te? haec te admíttere
Indígna genere nóſtro? D. *oh, lacrúmo gaúdio.*

44 *Vigilantiam tuam tu mihi narras?* D. *ſic ſiet Modo ut nunc eſt, quaeſo. Ut quiſque ſuum vult eſſe, itaſt*] Lego,

Vigilantiam tuam tun mihi? ſic ſit modo,
Ut nunc eſt, quaeſo.

Hecyr. V, 4, 22.

Ha ha hae, tun mi iſtuc?

Plautus Pſeud. IV, 1, 28.

Tun' id mihi?

46 *Quid, eum vidiſtin hodie?*] Diſtingue,

Quid eum? vidiſtin hodie?

Donatus hoc nos docet: *Quid eum? Initium interrogationis futurae de perſona alicujus. Sic in Heaut.* (V, 1, 77) *Sed Syrum. Quid eum?*

48 *Satin ſcis ibi eum eſſe?*] Dictio *eum* in nullo eſt l. s. quam & alioqui verſus reſpuit, nec ſermo deſiderat: utique enim intelligitur *eum*. FAERNUS. Nec in noſtris eſt *Eum*.

Ib. *Qui egomet produxi*] Hic variant libri; alii *qui*, ut Bembinus & Baſilicanus; alii, *quin*; alii, *quem*, ut Victorianus & Decurtatus ac Donatus, quos ſequimur. FAERNUS.

Ita variant & noſtri; ita tamen ut vetuſtiores *Qui*; mediocres *Quin*; recentiores *Quem*. Nonius v. Producere: *Terentius Adelphis: O quin' egomet produxi.* Sic & codex ibi vetuſtus. Edd. Terentii vett. & ibi Donatus *Quem*. Hoc ideo praefero, quia ſequitur mox *Iratum*.

Quem egomet produxi.
atque iratum admodum.

Certe *Quin'*, quod quidam mavult, ſtare hic non poteſt; niſi ex *Scis ibi eſſe* Dactylus fiat; & balbutientem ac titubantem ſenem hoc devolviſſe fingamus.

50 *Adortus jurgio fratrem aput forum De pſaltria iſtac*] Omnes Codices *Adortus eſt*. Lege,

Adortus jurgio eſt fratrem aput forum
De pſaltria hac.

Recte Syrus *Hac pſaltria*, quia in iiſdem aedibus degebat: recte Demea v. 34. *Iſtaec pſaltria*, quia ruri & procul. *Adortus jurgio eſt*, etiam apud Donatum.

SY. *Non tu hóc argentum pérdis, ſet vitám tuam.*
DE. *Salvós ſit; ſpero erit ſimilis majorúm ſuum.* SY. *hui.*
DE. *Syre, praéceptorumſt plénus iſtorum ílle.* SY. *phy.*
Domi hábuit unde diſceret. D. *ſit ſédulo:*
Nil praétermitto: cónſuefacio: dénique,
Inſpicere, tanquám in ſpéculum, in vitas ómnium
Jubeo: átque ex aliis ſúmere exemplúm ſibi.
Hoc fácito. SY. *recte ſáne.* D. *hoc fugito.* SY. *cállide.*
DE. *Hoc laúdi eſt.* SY. *iſtaec rés eſt.* D. *hoc vitió datur.*
SY. *Probiſſume.* D. *porro aútem.* SY. *non hercle ótiumſt*
Nunc mi aúſcultandi. piſcis ex ſenténtia
Nactús ſum: hi mihi ne córrumpantur, caútioſt:
Nam id nóbis tam flagitiumſt, quam illa, o Démea,
Non fácere vobis, módo quae dixti: et quód queo
Conſérvis ád eundem íſtunc praecipió modum:
Hoc ſálſumſt, hoc adúſtumſt, hoc lautúmſt parum:
Illúd recte: iterum ſic memento: ſédulo

57 *Salvos ſit: ſpero eſt ſimilis majorum ſuum. Hui*] Sic quidem codices; ſed repone,

Salvós ſit; ſpero erit *ſimilis.*

Erit corripit hic ultimam, ut ſupra II, 1, 26. Speramus certe de futuro, non de praeſenti.

58 *Syre, praeceptorum plenus iſtorum ille. Phy*] Omnes libri *Plenus eſt.* Lege,

Syre, praeceptorumſt plenus iſtorum ille. Phy.

61 *Inſpicere tanquam in ſpeculum vitas omnium*] Liber Bembinus habet *in vitas.* FAERNUS. A noſtris omnibus male abeſt *In.*

68 *Quam illa, Demea*] Lege ex vetere noſtro 900 annorum codice *Quam illa, o Demea.* In iſta ſede Spondeus ſuavior Trochaeo eſt. Praeterea, pro *Quae modo dixti,* lege, *Modo quae dixti.* Anapaeſtus hic ſuavior Dactylo.

75 *Et moneo quid facto uſus ſiet*] Liber Bembinus *uſus ſit.* ita pulchre ſtat ſenarius, eliſo ex *uſus*, poſteriore *s.* FAERNUS. Tres ex noſtris, *Opus ſiet.* Etiam bene.

79 SY. *Tu rus hinc abis?* DE. *recte*] O. fere l. s. inter quos Bembinus & Victorianus, *hinc ibis*, ut exigit verſus. ſolus vero Bembinus pro *recte*, habet *recta;* quod maxime placet: ut ſit ſenſus, *recta eo rus.* FAERNUS. Noſtri meliores *Ibis*: & Codex C. C. pro varia lectione *Recta:* in textu, ut ceteri, *Recte.*

80 *Nemo obtemperat*] *Obtemperet* eſt in aliquot libris etiam antiquis, & in iis, Bembino. FAERNUS. Quattuor ex noſtris *Obtemperet.*

82 *Rus abiit: illum curo unum: ille ad me adtinet. Quando ita volt frater, de iſtoc ipſe viderit*] Lege & diſtingue,

Rus abiit: illum curo: unum illud ad me adtinet,
Quando ita volt frater: de iſtoc ipſe viderit.

ita ſupra, I, 1, 24.

In eo me oblecto: ſolum id eſt carum mihi.

Moneó, quae poſſum pró mea ſapiéntia:
Poſtrémo, tamquam in ſpéculum, in patinas, Démea,
Inſpícere jubeo, et móneo quid facto úſus ſit.
Inépta haec eſſe, nós quae facimus, ſéntio:
Uerúm quid facias? út homoſt, ita morém geras.
Numquid vis? D. *mentem vóbis meliorém dari.*
SY. *Tu rús hinc ibis.* D. *récta.* SY. *nam quid tu híc agas,*
Ubi, ſíquid bene praecípias, nemo obtémperet?
D. *Ego véro hinc abeo, quándo is, quamobrem huc véneram,*
Rus ábiit: illum cúro: unum illud ad me ádtinet,
Quando íta uolt frater: de iſtoc ipſe uíderit.
Set quís illic eſt, quem uídeo procul? eſtne Hégio
Tribúlis noſter? sí ſatis cerno, is hércle: uah,
Homo amicus nobis jam inde a puero: di boni,
Ne illiúſmodi iam mágna nobis ciuium
Paenúriaſt, antíqua uirtute ác fide.

& I, 2, 50.

> *Curemus aequam uterque partem: tu alterum,*
> *Ego item alterum: nam curare ambos propemodum*
> *Repoſcere illum eſt quem dediſti.*

Quando ita vult frater, illud unum ad me adtinere: *de iſtoc* Aeſchino *viderit ipſe.*

84 *Sed quis illic eſt, quem procul video?*] Aptior verſui collocatio eſt, quae eſt in libro Bembino, & Donato, *Quem video procul.* in eo vero, quod mox ſequitur, *eſtne hic Hegio*, particulam *hic*, non habent nec Donatus, nec liber Bembinus, nec multi alii. FAERNUS. Utraque lectio ad digitos reſpondet; ſed in una eſt *Procúl*, in altera *Prócul.*

85 *Tribulis noſter?*] Hic verſus & ſequens, in libro Bembino, Victoriano, & aliis omnibus, ita ordinati ſunt,

> *Tribulis noſter? ſi ſatis cerno, is hercleſt. vah.*
> *Homo amicus nobis jam inde a puero. di boni.*

Horum poſterior verſus optime procedit: prior haeret. & neceſſe eſt, aut eum facere trimetrum iambicum ſcazontem, aut legere *hercule;* dictionem vero *vah*, ſequenti verſui applicare. FAERNUS. Unus ex Academicis *Is eſt hercle. Vah.* Petrenſis, *Is hercle. Vah.* Hoc placet. Infra IV, 2, 39. *Verum hercle. Vah.*

87 *Ne illiuſmodi jam nobis magna civium Paenuriaſt, homo antiqua virtute ac fide*] Sic Faernus. Sed omnes noſtri cum vett. Edd. numeroſius, *Magna nobis.* Repone,

> *Ne illiuſmodi jam magna nobis civium*
> *Paenuriaſt, antiqua virtute ac fide.*

Deleatur *Homo*, quod verſum onerat; & putide hic iteratur, cum altero abhinc verſu praeceſſerit. *Civium illiuſmodi antiqua virtute ac fide.* In quibus Hegio comprehenſus aeque laudatur, ac ſi addas *Homo.*

Haut cito mali quid órtum ex hoc ſit públice.
Quam gaúdeo: ubi etiam hújus generis réliquias
Reſtáre uideo, uíuere etiam múnc lubet.
Oppériar hominem hic, út ſalutem et cónloquar.

Actus III. Scaena IV.

Hegio. Geta. Demea. Pamphila.

H. *PRO di ímmortales, fácinus indignúm, Geta:*
Quid nárras? G. *ſic eſt fáctum.* H. *ex illan fámilia*
Tam inlíberale fácinus eſſe ortum? o Aéſchine,
Pol haút paternum iſtúc dediſti. D. *uidelicet*
De pſaltria hoc audíuit: id illi múnc dolet
Alieno. pater is níhili pendit: ei mihi,
Utinam hic prope adeſſet álicubi: atque audíret haec.
H. *Niſi fácient quae illos aéquomſt, haut ſic aúferent.*
G. *In té ſpes omnis, Hégio, nobís ſita eſt:*
Te ſólum habemús, tú es patronus, tú pater;
Illé tibi moriens nós commendauit ſenex:
Si déſeris tu, périimus. H. *caue dixeris:*
Neque fáciam, neque me ſátis pie poſſe árbitror.
D. *Adíbo. ſaluere Hégionem plúrimum*

90 *Quam gaudeo, ubi etiam hujus generis reliquias Reſtare video. vah, vivere etiam nunc libet*] Illud *Vah* & ſupra metrum redundat, &, cum admirantis & una indignantis ſit, nullum hic locum habet. Lege & diſtingue,

Quam gaudeo: ubi etiam hujus generis reliquias
Reſtare video, vivere etiam nunc lubet.

Quam gaudeo, veterem amicum & virum optimum diu non viſum obviam mihi habere: inter tales etiam diutius vivere juvat.

5 *De pſaltria hac audivit*] Non dixiſſet Demea *Hac*, ſed *Iſtac*, ut ſupra dixit III, 4, 25. *Iſtaec jam penes vos pſaltriaſt?* Unus ex Meadianis *Hic*, ſcilicet Hegio. Sed ille nongentorum annorum, *De pſaltria hoc audivit.* Recte: ſic Eun. III, 2, 45. *Et illud de Rhodio.*

8 *Ni facient*] O. l. s. & Donatus, *niſi facient.* & eſt in prima ſede proceleuſmaticus. FAERNUS. Et noſtri omnes *Niſi.*

12 *Si deſeris tu, perimus.*] Sic Faernus & Codices. Sed legendum, *Periimus.*

14 *Salvere Hegionem plurimum Jubeo*] Sic libri omnes. Sed Priſcianus p. 1132. „*Gaudere* dicunt „pro *Gaude:* & ſubauditur *Jubeo* „vel *Volo* vel *Opto.* Sic enim an„tiqui, *Gaudere te jubeo* pro *Gaude.* „Terent. Adelph. *Gaudere Hegio„nem plurimum jubeo*, pro *Gaude* „*Hegio.*" Sic quattuor ſcripti: licet Putſchius ediderit, *Salvere Heg.* & *Salve Heg.* Memoriane lapſus

Iubeo. H. *óh, te quaerebam ípſum: ſalue, Démea.*
D. *Quid aútem?* H. *major fílius tuus Aéſchinus,*
Quem frátri adoptandúm dediſti, néque boni
Neque líberalis fúnctus offícium ést uiri.
D. *Quid iſtúc eſt?* H. *nòſtrum amícum noras Símulum, atque*
Aequálem? D. *quidni?* H. *fíliam ejus uírginem*
Uitiáuit. D. *hem.* H. *mane. nóndum audiſti, Démea,*
Quod éſt grauiſſimum. D. *án quid eſt etiam ámplius?*
H. *Uero ámplius: nam hoc quídem ferundum aliquó modoſt:*
Perſuáſit nox, amór, uinum, aduleſcéntia:
Humánumſt. ubi ſcit fáctum, ad matrem uírginis
Uenit ípſus ultro, lácrumans, orans, óbſecrans,
Fidém dans, jurans ſé illam ductúrum domum.
Ignótumſt; tacitumſt; créditumſt. uirgo éx eo
Compréſſu grauida fácta eſt; menſis décimus eſt:
Ille bónus uir nobis pſáltriam, ſi dís placet,
Paráuit, quicum uiuat: illam déſerit.
D. *Pro certón tu iſtaec dicis?* H. *mater uirginis*
In médioſt; ipſa uirgo; res ipſa: híc Geta
Praetérea, ut captus ſéruolorum eſt, nón malus

eſt Magiſter, an verbo verbum *Gaudere* eſt *χαίρειν?*

15 HE. *te quaerebam ipſum*] Omnes fere l. s. inter quos Bembinus, *oh, te quaerebam ipſum.* FAERNUS.

18 *Functus eſt officium*] Antiqui libri ita collocant, *functus officium eſt.* FAERNUS. Sic & noſtri collocant.

22 *An quicquam eſt etiam amplius?*] Liber Bembinus, *an quid eſt e. a.* FAERNUS. Noſtri *Quicquam*, non *Quid.* Utrumvis recte: ſed hoc magis.

29 *Menſis hic decimus eſt*] Etſi ſic citet Lactantius ad Statii Thebaidem I, *Menſis hic decimus eſt*, Tolle tamen *Hic*, quod & verſus reſpuit, nec ſenſus deſiderat. Pomponius apud Nonium v. Verminari,

Decimus menſis eſt, cum factumſt:
ita fit, ita ſemper ſolet:
Decimo menſe demum turgens verminatur, parturit.

30 *Ille bonus vir nobis pſaltriam, ſi dis placet*] Vel *pſaltriam* ſpondeus eſt per ſynizeſin duarum extremarum vocalium, vel, quod magis placet, *ille bonus* proceleusmaticus eſt, eliſo uno *l* ex *ille*, & *s* ex *bonus.* FAERNUS.

31 *Illam deſerat*] Liber Bembinus, & aliqui libri Donati, *deſerit:* quod forte melius eſt, contra O. l. s. FAERNUS. Sine dubio rectius *Deſerit*; licet omnes noſtri *Deſerat.* Itaque & in textum admiſi, quod Faernus facere neglexit.

34 *Praeterea, ut captus eſt ſervulorum, non malus*] Dictioni *ſervulorum* verſus repugnat: *ſervorum*

Neque inérs: alit illas; ſólus omnem fámiliam
Suſténtat. hunc abdúce, uinci, quaére rem.
G. *Immo hércle extorque, níſi ita factumſt, Démea:*
Poſtrémo non negábit; coram ipſúm cedo.
D. *Pudét: nec, quid agam, néque quid huic reſpóndeam*
Sció. PA. *miſeram me, differor dolóribus.*
Iunó Lucina fér opem: ſerua me óbſecro. H. *hem,*
Numnam ílla quaeſo párturit? G. *certe, Hégio.* H. *hem;*
Illaéc fidem nunc uóſtram inplorat, Démea;
Quod uós uis cogit, íd uoluntate impetret.
Haec prímum ut fiant, deós quaeſo, ut uobís decet.
Sin áliter animus uéſter eſt; ego, Démea,

admittit: ut in libro Bembino eſt, itemque Donato, hos Afranii verſus citante: *Is, ut ſervorum captus eſt, facillime Domo atque noſtra familia provenditur.* FAERNUS.

Praeterea, ut captus éſt ſervorum, non malus. Sic dedit nobis e Bembino Faernus: & Bembino olim Corrector aliquis. Noſtri omnes *Servulorum*, contra metrum: repoſuit itaque *Servorum.* Immo ſic reponendum erat,

Praeterea, ut captus ſérvolorum eſt, non malus.

Et tamen Priſcianus p. 729. *Eſt ſervorum;* ut vetuſtus quoque ibi codex.

38 *Coram ipſo cedo*] Liber Bembinus & Vaticanus, *coram ipſum, cedo:* id eſt, exhibe eum in conſpectum noſtrum. FAERNUS. Veterrimus ex noſtris *Ipſum:* ceteri *Ipſo.*

44 *Quod vos jus cogit*] Antiqui libri pro *jus*, *vis* habent; ſed Bembinus, etiam adſcriptam in margine interpretationem, *Vis*, *neceſſitas legum.* quamvis autem in libris Donati haec dictio ita ſcripta ſit, ut & pro *vis*, & pro *jus*, legi poſſit: ſi tamen interpretationis ejus verba conſiderentur, apparet eum *vis* legiſſe; dicit enim, *vis*, *legum* intelligitur; ubi ſi *jus* legiſſet, ſupervacue expoſuiſſet *jus, legum.* FAERNUS.

Quod vos vis cogit, id voluntate imperet.

Utrum *Jus* an *Vis* ſcriptum fuerit, in vetuſtiſſimis membranis vix poſſis dignoſcere: *Vis* tamen hic legendum; ut ex obliquis caſibus, ubi magna differentia eſt, facile probes. Ipſum illud *Cogit*, potius *Vim* quam *Ius* ſibi adjungi poſtulat. Hec. II, 2, 26.

Nam poſtquam attendi
Magis & vi coepi cogere.

Vis legum intelligitur, non *militum* aut *latronum.* Sic Phor. I, 4, 37.

Vi coactum te eſſe, invitum, lege, judicio, tenes?

Ipſe Hegio mox v. 47.

Ego, Demea,
Summa vi defendam has atque illum mortuum.

Plaut. Bacch. I, 3, 37.

Nam poſtquam praetor recuperatores dedit.
Damnatus demum, vi coactus, reddidit
Ducentos & mille Philippûm.

In his locis, ubi tamen de jure ac legibus agitur, non poſſis *Jure* pro *Vi* ſubſtituere: & ſcriptura diſcrepat, & verſus reſpuit. Donatus

Summá ui defendam hás atque illum mórtuum.
Cognátus mi erat: úna a pueris páruolis
Sumus éducti: una fémper militiae ét domi
Fuimús: paupertatem úna pertulimús grauem.
Quaprópter nitar, fáciam, experiar, dénique
Animám relinquam pótius quam illas déferam.
Quid mihi refpondes? D. *frátrem conueniam, Hégio:*
Is, quód mihi de hac re déderit confilium, id fequar.
HE. *Set, Démea, hoc tu fácito cum animo cógites,*
Quam uós facillume ágitis, quam eftis máxume
Poténtes, dites, fórtunati, nóbiles,
Tam máxume uos aéquo animo aequa nófcere

ad locum: *Vis cogit: Artificiofe; ne totum fimpliciter agendo diffidere caufae videatur. Vis igitur legum intelligitur.* Ubi quid fodes eft *fimpliciter?* Lege certiffime, *Ne totum fuppliciter agendo.* Ergo precibus minas addit Hegio, probus orandi artifex: & fruftra ille eft, qui ideo *Jus* hic mavult quam *Vis*, quod vir bonus & amicus noluiffet tam inclementer loqui, praefertim in primo congreffu. Atqui illud *Vis* nihilo durius eft quam *Jus;* & nihil amplius quam jus & leges minatur.

47 *Hanc defendam*] O. l. s. & Donatus, *defendam hanc.* ut & ratio verfus expofcit. FAERNUS. Sic etiam noftri omnes *Defendam hanc.* Lego tamen *Defendam has*, hoc eft, Matrem & Filiam. Sic mox v. 52. *Potius quam illas deferam.* & IV, 3, 17. *Purgare ipfis coram.* & IV, 4, 17. *Ad illas ibo, ut purgem me.*

48 *Una a pueris parvoli*] Liber Bembinus, *parvolis.* alios quoque libros vidi, in quibus prius ita erat, fed deinde ex ea voce *s* abrafum fuit. FAERNUS. Tres ex noftris praecipui *Parvolis:* ceteri inepte *Parvuli.* Quomodo enim a pueris parvuli educantur, cum parvuli etiam pueris natu fint minores?

49 *Sumus educati*] Vix ftare hic verfus poteft, nifi legas, *educti.* quod tamen in nullo l. s. eft. FAERNUS. Noftri quoque *Educati.* Sed miror Faernum plus Librariis, quam verfus legi & ipfi Auctori tribuiffe, qui illud non in textum adfciverit.

54 *Confilium, id exequar*] Omnes libri antiqui, & plerique alii ex recentibus, *id fequar.* fane in Bembino totus hic verfus deerat, fed qui eum in margine afcripfit, fcripfit *exequar.* FAERNUS. Plerique etiam noftri, *Id fequar.*

55 *Tecum animo cogites*] Lectio libri Bembini, Victoriani, Bafilicani, *cum animo cogites,* fanat hunc verfum. FAERNUS. Veterrimus nofter *Cum animo;* reliqui *Tecum animo.* Vel legendum eft, *Facito, cum animo cogites;* vel *Facitodum animo cogites*, vel *Facito, tecum cogites.* Pari omnia fenfu & ufu: fed poftremum placet: fic infra V, 3, 22,

Quaefo hoc facito tecum cogites.

56 *Quam eftis maxumi*] Victorianus, & omnes fere l. s. *quam eftis maxume*, ut confequentia fermonis videtur exigere: fequitur enim *tam maxume.* FAERNUS.

Opórtet, ſi uos uóltis perhiberí probos.
D. *Redito: fient, fieri quae aequomſt, ómnia.*
HE. *Decét te facere. Géta, duc me intro ad Sóſtratam.*
D. *Non me índicente haec fiunt; utinam hic sít modo*
Defúnctum; uerum nímia illaec licéntia
Proféсto euadet in aliquod magnúm malum.
Ibo, ác requiram frátrem, ut in eum haec éuomam.

Actus III. Scaena V.

Hegio.

BONO ánimo fac ſis, Sóſtrata; et iſtam, quód potes,
Fac cónſolere. ego Micionem, ſi ápud forumſt,
Conuéniam; atque, ut res géſtuſt, narrabo órdine:
Si ita éſt, facturus út ſit officiúm ſuum,
Faciát: ſin aliter de hác re eſt eius ſenténtia,

60 *Redito: fient, quae fieri aequomſt, omnia*] Lege, *Redito: fient, fieri quae aequomſt, omnia.*

62 *Non me indicente haec fient*] *Fient* Bembinus liber, ſed alii omnes, *fiunt.* & ut videtur, etiam Donatus, qui aſſerit hoc Demeam dicere, quia dixerat, *ipſe ſentiat poſterius.* quod non quadraret, ſi nunc de futuro loqueretur. ſenſus enim eſt, haec fiunt me non tacente, ſed potius reprehendente: poteſt tamen ſuſtentari *fient*, ut ſit, haec tacente me, non admittentur, quin ea reprehendam & objurgem. quod tamen durum eſt, cum haec praeterita jam ſint, nec tractum praeſentis temporis habeant. hic gloſſema aſcriptum eſt in margine libri Bembini; *Indicente: tacente: nove, immo potius κατὰ ἀρχαϊσμὸν: nam nuſquam legimus, niſi in hoc loco: indicentem enim dixit, non dicentem:* FAERNUS. Noſtri omnes *Fiunt:* de *Indicente* vide Gronovium ad Livii XXII, 39.

Ib. *Utinam hoc ſit modo defunctum*] Duo antiqui libri Bembinus & Victorianus, *utinam hic* habent. ita *defunctum* impersonale erit, ut ſit ſenſus: utinam ſit defunctum hic, id eſt, in hoc negotio: ne Aeſchinus pejora conmittat. FAERNUS.

1 Donatus ad locum: *Hi ſex verſus in quibuſdam non feruntur.* Hoc arripuit Guyetus, & more ſuo ſpurios & addititios eſſe pronuntiavit. *Soſtrata*, inquit, *nec in hac Scena, nec in praecedenti comparet, qui igitur eam alloqui poteſt Hegio?* Dicam. Scena priore v. 61. Hegio dixerat, *Duc me intro ad Soſtratam.* Dum Demea quattuor verſus ſequentes pronuntiat, & e Scena abit, redit ab Soſtrata Hegio, & ei quae intus eſt, haec narrat de Scena: plane ut Lesbia, And. III, 3. Archylim, quae domi erat, e Scena alloquitur, & Heaut. V, I. Chremes Soſtratam uxorem. Porro, in hac, de qua agitur Scena, v. 2. *Ego Micionem,* inquit Hegio, *Conveniam, ſi apud forum eſt.* Si hoc tollat Guyetus; unde & ex qua Arte mox Act. IV. Sc. III. Hegio cum Micione eſt?

Reſpóndeat mi: ut, quid agam, quam primúm ſciam.

ACTUS IV. SCAENA I.

CTESIPHO. SYRUS.

CT. *'AIN patrem hinc abiſſe rus?* S. *jam dúdum.* C. *dic ſodés.* S. *apud uillamſt.*
Núnc cum maxume óperis aliquid fácere credo. C. *utinám quidem,*
Quod cúm ſalute eius fiat, ita ſe défetigarit uelim,
Ut tríduo hoc perpétuo prorſum e lécto nequeat ſúrgere.
SY. *Ita fiat, et iſtoc sí quid potis eſt réctius.* C. *ita: nam húnc diem*
Nimis míſere cupio, ut coépi, perpetuum ín laetitia dégere.
'Et illud rus nulla ália cauſa tám male odi, níſi quia propeſt:

4 *Si eſt, facturus ut ſit officium ſuum*] *Si* hic ſine ſynaloepha eſt; contra morem & Artem. Lege, *Si ita eſt.* Vel ſic etiam poteris, *Sive eſt*, & *Sive aliter.*

5 *Sin aliter de hac re eſt ejus ſententia*] Scandendus hic verſus eſt contractione *ejus* in unam ſyllabam: aut ea dictio delenda, quae nec in libro Bembino eſt. FAERNUS. Omnes noſtri habent *Ejus*; & id verſus poſtulat. *Ejus* monoſyllabon fieri, ſingulae oſtendunt paginae.

1 *Ain patrem hinc abiiſſe rus?* SY. *jamdudum.* CT. *dic ſodes.* SY. *apud villam eſt*] Verſus hic eſt trochaicus tetrameter acatalecticus. FAERNUS.

2 *Nunc eum maxume operis aliquid facere credo*] Legendum, *nunc cum maxume*, ut in libro Bembino & Vaticano eſt. verſus autem eſt trochaicus catalecticus. Donatus, in hac parte corruptus, nec *eum*, nec *cum*, ſed *autem* habet. FAERNUS. Recte *Cum maxume:* Noſtri *Eum*, vel *Autem*, vel nihil omnino.

6 *Nam hunc diem Miſere nimis cupio*] Noſtri fere omnes *Miſere cupio*, nec agnoſcunt illud *Nimis.* Unus tamen ex Regiis *Nimis miſere cupio.* Rectiſſime: & inde eſt, quod in ceteris deſit *Nimis.* Quippe inter *Diem* & *Miſere* abſorptum eſt *Nimis.* (*Diemmiſere*)

7 *Et illud rus*] Hunc verſum & ſequentem ita ordinatos habet liber Bembinus,

Et illud rus nulla alia cauſa tam male odi, niſi quia prope'ſt.
Quod ſi abeſſet longius.

Prior verſus Iambicus eſt octonarius, qui multis quidem rationibus ſuſtentari poteſt; ſed haec mihi ſimpliciſſima videtur, ut ex *tam m* elidatur, quamvis ſequente conſonante. poſterior vero Iambicus dimeter, non facta ſynaloepha in *ſi abeſſet;* vel facta, trochaicus dimeter catalecticus. FAERNUS. Aliud agebat vir optimus. Nec in *Tam* eliditur *M;* nec ſynaloepha ceſſat in *ſi abeſſet.*

Quód si abesset lóngius,
Príus nox oppressísset illic, quam húc reuerti pósset iterum.
Núnc ubi me illic nón uidebit, iam húc recurret, sát scio:
Rogábit me, ubi fuerím: quem ego hodie tóto non uidí die:
Quid dícam? S. *nilne in méntem est?* C. *nusquam quícquam.* S. *tanto néquior.*
Cliéns, amicus, hóspes, nemost uóbis? C. *sunt. quid póstea?*
SY. *Hisce ópera ut data sit.* C *quaé non data sit? nón potest fierí.* S. *potest.*
CT. *Intérdiu: sed si hic pernocto, caúsae quid dicám, Syre?*
SY. *Uah, quám uellem etiam nóctu amicis óperam mos essét dari.*
Quin tu ótiosus és: ego illius sénsum pulchre cálleo.
Cum féruit maxumé, tam placidum, quam óvis est, reddo. C. *quó modo?*

9 *Quam huc reverti posset iterum*] Finis est versus trochaici tetrametri acatalectici. puto tamen eum corruptum, & pro *posset* legendum esse *possiet.* dictionem vero *iterum* delendam, eo magis quod in libro Bembino non omnino legitur, *posset iterum,* sed *posse iterum.* in quodam vero alio libro, *posset iter.* quod non ita multum distat a *possiet.* ita versus esset octonarius Iambicus, ut ceteri. quod si etiam sensum spectes, si Demea, qui semel tantum rure venerat, nunc redisset, non reversus iterum, sed tantummodo reversus esset. FAERNUS.

Falsus est animi Faernus, cum putaret, *Iterum reverti* esse *Bis reverti.* Iterum reverti, Rursum redire, vetuste, pro eo quod est simpliciter Redire. Supra I, 1, 46.

Si sperat fore clam, rursum ad ingenium redit.

Infra IV, 2, 40. *In periclum rursus redi.* Eun. IV, 2, 6. *Redeo rursum, male me vero habens.*

11 *Rogabit me ubi fuerim*] Liber Bembinus, *rogitabit.* quod instantius est. FAERNUS.

Rogitabit ubi fuerim: Nostri omnes cum Edd. vett. *Rogabit me, ubi fuerim.* Recte. *Ubi* accentum hic habet in syllaba priore. Ergo *Ubi fue* proceleusmaticus est, Dactyli tempus habens; & irato apprime convenit rapide loqui.

12 *Nihilne in mente est?*] Ita aliqui libri, sed plerique, inter quos Bembinus, *nihilne in mentem est.* ego ex infra scriptis verbis Donati conjicio legendum sine verbo *est: nihilne in mentem?* ut subaudiatur *venit:* dicit enim super eo versu: *Hisce opera ut data sit: A superiore subauditur, veniat in mentem:* haec Donatus. Non posset autem subaudiri *veniat,* nisi supra esset, aut in voce, aut in sensu. Sane hic locus similis est ei, qui in Heautontimorumeno est, *ego dicam, quod mihi in mentem.* FAERNUS.

Vera est Bembini codicis lectio *Nihilne in mentem est?* atque ita noster ille 900 annorum: ceteri *In mente est.* Vide nos ad Heaut. V, 2, 33. Porro pro *Numquam* lege *Nusquam quicquam. Nusquam,* in re praesenti scilicet: non *Num-*

SY. *Laudárier te audít libenter: fácio te apud illúm Deum:*
Uirtútes narro. C. *meásne?* S. *tuas: homini ílico lacrumaé cadunt,*
Quasi púero, gaudio. ém tibi autem. C. *quídnam est?* S. *lupus in fabula.*
CT. *Patérne?* S. *is ipsus.* C. *Sýre, quid agimus?* S. *fúge modo intro, ego uídero.*
CT. *Si quíd rogabit, núsquam tu me: audístin?* SY. *potin ut désinas?*

ACTUS IV. SCAENA II.

DEMEA. CTESIPHO. SYRUS.

D. *NE égo homo infelix. prímum fratrem núsquam ínuenio géntium:*

quam, ut femper ftolidum fe & bardum effe fateatur.

18 *Cum fervit maxume, tam placidum quam ovem reddo*] Prifcianus ita citat,

Cum maxume fervit tam placidum quafi ovem reddo.

eft autem antiqua locutio, poft *tam*, inferre, *quafi*. FAERNUS.

Prifcianus p. 866. ubi & codex vetus *Quafi ovem.* Quod autem ait *Tam—quafi* antiquam locutionem effe; voluit credo illud Plauti Curc. I, 51.

Tam a me pudicaft, quafi foror mea fit, nifi
Si eft. ofculando quippiam inpudicior.

Ubi codex tamen Reglus *Quam fi.* Lege,

Tam a me pudicaft, quam fi foror mi fit, nifi.

ut Horat. Epift. I, 7.

Tam teneor dono, quam fi dimittar onuftus.

Siquis igitur illud *Quafi* a Prifciano acciplat, non *Tam* hic legat, fed *Tum:*

Cum fervit maxume, tum placidum quafi ovem reddo.

Illud enim obfervandum, *Reddo tam placidum;* cum *Reddo* dicis, nec *Quam ovem*, nec *Quafi ovem* poffis dicere; fubaudiretur enim *Quafi ovem reddam.* Atqui ovis non *redditur* placida, non ex fera cicuratur, manfuefit; fed natura & indole eft placida. Repone:

Cum fervit maxume, tam placidum, quam óvis eft, reddo.

ut infra V, 3, 63.

Tam excoctam reddam atque atram quam carbo eft. Places.

Plaut. Poen. I, 2, 143.

Jam hercle tu perifti, nifi illam mihi tam tranquillam facis,
Quam mare olim eft, cum ibi alcedo pullos educit fuos.

Bacch. IV, 5, 7.

Tam frictum ego illum reddam, quam frictumft cicer.

22 *Páter eft? Ipfus. Syre, quid agimus?*] Tres ex noftris *Paterne eft? Ipfus.* Lege, *Paterne? Is ipfus.* Vide Phor. I, 3, 26. Verfu 20 pro *Meas tuas*, lege, *Meáfne? tuas.*

1 *Ne ego homo fum infelix,*] Verfus eft jufto longior. Duo ex noftris non habent *Homo.* Malim tamen *Sum* ejicere;

Praéterea autem, dum illum quaero, a uilla mercenárium
Uidi: is filiúm negat eſſe rúri: nec quid agám ſcio.
CT. *Syre.* SY. *quid eſt?* CT. *men quaérit?* SY. *uerum.* CT. *périi.* SY: *quin tu bóno animo es.*
D. *Quid hoc, malum, infelícitatis? néqueo ſatis decérnere:*
Niſi me credo huic éſſe natum reí, ferundis miſeriis.
Prímus ſentió mala noſtra: prímus réſciſco ómnia:
Prímus porro obnúntio: aegre ſólus, ſi quid ſit, fero.
SY. *Rídeo hunc: ſe prímum ait ſcire: is ſólus neſcit ómnia.*
D. *Núnc redeo: ſi fórte frater rédierit uiſó.* CT. *Syre,*
'Obſecro, uide ne ílle huc prorſus ſe ínruat. SY. *etiám taces?*
'Ego cauebo. CT. *númquam hercle hodie ego iſtuc committám tibi:*
Nám me in cellulam áliquam cum illa cóncludam: id tutíſſimumſt.
SY. *'Age, tamen ego hunc ámouebo.* D. *ſét eccum ſceleratúm Syrum.*
SY. *Nón hercle hic quidem pérdurare quiſquam, ſi ſic ſit, poteſt.*

Ne égo homo infelix; prímum. Heaut. IV, 6, 21.
Ne ego fortunatus homo ſum. Plaut. Amph. I, 1, 168:
Ne ego homo infelix fui.

4 CT. *Syre.* SY. *quid ais?*] Bembinus liber, & omnes fere alii, *quid eſt?* FAERNUS.

Unus tantum ex noſtris *Eſt*, ceteri *Ais*, *Agis*. Porro pro *Animó bono es* lege ex tribus noſtris, *Bono animo es*, ut infra IV, 5, 62.

Bono animo es, duces uxorem. Hem. Bono animo es, inquam, Pater.

9 *Rídeo húnc: primum ait ſe ſcire*] Demea ter dixerat eodem accentu, *Prímus* ſentio, *Prímus* reſciſco, *Prímus* obnuntio. Quid Syrus? *Primum ait ſe ſcire;* Ita depreſſit *Primum* in Theſi; ut quod elate dicendum eſſet, vix poſſet exaudiri. Tu repone,

Rídeo hunc: ſe primum ait ſcire: is ſólus neſcit ómnia.

Sed neſcio an legendum ſit, *Ait primus ſcire.* Mutarunt forte Magiſtri; ne Soloeciſmo ſcilicet diſcipulos inſueſcerent. Chariſius p. 239. *Soloeciſmus eſt oratio inconſequens. Per caſus: ut,*

Vir bonus & ſapiens dignis ait eſſe paratus:

pro Paratum ſe eſſe. Videſne, ut ad iſtam formam Magiſtri hic mutaverint; *Ait primus ſcire, Ait primum ſe ſcire?* Verſus autem, quem citat Chariſius, Horatii eſt, Epiſt. I, 7, 22: citatus etiam Servio ad Aen. II, 377. ubi tamen & ſcripti plerique & editi *Paratum* habent. Adeo invaluerat Soloeciſmi metus. Catullus Epig. IV.

Phaſelus ille, quem videtis hoſpites,
Ait fuiſſe navium celerrimus.

ubi ſimiliter plerique codices, *Celerrimum.*

13 *Nám me jam in cellam áliquam cum illa*] *Cellam* hic in Theſi delitefcit, quod maxime profe-

Scíre equidem uoló, quot mihi ſint dómini: quae haec eſt míſeria?
D. *Quíd ille gannit? quíd uolt? quid aïs, bóne uir? eſt fratér domi?*
SY. *Quíd, malum, mihi bóne uir narras? équidem perii.* D. *quíd tibi eſt?*
SY. *Rógitas? Cteſiphó me pugnis míſerum, et iſtam pſáltriam*
Uſque occidit. D. *ém, quid narras?* SY. *ém, uide ut diſcidít labrum.*
D. *Quámobrem?* SY. *me inpulſóre hanc emptam eſſe dít.* D. *non tu eum rus hínc modo*
Próduxe aibas? SY. *fáctum: uerum uénit poſt inſániens:*
Níl pepercit. nón puduiſſe uérberare hominém ſenem?
Quém ego puerum módo tantillum in mánibus geſtaui meis?
D. *Laúdo: o Cteſiphó, patriſſas: ábi, uirum te júdico.*
SY. *Laúdas? ne ille cóntinebit póſthac, ſi ſapiét, manus.*
D. *Fórtiter.* SY. *perquám, quia miſeram múlierem et me ſéruolum,*

rendum erat. Nullus ex codicibus noſtris agnoſcit illud *Jam*. Lege igitur:

Nám me in céllulam aliquam.

ut Eun. II, 3, 18.

Cum in céllulam ad te patris penum omnem congerebam clanculum.

15 *Nón hercle hic quidém duráre*] Nimis laxo ſocco incedit hic verſiculus. Repone;

Nón hercle hic quidem pérdurare.

ut Hec. II, 2, 27.

Non poſſe apud vos Pamphilo ſe abſente perdurare.

Nonius tamen v. Durum *Durare* hinc citat.

18 *Quid, malum, Bone vir, mihi narras?*] Demea dixerat *Bóne vir,* Syrus in repetitione accentum mutat *Bone vír*. Hoc non ab Auctore, ſed a Librariis venit. Repone,

Quid malum, mihi Bóne vir narras?

Ceterum v. 22. Unus ex Regiis *Aibas* habet, ut nos ubique reponimus, non *Aiebas*.

22 *Rus hinc modo*] Haec verba praecedenti verſui attribuimus, qui eſt trochaicus catalecticus, ut & hic ipſe, qui ſupereſt demptis his verbis, ſi tamen *aiebas* in duas ſyllabas contrahatur; aliter eſſet octonarius Iambicus. FAERNUS.

24 *Quem égo modó puerúm tantillum*] ictus non belle in finales ſyllabas cadunt. Repone,

Quém ego púerum módo tantillum.

25 *Laudo, Cteſipho: patriſſas*] Lege & diſtingue,

Laudo: o Cteſipho, patriſſas.

O addunt tres ex noſtris, quorum duo inter optimos. Eleganter Plaut. Bacc. III, 3, 39.

Cum patrem adeas poſtulatum; puero ſic dicit pater:
Noſter eſto: dum te poteris defenſare injuria.

Quí referire nón audebam, uícit: hui, perfórtiter.
D. *Nón potuit meliús. idem quod ego sénsit te esse huic reí caput.*
Sét estne frater intus? SY. *non est.* D. *úbi illum quaeram, cógito.*
SY. *Scío ubi sit, uerum hódie numquam mónstrabo.* D. *hem, quíd aís?* SY. *ita.*
D. *Díminuetur tíbi quidem jam cérebrum.* SY. *at nomen néscio*
'Illius hominis, sét locum noui úbi sit. D. *dic ergó locum.*
SY. *Nóstin porticum ápud macellum hac deórsum?* D. *quidni nóuérim?*
SY. *Praéterito hac récta platea súrsus: ubi eo uéneris,*
Clíuos deorsum uórsum est; hac te praécipitato: póstea
'Est ad hanc manúm sacellum: ibi ángiportum própter est:
'Illic ubi etiam cáprificus mágna est. D. *noui.* SY. *hac pérgito.*
D. *'Id quidem angipórtum non est péruium.* SY. *uerum hércle. uah,*

29 *Idem sensit quod ego*] Liber Bembinus, *idem quod ego sensit:* postea deleto *s* medio, remansit *sentit*, quod perspicue melius est. Eadem collocatio est in Vaticano, Basilicano, & in aliquibus aliis libris, & apud Donatum: licet verbum non habeat, ut possit sciri, utrum legerit *sensit*, an *sentit*. FAERNUS.

Nón potuít meliùs, idem quód ego. Sic nostri omnes, & *Sensit*. Sed vides, ut incommode Accentus in finales incidant. Contra, ac supra II, 2, 7. *Qui pótui mélius.* Facile igitur inducor, ut sic olim fuisse existimem:

Non' pote mélius. ídem ille quod ego sénsit té esse huic reí caput.

Sic Adelph. II, 3, 11.

Nil pote supra.

Sensit, intellexit, percepit, olfecit. Qui *Sentit* in Bembino interpolavit, voluit opinor *Censet*, quod est, *Putat*, existimat.

30 *Ubi illum quaeram, cogito*] In Bembino est *inveniam*. FAERNUS.

Ubi illum quaeram cogito. Sic dedit Faernus, non ausus Bembino suo fidere. Nostri omnes *Quaeram:* rectum tamen est *Inveniam*. Phor. IV, 5, 15.

Ubi illas nunc ego repperire possim, cogito.

Nec minus rectum *Quaeram*. Plautus Merc. V, 2, 16.

Cogito, quonam ego illum curram quaeritatum.

31 *Scio ubi sit*] In fine hujus versus ascribe dictionem *ita*, quae est prima subsequentis. sic hi duo versus erunt trochaici catalectici, ut ceteri. ita quoque ordinantur in Bembino & aliquot aliis libris. FAERNUS.

35 *Surfum: ubi eo veneris*] In *Surfum* igitur aut *Ubi* cesset Synaloephae vis. Sed tu repone,

Sursus: ubi eo veneris.

36 *Clivos deorsum vorsum est. hac te praecipitato: postea*] Liber Bem-

Cénsen hominem me ésse? erraui: in pórticum rursúm redi:
Sáne hac multo própius ibis, ét minor est errátio.
Scín Cratini huius dítis aedes? D. *scío.* SY. *ubi eas praeteríeris,*
Ad sinistram hac récta platea; ubi ád Dianae uéneris,
Ito ad dextram: príus quam ad portam uénias, aput ipsúm lacum
'Est pistrilla, et éxaduorsum fábrica: ibi est. D. *quid íbi facit?*
SY. *Léctulos in sóle ilignis pédibus faciundós dedit.*
D. *'Ubi potetis uós: bene sane. sét cesso ad eum pérgere?*
SY. *'I sane: ego te exércebo hodie, ut dígnus es, silicérnium.*
Aéschinus odiósus cessat: prándium corrúmpitur:
Ctésipho autem in amóre est totus. égo iam prospiciám mihi:
Nám iam adibo, atque únum quicquid, quód quidem erit bellíssimum,

binus *hac praecipitato* absolute habet. ut Virgilius: *nox humida coelo Praecipitat.* ita quoque videtur legere Donatus, ita dicens, *Praecipitato: Cito descende.* qua lectione admissa, licet versus sic quoque sustentari possit, tamen ut melius habeat, quia in aliquibus libris pro *vorsum* est *versus*, legerim *vorsus.* FAERNUS.

Clivos deorsum vorsus est: hac praecipitato: postea. Sic dedit Faernus. Nostri cum vett. Edd. *Vorsum est; hac te praecipitato.* Unus tantum habet *Vorsus*, idem tamen *Te* habet. Utroque modo & versus & sententia constat. Priscianus *Versum* hic legit p. 1013. de Adverbiis in *Um: Orientem versum, Occidentem versum: Deorsum versum Terentius in Adelphis.* Sic codices scripti: in Putschii editione deest *Deorsum versum.*

38 D. *Quonam?* S. *Illic ubi etiam caprificus magna est, nostin?*] Deleta ex auctoritate libri Bembini dictione *nostin*, versus remanet trochaicus catalecticus, ut ceteri. FAERNUS. Vetus noster delet *Nostin:* tu dele etiam *Quonam.*

45 *Est pistrilla & ex advorsum est fabrica*] Nullus l. s. habet verbum *est*, secundo loco. FAERNUS. Neque nostri habent *Est.*

46 *Iligneis pedibus*] Liber Bembinus *Ilignis.* Virgilius: *Currentem ilignis potare canalibus undam.* FAERNUS. Nostri omnes *Iligneis.* *Lectulos in sole* junctim accipe, ut lectorum speciem tum notant & sic appellatam.

47 *Ubi potetis vos.* D. *sane bene*] Idem liber haec omnia Demeae attribuit: in cujus persona optime quadrant. ut erat in Victoriano, & ita collocat Bembinus cum Basilicano, *bene sane*, quod & venustius est. FAERNUS. *Bene sane*, nostri omnes.

49 *Aeschinus odiose cessat*] Unus ex Regiis *Otiosus.* Lege *Odiosus.* Sic Eun. IV, 6, 16. *Odiosa cessas.*

Cárpam: et cyathos sórbilans paulátim hunc producám diem.

Actus IV. Scaena III.

Micio. Hegio.

M. *EGO in hác re nil repério, quamobrem laúder tantopere, Hégio.*
Meum officium facio: quód peccatum a nóbis ortumst, córrigo.
Nisi sí me in illo crédidisti esse hóminum numero, qui ita putant;
Sibi fieri iniuriam últro, si quam fécere ipsi expóstules,
Et últro accusant: íd quia non est á me factum, agis grátias?

52 *Carpam & cyathos sórbilláns*] Sic Faernus & codices plerique: sed unus ex Meadianis *Sorbilans.* Recte, secunda brevi, ut *Ventilans.* Ita *Sorbilum*, quod postea *Sorbitio*, jus quod sorbeatur. Plaut. Poen. I, 2, 183.

Nam mihi jam video propter tete victitandum sorbilo.

Corrigendus apud Festum v. Senium Caecilius in Hymnide:

Sine suam senectutem ducat usque ad senium sorbilo.

Trochaicus est tetrameter: hodie fertur *Sorbitio & Utique.* Ceterum id sedulo cavetur, ne verbum ex tribus longis factum, ut *Sorbillans*, duplicem accentum habeat: auribus enim id ingratum; quas rogo consulas, dum hunc Plauti senarium legis. Mil. II, 6, 22.

Nisi mihi supplicium virgarúm de te datur.

Ecquíd sentiunt scabri & absoni? sed Poëtae ipsi noli vitio vertere; sic enim ipse dederat,

Nisi mihi supplicium vírgeúm de té datur.

ut mox ibi v. 31.

Nisi mihi supplicium stimuleum de te datur.

Vides jam, quantum intersit, non Grammatico sed Poëtae, *Sorbillans* hic legeris, an *Sorbilans.*

3 *Nisi me*] Aliqui libri, inter quos Bembinus, Basilicanus, & Vaticanus, *nisi si me.* ita versus, aliter claudicans, sustentatur. FAERNUS. Sic e nostris meliores quinque *Nisi si.*

4 *Qui ita putant, sibi fieri injuriam, ultro si quam fecere ipsi expostulant, Et ultro accusant*] Valde se torquet Donatus super hoc loco, nec tamen explicat; nimirum & ipse in mendosum librum Terentii inciderat. legendum est ex libro Bembino *expostules.* & sensus est, de facta ab eis tibi injúria, etiam insuper te accusant. FAERNUS. Recte hic Bembinus *Expostules*, quod vel ex conjectura facile erat restituisse: nostri *Expostulant.* & Priscianus p. 1143. *Expostulent.* Sic etiam vetus ibi codex.

9 *Suspicionem hanc propter fratrem ejus esse, & illam psaltriam*] Sic & Donatus legit: *Nimis*, inquit, *breviter & succincte: & illam psaltriam*, Propter fratrem ejus esse, *subaudiendum est.* Nimis quidem *succincte*, & nimis obscure

HE. *Ah, mínime: numquam te áliter atque es, ín animum induxí meum.*
Set quaéſo ut una mécum ad matrem uírginis eas, Micio,
Atque íſtaec eadem, quaé mihi dixti, túte dicas múlieri;
Suſpícionem hanc própter fratrem eſſe: eius eſſe illam pſáltriam.
M. *Si ita aéquom cenſes, aút ſi ita opus eſt fáctо, eamus.* HE. *béne facis:*
Nam et ílli iam animum rélleuaris, quaé dolore ac míſeria
Tabéſcit: et tuo offício fueris fúnctus. ſet ſi alitér putas,
Egomét narrabo quaé mihi dixti. M. *immo égo quoque ibo.* HE. *béne facis:*
Omnés, quibus res ſunt mínus ſecundae, mágis ſunt neſcio quó modo

ac illepide. Sed vetus eſt erratum. Codex Meadianus pro *Ejus eſſe* habet *Eſſe ejus.* Repone,

Suſpicionem hanc propter fratrem eſſe: ejus eſſe illam pſaltriam.

Ejus, id eſt *Fratris.* Sic Heaut. IV, 3, 25. *Hanc eſſe Clitiphonis.* & hic IV, 4, 16. *Dicam fratris eſſe hanc?* Jam nihil nimis ſuccincte: nec quicquam ſubaudiendum.

10 *Si ita aequum cenſes. aut ſi ita opus eſt*] Poſterius *ſi* non eſt in libro Bembino. FAERNUS. *Aut ita opus eſt* Faernus dedit, ex ſolo Bembino: Noſtri univerſi *Aut ſi ita:* & ſic ſolet Terentius paſſim, ut And. I, 3, 8.

Si ſenſerit, perii, aut ſi lubitum fuerit.

Revocetur itaque in Textum, unde ſuperſtitione ejectus eſt.

11 *Nam & illi animúm jam relevabis, quae dolore ac miſeria*] Principio, *Relevaris* legendum, ut verſu ſequente eſt *Fueris functus,* non *Fungéris.* Deinde vide, ut Accentus cadat in ultimam *Animúm.* Repone,

Nam & illi jam ánimum relleváris, quae dolore & miſeria.

Praepoſitio *Re* in compoſitione fere duplicat conſonantes apud vetuſtos; ut *Redduco, Repperio; Rellevo.* Phorm. Prol. v. 22.

Quod ab illo adlatumſt, ſibi eſſe id rellatum putet.

Non opus eſt ergo febriculoſis cujusquam conjecturis, *Illius; illi tu, Prae dolore.* Ceterum Donatus ad locum. *A juſto,* ait, *& utili eſt tota ſententia. Et ſane hi verſus deſunt, quos multa exemplaria non habent.* Quos intelligit verſus, ſunt 11, 12, & 13. Et caſu ex exemplaribus nonnullis exciderant; eo quod decimus, & tertius decimus eodem vocabulo *Benefacis* terminentur. Hoc in nullo non codice fere evenire, norunt qui libros ſcriptos verſaverunt. Sed vide nunc Guyeti indolem & ingenium: arrepta hac a Donato ſuſpicione, hos omnes quattuor pro nothis, ſpuriis, & inſititiis damnat.

13 *Egomet narrabo quae mihi dixti.* M. *Immo ego ibo.* HE. *Bene facis*] Hiat verſus, nec ſententia ſatis plena eſt. Ut utrique medicerīs, repone, *Immo ego quoque ibo:* nempe una cum Hegione; ut ſequitur hic v. 18. *Sequere me ergo hac intro.*

Suſpícioſi: ad cóntumeliam ómnia accipiúnt magis:
Proptér ſuam inpoténtiam ſe ſémper credunt lúdier.

16 *Propter ſuam impotentiam ſe ſemper credunt negligi*] Cum vidiſſem in libro Bembino pro *negligi* ſcriptum eſſe in contextu *claudier;* Donatumque affirmare, legi etiam, & *claudere*, & *claudicare.* ſane hunc locum ſemper habui de mendo ſuſpectum: nam *negligi* quidem, quae recentior lectio eſt, negotio quo de agitur, non convenit; non enim dicit Hegio Micioni, i tu ad Soſtratam, & Aeſchinum illi purga, nuptiaſque confirma, ne ſe putet a te neglectam, ſi per alium hoc feceris: non inquam hoc dicit, nam *negligi* ſane, & admodum leve eſſet, & pauperibus ac miſeris, cujuſmodi erat Soſtrata, uſitatiſſimum, quorum fortuna adeo palam cunctis neglectui eſt, ut negligi ſe, non credant, ſed pro certo ſciant, perſpicueque videant: ſed hoc ſignificare vult Hegio, ſi ego Soſtratam tuo nomine convenirem, ut Aeſchinum ei purgarem, & nuptias confirmarem, illa, quae non eam profecto fidem mihi tuo nomine nuntianti haberet, ac tibi ipſi, decipi ſe, ſibique verba dari arbitraretur. *omnes enim quibus res ſunt minus ſecundae, magis ſunt neſcio quomodo ſuſpicioſi: ad contumeliam omnia accipiunt magis:* quam tu illi ſuſpicionem dempſeris, praeſens praeſentem alloquendo. haec contra recentiorem lectionem; vetuſtam vero, id eſt, *claudier*, quod eſt in libro Bembino, ad quod & Donatus alludit, omnes vident ad ſenſum poetae non quadrare. quare in eam conjecturam venimus, ut pro *claudier*, unius tantum litterae, id eſt *d*, detractione, & unius item litterae tranſpoſitione, ut pro *cla*, *cal* ſcribatur, legendum arbitremur *calvier*, qui eſt infinitivus modus verbi *calvor*, quod aliquando paſſivum invenitur apud auctores, & pro *decipi* accipitur, ita exponente Priſciano. aliquando deponens, & pro *fruſtrari* exponitur a Pompejo Feſto, item a Caio jureconſulto Cap. Si calvitur, De verborum ſignificatione. Exempla vero uſurpati hujus vocabuli ab auctoribus, haec ex Feſto exſcripta, ſubjeci, ex leg. XII tabularum: *Si calvitur, pedemve ſtruit, manum endoiacito.* Plautus: *Nam ubi domi ſola ſum ſoper manus calvitur.* Pacuvius in Medo: *Sentio pater te vocis calvi ſimilitudine. Sed quid conſpicio? num me lactans calvitur aetas? Sed memet calvor: vos iſtum juſſi ocyus abſtrahite.* Lucilius Satyrarum libro XXVIII. *Si non it, capito, inquit, eum: & ſi calvitur ergo Fur dominum.* Pacuvius in Duloreſte: *Me calvitur ſuſpicio, hoc eſt quod fore occulte Ajax praedixit.* Salluſtius hiſtoriarum libro tertio: *Contra ille calvi ratus.* Sane, quae ſupra adduximus verba ex XII. tabulis, ita intelligi debent; *ſi calvitur*, active accipiendum, id eſt, ſi fruſtratur, & ſubaudiendum putamus, debitor, vel quid tale; *pedemve ſtruit*, id eſt fugit: ita enim exponitur a Ser. Sulpicio; *manum endoiacito*, pro manum injicito: antiqui enim, teſte eodem Feſto, *endo* pro *in* ponebant; unde *endoitium*, pro initium: *endoploro* pro imploro; *endo procinctu* pro in procinctu. eſt ergo ſenſus: ſi debitor fruſtratur, aut fugit, manum injicito. FAERNUS.

Se ſemper credunt calvier. Sic in textum ipſum conjecturam ſuam *Calvier* adſcivit Faernus. Nollem factum: *Calvi* plerumque active ſignificat, *Fruſtrari:* nonnumquam tamen paſſive, *Falli, decipi.*

Quaprópter te ipsum púrgare ipsis córam, placabílius est.
M. *Et récte et uerum dícis.* HE. *sequere me érgo hac intro.*
M. *máxume.*

Sallustius Hist. III. *Contra ille calvi ratus, quaerit extis au somnio portenderetur thesaurus.* Extat apud Eutychem p. 2186. prior quoque pars apud Nonium; & Priscianum p. 883. ubi *Calvi* interpretatur *Decipi.* Pacuvius apud Nonium:

Sentio, pater, te calvi vocis similitudine.

Sed notabis illic *Calvi somnio*, hic *Calvi sono* dici; & simpliciter *Falli* accipiendum, nulla addita, quod Terentii locus postulat, *Contumeliae* significatione. Sic ubi Active sumitur, *Sopor manus calvitur, Aetas me calvitur, Sed memet calvor,* simpliciter notat *Frustrari;* sed contumeliose non omnino. Ergo ad hanc formam, illud Faerni, *Se semper credunt calvier,* sic exponendum erit, *Se semper credunt errare, falli opinione, decipi errore:* quod & falsum est, & a Terentii loco prorsus alienum. Valeat itaque *Calvier:* & quaeratur aliud, quod notionem *Contumeliae* in se habeat: id enim ista plane flagitant, *Ad contumeliam omnia accipiunt magis.* Et quidem illud *Neglegi*, quod in omnibus nostris insedit, non omnino incommode habet: sed unde illud *Claudier* in Bembino; & illud in Donato, *Neglegi: Legitur & Claudicare?* (sic Edd. vett. non addunt *Et claudere*) Sine dubio altius quid hic latet; quod me e puteo extracturum existimo. *Claudere* in priscis membranis plerumque scribitur *Cludere;* & opinor in Bembino fuisse *Cludier:* Repone,

Propter suam impotentiam se semper credunt ludier.

Apud Donatum quoque pro *Claudicare* repono *Ludificari*, quae interpretatio est τῦ *Ludier.* Jam, opinor, quadrant omnia, & *Contumeliae* notionem secum gerunt. And. IV, 4, 48.

Hic est ille; non te credas Davum ludere.

Infra in hoc ipso negotio IV, 5, 5. *Cur non ludo hunc aliquantisper?* & v. 64. *Obsecro, num ludis tu nunc me?* Eun. II, 3, 94. *Pater ut a me ludatur dolis?* Phor. V, 8, 55.

Quid vos, malum, ergo me sic ludificamini?

Propter impotentiam suam suspiciosi sunt, vera dicentibus vix fidem habent, semper credunt se a potentioribus ludificari, & falsis promissis decipi.

17 *Purgare ipsis coram*] Idem liber *ipsi coram*, ut sit ordo, purgare ipsi, id est Matri; coram, id est praesentem praesenti. coram enim sine adjectione plerumque ponitur, ut, *Coram quem quaeritis adsum.* quod autem purgare se Matri, nec ulli alii intelligendum sit, ex iis, quae supra dixit, apparet:

Sed quaeso ut una mecum ad matrem virginis eas Micio,
Atque istaec eadem, quae mihi dixti, tute dicas mulieri.

FAERNUS.

Ipsi coram: Immo cum aliis omnibus scriptis & Edd. vett. lege *Ipsis coram;* hoc est, Matre & Virgine. Nam ad Matrem virginis ire, & Virginem ipsam, quae domi erat, non alloqui, non modo non placabilius esset, sed contumeliosius, quam si nec Matrem adiisset. *Ipsis* etiam apud Priscianum p. 1130: & sic quattuor ibi codices.

Actus IV. Scaena IV.

Aeschinus.

DISCRUCIOR animi:
Hócine ex inprouisó mali mi óbiici
Tántum; ut neque quid dé me faciam, néc quid agam certúm fiet?
Mémbra metu débilia súnt: animus praé timóre
'Obstipuit: péctore consistere nil cónsili quit.
Vah, quómodo me ex hác expediam túrba, nescio: tánta nunc

1 *Discrucior animi*] Primi hujus scenae versus sane difficiles sunt: tres tamen in principio sitos, trochaicos catalecticos esse manifestum est, quorum primus dactylum habet in quinta sede, correpta ultima syllaba adverbii *deimproviso.* tertius vero in sexta sede trochaeum, non facta synaloepha in *timore.* Iambum vero in septima, duabus ultimis syllabis dictionis *obstipuit* in unam contractis. quartus Iambicus trimeter scazon. quintus Iambicus dimeter hypercatalecticus. sextus trochaicus tetrameter acatalecticus, habens in penultima sede anapaestum, non faciendo collisionem in *neque ea.* septimus cujus sit generis, aliis judicandum relinquo. octavus dimeter Iambicus brachycatalecticus. Sed verius est hos omnes versus, praeter duos primos, esse generis ejus, quod confusum vocavimus. FAERNUS.

Discrucior animi: hocine de improviso mali mihi objici?

Sic primum versum constituit Faernus: sed perperam. In veterrimo nostro, *Discrucior animi* clausula est, sive per se versum constituit, ut Eun. II, 3. *Occidi.* Recte. Sic enim Varro apud Rufinum De Metris Comicis p. 2707. 'Varro in VII 'de Lingua Latina: Clausulas quo'que primum appellatas dicunt, 'quod clauderent sententiam: ut 'apud Accium,

'An haec jam obliti sunt Phryges?

'Nonnumquam ab his initium fit, 'ut apud Caecilium,

'Di boni, quid hoc?

'apud Terentium,

'Discrucior animi.

2 *Hocine de inproviso mali mihi objici*] Repone,

Hócine ex ínprovisó mali mi óbjici.

Creticus versus est, ex Creticis pedibus cum uno Molosso constans. *Hocine* primam producit: vide nos ad And. IV, 1, 1. *Ex inproviso*: Mutarunt, quia aliàs Terentius *De inproviso* utitur. Sed aeque *Ex* dicebant Cicero atque alii: Plautus Rud. IV, 5, 2.

Qui ex inproviso filiam inveni meam.

3 *Tantum; ut neque quid me faciam, neque quid agam, certum fiet*] Sic Faernus dedit. Tu repone Trochaicum tetrametrum,

Tantum; ut ne quid de me faciam, nec quid agam, certum fiet?

Nec in secundo loco pro *Neque* tres nostri veterrimi cum quattuor aliis habent. *Quid de me,* tres ex nostris cum Edd. vett.

Suſpicio de me incidit:
Néque ea immerito: Sóſtrata credit, mihi me pſaltriam hánc emiſſe: id
'Anus mi indicium fécit.
Nám ut hinc forte ea ad óbſtetricem erat miſſa, ubi eam vidi, ílico
Accédo; rogito, Pámphila quid agat; iámne partus ádſiet,
Eone óbſtetricem accérſat. illa exclámat, Abi, abi, iam, Aéſchine,
Satis diú dediſti vérba: ſat adhuc túa nos fruſtratáſt fides.
Hem, quíd iſtuc obſecro, ínquamſt? Valeas, hábeas illam quaé placet.

4 *Membra metu debilia ſunt: animus timore obſtipuit. Pectore conſiſtere nihil conſilii quit. Vah.*] Ita Faernus: ſed in hunc modum verſus redigo, qui Choriambici ſunt:

Mémbra metu débilia ſúnt: animus praé timore
'Obſtipuit: péctore conſiſtere nil cónſili quít.

Prae timore lego ut alibi *Prae ſtudio, prae iracundia, prae gaudio, prae aegritudine.* Plautus Rud. I, 2, 85. *Ut prae timore in genua in undas concidit.*

6 *Quomodo me ex hac expediam turba tanta? nunc ſuſpicio de me incidit: neque ea immerito*] Sic verſus ordinavit Faernus, ſed aliter veterrimus noſter; ut ſcias Magiſtros veteres nihil hic ſciviſſe. *Vah* ex priore verſu huc retraho: & *Neſcio* huc adſumo, cum propter verſum, tum & ſententiam,

Vah, Quó modo me ex húc expediam túrba, neſcio: tanta nunc
Suſpício de me íncidit;
Néque ea immerito: Sóſtrata credit mihi me pſaltriam hánc emiſſe: id
'Anus mi indicium fécit.

Noti generis hi verſus ſunt, Tetrameter catalecticus & plenus cum clauſulis ſuis; ut ſollemne eſt in magna animi commotione. *Vah* vel intra verſum, vel extra eſſe poteſt, ut apud Graecos Tragicos φεῦ. Faernus ſic dedit:

Soſtrata credit mihi me pſaltriam hanc emiſſe: id anus
Mihi indicium fecit.

Ceterum, qui ad And. III, 2, 1. pollicitus erat, *ſe ſeptem hic latentes Bacchiacos, a nemine ad hunc uſque diem intellectos, expediturum;* ubi ad rem ventum eſt, quid promiſſis dignum efficit? Malim lectori, ſiquis legat & cum noſtris conferat, integrum judicium remittere.

11 *Jam partus adſiet*] Duo ex noſtris & Edd. vett. *Jamne partus adſiet?* Quod & verſui commodius.

13 *Satis diu verba dediſti nobis. ſatis adhuc tua fruſtrata eſt fides*] O. l. 5. Ita collocant, *dediſti verba*, omnesque poſt *tua*, habent dictionem *nos*, itemque Donatus. dictionem vero *nobis*, nec Donatus habet, nec liber Bembinus: & pro *ſatis adhuc*, uterque habet *ſat adhuc.* itaque verſus aliter impeditus, Iambicus octonarius eſt ut ceteri, duabus primis dictionibus, anapae-

Senſi ílico id illas ſúſpicari: ſét me reprehendí tamen,
Ne quíd de fratre gárrulae illi dícerem, ac fierét palam.
Núnc quid ſaciam? dícam fratris éſſe hanc? quod miniméſt opus
'Uſquam efferri: ac mítto: fieri pótis eſt ut ne qua éxeat:
'Ipſum id metuo ut crédant: tot concúrrunt veriſímilia:
'Egomet rapui: ipſe égomet ſolui argéntum: ad me abducta éſt domúm.
Haéc adeo mea cúlpa fateor fieri. non me hanc rém patri,
'Ut ut erat geſta, índicaſſe? exóraſſem ut eam dúcerem.
Céſſatum uſque adhúc eſt: núnc porro, Aéſchine, expergíſcere:
Núnc hoc primumſt: ád illas ibo, ut púrgem me. accedam ád fores:
Périi. horreſco ſémper, ubi pultáre haſce occipió miſér.
Heús. heus: Aeſchinús ego ſum. aperite áliquis actutum óſtium.
Pródit neſcio quís: concedam húc. —

ACTUS IV. SCAENA V.

MICIO. AESCHINUS.

M. —— *'ITA uti dixti, Sóſtrata,*
Fácito: ego Aeſchinúm conueniam; ut, quómodo acta haec ſúnt, ſciát.

ſtum in prima ſede facientibus, hoc modo,

Satis diu dediſti verba, ſat adhuc tua nos fruſtrata eſt fides. FAERNUS.

Recte hoc. Noſtri omnes mendoſe, *Verba nobis: ſatis.*

15 *Sed me reprehendi tamen.* Tres ex noſtris cum Edd. vett. *Sed me reppreſſi tamen.* Etiam probe. Heaut. I, 2, 25. *Illene? ſed reprimam me:* Et Hec. V, 1, 39.

18 *Age mitto*] Liber Victorianus *amitto.* Bembinus *ac mitto*, ut & in Phormione: *Ac mitto imperium.* FAERNUS. Noſtri univerſi *Age.*

22 *Exoraſſem*] Duo ex noſtris, Petrenſis & C. C.

Indicaſſe? exoraſſe, ut eam ducerem?

23 *Nunc jam porro Aeſchine*] Donatus & aliqui libri, inter quos Bembinus, Baſilicanus, & Vaticanus, particulam *jam* non habent, ſine qua ſtat trochaicus; aliter non. FAERNUS.

25 *Ubi pultare haſce occipio fores*] Sic eſt in Bembino: in aliis varie legitur; plerique enim ita habent, *occipio fores miſer.* aliqui, inter quos Victorianus, & Decurtatus, non habent vocem *fores:* itaque etiam Ubaldinus Bandinellus legebat. & ſane hic dictio *fores* ſuperfluit; utique enim ea vox ſubintelligitur ex proximo verſu. hoc & Joannes Rivius annotavit. FAERNUS. Noſtri mendoſe, *Fores miſer;* & v. 23. deeſt *Jam.*

1 *Ita ut dixi Soſtrata*] Videtur elidendum *i* ex *ut*, quemadmodum

Sét quis ostium hóc pultauit? AE. *páter hercle est, perii.* M. *Aéschine.*
AE. *Quid huic híc negotist?* M. *túne has pepulisti forés?*
Tacet. cúr non ludo hunc áliquantisper? mélius est,
Quandóquidem hoc numquam mi ípse voluit crédere.
Nil míhi respondes? AE. *nón equidem istas, quód sciam.*
M. *Ita: nám mirabar quíd hic negoti essét tibi.*
Erúbuit: salua rés est. AE. *dic sodés, pater,*
Tibi véro quid istic réi fuit? M. *nil míhi quidem.*
Amícus quidam me á foro abduxit modo
Huc áduocatum síbi. AE. *quid?* M. *ego dicám tibi:*
Habitánt hic quaedam múlieres; paupérculae,
Ut opiner has non nósse te: et certó scio:
Neque ením diu huc commigrárunt. AE. *quid tum postea?*
M. *Uirgo ést cum matre.* AE. *pérge.* M. *haec virgo orbást patre:*
Hic méus amicus illi genere est próxumus:
Huic léges cogunt núbere hanc. AE. *perii.* M. *quid est?*
AE. *Nil: récte: perge.* M. *is vénit ut secum áuehat:*
Nam habitát Mileti. AE. *hem, vírginem ut secum áuehat?*
M. *Sic ést.* AE. *Miletum usque óbsecro?* M. *ita.* AE. *animó malest.*

infra primo versu scaenae tertiae actus quinti. FAERNUS.

Aliud hic agebat Faernus. An nesciebat hunc cum ultimo prioris Scaenae Trochaicum facere? Tantum abest, ut elidas quid ex *Ut;* ut adjiciendum aliquid sit, *Uti;* & sic quattuor ex nostris meliores.

Ib. *Ita ut dixi, Sostrata, Facite*] Sic Faernus: sed omnes nostri *Facito,* & quattuor *Dixti:* duo *Dixisti.* Enimvero legendum est,

Ita uti dixti, Sostrata, Facito.

Quippe hoc Micionis ingenio convenit; non imperare, sed obsequi.

2 *Quomodo acta haec sint*] O. l. s. *sunt.* FAERNUS. Nostri quoque *Sunt.*

5 *Tacet. cur non ludo*] Et hic quoque ex *tacet* videtur elidendum *t* ultimum: ut sit anapaestus in prima. FAERNUS. *Tacet* & similia prima sede corripi, frequens est.

8 M. *Itan? nam mirabar*] O. l. s. & Donatus, *ita.* FAERNUS. Nostri etiam *Ita:* sed male Faernus per interrogationem protulit.

10 *Tibi vero quid istic est rei. Nihil mihi quidem*] Sic Faernus: sed nostri fere omnes *Rei est.* Repono,

Tibi vero quid istic rei fuit? nil mihi quidem.

Fuit, non *Est:* jam enim inde exierat. *Est* tum conveniret, si domum introiturus esset.

14 *Ut opinor, has non nosse te, & certo scio*] Hoc ne Latine quidem dictum est. Guyetus versum

Quid ipsae? quid aiunt? M. *quid illas censes? nihil enim.*
Comménta mater ést, esse ex alió viro
Nescio quo puerum nátum: neque eum nóminat:
Priórem esse illum, nón oportere huic dari.
AE. *Eho, nónne haec justa tíbi videntur póstea?*
M. *Non.* AE. *óbsecro non? an íllam hinc abducét, pater?*
M. *Quid illám ni abducat?* AE. *fáctum a vobis dúriter,*
Immisericorditérque, atque etiam, si ést pater
Dicendúm magis apérte, inliberáliter.
M. *Quamobrém?* AE. *rogas me? quid illi tandem créditis*
Fore ánimi misèro, quí cum ea consueuít prior?
Qui infélix haut scio an íllam misere-núnc amat,
Cum hanc sibi vidébit praésens praesentem éripi,
Abdúci ab oculis? fácinus indignúm, pater.
M. *Qua rátione istuc? quís despondit? quís dedit?*
Cui, quándo nupsit? aúctor his rebús quis est?

ejicit. Donatus ad locum: *Adeo obscurae sunt & nullius pretii, ut opinor has non nosse te.* Cum dicit *Adeo ut*, necesse est ut legerit,

Ut opiner has non nosse te: & certo scio.

Et sic legendum est; distinctione quoque, ut dedimus, adjuvandum.

22 M. *Quid istas censes?*] Hic quoque Donatus, & liber Bembinus & omnes recentes, *quid illas censes?* FAERNUS. Unus tantum ex nostris, *Illas.*

28 *Quidni illam abducat?*] Omnes antiqui libri, & plerique ex recentibus, *quid illam ni abducat.* FAERNUS. Ita nostri quoque plerique-omnes.

32 *Qui cum illa consuevit prius*] Donatus, & liber Bembinus, *qui illa.* ceterum dictionem *prius*, non ponit Donatus: liber vero Bembinus & plerique alii antiqui, loco ejus, habent *prior*, ut et in Eunucho, *Quia legit prior.* FAERNUS. *Qui illa consuevit prior;* sic ex Bembino Faernus, sed a Correctore vetere est, metrorum perito. Nostri universi *Cum illa et Prius.* Hoc, si *Cum illa* casu ablativo accipias, versum nimis longum facit. Ille igitur Aristarchus *Cum* hinc abire jussit. Hoc est παραδιορθοῦν. Tu, vel repone, ut codices ceteri, quod ab alio praereptum video,

Fore animi misero, quicum illa consuevit prius.

Illa casu recto: *Quicum*, idem quod *Quocum.* Hec. IV, 1, 40.

Quicum tot consuesset annos.

Etiam de muliere *Consuescere* dicitur. Plaut. Cistell. I, 1, 89.

Sed tu en umquam cum quiquam viro Consuevisti:

vel, quod verius existimo,

Fore animi misero, qui cum ea consuevit prior.

Phormio V, 7, 34.

Cum ejus consuevit olim matre.

Servius tamen ad Aen. IV, 408. *Qui cum illa consuevit?*

33 *An illam nunc misere amet*] O. fere l. s. & in iis Bembinus, &

Cur dúxit alienam? AE. *án ſedere opórtuit*
Domi vírginem tam grándem, dum cognátus hinc
Illínc veniret éxſpectantem? haec, mi pater,
Te dícere aequom fúit, et id deféndere.
M. *Ridículum: aduorſuſne illum cauſam dícerem,*
Cui véneram aduocátus? ſet quid iſta, Aéſchine,
Noſtra? aút quid nobis cum íllis? abeamús. quid eſt?
Quíd lacrumas? AE. *pater, óbſecro, auſculta.* M. *Aéſchine, audiui ómnia,*
'Et ſcio: nam té amo: quo magis, quaé agis, curae ſúnt mihi.
AE. *'Ita velim me prómerentem amés, dum viuas, mí pater,*
'Ut me hoc delictum ádmiſiſſe in me, íd mihi vehementér dolet:
'Et me tui pudét. M. *credo hercle: nam íngenium noui tuum*
Líberale: ſét vereor ne indíligens nimiúm ſies.
'In qua ciuitáte tandem te árbitrare víuere?
Uírginem vitiáſti, quam te nón ius fuerat tángere.

Baſilicanus, *An illam miſere nunc amat:* ut & verſui convenit. FAERNUS. Ita omnes noſtri.

34 *Cum hanc ſibi videbit praeſens praeſenti eripi*] Ineptiſſima haec lectio eſt; quae tamen, neſcio quo fuco, minus acutos & diligentes facile fallat. *Praeſens praeſenti.* Inſpice atque excute; & reperies eundem eſſe qui *Praeſens* eſt, & cui *Praeſenti* eripitur. Quicquamne eſſe poteſt abſurdius? Donatus ad locum: *Adjuvant ſignificationem haec ex abundanti addita. ut Virgil. Illum abſens abſentem auditque videtque.* Atqui, o Magiſter, hic duo ſunt, *Abſens Dido, abſentem Aeneam.* Addit ex eodem aliud, *Fratrem ne deſere frater.* At etiam hic duo ſunt, *Frater Liger, fratrem Lucagum.* Ergo ad hanc ſpeciem hic repone,

Cum hanc ſibi videbit praeſens praeſentem eripi.

Praeſens amator praeſentem amicam. Et ita plane apud Servium citatur, ad dictum Virgilii locum Aen. IV, 83.

39 *Dum cognatus huc Illinc veniret*] Sic Faernus, & ſic codices noſtri. Sed multo elegantius eſt, quod vett. Edd. & codex Rivii habent, *Dum cognatus hinc Illinc veniret.* Sic & Donatus quoque legit, qui adnotat *Proverbialiter Hinc Illinc.* Senſus eſt, Dum cognatus aliquis alicunde veniat; quo innuitur, nullum ei omnino fuiſſe cognatum; cui nubere poſſet. At ſi *Huc illinc* legas; confitetur Mileſium illum vere cognatum eſſe, & diu exſpectatum, dum virgo grandiuſcula facta ſit.

42 *Adverſumne*] Lego *Adverſuſne,* quia hoc verſu ceterae omnes dictiones in *m* exeunt.

52 *Quam te jus non erat tangere*] O. l. ſ. *fuerat.* ita ſtat trochaicus. praeterea liber Bembinus ita collocat, *non jus fuerat.* FAERNUS. Noſtri omnes *Jus non fuerat.*

Iám peccatum primum id mágnum, mágnum at humanúm tamen.
Fécere alii saépe item boni. at pôstquam id euenít, cedo
Númquid circumspéxti? aut numquid túte prospexti tibi
Quíd fieret? qua fieret? si te mi ípsum puduit dícere,
Quá rescíscerem? haéc dum dubitas, ménses abierúnt decem.
Pródidisti et te, ét illam miseram, et gnátum, quod quidem in té fuit.
Quíd credebas? dórmienti haec tíbi confecturós deos?
'Et illam sine tua ópera in cubiculum íri deductúm domum?
Nólim ceterárum rerum té socordem eodém modo.
Bóno animo es, ducés uxorem. AE. *hem.* M. *bóno animo es inquám.* AE. *pater,*
'Obsecro num lúdis tu nunc me? M. *égo te? quamobrem?* AE. *néscio:*
Nísi tam misere hoc ésse cupio vérum, eo vereór magis.
M. *'Abi domum, ac deos cónprecare, ut úxorem accersás: abi.*

53 *Jam id peccatum primum magnum, at humanum tamen*] Versus hic trimeter trochaicus est hypercatalecticus, cujusmodi nullum alium apud Terentium invenio. ego puto geminari debere dictionem *magnum*, distinguendo utrobique hoc modo,

Jam id peccatum primum magnum: magnum, at humanum tamen.

Ita versus est trochaicus tetrameter catalecticus, ut ceteri; non tamen moveo vulgatam lectionem. FAERNUS.

Certissimum est *Magnum* geminari hic debere; & nimis timide Faernus, qui in Textum non adsciverit,

Jam peccatum primum id magnum: magnum at humanum tamen.

Sic Euphoniae causa lego, non *Jam id peccatum primum magnum.* Ceterum redonamus cuidam correctiunculam, qua *Civem* apponit versus initio. Quippe *Civem* fuisse jam ista indicaverant, *Quam te non jus fuerat tangere.*

56 *Si te ipsum mihi puduit dicere*] Lege ex nostris fere omnibus, *Si te mihi ipsum puduit dicere,*

58 *Prodidisti & te, & illam miseram, & gnatum, quod quidem in te fuit*] Ex *illam* elidendum est alterum *l*, & ex *quod d*; ita *te, & illam, & quod quidem in*, erunt duo anapaesti, & versus procedet. FAERNUS.

62 *Bono animo es, duces uxorem hanc.* A. *hem.* M. *bono animo es inquam. Pater*] Versus justo longior est; Tolle *Hanc*, quod non agnoscit Donatus. Satis constabat quam uxorem intelligeret.

64 *Nisi quia tam misere*] Et dictionem *nisi* respuit versus: nec eam habet Donatus, nec ullus antiquus liber, FAERNUS.

Tres ex nostris cum Edd. vett. *Nisi quia.* Correctores olim ejece-

AE. *Quíd, iam uxorem?* M. *iám.* AE. *iam?* M. *iam quantúm potest.* AE. *di mé, pater,*
'Omnes oderint, ni magis te, quam óculos nunc ego amó meos.
M. *Quid? quam illam?* AE. *aeque.* M. *pérbenigne.* AE. *quíd? ille ubi est Milésius?*
M. *'Abiit, periit, náuem ascendit; sét cur cessas?* AE. *ábi pater:*
Tú deos potius cónprecare: nám tibi eos certó scio,
Quó vir melior múlto es quam ego, obtémperaturós magis.
M. *'Ego eo intro: ut, quae opus súnt, parentur; tú fac ut dixi, sí sapis.*
AE. *Quid hoc ést negoti? hoc ést patrem esse, aut hóc est filium ésse?*
Si fráter aut sodális esset, quí magis morem gereret?
Hic nón amandus? hícine non gestándus in sinu ést? hem;
Itaque ádeo magnam mi íniicit sua cómmoditate cúram:
Ne inprúdens faciam fórte quod nolít, sciens cauébo.
Set césso ire intro, né morae meis núptiis egomét sim?

runt *Nisi:* atqui ejiciendum fuerat *Quia.*

Nescio:
Nisi tam misere hoc esse cupio verum, eo vereor magis.

Vide nos ad And. IV, 1, 39.

66 *Quid jamne uxorem*] Particula *ne*, nec a Donato ponitur, neq est in libro Bembino, utroque tamen modo stat versus. FAERNUS. Nostri *Jamne.* Sed pro *Quantum potes*, veterrimus noster *Quantum potest:* & sic Donatus; cum sic explicat, *Aut deest cito; aut Quantum potest esse.* Vide Phor. IV, 3, 69.

67 *Oculos nunc amo meos*] Codices plerique omnes, *Nunc ego amo meos.* Recte; ut in ea sede Dactylus sit, non Trochaeus.

70 *Tu potiùs deos comprecare*] Lege, *Tu deos pótius.*

72 M. *Ego eo intro, ut quae opus sunt parentur: tu fac ut dixi, si sapis*] Hic trochaicus una syllaba est longior, nisi ex *ut t* elidatur, ut & alibi. FAERNUS.

76 *Itaque adeo magnam mihi injecit sua commoditate curam*] Lege, ut necessario postulat versus, *Injicit:* quin & sententia idem flagitat.

77 *Ne forte inprudens faciam quod nolit. sciens cavebo*] Sic Faernus. Sed ex lege versus *Faciam* Tribrachys esse debet, non (ut est) Anapaestus. Tres ex nostris *Ne imprudens forte:* ab aliis quattuor *Forte* abest. Repone, metri causa, & distingue,

Ne inprudens faciam forte quod nolit, sciens cavebo.

78 *Ne mora meis nuptiis egomet siem*] Liber Bembinus, *morae.* utroque modo stat versus; sed hoc rectius. FAERNUS. Nostri plerique *Mora.* Duo *In mora.* Lege autem *Sim*, non *Siem.* Plautus Rud. II, 3, 8.

Nunc ne morae illi sim, petam hinc aquam.

Actus IV. Scaena VI.

Demea.

DEFESSUS ſum ambulándo: ut, Syre, te cúm tua
Monſtrátione mágnus perdat Iúppiter.
Perréptaui uſque omne óppidum: ad portam, ád lacum:
Quo nón? nec fabrica illi úlla erat: nec frátrem homo
Uidiſſe ſe aibat quiſquam. nunc veró domi
Certum óbſidere eſt úſque, donec rédierit.

Actus IV. Scaena VII.

Micio. Demea.

M. *IBO, illis dicam núllam eſſe in nobís moram.*
D. *Set eccum ípſum: te iamdúdum quaero, o Micio.*
M. *Quidnám?* D. *fero alia flágitia ad te ingéntia*
Boni íllius aduleſcéntis. M. *ecce autém.* D. *noua,*
Capitalia. M. *ohe, iam.* D. *ah néſcis qui vir sít.* M. *ſcio.*
D. *O ſtúlte, tu de pſaltria me ſómnias*
Agere: hóc peccatum in vírginem eſt ciuém. M. *ſcio.*

4 *Neque fratrem homo*] Aliqui libri, in quibus eſt Bembinus, *nec fratrem homo.* Baſilicanus utrobique habet *nec: nec illic fabrica, nec fratrem.* FAERNUS.

Quo non? neque illic fabrica úlla
erat: neque fratrem homo.

Sic dedit Faernus: ſed eo pacto *Fabrica*, quod emphaſin habet, in Theſi occultatur. Noſtri omnes; *Fabrica illic ulla*. Repone,

Quo non? nec fábrica illi úlla
erat: nec fratrem homo.

Illi pro *Illic*, paſſim apud Noſtrum & Plautum. *Nec nec* noſtri quam plurimi.

5 *Vidiſſe ſe aiebat*] Aut *ſe* delendum; & ſane librum vidimus, qui eam particulam non habebat: aut *aiebat* in duas ſyllabas contrahendum per ſynizeſin, ut ſaepe. FAERNUS. Immo ſemper Diſſyllabon apud Noſtrum eſt, & ſcribendum *Aibat*.

2 *Te jamdudum quaero, Micio*] Lege ex noſtris pleriſque, *Te jam dudum quaero, o Micio.*

5 *Neſcis qui vir ſit*] Lege ex compluribus noſtris, *Ah neſcis qui vir ſit.*

6 DE. *Ah ſtulte, tu de pſaltria me ſomnias Agere. Hoc peccatum eſt in virginem civem.* M. *ſcio.*] *O ſtulte* habet liber Bembinus: quod magis videtur corripientis eſſe. praeterea apud omnes l. s. haec verba hunc ordinem habent, *hoc peccatum in virginem eſt civem*, verſuſque ita in Bembino & aliis ordinati ſunt:

O ſtulte, tu de pſaltria me ſomnias
Agere, hoc peccatum in virginem
eſt civem. M. *ſcio.* FAERNUS.

D. *Oho, ſcis et patere?* M. *quidni patiar?* D. *dic mihi,*
Non clámas? non inſanis? M. *non. malím quidem.*
D. *Puer nátuſt.* M. *di bene vórtant.* D. *virgo níhil habet.*
M. *Audíui.* D. *et ducenda índotataſt.* M. *ſcílicet.*
D. *Quid núnc futurumſt?* M. *íd enim quod res ípſa fert:*
Illínc huc transferétur virgo. D. *o Iúppiter,*
Iſtócine pacto opórtet? M. *quid faciam ámplius?*
D. *Quid fácias? ſi non ípſa re tibi iſtúc dolet,*
Simuláre certe eſt hóminis. M. *quin iam vírginem*
Deſpóndi: res compóſita eſt: fiunt núptiae:
Dempſí metum omnem: haec mágis ſunt hominis. D. *céterum,*
Placét tibi factum, Mício? M. *non, sí queam*
Mutáre: nunc cum nón queo, animo aequó fero.
Ita vitaſt hominum, quáſi ſi ludas téſſeris.
Si illúd, quod maxume ópus eſt iactu, nón cadit,
Illúd quod cecidit fórte, id arte ut córrigas.
D. *Corréctor. nempe tua árte viginti minae*
Pro pſáltria periére: quae quantúm poteſt,
Aliquo ábiicienda eſt: sí non pretio, grátiis.
M. *Neque éſt, neque illam ſáne ſtudeo véndere.*

Pro 6 noſtri omnes, *Ah ſtulte.* Forte utrumque retinendum: *Scio.* DE. *ah, O ſtulte.* Ut Demea ex animo dolens, vix loqui poſſit ſine interjectione dolentis.

8 *Eho, ſcis & patere?*] Ex libro Bembino corrige, *oho.* FAERNUS. Noſtri *Eho.*

11 *Et ducenda indotataſt?*] Tolle notam interrogationis; ut infra v. 33.

15 *Quid facias, rogitas? ſi non re ipſa tibi iſtuc dolet*] Duo hic mutanda: nam & verbum *rogitas,* quod nec eſt in libro Bembino, & verſui repugnat, delendum eſt, & haec verba hoc ordine ſunt ponenda: *ſi non ipſa re*; idque ex o. l. s. FAERNUS. Noſtri omnes *Rogitas.*

21 *Ita vita eſt hominum, quaſi cum ludas teſſeris*] Jubet Donatus, *Notare genus locutionis. Rectum quippe erat, Quemadmodum teſſeris ludere.* Hoc nempe vult *Cum* illud ſupervacuum eſſe. Et ſic profecto eſt. Auctor enim dedit,

Ita vita eſt hominum, quaſi ſi ludas teſſeris.

Quaſi ſi ut *Niſi ſi.* Plautus ſaepe, & hic infra V, 8, 18. *Si* a priore ſyllaba abſorpto, ſuppoſuerunt *Cum.*

22 *Si illud quod eſt maxime opus*] Ex iiſdem omnibus libris, & Donato, repone hunc ordinem verborum, *ſi illud quod maxime opus eſt.* FAERNUS. Sic & noſtri.

26 *Si non pretio, at gratis*] Particulam *at*, non ſane neceſſariam, non habet liber Bembinus. Ceterum nos pro *gratis*, ex ratione verſus, *gratiis* legendum eſſe contendimus. FAERNUS. Noſtri omnes *Vel gratis.* Recte Faernus *Gratiis*, ut Phorm. III, 3,

D. Quid illa igitur facias? M. dómi erit. D. pro diuóm fidem,
Meretríx et mater fámilias una ín domo?
M. Cur nón? D. ſanumne crédis te eſſe? M. equidem árbitror.
D. Ita mé di ament, ut vídeo tuam ego inéptiam;
Factúrum credo, ut hábeas quicum cántites.
M. Cur nón? D. et nouá nupta éadem haec diſcet. M. ſcílicet.
D. Tu intér eas reſtim dúctans ſaltabís. M. probe.
Et túte nobiſcum úna, ſi opus ſit. D. eí mihi.
Non te haéc pudent? M. iam véro omitte, o Démea,
Tuam íſtanc iracúndiam: atque ita utí decet
Hilarum ác lubentem fác te gnati in núptiis.
Ego hós conueniam: póſt huc redeo. D. o Iúppiter,
Hancíne vitam? hoſcine móres? hanc deméntiam?
Uxór ſine dote véniet: intus pſáltria eſt:
Domus ſúmptuoſa: aduléſcens luxu pérditus:

15. & ſaepe apud Plautum; licet interdum, ut hic, depravatum. Moſt. I, 3, 19.

> *Neque patiar te iſtam gratiis laudaſſe, quae placet mi.*

Perſ. II, 4, 14.

> *At non ſum ita ut tu gratiis. Confidens. Sum hercle vero.*

Sic legendum eſſe vel verſus oſtendunt; libri tamen ibi *Gratis*. Certum eſt nec Noſtrum nec Plautum uſquam dixiſſe *Gratis*, ſemper τρισυλλάβως *Gratiis*.

28 *Quid igitur facies? Domi erit*] Noſtri veterrimi & ex ceteris plerique *Facias?* Recte: non *Velis facere*, ſed *Poſſis facere?* & inſuper legendum, *Quid illa igitur facias?* Reſponſum *Domi erit* poſtulat *Illa*.

29 *Meretrix & mater familias erit una in domo?*] Sic quidem etiam ſtare poſſet hic verſus; ſed melius habet, ut in libro Bembino, detracta dictione *erit*, quod ne ſenſui quidem quicquam nocet: utique enim ſubauditur, vel *erit*, vel *erunt*. FAERNUS. Noſtri perperam *Erit*.

30 *Sanumne te credis eſſe?*] Delenda eſt particula *ne* juxta o. l. s. verſuſque rationem. FAERNUS. *Sanum te credis eſſe.* Mirum hoc; cum noſtri univerſi *Sanumne* habeant: & recte, modo ordinem mutes, *Sanumne credis te eſſe?*

31 *Ita me di ament, ut video egó tuam ineptiam*] Meliores noſtri magno numero,

> *Ut video túam ego ineptiam;*

Recte.

33 *Et nova nupta eadem haec diſcet?*] Non hoc per interrogationem effertur, ſed affirmative per irriſionem; ut ſupra v. 11.

35 M. *Probe. & tu nobiſcum*] Liber Bembinus geminat dictionem *probe*, habens eam ſecundo loco ſub perſona Demeae. quam lectionem & Rivius ex ſuo libro annotavit. Ita etiam verſus optime conſtat. FAERNUS.

> DE. *Probe?* M. *Et tu nobiſcum una, ſi opus ſit. Hei mihi.*

Illud *Probe* a Correctore Bembino provenit, ad verſum fulciendum. Ex tot noſtris duo tantum *Probe* re-

Senéx delirans. ipſa ſi cupiát Salus,
Seruáre prorſus nón poteſt hanc fámiliam.

Actus V. Scaena I.

Syrus. Demea.

SY. *EDEPO'L, Syriſce, té curaſti mólliter,*
Lautéque munus ádminiſtraſti tuum:
Abi. ſét poſtquam intus ſúm ómnium rerúm ſatur,
Prodeámbulare huc líbitum eſt. D. *illuc sís vide;*
Exémplum diſciplínae. SY. *ecce autem híc adeſt* 5
Senex nóſter. quid ſit? quíd tu es triſtis? D. *óh ſcelus.*
SY. *Ohe. iám: tu verba fúndis hic ſapiéntia?*
D. *Tu sí meus eſſes,* SY. *dís quidem eſſes, Démea;*
Ac tuám rem conſtabiliſſes. D. *exemplo ómnibus*

petunt, atque illi ex mediocribus. Et ſane inepta, enervis, putida repetitio eſt; nec reliquis hic convenit, quae ironia & irriſione omnia dicuntur. Longe facilior & verior in promptu erat correctio:

D. *Tu inter eas reſtim ductans ſaltabis.* M. *probe.*
Et tute nobiſcum una, ſi opus ſit. DE *Hei mihi!*

36 *Jam vero omitte, Demea*] Duo ex noſtris melioris notae, *Jam vero mitte, o Demea.* Certe ſive *Mitte* ſive *Omitte* legas, *o Demea* omnino retinebis, ne in iſta ſede Trochaeus ſit, quem data opera evitat Noſter.

38 *In nati nuptiis*] Liber Bembinus & pleriqne alii habent, *gnati in nuptiis.* FAERNUS. Noſtri omnes *In nati nuptiis.*

4 *Illud ſis vide Exemplum diſciplinae*] Lege & ſubdiſtingue,
Illuc ſis vide;
Exemplum diſciplinae.

5 *Exemplum diſciplinae.* SY. *ecce autem hic adeſt ſenex Noſter. quid ſit? quid tu es triſtis?* D. *ohe ſcelus*] Et Bembinus, & omnes fere alii libri, ita ordinant, ut in *adeſt* finiant verſum, & ſequentem incipiant a *ſenex.* & pro *ohe ſcelus,* aliqui, *o ſcelus,* vel *oh* habent ut Bembinus. ita ergo legimus,

Exemplum diſciplinae. SY. *ecce autem hic adeſt*
Senex noſter, quid ſit? quid tu es triſtis? D. *oh ſcelus.*

Multis autem modis ſuſtentatur hic verſus. FAERNUS.

7. SY. *eho jam tu verba fundis hic ſapientia?*] Aliqnot libri, *oh jam* habent; Bembinus *ohe jam.* quam lectionem recipimus, diſtinguendo poſt *jam,* quaſi dicere velit, *ohe jam* deſine: deinde per interrogationem reliqua ſubdendo. FAERNUS. Unus ex noſtris, *Fundes.* Non male.

8 *Tun ſi meus eſſes?*] Plures & meliores ex noſtris, *Tu ſi meus eſſes.* Recte: continuatur enim oratio, *exemplo omnibus Curarem ut eſſes.*

9 *Exemplum omnibus Curarem ut eſſes*] Liber Bembinus, *exempla.* ſunt autem *exempla,* exquiſita ſupplicia; hic tamen accipit Terentius *exempla,* pro eo exemplo, quod omnibus datur ex exquiſito ſuppli-

Curárem ut eſſes. SY. *quámobrem? quid feci?* D. *rogas?*
In ipſa turba, atque in peccato máxumo,
Quod vix ſedatum ſátis eſt, potaſti, ſcelus,
Quaſi re bene geſta. SY. *ſáne nollem huc éxitum.*

ACTUS V. SCAENA II.

DROMO. SYRUS. DEMEA.

DR. *HEUS, Syre, rogat te Ctéſipho ut redeás.* SY. *abi.*
D. *Quid Ctéſiphonem hic narrat?* SY. *nil.* D. *ehó, cárnufex,*
Eſt Ctéſipho intus? SY. *nón eſt.* D. *cur hic nóminat?*
SY. *Eſt álius quidam, páraſitaſter paúlulus:*
Noſtin? D. *iam ſcibo.* SY. *quid agis? quo abis?* D. *mitte me.*
SY. *Noli inquam.* D. *non manum ábſtines, maſtigia?*
An tibi iam mavis cérebrum diſpergam hic? SY. *abit.*
Edepól comiſſatórem haut ſane cómmodum,
Praeſértim Cteſiphóni. quid ego núnc agam?
Niſi dum haé ſileſcunt túrbae, interea in ángulum

cio alicujus facinoroſi. FAERNUS. Immo *Exemplo*, ut credo, in Bembino fuit. Sic enim legendum eſſe vel puer videat. Noſtri perperam *Exemplum.* Vide ad Eun. V, 4, 18.

Noſſe omnia haec ſaluti eſt adoleſcentibus.

12 *Potaſti ſcelus*] Sic Faernus, & ſic noſtri omnes. Donatus tamen legebat *Potaſtis*; & explicat, *Oratorie, Potaſtis dicit, cum unum ebrium cernat.* Fruſtra. Haeſit in ejus exemplari *s* ex verbo ſequenti.

4 *Eſt alius quidam paraſitaſter parvolus*] Sic dedit Faernus; & nihil adnotavit; mirante hoc Victorio Var. Lect. XXXVI, 18; qui teſtatur ibi in Bembino codice *Paululus* haberi, non *Parvolus*: ſic & noſtri plerique omnes. Livius XXXV, 11. *Equi hominesque* (Numidae) *pauluti & graciles*: ita Plautus aliique. *Parvolus* de aetate etiam dicitur, *Paululus* numquam niſi de ſtatura; ut hic ſit.

7 *An tibi mavis cerebrum diſpergi hic?* SY. *abiit*] Multi l. s. poſt *tibi*, habent dictionem *jam*. Bembinus ita totum hunc verſum habet,

An tibi jam mavis cerebrum diſpergam hic? SY. *abit.*

Sane *diſpergam* minacius mihi videtur, quam *diſpergi*; *abit*, quam *abiit*, numeroſius. FAERNUS. Recte hic Bembinus. Unus tantum ex noſtris *Jam*, omnes *Diſpergi*.

3 *Hei mihi quid faciam?*] Poſt haec verba addendum eſt, *quid agam?* ex libro Bembino, & aliquot aliis, ac Donato, verſuſque ratione. FAERNUS. Duo tantum ex tot noſtris, *Quid agam*; atque id prave poſitum ante *Quid faciam.*

5 *Id. nunc clamat ſcilicet: paratae lites*] In libro Bembino pro *ſci-*

Aliquo abeam, atque edormiscam hoc villi. sic agam.

ACTUS V. SCAENA III.

MICIO. DEMEA.

M. *PARATA a nobis sunt, ita ut dixi, Sostrata,*
Ubi vis. quisnam a me pepulit tam grauiter fores?
D. *Ei mihi quid faciam? quid agam? quid clamem? aut querar?*
O caelum, o terra, o maria Neptuni. M. *em tibi,*
Resciuit omnem rem. id nunc clamat scilicet:
Paratae lites: succurrendumst. D. *eccum adest*
Communis corruptela nostrum liberum.
M. *Tandem reprime iracundiam, atque ad te redi.*
D. *Repressi, redii, mitto maledicta omnia:*
Rem ipsam putemus. dictum inter nos hoc fuit,
Ex te adeo est ortum, ne tu curares meum,
Neue ego tuum? responde. M. *factumst, non nego.*
D. *Cur nunc aput te potat? cur recipis meum?*

ilicet, *ilicet* legitur; itaque prius erat & in Victoriano, sed deinde priore *i* abraso, remansit *licet*. Sed *ilicet* videtur etiam legisse Donatus, qui in locum ita ait, *scilicet paratae lites: videtur & ipse pertimuisse dicendo scilicet, & paratae lites*. ex quibus conjicere licet, Donatum non *scilicet* legisse, quod nullam perturbationem metumve significat, sed *ilicet*, quod desperantis adverbium est: ut in Eunucho: *Actum'st, ilicet peristi*, & apud Plautum in Cistellaria: *Ilicet, Actum'st*. FAERNUS.

Id nunc clamat. ilicet. Et sic Servius ad II. Aen. 424. *Ilicet*, inquit, *apud veteres significabat Actum est: ut Ter. in Adel. Id nunc clamat. Ilicet.* Bona tamen Bembini Serviique venia, retinemus quod nostri omnes habent, *Id nunc clamat scilicet.* Plane ut And. I, 2, 14. *Id populus curat scilicet.* Et hic V, 4, 20. *Meam autem exspectant scilicet.* Illud *Ilicet* ipsa sententia repudiat. Si enim *Ilicet*, ut reipsa est, *Desperantis* est; qui fit, ut proximis verbis dicat *Succurrendum est?* quod non est desperantis, sed confidentis & securi. Atque illud insuper non est nihil; quod si *Ilicet* legis, Trochaeum habes in sede incommoda.

10 *Dictum inter nos hoc fuit*] Melior collocatio est in libro Bembino: *dictum hoc inter nos fuit.* FAERNUS.

Dictum hoc inter nos fuit. Sic ex solo Bembino dedit Faernus. Et ipsius & mei omnes,

Dictum intér nos hóc fuit.

Recte; si ex Arseos & Theseos ratione, quae praecipua poetae virtus est, etsi parum hodie intellecta, rem dijudices. *Intér nos;* Centies centiesque apud Nostrum pronomina haec, ut apud Graecos Enclitica, accentum in praecedens verbum reflectunt: *Hoc* autem omnino in istu hic esse oportet.

Cur émis amicam, Micio? num qui minus
Mihi idém ius aequumst ésse, quod mecúmst tibi?
Quando égo tuum non cúro, ne curá meum.
M. *Non aéquom dicis.* D. *nón?* M. *nam vetus verbum hóc quidemst,*
Commúnia esse amícorum inter se ómnia.
D. *Facéte: nunc demum istaec nata orátiost.*
M. *Auscúlta paucis, nísi molestumst, Démea.*
Princípio, si id te mórdet, sumptum filii
Quem fáciunt, quaeso hoc fácito tecum cógites:
Tu illós duo olim pró re tóllebás tua,
Quod sátis putabas túa bona ambobús fore;
Et mé tum uxorem crédidisti scilicet
Ductúrum: eandem illam rátionem antiquam óbtine;

15 *Numqui minus Mihi idem jus aequumst esse, quod mecumst tibi*] Sic Faernus. Variant codices; sed legendum arbitror,

Numqui minus
Mihi jus idem sit tecum, quod mecumst tibi?

Tecum ex ipsa Antithesi necessarium videtur; *Idem jus mihi tecum, quod mecum tibi.* Plautus Amphit. Prol. v. 76.

Qui minus
Eadem histrioni sit lex, quae summo viro?

17 M. *Non aequum dicis.* D. *Non?* M. *Nam vetus verbum hoc quidem est.*] Donatus totum hoc Micioni tribuit; & sic codex notae optimae apud G. Fabricium. Nostri omnes Demeam interponunt. Utrumvis ita se commendat, ut nescias utrum praeferas.

22 *Quaeso facito haec tecum cogites*] Plerique libri habent, *hoc tecum;* Bembinus, *Quaeso hoc facito.* FAERNUS. Nostri *Facito haec.*

23 *Tu illos duos olim pro re tollebas tua*] Idem liber, pro *duos, duo* habet: ut Virgilius,

Si duo praeterea tales Idaea tulisset Terra viros.

pro *tollebas, tollerabas,* per duo *l,* licet mendose; nam debet esse per simplex: *tolerabas* autem, id est, alebas, et sustentabas. Caesar libro tertio belli civilis, *Equos eorum tolerari, reliqua vero jumenta interiisse.* Idem, *ut foliis ex arboribus strictis, & teneris arundinum radicibus contusis, equos alerent, & cogerentur his rationibus equitatum tolerare. tollebas* autem de adultis jam filiis non arbitror proprie dici: nec, quid legerit hic Donatus, sciri potest; quia tantummodo habet, *pro re tua.* eaque dumtaxat verba exponit. FAERNUS.

Tu illos duo olim pro re tolerabas tua.

Sic Faernus. & *Duo* quidem recte; *Tolerabas* perperam. Nostri omnes *Duos* & *Tollebas.* Charisius p. 101. *Duo, hos duo. Terentius in Adelphis: Tu illos duo olim pro re tollebas tua: Ubi Helenius Acron: Duo pro Duos.* Vides & Libros & Grammaticos veteres *Tollebas* hic exhibere. Nam quod Faernus arbitratur, *Tollebas* de adultis jam filiis non proprie dici; id quidem verum est, sed nihil ad rem. *Olim* enim tollebas, dicit; Itaque non de adultis agitur, sed infantibus.

Consérua, quaere, párce; fac quamplúrimum
Illís relinquas, glóriamque istánc tibi:
Mea, quaé praeter spem euénere: utantúr sine:
De súmma nil decédet: quod hinc accésserit,
Id dé lucro putáto esse omne. haec si uoles
In ánimo vere cógitare, Démea,
Et mi ét tibi et illis démpseris moléstiam.
D. *Mittó rem: consuetúdinem ipsorúm.* M. *mane:*
Scio: istuc ibam. múlta in homine, Démea,
Signa ínsunt, quibus ex cóniectura fácile fit:
Duo cúm idem faciunt, saépe ut possis dícere,
Hoc lícet impune fácere huic, illi nón licet:
Non quó dissimilis rés sit, set quo is quí facit.
Quae ego in illis esse uideo, ut confidám fore

28 *Illis relinquas: gloriam tu istam obtine*] Sic dedit Faernus, nescio unde. Quippe omnes nostri, & Edd. vett. *Gloriam tu istanc tibi obtine.* Cum autem versu abhinc altero habuerimus, idque etiam in versus fine, *Rationem antiquam obtine;* nullum mihi dubium est, quin *Obtine* hic addititium sit. Repono,

Fac quam plurimum
Illis relinquas, gloriamque istanc tibi.

Ordo & series est, *Quam plurimum relinquas illis, & istanc gloriam relinquas tibi.* Hec. III, 5, 11.

Qui sic sunt, haud multum heredem juvant:
Sibi vero hanc laudem relinquunt, vixit, dum vixit, bene.

31 *Id de lucro putato esse. omnia haec si voles*] Nos ex libro Bembino, versusque ratione ita legimus, *Id de lucro putato esse omne, haec si voles.* FAERNUS. Nostri perperam *Omnia haec.* Phor. II, 1, 16.

Quicquid praeter spem eveniat, omne id deputare esse in lucro.

Nota hic, *Mea quae praeter spem evenere,* & *Id de lucro putato esse omne;* & deprehendes Poetam suo jure illud è Phormione huc transtulisse.

36 *Signa insunt, ex quibus conjectura facile fit*] Repone,

Signa insunt, quibus ex.

Id metri venustas postulat. Plautus Asin. IV, 1, 20. & saepe alibi,

Quo ex argentum acceperit.

39 *Non quod dissimilis res sit, sed quod is qui facit*] Idem liber pro *quod* utrobique habet *quo.* liber vero Victorianus posteriore tantum loco, *sed quo is qui facit.* FAERNUS. Nostri *Quod, quod.*

40 *Quae ego esse in illis video, ut confidam fore ita, ut volumus*] Donatus ita habet: *quae ego illis inesse:* at liber Bembinus, *quae ego inesse illis.* qua lectione admissa, est tribrachus in prima, non elidendo diphthongum in *quae.* omnes vero quotquot sunt libri, dictionem *ita* posteriori versui adscriptam habent, cujus tamen prima syllaba in scansione ad praecedentem pertinet versum. FAERNUS.

Quae ego illis inesse video. Sic a Faerno est: sed vett. Edd. *Quae*

Ita ut uólumus. uideo eos sápere, intellegere, ín loco
Ueréri, inter se amáre: scire est líberum
Ingénium atque animum. quó uis illos tú die
Redúcas. at enim métuas, ne ab re sínt tamen
Omíssiores paúlo. o noster Démea,
Ad ómnia alia aetáte sapimus réctius:
Solum únum hoc uitium senéctus adfert hóminibus,
Adténtiores súmus ad rem omnes, quám sat est:
Quod illós sat aetas ácuet. D. *ne nimiúm modo*
Bonaé tuae istae nós rationes, Mício,
Et túus iste animus aéquos subuortát. M. *tace,*
Non fiet. mitte iam ístaec: da te hodié mihi:
Expórge frontem. D. *scílicet ita témpus fert,*
Faciúndumst: ceterúm rus cras cum fílio

ego esse in illis video. Codices nostri omnes, *Quae ego in illis esse video.* Recte. Eun. III, 1, 11. *Qui sal habet, Quod in te est.* & V, 8, 63.

Dixin ego in hoc esse vobis Atticam elegantiam?

41 *Video eos sapere*] Dictio *eos* non est in libro Bembino, nec sane versui, aut sensui necessaria est. FAERNUS. Atqui *Eos* in omnibus fere nostris est, et apprime huc convenit. In Bembino ideo deest, quod inter *video* & *sapere*, *Eos* absorptum sit.

42 *Scire est liberum ingenium atque animum*] Ego sic exposuerim, Scire licet eorum ingenium atque animum liberalem esse & nobilem. Juvenalis:

Tu tibi liber homo, & regis conviva videris. FAERNUS.

47 *Solum unum hoc vitium adfért senectus hominibus*] Nescio unde hoc cepit Faernus: vides *Adfert* in ultima ictum suscipere. Nostri universi,

Solum unum hoc vitium senectus adfert hominibus.

Recte: *Senectus* disyllabon est, quasi scriberetur *Snectus*, ut *Senex* saepissime *Snex*. Sic Phorm. II, 3, 87.

Senectutem oblectet: respice aetatem tuam.

51 *Subvortat*] Nostri omnes *Subvortant.* Utrumvis probe, & legerim etiam, *Bonae tuae istaec*, pro *Istae*, ut *Haec* pro *Hae*.

55 *Immo de nocte censeo*] Dictionem *immo* delemus & ex ratione versus, & ex auctoritate libri Bembini. FAERNUS.

Ceterum rus cras cum filio
Cum primo lucu ibo hinc. M. *de nocte censeo.*

Sic a Faerno est. Et vel hic facile deprehendas correctoris Bembini vestigium. Nostri codices universi sic habent,

Cum prima luce ibo hinc. M. *immo de nocte censeo.*

Quem versum cum iste intelligeret longiorem justo esse, reduxit ad senarii mensuram, ejiciendo *Immo*. Atqui, o iste, illud *Immo* retinendum erat, quo vix carere potest sententia; ejicienda autem *Ibo hinc*, quibus libenter caret. Repone,

Ceterum rus cras cum filio
Cum primo luci. M. *immo de nocte censeo.*

Longe aptius & iracundius est, ut *Ibo hinc* subintelligantur quam exprimantur. Et sic Donatus: *Cum*

Cum primo luci. M. *immó de nocte cénseo:*
Hodié modo hilarum té face. D. *et istam psáltriam*
Una ílluc mecum hinc ábstraham. M. *pugnáueris.*
Eo pácto prorsum illi álligaris filium.
Modo fácito ut illam sérues. D. *ego istuc uidero: atque*
Illí fauillae pléna, fumi ac póllinis,
Coquéndo sit faxo ét molendo: praéter haec
Merídie ipso fáciam ut stipulam cólligat:
Tam excóctam reddam atque átram, quam carbóst. M. *places.*
Nunc mihi uidere sápere. atque equidem filium,
Tum etiám si nolit, cógam ut cum illa uná cubet.
D. *Derídes? fortunátus, qui isto animó sies:*
Ego séntio. M. *ah, pergísne?* D. *iam iam désino.*
M. *I ergo íntro; & cui rei est, ei rei hunc sumamús diem.*

primo lucu: ἀποσιώπησις. Lucu quidem nunc apud Donatum scribitur: sed rectum est *Luci*, ut codex G. Fabricii hic in textu habuit. Ita Charisius ex Sisenna laudat, *Luci* adverbium *i* litera terminatum, ut *Mani.* & sic saepe apud Plautum; numquam autem *Lucu.*

56 *Hodie modo hilarum fac te.* DE. *Et istam psaltriam*] Lege ex tribus nostris *Hilarum te face*; ceteri *Te fac.*

58 *Illic alligaris filium*] Ex iisdem & Donato, *illi* adverbialiter. FAERNUS. *Illi*, id est, *Rure.*

60 *Ego istuc videro, Atque illi favillae plena, fumi, & pollinis*] Codex noster veterrimus cum altero Regio, *Atque ibi favillae.* Cum autem ceteri omnes habeant *Illi* vel *Illic*; apponemus potius *Atque* priori versui, sic ut *At* priori detur, *Que* posteriori.

Ego istuc videro, atque
Illi favillae. Sic alibi ter quaterque. Atque hoc longe melius, quam ut secundam in *Favillae* corripiamus, quod quidam facit.

63 *Placet*] Malim *Places*: ut saepe alibi haec permutantur.

65 *Cogas ut cum illa una cubet*] Huic versui laboranti, liber Bembinus & Basilicanus, & alii plerique antiqui, qui habent *cogam*, succurrunt. *cogam* autem exponendum pro, cogerem, si ego essem tu. FAERNUS. Quinque ex nostris *Cogam.* Certissima lectio *Cogam*, quia *Equidem* praecessit, quod primae tantum personae tum jungebatur.

66 *Fortunatus, qui istoc animo sies*] Lege, ut habet liber Bembinus, *isto*, & nullum scrupulum patietur hic versus. aut si *istoc* legis, constitue anapaestum in quarta, eliso *s* ex *fortunatus*, & ex *istoc.* FAERNUS. Vel lege, *Qui isto animo sies*, vel *Qui animo istoc sies.*

68 *I ergo intro, et cui opus est rei, ei rei hilarem hunc sumamus diem*] Hic octonarius unicus post tot senarios non placet mihi. in libro Vaticano, & Bembino senarius est, ut ceteri, hoc modo:

I ergo intro, & cui rei est, ei rei hunc sumamus diem.

In hoc versu, *ei* monosyllabum est, & *rei* utrobique, eaque per synaloepham syllaba eliditur. absolute autem dictum est, *cui rei est*, & subintelligendum *dies.* ut sit, cui rei dies hic dicatus est, vel destinatus, vel aliquid tale. FAERNUS. Hoc recte: nostri omnes mendose.

Actus V. Scaena IV.

Demea.

NU'MQUAM ita quiſquam béne ſubducta rátione ad uitám fuat,
Quín res, aetas, úſus ſemper áliquid adportét noui;
'Aliquid moneat; út illa quae te ſcíre credas, néſcias;
'Et quae tibi putáris prima, in éxperiundo ut répudies:
Quód nunc mi euenít: nam ego uitam dúram, quám vixi úſque adhuc,
Própe decurſo ſpátio omitto. id quámobrem? re ipſa répperi,
Fácilitate nihil eſſe homini mélius neque cleméntia.
'Id eſſe uerum, ex me átque ex fratre cuíuis facileſt nóſcere.
'Ille ſuam ſemper égit uitam in ótio, in conuíuiis:
Clémens, placidus, núlli laedere ós, adridere ómnibus:

1 *Numquam ita quiſquam bene ſubducta ratione ad vitam fuit*] Occultiſſimum hic diu latuit mendum, quod, cum indicavero, auferam. *Nunquam quiſquam Fuit, quin res, aetas Adportet, Monent.* Atqui ſi *Fuit* hic ſcripſit, dixiſſet utique *Adportaret, Moneret;* vel *Monuerit;* ut Eun. V, 9, 82.

Numquam etiam fui *uſquam,* quin *me omnes* amarint *plurimum.*

Adel. II, 2, 13. *Ego numquam adeo aſtutus* fui,

Quin, *quicquid poſſem,* mallem *auferre potius in praeſentia.*

Lege igitur hic, *Numquam quiſquam Fuat*; etiam ſenſu commodiore; hoc eſt, *Eſſe poſſit.* Hec. IV, 3, 4. *Fors fuat pol. Fuam, fuas, fuat* Plautus paſſim: Merc. V, 2, 3.

Ecquiſnam deus eſt, qui mea nunc laetus laetitia fuat?

Nonius v. ſubducere *Fuit* habet; etiam veteres ibi membranae.

4 *Et quae tibi putaris prima; in experiundo repudies*] Bembinus liber, & Decurtatus ante *repudies* habet adverbium *ut*, in Victoriano quoque, inſtar ejus dictionis abraſum eſt. FAERNUS. A noſtris abeſt.

5 *Quod mihi nunc evenit*] Contrahe *mihi* in unam ſyllabam, eamque poſt *nunc* colloca ex libro Bembino & aliis antiquis. ita ſtabit trochaicus. FAERNUS. Sic & noſtri plerique.

6 *Prope jam excurſo ſpatio mitto*] Sic codices univerſi: ſed Priſcianus quinquies hoc citat. p. 788, 790, 922, 1133, & 1159, & ubique legit *Decurſo ſpatio.* Recte. Correctorum hoc olim facinus; qui ut verſui conſulerent, *Excurſo* interpolabant; cum potius ejiciendum eſſet *Jam*:

Prope decurſo ſpatio omitto. id quamobrem?

Omitto ex tribus noſtris accipio, concinnitatis cauſa. *Decurſo ſpatio,* Plautus, Lucretius, Cicero, alii; *Excurſo* nemo dixit, neque adeo dicere potuit. Cum enim *Excurrere*

Sibi uixit: ſibi ſúmptum fecit: ómnes benedicúnt, amant.
'Ego ille agreſtis, ſaéuos, triſtis, párcus, truculentús, tenax
Dúxi uxorem: quam ibi miſeriam uídi? nati fílii,
'Alia cura: heia aútem, dum ſtudeo illis ut quamplúrimum
Fácerem, contriui in quaerundo uítam atque aetatém meam:
Núnc exacta aetáte hoc fructi pró labore ab eís fero,
'Odium: ille alter ſine labore pátria potitur cómmoda:
'Illum amant: me fúgitant: illi crédunt conſilia ómnia:
'Illum diligúnt: aput illum ſúnt ambo, ego deſértus ſum:
'Illum ut uiuat óptant, meam autem mórtem exſpectant ſcílicet.
'Ita eos meo labóre eductos máxumo, hic fecít ſuos
Paúlo ſumptu: míſeriam omnem ego cápio; hic potitur gaúdia.
'Age nunc iam, experiámur porro cóntra, ecquid ego póſſiem

nûmquam tranſitivum ſit, nec caſum accuſativum poſt ſe capiat, nullo modo participium paſſivum *Excurſus, ſa, ſum* inde formari poteſt.

7 *Facilitate nihil homini eſſe melius*] Nos ex o. l. s. ita collocamus, *nihil eſſe homini.* FAERNUS. Ita & noſtri omnes.

14 *Porro autem, dum ſtudeo*] Non facile ſtat hic verſus, niſi licentiis ſuſtentatus, quarum neceſſitatem evitabit qui pro *porro, heia* legerit, ut in libro Bembino & Victoriano eſt, ut ſit vox, ſeipſum vel hortantis ad enumeranda, quae reſtant; vel de uxore ducta reprehendentis; aut quod aetatem contriverit in quaerendo. eſt enim *heia* adverbium corripientis, teſte Donato in commentariis in Hecyram, ſuper eo loco, *Nunc video in illorum poteſtate eſſe te* ſane amat haec interjectio jungi cum adverbio *autem.* Plautus in Amphitryone: *Heia autem inimicos?* FAERNUS. Recte *Heia.* Noſtri mendoſe *Porro.*

16 *Pro labore ab iis fero*] Noſtri codices *His.* Lege *Eis*, ut Dactylus ſit in iſta ſede, non Trochaeus.

20 *Meam autem*], *Meam autem* in duas ſyllabas contrahitur, ut *Tum autem. Tuam autem.* Et monſtri ſimile eſt, exſtitiſſe aliquem, qui in his & ſimilibus diceret *Autem* primam corripere.

23 *Age, age, nunc experiamur contra haec quid ego poſſiem*] Poſſet hic verſus utcumque ſuſtentari, melius tamen habet in Bembino.

Age, age, nunc jam experiamur porro contra, et quid ego poſſiem.

ita trochaicus optime procedit, vel attribuendo primam ejus ſyllabam praecedenti, vel ex *quid d* elidendo. FAERNUS.

Age, age, nunc jam experiamur porro contra & quid ego poſſiem.

Blánde dicere aút benigne fácere, quando huc prónocat.
'Ego quoque a meís me amari & mágni pendi póſtulo.
Si id fit dando atque óbſequendo, nón poſteriorés feram.
Déerit: id mea minume refert, qui ſum natu máxumus.

Actus V. Scaena V.

Syrus. Demea.

SY. *HEUS, Démea, rogat fráter ne abeas lóngius.*
D. *Quis homo? ó Syre noſter, ſálue: quid fit? quíd agitur?*
SY. *Recte.* D. *óptumeſt. iam núnc haec tria primum áddidi*
Praetér naturam, ó nóſter, quid fit? quid agitur?
Seruum haút inliberálem praebes te: ét tibi
Lubéns bene faxim. SY. *grátiam habeo.* D. *atquí, Syre,*
Hoc uérumſt, et ipſa re éxperiere própediem.

Actus V. Scaena VI.

Geta. Demea.

G. *ERA, ego húc ad hos prouíſo, quam mox vírginem*

Sic ex Bembino ſuo dedit Faernus, verſu repugnante, quocumque ſe ille verterit. Ex noſtris unus Regius, *Experiar;* & ſic unus ex Palatinis apud Pareum. Sic igitur legas & diſtinguas,

Age, age nunc jam: experiar porro contra, ecquid ego poſſiem:

Experiar Indicativus Futurus. And. V, 2, 25.

Age nunc iam: ego pol hodie, ſi vivo, tibi
Oſtendam, quid herum ſit pericli fallere.

Phorm. III, 3, 26.

Solae triginta minae. Age, age, inventas reddam. Donatus tamen magis comice dici putat *Experiamur*, quam ſi diceret *Experiar.* Qui hoc probat, legere poſſit, *Age nunc jam, experiamur;* deleto priore *Age.* Atque in iſto numero ego ſum.

25 *Quando eo provocat*] Donatus, & liber Victorianus, ac Decurtatus pro *eo*, habet *huc.* quam lectionem Rivius in multis Terentii libris aſſerit inveniſſe. Bembinus vero *hoc*, antiquorum more pro *huc;* quod et placet. FAERNUS. Noſtri *Eo.* Utrumque probe, & *Eo* & *Huc. Provocat*, in certamen vocat: Plautus Curc. II, 3, 76.

Provocat me in aleam, ut ego ludam.

6 *Atqui, Syre, Hoc verumſt: & ipſa re experiere propediem*] In hac lectione *Ipſa* priorem corripit: ſed praeſtat ita verſus diſtinguere,

Atqui, Syre, hoc
Verumſt, & ipſa re experiere propediem.

Accérſant. ſet eccum Démeam. ſaluós ſies.
D. *O, quí vocare?* G. *Geta,* D. *Geta, hominem máxumi*
Pretí te eſſe hodie iúdicaui animó meo:
Nam is míhi profecto eſt ſéruos ſpectatús ſatis,
Cui dóminus curaeſt: íta uti tibi ſenſí, Geta.
Et tíbi ob eam rem, ſiquid uſus vénerit,
Lubéns bene faxim. méditor eſſe adfábilis.
Et béne procedit. G. *bónus es cum haec exíſtumas.*
D. *Paulátim plebem prímulum fació meam.*

ACTUS V. SCAENA VII.

AESCHINUS. DEMEA. SYRUS. GETA.

AE. *OCCIDUNT me quidem, dúm nimis ſanctas núptias*
Student fácere; in apparándo conſumúnt diem.
D. *Quid ágitur, Aeſchine?* AE. *ehém, pater mi, tu hic eras?*
D. *Tuus hércle uero et ánimo et natúrá pater;*

1 *Era, ego hinc ad hos proviſam*] Placet mihi lectio libri Bembini: *era, ego huc ad hos proviſo.* Baſilicanus *hunc.* FAERNUS.

Duo noſtri veterrimi *Huc*: ceteri *Hinc.* Recte *Huc*: ſic alibi, *Poſt huc continuo exeo.* Eun. III, 1, 4. *Huc proviſo.* Noſtri hic *Proviſam:* etiam recte, ut Plautus Men. V, 1, 4.

Proviſam, quam mox vir meus redeat domum.

4 *Pretii eſſe te*] Liber Bembinus *pretii te eſſe.* FAERNUS. Recte *Pretii te eſſe hodie.* Noſtri omnes, *Pretii eſſe te hodie*: & eo pacto, *Preti* totum in Theſi occultabitur.

5 *Nam is mihi eſt profecto*] Aliqui libri, inter quos Bembinus, verbum *eſt* habent poſt *profecto* FAERNUS. Noſtri univerſi, *Eſt profecto*, ut *Mihi* ſit monoſyllabon *Mi.*

6 *Ita ut tibi ſenſi Geta*] Ex libro Bembino lege *uti*, & melius verſus procedet. FAERNUS. Noſtri perperam *Ut tibi.*

1 *Occidunt me quidem*] In libro Bembino pro *quidem* eſt *equidem.* ita ſtat verſus ſine ulla licentia. ſi quis tamen retinere velit vulgatam lectionem, oporteret ex *quidem m* elidere. FAERNUS. Atqui id ſollemne eſt, *Quidem* poſtremam corripere ante conſonantem. *Equidem occidunt*, ea aetate inauditum erit. Etiam ultra Auguſti ſaeculum perduravit mos, non niſi primae perſonae *Equidem* jungi.

2 *Student facere, in apparando conſumunt diem*] Credo elidi *n* ex *in*, ut ſecundus pes ſit anapaeſtus. FAERNUS. Immo *Student* utramque corripit; ut in primo verſus pede ſolens eſt.

Qui té amat plus quam hosce óculos. set cur nón domum
Uxórem accersis? AE. *cúpio: uerum hoc mihi moraest*
Tibícina. & hymenaéum qui cantént. D. *eho,*
Uin tu huíc seni auscultáre? AE. *quid?* D. *missa haéc face,*
Hymenaéum, turbas, lámpadas, tibícinas:
Atque hánc in horto máceriam iube dírui
Quantúm potest: hac tránsfer: unam fác domum:
Tradúce et matrem et fámiliam omnem ad nós. AE. *placet,*
Patér lepidissime. D. *eúge, iam lepidús uocor.*
Fratri aédes fient péruiae: turbám domum
Addúcet, sumptum admíttet: multa: quíd mea?
Ego lépidus ineo grátiam. iube núnc iam
Dinúmeret ille Bábylo vigintí minas.
Syre, céssas ire ac fácere? SY. *quid ego?* D. *dírue.*

6 *Verum hoc mihi mora est*] Liber Victorianus *morae*, postea diphthongo superscriptum est *a*. contra in Bembino, cum prius esset *mora'st*, superadditum est *e*, ut sit vel *mora est*, vel *moraest*, quod posterius placet. FAERNUS. Olim, cum nullum inter verba, ut nunc contra fit, spatium relinqueretur vacuum, *mora est*, & *morae st*, nisi a prudente lectore, distingui non poterant.

9 *Hymenaeum, turbam*] Donatus & liber Bembinus, *turbas*. FAERNUS. Nostri plerique omnes, *Turbam, hymenaeum.* Unus ex Regiis *Turbas, hymenaeum.* Servius ad Aen. X, 432. *Turbas.*

15 *Et sumptum admittet*] Idem liber, *sumptum amittet*, deleta in eo conjunctione *&*, quam & respuit versus. FAERNUS. Nostri male addunt *Et*; sed plerique recte habent, *Admittet*; non ut Faernus dedit, *Amittet.*

17 *Dinumeret Babylo ille viginti minas*] Bembino libro hic finienti plura folia deficiunt. Donatus legit *Dinumeret illi Babylo*; quam lectionem aliqui etiam libri Terentii habent; quae & numero magis servit. FAERNUS.

Jube nunc jam
Dinumeret illi Babylo viginti minas.

Codices plerique *Ille*, & Scholiastes Juvenalis. Hac lectione adscita, sic locum, qui neminem non exercitum habuit, explicare aggrediar. Neminem hic alloquitur Demea: aversus hoc dicit, ut illa priora, *Sumtum admittet, Ego lepidus ineo gratiam.* Patet hoc; quia nemo obtemperat, nemo exit, nec quicquam postea de viginti istis minis inaudimus. De praeterito loquitur Demea; in animo adhuc habet xx minas, quas pro psaltria solverat Micio, IV, 7, 24.

Corrector! nempe tua arte viginti minae.
Pro psaltria periere.

Hic ergo fratrem ulciscitur; aliam familiam domum ejus adducit, pervias ei aedes facit, assidue eum exedendum exponit: et insultans, Age nunc, inquit, dinumeret ille Babylo, ille prodigus, xx minas pro psaltria; parem ei gratiam nunc re-

Tu illás abi et tradúce. G. *di tibi, Démea,*
Benefáciant, cum te uídeo nostrae fámiliae
Tam ex ánimo factum uélle. D. *dignos árbitror.*
Quid tú ais? AE. *sic opínor.* D. *multo réctiust,*
Quam illám puerperam hác nunc duci pér uiam
Aegrótam. AE. *nil enim uídi melius, mí pater.*
D. *Sic sóleo. sed eccum Mício egreditúr foras.*

Actus V. Scaena VIII.

Micio. Demea. Aeschinus.

M. *IUBET fráter? ubi is est? tún iubes hoc, Démea?*
D. *Ego uéro iubeo, et hác re et aliis ómnibus*
Quam máxume unam fácere nos hanc fámiliam,

fero. Nam quod *Jube* perinde hic est atque *Age*, vidit olim Donatus, qui sic ad locum: *Insultantis est verbum* Jube: *apud se hoc dicit: nimis morale est, cum de absente, tamquam de praesente agimus: Est autem* Jube nunc jam *figura, etiam apud Plautum frequentissima.* Recte. Tranio servus, Most. II, 1, 79. de hero peregre adveniente, qui ab aedibus absterrendus erat,

Jube venire nunc iam;
Ludos ego hodie vivo praesenti huic seni
Faciam, quod credo mortuo numquam fore.

Ubi *Jube nunc jam venire* est insultantis, provocantis. idem quod *Age veniat, Sine veniat.* Rud. III, 4, 3.

— Istuc volueramus. jube modo accedat prope.

Ubi *Jube modo* est *Age sine accedat. Babylo* autem, sive Babylonius, pro prodigo & profuso ponitur; quia Medi & Persae tum omnium ditissimi & luxuriosissimi. Donatus: *Fratrem Babylonem vocat Demea, ob nimiam liberalitatem, ut nimis prodigum.* Scholiastes Juvenalis ad III, 221: *Meliora & plura reponit Persicus orborum lautissimus. Persicum quasi divitem posuit; eo quod Persae divites: sic Horatius, Persicos odi, puer, apparatus: Terentius, Dinumeret nunc ille Babylonias.* Sic editum: sed dedit auctor, *Babylo* XX *minas.* Ceterum, si quis de novo sumptu, quem jam in familia transducenda impendi necesse erat, hoc accipere malit, non repugno; nec eo minus illa, quae dixi, etiam isti interpretationi inservient.

18 SY. *quid ego?* DE. *dirue*] Alii libri, *quid agam?* alii, *quid ago?* alii & ex his aliquot antiqui, *quid ego?* habent. quod postremum puto esse corruptum, a *quid ergo*; quod in libro vetusto se legisse asserit Rivius. FAERNUS. Immo *Quid ego* vera lectio est, quam unus tantum ex nostris habet; ceteri *Ago, Agam. Quid ego?* subaudi *Faciam.*

23 *Quam illam puerperám nunc duci hac per viam*] Concinnius nostri *Hac nunc duci. Hac*, per Scenam scilicet, quae ipsa platea est.

2 *Et in hac re & aliis omnibus*] Deme praepositionem *in*, ex fide

Colere, ádiuuare, adiungere. AE. *ita quaesó, pater.*
M. *Haut áliter censeo.* D. *ímmo hercle ita nobis décet:*
Primum huius uxori est máter. M. *est. quid póstea?*
D. *Proba ét modesta.* M. *ita áiunt.* D. *natu grándior.*
M. *Scio.* D. *párere iam diu haéc per annos nón potest:*
Nec qui eám respiciat, quisquam est: sola est. M. *quam hic rem agit?*
D. *Hanc te aéquum est ducere: et té operam ut fiát dare.*
M. *Me dúcere autem?* D. *té.* M. *me?* D. *te inquam.* M. *inéptis.* D. *si tu sís homo,*
Hic fáciat. AE. *mi patér.* M. *quid tu autem huic, ásine, auscultas?* D. *níhil agis:*
Fieri áliter non potést. M. *deliras.* AE. *sine te exorem, mi pater.*

omnium fere librorum. FAERNUS. Unus tantum ex noſtris recentior *In* habet.

6 *Primum hujus uxoris est mater* M. *est. quid postea?*] In reſponſione Micionis delemus verbum *est*. quod in nullo legitur l. s. & verſus melius procedet. ſed & ſic quoque, aut *hujus* monoſyllabum eſt, aut *s* eliſo, poſterior eius ſyllaba per ſynaloephen abjicitur. FAERNUS.

Primum hujus uxoris éſt matér.
Quid postea?

Vides, quam *bene procedat* verſus, cum iſto accentu. Facilis erat & promta emendatio:

Primum hujus uxori eſt máter.
Eſt, quid poſtea?

Ita unus ex noſtris; neque aliter Latine dicas. *Eſt* repetitur, ut And. IV, 4, 50. *Eſt Simo intus? Eſt.* Ceterum hic Donatus: *Proba & modeſta: Vide laudes conſiliatoribus inventas & uſitatas.* Lege, *Conciliatoribus ſuetas.* (*iūētas, ſuetas.*)

8 *Parere jam diu per annos haec non poteſt*] Aliam collocationem verſui congruentem habent o. l. s. & Donatus,

Parere jam diu haec per annos
non poteſt.

FAERNUS. Sic & noſtri.

12 *Hic faciet*] Placet mihi *faciat*, ut & Donatus legit; & omnes fere l. s. & Baſilicanus habent. item ex Donato lege *aufer*, ſine pronomine *te*. FAERNUS.

Tres ex noſtris veterrimi *Faciat:* alii plerique *Faciet:* nullus vero *aufer* agnoſcit. Iterum hic videas duas correctorum factiones: Quidam ſic, quod libros noſtros occupavit,

Inſánis. Age da véniam quaeſo
filio. Satin ſánus es.

Alii ſic,

Inſánis, aufer. 'Age da veniam
filio. Satin ſánus es.

Hi *Aufer* ejecerunt, ut numeris conſulerent, illi *Quaeſo.* Placet *Aufer* abſolute poſitum: ut Phorm. III, 3, 26. *Auferte.* Horat. II. Serm. II, 43. *Aufer Me voltu terrere.* Sic hic, *Aufer*, ſubintellige me orare, me amplexari. Donatus: *Aut Te deeſt aut Manum.*

Ib. *Quid tu huic aſine auſcultas?* Plerique libri poſt *quid tu*, addunt adverbium *autem*. nos verſus hos, in o. l. confuſos, ita digerimus:

M. *Me ducere autem?* DE. *te.* MI. *me?* DE. *te inquam.* MI. *ineptis.*
DE. *ſi tu ſis homo,*
Hic faciat. AE. *mi pater.* MI. *quid tu autem huic aſine auſcul-*

M. *Inſánis? aufer.* D. *áge, da ueniam filio.* M. *ſatin ſánus es?*
Ego nóuus marìtus ánno demum quínto et ſexagéſimó
Fiam, átque anum decrépitam ducam? idne éſtis auctorés mihi?
AE. *Fac: prómiſi ego illis.* M. *prómiſti autem? dé te largitór, puer.*
D. *Age, quid ſi quid te máius oret?* M. *quáſi ſi hoc non ſit máxumum.*
D. *Da uéniam.* AE. *ne grauáre.* D. *fac, promítte.* M. *non omíttitis?*
AE. *Non, niſi te exorem.* M. *uís eſt haec quidem.* D. *áge prolixe, Mício.*

tas? DE. *nihil agis.*
Fieri aliter non poteſt. MI. *deliras.* AE. *ſine te exorem, mi pater.*
MI. *Inſanis? aufer.* DE. *age, da veniam filio.* MI. *ſatin ſanus es?*
Ego novus maritus anno demum quinto & ſexageſimo.

Sunt hi octonarii Iambici acatalectici, in quorum quarto ex *ſatin* eliditur *n:* in quinto ex *novus s;* ut primus pes ſit tribrachus, ſecundus anapaeſtus. FAERNUS.

18 *Quaſi hoc non ſit maximum*] O. fere l. s. *quaſi non hoc.* ita octonarius optime conſtat. FAERNUS.
Quaſi non hoc ſit maxumum.
Mirum profecto *omnes fere* Faerni *libros* ſic habuiſſe; cum noſtri univerſi habeant, *Quaſi hoc non ſit.* Recte; modo ſyllabam quae exciderat, huc revoces:
Quaſi ſi hoc non ſit maxumum.
Vide ſupra IV, 7, 21. Plaut. Caſ. Prol v 46.
Quaſi ſi eſſet ex ſe nata non multo ſecus.
Ita *Niſi ſi* apud noſtrum paſſim. *Hoc non*, ut Heaut. III, 2, 16. *At quaſi is non divitiis Abundet.* Hec. I, 2, 35. *Quaſi tu non multo malis.*

19 *Age da veniam.* AE. *ne gravere.* DE. *fac. promitte.* M. *non omittis?*] Verbum *age* delendum; nec enim in ullo l. s. eſt, & impedit verſum, qui ne ſic quidem mihi ſatisfacit: remanet enim Iambicus tetrameter catalecticus, cum alii ſint acatalectici. cujuſmodi erit & hic verſus, ſi pro *omittis* legatur *omittitis*, ut in omnibus antiquis libris eſt, & nonnullis recentibus: ſed quia poteſt nonnullis videri contra hanc lectionem facere, quod in ſingulari ſequitur *exorem*, cogitetur, ita in comoediis induci multos rogare, ut ad unum pertineat exorare: ut in Heautontim. pro Clitiphone rogans Menedemus ad Chremetem dicit, *Da veniam Chreme. ſine te exoret.* ita hic *non omittitis,* quia multi rogabant; *exorem* vero, quia hoc proprie ad Aeſchinum pertinebat. FAERNUS.
Vetuſtiores quoque noſtri *Omittitis:* Recte procul dubio. Sed neque illud omittendum, noſtros omnes habere hic, *Ne gravare*, non, ut Faernus dedit, *Ne gravere.* Sic alibi ſaepe, *Ne nega*, *Ne crucia te*, &c.

20 AE. *non niſi exorem*] Ex ratione verſus & o. l. s. adde pronomen *te* poſt *niſi.* FAERNUS. Omnes etiam noſtri *Te* addunt.

M. *Etsi hóc mihi prauum, inéptum, absurdum, atque álienum a uitá mea*
Uidétur: si uos tántopere istuc uóltis, fiat. AE. *béne facis.*
D. *Meritó tuo te amo. uérum.* M. *quid?* D. *ego dícam, hoc cum fit quód uolo.*
M. *Quid núnc? quid restat?* D. *Hégio hic est his cognatus próxumus:*
Adfínis nobis; paúper: bene nos áliquid facere illí decet.
M. *Quid fácere?* D. *agelli est híc sub urbe paúlum quod locitás foras:*

22 *Atque alienum a vita mea videatur*] Reponimus *videtur*, ex o. l. s. FAERNUS. Nostri itidem *Videtur*.

23 AE. *Bene facis, Merito te amo.*
DE. *Verum quid ego dicam? hoc confit quod volo.*
Quid nunc quod restat. Hegio his est cognatus proxumus].

Donatus: *Hoc confit quod volo*: *Perficitur, inquit, quod volo; ut sumptum & turbam domum recipiat Micio. & ego ineam gratiam.* Idem hinc citat *Confit* ad Andr. I, 1, 140. Ergo Demea haec secum & aversus loquitur. Prorsus inepte. Nostri universi *Cum fit*, pro *Confit*. Unus ex Regiis *Quid restat?* non *Quod.* Lege, & suis singula personis redde.

AE. *Bene facis.*
DE. *Merito tuo te amo. Verum.* MI. *quid?* DE. *ego dicam, hoc cum fit, quod volo.*
MI. *Quid nunc? quid restat?* DE. *Hegio hic est his cognatus proxumus.*

Cum uterque tandem exorassent, uterque gratias agunt, Aeschinus, *Benefacis:* Demea, *Merito tuo te amo.* & *Verum* addit, quasi novum quid incepturus. Micio interpellat, *Quid?* inquiens. *Ego dicam*, respondet Demea, *Cum hoc quod volo*, & in animo habeo, perficitur. Cui iterum Micio, *Quid nunc? quid restat?* Anne aliquid amplius post meas nuptias adhuc designas? Immo, ait Demea, *Hegio hic*, &c. Ceterum *Mérito te amo*, &c. Trochaicus inter Iambicos, nulla causa. Lege, *Meritó tuo te amo.* Sic Eun. III, 2. *Ecquid nos amas? Plurimum* merito tuo. Etiam, pro *Hegio his est*, nostri universi *Hegio est his.* Repone, ne hiet versus cessante Synaloepha,

Hegio hic est his cognatus proxumus.

Hegio hic, moraliter et ex consuetudine, ut Heaut. V, 5, 21. *Archonidi hujus filiam.* Supra IV, 2, 42. *Scin Cratini hujus ditis aedes?* Plaut. Trin. II, 2, 78.

Lesbonico huic adulescenti Charmidae hujus filio.

Potes tamen & vulgatam lectionem tueri, *Hegió est;* cum vocalis ista sit longa longior, par Graeco *ων* Ἡγίων. Sic Phorm. III, 2, 1. *Dorió, audi obsecro*, absque synaloepha.

26 *Agelli hic sub urbe est paululum quod locitas foris*] O. l. s. hunc ordinem verborum habent: *Agelli est hic sub urbe paululum.* unus tantum habet *paulum*, ut ratio versus exposcit, licet & illo altero quoque modo utcunque versus sustentari possit. sane pro *foris*, liber Vaticanus & Donatus habent *foras.* FAERNUS. Idem verborum ordo in nostris: quorum alii *Foris* habent, alii *Foras.* Utrumque

Huic démus qui fruátur. M. *paulum id aútem est?* D. *si multúmst, tamen*
Faciúndum est: pro patre huic est; bonus est; nóster est; recté datur.
Postrémo nunc meum illud uerbum fácio, quod tu, Mício,
Bene ét sapienter dixti dudum, Uitium commune ómnium est,
Quod nímium ad rem in senécta attenti súmus. hanc maculam nós decet
Effúgere: dictum est uére, & re ipsa fieri oportet, Mício.

agnoscit Donatus; sed ut *Foras* malit. Recte.

27 *Si multum sit, tamen*] In aliquot antiquis libris ita legitur, *& si multum est, tamen.* alicubi, *si multum sit, tamen.* In aliis recentibus legitur, *si multum sit, faciundum est;* quod stare non potest. Ceterum admissa lectione antiqua in hunc modum, *si multumst, tamen,* versus est tetrameter acatalecticus, ut ceteri. FAERNUS.

Paululum id autem? si multumst, tamen. Nostri omnes *Id autem est?* Unus vetustus *Paulum*; ut versus ipse postulat. *Tamen* nullus habet, praeter duos recentiores. *Si multum fiet*, alii duo.

29 *Postremo non meum illud verbum facio*] Quod Palmerius & Gulielmius ex conjectura olim dederant, *Postremo nunc meum;* id clare habet codex Regius Chartaceus ex veterrimo quodam transcriptus. Recte: & frustra receptam explicare conantur.

32 *Effugere, dictum est vere*] Hujus & sequentium versuum ordinatio difficilis est: quae in hunc modum videtur posse fieri,

Effugere dictum est vere, & re ipsa fieri oportet.
MI. *Quid istic? dabitur, quandoquidem hic volt.* AE. *mi pater.*
DE. *Nunc tu mihi es germanus pariter corpore & animo.* MI. *gaudeo.*
DE. *Suo sibi gladio hunc jugulo.*

Ut primi duo sint trimetri Iambici: prior quidem hypercatalecticus, posterior acatalecticus, tertius trochaicus tetrameter catalecticus, cujusmodi generis est & sequens, constans ex duobus hemistichiis, uno in fine hujus scenae; altero in principio sequentis, sane in his versibus haec mutavimus, quod pro *istuc* fecimus, *quid istic?* quod aegre consentientis est, ut saepe alibi: & pro *quidem quando, quandoquidem* ex libro Victoriano: & pro *hunc gladio jugulo*, collocavimus ex o. fere l. s. & Donato, *gladio hunc jugulo.* FAERNUS.

Non bene successit Faerno sequentium versuum ordinatio. Nos alio modo constituemus: deinde singulorum rationem reddemus;

Effugere: dictum est vere, & re ipsa fieri oportet, Micio.
M. *Quid istic? dabitur quidem, quando hic volt.* AE. *Mi pater,*
D. *Nunc tu mihi,*
Micio, es germanus pariter animo ac corpore. M. *Gaudeo.*

In primo versu *Micio* excidit; quia sequebatur *Micio*, nota personae locuturae. *Quidem, quando*, nostri universi: Faernus maluit *Quandoquidem*, ut vitaret elisionem in *Quidem*; quod tamen omnium frequentissimum est. In versu tertio, iterum excidit *Micio*, absorptum scilicet a praecedente *Mihi.* Postre-

M. *Quíd istic? dabitur quidem, quando hic uolt.* AE. *mí pater.* D. *núnc tu mihi,*
Mício, es germánus pariter ánimo ac corpore. M. *gaúdeo.*
D. *Suó sibi gladio hunc iúguló.* ——

Actus V. Scaena IX.

Syrus. Demea. Micio. Aeschinus.

SY. —— *FACTUM est quód iussisti, Démea.*
D. *Frúgi homo es. ego édepol hodie meá quidem senténtia*
Iúdico Syrum fieri esse aequum líberum. M. *istunc líberum?*
Quódnam ob factum? D. *múlta.* SY. *o noster Démea, edepol uir bonu's:*
'Ego istos uobis úsque a pueris cúraui ambos sédulo;
Dócui, monui, béne praecepi sémper, quae potui ómnia.
D. *Rés apparet. ét quidem porro haec, óbsonare cúm fide,*

mo pro *Corpore & animo*, nostri omnes, unico mediocri excepto, *Animo et corpore.* Lege *Ac*, & sententiam claram habes, *Nunc*, cum hoc a te impetro, cum liberaliter & benigne facis; nunc pariter animo mihi germanus es, ac semper corpore fuisti. Ceterum est qui alia via hiatum hunc suppleverit;

Fieri oportet, [denique
Hic volt dari] M. *Quid istic? dabitur, quandoquidem hic volt.*

Fundum conjecturae tam a specie veri abhorrentis hunc ponit: *Unde*, inquit, *Micioni compertum est, Aeschinum id voluisse? Illud*, Quandoquidem hic vult, *necessario exigit, ut aliquid praecesserit, unde id resciri poterat; quod miror a nemine animadversum.* Ergo de suo interserit, & Demeae donat, *Denique Hic volt dari;* ut Micio scilicet rescire posset, Aeschinum hoc voluisse. Atqui, o bone, uno errore admisso, plures consequuntur. Cum Micio dicit, *Quid istic? dabitur quidem, quando hic vult,* Aeschinum utpote heredem intuetur, an consentire velit: & *Hic* Demeam significat. Patet hoc ex responso Aeschini consentientis, *Mi pater.* Nunc sane *miretur hoc non a se animadversum.* Eidem displicet, Micionis nomen toties repeti a Demea. Atqui hoc ipsum est exsultantis & insultantis: ut Plautus Most. I, 1, 15.

Rus tu mi objectas. Sane credo, Tranio
Quod te in pistrinum scis actutum tradier,
Cis hercle paucas tempestates, Tranio.

1 *Factum est quod jussi, Demea*] Sic a Faerno est; & cum praecedente Commate junctum Trochaicum facit:

Suó sibi gladio húnc juguló. Factum est quod jussi, Demea.

Vides, opinor, perversam ictuum locationem; *Gladio* totum in Thesi absconditum, *Juguló* in ultima se efferentem. Codices nostri fere omnes *Jussisti*; & sic versus ex absono fit concinnus:

Suo sibi glàdio hunc júgulo. Factum est quód jussisti, Demea.

Scórtum addúcere, ápparare dé die conuiuium:
Nón mediocris hóminis haec ſunt ófficia. SY. *o lepidúm caput.*
D. *Póſtremo, hodie in pſáltria iſta emúnda hic adiutór fuit,*
Hic curauit: pródeſſe aequumſt: álii meliorés erunt:
Dénique hic uult fieri. M. *uin tu hoc fieri?* AE. *cupio.* M. *sí quidem*
Tú uis, Syre, eho accéde huc ad me: líber eſto. SY. *béne facis:*
Omnibus gratiam hábeo: et ſeorſum tíbi praeterea, Démea.
D. *Gaúdeo.* AE. *et ego.* SY. *crédo: utinam hoc perpétuum fiat gaúdium,*
Phrýgiam ut uxorém meam una mécum uideam líberam.
D. *Optuniam quidem múlierem.* SY. *et quidem tuó nepoti huius fílio*

2 ***Frugi homo es, edepol hodie mea quidem ſententia***] O. fere l. s. & Donatus poſt verbum *es*, habent pronomen *ego*; Baſilicanus *ergo*: qua dictione, id eſt *ego*, adjecta, expeditior redditur verſus, qui eſt trochaicus, ut ceteri, qui ſequuntur. FAERNUS. In textu dedit Faernus, *Ego edepol: Ergo* habent vetuſtiores noſtri omnes. *Ergo*, propterea quia frugi eſt: ſed rectius *Ego*.

4 ***Vir bonus es***] *Es* abeſt a veteribus noſtris: ſcribendum *Bonu's*; quod ſono olim differebat a ſimplice *Bonus*. Errat, qui volebat ſcribere, *bon'es*. Nec *us* necs eliditur ante vocalem. Cum Lucretius & Ennius dicant, *Proinde ac famul infimus eſſet*, non exterunt *us*, ut is exiſtimat, a *Famulus*: ſed abſolute uſurpant *Famul*, ut *Facul*, *Difficul*; quod notarunt Grammatici veteres.

7 ***Res apparet, & quidem porro haec***] Ita Baſilicanus, Vaticanus, Victorianus: ſed ſunt aliquot libri, qui non habent pronomen *haec*: quod & verſui incommodat, neo orationem adjuvat. verſus tamen ſic quoque ſuſtentari poteſt, elidendo ex *quem m*, quamvis ſequente conſonante. FAERNUS. Noſtri omnes *Haec*. Et dolet, ideo *Haec* Faerno diſplicuiſſe, quod eo pacto *Quidem* corriperetur; & tamen id ſolemne eſt, & ſingulis occurrit paginis: bis mox in uno verſiculo v. 17.

10 ***In pſaltria iſta emunda***] Aliqui libri habent *iſtac*, ſed impedita eſt ratio verſus. aliqui, & hi ex antiquioribus, *hac*, quod magis placet. FAERNUS. Noſtri omnes *Iſtac*. Lege *Iſta*, non *Hac*. Vide ſupra.

17 D. ***Optumam quidem mulierem.*** SY. ***& quidem tuo nepoti, hujus filio***] Pro *& quidem*, *equidem* in multis eſt l. s. ſed adhuc tamen aliquam difficultatem patietur hic verſus, niſi legeretur *optumam equidem*; quod non placet. ego lectionem vulgatam retineo, verſumque ſuſtento elidendo utrobique *m*, ex *quidem*, quamvis ſequente conſo-

Hódie prima mámmam dedit haec. D. *hércle uero sério,*
Síquidem prima dédit; haut dubiumſt, quin emitti aequúm fiet.
M. *'Ob eam rem?* D. *ob eam: póstremo a me argéntum, quanti eſt, ſúmito.*
SY. *Dí tibi, Demea, ómnia omnes ſémper optata ófferant.*
M. *Sy're, proceſſiſti hódie pulchre.* D. *síquidem porro, Mício,*
Tú tuum officium fácies; atque huic áliquid paulum prae manu
Déderis. unde utátur. reddet tibi cito. M. *iſtoc uilius.*
AE. *Frúgi homo eſt.* SY. *reddam hércle, da modo.* AE. *áge, pater.* M. *poſt cónſulam.*
D. *Fáciet.* SY. *o uir óptume.* AE. *o patér mi feſtiuiſſime.*
M. *Quíd iſtuc? quae res tám repente móres mutauit tuos?*

nante: dictionem vero *hujus*, in unam ſyllabam contrahendo. FAERNUS.

18 *Siquidem prima dedit*] Nos *primam* reponimus ex aliquot l. s. quod convenientius videtur, ut referatur ad *mammam.* FAERNUS.

Hodie primam mammam dedit haec. D. *Hercle vero ſerio*
Siquidem primam dedit, haut dubium quin emitti aequum fiet.

Sic a Faerno eſt: Noſtri meliores & vetuſtiores *Prima. Prima*, & *Haut dubium eſt.* Utrumque recipio; illud prius omnibus Scriptoribus uſitatum. Vide ſupra IV, 1, 7. *Primus ſentio* &c.

21 *Di tibi Demea oro omnes*] Verbum *oro* delemus, quod nec in ullo l. s. eſt, nec a Donato ponitur, & verſum corrumpit. FAERNUS.

Di tibi, Demea, omnes ſemper omnia optata offerant.

Donatus: *Omnes omnia, antiqua elegantia, & figurate.* Repone,

Di tibi, Demea, omnia omnes ſemper optata offerant.

Sic ſupra III, 2, 1,

Nunc illud eſt, quod ſi omnia omnes ſua conſilia conferant.

Plaut. Capt. II, 2, 105.

Di tibi omnes omnia optata offerant.

24 *Iſtoc vilius*] Donatus: *Negatio eſt, floccum oſtendentis, aut quid tale. Hoc egit Terentius, ut, converſis officiis, uſque adeo prodigum redderet Demeam, Donec parcum redderet Micionem.* Recte hoc poſtremum: ſed de *Iſtoc vilius* elegantem ſenſum & originem ex Suetonio, doctiſſimo antiquario, profert Chariſius p. 180. *Iſto vilius: Rex qui vocabat ad cenam, ſi ſibi ea res exhibenda indiceretur, quam exhibere non poſſet, reſpondit, ut Tranquillus refert, Iſto vilius; hoc eſt, erit cena.* Pro *Hoc eſt*, editum eſt *Hominis.* Non dubito, quin Terentius ad hoc dictum reſpexerit. Ergo *Iſtoc vilius*, perinde hic eſt, ac *Priora dedi, hoc non dabo.*

26 *O mi pater feſtiviſſime*] Laborat hic verſus, niſi legatur, *o pater mi*, ut in Victoriano, & Decurtato collocatur. FAERNUS. Unus tantum ex noſtris, Regius, *Pater mi.*

28 *Quod proluvium*] Liber Vaticanus, *quod prolubium*, & ita etiam legit Donatus, ſic dicens: *Proluvium quod Graeci προθυμίαν· id eſt promptus animus ad largiendum.* quae expoſitio Donati cum *prolu-*

Quód prolubium? quáe ístaec subita est lárgitas? D. *dicám tibi:*
'Ut id ostenderém, quod te isti fácilem et festiuóm putant,
'Id non fieri ex véra vita, néque adeo ex aequo ét bono;
Sét adsentando atque índulgendo et lárgiendo, Micio.
Núnc adeo si ob eám rem vobis méa uita inuísa, Aéschine, est;
Quia non iusta iniústa prorsus ómnia omníno óbsequor;
Míssa facio: effúndite, emite, fácite quod uobis lubet.
Séd si id uultis pótius, quae uos própter aduleséntiam
Mínus uidetis, mágis inpense cúpitis, consulitis parum,
Haéc reprehendere ét corrigere quem, óbsecundare ín loco:
'Ecce me, quid id fáciam vobis. AE. *tibi, pater, permíttimus:*
Plús scis quid opus fácto est. set de frátre quid fiét? D. *sino.*
Hábeat: in istac fínem faciat. M. *ístuc récte. Plaúdite.*

bium optime quadrat; cum *proluvium* minime. FAERNUS.

Tres ex nostris bonae notae *Prolubium;* ceteri *Proluvium.* Nonius ex hoc Terentii loco, ut et Servius ad Aen. III, 217. *Proluvium* citat: sed ex Accio, Novio, Laberio, *Prolubium.* Idem ex Varrone: *Varro de Lingua Latina lib.* V. *Prolubium & Prolubidinem dici, ab eo quod lubeat; unde etiam Lucus Veneris Lubentinae dicatur.* Si hoc Varro; abeat, quo dignum est, *Proluvium.*

31 *Set ex adsentando, indulgendo, & largiendo, Micio*] Sic Faernus. Duo ex nostris non habent *Ex.* Donatus Oxoniensis Manuscriptus, *Atque indulgendo*: Repono,

Set adsentando, atque indulgendo
& largiendo, Micio.

Fieri adsentando, ut supra V, 4, 26.

Si id fit dando atque obsequendo,
non posteriores feram.

Adsentando primam hic corripit, ut in similibus fieri solet: magna versui hoc pacto concinnitas accrescit.

32 *Mea vita invisa est, Aeschine*] Negligenter hic agebat Faernus; nam nostri omnes, *Invisa, Aeschine, est:* ut versus ipse postulat.

37 *Et corrigere me, & obsecundare in loco*] Sic quidem o. l. s; sed Donatus legit *secundare*, quod tamen non placet. FAERNUS.

Haec reprehendere & corrigere me,
& obsecundare in loco.

Donatus legit *Secundare*, hoc est, inquit, *In melius convertere, vel obsequi.* Natum hoc ex Correctoribus, qui videbant syllabam versui hic superesse: legebant itaque *Secundare*, quod nusquam pro *Obsequi* occurrit. Sed aliud est, animadversione dignum. *Si vultis*, ait, *me corrigere* &c. *Ecce me.* Prius *Me* inepte hic ponitur; si alterum *Me* sequatur. Dixisset utique, *Si vultis me corrigere, faciam id vobis*; vel, *Siquem vultis corrigere, Ecce me, qui id vobis faciam.* Plautus Mil. III, 1, 69.

Opus erit tibi advocato, tristi, iracundo? Ecce me.

Non dixit, *Opus tibi me advocato*: putidum enim fuerit. Quare hic lego,

Et reprehendere & corrigere quem;
obsecundare in loco.

39 *Plus scis quid facto opus est*] Sic Faernus: sed nostri universi paulo melius, *Plus scis quid opus facto est.* Ceterum *Istuc recte* Micioni tribuendum est, ut Donatus adnotat, non Aeschino.

HECYRA TERENTI.

Fabulae interlocutores.

PHILOTIS meretrix.
SYRA anus.
PARMENO servus.
LACHES senex.
SOSTRATA matrona.
PHIDIPPUS senex.
PAMPHILUS adulescens.
MYRRHINA matrona.
SOSIA servus.
BACCHIS meretrix.

ACTA LUDIS MEGALENSIB. SEX. IUL. CAESARE CN. CORNELIO DOLABELLA AEDI. CURULIB. NON EST PERACTA. MODOS FECIT FLACCUS CLAUDI. TIBIIS PARIB. TOTA GRAECA MENANDRU. FACTA EST. ACTA PRIMO SINE PROLOGO. DATA SECUNDO CN. OCTAVIO T. MANLIO COSS. RELATA EST. L. AEMILIO PAULO LUDIS FUNERALIB. NON EST PLACITA. TERTIO RELATA EST Q. FULVIO L. MARCIO AEDILIB. CURULIB. EGIT. L. AMBIVIUS TURPIO. PLACUIT.

HECYRA.

PROLOGUS.

HECYRA ést huic nomen fabulaï: haec cúm data est
Noua, eí nouum interuénit vitium et cálamitas,
Ut néque spectari néque cognosci pótuerit:
Ita pópulus studio stúpidus in funámbulo

1 Duos in hanc comoediam prologos fuisse conscriptos, ex eo liquet, quod & in ejus inscriptione, quam constat esse antiquissimam, & apud Donatum legimus, eam ter actam; diserteque adjectum, primo actam esse sine prologo, ergo iterum & postremo cum prologo. Quare haec tota versuum series, quae in omnibus libris unus est prologus, dividi debet in duos: quorum alter est superior pars horum versuum usque ad nonum; alter, inferior. quod ita esse haec argumenta convincunt. Primum enim in priori parte dicit actor, comoediam hanc,

Animum óccuparat. núnc haec plane eſt pró noua:
Et is qui ſcripſit hánc, ob eam rem nóluit
Iterúm referre, ut íterum poſſet véndere.
Aliás cognoſtis éius: quaeſo hanc nóſcite.

Alter Prologus.

ORÁTOR ad vos vénio ornatu prólogi:
Sinite éxorator ſim: eódem ut jure uti ſenem
Liceát, quo jure ſum úſus aduleſcéntior;
Nouás qui exáctas féci ut inueteráſcerent;
Ne cúm poëta ſcríptura euanéſceret.
In hís; quas primum Caécili didicí nouas,
Partím ſum earum exáctus: partim víx ſteti.

cum data eſt nova, non potuiſſe ſpectari, occupato populo ſtudio funambuli; in poſteriori vero parte conqueritur ſeſe hanc bis antea agere aggreſſum, bis coactum fuiſſe deſiſtere, ſemel quidem cum primum eam agere coepit: ſpectaculo enim pugilum, & funambuli, actionem ejus diſturbatam fuiſſe; iterum vero cum allato de gladiatoribus dandis rumore, tumultuatus eſt populus. Ita utrobique, id eſt in priori, & poſteriori parte, narratur impedimentum primae actioni hujus comoediae, ex funambulo allatum; quod ſi in uno ſolo prologo fieret, vitio non careret. Praeterea Donatus, in primo verſu praefatus de arte & virtutibus prologi, ut ſemper in principiis ſolet, etiam de arte & virtutibus prologi praefatur in nono. Ex quo apparet duo illum principia, duos prologos habuiſſe diſtinctos. Cum haec ſcripſiſſemus, animadvertimus in libro Terentii Vaticano, diſtinctam eſſe hanc verſuum ſeriem in duos prologos, eo modo atque ordine, quo nos ſupra adnotaveramus, interpoſita inter utrumque hac dictione: *Prologus*, ſane liber Bembinus in hac parte deficit, uſque ad eum verſum, *In experiundo ut eſſem.* Poſtea quoque invenimus in libro Victoriano hanc duorum prologorum diſtinctionem majuſculis litteris ita minio notatam, L. AMBIVIUS. PROLOGUS. diſtinctus eſt etiam in Baſilicano, in quo cum carmina Terentii ſcripta ſint in modum proſae orationis, octavus finit non expleto usque ad marginem verſu. Nonus vero grandi littera O, & extante extra marginem, ut fit in initiis, incipit. Eugraphius quoque duos prologos facit. FAERNUS.

Hecyra eſt huic nomen fabulae: haec cum data eſt
Nova, novum intervenit vitium & calamitas.

Sic Faernus & ſcripti: ſed repone,

Hecyra eſt huic nomen fabulaï: haec cum data eſt
Nova, ei novum intervenit vitium & calamitas.

7 *Ut iterum poſſit vendere*] Lege, *Poſſet.*

3 *Sim uſus*] Sic Faernus: credo Typographi culpa, pro *Sum uſus*. ut noſtri codices habent.

Quia ſcibam dubiam fórtunam eſſe ſcaénicam,
Spe incérta, certum mihi laborem ſúſtuli.
Eaſdem ágere coepi, ut áb eodem alias dlſcerem
Nouás, ſtudioſe; ne íllum ab ſtudio abdúcerem.
Perféci ut ſpectaréntur. ubi ſunt cógnitae,
Placitaé ſunt. ita poétam reſtitui in locum,
Prope jám remotum injúria aduerſárium
Ab ſtúdio, atque ab labóre, atque arte ab múſica.
Quod sí ſcriptorem ſpréuiſſem in praéſentia,
Et in déterrendo vóluiſſem operam ſúmere,
Ut in ótio eſſet, pótius quam in negótio;
Detérruiſſem fácile, ne alias ſcríberet.
Nunc quid petam, mea caúſa aequo animo atténdite.
Hecyram ád vos refero, quám mihi per ſiléntium
Numquam ágere licitum eſt; íta eam oppreſſit cálamitas.
Eam cálamitatem véſtra intellegéntia
Sedábit, ſi erit adiútrix noſtrae indúſtriae.
Cum prímum eam agere coépi, pugilum glória,

8 *Dubiam fortunam eſſe ſcenicam*] Antiquiſſimi libri *ſcaenicam* per *ae* diphthongum habent: & infra, *ſcaenicos.* ita & apud Virgilium *ſcaenis decora alta futuris* in antiquis libris ſcriptum eſt: ita & in vetuſtis marmoribus. eoque modo etiam ſcribendum aſſerit Varro libro De Lingua Latina: Item Priſcianus. Nam quod ad teſtimonia antiquorum lapidum facit, cum alia etiam citare poſſem, libet hic ponere inſcriptionem, quam mihi Petrus Victorius dedit, a ſe inventam Vulſiniis in hortulo quodam, notatamque diligenter: cum ipſi mirum videretur verbum, quod ducitur e Graeco ſermone, a Latinis hominibus, aliter atque ipſi faciant, ſcribi ſolitum: eſt enim Graecis σκηνὴ & προσκήνιον: littera vero η, in ε productum mutari ſolet:

L. COMINIUS L. F. AN. C. CANULEIUS. L. F. T. TULLIUS. T. F. KANUS L. HIRRIUS L. F. LATINUS IIII. VIR. THEATRUM. ET PROSCAENIUM DE SUA PECUNIA FACIUNDUM COERAVERUNT.

FAERNUS.

15 *Ab ſtudio, atque ab labore, atque ab arte muſica*] Ultimum *ab* verſus ratio non admittit; quam particulam etiam Donatum ibi non agnoviſſe, quiſquis verba ejus, quamvis aliqua ex parte corrupta, attentius conſideraverit, judicabit. quae nos, partim ex ipſius Donati libris ſcriptis, partim ex ejus ſenſu emendata, ita legimus, *Ab ſtudio, atque ab labore.) bene oſtendit ſe populo profuiſſe, Caecilium poetam ad laborem revocando. Atque arte muſica.) ab tertio commode ſubaudiendum eſt, ut,*

Hic portus alii effodiunt: hic alta theatri
Fundamenta locant alii: immaneſque columnas
Rupibus excidunt, ſcaenis decora alta futuris.

Fundámbuli eodem accédens exſpectátio,
Comitúm conuentus, ſtrépitus, clamor múlierum
Fecére, ut ante témpus excirém foras.
Vetere in nouā coepi úti conſuetúdine,
In éxperiundo ut éſſem: refero dénuo.
Primo áctu placeo: cum ínterea rumór venit
Datum íri gladiatóres: populus cónuolat:
Tumúltuantur, clámant, pugnant dé loco:
Ego intérea meum non pótui tutarí locum.
Núnc túrba non eſt: ótium et ſiléntium eſt:
Agéndi tempus mihi datum eſt: vobis datur
Potéſtas condecorándi ludos ſcaénicos.
Nolíte ſinere pér vos ártem múſicam
Recidere ad paucos: fácite, ut veſtra auctóritas
Meae auctóritati faútrix adiutríxque ſit.
Si númquam auare prétium ſtatuí artí meae;
Et eum éſſe quaeſtum in ánimum induxi máxumum,
Quam máxume ſeruíre voſtris cómmodis:

qui verſus Virgiliani idcirco ab Donato adducti ſunt, ut oſtenderet, quod ſicut in iis ter dici debebat *hic alii*, & tamen non niſi bis dictum eſt, quia tertio loco commode ſubauditur, ita etiam fieri debet in hac particula *ab*, tertio loco ſubaudienda. Haec cum ſcripſiſſemus, poſtea nacti librum Victorianum, invenimus ita prorſus in eo ſcriptum fuiſſe, *atque arte muſica;* ſed deinde alia manu, alioque atramento interpoſitum fuiſſe *ab*. FAERNUS.

Noſtri omnes *Ab arte muſica.* Repone,

Ab ſtudio, atque ab labore, atque arte ab muſica.

Quod, Donati bona venia, & Noſtri conſuetudini & verſui convenit.

16 *Quod ſi ſcripturam ſpreviſſem in praeſentia*] Vide quae ſequantur, *In deterrendo, In otio eſſet, Ne alias ſcriberet;* & tecum ſupple, *In deterrendo ſcripturam, In otio ſcriptura eſſet, Ne ſcriptura alias ſcriberet;* & tum demum ſenties ſic ab Auctore profectum;

Quod ſi ſcriptorem ſpreviſſem in praeſentia.

26 *Funambuli eodem acceſſit exſpectatio*] Illud *Acceſſit* orationis ſeriem interrumpit & conturbat: Repone,

Pugilum gloria,
Funambuli eodem accedens exſpectatio,
Comitum conventus, ſtudium, clamor mulierum
Fecere — —

Porro Donatus: *Comitum conventus; utrum eos comites dicit, qui ſunt pugilum aſſectatores? an ſervos qui dominos ſequuntur?* Jure dubitat, quinam ſint. Equidem neſcio, qua conſuetudine iſti vel ulli ſpectatores dicantur *Comites*. Vide an Auctor dederit, *Comiti conventus*, caſu genitivo a *Comitium*.

35 *Nunc turba nulla eſt*] Liber Bembinus & Donatus, *non eſt*. FAERNUS. Noſtri omnes *Nulla eſt*.

Sinite impetrare mé, qui in tutelám meam
Studiúm ſuum, et ſe in vóſtram commisít fidem,
Ne eum circumuentum iníque iniqui inrídeant.
Mea caúſa cauſam accípite, et daté ſiléntium:
Ut lúbeat ſcribere álias, mihique ut díſcere
Nouás expediat, póſthac pretio emptás meo.

ACTUS I. SCAENA I.

PHILOTIS meretrix. SYRA anus.

PH. *PER pól quam paucis réperias meretrícibus*
Fidélis euenísse amatorés, Syra.

47 *Mea cauſa cauſam hanc accipite*] Prononem *hanc*, nec habet liber Bembinus, & ratio verſus omnino reſpuit. ſubaudiendum tamen aliquid erit, ut ſit, cauſam ejus, vel cauſam poetae. FAERNUS.

48 *Ut lubeat ſcribere aliis, mihique ut diſcere Novas*] Donatus agnoſcit *Aliis*, cum explicat, Oratorie ἀπὸ τῆς ἑτατηος; lege Ἀπὸ τῆς ἸΣΟΤΗΤΟΣ. Et noſtri omnes *Aliis*. Repone tamen,

Ut lubeat ſcribere alias, mihique ut diſcere
Novas expediat.

Ut lubeat Terentio ſcribere alias novas. Sic ſupra v. 10.

Eaſdem agere coepi, ut ab eodem alias diſcerem
Novas.

& Adelph. Prol. v. 25.

Poetae ad ſcribendum augeant induſtriam.

Poetae, non *aliis Poetis*.

1 *Per pol quam paucos reperias meretricibus Fideles evenire amatores, Syra*] Donatus ad locum: *Quidam non Paucos, ſed Paucis legunt: ſic enim Apollodorus:* ΑΛΠΑΙΣΗΡΑΣ ΤΗΣ rei ΙΟΝΗΝΣ ΤΗΡΑΙΣΣΙ ΡΑΓΓΙΒΑΙΩΕ. Ita dedit Lindenbrogius ex codice ſcripto; quae prima ſpecie Sibyllae folia videantur; ea tamen, & ſententiae iudicio & verſus ratione, non difficulter in priſtinum ſtatum reduxi;

ΟΛΙΓΑΙΣ ΕΡΑΣΤΗΣ ΓΕΓΟΝ' ΕΤΑΙΡΑΙΣΙ, ΣΥΡΑ,
ΒΕΒΑΙΟΣ.

Paucis amator evénit meretricibus, Syra,
Fidelis.

Recte itaque *Paucis*, non, quod hodie habent Codices, *Paucos*. *Paucis meretricibus fideles eveniſſe*; hoc eſt, ſingulis ſingulos; non *Paucos amatores*, quaſi uni plures contigiſſe vellet. Porro ex iſto ΓΕΓΟΝΕ apparet hic legendum *Eveniſſe*, quod & verſui commodius eſt, & ſententiae.

5 *Numquam illa viva ductурum uxorem domum*] Noſtri magno conſenſu melius,

Numquam illa viva uxorem ducturum domum.

6 *Hem duxit*] Donatus legit *en duxit*, quemadmodum teſtatur Rivius etiam nonnullos Terentii libros habere. in libro Bembino corrupte ſcriptum erat *ex duxit*. ſed poſtea emendatum, ut & in Victoriano legitur, *em duxit*. FAERNUS. Veteres noſtri *Em*, ceteri *En*.

Vel hic Pámphilus jurábat quotiens Bácchidi,
Quam sánčte, ut quiuis fácile poſſet crédere,
Numquam illa viua uxórem ductur̄ım domum.
Em dúxit. SY. *ergo própterea te ſédulo*
Et móneo et hortor, né te cujuſquam miſereat:
Quin ſpólies, mutiles, láceres, quemquem náčta ſis.
PH. *Utín eximium néminem habeam?* SY. *néminem,*
Nam némo quiſquam illórum ſcito ad té venit,
Quin íta paret ſeſe, abs te út blanditiis ſuis
Quam mínimo pretio ſuám voluptatem éxpleat:
Hiſcíne tu amabo nón contra inſidiábere?
SY. *Tamén pol eandem injúriumſt eſſe ómnibus.*

7 *Ne cujusquam miſereat*] Ita legit Donatus, adnotans deeſſe *te;* ſed durum id mihi videtur, magisque probaverim lectionem libri Bembini, *ne cujuſquam miſereas:* eo enim modo antiqui id verbum efferebant: Ennius; *Cogebant hoſtes, lacrumantes ut miſererent.* FAERNUS.

Ne cujuſquam miſereas.

Sic Faernus ex Bembino. Noſtri omnes, *Ne cujuſquam te miſereat.* Repone,

Et moneo & hortor, ne te cujusquam miſereat.

Ubi *Cujuſquam*. ut paſſim, diſyllabon. Plautus Trin. II, 2, 62.

Ut ita te aliorum miſereſcat, ne tui alios miſereat.

& II, 4, 30.

Miſeret te aliorum: tui nec miſeret nec pudet.

8 *Quenquem naĉta ſis*]. Legimus, *quemque,* ex libro Bembino, & aliquot aliis. FAERNUS.

Quemque naĉta ſis:

Duo noſtri veterrimi *Quemquem,* quod & verſus mavult. *Quemquem,* hoc eſt, *Quemcumque.* Plautus Men. V, 1, 17.

Omnia mala ingerebat, quemquem adſpexerat. Poen. II, 1, 37. *Quemquem viſco offenderant.* Cledonius p. 1908. *Quiſquis, cuicui, quemquem: ut Terentius, Quemquem naĉta ſis.*

10 *Nam nemo illorum quiſquam ſcito ad te venit*] Noſtri omnes concinnius,

Nam nemo quiſquam illorum ſcito ad te venit.

11 *Quin ita paret ſeſe*] Liber Bembinus unum tantum *ſe* habet. quo etiam modo ſtat verſus, non faciendo ſynaloepham. FAERNUS. Apage hanc ſuperſtitionem. Ut unum codicem in caelum efferat, nec ſynaloephas, nec quicquam curat. Revoca huc *Seſe*, ut noſtri univerſi.

14 *Tamen eandem pol eſſe omnibus injurium eſt*] O. l. s. & Donatus ita collocant,

Tamen pol eandem injuriumſt eſſe omnibus,

verſu & compoſitione meliore. FAERNUS. Sic & noſtri omnes. *Tamén pol eándem;* ut *Tamén Simo audi; Tamén numquam auſus.* Fruſtra igitur, qui ſic interpolabat:

Tamen pól eandém me injuriumſt eſſe omnibus.

Ubi cum magna artis peritia *Eandém* in fine acuit,

PH. *Injúrium autem est úlcisci aduersários?*
Aut quá via captent té illi, eadem ipsós capi?
Eheú me miseram, cúr non aut istaéc mihi
Aetás et forma est, aút tibi haec senténtia?

ACTUS I. SCAENA II.

PARMENO. PHILOTIS. SYRA.

PA. *SENEX si quaeret mé, modo isse dícito*
Ad pórtum, percontátum aduentum Pámphili.
Audin quid dicam, Scirte? si quaerét me, uti
Tum dicas: si non quaéret, nullus díxeris:
Aliás ut uti póssim causa hac íntegra.
Set videon ego Philótium? unde haec áduenit?
Philótis, salue múltum. PH. *o salue, Pármeno.*
SY. *Salué mecastor, Pármeno.* PA. *et tu edepól, Syra.*
Philótis, dic mi ubi te óblectasti támdiu?
PH. *Minime équidem me oblectáui, quae cum mílite*
Corínthum hinc sum profécta inhumaníssumo:
Biénnium ibi perpétuum misera illúm tuli.
PA. *Edepól te desidérium Athenarum árbitror,*
Philótium, cepísse saepe: et té tuum
Consílium contemsísse. PH. *non dicí potest,*

15 *Injurium est autem ulcisci adversarios?*] Donatus & liber Bembinus, Basilicanus, aliique fere omnes, hunc ordinem horum verborum habent: *injurium autem est.* FAERNUS. Sic & nostri, uno excepto.

16 *Aut qua via captent te illi*] O. l. s. & Donatus, *te captent illi;* soli Bembinus & Victorianus non habent *illi.* quod tamen subaudiendum est. FAERNUS. Immo non subaudiendum; sed repraesentandum. Nostri omnes, *Te captent illi:* Bembinus ejecit *Illi,* ut metro inserviret; quod tamen salvum est, salvis verbis omnibus.

Aut qua via captent te illi, eadem ipsos capi.

Via hic monosyllabon, quod pronuntias ut nostrum *Way.* Vide Heaut. I, 1, 49.

9 *Dic mihi Philotis, ubi te oblectasti*] Ex *Philotis s* abjicitur, ut facta synaloepha, fit anapaestus in tertia. FAERNUS.

Dic mihi, Philotis, ubi te oblectasti tamdiu.

Illud *s*, sequenti vocali, non potest elidi. Quare olim Muretus *Philoti.* Atqui Noster Vocativo Graeco nusquam aliàs utitur; sed *O Thais, Mysis, Archylis.* Quare lege, mutato ordine,

Philotis, dic mi ubi te oblectasti tam diu.

16 *Huc redeundi & abeundi a milite]* Nos conjunctionem & demimus ex ratione versus, & fide li-

Quam cúpida eram huc redeúndi, abeundi a mílite,
Vósque hic videndi, antíqua ut consuetúdine
Agitárem inter vos libere conuíuium;
Nam illi haút licebat nísi praefinitó loqui,
Quae illi placerent. PA. *haút opinor cómmode*
Finém statuísse orátioni mílitem.
PH. *Set quíd hoc negoti est? módo quae narrauit mihi*
Hic íntus Bacchis? quód ego numquam crédidi
Fore, ut ílle hac viua pósset animum indúcere
Uxórem habere. PA. *habére autem?* PH. *eho tu, an nón habet?*
PA. *Habét: set firmae haec vércor ut sint núptiae.*
PH. *Ita di deaeque fáxint: si in rem est Bácchidis.*
Set qui istuc credam ita ésse, dic mihi, Pármeno.
PA. *Non ést opus prolátu: hoc percontárier*
Desíste. PH. *nempe ea caúsa, ut ne id fiát palam.*
Ita mé di amabunt, haút propterea té rogo,
Ut hoc próferam, set ut tácita mecum gaúdeam.
PA. *Numquám tam dices cómmode, ut tergúm meum*
Tuam ín fidem commíttam. PH. *ah noli, Pármeno:*
Quasi tú non multo mális narrare hóc mihi,
Quam ego, quaé percontor, scíre. PA. *vera haec praédicat:*
Et illúd mihi vitiumst máxumum. si míhi fidem

bri Bembini & aliorum antiquorum. FAERNUS. A nostris quoque abest *Et*.

19 *Nam illic haud licebat nisi praefinito loqui*] Donatus dicit legi & *illi*, pro *illic*, nec stat aliter versus. FAERNUS. Nostri *Illic*.

22 *Sed quid negotii hoc*] O. l. s. & Donatus, *sed quid hoc negotii est*. eliditur autem *d*, in *quid*, ut saepe. FAERNUS. Nostri quoque, *Quid hoc*. & *Quae narravit*.

24 *Fore ut hac ille viva*] Ex o. l. s. & Donato ita collocamus, *fore ut ille hac viva*. FAERNUS. Sic & nostri.

26 *Habet: sed firmae hae vereor ut sint nuptiae*] Duo ex nostris codices, *Haec*. Recte; ut evitetur Homoeoteleuton.

31 *Ita me di bene ament*] Τὸ *bene* non habet liber Bembinus, nec Donatus; sed non stat versus, nisi legas *amabunt*, ex eodem Donato. FAERNUS. Nostri *Bene ament*.

33 *Numquam dices tam commode*] Ex o. l. s. *numquam tam dices commode*. FAERNUS. Sic & nostri.

36 *Quam ego quae perconter scire*] Liber Bembinus & Victorianus, *percontor*. FAERNUS.

Duo ex nostris *Percontor*. ceteri *Perconter*. Prius placet. Atque hoc differunt; si *Perconter* legeris, tum ordo erit, *Quam ego volo scire ea quae perconter*; Sin autem *Percontor*; tum hic ordo est, *Quam ego quae percontor volo scire hoc*.

37 *Et illud mihi maximum vitiumst*] Donatus, & liber Bembi-

Das, te tacituram, dícam. PH. *ad ingeniúm redis.*
Fidém do: loquere. PA. *auſcúlta.* PH. *iſtic ſum.* PA. *hanc Bácchidem*
Amábat, ut cum máxume, tum Pámphilus,
Cum páter, uxorem ut dúcat, orare óccipit:
Et haéc communia ómnium quae ſúnt patrum,
Seném ſeſe eſſe dicere, illum autem eſſe únicum:
Praesídium velle ſé ſenectutí ſuae.
Ille prímo ſe negáre. ſet poſtquam ácrius
Pater ínſtat, fecit ánimi ut incertús foret,
Pudórin anne amóri obſequeretúr magis.
Tundéndo atque odio dénique effecít ſenex:
Deſpóndit ei gnatam huíus vicini próxumi.
Uſque íllud viſum eſt Pámphilo ne utiquám graue:
Donéc jam in ipſis núptiis, poſtquám videt
Parátas; nec moram úllam, quin ducát, dari:
Ibi démum ita aegre túlit, ut ipſam Bácchidem,
Si adéſſet, credó ibi eíus conmiſeréſceret.
Ubicúmque datum erat ſpátium ſolitúdinis,
Ut cónloqui mecum úna poſſet: Pármeno,

nus, & Baſilicanus, & aliqui alii, ita collocant, *vitiumſt maximum.* FAERNUS. Sic et noſtri.

43 *Se ſenem eſſe dicere; illum autem eſſe unicum*] Ex libro Bembino ita corrige hunc verſum;

Seſe ſenem eſſe dicere; illum autem unicum.

Itaque in aliquibus libris comperiſſe ſe aſſerit Rivius. FAERNUS.

Seſé ſenem éſſe dicere, illum autem unicum.

Sic Faernus. Sed male illud *Senem* in Theſi occultatur. Unus Regius, *Senem ſe eſſe.* Repone,

Seném ſeſe eſſe dicere, illum autem eſſe unicum.

Omnes noſtri *Eſſe* ponunt ante *Unicum.*

45 *Ille primo ſe negare*] Meliorem collocationem continet idem liber, *ille ſe primo negare.* FAERNUS.

Ille ſe primó negare.

Quae haec ſervitus eſt? Unico libro obſequi in mendo manifeſto *Primo;* cum caeteri ubique codices recte habeant,

Ille prímo ſe negare.

50 *Neutiquam*] Duo ex noſtris *Ne utiquam:* & ita ſemper ſcribendum: ſemper enim primam corripit.

58 *Non potero hoc ferre, Parmeno, perii miſer*] Noſtri omnes, *Non potero ferre hoc:* quod metro commodius.

59 *At te dii deaeque perduint, cum iſtoc odio, Laches*] Ex Bembino, & nonnullis aliis libris, legimus *iſto.* ſunt & aliqui, qui pro *perduint*, habent *perdant.* ſane libri ſcripti Donati, aut verbum non habent, aut habent *perdant;* qua lectione verſus optime conſtat: aut *perduint* in ſpondeum contrahendum. FAERNUS.

Perií, quid ego egi? in quód me coniecí malum?
Non pótero ferre hoc, Pármeno: perií miser.
PH. *At té di deaeque cúm tuo istoc odió, Laches.*
PA. *Ut ad paúca redeam, uxórem deducit domum.*
Nocte illa prima vírginem non áttigit:
Quae cónsecutast nóx eam, nihiló magis.
PH. *Quid aís? cum virgine úna adulescens cúbuerit*
Plus pótus, sese illa ábstinere ut pótuerit?
Non vérisimile dícis: neque verum árbitror.
PA. *Credo íta videri tíbi: nam nemo ad té venit*
Nisi cúpiens tui: ille inuítus illam dúxerat.
PH. *Quid deinde fit?* PA. *diébus sane paúculis*
Post, Pámphilus me sólum seducít foras;
Narrátque, ut virgo ab se íntegra etiam túm siet:
Seque ánte, quam eam uxórem duxissét domum,
Sperásse, eas toleráre posse núptias.
Set quam decrerim mé non posse diútius
Habére, eam ludíbrio haberi, Pármeno,
Quin íntegram itidem réddam, ut accepí, suis,
Neque honéstum mihi, neque útile ipsi vírgini est.

At te di deaeque perduint cum isto odio, Laches.

Bene est, quod monuit Faernus plerosque Donati scriptos Codices non habere verbum *Perduint*. Praestat sane, ut subaudiatur: nimis inhumane profertur, ab ea quae non irata sit, neque animo commota. Repone,

At te di deaeque cum tuo istoc odio, Laches.

Vide ad Heaut. IV, 6, 7.

Cum tuo isto invento.

Vel sic fortasse est legendum:

At te di deaeque faxint cum isto odio, Laches.

ut Plaut. Most. II, 3, 33.

Di te deaeque omnes faxint cum istoc omine.

Faxint occultius id notat, quod *Perduint* apertius.

64 *Plus potus se illa*] Liber Bembinus geminat dictionem *se*, ut & versus requirit. FAERNUS. Nostri *Se*.

65 *Nec verum arbitror*] Nostri omnes *Neque verum*.

70 *A se integra*] Tres antiquissimi libri & Basilicanus, *ab se integra*. & infra Victorianus, *ut accepi ab suis*. FAERNUS. Nostri hic *Ab* habent; mox *A suis*.

73 *Set quam decrerim*] *Quam— eam*, ut passim Noster. Nodum igitur in scirpo quaerit, qui hic mavult, *Set quum*; Codices Terentiani nusquam *Quum* exhibent, sed *Cum*.

75 *Quin integram itidem reddam, ut accepi, ab suis*] Nostri omnes *A suis*. Sed reponendum,

Quin integram itidem reddam ut accepi, suis.

Reddam suis, ut accepi. And. I, 5, 63.

Hanc mi in manum dat, mors continuo ipsam occupat;

PH. *Pium ác pudicum ingénium narras Pámphili.*
PA. *Hoc égo proferre, incómmodum mi eſſe árbitror:*
Reddí patri autem, cuí tu nil dicás viti,
Supérbum eſt: ſet illam ſpéro, ubi hoc cognóuerit
Non póſſe ſe mecum éſſe, abituram dénique.
PH. *Quid intérea? ibatne ad Bácchidem?* PA. *cotídie.*
Set út fit, poſtquam hunc álienum ab ſeſé videt,
Malígna magis et mágis procax facta ílico eſt.
PH. *Non édepol mirum.* PA. *atque éa res multo máxume*

Accepi; acceptam ſervabo.

& V, 4, 46.

De uxore, ita ut poſſedi, nil mutat Chremes.

78 *Incommodum eſſe mihi arbitror*] Ex o. l. s. ita collocamus, *mihi eſſe arbitror*; & ſtat verſus, ſi *mihi* monoſyllabum ſit. FAERNUS. Sic & noſtri.

84 *Maligna multo & magis procax facta ilico eſt*] Si vera lectio eſt; mirifica ſane verborum collocatio eſt, cum ordo ſit, *Ilico facta eſt multo magis maligna & procax.* Duo ex noſtris codices non habent illud *Multo.* Repone,

Maligna magis & magis procax facta ilico eſt.

Eun. II, 1, 21.

Magis ſeverus, nec magis continens.

& V, 4, 13.

Nec magis compoſitum quicquam, nec magis elegans.

Nonius tamen v. Procacitas, *Maligna multo* habet.

85 *Atqui ea res*] Multi libri, etiam ex antiquis, pro *atqui*, *atque*, & Baſilicanus. FAERNUS. Unus tantum ex noſtris *Atqui.*

88 *Ad exemplum ambarum mores earum exiſtumans*] Sic libri omnes; ſed nec verſus, nec ſententia conſtat. Guyetus totum, ut ineptum & inutilem, ejiciendum putat. Donatus agnoſcit; *Ad exemplum, quaſi ad imaginem & collationem & ſpecimen comparationis.* Sed ad quod, quaeſo, exemplum? Si dixiſſet, *Hujus mores ad exemplum alterius;* quid illud eſſet, intelligerem: ſed *Ambarum mores ad exemplum* mera caligo eſt; niſi, quod ſit exemplum, indices. Nimirum hic, ut alias, boni Magiſtri verbum priſcum & παλαιοῦ κόμματος ejecerunt:

Ad amuſſim ambarum mores earum exiſtumans.

Exiſtumare, ut Heaut. II, 3, 41. *Copia exiſtumandi conſuetudinem vitae cotidianae*, eſt conſiderare, judicare, expendere. *Ad amuſſim* autem & *Examuſſim*, idem quod diligenter, accurate, abſolute. Plautus Amphit. II, 2, 213. de Muliere:

Nae iſta edepol, ſi haec vera loquitur, examuſſim eſt optuma.

& Moſt. I, 2, 19.

Aedes cum ſunt factae probe, examuſſim.

& Men. Prol. v. 50.

Ut hanc rem vobis examuſſim disputem.

Apulejus Met. II. *Ceram in modum profectarum formatam aurium ei applicant examuſſim.* & IV. *Thraſyleon examuſſim capto noctis latrocinali momento.* Feſtus Pompejus; *Examuſſim, regulariter, Amuſſis enim regula fabrorum eſt: vel, ut alii volunt, ferramentum quo in poliendo utuntur.* Idem fere habet v. Amuſſim. Nonius: *Examuſſim, dicitur Examinato, ad regulam vel coagmentum: eſt enim Amuſſis regula Fabrorum, quam Architecti, dum opus probant, rubrica illinunt.* Siſenna apud Chariſium p. 178. *Amuſ-*

Disiúnxit illum ab ílla; postquam et ipse se,
Et íllam, et hanc quae dómi erat, cognouít satis,
Ad amússim ambarum móres earum exístumans.
Haec, íta uti liberáli atque íngenuaé decet,
Pudéns, modesta; incómmoda, atque injúrias
Viri ómnis ferre; et tégere contumélias.
Hic ánimus partim uxóris misericórdia
Deuinctus, partim victus hujus injúria,
Paulátim elapsust Bácchidi, atque huc tránstulit

sis est tabula rubricata, quae demittitur examinandi operis gratia, an rectum opus surgat. Varro apud Nonium: *Amussis est aequamen, laevamentum; id est, apud fabros tabula quaedam qua utuntur ad saxa coagmentanda.* De *Examussim* hactenus diximus; quod sine dubio adverbium est ab *Ex amussi* formatum. *Adamussim*, sive junctim adverbium accipias, sive divisim *Ad amussim*, utrumque hic convenit. Gellius I, 4. *Aut virtutes pensitabat, aut vitia rimabatur, ut judicium esse factum ad amussim diceres.* Sic codices scripti, etiam veterrimus ille in Bibliotheca Regis Galliarum, non ut primus edidit Cario, *Examussim.* Iterum XX, 1. *Aut talionem in eo vel ad amussim aequipararent, vel in librili perpenderent.* Macrobius Sat. I, 4. *Quam ut ad amussim verum sit festorum dierum nomina sic vocata.* Varro de Re Rustica II, 1. *Si inquam numerus non est ad amussim; ut non est, cum dicimus mille naves isse ad Trojam.* Idem Quaestionum Plautinarum II, apud Nonium: *Quare, si diugens est ad amussim, per me licet assumes teneo διακον.* Ubi in sententia tam curta, tutius forte esset cum Mercero manum abstinere; sed tamen periculum faciam, & fortasse bene cedet; Lego igitur, *Quare si numerus est ad amussim, per me licet assumas γενεθλίακον.* Habes jam sententiam, ut opinor, claram. *Mores ambarum ad amussim existumans;* judicans, expendens, examinans, exigens ad amussim, accurate, diligenter, scrupulose.

89 *Haec, ita uti liberali esse ingenio decet pudens, modesta*] *Liberale ingenium* habes Adel. IV, 5, 49. *Nam ingenium novi tuum Liberale.* Nisi tamen *Liberali ingenio* pro ipsa Muliere hic accipias, quod opinor nolis, non cohaeret cum reliqua oratione. Repono,

Haec, ita uti liberali atque ingenuae decet,
Pudens, modesta.

Decet cum Dativo passim: *Ita nobis decet:* Plaut. Amph. II, 2, 187. *Nostro generi non decet.* Phor. I, 3, 16.

Ut ne addam, quod sine sumptu ingenuam, liberalem *nactus es.*

Ingenua opponitur Meretrici:, quales fere semper Manumissae aut Peregrinae.

93 *Partim victus hujusce injuriis*] Omnes fere l. s. & in iis antiquissimi, *hujus*, quod in unam syllabam contrahendum est. FAERNUS.

Partim victus hujus injuriis. Nostri quoque *Hujus;* & praeterea universi cum Edd. vett. *Injuria*, non *Injuriis*, ut nescio unde dedit Faernus. *Iniuria* hic non est singulare aliquod factum, sed universim id quod *Injustitia.* Lucretius V, 1151.

Circumretit enim vis atque injuria quemque.

94 *Atque huic transtulit*] Liber Bembinus *huc*, perspicue melius.

Amórem, poſtquam pár ingenium náctus eſt.
Intérea in Imbro móritur cognatús ſenex
Horúnce. ad hos ea rédiit lege heréditas.
Eo amántem inuitum Pámphilum extrudít pater.
Reliquit hic cum mátre uxorem: nám ſenex
Rus ábdit ſeſe: huc ráro in urbem cómmeat.
PH. *Quid adhúc habent infírmitatis núptiae?*
PA. *Nunc aúdies. primo hós dies complúſculos*
Bene cónuenibat ſáne inter eas. interim
Mirís modis odiſſe coepit Sóſtratam:
Neque lites ullae intér eas, poſtulátio
Numquám. PH. *quid igitur?* PA. *sí quando ad eam accéſſerat*
Confábulatum, fúgere e conſpectu ílico,
Uidére nolle: dénique ubi non quít pati,
Simulát ſe ad matrem accérſi ad rem diuínam, abit;
Ubi illíc dies eſt complúris, accersí iubet:
Dixére cauſam néſcio quam. iterúm iubet;

FAERNUS. Noſtri *Huic.* Sed recte *Huc* III, 1, 18. *Vixque huc contuleram.*

97 *Horum. ea ad hos redibat lege hereditas*] *Horunce ad hos ea,* eſt in libro Bembino. ita verſus melius procedit. in libro Victoriano *horunc* etiam ſcriptum fuiſſe conjicio. nam *m* in litura eſt. quod vero ſequitur *redibat*, omnes antiqui libri, & quidam ex recentibus, itemque Donatus habent, *rediebat.* FAERNUS.

Horunce: ea ad hos rediebat lege hereditas.

Horum omnes noſtri. *Ea* in octo deeſt; non incommode ſi *Rediebat* legeris. Sed Bembinus alio ordine *Ad hos ea*; & ex noſtris duo *Rediit.* Quare ſic etiam legas;

Horunce: ad hos ea rediit lege hereditas.

Sic Aud. IV, 5, 4.

Huius morte ea ad me lege redierunt bona.

99 *Reliquit cum matre hic uxorem*] Ex iisdem libris Bembino & Victoriano & ex Donato, lego *relinquit.* ita et Robertus Stephanus impreſſit. FAERNUS. Donatus: *Relinquit: Legitur Reliquit.* Noſtri omnes *Reliquit.* Et praeterea pro *Reliquit cúm mátre hic uxorem*, ubi *Matre* in Theſi mergitur, duo ex noſtris notae primariae,

Reliquit hic cum mátre uxorem.

100 *Rus abdidit ſe huc raro in urbem commeat*] Noſtri univerſi *Seſe.* Repone,

Rus abdit ſeſe; huc raro in urbem commeat.

102 *Primum dies compluſculos*] In libro Bembino erat *primos dies compl.* poſtea *s* deleto, remanſit *primo*, quod habuit & Victorianus. FAERNUS. Noſtri omnes *Primum.* Ex Bembino *Primos* repone, *primo hos dies compluſculos.* Ita paſſim, *Aliquot hos dies*, *Hoſce aliquot dies* &c.

103 *Bene conveniebat*] Unus ex

Nemó rémisit. póst quám accersit saépius,
Aegram ésse simulant múlierem. nostra ílico
It vísere ad eam: admísit nemo. hoc úbi senex
Rescíuit, héri ea caúsa rure huc áduenit,
Patrém continuo cónuenit Philúmenae.
Quid égerint intér se, nondum etiám scio:
Nisi sáne curae est, quórsum euenturum hóc siet.
Habés omnem rem: pérgam quo coepi hóc iter.
PH. *Et quídem ego: nam constítui cum quodam hóspite*
Me ésse íllum conuentúram. PA. *di vortánt bene*
Quod agás. PH. *vale.* PA. *et tu béne vale, Philótium.*

ACTUS II. SCAENA I.

LACHES. SOSTRATA.

L. *PRO Deum átque hominum fidém, quod hoc genus est, quae haéc est coniurátio?*
Utn' ómnes mulierés eadem aeque stúdeant, nolintque ómnia?

Regiis *Conveniebat*; & sic scribendum.

104 *Miris modis odisse coepit Sostratam*] Cledonius p. 1915. *Odi, temporis praeteriti perfecti est: nam Terentius: Miris modis odisse aiunt adolescentem Sostratam.* Vide an ex hoc mendoso Cledonii loco reponendum hic sit,

Miris modis odisse adulescens Sostratam.

ut *Coepit*, vel simile ex more subaudiatur: *Adulescens* autem de muliere, ut infra IV, 4, 39. de hac ipsa, & itidem de Phanio *Adulescens mulier.* Phorm. V, 3, 11. Quin & absolute And. III, 2, 8.

Cumque huic est veritus optumae adulescenti facere injuriam.

Odisse, ut mox v. 107. *Fugere e conspectu ilico, Videre nolle.* ubi non commode subintelligas, *Coepit.*

109 *Simulat se a matre accersi ad rem divinam: abiit.* Idem liber pro *a matre*, habet *ad matrem:* & pro *abiit*, *abit.* utrumque placet. ita habebat & Victorianus. postea emendatum fuit in lectionem vulgatam. FAERNUS. Nostri omnes, *A matre.*

111 *Dixere causam tum nescio quam iterum jubet*] Nostri omnes *Tunc causam.* Ejice illud *Tunc* vel *Tum;* quod & versum gravat, & sedem incertam habet, & sententiae nihil confert.

112 *Postquam accersunt saepius*] Aliquot ex nostris, *Accersivit;* inde ex scripturae similitudine natum *Accersunt.* Sed recte duo ex nostris *Accersit.*

1 *Quod hoc genus est, quae haec conjuratio*] O. I. s. & Donatus geminat verbum *est, quae haec est conjuratio.* est autem extrema pars octonarii Iambici, qui abjecto ex *quod d*, bene procedit. FAERNUS. Sic & nostri.

2 *Ut omnes mulieres eademque aeque studeant*] Concitatius est, quemadmodum legitur in libris Bembino

Neque déclinatam quícquam ab áliarum íngenio ullam réperias?
[Itaque adeo uno animo omnes socrus oderunt nurus.]
Uiris aduorsari aéque studium est, símilis pertináciast.
In eódemque omnes míhi videntur lúdo doctae ad málitiam.
Ei lúdo, si ulla sit magistra, hanc ésse satis certó scio.

& Victoriano, *utin omnes.* FAERNUS.

Utin omnes mulieres.

Nostri *Ut.* Lege, *Utne. Utin* hic nequit consistere, quia ultimam semper producit.

4 *Itaque adeo uno animo omnes socrus oderunt nurus*] Versus hic toto pede deficit; ab ambiguitate laborat; filum orationis interrumpit, denique spurius est & adulterinus: natus ex nota marginali. Dixerat Auctor;

Utn' omnes mulieres eadem aeque studeant nolintque omnia?
Neque declinatam quicquam ab aliarum ingenio ullam reperias?

Vides hic *Omnium mulierum* crimen aliquod commune proferri: male igitur infertur singulare hoc *Socruum.* Id quoque vides, *Omnes mulieres Eadem studere ac nolle,* amare & odisse. Pone jam illud spurium; & hoc ipsum negas. Quomodo enim omnes *Eadem* volunt ac nolunt: cum quicquid volunt *Nurus,* id prae simultate nolunt *Socrus*? Haec secum pugnant. Illud denique quod sequitur, vide;

Viris esse adversas aeque studium est, similis pertinacia est.

Hoc plane ad *Omnes mulieres* spectat, non ad *Socrus & Nurus* quae in sententiam intro repserunt. Hoc peccant, non qua *Socrus* sunt, sed qua Mulieres, qua Uxores. Tolle igitur hoc Emblema; & videbis tres istos versus tam arcte apteque inter se cohaerere, ut divelli nec debeant nec possint. Agnoscit tamen id Donatus; & simul *Ambigui* vitium, quod tamen sic excusatum it: *Necessaria,* ait, *sententiae ἀμφιβολία, ad describendam utramque personam.* Ergo ex hoc Donati colore & excusatione, Senex hic tam incusat & culpat nurum Philumenam, quam uxorem Sostratam; quod falsum est, & ab ipsa Fabula refutatur. Ut tamen agnoscas Donati hujus discipulum, *Ambiguum* illud bis a praeceptore mutuatur Sanctus Hieronymus: In Michaeam p. 1550. *Terentius in Hecyra, Quid hoc est? inquit, omnes socrus oderunt nurus. Quod quamquam ambiguum sit; tamen propemodum naturale est, ut nurus socrum, & socrus oderit nurum.* Et adversus Jovinianum p. 191. *Ut scias illud verum esse Terentii, quod consulto ambigue extulit; Quid est hoc? omnes socrus oderunt nurus.*

5 *Viris esse advorsas*] In *viris s* abjicitur, ut stet versus. FAERNUS.

Viris esse advorsas aeque studium est, similis pertinaciast.

Laborat hic versus; aut primam in *Adversas* corripit, aut secundam in *Viris*: quorum neutrum ex more; & si posterius eligis, totum in Thesi latebit *Viris;* quod tamen praecipue est efferendum. Repone,

Viris adversari aéque studium est.

Infra II, 2, 29.

Non possum adversari meis.

& IV, 4, 32.

Reduc uxorem, ac noli adversari mihi.

Plautus Cas. II, 2, 32. de uxore &

SO. *Me míſeram, quae nunc, quámobrem accuſer, néſcio.* L. *hem, tu néſcias.*
SO. *Ita mé di bene ament, mí Laches,*
Itaque úna inter nos ágere aetatem líceat. L. *di mala próhibeant.*
SO. *Meque ábs te inmerito eſſe áccuſatam, póſtmodo reſciſcés, ſcio.*

viro: *Noli ſis tu illi adverſari*, II, 3, 35.

Sed quid ais? jam domuiſti animum, potius ut quod vir velit
Fieri, id facias; quam adverſere contra.

7 *Et ei ludo*] Liber Bembinus non habet conjunctionem et. FAERNUS.

Ei ludo, ſi ullus eſt, magiſtram hanc eſſe ſatis certo ſcio.

Noſtri omnes perperam, *Et ei ludo.* Sed aliud hic quaerendum: Quorſum quaeſo, jam dubitat, *Si ullus eſt ludus?* cum praecedente verſu ludum talem eſſe, ut notum & compertum ſumpſiſſet. Haec non belle conveniunt. Sed aliud dederat Auctor,

Ei ludo, ſi ulla ſit magiſtra, hanc eſſe ſatis certo ſcio.

De ludo nullus dubitat; de magiſtra dubitandi cauſa bona erat: an cuiquam Magiſtrae obtemperare vellent; an omnes aequales eſſe mallent, aut πολυκοιρανίαν inſtituerent.

9 *Non ita me di bene ament*] Non fere invenias librum, in quo ſit dictio *bene*. ſed nec Donatus eam habet: qua dempta oportebit ſuſtentare verſum, qui eſt ſenarius, vel applicando ei ultimam particulam verſus praecedentis, vel producendo poſteriorem ſyllabam in *ita*. FAERNUS.

Me miſeram, quae nunc, quamobrem accuſer, neſcio. Hem,
Tu neſcis? Non, ita me di ament, mi Laches.

Sic verſus conſtituit Faernus: quorum poſteriori deeſt ſyllaba; quam fruſtra ille penſare ſtudet, vel *applicando* vel *producendo*. Cur autem ſenarii hi inter ſeptenarios veniunt, nulla de cauſa, cum metrum non poſtea immutetur? Repone,

Me miſeram quae nunc quamobrem accuſer, neſcio. LA. *Hem, tu neſcias?*
SO. *Ita me di bene ament, mi Laches.*

Eſt ſeptenarius cum clauſula; ut paſſim. *Neſcias* lego, pro *Neſcis*. Semper enim in repetitione ex Indicativo Subjunctivum faciunt. Illud autem *Non* ſeptem e noſtris omittunt. *Bene* tres tantum habent. Nimirum olim inter correctores hic factio erat. Qui *Non* in textum adſciverunt, jubente ipſo verſu ejecerunt *Bene*: contra quibus *Non* diſplicebat, verſus gratia receperunt *Bene*. Inter priores Donatus erat: *Non: ita me di ament*: *Animadvertendum*, inquit, *veteres non minus εὐφημισμὸν in verbis, quam κακόφατον neglexiſſe.* Hoc ideo adnotat, quia junctim quis efferre poſſit, *Non ita me di ament.* Sed ſi *Non* huc inducas; etiam aliud *neglexerit* Terentius. Qui enim ad *Tu neſcias* reſpondet *Non*, idem dicit quod *Scio*.

11 *Poſtmodum reſciſces*] Idem liber *poſt modo* habet, ut & exigit verſus. in quo correpta extrema huius dictionis ſyllaba, ut apud Ovidium, *Poſt modo ſi perges*: eſt anapaeſtus in ſexta. FAERNUS.

Meque abs te immerito eſſe accuſatam poſtmodo reſciſces. LA. *ſcio:*

L. *Te inmérito? an quicquam pro ístis factis dígnum te dicí potest?*
Quae me ét te et familiám dedecoras, filio luctúm paras.
Tum autem, éx amicis ínimici ut sint nóbis adfinés, facis:
Qui illúm decrerunt dígnum, suos cui líberos committerent.
Tu sóla exorere, quaé perturbes haéc, tua inprudéntia.
SO. *Egon?* L. *tu, ínquam, mulier, quaé me omnino lápidem, non hominém putas.*
An, quia ruri esse crébro soleo, néscire arbitrámini
Quo quísque pacto hic vitam vestrorum éxigat?
Múlto melius híc quae fiunt, quam ílli ubi sum adsidué, scio:
Ideo quia, ut vos dómi mihi eritis, proínde ego ero famá foris.
Iámpridem equidem audíui cepisse ódium tui Philúmenam:
Mínimeque adeo mírum; et, ni id fecísset, magis mirúm foret.
Sét non credidi ádeo, ut etiam tótam hanc odissét domum:

Te immerito?
Nostri omnes mendose *Postmodum.* Sed aliud specta: Quorsum pertinet illud *Scio?* aut quomodo irato seni convenit? quis non videat *Te immerito* orationem inchoare? Repone, ut Sostratae hoc detur,

Meque abs te inmerito esse accusatam postmodo rescisces, scio.

Scio cum Indicativo sequente, ut passim: Adel. IV, 1, 10. *Jam huc recurret, sat scio.*

13 *Et familiam dedecoras*] In libro Bembino est, *& familiam omnem dedecoras:* versu etiam non repugnante. FAERNUS.

Quae me & te & familiam omnem dedecoras. Omnem ex Bembino addidit Faernus; *Versu*, inquit, *non repugnante.* Miror, qui vir, sic fatis metrorum peritus, hoc dicere potuerit. Omnes nostri, non minus quam versus ipse, repudiant. Quin & ipsa sententia abnegat. Si enim *Omnem* dicis, servos dicis & ancillas; ut Adel. V, 7, 12. *Traduce & matrem & familiam omnem ad nos.* An igitur & famulitium dedecorat Sostrata? Immo *Familiam*, Genus scilicet & Majores.

16 *Tua inpudentia*] Tres ex nostris, & pro varia lectione quartus, *Inprudentia.* Recte; neque enim versus amat in ea sede Trochaeum; neque Laches eo procedit, ut moratissimam uxorem *Impudentiae* accuset. *Imprudentia* etiam bono marito, si iratus sit, convenit, ut Heaut. IV, 1, 20.

Scio,
Te inscientem atque inprudentem dicere ac facere omnia.

Impudentia vero non est humani viri dictum erga uxorem.

17 *Tu inquam mulier*] Versum hunc ita invenias in plerisque libris scriptis:

SO. *Egone?* LA. *tu inquam mulier, quae me omnino lapidem non hominem putas.*

Quód ſi ſciſſem, illa híc maneret pótius, tu hinc iſſés foras.
'At vide, quam inmerito aegritudo haec óritur mi abs te, Sóſtrata:
Rús habitatum abií, concedens vóbis et rei ſéruiens;
Súmptus veſtros ótiúmque ut nóſtra res poſſét pati,
Meó labori haut párcens, praeter aéquom atque aetatém meam.
Nón te pro his curáſſe rebus, né quid aegre eſſét mihi?
SO. *Nón mea opera, néque pol culpa euénit.* L. *immo máxume:*
Sóla hic fuiſti: in te ómnis haeret cúlpa ſola, Sóſtrata.
Quae hic erant curáres; cum ego vos cúris ſolui céteris.
Cúm puellá anúm ſuſcepiſſe inimicitias nón pudet?
'Illius dices cúlpa factum? SO. *haut équidem dico, mí Laches.*
L. *Gaúdeo, ita me dí ament, gnati caúſa: nam de té quidem,*
Sátis ſcio, peccándo detriménti nil fieri poteſt.
SO. *Quí ſcis, an ea caúſa, mi vir, me ódiſſe adſimuláuerit,*
'Ut cum matre plús una eſſet? L. *quíd ais? non ſigni hóc ſat eſt,*

Et ſtat optime hic octonarius, ſi primam ejus ſyllabam praecedenti attribueris. ſane etiam Donatus legit, *non hominem putas.* FAERNUS.

Egone? Tu inquam mulier.

Sic dedit Faernus: ſed miſere metro providet, cum *E* ſuperiori apponit, & hunc a *Gone* inchoat. Repone; ut paſſim *Egon* corripitur,

Egon. Tu inquam mu'ier.

18 *An quia rurí crebro eſſe ſoleo*] Sentis, opinor, quam inconcinne *Rurí* poſteriorem acuat, *Crebro* autem in Theſi lateat. Duo noſtri vetuſtiſſimi cum uno ex Regiis,

An quia rurí eſſe crébro ſoleo.

19 *Quo quiſque pacto hic vitam veſtrorum exigat*] In libro Bembino eſt *veſtrarum.* FAERNUS.

Veſtrorum exigat. Sic & duo Meadiani, *Veſtrarum:* ceteri omnes *Veſtrorum*, atque etiam Donatus. Recte; *Veſtrorum* pro *Veſtrum*, ut tam mares, quam feminas concludat

20 *Multo melius hic quae fiunt, quam illic ubi ſum adſidue, ſcio*] Sic Faernus dedit; & ſic Codices. Sed recte Muretus *Illi* pro *Illic*, verſu ipſo expoſcente. Et fruſtra eſt, qui ex Plauto patrocinari vult tam aperto errato.

21 *Ideo quia ut vos mihi domi eritis*] Unus ex noſtris, *Mihi eritis domi*, Alter, *Domi mihi eritis.* Hoc recte: quippe *Domí* in Ictu eſſe debet; & ultimam paſſim corripit.

Ideo, quia ut vos dómi mihi eritis.

33 *Cum ego vos ſolvi curis ceteris*] Quinque ex noſtris, *Solvi a curis.* Ex Regiis unus, *Ego ſolvi curis vos ceteris.* Dedit auctor, ſuo more,

Cum ego vos curis ſolvi ceteris.

39 *Ut cum matre una plus eſſet?*] *Plus una.* ita collocatur in antiquis libris Bembino, & Baſilicano, & Donato. FAERNUS. Noſtri quoque, *Plus una eſſet.*

Quód heri nemo vóluit visentem ád eam te intro admittere?
SO. *'Enim lassam oppidó tum esse aibant: eo ád eam non admíssa sum.*
L. *Tuós esse ego illi móres morbum mágis quam ullam aliam rem arbitror:*
'Et merito adeo: nám vostrarum núlla est, quin gnatúm velit
Dúcere uxorem: ét quae vobis plácita est, condició datur:
'Ubi duxere inpúlsu vestro, véstro inpulsu easdem éxigunt.

ACTUS II. SCAENA II.

PHIDIPPUS. LACHES. SOSTRATA.

PH. *ETSI' scio ego, Philúmena, meum iús esse, ut te cógam*

Ib. *Non signi sat est*] Liber Bembinus & alii antiqui ita habent, *non signi hoc sat est*. FAERNUS. Nostri partim habent *Hoc*, partim abnegant.

40 *Visentem te ad eam intromittere?*] Nos ex eodem libro ita legimus, *visentem ad eam te intro admittere*. FAERNUS. Nostri quoque omnes, *Te intro*.

41 *Enim lassam oppido tum aiebant*] Non male videtur addi posse verbum *esse*, ut in libro Bembino est, *enim lassam oppido tum esse aiebant*. nec versus repugnat, si τὸ *oppido* sit dactylus, ut *ilico*. sed utramvis lectionem sequare, prima hujus versus syllaba ad praecedentem pertinet versum: sunt autem trochaici. sane & in aliis antiquis legitur, *enim lassam oppido aiebant tum esse*. FAERNUS.

Enim lassam oppido tum esse aiebant. Sic Faernus; neque tamen opus est, ut aut *Oppido* dactylus sit, aut prima versus syllaba praecedenti apponatur: modo, ut est, *aiebant* disyllabon sit. Nostri plerique, *Enim lassam eam oppido tum aiebant*. Festus Pompeius: *Adfatim, dictum a copia fandi, sive Abundanter. Livius: Adfatim edi, bibi, lusi. Terentius Adfatim dixit pro eo quod est Ad lassitudinem*. Hodie *Adfatim* apud Terentium non exstat. Et nihil propius est, quam ut censeas *Oppido* a Magistris pro *Adfatim* suppositum: nam *Lassam adfatim* est quod Festus dicit, *Adfatim* apud Terentium pro *Ad lassitudinem* esse.

42 LA. *Tuos esse illi mores morbum*] Ex eodem libro interponimus pronomen *ego*, *tuos esse ego illi mores*, nec repugnat trochaicus, si *tuos* monosyllabum sit: *illi* vero priorem corripiat, uno *l* abjecto, ut saepe alibi. FAERNUS. A nostris abest *Ego*. Utroque modo *Tuos* monosyllabon erit.

1 *Etsi scio Philumena*] Ex o. l. s. & Donato addimus pronomen *ego*, hoc modo, *etsi scio ego Philumena*. FAERNUS. Et nostri omnes *Ego*.

2 *Quae ego imperem facere*] Iambicus est tetrameter catalecticus, qui bene procedet, & habebit Iambum in quarta, si duos proceleusmaticos admiseris, unum in tertia sede, alterum in quinta. FAERNUS. Nulla hic, quod ad versum attinet, difficultas est.

4 *Ex hoc jam scibo quid fiet*] Convenientior versui est lectio libri Bembini, quam & Donatus, ut varietatem lectionis, adducit, *hinc jam scibo*; propter versum tamen, qui est Iambicus tetrameter catalecticus, ego legerim *fit*, ubi est *fiet*. FAER-

Quae ego imperem facere: égo tamen patrio ánimo victus fáciam ,
Ut tíbi concedam; néque tuae libídini aduerſábor.
L. *Atque éccum Phidippum óptume video: hinc iam ſcibo quid ſit.*
Phidíppe, et ego meis me ómnibus ſcio eſſe ádprime obſequéntem;
Set nón adeo ut mea fácilitas corrúmpat illorum ánimos:
Quod tú ſi idem faceres, magis rem in vóſtram et noſtram id éſſet.
Nunc vídeo in illarum éſſe te potéſtate. PH. *heia véro.*
L. *Adií te heri de fília: ut veni, ítidem incertum amíſti.*
Haut íta decet, ſi pérpetem hanc vis éſſe adfinitátem,

NUS. Noſtri male *Ex hoc. Sit* tam ſcribendum, quam pronuntiandum.

5 *Phidippe etſi ego meis omnibus ſcio me eſſe apprime obſequentem*] Verſui aptior collocatio eſt in omnibus fere l. s. & Donato, *etſi ego meis me omnibus ſcio eſſe apprime obſequentem.* FAERNUS.

Phidippe, etſi ego meis me omnibus. Sic Faernus & noſtri plerique omnes. Sed illud inſpice, *Etſi ſcio me ---- Quod tu ſi idem faceres.* Quorſum illud *Etſi?* Plane enim inconſequens oratio eſt. Notatum hoc & Veteribus. Chariſius p. 203. *Etſi, ut ait C. Julius Romanus, ἀνακόλουθον eſt; quotieſcumque τῷ Etſi non reddimus Tamen: ut Terentii illud ex Hecyra eſt, Etſi ego me meis omnibus --- corrumpat animos.* Quid ergo? an ſinemus Terentium ἀνακόλουθον, hoc eſt Soloeciſmi reum peragi? Praeſertim cum tam proclivis & tam certa ſit ejus culpae purgatio? Repone,

Phidippe, et ego meis me omnibus. Et ego, id quod *Etiam ego.* Oratorie, primo ſe fatetur levioris culpae reum eſſe, ut Phidippum gravioris arguat.

6 *Sed non adeo ut facilitas mea illorum corrumpat animos*] Ex libro Vaticano & Baſilicano ac Donati, ita collocamus, *mea facilitas:* ex omnibus autem l. s. *corrumpat illorum animos.* verſus eſt Iambicus tetrameter catalecticus, in quo contracta dictione *mea* in unam ſyllabam, eſt Iambus in quarta. FAERNUS. Noſtri, uno excepto, omnes, *Mea facilitas*: nec opus eſt, ut *Mea* in unam ſyllabam contrahatur.

7 *Quod ſi tu idem faceres*] Melior eſt ordo verborum in libro Bembino, *Quod tu ſi idem faceres.* FAERNUS. Noſtri male *Si tu. Tu* enim ſub ictu eſſe debet, ut v. 5. *Ego.* Ceterum pro *In rem noſtram & voſtram* noſtri magno conſenſu, *In rem voſtram & noſtram.* Hoc civilius & moratius eſt, ut illorum commodum prius ſpectetur. Repone igitur,

Quod tu ſi idem faceres, magis rem in voſtram et noſtram id eſſet.

Rem in ipſe verſus efflagitat.

8 *Nam video in illarum poteſtate eſſe te.* PH. *Heia vero*] Non indignus quidem venia Poeta foret, ſi in medio verbo caeſuram hic poneret. Sed non credo eum data opera id feciſſe; cum in manu eſſet, venia ea non indigere. Repone igitur,

Nunc video in illarum eſſe te poteſtate. Heja vero.

10 *Haut ita decet ſi perpetuam vis eſſe adſinitatem hanc*] *Perpetuam*

Celáre te iras: si quid est peccátum a nobis, prófer:
Aut ea refellendó tibi aut purgándo corrigémus,
Te iúdice ipso: sin east retinéndi causa apút vos,
Quia aégra est: te mi iniúriam facere árbitror, Phidippe;
Si métuis satis ut meaé domi curétur diligénter.
At íta me di ament, haút tibi hoc concédo, etsi illi páter es,
Ut tu illam saluam mágis velis; id ádeo gnati caúsa:
Quem ego íntellexi illam haút minus quam se ípsum magni fácere.
Neque ádeo clam te est, quam ésse eum latúrum grauiter crédam,
Hoc si rescierit: eó domum studeo hánc, prius quam ille huc rédeat.
PH. *Lachés, et diligéntiam vestram ét benignitátem*

versus respuit; qui in ea sede vel Creticum postulat, vel Paeonem quartum. Nostri omnes *Hanc* ponunt post *Perpetuam.* Repono,

Haut ita decet si perpetem hanc vis esse adfinitatem.

Perpes idem quod *Perpetuus*, ut Plautus *Noctem perpetem, Alea perpeti:* & alii *Diem, Annum perpetem.*

12 *Aut ea refellendo aut purgando vobis corrigemus*] In hoc genere crebro occurrunt peccata contra metrum; ideo quod nescirent veteres Correctores, nullam hic in medio versu, sive in caesura, licentiam permitti. *Purgando*, nisi primam corripit, quod absurdissimum, stare in ea sede nequit. Sed remedium sponte succurrit,

Aut ea refellendo tibi aut purgando corrigemus. Tibi, ut patrifamilias, qui ceteros regas: sic superiore versu, *Celare te iras*, & *Te judice ipso.*

13 *Sin ea est causá retinendi aput vos*] *Causá* in fine acuitur, nulla necessitate aut causa. Repone,

Sin ea est retinendi causa aput vos.

17 *Ut tu illam salvam magis velis, quam ego: id adeo gnati causa*] Illud *Quam ego* nimis onerat versum, etsi non suffocet & elidat. Sententiae autem adeo non necessarium est, ut noceat & incommodet. *Haut tibi concedo, ut tu illam salvam magis velis.* Quid opus est isto *Quam ego?* Id enim totum anticipatur in *Haut tibi concedo;* & putide rursus ingeritur. Lege igitur,

Ut tu illam salvam magis velis: id adeo gnati causa.

18 *Quam se ipsum magnificare*] Ita & Liber Bembinus, & fere omnes alii antiqui & recentes. FAERNUS.

Quam se ipsum, magnificare.

Atqui tres nostri vetustissimi *Magni facere.* Recte. Nusquam alias apud Nostrum venit *Magnificare;* nec versus amat in ea sede Dactylum. Noster solet dicere, *Magni, maxumi facere:* Et Plautus; nisi semel atque iterum, ubi idem, quod hic, mendum insedit.

19 *Neque adeo me clam est*] O. l. s. *clam me est.* quod vero sequi-

Noui: ét quae dicis, ómnia esse, ut dicis, animum indúco:
Et te hóc mi cupio crédere: illam ad vós redire stúdeo,
Si fácere possim ulló modo. L. *quae rés te id facere próhibet?*
Eho, númquidnam accusát virum? PH. *minumé: nam postquam atténdi*
Magis, ét vi coepi cógere ut rediret; sancte adiúrat,
Non pósse aput vos Pámphilo se absénte perduráre:
Aliúd fortasse alii viti est: ego sum ánimo leni nátus:
Non póssum aduorsarí meis. L. *hem, Sóstrata.* SO. *heu me míseram!*
L. *Certúmne est istuc?* PH. *nunc quidem ut vidétur: set numquid vis?*
Nam est quód me transire ád forum iam opórtet. L. *eo tecum úna.*

tur *resciverit*, libri Bembinus & omnes alii antiqui, *rescierit*, apposite ad rationem versus. FAERNUS. Nostri quoque *Clam me est* & *Rescierit.* Sed & illud respice, *Gravitér laturum credam.* Credasne hunc accentum ab auctore esse, cum nullo negotio aliter potuit?

Neque adeo clam me est, quam esse eum laturum gráviter credam.

Sed quid fodes illud est, *Non clam me est, quam credam?* Quomodo *Clam* ei esse possit, quid ipse *Credat?* Recta erat locutio, *Non clam me est, quam graviter laturus sit:* ut infra IV, 1, 52. *Non edepol clam me est, ut hic laturus hoc sit.* & And. I, 5, 52. *Non clam te est, quam utraeque res utiles sint.* Repone igitur,

Neque adeo clam te est, quam esse eum laturum graviter credam.

20 *Eo domum studeo haec prius quam ille huc redeat*] In antiquissimis libris, Bembino & Victoriano & Decurtato, pro, *huc redeat*, legitur, *ut redeat.* & est ordo; eo studeo ut haec redeat domum prius quam ille. FAERNUS. Nostri omnes *Huc*, & Donatus cum Edd. vett. *Ut* a Correctoribus venit, qui nesciebant unum mendum corrigere, nisi inducendo alterum. Lege cum Edd. vett.

Hoc si rescierit: eo domum studeo hanc, priusquam ille huc redeat.

Hanc, non *Haec:* & *Redire*, *Revocare* vel simile quid, ut passim, subauditur.

24 *Quae res te facere id prohibet?*] Nostri meliores magno numero, *Quae res te id facere prohibet?* Numeris paulo melioribus.

28 *Aliud fortasse aliis vitii est*] Septem ex nostris *Alii.* Recte. Et Lachetem ipsum intelligit. Sic etiam Donatus legit; *Mollius dixit Alii, quam si Tibi dixisset.* Hodie in Donato *Aliis* est editum: sed res ipsa refragatur.

31 *Nam est quod me ad forum transire jam oportet.* L. *eo tecum una*] Ex libro Bembino ita lego,

Nam est quod me transire ad forum jam oporteat, LA. *eo tecum una.*

ACTUS II. SCAENA III.

SOSTRATA.

'EDEPOL ne nos ſúmus inique aeque ómnes inviſaé viris,
Própter paucas: quae ómnes faciunt dignae ut videamúr malo.
Nam íta me di ament: quód me accuſat vír nunc, ſum extrá nóxiam.
Sét non facile eſt éxpurgatu: ita ánimum induxerúnt, ſocrus
'Omnis eſſe iníquas: haut pol mé quidem: nam numquám, ſecus
Hábui illam, ac ſi ex mé eſſet nata: néc, qui hoc mi eveniát, ſcio:
Niſi pol filiúm multimodis iam éxpeto, ut redeát domum.

Ita etiam collocant alii omnes libri, & maxime antiqui, in quibus tamen ſcriptum eſt, *oportet.* verſus eſt ejuſdem cujus ſupra generis, & ipſe habens Iambum in quarta. In quo tamen verſu verbum *eo*, in unam ſyllabam contrahendum eſt. FAERNUS.

Cetera recte, & noſtris conſentientibus. Sed *Oportet* univerſi. Recte: volente ipſo verſu. Ut *Eſt qui dicit*, & *Eſt qui dicat*, aeque bene dixeris; ita *Eſt quod oportet* tam recte, quam *Eſt quod oporteat.*

1 *Edepol ne nos ſumus mulieres inique aeque omnes inviſae viris*] Tò *mulieres* delemus ex auctoritate libri Bembini. quam dictionem alioqui nec oratio expoſcit: utique enim ſubintelligitur, nec ratio trochaici admittit. FAERNUS. Recte hic Bembinus. Et perperam altera Correctorum factio, qui *Mulieres* retinebant, *Inique* extrudebant; ut noſtri fere omnes. *Aeque inique,* ut Heaut. IV, 3, 7. *Aeque commode.*

3 *Nam ita di me ament*] O. l. s. & Donatus, *nam ita me di ament.* FAERNUS. Noſtri omnes *Me di ament.* Et praeterea pro *Nunc vir,* Codex C. C. *Vir nunc.* Recte, ut *Vir* ſit in ictu.

5 *Haut pol me quidem*] Ex *quidem m* elidendum, licet conſonans conſequatur, ut ſit dactylus in quinta ſede huius trochaici, cujus haec pars eſt. FAERNUS. Hoc uſitatum & tritum eſt.

7 *Niſi pol filium multis modis jam expecto ut redeat domum*] Ex ratione verſus, qui eſt trochaicus catalecticus, legendum *multimodis;* quam dictionem & in Andria repoſuimus, ex libro Bembino, ubi in vulgata lectione pariter erat *multis modis.* FAERNUS.

Recte *Multimodis;* nam noſtri *Multis modis.* Sed aliud reſtat aliquanto majus. Pro *Exſpecto*, lege, & ſententia & verſu gratulantibus, *Expeto ut redeat domum.* Vide ad Eunuchum IV, 6, 5.

1 *Nemini ego plura acerba eſſe credo ex amore homini umquam oblata*
Quam mihi. heu me infelicem, hancine ego vitam parſi perdere?]

Prioris verſus verba alii libri ſcripti aliter collocant: ſed nos antiquam lectionem, & Donatum ſequemur,

ACTUS III. SCAENA I.

PAMPHILUS. PARMENO. MYRRHINA.

PAM. *NE'MINI plura ego acérba credo esse éx amore homini úmquam oblata,*
Quám mi. heu me infelícem, hancine ego vítam parsi pérdere?
Hácine causa eram égo tantopere cúpidus redeundi domum? ah,
Quánto fuerat praéstabilius, úbiuis gentium ágere aetatem,
Quam húc redire? atque haéc ita esse míserum me rescíscere? 5
Nam ómnibus nobis, quíbus est alicunde áliquis obiectús labos,
'Omne quod est intérea tempus príusquam id rescitúmst, lucrost.

in quibus hoc tantum ab impressa lectione variatur, quod in iis est, *credo esse.* sane hic versus, contracto in unam syllabam pronomine *ego*, ita ut *nemini ego* sit dactylus, est trochaicus tetrameter acatalecticus: posterior vero versus, dictione *mihi* monosyllaba effecta, eademque per synaloephen elisa, & ipse trochaicus est, catalecticus tamen, ut sequentes: quartus vero et ipse trochaicus catalecticus, coalescentibus in unam syllabam duabus extremis syllabis in voce *gentium.* FAERNUS.

Nemini ego plura acerba credo esse.

Sic dedit Faernus. Nostri *Credo esse;* sed iidem *Plura ego.* Repone,

Nemini plura ego acerba credo esse.

Nemini pronuntiatur hic διανλλάβως, quasi esset *Nemni.* Sic Plaut. Poen. V, 6, 11.

Neminem venire, qui istas adferret manu.

3 *Haccine caúsa ego erám tantopere*] Vide modo accentus, & statim repones,

Haccine caúsa eram égo tantopere.

4 *Cui quanto fuerat praestabilius, ubivis gentium agere aetatem*] Hic versus, octonarius plenus, Trochaicus semper est, nusquam Iambicus; nisi ubi, ut hic, mendum subrepsit. Tolle illud *Cui*, & substitue *Ah*: *Redeundi domum. ah, Quanto fuerat:* quo pacto & metro, & loquentis simul affectui vim & spiritum addes. Sic Andr. II, 1, 7. *Nisi Philumenam. Ah, Quanto satiust.*

6 *Nam nos omnes, quibus est*] Ordo est, *Lucro est nos omnes.* Sic libri plerique, & sic Donatus: *Hoc, ait, genus orationis absolutum dicitur* (Legendum opinor, *Soloecum dicitur*) *Tale est apud Virgilium* (X, 244.)

Crastina lux, mea si non irrita dicta putaris,
Ingentes Rutulae spectabis caedis acervos.

Ubi apud Servium quoque Velius Longus & alii Magistri legebant *Spectabis.* Atqui & Virgilius *Spectabit*; ut nunc codices vetusti; & Terentius, opinor (neque enim sciens prudens σολοικίζειν maluit)

Nam omnibus nobis, quibus est alicunde.

Ita codex ex Regiis unus; Duo alii *Nam nobis omnibus.* Infra III, 3, 20.

Omnibus nobis ut res dant sese.

PAR. At sic citius qui te expedias his aerumnis, réperias.
Sí non rediissés, haec irae fáctae essent multo ámpliores:
Sét nunc aduentúm tuum ambas, Pámphile, scio réueritu- ras.
Rém cognosces; íram expedies: rúrsum in gratiám restitues.
Léuia sunt, quae tú pergrauia esse in ánimum induxti tuum.
PAM. Quid cónsolare me? án quisquam usquam géntiumst aequé miser?
Prius quam hánc uxorem dúxi, habebam alibi ánimum amori déditum:
Iam in hác re, ut taceam, cuiuis facile est scitu, quam fue- rím miser:
Tamén numquam ausus súm recusare eám, quam mi obtrudít pater.
Vix me húic abstraxi, atque inpeditum in eo éxpediui animúm meum;

9 *Si non rediſſes, hae irae factae eſſent multo ampliores*] Verſus eſt trochaicus tetrameter acatalecticus, ſi pro verbo *rediſſes*, in ſcanſione ſit *rediiſſes*: & in *hae irae* non fiat ſynaloepha. FAERNUS.

Si non rediſſes hae irae. Repone, *Si non rediiſſes haec irae.* *Haec* unus ex noſtris, alter vetuſtus *Hae*. *Haec* femininum pro *Hae* jam ſaepe habuimus.

15 *Cuivis facile ſcitu*] Addo *eſt*, ex libro Bembino, Vaticano & Baſilicano, quod & in Victoriano erat, ſed poſtea abraſum fuit. FAERNUS. *Facile ſcitu eſt.* Tres ex noſtris cum Edd. vett. *Facile eſt ſcitu.* Concinnius paulo.

17 *Vix me illinc abſtraxi*] Hic verſus poteſt utcumque ſuſtentari, ut ſit trochaicus tetrameter hypercatalecticus. ſed hujusmodi verſus inter Iambicos non placet mihi. quare legerim, ut in libro Bembino, *vix me illi abſtraxi*; ita erit octonarius Iambicus, ut ceteri. *illi* autem, vel dativus erit, pro *ab illa*, vel adverbium de loco, ſicut alibi in loco. FAERNUS. Noſtri *illinc*. Lege: *Vix me hinc abſtraxi.* *Hinc* ut v. 15. *In hac re.*

Ib. *Inpeditum in ea expedivi animum meum*] Lege, *In eo*, ſcilicet *In eo amore impeditum*, non in ea Bacchide, ut v. 14. *Habebam alibi animum amori deditum.* ſic And. V, 1, 10.

Adulescentulo In alio occupato amore.

19 *Tum matrem ex ea re, aut me uxorem*] Idem liber, itemque Victorianus haec verba ſic collocant, *tum matrem ex ea re me aut uxorem.* FAERNUS. *Tum matrem ex ea re me aut uxorem.* Lege, *Tum aut matrem.*

23 *Tot meas injurias quae numquam in ullo patefecit loco*] Donatus: *Non dixit Quas ſed Quae: ut ad omnia, non ad Injurias referatur extrema concluſio.* Fallit magnus Magiſter: *Quae* enim non eſt Neutrum plurale, ſed ſingulare Femininum, *Quae numquam patefecit tot meas injurias.* Porro tres ex noſtris *Numquam ullo*; non *In ullo*. Repone,

Numquam nullo patefecit loco.

Vixque húc contuleram: em nóua res ortast, pórro ab hac quae me ábstrahat.
Tum aut matrem ex ea re me aút uxorem in cúlpa inuenturum árbitror:
Quod cum íta esse inuenero, quid restat, nisi porro ut fiám miser?
Nam mátris ferre iniúrias me, Pármeno, pietás iubet:
Tum uxóri obnoxius sum; ita olim suó me ingenio pértulit:
Tot meás iniuriás quae numquam núllo patefecit loco.
Set mágnum nescio quid necesse est éuenisse, Pármeno,
Unde íra inter eas intercessit, quaé tam permansit diu.
PAR. *Aut quidem hércle paruom, sí vis veram vérba ad rationem éxigi.*
Non máxumae, quae máxumae sunt ínterdum irae, iniúriae
Faciúnt: nam saepe est, quibus in rebus álius ne iratús quidem est,

26 *Haud quidem hercle parum est, si vis vero veram rationem exequi*] Ex ejusdem libri & aliquot aliorum auctoritate, itemque Donati, delemus verbum *est*, & pro *parum*, scribimus *parvom*, quod & alii libri habent, & idem Donatus: licet per duo *u*, scriptum. sane qui expositionem Donati super hoc verbo *parvum* consideraverit, intelliget eum affirmative legere, non negative. ex quo conjecit Loigius legendum, *at quidem hercle parvum*, ut subaudiendum sit ex sententia Donati *evenit:* nam si negative legas, pugnabit cum consequente sententia, & cum eo quod infra dicit, *Fortasse unum aliquod verbum;* quam & ego conjecturam probo, eo magis quod in meo quodam libro scriptum erat *aut.* ut facilis lapsus fuerit per adjectionem unius litterae ex *at* in *aut.* Hujus autem versus prima syllaba praecedenti attribuitur, ut versus sint octonarii Iambici quadrati. FAERNUS.

Nostri *Haut.* Sed quid est, *Si vis vero?* Donatus: *Vero vel nomen est, vel Conjunctio, vel Adverbium.* Nonne haec loco obscuro magnam lucem inferunt? Quid porro est, *Veram rationem exsequi?* quis sic locutus est? Vide an rem ipsam conjectura tetigerim:

Aut quidem hercle parvom; si vis veram verba ad rationem exigi.

Dixerat Pamphilus, *Magnum quid evenisse;* respondet servus, Aut quidem *Parvum*, si veris suis nominibus res appellari vis, si vis verba exigi ad veram rationem: ut Cicero *Exigere columnas ad perpendiculum.* Ovid. Met. IX, 500.

Sunt superis sua jura. quid ad caelestia ritus
Exigere humanos diversaque foedera tento?

27 *Non maxumas, quae maxumae sunt interdum irae, injurias Faciunt*] Sic hodie libri omnes: prorsus contra loci sententiam. Donatus: *Injuriae faciunt iras, non irae injurias; sed hic ὑπαλλακτικῶς dixit. Alii, Faciunt, pro probant, ostendunt.* Atqui quis sanae mentis scriptor *Faciunt* hic posuisset pro *Ostendunt?* Aut quo modo, si Hy-

Cum de eádem causa est íracundus fáctus inimicissimus.
Pueri ínter sese quas pró leuibus nóxiis irás gerunt?
Quaprópter? quia enim qui eós gubernat ánimus, infirmúm gerunt.
Itidem íllae mulierés sunt, ferme ut púeri, leui senténtia:
Fortásse unum aliquod vérbum inter eas íram hanc conciuísse, ere.
PAM. *Abi, Pármeno, intro, ac mé venisse núntia.* PAR. *hem quid hoc ést?* PAM. *tace.*
Trepidári sentio, ét cursari rúrsum prorsum. PAR. *agedum, ád fores*
Accédo propius. hém, sensistin? PAM. *nóli fabulárier.*
Pro Iúppiter, clamórem audiuí. PAR. *túte loqueris, mé vetas.*
M. *Tace óbsecro mea gnáta.* PAM. *matris vóx visast Philúmenae.*

pallagen nomines, continuo ex atris alba fient? Repone,

> *Non maxumae, quae maxumae sunt interdum irae, injuriae Faciunt.*

Hellenismum, credo, agnoscis; *Irae pro iras;* quo nomen sequitur casum pronominis. Ut And. Prol.

> *Populo ut placerent, quas fecisset fabulas:*

pro *Fabulae:* sic contra hic *Irae* pro *Iras;* quia hic *Quae* pronomen est, ibi *Quas.* Sic mox v. 31.

> *Quapropter? quia enim qui eos gubernat animus, infirmum gerunt.*

Animus pro *Animum* propter pronomen *Qui.*

30 *Pro levibus noxis iras gerunt?*] *Noxiis* exigit ratio octonarii, & ita est in multis libris, & in iis Bembino, Victoriano, Basilicano & Donato. FAERNUS.

> *Pueri inter sese quam pro levibus.*

Nostri etiam plerique *Noxiis.* Sed insuper repone, magno sententiae incremento,

> *Pueri inter sese quas pro levibus noxiis iras gerunt?*

32 *Itidem illae mulieres*] Nisi quis *mulieres* trisyllabum faciat, eliso medio *e*, versus non constat. sed judicio meo delendum esset τὸ *illae*, quod alioqui non modo non adjuvat sensum, sed ei etiam incommodat. FAERNUS. Immo alia via servatur rythmus. *Levi* hic monosyllabon est, ut alibi *Novo:* quod facile feres, si pronuntiaveris eo quo veteres sono, *Lewi, Nowo.*

33 *Fortasse unum aliquod verbum inter eas iram hanc conciverit*] Vides in *Iram* synaloepham negligi, contra morem & legem. Guyetus, *Hanc irám conciverit.* Sed ille ad digitos pedes numerabat; accentuum ignarus & securus. Edd. vett. *Inter eas iras has:* sed tria homoeoteleuta parum concinne veniunt; & praeterea codicum quicquid ubique est *Iram hanc.* Donatus ad locum: *Legitur & Conscivisse* (lege *Concivisse*) *Sic Plautus: Fortasse te amare suspicavere. Nam veteres infinitivo modo adjungebant Fortasse.* Plauti locus hodie non extat; sic tamen corrigendus,

Nullús ſum. PAR. *qui dum?* PAM. *périi.* PAR. *quamobrem?* PAM. *néſcio quod magnúm malum*
Proféćto, Parmenó, me celas. PAR. *úxorem Philúmenam*
Pauitáre neſcio quíd dixerunt: íd ſi forte eſt, néſcio.
PAM. *Intérii: cur id míhi non dixti?* PAR. *quia non poteram una ómnia.*
PAM. *Quid mórbi eſt?* PAR. *neſció.* PAM. *quid? nemon médicum adduxit?* PAR. *néſcio.*
PAM. *Ceſſo hínc ire intro, ut hóc quamprimum, quicquid eſt, certó ſciam?*
Quonám modo, Philúmena mea, núnc te offendam adféćtam?
Nam ſí periclum in te úllum ineſt, períſſe me una haut dúbium eſt.
PAR. *Non úſus facto eſt mihi nunc hunc intró ſequi:*

Fortaſſe tete amare ſuſpicarier. ut Poen. V, 2, 44.

Fortaſſe medicos nos eſſe arbitrarier.

Noluerunt Magiſtri pueros ſuos obſolete loqui; ſed vel verſus diſpendio Infinitivum mutarunt. Revocemus vero denuo,

Fortaſſe unum aliquod verbum inter eas iram hanc conciviſſe, ere.

Addidimus *Ere*, verſus quidem cauſa; ſed, ut puto, veriſſime. Nam qui exiſtimabat, *Conciviſſe* per ſe adſcito, fore Iamb. Tetram. Catalecticum, is neſciebat quid ſit ejusmodi Iambicus.

35 *Age dum ad fores accede propius.* PAR. *hem, ſenſiſtine?*] Haec omnia adſcripta ſunt in libro Bembino Parmenonis perſonae: in eo tamen pro *accede*, legitur *accedo*, & pro *ſenſiſtine*, *ſenſiſtin*, quod poſterius in omnibus libris eſt. eſt autem *age dum*, vox ſe ipſum hortantis ad exequendum erile mandatum. FAERNUS. Noſtri *Accede.*

37 *Pro Juppiter, clamorem audio*] In libro Bembino & Victoriano eſt *audivi:* ut & exigit verſus. FAERNUS. Noſtri perperam *Audio.*

39 *Quia perii*] Aliqui libri, inter quos Bembinus, non habent *quia*, quod nec ſenſum juvat, & impedit verſum, quem nos hoc modo ordinamus, ut ſit tetrameter Iambicus acatalecticus.

Nullus ſum. PAR. *qui dum?* PAM. *perii.* PAR. *quamobrem.* PAM. *neſcio quod magnum malum.*

FAERNUS. In noſtris male *Quia.*

40 *Celas*] Noſtri omnes *Celant;* niſi quod unus *Celat.*

42 *Interii, cur mihi id non dixti*] Lege ex noſtris fere omnibus,

Interii, cur id mihi non dixti?

43 *Nemone medicum adduxit?*] Liber Bembinus, Baſilicanus, Vaticanus, & Victorianus, *nemon.* FAERNUS. Noſtri quoque *Nemon.*

44 *Quicquid eſt, certum ſciam*] Libri Bembinus, & Victorianus, *certo ſciam.* FAERNUS. Noſtri *Certum.*

46 *Nam ſi periculum ullum in te eſt*] Ita aliqui libri habent: Bembinus vero, *ullum ineſt*, Vaticanus, Baſilicanus, & alii, ac Donatus, *ullum in te ineſt*, quam & veram

Nam inuisos omnis nós esse illis séntio.
Heri némo voluit Sóstratam intro admíttere.
Si fórte morbus ámplior factús fiet,
Quod sáne nolim, máxume eri causá mei;
Seruom ilico introiisse dicent Sóstratae,
Aliquíd tulisse cómminiscentúr mali,
Capiti átque aetati illórúm, morbus qui aúctus sit.
Era in crímen veniet, égo vero in magnúm malum.

Actus III. Scaena II.

Sostrata. Parmeno. Pamphilus.

SO. *NESCI'O quid iamdudum aúdio hic tumúltuari*
misera:
Male métuo, ne Philúmenae magis mórbus adgrauéscat:
Quod te Aésculapi, et té Salus, ne quíd sit huius, óro.

lectionem arbitramur; & ex Vaticano, & Basilicano leglmus *periclum.* FAERNUS.

Nam si periclum ullum in te inest. Concinnius id, quo Bembinus nos ducit,

Nam si periclum in te ullum inest.

52 *Introisse*] Scribe *Introiisse.* Medium enim *o* eliditur; perinde ac si duobus verbis scriptum sit *Intro isse.*

54 *Morbus qui auctus fiet*] Ex ratione versus legendum videtur *sit;* nisi quis velit *fiet* monosyllabum facere, quod est durum, praesertim in fine versus. FAERNUS. *Auctus fiet.* *Sit*, & pronuntiandum & scribendum.

55 *Era in crimen veniet. ego vero in magnum m.*] Arbitror ex priore *in*, *n* elidi, ut sit in prima sede anapaestus. FAERNUS.

1 *Nescio quid jam dudum hic audio*] Ordo verborum alius est in o. l. s. & Donato, in hunc modum, *jam dudum audio hic.* quod & numerosius est: facit enim Iambum in quarta sede versus, qui est Iambicus tetrameter catalecticus. FAERNUS. Eodem ordine nostri, *Audio hic.*

4 *Iterum istinc excludere*] Lege per interrogationem.

7 *Nec mittas quidem*] Non fere invenias librum scriptum, in quo pro *nec*, non sit *ne.* FAERNUS. Nostri quoque *Ne.* Et lege *Non visas?* Interrogative.

10 *Tum autem filius introiit*] Et hic quoque numerosiorem lectionem habent o. l. s. & Donatus, *tum filius tuus i.* FAERNUS. Sic & nostri omnes.

11 *Dis habeo gratias*] Versus esse debet Iambicus tetrameter catalecticus, ut ceteri: quare ex o. fere l. s. ita legimus, *Dis gratiam habeo.* FAERNUS. Unus & alter ex nostris *Gratiam habeo:* reliqui *Gratias.*

13 *Huc nunc introire nolo*] Hic quoque o. l. s. ita collocant, *nunc*

Nunc ád eam viſam. PAR. *heus, Sóſtrata.* SO. *hem.* PAR. *iterum íſtinc excludére?*
SO. *Ehem Pármeno, tun híc eras? perií, quid faciam míſera?*
Non víſam uxorem Pámphili, cum in próxumo hic ſit aégra?
PAR. *Non víſas? ne mittás quidem viſéndi cauſa quémquam.*
Nam qui amat cui odio ípſus eſt, bis fácere ſtulte dúco.
Labórem inanem ipſús capit, et illí moleſtiam ádfert.
Tum fílius tuus íntroiit vidére, ut venit, quíd agat.
SO. *Quid áis? an venit Pámphilus?* PAR. *venít.* SO. *dis gratiam hábeo.*
Hem, iſtóc verbo animus mí rediit, et cúra ex corde excéſſit.
PAR. *Iam eá te cauſa máxume nunc húc introire nólo:*
Nam ſí remittent quíppiam Philúmenam dolóres,
Omnem rem narrabít, ſcio, contínuo ſola ſóli.
Quae intér vos interuénerint, unde ortum éſt initium írae.
Atque éccum video ipſum égredi, quam triſtis. SO. *o mi gnáte.*

huc introire nolo. ita *introire*, triſyllabum erit. FAERNUS. Noſtri quoque omnes *Nunc huc.*

14 *Nam ſi remittent quippiam Philumenam dolores*] Donatus legit *Philumenae:* dicens, *remittent, verbum activum, poſitum eſſe, quaſi neutrum.* ita etiam legit Rufinus in libro de metris comicis. itaque etiam ſcriptum videtur fuiſſe in libro Victoriano; ſed deinde mutatum in lectionem vulgatam. FAERNUS.

Philumenam dolores. Sic plerique noſtri; unus tantum Regius *Philumenae.* Donatus poſterius recipit; & certe, *Dolor, morbus remittit*, paſſim occurrit. Tamen ob id quod ſequitur, *Philumenam* hic adſciſco. *Sola ſoli*, inquit, *narrabit.* Si *Philumenam* ſcribis, ea eſt iſta *Sola:* ſin *Philumenae*, quae iſta *Sola* ſit, neſcias.

16 *Quae inter vos intervenit*] Liber Bembinus, *intervenerit.* ita ſine ulla licentia procedit verſus. ita etiam prius videtur fuiſſe in Victoriano, cui nimis ſaepe ſcioli manus admoverunt. FAERNUS.

Noſtri *Intervenit.* Sed adhuc reſtat, quod Bembino ſuppetias ferat. Repone,

Quae inter vos intervenerint; unde ortum eſt initium irae.

Quae enim non refertur ad *Rem;* ſed eſt neutri pluralis. *Omnem rem narrabit; Quae inter vos intervenerint, narrabit.* Neque aliter Donatus olim legebat: *Quae inter vos intervenerit: melius ſic, quam ſi diceret, Quae illi feceris.* Satis opinor, conſtat, (etſi hodie hic *Intervenerit* editum ſit) *Quae* hic numero plurali accepiſſe Donatum, & proinde *Intervenerint* legiſſe: quod & verſus ipſe poſtulat.

17 *Quam triſtis eſt! O mi gnate*] *Eſt* verſui incommodat; &, me judice, ejiciendum eſt. Sic Heaut. V, 3, 21.

Sed ipſe egreditur, quam ſeverus?

Cui hoc minus placet, legat *Quam triſtis't:* vel, *Quam triſtis eſt! mi gnate;* ut mox *Mea mater* ſine *O.*

PAM. *Mea máter, ſalue.* SO. *gaudeo veniſſe ſaluom. ſáluan Philúmena eſt?* PAM. *meliúſcula eſt.* SO. *utinam iſtuc ita di fáxint.*
Quid tu igitur lacrumas? aút quid es tam triſtis? PAM. *recte, máter.*
SO. *Quid fúit tumulti? dic mihi: an dolór repente inuáſit?*
PAM. *Ita fáctumſt.* SO. *quid morbi éſt?* PAM. *febris.* SO. *cotídiana?* PAM. *ita áiunt.*
I ſódes intro, cónſequar iam té, mea mater. SO. *fiat.*
PAM. *Tu púeris curre, Pármeno, obuiam, átque eis onera adiúta.*
PAR. *Quid? nón ſciunt ipſi viam, domúm qua redeant?* PAM. *céſſas?*

Actus III. Scaena III.

Pamphilus.

NE'QUEO mearum rérum initium ullum ínuenire idóneum,
'Unde exordiár narrare, quaé nec opinanti áccidunt;

18 *Gaudeo veniſſe ſaluum. ſalvane*] Bembinus liber *ſalvam.* at aliqui alii, & in iis Victorianus & Baſilicanus, itemque Donatus, *ſalvan* habent. ita verſus eſt tetrameter Iambicus acatalecticus, ut ceteri. FAERNUS. Noſtri omnes *Salvan.*

24 *Atque his cnera adjuta*] Liber Bembinus, & Donatus, *atque eis.* FAERNUS. Duo noſtri veterrimi *Atque iis.*

25 *Domum qua redeant?*] Idem liber *veniant,* utrumque ſtare poteſt. FAERNUS.

5 *Nam módo me intro ut corripui*] Lege ex noſtris univerſis;
Nam modo intro ut me corripui.

6 *Ac ſenſi eſſe uxorem, hei mihi*] Sic unus tantum Regius; reliqui, *Ac ſenſi uxorem eſſe.*

7 *Poſtquam me aſpexere ancillae adveniſſe, ilico omnes ſimul*] Aut ego fallor, aut ex *omnes,* *m* eliſo, prioreque ejus dictionis ſyllaba correpta, erit in ſexta ſede dactylus, & verſus procedet, ut ceteri, qui ſunt trochaici tetrametri catalectici. FAERNUS.

Ilico omnes ſimul. Codex Regius Chartaceus non habet *Simul.* Legere igitur poſſis, *Adveniſſe, omnes ilico Laetae exclamant.*

8 *Venit id quod me repente aſpexerant*] Sic dedit Faernus; ſed noſtri univerſi *Me derepente.* Si hoc mavis, *Venit* eſt temporis praeſentis; ſi *Repente,* eſt praeteriti. Sed melius eſt *Me* ejicere, cum egregio G. Fabricii codice: *Id quod derepente aſp.*

10 *Incommode illis*] Duo noſtri veterrimi *Illuc.*

11 *Una illarum forte interea propere praecurrit, nuntians*] Verſum hunc in ſuum genus redigimus

Pártim quae perſpéxi his oculis, pártim quae accepi aúribus:
Quá me propter éxanimatum citius eduxí foras.
Nám modo intro ut mé corripui tímidus, alio ſúſpicans
Mórbo me viſúrum adfectam ac ſénſi uxorem eſſe; ei mihi,
Póſtquam me aſpexére ancillae aduéniſſe, ilico omnés ſimul
Laétae exclamant, Vénit, id quod dérepente aſpéxerant.
Sét continuo vóltum earum ſénſi inmutari ómnium,
Quía tam incommode illis fors obtúlerat aduentúm meum.
'Una illarum intérea propere praécucurrit, núntians
Mé veniſſe: ego eius videndi cúpidus, recta cónſequor.
Póſtquam intro aduení, éxtemplo eius mórbum cognoui miſer:
Nám neque, ut celáre poſſet, témpus ſpatium ullúm dabat:
Néque voce alia, ac rés monebat ípſa, poterat cónqueri.
Póſtquam aſpexi, o fácinus indignum ínquam: et corripui ílico
Me inde lacrumans, íncredibili re átque atroci pércitus:
Máter conſequitúr: iam ut limen éxirem, ad genua áccidit,
Lácrumans miſera: míſeritum eſt. proféćto hoc ſic eſt, út puto.

hoc modo: dictionem *forte* delemus ex auctoritate libri Bembini, & pro *praecurrit*, reponimus *praecucurrit*, ex Baſilicano, & aliis multis l. s. ita procedit trochaicus. FAERNUS.

Una earum interea propere praecucurrit.

Ita citat Priſcianus p. 901. & ſic ibi codex vetus. Noſtri omnes, *Una illarum forte interea propere praecurrit.* Volebant hi Correctores, *Propere currit.* In Petrenſi deeſt *Propere.*

13 *Poſtquam introii, extemplo ejus morbum*] Ne hic quidem trochaicus ſtat, niſi ad lectionem librorum Bembini & Victoriani emendetur, *Poſtquam intro adveni, extemplo ejus morbum.* FAERNUS.

Póſtquam intro ádveni, éxtemplo ejus morbum cognoví miſer.

Sic Faernus ex Bembino ſuo dedit: ſed correctorem ſapit. Noſtri enim univerſi & alii ubique, *Poſtquam introii.* Forte,

Poſtquam introivi, extempulo ejus morbum cognovi miſer.

ut Plautus ſaepe, Aul. I, 2, 15.

Nam ſi ignis vivet, tu extinguitre extempulo.

14 *Nam neque ut celari poſſet, tempus ſpatium ullum dabat, Neque voce alia, ac res monebat, ipſa poterat conqueri*] Lege ac diſtingue; *Ut celare poſſet,* & *Ac res monebat ipſa.* And. III, 3, 19.

Neque poſtulem abs te, ni ipſa res moneat. Quid eſt?

Ut poſſet celare morbum; uxor ſcilicet; quam ſtatim adiit oſculaturus. Niſi *Celare* legeris, *Ipſa* disjungendum erit a *Res.*

'Omnibus nobis út res dant ſeſe, íta magni atque humilés ſumus.
Hánc habere orátionem mécum principio ínſtitit:
'O mi Pamphile, ábs te quamobrem haec ábierit, cauſám vides:
Nám vitium eſt oblátum virgini ólim ab neſcio quo ínprobo.
Núnc huc confugit, te atque alios pártum ut celarét ſuum.
Sét cum orata eiús reminiſcor, néqueo quin lacrumém miſer.
Quaéque fors fortúna eſt, inquit, nóbis quae te hodie óbtulit,
Pér eam te obſecrámus ambae, ſi jus, ſi fas éſt, uti
'Aduorſa eiús pér te tecta tácitaque aput omnís ſient.
Si umquam te erga animo éſſe amico ſénſti eam, mi Pámphile;
Síne labore hanc grátiam te ut ſibi des pro illa, núnc rogat.
Céterum de rédducenda id fácias, quod in rem ſit tuam.
Párturire eám, neque grauidam eſſe éx te, ſolus cónſcius.
Nam áiunt tecum póſt duobus cóncubuiſſe eam ménſibus.
Túm, poſtquam ad te vénit, menſis ágitur hic iam ſéptimus:

21 *Mecum a principio inſtitit*] Placet mihi ut ſine τῷ *a* legatur: *principio inſtitit*, ut eſt in libro Bembino. FAERNUS. Noſtri omnes *A principio.*

29 *Si umquam erga te animo eſſe amico ſenſiſti eam, mi Pamphile*] Lege,

Si umquam te erga animo eſſe amico ſenſti eam, mi Pamphile.

30 *Hanc gratiam te uti ſibi des*] Idem liber & Donatus, non *uti*, ſed *ut*, habent. nec ſtat aliter verſus, cum *uti* poſteriorem producat. & dictio *ut*, etiam erat in Victoriano, ſed deinde factum *uti*. FAERNUS.

31 *Ceterum de reducenda*] *Redducenda* per duo *d* ſcribimus: nam Iambum trochaicus non admittit. & infra, *nam de redducenda*. FAERNUS.

33 *Nam aiunt tecum*] Haec ſatis clara & perſpicua ſunt: neſcio tamen quomodo miras hic tenebras aut cauſſantur aut faciunt Interpretes. *Duobus poſt menſibus*, hoc eſt, poſt vitium oblatum tibi nupta tecum concubuit. *Poſtquam ad te venit, menſis jam agitur ſeptimus*, hoc eſt, a prima nocte nuptiali menſes jam ſeptem ſunt. Ergo novem menſes a raptu & compreſſione, ſeptem a nuptiis. Partus itaque ſeptimeſtris habebitur, & pro abortivo exponetur.

Ib. *Concubuiſſe eam menſibus*] Vocem *eam* ex libri Bembini auctoritate ſuſtulimus: quae tamen ſubauditur ex praecedenti verſu. FAERNUS. *Eam* ex noſtris reducimus: nam in ea ſede Trochaeus raro invenitur.

34 *Menſis jam hic agitur ſeptimus:*] Ratio trochaici exigit hanc collocationem verborum, quae eſt in omnibus fere l. s. *menſis agitur hic jam ſeptimus*. FAERNUS. Sic & noſtri.

36 *Ut clam partus eveniat patrem*] Liber Bembinus, Baſilicanus, & multi alii, ac Donatus, *ut clam eveniat partus patrem.* utraque collocatione ſtat trochaicus. FAERNUS. Sic plerique noſtri.

37 *Sed ſi fieri id non poteſt*] Noſtri vel non habent *Id*, vel collocant ante *Fieri.*

Quód te ſcire, ipſa indicat res. núnc ſi potis eſt, Pámphile,
Máxume voló doque operam, ut clam éueniat partús patrem,
'Atque adeo omnis. ſét ſi id fieri nón poteſt quin ſéntiant,
Dícam abortum eſſé: ſcio nemini áliter ſuſpectúm fore,
Quín, quod verisímile eſt, ex te récte eum natúm putent.
Cóntinuo exponétur: hic tibi nihil eſt quicquam incómmodi:
'Et illi miſerae indígne factam iniúriam contéxeris.
Póllicitus ſum; et ſéruare in eo cértumſt, quod dixí, fidem.
Nám de redducénda; id vero ne útiquam honeſtum eſſe árbitror:
Néc faciam; etſi amór me grauiter cónſuetudoque eius tenet.
Lácrumo, quae poſthác futuraſt vita cum in mentém venit
Sólitudoque. ó fortuna, ut numquám perpetua és data.
Sét jam prior amór me ad hanc rem exércitatum réddidit.
Quó ego eum conſilio miſſum féci, eodem huic operám dabo.
Adeſt Pármeno cum pueris: hunc minimeſt opus

44 *Nec faciam, etſi me amor graviter conſuetudoque ejus tenet*] Hunc verſum ita habet liber Bembinus:

Nec faciam etſi amor conſuetudoque ejus graviter tenet.

Ego tamen, aliorum collocationem ſequens, & Bembinum librum, in eo quod non habet vocem *me*, ita legerim,

Nec faciam; etſi amor graviter conſuetudoque ejus tenet. FAERNUS.

Nec faciam; etſi amor graviter conſuetudoque ejus tenet.

Sic Faernus; numeris peſſimis. Noſtri omnes *Amor me;* & in pleriſque deeſt *Ejus.*

45 *Quae poſthac futura ſit vita*] Donatus & o. l. s. *futura eſt*, ut & trochaicus poſtulat. FAERNUS. Sic & noſtri *Eſt.*

46 *O fortuna, ut numquam perpetuo es bona*] Pro *Bona* Donatus legebat *Data. Hic*, inquit, *Fortunam pro Bona poſuit. Bona* igitur non erat in Textu: *Bona; Legitur & Data: nam & ſic pro Bona intelligitur neceſſario.* Recipimus illud *Data*, quod tamen libri noſtri repudiant, & inſuper legimus *Perpetua.* Lucilius apud Nonium v. Proprium:

Cum ſciam nihil eſſe in vita proprium mortali datum.

Plaut. Ciſt. I, 3, 46.

Ut ſunt humana, nihil eſt perpetuum datum.

Fortunam abſolute pro *Bonam* etiam Ennius uſurpavit, apud Macrobium;

Hautquaquam quemquam ſemper Fortuna ſecutaſt.

Quae tria loca collegit Vir eruditus G. Fabricius. Adde illud Phorm. V, 7, 1.

Tantam fortunam de improviſo eſſe his datam.

Sententia igitur haec eſt, O bona fortuna, O fors fortuna, ut numquam mortalibus data es propria & perpetua.

48 *Quem ego conſilio miſſum feci, idem nunc operam huic dabo*] O. l. s. habent, *quem ego tum conſilio:* quae vero ſequuntur, ita & illi, & Donatus collocant, *nunc huic operam dabo;* ſed hoc modo eſt Iambicus octonarius, poſt tot trochaicos.

In hác re adeſſe: nam ólim ſoli crédidi,
Eá me abſtinuiſſe in principio, cum data eſt:
Vereór, ſi clamorem eius hic crebro exaúdiat,
Ne párturire intéllegat. aliquó mihi eſt
Hinc áblegandus, dúm parit Philúmena.

Actus III. Scaena IV.

Parmeno. Sosia. Pamphilus.

PAR. *AIN tú tibi hoc incómmodum eueníſſe iter?*
SO. *Non hércle verbis, Parmeno, dici poteſt*
Tantúm, quam re ipſa náuigare incómmodumſt.
PAR. *Itane éſt?* SO. *o fortunáte, neſcis quíd mali*
Praetérieris, qui múmquam es ingreſſús mare.
Nam aliás ut mittam miſerias, unam hánc vide:
Diés triginta aut plús eo in nauí fui,
Cum intérea ſemper mórtem exſpectabám miſer:
Ita úſque aduorſa témpeſtate usí ſumus.
PAR. *Odióſum.* SO. *haut clam me eſt: dénique hercle aufúgerim*

quod quamvis non placet nobis, tamen conſenſum omnium librorum ſequèmur. FAERNUS.

Quem ego tum conſilio miſſum feci,
idem nunc huic operam dabo.

Hic verſus inter Trochaicos Iambicus venit: praeterea ſententia, vel nulla vel falſa eſt; ut Guyetus verſum ſpurium pronuntiaverit. Donatus *Idem* & *Eidem* agnoſcit; *Si idem*, inquit, *Ego: ſi Eidem, hoc eſt Amori.* Veterrimus noſter cum altero *Item.* Duo inſuper pro *Tum* habent *Cum.* Repone,

Quó ego eum conſilio miſſum féci,
eodem huic operám dabo.

Quo conſilio miſſum feci eum amorem, eodem conſilio huic amori dabo operam, ut hunc pariter miſſum faciam. *Nunc* addiderunt, quia praeceſſerat *Tum:* nos *Eum* legimus, cui opponitur *Huic. Quo conſilio — eodem:* ſic ſupra I, 1, 15.

Aut qua via captent te illi, eadem
illos capi.

52 *Hic crebro exaudiat*] Aliqui libri, inter quos Bembinus, *audiat;* quo quidem modo procedit Iambicus ſine ulla licentia. FAERNUS.

Vereor ſi clamorem ejus hic crebro audiat.

Noſtri univerſi *Exaudiat:* & ſic quoque procedit verſus ſine ulla licentia: *Ejus* ut paſſim, in unam ſyllabam contracto.

53 *Ne parturire eam intelligat*] Nullus omnino liber ſcriptus habet *eam*, quod nec neceſſarium eſt: commode enim ab verſu ſuperiore repetitur. FAERNUS. Neque noſtri habent *Eam.*

2 *Non hercle Parmeno verbis dici poteſt*] Numeroſior verſus eſt in o. l. s.

Non hercle verbis Parmeno d. p.

FAERNUS. Sic & noſtri omnes.

6 *Nam alias ut omittam miſerias*] Aliqui libri, inter quos Bembinus, *ut mittam.* FAERNUS. Sic tres ex noſtris vetuſtiſſimi, *Mittam.*

Potiùs, quam redeam, ſi eò mi redeundùm ſciam.
PAR. Olím quidem te caúſae inpellebánt leues,
Quod núnc minitare fácere, ut faceres, Sóſia.
Set Pámphilum ipſum video ſtare ante óſtium:
Iíe intro: ego hunc adíbo, ſi quid mé velit.
Ere, étiam tu hic ſtas? PAM. ét quidem te exſpectans. PAR. quid eſt?
PAM. In árcem tranſcurſo ópus eſt. PAR. cui homini? PAM. tibi.
PAR. In árcem? quid eo? PAM. Cállidemidem hóſpitem
Mycónium, qui mecum úna vectuſt, cónueni.
PAR. Perií. vouiſſe hunc dícam, ſi ſaluós domum
Rediſſet umquam, ut me ámbulando rúmperet.
PAM. Quid céſſas? PAR. quid vis dícam? an conueniám modo?
PAM. Immo, quód conſtitui me hódie conuentúrum eum,
Non póſſe, ne me frúſtra illi exſpectét. vola.
PAR. At nón noui hominis fáciem. PAM. at faciam ut nóueris:

16 *Ere, Etiam tu nunc hic ſtas?* PAM. *& quidem te exſpecto.* PAR. *quid eſt?*] Si quis conſervare velit hanc lectionem, quae eſt eadem libri Bembini & multorum aliorum, neceſſe eſt, ut contracta per ſynizeſin voce *etiam* in duas ſyllabas, primus pes ſit anapaeſtus; pro *nunc* vero *num* legatur: ut ſit ordo *etiamnum*, & fieri poſſit eliſio, quod ſaepe apud Statium invenitur; ex *quidem* vero *m* abjiciatur, quamvis ſequente conſonante. ſi vero aliam collocationem verborum, quae eſt in aliquot antiquis, admittas in hunc modum, *etiam nunc tu*, & pro *& quidem* legas *equidem*, ut aliqui recentiores libri & Donatus habent, planius verſus procedet. FAERNUS.

Ere, etiam tu nunc hic ſtas? PAM. *& quidem te exſpecto.* PAR. *quid eſt?*

Quicquid laboret hic Faernus & alius quidam, ſyllaba verſui ſuper- eſt. Repone,

Ere etiam tu hic ſtas? Et quidem te exſpectans. Quid eſt?

Dele *Nunc*, quod larem incertum habet, in his codicibus ante *Tu*, in illis poſt *Tu*. *Etiam*, ut Eun. II, 2, 55. *Etiamne tu hic ſtas, Parmeno?* Plaut. Moſtel. II, 2, 89.

Sed tu etiamne adſtas, nec quae dico obtemperas?

Et quidem te exſpectans; ſubintellige *Sto*. Eun. III, 5, 46. *Sto exſpectans ſiquid mi imperent.* Si *Exſpecto* hic legeris, melius eſt *Equidem*; quod tamen vetuſti omnes abnegant. Sin *Et quidem*; tum ſine dubio legas *Exſpectans*, & reſponſio plenior ac apertior eſt.

19 *Una advectus eſt mecum*] Repono *vectus* ex libro Bembino; ſed ex ratione verſus, ex *vectus eſt*, *vectu'ſt* faciendum. FAERNUS. Noſtri omnes *Advectus*.

24 *Non poſſe, ne me fruſtra illis exſpectet. vola*] In libro Victoriano

Magnús, rubicundus, críspus, crassus, caésius,
Lentíginosa fácie. PAR. *di illum pérduint.*
Quid, si non veniet? máneamne usque ad vésperum?
PAM. *Manéto: curre.* PAR. *nón queo: ita deféssus sum.*
PAM. *Ille ábiit. quid agam infélix? prorsus néscio*
Quo pácto hóc celem, quód me orauit Myrrhina,
Suae gnátae partum: nám me miseret múlieris.
Quod pótero faciam, támen ut pietatém colam:
Nam mé parenti pótius quam amori óbsequi
Opórtet. attat éccum Phidippum, ét patrem
Uideo: hórsum pergunt. quid dicam hisce, incértus sum.

ACTUS III. SCAENA V.

LACHES. PHIDIPPUS. PAMPHILUS.

L. *DI'XTIN dudum illám dixisse, se éxspectare filium?*

scriptum erat *ille*: sed *illi* exigit sensus, quod pro *illic* exponitur: pro *illic*, *illi* exigit versus. aut si *illic* legetur, *c* in scansione non pronuntiabitur. FAERNUS. Recte *Illi*; & in Textum recepimus: licet nostri omnes *Illic*.

27. *Cadaverosa facies*] Liber Bembinus, & Donatus legunt *facie*; & haec verba non Parmenoni, sed Pamphilo attribuunt. FAERNUS.

Magnus, rubicundus, crispus, crassus, caesius
Cadaverosa facie.

Nostri omnes *Facies* perperam. Sed illud animadverte, quo pacto idem & *Rubicundus*, *magnus*, *crassus* dicatur; & tamen idem *Cadaverosa* esse *facie*? An data opera, ut fingens ac mentiens; an ut festinans, oblivione sibi pugnantia dixit? Neutrum placet. Cur enim Parmeno, qui curiosus & garrulus, sed minime stultus inducitur, non hoc notavit, nec quicquam respondit? Addo amplius; nullam omnino faciem *Cadaverosam* dici posse: cum enim tot in cadaverum facie diversitates sint, quot in vivorum; quae una species cadaverosa dici poterit? Unane sunt facie, qui sani in pugna occiduntur, qui apoplexia occidunt; quique fame, marasmo, cancro moriuntur? Quid quod, hoc loco excepto, nusquam omnino occurrat verbum *Cadaverosus*; ob eam nempe quam dixi rationem; quia varia & incerta est cadaverum forma. Qui hoc igitur in Terentio non libenter ferent; illi mecum reponant,

Magnus, rubicundus, crispus, crassus, caesius
Lentiginosa facie.

Valerius Max. I. 7. Ext. 6. De Dionysio Syracusano: *Praevalentem virum, flavi coloris, lentiginosi oris, ferreis catenis vinctum.* Donatus ad Eun. IV, 4, 22. *Maculoso corio. nempe ad id genus coloris facies exprimitur Eunuchorum, quia plerique lentiginosi sunt.* Ergo *Lentiginosa facie*, idem quod ibi dixit Noster, *Colore stellionino*, & Heaut. V, 5, 18. *Ore sparso*, Glossarium vetus: φακοψις, *Lentiginosus, sparso ore.* Certe jam habes, quod intelligi saltem potest: at de *Cadave-*

PH. *Fáctum.* L. *venisse diunt: redeat.* PA. *caúsae quid dicám patri,*
Quámobrem non reddúcam, nescio. L. *quém ego hic audiuí loqui?*
PA. *Cértum offirmare ést viam me, quám decreui pérsequi.*
L. *'Ipsus est de quo hóc agebam técum.* PA. *salue, mi pater.*
L. *Gnáte mi, salué.* PH. *bene factum te áduenisse, Pámphile:*
'Et adeo, quod máxumumst, saluum átque validum. PA. *créditur.*
L. *'Aduenis modo?* PA. *ádmodum.* L. *cedo, quíd reliquit Phánia*
Cónsobrinus nóster? PA. *sane hercle hómo voluptati óbsequens*
Fúit, dum vixit: ét qui sic sunt: haút multum heredém iuuant.

rosa vide quid commentetur magnus Magister: *Cadaverosa,* inquit, *sublivida, ac personata rubore & livore: potest & pulposa intelligi & crassa & carnosa.* Nonne qui haec dicit, sibi conscius est et plane fatetur se nihil dicere? Porro quod adnotat Donatus, dignum est quod et hic legatur. 'Imperite Terentium de Myconio *Crispum* dixisse aiunt; cum Apollodorus *Calvum* dixerit, quod proprium Myconis est: ut Lucilius, *Myconi calva omnis juventus.* inde etiam proverbium Graecum, Μυκόνιος φαλακρός. Sed ego Terentium puto scientem, facetius Myconium *Crispum* dixisse. De Calvo Myconio quod dicit, verum est. Strabo lib. x. Καὶ τοὺς φαλακροὺς δέ τινες Μυκονίους καλοῦσιν, ἀπὸ τοῦ τὸ πάθος τοῦτο ἐπιχωριάζειν τῇ νήσῳ. *Calvos homines, Myconios quidam vocant; quod istud vitium ea insula sit admodum frequens.* Plin. Hist. XI, 47. *In capite, cunctorum animalium homini plurimus pilus: sed Myconii carentes eo gignuntur.* Quid igitur fiet? An dicemus *Crispum* hic mendosum esse, & ab auctore fuisse *Calvum?* an studio hic Nostrum a Graeco discessisse; ob oeconomiam Actus V. Scaenae III; ut in arce diutius haereret Parmeno, & plurimos compellaret, non paucos calvos?

1 *Dixtine dudum dixisse illam, se exspectare filium?*] O. l. s. & Donatus, *dixtin* habent; & *illam dixisse.* ita versus trochaicus est, ut qui sequuntur. FAERNUS. Sic & nostri.

2 *Quám causám dicám patri*] Vides & accentum male incidere, *Causám*; & tria verba continua in *Am* exire. Quicquid nunc dicant Librarii, ne dubita quin a Terentio sic profectum sit,

Caúsae quid dicam patri.

ut And. III, 4, 21. *Quid causae est, quin hinc.* & Adel. IV, 2, 15.

Sed si hic pernocto, causae quid dicam, Syre?

Plaut. Aul. I, 2, 14.

Ne causae quid sit, quod te quisquam quaeritet.

7 *Atque adeo*] Placet *Et adeo*; quod & plurimi & vetusti habent.

10 *Haud multum heredem adjuvant*] Liber Bembinus & alii anti-

Sibi vero hanc laudém relinquont: vixit, dum vixit, bene.
L. *Túm tu igitur nihil áttulisti huc úna plus senténtia?*
PA. *Quícquid est id, quód reliquit, prófuit.* L. *immo óbfuit:*
Nam illum viuum et sáluom vellem. PH. *inpúne optare istúc licet:*
Ille reuiniscét iam numquam; et támen utrum malís scio.
L. *Héri Philumenam ád se adcersi hic iússit: dic iussísse te.*
PH. *Nóli fodere: iússi.* L. *set eam iám remittet.* PH. *scílicet.*
PA. *Omnem rem scio, út sit gesta: aduéniens audiui modo.*
L. *At istos inuidós di perdant, qui haéc libenter núntiant.*
PA. *Ego me scio cauísse, ne ulla mérito contumélia*
Fieri a vobis pósset: idque si nunc memorare hic velim,

qui, *heredem juvant.* FAERNUS. Sic & nostri, *Juvant.*

11 *Hanc laudem reliquit*] Idem libri *relinquont.* ita et Donatus, licet per duo *u.* FAERNUS. Nostri quoque, uno excepto, *Relinquunt.*

12 *Plus uná sententia*] Aut legendum, *Una plus sententia*; aut, *Plus una hac sententia.*

13 *Profuit.* L. *immo obfuit*] In *profuit*, postrema producitur, quod antiquissimi in dictionibus desinentibus in *t*, saepe faciebant. FAERNUS.

Profuit, immo obfuit.

Cum producitur *t*, & in caesura est, & in Praeteritis quae Neutralia sunt, ut *Rediit, periit*, & similia, Potius igitur legerim: *Profuit. Immo vero obfuit.* And. V, 2, 13. *Immo vero indignúm* & infra IV, 4, 104. *Immo véro abi.* V, 4, 37. *Immo véro scio.* Phor. III, 2, 43.

Siccine hunc decipis? immo enim vero hic me decipit.

16 *Heri Philumenam*] Aut in *heri* posterior syllaba corripienda, aut *here* legendum; quod tamen in nullo l. s. invenimus. FAERNUS. Nostri *Heri.*

17 *Sed jam remittet eam*] Trochaicum claudicantem corrigo, ordinando verba, ut in libro Bembino & Victoriano. *Sed eam jam remittet.* FAERNUS. Sic & Nostri.

18 *Adveniens audivi omnia*] Nostri universi in fine addunt *Modo:* & in uno Regio deest *Omnia*; ut in quibusdam G. Fabricii. Repone,

Adveniens audiui modo.

Cur enim addat *Omnia*; cum jam dixerit *Omnem rem?*

20 *Ego scio me cavisse*] Ita quidem liber Bembinus & Donatus: sed venustius videtur, quod in aliis omnibus libris est, *ego me scio cavisse.* FAERNUS. Sic & unus noster vetustus, *Scio me*: reliqui *Me scio.*

23 *Vere possim*] Parvi quidem hoc refert, omnes tamen l. s. *possum* habent. FAERNUS. Sic & nostri omnes *Possum.*

25 *Cum illa, quae nunc in me iniqua est*] Meliores & plures nostri meliore ordine ponunt,

Cum illa, quae in me nunc iniqua est.

26 *Neque culpa hoc evenisse dissidium mea, id testor deos*] Collocanda sunt verba, ut in libro Bem-

Quám fideli animo ét benigno in illam et clementí fui,
Vére possum: ní te ex ipsa haec mágis velim resciscere:
Námque eo pacto máxume aput te méo erit ingenió fides,
Cum illa, quae in me nunc ínique est, aéqua de me dixerit.
Néque mea culpa hóc discidium euénisse, id téstor deos.
Sét quando esse indígnam sese députat, matrí meae
Quaé concedat, quaéque eius mores tóleret sua modéstia;
Néque alio componi pacto pótis inter eas grátiast;
Ségreganda aut máter a me est, Phidippe, aut Philúmena:
Núnc me pietas mátris potius cómmodum suadét sequi.
L. *Pámphile, haut invíto ad aures sérmo mi accessit tuus.*

bino, Vaticano, Basilicano, ac Victoriano & Donato,

Neque mea culpa hoc discidium evenisse, id testor deos. FAERNUS.

Sic, uno excepto, nostri omnes.

27 *Sed quando sese indignam deputat matri meae cui concedat*] Addimus ex o. l. s. verbum *esse*, hoc modo, *sese esse*, ut & postulat versus. sane in libro Bembino legitur, *quae concedat*; licet et in eo quoque libro prius esset *cui*; sed *quae* etiam Ubaldino Bandinello placebat. nos tamen antiquam lectionem non mutamus. FAERNUS.

Set quandó sese esse indignam deputat matri meae,
Cui concedat, cujusque mores toleret sua modestia.

Sic a Faerno est. Nostri plerique *Sese esse.* Unus tamen Academicus non habet *Sese.* Unus e Meadianis, *Set quando esse indignam se dep.* In altero versu pro *Cui* Bembinus a manu secunda *Quae.* Lege & distingue,

Sét quando ésse indignam sese deputat, matri meae
Quae concedat, quaéque ejus móres toleret sua modestia.
Indignam quae concedat quaeque toleret. Ita Eun. V, 2, 27.

Nam si digna hac contumelia
Sum maxume; at tu indignus qui faceres tamen.

Donatus, falsa lectione implicitus, miris modis se torquet; nec tamen se extricat. Id ceteris quoque Interpretibus evenit.

29 *Neque alio pactó componi pótest inter eas gratia*]. Vides *Pactó* in ultima acui, contra Latinae Linguae indolem; deinde *Potest* utramque corripere. Neutrum ab Auctore est, qui sic dederat,

Neque alio componi pacto potis inter eas gratiast.

Sic Adel. III, 2, 46. *Pejore res loco non potis est esse.* Plautus Poen. IV, 2, 24.

Qui ipsus hercle ignaviorem potis est facere ignaviam.

30 *Segreganda aut mater est a me*] Ex libro Bembino et aliis antiquis & ratione versus haec verba sic ordino, *mater a me est.* FAERNUS. Sic & nostri omnes, *A me est.*

32 *Pamphile, ad aures haud invito*] In o. l. s. & Donato, ita haec verba invenias collocata: *Pamphile, haud invito ad aures.* FAERNUS. Sic & nostri universi.

Cúm res poſtputáſſe te omnis praé parente intéllego.
Vérum vide, ne inpúlſus ira práue inſiſtas, Pámphile.
PA. *Quid ego ira inpulſus núnc in illam iníquos ſim?*
Quae núnquam quicquam ergá me commeritáſt, pater,
Quod nóllem; et ſaepe méritam quod vellém ſcio:
Amóque et laudo et véhementer desidero:
Nam fuiſſe erga me míro ingenio expértus ſum:
Illíque exopto, ut réliqüam vitam éxigat
Cum eó viro, me qui ſit fortunátior:
Quandóquidem illam a me díſtrahit necéſſitas.
PH. *Tibi id in manu eſt, ne fíat.* L. *ſi ſanús ſies,*
Iube illám redire. PA. *nón eſt conſilium, pater:*
Matrís ſeruibo cómmodis. L. *quo abís? mane,*
Mane, ínquam: quo abis? PH. *quae haéc eſt pertinácia?*
L. *Dixín, Phidippe, hanc rem aégre laturum éſſe eum?*
Quamobrém te orabam, filiam ut remítteres.
PH. *Non crédidi edepol ádeo inhumanúm fore:*
Itan is nunc ſibi me ſúpplicaturúm putat?
Si eſt, út velit redúcere uxorém; licet:

33 *Cum te poſtputaſſe omnes res prae parente intellego*] Repone, quod tanto artifice dignius eſt,

Cum res poſtputaſſe te omnis.

35 *Quibus iris impulſus nunc in illam iniquos ſiem?*] Hic verſus juſto longior eſt, ut quivis metri peritus ſtatim videat. Inde eſt, quod veterrimus noſter cum tribus aliis habeant,

Quibus iris pulſus.

Hoc enim quivis corrector poterat. Sed notandum, in reſponſione ſemper eadem verba repeti & accentu quoque eodem. Non credam igitur *Inpulſus ira* mutari hic in *Iris pulſus.* Repone,

Quid ego ira impulſus nunc in illam iniquos ſim?

37 *Quód nollem, & ſaepe quod vellém meritam ſcio*] Sentis, opinor, *Vellem* in ultima male acui in ſede media. Suppetias ferunt noſtri & meliores & numero plures,

Quod nollem, & ſaepe meritam quod vellem ſcio.

48 *Ut filiam remitteres*] Liber Bembinus, *filiam ut remitteres.* FAERNUS. Noſtri univerſi, *Ut filiám.* Sed recte Bembinus; ut evitetur accentus in ultima.

50 *Ita núnc is ſibi me ſupplicaturum putat*] Donatus ad locum: *Sibi & me; Magno pondere legendum eſt utrumque pronomen.* Bene: ſed illud pondus adhuc augetur, ordine paulum immutato. Unus ex noſtris, *Is nunc*, pro *Nunc is:* alter *Itan* pro *Ita.* Repone,

Itan is nunc ſibi me ſupplicaturum putat.

55 *Decedet jam ira haec*] Idem liber, & Donatus, *decedat.* FAERNUS.

Decedat jam ira haec, etſi merito iratus eſt.

Sin álio eſt animo; rénumeret dotem húc, eat.
L. *Ecce aútem tu quoque prótervè iracúndus es.*
PH. *Percóntumax redíſti huc nobis, Pámphile.*
L. *Decédet ira haec: étſi merito irátus eſt.*
PH. *Quia paúlum vobis áccesſit pecúniae,*
Sublâti animi ſunt. L. *étiam mecum lítigas?*
PH. *Delíberet, renúntietque hodié mihi,*
Velítne an non: ut álii, ſi huic non éſt, ſiet.
L. *Phidíppe, ades, audi paúcis. abiit. quíd mea?*
Poſtrémo inter ſe tránſigant ipſi, út lubet:
Quandó nec gnatus neque hic mi quicquam obtémperant;
Quae díco parvipéndunt. porto hoc iúrgium
Ad uxórem, cuius haec fiunt conſilio ómnia:
Atque ín eam hoc omne, quód mihi aegreſt, évomam.

ACTUS IV. SCAENA I.

MYRRHINA. PHIDIPPUS.

M. *PE'RII, quid agam? quó me vortam? quíd viro meo réſpondebo*

Sic a Faerno. Sed Donatus in omnibus, quod ſciam editis, *Decedet*; & ſic noſtri omnes; ſententia quoque flagitante. Porro in melioribus & pluribus noſtris deeſt *Jam*. Recte: non enim *Jam*, ſtatim; ſed die ac tempore.

56 *Quia paululum vobis*] Aliqui libri, & in iis Vaticanus & Baſilicanus, habent *paulum:* quod verſui magis convenit. FAERNUS. Noſtri meliores *Paulum*.

59 *Ut alii, ſi huic non ſit, ſiet*] Liber Bembinus, *ſi huic non eſt, ſiet.* quorum utrum melius ſit, ſtatuere neſcio; & tamen antiquiorem lectionem ſemper elegerim. FAERNUS. Noſtri omnes *Sit*.

64 *Ad uxorem: cujus ſiunt haec conſilio omnia*] In o. l. s, & Donato, hic eſt ordo verborum, *cujus haec ſiunt.* multis autem rationibus ſuſtentari poteſt verſus. FAERNUS. Sic & noſtri.

1 *Quid meo viro reſpondebo*] O. l. s. *quid viro meo.* eſt autem hic verſus trochaicus acatalecticus: ejuſdem generis eſt & ſecundus hujus ſcaenae verſus, ſi tamen pro *audiſſe*, legas *audiviſſe*, ex libro Bembino ac Victoriano & Baſilicano ac Donato. item quartus, ſi pro *reſciverit*, *reſcierit* legas, ex iiſdem libris. Item octavus, cui tamen attribuimus haec verba, *atque eccam*, dempta ex praecedenti verſu: quam ordinationem verſuum habet liber Victorianus, & Robertus Stephanus: in quo etiam verſu ex eodem Victoriano, & Bembino lego *quid ais?* interrogat enim Phidippus Myrrhinam, quidnam ſit quod ipſa ſecum loquatur. item nonus, in quo ex libro Bembino lego *vir ego tuus ſim?* item undecimus, item duodecimus, eliſo

Misera? nam audiuisse vocem púeri visust vágientis:
Ita corripuit dérepente tácitus sese ad filiam:
Quód si rescierít peperisse eam; íd qua causa clám me habuisse
Dícam, non edepól scio.
Sét ostium concrépuit: credo ipsum éxire ad me: núlla sum.
PH. *Uxor, ubi me ad filiam ire sénsit, se eduxít foras:*
Atque eccam video. quíd ais, Myrrhina? heús tibi dico.
M. *míhine, mi vir?*
PH. *Vír ego tuus sim? tú virum me, aut hóminem deputás adeo esse?*
Nam si utrumuis hórum, mulier, úmquam tibi visús forem,
Nón sic ludibrió tuis factis hábitus essem. M. *quibus?* PH. *at rógitas?*
Péperit filia? hem, tacen? ex quo? M. *istúc patrem rogáre est aequom?*
Périi: ex quo censés, nisi ex illo, cui data est nuptum, óbsecro?
PH. *Credo: neque adeo árbitrari pátris est aliter. sét demiror,*

ex *taces s*: item quartus decimus, & decimus septimus: ubi tamen *adeon* legendum ex o. l. s. item decimus nonus, in quo ex omnibus fere libris scriptis, versusque ratione legendum *advorsum*. quintus dimeter trochaicus catalecticus. Hi vero, quos infra dicam, trochaici sunt tetrametri catalectici, tertius, & sextus, eliso tamen *d*, ex *sed*, ut in prima sede sit trochaeus. Item septimus, & decimus. item tertius decimus, contracta dictione *nisi*, in unam syllabam. Item quintus decimus, deleta in hoc dictione *hunc*, quae nec est in libro Bembino, neque ponitur a Donato, neque saue multum sensui servit, & versui incommodat. item sextus decimus, vigesimus, vigesimus secundus, cujus postrema verba in libro Bembino, & Victoriano hunc ordinem habent, numero dulciore, *posse filiam tuam te pati.* ubi *tuam* monosyllabum est. item vigesimus quartus, non facta elisione in *cum eo.* item vigesimus quintus, in quo pro *malo* lege *mavolo*, ex eisdem duobus antiquissimis libris, versusque ratione. item vigesimus sextus, & vigesimus septimus. At qui sequuntur quattuor versus, sunt octonarii iambici acatalectici: si tamen in vigesimo octavo, post *τὸ quoque*, addas dictionem *etiam*, quae est in omnibus libris. in vigesimo vero nono ex tribus antiquissimis, pro *eandem*, legas *eadem*: distinguendo post *ostendisti*, ut sit ordo, nihil cessavisti usque adhuc eadem esse, ut olim te ostendisti: pro, quam olim te ostendisti. FAERNUS.

6 *Ad me exire nulla sum*] Melius nostri meliores & plures, *Exire ad me*.

7 *Se duxit foras*] Ita quidam Libri, & Donatus: *Se duxit; Verbis usus est intra domesticos parietes artis* (lege *natis*) *τῷ ἰδιωτισμῷ*.

Quíd ſit, quamobrem tántopere omnis nós celari vólueris
Pártum; praeſertím cum et recte et témpore ſuo pépererit.
'Adeon peruicáci eſſe animo, ut púerum praeoptarés perire,
'Ex quo firmiórem inter nos fóre amicitiam póſthac ſcires:
Pótius quam aduorſum ánimi tui libídinem eſſet cum illo nupta?
'Ego etiam illorum éſſe culpam hanc crédidi, quae te éſt penes.
M. *Miſera ſum.* PH. *utinam ſciam ita eſſe iſtuc. ſét nunc mi in mentém venit,*
De hác re quod locúta es olim, cum íllum generum cépimus:
Nám negabas fíliam tuam póſſe te nuptám pati
Cúm eo qui meretrícem amaret, quí pernoctarét foris.
M. *Quámuis cauſam hunc ſúſpicari, quam ípſam veram, máuolo.*
PH. *Múlto prius, quam tú, illum ſciui habére amicam, Mýrrhina:*
Vérum id vitium númquam decreui éſſe ego aduleſcéntiae:

Habeat is ſuum ſibi ἰδιωτισμόν· & repone, *Se eduxit foras*: ut ſupra III, 3, 4.

Qua me própter exanimatum citius eduxi foras.

Plaut. Truc. I, 1, 18.

Piſces uſque adeo donicum eduxit foras.

12 *Hem, taces? ex quo?*] Sic libri. Sed *Taces* vix corripiat poſteriorem. Repone, *Hem tacen. Tacen, Viden,* brevia ſunt.

15 *Nos celare volueris*] Trochaeus in ea ſede minus gratus eſt. Dedit auctor: *Nos celari volueris:* ut infra IV, 4, 23.

Nosne id celatos tam diu.

20 *Ego etiam illorum eſſe hanc culpam*] Tres ex noſtris concinnius,

Ego etiam illorum eſſe culpam hanc.

22 *Ex hac re quod locuta es olim*] Hic verſus inter Trochaicos Iambicus incedit: Lege,

Sed nunc mi in mentem venit,
De hac re quod locuta es olim cum illum generum cepimus.

Ita clare citat Donatus ad Hec. IV, 4, 89.

23 *Nam negabas nuptam poſſe filiam tuam te pati*] Noſtri plerique *Nuptam filiam poſſe*; Quattuor alio & inter ſe diverſo modo verba collocant. Repone, commodiſſime ad verſum,

Nam negabas filiam tuam poſſe te nuptam pati.

25 *Mavolo*] Sic praeter Faerni duos, duo noſtri veterrimi: ceteri *Malo.*

26 *Multo prius ſciví quam tu illum amicam habere, Myrrhina*]. Sic a Faerno. Noſtri plerique omnes, numeroſius, *Habere amicam.* Sed & illud *Scivi* incommode acuitur. Repone,

Multo prius, quam tu, illum ſciví habere amicam, Myrrhina.

Nam id ómnibus innatum. át pol iám aderit, sé quoque etiam cum óderit.
Set, ut ólim te ostendísti, nil cessáuisti eadem esse úsque adhuc:
Ut filiam ab eó abdúceres; neú, quód egó egissem, esset ratum.
Id núnc res indicium haéc facit, quo pácto factum volúeris.
M. *Ádeon me esse péruicacem cénses, cui matér siem*
Ut eo essem ánimo, si ésset nostro ex úsu hóc matrimónium?
PH. *Tún prospicere aut iúdicare nóstram in rem quod sít potes?*
Audísti ex aliquó fortasse, quí vidisse eum díceret
Exeuntem aut introeuntem ad amícam. quid tum póstea?
Sí modeste ác ráro hoc fecit: nónne dissimuláre nos
Mágis humanum est, quám dare operam id scíre, qui nos óderit?
Nám si is posset áb ea sese dérepente áuellere,
Quácum tot consuésset annos; nón eum hominem dúcerent,

28 *Nam id omnibus innatumst*] Vel lege; *Nám id innatumst*; ut Trochaicus sit cum praecedentibus; vel *Nam id omnibus innatum*; ut Iambicus sit cum sequentibus. Porro nostri omnes; *Aderit tempus*; *cum*. Quid si sic legas, & distinguas,

Verum id vitium nunquam decrevi esse ego: adulescentiae
Innatum est: at pol jam aderit tempus, se quoque etiam cum oderit.

Sic Plautus Bacch. III, 3, 14.

Jam aderit tempus, cum sese etiam ipse oderit: morem geras.

Virgil. Eclog. IV.

Aggredere o magnos, aderit jam tempus, honores.

Sed Noster And. I, 1, 125.

Prope adest, cum alieno more vivendumst mihi.

29 *Set ut olim te ostendisti, eadem esse nihil cessavisti usque adhuc*] Male *Eadem*, quod accentu erigi debebat, in Thesi deprimitur. Melius Edd. vett. & ex nostris unus:

Sed ut olim te ostendisti, nihil cessavisti eadem esse usque adhuc.

33 *Si ex usu esset nostro hoc matrimonium*] *Usu* hic in Thesi male occultatur. Repone;

Si esset nostro ex usu hoc matrimonium.

34 *Tune prospicere*] Nos ex l. s. versusque ratione, *tun prospicere.* FAERNUS. Et nostri quoque *Tun.*

37 *Nonne ea dissimulare nos*] Perperam *Ea* numero plurali; cum praecedat *Hoc*, & subsequatur *Id.* Quare recte ejiciunt *Ea* nostri codices magno consensu.

42 *Et quae me peccasse ais: abi, solum solus conveni*] Non belle in duos pedes distribuitur *Ais*. Repone ut monosyllabon sit,

Et quae me peccasse ais: abi, eum solum solus conveni.

Eum solum, ut *Te solum.* Plaut. Capt. III, 4, 70. *Solus te solum volo.*

Néc virum ſatis fírmum gnatae. M. *mítte adulescentem óbſecro:*
'Et quae me peccáſſe ais. abi, eum ſólum ſolus cónueni:
Róga, velitne annón uxorem: ſi eſt, ut dicat vélle ſé,
Rédde: ſin eſt aútem ut nolit, récte conſúlui meae.
PH. *Sí quidem ille ipſe nón volt, et tu ſénſti eſſe in eo, Mýrrhina,*
Péccatum; aderam; cuius conſilio fúerat eā par próſpici.
Quámobrem incendor íra, te auſam fácere haec iniuſſú meo:
'Interdico ne éxtuliſſe extra aédis puerum uſquám velis:
Sét ego ſtultiór, meis dictis párere hanc qui póſtulem.
'Ibo intro, atque edícam ſeruis, né quoquam ecferri ſinant.
M. *Nullám pol credo múlierem me miſeriorem viuere:*
Nam ut hic laturus hóc ſit, ſi ipſam rem, út ſiet, reſciuerit,
Non édepol clam me eſt; cum hóc quod leniuſt, tàm ánimo iracundó tulit:
Nec, quá via ſenténtia eius póſſit mutari, ſcio.

43 *Roga, velitne annon uxorem: ſi eſt ut dicat velle ſe*] *Roga* poſteriorem corripiet. Martialis: *Inideris quotiens in baſia fellatoris, In ſolio puta te Flacce lavare caput.* praeterea liber Bembinus & Donatus hunc ordinem verborum habent, *roga velitne uxorem annon?* ſed ſic verſum ſuſtentabimus, non faciendo colliſionem vocalium in *ſi eſt*. FAERNUS.

Roga velitne uxorem annon: ſi eſt, ut dicat velle ſe. Niſi vel in *Uxorem* vel in *Si* ceſſet Synaloepha, quorum neutrum ex arte licet, verſus hic ſtare nequit. Repone ex noſtris fere omnibus, id quod Faernus ejecerat,

Roga velitne annon uxorem.

44 *Recte conſului meae*] Nos addimus pronomen *ego* ex libris Bembino ac Victoriano, & Donato, *recte ego conſului meae.* FAERNUS. In noſtris deeſt *Ego*, verſu gratulante.

45 *Et tu ſenſiſti eſſe*] Legendum videtur *ſenſti*, per ſyncopam; aut certe ita in ſcanſione pronuntiandum. FAERNUS. Si pronuntietur *Senſti*, quidni & ſcribatur?

46 *Cujus conſilio ea par fuerat proſpici*] Etiam hic ſine Synaloepha eſt *Conſilio.* Repone cum noſtris univerſis,

Cujus conſilio fuerat eā par proſpici.

47 *Quamobrem incendor ira te eſſe auſam facere haec injuſſu meo*] Ea collocatione verborum, quam habet liber Victorianus, ſtat trochaicus. ut pronomen *te*, poſt τὸ *haec*, ponatur. FAERNUS.

Quamobrem incendor irā, eſſe auſam facere haec te injuſſu meo.

Noſtri omnes *Te* ante *Eſſe*. Tolle *Eſſe*, & veram lectionem habes,

Quamobrem incendor irā, te auſam facere haec injuſſu meo.

54 *Mutari poſſit, ſcio*] O. l. s. & Donatus; *poſſit mutari:* quod numeroſius eſt. FAERNUS. Sic & noſtri omnes.

Hoc mi únum ex plurimis miſeriis réliqüum fuerát málum,
Si púerum ut tollam cógit, cui nos quí ſit neſcimús pater:
Nam cúm conpreſſa eſt gnáta, forma in ténebris noſci nón quita eſt:
Neque detractum ei tum quícquam eſt, qui poſt póſſet noſci quí ſiet:
Ipſe éripuit vi, in dígito quem habuit, vírgini abiens ánulum.
Simul véreor Pamphilúm, ne orata nóſtra nequeat diútius
Celáre, cum ſciét alienum púerum tolli pró ſuo.

Actus IV. Scaena II.

Sostrata. Pamphilus.

SO. *NON clám me eſt, gnate mí, tibi me eſſe ſúſpectam, uxorém tuam*
Proptér meos mores hinc abiſſe: etſi éa diſſimulas ſédulo:
Verum íta mē di ament, ítaque obtingant éx te quae exoptó mihi,

56 *Cujus nos qui ſit neſcimus pater*] Satis bene *Cujus;* ſed adhuc melius *Cui nos.*

59 *Neque detractum ei tum quicquam eſt, qui poſt poſſit noſcier qui ſiet*] Hic verſus nullo modo poteſt ſtare: quem nos ex libro Bembino ita corrigimus,

Neque detractum ei eſt quicquam,
qui poſſet poſt noſci qui ſiet.

ei autem hic ſpondeus eſt, ut ſaepe apud Lucretium. FAERNUS.

Neque detractum ei eſt quicquam, qui poſſét poſt noſci qui ſiet. Sic a Faerno eſt; in quo *Ei* diſyllabon eſt, & ſcribendum *Eii*; hoc ferendum: ſed ut *Poſſet* acuat ſecundam, ferri non debet. Quanto melius noſtri fere omnes; ſi *Noſcier* in *Noſci* mutes,

Neque detractum ei tum quicquam
eſt, qui poſt poſſet noſci qui ſiet.

60 *Simul vereor Pamphilum*] Arbitror ex *ſimul l* elidi, ut primus pes ſit proceleuſmaticus, ſecundus ſpondeus. FAERNUS. Recte de *Simul;* & in primo pede haec corripi frequentiſſimum eſt.

1 *Non clam me eſt mi gnate*] Aliam collocationem verborum habet liber Bembinus, & aliquot alii, verſui aeque aptam, qui eſt octonarius Iambicus quadratus: *non clam me eſt gnate mi.* FAERNUS. Ferri haec poſſunt; ideo nihil hic muto. Sed aperiam ſuſpicionem meam, fortaſſis ab Auctore ſic primum veniſſe,

Non clam me eſt, eſſe tibi ſuſpectum, gnate mi, uxorem tuam
Propter meos mores hinc abiſſe;
etſi id diſſimulas ſedulo.

Eſſe tibi ſuſpectum; ut ſupra III, 3, 38. *Scio nemini aliter ſuſpectum fore.*

3 *Quae opto mihi*] *Quae exoptem* habet liber Bembinus, reliqui fere

Ut númquam ſciens comm érui, merito ut cáperet odium illám mei:
Teque ánte quod me amáre rebar, ei rei firmaſtí fidem:
Nam mi íntus tuus patér narrauit módo, quo pacto me hábueris
Praepóſitam amori tuó: nunc tibi me cértum eſt contra grátiam
Reférre, ut aput me praémium eſſe póſitum pietatí ſciás.
Mi Pámphile, hoc et vóbis et meae cómmodum fámae árbitror:
Ego rús abituram hinc cúm tuo me eſſe cérto decreuí patre;
Ne méa praeſentia óbſtet, neu cauſa úlla reſtet réliqüa,
Quin túa Philumena ád te redeat. PA. *quaéſo quid iſtuc cónſili eſt?*
Illíus ſtultitia vícta, ex urbe tú rus habitatúm migres?
Haut fácies: neque ſinam, út qui nobis, máter, maledictúm velit,
Mea pértinacia éſſe dicat fáctum, haut tua modéſtia.

exopto, quod et placet. FAERNUS. Unus ex noſtris *Exopto*; ceteri *Opto*.

4 *Ut caperet odium illa mei*] Hic eſt trochaeus in ſeptima ſede octonarii, quem pedem verſus Iambicus non admittit. quare aut legendum eſt, ut habent o. l. s. recentiores, *ut caperet illa odium mei*, aut conſervata collocatione verborum impreſſa, quae eadem eſt in libro Bembino, & aliis antiquis, emendandum, licet reclamantibus omnibus libris, *illam:* ut ſit, *ut caperet odium illam mei*, & ſit ordo, ut odium mei caperet illam: ſicut & ſupra dicitur: *Jampridem equidem audivi, cepiſſe odium tui Philumenam.* & in Eunucho: *Tum ſicubi eum ſatietas hominum, aut negoti ſi quando odium ceperat.* hoc & Ubaldino Bandinello placebat. FAERNUS. In duobus noſtris *Illam* erat; & *m* poſtea eraſum.

5 *Teque ante quam me amare rebar, ei rei firmaſti fidem*] Satagit hic Donatus; agit nihil. Unus Academicus pro varia lectione *Ante quem.* Sed adhuc reſtat ἀνακόλουθον· niſi legas *Tuque, ante quem.* Rem conficit noſter veterrimus,

Teque ante quod me amare rebar,
ei rei firmaſti fidem.

Ordo eſt; *Quodque ante rebar, te me amare, ei rei fidem firmaſti.*

8 *Ut apud me praemium eſſe poſitum pietatis ſcias*] Ex libro Victoriano lego, *pietati.* FAERNUS. Plerique ex noſtris *Pietati.* Plaut. Poen. V, 4. 17. *Praemium ut eſſe ſciam Pietati.*

15 *Mea pertinacia dicat eſſe factum*] Ex libro Bembino, & aliis antiquis ac Donato, verſusque ratione, ita ordinamus haec verba, *eſſe dicat factum.* FAERNUS. Pars melior noſtrorum *Eſſe dicat.*

Tum tuás amicas te ét cognatas déſerere et feſtós dies
Mea caúſa, nolo. SO. *nil pol iam iſtaec mihi res voluptatís ferunt:*
Dum aetátis tempus túlit, perfuncta ſátis ſum: ſatias iám tenet
Studiórum iſtorum: haec mihi nunc cura eſt máxuma, ut ne cuí mea
Longínquitas aetátis obſtet; mórtemue exſpectét meam.
Hic video me eſſe inuíſam inmerito: témpus eſt concédere.
Sic óptume, ut ego opínor, omnis caúſas praecidam ómnibus:
Et me hác ſuſpicióne exſoluam, et íllis morem géſſero.
Sine me óbſecro hoc effúgere, volgus quód male audit múlierum.
PA. *Quam fórtunatus céteris ſim rébus, abſque una hác foret,*
Hanc mátrem habens talem, íllam autem uxorem. SO. *óbſecro, mi Pámphile,*

17 *Nihil jam mihi iſtaec res voluptatis ferunt*] Liber Bembinus *iſtae res*; quamvis & *iſtaec*, genere feminino, nominativo Plurali efferret antiquitas. Terentius in Eunucho, *Continuo haec adornant ut lavet.* FAERNUS.

Mea cauſa nolo. Nihil jam mihi
iſtaec res volúptatis ferunt.

Lege ex noſtris univerſis,

Mea cauſa nolo: Nil pol jam iſt-
haec mihi res vóluptatis ferunt.

Ejectum *Pol* ab eis eſt, qui neſcirent *Vóluptátis* ſecundam corripere ſolere. *Iſtaec* omnes Codices, ſolo Bembino excepto, pro *Iſtae.* Vide infra IV, 3, 12. *Illaec* pro *Illae.*

18 *Satias me jam tenet*] Delemus pronomen *me*, ex auctoritate libri Bembini, & ratione verſus. FAERNUS. In veterrimo noſtro deeſt *Me*: ceteri habent.

19 *Ne cui meae longinquitas aetatis obſtet*] Aliqui libri, inter quos Bembinus, & alii antiqui, habent *mea.* FAERNUS. Plerique ex noſtris *Mea.*

20 *Mortemve exoptet meam*] Nos *exſpectet* legimus ex Donato, & libro Bembino. ita etiam ſcriptum fuiſſe in Victoriano conjicere licet ex raſura, ubi repoſita eſt dictio *exoptet.* FAERNUS. Noſtri omnes *Exoptet.*

25 *Abſque una haec foret*] Sic & noſtri codices *Haec*, & Donatus; ut *Abſque* adverbium ſit, *Abſque foret*, abeſſet. Idem tamen agnoſcit aliam lectionem, *Abſque una hoc foret*, ut *Abſque* ſit praepoſitio: Male tamen explicat, *Una*, id eſt, *Uxore.* Immo *Ceteris rebus, abſque una hac*, re ſcilicet. *Abſque eſſet* cum ablativo paſſim obverſatur. Porro pro *Sum* lege *Sim.*

27 *Non tute rem incommodam*] Bembinus liber & aliqui alii, *non tute incommodam rem:* quae collocatio verſum, aliter laborantem, ſuſtentat. & paulo poſt in eodem Bembino pro *inducas*, *induces.* & legendum eſt cum affectu hortantis ad patientiam, ut & tangere videtur Donatus. FAERNUS. Noſtri

Non túte incommodám rem, ut quaeque eſt, in animum inducés pati?
Si cétera ita ſunt út vis, itaque ut éſſe ego illa exiſtumo;
Mi gnáte, da mi hanc véniam, redduc illam. PA. *vae miſeró mihi.*
SO. *Et míhi quidem: nam haec rés non minus me mále habet quam te, gnáte mi.*

Actus IV. Scaena III.

Laches. Sostrata. Pamphilus.

L. *QUE'M cum iſtoc ſermónem habueris, prócul hic aſtans áccepi, uxor.*
'Iſtuc eſt ſapere, qui úbicunque opus ſit ánimum poſſis fléctere;
Quód ſit faciundúm fortaſſe póſt, idem hoc nunc ſi féceris.
SO. *Fórs fuat pol.* L. *ábi rus ergo hinc: ibi ego te et tu mé feres.*

Incommodam rem; ſed iidem *Inducas.*

28 *Si cetera ſunt, ita ut tu vis*] Pronomen *tu* non eſt in libro Bembino: ac ne neceſſarium quidem eſt: collocationem vero verborum o. l. s. eo excepto, & cum iis Donatus, hanc habent, *ſi cetera ita ſunt.* FAERNUS.

Si cetera ita ſunt, ut vis, itaque ut eſſe ego illam exiſtimo.

Noſtri omnes, *Ut tu vis*: ſed recte Bembinus *Ut vis:* alioquin *ita* & *Itaque* non eodem accentu fuerint. Noſtri univerſi *Illam* & (quod miror) Donatus, qui intelligit *Nurum.* Quis non videat *Illa* legendum, & referendum ad *Cetera.* Sed hoc plus toto ſaeculo jam innotuit.

29 *Mi gnáte, dá veniam húnc mihi, reduc illam*] *Veniam* in Theſi totum latet. *Reduce* noſtri omnes. Lege,

Mi gnate, da mi hanc veniam, redduc illam.

Plaut. Amph. III, 2, 4.

Da mihi hanc veniam, ignoſce, irata ne ſies.

1 *Procul hinc ſtans*] Tres ex noſtris *Hic*; & lege *Aſtans*, ut Heaut. V, 2, 7.

3 *Quod faciundum fortaſſe ſit poſt, idem hoc nunc ſi feceris*] Hic verſus, ut trochaicus non poteſt ſtare, ut Iambicus autem vix atque aegre, adeo impeditus eſt inverſione verborum: quae nos ex Donato, & libro Bembino ita collocamus: *Quod faciundum ſit poſt fortaſſe.* ita trochaicus erit, in quo tamen in, *idem hoc*, non fiet colliſio. Victorianus, & aliqui alii libri ita habent,

Quod faciundum ſit fortaſſe poſt idem hoc nunc ſi feceris.

Alii, *Quod ſit faciundum fortaſſe*, & in his Baſilicanus. FAERNUS.

Quod faciundum ſit poſt fórtaſſe, idem hoc nunc ſi feceris.

Sic dedit Faernus; ut in *Idem* nulla fiat colliſio: quae tamen licentia non poteſt concedi. Noſtri veterrimi cum aliis plerisque *Quod ſit faciundum*: Unus cum Victoriano, *Fortaſſe poſt.* Repone,

Quod ſit faciundum fortaſſe poſt, idem hoc núnc ſi feceris.

so. *Spéro ecastor.* l. *i ergo intro, et compòne quae tecúm simul*
Ferántur. dixi. so. *ita út iubes, faciám.* pa. *pater.*
l. *Quíd vis, Pamphile?* pa. *hínc abire mátrem? minume.* l. *quíd ita istuc vis?*
pa. *Quía de uxore incértus sum etiam quíd sim facturús.* l. *quid est?*
Quíd vis facere, nísi redducere? pa. *équidem cupio, et víx contineor:*
Sét non minuam meúm consilium: ex úsu quod est, id pérsequar:
Crédo ea gratiá concordes mágis, si redducám, fore.
l. *Nésciás. verúm tua refert níhil, utrum illae fécerint,*
Quándo haec aberit. ódiosa haec est aétas adulescéntulis:

Ubi vides & *Póst* & ei oppositum *Núnc* utrumque in ictu esse.

5 *Quae simul tecum*] Inversa verba sic colloca ex libro Bembino, & aliis antiquis, & ratione trochaicí, *quae tecum simul.* FAERNUS. Nostri quoque omnes *Tecum simul.*

7 *Quid vis, Pamphile*] Versus est trochaicus tetrameter acatalecticus, ut et nonus. FAERNUS.

9 *Equidem cupio & vix contineo*] Complures libri, & in iis antiquissimi, *contineor.* FAERNUS. Nostri etiam *Contineor.*

11 *Credo ea gratia concordes magis, si non reducam, fore*] Quamlibet Donatus aliter legat, ex auctoritate libri Vaticani & Basilicani, versusque ratione, delemus adverbium *magis*; quod etiam in Victoriano reperimus expunctum. *reducam* vero per duo *d* scribimus ex libro Bembino. FAERNUS.

Credo ea gratia concordes, si non redducam, fore. Sic a Faerno: sed sententia stolida est, & miror, qui Donato & aliis imponere potuerit. *Concordes fore, si non reducam.* Qualis quaeso ista *Concordia?* ubi desiit familiaritas & ipsa notitia. Qualis porro Lachetis responsio, *Nescias?* Quid *nesciat* Pamphilus? nempe *Concordes fore, si non reducat.* Pergit tamen Laches, *Tua nil refert, cum haec aberit.* Cur vero *haec absit* vel rus concedat, si *ea non reducitur?* Nonne haec Lachetis clare indicant, de *reducenda* uxore locutum esse Pamphilum, non de *non reducenda?* Et profecto sic res est. Quinque ex nostris cum Edd. vett. & Donato, *Concordes magis, si non.* Correctores, cum versum longiorem justo vidissent, ejecerunt *Magis.* Atqui ejiciendum erat *Non*, & sententia per ironiam & simulationem efferenda,

Credo ea gratia concordes magis,
si redducam, fore.

Hoc est, *Non credo:* & jam aptissima sunt, quae respondet Laches. Ita Eun. I, 2, 18.

Credo, ut sit, misera prae amore
exclusti hunc foras.

& V, 2, 23.

Quid ita? vero debeam
Credo isti quicquam furcifero,
si id fecerim.

Phorm. I, 2, 90. *Ad precatorem adeam, credo.* V, 9, 42. *At meo merito credo.*

12 *Verum id tua refert nihil*] To *id* non habent antiquissimi libri,

'E medio aequum excédere est, postrémo nos jam fabula
Sumus, Pámphile, Senex átque anus.
Set vídeo Phidippum égredi per témpus, accedámus.

ACTUS IV. SCAENA IV.

PHIDIPPUS. LACHES. PAMPHILUS.

PH. *TIBI' quoque iratus édepol sum, Philúmena,*
Grauitér quidem. nam hercle ábs te est factum túrpiter:
Etsí tibi causa est de hác re: mater te ínpulit:
Huic véro nulla est. L. *ópportune té mihi,*
Phidíppe, in ipso témpore ostendis. PH. *quid est?*
PA. *Quid réspondebo his? aút quo pacto hoc óperiam?*
L. *Dic fíliae rus cóncessuram hinc Sóstratam:*

Bembinus, Vaticanus, Basilicanus. FAERNUS.

Utrum illae fecerint] Philarg. ad Georg. III. 105. *Hae quoque non cura nobis leviore tenendae. Legitur & Haec: nam veteribus mos fuit, ut neutra femininis jungerentur. Unde Terentius: Tua nil refert, utrum illaec fecerint: & in Eunucho: Haec adornant, ut lavent.*

13 *Quando haec abierit*] Liber Bembinus, *aberit.* quo quidem modo melius stat versus. FAERNUS. Nostri, *Abierit.*

14 *E medio aequum est excedere*] Omnes antiqui libri; *aequum excedere est.* FAERNUS.

Ib. *Jam nos fabulae*] Liber Bembinus, Basilicanus ac Victorianus, & Donatus, *nos jam fabulae.* FAERNUS.

Nostri similiter, *Nos jam fabulae.* Sed jam dudum alii viderunt *Fabula* hic legendum. Neque aliter Donatus, ut ex Interpretatione colliges: *Pronuntia Senex atque Anus, quasi initium Fabulae.*

16 *Sed video Phidippum per tempus egredi*] Multi l. s. inter quos Bembinus & alii antiqui, ita collocant, *Phidippum egredi per tempus:* qui restitutus ordo verborum, Iambum constituit in quarta hujus versus sede, qui est Iambicus tetrameter catalecticus. FAERNUS. Sic nostri universi.

1 *Tibi quoque edepol sum iratús, Philumena*] Concinnius vetus noster 900. annorum cum altero regio,
Tibí quoque iratus edepol sum, Philumena.

2 *Abs te factum est*] Nostri fere omnes, *Abs te est factum.*

3 *Mater te impulit*] Sic recte Donatus. Nostri omnes, *Quae te impulit.*

6 *Quid respondebo his? aut quo pacto hoc operiam*] Complures libri scripti, inter quos antiquissimi, habent *aperiam:* quemadmodum & Donatus legit, ita dicens, *Hoc modo ostendit nec esse quod simulet. nec id quod verum est, dicendum sibi esse.* ita etiam Robertus Stephanus impressit. FAERNUS.
Quid respondebo his? aut quo pacto hoc aperiam?
Sic dedit Faernus: & verum est vetustiores & plures codices *Aperiam* habere. Duo soli ex nostris *Operiam*: haec tamen vera lectio est, & sic Donatus; ut ex interpretatione ejus colliges, contra ac sensit

Ne reuereatur, minus iam quo redeát domum. PH. *ah.*
Nullám de his rebus cúlpam commeruít tua:
A Mýrrhina haec sunt mea úxore exorta ómnia:
PA. *Mutátio fit.* PH. *éa nos perturbát, Lache.*
PA. *Dum né reducam; túrbet porro, quám velit.*
PH. *Ego, Pámphile, esse intér nos, si fierí potest,*
Adfinitatem hanc sáné perpetuám volo:
Sin ést, ut aliter túa siet senténtia,
Accípias puerum. PA. *sénsit peperisse: óccidi.*
L. *Puerúm? quem puerum?* PH. *nátus est nobis nepos:*
Nam abdúcta a vobis praégnas fuerat filia,
Neque fuisse praegnatem úmquam ante hunc sciui diem.

Faernus. *Hoc*, inquit, *modo ostendit, nec esse quod simulet* (Hoc refer ad *Quid respondebo?*) *nec id quod verum est, dicendum esse sibi: Si non est dicendum*; certe est *Operiendum*, celandum, non *Aperiendum.* Vidit hoc olim & vir doctus Jo. Rivius. Pamphilus ipse supra III, 4, 50

Ille abiit. quid agam infelix? prorsus nescio
Quo pacto hoc celem, quod me oravit Myrrhina,
Gnatae suae partum.

Credisne jam homini ipsi? *Quo pacto hoc celem*, id ipsum est, quod *Quo pacto hoc operiam.*

11 *Ea nos perturbat Laches*] Liber Bembinus & Priscianus, *Lache.* sic & infra ex ratione versus legendum esse contendimus: *Vosmet videte jam Lache & tu Pamphile.* licet in omnibus libris sit *Laches.* FAERNUS.

PH. *A Myrrhina haec sunt mea uxore exorta omnia.*
Mutatio fit: ea nos perturbat, Lache.

Sudat hic multum Donatus, sed operam ludit. Guyetus illud *Mutatio fit;* totumque adeo versum ut ineptum & spurium damnat. Dignus sane est, ut nunc quidem habetur. Sed singula suis personis redde; & genuinum se probabit.

PHI. *A Myrrhina haec sunt mea uxore exorta omnia.*
PAM. *Mutatio fit.* PHI. *ea nos perturbat, Lache.*

Mutatio fit sunt Pamphili verba: quae ut secreti conscius, aversus a senibus loquitur. Hoc, cum indicatum jam semel est, sat scio, sua se luce cuivis commendabit. Sed aliud dabo, quod adhuc fidem faciat. Nisi hoc Pamphilo tribuas, *Ea nos perturbat*, non erit *Ea uxor Myrrhina.* quod Donatus tamen monendum putavit; sed *Ea mutatio nos perturbat.* Tam inepte et putide, ut nihil infra.

12 *Dum ne reducam; turbent porro quam velint*] 'Donatus ad locum: '*Quam* non est generis feminini, 'sed est *Quantum: Turbent*, errent '& tumultuentur, significat; vel 'turbentur. *Quam velint, quantum* 'velint, aut eam *quam* velint mu'lierem; sed melius est quod supra 'diximus.' Si standum erit huic lectioni *Turbent*, quam & codices omnes exhibent; recte sane magnus Magister. Sed cum illud inspicio, *Ea nos perturbat, Lache;* cui aversus Pamphilus hoc responsi dat; vix possum dubitare, quin a Terentio sic fuerit:

L. *Bené, ita me di ament, núntias: et gaúdeo*
Natum illum, et illam ſálvam: ſet quid múlieris
Uxórem habes? aut quibus moratam móribus?
Noſne hóc celatos támdiu? nequeó ſatis,
Quam hoc mihi videtur fáctum praue, próloqui.
PH. *Non míhi illud factum minus dolét, quam tibi, Lache.*
PA. *Etiám ſi dudum fúerat ambiguum hóc mihi,*
Nunc nón eſt; cum eam ſéquitur alienús puer.
L. *Nullá tibi, Pamphile, hic iam conſultátioſt.*
PA. *Perii.* L. *húnc videre ſaépe optabamús diem,*
Cum ex te éſſet aliquis, quí te appellarét patrem:

Dum ne reducam; turbet porro quam velit. Myrrhina, inquit Phidippus, *perturbat nos*: ad hoc Pamphilus: *Turbet porro*, perturbet vos adhuc magis Myrrhina, quantum velit; modo ne reducam. Plautus Moſt. III, 1, 15.

Verum ut res ſeſe habet,
Pergam turbare porro: ita haec res poſtulat.

18 *Nam abducta a vobis praegnans fuerat filia: Neque fuiſſe praegnantem*] Antiquiſſimi libri Bembinus & Vaticanus hanc vocem *praegnans* & *praegnantem* ſine *n* littera habent hoc modo, *praegnás*, *praegnatem*: itaque ſemper & in Pandectis Florentinis ſcripta invenitur haec dictio. Me vero non tantum uſus ſcribendi vetuſtiſſimus movet, quantum hujus dictionis derivatio ab Donato tradita: is enim hunc locum exponens, ait, *Praegnans eſt ante gnatum vel ante genetricem; eſt enim prae ante:* ex quibus Donati verbis liquet hanc vocem non eſſe participium, quod neceſſario per *n* efferendum eſſet, ſed nomen a prae & gnatus, vel a prae & genetrix; quae utraque vox nullam neceſſitatem infert nomini ab ſe deducto, aſſumendae litterae *n*. FAERNUS. Noſtri *Praegnans* & *Praegnantem*.

21 *Natum illum & tibi illam ſalvam*] Noſtri univerſi cum Edd. vett. *Natum illum tibi & illam ſalvam.* Dele *Tibi.*

25 *Non tibi illud factum minus placet, quam mihi, Laches*] Sic Faernus, & ſic Libri. Donatus, hac prava lectione irretitus, eo venit, ut dicat, *Placet pro Diſplicet intelligamus.* Quid eſt, ſi hoc non eſt ἄνω ποταμῶν? Nimirum aliud innuit ſententia, aliud tinniunt verba. Par locus eſt ſupra IV, 2, 30. *Haec res non minus me male habet, quam te.* Ad iſtam igitur faciem hic legendum erit, *Non mihi illud factum minus dolet, quam tibi, Lache. Dolet mihi, aegre eſt mihi, male me habet,* eodem omnia ſenſu.

26 *Etſi jamdudum*] Aliqui libri ſcripti, & in iis vetuſtiſſimi, *etiam ſi dudum.* FAERNUS. Sic noſtri omnes.

27 *Nunc non eſt, cum eam jam conſequitur alienus puer*] Adverbium *jam* nullus habet liber ſcriptus, nec Donatus; nec id admittit ratio verſus. FAERNUS. *Jam* nullus ex noſtris habet. Sed duo ſic,

Nunc nón eſt, cúm eam ſequitur alienus puer.

Con in compoſitione non niſi una littera eſt inverſa, in libris vetuſtis.

Euénit: habeo grátiam dis. PA. *núllus sum.*
L. *Redúc uxorem, ac nóli aduorsari mihi.*
PA. *Patér, si ex me illa líberos vellét sibi,*
Aut sé esse mecum núptam; satis certó scio,
Non clám me haberet. quód celasse intéllego.
Nunc, cum éius alienum á me esse animum séntiam,
Neque cónuenturum intér nos posthac árbitrer;
Quamobrém reducam? L. *máter quod suasít sua,*
Aduléscens mulier fécit. mirandúmne id est?
Censén te posse réperire ullam múlierem,
Quae cáreat culpa? an quía non delinquúnt viri?
PH. *Vosmét videte iám, Lache et tu Pámphile,*
Remissan opus sit vóbis, redductán domum.
Uxór quid faciat, ín manu non ést mea.
Neutra ín re vobis difficultas á me erit.
Set quíd faciemus púero? L. *ridiculé rogas:*

Cum eam in unam syllabam constringi, minus placet.

33 *Pater, si illa ex me*] Elegantior videtur collocatio, quae est in libro Bembino, *Pater, si ex me illa.* FAERNUS.

In textu Faernus dedit, *Si ex me illa.* Atqui nostri universi *Illa ex me.* Placet Bembinus: ut pronuntiemus, *Ex mé illa*; & mox, *Aut sé esse.*

35 *Quae celasse intelligo*] Vaticanus liber & unus tantum liber scriptus Donati habet, *quae*; Bembinus, *quod;* omnes alii, & Donati, & Terentii libri, *quem:* quod forte procederet subintelligendo partum: magis tamen placet *quod.* FAERNUS.

Non mé clam haberet, quod celasse intellego.

Lege ex nostris fere omnibus: *Non clám me haberet;* ut passim apud Nostrum, *Clám* in Arsi. *Quae* plures nostri; ceteri *Quem.* Aut lege *Quod*, aut *Quaè.*

36 *Nunc cum ejus alienum éss a me ánimum sentiam*] Nostri fere omnes, *Aliénum á me esse animum.* Recte. *A me*, virtute enclitici *Me* est in ictu; at totum *A me* in Thesi occultari non ex arte est.

37 *Nec conventurum inter nos posthac arbitror*] Sic Faernus. Sed *Arbitrer*, quicquid dicant Librarii, cum Mureto legendum. Ceterum omnes pro *Nec* habent *Neque*; & plerique omnes *Posthac esse arbitror*, unus *Post esse arbitror:* alter, *Posthac arbitror.*

43 *Remissam opus sit vobis an reductam domum*] Liber Bembinus penultimam dictionem hujus versus habet per duo *d*, ita etiam versus ratione exigente: & praeterea hic liber & Basilicanus, & duo alii antiquissimi, item alii multi eam ipsam dictionem, id est *redductam,* item aliam praecedentem, id est *remissam*, per *n* in fine habent. ita & Donatus, sic inquiens: *Remissa opus sit vobis*) *in veris codicibus sic est*, *remissam*, *reductam*, *ut sit remissane*, *reductane*; quae expositio Donati facit, ut pro *remissam*, *remissan*, *pro reductam*, *reductan*, ipsum ex veris codicibus citasse conjiciam. Sed hoc modo dictio *an*, &

Quicquid futurumst, huic suum reddas scilicet;
Ut alámus nostrum. PA. *quem ipse neclexit pater,*
Ego alám? L. *quid dixti? eho an nón alemus, Pámphile?*
Prodémus quaeso pótius? quae haec améntia est?
Enimuéro prorsus iám tacere nón queo.
Nam cógis, ea quae nólo ut praesente hóc loquar.
Ignárum censes tuárum lacrumarum ésse me?
Aut quid sit hoc, quod sóllicitere ad húnc modum?
Primum hánc ubi dixti caúsam, te proptér tuam
Matrém non posse habére hanc uxorém domi;
Pollícita est ea se cóncessuram ex aédibus.
Nunc, póstquam ademptam hanc quóque tibi causám vides;
Puér quia clam te est nátus, nactus álteram es.
Errás, tui animi si me esse ignarúm putas.
Aliquándo tandem huc ánimum ut adducás tuum,
Quam lóngum spatium amándi amicam tibi dedi?

orationi supervacanea erit, & versui incommoda, quam nos ex auctoritate complurium librorum, in quibus aut expuncta est, aut non est omnino, delemus. FAERNUS. Sic & nostri plerique delent *An.* Omnes *Remissan,* & quinque primarii *Reductan.*

47 *Huic reddas suum scilicet*] Omnes fere libri, inter quos vetustissimi, & Donatus, ita haec verba ordinant, *huic suum reddas s.* FAERNUS. Pauciores ex nostris, *Suum reddas.*

49 *Quem ipsa neglexit, pater ego alam*] Lectio libri Bembini, Vaticani, & aliquorum aliorum est, *quem ipse;* ut haec verba sint Pamphili secum, ne pater & socer intelligant, obmurmurantis alium esse patrem nati pueri, non se. quod autem haec secum Pamphilus dicat, ostenditur ex Chremetis verbis statim Pamphilum interrogantis quid dixerit, sane Donatus *quem ipsa* magis probat. quod (cum reverentia eius dixerimus) non sat bona ratione facere videtur. cui enim Pamphilus se probaturum hoc putet, quod ideo alere filium nolit, quia eundem mater neglexerit? idne sat causae cuiquam videri potest, ut filium suum abjiciat, quod sit a matre neglectus? FAERNUS. Recte hic Faernus contra Donatum. Unus tantum ex nostris *Ipsa.* Pamphilus aversus dicit, *Quem ipse neglexit pater;* deinde dum ad eos se convertit, *Ego alam?* quod ultimum Chremes audivit. Haec, quae in agendo fiunt, rem reddunt satis claram; & istis, qui *Ipsa* malunt, os plane obstruunt.

54 *Aut quid sit id*] Nostri plures & meliores, *Quid sit hoc.*

55 *Primum ubi hanc dixti causam*] O. l. s. & Donatus, *hanc ubi dixti.* FAERNUS. Sic & nostri.

58 *Ademptam quoque hanc*] O. l. s. *ademtam hanc quoque.* FAERNUS. Nostri quoque omnes.

59 *Puer quia clam te natus est*] Liber Bembinus, *clam te est natus.* FAERNUS. Nostri quoque, *Est natus.*

61 *Animum ut adjungas tuum*] Sic dedit Faernus. Atqui codices

Sumptús quos feciſti ín eam, quam animo aequó tuli?
Egi átque oraui técum, uxorem ut dúceres.
Tempús dixi eſſe: inpúlſu duxiſti meo.
Quae tum óbſecutus míhi, feciſti ut décuerat.
Nunc ánimum rúrſum ad méretricem induxtí tuum:
Cui tu óbſecutus, fácis huic adeo iniúriam.
Nam in eándem vitam té reuolutum dénuo
Video éſſe: PA. *mene?* L. *te ípſum: et facis iniúriam.*
Confíngis fálſas caúſas ad diſcórdiam,
Ut cum ílla viuas, téſtem hanc cum abs te amóueris:
Sensítque adeo uxor. nam ei cáuſa alia quaé fuit,
Quamobrem ábs te abiret? PH. *pláne hic diuinát: nam id eſt.*
PA. *Dabo iúsiurandum, níhil eſſe iſtorúm tibi.* L. *ah,*
Redúc uxorem: aut, quámobrem non opus sít, cedo.
PA. *Non éſt nunc tempus.* L. *púerum accipias: nam ís quidem*
In cúlpa non eſt: póſt de matre vídero.

noſtri univerſi *Adducas*: ut infra V, 3, 38.

Numquam animum quaeſti gratia ad malas adducam partes.

Adducas Rivii quoque & Fabricii codices; & Edd. vett. cum Donato. Fallor, an audaculus quiſpiam *Adjungas* hic ſuppoſuit, ex And. I, 1, 29. *Ut animum ad aliquod ſtudium adjungant.*

66 *Quae tum obſecutus mihi feciſti, ut decuerat*] Et mox verſu tantum interpoſito,

Cui tu obſecutus, facis huic adeo injuríam,

& rurſus v. 70.

Video eſſe. Mene? Te ipſum: & facis injuriam. Niſi has repetitiones ideo factas putes, ut ſenilem loquacitatem coram Auctor oſtenderet; mihi quidem *obſecutus* fueris, ſi vel unum vel utrumque ex prioribus iſtis verſibus expunxeris.

71 *Cum fingis falſas cauſas*] Quattuor antiqui libri *confingis.* FAERNUS. Vetuſtiores noſtri *Confingis:* alii, *Cum fingis.*

73 *Nam ei alia cauſa quae fuit*] O. l. s. *nam ei cauſa alia quae fuit.* FAERNUS. Sic & noſtri.

80 *Tot nunc me rebus*] O. l. s. *tot me nunc rebus.* FAERNUS. Noſtri vetuſtiores *Tot me nunc.*

82 *Nam puerum credo injuſſu non tollent meo*] In o. l. s. & Donato hic eſt ordo verborum, *injuſſu credo:* pro *tollent* autem Donatus habet *tollit*, corrupte, ut opinor, pro *tollet*, quod eſt in libro Bembino; quod ideo placet ut referatur ad Lachetem, cujus utpote avi, in tollendo puero, ſumma poteſtas erat. FAERNUS.

Nam puerum injuſſu credo non tollet meo.

Noſtri omnes *Injuſſu credo;* & iidem *Tollent.* Recte utrumque. *Tollent* Pater & Socer: hoc certum, cum *Adjutricem ſocrum* dixerit: ergo in conſilium de illa re ituros eſſe exiſtimat.

PA. *Omníbus modis miſér ſum: nec, quid agám, ſcio:*
Tot mé nunc rebus miſerum concludít pater.
Abíbo hinc, praeſens quándo promoueó parum.
Nam púerum iniuſſu crédo non tollént meo;
Praeſértim in ea re cúm ſit mi adiutrix ſocrus.
L. *Fugis? hém, nec quicquam cérti reſpondés mihi?*
Num tíbi videtur éſſe aput ſeſé? ſine:
Puerúm, Phidippe, míhi cedo: ego alam. PH. *máxume.*
Non mírum fecit úxor, ſi hoc aegré tulit:
Amárae mulierés ſunt, non facile haéc ferunt.
Propterea haec iraſt: nam ípſa narrauít mihi:
Id ego hóc praeſente tíbi noſueram dícere:
Neque illí credebam prímo: nunc verúm palam eſt.
Nam omníno abhorrere ánimum hŭic video a núptiis.
L. *Quid érgo agam, Phidíppe? quid das cónſili?*
PH. *Quid agás? meretricem hanc prímum adeundam cénſeo:*
Oré us: accuſémus: grauius dénique
Minitémur, ſi cum illo hábuerit rem póſtea.

87 *Non mirum fecit uxor mea, ſi hoc aegre tulit*] Aliqui, ut verſui conſulerent, impreſſerunt ſine pronomine *mea;* contra tamen omnium librorum fidem. nos ea dictione retenta, ita verſum ſuſtentamus, ut *τὸ mea* in unam ſyllabam brevem contracto, itemque *τὸ hoc* correpto, in quarta ſede ſit dactylus. FAERNUS.

Non mirum fecit uxor mea, ſi
hoc aegre tulit.

Sic dedit Faernus, ex omnium, ut ait, librorum fide: & verum eſt; nam & ſic noſtri univerſi. Sed iſta fides jamdudum apud me decoxit. *Uxor mea* eſſet Myrrhina. Atqui res ipſa praedicat Philumenam Pamphili hic intelligi; ut ſupra v. 73.

Senſitque adeo uxor: nam ei cau-
ſa alia quae fuit,
Quamobrem abs te abiret?

Nam ibi certe *Uxor* non Myrrhina eſt, ſed Philumena; cum verba Lachetis ſint ad Pamphilum. Quid quod ſi *Mea* legas, nullo pacto verſum inde conſtituas? *Mea ſi hoc aeg.* Faerni, nonne bellus eſt Anapaeſtus?

90 *Id ego praeſente hoc tibi nolebam dicere*] O. l. s. *id ego hoc praeſente:* Bembinus vero, & Victorianus, & aliqui alii, pro *nolebam*, *nolueram.* FAERNUS. Sic & noſtri. Unus tantum *Nolebam.*

91 *Nunc vero palam eſt*] Poteſt haec lectio teneri, ſed mihi ea, quae eſt in libro Bembino, vehementer placet, *nunc verum palam eſt.* ut *verum* ſit nomen, & ſit ſenſus, jam veritas manifeſta eſt. FAERNUS. Noſtri *Vero.*

92 *Abhorrere animum huic video a nuptiis*] Praepoſitio *a* non eſt in libro Bembino, & in Victoriano quoque abraſa eſt. FAERNUS. Noſtri, *A nuptiis:* Recte, ut Andr. V, 1, 10. *Abhorrentem ab re uxoria.*

L. *Faciam út mones. eho cúrre, puer, ad Bácchidem hanc*
Vicinam noſtram: huc éuoca verbis meis.
At te óro porro in hác re adiutor ſis mihi. PH. *ah,*
Iamdúdum dixi, itidémque nunc dicó, Lache:
Manére adſinitátem hanc inter nós volo,
Si ulló modo eſt ut póſſit; quod ſperó fore.
Set vín adeſſe me úna, dum iſtam cónuenis?
L. *Immo véro abi, aliquam púero nutricém para.*

Actus V. Scaena I.

Bacchis. Laches.

B. *NON hóc de nihiloſt, quód Laches me núnc conuentam eſſe éxpetit:*

97 *Eho, puer, curre ad Bacchidem hanc*] Lege ex tribus noſtris, *Eho curre, puer, ad Bacchidem hanc.*

99 *Et te oro porro*] Liber Bembinus, pro *et*, *at* habet: nos tamen *et* malumus. FAERNUS. Noſtri *Et.* Sed placet Bembinum *At;* ſiquidem, niſi *At* legas, etiam hoc ad puerum loqui videatur.

100 *Itidemque nunc dico, Lache*] Non diſplicet mihi haec lectio; omnes tamen l. s. quoscunque vidi, habent *idemque.* FAERNUS. Unus ex noſtris bonae notae, Codex C. C., *Itidemque;* Alter *Itidem quod.* Utrumvis bene; ſed prius magis placet.

103 *Sed visne adeſſe?*] Liber Bembinus, & Donatus, *ſed vin adeſſe?* FAERNUS. Noſtri *Visne.*

1 *Nunc me conventam*] Liber Bembinus, Baſilicanus, Vaticanus, *me nunc c.* meliore collocatione. FAERNUS. Unus modo ex noſtris, *Nunc me.*

3 *Videndum eſt ne minus propter iram hanc impetrem, quam poſſiem*] Sic codices: ſed ab Auctore erat, *Propter iram hinc impetrem. Hinc* id eſt *Ab hac Bacchide.* ut Adelph. III, 3, 7.

Set eccum Syrum ire video: hinc ſcibo jam ubi ſiet.
Hinc, ab hoc Syro. ſic *Unde* paſſim.

4 *Quod me poſt minus feciſſe ſatius ſit*] Ex libro Bembino, ac Victoriano, & Donato hunc ordinem verborum repono, *quod poſt me:* eliditur autem *s* ex *ſatius*, ut ſit Iambus in ultima: eſt enim octonarius Iambicus quadratus, ſicut & tres primi hujus ſcaenae. ſequentes vero ex eodem libro ita ordinamus:

Adgredior. Bacchis ſalve.
B. *Salve Laches.* LA. *credo edepol, te nonnihil mirari Bacchis,*
Quid ſit, quapropter te huc foras puerum evocare juſſi.

ut primus horum ſit dimeter Iambicus catalecticus; ſecundus, contracto *nihil* in unam ſyllabam; item tertius ſint Iambici octonarii catalectici; qui vero ſequuntur, ut in impreſſis ordinati ſunt, ita eos conſervamus. FAERNUS. Noſtri plerique, *Me poſt.*

6 *Salve, Laches.* LA. *credo edepol te non nihil mirari, Bacchis*] Lege, verſu ipſo poſtulante:

Nec pól me multum fállit: quin quod ſúſpicor ſit quód velit.
L. *Vidéndum eſt ne minus própter iram hinc ímpetrem, quam póſſiem:*
Aut né quid faciam plús, quod poſt me minus feciſſe ſátius ſit.
Adgrédiar. Bacchis, ſálue.
B. *Salué, Lache.* L. *edepol crédo te non níl mirari, Bácchis,*
Quid ſít, quapropter te húc foras puerum éuocare iúſſi.
B. *Ego pól quoque etiam tímida ſum, cum vénit in mentem quaé ſim:*
Ne nómen quaeſti mi óbſiet: nam móres facile tútor.
L. *Si véra dicis, níl tibi eſt a mé pericli, múlier:*
Nam iam aétate ea ſum, ut nón ſiet peccáto mi ignoſci aéquom:
Quo mágis res omnis caútius, ne témere faciam, adcúro.

Salve, Lache. LA. *edepol credo te non nil mirari, Bacchis.*

8 *Ego pol quoque etiam timida ſum, cum venit mihi in mentem, quae ſim*] *Venit*, quod praeſentis temporis eſt, pyrrichius eſt, eliſo *t*, aut certe τὸ *mihi* addititium eſt: utique enim *mihi* ſubintelligitur, ut & in Eunucho,

Et illud de Rhodio dictum cum in mentem venit.

Virg.

Nec venit in mentem, quorum conſederis arvis. FAERNUS.

Recte ſenſit Faernus *Mihi* addititium eſſe, ſed non auſus eſt ejicere. Nos, verſu gaudente, ejiciemus.

9 *Ne nomen mihi quaeſtus obſtet apud te: nam mores facile tutor*] *Quaeſti* legitur in libro Bembino, antiqua declinatione. Ceterum nec in eo libro, nec in Vaticano, nec in Victoriano ſunt duae illae dictiones, *apud te,* quae multum incommodant verſui, & parum ſenſui proſunt. ſed ne ſic quidem verſus procedit, niſi ex magna licentia: deeſt enim una ſyllaba, quam nos unius tantum litterae mutatione ſupplemus, legendo pro *obſtet*, *obſiet.* ut ſit, *Ne nomen mihi quaeſti obſiet.* hoc modo & verſus eſt Iambicus tetrameter catalecticus, ut ceteri, & Iambum habet in quarta, quod huic generi verſuum prope ſolemne eſt, & antiquiſſima lectio conſervatur. Si quis tamen malet *obſtet*, verſus ſuſtentatur diſſolutione diphthongi. FAERNUS.

Noſtri *Quaeſtus obſtet.* Tres e noſtris non habent *Apud te.* Egregie hic Faernus: niſi quod in fine ſe prodit, cum a *Quaëſti obſtet* ſuſtentari poſſe verſum exiſtimat. Ceterum unus ex Regiis *Quaeſtus mihi obſiet.* Repone,

Ne nomen quaéſti mi obſiet.

Omnino in ictu eſſe debet *Quaéſti*, non in Theſi obmuteſcere. Atque hoc ordine *Quaeſtus* ſtare hic poteſt, aeque commode ac *Quaeſti.*

10 *Si vera dicis nihil tibi pericli a me eſt mulier*] Aliam collocationem verborum, quae verſui convenientior eſt, habent o. l. s. *nihil tibi eſt a me pericli mulier.* FAERNUS. Sic & noſtri omnes.

12 *Quo magis omnis res cautius*] Lege ex noſtris fere omnibus,

Quo magis res omnes cautius.

Nam ſi id nunc facis factúraue es, bonás quod par eſt fácere;
Inſcítum offerre iniúriam tibi ínmerenti, iníquom eſt.
B. *Eſt mágnam ecaſtor grátiam de iſtác re quod tibi hábeam.*
Nam qui poſt factam iniúriam ſe expúrget, parum mi próſit.
Sét quid iſtuc eſt? L. *meúm receptas fílium ad te Pámphilum.* B. *ah.*
L. *Síne dum: uxorem hanc príus quam duxit, vóſtrum amorem pértuli.*
Máne, nondum etiam díxi id quod te vólui. hic nunc uxórem habet:

13 *Nam ſi id nunc facis; factu-rave es*] Tò *nunc*, non ponit Donatus, citans haec ſuper eo loco, *Fac eadem, ut ſis porro.* ne liber quidem Bembinus eam vocem habet: ac neque particulam *id.* FAERNUS.

Nam ſi facis facturave es. Sic dedit Faernus, Bembino ſuo nimium addictus. Noſtri univerſi,

Nam ſi id nunc facis facturave es.

Recte: *Facis* finalem *s* abjicit, quod uſitatiſſimum. *Nunc* ſuam vim hic habet, ut oppoſitum futuro *Facturave es.*

14 *Inſcitum offerre injuriam tibi me immerenti iniquom eſt*] Bembinus liber non habet dictionem *me;* quam & Donatus, eam ſubaudiri volens, non eſſe in contextu oſtendit. alii libri eam varie collocatam habent; aliqui enim dictioni *tibi* praeponunt, aliqui poſtponunt, ut ſaepe evenit dictionibus ſubditiciis. ſane in aliquibus libris, inter quos eſt idem Bembinus & Victorianus, hi verſus ita ordinati ſunt:

Nam ſi facis, facturave es, bonas quod par eſt facere,
Inſcitum offerre injuriam tibi: inmerenti iniquom eſt.

Diſtinguendum eſt autem poſt *tibi*, ut ſit ſenſus, offerre injuriam tibi, quae vel mulier ſis, vel meretrix, eſt inſcitum: immerenti vero, etiam iniquum eſt. FAERNUS. Ab uno ex noſtris abeſt *Me*; ceteri *Tibi me.* Diſtinctio illa apud Faernum non placet.

15 *Eſt magna ecaſtor gratia de iſtac re quam tibi habeam*] Et verſus claudicat, & dictio ſoloeciſſat. Repone,

Eſt magnam ecaſtor gratiam de iſtac re quod tibi habeam.

Ubi ordo, *Eſt quod habeam tibi magnam gratiam.* Plautus Rud. IV, 6, 32.

Bonam eſt quod habeas gratiam merito mihi,
Qui te ex inſulſo ſalſum feci opera mea.

16 *Nam qui poſt factam injuriam ſe expurget parum mihi profit*] Hic neceſſe eſt, vel ex *parum m* elidere, quamvis ſequente conſonante, ut dactylus ſit in ſexta, vel *injuriam* triſyllabum facere, coaleſcentibus in unum duabus extremis vocalibus. mihi tamen magis placeret, ſi deleto pronomine *ſe*, quod ego arbitror ab interpretante ſuperſcriptum, deinde in contextum irrepſiſſe, abſolute legatur, *Nam qui poſt factam injuriam expurget.* non tamen muto, neque detraho quicquam. FAERNUS.

Quod *Parum* corripit Faernus, recte: quod *Injuriam* triſyllabum

Quaére alium tibi firmiorem, dúm tibi tempus cónſulendi eſt:
Nám neque ille hoc animo érit aetatem, néque pol tu eadem iſtúc aetate.
B. *Quís id ait?* L. *ſocrus.* B. *méne.* L. *te ipſam: et filiam abduxit ſuam:*
Púerumque ob eam rém clam voluit, nátus qui eſt, extinguere.
B. *'Alid ſi ſcirem, qui firmare méam aput vos poſſém fidem,*
Sánctius quam iúſiurandum; id póllicerer tíbi, Lache,
Ségregatum habuíſſe, uxorem ut dúxit, a me Pámphilum.

facit; & verbum & verſum contrucidat.

18 *Sine dícam: uxorem hanc prius quam duxit, veſtrum amorem pertuli*] Atqui hic verſus, ut prior & ſequentes, Trochaicus eſſe debet, non Iambicus. Quare audacter repone,

Síne dum: uxorem hanc príus quam.

Ita Noſter alibi, *Mane dum*, *Dic dum*, *'Abi dum*, *Facito dum.* Plautus Truc. II, 7, 67. *Sed veru Sine dum petere.*

19 *Mane, nondum etiam dixi id quod volui. hic nunc uxorem habet*] Niſi in *Dixi* aut *Volui* ſynaloepha, quod non licitum eſt, ceſſet; verſus ſyllaba adhuc caret. Eam ego ſtatim praeſtabo.

Máne; nondum etiam dixi id quod te volui. Quod te volui; ut And. I, 1. *Paucis te volo*, *Quod me velis.* III, 3, 4. *Quid ego te velim.* Habeat itaque ſuas ſibi conjecturas, *Mane ſodes*, & *Laches*, *Mane*, & *Mane mane*; qui ne id quidem ſenſit, ſe id agere ut Iambicus ſit, qui ab Auctore Trochaicus exibat.

20 *Quaere alium tibi amicum firmiorem, dum tempus conſulendi eſt*] Aliqui libri non habent dictionem *amicum*, & ex iis eſt Victorianus: in quo tamen poſtea ſuperſcripta eſt. Bembinus eam dictionem praepoſitam habet dictioni *firmiorem;* alii libri & Donatus poſtpoſitam, ut jam diximus evenire ſubdititiis dictionibus, ut nullam certam ſedem habeant. Ceterum quod ſequitur, idem liber Victorianus & Bembinus ita habent, *Dum tibi tempus conſulendi eſt.* ut exigit ratio verſus, qui eſt Trochaicus tetrameter acatalecticus, ut ſequens. FAERNUS. Recte haec omnia. Noſtri & *Amicum* habent, & *Tibi* non habent.

21 *Nam neque ille hoc animo erit aetatem*] *Aetatem*, quod & agnoſcit Donatus, & explicat, in nullo noſtrorum eſt.

23 *Qui natus eſt, extinguere*] Omnes fere libri ſcripti, inter quos Bembinus & Victorianus, ita collocant, ut & ratio Trochaici expoſcit, *natus qui eſt.* FAERNUS. Quin & noſtri omnes, *Natus qui eſt.*

24 *Aliud ſi ſcirem*] Lege, verſu ipſo jubente, *'Alid ſi ſcirem:* alioqui Iambicus erit inter Trochaicos. De *Alid* jam ante diximus.

26 *Me ſegregatum habuiſſe*] Eandem ob cauſam, ne Iambicus hic ſit, tolle illud *Me;* quod abeſſe vel elegantiae intereſt, cum ſequatur *A me:*

Ségregatum habuiſſe, uxorem ut dúxit, a me Pamphilum.

L. *Lépida es. ſet ſcin, quíd volo potius ſódes facias?* B. *quíd? cedo.*
L. *Eás ad mulierés huc intro, atque iſtuc iuſiurándum idem*
Pólliceare illís: exple animum iis, téque hoc crimine éxpedi.
B. *Fáciam: quod pol, ſi éſſet alia ex quaéſtu hoc, haut facerét, ſcio;*
'*Ut de tali caúſa nuptae múlieri ſe oſténderet.*
Sét nolo eſſe fálſa fama gnátum ſuſpectúm tuum;
Néc leuiorem vóbis, quibus eſt mínume aequom, vidérier
'*Inmerito: nam méritus dé me eſt, quód queam, illi ut cómmodem.*
L. *Fácilem beniuolúmque lingua túa iam tibi me réddidit:*
Nám non ſunt ſolae árbitratae haec: égo quoque etiam hoc crédidi.

27 *Scin quid volo potius ſodes facias. Quid vis, cedo?*] *Vis* & verſui ſupereſt, & ſententiae; atque ideo recte id Muretus ejecit. Heaut. IV, 4, 14. SY. *At ſcin quid ſodes?* BA. *Quid?*

28 *Eas ad mulieres huc intro, atque iſtuc jusjurandum idem Polliceare illis; exple animum iis, teque hoc crimine Expedi*] An legendum, *atque iſtic jusjurandum idem Polliceare; illiſce exple animum, teque &c.*

30 *Fáciam: quod pol, ſi éſſet alia ex hoc quaeſtu, haút facerét, ſcio*] Vides illud *Quaeſtu*, ut ſupra v. 9. in Theſi latitare. Repone: *Ex quaéſtu hoc.*

32 *Sed eſſe falſa fama nolo*] In Bembino deeſt τὸ *eſſe*, ſed perperam: ceterum hunc ordinem verborum habet, quem & Donatus ponit, addito tamen verbo *eſſe: ſed nolo falſa fama eſſe;* aliqui etiam libri ſic habent, *ſed nolo eſſe falſa fama.* utrumque melius quam quod in lectione vulgata eſt; quod quidem ad verſum attinet. FAERNUS.

Sed noló falſá fama eſſe gnatum ſuſpectum tuum. Plurimi ex noſtris, *Séd nolo éſſe fálſa fama.* Tres *Séd eſſe nólo fálſa fama.* Ex his Faernus omnium deterrimam elegit.

36 *Ego quoque hoc etiam credidi*] Ex auctoritate libri Bembini deleo dictionem *hoc*, ſine detrimento verſus & ſenſus. FAERNUS. Faernus ejecit *Hoc.* Noſtri omnes retinent, ſed alio ordine. Pro *Hae* duo ex noſtris *Haec;* ut ſaepe ante. Lege igitur:

Nam non ſunt ſolae arbitratae haec: *ego quoque etiam* hoc *credidi.*

39 *Sed reprimam*] Tò *ſed* delendum ex auctoritate libri Bembini ac Victoriani, & ratione Trochaici. FAERNUS.

Aliter ſi facias. reprimam me. Noſtri omnes, *Sed reprimam.* Sed verſus gratia Correctores *Sed* olim ejecerunt. Immo retine, & verſui aliter conſule, *Facias* abire jubens:

Aliter ſi: ſet répprimám me.

Heaut. I, 2, 25. *Illéne? ſet répri-mám me. Aliter ſi*, Apoſiopeſis rei congrua. ut Virgil. *Quos ego: ſed motos*, & *Quamquam O; ſed vin-*

Núnc cum ego te esse praéter nostram opíniouem cómperi,
Fác eadem ut sis pórro: nostra utére amicitia, út voles:
'Aliter si: set répprimam me, ne aégre quicquam ex me aúdias:
Vérum hoc te moneo únum, qualis sim amícus, aut quid póssiem,
Pótius quam inimicús, periclum fácias. — —

Actus V. Scaena II.

Phidippus. Laches. Bacchis.

PH. — — *N I L aput mé tibi*
Desíeri patiar: quin, quod est, benígne praebeátur.
Set tú cum satura atque ébria es, et púer ut satur sit fácito.

eant: sic hic, *Aliter si, sed reprimam.* Ita saepe apud quosvis scriptores, *Sin;* reliquis per Aposiopesin omissis.

40 *Verum te hoc moneo unum]* Nostri, uno excepto, omnes, *Verum hoc té moneo unum;* ut *Té* in ictu sit. Recte: Et *Qualis* elidit *s* ante consonantem, ut passim: non, ut quidam voluit, *Amicus* ejicit *us* ante vocalem.

41 *Potius quam inimicus, periculum facias.* B. *faciam sedulo*] Responsionem Bacchidis in hoc versu Bembinus liber non habet, quam & in paucissimis aliis invenies, & putamus non necessariam. superest ut versui consulatur, quod sic facimus: ex aliquibus libris scriptis, in quibus est Victorianus, legimus *periclum,* & quattuor primis sequentis scaenae verbis hunc versum supplemus: ea sunt, *nihil apud me tibi.* ut *nihil* in unam syllabam contracto, & *d* ex *apud* eliso, sit in sexta sede hujus Trochaici dactylus. FAERNUS. Unus tantum ex tot nostris habet, *Faciam sedulo.*

2 *Desieri patiar, quin quod opus sit benigne praebeatur*] Hunc versum omnes fere l. s. simul ponunt, cum illis quattuor verbis, quibus ultimum versum praecedentis scaenae supplevimus. sed illis detractis remanet ille quem ascripsimus, qui est trochaicus tetrameter, ut praecedentes: licet illi catalectici, hic acatalecticus. FAERNUS.

Desíeri patiar: quín quod opus sit, benígne praebeátur.

Nec *Quod opus sit,* nec, quod quidam voluit, *Quod opust,* in hujus versus caesura possunt consistere. In Regio Chartaceo deest *Opus.* At in Codice C. C. *Quin quod est.* Egregie:

Desieri patiar: quin, quod est, benigne praebeatur.

Quod est, quod domi est, quod res nostra praebet.

3 *Sed cúm tu sátura atque ébria éris, puér ut satúr sit facito*] Vides, ut invenuste dispertiantur Accentus: quamvis apud Priscianum quoque p. 701. *Eris* legatur, etiam in codice scripto. Repone,

Sed tú cum satura atque ébria es, & púer ut sátur sit facito.

L. *Noſtér ſocer, videó, venit: nutrícem puero addúcit.*
Phidíppe, Bacchis déierat perſánčte. PH. *haecine eaſt?* L. *haéc eſt.*
PH. *Nec pól iſtae metuunt deós: neque has reſpícere deos opínor.*
BA. *Ancillas dedo: quólubet cruciátu per me exquíre.*
Haec rés hic agitur: Pámphilo me fácere ut redeat úxor,
Opórtet: quod ſi effécero, non poénitet me fámae,
Solám feciſſe id quód aliae meretríces facere fúgitant.
L. *Phidíppe, noſtras múlieres ſuſpéctas fuiſſe fálſo*
Nobís in re ipſa inuénimus: porro hánc nunc experiámur.
Nam sí compererit crímini tua ſe úxor crediáiſſe,
Miſſam iram faciet: sín item eſt ob eám rem iratus gnátus,
Quod péperit uxor clam, íd leueſt: cito áb eo haec ira abſcédet.

4 *Puero nutricem adduxit*] Placet mihi *adducit*, quod in libro Bembino eſt, ut per praeſens tempus omnia enuntientur, *venit*, *adducit*, ita conjicere licet fuiſſe & in Victoriano, nam *x* in litura eſt. FAERNUS. Duo ex noſtris *Adducit*. Sed inſuper inverſis verbis lege, *Nutricem puero adducit.*

8 *Licet haec res hic agitur*] *Licet* non eſt in libro Bembino, nec Victoriano: nec ponitur a Donato, & a verſu reſpuitur. FAERNUS. Recte: ſed *Licet* in omnibus noſtris eſt, uno Regio excepto.

9 *Qportet: quod ſi perficio, non poenitet me famae*] *Perficio* verſum jugulat, qui Creticum vel ei parem pedem in caeſura poſtulat. Donatus in Edd. vett. *Perfecero*, & ſic ſcriptus Oxonienſis. Repone,

Oportet, quod ſi effecero, non poenitet me famae.

Effecero, quo nullum hic verbum aptius. Eun. V, 8, 26. *Hoc ſi effeceris.* Phorm. IV, 1, 24.

Donec tibi id, quod pollicitus ſum, effecero.

13 *Nam ſi compererit crimini tua ſe uxor credidiſſe*] Noſtri omnes poſt *Uxor* addunt *Falſo*. Sed inepte, & verſu reſpuente. *Crimen* per ſe habet notionem falſitatis. Donatus: *Crimen proprie dicitur, id quod factum eſt:* immo lege, *Id quod falſum eſt.*

14 *Miſſam iram faciet: ſin autem eſt ob eam rem iratus gnatus*] Profecto hujus metri in caeſura ratio Correctoribus vetuſtis latebat: ita nunc frequenter in his verſibus peccant libri veteres. *Sin autem eſt* pro Cretico hic inambulat. Tu repone, *Sin item eſt;* etiam ſententiae commodius.

17 *Quod ſatis ſit, faciet.* B. *faciam*] In contextu libri Bembini non eſt reſponſum Bacchidis, ſed loco ejus pronomen *ipſa;* ita & Donatus legit; ita & o. l. s. niſi quod in iis ſequitur reſponſum Bacchidis: perperam id quidem, nam verſus repugnat. FAERNUS.

Noſtri omnes addunt, ut Bacchidis reſponſum, *Faciam.* Non placet: nam verſu infra 20 Laches eam monet, *Quod mihi pollicita es,*

Profécto in hac re nil mali est, quod sit discidio dignum.
PH. *Velím quidem hercle.* L. *exquire: adest: quod sátis sit; faciet ipsa.*
PH. *Quid mi ístaec narras? quíane non tute ípse dudum audísti,*
De hac re ánimus meus ut sít, Laches? illís modo explete ánimum.
L. *Quaeso édepol, Bacchis, quód mihi es pollícita, tute ut sérues.*
B. *Ob eám rem vin ergo íntroeam?* L. *i, atque éxple iis animum, ut crédant.*
B. *Eo; étsi scio pol hís meum fore cónspectum inuisum hódie:*
Nám núpta meretrici hóstis est, a víro ubi segregáta est.
L. *At haéc amicae erúnt, ubi quamobrem aduéneris rescíscent.*

serves. Id vero pollicita est V, 1, 30. *Eas intro ad mulieres: Faciam.* Quod si hic quoque dicat *Faciam;* non jam *Mihi pollicita es* diceret, sed *Nobis.*

18 *Quid istaec mihi narras? an quia non tute ipse audisti dudum*] Liber Bembinus, & omnes fere alii, ac Donatus, *quid mihi istaec:* Basilicanus, *quid mi istaec.* & infra iidem libri, *dudum audisti.* Donatus vero non, *tute ipse,* sed *tu ipse,* habet. ita est Iambus, vel Pyrrichius in quarta. FAERNUS.

Quid mihi istaec narras? an quia
non tu ipse dudum audisti.

Sic dedit Faernus, ex Donato, ut narrat, *Tu ipse.* Donatus in vett. Edd. habet, *Tute ipse;* ut omnes hic nostri & item Faerni. Sentio, quid illum induxerit: *An quia non,* si *Tute* legas, pro Cretico male ponitur: maluit ergo Dactylum *An quia;* & idcirco *Tu ipse* adscivit. Infelix labor: neutrum enim hic stare potest. Repone,

Quid mi istaec narras? quiane
non tute ipse dudum audisti.

Plautus Pers. V, 2, 69. *Quiane te voco, bene ut tibi fit.* Virgil. Aen. IV, 538. *Quiane auxilio juvat ante levatos.*

19 *Illis modo exple animum*] Liber Bembinus, & Donatus, *explete:* est enim sermo non ad Lachetem solum, sed & ad Bacchidem. versus quoque hanc lectionem exigit. FAERNUS. Unus ex nostris vetus, *Modo explete:* ceteri, *Modo exple.*

21 *Vis ergo introeam?*] Liber Bembinus, *Vin ergo introeam?* Ita prius erat & in Victoriano. FAERNUS. Nostri omnes *Vis,* non *Vin.*

Ib. *I, atque éxple animum iis, ut credant*] *I* hic non patitur synaloepham: vetustus noster, ut alibi, *Ii* duplice *i* scribit; nam duplicis potestatem habet; idcirco, ut *O* & *Au,* non eliditur. Ceterum mutato ordine lege, *Atque exple iis animum, ut credant.*

22 *Eo: etsi scio pol his foré meum conspectum invisum hodie*] Salvus est etiam in hac lectione numerus; sed ex codice Petrensi lego,

Eo: etsi scio pol his meum fore.

Et collocatio elegantior est.

PH. *At eásdem amicas fóre tibi promítto, rem ubi cognórint:*
Nam illás errore et té simul suspícione exsólues.
B. *Perií, pudet Philúmenae: vos séquimini intro huc ámbae.*
L. *Quid est mihi quod malim, quám quod huic intéllego euueníre?*
Ut grátiam ineam síne meo dispéndio et mihi prósim.
Nam si ést ut haec nunc Pámphilum vere áb se segregárit,
Scit sé nobilitatem éx ea re náctam et gloriam ésse:
Refert grátiam eii, unáque nos sibi ópera amicos iúngit.

24 *At hae amicae erunt*] Liber Bembinus *haec amicae*, ut & exigit versus. FAERNUS. Etiam chartaceus noster *Haec*, ut scias a veterrimo codice transcriptum. *Haec* feminino plurali saepe habuimus.

25 *At easdem amicas fore tibi promitto, rem ubi cognoverint*] Hunc totum versum idem liber non habet, & sane supervacaneus videtur, quamvis a Donato ponatur prima pars ejus: sane, si hunc versum retinemus, *cognorint* legendum ex ratione versus, contra omnium librorum fidem. FAERNUS.

Uterque versus commodus & genuinus. Posterior, ut fit, in Bembino & in C. C. & Petrensi omissus est; quia ab *At* eodem, quo prior, verbo inchoatur. Uterque senex, ut par erat, fidem hanc Bacchidi dant; & magis Phidippus, qui ibi paterfamilias est.

27 *Perii. pudet Philumenae; sequimini me intro huc ambae*] Non temere est, quod nec liber Bembinus, nec Donatus habent dictionem *huc;* aliique libri, qui eam habent, partim dictioni *intro* praeponunt, partim postponunt; ex quo apparet, ut subdititiam, certum eam locum non habere. pronomen vero *me* non post *sequimini*, sed ante, habet liber Bembinus. alii libri, & hi complures, & ante, & post habent: quam & veram arbitror lectionem, detracto adverbio *huc*. FAERNUS.

Perii. pudet Philumenae me: sequimini me intro ambae.

Sic dedit Faernus. Sed nostri universi *Huc* habent. Repone,

Perii, pudet Philumenae: vos sequimini intro huc ambae.

Sic *Sequimini* absolute Eun. IV, 7, 2. & Phor. II, 3, 8. *Vos sequimini*, ut Eun. III, 2, 53. VII, 2, 46. *Vos* potius quam *Me;* ut in caesura ambiguum evitetur.

29 *Et mihi una prosit*] Donatus, & liber Bembinus, & Basilicanus, & Vaticanus, & plerique alii non habent *τὸ una.* quod & respuit versus. FAERNUS.

Duo tantum ex nostris addunt *Una.* Sed vide ipsos versus,

Quid est quod mihi malim, quam quod huic intellego evenire,
Ut gratiam ineat sine suo dispendio, & mihi prosit.

Quid hoc est? *Quid mihi malim, quam ut* sine suo dispendio *mihi prosit meretrix?* Immo, credo, vel cum maximo meretricis, quam modo angue pejus oderat, dispendio id sibi optet senex. Donatus, prava lectione irretitus, quo non se versat? Repono, re ipsa me eo ducente,

Quid est mihi quod malim quam quod huic intellego evenire?

Actus V. Scaena III.

Parmeno. Bacchis.

PA. *'EDEPOL ne meam érus eſſe operam députat parvi preti;*
Qui ób rem nullam míſit, fruſtra ubi tótum deſedí diem:
My'conium hoſpitém dum exſpecto in árce Callidémidem.
'Itaque ineptus hódie dum illi ſédeo, ut quisquam vénerat,
'Accedebam: aduléſcens, dic dum quaéſo, tun es My'conius?
Nón ſum, at Callidémides? non. hóſpitem ecquem Pámphilum

Ut gratiam ineam ſine meo diſpendio, & mihi proſim.
Quid eſt, inquit, *quod Mihi malim, quam ut gratiam ineam*, &c. *quod Huic evenire intellego.* Vides, opinor, ſententiam claram; & una vides, quo pacto evenerit, ut interpolaretur. Cum enim *Huic*, quod vero ordine poſtremum eſt, in medio veniret, eo decepti Librarii perſonas primas *Ineam* & *Meo* in tertias mutaverunt.

31 *Scit ſibi nobilitatem ex eo & rem natam & gloriam eſſe*] Sic libri omnes. Donatus: *Ex eo, utrum ex Pamphilo; an ex eo, ex ea re: & hoc melius.* Certe melius: ſed hoc etiam expediat ſummus Magiſter; cur noſter inter *Nobilitatem* & *Gloriam*, quae cognatae ſunt ſignificationis, *Rem* in medium intruſerit, prorſus diverſae. Quomodo autem REM *natam? Quia multa*, inquit idem, *in eam contulit Pamphilus.* Itane vero? Atqui de re ventura hic agitur, non de praeterita: & *ſi vere ab ſe ſegregarit*, non res creverit, ſed damnum obvenerit. Codex unus ex regiis *Nactam* pro *Natam*. Repone,

Scit ſe nobilitatem ex ea re nactam & gloriam eſſe.

Ubi ordo eſt, *Scit ſe ex ea re nactam eſſe nobilitatem & gloriam.*

32 *Referetque gratiam ei*] Ex auctoritate libri Bembini & Victoriani delemus conjunctionem *que*, nec ſermoni neceſſariam, & verſui incommodam, qui eſt Iambicus tetrameter catalecticus, ut ceteri, habens dactylum in ſecunda. FAERNUS.

Referet gratiam ei, unaque nos ſibi opera amicos junget. Sic voluit Faernus; etſi in Editione ſit *Referetque.* Bene ſane, quod duo primarii libri *Que* ejiciant. Sed ne ſic quidem verſus commodus eſt. Codex Academicus, *Refertque.* Repone,

'Refert grátiam eii, unaque nos ſibi opera amicos jungit.

Refert, *Jungit*, ut ſupra *Scit*, elegantius quam iſta Futura. *Refert* corripitur; quae licentia in primo pede facile conceditur.

1 *Deputat parvi pretii*] Idem liber, *preti.* FAERNUS. Sic & noſtri meliores *Preti*, ut *Viti*, *Gaudi*, *Conſili.* Semper ita oportet, ut in Andria ſemel docuimus.

4 *Ut quisque venerat*] Duo ex noſtris, *Quisquam;* & ad verſum commodius, & ad ſententiam.

5 *Dic dum quaeſo, es tu Myconius*] Niſi *Quaeſo* ſine Synaloepha ſit, quod non licet, verſui deerit Syllaba. Unus ex noſtris, *Tu es.* Lege *Tun es Myconius?* vel *An es tu Myconius?*

Híc habes? omnés negabant: néque eum quemquam essé árbitror.
Dénique hercle iám pudebat: ábii. set quid Bácchidem
'Ab nostro adfine éxeuntem video? quid huic hic ést rei?
B. *Pármeno, opportúne te offers, própere curre ad Pámphilum.*
PA. *Quíd eo?* B. *dic me oráre, ut veniat.* P. *ád te?* B. *immo ad Philúmenam.*
PA. *Quid rei est?* B. *tua quód nil refert, pércontari désinas.*
PA. *Níl aliud dicam?* B. *étiam: cognosse ánulum illum Mýrrhinam*
Gnátae suae fuisse, quem ipsus ólim mi dederát. P. *scio.*
Tántumne est? B. *tantum: áderit continuo, hóc ubi ex te audiuerit.*
Sét cessas? P. *minume équidem; nam hodie mihi potestas haút datast:*
'Ita cursando atque ámbulando tótum hunc contriui diem.
B. *Quantam óbtuli aduentú meo laetítiam Pámphilo hódie?*
Quot cómmodas res áttuli? quot aútem ademi cúras?
Gnatum ei restituo, paéne qui hárum ipsíusque opera périit:
Uxórem, quam nunquam ést ratus posthác se habiturum, réddo:
Qua ré suspectus suó patri et Phidíppo fuit, exsólui:

7 *Neque enim quemquam esse arbitror*] O. l. s. *neque eum.* ita & Donatus, si bene consideretur. FAERNUS. Sic & nostri *Eum.*

14 *Quem ipsus mihi olim dederat*] Ex o. l. s. & ratione versus ita colloco, *olim mihi.* FAERNUS. Ita & nostri.

15 *Haec ubi ex te audierit*] O. l. s. *hoc ubi,* & in *audierit* antepenultima producenda, aut *audiverit* legendum. FAERNUS. Sic & nostri. Sed *Audiverit* reposuimus, ut scriptura pronuntiationi sit congrua.

20 *Gnatum ei restituo, qui paene harum ipsiusque opera periit*] Sic omnes libri, gemente versu. [Sed facilis medicina est,

Gratum ei restituo, paene qui harum.

Tute animadvertes, solere Nostrum pronomen *Qui* in secundo loco ponere.

27 *Quid exanimatus es obsecro?*] Plerique nostri, *Quid es exanimatus?* Lege, *Quid exanimatu's obsecro?* & sic *Nactu's. Es* apud Nostrum produci solet, & a versu hic respuitur.

28 *Postquam id video. Nescio quid suspicarier*] Pronomen *id* in nullo est l. s. nisi Victoriano, ubi & dele-

Hic ádeo his rebus ánulus fuit ínitium inueniúndis.
Nam mémini abhinc mensés decem fere ád me nocte príma
Confúgere anhelantém domum, sine cómite, vini plénum,
Cum hoc ánulo: extimui ílico: mi Pámphile, inquam, amábo,
Quid éxanimatu's óbsecro? aut unde ánulum istum náctu's?
Dic mi. ílle alias res ágere se simuláre. postquam vídeo
Nescío quid suspectárier, magis coépi instare ut dícat.
Homo sé fatetur vi ín via nescío quam conpressísse:
Dicítque sese illi ánulum, dum lúctat, detraxísse:
Eúm cognouit Mýrrhina haec: in dígito modo me habénte:
Rogat únde sit: narro ómnia haec: indést cognitio fácta,
Philúmenam conpréssam esse ab eo, et filium inde hunc nátum.
Haec tót propter me gaúdia illi cóntigisse laétor:
Etsi hóc meretrices nón volunt aliaé: neque enim in rem est nóstram,
Ut quísquam amator núptiis laetetur. verum ecástor,
Numquam ánimum quaesti grátia ad malás adducam pártis.
Ego dum íllo licitumst úsa sum benígno et lepido et cómi.
Incómmode mihi núptiis euénit: factum fáteor:
At pól me fecisse árbitror, ne id mérito mi eueníret.
Múlta éx quo fuerint cómmoda, eius incómmoda aequúmst férre.

tum est. FAERNUS. Lege, *Postquam video. Nescio quid suspectarier.*

30 *Virginem nescio quam compressisse*] Ex ratione versus, & ex fide libri Bembini, Vaticani, & Basilicani, & aliquot aliorum, ac Donato delemus τὸ *virginem.* FAERNUS. Ita nostri plerique.

31 *Dicitque se illi*] *Se* geminamus ex ò. l. s. FAERNUS. Et nostri omnes *Sese.*

32 *Eum haec cognovit Myrrhina in digito modo me habentem*] Atqui Myrrhina non cognovit Bacchidem habentem in digito anulum; sed *ipsum anulum cognovit;* ut Eun. V, 6, 6. *Cognoscitne signa?* & Heaut. IV, 1, 44. *Postquam aspexi anulum, ilico cognovi.* Repone,

Eum cognouit Myrrhina haec, in digito modo me habente.

34 *Philumenam esse compressam ab eo*] Hic ordo verborum est in libro Bembino, *compressam esse.* FAERNUS. Nostri *Esse compressam.* Recte Bembinus: *Esse* hic priorem corripit.

36 *Et si hoc meretrices aliae nolunt; neque enim est in rem nostram*] Claudicat in caesura hic versiculus: cui sic opitulaberis,

Et si hoc meretrices non volunt aliae; neque enim in rem est nostram.

ACTUS V. SCAENA IV.

PAMPHILUS. PARMENO. BACCHIS.

PAM. *VI'DE, mi Parmeno, étiam sodes; út mi haec certa et clára attuleris;*
Né me in breue pellícias tempus gaúdio hoc falsó frui.
PAR. *Vísum est.* PAM. *certen?* PAR. *cérte.* PAM. *deus sum, si hóc itast.* PAR. *verum réperies.*
PAM. *Mánedum sodes: tímeo ne aliud crédam, atque aliud núnties.*
PAR. *Máneo.* PAM. *sic te díxe opinor, ínuenisse Mýrrhinam*
Bácchidem suum ánulum habere. PAR. *fáctum.* PAM. *eum quem olim éi dedi:*
'Eaque hoc mihi te núntiare iússit: itane est fáctum? PAR. *ita inquam.*
PAM. *Quis me est fortunátior? venustátisque adeo plénior?*

1 *Vide mi Parmeno*] Versus hi trochaici sunt tetrametri; sed hic & septimus, acatalectici, alii catalectici. FAERNUS.

2 *Ne me in breve hoc conjicias tempus, gaudio*] Ex aliquibus libris, inter quos & Victorianus, & ratione Trochaici, deleo pronomen *hoc.* FAERNUS. Legendum existimo,

Ne me in breve pellicias *tempus gaudio hoc falso frui.*

3. PAR. *Visum est.* PAM. *certone?* PAR. *certe.* PAM. *deus sum si hoc ita est.* PAR. *verum reperies*] O. l. s. *certene* habent, praeter Bembinum & Victorianum, qui *certen.* quo posteriore modo versus est trochaicus catalecticus, ut ceteri, correpta tamen τὸ *hoc.* FAERNUS. Hoc recte. Nostri *Certene.*

5 *Maneó: Sic te dixisse opinor, Invenisse Mýrrhinam*
Bacchidem anulum suum habere.
Versus prior, si hanc lectionem recipis, pro Trochaico Iambicus fit. Vel ergo *Dixe* legas, pro *Dixisse,* vel cum codice Meadiano, inverso ordine,

Maneo: Sic dixisse opinor te, invenisse Myrrhinam
Bacchidem suum anulum habere.
Anulum suum ceteri codices; sed veterrimus, cum Petrensi, *Suum anulum.* Concinnius.

7 *Eaque hoc té mihi núntiare*] Duo ex nostris verius: *Eaque hoc mihi te nuntiare.*

8 *Qui me est fortunatior*] Hunc versum, & tres sequentes, partim ex libro Bembino & Victoriano, partim ex aliis ita ordinamus,

PAM. *Quis me est fortunatior, venustatisque adeo plenior?*
Egon te pro hoc nuntio quid donem? quid? quid? nescio.
PAR. *At ego scio.* PAM. *quid?* PAR. *nihil enim.*
Nam neque in nuntio, neque in me ipso, tibi boni quid sit, scio.
ut primus horum, eliso ex *venustatis s,* item secundus sint trochaici tetrametri catalectici, item quartus, eliso tamen *n,* ex dictione *in,* bis posita. FAERNUS.

9 *Egon te pro hoc nuntio quid donem? quid? quid? nescio*] Versus

'Egone pro hoc te núntio quid dónem? quid? quid? néſcio.
PAR. *At égo ſcio.* PAM. *quid?* PAR. *níhil enim:*
Nám neque in nuntió neque in me ipſo tíbi boni quid ſit ſcio.
PAM. *'Egon te, qui ab orco mórtuum me' réducem in lucem féceris,*
Sinám ſine munere á me abire? ah nímium me ingratúm putas.
Set Bácchidem eccam vídeo ſtare ante óſtium:
Me exſpéctat, credo: adíbo. B. *ſalue, Pámphile.*
PAM. *O Bácchis, o mea Bácchis, ſeruatríx mea.*
B. *Bene fáctum; et volupeſt.* PAM. *fáctis, ut credám, facis:*
Antíquamque adeo tuám venuſtatem óbtines,
Ut vóluptati obitus, sérmo, adfatus tuús, quocumque advéneris,
Sempér ſit. B. *ac tu ecáſtor morem antíquom atque ingenium óbtines,*
Ut únus omnium hómo te viuat núſquam quiſquam blándior.

pede claudo incedit. Lege ex noſtris univerſis,

Egone pro hoc te nuntio quid donem.

12 *Egon, qui ab orco*) Editio vetus & unus ex Regiis recentior, *Egon te, qui ab orco.* Et tum verſus Iambicus erit, ut ſequens.

19 *Ut voluptati obitus*] In *voluptati* eliditur *p*, ut verſus ſit octonarius Iambicus, ut ſequentes. FAERNUS.

Ut voluptati obitus, ſermo, adventus tuus, quocumque adveneris.

Vides haec ſingula, *Obitus*, deinde *Sermo*, rurſus *Adventus*, idem ſcilicet quod *Obitus*; poſtremo *Adventus quocumque adveneris.* Haeccine placent? aut pro cetera Terentii elegantia ſunt? Donatus lectione prava circumventus quid non comminiſcitur? *Inter Obitum atque Adventum hoc*, inquit, *intereſt, quod Obitus eſt, quem caſus affert, Adventus, quem voluntas & deſtinatus locus.* Atqui hoc falſum, & ſolvendae difficultatis gratia confictum eſſe res certa eſt. Nonius, *Obitus, adventus.* Turpilius Epiclero,

Ecquis hic eſt qui interrumpit ſermonem meum obitu ſuo.

Eſto tamen, ut *Obitus* differat quidem ab *Adventu*, cur non junctim ſaltem veniunt? cur *Sermo* diverſae notionis intervenit? Repone,

Ut voluptati obitus, ſermo, adfatus tuus, quocumque adveneris.

Sermo ad omnes, *Adfatus* ad hunc, vel illum. Virgil. Aen. IV, 283.

Heu quid agat? quo nunc reginam ambire furentem
Audeat adfatu?

Et vide, ut gradatim procedat ſententia, *Obitus, ſermo, adfatus.*

21 *Ut unus hominum homo*] Aliqui libri, inter quos Bembinus, *Ut unus omnium homo*, quod & probo; pulchre enim opponuntur, *unus omnium.* FAERNUS.

Ut unus omnium homo te vivat numquam quisquam blandior.

Sic dedit Faernus. Ex noſtris unus tantum Regius *Omnium* habet; ceteri *Hominum.* Plures autem ex

PAM. *Ha, ha, hé, tun mi istuc?* B. *récte amasti, Pámphile, uxorém tuam:*
Nam númquam ante hunc diém meis oculis eám, quod nossem, videram:
Perliberalis visast. PAM. *dic verum.* B. *ita me di ament, Pámphile.*
PAM. *Dic mi, hárum rerum núm quid dixti iám patri?* B. *nil.* PAM. *néque opus est*
Adeó mutito. plácet haut fieri hoc itidem ut in comoédiis,
Omnia ómnes ubi resciscunt: hic, quos fuerat pár resciscere,
Sciúnt: quos non autem aéquomst scire, néque resciscent néque scient.

iis cum Edd. vett. *Nusquam*. Recte. Si enim *Numquam*, non dixisset *Vivat*, sed *Vixerit*.

22 *Tune mihi istuc?*] Ex eodem libro & Victoriano lege *tun*, & versus procedit, si *mihi* monosyllabum feceris. FAERNUS. Sic & nostri.

26 *Placet non fieri hoc*] Ferri quidem hoc potest; sed cur non potius quod in proximo est, *Placet haut fieri*.

27 *Omnia omnes ubi resciscunt: hic quos par fuerat resciscere*] Hic versus trochaicus est tetrameter hypercatalecticus; sed tales non placent mihi. quomodo ergo possit esse catalecticus, ex antiquis lectionibus eruendum. Bembinus ita habet, *hic quos fuerit par resciscere*. Donatus sic, *hic quos par fuerit*. Vaticanus, Basilicanus, et nonnulli alii, pro *resciscere*, *sciscere* habent. quod idem est, quod *scire*. Plautus in Amphitr. *Accedo ut sciscam quid velit*. sed ne sic quidem versus procedit. ego considerata lectione libri Bembini & Donati, quae est *fuerit*, quod tamen cum de futuro sit, & in praesenti sequatur *sciunt*, non sat bene cum eo cohaeret, pro *fuerit*, *fuit* legendum censuerim. ita & versui & orationi optime consulitur, & antiqua lectio partim conservatur, partim minima immutatione emendatur; legemus ergo, *hic quos fuit par sciscere*. FAERNUS.

'*Omnia omnes úbi resciscunt, hic quos fuit par sciscere.* Nusquam tam male cessit Faerno, quam in hoc loco, dum laborat versum, qui Iambicus est, ad Trochaici formam redigere. Repone,

Omnia ómnes ubi resciscunt. Hic, quos fuerat par resciscere.

Nostri codices: *Hi quos*. Sed recte *Hic*, ut Donatus, *In hac comoedia; vel in hac re*. *Par fuerat resciscere*, nostri universi: ordinem, accentus gratia, ex Bembino adscivimus. *Omnia* in primo pede rite corripitur.

28 *Sciunt: quos non autem scire aequum est*] Bembinus liber hanc collocationem verborum habet: *Quos non autem aequumst scire*. ita procedit trochaicus, contracto *sciunt* in unam syllabam. FAERNUS. Iterum Trochaicum hic quaerit Faernus, cum Iambicum invenisset.

Ib. *Neque resciscunt, neque scient*] O. fere l. s. & in iis Bembinus, & Victorianus, & Basilicanus, itemque Donatus, *resciscent*. FAERNUS. Nostri quoque omnes, *Resciscent*.

29 *Immo etiam hoc qui occultari posse*] In libro Bembino, non est τὸ *posse*, sed & in Victoriano ex.

B. *'Immo etiam, qui hoc óccultum iri fácilius credás, dabo.*
Mýrrhina ita Phidippo dixit, iúri iurandó meo
Sé fidem habuisse, ét propterea té sibi purgatum. PAM. *óptumest:*
Spéroque hanc rem esse éuenturam nóbis ex senténtia.
PAR. *'Ere, licetne scíre ex te hodie, quíd sit quod fecí boni?*
Aút quid istuc est, quód vos ágitis? PAM. *nón licet.* PAR. *tamen súspicor.*
Ego húnc ab orco mórtuum? quo páсto? PAM. *nescis, Pármeno,*
Quantum hódie profueris mihi, et me ex quánta aerumna extráxeris.

punctum est. collocationem vero praecedentium verborum nullus liber scriptus eam, quae in impressis est, habet. Sed Bembinus quidem, *qui occultari hoc:* alii omnes *qui hoc occultari.* quam & veram arbitror: ita enim optime procedit trochaicus,

Immo etiam qui hoc occultari facilius credas, dabo. FAERNUS.

'Immo etiam qui hoc occultari facilius credas, dabo. Sic a Faerno: sed plurimi Codices, etiam vetusti, *Occultari posse*, cum *Posse* extra numeros currat. Unde hoc evenerit, dicam. Nimirum intelligebant, de futuro hic agi, *Occultari posse;* non in praesenti *Occultari;* quod & sciebat Pamphilus, & parvi pendebat, de futuro sollicitus. Recte illi quod ad sententiam attinet; ego verba iis praestabo,

'Immo etiam qui hoc óccultum iri fácilius credás, dabo.

30 *Jurijurando meo*] Omnes fere l. s. etiam antiquissimi, *jurejurando* per *e* habent. quod si recipimus, erit casus rectus *jurejurandum.* FAERNUS.

Nostri etiam omnes *Jurejurando.* Sed Dativus esse non potest; neque ea Librariorum fides est, ut omnia omnino iis auscultemus. Repone *Juri jurando meo.* Plautus Cist. II, 1, 25.

Alibi quaere ubi tuo jurando juri satis sit subsidi.

Vide nos ad Andr. IV, 3, 13.

32 *Speroque hanc rem eventuram*] Idem liber & aliqui alii ita habent, *rem esse eventuram.* quod & ad rationem trochaici pertinet. FAERNUS. Et nostri quoque omnes *Esse.*

33 *Ere licetne me scire*] Si pronomen *me* deleveris, quod nec est in libro Bembino, nec in aliquibus libris Donati, nihil sensui deperibit, & versui consultum erit. FAERNUS. Tres tantum ex nostris *Me* habent.

34 *Tamen suspicor*] In *tamen n* eliditur. ut & alibi, *Tamen vix humane patitur.* FAERNUS. Hoc jam satis notum est.

35 *Egone hunc ab orco mortuum?*] Donatus & liber Bembinus, *ego hunc.* FAERNUS. Nostri *Egone.* Nihil interest.

36 *Et ex quanta aerumna me extraxeris*] In antiquis libris Bembino, Vaticano, & Basilicano, non est pronomen *me*, & in Victoriano deletum est. FAERNUS.

Quantum hodie profueris mihi & ex quanta aerumna extraxeris.

PAR. *Immo véro scio; neque hóc inprudens féci.* PAM. *ego istuc sátis scio.*
B. *An témere quicquam Pármeno praetéreat quod facto úsus sit?*
PAM. *Séquere me intro, Pármeno.* PAR. *sequor: équidem plus hodié boni*
Féci inprudens, quám sciens ante húnc diem umquam. Plaúdite.

Nisi *Mihi* sine synaloepha sit, versus pede claudo est. Repone,

Quantum hódie profueris mihi, & me ex quánta aerumna extráxeris.

38 *An temere quicquam Parmenonem praetereat quod facto usus sit?*] In libro Bembino versus hic personae Pamphili attribuitur; ubi etiam non *Parmenonem*, sed *Parmeno* legitur. ita *Parmeno* erit nominativus. *praetereat* autem pro transeat, vel omittat, exponetur; ut sit sensus, an quicquam Parmeno temere omittat, quod utile facto sit. & versus est octonarius Iambicus, ut ceteri. aliter impeditus est. FAERNUS.

Nostri universi *Parmenonem*. Ceterum hoc nec Parmenoni nec Pamphilo tribuendum est, sed Bacchidi. Illi quoque, laetanti & Parmenonem ridenti, pars sua est in his facetiis. Et sic olim Donatus: *Convenit*, inquit, *hoc dictum meretrici abeunti.*

PHORMIO TERENTI.

Fabulae interlocutores.

PHORMIO paraſitus.
DEMIPHO ſenex.
ANTIPHO adoleſcens.
GETA ſeruus.
DORIO leno.
CHREMES ſenex.
PHAEDRIA aduleſcens.
DAVUS ſeruus.
SOPHRONA nutrix.
NAUSISTRATA matrona.
HEGIO, CRATINUS, CRITO. aduocati.

ACTA LUDIS ROMANIS. L. POSTUMIO ALBINO L. CORNELIO MERULA AEDILIB. CURULIB. EGERE L. AMBIVIUS TURPIO. L. ATILIUS PRAENESTINUS. MODOS FECIT FLACCUS CLAUDI. TIBIIS INPARIB. TOTA GRAECA APOLLODORU EPIDICAZOMENOS. FACTA EST IIII. C. FANNIO M. VALERIO COSS.

PHORMIO.

PROLOGUS.

POSTQUAM poëta vétus poëtam nón poteſt
Retráhere ab ſtudio, et tránſdere hóminem in ótium;
Maledíctis deterrére, ne ſcribát, parat:
Qui ita díctitat, quas ánte hic fecit fábulas
Tenui éſſe oratióne et ſcripturá leui:

2 *Retrahere a ſtudio*] Liber Victorianus *ab*, ut & infra. FAERNUS. Sic aliquot noſtri *ab*.

4 *Quas ante fecit fabulas*] O. l. s. & Donatus, *quas antehac*. FAERNUS. Noſtri etiam plerique *Antehac*. Sed legendum,

Quas ante hic fecit fabulas.

Hic, is eſt, Terentius. Si *Antehac* legis; tunc *Fecit* ad Poetam veterem referetur, non ad Noſtrum. Vide nos ad Andr. Prol. v. 13.

Quia núſquam inſanum fécit adoleſcéntulum
Ceruám videre fúgere, et ſectarí canes;
Et eám plorare, oráre ut ſubueniát ſibi.
Quod ſi intellegeret, ólim cum ſtetít noua,
Actóris opera mágis ſtetiſſe quám ſua;
Minus múlto audacter, quám nunc laedit, laéderet.
Nunc ſiquis eſt, qui hoc dícat aut ſic cógitet,
Vetus ſí poëta nón laceſſiſſét prior,
Nullum inuenire prólogum poſſét nouus
Quem díceret, niſi habéret cui maledíceret:

6 *Quia nuſquam ſcripſit inſanum adoleſcentulum*] Iidem haec verba ita collocant, *inſanum ſcripſit adoleſcentulum.* FAERNUS.

Quia nuſquam inſanum ſcripſit adoleſcentulum
Cervam videre fugere, & ſectari canes.

Donatus ad locum: *Scripſit:* legitur & *Fecit.* Noſtri quidem hodie Codices *Scripſit.* Sed vera lectio eſt *Fecit*: id enim verbum Poetae proprium. Mutarunt, quia vix crediderunt, *Fecit,* Infinitivum poſt ſe poſſe admittere. Fruſtra: nam & Virgil. Aen. II, 538.

Qui nati coram me cernere letum
Feciſti. Lucretius ita paſſim; ut VI, 66.

Flumina abundare ut facerent, camposque natare.

Noſter Prol. Heaut.

Qui nuper fecit ſervo currenti in via
Deceſſe populum.

9 *Cum ſtetit olim nova*] *Stetit* poſteriorem hic producit, more antiquorum, apud quos finientia in *t* indifferentia erant. FAERNUS. Non omnia in *t* exeuntia, ſed contracta praeterita, ut *Subiit*, *Rediit.* Ergo hic lego, *Olim cum ſtetit nova;* ut alii jam viderunt.

11 *Laederet. Et magis placerent quas feciſſet fabulas*] Verſum hunc, ut nec a Donato poſitum, nec in tribus antiquiſſimis libris Bembino, Vaticano & Victoriano ſcriptum, nec boni quicquam ſenſus afferentem, delevimus. FAERNUS.

Recte Faernus, qui verſum ſpurium ejecit. Quae enim ſententia eſt? Si intelligeret, fabulam iſtam non ſua virtute, ſed Actoris opera atque arte placuiſſe; ceterae ejus fabulae magis placerent. Quid ineptius dici poteſt? Si intelligeret, unam fabulam fuiſſe malam, ceterae eſſent bonae. Petitum eſt ab Andr. Prol. v. 3.

Populo ut placerent quas feciſſet fabulas.

14 *Potuiſſet novus*] Sic quidem libri; ſed verſus gratia repone,

Nullum invenire prologum poſſet novus.

Prologus apud veteres primam producit.

18 *Ab ſtudio ſtuduit rejicere*] Iidem tres antiquiſſimi libri, & Baſilicanus habent *reicere* per unum *i*, ut exigit verſus. FAERNUS. Quinque etiam ex noſtris meliores *Reicere;* ut Virgil. Eclog. III.

Tityre, paſcentis a flumine reice capellas.

21 *Quod ab ipſo adlatumſt, ſibi eſſe id rellatum putet*] O. fere l. s. & Donatus, *Quod ab illo.* ſequentium vero verborum ordinem hunc habent omnes fere libri, *ſibi eſſe id relatum.* Donatus *ſibi id eſſe.* quod & commodiſſimum eſt verſui. Liber Bembinus *id ſibi eſſe rellatum*:

Is sibi respónsum hoc hábeat; in medio ómnibus
Palmam ésse pósitam, qui ártem tractant músicam.
Ille ád famem hunc ab stúdio studuit reicere:
Hic réspondere vóluit, non lacéssere.
Benedictis si certásset, audissét bene:
Quod ab íllo adlatumst, sibi esse id rellatúm putet.
De illó tum finem fáciam dicundi mihi,
Peccándi cum ipse dé se finem fécerit.
Nunc quíd velim animum atténdite. adportó novam
Epídicazomenen quám vocant comoédiam

quem & sequemur, sustentatur contrahendo in scansione *sibi* in unam syllabam, vel elisione *d*, ex *id*, ut sit dactylus in tertia, & quarta sede. FAERNUS.

Quod ab illo adlatumst, id sibi esse relatum putet. Sic a Faerno: qui id multis agit, ut pejorem lectionem eligat. Fraudi ei fuit, quod nesciebat *Rellatum* primam producere, ut *Redductum.* Lege ex nostris plurimis,

Quod ab illo adlatumst, sibi esse id réllatum putet.

22 *De illo jam finem faciam dicundi mihi,*
Peccandi cum ipse de se finem non facit] Ἀπὸ τῆς ἐπιεικείας τοῦ λέγοντος, inquit Donatus: & magnum sane mansuetudinis exemplum. Sententia est: Quoniam ille non desinit mihi maledicere, ego desinam ei remaledicere. Patientia paene Christiana; modo si ne a principio quidem remaledixisset. Sed vide quam parum hoc congruat cum versu praecedente, *Quod adlatum, id rellatum*, par pari. Hocine etiam est τῆς ἐπιεικείας? Quid, illud Andr. Prol. v. 22?

Dehinc ut quiescant porro moneo & desinant
Maledicere, malefacta ne noscant sua.

Quid, Eun. 18?

Habeo alia multa, nunc quae condonabitur;
Quae proferentur post, si perge laedere.

Quid, Heaut. 33?

De illius peccatis plura dicet, cum dabit
Alias novas: nisi finem maledictis facit.

Ad istam faciem, quis non videat etiam hic legendum,

De illo tum finem faciam dicundi mihi,
Peccandi cum ipse de se finem fecerit.

25 *Epidicazomenon quam vocant Comoediam*] 'Donatus ad locum: '*Epidicazomenon;* Hic manifeste 'errat Terentius. Nam haec Fabu'la, quam transtulit, *Epidicazome'ne* dicta est a puella, de qua judi'cium est: cum sit alia *Epidicazo'menos* ejusdem Apollodori: Debuit 'ergo dicere *Epidicazomenen* Grae'ce. Quid agetur? Nec falli hic potuit Donatus, sive alius unde habuit; nec Terentius nescire potuit nomen Fabulae, quam ipse Latine vertit. Id miror, maluisse Donatum *manifesti erroris* arguere Auctorem, quam occulti errati suum, quo utebatur, Exemplar. Repone hic,

Epidicazomenen quam vocant Comoediam.

Graecé, Latine hic Phórmionem nóminat:
Quia prímas partis quí aget, is erit Phórmio
Parasítus, per quem rés geretur máxume;
Volúntas vostra si ád poëtam accésserit.
Date óperam, adeste aequo ánimo per siléntium;
Ne simili utamur fórtuna, atque usí sumus
Cum pér tumultum nóster grex motús locost:
Quem actóris virtus nóbis restituít locum,
Bonitásque vestra adiútans atque aequánimitas.

ACTUS I. SCAENA I.

DAVUS.

AMI'CUS summus méus et popularis Geta

Ἐπίδικος, apud Harpocrationem & alios, virgo est orba, ἡ ἀμφισβητουμένη, ὅτῳ χρὴ γαμηθῆναι, *de qua lis est, cui debeat in matrimonium locari.* Ea in hac fabula est Phanium. Τὰς δὲ ἀπορουμένας κόρας ἐξεδίδοσαν οἱ ἄγχιστα γένους, πέντε μνᾶς ἐπιδιδόντες. *Pauperes autem puellas locabant qui genere proximi erant, doti dantes minas quinque.* Et hoc Phanio convenit, I, 2, 75.

> *Lex est, ut orbae qui sint genere proxumi*
> *Iis nubant; & illos ducere eadem lex jubet.*

Aut ipsos ducere jubet, aut si ipsi jam mariti sunt, alii cum dote V minarum elocare. II, 3, 62.

> *Itidem cognata si sit, id quod lex jubet*
> *Dotem dare; abduce hanc: minas quinque accipe.*

Ἐπίδικος igitur, virgo de qua adhuc iis est; ἐπιδικαζομένη, de qua judicium factum est, ut hic Phanium. Frustra igitur Guyetus *Epidicazomenon* tutatur.

26 *Graeci, Latini Phormionem nominant*] Id vero miraculi instar est, si jam Latini nominant Phormionem, priusquam acta fuerit, priusquam eam cognoverint. Mendum sine dubio hic latet; quod jam & eruimus, & eluemus. Unus ex Meadianis *Graeci Latine*; at vetustissimus noster *Graece Latine.* Repone,

> *Epidicazomenen quam vocant Comoediam*
> *Graece, Latine hic Phormionem nominat*

Hic est Auctor, Terentius, de quo vide ad Andr. Prol. v. 13. Scriptor autem ipse nomen suae fabulae indere solebat. *Graece* autem & *Latine*, non *Graeci* et *Latini.* Plautus Asin. Prol. 12.

> *Huic nomen Graece Onago est Fabulae.*
> *Demophilus scripsit: Marcus vortit Barbare:*
> *Asinariam volt esse, si per vos licet.*

Casina Prol. 31.

> *Clerumenoe vocatur haec comoedia*
> *Graece, Latine Sortientes.*

Mil. II, 1, 8.

> *Alazon Graece est nomen huic Comoediae;*
> *Id nos Latine Gloriosum dicimus.*

Heri ád me venit. érat ei de ratiúncula
Iamprídem aput me réliqüum pauxíllulum
Nummórum: id ut confícerem. confeci: ádfero.
Nam erílem filium éius duxiſſe aúdio
Uxórem: ei credo múnus hoc conráditur.
Quam iníque conparátumſt: ii qui mínius habent,
Ut ſémper aliquid áddant diuitióribus?
Quod illè únciatim vix de demenſó ſuo;
Suúm defrúdans génium, conperſít miſer;
Id illa úniuerſum abrípiet: haut exíſtumans
Quantó labòre pártum: porro autém Geta
Feriétur alio múnere, ubi era péperer it:
Porro álio autem, ubi erit púero natalis dies:
Ubi ínitiabunt: ómne hoc mater aúferet:
Puer caúſa erit mittúndi. ſed videón Getam?

Merc. Prol. 10.
Graece haec vocatur Emporos Philemonis:
Eadem Latine Mercator Maſtici.

Poen. Prol. 53.
Karchedonios vocatur haec Comoedia,
Latine Plautus, Patruus Pultiphagonides.

Trin. Prol. 20.
Huic nomen Graece eſt Theſauro fabulae:
Philemo ſcripſit: Plautus vortit Barbare:
Nomen Trinummo fecit.

Satis opinor utrumque confirmatum eſt, & *Graece*, *Latine*; & *Hic nominat.*

27 *Quia primas partes*] Bembinus & Victorianus, *partis.* FAERNUS. *partis.* Recte. Si genitivus pluralis in *Ium* exeat, Accuſativus in *Is* exit, non *Es.* Ita vetuſti Codices Plauti, Lucretii, Virgilii, Horatii, &c.

28 *Per quem res agetur maxime*] Libri omnes antiqui ac Donatus, *geretur.* FAERNUS. & noſtri plerique, *Geretur.*

8 *Addant ditioribus*] O. I. s. & Donatus, *divitioribus.* FAERNUS. Duo ex noſtris vetuſti, cum totidem mediocribus, *Ditioribus.* Utcumque ſcribas, pronuntiatio eadem eſt.

10 *Comparſit miſer*] Liber Bembinus, *conperſit.* FAERNUS. *Conperſit.* Ea vetus ſcriptura eſt; & in Textum recipimus. Nonius v. Genium, habet *Conperſit.* Chariſius p. 197. *Comparſit.* Feſtus: *Comparſit Terentius, pro Compeſcuit poſuit.* Lego, *pro Compercit.*

14 *Porro alio autem ubi erit*] Aliquot libri, inter quos Bembinus, hanc collocationem habent, *porro autem alio:* ſed hoc modo oportet *alio*, in duas ſyllabas contrahere, aut eſſe proceleuſmaticum in ſecunda. FAERNUS. Facile admittitur proceleuſmaticus. Sed placet lectio veterum noſtrorum codicum *Porro álio autem.* Sic *Alio* in ictu erit, ut verſu praecedente.

Actus I. Scaena II.

Geta. Dauus.

G. *SI quis me quaeret rúfus.* D. *praéstost, désine.* G. *oh,*
At ego óbuiam conábar tibi, Daue. D. *áccipe, em*
Lectúmst; conueniet númerus quantum débui.
G. *Amó te: et non necléxisse habeo grátiam.*
D. *Praesértim ut nunc sunt móres: adeo rés redit;*
Si quís quid reddit, mágna habendast grátia.
Set quíd tu es tristis? G. *égone? néscis quo ín metu et*
Quanto ín periclo simus. D. *quid istuc ést?* G. *scies,*
Modo út tacere póssis. D. *abi sis, ínsciens:*
Cuius tú fidem in pecúnia perspéxeris,
Verére verba ei crédere? ubi quid mihi lucri est
Te fállere? G. *ergo auscúlta.* D. *hanc operam tibi dico.*
G. *Senis nóstri, Daue, frátrem maiorém Chremen*
Nostíne? D. *quidni?* G. *quid? eius natum Phaédriam?*
D. *Tam, quám te.* G. *euenit sénibus ambobús simul,*
Iter illi in Lemnum ut ésset, nostro in Ciliciam
Ad hóspitem antiquom: ís senem per epístolas

8 *Et quanto in periculo sim*] Liber Bembinus & Basilicanus *simus.* Victorianus & aliqui alii *sumus*, reliqui *sim*, & Donatus: nos tamen antiquam lectionem malumus, id est *simus*: id est, ego & erilis filius, legendo ex libro Basilicano, & ratione versus *periclo.* FAERNUS. Veterrimi duo nostri, *Simus.*

14 *Nostin? Quidni? Quid? ejus natum Phaedriam?*] Sic Faernus & Codices: sed lege,

Nostíne? Quídni? Quíd?

Et sic accentus rite locabuntur. Eun. II, 3, 36.

Nostíne? Quídni? Is, dum hanc sequor, sit mi obviam.

15 *Tamquam te*] Divide verbum, & lege *Tam, quam te.* ut Eun. IV, 4, 50. *Tam scio, quam me vivere.*

17 *Per epistolas*] Tres ex nostris *Epistolam*: & sic Priscianus p. 1190. Etiam manu scriptus.

21 *Abeuntes ambo hinc tum senes*] Et *hinc* & *hic* legi testatur Donatus; in libro Bembino est *hic.* FAERNUS. Nostri *Hinc*, & placet: quia verba *Abeuntes hinc* propinqua sunt; *Hic relinquunt*, remotiora.

23 *Mihi usu venit hoc, scio*] Omnes antiqui libri habent *usus venit*; solus Bembinus *usus evenit.* FAERNUS. Nostri, uno excepto, *Usu venit.* Utrumque more dicitur, sensu eodem.

26 *Seni fidelis dum sum*] Atqui v. 21. ambo senes reliquerunt eum, quasi filiis magistrum; ergo hic repono,

Senibus fidelis dum sum, scapulas perdidi.

27 *Venere in mentem istaec mihi*] O. l. s. & Donatus, *mihi istaec.* &

Pelléxit, modo non móntis auri póllicens.
D. *Cui tánta erat res, ét ſupererat?* G. *déſinas:*
Sic éſt ingenium. D. *oh, régem me eſſe óportuit.*
G. *Abeúntes ambo hinc túm ſenes me filiis*
Relínquont quaſi magiſtrum D. *o Geta, prouínciam*
Cepíſti duram. G. *mi úſus venit, hóc ſcio:*
Memini relinqui mé, deo irató meo.
Coepi áduerſari prímo: quid verbís opuſt?
Senibús fidelis dúm ſum, ſcapulas pérdidi.
Venére in mentem mi íſthaec: namque inſcitiaſt,
Aduórſum ſtimulum cálces. coepi iis ómnia
Facere, óbſequi quae véllent. D. *ſciſti uti foro.*
G. *Noſtér mali nil quícquam primo: hic Phaédria*
Contínuo quandam náctus eſt puéllulam
Cithariſtriam: hanc amáre coepit pérdite.
Ea ſéruiebat lénoni inpuriſſimo:
Neque quód daretur quícquam, id curaránt patres.
Reſtábat aliud níl, niſi oculos páſcere,
Sectári, in ludum dúcere, et reddúcere.
Nos ótioſi operám dabamus Phaédriae.
In quo haéc diſcebat lúdo, exaduerſum eí loco

ſtat verſus, ſi τὸ *mihi* in unam ſyllabam contrahatur. FAERNUS. Noſtri etiam plerique, *Venere in mentem mi iſtaec:* niſi quod duo, *Venere mi in mentem iſtaec.* Ceterum vide illud Donati: *Hoc dictum & ſuperioris perſonae eſſe poteſt, & alterius:* hoc eſt, & Getae & Davi. Davo quidem hodie libri tribuunt; meo judicio non commode. Quomodo enim Davus dicat, *Venere mihi iſtaec in mentem?* qui, niſi Geta nunc narrante, non noverat ſenes peregre abeſſe. At Getae, verberibus admonito, tandem iſta venerunt in mentem.

Ib. *Nam quae inſcitia eſt*] O. fere l. s. & in iis quattuor antiqui, item Donatus, pro duabus primis dictionibus, unam partem orationis habent, *namque*, hoc & Ubaldino Bandinello placebat. FAERNUS. Noſtri omnes *Namque*.

38 *Ex advorſum ei loco*] Liber Bembinus, & multi alii ac Donatus, *ex adverſo;* ſed Bembinus hoc amplius, quod pro, *ei loco*, *ilico* habuit: quod deinde mutatum eſt in lectionem vulgatam. & ſane Donatus etiam *ilico* legi affirmat: eſſeque dictionem ex abundanti additam, ut multa apud veteres. nos hanc ipſam vocem obſervavimus in Adelphis, poſitam pro additamento loci, ita eam exponente Donato, *Otioſe nunc jam ilico hic conſiſte:* quam vim & hic habere arbitramur. FAERNUS.

Exadverſo ilico Tonſtrina erat quaedam.

Sic dedit Faernus, Bembino ſuo favens. *Exadverſo* tres ex noſtris habent; omnes *Ei loco*. Priſcianus

Tonſtrína erat quaedam. hic ſolebámus fere
Plerúmque eam opperíri, dum inde irét domum.
Intérea dum ſedémus illi, intéruenit
Adoléſcens quidam lácrumans. nos mirárier.
Rogámus quid ſit: númquam aeque, inquit, ác modo
Paupértas mihi onus víſa eſt et miſerum ét graue.
Modo quándam vidi vírginem hic viciniae
Miſerám, ſuam matrem lámentari mórtuam:
Ea síta erat exaduórſum. neque illi béneuolens
Neque nótus neque cognátus extra unam ániculam
Quiſquam áderat, qui adiutáret funus. míſeritumſt.
Virgo ípſa facie egrégia. quid verbís opuſt?
Commórat omnes nós. ibi continuo Antipho:
Voltíſne eamus víſere? alius; cénſeo:
Eámus: duc nos ſódes: imus, vénimus:
Vidémus: virgo púlchra: et quo magis díceres,
Nihil áderat adiuménti ad pulchritúdinem:
Capíllus paſſus, núdus pes, ipſa hórrida,
Lacrumaé, veſtitus túrpis: ut, ni vís boni
In ípſa ineſſet fórma, haec formam extínguerent.
Ille qui íllam amabat fidicinam tantúmmodo,
Satis, ínquit, ſcitaſt: nóſter vero D. *iám ſcio:*
Amáre coepit. G. *ſcin quam? quo euadát, vide.*

p. 977. *Quando Adverſum τὸ ἐναντίον ſignificat, magis adverbium oſtenditur; ut Ter. in Phorm. Ei loco exadverſum tonſtrina erat quaedam.* Idem p. 1037. *Exadverſum ei loco pro Adverſum.* Gellius VII, 7. *In eo quod nos Exadverſum dicimus, (Annianus poeta) ſecundam ſyllabam debere acui exiſtimabat; quoniam una non duae eſſent orationis partes, atque ita oportere apud Terentium legi, dicebat, in his verſibus:*

In quo haec diſcebat ludo exadverſum loco
Tonſtrina erat quaedam.

Recte quidem Annianus, quod ad hunc locum attinet; nam hic *Exádverſum* acuit ſecundam: ſed mox v. 47. & Adel. IV, 2, 45. primam acuit *Exadvérſum*: ut apud Plautum Bacch. IV, 7, 37.

Video exadverſum Piſtoclerum & Bacchidem:

Ad nihilum ergo recidit Anniani illius ſubtilitas.

44 *Paupertas mihi onus viſumſt & miſerum & grave*] Mira ſane conſtructio, *Paupertas viſum eſt.* Codex C. C. notae optimae *Viſa eſt*; & ſic apud Priſcianum citatur p. 1026, etiam in ſcriptis codicibus.

47 *Ea ſita erat ex adverſo*] Hic liber Bembinus, & Victorianus habet, *ex advorſum* ita habebat & Vaticanus, ſed deinde, abraſis poſterioribus litteris, *o* ſuppoſitum eſt. FAERNUS. Noſtri omnes hic habent, *Ex adverſo.*

Postrídie ad anum récta pergit: óbsecrat,
Ut síbi eius faciat cópiam. illa enim sé negat:
Neque eum aéquom facere ait: illam ciuem esse Atticam,
Bonám, bonis prognátam: si uxorém velit,
Lege íd licere fácere: sin alitér, negat.
Nostér, quid ageret néscire: et illam dúcere
Cupiébat, et metuébat absentém patrem.
D. *Non, sí redisset, eí pater veniám daret?*
G. *Ille índotatam vírginem atque ignóbilem*
Daret ílli? numquam fáceret. D. *quid fit dénique?*
G. *Quid fíat? est parasítus quidam Phórmio,*
Homó confidens: qui íllum di omnes pérduint.
D. *Quid is fécit?* G. *hoc consílium quod dicám dedit:*
Lex ést, ut orbae, quí sunt genere próxumi,
Iis núbant, et illos dúcere eadem haéc léx iubet.
Egó té cognatum dícam, et tibi scribám dicam:
Patérnum amicum me ádsimulabo vírginis:
Ad iúdices veniémus: qui fuerit pater,
Quae máter, qui cognáta tibi sit; ómnia haec
Confíngam: quod erit míhi bonum atque cómmodum,
Cum tu hórum nil refélles, vincam scílicet.
Pater áderit. mihi parátae lites: quíd mea?
Illá quidem nostra erít. D. *iocularem audáciam.*

63 *Ut sibi ejus faciat copiam. illa enim se negat*] In dimetiendo hoc versu commodum videtur, ut *sibi* in unam syllabam contrahatur, & ex τὸ *illa*, unum *l* elidatur, ut in prima & tertia sede sit spondeus, in secunda dactylus, in quarta tribrachus. FAERNUS. *Sibi ejus* Anapaestus est, *Illa* primam corripit.

64 *Neque eum aequum ait facere: illam civem esse Atticam*] Sic Faernus, & unus tantum ex nostris: ceteri numeris melioribus, *Neque eum aequum facere ait.* Et *Facere* quidem sic satis convenit; sed quanto melius est, *Neque eum aequum petere ait?* ut infra, *Num iniquum postulo?* And. V, 3, 30. *Aequum postulat. da veniam.* & Plautus, Pseud. V, 2, 16. *Jus petis, fateor.* Donatus tamen: *Non quod amet, sed quod hoc petat:* ubi clare indicat, se *Facere* legisse. Heaut. I, 1, 39. *Non sinam, inquam. Ah non aequum facis.* Sed ibi Chremes rastros manu prehendit, & facit aliquid: Antipho hic nihil facit; sed orat, obsecrat, petit.

69 *Pater ei veniam daret?*] O. l. s. & Donatus, ita collocant, *ei pater*, quod & venustius est. FAERNUS. Sic & nostri.

70 *Illene indotatam*] In libri Bembini contextu non est τὸ *ne*: qua particula dempta, melius versus procederet; sed sic quoque sustentari potest. FAERNUS. Nostri omnes *Illene*.

G. *Perſuáſumſt homini. fáctumſt. ventumſt; víncimur:*
Duxít. D. *quid narras?* G. *hóc quod audis.* D. *ó Geta,*
Quid té futurumſt? G. *néſcio hercle: unum hóc ſcio,*
Quod fórs feret, ferémus aequo animó. D. *places:*
Hem iſtúc viriſt officium. G. *in me omnis ſpés mihi eſt.*
D. *Laudo.* G. *ád precatorem ádeam credo, qui mihi*
Sic óret: nunc amitte quaeſo hunc: céterum
Poſthác ſi quicquam, níl precor. tantúmmodo
Non áddit: ubi ego hinc ábiero vel occídito.
D. *Quid paédagogus ílle qui citharíſtriam?*
Quid reí gerit? G. *ſic, ténuiter.* D. *non múltum habet*
Quod dét fortaſſe. G. *immó nihil, niſi ſpém meram.*
D. *Pater éius rediit, ánnon?* G. *nondum.* D. *quíd? ſenem*
Quoad éxſpectatis véſtrum? G. *non certúm ſcio:*
Set epíſtolam ab eo adlátam eſſe audiuí modo:
Et ad pórtitores éſſe delatam; hánc petam.
D. *Numquíd, Geta, aliud mé vis?* G. *ut bene sít tibi.*
Puer heús. nemon huc pródit? cape, da hoc Dórcio.

85 *Perſuaſit homini*] Idem liber *perſuaſum'ſt* habet, ut & videtur legere Donatus: parvi tamen refert, utrum legas. FAERNUS. Immo magni refert. *Perſuaſumſt*, cum ceteris iſtis paſſivis, longe elegantius, quam *Perſuaſit*; quod noſtri codices habent.

88 *Quod ſors feret*] Sic a Faerno eſt; ſed errore, credo, typographi. Omnes ſcripti *Fors féret.* Recte. Praeterea, *Places* melius hic, quam *Placet.*

89 *In me omnis ſpes eſt mihi*] Ex eodem libro, ac Victoriano, & Baſilicano, & Donato, verſusque ratione, ita collocamus, *ſpes mihi eſt.* FAERNUS. Sic & noſtri, *Spes mihi eſt.*

90 *Ad precatorem abeam*] Ex libro Bembino legimus *adeam*, quod magis proprium videtur: nam adire, ſupplicis eſt. FAERNUS. Noſtri omnes *Abeam.*

91 *Amitte hunc*] Sic Donatus. Noſtri omnes *Omitte.*

93 *Non addat*] Multi l. s. in quibus omnes antiquiſſimi, *non addit.* FAERNUS. Noſtri etiam plerique *Addit*, unus & alter *Addet*, vel *Addat.*

94 *Quid ille paedagogus*] O. l. s. & Donatus *quid paedagogus ille* habent; numero & compoſitione meliore. FAERNUS. Sic & noſtri.

101 *Ut bene ſit tibi*] Donatus; Αρχαϊσμὸς *pro Nihil.* Miror, qui hoc *vetuſte* dictum exiſtimet. Editio vetus habet Αντεισμὸς: lege Αστεϊσμός. Hoc eſt, *urbane* dictum pro *Nihil.*

102 *Da hoc Dorcio*] Apparet, hanc Dorcium conſervam & uxorem Getae eſſe: ergo dat illi pecuniam ſervandam. Ita Syri uxor Phrygia conſerva, Adel. V, 9, 16.

I. *Adeon rem rediſſe*] Primus hic verſus trochaicus eſt tetrameter acatalecticus, item quartus, in quo

ACTUS I. SCAENA III.

ANTIPHO. PHAEDRIA.

A. 'ADEON rem rediſſe, ut qui mi cónſultum optumé velit eſſe,
Phaédria, patrem ut éxtimeſcam, ubi eius aduenti vénit in mentem?
Quód ni fuiſſem incógitans, ita eum éxſpectarem, ut pár fuit.
P. Quíd iſtuc? A. rogitas? quí tam audacis fácinoris mi cónſcius ſis?
Quód utinam ne Phórmioni id ſuádere in mentem íncidiſſet,
Neú me cupidum eo ínpuliſſet, quód mi principiúmſt mali.
Nón potitus éſſem: fuiſſet tum íllos mi aegre aliquót dies:
At nón cotidiána cura haec ángeret animum. P. aúdio.
A. Dum exſpécto quam mox véniat, qui hanc mihi ádimat conſuetúdinem.

ex libro Bembino legendum, *mi conſcius ſis.* item quintus; ſextus vero & ſeptimus ejusdem generis, ſed catalectici. item octavus, in quo in ſecunda ſede eſt dactylus. ſecundus vero, ubi ex multis libris, etiam antiquiſſimis, & Donato legendum eſt, *patrem ut extimeſcam*, licet allud *ut* praecedat: item tertius, nonus, & reliqui, octonarii Iambici, praeter unum dimetrum Iambicum. FAERNUS.

2 *Phaedria patrem ut extimeſcam, ubi in mentem ejus adventi venit*] Sic codices noſtri; niſi quod *Adventus* habeant. At Donatus *Adventi*, & Priſcianus bis, p. 712. & 1101. Sed apud Priſcianum aliter verba collocantur, ita ut octonarium plenum faciant,

Phaedria patrem ut extimeſcam, ubi ejus adventi venit in mentem.

Recte: ſic duo pleni erunt, & tertius Catalecticus: ut mox iterum quartus & quintus pleni ſunt, ſextus Catalecticus.

3 *Quod ni fuiſſem incógitans*] Cave ſic hunc pronunties, ut Iambicus ſit, quod quidam fecit; octonarium enim plenum ſemper excipit Trochaicus. Sic ergo effer,

Quódni fuiſſem incogitans.

Fuiſſem in diſyllabon contrahitur, ut mox v. 7. *Fuiſſet.*

4 *Quid iſtuc eſt? Rogitas? qui tam audacis facinoris mihi conſcius ſis*] Non ſolus Bembinus, ſed noſtri magno numero *Conſcius ſis.* Sed legendum *Quid iſtuc? Rogitas?* Alioqui octonarius plenus fiet Iambicus: plane contra morem atque artem.

9 *Qui adimat hanc mihi conſuetudinem*] Longe concinnius codices noſtri fere omnes,

Qui hanc mihi adimat conſuetudinem.

P. *Aliis quia desit quód amant, aegrest: tibi, quia superést, dolet.*
Amóre abundas, 'Antipho.
Nam túa quidem hercle cérto vita haec éxpetenda optándaque est.
Ita mé di bene ament, út mi liceat támdiu quod amó frui,
Iam dépecisci mórte cupio; tú coniicito céterum,
Quid ego hác ex inopiá nunc capiam; et quíd tu ex istac cópia:
Ut ne áddam, quod sine súmptu ingenuam líberalem náctus es:
Quod habés, ita ut voluisti, uxorem sine mala famá palam:
Beátus, ni unum hoc désit, animus quí modeste istaéc ferat.
Quod sí tibi res sit cum éo lenone quócum mi est, tum séntias.
Ita plérique omnes súmus ingenio, nóstri nosmet poénitet.

12 *Nam tua quidem hercle certe*] Tres nostri veterrimi cum plerisque aliis *Certo.* Plautus Menaec. II, 2, 38.

Nam tu quidem hercle certo non sanu's satis.

14 *Tu conjicito cetera*] Donatus: *Aut cetera abundat, aut deest Per, ut sit Per cetera.* Neutrum ex his verum: mendosa enim lectio est. Repone, *Tu conjicito ceterum.* Unum enim erat, non plura, quod conjiceret; *Quid ego ex hac inopia* &c. Plautus Pers. IV, 6, 26. *Numquid ceterum voltis?* Rud. IV, 6, 20. *Tu interibi adorna ceterum quod opust.* Capt. V, 3, 12. *Argentum accepi, nil curavi ceterum.* Casina, I, 1, 6.

Dehinc conjicito ceterum,
Possisne necne clam me sutelis tuis
Praeripere Casinam uxorem.

15 *Quid ego ex hac inopia*] Repone,

Quid ego hác ex inopia nunc capiam, & quid tu ex ístac copia.

ut opposita ista, *Hac*, *Istac*, ambo acuantur.

18 *Ni unum hoc desit*] Tò *hoc* non est in libris Bembino, & Victoriano. sed sive cum eo, sive sine eo legas, non magni refert. FAERNUS. Nostri plerique *Unum hoc*; & placet. Amat enim Terentius finales syllabas liquefacere.

20 *Ita plerique ingenió sumus omnes*] Sic codices plerique; & sic Gellio citatur XX, 6. Placet tamen ordo, quem codex C. C. exhibet,

Ita plérique omnes súmus ingénio: nostri nosmet poenitet.

Sic And. I, 1, 28.

Quod plerique omnes faciunt adulescentuli.

23 *Consulendi quid velis; Retinere, amare, amittere*] Sic codices. Atqui post *Consulendi*, *consultandi*, *deliberandi*, sequi debet *Utrum*, *An*, *Ne*, ut Hec. III, 5, 59.

Deliberet, renuntietque hodie mihi,
Velitne annon.

Adelph. II, 1, 41. *Delibera hoc, utrum vis argentum accipere, an causam meditari tuam.* Quare hic repone;

A. *At tú mihi contra núnc videre fórtunatus, Phaédria,*
Cui de íntegro est potéstas etiam cónsulendi, quíd velis:
Retinére, amare, an míttere: ego in eum íncidi infelíx locum,
Ut néque mi ius sit ámittendi, nec retinendi cópia.
Set quíd hóc est? videon égo Getam curréntem huc advenire?
Is est ípsus: ei timeó miser, quam hic míhi nunc nuntiét rem.

ACTUS I. SCAENA IV.

GETA. ANTIPHO. PHAEDRIA.

G. *NU'LLU'S, Geta, nisi áliquod iam consílium celere répereris:*
Ita nunc inparátum subito tánta in me inpendént mala:
Quae néque uti deuitém scio, neque quómodo me inde éxtraham:

Retinere, amare, an mittere. Quomodo enim *amittere* potuit, quam nondum habuit?

24 *Ut neque mihi ejus sit amittendi, nec retinendi copia*] Elegantissima & certissima lectio est, quam in duobus Regiis & uno Academico repperi, & Guyetus in codice Puteano,

Ut neque mi jus sit amittendi, nec retinendi copia.

Non *Jus amittendi*, repudiandi; propter leges quibus coactus eam duxerat: non *Copia retinendi;* propter patrem qui eam ejecturus erat domo. *Jus*, quod fieri liceat; *Copia*, quod fieri possit.

25 *Sed quid hoc est? videone ego Getam currentem advenire huc?*] O. l. s. *videon* habent: & *huc advenire?* quae collocatio versui, alioqui non bene procedenti, consulit, elidendo ex *quid d*, vel corripiendo *hoc.* versus autem est Iambicus tetrameter catalecticus, ita & sequens; si tamen ejus primam syllabam praecedenti attribuas, & ex o. fere l. s. haec verba sic ordines, *quam hic nunc mihi nuntiet rem.* FAERNUS. Recte haec; nisi quod nostri codices meliore numero,

Quam hic mihi nunc nuntiet rem.

1 *Nullus es Geta, nisi aliquod jam tibi consilium celere repereris*] Omnes antiqui libri, & aliquot ex recentibus, ac Donatus hanc collocationem verborum habent, *nisi jam aliquod.* & pro *repereris*, antiqui omnes *repperis.* FAERNUS.

Núllus es, Getá, nisi jam aliquod tibi consilium célere repperis.

Sic Faernus. Atqui nostri veterrimi, cum magno aliorum comitatu *Repereris*, & sic Priscianus bis, p. 647, 760. *Aliquod jam* Codex C. C. & Priscianus p. 760. ut codex ibi vetustus. *Tibi* apud Priscianum deest. Repone,

Núllus, Getá; nisi áliquod jam consílium celere répereris.

2 *Tanta te inpendent mala*] Donatus: *Tanta te inpendent mala, Accusativo casu impendent: aut* ἀναστροφῇ, *In te pendent. Cum supra, Nullus es Geta, dixerit: hic*

Nam nón poteſt celári noſtra díutius iam audácia.
[Quae ſi non aſtu prouidentur, me aut erum peſſum dabunt.]
A. *Quidnam ílle commotús venit?*
G. *Tum témporis mihi púnctum ad hanc rem eſt. érus adeſt.* A. *quid iſtúc maliſt?*
G. *Quód cum audierit, quód eius remedium ínueniam iracúndiae?*
Lóquar? incendam: táceam? inſtigem: púrgem me? laterém-lavem.
Ehéu me miſerum: cúm mihi paueo, tum A'ntipho me excrúciat animi:

tranſitum fecit ad primam perſonam. Satis hinc conſtat, Donatum *Me* hic legiſſe, non *Te*; & ſic codex Academicus *Me* in textu, *Te* pro varia lectione inter lineas. Repone,

Ita nunc inparatum ſubito tanta in me inpendent mala.

Sane commodius eſt *Me*; cum mox ſequatur *Devitem*, non *Devites*. *In me* huc adſciſco; cum nusquam alibi *Impendere* reperias; niſi aut Dativo junctum, aut cum praepoſitione Accuſativo. Plautus Epidico I, 1, 77.

Tantae in te inpendent ruinae.

5 *Quae ſi non aſtu providéntur, me aut herum peſſum dabunt*] Verſus hic inſititius eſt, ex Andr. I, 3, 3. integer huc traductus. Atqui ibi aptiſſime venit; *Quae nuptiae ſi non aſtu providentur*; caventur, vitantur; Hic vero quid facit? Nihil eſt, quo referatur; ſententiam certe peiſſumdat. Abeſt ab uno veterrimo noſtro: in uno Regio larem mutat, & ante v. quartum venit.

6 *Quidnam ille commotus*] Hos verſus ita ordinamus, partim ex ratione metrica, partim etiam adjuti ab libro Bembino,

A. *Quidnam ille commotus venit?*
G. *Tum temporis mihi punctum ad hanc rem eſt, erus adeſt.*
A. *quid iſtuc mali eſt?*

Verſus Iambici ſunt, prior dimeter, poſterior octonarius. FAERNUS.

8 *Quód cum audierit, quód ejus*] Hinc Trochaici incipiunt; & cave Iambicos hunc & ſequentem facias.

9 *Lóquarne? incéndam*], Etiam hoc patietur Trochaicus: ſed elegantius ſine *Ne*, ut ſequentia:

Lóquar? incendam: táceam? inſtigem: púrgem me? laterém lavem.

10 *Eheu me miſerum*] Hic & ſequens verſus trochaici tetrametri acatalectici ſunt. FAERNUS. Tres ex noſtris, *Heu*. Eodem recidit; nam *Eheu* hic, ut aliàs, monoſyllabon eſt.

13 *Aliquid convaſaſſem*] Hic & Donatus, & liber Bembinus, & Baſilicanus habent *convaſiſſem*, & ita emendatum eſt in Victoriano: quod ſi recipimus, deductum erit a *convaſo*, *convaſis* tertiae declinationis. FAERNUS.

Aliquid convaſiſſem, atque hinc me conjicerem protinus in pedes.

Sic dedit Faernus, gemino errato. Nam illud *Convaſare* nihil eſt; utique, ſi a vaſe ducitur, legendum erit *Convaſare*. Donatus: *Convaſaſſem, figuratum eſt a colligendis vaſis.* Sane *vaſa conclamari* jubet imperator, caſtra moturus. Chari-

Eius me miseret: ei nunc timeo: is núnc me retinet: nam ábsque eo esset,
Récte ego mihi vidíssem: et senis essem últus iracúndiam:
'Aliquid conrasíssem, atque hinc me prótinam coniicerem in pedés.
A. *Quamnam hic fugam aut furtúm parat?*
G. *Set ubi Ántiphonem réperiam? aut qua quaérere insistám via?*
PH. *Te nóminat.* A. *nescio quod magnum hoc núntio exspectó malum.* PH. *ah.*
Sánun es? G. *domum íre pergam: ibi plúrimumst.* PH. *revocémus hominem.* A. *stá ilico.* G. *hem,*

sius p. 188. *Protinus futuri significationem capit. Ter. Phorm.*

Aliquid convasassem, atque h. m. c. protinus in pedes.

Nonius: *Convasare dicitur, furto omnia colligere: Ter. Phor. Aliquid convasassem, atque hinc me ego conjicerem protinus in pedes.* Mirifice vero *Furto.* Homo ineptus ex ipso loco significationem fingit. Atqui cum clam & furto castra movet imperator, non jubet vasa conclamari. Neque sane Getae aufugienti *Vasa* & impedimenta colligenda erant; sed pecuniae aliquid parandum, ut levis & expeditus fugeret. Duo tantum e nostris *Convasassem:* ceteri plerique *Convasissem;* tres, unus Academicus & duo Meadiani, *Conrasissem.* Recte istuc,

Aliquid conrasissem, atque hinc me conjicerem protinam in pedes.

Corrasissem aliquid pecuniolae a debitoribus, ab amicis. Adelph. II, 2, 34.

Minas decem conradet alicunde. Hei mihi.

Supra I, 1, 6. *Ei credo munus hoc conraditur.* Plautus Poen. V, 6, 23.

Trecentos, credo, ad Philippos conradi potest.

Porro *Protinam* in recepto verborum ordine versus ipse efflagitat. Mutarunt discipulorum gratia Magistri. Donatus: *Protinus: Protinam fuit: & sic Nigidius legit.* Festus: *Protinam, protinus. Terentius: Protinam conjiciam me in pedes.* Apud Plautum, qui a Magistris tutus erat, saepe occurrit *Protinam.* Bacch. III, 1, 7.

Quae ut adspexi, me continuo contuli protinam in pedes.

Ceterum nota illud Festi, *Protinam conjiciam;* ut in duobus nostris *Protinus conjicerem;* & lege numeris melioribus,

Aliquid conrasissem. atque hinc me protinam conjicerem in pedes.

14 *Quam hic fugam aut furtum parat?*] Post versum catalecticum oportet ex Musicae rationibus clausulam Iambicam esse, non, ut haec est, Trochaicam. Lege ergo,

Quamnam hic fugam aut furtum parat.

15 *Aut qua quaerere insistam via?*] Liber Bembinus *viam,* & recte: dicimus enim insistere viam. FAERNUS. Noster etiam 900. annorum codex *Viam;* sed ceteri *Via;* quod placet.

17 *Hominem.* A. *sta ilico.* G. *hem*] Hic versus videtur monometer trochaicus hypercatalecticus. FAERNUS.

Sátis pro imperio quiſquis es. A. *Geta.* G. *Ipſe eſt, quem volui óbuiam.*
A. *Cédo quid portas, óbſecro; atque id, ſi potes, verbo éxpedi.*
G. *Fáciam.* A. *eloquere.* G. *módo aput portum.* A. *meúmne?* G. *intellexti.* A. *óccidi.* P. *hem*
A. *Quíd agam?* PH. *quid ais?* G. *huius patrem vidiſſe me, patruúm tuum.*
A. *Nám quod ego huic nunc ſúbito exitio rémedium inueniám miſer?*
Quód ſi eo meae fortúnae redeunt, Phánium, abs te ut diſtrahar,
Núllaſt mihi vita éxpetenda. G. *ergo íſtaec cum ita ſint, Antipho,*
Tánto magís te aduígilare aequomſt: fórtis fortuna ádiuvat.
A. *Nón ſum aput me.* G. *atqui ópus eſt nunc cum máxume ut ſis, Antipho:*

Ah ſanuſne es? Domum ire pergam; ibi plurimumſt. Revocemus
Hominem. Sta ilico. Hem.

Sic verſus diſtribuit Faernus; alii aliter. Perperam, opinor, omnes. *Ah*, niſi duo ex noſtris recentiores, nullus habet. Quod ſi retines, appone tamen verſui praecedenti, *Exſpecto malum. Ah.* Reliqua unum verſum faciunt, Trochaicum pentametrum.

Sánun es? Domum íre pergam: ibi plúrimumſt. Revocémus hominem. Stá ilico. Hem.

Quinque, ut vides, ictus habet; & in hac fabula iterum recurrit. III, 2, 1.

Dório, audi óbſecro. Non aúdio. Parúmper. Quin omítte me.

Hephaeſtion p. 19. Καὶ τῷ πενταμέτρῳ δὲ Τροχαϊκῷ, καίπερ ὄντι ὑπερμέτρῳ, πολλοὺς κεχρῆσθαι συμβέβηκεν, οἷόν ἐστι καὶ τὸ Καλλιμάχου: *Contigit etiam, ut Trochaico Pentametro, quamvis Hypermeter ſit, multi uſi fuerint; quale illud eſt Callimachi,*

Ἔρχεται πολὺς μὲν Αἴγαιον διατμήξας ἀπ' οἰνηρῆς Χίου
Ἀμφορεὺς, πολὺς δὲ Λεσβίης ἄωτον νέκταρ οἰνάνθης ἄγων.

Prior tantum verſus apud Hephaeſtionem exſtat; ſed alterum ex Anthologia inedita dedi ad Callimachum. Num. cxv.

20 G. *Faciam.* A. *eloquere.* G. *modo apud portum.* A. *meumne.* G. *intellexti.* A. *occidi.* G. *hem.*] Ex his verbis, quae in duos verſus in omnibus libris diſtincta ſunt, unum facimus Trochaicum tetrametrum catalecticum, cujusmodi ſunt & ceteri. FAERNUS.

Recte: ſed illud *Hem* non Getae tribuendum, ſed Phaedriae. Donatus elegantiſſime: *Occidi. Hem. Proprium & ſuum cuique perſonae exhibuit; celeritatem ex praeſagio, metuenti Antiphoni; & tarditatem intellectus, quieti pectoris & ſecurae Phaedriae.*

Nâm si sénserít te timidum páter esse, arbitrábitur
Cónmeruisse cúlpam. PH. *hoc verumst.* A. *nón possum inmutărier.*
G. *Quíd faceres, si aliúd quid grauius tíbi nunc faciundúm foret?*
A. *Cum hóc non possum, illúd minus possem.* G. *hoc níhil est, Phaedria: ílicet.*
Quíd hic conterimus óperam frustra? quín abeo? PH. *et quidem ego.* A. *óbsecro,*
Quíd si adsimulo, sátin est? G. *garris.* A. *vóltum contemplámini: em,*
Sátin ést sic? G. *non.* A. *quíd si sic?* G. *própemodum.* A. *quid si sic?* G. *sát est;*
Em, istuc serua: et vérbum verbo, pár pari ut respóndeas;
Né te iratus suis saeuidicis díctis protelét. A. *scio.*
G. *Ví coactum te esse, inuitum, lége, iudició: tenes?*
Sét quis hic est senéx, quem video in última platea? A. *ípsus est.*

27 *Nam si te senserit*] O. l. s. & Donatus, *nam si senserit te*, ut & exigit versus. FAERNUS. Sic & nostri.

29 *Quid faceres, si aliud quid gravius tibi nunc*] Ex *quid gravius*, τὸ *quid* delemus ex auctoritate omnium fere librorum, & Donati. & stat versus producendo posteriorem in *tibi*. FAERNUS.

Quid faceres, si aliúd graviús tibí nunc faciundum foret? Sic Faernus; sed sentis, opinor, accentus invenuste collocari. Ceterum videat de suis ille; Nostri universi *Quid* habent, versu quoque jubente:

Quid facerés, si aliúd quid grávius.

Facerés acuitur, ob interrogationem; *Aliúd* ob sequens Encliticum.

31 *Quid conterimus operam frustra! quin abeam?*] Liber Bembinus & Victorianus, *quid hic conterimus operam frustra? quin abeo?* placet autem *quin abeo*, pro cur non abeo; ita enim *quin* exponitur a Donato. sane in Victoriano & Basilicano *abeo* in *abeam* mutatum est. FAERNUS. *Hic* nostri omnes, *Abeo* veterrimus solus.

32 *Quid si adsimulabo*] Trochaicus exigit, *adsimulo*; quod & in libro Bembino est. FAERNUS. Nostri perperam *Adsimulabo.*

33 *Satin sic est?* G. *non.* A. *quid si sic?* G. *propemodum.* A. *quid si sic?* G. *sat est*] Ut Trochaicus stare possit, legendum est ex libro Bembino, & Basilicano, pro *satin*, *satisne:* pro quo Victorianus habet *satine;* & ubi posteriore loco dicitur, *quid si sic*, lege *quid sic*, deleto *si* ex fide libri Bembini. FAERNUS. Nostri omnes posteriore loco *Quid si sic.* Omnino decor & venustas postulat, ut *Sic* ubique acuatur. Lege igitur,

Satin est sic? Non. Quid si sic? Propemodum. Quid si sic? Sat est.

35 *Ne te iratus suis saevis dictis*] In omnibus antiquis libris, & aliquot

Non póſſum adeſſe. G. *ah, quíd agis? quo abis, 'Antipho?*
Máne ínquam. A. *egomet me nóui et peccatúm meum:*
Vobís comméndo Phánium et vitám meam.
PH. *Geta, quíd nunc fiet?* G. *tú iam lites aúdies:*
Ego pléctar pendens, níſi quid me feféllerit.
Set quód modo hic nos 'Antiphonem mónuimus,
Id nóſmet ipſos fácere opórtet, Phaédria.
PH. *Aufér mi oportet: quín tu, quid faciam, ímpera.*
G. *Meminíſtin, olim ut fúerit voſtra orátio*
In re incipiunda ad défendendam nóxiam,
Iuſtam íllam caúſam, fácilem, vincibilem, óptumam?
PH. *Memini.* G. *ém, nunc ipſaſt ópus ea; aut, ſiquíd poteſt,*
Melióre et callidióre. PH. *fiet ſédulo.*
G. *Nunc prior adito tu. égo in ſubſidiis híc ero*
Succénturiatus, ſí quid deficiás. PH. *age.*

recentibus; item apud Donatum legitur, *ſuis ſaevidicis dictis.* ut & ratio verſus expoſcit. FAERNUS. Noſtri quoque *Saevidicis.*

38 *Quo abis Antipho? mane*] Tò *mane,* in fine hujus verſus delemus ex auctoritate libri Bembini & Vaticani: ipſumque verſum ſuſtentamus, ut in *quo abis* non fiat ſynaloepha. FAERNUS. A duobus noſtris primariis abeſt *Máne. Quo* non patitur Synaloepham; quia prima eſt ſyllaba Anapaeſti, & in ictu; *Quó abis.*

45 *Quod faciam impera*] *Quid faciam* habet liber Bembinus & Victorianus. FAERNUS. Quattuor noſtri *Quid.*

46 *Uti fuerit veſtra oratio*] O. l. s. & Donatus, *ut fuerit.* FAERNUS. Noſtri omnes, *Ut fuerit:* & quattuor *Noſtra;* etſi Donatus contra: *Ut magis excitaret,* inquit, *non Noſtra dixit, ſed Voſtra.*

49 *Nunc ipſa'ſt opus*] Poſt τὸ *opus,* liber Bembinus habet dictionem *ea,* ut ſit, *ipſa ea.* ita etiam melius ſenarius procedit. FAERNUS. A noſtris abeſt *Ea.*

52 *Si quid deficies*] Melius videtur *deficias,* quod in eodem libro eſt. FAERNUS. Codex etiam noſter 900 annorum, & Priſcianus de Ponderibus p. 1354. *Deficias.* Idem pro *In inſidiis,* habet *In ſubſidiis,* & ex Regiis unus, & liber Colonienſis apud Palmerium. Recte. Cornelius Fronto de differentiis vocum: *Subſidium eſt, quod ſubeſt deficientibus.* Nonius tamen v. *Concenturiare* habet *Inſidiis.* Donatus: *Ego in inſidiis hic ero: Tota metaphora de re militari eſt.* Legebat ergo *Subſidiis:* nam etiam extra rem militarem *Inſidiae* ſunt. Plautus Pſeud. IV, 2, 7. *At ego hic in inſidiis ero.*

2 *Age mitto imperium*] *Ac mitto* habet liber Bembinus, & habuit Victorianus. ita etiam videtur legiſſe Cicero in epiſtolis ad Atticum libro XII. Donatus hoc loco dicit, *Legitur & jeci:* quod aliqui impreſ-

ACTUS II. SCAENA I.

DEMIPHO. GETA. PHAEDRIA.

D. *'ITANE tandem uxórem duxit 'Antipho iniuſſú meo?*
Néc meum imperium: ac mítto imperium: nón ſimultatém meam
Reueréri ſaltem? nón pudere? o fácinus audax, ó Geta
Monitór. G. *vix tandem.* D. *quíd mihi dicent? aút quam cauſam réperient?*
Demíror. G. *atqui réperi iam: álind cúra.* D. *an hóc dicét mihi?*
Inuítus feci; léx coegit. audio. fateór. G. *placet.*
D. *Verúm ſcientem, tácitum, cauſam trádere aduerſáriis,*
Etiam ídne lex coégit? G. *illud dúrum.* P. *ego expediám: ſine.*
D. *Incértumſt quid agam; quía praeter ſpem, atque íncredibile hoc mi óbtigit:*

ſerunt, *legitur & taceo:* nos putamus legendum eſſe, *legitur & ac.* FAERNUS.

Locus Ciceronis non eſt in XII, ſed in II, 19. ubi tacito Poetae nomine haec citat:

Nec meum imperium, ac mitto imperium, non ſimultatem meam
Revereri ſaltem?

Noſtri omnes *Age* habent.

4 *Quid mihi dicent, aut quam cauſam reperient*] Puto ab Auctore fuiſſe,

Quid mihi dicent, aut quid cauſae reperient.

Vide Heaut. IV, 3, 23.

5 *Anne hoc dicent mihi?*] Tò *ne* non eſt in libro Bembino, quod nec orationi quicquam, nec verſui prodeſt. & pro *dicent*, habet is liber *dicet:* & ſubaudiendum Antipho, a plurali ad ſingularem numerum ſermone translato, ut et ſequentia oſtendunt, *invitus feci.* et *verum ſcientem, tacitum.* FAERNUS. Noſtri, *Anne* et *Dicent.*

6 *Audio, & fateor*] Idem liber, hoc aſyndeton habet, *audio, fateor,* FAERNUS. Noſtri, *Audio & fateor. Placet.*

8 *Etiamne id lex coegit?* PH. *illud durum.* GE. *ego expediam, ſine*] Donatus: *Illud durum, dicit, qui ſupra dixit, Atqui reperi jam.* Apparet ergo Donatum, contra ac hodie faciunt, *Durum illud* Getae tribuiſſe, poſterius Phaedriae. Recte; atque ita plane perſonas dividit Codex C. C. Et ſane Phaedria egregie hoc expedit, infra v. 51. Voluit Auctor adoleſcentem non ſtultum ſuſtinere primam aciem, Getam in ſubſidiis tantum eſſe. Ceterum, *Etiámne id lex coegit*, quod Codices habent, minime ſermoni congruit: *Id* enim, cujus praecipua hic vis eſt, acui debebat. Codex Regius, *Etiamne idne.* Repone,

Etiam idne lex coegit.

Ita infra V, 1, 9. ubi nunc *Etiamne id dubiumſt?* Codex bonae notae, *Etiam idne dubiumſt?* Adelph. V, 8, 16. *Idne eſtis auctores mihi?*

Ita ſum inritatus, ánimum ut nequeam ad cógitandum inſtituere.
Quamobrem ómnes, cum ſecúndae res ſunt máxume, tum máxume
Meditári ſecum opórtet, quo pacto áduorſam aerumnám ferant.
Pericla, damna, péregre rediens ſémper ſecum cógitet,
Aut fili peccatum, aút uxoris mórtem, aut morbum filiae:
Commúnia eſſe haec: néquid horum umquam áccidat animó nouom.
Quicquíd praeter ſpem euéniat, omne id députare eſſe in lucro.

11 *Quamobrem omnes*] Hunc verſum et ſequentes quinque citat Cicero Tuſcul. III, 14; et ſubjungit, *Ergo hoc Terentius a Philoſophia ſumptum cum tam commode dixerit, Nos e quorum fontibus id hauſtum eſt, non & dicemus hoc melius & conſtantius ſentiemus?*

12 *Pericla, damna, exilia, peregre rediens ſemper cogitet*] Apud Ciceronem ſic fertur, tam in libris editis quam ſcriptis,

Pericla, damna peregre rediens ſemper ſecum cogitet.

Ubi *Exilia* deeſt, et ejus vicem additur *Secum.* Quaeritur, utrum verum et Terentii ſit. Dico illud *Exilia* ſpurium et ineptum eſſe. Primo incertam ſedem babet; in magna codicum parte eſt *Exilia, damna.* A codice autem C. C. prorſus abeſt. Quis porro *Exilia* dixiſſet numero plurali? Quot exilia in una et modica familia? Aut quomodo ſibi exilia cogitet, qui ipſe tum peregre eſt? Haecine ut in ſe admiſerit Terentius? Quare certam eſſe apud Ciceronem ſcripturam, ut et mox aliam, audacter pronunties. Unde ergo natum eſt illud *Exilia,* aut quo caſu malum huc pedem intulit? Dicam quod mihi in mentem venit, tu exiſtima. Super illa verba *Peregre rediens* adſcripſerat olim quis inter lineas *Ex Cilicia:* quippe I, 2, 16. Demiphoni iter erat *in Ciliciam.* Poſtea inde factum eſt *Exilia.*

14 *Aut filii peccatum*] In eodem libro, ita etiam verſus ratione exigente, qui eſt octonarius Iambicus, legitur *fili* per unum *i* in fine. FAERNUS. *Fili, gaudi, ingeni* et ſimilia, et Terentii aetate, et diu poſtea ſemper dicebantur.

15 *Communia eſſe haec*] Hic verſus ita a M. Tullio, libro tertio Tuſculanarum quaeſtionum, citatur, ut quidem legitur in libris ſcriptis, *Communia eſſe haec; nequid horum unquam accidat animo novum,* quod quamvis nobis placeat, nos tamen lectionem vulgatam Terentii non mutamus: quia fieri potuit, ut & Cicero memoria laberetur, & in citando Terentio ſenſum ejus reddiderit, melius etiam atque elegantius quam ipſe Terentius. FAERNUS.

Communia eſſe haec, fieri poſſe, ut nequid animo ſit novom.

Sic Faernus, & ſic libri. Sed vide modo ſententiam. *Communia eſſe haec.* Si *communia* ſunt, quis dubitet *poſſe fieri?* nempe *communiter fieri ſolent, & fieri poſſunt.* An Noſter, mentis, ſiquis umquam, bene ſanae, poſt illud hoc intuliſſet? cave credas, vel etiam ſuſpiceris. Iterum praeſto eſt nobis Cicero, qui veram lectionem ſervavit:

Communia eſſe haec: nequid horum umquam accidat animo novom.

G. *O Phaédria, incredíbile quantum erum ánteeo sapiéntia.*
Meditáta mihi sunt ómnia mea incómmoda, erus si rédierit:
Moléndumst in pistríno: vapulándum: habendum cómpedes:
Opus rúri faciundum: hórum nil quicquam áccidet animó nouom.
Quicquíd praeter spem euéniet, omne id députabo esse in lucro.
Sét quid cessas hóminem adire, et blánde in principio ádloqui?
D. *Phaédriam mei frátris video fílium mi ire óbuiam.*
P. *Mi pátrue, salue.* D. *sálue: set ubi est 'Antipho?*
P. *Saluom áduenire.* D. *crédo: responde hóc mihi.*

Hanc, inquam, veram esse vel Apodosis, sive redditio Getae ostendit, v. 20.

Opus ruri faciundum: horum nil quicquam accidet animo novom.

Sed sagax sibi visus est Faernus, cum Ciceronem aiat melius forte & elegantius haec dedisse, quam ipsum Terentium. Immo de elegantia ne Ciceroni quidem ipsi concedit Noster. Verum hoc nunc non agitur, utrum Terentius minus eleganter, sed an insipienter, inepte ac stolide locutus sit.

17 *Quanto erum anteeo sapientia*] O. l. s. praeter Vaticanum, & Basilicanum, habent *quantum*, ut sit, *quantum anteeo*. sane *anteeo* pro *anteeam*, Donatus exponit. FAERNUS.

O Phaedria, incredibilest quantum erum anteeo sapientia.

Codices nostri *Anteeo*. Sed Donatus: *Anteeam. Legitur & Anteeo: sed pronuntiativum Anteeo, pro conjunctivo Anteeam.* Sane si legas *Incredibile est*, consequens erit ut *Anteeam* legas. Sed repone,

O Phaedria, incredibile quantum erum anteeo sapientia.

Incredibile quantum absolute, ut *Mirum quantum*, *Nimium quantum*, *Immane quantum*. Vide infra IV, 3, 38.

19 *Molendum usque in pistrino*] Liber Bembinus, ac Victorianus, & Donatus pro *usque*, habent *esse*. alii libri utramque dictionem continent, contra rationem versus. FAERNUS.

Molendum esse in pistrino, vapulandum, habendae compedes,
Opus ruri faciundum.

Sic Faernus. Sed Donatus: *Vitiosam locutionem servili personae dedit Terentius: nam integra esset, si diceret, Habendas compedes: unde quidam non Esse, sed Usque legunt.* Recte quidem hoc, si *Molendum esse* legeris, vitiose inferri *Habendae*. Sed demiror eum toties auctori id vitio vertere, quod peccaverant Librarii: *Habendae* etiam apud Priscianum est p. 651. Nostri omnes *Habendae*, & plerique *Molendum mihi esse usque*. Repone,

Molendumst in pistrino, vapulandum, habendum compedes,
Opus ruri faciundum.

Omnia hic Gerundia sunt; non, ut Donatus, *Supra Gerundia, infra participia*. Interpolarunt locum Magistri. Plautus Trin. IV, 2, 27.

Hercle opinor mi advenienti has noctu agitandumst vigilias.

Lucretius:

Multa novis verbis praesertim cum sit agendum.

Sed haec jam apud Grammaticos trita sunt.

25 *Salvum advenire*] Liber Bembinus, *salvom venire*. FAERNUS.

Nostri omnes *Advenire*; sed pro *Hoc responde mihi*, nostri plerique

P. *Valet: hic est: set satin ómnia ex senténtia?*
D. *Vellém quidem.* P. *quid istúc est?* D. *rogitas, Phaédria?*
Bonás, me absente, hic cónfecistis núptias.
P. *Eho, an id suscenses núnc illi?* G. *o artificém probum.*
D. *Egon illi non suscénseam? ipsum géstio*
Dari mi in conspectum, núnc sua culpa út sciat
Leném patrem illum fáctum me esse acérrimum.
P. *Atquí nil fecit, pátrue, quod suscénseas.*
D. *Ecce aútem similia ómnia: omnes cóngruunt:*
Unúm cum noris, ómnes noris. P. *haút itast.*
D. *Cum in nóxia hic est; ílle ad defēndendum adest:*
Cum ille ést, praesto hic est: trádunt operas mútuas.
G. *Probe hórum facta inprúdens depinxit senex.*
D. *Nam ni haéc ita essent, cum íllo haut stares, Phaédria.*
P. *Si est, pátrue, culpam ut Antipho in se admíserit,*

Responde hoc mihi. Recte, ut *Hoc* acuatur. Donatus: *Salve: sed ubi est Antipho: Bene expressit promptum animum ad litigandum*, raptim *addita salute, & protinus ad jurgium praevertendo.* Ubi tamen vulgo habetur *Partim & Potius.* O bonum scriptorem a malis Librariis foedissime passim acceptum!

27 *Quid istuc?*] Adde verbum *est* ex o. l. s. & Donato; & in dimetiendo versu *d* elide. FAERNUS. Nostri *est* addunt.

29 *Eho, an tu id suscenses*] Pronomen *tu*, nec habet liber Bembinus, nec Donatus; nec exigit versus. FAERNUS. Deest *Tu* in uno ex Regiis.

30 *Egone illi*] In eodem libro & Basilicano est, *egon;* quod parvi refert. FAERNUS. Nostri *Egone.*

Ib. *Ipsum gestio dari*] Verbum *dari*, ex Bembino & aliquibus aliis libris, non huic versui, sed subsequenti applicamus: hoc modo,

Dari mihi in conspectum: nunc sua culpa ut sciat. in cujus scansione, *mihi* & *sua*, in unam syllabam contrahuntur. FAERNUS. Sic scansionem instituit Faernus:

Darí mi in conspectúm nunc suá culpa ut sciat.

Vides, quid intersit, utrum ad aurem exigas, an ad solos digitos metiaris. *Dari* in pede primo, ut sollemne est, corripitur. Concinnius autem legas, *Nunc sua ut culpa sciat.*

35 *Unum cognoris, omnes noris*] *Varie*, inquit Donatus, *Cognoris, noris.* At codices ex nostris aliquot, *Unum cum noris, omnes noris.* Et quanto gratior est haec simplicitas; quam ista varietas? Sic And. Prol.

Qui utramvis recte norit, ambas noverit.

36 *Hic in noxia est, ille ad defendendum causam adest*] O. fere l. s. praeter Bembinum, & Basilicanum, & Vaticanum *noxa* habent: quod & adjuvat versum, qui ita sustentandus est, ut ex *ille*, unum *l*, ex *ad d* elidatur, ita ut *ille ad de* sit anapaestus; aut forte melius ex *in n* elidetur, ita ut in prima sede sit is ipse pes. FAERNUS.

Hic in noxast, ille ad defendendam causam adest.

Ex quá re minus rei fóret aut famae témperans:
Non caúſam dico, quín quod meritus ſit, ferat.
Set ſí quis forte málitia fretús ſua
Insídias noſtrae fécit aduleſcéntiae,
Ac vícit; noſtran cúlpa ea eſt? an iúdicum,
Qui ſaépe própter inuidiam adimunt díuiti,
Aut própter miſericórdiam addunt paúperi?
G. *Ni nóſſem cauſam, créderem vera húnc loqui.*
D. *An quíſquam iudex éſt, qui poſſit nóſcere*
Tua iúſta, ubi tute vérbum non reſpóndeas,
Ita ut ille fecit? P. *fúnctus aduleſcéntuli eſt*
Offícium liberális: poſtquam ad iúdices
Ventúmſt, non potuit cógitata próloqui:
Ita eúm tum timidum ibi óbſtupefecít pudor.
G. *Laudo húnc: ſet ceſſo adíre quamprimúm ſenem?*

Cum ille eſt, hic praeſto eſt: tradunt operas mutuas.

Sic Faernus: ſed ut ejus tres praeſtantiſſimi, ita noſtri quinque veterrimi *Noxia* habent, non *Noxa*. Latet aliquid altius mendum. Repone,

Cum in nóxia hic eſt; ille ad defendendum adeſt.
Cum ille eſt; praeſto hic eſt: tradunt operas mutuas.

Ad defendendum, ſubintellige *Noxiam*; ut ſupra I, 4, 47.

Ut fuerit voſtra oratio
In re incipiunda ad defendendam noxiam.

Sane, cum dixerit *Noxiam*, ſupervacue inferret *Cauſam*; addo & inſcite, cum *Cauſa* etiam bona eſſe poſſit. *Praeſto hic eſt;* ſic unus e Regiis; & eo pacto *Hic* recte acuitur. Apud Aſconium p. 119. hodie editum eſt *Noxa*, & *defendendam cauſam*.

37 *Cum ille eſt, hic praeſto eſt*] Nullum invenio librum qui ita habeat, praeter Vaticanum, Baſilicanum, & Victorianum. alii, ſed pauci admodum, poſt *ille*, nullum verbum habent. in ceteris omnibus, inter quos eſt & Bembinus, legitur *abeſt*. quod etiam verbum habent o. l. s. Donati, duntaxat tamen ubi verba Terentii recenſet: nam in expoſitione apertiſſime legit, *cum ille eſt*. quod & ego melius exiſtimo. FAERNUS. Noſtri omnes, *Cum ille eſt.*

38 *Probe eorum facta*] O. l. s. & Donatus, *horum*. FAERNUS. Duo ex noſtris *Eorum*.

39 *Cum illo haud ſtares*] Servius ad Aen. VIII, 653. *Stabant pro templo: ſic Terentius; Pro illo haut ſtares, Phaedria.* Codices noſtri & Donatus *Cum illo*. Utrumque recte & more dicitur, ſenſu eodem.

42 *Quin quod meritus eſt, ferat*] Bembinus, & omnes fere alii libri, ac Donatus, *meritus ſit*. FAERNUS. Unus ex noſtris *Eſt*.

45 *Ac vicit, noſtran ea culpa eſt, an judicum?*] Plerique l. s. inter quos Vaticanus, Victorianus, & Baſilicanus, ita habent, & numeroſius judicio meo *noſtran culpa ea eſt*. Donatus, & liber Bembinus, in hac parte corrupti ſunt. FAERNUS. Meliores quique ex noſtris, *Noſtran culpa ea eſt*.

54 *Ita eum tum timidum obſtupe-*

Ere, ſálue: ſaluom te ádueniſſe gaúdeo. D. *oh,*
Bone cúſtos, ſalue, cólumen vero fámiliae:
Cui cómmendaui filium hic abiéns meum.
G. *Iamdúdum te omnis nós accuſare aúdio*
Inmérito: et me horunc ómnium ínmeritiſſimo:
Nám quid me in hac re fácere voluiſtí tibi?
Seruom hóminem cauſam oráre leges nón ſinunt:
Neque téſtimoni dictio eſt. D. *mitto ómnia.*
Addo iſtuc: inprudens tímuit adoleſcéns: ſino:
Tu ſéruus: verum si cognata eſt máxume,
Non fuít neceſſe habére: ſet id quod léx iubet,
Dotém daretis; quaéreret aliúm virum.
Qua rátione inopem pótius ducebát domum?

fecit] Ex ratione verſus legendum arbitror, ut in contextu eſt libri Bembini, *ibi ſtupefecit.* vel, *ibi obſtupefecit*, ut in Victoriano: ita ut, *ſtupefecit* antepenultimam producat; ut apud Catullum: *Alta tepefaciet permixta flumina caede.* poteſt tamen & juxta vulgatam lectionem ſuſtentari verſus, non faciendo eliſionem in *timidum.* FAERNUS. Ab omnibus noſtris, praeter unum, male abeſt *Ibi.*

60 *Immerito, & me omnium horum immeritiſſimo*] In libro Bembino ita haec collocantur: *& me horum omnium.* Donatus vero, a quo bis haec verba exponuntur, in ſecunda expoſitione ita ea citat, *Horum commerito*, quod nos ita legimus, *Horunc. o immerit.* id eſt, *Horunc omnium immeritiſſimo:* ita optime ſtat verſus. poſtea in libro Baſilicano invenimus ſcriptum *horunc.* FAERNUS. Veterrimus quoque noſter, *Horunc.*

64 *Adde iſtuc*] Idem liber *addo iſtuc.* quod magis conſequens videtur aliis, quae in prima perſona a Demiphone efferuntur, *mitto, ſino.* hoc & Ubaldino Bandinello placebat. FAERNUS. Noſtri *Adde.*

66 *Neceſſe*] Duo veteres noſtri *Neceſſum.*

70 *Nihil eſt dictu facilius*] Ex libro Bembino legimus *dicto.* quod perſpicue melius eſt. hoc enim dicere vult Geta, nihil facilius eſſe quam dicere: non quod hoc, quod dixit Demipho, ſit faciliimum omnium ad dicendum. FAERNUS. Noſtri *Dictu:* & recte: *Nihil dictu facilius eſt*, quam illud *Alicunde.* Fefellit hic ſua Faernum ſubtilitas.

71 *Poſtremo ſi nullo alio pacto, vel foenore*] Tò *vel*, & reſpuitur a verſu, nec eſt in libro Bembino, ac ne in Victoriano quidem, niſi adjectum: nec a Priſciano ponitur, citante hunc locum libro xv. ut quidem in ejus libris ſcriptis legitur. FAERNUS. A veterrimo noſtro cum duobus aliis abeſt *Vel.* Apud Priſcianum p. 1009. ſcripti duo *Vel* habent.

75 *Nihil ſuave meritum eſt*] Donatus: *Nihil mihi mercedis ſuave eſt, ut ego illam cum illo nuptam feram: ſuave meritum enim ſuavem mercedem ſignificat.* Quid faceret? illigatus mendoſae lectioni, pejus nihilo dixit, ne nihil diceret. Eſt tamen, qui hoc a Donato *paucis verbis optime explicatum* putet. Felicem ſane cerebri! Sed quous-

G. *Non rátio, verum argéntum deerat.* D. *ſúmeret*
Alicúnde. G. *alicunde? nihil eſt dictu fácilius.*
D. *Poſtrémo, ſi nullo álio pacto, faénore.*
G. *Hui, díxti pulchre: si quidem quiſquam créderet,*
Te viuo. D. *non, non ſic futurumſt: nón poteſt.*
Egon íllam cum illo ut pátiar nuptam unúm diem?
Nil ſuáue meritaſt. hóminem commonſtrárier
Mi iſtúm volo: aut ubi hábitet, demonſtrárier.
G. *Nempe Phórmionem.* D. *iſtúnc patronum múlieris.*
G. *Iam fáxo hic aderit.* D. *Antipho ubi nunc éſt?* G. *foris.*
D. *Abi, Phaédria, eum requíre, atque adduce húc.* PH. *eo:*
Rectá via quidem illuc. G. *nempe ad Pámphilam.*
D. *Ego deós penatis hínc ſalutatúm domum*

que tandem ab hac lectionis larva ludificari nos ſinemus? Repone,

Egon illam cum illo ut patiar nuptam unum diem?
Nil ſuave meritaſt.

Merita eſt, *Illa* ſcilicet, illa dolo & malitia impoſita filio, ut genere proxima. Minus bene Goveanus & Guyetus, *Nil ſuave meritu'ſt*, Antipho ſcilicet. Quippe jam excuſatus erat Antipho: nec eum ex compacto, ſed bona fide in nuptias tractum invitum credebat ſenex. *Nil ſuave meritaſt*, ut And. I, 5, 46.

Unum hoc ſcio, eſſe meritam ut memor eſſes ſui.

Eun. IV, 6, 12.

Et habetur & referetur, Thais, ita uti merita es, gratia.

77 *Nempe Phormionem*] Apparet hic in *Phormionem* primam corripi, quemadmodum & Apollodorum feciſſe teſtatur Donatus. ſed forte verius eſt in *nempe*, priorem corripi, ut ſaepe apud Plautum, forte eliſione *m*. FAERNUS.

Non recte cepit, quod e Donato narrat Faernus. Ille quidem ad Prol. v. 28, *Φόρμιον Tegiculum dicunt Graeci, quo inſternitur pavimentum: unde Phormio correpta prima ſyllaba apud Apollodorum eſt.* Nempe hoc voluit Donatus, apud Apollodorum Φορμίων dici, ὁ μικρῷ & correpte, non Φωρμίων, producte. Ceterum *Nempe*, & hic & apud Plautum ſaepius corripit primam; ſed in primo pede, ubi facilior venia eſt, non temere in verſu medio. Lege item, *Iſtunc patronum* pro *Iſtum*; & ſic accentum in ultimam trahit.

78 DE. *Antipho ubi nunc eſt?* PH. *Foris*] Illud *Foris*, quod libri editi Phaedriae tribuunt, dandum erat Getae. Sic alter ex Meadianis. Donatus: *Mitius nunc quaerit, ubi ſit Antipho; & an amatae adhaereat, ſubtiliter quaerit: quod ſervus intelligens reſpondet, foris.* Vides, ut ſervus, Geta ſcilicet, reſpondeat. Et quidem recte: quomodo enim Phaedria hoc ſciret, qui in alia domo vivebat?

80 *Recta via equidem illuc*] Hunc verſum laborantem ſanat lectio libri Bembini & Donati, in quibus pro *equidem*, legitur *quidem*. FAERNUS. Noſtri male *Equidem*.

81 *At ego deos penatis hinc ſalutatum domum*] Delendum illud *At*, quod verſus reſpuit; licet libri huc adjudicent: neque vero apponendum eſt verſui priori, ut quidam voluit, quippe Phaedria & Geta averſi iſta inter ſe loquebantur, ut

Deuórtar: inde ibo ád forum, atque aliquót mihi
Amícos aduocábo, ad hanc rem qui ádſient;
Ut ne inparatus sím, ſi adueniat Phórmio.

ACTUS II. SCAENA II.

PHORMIO. GETA.

P. *'ITANE patris áis conſpectum véritum hinc abiiſſe?* G. *ádmodum.*
P. *Phánium relíctam ſolam?* G. *ſíc.* P. *et iratúm ſenem?*
G. *'Oppido.* P. *ad te ſúmma ſolum, Phórmio, rerúm redit:*
Túte hoc intriſtí: tibi omne eſt éxedendum: accíngere.
G. *'Obſecro te.* P. *sí rogabit.* G. *ín te ſpes eſt.* P. *éccere,*
Quíd ſi reddet? G. *tu inpuliſti.* P. *ſic opinor.* G. *ſúbueni.*
P. *Cédo ſenem: iam inſtrúcta mihi ſunt córde conſilia ómnia.*
G. *Quíd ages?* P. *quid vis? níſi uti maneat Phánium: atque ex crímine hoc*
'Antiphonem erípiam: atque in me omnem íram deriuém ſenis?
G. *'O vir fortis átque amicus. vérum hoc ſaepe, Phórmio,*

ſenex non audiverit. Ergo nullum hic *At* locum habet.

84 *Cum adveniat Phormio*] Hic variant libri ſcripti; alii ut in impreſſis habent: alii *cum adveniet*, quod non diſplicet nobis: alii *cum advenerit*, quod ſtare non poteſt: Bembinus, *ſi adveniat*: quam poſtremam lectionem tanquam antiquiſſimam recipimus: forte enim dubitat, Phormionem non adventurum. FAERNUS.

Ex noſtris plerique *Cum adveniat*; Tres *Cum adveniet*; Unus *Cum advenerit.* Bembini illud, *Si adveniat*, ideo placet, quod neſciret Demipho an Phormio tum domi eſſet, & eo die conveniri poſſet. Nam poſtea conventum iri vel leges coëgerint.

5 *Obſecro te ſi rogitabit*] Bembinus, & o. fere l. s. *rogabit.* FAERNUS. Duo tantum ex noſtris, *Rogitabit.*

7 *Inſtructa ſunt mihi corde*] Iidem libri, *in corde.* FAERNUS.

Melius libri noſtri magno numero,

Cedo ſenem; jam inſtructa mihi ſunt corde conſilia omnia.

ut *mihi*, quod oportet, acuatur. Cicero de Nat. Deor. III, 29. *Mihi ſunt in corde:* ſed ex ordine ipſo ſcias *In* ibi delendum eſſe.

8 *Niſi ut maneat Phanium*] Ex libro Bembino ſcribimus *uti*; ita etiam verſus ratione ſuadente. FAERNUS. Noſtri imperite, *Niſi ut.*

9 *Omnem iram derivem ſenis*] Ex noſtris duo tantum *Senis*, ceteri *Patris.* Utrumvis recte.

10 *Verum hoc ſaepe, Phormio*] Malim, *o Phormio*: ut in ea ſede Trochaeus evitetur.

Véreor, ne iſtaec fórtitudo in néruom erumpat dénique. P. *ah,*
Nón ita eſt: factum éſt periclum, idm pedum viſéſt via.
Quót me cenſes hómines iam deuérberaſſe uſque ád necem,
Hóſpites, tum ciuis? quo magis nóui, tanto ſaépius.
Cédo dum, en unquam iniúriarum audíſti mihi ſcriptám dicam?
G. *Quí iſtuc?* P. *quia non réte accipitri ténditur neque milúo,*
Qui male faciunt nóbis: illis quí nil faciunt, ténditur:
Quía enim in illis frúctus eſt, in íſtis opera lúditur.
Aliis aliunde éſt periclum, unde áliquid abradí poteſt:
Míhi ſciunt nil éſſe. dices, dúcent damnátum domum:
'Alere nolunt hóminem edacem: et ſápiunt mea ſenténtia,
Pró maleficio sí beneficium ſúmmum nolunt réddere.
G. *Nón pote ſatis pro mérito ab illo tíbi referri grátia.*
P. *'Immo enim nemo ſátis pro merito grátiam regí refert.*
Tén aſymbolúm venire, unctum átque lautum e bálneis,
'Otioſum ab ánimo; cum ille et cúra et ſumptu abſúmitur:
Dúm ſit, tibi quod pláceat, ille ríngitur: tu rídeas:

12 *Non ita eſt, factum'ſt periculum*] *Periclum* exigit verſus, & ita eſt in libris Vaticano & Victoriano, & Baſilicano. item infra legendum, *aliis aliunde eſt periclum:* ut & in Baſilicano. FAERNUS. Noſtri utrobique *Periclum.*

16 *Neque milvio*] In o. l. invenies ſcriptum *miluo.* FAERNUS. Sic noſtri *Miluo:* & ita apud alios ſcriptores libri vetuſti.

18 *In his opera luditur*] In Bembino & Baſilicano legitur, *in illis.* Ita & apud Donatum. FAERNUS. Sic & noſtri: ſed quid eſt *In illis, In illis?* pro poſteriore repone *In iſtis;* Accipitre ſcilicet & Milüo. *Iſti* dicunt, de iis quos contemnunt aut averſantur.

21 *Et ſapiunt mea quidem ſententia*] Sublata dictione *quidem*, quae non eſt in libro Bembino, & contracto *mea*, in unam ſyllabam, verſus conſtat, qui eſt trochaicus tetrameter catalecticus, ut ceteri. FAERNUS. Noſtri, *Quidem.*

23 *Non poteſt ſatis pro merito ab illo*] Ex *ſatis s* poſterius eliditur: ex *illo* unum *l*, ut in ſecunda, & tertia ſede ſit dactylus, in quarta anapaeſtus. FAERNUS. Sic metrum conſtituit Faernus; *Non potéſt ſatis pró merito áb illo:* nos aliter, *Nón pote ſátis pro mérito ab illo*: Et ſic verſu ſequente *Sátis pro merito. Pote* pro *poteſt. Mater pote, Quiſque pote:* Propertius.

24 *Immo enim nemo*] Vel ex *immo*, vel ex *enim*, elidetur *m:* primo modo anapaeſtus in prima eſt, ſecundo dactylus. FAERNUS. *Immo* primam ſaepe corripit, praeſertim in pede primo.

27 *Dum tibi ſit quod placeat*] Libri Bembinus & Victorianus *dum tibi ſit;* quod forte melius eſt.

Príor bibas; priór decúmbas: céna dubia appónitur.
G. *Quíd iſtuc verbi eſt?* P. *úbi tu dubites quíd ſumas potiſſimum.*
Haéc cum rationem íneas quam ſint ſuáuia, et quam cára ſint;
'Ea qui praebet, nón tu hunc habeas pláne praeſentém deum?
G. *Sénex adeſt: vide quíd agas: prima cóitioſt acérrima:*
Si eám ſuſtinuerís, poſt illa iam, út lubet, ludás licet.

ACTUS II. SCAENA III.

DEMIPHO. GETA. PHORMIO.

D. *EN úmquam cuiquam cóntumelióſius*

FAERNUS. Duo ex noſtris, quorum alter notae optimae, *Fit.* Donatus: *Acuenda vox, in eo quod ait Tibi.* Atqui acui nequit, niſi legas, *Dum ſit, tibi quod placeat.*

28 *Prior bibas*] *Prior* monoſyllabum: vel *r* poſterius eliditur, ut primus pes ſit tribrachus. FAERNUS.

Príor bibas; priór decumbas. Malim,

Príor bibas tu, príor decumbas. ut III, 2, 47. *Si mihi príor tu attuleris Phaedria.*

30 *Haec cum ratione ineas*] Libri Bembinus, & Vaticanus & Baſilicanus, *rationem ineas.* Ita habuit & Victorianus: ut ex raſura notae litterae *m* apparet. FAERNUS. Duo noſtri veterrimi *Rationem*; ſed ex altero *m* eraſum, ut in Victoriano Faerni.

3 *Quin tu hoc age*] Super his verbis, ita dicit Donatus: *Annuit ut taceat, & ſignificat ſilentium.* ſed unde hoc Donato venit in mentem, quod per haec verba quis annuat alteri ut taceat? non quidem ex eorum ſignificatione: nullam enim talem vim habent, ſed nimirum aliquid eſſe debuit in huius Poetae libris, quos habuit ipſe caſtigatiores, quod eum ad ita intelligendum hunc locum induxerit. ſane omnes antiqui libri pro *age*, habent *ages:* quod nobis viam aperuit ad hanc lectionem reſtituendam. nam littera *s* ex *ages* detracta, ſeorſumque conſtituta, eique addito *t*, fit nota ſilentii *ſt*, ita erit, *quin tu hoc age ſt:* & clariſſime intelligetur, Phormionem Getae ſilentium indicere. ſupereſt, ut verba Donati, quae & ipſa corrupta ſunt, emendemus. quis enim non videt, quam otioſa ſit illa repetitio poſt, *annuit ut taceat,* quod per ſe ſenſui ſufficit, ſubdendo, *& ſignificat ſilentium?* quam vero abſurde dicitur, eum qui annuit alteri ut taceat, ſignificare ſilentium, cum ſignificandi facultas non perſonis, ſed vocabulis attributa ſit? quare pro *&*, mutatione unius litterae, *ſt* legendum arbitramur; ut ſit haec lectio Donati, *quin tu hoc age, ſt.*) *Annuit ut taceat, ſt ſignificat ſilentium.* Cum haec ſcripſiſſemus, diligentius inſpicere voluimus antiquiſſimos Terentii libros, & in Victoriano invenimus poſt *ages*, raſuram unius litterae, inſtar *t*: ut facile conjici poſſit, ſcriptum prius fuiſſe *ag ſt*; id vero omnem nobis dubitationem, ſi

Audístis factam iniúriam quam haec ést mihi?
Adéste quaeso. G. *irátus est.* P. *quin tu hóc age:*
Iam ego húnc agitabo, pró deum inmortálium,
Negat Phánium esse hanc síbi cognatam Démipho?
Hanc Démipho negat ésse cognatám? G. *negat.*
D. *Ipsum ésse opinor dé quo agebam. séquimini.*
P. *Neque eius patrem se scíre qui fuerít?* G. *negat.*
P. *Nec Stílphonem ipsum scire qui fuerít?* G. *negat.*
P. *Quia egéns relicta est mísera, ignoratúr parens:*
Neclégitur ipsa: víde, auaritia quíd facit.
G. *Si erum ínsimulabis málitiae, male aúdies.*
D. *O audáciam, etiamne últro accusatum áduenit?*
P. *Nam iam ádulescenti níhil est quod suscénseam,*
Si illúm minus norat: quíppe homo iam grándior,

qua de hac nostra emendatione restabat, exemit. FAERNUS.

Quin tu hoc age, st. Sic dedit Faernus; & multis verbis vir optimus nihil profecit. Donati verba sat bene explicari possunt, sine isto *St. Quin tu age*, vel *agis* (nam plerique codices *Ages*) silentium hic significant; & Phormio hic vel innuit Getae, vel cubito eum fodit. Docui ad And. IV, 1, 59. *St* per se syllabam facere; non potest itaque cum *Age* in Iambum coalescere. Idque ipse experiendo scies. Nam in *St* pronuntiando, non attrahitur spiritus, sed propellitur. Est tamen, qui affirmet *St* fere semper apud Plautum cum priore syllaba coalescere. Sane ita, ubi *St* pro *Est* venit, ut *Mirum'st, Miserum'st;* sed ne semel quidem, ubi silentii nota est; ut Most. II, 2, 58.

Quis homo, án gnatus meus. St, tace: auscultá modo.

9 *Nec Stilphonem ipsum scire qui fuerit? Negat*] Omnes fere codices paulo vetustiores hoc ordine versus exhibent:

Hanc Demipho negat esse cognatam? Negat.
Ipsum esse opinor de quo agebam: sequimini.
Neque ejus patrem se scire qui fuerit? Negat.
Neque Stilphonem ipsum scire qui fuerit? Negat.

Ex his versibus tertium, codex 900 annorum non agnoscit; codex item Petrensis in margine tantum. At quartum hic omittit codex ex Regiis; & ponit demum post v. 25. Scio, facile ex his alterum a Librariis omitti potuisse; quia uterque eodem verbo *Negat* terminatur. Scio item, sat congrue bis idem repeti in persona audacis sycophantae; quasi clamando & vociferando strepitu ipso se rem gesturum speraret. Sed vide an Parasito minime stulto aut somnolento id conveniat, ut v. mox 40 tam cito immemor sit nominis, quod hic, id est, modo jam nunc ante memoraverat, *Stilphonis.* Me itaque lubente, versum ex his nonum expunxeris.

12 *Si erum insimulabis avaritiae*] O. l. s. quotquot vidi, & Donatus, *malitiae.* FAERNUS. Ex tot nostris unus tantum *Avaritiae.*

13 *Etiam me ultro accusatum advenit*] Lege cum codice regio;

O audaciam? etiamne ultro accusatum advenit? Sic Adel. IV, 3,

Paupér, cui in opere víta erat, rurí fere
Se cóntinebat: íbi agrum de nostró patre
Coléndum habebat: saépè interea míhi senex
Narrábat, se hunc neclégere cognatúm suum:

5. absolute; *Et ultro accusant.* Eun. V, 2, 21.

Monstrum, etiam ultro derisum advenit.

16 *Pauper, cui opera vita erat, ruri fere*] Sic dedit Faernus, ex Donato ut arbitror; codices enim nostri universi, *Cui in opere. Opera* sexto casu, seu ablativo, accipit Donatus; Recentiores interpretes casu recto. Utrique frustra, cum lectio mendosa sit, & a versu ipso repudietur; *Cui* enim, cum in ictu non sit, necessario elidetur, & metrum claudicabit. Repone ex libris omnibus,

Pauper, cui in opere vita erat, ruri fere
Se continebat.

Cui in opere vita erat, hoc est, qui opere rustico faciendo victum sibi quaerebat. *Opus* absolute pro opere rustico saepe. Eun. II, 1, 14.

Opus faciam, ut defatiger usque.

Vita in opere, ut contra *In otio.* Adel. V, 4, 9.

Ille suam semper egit vitam, in otio, in conviviis.

Ita passim de Militibus Historici, *In opere esse*, *In opere occupari.* Priscianus tamen p. 1006. *Cui opera;* ut & ibi MSti.

21 *Abi in malam crucem*] In libro Bembino legitur, *i in malam crucem.* Donatus dicit, dictum hoc esse adverbialiter; quod erit, si dempto verbo i, legas ut Donatus, *in malam crucem: in*, autem pro *isne:* ut saepe antea. FAERNUS.

Videas te atque illum, ut narras. In malam crucem.

Nostri *Abi hinc in m. c.* Unus, *Abi in m. c.* Sed quid sodes illud est, *Videas te atque illum, ut narras?* Donatus, ut solet implicatus falsae lectioni, quo se vertat nescit: quattuor diversas interpretationes adfert, omnes exsibilandas. Nec recentiores se expediunt: Palmerius emendationem tentat, sed infeliciter; *Videas ted, illum ut narras. Videas te; cogita, vide quid dicas.* Si de Stilphone male locutus esset; non incommode hic diceret, *Videas te:* ut Plautus Pseud. II, 2, 18.

Non soles respicere te, cum dicas injuste alteri?

Nunc autem, cum laudaverit Stilphonem, nescio quo id pertineat. Liceat mihi in re deplorata novam medicinam experiri. Ac primo id animadverto, *Ut narras*, *Ut praedicas*, *Ut video*, *Quantum audio*, *Quantum intelligo*, omnia sensu eodem, verbum modi Indicativi secum trahere. Exemplis quid velim intelliges. Eun. IV, 1, 1. *Quantum ego illum vidi, nonnihil timeo.* Heaut. II, 4, 22. *Ut patrem tuum vidi esse, diu etiam dabit.* IV, 3, 4. *Cognita est, quantum audio ejus verba.* V, 2, 30. *Quantum ego intellegere possum, non esse horum te arbitror.* And. I, 3, 2. *Nihil loci est segnitiae, quantum intellexi.* II, 5, 12. *Herus, quantum audio, uxore excidit.* IV, 4, 17. *Ab Andria est haec, quantum intellego.* Eun. I, 2, 62. *Sed, ego quantum suspicor, Ad virginem animum adjecit.* Plautus Asin. V, 2, 52. *Amat homo hic te, ut praedicat.* Casina II, 5, 4.

Salvos sum, salva spes est, ut verba audio.

Pseud. I, 5, 58. *Hercle, ut tu praedicas,*

Cavendum est mi abs te irato.

& II, 4, 59.

Probus homo est, ut praedicare te audio.

At quém virum? quem ego viderim in vita óptumum.
G. *Videás te atque illum, ut nárras.* P. *i in malám crucem.*
Nam ni íta eum existimássem, numquam tám grauis
Ob hanc inimicitias cáperem in vostram fámiliam,

Rud. I, 2, 50.

Ut verba praehibes, me perisse praedicas.

Mil. II, 5, 61.

Edepol nae tu tibi malam rem repperisti, ut praedicas.

Men. III, 2, 40.

Non tibi Sanumst, adulescens, sinciput, ut intellego.

Bacch. III, 3, 45.

Acris postulatio haec est, cum hujus dicta intellego.

& IV, 2, 15.

Cum ego hujus verba interpretor, mihi cautio est.

Vides in hujusmodi sententiis Indicativos semper adhiberi; & si rationem tecum ineas, non posse aliter esse intelliges. Ergo ad hanc faciem, *Ut narras*, Indicativum hic secum postulat, non Subjunctivum *Videas.* Hoc posito fundamento, divinationem occepi; & vide quid in mentem venerit. Dixerat Phormio:

At quem virum? quem ego viderim in vita optimum.

ubi *In vita*, idem est quod *Umquam*, *In vita mea:* non, ut Donatus, *In vita*, *in actu*, *in moribus*, ut ad Stilphonem spectet. Heaut. V, 3, 4. *Nullamne ego rem umquam in vita mea volui?* Quid ergo ad hoc, *Stilphonem virum optimum fuisse, quem umquam viderit*, respondet Geta? Hoc, opinor;

Vidisti nullum, ut narras. I in malam crucem.

Si Is vir optimus, quem umquam videris; pro verbis tuis, videris nullum omnino vidisse. Simile est Gnathonis responsum, Eun. III, 1, 19.

THR. *Immo Sic homo st: Perpaucorum hominumst.* GNA. *Immo nullorum arbitror,*
Si tecum vivit.

Et Gripi apud Plautum Rud. IV, 4, 70.

TRA. *Eo tacent, quia tacita st melior mulier semper quam loquens.*
GR. *Tum pol tu pro oratione nec vir nec mulier mihi es.*
TR. *Qui dum?* GR. *Quia enim neque loquens es neque tacens umquam bonus.*

Ceterum *I in* scribendum, ex libro Bembino: Nostri *Abi in.* Interrogatio *Isne* non convenit cum sequente *Nam.*

22 *Nam ni ita eum existimassem*] Liber Bembinus in contextu habet, *nam ni eum esse existimassem*, exponemus autem *eum*, pro ejusmodi, eaque dictio in unam syllabam contracta, in scansione tota elidetur. sane Donatus legit, *existimarem*, quod magis videtur convenire cum *caperem.* FAERNUS.

23 *Nunquam tam gravis ob hanc inimicitias caperem in nostram fa[miliam]*] Aut ex *gravis*, elidend. *ob*, quae prima hujus versus est sy[l]laba, praecedenti versui adjung[a]tur: aut scandat hunc versum, q[ui] melius sciat: ego me nescire con[fi]teor. FAERNUS.

Ib. *In nostram familiam*] Aliq[ui] libri sunt, qui habent *in vestra[m]* ita & Bembinus, licet per o. Q[uia] vero sequitur, *Quam is asperna[tur] nunc tam illiberaliter*, τὸ *quam* puellam referri Donatus affirm[at]: erit ergo ordo, ob hanc quam is aspernatur. FAERNUS. Nostr[i] plerique *Nostram*, non *Vostra[m].* *Hanc* autem corripitur, concessa in pede primo licentia: & sic Fa[erno] satis fiet.

Quam is áſpernatur núnc tam inliberáliter.
G. *Pergín ero abſenti mále loqui, inpuríſſime?*
P. *Dignum aútem hoc illo eſt.* G. *áin tamen, carcér?*
D. *Geta.*
G. *Bonórum extortor, légum contortór.* D. *Geta.*
P. *Reſpónde.* G. *quis homo eſt? ehém.* D. *tace.* G. *abſentí tibi*
Te indígnas ſeque dígnas contumélias
Numquám ceſſauit dícere. D. *ohe déſine.*
Aduléſcens, primum abs te hóc bona venia éxpeto,
Si tíbi placere pótis eſt, mi ut reſpóndeas:
Quem amícum tuum ais fuiſſe iſtum, explaná mihi:
Et quí cognatum mé ſibi eſſe díceret.
P. *Proinde éxpiſcare quáſi non noſſes.* D. *nóſſem?* P. *ita.*
D. *Ego mé nego: tu quí ais redige in mémoriam.*
P. *Eho tú ſobrinum tuúm non noras?* D. *énicas:*
Dic nómen. P. *nomen?* D. *máxume. quid núnc taces?*
P. *Perii hércle, nomen pérdidi.* D. *hem, quid aís.* P. *Geta,*
Si méminiſti id quod ólim dictumſt, ſúbiice. hem,
Non díco: quaſi non nóris, temptatum áduenis.
D. *Egone aútem tempto?* G. *Stílpho.* P. *atque adeo quid mea?*
Stilphóſt. D. *quem dixti?* P. *Stílphonem inquam nóueras.*

26 *Ain tandem, carcer?*] *Tandem* & verſui officit, & ſententiae. Repone, *Ain tamen, carcer?*

30 *Numquam ceſſavit dicere hodie.* DE. *ohe deſine*] *Ohe* agnoſcit Donatus: *Hodie* nullus ex noſtris habet, uno excepto. Vel lege,

Numquam ceſſavit dicere. óhe deſine,

Vel, cum tribus noſtris,

Numquam ceſſavit dicere. ohé jam deſine.

Horat. Serm. II, 5, 96.

Inportunus amat laudari? donec ohé jam,

& I, 5, 12.

Trecentos inſeris. óhe Jam ſatis eſt.

Nimirum interjectiones hujuſmodi variant accentum pro arbitrio loquentis; ut *Ha ha hae* nunc Dactylus eſt, nunc Anapaeſtus.

31 *Abs te hoc bona venia expeto*] Liber Bembinus, & Victorianus, & multi alii, *peto.* FAERNUS. Noſtri omnes *Expeto;* recte. Et amat Noſter liqueſacere poſtremas ſyllabas; & averſatur homoeoteleuta.

38 *Dic nomen.* PH. *nomen? maxume.* DE. *Quid nunc taces?*] Sic divide perſonas:

Dic nomen. PH. *nomen?* DE. *maxume, quid nunc taces?*

49 *Ego tum ſi adveniſſem*] Idem liber *cum adveniſſem*, ita & Donatus in expoſitione hujus loci, quamvis recitando verba Terentii aliter dicat. ſane in Victoriano eſt *ſi*, ſed in litura, ut appareat, aliud ibi prius fuiſſe. FAERNUS. Noſtri omnes *Si.*

50 *Itidem tu face: cedo*] Liber Bembinus, & aliquot alii, *τὸ cedo,*

D. *Neque ego illum noram, néque mi cognatús fuit*
Quisquam istoc nomine. P. *ítane? non te horúm pudet?*
At sí talentum rém reliquissét decem,
D. *Di tibi malefaciant.* P. *prímus esses mémoriter*
Progéniem vostram usque áb auo atque atauo próferens.
D. *Ita ut dícis. ego tum cum áduenissem, quí mihi*
Cognáta ea esset, dícerem: itidem tú face:
Cedo qui ést cognata? G. *eu nóster, recte: heus tú, caue.*
P. *Dilúcide expedíui, quibus me opórtuit*
Iudicibus: tum id si fálsum fuerat, fílius
Cur nón refellit? D. *fílium narrás mihi?*
Cuius dé stultitia díci, ut dignumst, nón potest.
P. *At tú qui sapiens és, magistratús adi;*
Iudícium de eadem caúsa iterum ut reddánt tibi:
Quandóquidem solus régnas; et solí licet
Hic de eádem causa bís iudicium apíscier.
D. *Etsí mihi facta iniúriast; verúm tamen*
Potiús quam lites sécter aut quam te aúdiam,
Itidem út cognata sí sit, id quod léx iubet
Dotém dare, abduce hánc: minas quinque áccipe.
P. *Ha, ha, haé, homo suauis.* D. *quíd? num iniquom pósulo?*

sequenti versui attribuunt: qua ratione uterque versus sanatur. FAERNUS.

51 *Heus noster, recte*] Alii libri sunt, qui *euge* habent, quod stare non potest: alii qui *heu*, ut Basilicanus habebat, & Victorianus; Bembinus & Vaticanus *eu*, sine aspiratione: quod & tenendum est; ut & infra, *Eu Phormio*, ex Bembino & Victoriano. FAERNUS. Nostri quoque meliores *Eu*.

53 *Tum si id falsum*] *Tum id si falsum*, ex eisdem libris Bembino, Basilicano, Victoriano. FAERNUS. Et nostri plerique, *Tum id si falsum.*

57 *Judicium de eadem causa iterum ut reddant tibi*] Versu abhinc altero redeunt fere eadem verba: crediderim hunc nothum esse; vel si retineatur, legerim

Judicium de eadem re iterum ut reddatur tibi

Tres nostri *Reddatur.* *Re* pro *ca*, hoc est *Causa*. In recepta lectione *Iterum*, cujus emphasis praecipua est, in Thesi obmutescit.

59 *De eadem causa bis judicium adipiscier*] Repone, versu obsecrante & implorante,

De eadem causa bis judicium apiscier.

Plautus Epid. V, 2, 3.

Tace modo, sine me hominem apisci. Noster Heaut. IV, 3, 15. *Deorum vitam apti sumus.* Ubi codices plerique *Adepti.* *Apisci* Lucretio frequens est.

64 *Ha ha he: homo suavis. Quid est? num iniquom postulo?*] Lego versus gratia: *Quid? num iniquom postulo?*

An ne hóc quidem ego adipíſcar, quod ius públicumſt?
P. *Itan tándem quaeſo, item út meretricem ubi abúſus ſis;*
Mercédem dare lex iúbet eii atque amittere?
An, ut né quid ciuis túrpe in ſeſe admítteret
Propter egeſtatem, próxumo iuſſáſt dari;
Ut cum úno aetatem dégeret? quod tú vetas.
D. *Ita, próxumo quidem: át nos unde? aut quámobrem?* P. *ohe,*
Actum, áiunt, ne agas. D. *nón agam? immo haut déſinam*
Donéc perfecero hóc. P. *ineptis.* D. *sine modo.*
P. *Poſtrémo tecum níl rei nobis, Démipho, eſt:*
Tuus éſt damnatus gnátus, non tu: nám tua
Praetérierat iam ad dúcendum aetas. D. *ómnia haec*
Illúm putato, quae égo nunc dico, dícere:
Aut quidem cum uxore hac ípſum prohibebó domo.
G. *Irátus eſt.* P. *tute ídem melius féceris.*
D. *Itane és paratus fácere me aduorſum ómnia,*
Infélix? P. *metuit híc nos, tametſi ſédulo*
Diſſimulat. G. *bene habent tibi principia.* P. *quín quod eſt*
Ferúndum, fers: tuis dígnum factis féceris:
Ut amíci inter nos símus. D. *egon tuam éxpetam*

66 *Itane tandem quaeſo; civem item ut meretricem ubi abuſus ſis*] In antiquis libris non eſt *τὸ civem*; nec a Donato ponitur. qua dictione ſublata, adhuc tamen in dimetiendo ſenario remanet aliqua difficultas. exiſtimem ego, vel *τὸ ita*, hic monoſyllabum eſſe. vel ex *ut t* abjiciendum. FAERNUS. Lege *Itan tándem*; & nulla reſtat difficultas. *Civem* a noſtris quoque abeſt.

67 *Atque amittere? an*] Tò *an*, in o. l. s. principium eſt inſequentis verſus: quae tamen particula in ſcanſione ad hunc ipſum pertinet. FAERNUS. Immo ad ſequentem pertinet *An*; & *Ut* corripitur.

68 *An ut nequid turpe civis in ſe admitteret*] Noſtri, uno excepto, omnes, *Civis turpe.* Lege igitur & numero & ordine meliore,

An ut nequid civis turpe in ſeſe admitteret

78 *Ipſum prohibeo domo*] Numeroſius eſt, quod in duobus antiquiſſimis libris, & Baſilicano legitur, *prohibebo.* hoc & Ubaldino Bandinello placebat; ita emendatum eſt & in Victoriano. FAERNUS. Complures noſtri, *Prohibebo.*

83 *Quin quod eſt ferundum, feras: tuis factis dignum feceris*] Liber Bembinus habet *feres*: Ubaldinus Bandinellus legebat *fer*; nos *fers.* ut ſit, quin fers quod eſt ferundum? nam & Donatus haec per praeſens tempus exponit, ſic dicens, *Cur non inquit accommodas neceſſitati voluntatem:* haec ille. Ita procedit verſus, aliter impeditus: quae vero ſequuntur, & ille ipſe antiquiſſimus liber, & Vaticanus, & Baſi-

Amícitiam? aut te vísum aut auditúm velim?
P. *Si cóncordabis cum ílla, habebis quaé tuam*
Senectútem oblectet: réspice aetatém tuam.
D. *Te obléctet: tibi habe.* P. *minue vero iram.* D. *hóc age.*
Satis iám verborumst: nísi tu properas múlierem
Abdúcere, ego illam eiiciam: dixi, Phórmio.
P. *Si tu íllam attigeris sécus quam dignum est líberam,*
Dicám tibi inpingam grándem: dixi, Démipho.
Si quíd opus fuerit, heús domo me. G. *intéllego.*

ACTUS II. SCAENA IV.

DEMIPHO. GETA. HEGIO. CRATINUS. CRITO.

D. *QUANTA' me cura et sóllicitudine ádficit*
Gnatús, qui me et se hisce ínpediuit núptiis?
Neque mi ín conspectum pródit; ut saltém sciam
Quid de hác re dicat, quídue sit senténtiae.
Abi, víse redierítne iam an nondúm domum.
G. *Eó.* D. *videtis quo ín loco res haéc siet:*
Quid ágo? dic, Hegio. H. *égo? Cratinus, cénseo:*
Si tíbi videtur. D. *díc, Cratine.* CRA. *méne vis?*
Ego quae ín rem tuam sint, éa velim faciás: mihi

licanus, & aliqui alii, ita collocant, *tuis dignum factis feceris:* FAERNUS. Recte *Fers*: Nostri *dignum factis*: Sed perperam *Feras*.

84 *Egone tuam expetam*] O. l. s. *egon*. FAERNUS. Sic & nostri *Egon*.

87 *Senectutem oblectet*] In dimetiendo versu, *senectutem* trisyllabum est, eadem ratione qua *senex* monosyllabum. FAERNUS.

89 *Nisi tu properes*] Aliqui libri, & in iis Bembinus & Victorianus, *properas*. FAERNUS. Nostri *Properes*.

92 *Dicam inpingam tibi grandem*] O. l. s. hunc ordinem verborum habent, *dicam tibi impingam*. puto autem *tibi* in unam syllabam contrahi, & per synaloephen elidi. FAERNUS.

5 *Abi tu vise redieritne jam an nondum domum*] Lege ex codice Petrensi, *Abi vise*. *Tu* versum strangulat.

7 *Ego? Cratinum censeo*] Repone,

Quid ago, dic Hegio. Ego? Cratinus, censeo.

Id est, *Cratinus dicat*.

8 — *Dic, Cratine.* CR. *Mene vis?* DE. *Te.* CR. *Ego quae in rem tuam sint*]

Te quod responsum hic facit, exaudiri saltem debet, non liquefieri & absorberi. Repone igitur, *Mene vis? Ego quae.* Moraliter. Non exspectat responsum in re levi. Sic Heaut. IV, I, II. *Vin me istuc tibi credere? credo.* Est tamen, qui non *Te* sed *Vis* hinc abjicit, & sic versum constituit: *Dic, Cratine. Me-*

Sic hóc videtur. quód te abſente hic filius
Egít, reſtitui in íntegrum aequom eſſe ác bonum:
Et id ímpetrabis. díxi. D. *dic nunc, Hégio.*
H. *Ego ſédulo hunc dixiſſe credo: vérum ita eſt,*
Quot hómines tot ſenténtiae: ſuus cuique mos.
Mihi nón videtur, quód ſit factum légibus,
Reſcíndi poſſe: et túrpe inceptu eſt. D. *díc, Crito.*
C. *Ego ámplius delíberandum cénſeo:*
Res mágna eſt. H. *nunquid nós vis?* D. *feciſtís probe:*
Incértior ſum múlto quam dudúm. G. *negant*
Redíſſe. D. *frater éſt exſpectandús mihi:*
Is quód mihi de hac re déderit conſilium, íd ſequar.
Percóntatum ibo ad pórtum, quoad ſe récipiat.
G. *At ego Antiphonem quaéram; ut quae acta hic sínt ſciat.*
Set eccum ípſum video in témpore huc ſe récipere.

ACTUS III. SCAENA I.

ANTIPHO. GETA.

A. *ENIMVERO, Antiphó, multimodis cum iſtoc animo*
es vítuperandus:

ne? Te. Pudeat incuriae, qui non viderit, ſi *Vis* auferatur, dicendum eſſe non *Mene? Te:* ſed *Egone? Tu.*

11 *Aequum eſt & bonum*] Noſtri, *Aequum ac bonum eſt.* Repone,
Sic hoc videtur; quod te abſente filius
Egit, reſtitui in integrum aequom eſſe ac bonum.
Videtur aequum eſſe; ut mox v. 16. *Non videtur reſcindi poſſe.*

16 *Et turpe inceptu eſt*] Liber Bembinus & Victorianus, *inceptum.* FAERNUS. Plures ex noſtris *Inceptum.* Utrumvis probe. Sed placet *Inceptu.* Vide ad And. I, 5, 1.

21 *Quod mihi dederit de hac re conſilium, id exequar*] Juxta librum Bembinum dictionem *is,* quae praecedentem verſum finit, hujus principio attribuo, & pro *exequar,* lego *ſequar.* FAERNUS. Unus ex noſtris *Sequar*; atque idem hoc ordine verba ponit, *Is quod mihi de hac re dederit conſilium, id ſequar:* ut exſtat Adel. III, 5, 54.

23 *Ut quae acta hic ſunt, ſciat*] Complures libri, in quibus antiquiſſimi quattuor, *ſint.* FAERNUS. Plerique etiam ex noſtris *Sint.*

1 *Enimvero, Antipho multis modis cum iſtoc animo es vituperandus*] Iiſdem rationibus, quibus ſupra, legendum arbitramur *multimodis.* ita verſus erit trochaicus tetrameter catalecticus, ut tres ſequentes; ſi tamen *enim ve* ſit anapaeſtus, ut ſaepe in hoc Poeta, & apud Plautum. FAERNUS. Noſtri *Multis modis.*

2. *Itane hinc abiſſe*] In libro Victoriano ſcriptum erat, *itane te hinc abiſſe.* quemadmodum & Ubaldinus Bandinellus legebat, quod & oratio-

'Itane te hinc abiſſe, et vitam tuám tutandam aliís dediſſe?
'Alios tuam rem crédidiſti mágis quam tete animáduerſuros?
Nam út ut erant alia; ílli certe quaé nunc tibi domíſt conſuleres,
Néquid propter tuám fidem decépta potirétur mali:
Cuius nunc miſerae ſpés opesque ſúnt in te uno omnés ſitae.
G. *Et quídem, ere, nos iamdúdum hic te abſentem íncuſamus, qui ábieris.*
A. *Te ipſúm quaerebam.* G. *ſét ea cauſa níhilo magis defécimus.*
A. *Loquere óbſecro quonam in loco ſunt rés et fortunaé meae:*
Num pátri quid ſubolet? G. *níl etiam.* A. *ecquid ſpeíi porroſt?* G. *néſcio.* A. *ah.*
G. *Niſi Phaédria haut ceſſáuit pro te eníti.* A. *nil fecít noui.*
G. *Tum Phórmio itidem in hác re, ut aliis, ſtrénuum hominem praébuit.*
A. *Quid is fécit?* G. *confutáuit verbis ádmodum iratúm ſenem.*

ni & verſui commodiſſimum videtur. FAERNUS. A noſtris *Te* abeſt.

3 *Magis quam te animadverſuros?*] Liber Bembinus, *quam tete*, appoſite ad rationem verſus. FAERNUS. Noſtri *Te*.

4 *Nam ut ut erant alia, illi certe quae nunc domi tuae eſt conſuleres*] Liber Bembinus, *quae nunc tibi domi'ſt:* quomodo & infra dicitur, *Cui quod amas domi'ſt.* item, *mihin domi'ſt.* (III, 2, 19.) ita verſus quoque expeditiſſimus eſt. FAERNUS. Noſtri *Tuae domi*.

5 *Nequid ------- pateretur mali*] Donatus: *Legitur & Potiretur, quia Potiri τῶν μέσων fuit. Plautus: Hoſtium potitus.* Magiſtrorum flagitio hoc ejectum eſt. Sed saepius exſtat apud Plautum & Lucretium: *Ne quid potiretur,* caſu accuſativo; ut Adel. V, 4, 17. *Patria potitur commoda.* Vide Nonium v. *Potiri*.

7 *Equidem ere nos jamdudum*] Aliqui libri, inter quos tres antiquiſſimi, & Baſilicanus, *& quidem*: quod inceptivum eſt, ut & in Hecyra, *& quidem te exſpecto.* FAERNUS. Noſtri quoque *Et quidem. Equidem* ea aetate, non niſi cum perſona prima ſingulari, jungebatur.

10 *Numquid patri ſubolet*] Ne *Patri* in Theſi totum deliteſcat, lege *Num pátri quid ſubolet;* & *Speii* δισυλλάβως pro *Spei*.

12 *Itidem in hac re, ut in aliis*] Liber Bembinus ſecundo loco *in* praepoſitionem non habet, quam & reſpuit verſus; tamen ſubaudienda eſt. FAERNUS.

13 *Admodum iratum patrem*] *Iratum ſenem*, habet liber Bembinus;

A. *Eu, Phórmio.* G. *ego quod pótui porro.* A. *mi Geta, omnis vós amo.*
G. *Síc habent princípia ſeſe, ut díco: adhuc tranquilla res eſt:*
Mánſuruſquè pátruum pater eſt, dum húc aduemiat. A. *quíd eum?* G. *id aibat*
De eius conſilio vélle ſeſe fácere, quod ad hanc rem áttinet.
A. *Quántus metus eſt mihi, venire huc ſáluom nunc patruúm, Geta?*
Nám de eius una, ut aúdio, aut viuam aút moriar ſenténtia.
G. *Phaédria tibi adeſt.* A. *úbinamſt?* G. *eccum ab ſuá palaeſtra exít foras.*

quod conſuetudini ſermonis videtur accommodatius. FAERNUS. Noſtri omnes *Patrem*, & ſic Nonius v. Confutare, & Eutyches p. 2185.

15 *Sic habent principia*] Hic & ſequens verſus trochaici ſunt tetrametri acatalectici. FAERNUS.

16 *Ut aiebat, De ejus conſilio velle ſeſe facere*] Ἀνακόλουθον hoc eſt, & ſoloeciſſat. Repone,

Id aibat
De ejus conſilio velle ſeſe facere,
quod ad hanc rem attinet.

Id quod; ut ſingulis fere paginis.

17 *De ejus conſilio velle ſeſe facere*] O. fere l. s. *ſeſe velle facere.* FAERNUS.

De ejus conſilio ſeſe velle facere. Lege ex uno Regio & Edd. vett. *De ejus conſilio velle ſeſe*: numeris melioribus.

18 *Quantus metus eſt mihi*] Venuſtius videtur, *quantum metus*, quod eſt in libro Bembino. FAERNUS.

Quantúm metús eſt. Sic e Bembino dedit Faernus: ſed correctorem hoc ſapit, qui Iambicum hunc reddere voluit, ut cum ſequente congrueret. *Quantus metus*, noſtri univerſi, ut ſupra I, 2, 7. *Neſcis quo in metu & Quanto in periclo ſimus.* *Quantum metus*, quaſi divideretur metus, & in trutina poneretur, meo judicio pûtidum eſt.

19 *Nam per ejus unam*] Hic verſus eliſo *r*, ex *per*, & *ejus* in unam ſyllabam contracto, ſuſtentari poteſt, ut ſit trochaicus tetrameter catalecticus, aliter eſſet hypercatalecticus. FAERNUS.

Nam pér ejus unam, ut audio,
aut vivam aut moriar, ſententiam.

Sic libri, & Iambicus eſt; cum ex ſerie Trochaicus eſſe debeat. Lego,

Nám de ejus una, ut audio, aut
vivam aut moriar ſententia.

De ſententia, ut ſupra, v. 17. *De ejus conſilio.*

20 *A ſua palaeſtra*] Idem liber & Victorianus, *ab ſua.* FAERNUS.

Phaédria tibi adéſt. Ubinam? Eccum] Illud *Ubinam*, quod ut interrogatio acui debet, in theſi deprimitur. Repone ex duobus Regiis;

Phaédria tibi adeſt. 'Ubinamſt?
Eccum.

1 *Quin omitte me*] Videtur legendum *mitte*, ex ratione verſus, ut ſit trochaicus tetrameter catalecticus, ut ſequentes, in quo ſit anapaeſtus in tertia. aliter eſſe poteſt ejuſdem generis hypercatalecticus, in quo ſit in ea ſede ſpondeus, producendo penultimam in *obſecro.* FAER-

ACTUS III. SCAENA II.

PHAEDRIA. DORIO. ANTIPHO. GETA.

P. *DO'RIO, audi óbſecro.* D. *non aúdio.* P. *parúmper.* D. *quin omitte me.*

P. *'Audi quid dicam.* D. *át enim taedet iam aúdire eadem milies.*

P. *'At nunc dicam quód lubenter aúdias.* D. *loquere, aúdio.*

P. *Néqueo te exoráre ut maneas triduum hoc? quo núnc abis?*

D. *Mirábar ſi tu míhi quicquam adferrés noui.* A. *ei*

Metuó lenonem, néquid. G. *ſuo capití ſuat.*

P. *Nón mihi credis?* D. *háriolare.* P. *sín fidem do.* D. *fábulae.*

NUS. Eſt Trochaicus pentameter; *Dorió*, utpote in ictu, non patitur ſynaloepham. Sic Adel. V, 8, 24. *Hegió eſt.* De metro vide ſupra I, 4, 17.

2 *Audi quod dicam*] Noſtri plerique cum Edd. vett. *Audi quid dicam*; ut And. IV, 4, 7. *Quid dicam aliud, neſcio.* Eun. V, 8, 7. *Audin tu, hic quid ait?* Hec. I, 2, 3. *Audin quid dicam, Scirte?*

6 A. *Ei metuo lenonem, nequid ſuo ſuat capiti.* G. *idem ego metuo*] Magis variatur oratio lectione libri Bembini: *idem ego vereor.* verſus utroque modo eſt trochaicus tetrameter acatalecticus. FAERNUS.

Ei, metuo lenonem, nequid ſuo ſuat capiti. GE. *idem ego vereor.* Sic a Faerno eſt: ſed paene recte Guyetus, *Hoc non verſum eſſe, ſed monſtrum.* Quid enim eſt, *Suere aliquid ſuo capiti?* Donatus: *Suat, id eſt, Appingat, affigat, & ſuo capiti dixit, cum dicturus eſſet, Phaedriae capiti.* Mureti codex variabat ordinem, *Nequid ſuat ſuo capiti.* Hoc arripuit vir diſertiſſimus; & ſubdiſtinguit, *Nequid ſuat:* deinde inſert, *Suo capiti*, hoc eſt, quod in lenonis ipſius caput vertat. Atque haec interpretatio regnavit hactenus, multis tamen exceptionibus obnoxia. *Suere, inquit, ut apud Graecos Ῥάπτειν, eſt aliquid, quod alteri damnoſum ſit, ſtruere & machinari.* Atqui neutrum verum eſt. Nec *Suere*, nec Ῥάπτειν, abſolute ut hic poſitum, *Machinari* ſignificat. Ex adjuncto quidem metaphoram capit; Ῥάπτειν κακὸν, δόλον, θάνατον, φόνον, unde κακοῤῥαφος, δολοῤῥαφος. Sed abſolutum Ῥάπτειν, ut apud Latinos *Suere*, nihil aliud eſt, quam quod dicit Lucilius,

Sarcinatorem eſſe ſummum. ſuere centonem optume.

Deinde, ut concedam *Suere* eſſe *Machinari*; non omnino id a Lenone metuebant, ut *machinaretur* quicquam adverſus Phaedriam: nulla enim ſuberat ſimultas. Id unum metuebant, ne Leno odore lucri illectus Fidicinam aliis venderet, & Phaedriam praeverteret. Denique, ſi ex Mureti ſententia dixiſſet Antipho, *Suo capiti*, non utique ſubjunxiſſet Geta, *Idem ego vereor, metuo*; ſed *Idem ego precor, opto.* Aliud itaque tentandum eſt. A codice noſtro 900 annorum abſunt iſta *Ego vereor*, vel ut ceteri habent, *Ego metuo.* Repone,

Mirabar, ſi tu mihi quicquam adferres novi. AN. *ei*

P. *Faéneratum istúc beneficium púlchre tibi dicés.* D. *logi.*
P. *Créde mihi, gaudébis facto: vérum hercle hoc est.* D. *sómnia.*
P. *'Experire: nón est longum.* D. *cántilenam eandém canis.*
P. *Tú cognatus, tú parens, tu amícus, tu.* D. *garrí modo.*
P. *'Adeon ingenio ésse duro te átque inexôrábili,*
'Ut neque misericórdia neque précibus mollirí queas?
D. *'Adeon te esse incógitantem atque ínprudentem, Phaédria,*
'Ut phaleratis dictis ducas me; ét meam ductes grátiis?
A. *Míseritumst.* P. *ei véris vincor.* G. *quám uterque est símilís sui.*
P. *Néque, Antipho alia cum óccupatus ésset sollicitúdine,*

Metuo lenonem, nequid. GE. *suo capiti fuat.*
Hei, Hui, Hem frequentius in finè versus ponuntur. *Metuo lenonem, nequid;* hoc est; *Metuo, nequid leno:* ut Eun. III, 5, 62.

Metuo fratrem,
Ne intus sit: porro autem patrem, ne rure redierit.

Metuo lenonem, nequid, dicturus erat, *novae turbae faciat,* aut quid simile; sed excipit & interpellat Geta: *Suo capiti fuat,* hoc est, siquid male faciat. *Fuat,* idem quod *Sit;* vide nos ad Adelph. V, 4, 1. Coelius apud Cic. Fam. VIII, 1. *Te, quod illorum capiti sit, dissiparant periisse.* Tibullus I, 2, 12.

Et mala, siqua tibi dixit dementia nostra,
Ignoscas: capiti sint precor illa meo.

Quod apud istos *Sit* et *Sint;* id apud Terentium *Fuat.* Ceterum illud animadvertes, Senarium hic Senario commode subjici.

8 *Tibi pulchre dices*] O. l. s. *pulchre tibi dices.* FAERNUS. Sic & nostri omnes.

9 DO. *Somnium*] Magis ex more sermonis est *somnia;* quod in libro Bembino est. praesertim cum & alia in plurali praecesserint, *fabulae, logi:* idem & in Victoriano fuisse conjicio ex rasura postremae litterae hujus dictionis. FAERNUS. Nostri omnes *Somnium.*

11 *Garris modo*] Quanto venustius, quod est in o. l. s. *garri modo.* FAERNUS.

Garri, ex nostris & plures & meliores. Sed aliud restat; jam enim ex Trochaicis nulla rerum mutatione Iambicus hic fit, *Tu mihi cognatus.* Tolle, *Mihi*, & rescribe,

Tu cognatus, tu parens, tu amicus, tu. Garri modo.

12 *Adeon ingenio te esse duro atque inexorabili*] Hunc trochaicum claudicantem sic corrigo, ex libris Bembino & Victoriano: *Adeon ingenio esse duro te a. i.* FAERNUS. Recte. Nostri, *Te esse duro*, uno Regio excepto.

14 *Adeon te esse incogitantem atque impudentem, Phaedria*] *Impudentem?* Hocine ut a lenone dici conveniat ad adolescentem liberum, & tantae familiae? Immo lege ex Petrensi & Meadiano, *Atque imprudentem;* hoc est, rerum humanarum imperitum. Jam nulla contumelia est: Sic enim Andr. V, 4, 7.

Tum hóc esse mi obiectúm malum? A. *ah, quid istuc autem est, Phaédria?*
P. *'O fortunatissime Antipho.* A. *égone?* P. *cui quod amás domist.*
Néc cum huiusmodi umquam úsus venit út conflictarés malo.
A. *Mín domist? immo, id quod aiunt, aúribus teneó lupum:*
[Nam neque quo pacto a me amittam: neque, uti retineam, scio.]
D. *'Ipsum istuc mi in hóc est.* A. *heia, né parum lenó sies.*
Númquid hic confécit? P. *hicine? quód homo inhumanissimus:*

Tune hic adolescentulos
Imperitos rerum, eductos libere.
& supra II, 1, 64.
Addo istuc: inprudens timuit adolescens: scio.

15 *Et meam ductes gratis?*] Liber Bembinus habet *gratiis*, ut ratio trochaici exposcit. FAERNUS. Recte *Gratiis;* quamquam nostri omnes *Gratis*. Vide nos ad Adelph. IV, 7, 26. Porro vetustissimi quique nostri, Latino more *Faleratis*, non *Phaleratis*.

17 *Neque. Antipho alia cum occupatus esset sollicitudine, Tum hoc esse mi objectum malum*] Donatus sic explicat, *Alia, Levi quapiam, non hac de nuptiis quae est gravissima;* hoc voluit: dolere Phaedriam, adeo occupatum esse alia cura Antiphonem, ut de suo hoc negotio, nec spatium ei cogitandi, nec voluntas sit. Atque haec interpretatio fere hodie obtinet; nisi quod Guyetus, cui illa non satis fecit, antiquum suum obtinens, tres hos versus ut insititios damnat. Omnino aliud est, quod voluit Poeta. Indignatur Phaedria, vel ex aemulatione & invidia inter pares & cognatos, vel quod in miseria socii se invicem magis curant & adjuvant, se tum in sollicitudine esse, cum Antipho beatissimus sit. Hoc idem sensit supra I, 3. Antiphonem *amore abundare*, nimia felicitatis copia gravari: & nunc id ipsum hic sensisse, quae sequuntur, ostendunt; *Quid istuc est autem, Phaedria? O fortunatissime Antipho.*

18 *Quid istuc est autem, Phaedria*] Lege ex nostris omnibus,
Quid istuc autem est, Phaedria.

21 *Mihine domi est? immo, quod ajunt*] Legendum est ex o. fere l. s. *mihin domi'st? immo id quod ajunt.* in dimetiendo autem versu *mihin*, monosyllabum faciendum, ut sit trochaicus; ut proxime praecedentes, & sequentes. FAERNUS. Sic & nostri, *Mihin.*

22 *Nam neque quomodo amittam a me invenio, neque uti retineam, scio*] Versus hic est trochaicus hypercatalecticus, qui mihi non placet; in Bembino est catalecticus, ut ceteri, magis pressa locutione, magisque Terentiana:
Nam neque quo pacto a me amittam, neque uti retineam scio.
idem est & in Victoriano, nisi quod pro *pacto*, habet *quomodo.* FAERNUS.
Nam neque quo pacto a me amittam, neque uti retineam scio.

Pámphilam meam véndidit. G. *quid? véndidit?* A. *ain véndidit?*
P. *Véndidit.* D. *quam indígnum facinus, áncillam aere emptám suo.*
P. *Néqueo exorare út me maneat, ét cum illo ut mutét fidem,*
Tríduum hoc: dum id, quód est promissum, ab amícis argentum aúfero:
Sí non tum dedero, únam praeterea hóram ne oppertús siet.
D. *'Optume.* A. *haut longúmst quod orat, Dório: exorét sine:*
'Idem hic tibi, quod béne promeritus fúeris, conduplicáuerit.
D. *Vérba istaec sunt.* A. *Pámphilamne hac úrbe priuarí sines?*
Túm praeterea horúnc amorem dístrahi poterín pati?

Sic a Faerno est: sed nostri omnes, *Nam neque quomodo a me amittam invenio; neque uti retineam scio.* Nimirum huc traductum est a I, 3, 14.

Ut neque mi jus sit amittendi, nec retinendi copia.

& cum in margine libri a quodam annotatum sit, postea in versus formam redegit corrector ille Bembinus. Parum credibile est, eandem sententiam in eadem fabula ab eadem persona ad eandem bis dici, neque pro cetera Terentii cura & elegantia est. *Auribus teneo lupum,* tam notae significationis, & vulgo tritum proverbium erat, ut explicatione ista non indigeret.

27 *Nequeo exorare ut maneat*] In eodem libro est, *ut me maneat;* ita etiam trochaico postulante. conjicio & in Victoriano fuisse *me*, sed post *maneat:* tantum enim loci in rasura vacat. FAERNUS.

A nostris abest *Me;* nisi quod unus *Maneat me*, pro *Me maneat. Cum illo mutet fidem.* Sic Leno apud Plautum Pseud. I, 3, 141.

Si tu argentum adtuleris, cum illo perdiderim fidem.

29 *Ne oppertus sies*] Repone, ipsa sententia eo vocante, *Oppertus siet;* ut ante *Maneat*, *Mutet.* Non hoc ad Lenonem loquitur, sed de Lenone ad Antiphonem & Getam.

30 DO. *Obtundis.* A. *haud longum'st id quod orat, Dorio: exoret sine.* Versus hic octonarius Iambicus inter trochaicos, quod, ut saepe dixi, non placet mihi. sunt aliqui libri, inter quos est Victorianus, & Basilicanus, qui non *obtundis*, sed *obtunde* habent, imperandi modo; ut supra, *garri modo.* ita procedit trochaicus, si ex *quod d,* abjicias. FAERNUS.

Obtunde. AN. *haut longumst id quod orat, Dorio, exoret sine.*

Sic a Faerno: sed fallitur vir optimus, cum existimat hoc pacto Trochaicum fieri. *Quod* elidi nequit, & *Obtunde* si primam acuat, ingrato modulo aurem vulnerat. Repono,

Optume. AN. *Haut longumst quod orat.*

Optume per Ironiam, ut *Bene sane.* Plautus Bacch. III, 4, 3.

Illum exoptavit potius? habeat. Optume st.

& IV, 6, 13.

Men criminatust? optume st. Ego sum malus.

D. *Néque ego, neque tu.* G. *dí tibi omnes íd quod es dignús duint.*
D. *'Ego te compluris aduorsum ingénium meum mensés tuli,*
Póllicitantem et nil ferentem, fléntem: nunc, contra ómnia haec,
Répperi qui dét neque lacrumet: dá locum melióribus.
A. *Cérte hercle, ego si sátis commemini, tíbi quidem est ólim dies,*
Quoád dares huic, praéstituta. P. *fáctum.* D. *num ego istúc nego?*
A. *Iam éa praeteriit?* D. *nón, verum haec ei ántecessit.* A. *nón pudet*

vel forte. AN. *Triduum? Haut longumst.*

31 *Idem hoc tibi quod bene promeritus fueris*] In eisdem duobus libris non *hoc*, sed *hic* legitur: quod placet, ut tamen sit adverbium, id est, in hoc negotio. FAERNUS. Nostri *Hoc.* Recte *Hic*, sed pronomen est.

33 *Tum praeterea horum amorem*] Convenientius versui erit, si legas *horunc*, ut in libro Basilicano. FAERNUS. Nostri *Horum.*

34 *Di tibi omnes id quod est dignum duint*] Magis figuratam lectionem continent omnes antiqui libri: *Di tibi omnes id quod es dignus duint.* FAERNUS. Ex nostris tres primarii, *Es dignus.*

36 *Nunc contra omnia*] Liber Bembinus addit in fine, pronomen *haec;* aliqui alii quoque *id* habent, sed alia collocatione versui repugnante. FAERNUS.

Recte *Haec*: unus ex nostris *Haec omnia:* a ceteris *Haec* abest. Sed distingue,

Nunc, contra omnia haec,
Repperi, qui det.

ut Adelph. I, 1, 19.

Ille, contra haec omnia, Ruri agere vitam.

38 *Certe hercle si satis commemini, tibi quidem olim est dies*] Aliqui libri post *certe* habent pronomen *ego.* Bembinus & Basilicanus, & Victorianus post *hercle;* quos & sequimur. quae vero sequuntur verba, omnes quotquot sunt, & Donatus, ita ordinant, *tibi quidem est olim dies.* Haec laborantem trochaicum sanant. FAERNUS. Utrumque confirmant libri nostri.

39 *Est olim dies, Quam ad dares huic, praestituta*] Lege ex Petrensi nostro: *Quoad dares. Quoad* ad quam diem. Supra I, 2, 98. *Quid? senem Quoad exspectatis vestrum?* & II, 4, 22.

Percontatum ibo ad portum, quoad se recipiat.

Plautus Pseud. II, 2, 9.

Argento haec dies
Praestitutast, quoad referret nobis, neque dum retulit.

40 *Verum ei haec antecessit*] O. l. s. *verum haec ei.* FAERNUS. Sic, uno excepto, nostri omnes.

Vánitatis? D. *mínume, dum ob rem.* G. *ſtérculinum.* P. *Dório,*
'Itane tandem fácere oportet? D. *síc ſum: ſi placeo, útere.*
A. *Sícine hunc decipis?* D. *ímmo enimuero hic, 'Antipho, me décipit:*
Nam hic me huiuſmodi ſcibat eſſe: ego húnc eſſe aliter crédidi:
'Iſte me feféllit; ego iſti nihilo ſum aliter ác fui.
Sét ut ut haec ſunt, támen hoc faciam: crás mane argentúm mihi
Miles dare ſe dixit: ſi mihi prior tu attuleris, Phaédria,
Meá lege utar; út ſit potior, prior ad dandum qui éſt. Vale.

Actus III. Scaena III.

Phaedria. Antipho. Geta.

P. *QUI'D faciam? unde ego núnc tam ſubito huic árgentum inueniám miſer,*

41 *Stercilinium, Dorio*] Sic dedet Faernus, verſu ipſo melius admonente. Noſter quoque 900 annorum, *Stercilinium;* ſed veterrimus *Sterculinum.* Vel hoc retine vel *Stercilinum:* ſemper enim, quantum ex metro ſcimus, quadriſyllabum eſt. Plaut. Perſ. III, 3, 3.

Conmictum coenum, ſtercilinum publicum.

Sic habet & veterrimus Varronis codex, teſte Victorio. Caſin. I, 1, 26.

Ex ſterculino effoſſe, tua illaec praeda ſit?

Sic Pandectae Florentinae: ſic in veterrimo Palladii codice repperi. Gloſſarium vetus, *Sterculinum, κοπροδοχεῖον, κοπριά.* Phaedrus III, 12.

In ſterculino pullus gallinaceus,
Dum quaerit eſcam, margaritam repperit.

43 *Immo enimvero, Antipho, hic me decipit*] Lege verſus gratia,

Immo enimvero hic, Antipho, me decepit.

45 *Is me fefellit*] Bembinus liber, & multi alii, *iſte me fefellit,* ut & exigit verſus. FAERNUS. Unus tantum ex regiis *Iſte,* ceteri *Is.*

47 *Miles ſe dare dixit*] O. l. s. *miles dare ſe dixit.* FAERNUS. Etiam noſtri omnes, *Dare ſe.*

48 *Mea lege utar, ut potiór ſit, quí prior ad dandumſt. Vale*] Unus Regius cum Edd. vett. *Sit potior.* Repone,

Ut ſit pótior, prior ad dandum qui eſt. Vale.

2 *Quod ſi hic potuiſſet nunc exorarier*] Aliqui libri, & in iis tres antiquiſſimi & Baſilicanus, ita haec verba ordinant, *quod hic ſi;* quod vero ſequitur, ita eſt in Bembino, *pote fuiſſet exorarier;* ita etiam fuiſſe in Victoriano apparet ex litura, raſuraque litterarum, in qua emendatum eſt *potuiſſet.* Ceterum τὸ *nunc,* extra contextum additum eſt. ſane exponendum, *pote fuiſſet,* pro *potuiſſet:* ſicut & abſolute dixit in Andria: *Si tibi placere potis eſt,* pro *poteſt.* In ſcandendo autem verſu, ex *quod d* elidendum. *quod* vero non adverbium eſt, ſed pronomen. eſt autem hic ordo conſtructio-

Cui minus nihilo est? quód si hinc pote fuisset exorárier
Tríduum hoc, promissum fuerat. A. *ítane hunc patiemúr, Geta,*
Fíeri miserum, quí me dudum, ut díxti, adiurit cómiter?
Quín, cum opus est, beneficium rursum ei éxperimur réddere?
G. *Scío equidem hoc esse aéquom.* A. *age ergo, sólus servare húnc potes.*
G. *Quíd faciam?* A. *inueniás argentum.* G. *cúpio: set id unde, édoce.*
A. *Páter adest hic.* G. *scío: set quid tum?* A. *ah, dictum sapientí sat est.*
G. *'Itan ais?* A. *ita* G. *sane hércle pulchre suádes: etiam tu hínc abis?*
Nón triumpho, ex núptiis tuis sí nil nanciscór mali,

que verborum; unde ego miser cui minus nihilo est, nunc tam subito huic inveniam argentum, quod promissum fuerat, si hic pote fuisset exorarier triduum hoc. FAERNUS.

Immo *Quod* elidi non potest. Tres ex nostris *Quod si hic:* & Meadianus *Quod si hoc pote fuisset.* Repone,

Cui minus nihilo est? quod si hinc pote fuisset exorarier,
Triduum hoc, promissum fuerat.

Pote neutrius est generis, & Triduum casus recti. *Hinc*, ab hoc lenone; ut Adelph. III, 3, 7. *Hinc scibo*, ab hoc Syro. Plautus Trin. III, 3, 50.

Ab amico alicunde argentum roges.
Potin est ab amico alicunde exorari? Potest.

Aul. II, 4, 30

Censen? talentum magnum exorari potest
Ab hoc sene? ut det, qui fiamus liberi.

4 *Adjuverit comiter?*] Nos *adjurit* scribimus per subtractionem unius *u*, antepenultima hujus verbi correpta; ita & exigente versu, & legente Donato, qui super hoc verbo ita dicit, *secundum u pronuntiari debet.* ex iis Donati verbis liquet, secundum *u* scriptum non fuisse, alioqui supervacuum fuisset de ejus pronuntiatione praecipere. FAERNUS.

Immo scribendum *Adjurit;* ut Ennius apud Cic. De Senectute;

O Tite, siquid ego adjuro curamve levasso.

ut & Muretus vidit.

5 *Quin cum opus est, beneficium rursum ei experiamur reddere?*] Liber Bembinus *experiemur.* nos *experimur* legendum esse conjicimus. FAERNUS. Nostri omnes *Experiamur.*

9 *Itane. 'Ita*] *Itane* non potest pedem hic sustentare. Codex Reglus: *Itane dicis? Ita.* Lege: *Itan ais? Ita.*

10 *Ex tuis nuptiis*] O. l. s. *ex nuptiis tuis*, ut & exigit versus: *tuis* autem monosyllabum est; sicut & *nihil*, quod sequitur. FAERNUS. Et omnes nostri *Nuptiis tuis.*

Ni étiam nunc me huius caúſa quaerere in malo iubeás malum?
A. *Vérum hic dicit.* P. *quíd? ego vobis, Géta, alienus ſum?* G. *haút puto:*
Sét parumne eſt, quod ómnibus nunc nóbis ſuſcenſét ſenex,
Ni inſtigemus étiam, ut nullus lócus relinquatúr preci?
P. *Alius ab oculis meis illam in ígnotum abducét locum? hem:*
Quín igitur, dum licet dumque adſum, lóquimini mecum, Antipho,
Cóntemplamini me. A. *quamobrem? aut quídnam factu- rú's, cedo.*
P. *Quóquo hinc aſportábitur terrárum, certum eſt pérſequi,*
Aút perire. G. *dí bene vortant, quód agas: pedetemptím tamen.*

11 *Quaerere in malo jubeas crucem*] Donatus ad locum: *In malo aliud malum.* Legebat certe, *Quaerere in malo jubeas malum*: Plautus Ciſt. I, 2, 23.

Item ut aliae pariunt, quae malum quaerunt ſibi.

Poen. V, 5, 37.

Qui huic es moleſtus, an malam rem quaeritas?

Mil. II, 3, 3.

Me vidiſſe hic proximae vicinae
Philocomaſium herilem amicam ſibi malam rem quaerere.

Sic ibi corrigo: Vulgo, *Sibi alium quaerere.* Caſ. II, 3, 48. *Tu tibi malam rem quaeris. Quaerere malum,* ultro accerſere. Bacch. III, 3, 22. *Hoc etiam ad malum accerſebatur malum.* Noſter infra v. 22. *Verum enim metuo malum.* Malum, non crucem.

15 *In ignotum hinc abducet locum?*] Τὸ *hinc* non eſt in libro Bembino, nec Victoriano. qua dempta dictione, ſtat trochaicus, aliter impeditus. FAERNUS. Abeſt a duobus noſtris.

16 *Dum igitur diem licet, dumque adſum*] Hanc lectionem in nullo repperi libro ſcripto; omnes enim ita habent, *Dum igitur licet dumque adſum*, exceptis Bembino, Victoriano, qui ita, *Tum igitur dum licet*, quam nos lectionem, ut & antiquiſſimam, & verſui commodam, ita recipimus, ut tamen *dumque adſum* legamus ex Victoriano, & ceteris, praeter Bembinum, qui copulam non habet. FAERNUS.

Unus noſter 900 annorum *Tum igitur*, ceteri *Dum igitur licet.* Veram lectionem ſervavit Servius ad Aen. IX, 484.

Quin igitur dum licet dumque adſum.

In principio verſus, ut in Membranis ſolet, initiali litera omiſſa, ut minio poſtea ſcribatur, reſtat *um;* quod neſcias, utrum ad *Dum, Tum, Cum*, an ad *Quin* pertineat. Inde errato initium.

19 *Pedetemptim*] Sic codices Faerni veteres & noſtri. Apud Nonium ſcribitur *Pedetemtim.* Hoc in omne genus MSS animadverti, tam veterrimis mille & ducentorum annorum, quam recentioribus, vel *Temptare* ſcribi, vel rarius *Temta-*

A. *Vide opis ſiquid pótes adferre huic.* G. *síquid? quid?* A. *quaere óbſecro:*
Néquid plus minúſue ſaxit, quód nos poſt pigeát, Geta.
G. *Quaéro: ſaluos éſt, ut opinor: vérum enim metuó malum.*
A. *Nóli metuere: úna tecum bóna, mala, tolerábimus.*
G. *Quántum eſt opus argénti, eloquere.* P. *ſólae trigintá minae.*
G. *Tríginta? hui percaraſt, Phaedria.* P. *iſtaec vero vílis eſt.*
G. *'Age, age, inuentas réddam.* P. *o lepidum.* G. *auférte.* P. *iam opuſt.* G. *iám feres:*
Sét opus eſt mi Phórmionem ad hónc rem adiutorém dari.
A. *Praéſtaſt: audaciſſume oneris quíduis impone, ét feret:*
Sólus eſt homo amíco amicus. G. *eámus ergo ad eum ócius.*

re; numquam, quod hodie obtinet, *Tentare.*

20 *Vide ſiquid opis potes adferre huic. Siquid? quid?*] Ex repetitione, quae prioris accentum ſervare debet, repone,

Vide opis síquid potes adferre huic. Síquid.

23 *Bona malaque tolerabimus*] Conjunctione deleta, ex auctoritate ejusdem antiquiſſimi libri, hunc trochaicum ſuſtentamus, aliter laborantem. FAERNUS. Noſtri *Malaque.*

24 *Quantum opus eſt tibi argenti*] Ratio trochaici exigit, ut *tibi* monoſyllabum ſit. FAERNUS.

Quantum opus eſt tibi argenti, loquere.

Tibi in unam ſyllabam redigi negat. A codice Petrenſi abeſt *Tibi.* Pro *Loquere* Codex C. C. *Eloquere.* Ex Meadianis alter,

Quantum eſt opus tibi argenti, eloquere.

Repone, ut *'Opus* in ictu ſit,

Quantum eſt opus argenti, eloquere. Solae triginta minae.

25 *Iſtaec vero vilis eſt*] Noſtri plerique, *Iſta vero.*

26 G. ***Age, age inventas reddam,*** PH. *o lepidum caput*] In libro Bembino non eſt ea dictio, *caput*, quam nos proinde delentes, ita verſum ordinamus, ut ſit trochaicus tetrameter catalecticus, ut ceteri hoc modo:

G. *Age, age, inventas reddam.*
PH. *o lepidum.* G. *aufer te hinc.*
PH. *iam opus eſt.* G. *iam feres.*

FAERNUS.

O lepidum. Aufer te hinc. Jam opus eſt. Jam feres. Noſtri omnes *Caput.* Tres bonae notae *Auferte.* A veterrimo abeſt *Hinc.* Repone,

Age age, inventas reddam. O lepidum. Auferte. Jám opuſt: jám feres.

Auferte; abſolute; ut Adelph. V, 8, 14. *Inſanis: aufer.* Et *Auferte amplexari;* quia uterque prae gaudio in amplexus Getae ruebant. *Jám opuſt* melius, quam *Jam ópus eſt:* ut utrumque *Jám* acuatur.

29 PH. *abi, dic praeſto ut ſit domi*] Haec verba neque in libro Bembino ſunt, neque in contextu Victoriani: proinde ſubdititia ſuſpicamur. FAERNUS.

A. *Númquid est quod operá mea vobis ópus sit?* G. *nil: verum ábi domum,*
'Et illam miseram, quam ego nunc intus scio esse exanimatám metu,
Cónsolare. céssas? A. *nihil est, aéque quod faciám lubens.*
P. *Quá via istuc fácies?* G. *dicam in ítere: modo te hinc ámoue.*

Actus IV. Scaena I.

Demipho. Chremes.

D. *QUID? quá profectus caúsa hinc es Lemnúm, Chreme,*
Addúxtin tecum filiam? C. *non.* D. *quid ita non?*
C. *Postquám videt me eius máter esse hic diutius;*
Simul aútem non manébat aetas vírginis
Meam néclegentiam; ípsam cum omni fámilia
Ad mé profectam esse aíbant. D. *quid illic támdiu*

Duplex clausula jam olim huic versui adposita est:

*[*GE. *Eamus ergo ad eum ocius.*
AN. *Solus est homo amico amicus:* —
[PH. *Abi dic, praesto ut sit domi.*

Et fieri quidem potest, ut utraque vera sit: scilicet ut eodem tempore uterque, Geta & Phaedria, loqueretur: ut Hec. V, 2, 24. & 25. videntur eodem tempore Laches & Phidippus, suos versus pronuntiasse. Libri nostri utramque habent, nisi quod veterrimus priorem omittit: Bembinus contra & Victorianus, posteriorem. Si ex eventu judicare licet (etsi Phaedria, tum ignarus quid Geta moliretur, *abire* eum fortasse jusserit, ipse secuturus) posterior repudianda erit; Geta enim, non praecurrit ad Phormionem, sed una cum Phaedria ad eum visit.

30 *Numquid est, quod opera mea*] Ex *numquid*, & ex *quod d* eliditur: *mea* & *nihil* monosyllaba sunt. FAERNUS. *Est* hic corripitur; non *Quid* & *Quod* eliduntur.

33 *Dicam in itinere*] Lege, *Dicam in itere.* Vide ad Heaut. II, 3, 30.

6 *Ad me profectam esse aiebant*] *Aiebant* dissyllabum est, ut stet versus. sunt tamen complures libri, qui versum hunc ea verborum collocatione habent, ut in dimetiendo nihil sit difficultatis, *Ad me esse profectam aiebant.* nos tamen vulgatam sequimur, ut antiquissimam. FAERNUS. Nostri omnes *Profectam esse.* Recte. *Aibant* disyllabon semper apud Nostrum.

9 *Ubi id audiveras?*] Antiquissimi libri, & multi alii *audieras*, sed & hoc modo penultima producenda. FAERNUS. Quattuor nostri primarii, praeter alios, *Audiveras;* sic pronuntiandum, sic & scribendum.

Quaeso igitur commorábare, ubi id audíueras?
D. *Pol mé detinuit mórbus.* D. *unde? aut quí?* C. *rogas?*
Senéctus ipsast mórbus. set venísse eas
Saluás audiui ex naúta qui illas véxerat.
D. *Quid gnáto optigerit me ábsente, audistín, Chreme?*
C. *Quod quídem me factum cónsili incertúm facit.*
Nam hanc cónditionem sí cui tulero extrário,
Quo pácto aut unde míhi sit, dicundum órdine est.
Te míhi fidelem esse aéque atque egomet súm mihi
Scibam: ille si me aliénus adfiném volet,
Tacébit, dum intercédet familiáritas:
Sin spréuerit me, plús quam opus est scitó sciet.
Verebórque, ne uxor áliqua hoc rescíscát mea:
Quod sí fit, ut me excútiam atque egrediár domo,
Id réstat: nam ego meórum solus súm meus.
D. *Scio ita ésse: et istaec míhi res sollicitúdinist:*
Neque défetiscar úsque adeo experírier,
Donéc tibi id quod póllicitus sum effécero.

12 *Quod quidem me factum*] Arbitror ex *quod d* elidi, ut brevi remanente ea syllaba, primus pes sit anapaestus. FAERNUS. Immo *Quidem*, ut passim, ultimam corripit.

16 *Sciebam: ille si me alienus*] Ex libro Bembino lego *scibam:* ita versus sine ulla difficultate procedit. FAERNUS. Nostri *Sciebam;* & ex Bembino hic colligas, recte nos fecisse, qui in ceteris locis, ubi ipse Bembinus fallit, ex metri lege syllabas contraximus.

20 *Uti me excutiam*] O. l. s. *ut.* FAERNUS. Et nostri omnes *Ut.*

23 *Neque defetiscar usque ego experirier*] Maxima quidem pars librorum ita habet, ut in lectione vulgata; sed Bembinus ita, *Neque adeo defitiscar umquam experirier,* quod stare non potest, nisi *τὸ adeo,* penultima sit dictio hujus versus: quemadmodum & in libro Terentii scripto inveni eam collocatam, & apud Priscianum libro decimo hunc locum citantem. ita etiam Paulus Manutius impressit. nos tamen lectionem libri Bembini, ut antiquissimam malumus, sustentantes versum, vel elisione *r*, ex *defetiscar,* vel *e,* ex *experirier.* FAERNUS.

Neque adeo defetiscar umquam experirier.

Sic dedit Faernus; sed elisiones istae, quas suggerit, indignae sunt Terentio. Nostri, ad versum saltem, commodius,

Neque defetiscar umquam ego experirier.

Sed bis hunc citat locum Priscianus p. 889. & 1147; atque ibi, tam in editis quam scriptis, sic exhibetur,

Neque defetiscar usque adeo experirier.

Recte. *Usque adeo donec:* ut And. IV, 1, 38.

Suadere, orare; usque adeo donec perpulit.

Actus IV. Scaena II.

Geta.

EGO hóminem callidiórem vidi néminem,
Quam Phórmionem. vénio ad hominem, ut dicerem
Argéntum opus esse, et íd quo pacto fieret.
Vix dúm dimidium díxeram, intelléxerat:
Gaudébat: me laudábat: quaerebát senem:
Dis grátias agébat, tempus sibi dari,
Ubi Phaédriaï osténderet nihiló minus
Amícum se esse, quam Antiphoni. hominem ád forum
Iussi ópperiri: eo me ésse addúcturúm senem.
Set eccum ípsum. qui est ultérior? attat Phaédriae
Pater vénit. set quid pértimui autem bélua?
An quía, quos fallam, pro úno duo sunt mihi dati?
Commódius esse opinor duplici spe útier.
Petam hinc unde a primo ínstitui: is si dát, sat est:

3 *Argento opus esse*] In Bembino legitur *argentum*, quod non displicet: antiqui enim *opus esse* etiam cum accusativo jungebant. FAERNUS. Nostri *Argento.*

7 *Ubi Phaedriae se ostenderet nihilo minus Amicum esse, quam Antiphoni: hominem ad forum*] Alter ex his versus vitio quodam laborat, quod per te ipse deprehendes. Codex Regius habet, *Amicum se esse;* etsi in priore colo *Se* habuerit. Repone,

Ubi Phaedriaï ostenderet nihilo minus
Amicum se esse, quam Antiphoni: hominem ad forum.

Phaedriaï, ut supra *Cliniaï*, *Hospitaï.*

10 *Quis est ulterior?*] Corrige, *Qui est ulterior?* vel fortasse, *Qui iste ulterior?*

11 *Pater venit*] Ex *pater r* debet elidi. FAERNUS. Id solemne est in primo versus pede.

15 *Si ab hoc nihil fiat*] Liber Bembinus, *si ab eo.* & praeterea, & hic liber & omnes alii, *nihil fiet* habent. FAERNUS. *Fiet* nostri omnes; iidem tamen *Hoc.*

1 *Exspecto quam mox recipiat huc sese Geta*] Tres antiquissimi libri, & Basilicanus non habent, τὸ *huc*, nec Donatus. FAERNUS. Etiam nostri nesciunt illud *Huc.*

2 *Sed patruum cum patre video*] O. l. s. *Sed patruum video cum patre.* quae collocatio meliorem efficit numerum. FAERNUS. Sic & nostri.

4 *Adibo hosce: o noster Chremes.* CH. *salve Geta*] Liber Bembinus ita habet, *O salve noster Chreme.* quod si recipimus, oportebit primam hujus versus syllabam praecedenti applicare, & vel ex *noster r* elidere, vel in *Chreme*, posteriorem corripere; ita etiam numerus erit melior. nam in vulgata lectione, duo medii pedes singuli, ex integris constant partibus orationis; quod in senariis, & heroicis versibus vitiosum esse, auctor est Gel-

Si ab eó nil fiet, tum húnc adoriar hóspitem.

ACTUS IV. SCAENA III.

ANTIPHO. GETA. CHREMES. DEMIPHO.

A. *EXSPECTO, quam mox récipiat sesé Geta.*
Set pátruum video cúm patre adstantem. eí mihi,
Quam tímeo, aduentus hújus quo inpellát patrem.
G. *Adíbo: o salue, nóster Chreme.* C. *salué, Geta.*
G. *Veníre saluum vólupest.* D. *credo.* G. *quíd agitur?*
C. *Multa áduenienti, ut fit, noua hic complúria.*
G. *Ita. de Antiphone audístin quae facta?* C. *ómnia.*
G. *Tun díxeras huic? fácinus indignúm, Chreme,*
Sic círcumiri? D. *id cum hóc agebam cómmodum.*
G. *Nam hercle égo quoqüe id quidem ágitans mecum sédulo,*
Inuéni, opinor, rémedium huic rei. C. *quíd, Geta?*

lius lib. XVIII. cap. ultimo. FAERNUS.

Adibo hosce. o salve noster Chreme. Salve Geta.

Sic a Faerno est ex Bembino. Sed tolle illud *Hosce*, & repone,

Adibo: o salve noster Chreme: salve Geta.

Adibo absolute, ut Eun. III, 2, 8.

Adibo. atque adsimulabo, quasi nunc exeam.

Adelph. III, 4, 14.

Adibo, salvere Hegionem plurimum Jubeo.

& ita saepe alibi. Nostri omnes sic habent,

Adibo hosce: o nostér Chrémes. Salve Geta:

In quo hoc primum peccatur, quod Geta Chremetem salvere non jubet; deinde, id quod ex Gellio notat Faernus, medios duos pedes *Noster Chremes* ex integris verbis constare, id vitiose fieri metrici olim animadverterunt; nempe quia tum necesse est, ut syllabae ultimae acuantur, contra Latinae linguae indolem.

9 *Cum hoc id agebam commodum*] O. l. s. *id cum hoc a. c.* FAERNUS. Sic & omnes nostri.

10 *Nam hercle ego quoque id quidem mecum agitans sedulo*] Soli libri Vaticanus, & Victorianus, & Basilicanus ita habent, ut in lectione vulgata. at vero omnes alii, & in iis Bembinus, sine τὸ *quidem*, hoc modo,

Nam hercle ego quoque id agitans mecum sedulo;

qua lectione admissa, non fiet collisio in *nam hercle*. FAERNUS.

Nam hercle ego quoque id agitans mecum sedulo.

Sic dedit Faernus; sed in *Nam hercle* necessario fit collisio; Ergo recte, quod & nostri omnes, recentiore uno excepto,

Nam hercle ego quoque id quidem agitans mecum sedulo.

11 DE. *quid Geta?*] Haec verba Chremeti liber Bembinus ascribit, duo sequentia Demiphoni. FAERNUS.

Recte hoc Bembinus; & idcirco, quod omisit Faernus, in Textum

D. *Quod rémedium?* G. *ut abii ábs te, ſit forte óbuiam*
Mihi Phórmio. C. *qui Phórmio?* G. *is qui iſtám.* C. *ſcio.*
G. *Viſum éſt mi, ut eius temptárem prius ſenténtiam.*
Prendo hóminem ſolum: cúr non, inquam, Phórmio,
Vidémus, inter nós haec potius cúm bona
Ut cómponantur grátia, quam cúm mala?
Erus líberalis éſt et fugitans lítium:
Nam céteri quidem hércle amici omnés modo
Uno óre auctores fuére, ut praecipitem hánc daret.
A. *Quid hic coéptat, aut quo euádet hodie?* G. *an légibus*
Datúrum poenas díces, ſi illam eiécerit?
Iam id éxploratumſt: heía ſudabis ſatis,
Si cum íllo inceptas hómine: ea eloquéntia eſt.
Verúm pono eſſe víctum eum: at tandém tamen
Non cápitis ei res ágitur, ſet pecúniae.
Poſtquam hóminem his verbis ſéntio mollírier;
Solí ſumus nunc, inquam, hic: eho, quid vís dari
Tibi ín manum, erus ut hís deſiſtat lítibus:

recepimus. Prior reſpondet Chremes, cujus major res agitur, & propior cura ac ſollicitudo eſt.

24 *Viſum eſt mihi, ut ejus témptarém ſententiam*] Codex noſter veterrimus pro *Eius* habet *Prius;* alter 900 annorum *Prius ejus:* Tertius *Ejus pertemptarem.* Certe illud *Témptarém,* pes moloſſus cum duplice accentu, dehoneſtat hunc verſum. Repono,

Viſum éſt mi, ut ejus temptárem
prius ſenténtiam.

Ovid. Metam. I, 190. *Cuncta prius temptata.*

16 *Vides, inter vos ſic haec potius cum bona*] Non placet illud *Sic;* ab aliquot libris abeſt; in aliis *Si.* Praeterea in multis eſt *Nos,* non *Vos;* & ſic olim Eugraphius, qui ita παραφράζει *Ut haec componamus.* Repono,

Videmus, inter nos haec potius
cum bona
Ut componantur gratia, quam
cum mala.

Certe cum *Inter nos,* vel *Inter vos* dicit, utriusque partis officium notat, non unius tantum. Quare aut *Videmus inter nos* lege, aut *Videtis inter vos.* Apud Priſcianum tamen p. 1103. *Vides inter vos.*

25 *Verum pone eſſe victum eum*] Idem liber *pono;* quaſi diceret, concedo. FAERNUS. Noſtri omnes, *Pone.*

26 *Non capitis ejus res agitur, ſed pecuniae*] In ſcandendo verſu, *ejus* monoſyllabum eſt; quae licentia vitaretur, ſi legeretur, ut in contextu libri Victoriani,

Non capitis ejus agitur, ſed pecuniae.

aut ut in Bembino, *non capis.* quod forte procedit pro *capitis,* ſicut antiqui, *lapis* dixerunt in genitivo. FAERNUS.

Nihil opus eſt iſtis: *Ejus* monoſyllabon eſt, ſaepius fere quam diſyllabon. Potius tamen legendum eſt, ut in veteri codice apud Guyetum.

Haec hínc facessat, tú molestus né sies.
A. *Satin ílli di sunt própitii?* G. *nam sát scio,*
Si tu áliquam partem aequí bonique díxeris,
Ut est ílle bonus vir, tría non commutábitis
Verba hódie inter vos. D. *quis te istaec iussit loqui?*
C. *Immó non potuit mélius peruenírier*
Eo quó nos volumus. A. *óccidi:* C. *perge éloqui.*
G. *A prímo homo insaníba.* D. *cedo, quid póstulat?*
G. *Quid? nímium quantum.* C. *quántum? dic.* G. *siquis daret*
Taléntum magnum. D. *immó malum hercle: ut nil pudet?*
G. *Quod díxi adeo eii: quaéso, quid si fíliam*
Suam únicam locáre? parui réttulit
Non súscepisse: inuénta est quae dotém petat.
Ut ad paúca redeam, ac míttam illius inéptias:
Haec dénique eius fuít postrema orátio:
Ego, ínquit, iam a princípio amíci fíliam,
Ita ut aéquom fuerat, vólui uxorem dúcere.

Non capitis ei res agitur, sed pecuniae.

28 *Soli sumus nunc inquam: eho dic quid velis dari*] In o. l. s. *nunc hic inquam* legitur; in aliquibus non est verbum *dic*, inter quos est Bembinus, qui etiam pro *velis*, *vis* habet, ut versus exposcit. ita legendum,

Soli sumus nunc hic, inquam; eho, quid vis dari.

FAERNUS.

Soli sumus nunc híc, inquam: eho quid vis dari.

Miror in omnibus Faerni libris *Hic inquam* fuisse, cum in nostris sit universis *Inquam hic:* atque id recte, ut *Inquam* sit in ictu. Nostri tamen mox mendose, *Dic quid velis dari tibi in manum.*

29 *Tibi in manum, út erus his desistat litibus*] Ne *Erus* extra ictum penitus abscondatur, repone,

Tibi in manum, érus ut his desistat litibus.

33 *Ut ille est bonus vir*] O. l. s. habent, *ut est ille:* in dimetiendo versu ex *est s* elidetur, ut in prima sede sit anapaestus. FAERNUS. Codex C. C. & alter e Meadianis, *Ut ille est.*

38 *Quid? nimium, quantum libuit.* C. *dic.* G. *siquis daret*] Codex 900 annorum *Quantum voluit;* et *Libuit* pro varia lectione inter lineas. Hinc colliges utrumque addititium esse: Lege, quod jam ab aliis occupatum est,

G. *Quid? nimium quantum.* C. *Quantum? dic.* G. *Siquis daret.*

Sic olim legebat Celsus Grammaticus apud Charisium p. 185. *Nimium quantum: Terentius in Phormione. Ubi Celsus pronunciat; uti* Immane quantum, Incredibile quantum. *Licet quidam sic legant, inquit, ut* Nimium *servus dicat,* Quantum *vero senes: sed sententiam non intellegunt.*

39 CH. *Immo malum hercle*] Hoc cum libris nostris Demiphoni tribue, ut & illud superius, *Cedo quid*

Nam mihi venibat in mentem eius incómmodi,
In ſéruitutem paúperem ad ditém dari.
Set mi ópus erat, ut apérte tibi nunc fábuler,
Aliquántulum quae adférret qui diſſóluerem
Quae débeo: et etiám nunc, ſi volt Démipho
Dare quántum ab hac accípio, quae ſponſáſt mihi;
Nullám mihi malim, quam íſtanc uxorém dari.
A. *Utrúm ſtultitia fácere ego hunc an málitia*
Dicám, ſcientem an inprudentem, incértus ſum.
D. *Quid, ſi ánimam debet?* G. *áger oppoſituſt pígnori*
Ob décem mnas, inquit. D. *áge, age; iam ducát: dabo.*
G. *Aediculae item ſunt ób decem alias.* D. *oieï,*
Nimiúmſt. C. *ne clama: pétito illaſce a mé decem.*
G. *Uxóri emunda ancillaſt: tum autem plúſcula*
Supelléctile opus eſt: ópus eſt ſumptu ad núptias:

poſtulat? Convenit illum exclamare, quippe qui de ſuo ſolvendum fore credebat.

47 *Nam mihi veniebat in mentem ejus incommodum, In ſervitutem pauperem ad ditem dari*] Non procedit oratio. *Ejus* hic eſt, Phanii virginis; conſequens ergo erat, ut *Eam* dari diceret, non generali ſententia *Pauperem.* Repone,

Nam mihi venibat in mentem ejus incommodi;

hoc eſt, *Id incommodum in mentem veniebat.* Ita ſupra I, 3, 2. *Ubi in mentem ejus adventi venit:* ubi Donatus: *Sic veteres genitivo caſu proferebant; ut Cicero: Fac tibi paternae legis Acilias veniat in mentem. Venibat*, ut ſupra v. 37. *Inſanibat.*

57 *Ob decem minas, inquit*] Repone,

Ob décem mnas, inquit; ut Graeci μνᾶς.

Ita ſaepe apud Plautum pronuntiatur.

58 DE. *hoi, hui*] Liber Bembinus; *ei*, *oi:* quam lectionem ſequimur. FAERNUS. Noſtri perperam *Hui.* Vide ad Heaut. I, 3, 31.

59 *Petito haſce à me decem*] Repone verſus gratia,

Petito illaſce a me decem.

60 *Tum autem pluſcula ſupellectile opus eſt*] Tò *autem* nullus habet liber ſcriptus, nec Priſcianus hunc locum citans, ſed nec verſus admittit. FAERNUS.

Uxori emenda ancillulaſt: tum pluſcula.

Quid hoc eſt, quod nullus apud Faernum liber *Autem* habuerit, noſtri habeant univerſi? Et quidem melius, ſi cum codice Petrenſi, *Ancilla* hic legatur,

Uxori emenda ancillaſt: tum autem pluſcula.

And. I, 5, 34. *Tum autem hoc timet, Ne deſerás ſe.* Eun. II, 3, 11. *Tum autem qui illum flocci fecerim.* Omittit tamen Priſcian. p. 611.

62 *His rebus ſane pone inquit decem minas*] Hic verſus enervis & elumbis incedit. Noſtri omnes *Pone ſane.* A duobus abeſt *Minas.* Repone,

His rebus alias pone ſane, inquit, decem.

63 *Sexcentas proinde potius ſcribito jam mihi dicas*] Nec in libro

His rébus alias póne ſane, inquít, decem.
D. *Seſcéntas proinde ſcribito iam mihi dicas:*
Nil do: ínpuratus me ílle ut etiam inrídeat?
C. *Quaeſo, égo dabo, quiéſce: tu modò filius*
Fac ut íllam ducat, nós quam volumus. A. *ei mihi:*
Geta, óccidiſti mé tuis fallácìis.
C. *Mea caúſa eiicitur: me hóc eſt aequom amíttere.*
G. *Quantúm poteſt me cértiorem, inquít, face:*
Si illám dant, hanc ut míttam: ne incertús ſiem:
Nam illí mihi dotem iám conſtituerúnt dare.
C. *Iam accípiat: illis répudium renúntiet:*
Hanc dúcat. D. *quae quidem ílli res vortát male.*
C. *Oppórtune adeo argéntum nunc mecum áttuli,*
Fructúm, quem Lemni uxóris reddunt praédia:
Inde ſúmam: uxori, tíbi opus eſſe, díxero.

Bembino, nec in Victoriano, nec etiam in quibusdam libris ſcriptis Donati eſt τὸ *potius*, quod & verſui incommodum eſt. & praeterea in omnibus antiquiſſimis ſcriptum eſt *ſeſcentas* per *s.* FAERNUS. Noſtri *Perinde*, vel *Proinde potius;* niſi quod ab uno abſit *Potius.*

68 *Aequum eſt amittere*] Ex o. l. s. & Donato ita colloca, *eſt aequum.* FAERNUS. Sic & noſtri.

69 *Quantum potes*] Liber Bembinus *poteſt:* quae duae ſunt partes orationis, *pote* et *eſt*, ut ſit ſenſus, tam celeriter, quantum pote eſt, me certiorem fac. FAERNUS. Noſtri *Potes.* Sed recte *Poteſt.* Vide Adelph. IV, 6, 66.

70 *Hanc ut omittam*] Bembinus, & aliqui alii libri *mittam.* FAERNUS. Noſtri omnes *Mittam.*

72 *Jam accipiet*] Omnes fere libri, *jam accipiat.* ita & Bembinus & Victorianus & Baſilicanus. FAERNUS. Meliores noſtri *Accipiat.*

74 *Nunc argentum mecum attuli*] Numero meliore collocantur haec verba in aliquot libris ſcriptis, & Donato; *nunc mecum argentum a.* At in Bembino, *argentum nunc mecum a.* licet deinde annotata ſit inverſio. FAERNUS.

Opportune adeo nunc mecum argentum attuli.

Noſtri fere omnes *Argentum mecum:* quare placet qui in Bembino eſt ordo,

Opportune adeo argentum nunc mecum attuli.

76 *Id ſumam*] Sic & Donatus; ſed liber Bembinus *inde ſumam:* prima autem hujus verſus ſyllaba praecedentis fini applicabitur. FAERNUS.

Noſtri omnes *Id*, ſed perperam. Si *Id* legis, totum id quod a Lemno attulit triginta minae erant: Si *Inde*, e multo majore ſumma ſumit minas triginta. Quin & Donatus, ſi animum attendas, legebat *Inde. Id ſumam; non fructum, ſed argentum.* Sic hodie editum: ſed, niſi *Inde* ſcripſeris, putidiſſima annotatio eſt. Quis enim dubitaverit, non conjungi *Id fructum?* Ceterum prima hic ſyllaba non priori verſui applicanda eſt, ſed primi pedis licentia *Inde* corripitur.

ACTUS IV. SCAENA IV.

ANTIPHO. GETA.

A. *GETA.* G. *hém.* A. *quid egiſti?* G. *émunxi argentó ſenes.*
A. *Satin éſt id?* G. *neſcio hércle, tantum iúſſus ſum.*
A. *Eho, vérbero, aliud míhi reſpondes ác rogo?*
G. *Quid érgo narras?* A. *quíd ego narrem? operá tua*
Ad réſtim mi quidem rés redit planiſſume.
Ut té quidem omnes, dí deae, ſuperi, ínferi,
Malis exemplis pérdant! em, ſi quíd velis,
Huic mándes, qui te ad ſcópulum e tranquillo aúferat.
Quid mínus utibile fuít, quam hoc ulcus tángere
Aut nóminare uxórem? iniecta éſt ſpés patri
Poſſe íllam extrudi. cédo nunc porro, Phórmio
Detém ſi accipiet, úxor ducenda eſt dómum,

1 *Emunxi argento ſenes*] Nonius in v. Emungi, & rurſus v. Emungere *Senem* habet.

2 *Satín id eſt?*] Meliores noſtri magno numero, *Satin éſt id?* Recte. Mox v. 5. lege *Redit* pro *Rediit*, & ſic Priſc. p. 757.

6 *Ut te quidem omnes dii deaeque, ſuperi, inferi*] Dele illud *Que*, quod, cum verſui tum elegantiae inimicum eſt. Si ultima, certe & priora, per aſyndeton dici debent. Et ſic codex vetus apud Guyetum, qui tamen hunc cum ſequentibus duobus pro ſpurlis ablegat. Quae haec veſania eſt? Apud Priſcianum p. 1141. & Chariſium p. 197. *Dii deaeque.*

8 *Qui te ad ſcopulum e tranquillo inferat*] Hic verſus nec eſt in libro Bembino, nec in Victoriano, nec Baſilicano, nec exponitur a Donato, nec ſane multum momenti ad ſenſum affert; & praeterea inuſitati, aut certe admodum rari generis eſt, quippe trochaicus dimeter hypercatalecticus. quibus omnibus adducti ſumus, ut eum ex libro noſtro deleremus, ut & Robertus Stephanus ante nos fecit. eum tamen verſum omnes alii habent libri ſcripti, ſed ita ut verba praecedentia, id eſt *Quod quidem recte curatum velis*, aut non habeant, aut fere addita extra contextum habeant. in omnibus contextus hic fere ſit, *Huic mandes, qui te ad ſcopulum e tranquillo inferat.* hoc item modo verſus eſſet ſenarius; ſed nos antiquiſſimam lectionem ſequimur. FAERNUS.

Verſus hic jam olim duplici colo claudebatur:

[*qui te ad ſcopulum e tranquillo auferat*
Huic mandes, --------
[*quod quidem recte curatum velis.*

In noſtris pleriſque utrumque eſt; ſed in his hoc prius venit, in aliis illud. unus ex Regiis poſterius hoc non habet: contra tres primarii apud Faernum prius ignorant. Quaeritur jam, utrum ab Auctore ſit, utrum interpolatum. Faernus, & poſt eum plerique alii, prius hinc exulatum mittunt, poſterius adſciſcunt: in quo judicium eorum & acumen deſidero. Vix enim du-

Quid fiet? G. *non enim dúcet.* A. *noui. céterum*
Cum argéntum repetent, nóstra causa scilicet
In néruom potius ibit. G. *nihil est, Antipho,*
Quin male narrando póssit deprauárier.
Tu id quód boni est excérpis: dicis quód mali est.
Audi nunc contra iám: si argentum accéperit,
Ducenda est uxor, út ais: concedó tibi:
Spatiúm quidem tandem ápparandis nuptiis,
Vocándi, sacrificándi dabitur paúlulum.
Intérea amici, quód polliciti súnt, dabunt:
Inde íste reddet. A. *quámobrem? aut quid dicét?* G. *rogas?*
Quot rés post illa mónstra euenerúnt mihi?
Intróiit in aedis áter alienús canis:
Anguis in inpluuium décidit de tégulis:
Gallína cecinit: interdixit háriolus:
Arúspex vetuit: ánte brumam autém noui

bito, quin olim huc traductus sit in marginem ex Adel. III, 3. duodevicesimus versus,

Em, huic mandes, siquid recte curatum velis, ut huic geminus & germanus, *Em siquid velis, huic mandes.* Postea is, ut saepe evenit, in textum se insinuavit. Atque in Adelphis quidem nihil illo melius aptiusve dici potest; hic nihil putidius aut inanius. Quid enim in se habet, quod non prius dictum sit; *Si quid velis*, id ipsum est quod *Siquid recte curatum velis.* Ergo hic habemus δὶς ταυτόν. Contra in altero verba egregia, sententia illustris, *Qui in scopulum e tranquillo auferat.* Dixerat Geta III, 1, 15. *Sic se habent principia: adhuc tranquilla res est.* Jure ergo hic Getae irascitur, qui ex tranquillissima re in novas, ut putabat, turbas & in perniciem eum conjecerit. *Auferat*, ut plerique omnes libri habent, de tempestate & fluctu proprie dictum. Ovidius, Amor. II, 4.

Auferor ut rapida concita puppis aqua.

vel lege *Ferat*: Plautus Merc. I, 2, 84.

Equidem jam censebam me esse in terra atque in tuto loco;
Verum video me ad saxa ferri saevis fluctibus.

Most. III, 1, 147.

Iterum jam ad unum saxum me fluctus ferunt.

22 *Interea amici quod polliciti sunt argentum dabunt*] Ex auctoritate libri Bembini & Victoriani, versusque ratione delentes dictionem *argentum*, legimus, *quod polliciti sunt, dabunt.* FAERNUS. Nostri plerique nesciunt illud *Argentum.*

23 *Id istis reddet*] Idem liber *inde iste.* Vaticanus, & Victorianus, Basilicanus, *id ille istis.* nobis placet antiquior lectio. FAERNUS. Nostri fere omnes *Id ille istis.*

26 *Anguis per inpluvium decidit de tegulis*] Recte hic Guyetus rem gessit, reponens *In inpluvium.* Plautus Amph. V, 1, 56.

Devolant angues jubati deorsum in inpluvium duo.

Vide nos ad Eun. III, 5, 41.

28 *Aruspex vetuit ante brumam aliquid novi Negoti incipere*] Antiquissimi libri non habent τὸ *aliquid*:

Negóti nihil incípere cauſa eſt ſóntica.
Haec fient. A. *ut modo fiant.* G. *fient: mé vide.*
Pater éxit: abi, dic éſſe argentum Phaédriae.

ACTUS IV. SCAENA V.

DEMIPHO. GETA. CHREMES.

D. *QUIE'TUS eſto, inquam: égo curabo né quid verborúm duit.*
Hoc témere numquam amittam ego a me, quín mihi teſtis ádhibeam:
Cui dém, quamobrem dem, cómmemorabo. G. *ut caútus eſt, ubi níhil opuſt.*

ſed loco ejus *autem.* quod ſi admiſerimus, *Incipere* nomen erit: ut, *Scire tuum.* quaſi diceret, aruſpex vetuit inceptionem novi negotii. FAERNUS.

Aruſpex vetuit ante brumam autem novi
Negoti incipere, quae cauſaſt juſtiſſima.

Quicquid dicant illi antiquiſſimi, in hac conſtructione, illud *Autem* extra locum & ordinem ponitur. Noſtri tamen meliores ſummo conſenſu *Autem*: ex recentioribus duo *Aliquid*, unus *Autem aliquid*, alter *Autem quid.* Nempe huc adductum eſt *Aliquid* vel *Quid*, quia ſententia alioqui manca & mutila eſſet. Aut valde fallor aut magnum hic Magiſtrorum flagitium latet. Donatus ad locum: *Ante brumam autem*) *Irriſit homines Terentius, quibus religio ſit aggredi negotium aliquod diebus decreſcentibus.* Atqui non opus erat aruſpice, ut ſciret aliquis dies decreſcere. Ante brumam nihil magni negotii incipere, non ex aruſpicina fluxit, ſed alterius prorſus fuit ſuperſtitionis. Hoc poſito, videor mihi meo jure poſt *Vetuit* diſtinguere,

Gallina cecinit: interdixit hariolus:
Aruſpex vetuit:

Haec certe concinna ſunt, atque adeo non poſſunt non eſſe vera. Jam autem rite & ſuo ordine venit *Autem*, ſi hinc nova ſententia inchoetur, *Ante brumam autem*: modo ut iſta quae ſequuntur huc coaptari poſſint. Quidni & ego hariolus hic fiam? non a vero, ut opinor, longe abero. Repone,

Aruſpex vetuit: ante brumam autem novi
Negoti nihil incipere, cauſa eſt ſontica.

Cauſa ſontica, quia jam fere obſoletum erat, magiſtris non placuit, & pro interpretatione ſubſtituerunt *Juſtiſſima.* Idque ſatis perite. Feſtus: *Sonticum, juſtum; certum cum juſta cauſa; propter quod, quod eſt gerendum, agere deſiſtimus. Naevius,*

Sonticam cauſam eſſe oportet, quamobrem perdas mulierem.

M. Porcius Cato De re A. Atili: Quid dicam cauſae extitiſſe? timiduſne ſis, an impedimento tibi cauſam ſonticam fuiſſe? Tibullus I, 9.

Parce precor tenero: non illi ſontica cauſa eſt.

Illud quoque animadverte, *Quae cauſaſt juſtiſſima*, in leges metricas peccare; quia *cauſaſt* pes quartus integro verbo fit. Vide Gellium XVIII, 15.

C. *Atqui íta opus facto est, ét mature, dúm libido eadem haéc manet:*
Nam si áltera illaec mágis instabit, fórsitan nos reiciat.
G. *Rem ipsám putasti.* D. *dúc me ad eum ergo.* G. *nón moror.* C. *ubi hoc égeris,*
Transíto ad uoxrém meam, ut conuéniat hanc prius quam hínc abit.
Dicát eam dare nos Phórmioni núptum, ne suscénseat:
Et mágis esse illum idóneum, ipsi qui sít familiárior:
Nos nóstro officio níl degressos: quántum is voluerít dari,
Datum ésse dotis. D. *quíd tua, malum, id réfert?* C. *magni, Démipho.*

1 *Nequid verborum duint*] Lego *duit:* de solo enim Phormione est sermo, ut ex insequentibus patet. est haec lectio omnium antiquissimorum librorum. FAERNUS. Sic & nostri plerique *Duit.*

3 *Quin mihi testes adhibeam, Cum dem*] Nimis hoc vapidum & senile est. *Numquam hoc a me amittam,* hoc est, *Numquam cuiquam hoc dabo; quin cum dem, testes adhibeam.* Duo ex nostris *Cur dem.* Lege & distingue,

Hoc temere numquam amittam ego a me, quin mihi testis adhibeam:
Cui dem, quamobrem dem, commemorabo.

Cui dem, ut tam de homine, quam de negotio jusjurandum dare possint.

4 *At matura*] Omnes fere, & in iis antiqui libri, *& matura.* FAERNUS.

Nostri plerique *At*, unus & alter *Et.* Lego,

Atqui ita opus factó est, & mature.

Matura & *Propera*, pro *Mature* & *Propere*, saepe hic se ingesserunt.

7 *Transito ad uxorem*] Addo pronomen *meam*, ex o. l. s. ita etiam octonarii exigente ratione, in fine vero hujus versus lego, *abit* ex eadem versus ratione, & tribus antiquissimis libris. FAERNUS. Nostri omnes & *Meam* & *Abit.*

9 *Et magis esse illum idoneúm, qui ipsí sit familiarior*] Lege ex codice Academico,

Et magis esse illum idóneum, ípsi qui sit familiarior.

10 *Nos nostro officio nihil egressos*] Aliqui libri pro *egressos* habent *digressos*, & in iis est Victorianus & Bembinus, qui etiam pro *nihil* vel *nil*, quod in aliquibus est, habet *non*, ita legimus, *Nos nostro officio non digressos;* utroque tamen modo stat versus. FAERNUS.

Nos nostro officio non digressos esse; quantum is voluerit,
Datum esse dotis.

Nostri omnes *Nihil egressos: quantum.* Nullus agnoscit illud *Esse.* Repono,

Nos nostro officio nil degressos; quantum is voluerit dari,
Datum esse dotis.

Degressos officio; ut passim, *Decedere officio.* Plaut. Cas. III, 5, 40.

Sciéns de via ín semitúm degredíre.

Dari autem absorptum est a verbo sequenti.

11 *Quid tua malum id refert?*] Arbitror in dimetiendo hoc versu,

Non sátis est tuum te officium facere, fáma si id non ádprobat:
Volo ipsius quoque voluntáte haec fieri, né se eiectam praédicet.
D. *Idem égo istuc facere póssum.* C. *mulier múlieri magis cóngruet.*
D. *Rogábo.* C. *ubi ego illas núnc iam reperíre possim, cógito.*

ACTUS V. SCAENA I.

SOPHRONA. CHREMES.

S. *QUI'D agam? quem mi amícum misera inuéniam, quo consília haec referam, atque*

qui est octonarius Iambicus, ut ceteri, pronomen *tua* posteriorem corripere, quod posse fieri Donatus videtur innuere, cum dicit, *Et quaere quomodo dicatur, quid mea? quid tua? an deest ad, ut sit ad mea, aut ad tua.* ex quibus Donati verbis videre licet, existimare eum in accusativo casu efferri posse hanc dictionem. ita in quarta sede esset tribrachus. FAERNUS.

Frustra hic solicitus est Faernus: *Tua* casu est ablativo: & *Id*, ut passim, corripitur.

12 *Non sat tuum officium fecisse, si non id fama approbat?*] In libro Bembino & Victoriano legitur hoc modo, *non satis est tuum te officium fecisse.* sed hoc modo versus impeditus esset, nisi forte elidas ex *fecisse* unum *s*, aut collocationem hanc sequare, quae in aliquibus libris scriptis est: *id si non fama adprobat.* FAERNUS.

DE. *Non satis est tuum te officium fecisse, si non id fama adprobat?*

Si haec recte habent; vel legendum hic *Faxe* pro *Fecisse*; ut *Faxem* pro *Fecissem.* Plautus Pseud. I, 5, 84.

Pistrinum in mundo scibam, si id faxem, mihi:

Vel, ut & duo ex nostris habent, *Id si non.* Sed corrigendum est *Facere;* praeterea tollendae sunt illae notae Personarum & Interrogationis. Omnia haec Chremetis sunt, qui, ut par erat, rationem reddit, cur *Magni sua referret.* Lege igitur & distingue,

CH. *magni, Demipho.*
Non sátis est tuum te officium facere, fáma si id non ádprobat:
Volo ipsius quoque voluntate haec fieri, ne se ejectam praedicet.

Non satis est te facere: sententia generalis; & proinde praesente tempore *Facere* proferenda; non *Fecisse*, quo ad rem hanc solam coarctetur.

13 *Volo ipsius quoque voluntate hoc fieri, ne se ejectam praedicet*] Ex *ipsius s* elidetur, ut in secunda sede sit dactylus vel tribrachus, nam utrumque potest esse. *ejectam* vero in duas syllabas contrahetur, ut sit in sexta spondeus. FAERNUS.

Haec nostri universi, non *Hoc. Haec* omnia, quae in divortio transacta & transigenda sunt. Ceterum nihil opus est, ut *Ejectam* in duas syllabas contrahatur; modo, quod passim fit apud veteres, in *Ipsius s* finale abjiciatur.

14 *Mulier mulieri magis congruet*] In libro Bembino est *convenit*, in Basilicano *congruet*, in ceteris omnibus *congruit.* FAERNUS. Tres tantum ex nostris *Congruit;* ceteri omnes *Congruet*: quod placet.

15 *Ubi nunc illas ergo*] In nullo libro invenias hanc lectionem, sed fere in omnibus, *Ubi ego illas nunc*,

'Unde mi auxiliúm petam?
Nám vereor, era ne ób meum ſuaſum indigne iniuria ádficiatur:
'Ita patrem aduléſcéntis facta haec tólerare audió violenter.
c. *Nám quae haec anus eſt, éxanimata a frátre quae egreſſáſt meo?*
s. *Quod ut fácerem egeſtas me ímpulit; cum ſcírem infirmas núptias*
Haſce éſſe: ut id conſúlerem, interea vita ut in tutó foret.

in Bembino tantum, *Ubi illas nunc ego*, ut & verſus expoſcit. FAERNUS.

Rogabo. Ubi illas nunc egó reperire poſſim, cogito.

Noſtri omnes, *Ubí ego illas nunc rep.* Repone,

Rogábo. Ubi égo illas nunc iam repérire poſſim, cogito.

1 *Aut cui conſilia*] In eodem libro, *aut quo conſilia.* verſus autem hos ita ordinamus, ut ſint trochaici, primus quidem tetrameter acatalecticus, quemadmodum & tertius & quartus hujus ſcenae: ſecundus vero, demptis duabus dictionibus *nunc* & *mihi*, quae non ſunt in libro Bembino, nec in multis aliis, dimeter catalecticus, hoc modo,

Quid agam? quem mihi amicum inveniam miſera? aut quo conſilia haec referam?
Aut unde auxilium petam?

Baſilicanus & Victorianus, *aut unde mihi auxilium petam?* FAERNUS.

Quid agam? quem mihi amicum inveniam miſera? aut quo conſilia haec referam?
Aut unde auxilium petam?

Sic a Faerno. Sed noſtri univerſi *Miſera inveniam*: & tres noſtri primarii cum aliis duobus, *Unde mihi.* Repone,

Quid agam? quem mi amicum miſera inveniam, quo conſilia haec referam, atque
Unde mi auxilium petam?

Dele prius *Aut*, & pro altero ſubſtitue *Atque.* Series & nexus orationis hic eſt, *Quem inveniam amicum, quo* (id eſt, cui amico) *conſilia referam; atque unde* (a quo amico) *auxilium petam? Quo*, *Unde*, *Hinc*, *Inde* ſaepe ad Perſonas referuntur, non ſemper ad res. Vide Servium ad Aen. 10. *Genus unde Latinum.*

3 *Indigne injuria afficiatur*] Idem liber Bembinus & aliqui alii *indigna* habent, ut ad injuriam referatur. FAERNUS.

Indigna injuria adficiatur. Sic e ſuo Bembino Faernus, ſemper ei libro addictior, quam par erat. noſtri omnes *Indigne*; & recte. Sic Heaut. III, 3, 4.

Facis adeo indigne injuriam illi, qui non abſtineas manum.

5 *Nam quae haec eſt anus*] Aliqui libri, inter quos Bembinus & Baſilicanus, item Donatus, *nam quae haec anus eſt?* hic autem, & duo ſequentes verſus trochaici ſunt tetrametri catalectici. FAERNUS.

Nam quae haec anus eſt exanimata, a fratre quae egreſſaſt meo?

Prava diſtinctio eſt, quam ſic corrigas,

Nam quae haec anus eſt, exanimata a fratre quae egreſſaſt meo.

c. *Cérte edepol, nisi me ánimus fallit, aút parum prospiciunt oculi,*
Meaé nutricem gnátae video. s. *néque ille inuestigátur.* c. *quid ago?*
s. *Qui éius pater est.* c. *ádeo? an maneo, dum haéc quae loquitur, mágis cognosco?*
s. *Quód si eum nunc reperíre possim, nihil est quod vereár.* c. *east ipsa.*
Cónloquar. s. *quis hic lóquitur?* c. *Sophrona.* s. *ét meum nomen nóminat?*
c. *Réspice ad me.* s. *di óbsecro vos, ést ne hic Stilpho?* c. *nón.* s. *negas?*
c. *Cóncede hinc a fóribus paulum istórsum sodes, Sóphrona.*

Exanimata egressast, ut Eun. IV, 3, 14.

Set quid hoc, quod subito timida egreditur Pythias?

Nostri quoque omnes *Haec anus est:* Recte: ut *Anus* in ictu sit. Apud Servium ad Georg. IV, 445.

Nam quae est haec anus.

8 *Aut parum oculi prospiciunt*] O. l. s. *aut parum prospiciunt oculi*, quae collocatio verborum versum efficit trochaicum acatalecticum, cujusmodi sunt tres sequentes. FAERNUS. Ita & nostri universi.

9 *Quid agam?*] Legimus ex libro Bembino, *quid ago?* FAERNUS. Nostri omnes *Agam*. Placet *Ago*, ut mox *Adeo*, *Maneo*.

10 *Adeone, an maneo, dum ea quae loquitur*] Ex eodem libro, & ratione trochaici, *adeo, maneo, dum haec quae loquitur.* & est ordo, dum magis cognosco, quae haec loquitur. FAERNUS.

Qui est ejús pater. Adeo? maneo? dum ea quae loquitur, magis cognosco.

Sic in Faerni editione est: sed apparet eum voluisse, *Haec quae loquitur*, ex Bembino; ut *Haec* sit casu recto singulari. Nostri omnes *Ea*; sed alterum rectius, ut infra V, 6, 6. *Num tu intellegis, hic quid narret?* Eun. V, 9, 7. *Audin tu, hic quid ait?* Porro omnes nostri, *Adeon an maneo.* Lege, *Adeo an maneo;* neque hic Bembino ausculta. Plautus Aul. IV, 9, 20.

Quid agam? abeam an maneam? adeam an fugiam?

Curcul. IV, 4, 33.

Quid ego faciam? maneam an abeam?

Deinde pro *Qui est ejús pater*, nostri omnes *Qui ést pater ejus:* neutrum placet; quia *Pater* extra ictum ponitur. Repone,

Qui éjus páter est. Adeo? an maneo, dum haec quae loquitur magis cognosco?

14 *Paululum istorsum*] Plerique l. s. sed recentes habent *paulum*, ut & exigit versus, qui est trochaicus catalecticus, ut duo praecedentes. Donatus videtur legisse, *paululum istoc.* FAERNUS.

Paululum istorsum. Sic & nostri *Paululum*; sed *Paulum* reponendum, versu ipso jubente. Ceterum quod Faernus ait, Donatum legisse *Paululum istoc*; ex his ejus verbis collegisse sibi visus est: *Nunc Istorsum adverbium est loci: aliàs nomen.* Quia *Istorsum* nusquam nomen est, corrigebat illic *Istoc.* Sed fefellit virum acutissimum prava lectio:

Ne me iſtoc poſthac nómine appelláſſis. s. *quid? non óbſecro es*
Quem ſémper te eſſe dictitaſti? c. *'ſt.* s. *quid has metuis fores?*
c. *Conclúſam hic habeo uxórem ſaeuam. vérum iſtoc me nómine*
Eo pérperam olim díxi, ne vos fórte inprudentés foris
Effútiretis; átque id porro aliqua úxor mea reſcíſceret.
s. *Iſtóc pol nos te hic ínuenire míſerae numquam pótuimus.*
c. *Eho díc mihi, quid reí tibi eſt cum fámilia hac unde éxis?*
Ubi íllae? s. *miſeram me.* c. *hém, quid eſt? viuúntne?* s. *viuit gnáta.*
Matrem ípſam ex aegritúdine miſerám mors conſecúta eſt.

quippe veteres ibi Editiones, *Nunc Paululum adverbium eſt loci, aliàs nomen.* Atque hoc vere dicitur.

15 *Quid? non is obſecro es*] Τὸ *is* aliquot libri non habent, inter quos Bembinus. FAERNUS. A noſtris quoque abeſt *Is;* ſed iidem habent, *Non es, obſecro.* Perperam, niſi tollas *Quid*: tum bene habebit, *Non is obſecro es;* ut et apud Velium Longum eſt, p. 2213.

16 *Quem ſemper te eſſe dictitaſti?* CH. *ſt.*] Ex extrema ſyllaba dictionis *dictitaſti*, & particula *ſt*, cui ſonum vocalis aſpiro, facio ſpondeum, ut octonarius conſtet. FAERNUS.

Pro *St* Noſtri omnes *Eſt*. Sed Velius citat *St:* & ex *S* & *T* ſyllabam fieri notat; quare ſalvus eſt ſpondeus.

17 *Verum iſtoc de nomine, Eho perperam olim dixi*] Liber Bembinus primo habuit *iſtuc*, quod poſtea mutatum eſt in *iſtoc,* quemadmodum omnes alii libri habent: ſed lectio libri Victoriani mihi vehementiſſime placet, *verum iſtoc me nomine*, ut ſit ordo, verum dixi me iſtoc nomine. FAERNUS.

Iſtoc de nomine. Sic & noſtri omnes; ſed vera eſt libri Victoriani lectio, *Iſtoc me nomine*, & in textum recipienda. Sic paulo ante, *Ne me iſtoc nomine appellaſſis:* & ſupra II, 3, 45.

Neque mi cognatus fuit quiſquam iſtoc nomine.

20 s. *Hem iſtoc pol*] Auctoribus antiquiſſimis, libris Bembino & Vaticano, deleo particulam *hem.* FAERNUS. Noſtri *Hem* habent.

21 CH. *Eho, dic mihi, quid tibi rei eſt*] Tres antiquiſſimi libri, & Baſilicanus ita collocant, *quid rei tibi eſt.* verſus eſt tetrameter Iambicus catalecticus, ut ſequentes. FAERNUS. Sic & noſtri plerique *Rei tibi eſt.*

22 *Aut ubi illae ſunt?*] Ex ratione verſus, & fide omnium fere librorum, & in his Bembini, deleto τὸ *aut*, & in dimetiendo verſu corripito priorem ſyllabam in *illae.* FAERNUS.

Duo ex noſtris *Ubi illae?* nec *Aut*, neque *Sunt* agnoſcunt. Recte. Si cui tamen *Sunt* arrideat, is legat *Ubi illaec ſunt?* quo accentus in poſteriore ſyllaba rite fiat.

23 *Matrem ipſam ex aegritudine, miſeram mors conſecuta eſt*] O. fere l. s. & in iis Bembinus ita habent, *ex aegritudine hac.* quod exponemus, prae triſtitia, quod maritum ſuum invenire non poſſet. ſane Donatus exponit, *ex aegritudine,* in-

c. *Male fáctum.* s. *ego autem quae éssem anus desérta, egens, ignóta,*
Ut pótui, nuptum virginem locáui huic adulescénti,
Harúm qui est dominus aédium. c. *Antiphónine?* s. *isti inquam ipsi.*
c. *Quid? duásne is uxorés?* s. *au, obsecro, únam ille quidem hanc sólam.*
c. *Quid illam álteram quae dícitur cognáta?* s. *haec ergost.* c. *quíd ais?*
s. *Compósito factumst, quó modo hanc amáns habere póßet*

firmitate, ac morbo: quae expositio non quadrat ad hanc lectionem. FAERNUS.

Ne unus quidem ex tot nostris, nec Edd. vett. habent *Hac*. Corrector, credo, Bembinus, versus gratia addidit *Hac*, quo tamen versus aeque commode carere potest, sententia commodius caret. Plautus Poen. Prol. v. 69. *Conjicitur ipse in morbum ex aegritudine.*

25 *Ut potui virginem nuptum*] Omnes fere libri, praeter Bembinus, *nuptum virginem.* ita est Iambus in quarta. FAERNUS. Nostri omnes *Nuptum virginem*, quod & versus postulat.

26 *Harum qui est dominus aedium. Antiphonin? Em, isti ipsi*] Versus hic claudicat; *Em* enim sine synaloepha stare nequit. Duo ex nostris post *Antiphonine* addunt *Inquam*: tertius, qui ex Academicis est, sic recte,

Harum qui est dominus aedium.
Antiphonine? Isti inquam ipsi.

27 *Unam quidem ille*] O. l. s. hunc ordinem verborum habent, *unam ille quidem.* FAERNUS.

Quid duasne is uxores habet. Au, obsecro, unam ille quidem hanc solam.

Etiam nostri *Ille quidem.* Versus tamen ne hoc quidem pacto stare potest. Repone,

Quid duasne is uxores? Au obsecro unam ille quidem hanc solam.

Habet, ex interpretatione inter lineas natum est.

28 *Quid illa altera quae dicitur cognata?* s. *haec est*] Liber Bembinus, *quid illam alteram.* & subaudiendum est, nonne habet uxorem? vel aliquid tale. FAERNUS. Etiam noster veterrimus, *Quid illam alteram.* Recte: non tamen subaudiendum, *Habet uxorem:* sed ut supra III, 1, 15. *Quid eum?* & Heaut. V, 1, 77.

32 *Quicum volebam atque ut volebam conlocatam filiam*] Liber Bembinus, in hac parte mendosus, habet *conlocatam amari:* nos legendum putamus, *conlocatam gnatam*, ut versus sit Iambicus tetrameter catalecticus, ut ceteri, non tamen mutamus. ceterum pro *quicum*, idem liber, & Victorianus, & multi alii habent *quocum.* FAERNUS.

Quocum volebam, atque ut volebam, collocatam filiam. Sic dedit Faernus & versu indignante, & ipso, qui *Gnatam* ex conjectura maluit. *Quicum* nostri, & Priscianus p. 934. Hoc recte. Ceterum illud in Bembino notandum, pro *Filiam* poni *Amari*, nulla literarum similitudine. Id mihi videtur a correctore metrico ortum, ut versus sup-

Sine dóte. C. *di vostrám fidem, quam saépe forte témere*
Euéniunt quae non aúdeas optáre? offendi aduéniens
Quicúm volebam atque út volebam filiam locátam:
Quod nós ambo opere máxumo dabámus operam ut fieret.
[Sine nostra cura maxima, sua cura haec sola fecit.]
S. *Nunc quíd opus facto sít vide. pater ádulescentis vénit:*
Eumque ánimo iniquo hoc óppido ferre áiunt. C. *nil periclist.*
Set pér deos atque hominés, meam esse hanc cáue rescíscat quísquam.
S. *Nemo éx me scibit.* C. *séquere me: intus cétera audiémus.*

pleretur: cui rei fidem facit unus ex nostris, a quo *Filiam* abest, nec ejus vice quicquam substituitur. Ex his indiciis sic repono,

Quicum volebam atque ut volebam
filiam locatam.

ut supra IV, 3, 40. *Quid si filiam Suam unicam locaret?* & hic v. 25. *Virginem locavi huic adulescenti.* Plautus Aul. II, 2, 51. *Nunc si filiam locassim meam tibi.* Apud Priscianum tamen, *Collocatam filiam.*

33 *Dabamus ut fieret operam*] O. I. S. *dabamus operam ut fieret.* FAERNUS. Ita nostri quoque omnes.

34 *Sine nostra cura, maxima sua cura haec sola fecit*] Duo ex nostris *Maxume.* Sed vide mecum, quid versus hic intus, si excutias, habeat. *Haec sola* est Sophrona. Hoc semel posito, quod reliquum est, expende. Dixerat Chremes, *Quod nos ambo opere maxumo:* nunc vero infert, *Sine nostra cura.* Quomodo haec constant? An fieri quicquam potest *Opere maxumo,* & idem tamen *Sine cura?* Deinde illud vide, *Haec sola sua cura maxuma.* Si Sophrona hoc *Sua cura* & providentia effecit, quomodo *forte temere* evenit? Quae vero ista Sophronae *cura?* cui sors Antiphonem primo obtulit; reliquum vero Phormionis cura & astutia est actum. Nimirum hic versus a mala manu est; Corrector aliquis illud *Quod nos,* quod ad priora refertur, post se aliquid quo referatur requirere putabat, & hunc benigne versiculum de suo donabat. Ceterum distinctione mutata nihil hoc emblemate erit opus. *Offendi,* inquit, casu sponte & de improviso factum, quod ego & frater maximopere diuque moliebamur, ut aliquando fieret.

35 *Nunc quid facto est opus, vide*] Liber Bembinus, & Victorianus, *nunc quid opus facto sit vide.* apposite ad rationem versus. FAERNUS. Ex Meadianis alter *Sit;* ceteri perperam *Est.*

38 S. *Nemo ex me scibit.* CH. *sequere me. cetera intus audies*] Ita Basilicanus. versus impeditus, & ut puto in omnibus libris mendosus. liber Bembinus, & multi alii ita collocant, *intus cetera audies.* ita esset Iambicus tetrameter brachycatalecticus, vel forte trochaicus, non faciendo synaloepham, in *nemo ex.* sane liber Bembinus habet *nemo ex me s.* FAERNUS.

Plerique nostri cum Basilicano faciunt, *Cetera intus audies:* tres cum Bembino, *Intus cetera audies.* Repone,

SO. *Nemo ex me scibit.* CH. *sequere me: intus cetera audiemus.*

Audiemus; tam quae tu ex me, quam quae ex te ego audire cupimus.

ACTUS V. SCAENA II.

DEMIPHO. GETA.

D. *NOSTRA'PTE culpa fácimus, ut malís expediat ésse:*
Dum nímium dici nós bonos studémus et benígnos.
Ita fúgias ne praetér casam, quod áiunt. nonne id sát erat,
Accípere ab illo iniúriam? etiam argéntumst ultro obiéctum:
Ut sít qui viuat, dum áliud aliquid flágiti confíciat.
G. *Planíssime.* D. *iis nunc praémium est, qui récta praua fáciunt.*
G. *Veríssime.* D. *ut stultíssime quidem ílli rem gessérimus.*
G. *Modo ut hóc consilio póssiet discédi, ut istam dúcat.*

1 *Nostrapte culpa facimus, ut malos expediat esse*] Tres nostri veterrimi *Malis.* Recte. Vide ad Heaut. II, 4, 8. Notum illud Martialis:

Nobis non licet esse tam disertis.

4 *Etiam argentum est ultro objectum ei*] Tò *ei* nullus habet l. s. quod nec sensui nec versui necessarium est. FAERNUS. Etiam nostri nesciunt illud *Ei.*

5 *Dum aliquid aliud*] Et Donatus, & libri Bembinus & Victorianus, *dum aliud aliquid.* FAERNUS. Nostri omnes uno excepto *Aliquid aliud.* Nec versus, nec sententiae interest.

8 *Modo ut hoc consilio possit*] *Possiet* exigit versus; & ita est in libro Bembino. FAERNUS. Male nostri *Possit.*

9 *Etiamne id dubiumst?*] Lege ex uno Regio, *Etiam idne dubiumst?* Vide supra II, 1, 8.

11 *Ut uxorem huc ejus adducam*] Recentiores fere libri non habent particulam *ut;* qua dempta, itaque collocatis verbis, ut in Bembino & nonnullis aliis est, *uxorem ejus huc adducam*, numerosior versus est, qui est Iambicus tetrameter catalecticus, ut ceteri. FAERNUS.

Omnes nostri, duobus exceptis, *Ut uxorem.* Quod autem Faernus putat, *Ut* dempto, numerosiorem fore versum, tota via erravit. Nec ineptum hic, nec inutile *Ut* est, quod quidam putat. Hec. II, 2, 2.

Patrio animo victus faciam, ut tibi concedam.

Porro duo ex nostris *Ejus huc*; ceteri *Huc ejus:* quod placet.

12 *Geta abi*] O. fere l. s. & in iis Bembinus, & Victorianus, *Tu Geta abi.* FAERNUS.

Sic & nostri plerique *Tu:* sed distinctio mutanda est; non *Abi, praenuntia*, sed *Abi prae, nuntia.* Sic *I prae, sequar.* Eun. III, 2, 40. *Abi prae, cura ut sint domi parata.* Plautus Amph. I, 3, 45. *Abi prae, Sosia, Jam ego sequar.*

15 *Vorsuram solves*] Aliqui maluerunt *vorsura solvis.* quod nescio qua ratione fecerint, cum o. l. s. & Donatus habeant, *vorsuram solves.* FAERNUS.

D. *Etiam ídne dubiumſt?* G. *haút ſcio hercle, ut homóſt, an mutet ánimum.*
D. *Hem, mútet autem?* G. *néſcio: verúm, ſi forte, dico.*
D. *Ita fáciam, ut frater cénſuit, ut uxórem huc eius addúcam:*
Cum iſta út loquatur. tú, Geta, abi prae: núntia hanc ventúram.
G. *Argéntum inuentumſt Phaédriae: de iúrgio ſilétur:*
Prouíſum eſt, ne in praeſéntia haec hinc ábeat: quid nunc pórro?
Quid fiet? in eodem haéſitas luto: vorſura ſóluis:
Praeſéns quod fuerat, in diem malum ábiit: plagae créſcunt,
Niſi próſpicis. nunc hínc domum ibo; ac Phánium edocébo
Nequíd vereatur Naúſtratam, neque eius oratiónem.

Quid fiet? in eodem luto haeſitas: vorſuram ſolves,
Geta: praeſens quod fuerat malum, in diem abiit: plagae creſcunt.

Immo certa ratione faciunt, qui malunt *Vorſura ſolvis.* Res jam nota eſt, Salmaſii induſtria & Frederici Gronovii. Cicero ad Atticum V, 15. *Ut verear, ne illud, quod tecum permutavi, verſura mihi ſolvendum ſit.* Verſura ſolvit, qui, ut vetus debitum expungat, novum contrahit: ut Geta hic unam culpam in nuptiis herilis filii admiſſam, novis in Phaedriae fidicina fallaciis differt, & in praeſens evadit. Ceterum duo ex codicibus noſtris non habent *Geta.* Repono,

Quid fiet? in eodem haeſitas luto: verſura ſolvis:
Praeſens quod fuerat, in diem malum abiit: plagae creſcunt.

18 *Nequid vereatur Phormionem, aut eius orationem*] Hic verſus jam a ſaeculo crucem interpretibus fixit. Quid enim Phanium vereretur *Phormionem*, qui ei & marito amiciſſimus erat, & nuptiarum inventor, inceptor, perfector? Quid *ejus orationem*; qui poſtea ad eam non aditurus erat, ſed domi cum Phaedria potaturus? Sola Nauſiſtrata erat, quae id nuntium de repudio ad Phanium portatura erat; idque Geta praeſente conſtitutum eſt. His ergo rebus offenſus Guyetus, verſum, ut ſolet, in morboniam mittit. Tu repone,

Nequid vereatur Nauſtratam neque ejus orationem.

Nauſtrata eadem eſt, quae poſtea *Nauſiſtrata* dicitur. Sic *Naucrates* idem qui *Nauſicrates*; *Sopater* qui *Soſipater.* Brevius dicebant, qui familiarius. Id enim animadvertes, cum de abſente hic loquitur Geta, *Nauſtratam* vocat; poſtea qui praeſentem alloquuntur, *Nauſiſtratam*; hoc enim majoris dignitatis, & magis ad primariae feminae faſtum ac ſupercilium. Sic in Hecyra I, 2. eadem mulier & *Philotis* & *Philotium* appellatur: in Ciſtell. II, 3. Idem ſervus *Lampadiſcus* & *Lampadio.* Ceterum qui hoc neſciebant Librarii, etiam hic, ut poſtea, *Nauſiſtratam* ſcripſerunt.

ACTUS V. SCAENA III.

DEMIPHO. NAUSISTRATA. CHREMES.

D. *AGEDUM, út soles, Nausistrata: fac illa út placetur nóbis*
Ut suá voluntate íd quod est faciúndum faciat. N. *fáciam.*
D. *Pariter nunc opera me ádiuuas, ac ré dudum opituláta es.*
N. *Factúm volo: ac pol mínus queo viri cúlpa, quam me dignumst.*
D. *Quid aútem?* N. *quia pol meí patris bene párta indiligénter*
Tutátur: nam ex iis praédiis talénta argenti bina
Capiébat statim: hem vír viro quid praéstat? D. *bina quaéso?*
N. *Ac rébus vilióribus, tamén duo talénta.* D. *hui.*
N. *Quid haéc videntur?* D. *scílicet.* N. *virúm me natum véllem:*

quod cum metri ratio non admitteret, correctores *Phormionem* ejus loco substituerunt.

1 *Fac ut illa placetur nobis*] O. l. s. *fac illa út p. n.* quod meliorem efficit numerum. FAERNUS. Ita & nostri omnes.

3 *Ac dudum re opitulata es*] Libri Bembinus, & Victorianus, *ac re dudum.* FAERNUS.

Nostri, excepto uno, *Dudum re.* Et, duobus exceptis, omnes cum Edd. vett. *Adjuvas*, non, út Faernus dedit, *Adjuves.* Recte: Dixerat enim illa, *Faciam.* Non igitur ultra rogat Demipho, sed gratias agit, agnoscendo beneficium,

Pariter nunc opera me adjuvas, ac re dudum opitulata es,

7 *Statim capiebat: hem, vir viro quid praestat?* DE. *bina quaeso?*] Tò *hem* non habebat liber Bembinus, congruenter ad rationem versus: postea superadditum est. pro *bina* autem, habet *binam.* FAERNUS.

Hem nostri omnes habent: quod cum versum strangularet, corrector ille metricus e textu ejecit. Atqui tantúm sententiae confert, quantum versui officit. Reponendum erat,

Capiebat statim. hem vir viro quid praestat? Bina quaeso?

Invertebat aliquis verba, qui *Statim* putabat prima correpta esse. Atqui cùm constanter, perpetuo, singulis annis, ut hic, significat, primam producit. Nonius Marcellus: *Statim producta prima syllaba, a stando, perseveranter & aequaliter significat; Terentius; Bina talenta capiebat statim.* Idem tamen v. *Capere* habet, *Statim capiebat.* Ceterum *Bina* nostri omnes, non *Binan.*

8 *Ac rebus vilioribus multo, tamen talenta bina.* D. *hui*] Potest hic versus sustentari, ut sit Iambicus tetrameter catalecticus, ut ceteri, hoc modo; ut eliso ex *viliori-bus s,* ex *tamen n*, in quarta sede sit anapaestus, in quinta dactylus. FAERNUS.

Ac rebus vilioribus multo tamen talenta bina.

Ego osténderem. D. *certó scio.* N. *quo pácto.* D. *parce sédes,*
Ut póssis cum illa; né adulescens múlier te fatiget.
N. *Faciam, út iubes: set meúm virum abs te exíre video.* C. *ehem, Démipho,*
Iam illi datum est argéntum? D. *curaui ilico. nollém datum.*
Ei, vídeo uxorem: paéne plus quam sát erat. D. *cur nollés, Chreme?*
C. *Iam récte.* D. *quid tu? ecquid locútus cum ista es, quamobrem hanc dúcimus?*
C. *Transégi.* D. *quid ait tándem?* C. *abduci nón potest.* D. *qui nón potest?*
C. *Quia utérque utrique est córdi.* D. *quid istuc nóstra?* C. *magni: praéter haec,*
Cognátam comperi ésse nobis. D. *quid? deliras.* C. *sic erit:*
Non témere dico: rédii mecum in mémoriam. D. *satin sánus es?*

Hui. Quicquid agat Faernus, vitiosus manet versus: nam ex metri lege *oribu'* tribrachus esse debuit, non dactylus. Nostri universi cum Edd. vett. *Duo talenta*, non *Talenta bina*. Repone,

Ac rebus vilioribus tamen duo talenta. Hui.

Satis est ad sententiam, si res viliores erant: ut *multo* essent viliores, nihil opus.

9 *Virum me natam vellem*] Liber Bembinus *natum*, quod non displicet. FAERNUS.

Recte habet Bembinus codex *Natum*; & sic a prima manu noster ille 900 annorum. *Virum natam* soloecon est, & sibi ipsum repugnat. In textum ergo, quod veritus est Faernus, *Natum* recipio.

11 *Ut possis cum illa: ne te adulescens mulier defetiget*] Et hic versus vitio laborat; nisi *Adulescens* tertiam corripere possit. Repone,

Ut póssis cum illa; né adulescens múlier te fatiget.

16 *Quid non potest?*] Liber Bembinus, Victorianus, & Basilicanus, *qui non potest? qui* autem, pro quomodo exponetur. FAERNUS. Sic & nostri plerique *Qui*.

19 *Satin sanus es?*] Idem liber *satine?* ita octonarius impeditus procedit. FAERNUS.

Non temere dico? redi mecum in memoriam. Satine sanus es. Nostri omnes *Satin. Satine* a Bembino correctore est, quo laboranti, ut putabat, versui succurreret. Atque *Redi*, ut alias non semel, positum erat pro *Redii*. Repone,

Non témere dico: rédii mecum in mémoriam. Satin sanus es?

Si *Redi* voluisset, dixisset utique, *Redi tecum in memoriam*, non *Mecum*. Plautus Capt. V, 4, 25.

Nunc demum in memoriam redeo, cum mecum cogito.

Nunc edepol demum in memoriam regredior; audivisse me.

Non temere, inquit, dico; redii mecum in memoriam, cognatam eam nobis esse.

N. *Au óbſecro, caue ne ín cognatam pécces.* D. *non eſt.* C. *né nega:*
Patris nómen aliud dictum eſt: hoc tū errāſti. D. *non norát patrem?*
C. *Norát.* D. *cur aliud dixit?* C. *numquamne hódie concedés mihi,*
Neque intélleges? D. *ſi tú nil narras.* C. *pérgis?* N. *miror qui hóc fiet.*
D. *Equidem hércle neſció.* C. *vin ſcire? àt ita me ſeruet Iúppiter,*
Ut própior illi, quàm égo ſum ac tu, homo némoſt. D. *dī voſtrám fidem:*
Eámus ad ipſam: una ómnis nos aut ſcire aut neſcire hóc volo. C. *ah.*
D. *Quid éſt?* C. *itan paruam mihi fidem eſſe apút te?* D. *vin me crédere?*
Vin ſátis quaeſitum mi iſtuc eſſe? age, fiat. quid? illa filia
Amíci noſtri quíd futurumſt? C. *récte.* D. *hanc igitur mittimus?*

20 *Au obſecro, vide ne in cognatam pecces*] Unde Faernus illud *Vide?* nihil enim annotavit. Noſtri univerſi, *Cave ne:* quod in textum revocamus. Unus ex Regiis & Ed. vet. *Cave in cognatam pecces.* Utroque modo loqui ſolet Noſter; illud verſui acceptius eſt.

23 *Neque intelliges?* DE. *ſi tu nihil narres.* CH. *pergis.* N. *miror quid hoc fiet*] Pro *narres*, *narras* eſt in o. fere l. s. & in iis Bembino. pro *pergis* vero, is tantum liber, & Victorianus habet *perdis.* Sane in dimetiendo verſu, ſuſpicatus quandoque ſum, ex *intelliges s* eliſo, ultimaque ſyllaba brevi remanente, ut apud Ennium, *Virgines nam ſibi quiſque domi Romanus habet ſat.* item ex *quid d*, *nihilque* in unam ſyllabam contracto, in prima ſede hujus octonarii Iambici eſſe Iambum, in ſecunda dactylum, in quinque ſequentibus ſpondeum: ſed tamen non valde placet haec ſuſtentatio verſus. FAERNUS.

> *Neque intelleges? Si tu nihil narras. Perdis. Miror quid hoc fiet.*

In verſu dimetiendo male rem geſſit Faernus; prius erat emendandus, quam ad digitos exigendus. Repone,

> *Neque intélleges? Si tu nil narras. Pergis? Miror, qui hoc fiet.*

Narras unus tantum ex noſtris: omnes autem *Pergis?* quod alteri equidem praefero. *Miror, qui hóc fiet?* i. e. quomodo hoc fit, vel ſententia ipſa poſtulat. *Quid* enim eſſet, ſciebat: *quomodo* id eſſe poſſet, jure mirabatur: ſic mox v. 35. *Quo pacto id potuit?*

25 *Quam ego ſum, ac tu, nemo eſt*] Augere aſſeverationem videtur

c. *Quidni?* d. *illa maneat?* c. *sic.* d. *ire igitur tibi licet, Naucistrata.*

n. *Sic pól commodius ésse in omnis árbitrer, quam ut coéperas,*

Manére hanc; nam perlíberalis vísast, cum vidí, mihi.

d. *Quid istúc negotist?* c. *iámne operuit óstium?* d. *iam.* c. *o Iúppiter,*

Di nós respiciunt: gnátam inueni núptam cum tuo filio. d. *hem,*

Quo páctο id potuit? c. *nón satis tutus ést ad narrandum hic locus.*

d. *At tu intro abi.* c. *heus, ne filii quidem nóstri hoc resciscánt, volo.*

Actus V. Scaena IV.

Antipho.

LAETU'S sum, ut meae res sése habent, fratri ópti-gisse quód volt.

Quam scítumst, eiusmodí parare in ánimo cupiditátes,

dictio *homo*, quae in o. fere l. s. est, etiam antiquis, praeter Bembinum, hoc modo, *homo nemo est.* FAERNUS. Tres ex nostris ignorant illud *Homo:* ceteri habent, versu etiam gaudente.

27 *Vin me credere?*] Hic quoque omnes libri scripti, praeter Bembinum habent, *vin me hoc credere.* Basilicanus *vis.* FAERNUS. Omnes nostri *Hoc;* quod ideo minus placet, quod sequatur *Istuc.*

35 *Quo pacto id potuit? Non satis tutus ést ad narrandum hic locus*] Codex Regius *Tutus hic est:* A tribus abest *Hic.* Mallm,

Quo pacto id pote? non satis est
tutus hic ad narrandum locus.

36 ch. *heus, ne filii nostri quidem hoc resciscant volo*] Haec verba ita ordinata sunt in libro Bembino, & Victoriano, *ne filii quidem hoc nostri:* in omnibus aliis, *ne filii quidem nostri hoc,* quam collocationem probo. & in dimetiendo versu, ex *quidem m* elido, quamvis sequente consonante. immo magis placet Bembina, utcumque versus procedat. FAERNUS. Unus ex nostris *Hoc nostri;* ceteri *Nostri hoc.* Parum, aut nihil interest.

1 *Laetus sum ut ut meae res sese habent*] Ex ratione versus, & fide libri Bembini lego, *Laetus sum ut meae,* detracto uno *ut;* immo lectio vulgata magis placet. FAERNUS.

Laetus sum, ut meae res sese habent. Sic a Faerno editum, ipso tamen, ut ex nota videtur, nolente. Nostri omnes *Sese,* quattuor *Ut,* non *Ut ut.* Si dulpex *Ut* adsciveris, sensus erit, *Quamvis meae res male se habeant;* si simplex *Ut; Laetus sum;* pro malo rerum mearum statu; in quantum res meae me laetari patiuntur.

Quas, cúm res aduerſaé ſient, pauló mederi póſſis?
Hic ſimul argentum répperit, curá ſeſe expediuit:
Ego núllo poſſum rémedio me euóluere ex his túrbis:
Quin ſi hóc celetur, ín metu; ſin pátefit, in probró ſim.
Neque mé domum nunc réciperem, ni mi éſſet ſpes oſténta
Huiúſce habendi. ſét ubinam Getam ínuenire póſſim?
Rogem, quód conueniundí patris me témpus capere iúbeat.

ACTUS V. SCAENA V.

PHORMIO. ANTIPHO.

P. *ARGENTUM accepi, trádidi lenóni: ábduxi múlierem:*
Curáui, propria ea Phaédria ut poterétur: nam emiſſa éſt manu.
Nunc úna mihi res étiam reſtat, quae éſt conficiunda; ótium
Ab ſénibus ad potándum ut habeam: nam áliquot hos ſumám dies.
A. *Set Phórmioſt: quid ais?* P. *quid?* A. *quidnam núnc facturuſt Phaédria?*

3 *Quas, cum res adverſae fient, paulo mederi poſſis*] Quattuor ex noſtris, *Quibus.* Sed bis hoc citat Priſcianus p. 795, & 1161, ut oſtendat *Medeor* cum accuſativo jungi.

5 *Me exſolvere ex his turbis*] O. l. s. *me evolvere*: pro expedire tracta metaphora a fili glomere. FAERNUS.

6 *In probro ſiem*] Ratio verſus exigit ut *ſim* legatur; reclamantibus omnibus libris. FAERNUS.

7 *Ni mihi eſſet ſpes oſtenſa*] Complures libri *oſtentata.* Bembinus, Victorianus, & Baſilicanus, *oſtenta* habent: ut in Eunucho, *An ego occaſionem mihi oſtentam.* FAERNUS.

Ex melioribus noſtris quattuor *Oſtenta.* Apud Priſcianum p. 1004. & Servium ad Georg. I, 248. *Oſtentata.* Sed apud hunc, *Oſtenta* legi oportere, ipſius verba indicant. *Veteres,* inquit, *Oſtentus participium, non Oſtenſus dicebant.*

8 *Hujuſce habendae*] Lege *Habendi.* Vide ad V, 6, 41.

Invenire poſſum] O. fere l. s. *poſſim.* FAERNUS.

9 *Me capere jubeat*] Ita & Baſilicanus: in aliis vero antiquiſſimis libris, item in multis aliis legitur, *me capere ſuadeat:* quod ſi recipimus, verſus erit Iambicus tetrameter acatalecticus, qui in ſequenti ſcaena; cum ii, qui in hac ſunt, catalectici ſint. FAERNUS.

Ut rogem, quod tempus conveniundi patris me capere jubeat. Jubeas noſtri fere omnes. Sed verſus miſere habitus eſt. Repone,

Rogem, quód conueniundí patris me témpus capere júbeat.

Rogem in pede primo conceſſa venia corripitur.

2 *Propria ea Phaedria ut potiretur*] Liber Bembinus *poteretur;* appoſite ad rationem verſus: ut &

Quo pácto satietátem amoris áit se velle absúmere?
P. *Vicissim partis tuás actúrust.* A. *quas?* P. *uti fugitét patrem:*
Te suás rogauit rúrsum ut ageres; caúsam ut pro se díceres.
Nam pótaturus ést aput me. ego me íre senibus Súnium
Dicam ád mercatum, ancíllulam emptum dúdum quam dixít Geta:
Ne cum hic non videant mé, conficere crédant argentúm suum.
Set óstium concrépuit abs te. A. *víde qui egrediatúr.* P. *Getast.*

Actus V. Scaena VI.

Geta. Antipho. Phormio.

G. *'O fortuna, o fórs fortuna, quántis commoditátibus,*
Quám desubito ero 'Antiphoni ope véstra hunc onerastís diem?
A. *Quidnam hic sibi volt?* G. *nósque amicos eius exonerastís metu?*
Set ego nunc mihi césso, qui non úmerum hunc onero pállio;

Catullus, *Liber ut innuptae poteretur flore novercae.* FAERNUS.

Ib. *Curavi ea propria Phaedria ut potiretur*]. Aliqui libri, & in iis Victorianus, non habent τὸ *ea:* Bembinus ita, *curavi propria ut Phaedria poteretur.* FAERNUS. Nostri *propria ea*; & duo primarii *Potiretur.*

3 *Nunc una rex mihi etiam restat*] Venustior videtur collocatio librorum Bembini, & Victoriani, *nunc una mihi res.* FAERNUS. Tres ex nostris *Mihi res.*

5 *Facturus*] Ex optimis nostris aliquot *Facturus est.* Lege *Facturust.*

6 *Quo pacto satietatem amoris ait se velle sumere?*] Antiquissimi libri, & multi alii ex recentibus, *absumere* habent. FAERNUS. Etiam nostri plerique *Absumere.*

7 *Vicissim partes tuas acturus est. Quas? Ut fugitet patrem*] *Quas* omnino acui debet. Repone igitur,

Vicissim partes tuas acturust. Quás? Uti fugitet patrem.

8 *Te suam rogavit rursum ut ageres; causam ut pro se diceres*] *Suam* quidem legit Donatus, subaudiens, *partem*, mihi tamen magis placet *suas*, quod est in libro Bembino, & subaudio *partes.* FAERNUS. *Te suas rogavit.* Nostri omnes perperam *Suam.*

10 *Quam dudum dixit Geta*] Unde hoc absonum, tacente Faerno? Nostri universi cum Edd. vett. *Dúdum quam dixit Geta.*

12 *Vide quis egrediatur*]. Ex eodem libro legimus *qui*, & ex ratione versus. FAERNUS. Nostri male *Quis.*

2 *Quam subito ero meo Antiphoni*] In eodem libro est, *meo ero.* ita etiam exigente trochaico. FAERNUS.

'Atque hominem propero inuenire: ut haéc quae contigerint ſciat.
A. *Núm tu intellegís, quid hic narret?* P. *núm tu?* A. *níl.* P. *tantúndem ego.*
G. *'Ad lenonem hinc íre pergam: ibi núnc ſunt.* A. *heus, Geta.* G. *ém tibi.*
Núm nouom aut mirúmſt reuocari, cúrſum cum inſtiterís? A. *Geta.*
G. *Pérgin? hercle númquam hodie odio tú me vinces.* A. *nón manes?*
G. *Vápula.* A. *id quidem tibi iam fiet, niſi reſiſtis, vérbero.*
G. *Fámiliariórem oportet éſſe hunc: minitatúr malum.*

Quam ſubitó mea ero Antiphoni ope veſtra hunc oneraſtis diem. Noſtri, uno excepto, omnes *Ero meo.* Illud *Mea* inſititium eſt. Repono,

Quam deſúbito ero Antiphoni.

6 *Quid hic narret?*] Idem liber, *hic quid hic narret;* nos, *hic quid narret,* verſui congruenter. FAERNUS. Noſtri omnes, *Quid hic narret.* Et hoc praeſtat.

8 *Num mirum aut novum eſt revocari, curſum cum inſtitueris? Geta*] Lege ordine inverſo *Novum aut mirum,* numero meliore. Recte etiam Guyetus ex codicibus ſcriptis *Inſtiteris;* verſu abnegante,

Num novum aut mirumſt revocari, curſum cum inſtiteris? Geta.

9 *Pergit hercle: numquam tu tuo odio vinces me*] Alii l. s. *pergin,* Bembinus *pergit* habet. lego autem, *pergis hercle,* conjuncte; ut & in Heautontim. *Quin mihi moleſtum eſt Pergis hercle.* quae vero ſequuntur, omnes libri ita collocant, *nunquam tu odio tuo me vinces.* FAERNUS.

Pergis hercle; numquam tu odio tuo me vinces. Non manes? Noſtri plerique *Pergit.* Unus *Pergin? hercle.* Recte: atque ita legendum, Heaut. III, 3, 21. non *Pergis hercle.* Porro pro *Tu odio* codex Academicus *Hodie* habet. Utrumque retine & ſic repone,

Pergin? hercle numquam hodie odio tu me vinces. Non manes?

Odio, abſolute ut Hec. I, 2, 48.

Tundendo atque odio denique effecit ſenex.

Plautus Rud. IV, 3, 7.

Enicas jam me odio, quiſquis es.

Numquam hodie, praeter Comicos, qui paſſim habent, etiam Virgilius;

Numquam omnes hodie moriemur inulti.

10 GE. *Vapulabis.* AN. *id tibi quidem jam fiet*] In libris Bembino, & Vaticano, eſt *vapula,* nec aliter verſus poteſt ſtare. hoc autem, id eſt *vapula,* verbum minantis eſt, non autem jam percutientis. & eſt hic locus translatus ex Plauti Aſinaria: *Tun libero homini male ſervos loquere? Vapula. Id quidem tibi hercle fiet, Demenetum ſimul ac conſpexero.* quod vero ſequitur, ita in omnibus libris ordinatur, *id quidem tibi.* verſus autem hoc modo ſuſtentabitur, ut vel eliſo *d,* ex *id,* in ſecunda ſede ſit anapaeſtus; vel *fiet,* in unam ſyllabam contracto, ſit in quarta ſpondeus. FAERNUS.

Noſtri omnes *Vapulabis;* perperam. Feſtus olim legebat hic *Va-*

Sét isne est quem quaero, an non? ipsust. cóngredere actutúm. A. *quid est?*
G. *O ómnium, quantum ést qui viuont, hóminum homo ornatíssume:*
Nám sine controuérsia ab dis sólus diligere, 'Antipho.
A. *'Ita velim: set; quí istuc credam ita ésse, mihi dicí velim.*
G. *Sátin est si te délibutum gaúdio reddo?* A. *énicas.*
P. *Quín tu hinc pollicitátiones aúfer, et quod férs, cedo.* G. *oh,*
Tú quoque aderas, Phórmio? P. *aderam: sét tu cessas?* G. *áccipe, em,*
'Ut modo argentúm tibi dedimus ápud forum, recta ád Chremem

pula. Vapula, inquit, tum dici solitum, cum vellent minantibus significare, se eos neglegere & non curare. Plautus in Feneratrice: Liberta salve: Vapula Papiria. Aelius hoc loco, Vapula positum esse ait, pro Dole; Varro pro Peri, teste Terentio in Phormione. Non m ---- Locus ibi mutilus est: sed satis apparet Festum de hoc ipso egisse, & proinde *Vapula* hic lectum esse. Ceterum postquam in textum se intulerat *Vapulabis*, nebulo aliquis ad versum supplendum, hoc bellum emblema addidit, *Curialis vernula est, qui me vocat*; quod & in compluribus editionibus hodie visitur. Nos in duobus nostris, sed recentioribus invenimus: spurium tamen esse vel illud evincit, quod stare hic non potest, nisi legas *Vapulabis*: cum tamen compertum jam sit, legendum esse *Vapula*. Ut ne addam, nisi statim post *Vapula* inseras, *Id tibi jam fiet*, hoc est *Vapulare*, sententiam in responso nullam fore.

11 *Minitatur malum*] Pronomen *qui*, non est in ullo ex antiquis libris: neque id versus admittit. FAERNUS. Etiam nostri plerique nesciunt illud *Qui*.

12 *Ipsust.* PH. *Congredere actutum.* A. *Quid est?*] Dele nomen Phormionis, & cum Codd. aliquot nostris Getae totum attribue. *Ipsust: congredere actutum.* Certe a Phormione hoc non dici, vel illud indicio est, quod versu demum 18 Phormionem adesse sensit Geta, *Oh, tu quoque aderas, Phormio.* Geta, conscius sibi laetissimi nuntii, jubet herum congredi quantum potest, ut eum illo impertiat. Sic apud Plautum Bacch. IV, 9, 56. Chrysalus servus, bono, sed ficto, nuntio onustus, ad herum Nicobulum: *Rogas? congredere.* NI. *Congredior.*

13 *Qui vivant hominum homo honoratissime:*] Liber Bembinus, *qui vivont homo hominum ornatissime*, ad rationem versus accommodate. FAERNUS.

Accipimus a Bembino *Ornatissume*: retinemus tamen, quod ceteri omnes habent, *Hominum homo.* Eun. II, 2, 1. *Homini homo quid praestat?* Adel. II, 2, 10. *Hominum homo stultissume.*

18 *Tu quoque hic aderas Phormio?* PH. *aderam. sed cessas?* G. *accipe, hem*] Omnes fere libri, inter quos Bembinus, neque habent τὸ *hic*, & post *sed*, habent pronomen *tu*, numero meliore trochaici. FAERNUS. Nostri hic mendose *Hic* sine *Tu.*

Súmus profecti: intérea mittit érus me ad uxorem tuam.
A. *Quámobrem?* G. *omitto próloqui: nam níhil ad hanc rem est, 'Antipho:*
'Ubi in gynaeceum íre occipio, púer ad me accurrit Mida:
Póne adprehendit pállio, resupinat: respició: rogo,
Quámobrem retineát me; ait esse vétitum intro ad eram accédere.
Sóphrona modo frátrem huc, inquit, sénis introduxít Chremem:
Eúmque nunc esse intus cum illis: hóc ubi ego audiui, ád fores
Súspenso gradú placide ire pérrexi: accessi: ástiti:
'Animam compressi: aúrem admoui: ita ánimum coepi atténdere,
Hóc modo sermónem captans. A. *eú, Geta.* G. *hic pulchérrumum*

20 *Ut modo argentum tibi dedimus aput forum, recta domum Sumus profecti: interea mittit herus me ad uxorem tuam*] Argentum dedimus, Ego scilicet & Herus Demipho, qui una ad forum ea causa ieramus, IV, 5, 6. Mox sequitur, *Recta domum profecti sumus*, Ego rursus atque Herus. Atqui hoc falsissimum. Demipho enim recta ad Nausistratam ibat; V, 2, 11. & V, 3, 1.; sic ut jusserat frater, IV, 5, 7. *Ubi hoc egeris, Transito ad uxorem meam.* Rursus si recta domum ibant; quid illud erit, *Mittit me ad uxorem tuam*, quae ipsa ibi domi erat? Repone igitur, emendatione certissima,

Recta ad Chremem
Sumus profecti.

Ad Chremem, hoc est, *ad domum Chremetis*; ubi uxor ejus Nausistrata convenienda erat. Sic And. II, 2, 24. *Ego me continuo ad Chremem.*

29 *Euge Geta*] Liber Bembinus, & Victorianus, *eu Geta*, Basilicanus, *heu Geta.* FAERNUS. Et nostri plerique, *Eu Geta.*

32 *Pater inventus est Phanio*] Aliqui libri, in quibus Bembinus, ita habent, *est pater inventus.* ita & Donatus; quae collocatio verborum adjuvat versum. FAERNUS. Nostri plerique, *Patruus tuús pater est*: male, quia *Páter* in Thesi delitescit.

34 *Somnium: utin' haec*] Duo ex nostris veteres, *Ut haec.* Lege, *Utn' haec.* Horat. *Utne tegam spurca Damae latus?*

37 P. *Atque hercle ego quoque illam audivi fabulam*] Ita libri nostri; sed Donatus legebat; *Illam inaudivi; Plautus*, inquit, *in Milite glorioso*: *Nam hoc cognomentum poetae esse inaudivi.* Sic editiones nuperae: sed vetus, *Nam hoc columnatim*; Repone,

Nam os columnatum poetae esse inaudivi Barbaro.

Exstat in Mil. Glor. II, 2, 56. Ceterum hoc noli *Phormioni* attribuere, sed cum codice Academico *Antiphoni.* Id ex responso constabit, ubi *Patruus*, *Tibi potestatem*, *Te requirerem* ad Antiphonem referuntur.

Fácinus audiui: ítaque paene hercle éxclamaui gaúdio.
A. *Quód?* G. *quodnam arbitráre?* A. *nescio.* G. *átqui mirificíssumum:*
Pátruus tuus est páter inuentus Phánio uxorí tuae. A. *hem,*
Quid ais? G. *cum eius consuéuit olim mátre in Lemno cláncul um.*
PH. *Sómnium: utn' haec ígnoraret súum patrem?* G. *aliquid crédito,*
Phórmio, esse caúsae: set me cénsen potuisse ómnia
'Intellegere extra óstium, intus quae ínter sese ipsi égerint?
A. *'Atque hercle ego quoque íllam inaudiui fábulam.* G. *immo etiám dabo*
Quó magis credas: pátruus interea inde huc egreditúr foras:
Haút multo post cúm patre idem récipit se intro dénuo:
'Ait uterque tíbi potestatem eius habèndi sé dare:
Dénique ego sum míssus, te ut requírerem atque addúcerem. A. *em*

Praeterea, jam modo dixerat Phormio, *Somnium, utne illa ignoraret patrem?* non convenit ergo, ut continuo addat, *se rem prius inaudivisse.* Repone igitur,

AN. *Atque hercle ego quoque illam inaudivi fabulam.*

Recte: Antipho inaudivit, qui cognatus & familiaris; non Phormio, qui alienus & ignotus. *Illam inau* anapaestum facit. *Inaudire* Plauto, Ciceroni, aliis, est rem prius occultam & celatam fando audire. Sine dubio igitur vera haec lectio est.

40 *Ait uterque tibi potestatem ejus habendae se dare*] In nullo omnino libro invenio pronomen *se*; omnes vero habent *dari*, pro *dare.* sed versus non constat, nisi legas pro *habendae*, *adhibendae*, quod in libro Bembino est. qua lectione admissa, licebit, opinor, exponere *adhibendae*, pro *habendae*: sicut dicimus adamare pro amare; adhaerere, pro haerere, & similia. aut *adhibendae*, ascifcendae, adjungendae in matrimonium. ad has non fane vulgatas hujus verbi expositiones, cogit me auctoritas tam vetusti libri; cum versus necessitate conjuncta. FAERNUS.

Ait uterque tibi potestatem ejus habendae dari.

Illud *Adhibendae*, quod Bembinus exhibet, commentum est correctoris, qui versum ruentem sic fulcire voluit. Rectius, qui *Se* addiderunt; nam nostri, tribus recentioribus exceptis, omnes *Dare* habent. Repone,

Ait uterque tibi potestatem ejus habendi se dare.

Ejus habendi; ut Heaut. Prol. v. 29. *Novarum spectandi*: Hec. III, 3, 12. de Virgine *Ejus videndi*; ubi codices nonnulli *Videndae.* Ovid. Her. xx, 74. de Cydippe:

Copia placandi sit modo parva tui.

Sic ibi, teste Heinsio, membranae veteres: Editi *Placandae.* Ex *habendise*, natum est *habendae.*

41 *Denique ego sum missus*] Idem liber, *ego missus sum.* FAERNUS.

Denique ego missus sum, te ut requirerem atque adducerem.

Quín ergo rape mé: quid cessas? G. *fécero.* A. *o mi Phórmio,*
Vále. P. *vale, Antiphó: bene, ita me dí ament, factum.*
gaúdeo

Actus V. Scaena VII.

Phormio.

TANTA'M fortunam de inprouiso esse his datam.
Summa éludendi occásiost mi nunc senes,
Et Phaédriae curam ádimere argentáriam;
Ne cuiquam suorum aequálium supplex siet.
Nam idem hóc argentum, ita út datumst, ingrátiis
Ei dátum erit: hoc qui cógam, re ipsa répperi.
Nunc géstus mihi voltúsque est capiundús nouos.
Set hinc concedam in ángiportum hoc próxumum:
Inde hisce ostendam me, úbi erunt egressí foras.

Vides, ut prave acuatur in ultima *Missús*. Deinde nostri universi addunt *Em*. Repone,

> *Denique ego sum missus, te ut requirerem atque adducerem.* AN. *Em.*

42 AN. *Hem quin ergo*] Τὸ *hem*, is liber non habet; quod nec versui nec sensui est necessarium. FAERNUS.

Non hujus initio convenit *Em*; sed, ut fere semper, prioris fini est apponendum. Ceterum versu sequente, pro *Gaudeo* Guyetus *Plaudite*: & scenas sequentes spurias esse pronuntiat; neminemque, *Siquidem sanus fuerit*, a se dissensurum putat. Credasne hunc hominem sanae tum mentis fuisse, cum haec effutiret? certe ad Anticyras relegandus tum erat; non nunc argumentis refutandus. Nihil in toto Terentio sequentibus scenis pulchrius, venustius, urbanius, moratius: sine quibus reliqua fabula, quae nulli cedit, ex fulgore in fumum exiret.

5 *Ita ut ingratis est datum*] O. l. s. *ita ut datum est ingratis:* solus Bembinus, *datum'st ingratiis*, ut postulat versus. FAERNUS.

6 *His datum erit*] Quomodo *his*, cum de Phaedria solo sit sermo, cui adimenda erat cura argentaria? itaque vera lectio mihi videtur, quam idem antiquissimus liber continet, *ei datum erit.* in Victoriano est τὸ *his*, sed in litura: ut conjiciam ibi quoque scriptum prius fuisse *ei*. FAERNUS. Nostri *Ingratis:* & aliquot addunt *His* vel *Iis*, aliquot nihil.

8 *Angiportum hoc proxumum*] *Hunc* duo ex nostris; & sic citat Priscianus p. 714; ut probet & *Hoc angiportum* & *Hic angiportus* dici.

4 *Prius quam dilapidet*] Liber Bembinus *dilapidat*. FAERNUS. Nostri *Dilapidet*. Utrumque probe.

7 PH. *De eadem hac fortasse causa?* D. *Ita hercle.* PH. *credidi*] Tolle nomen Demiphonis; & totum da Phormioni, hoc modo:

> PH. *De eadem hac fortasse causa. ita hercle credidi.*

Hoc pro concesso sumit Phormio; ut sequentia inferat. Demipho non potuit dicere *Ita hercle*; cum res non ita esset, Phormio enim fingit eos velle, ut Phanium abduceret:

Quo me ádſimularam ire ád mercatum, nón eo.

ACTUS V. SCAENA VIII.

DEMIPHO. PHORMIO. CHREMES.

D. *DIS mágnas merito gráſias habeo átque ago,*
Quando éuenere haec nóbis, frater, próſpere.
Quantúm poteſt, nunc cónueniundus Phórmio eſt,
Priuſquám dilapidat nóſtras trigintá minas,
Ut aúferamus. P. *Démiphonem, ſi domi eſt,*
Viſam: út quod. D. *at nos ád te ibamus, Phórmio.*
P. *De eadem hác fortaſſe caúſa. ita hercle crédidi.*
Quid ád me ibatis? ridiculum: an verémini
Ne nón id facerem quód recepiſſém ſemel:
Heus, quánta quanta haec méa paupertas éſt, tamen
Adhúc curaui unum hóc quidem, ut mi eſſét fides.
C. *Eſtne íta uti dixi líberalis?* D. *óppido.*

hi re vera venlunt, ut ne abduceret, ſed pecuniam reſcriberet.

8 *An verebamini*] Tò *an* non habet idem liber: arbitror autem in ſcanſione hujus verſus primum *e* elidi, ſicut in *ſenex*. poſſet tamen elidi *u*, ſicut in *invidia*. FAERNUS.

Quid ad me ibatis? ridiculum: verebamini
Ne non id facerem.

Sic a Faerno eſt; ſed verſu abhorrente. Lege cum plurimis noſtris, vetuſtioribus certe univerſis;

Quid ad me ibatis? ridiculum: an veremini. Veremini, ne non facerem: prorſus ut ſupra IV, 2, 2; *Venio ad hominem, ut dicerem*: & Heaut. III, 1, 83.

Dum id quaero, qui tibi filium reſtituerem.

Taceant ergo poſthac, qui indignam & turpem licentiam verſui huic impetrari poſtulant.

10 *Heus heus, quanta haec mea paupertas eſt, tamen*] Huic verſui, una ſyllaba deficienti, ſuccurrit lectio ejuſdem libri, *heus quanta quanta haec*. FAERNUS. Noſtri *Quanta haec*; niſi quod unus *Quantacumque haec*.

12 CH. *Eſtne ea ita ut dixi liberalis? D. oppido*] Sine *ea*, & praeterea mutatis perſonis, hunc verſum continet idem liber in hunc modum. D. *Eſtne ita ut dixi liberalis?* CH. *oppido.* forte eſt ironia ſenum in Phormionem. cum pronomine vero *ea*, fateor me hunc locum non intelligere. FAERNUS.

DE. *Eſtne ita ut dixi liberalis?*
CH. *oppido.*

Sic dedit Faernus; qui, ſi *Ea* hic legatur, fatetur ſe hunc locum non intelligere. Nimirum Bembino ſerviliter addictus perſonas prave diſtinxit; quae ſic ex omnibus aliis libris ſunt diſponendae; & leviter emendandum eſt:

CH. *Eſtne ita uti dixi liberalis?*
DE. *oppido.*

Chremes fratrem interrogat, an filia, quam iſte jam primum viderat, liberali facie & forma ſit; ut ipſe de abſente dudum praedicaverat. Nimirum ſenes, quibus jam tota fallacia ſatis innotuerat, parum curabant quid Phormio magnifice

P. *Idque ádeo aduenio núntiatum, Démipho,*
Parátum me esse: ubi vóltis, uxorém date.
Nam omnís posthabui mihi res, ita uti pár fuit,
Postquám tantopere id vós velle animaduérteram.
D. *At hic dehortatus ést me, ne illam tibi darem:*
Nam quí erit rumor pópuli, inquit, si id féceris?
Olím cum honeste pótuit, tum non ést data:
Nunc viduam extrudí túrpest: ferme eadem ómnia
Quae túte dudum córam me incusáueras.
P. *Satis pól superbe inlúditis me.* D. *quí?* P. *rogas?*
Quia ne álteram quidem illam potero dúcere:
Nam quó redibo ore ád eam quam contémpserim?
C. *Tum autem Antiphonem video ab sese amittere*
Inuitum eam: inque. D. *tum aútem video filium*
Inuítum sane múlierem ab se amíttere.
Set tránsi sodes ád forum, atque illúd mihi

diceret, sed alias res inter se agebant. Atque hinc quoque cognosces, *Ita hercle*, v. 7. non assignandum esse Demiphoni.

13 *Itaque ad vos venio nuntiatum Demipho*] Multi libri scripti, & in his Victorianus, pro *itaque*, *idque* habent. Bembinus, *idque adeo.* quo etiam modo staret versus, attributa prima ejus syllaba versui praecedenti. FAERNUS.

Idque ad vos venio. Duo ex nostris, *Idque* omnes *Ad vos.* Repone, *Idque adeo advenio.*

18 *Nam qui erit rumor populi, inquit, si id feceris*] *Inquit* posteriorem acuit; quia praeteriti temporis est: ut Cicero *Inquisti.* Vide Priscianum p. 876.

20 *Nunc viduam extrudi turpe est*] Quomodo *viduam*, quae sine viro remansura non erat? an forte *viduam* exponendum est, a priore viro separatam? in eo libro antiquissimo sine ea dictione *viduam*, in hunc modum legitur, *Eam nunc extrudi turpe'st.* FAERNUS. Et hinc scies indolem correctoris Bembini. Nostri omnes *Nunc viduam. Viduus* hoc sensu non semel apud Plautum est.

22 *Satin superbe inluditis?*] Aliqui libri, & in iis Bembinus, affirmative habent *satis.* FAERNUS. Alter ex Meadianis *Satis:* reliqui *Satin.* Lego: *Satis pol superbe:* ut Heaut. IV, 4, 1. *Satis pol proterve.*

24 *Nam quo ore redibo*] O. fere l. s. *nam quo redibo ore.* FAERNUS. Sic & nostri omnes.

29 *Argentum jube rursum*] O. l. s. *argentum rursum jube.* FAERNUS.

30 *Quodne ego perscripsi*] O. fere l. s. *descripsi*: Bembinus *discripsi*: & ita etiam videtur legisse Donatus, qui super hoc loco ita dicit: *Multis per scripturam reddidi, multis dedi: ut apud Virgilium, Diditur hic subito Trojana per agmina murmur.* quod exemplum ex Virgilio ad *discripsi* optime facit; ad *Perscripsi* nullo modo. FAERNUS. Nostri omnes *Perscripsi.*

35 *Repudium alteri*] Multis in libris, & inter hos Bembino, & Victoriano scriptum est *alterae*: ut & in Heautontim. *Id ipsa alterae*

Argéntum rurſum iúbe reſcribi, Phórmio.
P. *Quodne égo diſcripſi pórro illis quibus débui?*
D. *Quid igitur fiet?* P. *sí vis mi uxorém dare*
Quam déſpondiſti, dúcam: ſin eſt út velis
Manére illam aput te, dós hic maneat, Démipho.
Nam nón eſt aequom mé propter vos décipi:
Cum ego véſtri honoris caúſa repudium álterae
Remíſerim, quae dótis tantundém dabat.
D. *In' hinc málám rem cum íſtac magnificéntia,*
Fugitiue? Etiamnum crédis te ignorárier,
Aut túa facta adeo? P. *irrítor.* D. *tune hanc dúceres,*
Si tíbi data eſſet? P. *fác periclum.* D. *ut filius*
Cum illa hábitet aput te, hoc véſtrum conſiliúm fuit.
P. *Quaeſó quid narras?* D. *quín tu mi argentúm cedo.*
P. *Immo véro uxorem tú cedo.* D. *in ius ámbula.*
P. *Enimuéro ſi porro éſſe odioſi pérgitis,*

dum narrat. FAERNUS. Noſtri *Alteri.*

36 *Quae tantundem dotis dabat*] Meliore numero habent O. l. s. *quae dotis tantundem dabat.* FAERNUS. Sic & noſtri omnes.

37 *I hinc in malam rem*] Meliorem compoſitionem continet liber Bembinus, hoc modo *I in malam rem hinc:* & ſic quoque ſtat verſus. FAERNUS.

Noſtri omnes *I hinc in malam rem.* Puto legendum, *In' hinc malam rem.* adverbialiter vel abſolute; ut Plautus Poen. II, 1, 48. *Malám crucem ibo potius.* Menaech. II, 2, 53. *Ut eas maxumam malam crucem.* Noſter III, 3, 30. *Malam rem hinc ibis?* Ubi Donatus, *Adverbialiter, ut Domum ibis.* Supra II, 3, 21. *In' malam crucem:* ubi iterum *Donatus, Adverbialiter, ut Huic viciniae.* Cum *Adverbialiter* dicit, hoc vult, Accuſativum abſolute poni ſine praepoſitione.

38 *Fugitive: etiám nunc credis te ignorarier?*] Repone *Etiám num:* quo pacto *Etiám* rite acuet ultimam ob ſequens Encliticon.

39 *Tu ne hanc duceres, ſi tibi data eſſet?*] Liber Bembinus, *ſi tibi daretur?* quod magis convenit, & cum *duceres,* & cum eo quod ſequitur, *fac periculum.* ubi ex ratione verſus *periclum* legimus. FAERNUS.

Si tibi daretur. Noſtri univerſi *Data eſſet.* Quod recipio. *Si data eſſet, duceres.* ut And. *Niſi me lactaſſes amantem, & falſa ſpe produceres.* & ſupra, *Aliquid convaſiſſem, atque hinc me protinam conjicerem in pedes.*

43 *Immo vero tu uxorem cedo*] Idem liber numeroſiore ordine haec verba habet, *uxorem tu cedo.* ſane utroque modo hujus verſus prima ſyllaba ad praecedentem pertinet verſum. FAERNUS.

Unus tantum ex noſtris, *Tu cedo.* Ceterum prima verſus ſyllaba non pertinet ad praecedentem. *Immo vero* numquam non primam corripit.

44 PH. *In jus? enimvero ſi porro eſſe odioſ pergitis*] Hic verſus ſeptem pedum eſt; nec ex l. s. ullum remedium. Donatus dicit *enimvero*

D. Quid fácies? P. egone? vós me indotatis modo
Patrócinari fórtaſſe arbitrámini:
Etiám dotatis ſóleo. C. quid id noſtrá? P. nihil.
Hic quándam noram, cuius vir uxorem. C. hém. D. quid eſt?
P. Lemni hábuit aliam: C. núllus ſum. P. ex qua filiam
Suſcépit: et eam clam éducat. C. ſepúltus ſum.
P. Haec ádeo ego illi iám denarrabo. C. óbſecro,
Ne fácias. P. oh, tune is eras? D. ut ludós facit.
C. Miſſúm te facimus. P. fábulae. C. quid vís tibi?
Argéntum quod habes cóndonamus te. P. aúdio.
Quid vós, malum, ergo me ſic ludificámini,
Inépti veſtra púerili ſenténtia?
Noló, volo: volo nólo rurſum: cápe, cedo:
Quod dictum, indictumſt: quód modo ratum erat, inritumſt.
C. Quo pácto aut unde haec hic reſciuit? D. néſcio,

principium eſſe aliquid per iracundiam dicturi: ſicut apud M. Tullium, *Enimvero hoc ferendum non eſt.* quod ſi hoc Terentianum principium tale ſit, quale illud Tullianum, ubi nihil omnino praecedat, poteſt dici, ea duo verba *in jus* eſſe delenda & abſolute incipiendum, *Enimvero ſi porro,* nos tamen ea verba retinebimus: verſum ſuſtentantes applicando primam hujus verſus ſyllabam verſui praecedenti: & ex *jus s* elidendo. FAERNUS.

In prima ſententia perſtitiſſe debuit, delendum illud *In jus?* quod huc ex v. 88. traductum eſt;

In jus eamus. In jus? huc ſi quid lubet.

Et ibi quidem recte venit: hic vero & verſus repudiat, neque ſententia deſiderat.

57 *Cedo, cape*] O. fere l. & in iis Bembinus, *cape, cedo* FAERNUS.

Duo tantum ex noſtris *Cape, cedo.* Placet tamen, quia rei geſtae ordinem ſervat. Quippe prius dederant minas triginta, nunc repetunt.

58 *Quod modo erát ratum, inritumſt*] *Ratum* omnino acui debebat. Repone igitur,

Quod dictum, indictumſt; quod modo rátum erat, inritumſt.

60 *Niſi me dixiſſe nemini, id certo ſcio*] Alii libri ſcripti habent, *id nemini:* ſolus Bembinus non habet τὸ *id*; quod & placet, ut ex ſuperioribus ſubaudiatur *haec.* FAERNUS.

Duo ex noſtris cum Bembino conſentiunt, placet tamen, *Id certo ſcio*; ut in *Nemini* ultima liqueſcat; neque eo minus ſubaudietur *Haec.*

62 *Hicine ut a nobis hóc tantum árgenti auferat?*] Videſne *Tantum* quod in primis acuere auctor debuit, in Theſi conticeſcere. Lege ex noſtris fere omnibus:

Hicine ut a nobis tántum hoc argenti auferat.

65 *Videś tuum peccatum eſſe elatum foras?*] Omnes l. s. hoc ordine collocant, *peccatum tuum.* ita non oporteret ex *tuum*, quicquam elidere. aliqui libri recentiores habent, *jam eſſe elatum:* Bembinus, *eſſe*

Nisi mé dixisse némini, id certó scio.
C. *Monstri, ita me di ament, símile.* P. *inieci scrúpulum.*
D. *hem,*
Hicíne ut a nobis tántum hoc argénti aúferat,
Tam apérte inridens? émori hercle sátius est:
Animó virili praésentique ut sis, para.
Vidés peccatum tuum hóc esse elatúm foras:
Neque iám celare id pósse té uxorém tuam:
Nunc quód ipsa ex aliis aúditura sít, Chreme,
Id nósmet indicáre placabilius ést.
Tum hunc inpuratum póterimus nostró modo
Ulcísci. P. *atattat, nisi mi prospicio, haéreo.*
Hi gládiatorio ánimo ad me adfectánt viam.
C. *At véreor ut placári possit.* D. *bóno animo es:*
Ego rédigam vos in grátiam; hoc fretús, Chreme,
Cum e médio excessit únde haec susceptást tibi.
P. *Itane ágitis mecum? sátis astute. adgrédimini.*

delatum. quod ita recipiendum est, ut *d* sit medium duarum vocalium, ut in *med erga.* FAERNUS.

Vides peccatum tuum esse delatum foras:

D addi ad hiatum supplendum, praesertim post vocalem brevem; & Terentio & Faerno indignum est. Nostri universi *Esse elatum;* ut Adel. IV, 4, 15. *Quod minume est opus usquam efferri*; hoc est, *Divulgari.* Lucilius apud Nonium v. Committere; *Nec mysteria ecferres foras.* Sic alii passim. At Bembinus corrector de versu magis quam de sententia sollicitus, *Delatum* de suo dedit. Quantilla opera utrique melius consulitur?

Vides peccatum tuum hoc esse elatum foras.

Peccatum tuum hoc; ut alias, *Thaide hac tua: Tua illa duritia: Tuo isto invento; Tuae istaec rationes, Tuus iste animus aequus. Meo hoc Eunucho: Opinionem hanc tuam.*

66 *Neque jam id celare posse te uxorem tuam*] Nostri plerique *Neque id jam.* Lege,

Neque jam celare id posse te u. t.

67 *Nunc quod ipsa ex aliis auditura sit Chreme;*] Liber Bembinus *auditurast;* sed versus laborat; nisi vel duae primae dictiones facta dialysi in *quod*, constituant dactylum, vel ejus dictionis postrema littera elisa, deinde vocali per synaloephen abjecta in prima sede sit spondeus; in secunda vero; non facta vicissim synaloepha in sequentium dictionum vocalium concursu, Iambus. FAERNUS. Nostri *Auditura sit*, versu ipso jubente.

70 *Ulcisci. Attat*] Hiat versus, contra artem & Nostri morem. Repone,

Ulcisci: atattat, nisi mi prospicio, haereo.

Vide ad And. I, 1, 98.

75 *Itane agitis mecum? satis astute adgredimini*] Prava distinctio est, & sententiae incommoda. Tu sic:

Itane agitis mecum? satis, astute. adgredimini.

Ubi *Satis astute*, Ironia est: & *Adgredimini*, modi imperativi. Provocat eos, ad adgrediendum, si ausint.

Non hércle ex re ístius me instigasti, Démipho.
Ain tu? úbi quae lubitum fúerit, peregre féceris,
Neque huíus sis veritus faéminae primáriae,
Quin nóuo modo eii fáceres contuméliam;
Veniás mihi precibus laútum peccatúm tuum?
Hisce égo illam dictis ita tibi incensam dabo,
Ut né restinguas, lácrumis si extilláueris.
D. *Malúm, quod isti dí deaeque omnés duint.*
Tantáne adfectum quémquam esse hominem audácia?
Non hóc publicitus scélus hinc deportárier
In sólas terras? C. *In id redactus súm loci,*

77 *Ain tu? ubi peregre tibi quod lubitum fuerit feceris*] In libro Bembino, ita legitur:

Ain tu? ubi quae libitum fuerit peregre feceris.

quod & numerosius, & sermoni cotidiano accommodatius est. FAERNUS.

Bembinus hic recte: nostri mendose: *Ain tu tandem, ubi peregre tibi quod lubitum fuerit feceris.* Cave vero pro *Ain tu*, cum quodam substituas *An tu.* Cur hoc? Quia nihil praecessit, inquit, ad quod referatur. Atqui vel sic usurpant *Ain tu?* nativa Latio elegantia. Plautus Asin. IV, 2, 3.

Ain tu? apud amicam munus adulescentuli Fungare?

Capt. IV, 2, 112.

Ain tu? dubium habebis, etiam sancte cum ego juro tibi?

79 *Novo modo ei quin faceres contumelias*] Liber Bembinus habet *contumeliam:* quod & usitatius est cum verbo *facere.* omnes vero quotquot sunt libri scripti verba sic ordinant, *quin novo modo ei.* qua lectione admissa, versum ita sustentamus, ut in *novo* subtracta littera *u*, quemadmodum in *invidia*, duo *o* in unam syllabam coeant: *ei* vero sit spondeus, ut saepe apud antiquos poetas. FAERNUS.

Nostri *Contumelias:* cetera recte. In *Novo* non *subtracta u*, sed contracta syllaba, pronuntiatione veteri *Nowo.* Sic Plautus *Nowo* modo Mil. III, 1, 30. & Pseud. I, 5, 156. Atque ita alibi per numeros casusque fere omnes, una syllaba, *Nowi, nowae, nowa, nowos.* Epid. V, 2, 62. Most. I, 3, 105. Cas. I, 1, 30. Truc. II, 1, 35. II, 4, 32. III, 2, 9.

80 *Venias nunc precibus lautum peccatum tuum*] Nostri plerique, *Venias nunc mihi precibus:* unus, *Venias mihi nunc precibus:* alter, *Venias mihi precibus nunc:* Tolle illud *Nunc*, quod & sedis incertae est; & nihil sententiae confert; & lege, quod Comicum & ex medio sumptum est,

Venias mihi precibus lautum peccatum tuum.

84 *Hominem quemquam esse audacia*] O. l. s. sic verba ordinant, *quemquam esse hominem audacia?* FAERNUS. Sic & nostri.

85 *Nonne hoc publicitus*] Tò *ne* non est in libro Bembino. ita restat nuda negatio, quae per interrogationem prolata, expressionem habet indignitatis, ut, *Non haec o Palla dederas promissa parenti.* FAERNUS. Nostri omnes *Nonne.* Nihil interest.

87 *Nesciam prorsus*] Liber Bembinus, *prorsum*, apposite ad rationem versus. FAERNUS.

Ut quid agam cum illo, nesciam prorsum. Ego scio. Quinque no-

Ut quid agam ex illo prórſus neſciam. D. *égo ſcio:*
In iús eamus. P. *ín ius? huc, ſi quíd lubet.*
D. *Adſéquere ac retine, dúm ego huc ſeruos éuoco.*
C. *Enim ſólus nequeo: accúrre húc.* P. *una iniúriaſt*
Tecúm. C. *lege agito ergo. áltera eſt tecúm, Chreme.*
D. *Rape hínc.* P. *itan agitis? énimuero vocéſt opus:*
Nauſíſtrata, exi. C. *os ópprime.* D. *inpurúm vide,*
Quantúm valet. P. *Nauſíſtrata, inquam.* C. *nón taces?*
P. *Taceám?* D. *niſi ſequitur, púgnos in ventrem íngere.*
P. *Vel óculum exculpe: eſt úbi vos ulciſcár probe.*

ſtri *Ex illo*, non *Cum illo*. Deinde illud nota, quod Faernus ex Bembino dedit,

Neſciam prorſum. Ego ſcio.

ubi *Prorſum*, quod ſemper apud Noſtrum aliàs, & ſuo jure debet acui, in Theſi deprimitur. Unus ex noſtris, *Prorſus neſciam.* Repone,

Ut quid agam ex illo prorſus neſciam. Ego ſcio.

Prorſus neſciam; ut Hec. III, 4, 30. *Prorſus neſcio, Quo pacto hoc celem.* *Ex illo*, idem quod *Poſtilla*, *Poſthac*, *Ex illo*, *loco*, *tempore*, *facto*. Virgil. Aen. II, 169.

Ex illo fluere ac retro ſublapſa referri.

Ubi Servius: *Ex illo: facto vel tempore.* Eo, inquit Chremes, loci redactus ſum, ut quid deinde faciam neſcio. Nam *quod cum Phormione faceret*, nil difficile: condonaret ei argentum.

89 *Adſequere ac retine dum ego hinc ſervos evoco*] Liber Bembinus aſyndeton profert: & pro *hinc*, & is liber, & Victorianus habet *huc*: hoc modo: *Adſequere ac retine dum ego huc ſervos evoco.* FAERNUS. Noſtri omnes, *Ac retine*: duo *Huc*, non *Hinc*.

90 *Etenim nequeo ſolus. adcurre huc*] Bembinus liber, Baſilicanus & Victorianus, & aliqui alii, ac Donatus pro *etenim*, *enim* habent. ſoli vero ii duo antiquiſſimi libri, id eſt Bembinus & Victorianus, *τὸ huc* non habent: ita ſtat verſus, transeunte tamen hujus prima ſyllaba in ultimam praecedentis. FAERNUS.

Enim nequeo ſolus accurre. Una iniuriaſt.

Sic Bembinus & Victorianus. Contra noſtri omnes cum Edd. vett.

Enim ſolus nequeo: accurre huc. Una injuriaſt.

Utrumque verſui ſatisfacit: placet tamen poſterius.

92 *Itane agitis?*] Idem liber *ſic agitis*, ut & verſus expoſcit. FAERNUS. Noſtri omnes *Itane*, verſu patiente.

96 *Vel oculum exculpe*] Omnes l. s. praeter Bembinum *exclude* habent. quam & veram arbitror lectionem. eſt enim antiqua locutio, *excludere oculum.* Plautus in Poenulo: *Excludito mihi hercle oculum, ſi dedero.* FAERNUS.

Ib. *Eſt ubi vos ulciſcar locus*] In eodem libro legitur *ulciſcar probe.* non enim de loco, quem non erat mutaturus, eſt ſermo; ſed de facultate, quam habebat ulciſcendi ſenes. FAERNUS.

Noſtri *Exclude*; & pro *Probe*, *Locus*, & ſic Priſcianus p. 1029. Placet lectio Bembina. Plautus Pſeud. V, 2, 26. *Erit, ubi te ulciſcar, ſi vivo.* Poen. V, 4, 56. *Nam pol ego te ulciſcar probe.*

Actus V. Scaena IX.

Nausistrata. Chremes. Phormio. Demipho.

N. *QUI nóminat me?* C. *hem.* N. *quíd istuc turbaest óbsecro,*
Mi vir? P. *ehem, quid nunc óbstipuisti?* N. *qui hic homost?*
Non mihi respondes? P. *hícine ut tibi respóndeat?*
Quì hercle, úbi sit, nescit. C. *cáue isti quicquam créduas.*
P. *Abi, tánge: si non tótus friget, me énica.*
C. *Nihil ést.* N. *quid ergó est quód istic narrat?* P. *iám scies:*
Auscúlta. C. *pergin crédere?* N. *quid ego óbsecro*
Huic crédam, qui nil díxit? P. *delirát miser*
Timóre. N. *non pol témerest, quod tu tám times.*

2 *Mi vir.* PH. *hem quid nunc obticuisti?*] Plures l. s. *obstupuisti*, ita & Victorianus, & Bembinus, sed hic per *i* in secunda syllaba hoc modo *obstipuisti.* sane hoc non Admiratus es exponemus, sed Stupidus, & quasi saxeus effectus es prae timore; ceterum in versu dimetiendo, vel ex vir *r* elidendum, vel ex *hem m*: quamvis consonáns consequatur. vel legendum, ut in Victoriano, & Basilicano, *ehem.* FAERNUS. Nostri *Ehem*, & ex illis duo *Obstupuisti.* Porro lege *Qui hic*, non *Quis hic.*

4 *Cave isti quicquam credas*] Legendum *creduas*, nisi quis Iambicum trimetrum catalecticum facere velit: quod non placet: in *isti* autem haud dubie *s* elidendum. FAERNUS. Libri quidam *Credas*; sed versus ipse jubet *Creduas.*

6 N. *Quid ergo est?*] Liber Bembinus non habet *τὸ est*, quod nec necessarium videtur; a superiore enim repetitur. FAERNUS.

Quid ergo? quid istic narras? Nostri omnes *Est*; & nonnulli *Quod istic.* Lege & distingue:

Nihil est. Quid ergo est quod istic narrat?

11 *Et hoc nihil est quód ego dico*] Lege accentu venustiore,

Et hoc nihil est égo quod dico, tu narra.

12 PH. *Eho tu*] Idem liber *ohe tu.* FAERNUS. *Ohe tu* ex Bembino Faernus, nostri omnes *Eho;* quod placet. Sic enim passim, *Eho, Ehodum.*

13 *Mi vir non mihi narras?*] Idem liber, *non mihi dicis.* FAERNUS. Nostri omnes *Narras.* Placet *Dicis*, quia sequitur *Dicto.*

15 *In Lemno. Hem quid ais? Non taces?*] Tres ex nostris bonae notae, *Hem quid agis?* quod sine dubio huc recipiendum.

19 *Pro di immortales facinus indignum & malum*] O. l. s. praeter Victorianum, & Vaticanum, & Basilicanum, ita habent: *facinus miserandum & malum. miserandum* autem, quoad Nausistratam, in quam ex hoc miseria redundabat: *malum*, quoad Chremetem, qui id amiserat. FAERNUS. Nostri universi *Indignum.*

C. Egon tímeo? P. récte sáne: quando níl times,
Et hoc níhil est ego quod díco, tu narrá. D. scelus,
Tibi nárret? P. eho tu, fáctumst abs te sédulo
Pro frátre. N. mi vir, nón mihi dicis? C. át N. quid at?
C. Non ópus est dicto. P. tíbi quidem: at scito huíc opust.
In Lémno. C. hem, quid agis? D. nón taces? P. clam te. C. eí mihi.
P. Uxórem duxit. N. mí homo, di meliús duint.
P. Sic fáctumst. N. perii mísera. P. et inde fíliam
Suscépit iam unam, dúm tu dormis. C. quíd agimus?
N. Pro di ínmortales, fácinus indignum ét malum.
D. Hoc áctumst. P. an quicquam hódie est factum indignius?
Qui mi, úbi ad uxores véntumst, tum fiúnt senes.
N. Démipho, te appéllo; nam me cum ísto distaedét loqui.
Haéc illae erant itiónes crebrae et mánsiones diutinae

20 PH. *Hoc actumst.* NA. *an quicquam hodie est factum indignius? Qui mi ubi ad uxores ventumst, tum fiunt senes*] Sic a Faerno est, qui quod in vett. Edd. invenerat, vel non ausus est mutare, vel non curavit. Atqui omnes nostri codices alias his personas assignant; hoc modo:

> DE. *Hoc actumst.* PH. *an quicquam hodie est factum indignius?*
> *Qui mi ubi ad uxores ventum est, tum fiunt senes.*
> NA. *Demipho, te appello.*

Dixerat Chremes, *Quid agimus?* Jam Demipho, *Hoc actum est.* Utrumque est diffidentis & desperantis. Sic alibi *actum est ilicet:* & Heaut. III, 3, 3. *Acta haec res est.* Jam vero Nausistratae ea quae sequuntur dare, Plauto dignius est quam Terentio. Quanto honestius a Phormione dicuntur, quam ab honestissima matrona? Ille enim hoc agit, ut crimen senis aggravet, & uxorem ira incendat. Deinde illud specta: *Indignum facinus* & mox *Indignius* uni & eidem personae non belle assignari, at diversis optime.

22 *Nam me cum hoc distaedet loqui*] O. l. s. *nam me cum hoc ipso distaedet loqui.* hoc modo versus, qui ut senarius Iambicus stare non potest, cujusmodi sunt praecedentes, stat ut trochaicus tetrameter catalecticus, cujusmodi sunt sequentes. FAERNUS.

Cum hoc ipso distaedet loqui. Sic & plerique Nostri *Cum hoc ipso;* versu tamen respuente. Codex Petrensis *Cum hoc isto:* Regius *Cum isto.* Repone,

> *Demipho, te appello: nam me cum isto distaedet loqui.*

Charisius p. 178. *Dis, valde: Ter. Phorm. Cum hac pol distaedet loqui.* Unde hic reponere possis, *Cum hoc pol.* Sed *Isto* potius est: nam, ut Donatus alicubi, *Iste* de eo dicimus, quem contemnimus aut aversamur.

23. *Haecine erant itiones crebrae*] Donatus Eun. III, 5, 34. *Haec pro Hae, ut in Phormione: Haec illae erant itiones crebrae.* Ita certe hic legendum: *Illae itiones;* ut versu sequente *Ea vilitas.* Sic And. I, 1, 100.

Lémni? haecine erat éa quae noſtros mínuit fructus vílitas?
D. *'Ego, Nauſiſtrata, éſſe in hac re cúlpam meritum nón nego;*
Sét ea quin ſit ignoſcenda. P. *vérba fiunt mórtuo.*
D. *Nám neque neclegéntia tua néque odio id fécit tuo.*
Vinoléntus fére ábhinc annos quíndecim muliérculam
Eám compreſſit, únde haec nataſt: néque poſtilla unquam áttigit.
'Ea mortem obiit, é medio abiit: quí fuit in re hac ſcrúpulus.
Quámobrem te oro, ut ália tua ſunt fácta, aequo animo et hóc feras.

Haec illae lacrimae, haec illa eſt miſericordia. Illae ſine ſententiae damno abeſſe hinc non poteſt.

24 *Haecine erat, quae noſtros fructus minuebat vilitas?*] Aliqui libri, inter quos Bembinus, Victorianus, & Baſilicanus, poſt *erat*, habent pronomen *ea;* ceterum Bembinus, & Victorianus pro *minuebat*, quod reſpuit verſus, habent *minuit.* quod ſi recipimus, praeteriti temporis erit. ſane in libro Bembino ita collocantur verba, *Ea quae noſtros minuit fructus vilitas.* FAERNUS.

Ea quae noſtros fructus minuit vilitas. Ea Noſtri fere omnes, & *Minuebat.* Unus tantum *Fructus minuit:* alius *Minuebat fructus.* Repone cum Bembino,

Ea quae noſtros minuit fructus vilitas.

Ea ſuavior collocatio eſt, & magis de more Terentiano.

25 *Culpam meritam non nego*] *Meritum* habent aliqui libri, inter quos Bembinus; ſubaudiendum eſt, Chremetem culpam meritum. quo modo & ſupra dictum eſt, *arbitrabitur commeruiſſe culpam.* item Plauto in Captivis: *Neque te commeruiſſe culpam.* FAERNUS.

Noſtri omnes *Meritam;* & ſic in textu reliquerat Faernus. Nos *Meritum*, ut par eſt, reponimus. Plautus Aul. IV, 10, 8.

Fateor peccaviſſe me, & me culpam commeritum ſcio.

26 *Sed eam quae ſit ignoſcenda*] Bembinus liber, & omnes fere alii *ſed ea.* quod vero ſequitur, Bembinus ita habet, *quin ſit ignoſcenda:* & ſubaudiendum eſt, negare non poteris: vel, nemo negaverit. atque hanc eſſe germanam Terentii lectionem, etiam Donatus oſtendit, exponens eum locum, *Verba fiunt mortuo:* ubi dicit non eſſe paſſum paraſitum, ut totam ſententiam ſenex explicaret. FAERNUS.

Noſtri mendoſe *Quae.* Ceterum male Donatus, qui *Mortuo* intelligit Chremeti. Immo de Nauſiſtrata accipiendum; fruſtra aeque eam orari, ac mortuo verba fieri. Vide Plaut. IV, 2, 18. & Bacch. III, 4, 21.

27 *Neque id odio fecit tuo*] Idem liber Bembinus, & Victorianus, & Donatus, *neque odio id fecit tuo.* numero & compoſitione meliore. FAERNUS. Sic & Noſtri *Id fecit.*

30 *Qui ſit in re hac ſcrupulus*] O. l. s. *qui fuit*, & pronuntiative

N. *Quíd ego aequo animo? cúpio miſera in hác re iam defúngier,*
Sít qui ſperem? aetáte porro minus peccaturúm putem?
Nón iam tum erat ſénex, ſenectus sí verecundós facit?
'An mea forma atque aétas magis nunc éxpetendaſt, Démiphò?
Quíd mi hic adfers, quámobrem exſpectem aut ſpérem porro nón fore?
P. *'Exſequias Chreméti quibus eſt cómmodum ire, em témpus eſt.*
Sic dabo: age nunc, Phórmionem qui volet lacéſſito:
Fáxo eum talí mactatum atque hic eſt infortúnio.

legendum, ut ſit ſenſus, ea ſublata eſt, cujus vita huic rei ſcrupulum afferret: jure enim poſſes viro iraſci, a quo ſuperducta tibi uxor adhuc viveret. FAERNUS.

31 *Ut alia tua facta ſunt*] Liber Bembinus, Baſilicanus, & Victorianus, *facta tua ſunt*, quae collocatio etiam trochaicum ſanat, aliter laborantem. FAERNUS.

Quámobrem te oro, ut ália facta túa ſunt, aéquo animo hóc feras.

Sic a Faerno. Noſtri *Facta tua ſunt*, *Tua facta ſunt*, *Facta ſunt tua*: Petrenſis *Tua ſunt facta*. Repono,

Quamobrem te oro, ut alia tua ſunt facta, aequo animo & hoc feras.

Túa ſunt facta, ut ſupra V, 8, 39. *Aut túa facta adeo.* Porro illud nota, in Faerni lectione *Aéquo animo* pronuntiari; in noſtra, alio accentu, *Aequo ánimo:* atque hunc verum eſſe repetitio ipſa probat,

Quid ego aequo ánimo?

Nam, ut ſaepe ante dixi, verba repetita eodem ſemper accentu iterantur.

33. *Set quid ſperem?*] Lege ex ſcripto codice apud Lindenbrogium, *Set qui ſperem?* quomodo, quo pacto?

34 *Jam tum erat ſenex*] Lego per interrogationem, ut priora & ſequentia:

Non jam túm erat ſenex, ſenectus ſi verecundos facit?

Senex per unam ſyllabam, vel duas breves ſaepe habes apud Noſtrum.

35 *An mea forma atque aetas núnc magis*] Repone, ut *Mágis* in ictu ſit,

An mea forma atque aetas mágis nunc expetendaſt, Demipho?

36 *Quid mihi nunc affers*] Iidem duo antiquiſſimi libri Bembinus, & Victorianus, & Donatus, *quid mihi hic affers.* nec ſanè aliter ſtat verſus; *mihi* autem una ſyllaba eſt. FAERNUS.

37 *Jam tempus eſt*] Multi l. s. inter quos Bembinus, & Baſilicanus, pro *jam* habent *hem*, ita etiam metrica ratione exigente. ſed Bembinus ſine aſpiratione. FAERNUS.

38 *Sic dabo: age nunc age*] Multo plures libri ſcripti, & in iis Bembinus & Victorianus, item Donatus non habent poſterius *age*, quod & reſpuit verſus, qui debet eſſe trochaicus, ut ceteri. FAERNUS.

39 *Faxo tali eum mactatum atque hic eſt infortunio*] In libro Bem-

Rédeat sane in grátiam: iam súpplici satis ést mihi
Háb.t haec eii quód, dum viuat, úsque ad aurem oggániat.
N. *'At meo merito crédo: quid ego núnc commemorem, Démipho,*
Singulatim, quális ego in hunc fúerim? D. *noui aeque ómnia*
Técum. N. *merito hoc meó videtur fáctum?* D. *minume géntium:*
Vérum quando iam áccusando fieri infectum nón potest,
'Ignosce: orat; cónfitetur; púrgat: quid vis ámplius?
P. *'Enimuero prius quam haéc dat veniam, mihi prospiciam et Phaédriae.*
Heús Nausistratá, priusquam huic respóndes temere, audí. N. *quid est?*

binq, ita sunt haec verba, *Faxo tali sit mactatus.* quae locutio ut usitatior est, Virg. *Haud sibi cum Danais rem faxo, & pube Pelasga, Esse putet*, ita rationi versus incommoda. nam nisi ex *mactatus s* elidatur, stare non potest. nos ergo vulgatam sequemur, ut Donatus. FAERNUS.

Unus quoque ex Nostris cum Ed. vet. *Faxo tali sit mactatus.* Ceteri fere, *Faxo tali eum mactatum.* Lege ex codice Regio,

Faxo eum tali mactatum atque hic est infortunio.

Heaut. II, 3, 100.

Ademptum tibi jam faxo omnem metum.

42 *Quid ego nunc commemorem, Demipho*] Liber Bembinus, & Basilicanus *nunc ea.* ita emendatum est & in Victoriano. FAERNUS.

Quid ego nunc ea commemorem, Demipho.

Dele *Ea* cum tribus Nostris, & versu volente & sententia.

43 *Singillatim qualis in hunc fuerim*] *Singillatim* Basilicanus, & Victorianus; at Bembinus, & aliqui alii *singulatim:* omnes vero illi; *qualis ego in hunc fuerim.* & *τὸ singulatim* quidem versus admittit, sicut & *singillatim*, pronomen vero *ego* etiam exigit. FAERNUS. *Singulatim* duo Nostri; *Ego in hunc* omnes.

44 *Meriton hoc meo videtur factum?*] Ita Basilicanus & Victorianus. at aliqui libri, & in iis Bembinus, *merito hoc meo*, nec aliter stat versus: in quo etiam *τὸ meo* monosyllabon est. FAERNUS. Etiam Nostri aliquot *Merito.*

49 *Ego minas triginta per fallaciam ab illo abstuli*] Unus ex Nostris *Fallacias*, tres *Ab isto.* Repone, versu exigente:

Ego minas triginta per fallacias ab isto abstuli.

Sic supra IV, 3, 67. *Occidisti me tuis fallaciis.* De una techna & fabrica dictum pluraliter. Plautus Mil. III, 3, 2.

Hanc fabricam fallaciasque
Minus si tenetis, denuo volo percipiatis plane.

Isto est contemnentis.

51 *Hem quid ais? Adeone hoc indignum*] Nostri plerique, *Adeo hoc.* Repone,

Hem quid ais? Adeon indignum hoc tibi videtur, filius.

54 *Immo ut jam scias meam sententiam*] Alii aliter, sed Bembi-

P. *'Ego minas trigínta per fallácias ab iſto ábſtuli.*
Eás dedi tuo gnáto. is pro ſua amíca lenoní dedit.
C. *Hém, quid ais?* N. *adeón indignum hoc tibi videtur, fílius*
Hómo adoleſcens ſi habet unam amícam, tu uxorés duas?
Nil pudere? quo óre illum obiurgábis? reſpondé mihi.
D. *Fáciet ut volés.* N. *immo ut meam iám ſcias ſenténtiam:*
Néque ego ignoſco, néque promitto quícquam, neque reſpóndeo,
'Príus quam gnatum vídero: eius iudício permitto ómnia.
Quód is iubebit, fáciam. D. *mulier ſápiens es, Nausíſtrata.*
N. *Sátin tibi eſt, Chreme?* C. *ímmo vero púlchre diſcedo ét probe,*
'Et praeter ſpem. N. *tú tibi nomen dic quod eſt?* P. *min? Phórmio:*

nus ita, *immo ut meam jam ſcias ſententiam.* FAERNUS. Noſtri *Jam meam.*

56 *Priusquam gnatum video. ejus judicio*] O. l. s. *videro:* in dimetiendo autem verſu, *ejus* monoſyllabum eſt. FAERNUS. Sic Noſtri fere omnes *Videro.*

58 *Satis tibi eſt*] Bembinus, & omnes alii fere l. s. *ſatin.* ego puto ſic ſtare verſum, ut eliſo *n* ex *ſatin*, & in *tibi eſt*, non facta ſynaloepha, in prima ſede ſit tribrachus, in ſecunda Iambus. FAERNUS.

Quod is jubebit, faciam. PH. *Mulier ſapiens es, Nauſiſtrata.*
NA. *Satin tibi eſt?* PH. *Immo vero pulchre diſcedo & probe,*
Et praeter ſpem.

Fruſtra laborat Faernus de verſu conſtituendo: *Sátin ti--bi eſt*, ut ſecundus ſit Iambus, ſtare non poteſt: ne addam, in ſecunda ſede non *Iambum*, ut ille aliud agens dicit, ſed trochaeum aut ſpondeum requiri. Tu repone, perſonis quoque mutatis;

Quod is jubebit, faciam. DE. *Mulier ſapiens es, Nauſiſtrata.*
NA. *Satin tibi eſt, Chreme?* CH. *Immo vero pulchre diſcedo & probe,*
Et praeter ſpem.

Demipho, laetus de tam proſpero rei exitu, cum Phaedriam videret de patre ſuo judicem conſtitui, *Mulier*, inquit, *ſapiens es:* illa vero ad maritum, *Satin tibi eſt;* ſi filii tui judicio tibi ſtandum erit? Cui ille inſperato gaudio elatus, cum nihil a filio metuendum erat, *Pulchre*, inquit, *& probe & praeter ſpem diſcedo.* In lite, cauſa, pugna, *Diſcedere* quis dicitur *Inferior* vel *Superior:* ergo hic *Pulchre diſcedit.* Librarii vero, qui haec Phormioni dederunt, venerem omnem ſuſtulerunt ex Fabulae fine: laeti jam omnes, qui in culpa aut metu erant, hic abeunt, placata Nauſiſtrata. Sic in aliis omnibus ſolet Terentius. Qualis ergo conjecturae reus eſt, qui Phormioni haec tribuens, etiam in textum recepit, *Diſcedo [ultus] & probe?* Quaſi vero Phormio, rebus jam tranquillatis, Phaedriae amici ſui patrem odiſſe vellet aut poſſet?

59 *Tu tuum nomen dic quod eſt? P. mihin? Phormio*] Si *Tuum nomen;* tum intuliſſet *Meumne*, non *Mihin.* Lege ergo cum codice Regio,

Et praeter ſpem. NA. *Tu tibi nomen dic quod eſt?* PH. *Min? Phormio.*

Véstrae familiae hércle amicus, ét tuo summus Phaédriae.
N. *Phórmio, at ego ecástor posthac tibi quod potero et quaé voles*
Fáciamque et dicám. P. *benigne dícis.* N. *pol meritúmst tuum.*
P. *Vin primum hodie fácere, quod ego gaúdeam, Nausístrata,*
'Et quod tuo viro óculi doleant? N. *cúpio.* P. *me ad cenám voca.*
C. *Pól vero voco.* D. *eámus intro hinc.* C. *fiat? set ubi est Phaédria*
Iúdex noster? P. *iam hic faxo aderit. Vós valete et plaúdite.*

65 CH. *Fiat: set ubi est Phaedria Judex noster?*] Donatus, Ed. vet. & unus ex Regiis *Nausistratae* hoc tribuunt: ceteri libri *Chremeti.* Utrumvis satis commode: malim tamen Chremetis hoc esse; & senem cura ac miseria liberum non sine joco ex Scena exire.

F I N I S.

ARN. HENR. WESTERHOVIUS
LECTORI
S.

Mirum videri queat, fateor, me nuperum Terentii editorem, neque ſane otio abundantem, hanc operam Bentleianae Editioni navare voluiſſe. Primum quidem Variantes Lectiones, ubi in omnia alia abire videbatur Ariſtarchus ille Britannus, conligere erat animus, ſi forte occaſione data amplius ſingula conſiderarem, Afri verba, uti vulgo leguntur, vel tuiturus, vel Cl. Bentleium laudaturus publice. Mox Wetſtenii, cognito meo conſilio, mecum agere, ut, quidquid obſervaſſem, huic Editioni ad Cantabrigienſem illam adornatae ſubiungi paterer. Negare Viris optimis mihique amiciſſimis religio fuit; tanto magis, quod noſtro Commentario hac ratione nihil deceſſurum tam praevidebam animo, quam quae oculis cernuntur. Diverſum utrique inſtitutum, ſeparata ſcribendi ratio fuit. Bentleius, mille locis ſollicitatis et pro arbitrio mutatis, Fabulas ad metri regulas redigere, ego ſervata lectione vulgari verborum ſenſum explicare volui. Tum ſi quibus Viris eruditis volupe eſſet, incudi reddere Bentleiana, iis non ingratam fore hanc noſtram opellam autumabam. Quae igitur meis privatim uſibus ſublegeram, nunc in dias luminis auras edita vides. Iniquior autem mihi futurus in elegantiſſimum Scriptorem Comicum videbar, ſi mero Indice Critico inſtructum exire ſinerem. Latinitatis etiam rationem eſſe habendam duxi. Quin et Syllabum Auctorum veterum et recentiorum, quos vel laudatos, vel reprehenſos animadvertebam, addidi. Ita optimis Wetſteniis, ita Cl. Bentleio, maxime autem ipſi Terentio gratificari volui. Quod meum inſtitutum ſi cui ſecus interpretari lubebit, ut nunc ſunt mores, corde durato feram, et mea me conſcientia facile ſuſtinebo. Vale.

INDEX AUCTORUM.

A.

Accius citatus. Heaut. II. 3. 30. Ad. V. 9. 28.
Acidalius notatus. Heaut. II. 2. 3.
Acron laudatus. And. III. 2. 49. Ad. I. 1. 15. citatus. And. III. 3. 23. Ad. II. 4. 22. V. 3. 23.
Afranius citatus. Heaut. III. 1. 35. Ad. II. 4. 22.
Alcuinus citatus. And. III. 2. 6.
Aedesio laudatus. Eun. IV. 4. 22.
Agricola laudatus. Eun. IV. 4. 22.
S. Ambrosius citatus. Heaut. I. 1. 91.
Annianus citatus. Phorm. I. 2. 38.
Anthologia inedita, laudata. Phorm. I. 4. 17.
Apuleius laudatus. Ad. III. 1. 8. Hec. I. 2. 88.
Asconius citatus. Eun. V. 8. 49.
Ausonius laudatus. Eun. V. 4. 14. Phorm. II. 1. 36.

B.

Beda citatus. Eun. III. 1. 10.
Bentleius (Richardus) ipſe ſe reprehendit. And. II. 1. 20. citatus. Ad. I. 2. 28. Ad. III. 2. 18. Bentleii modeſtia. Ad. II. 2. 24.
Boeclerus laudatus. Heaut. III. 1. 99.
Boethius laudatus. Eun. Prol. 7.

C.

Caecilius citatus. Eun. V. 8. 49.
Caius Iſtus citatus. Ad. IV. 3. 16.
Camerarii Codex laudatus. Heaut. IV. 7. 8.
Cato laudatus. Eun. V. 8. 43. Heaut. II. 1. 13.
Catullus laudatus. Eun. V. 3. 3. V. 4. 14. Ad. III. 2. 18.
Celsus Grammaticus laudatus. And. I. 1. 43. Phorm. IV. 3. 38.
Charisius laudatus. And. I. 1. 43. Heaut. II. 1. 13. Ad. I. 1. 15. V. 9. 24. citatus. And. III. 2. 49. III. 3. 23. Eun. III. 1. 10. Ad. II. 4. 22. IV. 2. 9. V. 3. 23. Hec. I. 2. 88. II. 2. 5. Phorm. I. 1. 10. I. 4. 13. notatus. And. II. 2. 8. Eun. I. 1. 23.
Cicero citatus. Eun. V. 8. 55. Heaut. I. 1. 17. & 25. II. 2. 3. Phorm. II. 1. 2. & 11.
Cledonius laudatus. Eun. IV. 4. 11. Hec. I. 2. 104.
Consentius citatus. And. II. 2. 31.
Cornificius laudatus. Eun. III. 5. 45.

D.

Digesta laudata. Heaut. I. 1. 91.
Donatus reprehenſus. And. Prol. 17. & I. 1. 17. I. 1. 25. IV. 1. 54. IV. 4. 54. Eun. I. 2. 24. 25. II. 3. 35. & 66. Ad. II. 3. 5. II. 4. 8. III. 1. 10. Hec. III. 1. 23. V. 4. 19. Phorm. I. 3. 14. II. 1. 19. & 79. II. 3. 3. & 21. laudatus. And. I. 1. 43. I. 5. 1. & 2. II. 2. 31. IV. 5. 20. V. 4. 52. Eun. III. 4. 8. Heaut. I. 1. 17. II. 1. 15. Hec. III. 3. 27. Phorm. I. 2. 20. emendatus. And. I. 5. 52. Eun. Prol. 5. Phorm. I. 2. 52. II. 1. 25. vindicatus. Eun. II. 2. 32.

E.

Ennius laudatus. Eun. V. 4. 14.
Eugraphius laudatus. And. Prol. 11. Eun. V. 4. 13. Heaut. I. 1. 17. & 110. IV. 1. 13. IV. 2. 1. notatus. And. IV. 1. 27. Heaut. IV. 7. 8.
Eutyches citatus. Ad. IV. 3. 16.

F.

FABER (Tanaquil) leviter notatus. And. IV. 2. 19. V. 4. 42. Eun. III. 5. 43. Heaut. II. 4. 20. V. 3. 12. laudatus. And. V. 4. 53. Eun. II. 3. 95. Heaut. Prol. 6.
FABIANUS citatus. Eun. III. 1. 10.
FABRICIUS (Georg.) laudatus. Heaut. IV. 7. 11. codex laudatus. Ad. V. 3. 55. Hec. III. 3. 8.
FAERNUS (Gabriel) reprehensus. And. Prol. 11. & 15. & 17. & I. 1. 25. I. 1. 98. I. 1. 144. I. 3. 20. I. 5. 58. II. 2. 9. II. 3. 22. II. 4. 6. & sexcenties alibi.
FESTUS laudatus. Heaut. II. 1. 15. III. 1. 72. Hec. I. 2. 88. II. 1. 41. Phorm. I. 1. 10. I. 4. 13.
FLAVIUS CAPER citatus. And. III. 2. 49.
FRONTO (Cornelius) laudatus. Phorm. I. 2. 52.
FULGENTIUS laudatus. Heaut. II. 1. 15.

G.

GELLIUS citatus. Heaut. III. 3. 44. V. 2. 33. Phorm. I. 2. 38. IV. 4. 28.
GESNERUS laudatus. Eun. IV. 4. 22.
GLAREANUS leviter notatus. Heaut. III. 1. 35.
GLOSSAE veteres laudatae. Eun. IV. 4. 14. V. 8. 49.
GOVEANUS leviter reprehensus. Heaut. III. 2. 1. Phorm. II. 1. 75.
GRONOVIUS (Joh. Fred.) leviter notatus. Heaut. I. 1. 91. laudatus. Phorm. V. 2. 15.
GUDIUS (Marquardus) citatus. And. I. 1. 127.
GULIELMIUS (Janus) laudatus. And. I. 3. 11. Ad. I. 2. 28. V. 8. 29.
GUYETUS (Franciscus) laudatus. And. I. 3. 20. partim laudatus, partim notatus. And. II. 2. 31. laudatus. Eun. III. 5. 40. & 50. Heaut. II. 3. 64. IV. 1. 13. Ad. III. 2. 18. Phorm. IV. 4. 26. V. 6. 8. codex laudatus. Phorm. IV. 3. 16. IV. 4. 6. reprehensus. And. I. 4. 4. Heaut. Prol. 3. II. 2. 3. III. 1. 35. & 76. III. 3. 8. IV. 1. 32. IV. 7. 10. V. 2. 44. Ad. IV. 3. 11. Phorm. Prol. 25. II. 1. 75.

H.

HARE (Franciscus) suppresso nomine reprehensus. And. Prol. 11. & I. 2. 31. I. 5. 52. & 58. II. 1. 7. II. 2. 19. II. 3. 8. IV. 1. 12. V. 4. 42. Eun. Prol. 12. & 23. & 34. I. 1. 5. I. 2. 37. II. 3. 8. & 37. & 56. & 65. & 80. & 98. III. 1. 36. & 40. & 52. III. 5. 12. & 40. & 43. IV. 1. 11. IV. 4. 22. & 32. & 53. IV. 7. 13. & 29. V. 2. 12. V. 4. 14. V. 7. 6. V. 8. 43. Heaut. Prol. 6. I. 1. 20. & 60. I. 2. 13. II. 2. 3. II. 3. 66. II. 4. 20. III. 1. 35. III. 3. 8. IV. 3. 30. IV. 4. 16. & 23. IV. 7. 10. Ad. III. 2. 52. Phorm. V. 8. 8. V. 9. 58. laudatus. Eun. IV. 4. 7. IV. 6. 7. IV. 7. 7. Heaut. I. 1. 77.
HARPOCRATION laudatus. Phorm. Prol. 25.
HEPHAESTION laudatus. Phorm. I. 4. 17.
HIERONYMUS citatus. And. IV. 1. 58. Hec. II. 1. 4.
HORATIUS restitutus. And. II. 1. 20. laudatus. Eun. V. 4. 14.
HYGINUS (Julius) citatus. Heaut. II. 3. 30.

L.

LABERIUS citatus. Ad. V. 9. 28.
LINDENBROGII Codex reprehenditur. Eun. V. 4. 14. laudatur. Heaut. I. 2. 2. IV. 5. 23. Phorm. V. 9. 33. & ipse laudatur. Heaut. I. 1. 113.
LIVIUS laudatus. Ad. V. 2. 4.
LOLGIUS citatus. And. IV. 5. 20. Hec. III. 1. 26.
LUCILIUS citatus. Hec. III. 3. 46. Phorm. III. 2. 6. V. 8. 65.

M.

MARTIANUS CAPELLA laudatus. Ad. I. 1. 30.

MURETUS (M. Antonius) notatus. And. II. 1. 20. IV. 1. 58. in Terentio emendando parum felix. Heaut. I. 1. 20. laudatus. Heaut. III. 2. 49.

N.

NAEVIUS citatus. And. I. 1. 98. Heaut. II. 3. 30.

NEPOS emendatus. Heaut. IV. 5. 7.

NIGIDIUS FIGULUS laudatus. And. II. 1. 20.

NONIUS MARCELLUS notatus. And. I. 1. 43. Heaut. III. 1. 50. V. 1. 78. Ad. II. 1. 13. citatus. Eun. V. 8. 49. Heaut. I. 1. 85. II. 1. 15. II. 3. 30. III. 1. 35. Ad. II. 4. 22. Hec. I. 2. 88. Phorm. I. 4. 13. IV. 4. 1. V. 3. 7. laudatus. And. III. 3. 2. Eun. III. 5. 2. emendatus. Eun. Prol. 25.

NOVIUS citatus. Eun. Prol. 25. Heaut. III. 1. 35. Ad. V. 9. 28.

P.

PACUVIUS citatus. Ad. IV. 3. 16.

PALLADIUS citatus. Phorm. III. 2. 41.

PALMERIUS (Janus) laudatus. And. I. 1. 13. Eun. V. 4. 13. Heaut. I. 1. 91. III. 2. 18. III. 3. 9. Ad. I. 2. 45. V. 8. 29. reprehensus. Heaut. Prol. 3. II. 2. 3. II. 4. 22. Phorm. II. 3. 21.

PANDECTAE Florentini citati. Phorm. III. 2. 41.

PAULUS Epitomator Festi citatus. Heaut. I. 1. 91.

PERSIUS citatus. Heaut. V. 1. 78.

PHILARGYRIUS laudatus. Hec. IV. 3. 12.

PLAUTUS correctus. Eun. II. 3. 65. tentatus. Eun. II. 3. 93. correctus. Eun. III. 1. 36. Heaut. I. 1. 20. Ad. II. 4. 22. IV. 1. 18. IV. 2. 52. explicatus. Ad. V. 7. 17. Hec. III. 1. 33. Phorm. III. 3. 11. V. 6. 37.

POLLUX (Julius) citatus. Eun. II. 2. 11.

PRISCIANUS notatus. And. I. 1. 37. & 43. II. 6. 27. laudatus. And. II. 6. 24. III. 2. 48. IV. 1. 1. Eun. Prol. 1. Ad. III. 2. 52. III. 4. 14. V. 4 6. emendatus. Eun. Prol. 25. citatus. And. III. 3. 4. Phorm. I. 2. 16. & 38. & 44. I. 4. 52. IV. 1. 23. IV. 3. 16. V. 3. 7.

PUTSCHIUS leviter notatus. And. IV. 5. 12. Eun. Prol. 1. Ad. III. 2. 52.

PLINIUS citatus. Heaut. IV. 5. 7. Hec. III. 3. 27.

Q.

QUINTILIANUS laudatus. Eun. I. 2. 75. Heaut. V. 1. 78.

R.

RIVIUS (Joh.) notatus. Heaut. II. 3. 18. laudatus. Hec. IV. 4. 6.

ROMANUS (C. Julius) citatus. Hec. II. 2. 5.

RUFINUS citatus. Ad. IV. 4. 1.

S.

SALMASIUS (Claudius) laudatus. Phorm. V. 2. 15.

SCALIGER (J. C.) laudatus. Eun. III. 1. 56. reprehensus. Heaut. Prol. 6.

SCAURUS citatus. Heaut. II. 3. 124.

SCHOLIASTES Juvenalis citatus. Ad. V. 6. 15. V. 7. 17.

SENECA citatus. Heaut. I. 1. 25.

SERVIUS laudatus. And. II. 1. 31. Ad. II. 3. 11. V. 3. 5. notatus. And. II. 2. 8. Eun. I. 1. 23. citatus. And. III. 3. 23. Heaut. I. 1. 13. II. 3. 124. Ad. IV. 5. 34. V. 6. 9. V. 9. 28. Hec. III. 1. 6. emendatus. Eun. III. 5. 57. IV.

4. 15. Phorm. V. 4. 7. vindicatus. Heaut. II. 2. 11.
Sisenna citatus. Hec. I. 2. 88.
Strabo laudatus. Hec. III. 3. 27.
Suetonius laudatus. Ad. V. 9. 24.

T.

Terentius prae Cicerone laudatus. And. I. 2. 18. mille locis tentatus.
Theocritus laudatus. Eun. IV. 5. 6.
Tibullus citatus. Ad. I. 2. 28.
Turpilius citatus. And. IV. 4. 16. Hec. V. 4. 19.

V.

Valerius Maximus laudatus. Hec. III. 3. 27.
Valerius Probus citatus. And. II. 2. 31.
Varro citatus. Eun. III. 1. 10. Ad. IV. 4. 1. V. 9. 28. Phorm. III. 2. 41. notatus. Ad. I. 2. 37. restitutus. Hec. I. 2. 88.
Velius Longus citatus. And. IV. 1. 58. Heaut. IV. 3. 21. Hec. III. 1. 6.
Victorius (Petrus) citatus. Ad. V. 2. 4.
Virgilius citatus. Eun. V. 8. 55.
Vopiscus citatus. Eun. III. 1. 36.

INDEX
VERBORUM ET PHRASIUM
TERENTII BENTLEIANI.

A.

A litera variis elegantiis inservit. Sic, *a* parvulo. *And.* I. 1. 8. *A* parvis. *And.* III. 3. 7. Iam inde usque *a* pueritia. *Heaut.* I. 2. 9. Iam *a* pueris. *Heaut.* II. 1. 2. Iam inde *a* puero. *Adelph.* III. 3. 86. *A* principio. *And.* I. 1. 21. Concrepuit hinc *a* Glycerio ostium. *And.* IV. 1. 58. Actor tantum poterit *a* facundia. *Heaut.* Prol. 13. Peccatum *a* me maximumst. *Heaut.* I. 1. 106. Quisnam *a* nobis egreditur foras? *Heaut.* III. 2. 50. *A* me culpam hanc esse procul. *Adelph.* III. 2. 50. *A* villa mercenarium. *Adelph.* IV. 2. 2. Quisnam *a* me pepulit tam graviter fores? *Adelph.* V. 3. 2. Neutra in re vobis difficultas *a* me erit. *Hec.* IV. 4. 45. Nil tibi est *a* me pericli. *Hec.* V. 1. 10. *A* primo homo insanibat. *Phorm.* IV. 5. 37.

AB.

Ingenium est omnium hominum *ab* labore proclive ad libidinem. *And.* I. 1. 51. *Ab* illo animadvertenda iniuriast. *And.* I. 1. 129. *Ab* Andriast ancilla haec. *And.* III. 1. 3. Fores crepuerunt *ab* ea. *And.* V. 7. 5. Tantumne *ab* re tuast oti tibi? *Heaut.* I. 1. 23. Iam inde *ab* adulescentia. *Adelph.* I. 1. 16. Abduci *ab* oculis? *Adelph.* IV. 5. 35. Ne *ab* re sint tamen omissiores paulo. *Adelph.* V. 3. 44. Remotum iniuria adversarium *ab* studio, atque *ab* labore, atque arte *ab* musica. *Hec.* Alt. Prol. 15. Ut virgo *ab* se integra etiam tum fiet. *Hec.* I. 2. 70. Qui *ab* orco mortuum me reducem in lucem feceris. *Hec.* V. 4. 12. Otiosum *ab* animo. *Phorm.* II. 2. 26. *Ab* sua palaestra exit foras. *Phorm.* III. 1. 20.

ABALIENO.

Ita nos *abalienavit.* *Heaut.* V. 2. 26. Vide Notas.

ABDO.

Senex rus *abdit* se. *Hec.* I. 2. 100.

ABDOMEN.

Abdomini hunc natum dicas. *Eun.* III. 2. 7. Vide Notas.

ABDUCO.

Me convivam solum *abducebat* sibi. Eun. III. 1. 17. *Abduxi* ad cenam. *Heaut.* I. 2. 9. Me invito *abduxit* meam. *Adelph.* II. 1. 44. Hunc *abduce*, vinci, quaere rem. *Adelph.* III. 4. 36. Ne illum ab studio *abducerem.* *Hec.* Alt. Prol. 11. *Abduci* ab oculis? facinus indignum. *Adelph.* IV. 5. 35. Credo *abductum* in ganeum aliquo. *Adelph.* III. 3. 5. *Abduci* non potest, quia uterque utrique est cordi. *Phorm.* V. 3. 16.

ABEO.

Nusquam *abeo.* *Adelph.* II. 2. 37. Non tu hinc *abis?* *Eun.* IV. 7. 29. Etiam tu hinc *abis?* *Phorm.* III. 3. 9. In Asiam hinc *abii.* *Heaut.* I. 1. 59. Rus habitatum *abii.* *Hec.* II. 1. 27. Dum haec loquitur, *abiit* hora. *Eun.* II. 3. 49. In Asiam ad regem militatum *abiit.* *Heaut.* I. 1. 59. Rus *abiit.* *Adelph.* III. 3. 83. Praesens quod fuerat, in diem malum *abiit.* *Phorm.* V. 2. 16. E medio *abiit*, qui fuit in hac re scrupulus. *Phorm.* V. 9. 30. Haec dum dubitas, menses *abierunt* decem. *Adelph.* IV. 5. 57. Longe iam *abieram.* *Eun.* IV. 2. 5. *Abi* dum tu illis obviam. *Heaut.* II. 3. 8. *Abi* prae strenue, ac forem aperi. *Adelph.* II. 1. 13. *Abi*; non scis inescare ho-

mines. *Adelph.* II. 2. 12. *Abi:* virum te iudico. *Adelph.* IV. 2. 25. *Abi* sis, insciens. *Phorm.* I. 2. 9. *Abin* hinc in malam rem? *And.* II. 1. 17. Numquid vis, quin *abeam?* *Adelph.* II. 2. 39. Vide sis, ne quo hinc *abeas* longius. *Heaut.* I. 2. 38. Mirabar, hoc si sic *abiret.* *And.* I. 2. 4. Ah, si pergis, *abiero.* *Adelph.* I. 2. 47. Egon te sinam sine munere a me *abire?* *Hec.* V. 4. 13. Suspicor, aliquid domo *abeuntem* abstulisse. *Eun.* IV. 3. 19.

ABHINC.

Abhinc triennium ex Andro commigravit huc viciniae. *And.* I. 1. 42. *Abhinc* menses decem fere. *Hec.* V. 3. 24. Fere *abhinc* annos quindecim. *Phorm.* V. 9. 28.

ABHORREO.

Omnino *abhorrere* animum huic video a nuptiis. *Hec.* IV. 4. 92. In alio occupato amore, *abhorrenti* ab re uxoria. *And.* V. 1. 10.

ABIGO.

Abigam hunc rus. *Adelph.* III. 3. 47.

ABIICIO.

Quae, quantum potest, aliquo *abiicienda* est. *Adelph.* IV. 7. 26.

ABITIO.

Propter eam haec turba atque *abitio* evenit. *Heaut.* I. 2. 16.

ABITUS.

Miserum hunc tam excruciarier ejus *abitu.* *Heaut.* III. 1. 5. Sperabit sumptum sibi senex levatum esse harunc *abitu.* *Heaut.* IV. 4. 24.

ABLEGO.

Aliquo mihi est hinc *ablegandus.* *Hec.* III. 5. 54.

ABLIGURRIO.

Itidem patria qui *abligurrierat* bona. *Eun.* II. 2. 4.

ABORTUS.

Dicam, *abortum* esse. *Hec.* III. 3. 38.

ABRADO.

Aliis aliunde est periclum, unde aliquid *abradi* potest. *Phorm.* II. 2. 19.

ABRIPIO.

Hanc iam oportet in cruciatum hinc *abripi.* *And.* IV. 4. 47. Puellam ex Attica hinc *abreptam.* *Eun.* I. 2. 30. Iam intro *abripiere.* *Adelph.* II. 1. 27. Id illa universum *abripiet.* *Phorm.* I. 1. 11.

ABS.

Vel hoc quis non credat, qui te norit, *abs* te esse ortum! *And.* III. 2. 9. Ego dudum nonnihil veritus sum *abs* te. *And.* III. 4. 3. Dum *abs* te absum. *Heaut.* II. 4. 19. Quam bene vero *abs* te prospectum est? *Heaut.* IV. 1. 25. *Abs* te ut blanditiis suis quam minimo pretio suam voluptatem expleat. *Hec.* I. 1. 11.

ABSCEDO.

Quomodo hinc *abscedam* nescio. *Eun.* IV. 4. 48. vide Notas. Si licet me latere tecto *abscedere.* *Heaut.* IV. 2. 5. Cito ab eo haec ira *abscedet.* *Hec.* V. 2. 15.

ABSOLVO.

Ego ad forum ibo, ut hunc *absolvam.* *Adelph.* II. 4. 13. Hominem istum inpurissimum quam primum *absolvitote.* *Adelph.* II. 4. 18.

ABSQUE.

Quam fortunatus ceteris sim rebus, *absque* una hac foret. *Hec.* IV. 2. 25. Nam *absque* eo esset, recte ego mihi vidissem. *Phorm.* I. 4. 11.

ABSTERGEO.

Qui *abstergerem* volnera? *Eun.* IV. 7. 9.

ABSTERREO.

Hanc simulant parere, quo Chremetem *absterreant.* *And.* III. 1. 14.

ABSTINEO.

Gemitus, screatus, tussis, risus *abstine.* *Heaut.* II. 3. 132. Facis adeo indigne iniuriam illi, qui non *abstineas* manum. *Heaut.* III. 3. 4. Non manum *abstines*, mastigia? *Adelph.* V. 2. 6. Sese illa *abstinere* ut potuerit? *Hec.* I. 2. 64.

ABSTRAHO.

Ut me à Glycerio miserum *abstrahat.* *And.* I. 5. 8. Istam psaltri-

am una illuc mecum hinc *abstraham.* *Adelph.* V. 3. 57. Vix me hinc *abstraxi*, atque impeditum in eo expedivi animum meum: vixque huc contuleram: em nova res ortast, porro ab hac quae me *abstrahat.* *Hec.* III. 1. 17. & 18.

ABSUM.

Dum abs te *absum* *Heaut.* II. 4. 19. Menses tris *abest.* *Heaut.* I. 1. 66. Quod *abest*, non quaeris. *Heaut.* V. 4. 16. Haud permultum a me *aberit* infortunium. *Heaut.* IV. 2. 1. Cum milite isto praesens, *absens* ut sies. *Eun.* I. 2. 112. Pergin ero *absenti* male loqui, inpurissime? *Phorm.* II. 3. 25. Nescio quid profecto *absente* nobis turbatumst domi. *Eun.* IV. 3. 7. Postulo, ut tua mihi domus te praesente *absente* pateat. *Eun.* V. 8. 29.

ABSUMO.

Pytisando modo mihi quid vini *absumpsit?* *Heaut.* III. 1. 49. Cum ille & cura & sumptu absumitur. *Phorm.* II. 2. 26. Quo pacto satietatem amoris ait velle se *absumere.* *Phorm.* V. 5. 6. vide Notas.

ABSURDUS.

Vostram nequeo satis mirari rationem. Est hercle inepta, ne dicam dolo, atque *absurda.* *Adelph.* III. 3. 22. Etsi hoc mihi pravum, ineptum, *absurdum*, atque alienum a vita mea videtur. *Adelph.* V. 8. 21.

ABUNDO.

Quasi is non divitiis *abundet.* *Heaut.* III. 2. 17. Amore *abundas.* *Phorm.* I. 3. 11.

ABUTOR.

In prologis scribundis operam *abutitur.* *And.* Prol. 5. Itane tandem quaeso, item ut meretricem ubi *abusus* sis, mercedem dare lex jubet eii atque amittere? Phorm. II. 3. 66.

AC.

Fugin hinc. Ego vero *ac* lubens. *And.* II. 1. 37. Liberatus sum hodie, Dave, tua opera. D. *Ac* nullus quidem. *And.* II. 2. 33. Dictum *ac* factum invenerit aliquam causam. *And.* II. 3. 7. Si fidem habeat, *ac* non id metuat. *Eun.* I. 2. 60. Utinam istoc verbum ex animo *ac* vere diceres. *Eun.* I. 2. 95. Ego vero illud fecerim, *ac* lubens. *Eun.* III. 5. 43. vide Notas. Amabo, quid ait? cognoscitne? CH. *Ac* memoriter. *Eun.* V. 3. 6. Recipimus. CH. *Ac* libenter. *Eun.* V. 9. 56. Animus te erga idem *ac* fuit. *Heaut.* II. 3. 24. Numquam secus habui illam, *ac* si ex me esset nata. *Hec.* II. 3. 6. Alio suspicans morbo me visurum adfectam, *ac* sensi uxorem esse. *Hec.* III. 3. 6. Neque voce alia, *ac* res monebat ipsa, poterat conqueri. *Hec.* III. 3. 15. Numquam aeque *ac* modo paupertas mihi onus visa est, & miserum & grave. *Phorm.* I. 2. 43. Ego isti nihilo sum aliter *ac* fui. *Phorm.* III. 2. 45. Aliud mihi respondes, *ac* rogo? *Phorm.* IV. 4. 3. Pariter nunc opera me adiuvas, *ac* re dudum opitulata es. *Phorm.* V. 3. 3. vide Notas. Bina quaeso. N. *Ac* rebus vilioribus. *Phorm.* V. 3. 8.

ACCEDO.

Numquam *accedo*, quin abs te abeam doctior. *Eun.* IV. 7. 21. Ad haec mala hoc mi *accedit* etiam. *And.* I. 3. 10. Postquam amans *accessit.* *And.* I. 1. 49. Ad flammam *accessit* inprudentius. *And.* I. 1. 103. Funambuli eodem *accedens* exspectatio. *Hec.* Alt. Prol. 26. Vide Notas. Haut invito ad aures sermo mi *accessit* tuus. *Hec.* III. 7. 32. Quia paulum vobis *accessit* pecuniae, sublati animi sunt. *Hec.* III. 7. 56. Quod hinc *accesserit*, id de lucro putato esse omne. *Adelph.* V. 3. 30. Voluntas vostra si ad poetam *accesserit.* *Phorm.* *Prol.* 29.

ACCERSO.

Cur non domum uxorem *accersit?* *Adelph.* V. 7. 6. Curre: obstetricem *accerse.* *Adelph.* III. 2. 56. Uxorem ut *accersat*, paret. *Heaut.* V. 1. 75. Proviso, quam mox virginem *accersant.* *Adelph.* V. 6. 2.

Non eam, ne nunc quidem, cum *accersor* ultro? *Eun.* I. 1. 2. *Accersitur* lavatum interea virgo. *Eun.* III. 5. 44. Si in rem est utrique, ut fiant, *accersi* jube. *And.* III. 3. 14. Jam tum cum primum jussit me ad se *accersier*. *Eun.* III. 3. 4.

Accido.

Misera timeo, incertum hoc quorsus *accidat*. *And.* I. 5. 29. Interea aliquid *acciderit* boni. *And.* II. 3. 24. Eodem die istuc verbum vere in te *accidit*. *And.* V. 3. 14. Ad genua *accidit*. *Hec.* III. 3. 18. Unde exordiar narrare, quae nec opinanti *accidunt*? *Hec.* III. 5. 2. Horum nil quicquam *accidet* animo novum. *Phorm.* II 1. 20.

Accingo.

Do fidem futurum. GN. *Accingar*. *Eun.* V. 8. 30. Tute hoc intristi: tibi omne est exedendum: *accingere*. *Phorm.* III. 1 4.

Accipio.

Dos, Pamphile, est decem talenta. P. *Accipio*. *And.* V. 4. 48. Equidem pol in eam partem *accipio* que & volo. *Eun.* V. 2. 37. Opinor, narras? non recte *accipis*. *And.* II. 2. 30. *Accepi: acceptam* servabo. *And.* I. 5. 63. *Accepit* conditionem. *And.* I. 1. 52. Si te aequo animo ferre *accipiet*. *And.* II. 3. 23. Restitue quem a me *accepisti* locum. *And.* IV. 1. 57. Vide Notas. *Accipit* homo nemo melius prorsum neque prolixius. *Eun.* V. 8. 52. Hancine ut ego contumeliam tam insignem in me *accipiam*? *Eun.* IV. 7. 1. Aliorsum atque ego feci *acceperit*. *Eun.* I. 2. 2. Malo ego nos prospicere, quam hunc ulcisci *accepta* iniuria. *Eun.* IV. 6. 24. Aliter tuum amorem, atque est, *accipis*. *Heaut.* II. 3. 23. Ad contumeliam omnia *accipiunt* magis. *Adelph.* IV, 3. 15. Partim quae *accepi* auribus. *Hec.* III. 3. 3. Quod incommodi tibi in hac re *accipies*, nisi caves? *Heaut.* V. 1. 59. vide Notas. Mea causa causam *accipite*. *Hec.* Alt. Prol. 47. vide Notas. Quamobrem *accipere* hunc mi expediat metum. *Heaut.* II. 3. 96. Abs quivis homine, cum est opus, beneficium *accipere* gaudeas. *Adelph.* II. 3. 1. Nonne id sat erat, *accipere* ab illo iniuriam? *Phorm.* V. 2. 42 *Accipiunda* & mussitanda iniuria adolescentiumst. *Adelph.* II. 1. 53. Indignis cum egomet sim *acceptus* modis. *Adelph.* II. 1. 12.

Accipiter.

Non rete *accipitri* tenditur, neque miluo. *Phorm.* II. 2. 16.

Accubo.

Dum *accubabam*, quam videbar mihi esse pulchre sobrius? *Eun.* IV. 5. 2.

Accumbo.

Ipsa *accumbere* mecum. *Eun.* III. 3. 9.

Accuro.

Saltem *accurate*. *And.* III. 2. 14. Quo magis res omnis cautius, ne temere faciam, *accuro*. *Hec.* V. 1. 12.

Accuso.

Qui cum hunc *accusant*; Naevium, Plautum, Ennium *accusant*. *And.* Prol. 18. & 19. Te ultro *accusabit*. *Eun.* I. 1. 24. Cotidie *accusabam*. *Heaut.* I. 1. 50. Ambo *accusandi*. *Heaut.* I. 1. 67. Nequid *accusandus* sis, vide. *Heaut.* II. 3. 111. Eho, numquidnam *accusat* virum? *Hec.* II. 2. 25. Quod me *accusat* vir nunc, sum extra noxiam. *Hec.* II. 3. 3. *Accusando* fieri infectum non potest. *Phorm.* V. 9. 45.

Acer.

Lenem patrem illum factum me esse *acerrimum*. *Phorm.* II. 1. 32. Prima coitiost *acerrima*. *Phorm.* II. 2. 32.

Acerbus.

Nemini plura ego *acerba* credo esse ex amore homini umquam oblata. *Hec.* III. 1. 1.

Acriter.

Postquam *acrius* pater instat. *Hec.* I. 2. 45.

Actor.

Me *actorem* dedit: Si hic *actor*

tantum poterit a facundia. *Heaut.* Prol. 12. & 13. Vide Notas. *Actoris* opera magis stetisse quam sua. *Phorm.* Prol. 10. Quem Actoris virtus nobis restituit locum. *Phorm.* Prol. 33.

ACTUS.

Primo *actu* placeo. *Hec.* Alt. Prol. 31.

ACTUTUM.

Aperite aliquis *actutum* ostium. *Adelph.* IV. 4 26. Congredere *actutum.* *Phorm.* V. 6. 12.

ACUO.

Quod illos sat aetas *acuet.* *Adelph.* V. 3. 49.

AD.

Aut equos alere, aut canes *ad* venandum. *And.* I. 1. 30. Nec satis *ad* obiurgandum causae. *And.* I. 1. 111. Ut ne esset spatium cogitandi *ad* disturbandas nuptias. *And.* I. 2. 11. Dum tempus *ad* eam rem tulit. *And.* I. 2. 17. Si quis magistrum cepit *ad* eam rem improbum. *And.* I. 2. 21. *Ad* haec mala hoc mi accedit etiam. *And.* I. 3. 10. Ne *ad* morbum hoc etiam. *And.* I. 5. 65. Prius, quam tuum, ut sese habeat, animum *ad* nuptias perspexerit. *And.* II. 3. 4. Oportet signa esse *ad* salutem. *And.* III. 2. 2. Ne vacuum esse me nunc *ad* narrandum credas. *And* IV. 2. 23. Si forte opus sit *ad* erum jurato mihi. *And.* IV. 3. 13. Vide Notas. Eius frater aliquantum *ad* rem est avidior. *Eun.* I. 2. 51. *Ad* virginem animum adiecit. *Eun.* I. 2. 63. At nihil *ad* nostram hanc. *Eun.* II. 3. 70. *Ad* eam rem tempus non erat. *Eun.* IV. 1. 7. Ne comparandus hic quidem *ad* illumst. *Eun.* IV. 4. 14. Quasi talenta *ad* quindecim coegi. *Heaut.* I. 1. 93. Haec sunt tamen *ad* virtutem omnia. *Heaut.* I. 2. 33. *Ad* rem redi. *Heaut.* II. 3. 78. Patrem novisti, *ad* has res quam sit perspicax. *Heaut.* II. 3. 129. Ingenio egregio *ad* miseriam natus sum. *Heaut.* III. 1. 11. Quam ea nunc instructa pulchre *ad* perniciem fiet. *Heaut.* III. 1. 41. Quantam eii fenestram *ad* nequitiem patefeceris? *Heaut.* III. 1. 72. Nonne *ad* senem aliquam fabricam fingit? *Heaut.* III. 2. 34. Tantum devenisse *ad* eum mali. *Heaut.* IV. 5. 2. Mihi illic vere *ad* rastros res redit. *Heaut.* V. 1. 58. Id quod *ad* te attinet. *Adelph.* II. 1. 32. Conservis *ad* eundem istunc praecipio modum. *Adelph.* III. 3. 70. *Ad* contumeliam omnia accipiunt magis. *Adelph.* IV. 3. 15. Tandem reprime iracundiam, atque *ad* te redi. *Adelph.* V. 3. 8. *Ad* omnia alia aetate sapimus rectius. *Adelph.* V. 3. 46. Adtentiores sumus *ad* rem omnes, quam sat est. *Adelph.* V. 3. 48. Numquam ita quisquam bene subducta ratione *ad* vitam fuat. *Adelph.* V. 4. 1. vide Notas. Ut *ad* pauca redeam. *Hec.* I. 2. 60. *Ad* amussim ambarum mores earum existumans. *Hec.* I. 2. 88. vide Notas. Nostra ilico it visere *ad* eam. *Hec.* I. 2. 114. In eodemque omnes mihi videntur ludo doctae *ad* malitiam. *Hec.* II. 1. 6. Si vis veram verba ad rationem exigi. *Hec.* III. 1. 26. Vide Notas. *Ad* genua accidit. *Hec.* III. 3. 18. Jam prior amor me *ad* hanc rem exercitatum reddidit. *Hec.* III. 3. 47. Confingis falsas causas *ad* discordiam. *Hec.* IV. 4. 71. Nihil aderat adiumenti *ad* pulchritudinem. *Phorm.* I. 2. 55. Praeterierat iam *ad* ducendum aetas. *Phorm.* II. 3. 76. Ut sit potior, prior *ad* dandum qui est. *Phorm.* III. 2. 48. In servitutem pauperem *ad* ditem dari. *Phorm.* IV. 3. 48. *Ad* restim mi quidem res redit planissume. *Phorm.* IV. 4. 5. Habet haec eii quod, dum vivat, usque *ad* aurem ogganiat. *Phorm.* V. 9. 41.

ADAUGEO.

Ne tua duritia antiqua illa etiam *adaucta* sit. *Heaut.* III. 1. 26.

ADBIBO.

Is mi, ubi *adbibit* plus paulo, sua quae narrat facinora? *Heaut.* II. 1. 8.

ADCERSO.

Obstetricem *adcerso*. *And.* I. 5. 64. Non eam, cum *adcersor* ultro? *Eun.* I. 1. 2. Uxorem ut *adcersat*, paret. *Heaut.* V. 2. 75.

ADCRESCO.

Amicitiam, quae incepta à parvis cum aetate *adcrevit* simul. *And.* III. 3. 7.

ADCURRO.

Adcurrit: mediam mulierem complectitur. *And.* I 1. 106. Continuo *adcurrit* ad me. *Eun.* II 3. 44. *Adcurrunt* servi: soccos detrahunt. *Heaut.* I. 1. 72. Puer ad me *adcurrit*. *Phorm.* V. 6. 22. *Accurre* huc. *Phorm.* V. 8. 90.

ADDO.

Quod tibi dieculam *addo*. *And.* IV. 2. 27. Verbum si *addideris*. *And.* V. 2. 19. Neque, praeterquam quas ipse amor molestias habet, *addas*. *Eun.* I. 1. 33. Nisi mihi quidem *addit* animum. *Heaut.* III. 2. 31. Ii qui minus habent, ut semper aliquid *addant* ditioribus. *Phorm.* I. 1. 8. Propter misericordiam *addunt* pauperi. *Phorm.* II. 1. 47.

ADDUCO.

Quae mi ante oculos coram amatorem *adduxti* tuum? *Eun.* IV. 7. 24. Nemon medicum *adduxit*? *Hec.* III. 1. 43. Numquam animum quaesti gratia ad malas *adducam* partis. *Hec.* V. 3. 38. Ad misericordiam ambos *adduces* cito. *Heaut.* V. 2. 42. Turbam domum *adducei*. *Adelph.* V. 7. 15. Inventum tibi curabo, & mecum *adductum* tuum Pamphilum. *And.* IV. 2. 1. *Adducti*, qui illam civem hinc dicant. *And.* V. 3. 21. Si illum potest, qui alicui rei est, etiam eum ad nequitiam *adducere*. *Adelph.* III. 3. 4. Aliquando tandem huc animum ut *adducas* tuum. *Hec.* IV. 4. 61. vide Notas.

ADELPHI.

Eum hic locum sumpsit sibi in *Adelphos*. *Adelph.* Prol. 11.

ADEO. *adverb.*

Voltu *adeo* modesto, *adeo* venusto, ut nil supra. *And.* I. 1. 93. Magis id *adeo*, mihi ut incommodet. *And.* I. 1. 135. Ipsum *adeo* praesto video cum Davo. *And.* II 5. 4. Aut, si *adeo*, bidui est aut tridui haec sollicitudo. *And.* II 6. 9. Atque *adeo* in ipso tempore eccum ipsum. *And.* II. 2. 52. Suadere, orare, usque *adeo* donec perpulit. *And.* IV. 1. 38. Propera *adeo* puerum tollere hinc ab ianua. *And.* IV. 4. 20. Nunc *adeo*, ut tu sis sciens. *And.* IV. 4. 36. Atque *adeo* longum est, nos illum exspectare. *And.* V. 6. 13. Adulescentem *adeo* nobilem. *Eun.* I. 2. 124. Non *adeo* inhumano ego sum ingenio. *Eun.* V. 2. 41. Postremo *adeo* res rediit. *Heaut.* I. 1. 61. Ut clam eveniat partus patrem, atque *adeo* omnes. *Hec.* III. 3. 37. Facis huic *adeo* iniuriam. *Hec.* IV. 4. 68. Neque opus est *adeo* mutrito. *Hec.* V. 4. 26. Neque defetiscar usque *adeo* experirier. *Phorm.* IV. 1. 22. Credis te ignorarier, aut tua facta *adeo*? *Phorm.* V. 8. 39.

ADEON', ADEONE.

Adeon' hominem esse invenustum, aut infelicem quenquam, ut ego sum? *And.* I. 5. 10. *Adeone* me ignavum putas? *adeone* porro ingratum? *And.* I. 5. 42. & 43. *Adeone* est demens? *And.* III. 1. 11. *Adeon* videmur vobis esse idonei, in quibus sic inludatis? *And.* IV. 4. 19. *Adeon* homines inmutarier ex amore? *Eun.* II. 1. 19. *Adeon* rem redisse? *Heaut.* V. 2. 27.

ADEO. *verb.*

Adeamne ad eum? *And.* IV. 1. 15. Aliquot me *adierunt*. *And.* III. 3. 2. Edicit ne vir quisquam ad eam *adeat*. *Eun.* III 5. 30. *Adii* te heri de filia. *Hec.* II. 2. 9. Eccum video: *adibo*. *Eun.* V. 6. 5. Magistratus *adi*. *Phorm.* II 3. 56. Ad precatorem *adeam* credo. *Phorm.* I. 2. 9. Capitis periclum *adire*. *And.* IV. 1. 54.

ADFABILIS.

Meditor esse *adfabilis*, & bene procedit. *Adelph.* V. 6. 8.

ADFATUS.

Ut voluptati obitus, sermo, *adfatus* tuus, quocumque adveneris, semper siet. *Hec.* V. 4. 19. vide Notas.

ADFECTO.

Hi gladiatorio animo ad me *adfectant* viam. *Phorm.* V. 7. 71. Ad dominas qui *adfectant* viam. *Heaut.* II. 3. 60.

ADFERO.

Ut sciam, numquid haec turbae tristitia *adferat.* *And.* I. 4. 8. vide Notas. Haec primum *adfertur* iam mihi ab hoc fallacia. *And.* III. 1. 13. Haud auspicato huc me *attuli.* *And.* III. 2. 12. vide Notas. Hic quoque bonam magnamque partem ad te *attulit.* *Eun.* I. 2. 43. Quid dicam? quam causam *adferam*? *Heaut.* IV. 3. 23. Da mihi, atque *adfer* mihi. *Heaut.* II. 1. 11. Nulla res, quae mi aegritudinem *adferat.* *Heaut.* IV. 3. 2. Solum unum hoc vitium senectus *adfert* hominibus. *Adelph.* V. 3. 47. Laborem inanem ipsus capit, & illi molestiam *adfert.* *Hec.* III. 2. 9. Quod ab illo *adlatumst*, sibi esse id rellatum putet. *Phorm.* Prol. 22. Mirabar, si tu mihi quicquam *adferres* novi. *Phorm.* III. 2. 5. Vide opis siquid potest *adferre* huic. *Phorm.* III. 3. 20. Mi opus erat, aliquantulum quae *adferret.* *Phorm.* IV. 3. 50. Auxilii nihil *adferant.* *Adelph.* III. 2. 2. Vide etiam sodes, ut mihi haec certa & clara *attuleris.* *Hec.* V. 4. 1.

ADFICIO.

Quonam modo nunc te offendam *adfectam*! *Hec.* III. 1. 45. Alio suspicans morbo me visurum *adfectam*, ac sensi uxorem esse. *Hec.* III. 3. 6. Quanta me cura & sollicitudine *adficit* gnatus? *Phorm.* II. 4. 1. Tantane *adfectum* quemquam esse hominem audacia? *Phorm.* V. 8. 84.

ADFINIS.

Neque illarum *adfines* esse rerum, quas fert adulescentia. *Heaut.* II. 1. 3. Et gener & *adfines* placent. *Heaut.* V. 1. 63. *Adfinis* nobis. *Adelph.* V. 8.

ADFINITAS.

Nullon' ego Chremetis pacto *adfinitatem* effugere potero? *And.* I. 5. 12. Haud ita decet, si perpetem hanc vis esse *adfinitatem.* *Hec.* II. 2. 10. vide Notas. *Adfinitatem* hanc sane perpetuam volo. *Hec.* IV. 4. 14. Manere *adfinitatem* hanc inter nos volo. *Hec.* IV. 4. 101.

ADFLICTO.

Ne te *adflictes.* *Eun.* I. 1. 31.

ADGRAVESCO.

Male metuo, ne Philumenae magis morbus *adgravescat.* *Hec.* III. 2. 2.

ADGREDIOR.

Hac non successit, alia *adgrediemur* via. *And.* IV. 1. 46. *Adgrediar.* Bacchis, salve. *Hec.* V 1. 5. Itane agitis mecum? satis astute *adgredimini.* *Phorm.* V. 8. 75. vide Notas.

ADHIBEO.

Hoc temere numquam amittam ego à me, quin mihi testis *adhibeam.* *Phorm.* IV. 5. 2.

ADHORTOR.

Adhortor, properent. *Eun.* III. 5. 35. Praeter quam res *adhortatur* tua. *Heaut.* I. 1. 8.

ADHUC.

Qui me tam leni passus animo est usque *adhuc.* *And.* I. 5. 27. *Adhuc* signa omnia huic esse video. *And.* III. 2. 1. Nihil *adhuc* est, quod vereare. *Heaut.* I. 2. 1. Celabitur itidem, ut celata *adhuc* est. *Heaut.* IV. 3. 20. *Adhuc* quod factumst miror, non iusse me abripi hinc. *Heaut.* V. 2. 47. *Adhuc* non molesta sunt. *Adelph.* I. 2. 42. Sat *adhuc* tua nos frustratast fides. *Adelph.* IV. 4. 13. Cessatum usque *adhuc* est. *Adelph.* IV. 4. 23. Vitam duram, quam vixi usque *adhuc.* *Adelph.* V. 4. 5. Quid *adhuc* habent infir-

mitatis nuptiae? *Hec.* I. 2. 101. Nil cessavisti usque *adhuc.* *Hec.* IV. 1. 29.

ADIGO.

Tu homo *adigis* me ad insaniam. *Adelph.* I. 2. 31. Mox noctu te *adiget* horsum insomnia. *Eun.* II. 1. 13.

ADIICIO.

Ad virginem animum *adiecit.* *Eun.* I. 2. 63.

ADIMO.

Postquam *adempta* spes est. *And.* II. 1. 4. Ut metum, in quo nunc est, *adimam.* *And.* II. 2. 2. Hanc, nisi mors, mihi *adimet* nemo. *And.* IV. 2. 14. Ubi ea causa, quamobrem haec faciunt, erit *adempta* his. *And.* V. 1. 18. Diem *adimere* aegritudinem hominibus. *Heaut.* III. 1. 13. Postquam *ademptam* hanc quoque tibi causam vides. *Hec.* IV. 4. 58. Quot autem *ademi* curas? *Hec.* V. 4. 19. Qui hanc mihi *adimat* consuetudinem. *Phorm.* I. 3. 9. Qui saepe propter invidiam *adimunt* diviti. *Phorm.* II. 1. 46. Phaedriae curam *adimere* argentariam. *Phorm.* V. 5. 3.

ADIPISCOR. APISCOR.

Nuptias effugere ego istas malo, quam tu *adipiscier.* *And.* II. 1. 32. Soli licet hic de eadem causa bis iudicium *apiscier.* *Phorm.* II. 3. 59. An ne hoc quidem ego *adipiscar,* quod ius publicumst? *Adelph.* II. 3. 65.

ADIUMENTUM.

Nihil aderat *adiumenti* ad pulchritudinem. *Phorm.* I. 2. 55.

ADIUNGO.

Ut animum ad aliquod studium *adiungant.* *And.* I. 1. 29. Ille, quem beneficio *adiungas,* ex animo facit. *Adelph.* I. 1. 47. Imperium, quod amicitia *adiungitur.* *Adelph.* I. 1. 42. Unam facere familiam; colere, adiuvare, *adiungere.* *Adelph.* V. 8. 4.

ADIURO.

Per omnes *adiuro* deos. *And.* IV. 2. 11. Sancte *adiurat.* *Hec.* II. 2. 26.

ADIUTO.

Pamphilumne *adiutem,* an auscultem seni. *And.* I. 3. 4. Id amabo *adiuta* me, quo id fiat facilius. *Eun.* I. 2. 70. Quod potero, *adiutabo* senem. *Heaut.* III. 1. 7. At te *adiutare* oportet adulescenti causa. *Heaut.* III. 2. 35. Homines nobilis eum *adiutare.* *Adelph.* Prol. 16. Eis onera *adiuta.* *Hec.* III. 2. 24. Bonitasque vestra *adiutans* atque aequanimitas. *Phorm.* Prol. 34. Neque quisquam aderat, qui *adiutaret* funus. *Phorm.* I. 2. 49.

ADIUTOR.

Hic *adiutor* meus & monitor & praemonstrator hoc mihi praestat. *Heaut.* V. 1. 2. Aut etiam *adiutor* sim ejus iracundiae. *Adelph.* I. 1. 66. Set opus est mi Phormionem ad hanc rem *adiutorem* dari. *Phorm.* III. 3. 26.

ADIUTRIX.

Nunc ego te in hac re mi oro ut *adiutrix* sies. *Eun.* V. 2. 46. Matres omnes filiis in peccato *adiutrices.* *Heaut.* V. 2. 39. Vestra intelligentia si erit *adiutrix* nostrae industriae. *Hec.* Alt. Prol. 24. Ut vestra auctoritas meae auctoritati fautrix *adiutrixque* siet. *Hec.* Alt. Prol. 40. Praesertim in ea re cum sit mi *adiutrix* socrus. *Hec.* IV. 4. 83.

ADIUVO.

Ut me *adiuves* in hac re. *And.* III. 3. 10. Id spero *adiuturos* deos. *And.* III. 2. 42. Faciam sedulo, dabo operam, *adiuvabo.* *Eun.* II. 3. 72. Neque me quidquam consilio *adiuvas?* *Heaut.* V. 2. 29. Fortis fortuna *adiuvat.* *Phorm.* I. 2. 25. Pariter nunc opera me *adiuves,* ac re dudum opitulata es. *Phorm.* V. 3. 3. Qui me dudum *adiuvit* comiter. *Phorm.* III. 3. 4. vide Notas.

ADLEGO.

Ut ne credas, à me *adlegatum* hunc senem. *And.* V. 3. 28.

ADLIGO. ALLIGO.

Hic furti se *adligat.* *Eun.* IV. 7. 39. Eo pacto prorsum illi *alligaris* filium. *Adelph.* V. 3. 58.

ADLOQUOR.
Cessas adloqui? And. II. 2. 6. Quid cessas hominem adire, & blande in principio adloqui? Phorm. II. 1. 22.

ADLUDO.
Forte habui scortum: coepit ad id adludere. Eun. III. 1. 34.

ADMINISTRO.
Lauteque munus administrasti tuum. Adelph. V. 1. 2.

ADMIROR.
Eis ultro adrideo, & eorum ingenia admiror simul. Eun. II. 2. 19. Cave quicquam admiratus sis. Heaut. IV. 6. 22.

ADMISCEO.
Ita tu istaec tua misceto, ne me admisceas. Heaut. IV. 5. 35. Ne te admisce. Heaut. V. 2. 22.

ADMITTO.
Fac ut admittar ad illam. Eun. II. 2. 50. Militem rogat, ut illum admitti jubeat. Eun. IV. 1. 4. Set tu quod cavere possis, stultum admitterest. Eun. IV. 6. 23. Unam hanc noxiam amitte: si aliam admisero umquam, occidito. Eun. V. 2. 14. Quid ego tantum sceleris admisi miser? Heaut. V. 2. 83. Haec te admittere indigna genere nostro? Adelph III 3. 54. Me hoc delictum admisisse in me. Adelph. IV. 5. 48. Sumptum admittet. Adelph. V. 7. 15. It visere ad eam: admisit nemo. Hec. I. 2. 114. Si est, culpam ut in se admiserit. Phorm. II. 1. 40.

ADMODUM.
Haec inter nos nuper notitia admodumst. Heaut. I. 1. 1. Advenis modo? PA. admodum. Hec. III. 5. 8. Itane patris ais conspectum veritum hinc abiisse? G. admodum. Phorm. II. 2. 1.

ADMONEO.
Recte admones. And. V. 4. 50. Ridiculum est te istuc me admonere. Heaut. II. 3. 112.

ADMOVEO.
Accessi: astiti: animam compressi: aurem admovi. Phorm. V. 6. 28.

ADNUMERO.
Argentum adnumeravit ilico. Adelph. III. 3. 15.

ADNUO.
Adnuo terram intuens modeste. Eun. III. 5. 31.

ADOPTO.
Inde ego hunc maiorem adoptavi mihi. Adelph. I. 1. 22. Tuum filium dedisti adoptandum mihi. Adelph. I. 2. 34.

ADORIOR.
Si me inparatum adortus esset. And. III. 1. 21. Cesso hunc adoriri? Heaut. IV. 5. 9 Adortus iurgio est fratrem. Adelph. III. 3. 50. Si ab eo nil fiet, tum hunc adoriar hospitem. Phorm. IV. 2. 15.

ADORNO.
Continuo haec adornant ut lavet. Eun. III. 5. 34. Domi non offendissem, ita iam adornarat fugam. Eun. IV. 4. 6.

ADPELLO.
Poeta cum primum animum ad scribendum adpulit. And. Prol. 1. Animum ad uxorem adpulit. And. II. 6. 15.

ADPLICO. APPLICO.
Ipsum animum aegrotum ad deteriorem partem plerumque adplicat. And. I. 2. 22. Tum ille egens forte adplicat primum ad Chrysidis patrem se. And. V. 4. 21. Repente ad studium se applicasse hunc musicum. Heaut. Prol 23. Hi se ad vos adplicant. Heaut. II. 4. 13.

ADPONO. APPONO.
Postulare id gratiae adponi sibi. And. II. 1. 31. Puer hercle st. mulier, tu adposuisti hunc? And. IV. 4. 3. At istos rastros interea tamen adpone. Heaut. I. 1. 37. Cena dubia apponitur. Phorm. II. 2. 28. Si adpositum puerum ante aedes viderit. And. IV. 4. 34. vide Notas.

ADPORTO. APPORTO.
Quidnam adportas? And. V. 2. 17. Vereor ne quid Andria adportet mali. And. I. 1. 46. Nuncium adporto tibi. Heaut. III. 1. 18. Ne ille haut scit, hoc paulum lucri quan-

tum eii damni *apportet.* *Heaut.* IV. 4. 25. Quin usus semper aliquid *adportet* novi. *Adelph.* V. 4. 2. *Adporto* novam Epidicazomenen quam vocant comoediam. *Phorm.* Prol. 25. vide Notas.

Adposco.

Porro haec talenta dotis *adposcet* duo. *Heaut.* IV. 7. 10. vide Notas.

Adprehendo

Pone *adprehendit* pallio, resupinat. *Phorm.* V. 6. 23.

Adprime.

Id ego arbitror *adprime* in vita esse utile. *And.* I. 1. 34. Fratrem eii esse *adprime* nobilem? *Eun.* V. 4. 30. Et ego meis me omnibus scio esse *adprime* obsequentem. *Hec.* II. 2. 5. vide Notas.

Adprobo.

Non satis est tuum te officium facere, fama si id non *adprobat.* *Phorm.* IV. 5. 12. vide Notas.

Adpropero.

Postquam ante ostium me audivit stare, *adproperat.* *And.* III. 1. 17.

Adrideo.

Eis ultro *adrideo.* *Eun.* II. 2. 19. Nulli laedere os, *adridere* omnibus. *Adelph.* V. 4. 10.

Adsentor.

Imperavi egomet mihi omnia *adsentari.* *Eun.* II. 2. 22. Qui huic *adsentari* animum induxeris. *Eun.* III. 2. 37. Ne id, *adsentandi* magis quam quo habeam gratum, facere existumes. *Adelph.* II. 4. 6. *Adsentando* atque indulgendo & largiendo. *Adelph.* V. 9. 31.

Adsequor.

Adsequere ac retine. *Phorm.* V. 8. 89.

Adsero.

Ego liberali illam *adsero* causa manu. *Adelph.* II. 1. 40.

Adservo.

Cura *adservandum* vinctum. *And.* V. 2. 24. Hic tibi *adservandus* est. *Heaut.* III. 3. 34. Dic me hic oppido esse invitam, atque *adservari.* *Heaut.* IV. 4. 12.

Adsido.

Adsido: adcurrunt servi: soccos detrahunt, *Heaut.* I. 1. 72.

Adsidue.

Ne semper servos currens, iratus senex, *adsidue* agendi sint mihi. *Heaut.* Prol. 39. Quid te futurum censes, quem *adsidue* exedent? *Heaut.* III. 1. 53. Homines nobilis eum adiutare, *adsidue* que una scribere. *Adelph.* Prol. 16. Illic ubi sum *adsidue.* *Hec.* II. 1. 20.

Adsimulo.

Nunc tuumst officium, has bene ut *adsimules* nuptias. *And.* I. 1. 141. Eho an tute intellexti hoc *adsimulari*? *And.* III 2. 20. Hinc ab dextera venire me *adsimulabo.* *And.* IV. 3. 20. *Adsimulabo* quasi nunc exeam. *Eun.* III. 2. 8. Tum pol ego is essem vero, qui *adsimulabar.* *Eun.* III. 5. 58. vide Notas. Istunc exora, ut suam esse *adsimulet.* *Heaut.* II. 3. 117. Me aetatem censes velle id *adsimularier*? *Heaut.* IV. 3. 58. Gnatus quod se *adsimulat* laetum, id dicis? *Heaut.* V. 1. 15. Qui scis, an ea causa me odisse *adsimulaverit*? *Hec.* II. 1. 38. Paternum amicum me *adsimulabo* virginis. *Phorm.* I. 2. 78. Quid si *adsimulo*, satin est? *Phorm.* I. 4. 32. Quo me *adsimularam* ire ad mercatum, non eo. *Phorm.* V. 7. 10.

Adsisto.

Hic propter hunc *adsiste.* *Adelph.* II. 1. 15.

Adsoleo.

Quae *adsolent*, quaeque oportet signa esse ad salutem. *And.* III. 2. 1.

Adsto. Asto.

Hic patrem astare aibas? *Heaut.* V. 2. 7. Patruum video cum patre *adstantem*? *Phorm.* IV. 3. 2. Accessi: *astiti,* *Phorm.* V. 6. 27. Procul hinc *astans.* *Hec.* IV. 3. 1. vide Notas.

Adstringo.

Hac lege tibi meam *adstringo* fidem. *Eun.* I. 2. 23.

Adsum.

Prope *adest*, cum alieno more vivendumst mihi. *And.* I. 1. 125. In

denegando modo quis pudor paulum *adest.* *And.* IV. 1. 6. Non quia *ades* praefens, dico hoc. *Adelph.* III. 3. 39 Mulier tibi *adest.* *Heaut.* II. 3. 2. Ille ad defendendum *adest.* *Phorm.* II. 1. 35. vide Notas. Ubi vis, dona *adfunt* tibi à Phaedria. *Eun.* III. 2. 11. Iam inquam hic *adero.* *And.* IV. 2. 32. *Aderit* una in unis aedibus. *Eun.* II. 3. 76. Iam haec tibi *aderit* fupplicans. *Eun.* IV. 7. 41. At pol iam *aderit*, fe quoque etiam eum oderit. *Hec.* IV. 1. 28. vide Notas. Dave, *ades*: refifte. *And.* II. 2. 7. Phidippe, *ades*, audi paucis. *Hec.* III. 5. 60. *Adesdum*: paucis te volo. *And.* I. 1. 2. Favete, *adeste* aequo animo. *And.* Prol. 24. Iamne partus *Adsiet.* *Adelph.* IV. 4. 11. Volo ego *adesse* hic advocatos nobis in turba hac. *Eun.* IV. 6. 26. Hunc minimeft opus in hac re *adesse.* *Hec.* III. 3. 50.

ADTEMPERATE.

Itane *adtemperate* evenit, hodie in ipfis ut veniret, ante hac numquam? *And.* 5. 4. 13. vide Notas.

ADTENTUS. *vide* ATTENTUS.

ADVEHO.

Iftam nunc times, quae *advectast*, ne illum talem praeripiat tibi. *Eun.* I. 2. 81.

ADVENA.

Eft e Corintho hic *advena* anus paupercula. *Heaut.* I. 1. 44.

ADVENIO.

Ad te *advenio.* *And.* II. 1. 19. Optato *advenis.* *And.* III. 3. 1. Per tempus *advenis.* *And.* IV. 4. 44. In tempore ipfo mi *advenis.* *And.* V. 6. 10. Opportune *advenis.* *Heaut.* I. 2. 5. Unde haec *advenit?* *Hec.* I. 2. 6. Salvom te *advenisse* gaudeo. *Eun.* V. 5. 6. Bene factum te *advenisse.* *Hec.* III. 5. 6.

ADVENTUS.

Ego commodiorem hominem, *adventum*, tempus, non vidi. *And.* V. 2. 3. Salutant: ad cenam vocant: *adventum* gratulantur. *Eun.* II. 2. 28. Iffe dicito, percontatum *adventum* Pamphili. *Hec.* I. 2. 2. Incommode illis fors obtulerat *adventum* meum. *Hec.* III. 3. 10. Ubi eius *adventi* venit in mentem. *Phorm.* I. 3. 2.

ADVERSARIUS.

Adverfarios rapere in peiorem partem. *Adelph.* Prol. 3. Poetam reftitui in locum, prope iam remotum iniuria *adverfarium.* *Hec.* Alt. Prol. 14. Iniurium autem eft, ulcifci *adverfarios?* *Hec.* I. 1. 15. Caufam tradere *adverfariis*, etiam idne lex coegit? *Phorm.* II. 1. 7. vide Notas.

ADVERSUM.

Ex *adverfo.* *Phorm.* I. 2. 38. vide Notas.

ADVESPERASCIT.

Cur uxor non adcerfitur? iam *advefperafcit.* *And.* III. 4. 1.

ADVIGILO.

Si *advigilaveris*, ex unis geminas mihi conficies nuptias. *And.* IV. 1. 49. Tanto magis te *advigilare* aequomft. *Phorm.* I. 4. 25.

ADULESCENS.

Adulefcens luxu perditus. *Adelph.* IV. 7. 42. Inprudens timuit *adulefcens.* *Phorm.* II. 1. 64. Homo *adulefcens* fi habet unam amicam. *Phorm.* V. 9. 52. Cum virgine una *adulefcens* cubuerit plus potus, fefe illa abftinere ut potuerit? *Hec.* I. 2. 64. Mater quod fuafit fua, *adulefcens* mulier fecit. *Hec.* IV. 4. 39. Bonum ingenium narras *adulefcentis.* *And.* III. 1. 8. Fero alia flagitia ad te boni illius *adulefcentis.* *Adelph.* IV. 7. 4. Eft veritus optumae *adulefcenti* facere iniuriam. *And.* III. 2. 8. *Adulefcentem* adeo nobilem. *Eun.* I. 2. 124. Quae liberum fcire aequom eft *adulefcentem.* *Eun.* III. 2. 25. Cur perdis *adulefcentem* nobis? *Adelph.* I. 1. 36. Conferunt confilia ad *adulefcentes.* *Heaut.* III. 1. 65. vide Notas. Cur partis feni poeta dederit, quae funt *adulefcentium.* *Heaut.* Prol. 2. Accipiunda & muffitanda iniuria *adulefcentiumft.* Quam iniqui funt patres in omnis *adulefcentis* iudices? *Heaut.* II. 1. 1.

ADULESCENTIA.

Nos nostramque *adulescentiam* habent despicatam. *Eun.* II. 3. 91. Illarum adfines esse rerum, quas fert *Adulescentia.* *Heaut.* II. 1. 3. Iam inde ab *adulescentia.* *Adelph.* I. 1. 16. Sperabam iam defervisse *adulescentiam.* *Adelph.* I. 2. 72. persuasit nox, amor, vinum, *adulescentia.* *Adelph.* III. 4. 24. Quae vos propter *adulescentiam* minus videtis. *Adelph.* V. 9. 35. Id vitium numquam decrevi ego esse *adulescentiae.* *Hec.* IV. 1. 27. Insidias nostrae fecit *adulescentiae.* *Phorm.* II. 1. 44.

ADULESCENTIOR.

Quo iure sum usus *adulescentior.* *Hec.* Alt. Prol. 3.

ADULESCENTULA.

Forte unam aspicio *adulescentulam.* *And.* I. 1. 91. Ea mortua est: reliquit filiam *adulescentulam.* *Heaut.* III. 3. 41.

ADULESCENTULUS.

Quod plerique omnes faciunt *adulescentuli.* *And.* I. 1. 28. Perpulisti me, homini ut *adulescentulo* filiam darem. *And.* V. 1. 9. Homines *adulescentulos* in fraudem inlicis. *And.* V. 4. 7. Rhodius *adulescentulus.* *Eun.* III. 1. 33. Heri aliquot *adulescentuli* coiimus in Piraeo. *Eun.* III. 4. 1. Quo modo *adulescentulus* meretricum ingenia & mores posset noscere. *Eun.* V. 4. 9. Qui *adulescentulum* nobilitas flagitiis. *Eun.* V. 6. 20. vide Notas. Nosse omnia haec saluti est *adulescentulis.* *Eun.* V. 4. 18. Ut animum decuit aegrotum *adulescentuli.* *Heaut.* I. 1. 48. Non est flagitium, mihi credo, *adulescentulum* scortari. *Adelph.* I. 2. 21. Odiosa haec est aetas *adulescentulis.* *Hec.* IV. 3. 13. Quia nusquam insanum fecit *adulescentulum.* *Phorm.* Prol. 6. vide Notas.

ADUNCUS.

Rusamne illam virginem, caesiam, sparso ore, *adunco* naso? *Heaut.* V. 5. 18.

ADVOCATUS.

Advocatus mane mi esse ut meminerit. *Eun.* II. 3. 49. Volo ego adesse hic *advocates* nobis in turba hac. *Eun.* IV. 6. 26. Me à foro abduxit modo huc *advocatum* sibi. *Adelph.* IV. 5. 11. Adversusne illum causam dicerem, cui veneram *advocatus?* *Adelph.* IV. 5. 43.

ADVOCO.

Ibo ad forum, atque aliquot mihi amicos *advocabo.* *Phorm.* II. 1. 83.

ADVORSATRIX.

Quin tu in ea re mi *advorsatrix* fueris. *Heaut.* V. 3. 5.

ADVORSOR. ADVERSOR.

Eine ego ut *advorser?* *And.* I. 5. 28. Cum placo, *advorsor* sedulo & deterreo. *Adelph.* I. 2. 64. Neque tuae libidini *adversabor.* *Hec.* II. 2. 3. Non possum *advorsari* meis. *Hec.* II. 2. 29. Reduc uxorem, ac noli *advorsari* mihi. *Hec.* IV. 4. 32. Coepi *adversari* primo. *Phorm.* I. 2. 25. Viris *advorsari* aeque studium est. *Hec.* II. 1. 5. vide Notas.

ADVORSUM. ADVERSUM.

Id gratum fuisse *advorsum* te. *And.* I. 1. 15. De illa me *adversum* hunc loqui. *And.* I. 5. 30. Me *adversum* edictum tuum facere esse causam. *Heaut.* IV. 1. 10. Neque servolorum quisquam qui *advorsum* ierant. *Adelph.* I. 1. 2. *Advorsum* animi tui lubidinem. *Hec.* IV. 1. 19. *Advorsum* stimulum calces. *Phorm.* I. 2. 28. Itane es paratus facere me *advorsum* omnia? *Phorm.* II. 3. 80. Te compluris *advorsum* ingenium meum menses tuli. *Phorm.* III. 2. 35.

ADVORSUS. ADVERSUS.

Advorsus nemini. *And.* I. 1. 37. vide Notas. Si quid nobis forte *adversi* evenerit. *Heaut.* II. 3. 114. Uti *advorsa* eius per te tecta tacitaque apud omnis fient. *Hec.* III. 3. 28. Usque *advorsa* tempestate usi sumus. *Hec.* III. 4. 9. Quo pacto *advorsam* aerumnam ferant? *Phorm.* II. 1. 12. Nihil est magis meis nuptiis *advorsum.* *Heaut.* IV. 3. 21.

Quum res *adversae* fient. *Phorm.* V. 4. 3.

ADVORTO. ADVERTO.

Quaeso animum *advortite.* *And.* Prol. 8. Illa sese interea commodum huc *advorterat* in hanc nostram plateam. *Eun.* II. 3. 52. Animum *advertunt* graviter, quae non censeas. *Heaut.* III. 3. 9. Vide Notas. Animum non *advorti* primum. *Heaut.* IV. 1. 43.

ADUSTUS.

Hoc salsumst, hoc *adustumst*, hoc lautumst parum. *Adelph.* III. 3. 71.

AEDES.

Matronam nullam in *aedibus.* *And.* II. 2. 27. Si adpositum puerum ante *aedis* viderit. *And.* IV. 4. 34. *Aedis* expugnabo. *Eun.* IV. 7. 3. Consilium illud rectumst de occludendis *aedibus.* *Eun.* IV. 7. 14. Aderit una in unis *aedibus.* *Eun.* II. 3. 76. Hunc tu in *aedis* cogitas recipere posthac? *Eun.* V. 2. 58. Inscripsi ilico *aedis* mercede. *Heaut.* I. 1. 93. *Aedes* nostrae vix capient, scio. *Heaut.* II. 3. 13. Est mihi ultimis conclave in *aedibus.* *Heaut,* V. 1. 29. In *aedis* inruit alienas. *Adelph.* I. 2. 8. Ante *aedis* non fecisse erit melius hic convicium. *Adelph.* II. 1. 26. Fratri *aedes* fient perviae. *Adelph.* V. 7. 14. Extulisse extra *aedis* puerum. *Hec.* IV. 1. 48. Pollicita est ea se concessuram ex *aedibus.* *Hec.* IV. 4. 57. Introiit in *aedis* ater alienus canis. *Phorm.* IV. 4. 25. Harum qui est dominus *aedium.* *Phorm.* V. 1. 26.

AEDICULAE.

Aediculae item sunt ob decem alias. *Phorm.* IV. 3. 58.

AEDILIS.

Menandri Eunuchum, postquam *Aediles* emerunt. *Eun.* Prol. 20.

AEGER.

Video sentum, squalidum, *aegrum*, pannis annisque obsitum. *Eun.* II. 2. 5. *Aegram* esse simulant mulierem. *Hec.* I. 2. 13. Cum in proximo hic sit *aegra.* *Hec.* III. 2. 6.

AEGRE.

Redeo inde iratus, atque *aegre* ferens. *And.* I. 1. 110. Voluit facere contra huic *aegre.* *Eun.* IV. 1. 10. Ego haud minus *aegre* patior *Heaut.* V. 2. 5. Quamobrem aliquid *aegre* huic faceret. *Eun.* V. 5. 31. vide Notas. *Aegrest.* *Adelph.* I. 2. 57. Ostendere, me *aegre* pati, illi nolui. *Adelph.* I. 2. 63. Ne quid *aegre* esset mihi. *Hec.* II. 1. 30. Ne *aegre* quicquam ex me audias. *Hec.* V. 1. 39. Fuisset tum illos mi *aegre* aliquot dies. *Phorm.* I. 3. 7.

AEGRITUDO.

Si nulla *aegritudo* huic gaudio intercesserit. *And.* V. 5. 5. Ne hoc gaudium contaminet vita *aegritudine* aliqua *Eun.* III. 5. 4. Aut gaudio sumus praepediti nimio, aut *aegritudine.* *Heaut.* III. 1. 97. Diem adimere *aegritudinem* hominibus. *Heaut.* III. 1. 13 Nulla res tanta, quae mi *aegritudinem* adferat. *Heaut.* IV. 3. 2. Magnarum saepe id remedium *aegritudinum* est. *Heaut.* III. 2. 28. Mihi quidem cotidie augescit magis de filio *aegritudo.* *Heaut.* III. 1. 15. Animo incerto prae *aegritudine.* *Heaut.* I. 1. 71. Dum *aegritudo* est haec recens. *Adelph.* III. 2. 14. *Aegritudo* haec oritur mi abs te. *Hec.* II. 1. 26. Matrem ex *aegritudine* mors consecuta est. *Phorm.* V. 1. 23.

AEGROTUS.

Animum *aegrotum* ad deteriorem partem adplicat. *And.* I. 1. 22. Puerperam duci per viam *aegrotam.* *Adelph.* V. 7. 24. Facile omne, cum valemus, recta consilia *aegrotis* damus. *And.* II. 1. 9.

AEMULOR.

Aemulari neclegentiam potius. *And.* Prol. 21.

AEMULUS.

Istum *aemulum*, quod poteris, ab ea pellito. *Eun.* II. 1. 8. Sibi putans adductum ante oculos *aemulum.* *Eun.* IV. 1. 9. Vide Notas.

AEQUALIS.

Quem vocabo ad cenam meorum *aequalium* potissimum? *And.* I. 6.

12. Patris cognatum atque *aequalem* noſtine? *Eun.* II. 3. 36. Amico atque *aequali ſuo*. *Heaut.* III. 1. 8.

AEQUE.

Aeque quidquam nunc quidem. *And.* II. 6. 3. Miſer, *aeque* atque ego. *And.* IV. 2. 19. Cui *aeque* audiſti commode quicquam eveniſſe? *Heaut.* IV. 3. 7. Eadem *aeque* ſtudeant, nolintque omnia? *Hec.* II. 1. 2. Viris advorſari *aeque* ſtudium eſt. *Hec.* II. 1. 5. Edepol ne nos ſumus inique *aeque* omnis inviſae viris. *Hec.* II. 3. 2. Numquam *aeque*, ac modo. *Phorm.* I. 2. 43. Novi *aeque* omnia tecum. *Phorm.* V. 9. 43.

AEQUUS. AEQUOS.

Adeſte *aequo* animo. *And.* Prol. 24. Poſtulo, ſive *aequumſt*, te oro. *And.* I. 2. 19. *Aequo* animo ferre. *And.* II. 3. 23. *Aequum* eſt vos cognoſcere. *Eun.* Prol. 42. Par atque *aequum* eſt. *Eun.* II. 3. 95. vide Notas. Quae liberum ſcire *aequom* eſt. *Eun.* III. 2. 25. *Aequo* animo *aequa* noſcere oportet. *Adelph.* III. 4. 58. E medio *aequum* excedere eſt. *Hec.* IV. 5. 14. Iſtuc *aequi* bonique facio. *Heaut.* IV. 5. 14. Cupio, *aequi* modo aliquid. *Adelph.* II. 1. 33. Praeter *aequumque* & bonum. *Adelph.* I. 1. 39. Si ita *aequom* cenſes. *Adelph.* IV. 3. 10. Non *aequom* dicis. *Adelph.* V. 3. 17. Neque adeo ex *aequo* & bono. *Adelph.* V. 9. 30. Quo *aequior* ſum Pamphilo. *And.* II. 5. 18. *Aequa* de me dixerit. *Hec.* IV. 5. 25. Quod fors feret, feremus *aequo* animo. *Phorm.* I. 2. 88. Reſtitui in integrum *aequom* eſſe ac bonum. *Phorm.* II. 4. 11. Qui neque ius, neque bonum atque *aequom* ſciunt. *Heaut.* IV. 1. 29.

AERUMNA.

Quo tu minus ſcis *aerumnas* meas *And.* IV. 1. 31. Qui re expedias his *aerumnis*. *Hec.* III. 1. 8. Me ex quanta *aerumna* extraxeris. *Hec.* V. 4. 36. Quo pacto advorſam *aerumnam* ferant. *Phorm.* II. 1. 12.

AES.

Ancillam *aere* emptam ſuo. *Phorm.* II. 2. 26.

AESCHINUS.

Huius multa mentio eſt in Adelphis.

AESCULAPIUS.

Quod te, *Aeſculapi*, & te, Salus, ne quid ſit huius, oro. *Hec.* III. 2. 3.

AETAS.

Dum eum *aetas*, metus, magiſter cohibebant. *And.* I. 1. 27. vide Notas. Huius formam atque *aetatem* vides. *And.* I. 5. 51. Dum licitum eſt eii, dumque *aetas* tulit. *And.* II. 6. 12. Egregia forma, atque *aetate* integra. *And.* I. 1. 45. Per noſtram amicitiam, quae cum *aetate* adcrevit ſimul. *And.* II. 3. 7. Neque ſcibat; neque per *aetatem* etiam potis erat: *Eun.* I. 2. 33. Forma & *aetate* ipſe es. *Eun.* II. 3. 83. vide Notas. Iam dudum *aetatem*. *Eun.* IV. 5. 8. Putavit me & *aetate* & benevolentia plus ſcire. *Heaut.* I. 1. 63. Illa *aetas* magis ad haec utenda idonea eſt. *Heaut.* I. 1. 81. Ego iſtuc *aetatis*, non amori operam dabam. *Heaut.* I. 1. 58. Mihi videre praeter *aetatem* tuam facere. *Heaut.* I. 1. 7. Cum uno *aetatem* agere viro. *Heaut.* II. 4. 12. Me *aetatem* cenſes velle id adſimularier? *Heaut.* IV. 3. 38. Quod illos ſat acuet *aetas*. *Adelph.* IV. 3. 58. Quin res, *aetas*, uſus, ſemper aliquid adportet novi. *Adelph.* V. 4. 2. Contrivi in quaerendo vitam atque *aetatem* meam: Nunc exacta *aetate* hoc fructi pro labore fero. *Adelph.* V. 4. 15. & 16. Alieniore *aetate*. *Adelph.* I. 2. 30. Ad omnia alia *aetate* ſapimus rectius. *Adelph.* V. 3. 46. Odioſa haec eſt *aetas* aduleſcentulis. *Hec.* IV. 3. 13. Ut ne cui mea longinquitas *aetatis* obſtet. *Hec.* IV. 2. 20. Capiti atque *aetati* illorum. *Hec.* III. 1. 54. Una inter nos agere *aetatem* liceat. *Hec.* II. 1. 10. Ubivis gentium agere *aetatem*. *Hec.* III. 1. 4. Neque ille hoc animo

erit *aetatem*, neque pol tu eadem istac *aetate*. *Hec.* V. 1. 21. Tua praeterierat iam ad ducendum *aetas*. *Phorm.* II. 3. 76. Non manebat *aetas* virginis, meam neclegentiam. *Phorm.* IV. 1. 4. Ut cum uno *aetatem* degeret. *Phorm.* II. 3. 70. Respice *aetatem* tuam. *Phorm.* II. 3. 87. *Aetate* minus peccaturum putem? An mea forma atque *aetas* nunc magis expetendast? *Phorm.* V. 9. 33. & 35.

AGELLUS.

Agelli est hic sub urbe paulum. *Adelph.* V. 8. 26.

AGER.

Neque *agri*, neque urbis odium me umquam percipit. *Eun.* V. 5. 2. *Agrum* in proximo hic mercatus es. *Heaut.* I. 1. 2. *Agrum* in his regionibus meliorem neque preti maioris nemo habet. *Heaut.* I. 1. 11. *Agrum* de nostro patre colendum habebat. *Phorm.* II. 3. 17.

AGITO.

Apud eum miles Dionysia *agitat*. *Heaut.* IV. 4. 11. *Agitarem* inter vos libere convivium. *Hec.* I. 2. 18. Jam ego hunc *agitabo*. *Phorm.* II. 3. 4. Id quidem *agitans* mecum sedulo. *Phorm.* IV. 3. 10.

AGMEN.

In medium huc *agmen* cum vecti. *Eun.* IV. 7. 4.

AGO.

Observes filium, quid *agat*. *And.* I. 1. 143. Ah, tantamne rem tam neclegenter *agere*? *And.* I. 5. 18. Nec quid *agam* certumst. *And.* I. 3. 4. Quid *agam* habeo. *And.* III. 2. 18. *Age age*, ut lubet. *And.* II. 1. 10. *Age* nunc iam. *And.* V. 2. 25. *Age* Pamphile. *And.* V. 2. 30. Set quid *agam*? adeamne ad eum? *And.* IV. 1. 15. Mea Glycerium, quid *agis*? *And.* I. 1. 107. Id *ago* sedulo. *And.* III. 5. 8. Quo hinc te *agis*? *And.* IV. 2. 25. Pudice vitam, parce ac duriter *agebat*. *And.* I. 1. 48. Ego id *agam*, qui mihi ne detur. *And.* II. 1. 35. Quid *agam*, cogito. *And.* II. 2. 21. Hoc *agam*. *And.* II. 5. 4. Hocine *agis*, an non? *And.* 1. 2. 15. Quid tu? quo hinc te *agis*? *And.* IV. 2. 25. Alias res *agis*. *Eun.* II. 3. 57. Quid *agis*, homo inpudens? *Eun.* III. 1. 35. Sicine *agis*? *Eun.* IV. 7. 34. Quid nunc *agimus*? *Eun.* IV. 7. 41. Vel res semper maxumas mihi *agebat*; quicquid feceram. *Eun.* III. 1. 8. *Age* inepte. *Eun.* II. 3. 20. *Age* nunc, belua. *Eun.* IV. 4. 26. Magnas vero *agere* gratias Thais mihi? *Eun.* III. 1. 1. Rem feriam velle *agere* mecum. *Eun.* III. 5. 8. *Actumst*. ilicet. *Eun.* I. 1. 9. De symbolis quid *actumst*? *Eun.* III. 5. 59. Quid *ago* nunc? *Heaut.* II. 3. 102. Quam rem *agis*? *Heaut* IV. 4. 18. Ecquid de illo, quod dudum tecum *egi*, *egisti*? *Heaut.* III. 3. 34. Quid *agam*? aut quid comminiscar? *Heaut.* IV. 2. 7. Tantumdem *ago*. *Heaut.* IV. 2. 11. Vide Notas. Metuo quid *agam*. *Heaut.* IV. 3. 42. Quid cum illisce *agas*, qui neque ius neque bonum atque aequom sciunt? *Heaut.* IV. 1. 29. Cum uno aetatem *agere* viro. *Heaut.* II. 4. 12. Non nunc pecunia *agitur*. *Heaut.* III. 1. 67. *Acta* haec res est. *Heaut.* III. 3. 3. Quasi istic mea res minus *agatur*, quam tua. *Heaut.* II. 3. 113. *Agis* gratias? *Adelph.* IV. 3. 5. Nihil *agis*. *Adelph.* V. 8. 12. Quam vos facillume *agitis*. *Adelph.* III. 4. 56. Ille suam semper *egit* vitam in otio, in conviviis. *Adelph.* V. 4. 9. Quid faciam? quid *agam*? *Adelph.* V. 3. 3. Vide, quam rem *agas*. *Adelph.* III. 2. 45. Ruri *agere* vitam. *Adelph.* I. 1. 20. Quid fit? quid *agitur*? *Adelph.* V. 5. 2. Ut, quomodo *acta* haec sunt, sciat. *Adelph.* IV. 5. 2. Quid *agitur*? D. Quid *agatur*. *Adelph.* III. 3. 19. & 20. Bene dicat secum esse *actum*. *Adelph.* II. 4. 2. Ille alias res *agere* se simulare. *Hec.* V. 3. 28. Lege *agito*. *Phorm.* V. 7. 91. Vicissim partes tuas *acturust*. *Phorm.* V. 5. 7. Non capitis ei res *agitur*, sed pecuniae. *Phorm.* IV. 3. 26. Hoc *actumst*.

Phorm. V. 9. 20. Actum, aiunt, ne agas. *Phorm.* II. 3. 72.

AGRESTIS.

Ego ille *agrestis*; saevus, tristis, parcus, truculentus; tenax duxi uxorem. *Adelph.* V. 2. 12.

AH.

Ah ne me obsecra. *And.* III. 3. 11. *Ah*, metuo qualem tu me hominem esse existimes. *Eun.* IV. 6. 20. *Ah* quid agis? tace. *Eun.* IV. 7. 27. *Ah* nescis, quam doleam. *Heaut.* V. 1. 61. *Ah*, si pergis, abiero. *Adelph.* I. 2. 47. *Ah* noli, Parmeno. *Hec.* I. 2. 34. *Ah*, dictum sapienti sat est. *Phorm.* III. 3. 8.

AIO.

Hem, quid *ais* scelus? *And.* IV. 1. 41. Ut quimus, *aiunt*, quando, ut volumus, non licet. *And.* IV. 5. 10. *Ain* tandem? *And.* V. 3. 4. Quid tu *ais*, Gnatho? quid tu autem, Thraso? *Eun.* III. 2. 20. *Ain* tu? *Eun.* III. 5. 19. Ita *aiunt*. *Heaut.* IV. 8. 12. Quid *ais*? *Heaut.* V. 1. 27. *Ain* vero? *Adelph.* III. 3. 51. Quid ipsae? Quid *aiunt*? *Adelph.* IV. 5. 22. Quis id *ait*? *Hec.* V. 1. 22. Hem, quid *ais*? *Phorm.* II. 3. 39. Id quod *aiunt*, auribus teneo lupum. *Phorm.* III. 2. 21. Ita fugias, ne praeter casam, quod *aiunt*. *Phorm.* V. 2. 3.

ALACRIS.

Quid tu es tristis? quidve es *alacris*? *Eun.* II. 3. 13.

ALGEO.

Ne aut ille *alserit*, aut uspiam ceciderit. *Adelph.* I. 1. 11.

ALIAS.

Quando *alias* malim, quam hodie has fieri nuptias? *And.* III. 2. 49. *Alias* ut uti possim causa hac integra. *Hec.* I. 2. 5.

ALIBI.

Neque istic, neque *alibi* tibi erit usquam in me mora. *And.* III. 5. 9. Hic sciri potuit, aut nusquam *alibi*. *Heaut.* II. 3. 38. Habebam *alibi* animum amori deditum. *Hec.* III. 1. 14.

ALICUBI.

Utinam hic prope adesset *alicubi*. *Adelph.* III. 4. 6.

ALICUNDE.

Venit meditatus *alicunde* ex solo loco. *And.* II. 4. 3. Minas decem conradet *alicunde*. *Adelph.* II. 2. 34. Quibus est *alicunde* aliquis obiectus labos. *Hec.* III. 1. 6. Sumeret *alicunde*. *Phorm.* II. 1. 70. Aliis *alicunde* est periclum. *Phorm.* II. 2. 19.

ALIENUS.

Prope adest, cum *alieno* more vivendumst mihi. *And.* I. 1. 125. Video otium & cibus quid facit *alienus*. *Eun.* II. 2. 34. Labore *alieno* partam gloriam. *Eun.* III. 1. 9. Tantumne ab re tuast oti tibi, *aliena* ut cures? *Heaut.* I. 1. 29. *Aliena* ut melius videant, quam sua. *Heaut.* III. 1. 95. Potius sua sponte recte facere, quam *alieno* metu. *Adelph.* I. 1. 50. In aedis inruit *alienas*. *Adelph.* I. 2. 9. *Alieniore* aetate. *Adelph.* I. 2. 30. Illum *alieno* animo a nobis esse. *Adelph.* III. 2. 40. *Alienus* est ab nostra familia. *Adelph.* III. 2. 28. Cur duxit *alienam*? *Adelph.* IV. 5. 38. *Alienum* a vita mea. *Adelph.* V. 8. 21. Hunc *alienum* ab sese videt. *Hec.* I. 2. 84. Cum sciet *alienum* puerum tolli pro suo. *Hec.* IV. 1. 61. Cum eius *alienum* a me esse animum sentiam. *Hec.* IV. 4. 36. Cum eam sequitur *alienus* puer. *Hec.* IV. 4. 27. Ille si me *alienus* adfinem volet. *Phorm.* IV. 1. 16.

ALIMENTUM.

Minas pro *alimentis* datas. *Heaut.* IV. 7. 8.

ALIO.

Fortasse tu profectus *alio* fueras. *Eun.* II. 2. 49. Fructum ne quando iratus tu *alio* conferas. *Eun.* III. 1. 60. Illi suum animum *alio* conferunt. *Heaut.* II. 4. 10.

ALIORSUM.

Neve *aliorsum*, atque ego feci, acceperit. *Eun.* I. 2. 2.

ALIQUA.

Ne *aliqua* ad patrem hoc permanet. *Adelph.* II. 4. 19. Ne uxor *aliqua* hoc resciscat mea. *Phorm.*

IV. 1. 19. Id porro *aliqua* uxor mea rescisceret. *Phorm.* V. 1. 19.

ALIQUANDO.

Si quid huius simile forte *aliquando* evenerit. *Heaut.* III. 2. 40. *Aliquando* tandem huc animum ut adducas tuum. *Hec.* IV. 4. 61.

ALIQUANTILLUM.

Subtristis visust esse *aliquantillum* mihi. *And.* II. 6. 16. vide Notas.

ALIQUANTISPER.

Concedas aliquo ab ore eorum *aliquantisper.* *Heaut.* III. 3. 11. Cur non ludo hunc *aliquantisper*? *Adelph.* IV. 5. 5.

ALIQUANTULUM.

Quaeso tandem *aliquantulum* tibi parce. *Heaut.* I. 1. 111. Sed mihi opus erat, *aliquantulum* quae adferret. *Phorm.* IV. 3. 50.

ALIQUANTUM.

Eius frater *aliquantum* ad rem est avidior. *Eun.* I. 2. 51. *Aliquantum* iniquior erat praeter eius lubidinem. *Heaut.* I. 2. 27.

ALIQUIS.

Aliquid monstri alunt. *And.* I. 1. 15. *Aliquid* facerem, ut hoc ne facerem. *And.* I. 5. 24. Atque *aliquis* dicat, nil promoveris. *And.* IV. 1. 16. Hic nunc me credit *aliquam* sibi fallaciam portare. *And.* II. 6. 1. Dicam, *aliquid* me inventurum, ut huic malo *aliquam* producam moram. *And.* III. 5. 9. Dabit hic pugnam *aliquam* denuo. *Eun.* V. 2. 60. Ut haeream in parte *aliqua* tandem aput Thaidem. *Eun.* V. 8. 25. *Aliquid* inveni modo, quod ames. *Eun.* II. 3. 17. Ut *aliqua* pars laboris minuatur mihi. *Heaut.* Prol. 42. Quod ego in *aliqua* parte amicitiae puto. *Heaut* I. 1. 5. vide Notas. Nonne ad senem *aliquam* fabricam fingit? *Heaut.* III. 2. 34. Ut meae stultitiae iustitia tua sit *aliquid* praesidi. *Heaut.* IV. 1. 33. *Aliquid* gnato conficies mali. *Heaut.* V. 3. 1. Hoc quidem ferendum *aliquo* modost. *Adelph.* III. 4. 23. Qui *alicui* rei est. *Adelph.* III. 3. 4. Evadet in *aliquod* magnum malum. *Adelph.* III. 4. 64. Bene nos *aliquid* facere illi decet. *Adelph.* V. 8. 25 Huic *aliquid* paulum prae manu dederis. *Adelph.* V. 9. 23. Quibus est alicunde *aliquis* obiectus labos. *Hec.* III. 1. 6. Cum ex te esset *aliquis*, qui te appellaret patrem. *Hec.* IV. 4. 30. Ii, qui minus habent ut semper *aliquid* addant divitioribus? *Phorm.* I. 1. 8. *Aliquid* conrasissem. *Phorm.* I. 4. 13. Unde *aliquid* abradi potest. *Phorm.* II. 2. 19. Dum aliud *aliquid* flagiti conficiat. *Phorm.* V. 4. 5.

ALIQUO.

Dum proficiscor *aliquo.* *And.* II. 1. 29. Illum *aliquo* conclusissem. *Eun.* IV. 3. 25. Ne denuo miser *aliquo* extrudar hinc. *Heaut.* IV. 6. 5. Credo adductum in ganeum *aliquo.* *Adelph.* III. 3. 6. Hinc egens profugiet *aliquo* militatum. *Adelph.* III. 3. 31. Quantum potest, *aliquo* abiicienda est. *Adelph.* IV. 7. 26. In angulum *aliquo* abeam. *Adelph.* V. 2. 11. *Aliquo* mihi est hinc ablegandus. *Hec.* III. 5. 54.

ALIQUOT.

Ut *aliquot* saltem nuptiis prodat dies. *And.* II. 1. 13. *Aliquot* me adierunt. *And.* III. 3. 2. In pariundo *aliquot* adfuerunt liberae. *And.* IV. 4. 32. Heri *aliquot* adulescentuli coiimus in Piraeo. *Eun.* III. 4. 1. *Aliquot* mihi amicos advocabo. *Phorm.* II. 1. 82. *Aliquot* hos sumam dies. *Phorm.* V. 5. 4.

ALITER.

Aliter evenire multo intellegit. *And.* Prol. 4. Tu si hic sis, *aliter* censeas. *And.* II. 1. 10. vide Notas. *Aliter* tuum amorem, atque est, accipis. *Heaut.* II. 3. 23. Sin *aliter* animus vester est. *Adelph.* III. 4. 46. Numquam te *aliter* atque es, in animum induxi tuum. *Adelph.* IV. 3. 6. Si *aliter* putas. *Adelph.* IV. 3. 12. Haud *aliter* censeo. *Adelph.* V. 8. 5. Sin est, ut *aliter* tua siet sententia. *Hec.* IV. 4. 15. Ego hunc esse *aliter* credidi. Ego isti nihilo sum

aliter ac fui. *Phorm.* III. 2. 44. & 45.

ALIUS.

Alium esse censes nunc me atque olim cum dabam? *And.* III. 3. 13. Homini adulescentulo in *alio* occupato amore. *And.* V. 1. 10. Hic dies *aliam* vitam defert, *alios* mores postulat. *And.* I. 2. 18 *Aliorum* exempla commonent. *And.* IV. 5. 17. Fallacia *alia aliam* trudit. *And.* IV. 4. 40. *Alia* res. *Eun.* II. 3. 70. *Aliam* rem ex *alia* cogitare. *Eun.* IV. 2. 3. *Alias* res agis. *Eun.* II. 3. 57. *Aliud* ex *alio* malum. *Eun.* V. 5. 17 Qui mihi per *alium* ostendit suam sententiam. *Heaut.* II. 1. 7. Per *alium* quemvis ut des. *Heaut.* III. 1. 61. Aput *alium* prohibet dignitas; aput *alium* ipsius facti pudet. *Heaut.* III. 3. 15. Periclum ex *aliis* facito. *Heaut.* III. 1. 9. Nunc *aliud* specta. *Heaut.* V. 2. 38. vide Notas. Ut *aliud* ex *alio* incidit? *Heaut.* III. 3. 57. Ut *alia* omittam. *Heaut.* III. 1. 48. Fecere *alii* saepe item boni. *Adelph.* IV. 5. 54. Nati filii, *alia* cura. *Adelph.* V. 4. 14. *Aliud* fortasse *alii* viti est. *Hec.* II. 2 28. vide Notas. *Alid* si scirem. *Hec.* IV. 4. 24. vide Notas. Ille *alias* res agere se simulare. *Hec.* V. 3. 28. Timeo ne *aliud* credam, atque aliud nunties. *Hec.* V. 4. 4. Quaereret *alium* virum. *Phorm.* II. 1. 67. Numquid *aliud* me vis? *Phorm.* I. 2. 101. Dum *aliud* aliquid flagiti conficiat. *Phorm.* V. 2. 5. Ut *alia* tua sunt facta. *Phorm.* V. 9. 51.

ALO.

Aliquid monstri *alunt.* *And.* I. 5. 15. Aut equos *alere*, aut canes ad venandum. *And.* I. 1. 30. Quae illam *aluit* parvolam. *Eun.* V. 2. 53. Illancine mulierem *alere* cum illa familia? *Heaut.* IV. 5. 3. *Alit* illas: solus omnem familiam sustentat. *Adelph.* III. 4. 35. Huic suum reddas scilicet; ut *alamus* nostrum. P. Quem ipse neclexit pater, ego *alam*? L. quid dixti? eho, an non *alemus*? *Hec.* IV. 4. 48. & 49. Puerum mihi cedo: ego *alam.* *Hec.* IV. 4. 86. *Alere* nolunt hominem edacem. *Phorm.* II. 2. 21.

ALTER.

Unus & item *alter.* *And.* I. 1. 50. Ex incommodis *alterius* sua ut comparent commoda? *And.* IV. 1. 4. Tum hoc *alterum*, id verost. *Eun.* V. 4. 8. *Alterae* dum narrat; forte audivi. *Heaut.* II. 3. 30. Curemus aequam uterque partem, tu *alterum*, ego item *alterum.* *Adelph.* I. 2. 50. & 51. Una iniuriast tecum. *altera* est tecum. *Phorm.* V. 8. 91.

ALTERCO.

Cum patre *altercasti.* *And.* IV. 1. 29.

AMABO.

Hoc agite, *amabo* *Eun.* I. 2. 50. Id *amabo* adiuta me. *Eun.* I. 2. 70. Fac *amabo.* *Eun.* III. 3. 28. *Amabo*, ut illuc transeas. *Eun.* III. 3. 31. *Amabo*, quid ait? *Eun.* V. 3. 6. *Amabo*, quid tibi est? *Heaut.* II. 4. 24. Hiscine tu *amabo* non contra insidiabere? *Hec.* I. 1. 13.

AMARUS.

Amarae mulieres sunt, non facile haec ferunt. *Hec.* IV. 4. 88.

AMATOR.

Ego *amatores* audieram mulierum esse eos maxumos. *Eun.* IV. 3. 21. Quae mi ante oculos coram *amatorem* adduxti tuum. *Eun.* IV. 7. 24. Quae cum *amatore* cum cenant, ligurriunt. *Eun.* V. 4. 14. vide Notas. Forma inpulsi nostra nos *amatores* colunt. *Heaut.* II. 4. 9. Satrapa si siet *amator*, numquam sufferre eius sumptum queat. *Heaut.* III. 1. 43. Per pol quam paucis reperias meretricibus fidelis evenisse *amatores* *Hec.* I. 1. 2. Neque enim in rem est nostram, ut quisquam *amator* nuptiis laetetur. *Hec.* V. 3. 37.

AMBAGES.

Quas, malum, *ambages* mihi narrare occipit? *Heaut.* II. 3. 77.

AMBIGO.

Vicini nostri hic *ambigunt* de finibus. *Heaut.* III. 1. 90.

AMBIGUUS.

Etiam si dudum fuerat *ambiguum* hoc mihi. *Hec.* IV. 4. 26.

AMBIO.

Nisi vides, nisi senis amicos oras, *ambis*. *And.* II. 2. 36.

AMBO.

Ambo opportune: vos volo. *And.* II. 2. 8. Qui utramvis recte norit, *ambos* noverit. *And.* Prol. 10. Post una *ambo* abierunt foras. *Eun.* V. 4. 34. Heri minas pro *ambobus* viginti dedi. *Eun.* I. 2. 89. *Ambo* accusandi. *Heaut.* I. 1. 67. Vera dicendo ut eos *ambos* fallam. *Heaut.* IV. 3. 33. Ego vapulando, ille verberando usque *ambo* defessi sumus. *Adelph.* II. 2. 5. Ad animum *ambarum* mores earum existumans. *Hec.* I. 2. 88. vide Notas. Evenit senibus *ambobus* simul, iter ut esset. *Phorm.* I. 2. 15.

AMBULO.

Ambula. *Heaut.* II. 3. 139. Defessus sum *ambulando*. *Adelph.* IV. 6. 1. Ut me *ambulando* rumperet. *Hec.* III. 4. 21. *Ambulando* totum hunc contrivi diem. *Hec.* V. 3. 17. In ius *ambula*. *Phorm.* V. 8. 43.

AMENS.

Inceptiost *amentium*, haut amantium. *And.* I. 3. 13.

AMENTIA.

Cur meam senectutem huius sollicito *amentia?* *And.* V. 3. 16. Quae istaec pravitas, quaeve *amentia* est? *Heaut.* V. 2. 21. Quae haec *amentia* est? *Hec.* IV. 4. 50.

AMICA.

Si ista uxor sive *amicast*. *And.* I. 3. 11. Haut convenit una ire cum *amica* imperatorem in via. *Eun.* III. 2. 41. Timet animum *amicae* se erga ut sit suae. *Heaut.* I. 2. 15. Magis nunc me *amicae* dicta stimulant. *Heaut.* II. 1. 11. Unde esset adulescenti, *amicae* quod daret. *Heaut.* III. 2. 23. *Amicam* ut habeas iam prope in uxoris loco? *Heaut.* I. 1. 52. Hominem *amicum* recipere ad te, atque eius *amicam* subigitare. *Heaut.* III. 3. 6. *Amicam* adduxti, quam non liceat tangere. *Heaut.* IV. 6. 15. Cur emis *amicam?* *Adelph.* V. 3. 14. Laetus est de *amica*. *Adelph.* II. 2. 45. Illum scivi habere *amicam*. *Hec.* IV. 1. 26. Exeuntem aut introeuntem ad *amicam*. *Hec.* IV. 1. 36. Quam longum spatium amanti *amicam* tibi dedi? *Hec.* IV. 4. 62. *Amicas* & cognatas deserere et festos dies. *Hec.* IV. 2. 16. Easdem *amicas* fore tibi promitto. *Hec.* V. 2. 25. Homo adulescens si habet unam *amicam*. *Phorm.* V. 9. 52.

AMICITIA.

Nunc te per *amicitiam* & per amorem obsecro. *And.* II. 1. 25. Per ego te Deos oro, & nostram *amicitiam*. *And.* III. 3. 6. Satis iam satis spectata erga te *amicitiast* mea. *And.* V. 1. 1. Quod ego esse in aliqua parte *amicitiae* puto. *Heaut.* I. 1. 5. vide Notas. Imperium quod *amicitia* adiungitur. *Adelph.* I. 1. 42. Scio te non esse usum antehac *amicitia* mea. *Adelph.* II. 2. 43. Ex quo firmiorem inter nos fore *amicitiam* posthac scires. *Hec.* IV. 1. 18. Nostra utere *amicitia*, ut voles. *Hec.* V. 1. 38. Egon tuam expetam *amicitiam?* *Phorm.* II. 3. 85.

AMICUS.

Te isti virum do, *amicum*, tutorem, patrem. *And.* I. 5. 60. Ita facillume *amicos* pares. *And* I. 1. 39. Obsequium *amicos*, veritas odium parit. *And.* I. 1. 41. Pater *amicus* summus nobis. *And.* V. 6. 6. Omnes noti me atque *amici* deserunt. *Eun.* II. 2. 7. Sic soleo *amicos*. *Eun.* II. 2. 48. *Amici* quoque res, est videndum, in tuto ut conlocetur. *Heaut.* IV. 3. 11. *Amicûm* ingenio fretum, haut natura sua *Heaut.* Prol. 24. Filium meum *amico* atque aequali suo video inservire. *Heaut.* V. 1. 37. Homo *amicus* nobis iam inde a puero. *Adelph.* III. 4. 86 Communia esse *amicorum* inter se omnia. *Adelph* V. 3. 18. Ex *amicis* inimici ut sint nobis adfines, facis. II. 1. 14. Solus est homo *amico amicus*. *Phorm.* III. 3. 29. Ut *amici* inter nos simus.

Phorm. II. 3. 84. Aliquot mihi *amicos* advocabo. *Phorm.* II. 3. 83.

AMITTO.

Vis me uxorem ducere? hanc vis *amittere?* *And.* V. 3. 27. Illam e conspectu *amisi* meo. *Eun.* II. 3. 2. Simul consilium cum re *amisti?* *Eun.* II. 2. 10. Cave, ne prius, quam hanc a me accipias, *amittas.* *Eun.* IV. 6. 13. An ego occasionem *amitterem?* *Eun.* III. 5. 58. Unam hanc noxiam *amitte.* *Eun.* V. 2. 11. vide Notas. Quidvis malo, quam hunc *amittere.* *Heaut.* IV. 8. 17. Testis mecum est anulus, quem ipse *amiserat.* *Adelph.* III. 2. 49. Ut veni, itidem incertum *amisti.* *Hec.* II. 2. 9. Nunc *amitte* quaeso hunc. *Phorm.* I. 2. 91. Neque quo pacto à me *amittam*, neque uti retineam, scio. *Phorm.* III. 2. 22. vide Notas. Mercedem dare lex iubet eii atque *amittere?* *Phorm.* II. 3. 67. Ut neque mi jus sit *amittendi*, nec retinendi copia. *Phorm.* I. 3. 24. Video filium invitum sane mulierem abs se *amittere.* *Phorm.* V. 8. 28.

AMO.

Hi tres tum simul *amabant.* *And.* I. 1. 61. Dum licitum est eii, *amavit.* *And.* II. 6. 13. Inceptiost amentium, haut *amantium.* *And.* I. 3. 13. Scimus, hanc quam misere *amarit.* *And.* III. 2. 40. *Amantium* irae, amoris integratio. *And.* III. 3. 23. Nisi me lactasses *amantem.* *And.* IV. 1. 24. Ecquid nos *amas* de fidicina istac? *Eun.* III. 2. 3. Dies noctesque me *ames:* me desideres. *Eun.* I. 2. 13. Aliquid inveni modo, quod *ames.* *Eun.* II. 3. 17. Extrema linea *amare*, haut nihil est. *Eun.* IV. 2. 13. Nihil est hac Thaide dignius, quod *ametur.* *Eun.* V. 8. 22. Quanto minus spei est, tanto magis *amo.* *Eun.* V. 8. 23. Numquam fui usquam, quin me omnes *amarint* plurimum. *Eun.* V. 8. 62. vide Notas. Sic me di *amabunt.* *Heaut.* III. 1. 54. Novi ego *amantis.* *Heaut.* III. 3. 9. vide Notas. Ita me Di *amabunt*, ut nunc Menedemi vicem miseret me. *Heaut.* IV. 5. 1. Cave, si me *amas.* *Heaut.* IV. 4. 8. Merito tuo te *amo.* *Adelph.* V. 8. 23. vide Notas. Magis te, quam oculos nunc *amo* meos. *Adelph.* IV. 5. 67. Qui te *amat* plus quam hosce oculos. *Adelph.* V. 7. 5. Habui, *amavi* pro meo. *Adelph.* I. 1. 22. Quam hic non *amavit* meretricem? *Adelph.* I. 2. 69. Inter se *amare.* *Adelph.* V. 3. 42. Recte *amasti* uxorem tuam. *Hec.* V. 4. 22. Ita me Di *ament!* *Hec.* V. 4. 24. *Amo* te, & habeo gratiam. *Phorm.* I. 2. 4. Ita me Di bene *ament*, ut me liceat tam diu quod *amo* frui. *Phorm.* I. 3. 13.

AMOLIOR.

Hinc vos *amolimini.* *And.* IV. 2. 24.

AMOR.

Bene dissimulatum *amorem* & celatum indicat. *And.* I. 1. 105. Ut consuetum facile *amorem* cerneres. *And.* I. 1. 108. Qui istum *amorem* ex corde ejicias. *And.* II. 1. 7. vide Notas. Nunc te per amicitiam & per *amorem* obsecro. *And.* II. 1. 26. Amantium irae, *amoris* integratio. *And.* III. 3. 23. Adulescentulo in alio occupato *amore.* *And.* V. 1. 10. Meretricios *amores* nuptiis conglutinas? *And.* V. 4. 10. Utinam esset mihi pars aequa *amoris* tecum. *Eun.* I. 2. 12. In *amore* haec omnia insunt vitia. *Eun.* I. 1. 14. Neque, praeterquam quas ipse *amor* molestias habet, addas. *Eun.* I. 1. 32. *Amore* ardeo. *Eun.* I. 3. 27. Prae amore exclusti hunc foras. *Eun.* I. 2. 18. *Amorem* difficillimum & carissimum, à meretrice virginem quo amabat. *Eun.* V. 4. 4. vide Notas. Non adeo sum imperita, ut quid *amor* valeat, nesciam. *Eun.* V. 2. 42. Meo fratri gaudeo esse *amorem* omnem in tranquillo. *Eun.* V. 8. 8. Non *amori* operam dabam. *Heaut.* I. 1. 58. Aliter tuum *amorem*, atque est, accipis. *Heaut.* II. 3. 23. Et me, & meum *amorem*, & famam permitto tibi. *Heaut.* II. 3. 110. Si mihi secundae res de

amore meo essent. *Heaut.* II. 2. 1. In hunc suspiciost translata *amoris. Heaut.* IV. 5. 53 Persuasit nox, *amor*, vinum, adulescentia. *Heaut.* III. 4. 24. Meum *amorem* & peccatum in se transtulit. *Adelph.* II. 3. 10. Ctesipho autem in *amore* est totus. *Adelph.* IV. 2. 50. Pudorin an *amori* obsequeretur magis? *Hec.* I. 2. 47. Habebam alibi animum *amori* deditum. *Hec.* III. 1. 14. Me parenti potius; quam *amori* obsequi oportet. *Hec.* III. 4. 34. Quo pacto me habueris praepositam *amori* tuo. *Hec.* IV. 2. 7. Horunc *amorem* distrahi poterin pati? *Phorm.* III. 2. 33.

AMOVEO.

Amoto metu. *And.* I. 2. 10. Prorsus a me opinionem hanc tuam esse ego *amotam* volo. *And.* III. 2. 30. Ego hunc *amovebo. Adelph.* IV. 2. 14. Testem hanc cum abs te *amoveris. Hec.* IV. 4. 71. Modo te hinc *amove. Phorm.* III. 3. 83.

AMPLECTOR.

Sic se illam in somnis, quam illum, *amplecti* maluit. *And.* II. 5. 19.

AMPLEXOR.

Mitto iam osculari atque *amplexari*: id nil puto. *Heaut.* V. 1. 27.

AMPLIOR.

Haec irae factae essent multo *ampliores. Hec.* III. 1. 9. Si forte morbus *amplior* factus fiet. *Hec.* III. 1. 50.

AMPLIUS.

Quid est, quod tibi mea ars efficere hoc possit *amplius*? *And.* I. 1. 4. Num quidnam *amplius* tibi cum illa fuit? *And.* II. 1. 25. Etiam ne *amplius*? *Eun.* I. 2. 63. Nec rei fere sane *amplius* quicquam fuit. *Heaut.* I. 1. 3. Quam vellem invitatum, ut nobiscum esset *amplius. Heaut.* I. 2. 11. An quid est etiam *amplius*? *H.* Vero *amplius. Adelph.* III. 4. 22. & 23. Quid faciam *amplius*? *Adelph.* IV. 7. 14. Ego *amplius* deliberandum censeo. *Phorm.* II. 4. 17.

AMUSSIS.

Ad *amussim* ambarum mores earum existumans. *Hec.* I. 2. 68. Vide Notas.

AN. ANNE.

Spectandae, *an* exigendae sint vobis prius. *And.* Prol. 27. Hocine agis, *an* non? *And.* I. 2. 15. *An* nondum etiam? *And.* I. 2. 30. Pamphilumne adiutem, *an* auscultem seni. *And.* I. 3. 4. Haut scio, *an*, quae dixit, sint vera omnia. *And.* III. 2. 45. Id viso, tun *an* illi insaniant. *And.* III. 3. 3. Tibi dico ego, *an* non? *And.* IV. 4. 23. Utrum praedicemne *an* taceam? *Eun.* IV. 4. 53. Qui scis, *an* quae iubeam sine vi faciat. *Eun.* IV. 7. 20. Dicam huic, *an* non dicam? *Eun.* V. 4. 46. Vide Notas. Pravom *an* rectum sit. *Heaut.* III. 1. 76. Vide Notas. Etiam haud scio, *anne* uxorem ducat. *Heaut.* V. 2. 46. Haut scio, *an* illam misere nunc amat. *Adelph.* IV. 5. 33. *An* quia non delinquunt viri? *Hec.* IV. 4. 41. Vise, redieritne iam *an* nondum domum. *Phorm.* II. 4. 5.

ANCILLA.

Ab Andriast *ancilla* haec. *And.* III. 1. 3. Cum Davo egomet vidi *ancillam* iurgantem. *And.* V. 1. 19. Parasitus cum *ancilla. Eun.* II. 3. 56. *Ancillae* tot me vestiant? *Heaut.* I. 1. 78. Munerarier *ancillas* primum, ad dominas qui adfectant viam. *Heaut.* II. 3. 59. & 60. Sponsae aurum, vestem, *ancillas*, opus esse. *Heaut.* V. 1. 20. *Ancillas* dedo: quolubet cruciatu per me exquire. *Hec.* V. 2. 7. *Ancillam* aere emptam suo. *Phorm.* III. 2. 26. Uxori emunda *ancillast. Phorm.* IV. 3. 60. vide Notas.

ANCILLULA.

Ex Aethiopia *ancillulam. Eun.* I. 2. 86. Quam ego cum una *ancillula* hic reliqui. *Heaut.* II. 3. 11. Praeterea una *ancillula* erat; ea texebat una. *Heaut.* II. 3. 52. & 53. Me ire dicam ad mercatum, *ancillulam* emptum. *Phorm.* V. 5. 10.

ANDRIA.

Menander fecit *Andriam* & Perinthiam. *And.* Prol. 9. In *Andriam* ex Perinthia fatetur transtulisse. *And.* Prol. 13. Vereor ne quid *Andria* adportet mali. *And.* I. 1. 46. Ab *Andriast* ancilla haec. *And.* III. 1. 3. Ab *Andria* est haec. *And.* IV. 4. 17. vide Notas.

ANDRIUS.

Andrium ego Critonem video? *And.* V. 4. 9.

ANDRUS.

Ex *Andro* commigravit huc viciniae. *And.* I. 1. 43. Navem is fregit apud *Andrum* insulam. *And.* I. 3. 17. Navi fracta apud *Andrum* eiectus est. *And.* V. 4. 20. Eadem haec multi alii in *Andro* audivere. *And.* V. 4. 28.

ANGIPORTUM.

In *angiportum* quoddam desertum. *Eun.* V. 2. 6. Id quidem *angiportum* non est pervium. *Adelph.* IV. 2. 39.

ANGO.

Non cotidiana cura haec *angeret* animum. *Phorm.* I. 3. 8.

ANGUIS.

Anguis in impluvium decidit de tegulis. *Phorm.* IV. 4. 26.

ANGULUS

In *angulum* aliquo abeam. *Adelph.* V. 2. 10.

ANGUSTUS.

Hac re in *angustum* oppido nunc meae coguntur copiae. *Heaut.* IV. 2. 2.

ANHELO.

Memini nocte prima confugere *anhelantem* domum. *Hec.* V. 3. 25.

ANICULA.

Importunitatem spectate *aniculae*. *And.* I. 4. 4. Neque notus, neque cognatus extra unam *aniculam* quisquam aderat. *Phorm.* I. 2. 48.

ANIMA.

Seni *animam* primum extinguerem. *Adelph.* III. 2. 16. *Animam* recipe. *Adelph.* III. 2. 26. *Animam* relinquam potius, quam illas deseram. *Adelph.* III. 4. 52. Quid, si *animam* debet? *Phorm.* V. 3. 56. *Animam* compressi: aurem admovi. *Phorm.* V. 6. 28.

ANIMADVERTO.

Ea primum ab illo *animadvertenda* iniuriast. *And.* I. 1. 129. O facinus *animadvertendum*! *And.* IV. 4. 28. Alios tuam rem credidisti magis quam tete *animadversuros*? *Phorm.* III. 1. 3. Postquam tantopere id vos velle *animadverteram*. *Phorm.* V. 8. 16.

ANIMUS.

Neque commovetur *animus* in ea re tamen. *And.* I. 1. 67. Mala mens, malus *animus*. *And.* I. 1. 137. Humani ingenii mansuetique *animi* officia. *And.* I. 1. 87. In dubio est *animus*. *And.* I. 5. 36. *Animus* inritatus est. *And.* III. 4. 18. Poeta cum primum *animum* ad scribendum adpulit. *And.* Prol. 1. Qui me tam leni passus *animo* est usque adhuc, quae meo cumque *animo* lubitumst. *And.* I. 5. 27. & 28. Quam ego *animo* egregie caram pro uxore habuerim? *And.* I. 5. 38. *Animo* morem gessero. *And.* IV. 1. 17. Quaeso *animum* advortite. *And.* Prol. 8. Ut *animum* ad aliquod studium adiungant. *And.* I. 1. 29. Percussit ilico *animum*. *And.* I. 1. 98. Sivi *animum* ut expleret suum. *And.* I. 2. 17. Ipsum *animum* aegrotum ad deteriorem partem plerumque adplicat. *And.* I. 2. 22. Curae meum *animum* divorsae trahunt. *And.* I. 5. 25. Quae mihi suum *animum* atque omnem vitam credidit. *And.* I. 5. 37. Redduxti *animum*. *And.* II. 1. 33. vide Notas. Filius, quam tuum, ut sese habeat, *animum* ad nuptias perspexerit. *And.* II. 3. 4. *Animum* ad uxorem adpulit. *And* II. 6. 15. Lacrumae redducunt *animum* aegrotum ad misericordiam. *And.* II. 3. 27. Si ita istuc *animum* induxti esse utile. *And.* III. 3. 40. Tuum *animum* ex *animo* spectavi meo. *And.* IV. 1. 22. Ne illis *animum* inducas credere. *And.* V. 1. 15. *Anime* mi, noli te macerare. *And.* IV. 2. 2. Scripta

illa funt in *animo* dicta. *And.* I. 5. 48. Adeste aequo *animo*. *And.* Prol. 24. Ex *animo* omnia, ut fert natura, facias. *And.* IV. 4. 55. *Animo* nunc iam otiofo effe impero. *And.* V. 2. 1. Adeo inpotenti effe *animo?* *And.* V. 3. 8. Non tu tuum malum aequo *animo* feres? *And.* V. 4. 18. Sollicitando & pollicitando eorum *animos* lactas? *And.* V. 4. 9. Meus fac fis *animus*, quando ego fum tuus. *Eun.* I. 2. 16. Inpendio magis *animus* gaudebat mihi. *Eun.* III. 5. 39. Iam dudum *animus* eft in patinis. *Eun.* IV. 7. 56. Eiiciunda hercle eft haec mollities *animi*. *Eun.* II. 1. 16. Ut falfus *animi* es. *Eun.* II. 2. 43. vide Notas. Quid illi credis tum *animi* fuiffe? *Eun.* V. 6. 14. Illud inceptum *animi* eft pudentis fignum & non inftrenui. *Heaut.* I. 1. 68. Haec perinde funt, ut illius *animus*, qui ea poffidet. *Heaut.* I. 2. 21. *Animus* ubi femel fe cupiditate devinxit mala. *Heaut.* I. 2. 35. Nefcio quid profectò mi *animus* praefagit mali. *Heaut.* II. 2. 7. *Animus* te erga idem ac fuit. *Heaut.* II. 3. 24. *Animum* advertunt graviter. *Heaut.* III. 3. 9. *Animus* maternus. *Heaut.* IV. 1. 24. Nifi me *animus* fallit. *Heaut.* IV. 2. 1. In fpe pendebit *animi*. *Heaut.* IV. 4. 5. vide Notas. *Animo* exoptatam meo. *Heaut.* II. 4. 28. Opinionem hanc, quae mihi *animo* exaugeant. *Heaut.* II. 2. 3. vide Notas. Ut illius *animum* cupidum inopia incenderet. *Heaut.* II. 3. 126. Illi fuum *animum* alio conferunt. *Heaut.* II. 4. 10. Si femel tuum *animum* ille intellexerit. *Heaut.* III. 1. 69. Mihi quidem addit *animum*. *Heaut.* III. 2. 31. *Animum* non advorti primum. *Heaut.* IV. 2. 43. Ut eius *animum*, qui nunc luxuria & lafcivia diffluit, retundam. *Heaut.* V. 1. 72. Omnem de me eiecerit *animum* patris. *Heaut.* V. 2. 2. Ne iftuc in *animum* inducas tuum. *Heaut.* V. 4. 5. Credas *animum* ibi effe. *Heaut.* V. 5. 19. Bono *animo* es. *Heaut.* IV. 6. 18. *Animo* fere conturbato. *Heaut.* I. 1. 70. Cum egomet nunc mecum in *animo* vitam tuam confidero. *Heaut.* II. 4. 5. Si te tam leni & victo effe *animo* oftenderis. *Heaut.* III. 1. 29. Tantamne effe in *animo* infcitiam? *Heaut.* IV. 1. 17. Ne nunc *animo* ita effes duro. *Heaut.* IV. 1. 52. Quemquamne tam *animo* comi effe & leni putas? *Heaut.* V. 1. 39. Tibi bene ex *animo* volo. *Heaut.* V. 2. 6. Ubi te vidi *animo* effe omiffo. *Heaut.* V. 2. 9. Te video noftrae familiae ex *animo* factum velle. *Adelph.* V. 7. 21. Tu mihi es germanus pariter *animo* ac corpore. *Adelph.* V. 8. 34. Tuus hercle vero & *animo* & natura pater. *Adelph.* V. 7. 4. Iudicavi *animo* meo. *Adelph.* V. 6. 4. Fortunatus, qui ifto *animo* fies. *Adelph.* V. 3. 66. Haec fi voles in *animo* vere cogitare. *Adelph.* V. 3. 32. Aequo *animo* fero. *Adelph.* IV. 7. 20. Quin tu bono *animo* es. *Adelph.* IV. 2. 4. Bono *animo* fac fis. *Adelph.* III. 5. 1. Vos aequo *animo* aequa nofcere oportet. *Adelph.* III. 4. 58. Hoc tu facito cum *animo* cogites. *Adelph.* III. 4. 55. Illum alieno *animo* a nobis effe. *Adelph.* III. 2. 40. Ex *animo* facit. *Adelph.* I. 1. 47. Quae in *animo* cogitat. *Adelph.* I. 1. 5. Illi iam *animum* rellevaris. *Adelph.* IV. 3. 11. Numquam te aliter atque es, in *animum* induxi meum. *Adelph.* IV. 3. 6. Age, novi tuum *animum*. *Adelph.* II. 2. 15. Sic *animum* induco meum. *Adelph.* I. 1. 43. In *animo* inftituere. *Adelph.* I. 1. 13. *Animo* obfequi. *Adelph.* I. 1. 8. *Animo* maleft. *Adelph.* IV. 5. 21. Quid illi tandem creditis fore *animi* mifero? *Adelph.* IV. 5. 32. Difcrucior *animi*. *Adelph.* IV. 4. 1. Vix fum compos *animi*. *Adelph.* III. 2. 12. *Animus* tibi pendet. *Adelph.* II. 2. 18. Sin aliter *animus* vefter eft. *Adelph.* III. 4. 46. *Animus* prae timore obftipuit. *Adelph.* IV. 4. 4. *Animus* aequus. *Adelph.* V. 1. 51. *Animus* partim uxoris mifericordia

devinctus, partim victus huius iniuria, paulatim elapsust. *Hec.* I. 2. 93. Qui eos gubernat *animus*, infirmum gerunt. *Hec.* III. 1. 31. *Animus* mi rediit. *Hec.* III. 2. 12. De hac re *animus* meus ut sit. *Hec.* V. 2. 19. Fecit *animi* ut incertus foret. *Hec.* I. 2. 46. Advorsum *animi* tui lubidinem. *Hec.* IV. 1. 19. Tui *animi* me esse ignarum putas? *Hec.* IV. 4. 60. In funambulo *animum* occuparat. *Hec.* Prol. 5. In *animum* induxi. *Hec.* Alt. Prol. 42. *Animum* induco. *Hec.* II. 2. 22. Habebam alibi *animum* amori deditum. *Hec.* III. 1. 14. Inpeditum in eo expedivi *animum* meum. *Hec.* III. 1. 17. *Animum* flectere. *Hec.* IV. 3. Eius alienum à me esse *animum*. *Hec.* IV. 4. 36. Tandem huc *animum* ut adducas tuum. *Hec.* IV. 4. 61. *Animum* ad meretricem induxti. *Hec.* IV. 4. 67. Abhorrere *animum* huic video à nuptiis. *Hec.* IV. 4. 92. Exple *animum* iis. *Hec.* V. 1. 29. Numquam *animum* ad malas adducam partis. *Hec.* V. 4. 37. Aequo *animo* attendite. *Hec.* Alt. Prol. 30. Uno *animo*. *Hec.* II. 1. 4. Patrio *animo* victus. *Hec.* II. 2. 2. Te erga *animo* esse amico. *Hec.* III. 3. 29. Fideli *animo* & benigno in illam. *Hec.* III. 5. 22. Sin alio est *animo*. *Hec.* III. 5. 52. Adeon pervicaci esse *animo*? *Hec.* IV. 1. 17. Ut eo essem *animo*. *Hec.* IV. 1. 33. Tam *animo* iracundo tulit. *Hec.* IV. 1. 53. Quam *animo* aequo tuli? *Hec.* IV. 4. 63. Neque ille hoc *animo* erit aetatem. *Hec.* IV. 4. 21. Quod fors feret, feremus aequo *animo*. *Phorm.* I. 2. 88. Otiosum abs *animo*. *Phorm.* II. 2. 26. Multimodis cum istoc *animo* es vituperandus. *Phorm.* III. 1. 1. *Animo* iniquo hoc oppido ferre aiunt. *Phorm.* V. 1. 36. Parare in *animo* cupiditates. *Phorm.* V. 4. 2. *Animo* virili praesentique ut sis, para. *Phorm.* V. 8. 64. Gladiatorio *animo* ad me adfectant viam. *Phorm.* V. 8. 71. Me excruciat *animi*. *Phorm.* I. 4. 10. Accidet *animo* novom. *Phorm.* II. 1. 15.

ANNONA.

Annona carast. *And.* IV. 4. 7.

ANNUS.

Video pannis *annis*que obsitum. *Eun.* II. 2. 5. *Annos* natus sedecim. *Eun.* IV. 4. 26. Dum moliuntur, dum comuntur, *annus* est. *Heaut.* II. 2. 11. *Annos* sexaginta natus es, aut plus. *Heaut.* I. 1. 10. *Annis* gravior. *Heaut.* IV. 1. 32. vide Notas. Ego novus maritus *anno* demum quinto & sexagesimo fiam? *Adelph.* V. 8. 15. Parere iam diu haec per *annos* non potest. *Adelph.* V. 8. 8. Quacum tot consuesset *annos*. *Hec.* IV. 1. 40. Fere abhinc *annos* quindecim. *Phorm.* V. 9. 28.

ANTE.

Solitudo *ante* ostium. *And.* II. 2. 25. *Ante* ostium. *And.* III. 1. 16. *Ante* nostram ianuam adpone. *And.* IV. 3. 10. Adductum *ante* oculos. *Eun.* IV. 1. 9. *Ante* aedes. *Adelph.* II. 1. 26. Quod *ante* pedes modost, videre. *Adelph.* III. 3. 32. *Ante* tempus. *Hec.* Alt. Prol. 28. Numquam *ante* hunc diem. *Hec.* V. 4. 23. *Ante* brumam. Phorm. IV. 4. 28.

ANTE. *Adverb.*

Nonne oportuit praescisse me *ante*? *And.* I. 5. 4. Id te oro, ut *ante* eamus, dum tempus datur. *And.* III. 3. 23. *Ante*, quam eam uxorem duxisset domum. *Hec.* I. 2. 71. Teque *ante* quod me amare rebar. *Hec.* IV. 2. 5. vide Notas.

ANTEA.

Nam *antea* qui scire posses? *And.* I. 1. 25. Quas *ante* hic fecit fabulas. *Phorm.* Prol. 4. vide Notas.

ANTECEDO.

Dies praestituta. Iam ea praeteriit? Non, verum haec ei *antecessit*. *Phorm.* III. 2. 40.

ANTEEO.

Incredibile quantum erum *anteeo* sapientia. *Phorm.* II. 1. 17.

ANTEHAC.

Quod *antehac* fecit, nihil ad me adtinet. *And.* I. 2. 16. Usque *antehac*. *And.* II. 1. 3. *Antehac* numquam. *And.* V. 4. 14. Quae est di-

cta mater esse ei *antehac*, non fuit. *Heaut.* II. 3. 29. Illa, quae *antehac* facta sunt, omitto. *Adelph.* I. 2. 6. Scio, te non esse usum *antehac* amicitia mea. *Adelph.* II. 2. 42.

ANTEVENIO.

Thais multo me *antevenit?* *Eun.* IV. 5. 7. vide Notas.

ANTEVORTO.

Miror, ubi ego huic *antevorterim.* *Eun.* IV. 5. 12.

ANTIPHILA.

Teneone te, *Antiphila*, maxume animo exoptatam meo? *Heaut.* II. 4. 28.

ANTIPHO.

Aput *Antiphonem* uterque, mater & pater domi erant. *Eun.* V. 2. 1.

ANTIQUUS.

Antiquum obtines. *And.* IV. 5. 22. Duritia *antiqua.* *Heaut.* III. 1. 26. *Antiqua* virtute ac fide. *Adelph.* III. 3. 88. Eandem illam rationem *antiquam* obtine. *Adelph.* V. 3. 26. *Antiqua* consuetudine. *Hec.* I. 2. 18. Morem *antiquum* atque ingenium obtines. *Hec.* V. 4. 20. Iter ad hospitem *antiquom.* *Phorm.* I. 2. 17.

ANULUS.

Dati *anuli.* *Eun.* III. 4. 3. de digito *anulum* detraho. Hic is est *anulus.* *Heaut.* IV. 1. 37. & 40. Testis mecum est *anulus.* *Adelph.* III. 2. 49. Eripuit vi, in digito quem habuit, virgini abiens *anulum.* *Hec.* IV. 1. 59. Cognosse *anulum* illum. *Hec.* V. 3. 13. Hic adeo his rebus *anulus* fuit initium inveniundis. *Hec.* V. 3. 23. Ad me confugere cum hoc *anulo.* Unde *anulum* istum nactu's? Sese illi *anulum* detraxisse. *Hec.* V. 3. 25. & 27. & 31. Bacchidem suum *anulum* habere. *Hec.* V. 4. 6.

ANUS.

Advena *anus* paupercula. *Heaut.* I. 1. 44. Pultat fores: *anus* quaedam prodit. *Heaut.* II. 3. 35. *Anus* subtemen nebat. *Heaut.* II. 3. 51. *Anus* haut impura. *Heaut.* IV. 1. 16. *Anum* decrepitam ducam? *Adelph.* V. 8. 16. Cum puella *anum* suscepisse inimicitias non pudet? *Hec.* II. 1. 34. Nam quae haec *anus* est, exanimata? *Phorm.* V. 1. 5. vide Notas.

APAGE.

Apagesis. Egon formidolosus? *Eun.* IV. 6. 18. *Apage* te. *Eun.* V. 2. 65.

APERIO.

Coacti necessario se *aperiunt.* *Eun.* IV. 1. 8. Uno digitulo forem *aperis* fortunatus. *Eun.* II. 2. 53. *Aperit* ostium. *Heaut.* II. 3. 35. Senes qui primi venient, hi partim *aperient.* *Adelph.* Prol. 23. Vide Notas. Forem *aperi.* *Adelph.* II. 1. 13. *Aperite* aliquis actutum ostium. *Adelph.* IV. 4. 26.

APERTE.

Nempe ergo *aperte* vis me loqui? *And.* I. 2. 24. Non tu istuc mihi dictura *aperte* es? *Eun.* V. 1. 3. *Aperte*, ita uti res sese habet, narrare. *Heaut.* IV. 3. 24. Si est dicendum magis *aperte.* *Adelph.* IV. 5. 30. Ut *aperte* tibi nunc fabuler. *Phorm.* IV. 3. 49. Tam *aperte* inridens? *Phorm.* V. 8. 63.

APISCOR.

Deorum vitam *apti* sumus. *Heaut.* IV. 3. 15. De eadem causa bis iudicium *apiscier.* *Phorm.* II. 3. 59. vide Notas.

APOLLO.

Non *Apollinis* magis verum, atque hoc responsum est. *And.* IV. 2. 15.

APPAREO.

Fac sis nunc promissa *appareant.* *Eun.* II. 3. 20. *Apparet* servum hunc esse domini pauperis miserique. *Eun.* III. 2. 33. Ille bonus vir nusquam *apparet.* *Eun.* IV. 3. 18. Res *apparet.* *Adelph.* V. 9. 7.

APPARO.

Nuptias domi *apparari.* *And.* III. 2. 35. *Apparatur.* *Eun.* III. 5. 35. Lectos sternere, coenam *apparare.* *Heaut.* I. 1. 74. In *apparando* consumunt diem. *Adelph.* V. 7. 2. *Apparare* de die convivium. *Adelph.*

V. 9. 8. Spatium *apparandis* nuptiis dabitur. *Phorm.* IV. 4. 20.

APPELLO.

Quo ore *appellabo* patrem? *Heaut.* IV. 3. 22. Cum ex te esset aliquis, qui te *appellaret* patrem. *Hec.* IV. 4. 30. Ne me istoc posthac nomine *appellassis.* *Phorm.* V. 1. 15. Te *appello.* *Phorm.* V. 9. 22.

APUT.

Navem is fregit *aput* Andrum insulam. *And.* I. 3. 17. *Aput* forum. *And.* I. 5. 19. Fac *aput* te ut sies. *And.* II. 4. 5. Vix sum *aput* me. *And.* V. 4. 13. Sum *aput* te primus. *Eun.* I. 2. 10. *Aput* saeclum prius. *Eun.* II. 2. 15. Ut haeream in parte aliqua tandem *aput* Thaidem. *Eun.* V. 8. 25. Si est commodum, *aput* me sis volo. *Heaut.* I. 1. 110. Fides mi *aput* hunc est. *Heaut.* III. 3. 10. Nemost meorum amicorum hodie, *aput* quem expromere omnia mea occulta audeam. *aput* alium prohibet dignitas; *aput* alium ipsius facti pudet. *Heaut.* III. 3. 14, & 15. Prae iracundia non sum *aput* me. *Heaut.* V. 1. 48. *Aput* villamst. *Adelph.* IV. 1. 1. Ut *aput* me praemium esse positum pietati scias. *Hec.* IV. 2. 8. Num tibi videtur esse *aput* sese? *Hec.* IV. 4. 85. Erat ei de ratiuncula iampridem *aput* me reliquum pauxillulum nummorum. *Phorm.* I. 1. 3. Itan parvam mihi fidem esse *aput* te? *Phorm.* V. 3. 27.

AQUA.

Congrum istum maxumum in *aqua* sinito ludere. *Adelph.* III. 3. 23.

AQUILA.

Visa verost, quod dici solet, *aquilae* senectus. *Heaut.* III. 2. 10.

ARA.

Ex *ara* hinc sume verbenas tibi. *And.* IV. 3. 11.

ARBITER.

Me cepere *arbitrum.* *Heaut* III. 1. 91. Aut desine, aut cedo quemvis *arbitrum.* *Adelph.* I. 2. 43.

ARBITRIUM.

Arbitrium vestrum, vestra existumatio valebit. *Heaut.* Prol. 25.

ARBITROR.

Si hunc noris satis, non ita *arbitrere.* *And.* V. 4. 12. *Arbitror*: certum non scimus. *Eun.* I. 2. 30. Non hercle *arbitror.* *Eun.* II. 1. 12. Sic homost: perpaucorum hominumst. G. Immo nullorum, *arbitror.* *Eun.* III. 1. 19. Sanumne credis te esse? M. equidem *arbitror.* *Adelph.* IV. 7. 30. In qua civitate tandem te *arbitrare* vivere? *Adelph.* IV. 5. 51. Neque adeo *arbitrari* patris est aliter. *Hec.* IV. 1. 14. Neque conventurum inter nos posthac *arbitror.* *Hec.* IV. 4. 37. vide Notas.

ARCHIDEMIDES.

Patris cognatum atque aequalem *Archidemidem* nostine? *Eun.* II. 3. 36.

ARCHONIDES.

Archonidi huius filiam. *Heaut.* V. 5. 21.

ARCHYLIS.

Audio, *Archylis*, iamdudum. *And.* I. 4. 1.

ARDEO.

Amore *ardeo.* *Eun.* I. 1. 27. *Ardeo* iracundia. *Adelph.* III. 2. 12.

ARGENTARIUS.

Phaedriae curam adimere *argentariam.* *Phorm.* V. 7. 3.

ARGENTUM.

Ego *argentum* effecero. *Heaut.* III. 3. 25. Fugitivum *argentum.* *Heaut.* IV. 2. 11. *Argentum* cudo. *Heaut.* IV. 2. 11. Quin est paratum *argentum.* *Heaut.* IV. 4. 15. De *argento* somnium. *Adelph.* II. 1. 50. *Argentum* adnumeravit ilico. *Adelph.* III. 3. 15. Non tu hoc *argentum* perdis, sed vitam tuam. *Adelph.* III. 3. 56. Ipse egomet solvi *argentum.* *Adelph.* IV. 4. 20. A me *argentum*, quanti est, sumito. *Adelph.* V. 9. 20. Non ratio, verum *argentum* deerat. *Phorm.* II. 1. 69. *Argentum* inveniam. *Phorm.* III. 3. 1. *Argentum* repetent. *Phorm.* IV. 4. 19. Emunxi *argento* senes.

Adelph. IV. 4. 1. *Argentumst* ultro obiectum. *Phorm.* V. 2. 4.

ARGUMENTUM.

Argumentum narret. *And.* Prol. 6. Non ita dissimili sunt *argumento.* *And.* Prol. 11. Simplex quae ex *argumento* facta est duplici. *Heaut.* Prol. 6. Ne exspectetis *argumentum* fabulae. *Adelph.* Prol. 22.

ARIDUS.

Habet patrem quendam avidum, miserum, atque *aridum.* *Heaut.* III. 2. 15.

ARMA.

Omnia prius experiri, quam *arma*, sapientem decet. *Eun.* IV. 7. 9. vide Notas. Simul rem & gloriam *armis* belli; repperi. *Heaut.* I. 1. 60.

ARO.

Quin te in fundo conspicer fodere, aut *arare.* *Heaut.* I. 1. 17.

ARRABO.

Ea relicta huic *arraboni* est pro argento. *Heaut.* III. 3. 42.

ARRIGO.

Arrige auris, Pamphile. *And.* V. 4. 30.

ARRIPIO.

Summonuit me Parmeno ibi servus, quod ego *arripui.* *Eun.* III. 5. 23. Sublimem medium *arriperem.* *Adelph.* III. 2. 18.

ARS.

Quid est quod tibi mea *ars* efficere hoc possit amplius? S. Nihil istac opus est *arte* ad hanc rem, quam paro. *And.* I. 1. 4. & 5. Numquam avare pretium statui *arti* meae. *Heaut.* Prol. 48. Habet bene & pudice eductam, ignaram *artis* meretriciae. *Heaut.* II. 1. 14. *Arte* tractabat virum. *Heaut.* II. 3. 125. Primarum *artium* magis principem. *Adelph.* II. 3. 6. Remotum *arte* ab musica. *Hec.* Alt. Prol. 15. *Artem* musicam recidere ad paucos. *Hec.* Alt. Prol. 38. Qui *artem* tractant musicam. *Phorm.* Prol. 18.

ARTICULUS.

Ut in ipso *articulo* oppressit. *Adelph.* II. 2. 20.

ARTIFEX.

O *artificem* probum. *Phorm.* II. 1. 29.

ARUSPEX.

Interdixit hariolus: *aruspex* vetuit. *Phorm.* IV. 4. 28.

ARX.

In *arcem* transcurso opus est. P. in *arcem*? quid eo? *Hec.* III. 4. 17. Dum exspecto in *arce* Callidemidem. *Hec.* V. 3. 3.

ASCENDO.

Navem *ascendit.* *Adelph.* IV. 5. 69.

ASIA.

Meque in *Asiam* persequens. *And.* V. 4. 32. In *Asiam* hinc abii. *Heaut.* I. 1. 59. In *Asiam* ad regem militatum abiit. *Heaut.* I. 1. 65. Huic filium scis esse? CH. Audivi esse: in *Asia.* *Heaut.* I. 2. 7. vide Notas.

ASINUS.

Flabellum tenere te *asinum* tantum. *Eun.* III. 5. 50. Caudex, stipes, *asinus*, plumbeus. *Heaut.* V. 1. 4. Quid tu autem huic, *asine*, auscultas? *Adelph.* V. 8. 12.

ASPELLO.

Neque eum potuisse umquam ab hac me *aspellere.* *Heaut.* II. 3. 20. vide Notas.

ASPER.

Quid vini absumpsit? Sic hoc, dicens *asperum* pater hoc est; aliud lenius sodes vide. *Heaut.* III. 1. 49.

ASPERNOR.

Quam is *aspernatur* nunc tam inliberaliter. *Phorm.* II. 3. 24.

ASPICIO.

Forte unam *aspicio* adulescentulam. *And.* I. 1. 91. Accessi: intro *aspexi.* *And.* II. 2. 28. Totus tremo horreoque, postquam *aspexi* hanc. *Eun.* I. 2. 4. Cum *aspicias*, os inpudens videtur. *Eun.* V. 1. 22. Postquam *aspexi*, ilico cognovi. *Heaut.* IV. 1. 43. Eius sibi complacitam formam, postquam *aspexerit.* *Heaut.* IV. 5. 25. Ehem, Demea, haut *aspexeram* te. *Adelph.* III. 3. 19. Derepente *adspexerant.* Post-

quam *aspexi*, o facinus indignum inquam. *Hec.* III. 8. & 16.

ASTU.

An in *Astu* venit? *Eun.* V. 16. 17.

ASTUS.

Si non *astu* providentur. *And.* I. 3. 3. & *Phorm.* I. 4. 5. vide Notas. Si *astu* rem tractavit. *Eun.* V. 4. 2.

ASTUTE.

Id voluit, nos sic nec opinantes opprimi. *astute*. *And.* I. 2. 13. Me ab ea *astute* video labefactarier. *Eun.* III. 3. 3. Itane agitis mecum? Satis *astute*. adgredimini. *Phorm.* V. 8. 75. vide Notas.

ASTUTIA.

Hem *astutias*. *And.* III. 4. 25. Opus est tua mihi exprompta malitia atque *astutia*. *And.* IV. 3. 8. Qui vim tantam in me & potestatem habeam tantae *astutiae*. *Heaut.* IV. 3. 32.

ASTUTUS.

Astutus: ne ille haut scit. *Heaut.* II. 1. 10. Ego me non tam *astutum*, neque ita perspicacem esse id scio. *Heaut.* V. 1. 1. Ego numquam adeo *astutus* fui. *Adelph.* II. 2. 13.

AT.

At te Di perdant. *Eun.* III. 1. 41. Iam peccatum primum id magnum, magnum *at* humanum tamen. *Adelph.* IV. 5. 54. Mi vir, non mihi dicis? C. *at*. N. quid *at*? *Phorm.* V. 9. 13.

ATAT. *Attat. Atattat.*

Atat hoc illud est. *And.* I. 1. 98. *Attat* data hercle verba mihi sunt. *Eun.* IV. 5. 5. *Attat*. TH. Num formidulosus obsecro es, mi homo? *Eun.* IV. 6. 18. *Attat*, nisi mi prospicio, haereo. *Phorm.* V. 3. 70. vide Notas.

AT *enim.*

At enim istaec in me cudetur faba. *Eun.* II. 3. 90. *At enim* cave. *Eun.* IV. 6. 13. *At enim* me quantum hic operis fiat, poenitet. *Heaut.* I. 1. 20. vide Notas. *At enim*. CLIT. Quid *enim*? *Heaut.* II. 3. 76. *At enim* taedet iam. *Phorm.* III. 2. 2.

ATAVUS.

Progeniem vestram usque ab avo atque *atavo* proferens. *Phorm.* II. 3. 48.

ATER.

Quo pacto ex iure hesterno panem *atrum* vorent. *Eun.* V. 4. 17. Tam excoctam reddam atque *atram*, quam carbo'st. *Adelph.* V. 3. 63. Introiit in aedis *ater* alienus canis. *Phorm.* IV. 4. 25.

ATHENAE.

Quid tu *Athenas* insolens? *And.* 4. 4. Te desiderium *Athenarum* arbitror cepisse saepe. *Hec.* I. 2. 13.

ATQUE.

Alium censes nunc me *atque* olim? *And.* III. 3. 13. Non Apollinis magis verum *atque* hoc responsum est. *And.* IV. 2. 15. Miser, aeque *atque* ego. *And.* IV. 2. 19. Ne aliorsum *atque* ego feci acceperit. *Eun.* I. 2. 2. Etiam *atque* etiam hoc cogita. *Eun.* I. 1. 11. Aliter tuum amorem, *atque* est, accipis. *Heaut.* II. 3. 23. Timeo ne aliud credam, *atque* aliud nunties. *Hec.* V. 4. 4. Te mihi fidelem esse aeque *atque* egomet. *Phorm.* IV. 1. 15. Faxo eum tali mactatum *atque* hic est infortunio. *Phorm.* V. 9. 39.

ATQUE *Adeo.*

Atque adeo in ipso tempore eccum. *And.* III. 2. 52. *Atque adeo* longum'st nos illum exspectare. *And.* V. 6. 13. Ut clam eveniat partus patrem, *atque adeo* omnes. *Hec.* III. 3. 37.

ATQUI.

Nil prorsus. S. *atqui* exspectabam quidem. *And.* II. 6. 4. Quid ais venefica? PY. *atqui* certo comperi. *Eun.* V. 1. 9. *Atqui* tu hanc iocari credis? *Heaut.* IV. 4. 7. *Atqui* hoc verum'st. *Adelph.* V. 5. 5. *Atqui* nil fecit, quod succenseas. *Adelph.* II. 1. 33.

ATROX.

Incredibili re atque *atroci* percitus. *Hec.* III. 3. 17.

ATTAMEN. *At Tamen.*

Attamen ubi fides si roges, nil pudent. *And.* IV. 1. 12. Dave, *at tamen.* Nil habeo. C. *At tamen* si quid. *And.* IV. 2. 27. & 30.

ATTATE.

Attatè. *And.* IV. 4. 15. vide Notas.

ATTENDO.

Cum silentio animum *attendite.* *Eun.* Prol. 44. vide Notas. Aequo animo *attendite.* *Hec.* Alt. Prol. 20. Postquam *attendi* magis. *Hec.* II. 2. 25. Quid velim, animum *attendite.* *Phorm.* Prol. 24. Animum coepi *attendere.* *Phorm.* V. 28.

ATTENTE.

Tute *attente* illorum officia fungere. *Heaut.* I. 1. 14.

ATTENTUS.

Animus in spe atque in timore usque antehac *adtentus* fuit. *And.* II. 1. 3. *Adtentiores* sumus ad rem omnes, quam sat est. *Adelph.* V. 3. 48. Nimius ad rem in senecta *attenti* sumus. *Adelph.* V. 8. 31.

ATTICA.

Puellam ex *Attica* hinc abreptam. *Eun.* I. 2. 30.

ATTICUS.

Civem *Atticam* esse hanc. *And.* I. 3. 16. *Atticus* quidam. *And.* V. 4. 20. Audivi ex illo, sese esse *Atticum.* *And.* V. 4. 24. Dixin ego in hoc esse vobis *Atticam* elegantiam? *Eun.* V. 8. 63.

ATTIGO.

Ne me *attigas.* *And.* IV. 4. 50. vide Notas.

ATTINEO. *Adtineo.*

Comperiebam nihil ad Pamphilum quicquam *attinere.* *And.* I. 1. 63. Nihil ad me *adtinet.* *And.* I. 2. 16. Ad te *adtinere* hanc omnem rem. *Eun.* IV. 6. 6. Ea quae nihil ad te *adtinent.* *Heaut.* I. 1. 24. Nihil ad me *attinet.* *Adelph.* I. 2. 54. Iam ne me vis dicere id quod ad te *attinet?* *Adelph.* II. 1. 32. Quod ad illum *attinet* potissimum. *Adelph.* III. 1. 9. Unum illud ad me *attinet.* *Adelph.* III. 4. 82. vide Notas. Quod ad hanc rem *attinet.* *Phorm.* III. 1. 17.

ATTINGO.

Si illam digito *attigerit.* *Eun.* IV. 6. 2. vide Notas. Tetigin tui quicquam? AE. Si *attigisses*, ferres infortunium. *Adelph.* II. 1. 24. Nocte illa prima virginem non *attigit.* *Hec.* I. 2. 61. Si tu illam *attigeris* secus quam dignum est liberam. *Phorm.* II. 3. 91. Neque postilla unquam *attigit.* *Phorm.* V. 9. 29.

ATTOLLO.

Attolle pallium. *Eun.* IV. 6. 31.

AU.

Dictura es quod rogo? M. *Au.* *And.* IV. 4. 12. *Au* obsecro. *Eun.* IV. 3. 14. *Au au*, mi homo, sanun es? *Adelph.* III. 2. 38. vide Notas.

AVARE.

Numquam *avare* pretium statui arti meae. *Heaut.* Prol. 48.

AVARITIA.

Vide *avaritia* quid facit. *Phorm.* II. 3. 12.

AVARUS.

Amorem difficillimum & carissimum, a meretrice *avara* virginem quo amabat. *Eun.* V. 4. 5. vide Notas. *Avarus* leno. *Heaut.* Prol. 39.

AUCTOR.

Quos hic noster *auctores* habet. *And.* Prol. 20. Te *auctore* quod fecisset adulescens. *Eun.* V. 6. 12. *Auctor* his rebus quis est? *Adelph.* IV. 5. 37. Idne estis *auctores* mihi? *Adelph.* V. 8. 16.

AUCTORITAS.

Numquam defugiam *auctoritatem.* *Eun.* II. 3. 99. Ut vestra *auctoritas* meae *auctoritati* fautrix adiutrixque sit. *Hec.* Alt. Prol. 40.

AUCUPIUM.

Hoc novum est *aucupium.* *Eun.* II. 2. 16.

AUDACIA.

Audire eorum est operae pretium *audaciam.* *And.* I. 3. 12. Eam sese intendit esse, ut est *audacia.* *Eun.* III. 3. 19. O hominis inpudentem *audaciam.* *Heaut.* II. 3. 72. Iocularem *audaciam.* *Phorm.* I. 2. 84.

Tantane adfectum quemquam esse hominem *audacia?* *Phorm.* V. 8. 84.

AUDACTER.

Ut te *audacter* moneam & familiariter. *Heaut.* I. 1. 6. Minus multo *audacter*, quam nunc laedit, laederet. *Phorm.* Prol. 11. *Audacissume* oneris quidvis impone, & feret. *Phorm.* III. 3 28.

AUDAX.

O facinus *audax.* *And.* II. 3. 27. O hominem *audacem.* *And.* IV. 4. 30. Hocine tam *audax* facinus facere esse ausum? *Eun.* IV. 3. 2. O scelestum atque *audacem* hominem. *Eun.* IV. 4. 14. Rogitas, *audacissume!* *Eun.* V. 4. 26. Qui tam *audacis* facinoris mi conscius sis. *Phorm.* I. 3. 4.

AUDEO.

Hercle nil iam muttire *audeo.* *And.* III. 2. 25. Qua fiducia id facere *audeam?* *And.* III. 5. 7. Non *ausim.* *Eun.* V. 2. 45. Qua audacia tantum facinus *audet?* *Eun.* V. 4. 37. Non, ita me Di ament, *auderet* facere haec viduae mulieri, quae in me fecit. *Heaut.* V. 1. 80. Quam saepe forte temere eveniunt, quae non *audeas* optare? *Phorm.* V. 1. 31.

AUDIO.

Audio, Archylis, iam dudum. *And.* I. 4. 1. vide Notas. Miseram me, quod verbum *audio?* *And.* I. 5. 5. Quantum *audio.* *And.* II. 5. 12. O Iuppiter! quid ego *audio?* *And.* III. 1. 7. Irae sunt inter Glycerium & gnatum. CH. *Audio.* *And.* III. 3. 20. Quidnam *audiam?* *And.* III. 4. 13. vide Notas. Iam susurrari *audio.* *And.* IV. 4. 40. Nihil *audio.* *And.* V. 2. 22. Atque *audin?* *And.* V. 2. 24. E Davo *audivi.* *And.* II. 1. 2. Egon *audiam?* quid ego *audiam?* *And.* V. 3. 23. Hoc *audi.* *And.* III. 4. 11. Vera an falsa *audierim*, iam sciri potest. *And.* V. 4. 19. vide Notas. Ex te *auditum* qui aibant. *And.* III. 3. 2. Quem ego hic *audio?* *Eun.* V. 8. 30. *Audin* tu, hic quid ait? *Eun.* V. 8. 7. Quae vera *audivi*, taceo. *Eun.* I. 2. 23. Sin falsum *audierim* ac fictum, continuo palamst. *Eun.* I. 2. 24. vide Notas. Plus milies iam *audivi.* *Eun.* III. 1. 32. Prius *audite* paucis. *Eun.* V. 8. 37. Cave, umquam istuc verbum ex te *audiam.* *Heaut.* V. 4. 8. Ego vero *audio* nunc demum, & vivo & valeo. *Heaut.* II. 3. 3. Volgo *audio* dici. *Heaut.* III. 1. 12. Loquere, *audio.* *Heaut.* IV. 3. 16. Quid istuc est, quod te *audio* nescio quid concertasse? *Adelph.* II. 2. 2. Laudarier te *audit* libenter. *Adelph.* IV. 2. 19. Nondum *audisti*, quod est gravissimum. *Adelph.* III. 4. 21. Pro Iuppiter, clamorem *audivi.* *Hec.* III. 1. 37. vide Notas. *Audisti* ex aliquo fortasse. *Hec.* IV. 1. 35. Ades, *audi* paucis. Hec. III. 5. 60. *Audivisse* vocem pueri visust vagientis. *Hec.* IV. 1. 2. Te visum aut *auditum* velim? *Phorm.* II. 4. 85. Male *audies.* *Phorm.* II. 3. 12. *Audi* obsecro. D. Non *audio.* *Phorm.* III. 2. 1.

AVEHO.

Is vult ut secum *avehat.* AE. Virginem ut secum *avehat?* *Adelph.* IV. 5. 19. & 20.

AVELLO.

Irae sunt inter Glycerium & gnatum ita magnae, ut sperem posse *avelli.* *And.* II. 3. 21. Credo ei placere hoc, sperat se a me *avellere.* *Eun.* III. 3. 14. Si is posset ab ea sese derepente *avellere.* *Hec.* IV. 1. 39.

AVERSUS.

Cui magis bonae felicitates omnes *aversae* sient. *Eun.* II. 3. 34. vide Notas.

AUFERO.

Vos istaec intro *auferte:* abite. *And.* I. 1. 1. Inultum id numquam a me *auferet.* *And.* III. 5. 4. Propere adcerse, hinc qui *auferant* eam. *And.* V. 6. 15. Parasiti personam inde *ablatam* & militis. *Eun.* Prol. 26. Suspicor, aliquid domo abeuntem *abstulisse.* *Eun.* IV. 3. 19.

Ut ea via abs te argentum *auferretur?* *Heaut.* IV. 8. 9. Mallem *auferre* potius in praefentia. *Adelph.* II. 2. 14. Haud fic *auferent.* *Adelph.* III. 4. 8. Omne hoc mater *auferet.* *Phorm.* I. 1. 15. Nofmet ipfos facere oportet. PH. *Aufer* mi oportet. *Phorm.* I. 4. 45. Qui te ad fcopulum e tranquillo *auferat.* *Phorm.* IV. 4. 8. vide Notas. Quin tu hinc pollicitationes *aufer.* *Phorm.* V. 6. 17. Hicine ut a nobis tantum hoc argenti *auferat?* *Phorm.* V. 8. 62.

AUFUGIO.

Dic mihi, *aufugiftin?* *Eun.* V. 2. 12. Hercle *aufugerim* potius quam redeam. *Hec.* III. 4. 10.

AUGEO.

Immo *auge* magis fufpicionem. *Eun.* III. 1. 46. Minor ergo erus damno *auctus* eft. *Heaut.* IV. 1. 15. vide Notas. Omnes te in lauta effe & bene *aucta* re putant. *Heaut.* IV. 5. 49. vide Notas. Poëtae ad fcribendum *augeat* induftriam. *Adelph.* Prol. 25. Si *augeam*, aut etiam adiutor fim eius iracundiae. *Adelph.* II. 1. 65. Morbus qui *auctus* fit. *Hec.* III. 1. 54.

AUGESCO.

Mihi quidem cotidie *augefcit* magis de filio aegritudo. *Heaut.* III. 1. 14.

AVIDUS.

Eius frater aliquantum ad rem eft *avidior.* *Eun.* I. 2. 51 Quam inhoneftae folae fint domi atque *avidae* cibi. *Eun.* V. 4. 16. Habet patrem quendam *avidum.* *Heaut.* III. 2. 15.

AUREUS.

Mififfe in gremium imbrem *aureum.* *Eun.* III. 5. 37.

AURIS.

Arrige *auris*, Pamphile. *And.* V. 4. 30. Orando furdas iam *auris* reddideras mihi. *Heaut.* II. 3. 89. In utramvis *aurem* otiofe ut dormias. *Heaut.* II. 3. 101. Accepi *auribus.* *Hec.* III. 3. 3. Haut invito ad *aures* fermo mi acceffit tuus. *Hec.* III. 5. 32. *Auribus* teneo lupum. *Phorm.* III. 2. 21. *Aurem* admovi. *Phorm.* V. 6. 28. Usque ad *aurem* ogganiat. *Phorm.* V. 9. 41.

AURUM.

Aurum fibi clam mulier demit. *Eun.* IV. 1. 13. *Aurum*, veftem. *Heaut.* II. 3. 7. Veftitam vefte lugubri, fine *auro.* *Heaut.* II. 3. 47. Ancillas oneratas vefte atque *auro.* *Heaut.* III. 1. 43. Modo non montis *auri* pollicens. *Phorm.* I. 2. 18.

AUSCULTO.

Pamphilumne adiutem, an *aufcultem* feni. *And.* I. 3. 4. *Aufculta.* *Aufculto.* *And.* III. 3. 4. & 5. Vin tu homini ftulto mi *aufcultare?* *Heaut.* III. 3. 24. Non hercle otiumft, nunc mi *aufcultandi.* *Adelph.* III. 3. 66. *Aufculta* paucis, nifi moleftumft. *Adelph.* V. 3. 20. Quid tu autem huic, afine, *aufcultas?* *Adelph.* V. 8. 12. Iam fcies: *aufculta.* *Phorm.* V. 9. 7.

AUSPICATO.

Haud *aufpicato* huc me adtuli. *And.* V. 5. 12. vide Notas.

AUT.

Aut equos alere, *aut* canes ad venandum, *aut* ad Philofophos. *And.* I. 1. 29. Utinam *aut* hic furdus, *aut* haec muta facta fit. *And.* III. 1. 5. Profecto non plus biduum *aut.* PH. *aut*? nihil moror. *Eun.* I. 2. 104. *Aut* dicat quid volt, *aut* molefta ne fiet. *Eun.* III. 3. 23. *Aut* confolando *aut* confilio, *aut* re iuvero. *Heaut.* I. 1. 34. *Aut* ego profecto ingenio egregio ad miferiam natus fum, *aut* illud falfumft, quod volgo audio dici. *Heaut.* III. 1. 11. *Aut* te amare cogitat, *aut* tete amari, *aut* potare, atque animo obfequi. *Adelph.* I. 1. 7. & 8. vide Notas. Ne *aut* ille alferit, *aut* ufpiam ceciderit, *aut* praefregerit aliquid. *Adelph.* I. 1. 11. & 12. De eius una, ut audio, *aut* vivam *aut* moriar fententia. *Phorm.* III. 1. 19.

AUTEM.

Tum *autem* hoc timet. *And.* I. 5. 34. Ecce *autem* alterum. *Eun.* II. 6. Ego non tangam meam? CH.

Tuam *autem*, furcifer? *Eun.* IV. 7. 28. Quid mea *autem? Eun.* V. 2. 10. Atque adeo *autem* cur non egomet intro eo? *Eun.* V. 4. 42. Quae res te sollicitat *autem? Heaut.* II. 3. 10. Egon debacchatus sum *autem*, an tu in me? *Adelph.* II. 1. 31. Ecce *autem. Adelph.* IV. 7. 4. Hanc te aequum est ducere. M. Me ducere *autem? Adelph.* V. 8. 11. Promisi ego illis. M. Promisti *autem? Adelph.* V. 8. 17. Agelli est hic paulum. M. Paulum id *autem* est? *Adelph.* V. 8. 26. & 27. Uxorem habere. PA. Habere *autem? Hec.* I. 2. 25. Quid istuc *autem* est? *Phorm.* III. 2. 18.

AUTUMO.

Neque se pigere, & deinde factum iri *autumat. Heaut.* Prol. 19. vide Notas.

AVOS.

Usque ab *avo* atque atavo. *Phorm.* II. 3. 28.

AUXILIOR.

Foris sapere, tibi non posse te *auxiliarier? Heaut.* V. 1. 50. Si omnes cuperent, tibi nil possent *auxiliarier. Adelph.* V. 4. 9.

AUXILIUM.

Vitae qui *auxilium* tulit. *And.* I. 1. 115. Ad te advenio, spem, salutem, consilium, *auxilium* expetens. P. Neque pol consilii locum habeo, neque ad *auxilium* copiam. *And.* II. 1. 19. & 20. vide Notas. Matres filiis *auxilio* in paterna injuria. *Heaut.* V. 2. 39. Ferte misero atque innocenti *auxilium. Adelph.* II. 1. 1. Si huic malo salutem quaerant, *auxilii* nihil adferant. *Adelph.* III. 2. 2. Unde mi *auxilium* petam? *Phorm.* V. 1. 2.

B.

BABYLO.

Dinumeret ille *Babylo* viginti minas. *Adelph.* V. 7. 17.

BACCHIS.

Ancillas omnis *Bacchidis* traduce huc ad vos. *Heaut.* IV. 4. 22. Adducimus tuam *Bacchidem.* CLIT. Hem, quid? *Bacchidem? Heaut.* II. 3. 70.

BALNEUM.

Unctum atque lautum e *balneis. Phorm.* II. 2. 25.

BARDUS.

Fatuus est, insulsus, *bardus. Eun.* V. 8. 49. vide Notas.

BEATUS.

Beatus, ui unum hoc desit. *Phorm.* I. 3. 18.

BELLUM.

Bellum fugiens. *And.* V. 4. 32. *Bellum*, pax rursum. *Eun.* I. 1. 16. Simul rem & gloriam armis *belli* repperi. *Heaut.* I. 1. 60. In *bello*, in otio, in negotio. *Adelph.* Prol. 20.

BELLUS.

Unum quidquid, quod quidem erit *bellissimum*, carpam. *Adelph.* IV. 2. 51.

BELUA.

Eone es ferox, quia habes imperium in *beluas? Eun.* III. 1. 25. Age nunc, *belua*, credis huic quod dicat? *Eun.* IV. 4. 36. Quid pertimui autem *belua? Phorm.* IV. 2. 11.

BENE.

O factum *bene. And.* I. 1. 78. *Bene* dissimulatum amorem. *And.* I. 1. 105. *Bene* ut adsimules. *And.* I. 1. 141. *Bene* & pudice doctum atque eductum ingenium. *And.* I. 5. 39. *Bene* mones. *And.* II. 2. 36. *Bene* sane. *And.* V. 2. 7. *Bene* factum. *And.* V. 6. 11. *Bene* dixti. *Eun.* III. 1. 61. Ita me Di *bene* ament. *Eun.* V. 2. 43. Istuc pol vero *bene. Eun.* IV. 4. 8. *Bene* putas. *Eun.* IV. 7. 3. *Bene* edepol narras. *Eun.* V. 3. 7. *Bene* libenter victitas. *Eun.* V. 8. 44. vide Notas. *Bene* vale. *Heaut.* I. 1. 115. Quam *bene* vero abs te prospectum est. *Heaut.* IV. 1. 25. *Bene* aucta re. *Heaut.* IV. 5. 50. Tibi *bene* ex animo volo. *Heaut.* V. 2. 6. Tibi *bene* esse soli, sibi cum sit male. *Adelph.* I. 1. 9. *Bene* promeruit. *Adelph.* II. 1. 47. *Bene* dicat secum esse actum. *Adelph.* II. 2. 2. *Bene* facit. *Adelph.*

II. 3. 2. Hoc *bene* successit. *Adelph.* II. 4. 23. Di *bene* vortant. *Adelph.* IV. 7. 10. Quasi re *bene* gesta. *Adelph.* V. 1. 13. *Bene* subducta ratione. *Adelph.* V. 4. 1. Tibi lubens *bene* faxim. *Adelph.* V. 5. 6. *Bene* procedit. *Adelph.* V. 6. 9. *Bene* nos aliquid facere illi decet. *Adelph.* V. 8. 25. *Bene* convenibat sane inter eos. *Hec.* I. 2. 103. *Bene* factum te advenisse. *Hec.* III. 5. 6. Vixit, dum vixit, *bene*. *Hec.* III. 5. 11. *Bene* nuntias. *Hec.* IV. 4. 20. Benedictis si certasset, audisset *bene*. *Phorm.* Prol. 20. *Bene* sit tibi. *Phorm.* I. 2. 101. *Bene* habent tibi principia. *Phorm.* II. 3. 82. Mei patris *bene* parta indiligenter tutatur. *Phorm.* V. 3. 5.

BENEDICO.

Omnes *benedicunt*, amant. *Adelph.* V. 4. 11.

BENEDICTUM.

Benedictis si certasset, audisset bene. *Phorm.* Prol. 20.

BENEFICIUM.

Exprobratio immemori *benefici*. *And.* I. 1. 17. vide Notas. Ut *beneficium* verbis initum dudum nunc re comprobes. *And.* V. 1. 5. Ut solidum parerem hoc mi *beneficium*. *Eun.* V. 2. 32. Hoc *beneficio* utrique ab utrisque vero devincimini. *Heaut.* II. 4. 14. Quem *beneficio* adiungas. *Adelph.* I. 1. 47. Abs quivis homine *beneficium* accipere gaudeas. *Adelph.* II. 3. 1. Pro maleficio si *beneficium* summum nolunt reddere. *Phorm.* II. 2. 22. Faeneratum istuc *beneficium* pulchre tibi dices. *Phorm.* III. 2. 8. Quin *beneficium* rursum ei experimur reddere. *Phorm.* III. 3. 5.

BENEVOLENS.

Neque illi *benevolens*, neque notus, neque cognatus. *Phorm.* I. 2. 48.

BENEVOLENTIA.

Et aetate & *benevolentia* plus scire & providere. *Heaut.* I. 1. 63.

BENIGNE.

Blande dicere aut *benigne* facere. *Adelph.* V. 4. 24. *Benigne* praebeatur. *Hec.* V. 2. 2. vide Notas. *Benigne* dicis. *Phorm.* V. 9. 62.

BENIGNUS.

Quam fideli animo & *benigno* in illam & clementi fui. *Hec.* III. 5. 22. Illo usa sum & *benigno* & lepido & comi. *Hec.* V. 3. 39. Dum nimium dici nos bonos studemus & *benignos*. *Phorm.* V. 2. 2.

BENIVOLUS.

Facilem *benivolumque* lingua tua iam tibi me reddidit. *Hec.* V. 1. 35.

BEO.

O factum bene: *beasti*. *And.* I. 1. 79. Ecquid *beo* te? *Eun.* II. 2. 48.

BIBO.

Quod iussi ei dare *bibere*. *And.* III. 2. 4. Vicit vinum quod *bibi*. *Eun.* IV. 5. 1. Te demiror tam mane, qui heri tantum *biberis*. *Heaut.* III. 2. 8. Prior *bibas*, prior decumbas. *Phorm.* II. 2. 28.

BIDUUM.

Bidui est aut tridui haec sollicitudo. *And.* II. 6. 9. Ego impetrare nequeo hoc abs te, *biduum* saltem ut concedas solum. PH. Siquidem *biduum*. TH. Profecto non plus *biduum*. PH. Rus ibo: ibi hoc me macerabo *biduum*. In hoc *biduum*, Thais, vale. *Eun.* I. 2. 101. 102. 104. 107. 110. Sine *biduum* hoc praetereat. *Eun.* II. 2. 52. Hem, *biduum* sic manendum est soli sine illa? *Eun.* IV. 2. 8.

BIENNIUM.

Biennium ibi perpetuum illum tuli. *Hec.* I. 2. 12.

BINI.

Ex praediis talenta argenti *bina* capiebat statim. D. *Bina* quaeso? *Phorm.* V. 3. 6. & 7.

BIS.

Bis facere stulte duco. *Hec.* III. 2. 8. De eadem causa *bis* iudicium apiscier. *Phorm.* II. 3. 59.

BLANDE.

Ecquid ego possim *blande* dicere aut benigne facere. *Adelph.* V. 4. 24. *Blande* in principio adloqui. *Phorm.* II. 1. 22.

BLANDITIAE.

Abs te ut *blanditiis* suis suam voluptatem expleat. *Hec.* I. 2. 12.

BLANDUS.

Te vivat nusquam quisquam *blandior.* *Hec.* V. 4. 21.

BOLUS.

Crucior *bolum* mihi tantum ereptum e faucibus. *Heaut.* IV. 2. 6.

BONITAS.

Bonitasque vestra adlutans atque aequanimitas. *Phorm.* Prol. 34.

BONUM. *Subst.*

Bona nostra haec tibi permitto. *And.* I. 5. 61. Summum *bonum* esse erae deputabam hunc Pamphilum. *And.* IV. 3. 2. Ad me lege redierant *bona.* *And.* IV. 5. 4. Hoc tanto tam repentino *bono.* *And.* V. 4. 35. Patria qui abligurrierat *bona.* *Eun.* II. 2. 4. O Iuppiter, serva obsecro haec nobis *bona.* *Eun.* V. 8. 19. Quae quidem in homine dicuntur *bona.* *Heaut.* I. 2. 19. Ne expers partis esset de nostris *bonis.* *Heaut.* IV. 1. 39. Labore inventa mea cui dem *bona.* *Heaut.* IV. 7. 13. Me mea omnia *bona* doti dixisse illi. *Heaut.* V. 1. 69.

BONUS.

Uno ore omnes omnia *bona* dicere. *And.* I. 1. 70. *Bona* verba, quaeso. *And.* I. 2. 33. *Bonum* ingenium. *And.* III. 1. 8. Ingenio *bono.* *And.* III. 2. 7. Interea aliquid acciderit *boni.* *And.* II. 3. 24. Virginem forma *bona* memini videre. *And.* II. 5. 17. Ehodum *bone* vir, quid agis? *And.* III. 5. 10. Salve *bone* vir. *And.* V. 2. 5. Tibi quod evenit *boni.* *And.* V. 6 4. *Bonus* est hic vir. s. Hic vir sit *bonus?* *And.* V. 4. 12. Hic quoque *bonam* magnamque partem ad te attulit. *Eun.* I. 2. 43. Tamen etsi *bona* natura est, reddunt curatura iunceas. *Eun.* II. 3. 25. Cui magis *bonae* felicitates omnes adversae sient. *Eun.* II. 3. 33. Qui uti scit, ei *bona*, qui non utitur recte, mala. *Heaut.* I. 2. 22. Qui neque ius neque *bonum* atque aequom sciunt. *Heaut.* IV. 1. 29. Faciam *boni* tibi aliquid pro ista re. *Heaut.* IV. 5. 15. Istuc aequi *boni*que facio. *Heaut.* IV. 5. 40. *Bono* animo es. *Heaut.* IV. 6. 18. Di *boni.* *Adelph.* III. 2. 86. Praeter aequumque & *bonum.* *Adelph.* I. 1. 59. Quin tu *bono* animo es *Adelph.* IV. 2. 4. Neque adeo ex aequo & *bono.* *Adelph.* V. 9. 30. In me tibi *boni* quid sit. *Hec.* V. 4. 11. Plus hodie *boni* feci. *Hec.* V. 4. 39. *Bonam*, *bonis* prognatam. *Phorm.* I. 2. 66. Ni vis *boni* in ipsa inesset forma. *Phorm.* I 2. 57. *Bonas*, me absente, hic confecistis nuptias. *Phorm.* II. 1. 28. Si tu aliquam partem aequi *boni*que dixeris. *Phorm.* IV. 3 32. Abs te hoc *bona* venia peto. *Phorm.* II. 3. 31. Una tecum *bona*, mala, tolerabimus. *Phorm.* III. 3. 23. Tu id quod *boni* est excerpis. *Phorm.* IV. 4. 17. Ut est ille *bonus* vir. *Phorm.* IV. 3. 33.

BREVIS.

Occasionem tam *brevem.* *Eun.* III. 5. 57. Tam in *brevi* spatio. *Heaut.* V. 2. 2. Ne me in *breve* pellicias tempus gaudio hoc falso frui. *Hec.* V. 4. 2. vide Notas.

BRUMA.

Ante *brumam* autem novi negoti nihil incipere causa est sontica. *Phorm.* IV. 4. 28.

BYRRIA.

Quid ais *Byrria?* *And.* II. 1. 1. Ibi forte huius video *Byrriam.* *And.* II. 2. 20.

C.

CADO.

Ne aut ille alserit, aut uspiam *ceciderit.* *Adelph.* I 1. 12. Homini ilico lacrumae *cadunt*, quasi puero, gaudio. *Adelph.* IV. 1. 20. Quod maxume opus est iactu, non *cadit.* *Adelph.* IV. 7. 22.

CAECILIUS.

Quas primum *Caecilii* didici novas. *Hec.* Alt. Prol. 6.

CAEDO.

Verberibus *caesum* te in pistrinum dedam. *And.* I. 2. 28. Tu il-

los procul hinc ex occulto *caederes.* *Eun.* IV. 7. 17. Dum sermones *caedimus.* *Heaut.* II. 3. 1.

CAELUM.

Qui templa *caeli* summa sonitu concutit. *Eun.* III. 5. 42. Quid si nunc *caelum* ruat? *Heaut.* IV. 3. 41. O *caelum*, o terra, o maria Neptuni. *Adelph.* V. 3. 4.

CAESIUS.

Virginem *caesiam.* *Heaut.* V. 5. 18. Crispus, crassus, *caesius.* *Hec.* III. 4. 26.

CALAMITAS.

Fundi nostri *calamitas.* *Eun.* I. 1. 34. Numquam ulla amori vestro incidere possit *calamitas.* *Heaut.* II. 4. 15. Ei novum intervenit vitium & *calamitas.* *Hec.* Prol. 2. Eam oppressit *calamitas.* Eam *calamitatem* vestra intellegentia sedabit. *Hec.* Alt. Prol. 22. & 23.

CALESCO.

Accede ad ignem hunc, iam *calesces* plus satis. *Eun.* I. 2. 5.

CALIDUS.

Vide ne nimium *calidum* hoc sit modo. *Eun.* II. 3. 89.

CALLEO.

Quo pacto id fieri soleat, *calleo.* *Heaut.* III. 2. 37. Ego illius sensum pulchre *calleo.* *Adelph.* IV. 1. 17.

CALLIDE.

Quid, hoc intellextin? D. immo *callide.* *And.* I. 2. 30. Hoc facito. SY. Recte sane. D. Hoc fugito. SY. *Callide.* *Adelph.* III. 3. 63.

CALLIDEMIDES.

Callidemidem hospitem Myconium. *Hec.* III. 4. 18. Dum exspecto in arce *Callidemidem.* *Hec.* V. 3. 3. Tun es Myconius? non sum. at *Callidemides?* non. *Hec.* V. 3. 6.

CALLIDITAS.

Servi venere in mentem Syri *calliditates.* *Heaut.* V. 1. 14.

CALLIDUS.

Velle in ea re ostendi, quam sis *callidus.* *And.* I. 2. 27. Vah consilium *callidum.* *And.* III. 4. 10. *Callidum* ac disertum credidi hominem. *Eun.* V. 6. 10. Siquid potest, meliore & *callidiore.* *Phorm.* I. 4. 51. Ego hominem *callidiorem* vidi neminem. *Phorm.* IV. 2. 1.

CALX.

Faxo *calcibus* saepe insultabis frustra. *Eun.* II. 2. 54. Advorsum stimulum *calces.* *Phorm.* I. 2. 28.

CANIS.

Canes ad venandum. *And.* I. 1. 30. Ain vero *canis?* *Eun.* IV. 7. 33. Cervam videre fugere, & sectari *canes.* *Phorm.* Prol. 7. Introiit in aedis ater alienus *canis.* *Phorm.* IV. 4. 25.

CANO.

Pamphilam *cantum* provocemus. *Eun.* III. 1. 53. vide Notas. Cantilenam eandem *canis.* *Phorm.* III. 2. 10. Gallina *cecinit.* *Phorm.* IV. 4. 25.

CANTHARA.

Vidi *Cantharam* suffarcinatam. *And.* IV. 4. 30.

CANTILENA.

Cantilenam eandem canis. *Phorm.* III. 2. 10.

CANTITO.

Ut habeas quicum *cantites.* *Adelph.* IV. 7. 32.

CANTO.

Qui harum mores *cantabat* mihi. *Heaut.* II. 3. 19. Hymenaeum qui *cantent.* *Adelph.* V. 7. 7.

CAPILLUS.

Ipsam *capillo* conscidit. *Eun.* IV. 3. 4. Vix me contineo, quin involem in *capillum.* *Eun.* V. 2. 21. *Capillus* sparsus. *Heaut.* II. 3. 49. vide Notas. *Capillus* passus. *Phorm.* I. 2. 56.

CAPIO.

Certe *captus* est. *And.* I. 1. 55. Magistrum *cepit* ad eam rem improbum. *And.* I. 2. 21. Caussam *ceperit.* *And.* I. 3. 8. Consilium *capere.* *And.* III. 2. 38. De te si exemplum *capit.* *And.* IV. 1. 27. Si *capiundos* mihi sciam esse inimicos omnis homines. *And.* IV. 2. 12. Ex eo nunc misera quem *capit* laborem? *And.* IV. 3. 4. Tantum laborem

capere ob talem filium? *And.* V. 2. 29. Quod nos *capere* oportet, haec intercipit. *Eun.* I. 1. 35. Te redimas *captum*. *Eun.* I. 1. 29. Cibum nonnunquam *capiet* cum ea. *Capias* tu illius vestem. Cibum una *capias*. *Eun.* II. 3. 77. & 79. & 82. Consilium volo *capere* una tecum. *Eun.* III. 5. 66. Negoti si quando odium *ceperit*. *Eun.* III. 1. 14. Quid ut ex ea te tandem *caperes* commodi? *Eun.* III. 5. 25. Quantam & quam veram laudem *capiet* Parmeno? *Eun.* V. 4. 3. Te mihi patronam *capio*. *Eun.* V. 2. 48. Ex meo propinquo rure hoc *capio* commodi. *Eun.* V. 5. 1. Omnes mihi labores fuere quos *cepi* leves. *Heaut.* II. 4. 19. Aedes nostrae vix *capient*, scio. *Heaut.* II. 3. 13. Me *cepere* arbitrum. *Heaut.* III. 1. 91. Nec rationem *capio*. *Heaut.* V. 2. 6. Laborem inanem ipsus *capit*. *Hec.* III. 2. 9. Miseriam omnem ego *capio*. *Adelph.* V. 4. 22. Te desiderium Athenarum *cepisse* saepe. *Hec.* I. 2. 14. Audivi *cepisse* odium tui Philumenam. *Hec.* II. 1. 22. Qua via captent te illi, eadem ipsos *capi*? *Hec.* I. 1. 16. Quid ego hac ex inopia nunc *capiam*? *Phorm.* I. 3. 15. Provinciam *cepisti* duram. *Phorm.* I. 2. 23. Talenta argenti bina statim *capiebat*. *Phorm.* V. 3. 7. Conveniundi patris tempus *capere*. *Phorm.* V. 4. 9. *Cape*, cedo. *Phorm.* V. 8. 57. vide Notas.

CAPITALIS.

Nova, *capitalia*. *Adelph.* IV. 7. 5.

CAPITULUM.

O *capitulum* lepidissimum. *Eun.* III. 3. 25.

CAPRIFICUS.

Illic ubi etiam *caprificus* magna est. *Adelph.* IV. 2. 38.

CAPTO.

Quid cum illo consili *captet*. *And.* I. 1. 43. Quid agant, quidve *captent* consili. *And.* II. 4. 1. Qua via *captent* te illi, eadem ipsos capi? *Hec.* I. 1. 16. Sermonem *captans*. *Phorm.* V. 6. 29.

CAPTUS.

Ut *captus* servolorum est. *Adelph.* III. 4. 34.

CAPUT.

Ridiculum *caput*. *And.* II. 2. 34. Illic est huic rei *caput*. *And.* II. 6. 27. *Capitis* periclum adire. *And.* IV. 1. 54. Diminuam ego *caput* tuum hodie. *Eun.* IV. 7. 33. Utinam tibi commitigari videam sandalio *caput*. *Eun.* V, 7. 4. Capillus circum *caput* reiectus neclegenter. *Heaut.* II 3. 49. Non possum pati, quin tibi *caput* demulceam. *Heaut.* IV. 5. 14. Non, si ex *capite* sis meo natus. *Heaut* V. 4. 12. Colaphis tuber est totum *caput*. *Adelph.* II. 2. 37. *Capite* pronum in terram statuerem. *Adelph.* III. 2. 8. vide Notas. Sensit te esse huic rei *caput*. *Adelph.* IV. 2. 29. *Capiti* atque aetati illorum. *Hec.* III. 1. 54. Suo *capiti* fuat. *Phorm.* III. 2. 6. vide Notas.

CARBO.

Tam excoctam reddam, atque atram, quam *carbost*. *Adelph.* V. 3. 63.

CARCER.

Ain tamen, *carcer*? *Phorm.* II. 3. 26. vide Notas.

CAREO.

Tandem non ego illa *caream*? *Eun.* II. 1. 17. *Carens* patria. *Heaut.* I. 1. 85. Praeterquam tui *carendum* quod erat. *Heaut.* II. 4. 20. Mulierem, quae *careat* culpa? *Hec.* IV. 4. 40.

CARIA.

In *Cariam* est profectus. *Eun.* I. 2. 46. Captam ex *Caria*. *Heaut.* III. 3. 47.

CARNUFEX.

Carnufex, quae loquitur? *And.* I. 2. 12. Meus *carnufex*. *And.* IV. 1. 27. Eho, *carnufex*. *And.* V. 2. 11. Os ut sibi distorsit *carnufex*. *Eun.* IV. 4. 3. Numquam dicet *carnufex*. *Adelph.* III. 3. 9.

CARPO.

Unum quidquid, quod quidem erit bellissimum, *carpam*. *Adelph.* IV. 2. 52.

CARUS.

Annona *carast*. *And.* IV. 4. 7. Neque meo cordi esse quemquam *cariorem*. *Eun.* I. 2. 121. Ego quoque una pereo, quod mi est *carius*. *Eun.* II. 1. 5. Amorem difficillimum & *carissimum*. *Eun.* V. 4. 5. Parare, quod sit *carius*, quam ipse est sibi. *Adelph.* I. 1. 14. Solum id est *carum* mihi. *Adelph.* I. 1. 24. Quam sint suavia, & quam *cara* sint. *Phorm.* II. 2. 30.

CASA.

Ita fugias, ne praeter *casam*, quod aiunt. *Phorm.* V. 2. 3.

CATUS.

Senex confidens, *catus*. *And.* V. 2. 14.

CAUDEX.

Caudex, stipes, asinus, plumbeus. *Heaut.* V. 1. 4.

CAVEO.

Neque tu haut dices tibi non praedictum. *cave*. *And.* I. 2. 34. Verbum unum mihi faxis *cave*. *And.* IV. 4. 14. Quod *cavere* possis, stultum admitterest. *Eun.* IV. 6. 23. Ipsus sibi *cavit* loco. *Eun.* IV. 7. 13. *Cave* sis. *Eun.* IV. 7. 29. Ab istoc tibi *cavendum* intellego. *Eun.* V. 2. 44. Etiam *caves?* *Heaut.* II. 2. 6. *Cave* faxis. *Heaut.* I. 2. 13. Faciet nisi *caveo*. *Heaut.* IV. 4. 8. Etiam taces? ego *cavebo*. *Adelph.* IV. 2. 12. *Cave* dixeris. *Adelph.* III. 4. 12. Dum id rescitum iri credit, tantisper *cavet*. *Adelph.* I. 1. 45. Ego me scio *cavisse*. *Hec.* III. 5. 20. Heus tu, *cave*. *Phorm.* II. 3. 51. *Cave* resciscat quisquam. *Phorm.* V. 1. 37.

CAUSA.

Satis vehemens *causa* ad obiurgandum. *And.* I. 1. 123. Vera obiurgandi *causa*. *And.* I. 1. 131. Tandem inventast *causa*. *And.* IV. 1. 19. Ubi ea *causa* erit adempta his. *And.* V. 1. 18. *Causa* optumast. *And.* V. 1. 46. Nec satis ad obiurgandum *causae*. *And.* I. 1. 5. Quid *causae* est, quin. *And.* III. 4. 21. Ullam *causam*, saltem ineptam, falsam, iniquam. *And.* I. 5. 22. *Causam* ceperit. *And.* I. 3. 8. Multae sunt *causae*, quamobrem cupiam. *Eun.* I. 2. 65. Num parva *causa* est? *Eun.* III. 5. 27. *Causam* dicere. *Eun.* Prol. 10. *Causam* repperit. *Eun.* III. 3. 6. Aliquam *causam* quaerebat. *Eun.* V. 5. 31. Id facere maxume *causa* mea. *Eun.* V. 8. 40. Fingit *causas*. *Eun.* I. 2. 58. Vera *causa* est. *Heaut.* II. 3. 95. Mea *causa* *causam* hanc iustam esse animum inducite. *Heaut.* Prol. 41. Non tam meapte *causa* laetor, quam illius. *Heaut.* IV. 3. 8. Ego liberali illam adsero *causa* manu. Nunc vide, utrum vis, argentum accipere, an *causam* meditari tuam. *Adelph.* II. 1. 40. & 41. Advorsusne illum *causam* dicerem, cui veneram advocatus? *Adelph.* IV. 5. 42. Etsi tibi *causa* est de hac re. *Hec.* IV. 4. 3. Postquam ademptam hanc quoque tibi *causam* vides. *Hec.* IV. 4. 58. Alias ut uti possim *causa* hac integra. *Hec.* I. 2. 5. De tali *causa*. *Hec.* V. 1. 31. Te *causae* inpellebant leves. *Hec.* III. 4. 12. Omnis *causas* praecidam omnibus. *Hec.* IV. 2. 22. Confingis falsas *causas* ad discordiam. *Hec.* IV. 4. 71. Iustam illam *causam*, facilem, vincibilem, optumam. *Phorm.* I. 4. 48. Quam *causam* reperient? *Causam* tradere adversarlis. *Phorm.* II. 1. 4. & 7. Non *causam* dico, quin. Servom hominem *causam* orare leges non sinunt. *Phorm.* II. 1. 48. & 62. Iudicium de eadem *causa* iterum ut reddant tibi. de eadem *causa* bis iudicium adipiscier. *Phorm.* II. 3. 57. & 59. Nostra *causa* scilicet in nervom potius ibit. *Phorm.* IV. 4. 15. *Causa* est sontica. *Phorm.* IV. 4. 29. vide Notas. Aliquid credito esse *causae*. *Phorm.* V. 6. 35. Vestri honoris *causa*. *Phorm.* V. 8. 35.

CAUTE.

Res omnis *cautius*, ne temere faciam, adcuro. *Hec.* V. 1. 12.

CAUTIM.

Cautim & paulatim dabis. *Heaut.* IV. 8. 29.

CAUTIO.

Ne refcifcat, *cautio* eft. *And.* II. 3. 26. Pifces mihi ne corrumpantur, *cautioft*. *Adelph.* III. 3. 67.

CAUTUS.

Ut *cautus* eft, ubi nihil opuft. *Phorm.* IV. 5. 3.

CEDO. *Verb.*

Cedo, ut melius dicas. *Adelph.* III. 2. 52. vide Notas.

CEDO. *Adverb.*

Qui *cedo?* *And.* I. 1. 123. *Cedo* igitur, quid faciam? *And.* II. 3. 9. *Cedo*, quid iurgabit tecum? *And.* II. 3. 15. Quid te ergo aliud follicitat? *cedo.* *Eun.* I. 2. 82. *Cedo* alios. *Eun.* IV. 7. 6. Quid factumft? *cedo.* *Eun.* V. 4. 28. *Cedo* dextram. *Heaut* III. I. 84. *Cedo* quid eft? *Heaut.* III. 3. 36. Nomen mulieri *cedo* quod fit. *Heaut.* IV. 1. 49. *Cedo* quemvis arbitrum. *Adelph.* I. 2. 43. Coram ipfum *cedo*. *Adelph.* III. 4. 38. Puerum mihi *cedo*: ego alam. *Hec.* IV. 4. 86. *Cedo* dum, en unquam audifti? *Phorm.* II. 2. 15. Quod fers, *cedo.* *Phorm.* V. 6. 17. Quin tu mi argentum *cedo*. P. Immo vero uxorem tu *cedo*. *Phorm.* V. 8. 42. & 43. Cape, *cedo*. *Phorm.* V. 8. 57. vide Notas.

CELER.

Nifi confilium *celere* repereris. *Phorm.* I. 4. 1.

CELLA.

Me in *cellam* aliquam cum illa concludam. *Adelph.* IV. 2. 13.

CELLULA.

Cum in *cellulam* ad te patris penum omnem congerebam clanculum. *Eun.* II. 3. 19.

CELO.

Bene diffimulatum amorem & *celatum* indicat. *And.* I. 1. 105. Vos *celavi*, quod nunc dicam. *And.* III. 4. 6. Ubi eft, diu *celari* non poteft. *Eun.* II. 3. 3. *Celem* tam infperatum gaudium? *Heaut.* III 1. 5. *Celabitur* itidem, ut *celata* adhuc eft. *Heaut.* IV. 3. 20. Ea ne me *celet*, confuefeci filium. *Adelph.* I. 1. 29. Haud ita decet, *celare* te iras. *Hec.* II. 2. 11. Nefcio quod magnum malum me *celas*. *Hec.* III. 1. 40. Te atque alios partum ut *celaret* fuum. *Hec.* III. 3. 24. Vereor, ne orata noftra nequeat *celare*. *Hec.* IV. 1. 61. Nosne hoc *celatos* tam diu? *Hec.* IV. 4. 23.

CENA.

In *cenam* feni. *And.* II. 2. 32. Quem vocabo ad *cenam*? *And.* II. 6. 22. Rogare ad *cenam* ut veniat. *Eun.* II. 2. 35. Eamus ergo ad *cenam*. *Eun.* III. 2. 6. *Cenam* apparare. *Heaut.* I. 1. 74. Abduxi ad *cenam*. *Heaut.* I. 2. 9. Nobis *cenae* quid fiet. *Heaut.* I. 2. 57. Unam eii *cenam* atque eius comitibus dedi. *Heaut.* III. 1. 46. Non rediit à *cena*. *Adelph.* I. 1. 1. Me ad *cenam* voca. N. Pol vero voco. *Phorm.* V. 9. 64.

CENO.

Symbolam dedit, *cenavit*. *And.* I. 1. 62. Cum amatore cum *cenant*, ligurriunt. *Eun.* V. 4. 14. vide Notas.

CENSEO.

Tu fi hic fis, aliter *cenfeas*. *And.* II. 1. 10. vide Notas. *Cenfen* me verbum potuiffe ullum proloqui? *And.* I. 5. 21. Dari tibi verba *cenfes* falfo. *And.* III. 2. 25. vide Notas. Ego rus ibo, atque ibi manebo. PA. *Cenfeo*. *Eun.* II. 1. 11. Quid faciendum *cenfes*? *Eun.* IV. 4. 52. Recte dicit, *cenfeo*. *Heaut.* III. 3. 27. *Cenfen* vero? *Eun.* III. 3 30. Aequom effe *cenfent*. *Heaut.* II. 1. 2. Animum advertunt graviter, quae non *cenfeas*. *Heaut.* III. 3. 9. Quid te futurum *cenfes*? *Heaut* III. 1. 53. Rem cum videas, *cenfeas*. *Heaut.* V. 3. 21. *Cenfen* hominem me effe? *Adelph.* IV. 2. 40. Haut aliter *cenfeo*. *Adelph.* V. 8. 5. Adeon me effe pervicacem *cenfes*? *Hec.* IV. 1.

32. Ego amplius deliberandum *censeo. Phorm.* II. 4. 17.

CENTIES.

Ut nil credas intellegere, nisi idem dictumst *centies. Heaut.* V. 1. 8.

CENTURIO.

Ubi *centuriost* Sanga? *Eun.* IV. 7. 6.

CEREBRUM.

Ut *cerebro* dispergat viam. *Adelph.* III. 2. 19. Diminuetur tibi quidem iam *cerebrum. Adelph.* IV. 2. 32. An tibi iam mavis *cerebrum* dispergam hic? *Adelph.* V. 2. 7.

CERES.

Sine *Cerere* & Libero friget Venus. *Eun.* IV. 5. 6.

CERNO.

Ut consuetum facile amorem *cerneres. And.* I. 1. 108. Si satis *cerno. Adelph.* III. 3. 85.

CERTATIO.

Numquam vidi iniquius *certationem* comparatam. *Adelph.* II. 2. 4. vide Notas.

CERTE.

Certe captus est. *And.* I. 1. 55. Hercle *certe. And.* II. 2. 10. Molestus *certe* ei fuero. *And.* IV. 1. 17. *Certe* pol. *Eun.* IV. 5. 5. At *certe* ut hinc concedas. *Heaut.* III. 3. 11. vide Notas. *Certe* sic erit. *Heaut.* V. 3. 12. vide Notas. Est ne hic ipsus, de quo agebam? & *certe* is est. *Adelph.* I. 1. 53. Simulare *certe* est hominis. *Adelph.* IV. 7. 16. *Certen?* PAR. *Certe. Hec.* V. 4. 3. *Certe* edepol. *Phorm.* V. 1. 8.

CERTO. *Verb.*

Benedictis si *certasset*, audisset bene. *Phorm.* Prol. 20.

CERTO. *adverb.*

Hoc *certo* scio. *And.* V. 4. 26. *Certo* comperi. *Eun.* V. 1. 9. Satis *certo* scio. *Heaut.* I. 1. 19. Ut opiner: & *certo* scio. *Adelph.* IV. 5. 14. *Certo* decrevi. *Hec.* IV. 2. 10.

CERTUS.

Omnia experiri *certumst. And.* II. 1. 11. Nec quid agam *certumst. And.* I. 3. 4. *Certa* res est. *And.* II. 2. 31. Hic reddes omnia, quae nunc sunt *certa* ei consilia, incerta ut fient. *And.* II. 3. 16. Ita facere *certumst. Eun.* I. 2. 108. Si *certumst* facere, facias. *Eun.* II. 3. 97. Arbitror: *certum* non scimus. *Eun.* I. 2. 31. Satin hoc *certumst?* G. *Certum. Adelph.* III. 2. 31. Nec quicquam *certi* respondes mihi? *Hec.* IV. 4. 84. Vide, ut mi haec *certa* & clara attuleris. *Hec.* V. 4. 1. Quantum potest, me *certiorem* face. *Phorm.* IV. 3. 69.

CERVA.

Cervam videre fugere, & sectari canes. *Phorm.* Prol. 7.

CERVIX.

Inversa verba, eversas *cervices* tuas. *Heaut.* II. 3. 131.

CESSO.

Cessas adloqui? *And.* II. 2. 6. *Cesso* adloqui. *And.* V. 2. 4. Quid stas? Quid *cessas? And.* V. 6. 15. Paulum si cessassem, domi non offendissem. *Eun.* IV. 4. 5. Odiosa *cessas? Eun.* IV. 6. 16. *Cesso* hunc adoriri? *Heaut.* IV. 5. 9. Odiosus *cessat. Adelph.* IV. 2. 49. Set cur *cessas? Adelph.* IV. 5. 69. *Cessatum* usque adhuc est. *Adelph.* IV. 4. 23. Ut olim te ostendisti, nil *cessavisti* eadem esse usque adhuc. *Hec.* V. 1. 29. Contumelias numquam *cessavit* dicere. *Phorm.* II. 3. 30.

CETARIUS.

Cetarii, lanii, coqui, fartores, piscatores. *Eun.* II. 2. 26.

CETERI.

Lamentari praeter *ceteras* visa. Forma praeter *ceteras* honesta & liberali. *And.* I. 1. 94. & 95. Horum ille nihil egregie praeter *cetera* studebat. *And.* I. 1. 31. Sua causa excludi *ceteros. Eun.* III. 2. 28. Patriam, & signa *cetera. Eun.* I. 2. 32. Nolim *ceterarum* rerum te socordem eodem modo. *Adelph.* IV. 5. 61. Cum ego vos curis solvi *ceteris. Hec.* II. 1. 33. Tu coniicito *ceterum. Phorm.* I. 3. 14. vide Notas.

CETERUM.

Ceterum de exclusione verbum nullum. *Eun.* I. 2. 7. *Ceterum* idem

hoc aut melius tute invenisses. *Eun.* III. 1. 62. vide Notas. *Ceterum*, placet tibi factum? *Adelph.* IV. 7. 18. *Ceterum* de redducenda id facias, quod in rem sit tuam. *Hec.* III. 3. 31. *Ceterum* posthac si quicquam, nihil precor. *Phorm.* I. 2. 91.

CHAEREA.

Hic saepicule nominatur in Eunucho.

CHARINUS.

Andriae persona est. Quam villam demonstravit *Charini?* *Heaut.* IV. 4. 10.

CHREMES.

Andriae, Eunuchi, Heautontimorumeni, & Phormionis persona.

CHRYSIS.

Huius mentio est, *And.* I. 1. & I. 5. Quis heri *Chrysidem* habuit? *And.* I. 1. 58.

CIBUS.

Viden otium & *cibus* quid facit alienus. *Eun.* II. 2. 34. Deducunt *cibum*. *Cibum* nonnumquam capiet cum ea. *Cibum* una capias. *Eun.* II. 3. 23. 76. & 81. E flamma petere te *cibum* posse arbitror. *Eun.* III 2. 38. Avidae *cibi*. *Eun.* V. 4. 16. Unde mi peterem *cibum*. *Heaut.* V. 2. 25.

CICATRIX.

Neque pugnas narrat, neque *cicatrices* suas ostentat. *Eun.* III. 2. 29.

CILICIA.

Iter illi in Lemnum ut esset, nostro in *Ciliciam*. *Phorm.* I. 2. 16.

CIRCUM.

Quae *circum* illam essent. *Eun.* III. 5. 33. Capillus *circum* caput reiectus. *Heaut.* II. 3. 49.

CIRCUMCURSO.

Hac illac *circumcursa*. *Heaut.* III. 2. 1.

CIRCUMEO.

Facinus indignum, sic *circumiri*. *Phorm.* IV. 3. 9.

CIRCUMITIO.

Nil *circumitione* usus es. *And.* I. 2. 31.

CIRCUMSPECTO.

Nescio quid *circumspectat*. *Eun.* II. 2. 60. Simul alia *circumspecto*, satine explorata sint. *Eun.* III. 5. 54.

CIRCUMSPICIO.

Escendo in quendam excelsum locum. *Circumspicio*. *And.* II. 2. 20. Numquid *circumspexti?* *Adelph.* IV. 5. 55.

CIRCUMVALLO.

Tot res repente *circumvallant*, unde emergi non potest. *Adelph.* III. 2. 4.

CIRCUMVENIO.

Ne eum *circumventum* inique iniqui inrideant. *Hec.* Alt. Prol. 46.

CISTELLA.

Cistellam domo effer cum monumentis. *Eun.* IV. 6 15.

CITHARISTRIA.

Quandam nactus est puellulam *citharistriam?* Quid paedagogus ille, qui *citharistriam*. *Phorm.* I. 2. 32. & 94.

CITO.

Abi *cito*, & suspende te. *And.* I. 5. 20. Hui, tam *cito?* *And.* III. 1. 16. Quam *cito?* *Eun.* I. 2. 98. Haud *cito* mali quid ortum ex hoc sit publice. *Adelph.* III. 3. 89. *Cito* ab eo haec ira abscedet. *Hec.* V. 2. 15. Tacitus *citius* audies. *Eun.* III. 5. 23.

CIVIS.

Civem Atticam esse hanc. *And.* I. 3. 16. Illam hinc *civem* esse aiunt. *And.* V. 1. 14. Praeter *civium* morem atque legem. *And.* V. 3. 8. *Civem* inventam gaudeo. *And.* V. 4. 36. vide Notas. Virginem vitiare *civem?* *Eun.* V. 2. 19. Hoc peccatum in virginem est *civem*. *Adelph.* IV. 7. 8. Ne illiusmodi iam magna nobis *civium* paenuriast. *Adelph.* III. 3. 87. Hospites, tum *civis*. *Phorm.* II. 2. 14. Ne quid *civis* turpe in se admitteret. *Phorm.* II. 3. 68.

CIVITAS.

In qua *civitate* tandem te arbitrare vivere? *Adelph.* IV. 5. 51.

CLAM.

Nec *clam* te est. *And.* I. 5. 52.

Amavit: tum id *clam*. *And.* II. 6. 13. Vel vi, vel *clam*, vel precario. *Eun.* II. 3. 28. *Clam* te subduxti mihi. *Eun.* IV. 7. 25. Haec *clam* me omnia. *Heaut.* I. 1. 46. Sperat fore *clam*. *Adelph.* I. 1. 46. Haut *clam* me est. *Hec.* III. 4. 10. Non *clam* me haberet, quod celasse intellego. *Hec* IV. 4. 35. Peperit uxor *clam*. *Hec.* V. 2. 15.

CLAMITO.

Quid *clamitas*? *And.* IV. 4. 28. *Clamitans*: indignum facinus. *And.* I. 1. 117.

CLAMO.

Illis quae sunt intus *clamat* de via. *And.* III. 2. 11. Venit ad me saepe *clamans*, Quid agis, Micio? *Adelph.* I. 1. 11. vide Notas. *Clamant* omnes indignissume factum esse. *Adelph.* I. 2. 11. Non *clamas*? non insanis? *Adelph.* IV. 7. 9. Quid agam? quid *clamem*? aut querar? *Adelph.* V. 3. 3. Tumultuantur, *clamant*. *Hec.* Alt. Prol. 33. Ne *clama*. *Phorm.* IV. 3. 59.

CLAMOR.

Clamore summo. *Heaut.* Prol. 40. *Clamor* mulierum. *Hec.* Alt. Prol. 26. Pro Iúppiter, *clamorem* audio. *Hec.* III. 1. 37.

CLANCULUM.

Penum omnem congerebam *clanculum*. *Eun.* II. 3. 18. Mordere *clanculum*. *Eun.* III 1. 21. Venisse *clanculum*. *Eun.* III. 5. 41. Specto per flabellum *clanculum*. *Eun.* III. 5. 54. Agere inter se *clanculum*. *Heaut.* III. 1. 63. Alii *clanculum* patres quae faciunt. *Adelph.* I. 1. 27. Cum eius consuevit matre *clanculum*. *Phorm.* V. 6. 33.

CLARE.

Quin dicis *clare*. *Adelph.* IV. 4. 15.

CLARUS.

Vide, ut mi haec certa & *clara* attuleris. *Hec.* V. 4. 1.

CLEMENS.

Iusta & *clemens* fuerit servitus. *And.* I. 1. 9. *Clementem* vitam urbanam, atque otium secutus sum. *Adelph.* I. 1. 17. *Clemens*, placidus. *Adelph.* V. 4. 10. Animo benigno in illam & *clementi* fui. *Hec.* III. 5. 22.

CLEMENTIA.

Facilitate nihil esse homini melius, neque *clementia*. *Adelph.* V. 4. 7.

CLIENS.

Cliens, amicus, hospes, nemost vobis? *Adelph.* IV. 1. 13.

CLIENTELA.

Thais se patri commendavit: in *clientelam* & fidem nobis dedit se. *Eun.* V. 8. 9. vide Notas.

CLINIA.

Erras, si id credis, & me ignoras, *Clinia*. *Heaut.* I. 1. 53. Eiusdem personae multa est in hac Fabula mentio.

CLITIPHO.

Et haec Heautontimorumeni persona est.

CLIVOS.

Clivos deorsum versum est. *Adelph.* IV. 2. 36.

COEMO.

Coemisse hinc quae illuc veheres multa. *Adelph.* II. 2. 17.

COEO.

Heri aliquot adulescentuli *coiimus* in Piraeo. *Eun.* III. 4. 1.

COEPI.

Amare *coepi*. *Eun.* III. 5. 20. *Coepi* egomet mecum cogitare. *Eun.* IV. 2. 1. Si quicquam hodie hic turbae *coeperis*. *Eun.* IV. 7. 30. Eius filiam ille amare *coepit* virginem. *Coepi* non humanitus tractare. Ubi video, haec *coepi* cogitare. *Heaut.* I. 1. 45. 47. & 76. Hoc quod *coepi*, primum enarrem. *Heaut.* II. 3. 32. Video non licere, ut *coeperam*, hoc pertendere. *Heaut* V. 5. 9. Sex mensibus prius olfecissem, quam ille quicquam *coeperet*? *Adelph.* III. 3. 43. Pergam quo *coepi* hoc iter. *Hec.* I. 2. 119.

COEPTO.

Quid *coeptas*, Thraso? *Eun.* V. 7. 1. vide Notas. Quid hic *coeptat*? *Heaut.* IV. 4. 12. *Phorm.* IV. 3. 21.

COGITO.

Sic *cogitabam*. *And.* I. 1. 84. Ut ne esset spatium *cogitandi*. *And.* I. 2. 11. Quid agam, *cogito*. *And.* II. 2. 21. Neque quid me ores, *cogitas*: nam si *cogites*, remittas. *And.* V. 1. 7. & 8. Quod nunc tute tecum iratus *cogitas*. *Eun.* I. 1. 19. Profecto quanto magis magisque *cogito*. *Eun.* III. 3. 1. Etiam atque etiam hoc *cogita*. *Eun.* I. 1. 11. Non enim *cogitaras*. *Eun.* III. 1. 62. Coepi egomet mecum aliam rem ex alia *cogitare*. *Eun.* IV. 2. 7. Occepi mecum *cogitare*. *Eun.* IV. 2. 8. Hunc tu in aedis *cogitas* recipere posthac? *Eun.* V. 2 59. Immo hoc *cogitato*. *Eun.* IV. 6. 21. *Cogita* modo *Eun.* V. 8. 43. Quid nunc facere *cogitas*? *Heaut.* III. 3. 46. Quia non rediit filius, quae *cogito*? *Adelph.* I. 1. 10. *Cogito* id, quod res est. *Adelph.* II. 1. 52. Ubi illum quaeram, *cogito*. *Adelph.* IV. 2. 30. Quae in animo *cogitat*. *Adelph.* I. 1. 5. Hoc tu facito cum animo *cogites*. *Adelph.* III. 4. 55. Quaeso hoc facito tecum *cogites*. *Adelph.* V. 3. 22. Haec si voles in animo vere *cogitare*. *Adelph.* V. 3. 32. Ita sum inritatus, animum ut nequeam ad *cogitandum* instituere. Non potuit *cogitata* proloqui. *Phorm.* II. 1. 10. & 53.

COGNATA.

Amicas te & *cognatas* deferere nolo. *Hec.* IV. 2. 16. Cedo qui est *cognata*? *Phorm.* II. 3. 51. Negat Phanium esse hanc sibi *cognatam* Demipho? Hanc Demipho negat esse *cognatam*? *Phorm.* II. 3. 5. & 6. Cave ne in *cognatam* pecces. *Phorm.* V. 3. 20.

COGNATUS.

Inopia & *cognatorum* neclegentia coacta. *And.* I. 1. 44. Is mihi *cognatus* fuit. *And.* V. 4. 23. vide Notas. Habeo hic neminem, neque notum, neque *cognatum*. *Eun.* I. 2. 68. Amicos, genus, *cognatos*, divitias. *Heaut.* I. 2. 20. Hegio est his *cognatus* proxumus. *Adelph.* V. 8. 24. Neque illi benevolens, neque notus, neque *cognatus*. *Phorm.* I. 2. 48.

COGNITIO.

De *cognitione* ut certum sciam. *Eun.* V. 3. 12. Indest *cognitio* facta. *Hec.* V. 3. 33.

COGNOSCO.

Rem *cognoscite*. *And.* Prol. 24. Tandem *cognosti* qui siem? *And.* III. 4. 7. Utilitatem in ea re faciam ut *cognoscas* meam. *Eun.* II. 3. 18. Aequom est vos *cognoscere*, atque ignoscere. *Eun.* Prol. 42. Mature ut cum *cognorit*, perpetuo oderit. *Eun.* V. 4. 11. Et *cognoscendi* & ignoscendi dabitur peccati locus. *Heaut.* II. 1. 6. Alias *cognostis* eius; quaeso hanc noscite. *Hec.* Prol. 8. Ubi sunt *cognitae*, placitae sunt: *Hec.* Alt. Prol. 12.

COGO.

Coactum egestate ingenium. *And.* I. 5. 40. Si nolit, quin eum merito possim *cogere*. *And.* III. 2. 51. Tu *coactus* tua voluntate es. *And.* IV. 1. 34. *Coactus* legibus eam uxorem ducet. *And.* IV. 4. 41. Iubeo, *cogo*, atque impero. *Eun.* II. 3. 95. Quasi talenta ad quindecim *coegi*. *Heaut.* I. 1. 94. In angustum oppido nunc meae *coguntur* copiae. *Heaut.* IV. 2. 2. Malo *coactus*, qui suum officium facit. *Adelph.* I. 1. 44. Quod vos vis *cogit*, id voluntate impetret. *Adelph.* III. 4. 44. vide Notas. Huic leges *cogunt* nubere hanc. *Adelph.* IV. 5. 18. Filium *cogam*. *Adelph.* V. 3. 65. vide Notas. Vi coepi *cogere*. *Hec.* II. 2. 26. Invitus feci; lex *coegit*. *Phorm.* II. 1. 6. Etiam idne lex *coegit*? *Phorm.* II. 1. 8. vide Notas. Vi *coactum* te esse, invitum, lege, iudicio. *Phorm.* I. 4. 36.

COHAEREO.

Non *cohaerent*. *And.* II. 2. 24.

COHIBEO.

Aetas, metus, magister *cohibebant*. *And.* I. 1. 27. vide Notas. Non te *cohibes*? *Heaut.* V. 1. 46.

COITIO.

Prima *coitio st* acerrima. *Phorm.* II. 2. 32.

COLAPHUS.

Homini misero plus quingentos *colaphos* infregit mihi. *Adelph.* II. 1. 45. *Colaphis* tuber est totum caput. *Adelph.* II. 2. 37.

COLAX.

Colacem esse nempe, Plauti veterem fabulam. *Eun.* Prol. 25. vide Notas. *Colax* Menandri est: in ea est parasitus *Colax*. *Eun.* Prol. 30.

COLLIGO.

Meridie ipso faciam ut stipulam *colligat*. *Adelph.* V. 3. 62.

COLO.

Dum ille vitam illam *colet* inopem. *Heaut.* I. 1. 84. Nos amatores *colunt*. *Phorm.* II. 4. 9. Nos *coluit* maxime. *Adelph.* III. 2. 54. *Colere*, adiuvare, adiungere. *Adelph.* V. 8. 4. Quod potero faciam, tamen ut pietatem *colam*. *Hec.* III. 4. 33. Agrum de nostro patre *colendum* habebat. *Phorm.* II. 3. 18.

COLOR.

Numnam eius *color* pudoris signum usquam indicat? *And.* V. 3. 7. Qui *color*, qui nitor vestitus? *Eun.* II. 2. 11. vide Notas. *Color* verus. *Eun.* II. 3. 27. *Colore* stellionino. *Eun.* IV. 4. 22. vide Notas.

COLUMEN.

Columen vero familiae. *Phorm.* II. 1. 57.

COMEDO.

Hunc *comedendum* & ebibendum vobis propino. *Eun.* V. 8. 57. vide Notas. Quid *comedent*? quid ebibent? *Heaut.* II. 3. 14.

COMES.

Comites secuti scilicet sunt virginem: *Eun.* II. 3. 55. Unam eii cenam atque eius *comitibus* dedi. *Heaut.* III. 1. 46. *Comitum* conventus. *Hec.* Alt. Prol. 27. Sine *comite*. *Hec.* V. 3. 25.

COMIS.

Usa sum benigno & lepido & *comi*. *Hec.* V. 3. 39. Quemquamne tam animo *comi* & leni putas? *Heaut.* V. 1. 39. vide Notas.

COMISSATOR.

Edepol *comissatorem* haud sane commodum. *Adelph.* V. 2. 8.

COMISSOR.

Phaedriam intromittamus *comissatum*. *Eun.* III. 1. 52. vide Notas.

COMITER.

Qui me dudum adiurit *comiter*. *Phorm.* III. 3. 4.

COMMEMINI.

Sic *commemineram*. *Eun.* III. 5. 16. Si satis *commemini*. *Phorm.* III. 2. 38.

COMMEMORABILIS.

Non fit sine periclo facinus magnum & *commemorabile*. *Heaut.* II. 3. 73. vide Notas.

COMMEMORATIO.

Istaec *commemoratio* quasi exprobratio est. *And.* I. 1. 16.

COMMEMORO.

Quid *commemorem* primum? *Eun.* V. 8. 14. Cui dem, quamobrem dem, *commemorabo*. *Phorm.* IV. 5. 3. Quid ego nunc *commemorem* singulatim? *Phorm.* V. 9. 42.

COMMENDO. *Conmendo.*

Conmendat virginem mihi. *Eun.* III. 5. 29. Ego me tuae *commendo* & committo fidei. *Eun.* V. 2. 47. Thais se patri *commendavit*. *Eun.* V. 8. 9. vide Notas. Ille tibi moriens nos *commendavit*. *Adelph.* III. 4. 11.

COMMENTUM.

Ipsis *commentum* placet. *And.* I. 3. 20.

COMMEO.

Huc raro in urbem *commeat*. *Hec.* I. 2. 100.

COMMEREO. *Conmereo.*

Quid *commerui* aut peccavi? *And.* I. 1. 112. Numquam sciens *commerui*. *Hec.* IV. 2. 4. Nullam de his rebus culpam *commeruit* tua. *Hec.* IV. 4. 9. Arbitrabitur *conmeruisse* culpam. *Phorm.* I. 4. 28.

COMMEREOR.

Numquam quicquam erga me *commeritast*, quod nollem. *Hec.* III. 5. 36.

COMMETO.

Commetare ad mulierculam. *Heaut.* III. 1. 35. vide Notas.

COMMIGRO.

Ex Andro *commigravit* huc viciniae. *And.* I. 1. 43. Neque enim diu huc *commigrarunt.* *Adelph.* IV. 5. 15.

COMMINISCOR.

Quid agam? aut quid *comminiscar?* *Heaut.* IV. 2. 7. Huiusmodi mihi res semper *comminiscere.* *Heaut.* IV. 6. 8.

COMMITIGO.

Utinam tibi *commitigari* videam sandalio caput. *Eun.* V. 7. 4.

COMMITTO.

Cui *committas* primo partu mulierem. *And.* I. 4. 3. Se *commissurum* mihi gnatam suam uxorem. *And.* I. 5. 6. Servon fortunas meas me *commisisse* futili? *And.* III. 5. 3. Ovem lupo *commisi.* *Eun.* V. 1. 16. vide Notas. Ego me tuae commendo & *committo* fidei. *Eun.* V. 2. 57. Eis *commisi* & credidi. *Heaut.* V. 1. 13. Non *committet* hodie umquam, iterum ut vapulet. *Adelph.* II. 1. 5. Ut tergum meum tuam in fidem *committam.* *Hec.* I. 2. 34. Qui illum decrerunt dignum, suos cui liberos *committerent.* *Hec.* II. 1. 5.

COMMODE.

Non sat *commode* divisa sunt temporibus tibi haec. *And.* III. 1. 17. Quantum ille potuit cogitare *commode.* *Heaut.* Prol. 14. Si quis recte aut *commode* tractaret. *Heaut.* I. 1. 100. Numquam *commodius* eum audivi loqui. *Heaut.* III. 2. 48. Cuiquam aeque audisti *commode* quicquam evenisse? *Heaut.* IV. 3. 7. vide Notas. Haut opinor *commode* finem statuisse orationi. *Hec.* I. 2. 20. Numquam tam dices *commode.* *Hec.* I. 2. 33.

COMMODITAS.

Quot *commoditates* vide. *And.* III. 3. 37. Magnam mi iniicit sua *commoditate* curam. *Adelph.* IV. 5. 76. Quantis *commoditatibus* hunc onerastis diem? *Phorm.* V. 6. 7.

COMMODO.

Quod quam, illi ut *commodem.* *Hec.* V. 1. 34.

COMMODUM. *Adverb.*

Illa sese interea *commodum* huc advorterat. *Eun.* II. 3. 52. Id cum hoc agebam *commodum.* *Phorm.* IV. 3. 9.

COMMODUS.

Plus malist quam *commodi.* *And.* III. 3. 15. Nolo tibi ullum *commodum* intercludier. *And.* III. 3. 41. vide Notas. Ex incommodis alterius sua ut comparent *commoda.* *And.* IV. 1. 4. Ne quod vostrum remorer *commodum.* *And.* IV. 3. 24. Tu illis fruare *commodis.* *Eun.* II. 3. 81. Quid ut ex ea re tandem caperes *commodi?* *Eun.* III. 5. 25. Cui tam subito tot contigerint *commoda.* *Eun.* V. 8. 3. Quam maxume servire vostris *commodis.* *Heaut.* Prol. 50. Ut ex illius *commodo* meum compararem *commodum.* *Heaut.* II. 4. 17. Quine omnia sibi postputavit esse prae meo *commodo.* *Adelph.* II. 3. 9. Sine labore patria potitur *commoda.* *Adelph.* V. 4. 17. Me pietas matris potius *commodum* suadet sequi. *Hec.* III. 5. 31. Matris servibo *commodis.* *Hec.* III. 5. 45. Multa ex quo fuerint *commoda*, eius incommoda aequumst ferre. *Hec.* V. 3. 42. *Commodiorem* hominem, adventum, tempus, non vidi. *And.* V. 2. 3. Si id non *commodumst.* *Eun.* III. 4. 49. Mulier *commoda* & faceta. *Heaut.* III. 2. 10. Comissatorem haut sane *commodum.* *Adelph.* V. 2. 8. Hoc & vobis & meae *commodum* famae arbitror. *Hec.* IV. 2. 9. Quot *commodas* res attuli? *Hec.* V. 3. 19. Exsequias Chremeti quibus est *commodum* ire, em tempus est. *Phorm.* V. 9. 37.

COMMONEO.

Commoneat, ut servem fidem. *And.* I. 5. 45. Aliorum exempla *commonent*. *And.* IV. 5. 17.

COMMONSTRO.

Parentis meos ut *commonstres* mihi. *Heaut.* V. 4. 4. Hominem *commonstrarier* mi istum volo. *Phorm.* II. 1. 75.

COMMORIENTES.

Commorientes fecit Plautus fabulam. *Adelph.* Prol. 7.

COMMOROR.

Quid illic tam diu quaeso *commorabare*? *Phorm.* IV. 1. 7.

COMMOVEO.

Neque *commovetur* animus in ea re tamen. *And.* I. 1. 67. *Commoveat*, neque commoneat, ut servem fidem. *And.* I. 5. 45. *Commovi*. *And.* II. 6. 25. Animus *commotust* metu. *And.* V. 4. 34. Iam te *commotum* reddam. *And.* V. 2. 23. In hac *commotus* sum. *Eun.* III. 5. 19. Dormiunt: pol ego istos *commovebo*. *Heaut.* IV. 4. 8. Quidnam ille *commotus* venit? *Phorm.* I. 4. 6. *Commorat* omnes nos. *Phorm.* I. 2 51.

COMMUNICO.

Nonne prius *communicatum* oportuit? *And.* I. 5. 4.

COMMUNIS.

Id oro te, in *commune* ut consulas. *And.* III. 3. 16. Pernicies *communis* adulescentium. *Adelph.* II. 1. 31. *Communis* corruptela nostrûm liberûm. *Adelph.* V. 3. 7. *Communia* esse amicorum inter se omnia. *Adelph.* V 3. 18. Vitium *commune* omnium est. *Adelph.* V. 8. 30. *Communia* omnium quae sunt patrum. *Hec.* I. 2. 42 *Communia* esse haec. *Phorm.* II. 1. 15. vide Notas.

COMMUTO.

Numquam tecum *commutaturum* patrem unum esse verbum. *And* II. 4. 7. *Commuto* locum. *Eun.* V. 5. 3. Tria non *commutabitis* verba hodie inter vos. *Phorm.* IV. 3. 33.

COMOEDIA.

Quas faciet de integro *Comoedias*. *And.* Prol. 26. Ex integra Graeca integram *Comoediam* hodie sum acturus. *Heaut.* Prol. 4. Synapothnescontes Diphili *comoediast*. *Adelph.* Prol. 6. Placet haud fieri itidem ut in *Comoediis*. *Hec.* V. 4. 26. Epidicazomenen quam vocant *Comoediam* Graece. *Phorm.* Prol. 25. vide Notas.

COMPARO. CONPARO.

Ex incommodis alterius sua ut *comparent* commoda. *And.* IV. 1 4. An potius ita me *comparem*. *Eun.* I. 1. 2. Quod donum dono huic contra *comparet*. *Eun.* II. 3. 64. Ne *comparandus* hic quidem ad illumst. *Eun.* IV. 4. 14. Ut ex illius commodo meum *compararem* commodum. *Heaut.* II. 4. 18. Quae opus sunt *comparet*. *Heaut.* IV. 8. 14. Ita *conparatam* esse hominum naturam omnium. *Heaut.* III. 1. 94 Numquam vidi iniquius certationem *comparatam*. *Adelph.* II. 2. 4. Quam inique *conparatumst*. *Phorm.* I. 1. 7.

COMPEDES.

Habendum *compedes*. *Phorm.* II. 1. 19. vide Notas.

COMPERIO. OR.

Comperibam nihil ad Pamphilum quicquam attinere. *And.* I. 1. 63. De amore hoc *comperit*. *And.* I. 3. 6. Dum ne ab hoc me falli *comperiar*. *And.* V. 3. 31. Atqui certo *comperi*. *Eun.* V. 1. 9. Uti *comperi* ex iis. *Heaut* I. 1. 70.

COMPLACET.

Postquam me amare dixi, *complacitast* tibi. *And.* IV. 1. 21. Eius sibi *complacitam* formam. *Heaut.* IV. 5. 24.

COMPLECTOR.

Mediam mulierem *complectitur*. *And.* I. 1. 106.

COMPLURES.

Emptae mulieres *complures*. *Adelph.* II. 2. 22. Ubi illic dies est *compluris*. *Hec.* I. 2. 119. *Compluris* menses. *Phorm.* III. 2. 35. Nova *compluria*. *Phorm.* IV. 3. 6.

COMPLUSCULUS.

Hos dies *complusculos* bene conveniebat inter eas. *Hec.* I. 2. 102.

COMPONO.

Nec magis *compositum* quicquam. *Eun.* V. 4. 13. Res *composita* est. *Adelph.* IV. 7. 17. *Componi* potis gratiast. *Hec.* III. 5. 19. *Componè* quae tecum simul ferantur. *Hec.* IV. 3. 5. Inter nos haec potius cum bona ut *componantur* gratia, quam cum mala. *Phorm.* IV. 3. 17.

COMPOS.

Vix sum *compos* animi. *Adelph.* III. 2. 12.

COMPOSITO.

Composito factumst. *Phorm.* V. 1. 29.

COMPRECOR. CONPRECOR.

Deos *conprecatre.* Tu deos potius *comprecare.* *Adelph.* IV. 5. 65. & 70.

COMPREHENDO.

Comprehendi iube, quantum potest. *Eun.* V. 1. 20. Hunc pro moecho postea *comprehendere* & constrinxere. *Eun.* V. 5, 23.

COMPRIMO. CONPRIMO.

At tu tibi istas posthac *comprimito* manus. *Heaut.* III. 3. 29. Cum *conpressa* est gnata. *Hec.* IV. 1. 57. Se fatetur nescio quam *conpressisse.* *Hec.* V. 3. 30. Animam *compressi.* *Phorm.* V. 6. 28.

COMPROBO.

Beneficium verbis initum re *comprobes.* *And.* V. 1. 5.

CONATUS.

Magno iam *conatu* magnas nugas dixerit. *Heaut.* IV. 1. 8.

CONCALESCO.

Concaluit: quid vis? *Heaut.* II. 3. 108.

CONCEDO. *Largior.*

Faciam ut tibi *concedam.* Haut tibi hoc *concedo.* *Hec.* II. 2. 3. & 16. Numquamne hodie *concedes* mihi? *Phorm.* V. 3. 22.

CONCEDO. *Abeo.*

Biduum saltem ut *concedas* solum. *Concedam* hinc intro. *Eun.* I. 2. 102. & 126. *Concede* istuc paululum. *Eun.* IV. 4. 39. Huc *concessero.* *Heaut.* I. 1. 122. Hinc *concedas* aliquo ab ore eorum. *Heaut.* III. 3. 11. Si nunc de tuo iure *concessisses* paululum. *Adelph.* II. 2. 9. Quando esse indignam sese deputat, matri meae quae *concedat.* *Hec.* III. 5. 27. vide Notas. Tempus est *concedere.* *Hec.* IV. 2. 21. Se *concessuram* ex aedibus. *Hec.* IV. 4. 57.

CONCERTO.

Te audio nescio quid *concertasse* cum ero. *Adelph.* II. 2. 3.

CONCIEO.

Quantas turbas *concivi.* *Heaut.* V. 2. 17. Unum aliquod verbum inter eas iram hanc *concivisse.* *Hec.* III. 1. 33.

CONCILIO.

Prodi male *conciliate.* *Eun.* IV. 4. 2. Ut pacem *conciliem.* *Heaut.* V. 5. 2.

CONCLAMO.

Iam *conclamatumst.* *Eun.* II. 3. 57.

CONCLAVE.

Virgo in *conclavi* sedet. *Eun.* III. 5. 35. Ultimis *conclave* in aedibus. *Heaut.* V. 1. 29.

CONCLUDO.

Ut ab illa excludar, huc *concludar.* *And.* II. 3. 12. Illum aliquo *conclusissem.* *Eun.* IV. 3. 25. Tot res, tantas, tam opportune in unum *conclusit* diem. *Eun.* V. 8. 17. Me in cellam aliquam cum illa *concludam.* *Adelph.* IV. 2. 13. Tot me nunc rebus miserum *concludit* pater. *Hec.* IV. 4. 8. *Conclusam* hic habeo uxorem saevam. *Phorm.* V. 1. 17.

CONCORDO.

Si *concordabis* cum illa. *Phorm.* II. 4. 86.

CONCORS.

Credo ea gratia *concordes* magis fore. *Hec.* IV. 3. 11.

CONCREPO.

Concrepuit hinc à Glycerio ostium. *And.* IV. 1. 58.

CONCUBO.

Tecum post duobus *concubuisse* eam mensibus. *Hec.* III. 3. 33.

CONCURRO.

Multa *concurrunt* simul. *And.* III. 2. 31. *Concurrunt* laeti mi obviam. *Eun.* II. 2. 25. *Concurrunt* multa.

Heaut. II. 2. 3. vide Notas. Tot *concurrunt* verisimilia. *Adelph.* IV. 4. 19.

CONCUTIO.

Qui templa caeli summa sonitu *concutit*. *Eun.* III. 5. 43.

CONDECORO.

Potestas *condecorandi* ludos scaenicos. *Hec.* Alt. Prol. 37.

CONDITIO.

Accepit *conditionem*. *And.* I. 1. 52. Harum duarum *conditionum* nunc utram malis vide. *Heaut.* II. 3. 85. Quae vobis placita est, *conditio* datur. *Hec.* II. 1. 44. Hanc *conditionem* si cui tulero extrario. *Phorm.* IV. 1. 13.

CONDONO.

Habeo alia multa, nunc quae *condonabitur*. *Eun.* Prol. 17. Argentum quod habes *condonamus* te. *Phorm.* V. 8. 54.

CONDUCO.

Navem *conductam*. *Adelph.* II. 2. 17.

CONDUPLICO.

Quod bene promeritus fueris, *conduplicaverit*. *Phorm.* III. 2. 31.

CONFABULOR.

Si quando ad eam accesserat *confabulatum*. *Hec.* I. 2. 107.

CONFERO.

Ne post *conferas* culpam in me. *Eun.* II. 3. 97. Fructum ne quando tu alio *conferas*. *Eun.* III. 1. 60. Verba si ad rem *conferentur*. *Eun.* IV. 6. 4. Illi suum animum alio *conferunt*. *Heaut.* II. 4. 10. *conferunt* consilia ad adulescentes. *Heaut.* III. 1. 64. vide Notas. Si *conferendum* exemplum est. *Adelph.* I. 2. 14. Si omnia omnes sua consilia *conferant*. *Adelph.* III. 2. 1.

CONFICIO.

Animus lassus cura *confectus* stupet. *And.* II. 1. 4. Mihi *confecit* sollicitudines. Ex unis geminas mihi *conficies* nuptias. *And.* IV. 1. 26. & 50. Amorem eum *confeci* sine molestia. *Eun.* V. 4. 6. vide Notas. *Conficiam* facilius quod volo. *Heaut.* IV. 5. 55. Ut hodie *conficerentur* nuptiae. *Heaut.* V. 1. 22. Pacem in leges *conficiet* suas. *Heaut.* V. 2. 45. Aliquid gnato *conficies* mali. *Heaut.* V. 3. 1. Dormienti haec tibi *confecturos* Deos? *Adelph.* IV. 5. 59. Bonas *confecistis* nuptias. *Phorm.* II. 1. 28. Pauxillulum nummorum: id ut *conficerem*. *confeci*. *Phorm.* I. 1. 4. Una mihi res est *conficiunda*. Ne *conficere* credant argentum suum. *Phorm.* V. 5. 3. & 11.

CONFIDENS.

Ellum, *confidens*, catus. *And.* V. 2. 14. Homo *confidens*. *Phorm.* I. 2. 73.

CONFIDENTER.

In qua re nunc tam *confidenter* restas. *Heaut.* V. 3. 7.

CONFIDENTIA.

O ingentem *confidentiam*. *And.* V. 3. 5. Quae eius *confidentia* st? *Eun.* V. 1. 23.

CONFIDO.

Salvom adfuturum esse hic *confido* propediem: *Heaut.* I. 1. 108. Ut *confidam* fore ita ut volumus. *Adelph.* V. 3. 40.

CONFINGO.

Lacrumae *confictae* dolis. *And.* III. 3. 26. Omnia haec *confingam*. *Phorm.* I. 1. 81.

CONFIO.

Spero *confore*. *And.* I. 1. 108.

CONFITEOR.

Hoc *confiteor* iure mi obtigisse. *And.* III. 5. 1. Quod ambo *confiteamini* sine periclo esse. *Heaut.* II. 3. 97. *Confitere*. Egon *confitear*? *Heaut.* V. 3. 13. & 14. Orat, *confitetur*, purgat. *Phorm.* V. 9. 46.

CONFLICTO.

Cum huiusmodi ut *conflictares* malo. *Phorm.* III. 2. 20

CONFLICTOR.

Qui cum ingeniis *conflictatur* eiusmodi. *And.* I. 1. 66.

CONFLO.

Magna familiaritas *conflata* st. *Eun.* V. 2. 35.

CONFUGIO.

Neque tu eo nunc *confugies*: Quid mea? *Heaut.* IV. 5. 45. Nunc huc *confugit*. *Hec.* III. 3. 24. Me-

mini, nocte prima *confugere* anhelantem domum. *Hec.* V. 3. 25.

CONFUTO.

Dictis *confutabitur.* *Heaut.* X. 1. 76. *Confutavit* verbis admodum iratum senem. *Phorm.* III. 1. 13.

CONGER. CONGRUS.

Congrum istum maximum in aqua sinito ludere. *Adelph.* III. 3. 23.

CONGERO.

Ad te patris penum omnem *congerebam* clanculum. *Eun.* II. 3. 19.

CONGLUTINO.

Meretricios amores nuptiis *conglutinas?* *And.* V. 4. 10.

CONGREDIOR.

Congredere actutum. *Phorm.* V. 6. 12.

CONGRUO.

Omnes *congruunt.* *Phorm.* II. 1. 34. Mulier mulieri magis *congruet.* *Phorm.* IV. 5. 14. vide Notas.

CONIECTO.

Neque scio, quid dicam aut quid *coniectem.* *Eun.* III. 4. 5.

CONIECTURA.

Coniecturam hanc nunc facio. *And.* III. 2. 32. Quantum ex ipsa re *coniecturam* fecimus. *Heaut.* II. 3. 25. vide Notas. Quibus ex *coniectura* facile fit. *Adelph.* V. 3. 36. vide Notas.

CONIICIO. *Suspicor.*

Nequeo satis mirari neque *coniicere.* *Eun.* III. 4. 9. Annos sexaginta natus es, aut plus ut *coniicio* *Heaut.* I. 1. 11. vide Notas. Tu *coniicito* ceterum. *Phorm.* I. 3. 14. vide Notas.

CONIICIO. *Jacio.*

In nuptias *conieci* herilem filium. *And.* III. 4. 23. Continuo hic se intro *coniicit.* *Heaut.* II. 3. 36. vide Notas. Ne me in laetitiam frustra *coniicias.* *Heaut.* II. 3. 51. Hinc me protinam *coniicerem* in pedes. *Phorm.* I. 4. 13.

CONIUGIUM.

Coniugio liberali devinctum. *And.* III. 3. 29.

CONIURATIO.

Quod hoc genus est, quae haec est *coniuratio?* *Hec.* II. 1. 1.

CONLACRUMO.

Tristis interim, nonnumquam *conlacrumabat.* *And.* I. 1. 82.

CONLAUDO.

An fortunam *conlaudem?* *Eun.* V. 8. 16. *Conlaudavi* secundum facta & virtutes tuas. *Eun.* V. 8. 60. *Conlaudavit* filium. *Adelph.* III. 3. 13.

CONLIBET.

Si quid *collibitumst,* novi te. *Eun.* V. 8. 26. vide Notas.

CONLIGO.

Conligavit eum miseris modis. PA. *Conligavit?* *Eun.* V. 4. 33. & 34.

CONLOCO.

Eam in lectum illae *conlocarunt.* *Eun.* III. 5. 45. Amici quoque res in tuto ut *conlocetur.* *Heaut.* IV. 3. 11. & 17.

CONLOCUPLETO.

Tu interea loci *conlocupletasti* te. *Heaut.* II. 3. 17.

CONLOQUOR.

Conloquar. *And.* V. 6. 10. Videbit, *conloquetur.* *Eun.* II. 3. 76. Convenire & *conloqui.* *Eun.* III. 2. 14. Ut *conloqui* mecum una posset. *Hec.* I. 2. 56.

CONMISERESCO.

Si adesset, credo ibi eius *conmiseresceret.* *Hec.* I. 2. 54.

CONOR.

Quicquam te fallaciae *conari.* *And.* I. 2. 26. Egone istuc *conari* queam? *And.* I. 5. 35. *Conari* manibus, pedibus. *And.* IV. 1. 52. Dum moliuntur, dum *conantur,* annus est. *Heaut.* II. 2. 12. vide Notas.

CONPARCO.

Unciatim *conpersit* miser. *Phorm.* I. 1. 10.

CONPOTRIX.

Quia *conpotrix* eius est. *And.* I. 4. 5.

CONPRESSUS.

Virgo ex eo *conpressu* gravida facta est. *Adelph.* III. 4. 29.

CONQUEROR.

Neque voce alia poterat *conqueri.* *Hec.* III. 3. 15.

CONRADO.

Conrasi omnia. *Heaut.* I. 1. 89. Minas decem *conradet* alicunde. *Adelph.* II. 2. 35. Ei credo munus hoc *conraditur.* *Phorm.* I. 4. 13. vide Notas.

CONSCINDO.

Ipsam capillo *conscidit.* *Eun.* IV. 3. 4. Virgo *conscissa* veste. *Eun.* V. 1. 4.

CONSCIUS.

Quae mihi sum *conscia.* *Eun.* I. 2. 119 Ubi comperi ex iis, qui fuere ei *conscii.* *Heaut.* I. 1. 70. Qui tam audacis facinoris mi *conscius* sis. *Phorm.* I. 3. 4.

CONSECTOR.

Esse primos se omnium rerum volunt: hos *consector.* *Eun.* II. 2. 18.

CONSEQUOR.

Necesse est consilia *consequi* consimilia *Heaut.* I 2. 35. Minas hasce ornamentis *consequentur* alterae. *Heaut.* IV. 7. 9. Recta *consequor.* *Hec.* III. 3. 12. Ex aegritudine miseram mors *consecuta* est. *Phorm.* V. 2. 23.

CONSERVA.

Summa forma semper *conservam* domi videbit. *Eun.* II. 3. 75.

CONSERVO.

Conservasti te atque illam. *Heaut.* IV. 1. 40. *Conserva*, quaere, parce. *Adelph.* V. 3. 27.

CONSERVUS.

Conservis ad eundem istunc praecipio modum. *Adelph.* III. 3. 70.

CONSIDERO.

Mecum in animo vitam tuam *considero.* *Heaut.* II. 4. 5.

CONSENTIO.

Ne nos inter nos *consentire* sentiant. III. 1. 102. vide Notas.

CONSILIUM.

Si quid *consili* habet, ut consumat nunc. Quid cum illo *consili* captet. *And.* I. 1. 132. Neque pol *consili* locum habeo, neque ad auxilium copiam. *And.* II. 1. 20. vide Notas. Huius *consilio* fretus sum. *And.* II. 1. 36. Facile, cum valemus, recta *consilia* aegrotis damus. *And.* II. 1. 9. Hic reddes omnia, quae nunc sunt certa ei *consilia*, incerta ut sient. *And.* II. 3. 16. Intimust eorum *consiliis.* *And.* III. 3. 44. Vah *consilium* callidum. *And.* III. 4. 10. Quandoquidem tam nulli *consili* sum. *And.* III. 5. 2. *Consilium* quaero. *And.* IV. 2. 19. Repudio quod *consilium* primum intenderam. *And.* IV. 3. 18. Quae res in se neque *consilium*, neque modum habet ullum. *Eun.* I. 1. 12. Simul *consilium* cum re amisti? *Eun.* II. 2. 10. Numquam vidi melius *consilium* dari. *Eun.* II. 3. 85. *Consilium* volo capere una tecum. *Eun.* III. 5. 66. *Consilium* illud rectumst. *Eun.* IV. 7. 14. Neque quid nunc *consili* capiam, scio. *Eun.* V. 2. 28. Aut consolando, aut *consilio*, aut re iuvero. *Heaut.* I. 1. 34. Necesse est, *consilia* consequi consimilia. *Heaut.* I. 2. 35. Conferunt *consilia* ad adulescentes. *Heaut.* III. 1. 65. vide Not. Neque me quicquam *consilio* adiuvas? *Heaut.* V. 2. 29. Natura tu illi pater es, *consiliis* ego. *Adelph.* I. 2. 46. Quod si omnia omnes sua *consilia* conferant. *Adelph.* III. 2. 1. Pectore consistere nil *consili* quit. *Adelph.* IV. 4. 5. Illi credunt *consilia* omnia. *Adelph.* V. 4. 18. Non est *consilium.* *Hec.* III. 5. 44. Quid das *consili?* *Hec.* IV. 4. 93. De eius *consilio* velle sese facere, quod ad hanc rem attinet. *Phorm.* III. 1. 17. Nisi aliquod *consilium* celere reperereris. *Phorm.* I. 4. 1. Is quod mihi de hac re dederit *consilium*, id sequar. *Phorm.* II. 4. 21. Quo *consilia* haec referam? *Phorm.* V. 1. 1. Modo ut hoc *consilio* possiet discedi. *Phorm.* V. 2. 8. Hoc vestrum *consilium* fuit. *Phorm.* V 8. 41.

CONSIMILIS.

Consimilem luserat iam olim ille ludum. *Eun.* III. 5. 38. Necesse est, consilia consequi *consimilia.* *Heaut.* I. 2. 35. Cuius mos maxumest *consi*-

milis vostrum. *Heaut.* II. 4. 13. Isti formae ut mores *consimiles* forent. *Heaut.* II. 4. 2. Est *consimilis* moribus. *Heaut.* V. 3. 17.

CONSISTO.

Ubi ad ipsum venio diverticulum, *constiti.* *Eun.* IV. 2. 7. Ilico hic *consiste.* *Adelph.* II. 1. 2. Pectore *consistere* nil consilii quit. *Adelph.* IV. 4. 5.

CONSOLOR.

Aut *consolando*, aut consilio, aut re iuvero. *Heaut.* I. 1. 34. Istam quod potes, fac *consolere.* *Adelph.* III. 5. 2. Quid *consolare* me? *Hec.* III. 1. 13.

CONSPECTUS.

Illam e *conspectu* amisi meo. *Eun.* II. 3. 1. Tuum *conspectum* fugitat. *Heaut.* III. 1 25. Fugere e *conspectu.* *Hec.* I. 2. 107. His meum fore *conspectum* invisum. *Hec.* V. 2. 22. Ipsum gestio dari mi in *conspectum.* *Phorm.* II. 1. 31. Patris *conspectum* veritum hinc abiisse. *Phorm.* II. 2. 1 Neque mi in *conspectum* prodit. *Phorm.* II 4. 3.

CONSPICOR.

Cur te ergo in his ego *conspicor* regionibus? *Eun.* V. 8. 33. Quin te in fundo *conspicer* fodere. *Heaut.* I. 1. 16.

CONSTABILIO.

Tuam rem *constabilisses.* *Adelph.* V. 1. 9.

CONSTITUO.

Diem quia olim in hunc sunt *constitutae* nuptiae. *And.* I. 5. 34. Venturum ad me *constituit.* *Eun.* I. 2. 125. Locus, tempus *constitutumst.* *Eun.* III. 4. 3. *Constitui* cum quodam hospite, me esse illum conventuram. *Hec.* I. 2. 120.

CONSTRINGO.

Quadrupedem *constringito.* *And.* V. 2. 24. Comprehendere & *constrinxere.* *Eun.* V. 5. 23.

CONSUEFACIO.

Consuefeci filium. Hoc patrium est, potius *consuefacere* filium, sua sponte recte facere, quam alieno metu. *Adelph.* I. 1. 29. & 49.

CONSUESCO.

Cum ea *consuevit.* *Adelph.* IV. 5. 32. Quacum tot *consuesset* annos. *Hec.* IV. 1. 40. Cum eius *consuevit* matre clanculum. *Phorm.* V. 6. 33.

CONSUETUDO.

Parvae *consuetudinis* causa. *And.* I. 1. 84. Ut neque me *consuetudo*, neque amor, neque pudor commoveat. *And.* I. 5. 44. *Consuetudine* & coniugio liberali devinctum. *And.* III. 3. 28. Cotidianae vitae *consuetudinem.* *Heaut.* II. 3. 42. Vetere uti *consuetudine.* *Hec.* Alt. Prol. 29. Antiqua *consuetudine.* *Hec.* I. 2. 17. Amor me graviter *consuetudo*que eius tenet. *Hec.* III. 3. 44. Qui hanc mihi adimat *consuetudinem.* *Phorm.* I. 3. 9.

CONSUETUS.

Ut *consuetum* facile amorem cerneres. *And.* I. 1. 108.

CONSULO.

Id oro te, in commune ut *consulas.* *And.* III. 3. 16. Pessume istuc in te atque in illum *consulis.* *Heaut.* III. 1. 28. *Consulere* in longitudinem. *Heaut.* V. 2. 10. Tun *consulis* quicquam? *Adelph.* I. 2. 47. Post *consultam.* *Adelph.* V. 9. 25. Recte *consului* meae. *Hec.* III. 8 44. Dum tibi tempus *consulendi* est. *Hec.* IV. 4. 20. Qui mi *consultum* optume velit esse. Cui de integro est potestas etiam *consulendi*, quid velis. *Phorm.* I. 3. 1. & 22. Ut id *consulerem.* *Phorm.* V. 1. 7.

CONSULTATIO.

Nulla tibi hic *consultatiost.* *Hec.* IV. 4. 28.

CONSUMO.

Si quid consili habet, ut *consumat* nunc. *And.* I. 1. 133. Quod in opere faciundo operae *consumis* tuae. *Heaut.* I. 1. 21. Sumat, *consumat*, perdat. *Heaut.* III. 1. 56. In apparando *consumunt* diem. *Adelph.* V. 7. 2.

CONSUSURRO.

Syrus cum illo vestro *consusurrant.* *Heaut.* III. 1. 64. vide Notas.

CONTAMINO.

Contaminari non decere fabulas. *And.* Prol. 16. Ne hoc gaudium *contaminet* vita aegritudine aliqua. *Eun.* III. 5. 4. Multas *contaminasse* Graecas, dum facit paucas Latinas. *Heaut.* Prol. 17.

CONTEGO.

Illi miserae indigne factam iniuriam *contexeris*. *Hec.* III. 3. 41.

CONTEMNO.

Quot modis *contemptus*, spretus? *And.* I. 5. 13. Hic ego illum *contempsi* prae me. *Eun.* II. 2. 8. Numquid habes, quod *contemnas*? *Eun.* III. 2. 22. Arbitror te tuum consilium *contempsisse*. *Hec.* I. 2. 15.

CONTEMPLOR.

Satis ut *contemplata* modo sis. *Heaut.* IV. 1. 4. Voltum *contemplamini*. *Phorm.* I. 4. 32.

CONTENTUS.

Neque tu uno eras *contenta*. *Eun.* I. 2. 42. Quae paululo tum erat *contenta*. *Heaut.* III. 1. 36.

CONTERO.

Contrivi in quaerendo vitam atque aetatem meam. *Adelph.* V. 4. 15. Cursando atque ambulando totum hunc *contrivi* diem. *Hec.* V. 3. 17. Quid hic *conterimus* operam frustra? *Phorm.* I. 4. 31.

CONTINENS.

Hoc nemo fuit magis *continens*. *Eun.* II. 1. 21.

CONTINENTIA.

Magnum exemplum *continentiae*. *And.* I. 1. 65.

CONTINEO.

Taceo, & *contineo* optume. *Eun.* I. 2. 23. Vix me *contineo*. *Eun.* V. 2. 20. *Continebit* posthac, si sapiet, manus. *Adelph.* IV. 2. 26. Equidem cupio, & vix *contineor*. *Hec.* IV. 3. 9. Ruri fere sese *continebat*. *Phorm.* II. 3. 17.

CONTINGO.

Hanc mi expetivi, *contigit*. *And.* IV. 2. 13. Cui tam subito tot *contigerint* commoda. *Eun.* V. 8. 3. Velle te id, quod non potest *contingere*. *Heaut.* II. 3. 83. Haec gaudia illi *contigisse* laetor. *Hec.* V. 3. 35.

CONTINUO.

Egomet *continuo* mecum. *And.* I. 1. 55. Mors *continuo* ipsam occupat. *And.* I. 5. 62. Sin falsum audierim ac fictum, *continuo* palamst. *Eun.* I. 2. 24. vide Notas. Ubi nominabit Phaedriam, tu Pamphilam *continuo*. *Eun.* III. 1. 15. Quae volo, simul imperabo: post *continuo* exeo. *Eun.* III. 2. 40. Haec ubi aperit ostium, *continuo* hic se intro coniicit. *Heaut.* II. 3. 36. Ne mora sit, si innuerim, quin pugnus *continuo* in mala haereat. *Adelph.* II. 1. 17. *Continuo* voltum earum sensi immutari. *Hec.* III. 3. 9.

CONTORTOR.

Bonorum extortor, legum *contortor*. *Phorm.* II. 3. 27.

CONTRA.

Si scias quod domum dono huic *contra* comparet. *Eun.* II. 3. 64. Si laudabit haec illius formam: tu huius *contra*. *Eun.* III. 1. 54. Voluit facere *contra* huic aegre. *Eun.* IV. 1. 10. Ille ut item *contra*, me habeat, facio sedulo. *Adelph.* I. 1. 25. Hiscine tu amabo non *contra* insidiabere? *Hec.* I. 1. 13. Nunc me tibi certum est *contra* gratiam referre. *Hec.* IV. 2. 7. Audi nunc *contra* iam *Phorm* IV. 4. 18.

CONTROVERSIA.

Sine *controversia* ab Dis solus diligere. *Phorm.* V. 6. 14.

CONTUMELIA.

Quid est, si hoc non *contumeliast*? *And.* I. 5. 2. Lubido occlusa *contumeliis*. *And.* III. 3. 25. Non perpeti meretricum *contumelias*. *Eun.* I. 1. 3. Hancine ego ut *contumeliam* tam insignem in me accipiam? *Eun.* IV. 7. 1. Istaec quidem *contumelia* est. *Heaut.* III. 3. 5. Ad *contumeliam* omnia accipiunt magis. *Adelph.* IV. 3. 15. Tegere *contumelias*. *Hec.* I. 2. 91. Ne ulla merito *contumelia* fieri a vobis posset. *Hec.* III. 5. 20. Absenti tibi te indignas *contumelias* numquam cessavit dicere. *Phorm.*

II. 3. 29. Novo modo eii faceres *contumeliam.* *Phorm.* V. 8. 79.

CONTUMELIOSE.

En umquam cuiquam *contumelioſius* audiſtis factam iniuriam, quam haec eſt mihi? *Phorm.* II. 3. 1.

CONTURBO.

Conturbaſti mi rationes omnis. *Eun.* V. 2. 29. Maeſtus, atque animo fore *conturbato.* *Heaut.* I. 1. 70. vide Notas.

CONVENIO.

Ego hinc me ad forum, ut *conveniam* Pamphilum. *And.* I. 3. 22. Num videntur *convenire* haec nuptiis? *And.* II. 2. 29. *Conveniunt* mores. *And.* IV. 2. 13. Nomen non *convenit.* *And.* V. 4. 39. Ut liceat *convenire* & conloqui. Haut *convenit.* *Eun.* III. 2. 14. & 41. Dic *conveniſſe,* egiſſe te de nuptiis. *Heaut.* IV. 8. 22. In me quidvis harum rerum *convenit.* *Heaut,* V. 1. 3. Haec fratri mecum non *conveniunt.* *Adelph.* I. 1. 34. Bene *conveniebat* ſane inter eas. *Hec.* I. 2. 103. Neque *conventurum* inter nos poſthac arbitrer. *Hec.* IV. 4. 37. Laches me nunc *conventam* eſſe expetit. *Hec.* V. 1. 1. *Conveniet* numerus quantum debui. *Phorm.* I. 2. 3. Quod *conveniundi* patris me tempus capere iubeat. *Phorm.* V. 4. 9.

CONVENTUS.

Comitum *conventus,* ſtrepitus. *Hec.* Alt. Prol. 27

CONVERTO. CONVORTO.

Non iam ad ſalutem poſſe *converti* hoc malum. *And.* V. 1. 48. Deum ſeſe in pretium *convertiſſe.* *Eun.* III. 5. 40. vide Notas *Convortam* me domum. *Adelph.* III. 1. 22.

CONVICIUM.

Ante aedis non feciſſe erit melius hic *convicium* *Adelph.* II. 1. 26.

CONVINCO

Metuis, ne non, cum velis, *convincas* eſſe illum tuum? *Convinces* facile ex te eſſe natum. *Heaut.* V. 3. 15. & 18.

CONVIVA.

Me *convivam* ſolum abducebat ſibi. *Eun.* III. 1. 17. Egomet *convivas* moror. *Heaut.* I. 1. 120.

CONVIVIUM.

Rhodium tetigerim in *convivio.* Una in *convivio* erat hic. *Eun.* III. 1. 30. & 32. In *convivium* illam? *Eun.* IV. 1. 12. Ille ſuam ſemper egit vitam in otio, in *conviviis.* *Adelph.* V. 4. 9. Apparare de die *convivium.* *Adelph.* V. 9. 8. Agitarem inter vos *convivium.* *Hec.* I. 2. 18.

CONVIVOR.

Nolunt crebro *convivarier.* *Heaut.* I. 2. 32.

CONVOLO.

Populus *convolat.* *Hec.* Alt. Prol. 32.

COPIA.

Neque pol conſili locum habeo, neque ad auxilium *copiam.* *And.* II. 1. 20. Sibi ut inſpiciundi eſſet *copia.* *Eun.* Prol. 21. Si non tangendi *copia* eſt, eho ne videndi quidem erit? *Eun.* IV. 2. 10. Date creſcendi *copiam,* novarum qui ſpectandi faciunt *copiam.* *Heaut.* Prol. 28. & 29. Ea res dedit exiſtumandi *copiam.* Tua amica tecum ſine metu ut ſit, *copiaſt.* *Heaut.* II. 3. 41. & 87. Ne quam aliam quaerat *copiam,* ac te deferat. *Heaut.* V. 1. 54. Obſecrat, ut ſibi eius faciat *copiam.* *Phorm.* I. 2. 63. Quid ego ex hac inopia nunc capiam, & quid tu ex iſtac *copia.* Ut neque mi ius ſit amittendi, nec retinendi *copia.* *Phorm.* I. 3. 13. & 24.

COPIAE.

Viden tu illum militem ſecum ad te quantas *copias* adducere? *Eun.* IV. 6. 17. In anguſtum oppido meae coguntur *copiae.* *Heaut.* IV. 2. 2.

COQUO.

Coquendo ſit faxo & molendo. *Adelph.* V. 3. 61.

COQUUS.

Cetarii, lanii, *coqui,* fartores, piſcatores. *Eun.* II. 2. 26.

COR.

Qui istum amorem ex *corde* eiicias. *And.* II. 1. 7. vide Notas. Aut tibi nuptiae hae sunt *cordi.* P. *cordi?* *And.* II. 1. 28. Neque meo *cordi* esse quemquam cariorem. *Eun.* I. 2. 121. Cura ex *corde* excessit. *Hec.* III. 2. 12. Instructa mihi sunt *corde* consilia omnia. *Phorm.* II. 2. 7. Uterque utrique est *cordi.* *Phorm.* V. 3. 17.

CORAM.

Sine illum huc *coram* adducam. *And.* V. 3. 29. Vereor *coram* in os te laudare. *Adelph.* II. 4. 5. *Coram* ipsum cedo. *Adelph.* III. 4. 38.

CORINTHIUS.

Quaedam anus *Corinthia.* *Heaut.* III. 3. 39. *Corinthia* anus haut impura. *Heaut.* IV. 1. 16.

CORINTHUS.

E *Corintho* advena anus paupercula. *Heaut.* I. 1. 44. *Corinthum* hinc sum profecta. *Hec.* I. 2. 11.

CORNU.

Tu in sinistrum *cornu*; tu in dexterum. *Eun.* IV. 7. 5.

CORPUS.

Quae habitudo est *corporis*? *Eun.* II. 2. 11. *Corpus* solidum & succi plenum. *Eun.* II. 3. 26. Tu mihi es germanus pariter animo ac *corpore.* *Adelph.* V. 8. 34.

CORRECTOR.

Illud quod cecidit forte, id arte ut corrigas. D. *Corrector.* nempe tua arte viginti minae periere. *Adelph.* IV. 7. 24.

CORRIGO.

Corrigere mi gnatum porro enitere. *And.* III. 4. 17. *Correxit* miles. *Eun.* IV. 5. 11. Si illud, quod maxume opus est iactu, non cadit, illud quod cecidit forte, id arte ut *corrigas.* *Adelph.* IV. 7. 23. Aut ea refellendo tibi aut purgando *corrigemus.* *Hec.* II. 2. 12. vide Notas.

CORRIPIO.

Intro ut me *corripui.* *Corripui* illico me inde. *Hec.* III. 3. 5. & 16.

CORRUMPO.

Potius, quam te *corrumpi* sinat. *And.* II. 3. 22. Vereor, ne mulier *corrupta* sit. *Heaut.* II. 2. 2. Tu illum *corrumpi* sinis. *Adelph.* I. 2. 17. Piscis nactus sum; hi mihi ne *corrumpantur*, cautio est. *Adelph.* III. 3. 67. Prandium *corrumpitur.* *Adelph.* IV. 2. 49.

CORRUPTELA.

Communis *corruptela* nostrûm liberûm. *Adelph.* V. 3. 7.

COTIDIANUS.

Taedet *cotidianarum* harum formarum. *Eun.* II. 3. 6. *Cotidianae* vitae consuetudinem. *Heaut.* II. 3. 41. Tantos sibi sumptus domi *cotidiano* fieri. *Heaut.* IV. 5. 7. vide Notas. Quod morbi est? Febris. *Cotidiana*? Ita aiunt. *Hec.* III. 2. 22. *Cotidiana* cura. *Phorm.* I. 3. 8.

COTIDIE.

Cotidie accusabam. *Heaut.* I. 1. 50. Mihi quidem *cotidie* augescit magis aegritudo. *Heaut.* III. 1. 14.

CRAS.

Thais maxumo te orabat opere, ut *cras* redires. *Eun.* III. 3. 27. Mox: *cras* redi. *Adelph.* II. 2. 50. *Cras* cum primo luci. *Adelph.* V. 3. 54. *Cras* mane. *Phorm.* III. 2. 46.

CRASSUS.

Magnus, rubicundus, crispus, *crassus*, caesius. *Hec.* III. 4. 26.

CRATINUS.

Scin *Cratini* huius ditis aedes? *Adelph.* IV. 2. 42. *Cratinus*, censeo: Si tibi videtur. D. dic, *Cratine.* *Phorm.* II. 4. 7. & 8. vide Notas.

CREBER.

Haec illae erant itiones *crebrae*? *Phorm.* V. 9. 23. vide Notas.

CREBRO.

Scortari *crebro* nolunt; nolunt *crebro* convivarier. *Heaut.* I. 2. 32. Quia ruri esse *crebro* soleo. *Hec.* II. 1. 18.

CREDIBILIS.

Hocine *credibile*, aut memorabile? *And.* IV. 1. 1.

CREDO.

Quae mihi suum animum atque omnem vitam *credidit.* *And.* I. 5.

37. *Credo* impetrabo. *And.* II. 1. 13. *Credon* tibi hoc nunc? *And.* III. 2. 17. Audiui & *credo.* *And.* III. 2. 31. Tibi ego ut *credam*, furcifer? *And.* III. 5. 12. Satis *credo.* *And.* IV. 1. 49. Perpulchra *credo* dona, aut nostris similia. *Eun.* III. 2. 15. Nil tibi quicquam *credo.* *Crede* hoc meae fidei. *Eun.* V. 2. 45. & 59. Erras, si id *credis*, & me ignoras, Clinia. *Heaut.* I. 1. 53. Fac ut audeat tibi *credere* omnia. *Heaut.* V. 1. 5. *Crede* hoc, ego meum ius persequar. *Adelph.* II. 1. 9. Illi *credunt* consilia omnia. *Adelph.* V. 4. 18. Quod ego numquam *credidi* fore. *Hec.* I. 2. 23. Timeo ne aliud *credam*, atque aliud nuncies. *Hec.* V. 4. 4. Qui istuc *credam* ita esse, mihi dici velim *Phorm.* V. 6. 15.

CREPO.

Sed fores *crepuerunt* ab ea. *Eun.* V. 7. 5. Sed quid *crepuerunt* fores hinc a me? *Heaut* I. 1. 121 Quid est, quod tam à nobis graviter *crepuerunt* fores? *Heaut.* III. 3. 52. Nam quid foris *crepuit*? *Adelph.* II. 3. 11.

CRESCO.

Date *crescendi* copiam. *Heaut.* Prol. 28. Plagae *crescunt.* *Phorm.* V. 2. 16.

CRIMEN.

Era in *crimen* veniet. *Hec.* III. 2. 55. Exple animum iis, teque hoc *crimine* expedi. *Hec.* V. 1. 29. Si compererit *crimine* se credidisse. *Hec.* V. 2. 13. Vide Notas. Ex *crimine* hoc Antiphonem eripiam. *Phorm.* II. 2. 8.

CRIMINOR.

Hanc metui, ne me *criminaretur* tibi. *Eun.* V. 2. 16.

CRISPUS

Magnus, rubicundus, *crispus*, crassus, caesius. *Hec.* III. 4. 26.

CRITO.

Haec Andriae fabulae persona est.

CRUCIATUS.

Hanc iam oportet in *cruciatum* hinc abripi. *And.* IV. 4. 47. Ancillas dedo: quo lubet *cruciatu* per me exquire. *Hec.* V. 2. 7.

CRUCIOR.

Crucior miser. *And.* V. 2. 10. Ne *crucia* te. *Eun.* I. 2. 15. Quae nos semper omnibus *cruciant* modis. *Eun.* II 3. 93. Nimis graviter *cruciat* adulescentulum. *Heaut.* V. 5. 1.

CRUX.

Quid meritu's? D. *crucem.* *And.* III. 5. 15. Illis *crucibus*, quae nos semper cruciant. *Eun.* II. 3. 92. I in malam *crucem.* *Phorm.* III 3. 11.

CTESIPHO.

Huius personae multa est montio in *Adelphis.*

CUBICULUM.

Credebas illam sine tua opera in *cubicucum* iri deductum domum? *Adelph.* IV. 5. 60.

CUBO.

Filium cogam, ut cum illa una *cubet.* *Adelph.* V. 3. 65. Cum virgine una adulescens *cubuerit.* *Hec.* I. 2. 63.

CUDO.

Istaec in me *cudetur* faba. *Eun.* II. 3. 90. Argentum *cudo*, quod tibi dem. *Heaut.* IV. 4. 8.

CUIUS.

Cuium puerum hic adposuisti? *And.* IV. 4. 24. Quid, virgo *cuiast*? *Eun.* II. 3. 30.

CULPA.

Ibi *culpam* in te transferet. *And.* II. 3. 5. Ne post conferas *culpam* in me. *Eun.* II. 3. 93. Quicquid huius factumst, *culpa*, non factumst mea. *Eun.* V. 5. 10. Mihi sum conscia, a me *culpam* hanc esse procul. *Adelph.* III. 2. 50. Non mea *culpa evenit.* In te omnis haeret *culpa* sola. *Hec.* II. 1. 31. & 32. Me uxorem in *culpa* inventurum arbitror. *Hec.* III. 1. 19. Censen te posse reperire ullam mulierem, quae careat *culpa*? *Hec.* IV. 4 41. Is quidem in *culpa* non est. *Hec.* IV. 4. 78. Ego illorum esse *culpam* credidi, quae te est penes. *Hec.* IV. 1. 20. Nullam de his rebus *culpam*

commeruit tua. *Hec.* IV. 4. 10. Arbitrabitur commeruisse *culpam.* *Phorm.* I. 2. 28. Si est, ut *culpam* in se admiserit. *Phorm.* II. 1. 40. Esse in hac re *culpam* meritum non nego. *Phorm.* V. 9. 25. vide Notas.

CULPO.

Quod qui rescierint, *culpent.* *Eun.* II. 3. 96.

CUM.

Gnatam suam *cum* dote summa filio uxorem ut daret. *And.* I. 1. 74. Satis *cum* periclo. *And.* I. 1. 104. Quod postulo, impetro *cum* gratia. *And.* II. 5. 11. *Cum* eo iniuriam hanc expostulem? *And.* IV. 1. 15. Hanc habere studeat *cum* summo probro? *And.* V. 3. 10. Dignus *cum* tua religione, odium. *And.* V. 4. 38. *Cum* silentio animum attendite. *Eun.* Prol. 44. Quis est tam potens *cum* tanto munere hoc? *Eun.* II. 3. 62. Ut vestem *cum* illo mutem. *Eun.* III. 5. 24. Nolo me in via *cum* hac veste videat. *Eun.* V. 2. 68. Hoc tu facito *cum* animo cogites. *Adelph.* III. 4. 55. Rus cras *cum* filio cum primo luci. *Adelph.* V. 3. 55. vide Notas. *Cum* illo nupta. *Hec.* V. 1. 19. *Cum* illo haut stares. *Phorm.* II. 1. 39. Multimodis *cum* istoc animo es vituperandus. *Phorm.* III. 1. 1. *Cum* illo ut mutet fidem. *Phorm.* III. 2. 27. Inter nos haec potius *cum* bona ut componantur gratia, quam *cum* mala. *Phorm.* IV. 3. 16. & 17.

CUM.

Cum id mihi placebat, tum uno ore omnes omnia bona dicere. *And.* I. 1. 69. Prope adest, *cum* alieno more vivendumst mihi. *And.* I. 1. 125. Nunc *cum* maxume abs te postulo. *And.* V. 1. 4. vide Notas. Nunc est profecto interfici, *cum* perpeti me possum. *Eun.* III. 5. 33. *Cum* maxume volo te dare operam. *Heaut.* IV. 5. 40. Si umquam ullum fuit tempus, *cum* ego voluptati tibi fuerim. *Heaut.* V. 4. 1. Videre videor iam diem illum, *cum* hinc egens profugiet. *Adelph.* III. 3. 50. Hoc *cum* fit, quod volo. *Adelph.* V. 8. 23. vide Notas. Bacchidem amabat, ut *cum* maxume, tum Pamphilus. *Hec.* I. 2. 40. *Cum* mihi paveo, tum Antipho me excruciat animi. *Phorm.* I. 4. 10. *Cum* secundae res sunt maxume, tum maxume meditari secum oportet. *Phorm.* II. 1. 11.

CUPIDE.

Cupide accipiat iam saxo. *Adelph.* II. 2. 1.

CUPIDITAS.

Animus ubi semel se *cupiditate* devinxit mala. *Heaut.* I. 2. 34. Parare in animo *cupiditates.* *Phorm.* V. 4. 2.

CUPIDUS.

Illius animum *cupidum* inopia incenderet. *Heaut.* II. 3. 126. Non dici potest, quam *cupida* eram huc redeundi. *Hec.* I. 2. 16. Tantopere *cupidus* redeundi domum. *Hec.* III. 1. 3. Eius videndi *cupidus.* *Hec.* III. 3. 12. Neu me *cupidum* eo inpulisset. *Phorm.* I. 3. 6.

CUPIO.

Quidvis *cupio*, dum ne ab hoc me falli comperiar. *And.* V. 3. 31. Ipsi *cupio* Glycerio. *And.* V. 4. 2. Nolunt ubi velis: ubi nolis *cupiunt* ultro. *Eun.* IV. 7. 43. Gaudere adeo occepit, quasi qui *cupiunt* nuptias. *Heaut.* V. 1. 12. Emori *cupio.* *Heaut.* V. 2. 18. Nimis misere *cupio.* *Adelph.* III. 4. 6. Magis inpense *cupitis.* *Adelph.* V. 9. 36. Nemo ad te venit, nisi *cupiens* tui. *Hec.* I. 2. 67. Equidem *cupio*, & vix contineor. *Hec.* IV. 3. 9. Iam depecisci morte *cupio.* *Phorm.* I. 3. 14.

CUPPEDIARIUS.

Concurrunt laeti mi obviam *cuppediarii* omnes. *Eun.* II. 2. 25. vide Notas.

CUR.

Quid igitur obstat, *cur* non fiant? *And.* I. 1. 76. vide Notas. *Cur* me macero? *cur* meam senectutem huius sollicito amentia? *And* V. 3. 15. & 16. vide Notas. Haec *cur* quaeritet? *Eun.* III. 3. 17. *Cur* perdis adulescentem nobis? *cur* amat?

cur potat? *cur* tu his rebus sumptum suggeris? *Adelph.* I. 1. 36. & 37.

CURA.

Animus lassus *cura* confectus stupet. *And.* II. 1. 4. Tot me inpediunt curae. *And.* I. 5. 25. *Curae* est mihi. M. & mihi *curae* est. *Adelph.* I. 2. 49. Cum ego vos *curis* solvi ceteris. *Hec.* II. 1. 33. *Cura* ex corde excessit. *Hec.* III. 2. 12. Haec mihi nunc *cura* est maxuma. *Hec.* IV. 2. 19. Quot autem ademi *curas*? *Hec.* V. 3. 19. Non cotidiana *cura* haec angeret animum. *Phorm.* I. 3. 8. Et *cura* & sumptu absumitur. *Phorm.* II. 2. 26. Quanta me *cura* & sollicitudine adficit gnatus. *Phorm.* II. 4. 1. Sine nostra *cura* maxima, sua *cura* haec sola fecit. *Phorm.* V. 1. 34. vide Notas.

CURATURA.

Reddunt *curatura* iunceas. *Eun.* II. 3. 25.

CURIOSUS.

Neminemne *curiosum* intervenire nunc mihi. *Eun.* III. 5. 5.

CURO.

Curabat una funus. *And.* I. 1. 81. Id populus *curat* scilicet. *And.* I. 2. 14. Ego istaec moveo aut *curo*? *And.* V. 4. 18. *Curabitur.* *And.* II. 3. 29. *Curasti* probe. *And.* V. 2. 6. *Cura*, ut sint domi parata. *Eun.* III. 2. 46. vide Notas. Diligenter fac *cures.* *Eun.* III. 2. 48. Ego istuc *curabo.* *Heaut.* III. 3. 32. Huic mandes, siquid recte *curatum* velis. *Adelph.* III. 3. 18. Quando ego tuum non *curo*, ne *cura* meum. *Adelph.* V. 3. 16. Te *curasti* molliter. *Adelph.* V. 1. 1. Si metuis satis ut meae domi *curetur* diligenter. *Hec.* II. 3. 15. Adhuc *curavi* unum hoc quidem, ut mi esset fides. *Phorm.* V. 8. 11.

CURRICULUM.

Curriculo percurre. *Heaut.* IV. 4. 11.

CURRO.

Servos *currens.* *Heaut.* Prol. 37. Si quae laboriosa est, ad me *curritur.* *Heaut.* Prol. 44. Propere *curre.* *Adelph.* III. 2. 56. Pueris *curre* obviam. *Adelph.* III. 2. 24.

CURSITO.

Ne sursum deorsum *cursites.* *Eun.* II. 2. 27.

CURSO.

Ne quis forte internuntius clam a milite ad istam *curset.* *Eun.* II. 2. 56. vide Notas.

CURSUS.

Cursum cum institeris. *Phorm.* V. 6. 8.

CUSTOS.

Numnam hic relictus *custos*? Nam ibi *custos* publice est nunc. *Eun.* II. 2. 55. & 59. Oh, bone *custos*, salve. *Phorm.* II. 1. 57.

CYATHUS.

Cyathos sorbilans paulatim hunc producam diem. *Adelph.* IV. 2. 52.

CYPRUS.

Te alunt proficisci *Cyprum.* *Adelph.* II. 2. 16. Alia quae porto *Cyprum.* *Adelph.* II. 2. 22. Hic properat in *Cyprum.* *Adelph.* II. 4. 14.

D.

DAMNO.

Ducent *damnatum* domum. *Phorm.* II. 2. 20. Tuus est *damnatus* gnatus, non tu. *Phorm.* II. 3. 75.

DAMNOSUS.

Gerro, iners, fraus, helluo, ganeo, *damnosus.* *Heaut.* IV. 1. 11.

DAMNUM.

Dederit *damnum* aut malum. *And.* I. 1. 116. Numquid est aliud mali *damnive*, quod non dixeris reliquom? *Eun.* V. 5. 25. Erus *damno* auctus est. *Heaut.* IV. 1. 15. Hoc paulum lucri quantum eii *damni* apportet. *Heaut.* IV. 4. 25. *Damnum* est maxumum. *Adelph.* II. 2. 23.

DANAE.

Jovem *Danaae* misisse in gremium imbrem aureum. *Eun.* III. 5. 37.

DAVOS.

Haec Andriae perſona eſt.

DE.

De integro. *And.* Prol. 26. *De* inproviſo. *And.* II. 2. 23. Clamat *de* via. *And.* III. 2. 11. *De* induſtria. *And.* IV. 4. 56. Diſcere *de* me. *Eun.* II. 2. 31. Ut *de* ſymbolis eſſemus. *Eun.* III. 4. 2. Quid *de* te tantum meruiſti? *Heaut.* I. 1. 31. Illi *de* me ſupplicium dabo. *Heaut.* I. 1. 86. Quanta *de* ſpe decidi. *Heaut.* II. 3. 9. *De* noſtris verbis errat. *Heaut.* II. 3. 22. Ne expers partis eſſet *de* noſtris bonis. *Heaut.* IV. 1. 39. Omnem *de* me eiecerit animum patris. *Heaut.* V. 2. 2. *De* meo. *Adelph.* I. 2. 37. *De* tuo iure conceſſiſſes. *Adelph.* II. 2. 9. *De* ſorte venio in dubium. *Adelph.* II. 2. 35. *De* ſumma nil decedet. Id *de* lucro putato eſſe. *Adelph.* V. 3. 30. & 31. *De* nocte. *Adelph.* V. 3. 55. *De* te largitor. *Adelph.* V. 8. 17. *De* die. *Adelph.* V. 9. 8. Pugnant *de* loco. *Hec.* Alt. Prol. 33. Non hoc *de* nihiloſt. *Hec.* V. 1. 1. *De* ratiuncula reliquum pauxillulum nummorum. *Phorm.* I. 1. 2. Unciatim vix *de* demenſo ſuo conperſit. *Phorm.* I. 1. 10. Agrum *de* noſtro patre colendum habebat. *Phorm.* II. 3. 17. *De* eius conſilio velle ſe facere. *Phorm.* III. 1. 17.

DEA.

Ut illum Di *Deae* omnes ſenium perdant. *Eun.* II. 3. 11. Conf. *Heaut.* IV. 5. 6. & *Hec.* I. 2. 59. vide Notas. Ita Di *Deae*que faxint. *Hec.* I. 2. 27. Malum quod iſti Di *Deaeque* omnes duint. *Phorm.* V. 1. 83.

DEAMBULATIO.

Me haec *deambulatio* ad languorem dedit. *Heaut.* IV. 6. 2.

DEAMBULO.

Abi *deambulatum.* CL. *deambulatum*, quo? *Heaut.* III. 3. 26.

DEAMO.

Deamo te, Syre. *Heaut.* IV. 6. 21.

DEBACCHOR.

Si ſatis iam *debacchatus*, leno, es, audi ſi vis nunc iam. SA. Egon *debacchatus* ſum autem, an tu in me? *Adelph.* II. 1. 30. & 31.

DEBEO.

Ego hoc tibi pro ſervitio *debeo.* *And.* IV. 1. 51. Vero *debeam* credo iſti quicquam furcifero, ſi id fecerim. *Eun.* V. 2. 22. Conveniet numerus, quantum *debui.* I. 2. 3. Qui diſſolverem quae *debeo.* Quid, ſi animam debet? *Phorm.* IV. 3. 51. & 56.

DEBILIS.

Membra metu *debilia* ſunt. *Adelph.* IV. 4. 4.

DECEDO.

Servo currendi in via *deceſſe* populum. *Heaut.* Prol. 32. De ſumma nil *decedet.* *Adelph.* V. 3. 30. *Decedet* ira haec. *Hec.* III. 5. 55.

DECEM.

Vix drachmis eſt obſonatum *decem.* *And.* II. 6. 20. vide Notas. Dos eſt *decem* talenta. *And.* V. 4. 48. Ancillas ſecum adduxit plus *decem.* *Heaut.* III. 1. 42. *Decem* dierum vix mi eſt familia. *Heaut.* V. 1. 36. Minas *decem* corradet alicunde. *Adelph.* II. 2. 34. Haec dum dubitas, menſes abierunt *decem.* *Adelph.* IV. 5. 57. Si talentum rem reliquiſſet *decem.* *Phorm.* II. 3. 46. Ager oppoſituſt pignori ob *decem* minas. aediculae item ſunt ob *decem* alias. *Phorm.* IV. 3. 57. & 48.

DECERNO.

Quicquid pepeiiſſet, *decreverunt* tollere. *And.* I. 3. 14. Sumat, conſumat, perdat, *decretum*ſt pati. *Heaut.* III. 1. 56. Id vitium numquam *decrevi* eſſe ego adulescentiae. *Hec.* IV. 1. 27.

DECET.

Facis ut te *decet.* *And.* II. 5. 10. Ita ut fortis *decet* milites. *Eun.* IV. 7. 44. Heia, haut ſic *decet.* *Eun.* V. 8. 35. Haut ita *decet.* *Hec.* II. 2. 10. Feciſti ut *decuerat.* *Hec.* IV. 4. 66.

DECIDO.

Quanta de ſpe *decidi.* *Heaut.* II. 3. 9. vide Notas ad *Heaut.* IV. 8. 10. Anguis in inpluvium *decidit* de tegulis. *Phorm.* IV. 4. 26.

DECIMUS.

Mensis *decimus* est. *Adelph.* III. 4. 29.

DECIPIO.

Deceptus sum, at non defetigatus. *And.* IV. 1. 45. *Decipiam*, ac non veniam. *Heaut.* IV. 4. 6. Nequid propter tuam fidem *decepta* potiretur mali. *Phorm.* III. 1. 5. vide Notas.

DECLARO.

Cuiusque ingenium ut sit, *declarat* maxume. *Heaut.* III. 3. 43.

DECLINO.

Neque *declinatam* quicquam ab aliarum ingenio ullam reperias. *Hec.* II. 1. 3.

DECREPITUS.

Cum meo *decrepito* hoc eunucho. *Eun.* II. 1. 25. Anum *decrepitam* ducam? *Adelph.* V. 8. 16.

DECUMBO.

Prior bibas: prior *decumbas*. *Phorm.* II. 3. 28.

DECURRO.

Prope *decurso* spatio. *Adelph.* V. 4. 6. vide Notas.

DEDECORO.

Me & te & familiam *dedecoras*. *Hec.* II. 1. 15.

DEDECUS.

Si una haec *dedecori* est parum. *Heaut.* II. 3. 93.

DEDO.

Cum quibus erat cumque una, iis sese *dedere*. *And.* I. 1. 26. Verberibus caesum te in pistrinum *dedam*. *And.* I. 2. 28. Tibi, pater, me *dedo*. *And.* V. 3. 26. Davo ego istuc *dedam* iam negoti. *And.* V. 4. 50. Quasi *dedita* opera. *Eun.* V. 2. 2. Quid coeptas? Egone? ut Thaidi me *dedam*. *Eun.* V. 7. 2. Habebam alibi animum amori *deditum*. *Hec.* III. 1. 14.

DEDUCO.

Deducunt cibum. *Eun.* II. 3. 24. Credebas illam sine tua opera in cubiculum iri *deductum* domum? *Adelph.* IV. 5. 60. Uxorem *deducit* domum. *Hec.* I. 2. 60.

DEFENDO.

Summa vi *defendam* hanc: *Adelph.* III. 4. 47. Ad *defendendam* noxiam. *Phorm.* I. 4. 48. Ille ad *defendendum*. adest. *Phorm.* II. 1. 36. vide Notas.

DEFENSOR.

Esse aliquem amicum & *defensorem* ei. *And.* IV. 5. 18. Huic ipsi est opus patrono, quem *defensorem* paro. *Eun.* IV. 6. 32.

DEFERO.

Hic dies aliam vitam *defert*. *And.* I. 2. 18. vide Notas. Mox puerum huc *deferent* ante ostium. *And.* III. 2. 27. Ad alium *defertur* gregem. *Heaut.* Prol. 45. Epistolam ad portitores esse *delatam*. *Phorm.* I. 2. 100.

DEFERVEO.

Sperabam iam *defervisse* adulescentiam. *Adelph.* I. 2. 72.

DEFETIGO.

Deceptus sum, at non *defetigatus*. *And.* IV. 1. 45. Opus faciam, ut *defetiger* usque. *Eun.* II. 1. 14. Ita se *defetigarit* velim. *Adelph.* IV. 1. 3.

DEFETISCOR.

Defessa iam sum misera te ridendo. *Eun.* V. 9. 7. Usque ambo *defessi* sumus. *Adelph.* II. 2. 5. *defessus* sum ambulando. *Adelph.* IV. 6. 1. Non queo: ita *defessus* sum. *Hec.* III. 4. 29. Neque *defetiscar* usque. *Phorm.* IV. 1. 23.

DEFICIO.

Siquid *deficias*. *Phorm.* I. 4. 53. Ea causa nihilo magis *defecimus*. *Phorm.* III. 1. 8.

DEFIT.

Nil cum est, nil *defit* tamen. *Eun.* II. 2. 12. Nihil aput me tibi *defieri* patiar. *Hec.* V. 2. 2. Quia *defit*, quod amant, aegrest. *Phorm.* I. 3. 10.

DEFRUDO.

Etiam insuper *defrudet*? *Adelph.* II. 2. 38. Suum *defrudans* genium. *Phorm.* I. 1. 10.

DEFUGIO.
Numquam *defugiam* auctoritatem. *Eun.* II. 3. 98.

DEFUNGOR.
Defunctus iam sum. *Eun.* Prol. 15. Utinam hic sit modo *defunctum.* *Adelph.* III. 4. 63. Cupio misera in hac re iam *defungier.* *Phorm.* V. 9. 39.

DEGO.
Diem perpetuum in laetitia *degere.* *Adelph.* IV. 1. 6. Ut cum uno aetatem *degeret.* *Phorm.* II. 3. 70.

DEHINC.
Dehinc, ut quiescant porro, moneo. *And.* Prol. 23. Deleo omnes *dehinc* ex animo mulieres. *Eun.* II. 3. 5. At nunc *dehinc* spero aeternam inter nos gratiam fore. *Eun.* V. 2. 33.

DEHORTOR.
Hic *dehortatus* est me, ne illam tibi darem. *Phorm.* V. 8. 17.

DEIERO.
Liquet mi *deierare.* *Eun.* II. 3. 40. Bacchis deierat persancte. *Hec.* V. 2. 5.

DEIN.
Accepit conditionem, *dein* quaestum occipit. *And.* I. 1. 52. Spero *dein* facile ex illis sese emersurum malis. *And.* III. 3. 30.

DEINDE.
Post *deinde.* *And.* III. 2. 5. Id primum dicam: *deinde* quod veni eloquar. *Heaut.* Prol. 3. Neque se pigere, & *deinde* factum iri autumat. *Heaut.* Prol. 19. vide Notas. Quid *deinde* fit? *Hec.* I. 2. 68.

DELECTAMENTUM.
Qui sibi me pro deridiculo ac *delectamento* putat. *Heaut.* V. 1. 79.

DELECTATIO.
Dum nulla alia *delectatio.* *Heaut.* V. 5. 2. 34.

DELECTO.
Pamphilam adcerse, ut *delectet* hic nos. *Eun.* IV. 1. 11.

DELEO.
Deleo omnes dehinc ex animo mulieres. *Eun.* II. 3. 5.

DELIBERO.
Delibera hoc. *Adelph.* II. 1. 42. *Deliberet*, renuncietque hodie mihi. *Hec.* IV. 1. 58. Ego amplius *deliberandum* censeo. *Phorm.* II. 4. 17.

DELIBUTUS.
Satin est, si te *delibutum* gaudio reddo? *Phorm.* V. 6. 16.

DELICTUM.
Me hoc *delictum* admisisse in me *Adelph.* IV. 5. 48.

DELINQUO.
An quia non *delinquunt* viri? *Hec.* IV. 4. 41.

DELIRO.
Deliras. *And.* IV. 4. 13. Senex *delirans.* *Adelph.* IV. 7. 43. Quid? *deliras.* *Phorm.* V. 3. 18. *Delirat* miser timore. *Phorm.* V. 9. 8.

DELUDO.
Ubivis facilius passus sim, quam in hac re me *deludier.* *And.* I. 2. 32. Dolis ut me *deluderes.* *And.* III. 4. 4.

DEMEA.
Adelphorum persona est.

DEMENS.
Adeon est *demens*? *And.* III. 1. 11.

DEMENSUM.
De *demenso* suo compersit. *Phorm.* I. 1. 10.

DEMENTIA.
Credo: ut est *dementia.* *Adelph.* III. 3. 36. Hancine vitam? hoscine mores? hanc *dementiam*? *Adelph.* IV. 7. 40.

DEMIPHO.
Persona *Phormionis* est.

DEMIROR.
Equidem te *demiror.* *Heaut.* III. 2. 7. vide Notas. At hoc *demiror*, qui tam facile potueris persuadere. *Heaut.* II. 3. 121. *Demiror*, quid sit. *Hec.* IV. 1. 14. Quam caussam reperient? *demiror.* *Phorm.* II. 1. 5.

DEMISSUS.
Demissis humeris esse. Labiis *demissis.* *Eun.* II. 3. 22. & 44.

DEMO.

Aurum sibi clam mulier *demit*. *Eun.* IV. 1. 13. *Dempsi* metum omnem. *Adelph.* IV. 7. 18. Et mi & tibi & illis *dempseris* molestiam. *Adelph.* V. 3. 33.

DEMONSTRO.

Quam villam *demonstravit* Charini? *Heaut.* IV. 4. 9. Hominem conmonstrarier mi istum volo: aut ubi habitet, *demonstrarier*. *Phorm.* II. 1. 76.

DEMOVEO.

Cave nunc iam oculos a meis oculis quoquam *demoveas* tuos. *Adelph.* II. 1. 16.

DEMULCEO.

Non possum pati, quin tibi caput *demulceam*. *Heaut.* IV. 5. 14.

DEMUM.

Nunc ne *demum*? *And.* IV. 1. 60. Modone *demum*? *And.* V. 3. 11. Nunc *demum*. *Heaut.* II. 3. 12. Id *demum* iuvat. *Adelph.* II. 3. 2. Anno *demum* quinto & sexagesimo. *Adelph.* V. 8. 15. Ibi *demum*. *Hec.* I. 2. 53.

DENARRO.

Haec adeo ego illi iam *denarrabo*. *Phorm.* V. 8. 51.

DENEGO.

Vera obiurgandi causa, si *deneget*. *And.* I. 1. 131. *Denegarat* se commissurum mihi gnatam. *And.* I. 5. 6. In *denegando* modo quis pudor paulum adest. Et tamen res premit *denegare*. *And.* IV. 1. 6. & 9. vide Notas.

DENIQUE.

Denique ita tum discedo ab illo. *And.* I. 1. 120. Incommoditas *denique* huc omnis redit. *And.* III. 3. 35. Omnia haec nunc verba huc redeunt *denique*. *Eun.* I. 2. 78. Fodere aut arare, aut aliquid facere *denique*. *Heaut.* I. 1. 18. vide Notas. Metui, quid futurum *denique* esset. *Heaut.* III. 3. 8. *Denique* animam relinquam potius. *Adelph.* III. 4. 51. Tundendo atque odio *denique* effecit senex. *Hec.* I. 2. 48. *Denique* hercle aufugerim potius. *Hec.* III. 4. 10. Oremus, accusemus, gravius *denique* minitemur. *Hec.* IV. 4. 95. Quid fit *denique*? *Phorm.* I. 2. 71. Haec *denique* eius fuit postrema oratio. *Phorm.* IV. 3. 44.

DENS.

Omnes *dentes* labefecit mihi. *Adelph.* II. 2. 36.

DENUO.

Refero *denuo*, *Hec.* Alt. Prol. 30. In eandem vitam te revolutum *denuo* video esse. *Hec.* IV. 6. 69.

DEORSUM.

Ne sursum *deorsum* cursites. *Eun.* II. 2. 47. Nostin porticum aput macellum hac *deorsum*? ubi eo veneris, clivos *deorsum* vorsum est. *Adelph.* IV. 2. 34. & 36.

DEPECISCOR.

Iam *depecisci* morte cupio. *Phorm.* I. 3. 14.

DEPEREO.

Clinia hanc *deperit*. *Heaut.* III. 2. 14.

DEPINGO.

Probe horum facta inprudens *depinxit* senex. *Phorm.* II. 1. 38.

DEPORTO.

Non hoc publicitus scelus hinc *deportarier* in solas terras? *Phorm.* V. 8. 85.

DEPRAVO.

Nihil est, quin male narrando possit *depravarier*. *Phorm.* IV. 4. 16.

DEPUTO.

Summum bonum esse erae *deputabam* hunc Pamphilum. *And.* IV. 3. 2. vide Notas. Malo me quidem dignum quovis *deputem*. *Heaut.* I. 1. 83. Quando esse indignam sese *deputat*, matri meae quae concedat. *Hec.* III. 5. 27. vide Notas. Tu virum me, aut hominem *deputas* adeo esse? *Hec.* IV. 1. 9. Meam erus esse operam *deputat* parvi preti. *Hec.* V. 1. 1. Omne id *deputare* esse in lucro. *Phorm.* II. 1. 16.

DEREPENTE.

Corripuit *derepente* tacitus sese ad filiam. Si is posset ab ea sese *derepente* avellere. *Hec.* IV. 1. 3. & 39.

DERIDEO.

Etiam ultro *derisum* advenit. *Eun.* V. 2. 21. *Derides?* *Heaut.* V. 1. 42.

DERIDICULUM.

Qui sibi me pro *deridiculo* ac delectamento putat. *Heaut.* V. 1. 79. vide Notas.

DERIVO.

In me omnem iram *derivem* senis? *Phorm.* II. 2. 9.

DESERO.

Timet, ne *deseras* se. Ne abs te hanc segreges, neu *deseras. And.* I. 5. 35. & 56. Qui se sciret non *desertum* iri. *And.* II. 3. 28. vide Notas. Numquam me eam *deserturum. And.* IV. 2. 11. Omnes noti me atque amici *deserunt. Eun.* II. 2. 7. Me in his *deseruisti* malis. *Heaut.* II. 3. 17. Ne quam aliam quaerat copiam, ac te *deserat. Heaut.* V. 1. 54. Animam relinquam potius quam illas *deseram. Adelph.* III. 4. 52. Amicas te & cognatas *deserere,* & festos dies. *Hec.* IV. 2. 16.

DESERTUS.

Angiportum quoddam *desertum. Eun.* V. 2. 6. *Desertae* vivimus. *Heaut.* II. 4. 6. Ego *desertus* sum. *Adelph.* V. 4. 19. Anus *deserta,* egens, ignota. *Phorm.* V. 2. 24.

DESIDEO.

Frustra ubi totum *desedi* diem. *Hec.* V. 2. 2.

DESIDERIUM.

Scias *desiderio* id fieri tuo. *Heaut.* II. 3. 66. Ita magno *desiderio* fuit ei filius. *Heaut.* IV. 5. 5. vide Notas. Te *desiderium* Athenarum arbitror cepisse. *Hec.* I. 2. 14.

DESIDERO.

Me *desideres. Eun.* I. 2. 113. Quanto diutius abest, tanto magis *desidero. Heaut.* III. 1. 16. Nostin qui sim? AB. Non *desidero. Adelph.* II. 1. 23. Vehementer *desidero. Hec.* III. 5. 38.

DESIGNO.

Modo quid *designavit*? *Adelph.* I. 2. 8.

DESINO.

Desinant maledicere. *And.* Prol. 23. Haec sollicitudo deinde *desinet. And.* II. 6. 10. Ah *desine. And.* V. 6. 8. *Desinat* lacessere. *Eun.* Prol. 16. Ilicet: *desine. Eun.* II. 3. 56. Mulier telam *desinit. Heaut.* II. 3. 64. vide Notas. Aut *desine*, aut cedo quemvis arbitrum. *Adelph.* I. 2. 43. Potin ut *desinas*? *Adelph.* IV. 1. 23. Iam iam *desino. Adelph.* V. 3. 67. Tua quod nil refert, percontari *desinas. Hec.* V. 3. 12. *Desinas. Phorm.* I. 2. 19. Ohe *desine. Phorm.* II. 3. 30.

DESISTO.

Numquam *destitit* instare. *And.* IV. 1. 36. Hoc percontarier *desiste. Hec.* I. 2. 30. *Desistat* litibus. *Phorm.* IV. 3. 29.

DESPICATUS.

Nos nostramque adulescentiam habent *despicatis. Eun.* II. 3. 92. vide Notas.

DESPOLIO.

Ipsam *despoliare* non lubet. *And.* IV. 5. 21.

DESPONDEO.

Despondi: hic nuptiis dictust dies. *And.* I. 1. 75. Intus *despondebitur. And.* V. 6. 16. Ego illi neque do neque *despondeo.* Cui daturus non sum, ut ei *despondeam*? *Heaut.* IV. 5. 31. & 36. *Desponsam* esse dicito. *Heaut.* IV. 8. 25. Quis *despondit*? quis dedit? *Adelph.* IV. 5. 36.

DESUBITO.

Crucior bolum mihi tantum ereptum tam *desubito* e faucibus. *Heaut.* IV. 2. 6.

DESUM.

Quasi *desit* locus. *Heaut.* III. 3. 26. *Deerit*: id mea minime refert. *Adelph.* V. 4. 27. Beatus, ni unum hoc *desit. Phorm.* I. 3. 18. Non ratio, verum argentum *deerat. Phorm.* II. 1. 69.

DETERIOR.

Ipſum animum aegrotum ad *deteriorem* partem plerumque adplicat. *And.* I. 2. 22. Illum eſſe quam *deterrimum*. *And.* V. 1. 16. *Deteriores* omnes ſumus licentia. *Heaut.* III. 1. 74.

DETERREO.

Te ut *deterream*. *Heaut.* I. 1. 27. Cum placo, advorſor ſedulo & *deterreo*. *Adelph.* I. 2. 64. Si in *deterrendo* voluiſſem operam ſumere; *deterruiſſem* facile. *Hec.* Alt. Prol. 17. & 19. Maledictis *deterrere*, ne ſcribat, parat. *Phorm.* Prol. 3.

DETINEO.

Detineo te. *Eun.* II. 2. 49. Pol me *detinuit* morbus. *Phorm.* IV. 1. 8.

DETRAHO.

Tuam veſtem *detraxit* tibi? *Eun.* IV. 4. 39. Soccos *detrahunt*. *Heaut.* I. 1. 72. De digito anulum *detraho*. *Heaut.* IV. 1. 37. Neque *detractum* ei tum quicquam eſt. *Hec.* IV. 1. 58.

DETRIMENTUM.

De te quidem peccando *detrimenti* nil fieri poteſt. *Hec.* II. 1. 37.

DEVENIO.

Tantum *deveniſſe* ad eum mali *Heaut.* IV. 5. 2.

DEVERBERO.

Homines *deverberaſſe* uſque ad necem. *Phorm.* II. 2. 13.

DEVERTICULUM.

Ubi ad ipſum venio *deverticulum*. *Eun.* IV. 2. 7.

DEVINCIO.

Coniugio liberali *devinctum*. *And.* III. 3. 29. Animus ubi ſemel ſe cupiditate *devinxit* mala. *Heaut.* I. 2. 34. Hoc beneficio utrique ab utriſque vero *devincimini*. *Heaut.* II. 4. 14. Animus uxoris miſericordia *devinctus*. *Hec.* I. 2. 93.

DEVITO.

Si hoc *devito* malum. *And.* III. 5. 5. Mala neque uti *devitem* ſcio. *Phorm.* I. 4. 3.

DEVORTOR.

Ego deos penatis hinc ſalutatum domum *devortar*. *Phorm.* II. 1. 82.

DEUS.

Pro *deum* fidem. *And.* I. 5. 2. vide Notas. Id ſpero adiuturos *deos*. *And.* III. 2. 42. Per te ego *deos* oro. *And.* III. 3. 6. Quod *di* prohibeant. *And.* III. 3. 36. Niſi quid *di* reſpiciunt. *And.* IV. 1. 18. Mihi *deos* fuiſſe iratos. *And.* IV. 1. 40. *Di* voſtram fidem. *And.* IV. 3. 1. *Dis* pol habeo gratiam. *And.* IV. 4. 31. Solus es, quem diligunt *Di*. *And.* V. 6. 9. vide Notas. Ut illum *Di* Deae omnes ſenium perdant. *Eun.* II. 3. 11. At te *Di* perdant. *Eun.* III. 1. 41. *Deum* ſeſe in pretium convertiſſe. *Eun.* III. 5. 40. vide Notas. Ita me *di* ament. *Eun.* IV. 1. 1. Utinam ita *di* faxint. *Heaut.* I. 1. 119. Sic me *di* amabunt. *Heaut.* III. 1. 54. Quantum tibi opis *di* dant. *Heaut.* III. 3. 31. Ut te quidem omnes *di* deae quantumſt perduint. *Heaut.* IV. 6. 6. *Di* iſtaec prohibeant. *Heaut.* V. 4. 15. Facio te apud illum *deum*. *Adelph* IV. 1. 19. *Di* bene vortant. *Adelph.* IV. 7. 10. *Di* boni. *Adelph.* III. 3. 86. Pro *di* inmortales. *Adelph.* III. 4. 1. *Deus* ſum, ſi hoc itaſt. *Hec.* V. 9. 3. Id teſtor *deos*. *Hec.* III. 5. 26. Non tu hunc habeas plane praeſentem *Deum*? *Phorm.* II. 2. 31. *Di* tibi maleſaciant. *Phorm.* II. 3. 47. Ego *deos* penatis hinc ſalutatum domum *devortar*. *Phorm.* II. 2. 81. Sine controverſia ab *dis* ſolus diligere. *Phorm.* V. 6. 14. *Di* nos reſpiciunt. *Phorm.* V. 3. 34. Malum, quod iſti *Di* deaeque omnes duint. *Phorm.* V. 8. 83.

DEXTER.

Quod te ego per *dextram* hanc oro. *And.* I. 5. 54. Ab *dextera* venire. *And.* IV. 3. 19. Concede ad *dexteram*. *And.* IV. 4. 12. Tu in ſiniſtrum cornu, tu in *dexterum*. *Eun.* IV. 7. 5. Cedo *dextram*. *Adelph.* III. 1. 84. Ito ad *dextram*. *Adelph.* IV. 2. 44.

DIANA.

Ubi ad *Dianae* veneris. *Adelph.* IV. 2. 43.

DICA.

Tibi scribam *dicam.* *Adelph.* I. 2. 77. Iniuriarum mihi scriptam *dicam.* *Phorm.* II. 2. 15. *Dicam* tibi inpingam grandem. *Phorm.* II. 3. 92. Sexcentas proinde scribito iam mihi *dicas.* *Phorm.* IV. 3. 63.

DICO. are.

Hanc operam tibi *dico.* *Phorm.* I. 2. 12.

DICO.

Dictum puta. *And.* I. 1. 2. Verum illud verbumst, volgo quod *dici* solet. *And.* II. 5. 15. Tibi *dico* ego, an non? *And.* IV. 4. 23. Quin *dic* quid est. *And.* II. 6. 18. Rem ipsam *dic.* *And.* V. 3. 2. Haut istuc *dicas*, si cognoris me. *And.* IV. 1. 28. Atque aliquis *dicat.* *And.* IV. 1. 16. Num cogitat quid *dicat?* *And.* V. 3. 6. Quasi quicquam in hunc iam gravius *dici* possiet. *And.* V. 3. 3. Incommoda alia sunt *dicenda.* *Eun.* II. 3. 39. Facete *dictum.* *Eun.* II. 2. 57. Si istuc crederem sincere *dici.* *Eun.* I. 2. 97. Non tu istuc mihi *dictura* aperte es? *Eun.* V. 1. 3. Nullum est iam *dictum*, quod non *dictum* sit prius. *Eun.* Prol. 41. Caussam *dicere.* *Eun.* Prol. 10. Utinam istuc verbum ex animo ac vere *diceres.* *Eun.* I. 2. 95. Neque scio quid *dicam*, aut quid coniectem. *Eun.* III. 4. 5 *Dicam* huic, an non *dicam?* *dicam* hercle. *Eun.* V. 4. 46. vide Notas. Bene *dixti.* *Eun.* III. 1. 61. Heus heus, tibi *dico.* *Eun.* II. 3. 46. Verum *dico.* *Heaut.* IV. 5. 18. Recte *dicit.* *Heaut.* III. 3. 27. Vere illud *dicunt.* *Heaut.* IV. 5. 48. Ah; quid *dixi?* *Heaut.* I. 1. 42. Mutum dices. *Heaut.* IV. 4. 26. Videre verum, atque ita uti res est, *dicere.* *Heaut.* III. 1. 81. Pudet *dicere* verbum turpe. *Heaut.* V. 4. 19. Quid dotis *dicam* te *dixisse* filiae? *Heaut.* V. 1. 65. Ita *dictu* est opus. *Heaut.* V. 1. 68. Pro certon tu istaec *dicis?* *Adelph.* III. 4. 32. Et recte & verum *dicis.* *Adelph.* IV. 3. 18. Non aequom *dicis.* *Adelph.* V. 3. 17. vide Notas. Profecto hoc vere *dicunt.* *Adelph.* I. 1. 3. Omnes bene *dicunt.* *Adelph.* V. 4. 11. Bene & sapienter *dixti* dudum. *Adelph.* V. 8. 30. Numquam ita magnifice quicquam *dicam.* *Adelph.* II. 3. 4. Caussae quid *dicam?* *Adelph.* IV. 1. 15. *Dic* sodes. *Adelph.* IV. 5. 9. Ne *dicam* dolo. *Adelph.* III. 3. 21. Cave *dixeris.* *Adelph.* III. 4. 12. Blande *dicere.* *Adelph.* V. 4. 24. Turpe *dictu.* *Adelph.* II. 4. 11. Non *dici* potest, quam cupida eram. *Hec.* I. 2. 15. Non hercle verbis *dici* potest tantum. *Hec.* III. 4. 2. Non opus est *dicto.* *Phorm.* V. 9. 34. Cuius de stultitia *dici*, ut dignumst, non potest. *Phorm.* II. 3. 55. Quod *dictum*, indictumst. *Phorm.* V. 8. 58. De illo iam finem faciam *dicundi* mihi. *Phorm.* Prol. 22. Non caussam *dico*, quin quod meritus sit, ferat. *Phorm.* II. 1. 42. Mi vir, non mihi *dicis?* *Phorm.* V. 9. 13. vide Notas.

DICTIO.

Testimonii *dictio.* *Phorm.* II. 1. 63.

DICTITO.

Malevolus vetus poeta *dictitat.* *Heaut.* Prol. 22. Non obsecro es, quem semper te esse *dictitasti?* *Phorm.* V. 1. 16.

DICTUM.

Mihi scripta illa sunt in animo *dicta.* *And.* I. 5. 48. *Dictum* ac factum invenerit aliquam caussam. *And.* II. 3. 7. Me *dictis* ducere istis postulas? *And.* IV. 1. 20. Nullum est iam *dictum*, quod non *dictum* sit prius. *Eun.* Prol. 41. Tuum obsecro ne hoc *dictum* erat? vetus credidi. *Eun.* III. 1. 39. Magis nunc me amicae *dicta* stimulant. *Heaut.* II. 1. 11. Non sunt haec parentis *dicta.* *Heaut.* V. 4. 12. *Dictis* confutabitur. *Heaut.* V. 1. 76. Meis *dictis* parere. *Hec.* IV. 1. 49. Ne te iratus suis saevidicis *dictis* prote-

let. *Phorm.* I. 4. 35. Ut phaleratis *dictis* ducas me. *Phorm.* III. 2. 15. *Dictum* ſapienti ſat eſt. *Phorm.* III. 3. 8.

DICULA.

Non ſatis habes, quod tibi *dieculam* addo? *And.* IV. 2. 27.

DIES.

Hic nuptiis dictuſt *dies*. Fere in *diebus* paucis. *And.* I. 1. 75. & 77. Hic *dies* aliam vitam defert. *And.* I. 2. 18. vide Notas. Ut aliquot ſaltem nuptiis prodat *dies*. Saltem aliquot *dies* profer. *And.* II. 1. 13. & 28. Conari manibus, pedibus, noctesque & *dies*. *And.* IV. 1. 52. O feſtus *dies*! *Eun.* III. 5. 12. In hunc *diem* ut de ſymbolis eſſemus. *Eun.* III. 4. 2. In *diem* iſtuc eſt fortaſſe, quod minare. *Eun.* V. 6. 19. Tot res in unum concluſit *diem*. *Eun.* V. 8. 17. Stertit noctes & *dies*. *Eun.* V. 8. 49. Ut tempus eſt *diei*. *Heaut.* I, 2. 38. Hilare hunc ſumamus *diem*. *Adelph.* II. 4. 23. vide Notas. Numquam unum intermittit *diem*. *Adelph.* III. 1. 6. Unum numquam victurum *diem*. *Adelph.* III. 2. 34. Videor videre iam *diem* illum. *Adelph.* III. 3. 30. Hunc *diem* perpetuum in laetitia degere. *Adelph.* IV. 1. 5. Paulatim hunc producam *diem*. *Adelph.* IV. 2. 52. Cui rei eſt, ei rei hunc ſumamus *diem*. *Adelph.* V. 3. 68. In apparando conſumunt *diem*. *And.* V. 7. 2. Apparare de *die* convivium. *Adelph.* V. 9. 8. *Dies* compluſculos. *Hec.* I. 2. 102. Deſerere feſtos *dies*. *Hec.* IV. 2. 16. Hunc videre ſaepe optabamus *diem*. *Hec.* IV. 4. 29. Totum deſedi *diem*. *Hec.* V. 3. 2. Totum hunc contrivi *diem*. *Hec.* V. 3. 17. Numquam ante hunc *diem*. *Hec.* V. 4. 23. Ubi erit puero natalis *dies*. *Phorm.* I. 1. 14. *Dies* praeſtituta. *Phorm.* III. 2. 39. Praeſens quod fuerat, in *diem* malum abiit. *Phorm.* V. 2. 16. Quantis commoditatibus Antiphoni hunc oneraſtis *diem*? *Phorm.* V. 6. 2.

DIFFERO.

Orationem ſperat inveniſſe ſe, qui *differat* te. *And.* II. 4. 5. Rumores *diſtulerunt* malevoli. *Heaut.* Prol. 16. *Differor* doloribus. *Adelph.* III. 4. 40.

DIFFICILE.

Adulescens quam in minuma ſpe ſitus erit, tam *difficillume* patris pacem in leges conficiet ſuas. *Heaut.* V. 2. 45. vide Notas.

DIFFICILIS.

Cui verba dare *difficileſt*. *And.* I. 3. 6. Quaſi *difficile* ſit. *Eun.* II. 1. 3. Amorem *difficillimum* confeci. *Eun.* V. 4. 4. *Difficilem* ſervaret ſenem. *Heaut.* III. 2. 24. Nil tam *difficileſt*, quin quaerendo inveſtigari poſſiet. *Heaut.* IV. 2. 8. *Difficilem* oſtendes te eſſe. *Heaut.* V. 1. 60.

DIFFICULTAS.

Neutra in re vobis *difficultas* à me erit. *Hec.* IV. 4. 45.

DIFFLUO.

Luxuria & laſcivia *diffluit*. *Heaut.* V. 1. 73.

DIGITULUS.

Qui mihi nunc uno *digitulo* forem aperis. *Eun.* II. 2. 53.

DIGITUS.

Si illam *digito* attigerit. *Eun.* IV. 6. 2. De *digito* anulum detraho. *Heaut.* IV. 1. 37. Eripuit vi, in *digito* quem habuit, virgini abiens anulum. *Hec.* IV. 1. 59.

DIGNITAS.

Aput alium prohibet *dignitas*. *Heaut.* III. 3. 15.

DIGNUS.

Nec ſatis *digna*, cui committas primo partu mulierem. *And.* I. 4. 3. *Dignus* es cum tua religione, odium. *And.* V. 4. 37. vide Notas. At tibi Di *dignum* factis exitium duint. *And.* IV. 1. 42. Sive adeo *digna* res eſt, ubi tu nervos intendas tuos. *Eun.* II. 3. 21. Educta ita uti teque illaque *dignumſt*. *Eun.* IV. 6. 10. In' hinc quo *dignu's*. *Eun.* IV. 3. 9. Non te *dignum* feciſti. *Eun.* V. 2. 25. Nihil eſt *dignius* quod ametur. *Eun.* V. 8. 22. Ego

te meum esse dici tantisper volo, dum quod te *dignumst*, facies: set si id non facis, ego, quod me in te sit facere *dignum*, invenero. *Heaut.* I. 1. 55. & 56. Hominem pistrino *dignum. Heaut.* III. 2. 19. Quam ego scio esse honore quovis *dignam. Heaut.* IV. 3. 9. *Dignam* me putas, quam inludas? *Heaut.* IV. 4. 19. Ibin hinc quo *dignus* es? *Heaut.* IV. 6. 9. Hocine illo *dignumst*? *Adelph.* II. 2. 29. Qui illum decrerunt *dignum*, cui suos liberos committerent. *Hec.* II. 1. 15. In hac re nil mali est, quod sit discidio *dignum. Hec.* V. 2. 16. Cuius de stultitia dici, ut *dignumst*, non potest. Tuis *dignum* factis feceris. Si tu illam attigeris secus, quam *dignum* est liberam. *Phorm.* II. 3. 55. 83. & 91. Di tibi omnes id quod es *dignus*, duint. *Phorm.* III. 2. 34.

DIGREDIOR.

Nos nostro officio nil *digressos. Phorm.* IV. 5. 10.

DIIUDICO.

Pergin' istuc prius *diiudicare*, quam scias quid rei siet? *Heaut.* II. 2. 8. Aliena ut melius videant & *diiudicent*, quam sua. *Heaut.* III. 1. 95. Ego dicam, quod mi in mentem est: tu *diiudica. Heaut.* V. 2. 33.

DILAPIDO.

Priusquam *dilapidat* nostras triginta minas. *Phorm.* V. 8. 4.

DILIGENTER.

Diligenter nunties patri. *Eun.* II. 3. 48. *Diligenter* fac cures. Curate istam *diligenter* virginem. *Eun.* III. 2. 47. & 52.

DILIGENTIA.

Aemulari obscuram *diligentiam. And.* Prol. 22. Et *diligentiam* vestram & benignitatem novi. *Hec.* II. 2. 21.

DILIGO.

Te in germani fratris *dilexi* loco. *And.* I. 5. 57. Solus es quem *diligunt* Di. *And.* V. 6. 9. vide Notas. Quo quemquam plus amem, aut plus *diligam. Eun.* I. 2. 16. Sine controversia ab Dis solus *diligere. Phorm.* V. 6. 14.

DILUCIDE.

Dilucide expedivi. *Phorm.* II. 3. 52.

DIMIDIUM.

Dimidium minae. *Adelph.* III. 3. 16. Vix dum *dimidium* dixeram. *Phorm.* IV. 2. 4.

DIMINUO.

Diminuam ego caput tuum hodie. *Eun.* IV. 7. 33. *Diminuetur* tibi quidem iam cerebrum. *Adelph.* IV. 2. 32.

DIMITTO.

Iam *dimitto* exercitum? *Eun.* IV. 7. 44.

DINUMERO.

Dinumeret ille Babylo viginti minas. *Adelph.* V. 7. 17.

DIONYSIA.

Dionysia hic sunt hodie. *Heaut.* I. 1. 110. Aput eum miles *Dionysia* agitat. *Heaut.* IV. 4. 11.

DIPHILUS.

Synapothnescontes *Diphili* comoediast. *Adelph.* Prol. 6.

DIRUO.

Hanc in horto maceriam iube *dirui. Adelph.* V. 7. 11.

DIS.

Ditem & nobilem. *Adelph.* III. 3. 48. Potentes, *dites*, fortunati, nobiles. *Adelph.* III. 4. 57. Scin Cratini huius *ditis* aedes? *Adelph.* IV. 2. 42. *Dis* quidem esses, ac tuam rem constabilisses. *Adelph.* V. 1. 8. In servitutem pauperem ad *ditem* dari. *Phorm.* IV. 3. 48.

DISCEDO.

Ita tum *discedo* ab illo. *And.* I. 1. 121. Modo ut hoc consilio possiet *discedi. Phorm.* V. 2. 8. Immo vero pulchre *discedo* & probe. *Phorm.* V. 9. 58.

DISCESSIO.

Si eveniat, quod Di prohibeant, *discessio. And.* III. 3. 36.

DISCIDIUM.

Valeant, qui inter nos *discidium* volunt. *And.* IV. 2. 14. Hoc *disci-*

dium eveniſſe. *Hec.* III. 5. 26. In hac re nil mali eſt, quod ſit *diſcidio* dignum. *Hec.* V. 3. 16.

DISCINDO.

Veſtem omnem miſerae *diſcidit. Eun.* IV. 3. 4. *Diſcidit* veſtem, resarcietur. *Adelph.* I. 2. 40 Vide, ut *diſcidit* labrum. *Adelph.* IV. 2. 20.

DISCIPLINA.

Diſciplina eſt iisdem. *Heaut.* II. 3. 59. Exemplum *diſciplinae. Adelph.* V. 1. 5.

DISCIPULUS.

Num immemores *diſcipuli? And.* III. 1. 19. Philoſophorum habent *diſcipuli* ex ipſis vocabula. *Eun.* II. 2. 32. vide Notas.

DISCO.

Coepit me obſecrare, uti ſibi liceret *diſcere* id de me. *Eun.* II. 2. 31. Quamobrem has partis *didicerim. Heaut.* Prol. 10. Prius *diſce*, quid ſit vivere. *Heaut.* V. 2. 18. Pater eſſe *diſce* ab illis, qui veri ſient. *Adelph.* I. 2. 45. vide Notas. In quo haec *diſcebat* ludo. *Phorm.* I. 2. 38.

DISCORDIA.

Confingis ſalſas cauſas ad *diſcordiam. Hec.* IV. 4. 71.

DISCORDO.

Qui ſcis eos nunc *diſcordare* inter ſe? *And.* III. 3. 43.

DISCRIBO.

Quodne ego *diſcripſi* porro illis, quibus debui? *Phorm.* V. 8. 30. vide Notas.

DISCRUCIO.

Diſcrucior animi. *Adelph.* IV. 4. 1.

DISCUS.

Aput libertum *Diſcum. Eun.* III. 5. 60.

DISERTUM.

Callidum ac *diſertum* credidi hominem. *Eun.* V. 6. 10.

DISIUNGO.

Ea res multo maxume *diſiunxit* illum ab illa. *Hec.* I. 2. 86.

DISPENDIUM.

Sine ſumptu, ſine *diſpendio. Eun.* V. 4. 7. Ut gratiam ineam ſine meo *diſpendio. Hec.* V. 2. 29. vide Notas.

DISPEREO.

Diſperii, perii miſera. *Heaut.* IV. 2. 24. *Diſperii. Heaut.* V. 2. 17. *Adelph.* III. 3. 1.

DISPERGO.

Ut cerebro *diſpergat* viam. *Adelph.* III. 2. 19. An tibi iam mavis cerebrum *diſpergam* hic? *Adelph.* V. 2. 7.

DISPICIO.

Iam aliquid *diſpiciam. And.* III. 5. 16.

DISPLICEO.

Si *diſplicebit* vita. *Heaut.* V. 2. 19. Quam ego nunc totus *diſpliceo* mihi. *Heaut.* V. 4. 20.

DISPUDET.

Diſpudet, ſic mihi data eſſe verba. *Eun.* V. 1. 16.

DISPUTO.

In eo *diſputant. And.* Prol. 15.

DISRUMPOR.

Diſrumpor. Adelph. III. 3. 15.

DISSIMILIS.

Non ita *diſſimili* ſunt argumento, & tamen *diſſimili* oratione ſunt factae ac ſtilo. *And.* Prol. 11. & 12. vide Notas. Is adeo *diſſimilis* ſtudio eſt. *Adelph.* I. 1. 16. vide Notas. Non quo *diſſimilis* res ſit. *Adelph.* V. 3. 39.

DISSIMULO.

Bene *diſſimulatum* amorem ac celatum indicat. *And.* I. 1. 105. Nonne *diſſimulare* nos magis humanum eſt? *Hec.* IV. 1. 37. vide Notas. Etſi ea *diſſimulas* ſerio. *Hec.* IV. 2. 2. Metuit hic nos, tametſi ſedulo *diſſimulat. Phorm.* II. 3. 82.

DISSOLVO.

Diſſolvi me, otioſus operam ut tibi darem. *Heaut.* III. 1. 99. vide Notas. Qui *diſſolverem*, quae debeo. *Phorm.* IV. 3. 50.

DISTAEDET.

Me cum iſto *diſtaedet* loqui. *Phorm.* V. 9. 22.

DISTORQUEO.

Illuc vide, os ut tibi *distorsit* carnufex. *Eun.* IV. 4. 3.

DISTRAHO.

Quandoquidem illam à me *distrahit* necessitas. *Hec.* III. 5. 42. Quod si eo meae fortunae redeunt, abs te ut *distrahar*. *Phorm.* I. 4. 23. Horunc amorem *distrahi* poterin pati? *Phorm.* III. 2. 33.

DISTRIBUO.

Id *distributum* sane est ex sententia. *Adelph.* III. 3. 17.

DISTURBO.

Spatium cogitandi ad *disturbandas* nuptias. *And.* I. 2. 11.

DIU.

Satis *diu* hoc iam saxum volvo. *Eun.* V. 8. 55. Ubi te oblectasti tam *diu*? *Hec.* I. 2. 9. Non potest celari nostra *diutius* iam audacia. *Phorm.* I. 4. 4.

DIVES.

Qui minus habent, ut semper aliquid addant *divitioribus*. *Phorm.* I. 1. 18. Propter invidiam adimunt *diviti*. *Phorm.* II. 1. 46.

DIVIDO.

Non sat commode *divisa* sunt temporibus tibi haec. *And.* III. 1. 18.

DIVIDUUS.

Dividuum face. *Adelph.* II. 2. 33.

DIVINO.

Plane hic *divinat*. *Hec.* IV. 4. 74.

DIVINUS.

Ait rem *divinam* fecisse. *Eun.* III. 3. 7. Accersi ad rem *divinam*. *Hec.* I. 2. 109.

DIVITIAE.

Inhoneste parare *divitias*. *And.* IV. 5. 2. Amicos, genus, cognatos, *divitias*. *Heaut.* I. 2. 20. Quasi is non *divitiis* abundet. *Heaut.* III. 2. 16.

DIVORSUS.

Tot me impediunt curae, quae meum animum *divorsae* trahunt. *And.* I. 5. 25.

DIVOS.

Pro *divom* fidem. *Adelph.* IV. 7. 28.

DIUTINUS.

Mansiones *diutinae* Lemni. *Phorm.* V. 9. 24.

DO.

Symbolam *dedit*. *And.* I. 1. 62. *Dederit* qui damnum aut malum. Nunc id operam *do*. *And.* I. 1, 116. & 130. Te isti virum *do*. *And.* I. 5. 60. Ita obstinate *dat* operam? *And.* I. 5. 8. Tibi uxorem non *dat* iam Chremes. *And.* II. 2. 15. Iam hoc tibi inventum *dabo*. *And.* IV. 1. 59. Me aut erum pessum *dabunt*. *And.* I. 3. 3. Hanc fidem sibi me obsecravit ut *darem*. *And.* II. 3. 28. Quo me nunc praecipitem *darem*. *And.* III. 4. 27. Cui verba *dare* difficile est. *And.* I. 3. 6. Num filio videtur uxorem *dare*? *And.* II. 6. 21. Numquam vidi melius consilium *dari*. *Eun.* II. 3. 85. Fortunatum eunuchum, qui quidem in hanc *detur* domum! *Eun.* II. 3. 74. *Data* hercle verba mihi sunt. *Eun.* IV. 5. 1. Est istac *datum* profecto, ut grata mihi sint, quae facio omnia. *Eun.* III. 1. 5. Accumbere mecum, mihi sese *dare*. *Eun.* III. 3. 10. Et habet quod *det*, & *dat* nemo largius. *Eun.* V. 8. 48. Tum tu igitur paululum *da* mi operae. *Eun.* II. 2. 50. *Dabis* ei ultro supplicium. *Eun.* I. 2. 24. Inde omnibus signum *dabo* *Eun.* IV. 7. 11. Quas turbas *dedit*? *Eun.* IV. 5. 11. Hanc tibi dono *do*. *Eun.* IV. 6. 11. Huic equidem consilio palmam *do*. *Heaut.* IV. 3. 31. Non amori operam *dabam*. *Heaut.* I. 1. 58. Unam eii cenam atque eius comitibus *dedi*. *Heaut.* III. 1. 46. Ea res *dedit* existumandi copiam. *Heaut* II. 3. 41. Me haec deambulatio ad languorem *dedit*. *Heaut.* IV. 6. 7. Quot res *dedere*, ubi possem persentiscere? *Heaut.* V. 1. 43. Operam *dabo*. *Heaut.* III. 1. 88. Partes diu etiam duras *dabit*. *Heaut.* II. 4. 22. Sine me, vacivom tempus, ne quod *dem* mihi. *Heaut.* I. 1. 38. vide Notas. Aliis consilium *dare*. *Heaut.* V. 1. 49. Pro virgine *dari* nuptum non

potest. *Adelph.* III. 2. 48. Mentem vobis meliorem *dari.* *Adelph.* III. 3. 78. Iusiurandum *dabitur.* *Adelph.* II. 1. 11. Hoc vitio *datur.* *Adelph.* III. 3. 64. Praecipitem *darem.* *Adelph.* III. 2. 20. *Da* te mihi hodie. *Adelph.* V. 3. 50. *Da* veniam filio. *Adelph.* V. 8. 14. Ut res sese *dant.* *Hec.* III. 3. 20. *Da* mi hanc veniam. *Hec.* IV. 2. 29. Hanc gratiam ut sibi *des.* *Hec.* III. 3. 30. *Datum* iri gladiatores. *Hec.* Alt. Prol. 32. O fortuna, ut nunquam perpetua es *data.* *Hec.* III. 3. 46. vide Notas. Cui *data* est nuptum. *Hec.* IV. 1. 13. Ipsum gestio *dari* mi in conspectum. *Phorm.* II. 1. 31. Quid vis *dari* tibi in manum? *Phorm.* IV. 3. 28. Gaudeo tantam fortunam de inproviso esse his *datam.* *Phorm.* V. 7. 1. Prior ad *dandum* qui est. *Phorm.* III. 2. 48. *Da* locum melioribus. *Phorm* III. 2. 37. Nos otiosi operam *dabamus* Phaedriae. *Phorm.* I. 2. 37. Nos ambo opere maxumo *dabamus* operam. *Phorm.* V. 1. 33.

DOCEO.

Coepit studiose omnia *docere.* *Eun.* I. 2. 7. Male *docet* te mea facilitas multa. *Heaut.* IV. 1 35. *Docui,* monui, bene praecepi semper, quae potui omnia. *Adelph.* V. 9. 6.

DOCTUS.

Bene & pudice *doctum* atque eductum ingenium. *And.* I. 5. 39. Numquam accedo, quin abs te abeam *doctior.* *Eun.* IV. 7. 21. In eodem omnes mihi videntur ludo *doctae* ad malitiam. *Hec.* II. 1. 6.

DOLEO.

Utinam hoc tibi *doleret* itidem, ut mihi *dolet.* *Eun* I. 2. 13. Illi facile fit, quod *doleat.* *Eun.* III. 1. 59. Ah nescis, quam *doleam.* *Heaut.* V. 1. 61. Id mihi vehementer *dolet.* *Adelph.* IV. 5. 48. Vin facere, quod tuo viro oculi *doleant?* *Phorm.* V. 9. 64.

DOLIUM.

Relevi *dolia* omnia. *Heaut.* III. 1. 51.

DOLOR.

Laborat e *dolore.* *And.* I. 5. 33. Eius labore atque eius *dolore* gnato ut medicarer tuo. *And.* V. 1. 12. Differor *doloribus.* *Adelph.* III. 4. 40. Modo *dolores* occipiunt primulum. *Adelph.* III. 1. 12. Illi animum relevaris, quae *dolore* ac miseria tabescit. *Adelph.* IV. 5. 11. Si remittent quippiam Philumenae *dolores.* *Hec.* III. 2. 14. An *dolor* repente invasit? *Hec.* III. 2. 21.

DOLUS.

Cum nihil obsint *doli.* *And.* I. 1. 133. Quem tam aperte fallere incipias *dolis.* Davi factum consilio aut *dolis.* *And.* III. 2. 13. & 29. Lacrumae confictae *dolis.* *And.* III. 3. 26. *Dolis* ut me deluderes. *And.* III. 4. 4. Ut a me ludatur *dolis.* *Eun.* II. 3. 95. *Dolo* malo haec fieri omnia. *And.* III. 3. 9. Ne dicam *dolo.* *Adelph.* III. 3. 21.

DOMINA.

Dominam esse extra noxiam. Ad *dominas* qui adsectant viam. *Heaut.* II. 3. 57. & 60.

DOMINUS.

Apparet, servum hunc esse *domini* pauperis miserique. *Domini* simia es. *Eun.* III. 2. 33. & 43. ubi vide Notas. Ita ut fit, *domini* ubi absunt. *Eun.* III. 5. 52. Hoc pater ac *dominus* interest. *Adelph.* I. 1. 51. *Dominum* atque omnem familiam mulcavit usque ad mortem. *Adelph.* I. 2. 9. & 10. Scire equidem volo, quot mihi sint *domini.* *Adelph.* IV. 2. 16. Servos spectatus satis, cui *dominus* curae est. *Adelph.* V. 6. 6. Harum qui est *dominus* aedium. *Phorm.* V. 1. 26.

DOMUS.

Abi *domum.* *And.* I. 5. 20. *Domi* ero. *And.* IV. 2. 31. *Domus,* uxor, liberi inventi. *And.* V. 3. 20. Is se hodie venturum ad me constituit *domum.* *Eun.* I. 2. 125. *Domi* ut sitis, facite. *Eun.* III. 2. 53. vide Notas. Solus Sannio servat *domi.* *Eun.* IV. 7. 10. *Domi* focique fac vicissim ut memineris. *Eun.* IV.

7. 45. Poſtulo ut tua mihi *domus* te praeſente abſente pateat. *Eun.* V. 8. 28. Numquam tam mane egredior, neque tam veſperi *domum* revortor. *Heaut.* I. 1. 15. Una ſemper militiae & *domi* fuimus. *Adelph.* III. 5. 49. Convortam me *domum* cum obſonio. *Adelph.* II. 4. 22. Ut vos *domi*, proinde ego ero fama foris. *Hec.* II. 1. 21. Meae *domi*. *Hec.* II. 2. 15. Cupidus redeundi *domum*. *Hec.* III. 1. 3. Si ſalvus *domum* rediſſet. *Hec.* III. 6. 20. Voſmet videte iam, remiſſan opus ſit vobis, redductan *domum*. *Hec.* IV. 4. 43. Qua ratione inopem potius ducebat *domum?* *Phorm.* II. 1. 68. Ducent damnatum *domum*. *Phorm.* II. 2. 20. Neque me *domum* nunc reciperem. *Phorm.* V. 4. 7. Ipſum prohibebo *domo*. *Phorm.* II. 3. 78.

DONAX.

Huius mentio fit *Eun.* IV. 7. 2. & 4.

DONEC.

Usque adeo *donec* perpulit. *And.* IV. 1. 38. Domi certum obſidere eſt usque, *donec* redierit. *Adelph.* IV. 6. 6. Haut deſinam, *donec* perfecero hoc. *Phorm.* II. 3. 72.

DONO.

Egone pro hoc te nuntio quid *donem?* *Hec.* V. 4. 9.

DONUM.

Matri parvolam puellam *dono* quidam mercator dedit. Emit eam *dono* mihi. *Eun.* I. 2. 29. & 55. Si ſcias quod *donum dono* huic contra comparat. *Eun.* II. 3. 64. Ubi vis *dona* adſunt tibi à Phaedria. Perpulchra credo *dona*, aut noſtris ſimilia. *Eun.* III. 2. 11. & 15. In' hinc quo dignus cum *donis* tuis tam lepidis. *Eun.* IV. 3. 9. Quodvis *donum* praemium a me optato. *Eun.* V. 8. 27.

DORCIUM.

Cape, da hoc *Dorcio*. *Phorm.* I. 2. 102.

DORIAS.

Nomen ancillae, in perſonis Eunuchi.

DORIO.

Lenonis perſonam agit in Phormione.

DORMIO.

Interdum propter *dormiet*. *Eun.* II. 3. 77. *Dormiunt*. ego pol iſtos commovebo. *Heaut.* IV. 4. 8. In aurem utramvis otioſe ut *dormias*. *Heaut.* II. 3. 101. Quid credebas? *dormienti* tibi haec confecturos deos? *Adelph.* IV. 5. 59. Filiam ſuscepit iam unam, dum tu *dormis*. *Phorm.* V. 9. 18.

DORUS.

Eunuchi perſona.

DOS.

Unicam gnatam ſuam cum *dote* ſumma filio uxorem ut daret. *And.* I. 1. 74. *Dos* eſt decem talenta. *And.* V. 4. 47. Haec talenta *dotis* adpoſcet duo. *Heaut.* IV. 7. 10. Nil nos *dos* movet. *Heaut.* V. 1. 66. Me mea omnia bona *doti* dixiſſe illi. *Heaut.* V. 1. 69. Cur non quod *dotis* dixi firmas? *Heaut.* V. 5. 4. Primum indotata eſt: tum praeterea, quae ſecunda ei *dos* erat, periit. *Adelph.* III. 2. 47. Uxor ſine *dote* veniet. *Adelph.* IV. 7. 41. Renumeret *dotem* huc, eat. *Hec.* III. 5. 52. Id quod lex iubet, *dotem* daretis. *Phorm.* II. 1. 67. Quantum is voluerit dari, datum eſſe *dotis*. *Phorm.* IV. 5. 11. vide Notas. *Dotem* ſi accipiet, uxor ducenda eſt *domum*. *Phorm.* IV. 4. 12. Quae *dotis* tantundem dabat. *Phorm.* V. 8. 36.

DOTATUS.

Vos me indotatis modo patrocinari fortaſſe arbitramini: etiam *dotatis* ſoleo. *Phorm.* V. 8. 47.

DRACHMA. DRACHUMA.

VIx *drachmis* eſt obſonatum decem. *And.* II. 6. 20. vide Notas. Huic *drachumarum* argenti haec mille dederat mutuum. *Heaut.* III. 3. 40. vide Notas.

DROMO.

In Andria lorarius, in Heaut. servus est.

DUBITO.

Numquid tu *dubitas*, quin ego nunc perpetuo perierim? *Eun.* V. 8. 13. Haec dum *dubitas*, menses abierunt decem. *Adelph.* IV. 5. 57. Cena dubia apponitur. ubi tu *dubites*, quid sumas potissimum. *Phorm.* II. 2. 29.

DUBIUS.

Non *dubiumst*, quin uxorem nolit filius. *And.* I. 2. 1. Dum in *dubio* est animus. *And.* I. 5. 31. Mea quidem hercle certe in *dubio* vitast. *And.* II. 2. 10 Haut *dubium* id quidemst. *And.* II. 3. 25. Haut *dubiumst* mihi. *And.* III. 2. 50. Oh, *dubiumne* id est? *Eun.* I. 2. 49. Sine *dubio* opinor. *Eun.* V. 8. 14. Hui, *dubium* id est? *Heaut.* III. 3. 46. An *dubium* id tibi est? *Heaut.* V. 1. 38. Etiam de sorte nunc venio in *dubium* miser? *Adelph.* II. 2. 35. Tua fama & gnatae vita in *dubium* veniet. *Adelph.* III. 2. 42. Scibam *dubiam* fortunam esse scaenicam. *Hec.* Alt. Prol. 8. Cena *dubia* apponitur. *Phorm.* II. 2. 28.

DUCO. *existimo. iudico.*

Laudin an vitio *duci* id factum oporteat. Eam laudem hic *ducit* maxumam. *Adelph.* Prol. 5. & 18. Tu nunc tibi id laudi *duces*? *Adelph.* I. 2. 25. vide Notas. Non eum hominem *ducerem*. *Hec.* IV. 1. 40.

DUCO.

Nec opinantis *duci* falso gaudio. *And.* I. 2. 9. Hodie uxorem *ducis*? *And.* II. 1. 21. *Ducit* secum una virginem. *Eun.* II. 1. 23. Quandoquidem *ducenda* est, egomet habeo propemodum, quam volo *Heaut.* V. 5. 20. Iurans se illum *ducturam* domum. *Adelph.* III. 4. 27. Sectari, in ludum *ducere* & redducere. *Phorm.* I. 2. 36. Uxor *ducenda* est domum. *Phorm.* IV. 4. 12.

DUCTO.

Tu inter eas restim *ductans* saltabis. *Adelph.* IV. 7. 34. Meam *ductes* gratiis? *Phorm.* III. 2. 15.

DUDUM.

Audio iam *dudum*. *And.* I. 4. 1. vide Notas. Quam *dudum*? D. Modo. *Eun.* IV. 4. 30. Usque id egi *dudum*. *Heaut.* V. 2. 30. Incertior sum multo quam *dudum*. *Phorm.* II. 4. 19.

DULCIS.

Cui nil iam praeter pretium *dulcest*. *Heaut.* II. 2. 5.

DUM.

Dum tempus ad eam rem tulit. *And.* I. 2. 17. Profer, *dum* proficiscor aliquo. *And.* II. 1. 29. *Dum* licitum est ei, *dumque* aetas tulit. *And.* III. 6. 12. Capitis periclum adire, *dum* prosim. *And.* IV. 1. 53. Quidvis cupio, *dum* ne ab hoc me falli comperiar. *And.* V. 3. 31. *Dum* est tempus. *Eun.* I. 1. 11. Exspectabo, *dum* venit. *Eun.* I. 2. 126. Tantisper, *dum* quod te dignumst, facies. *Heaut.* I. 1. 55. Neque etiam *dum* scit pater. *Heaut.* II. 1. 17. *Dum* moliuntur, *dum* conantur, annus est. *Heaut.* II. 2. 11. vide Notas. Haec *dum* incipias, gravia sunt, *dumque* ignores. *Heaut.* V. 5. 14. Qui *dum*? *Hec.* III. 1. 39. Sine *dum*. *Hec.* V. 1. 18. vide Notas. Dic *dum* quaeso. *Hec.* V. 3. 5. Mane *dum* sodes. *Hec.* V. 4. 4. Vix *dum* dimidium dixeram. *Phorm.* IV. 2. 4.

DUO.

Duo cum idem faciunt. *Adelph.* V. 3. 37. *Duasne* is uxores? *Phorm.* V. 1. 27. vide Notas. Tamen *duo* talenta. *Phorm.* V. 3. 8. vide Notas. Homo adulescens si habet unam amicam, tu uxores *duas*. *Phorm.* V. 9. 53.

DUPLEX.

Simplex quae ex argumento facta est *duplici*. *Heaut.* Prol. 6. vide Notas. Commodius esse opinor *duplici* spe utier. *Phorm.* IV. 2. 13.

DURITER.

Pudice vitam parce ac *duriter* agebat. *And.* I. 1. 47. Semper parce ac *duriter* se habere. *Adelph.* I.

I. 20. Factum a vobis *duriter*. *Adelph.* IV. 5. 27.

DURITIA.

Timet, ne tua *duritia* antiqua illa etiam adaucta sit. *Heaut.* III. 1. 26.

DURUS.

Duras fratris partis praedicas. *Hec.* II. 3. 63. Os *durum*. *Eun.* IV. 7. 36. Quod illum insimulant *durum*, id non est. *Heaut.* I. 2. 30. vide Notas. Partes diu *duras* dabit. *Heaut.* II. 4. 22. vide Notas. Satis iam, satis pater *durus* fui. *Heaut.* III. 1. 30. Nimium ipse est *durus*. *Adelph.* I. 1. 39. Vitam *duram*, quam vixi usque adhuc, omitto. *Adelph.* V. 4. 5. Illud *durum*. *Phorm.* II. 1. 8. Provinciam cepisti *duram*. *Phorm.* I. 2. 23. Adeon ingenio esse *duro* te atque inexorabili? *Phorm.* III. 2. 12.

E.

Gravida *e* Pamphilo est. *And.* I. 3. 11. Laborat *e* dolore. *And.* I. 5. 33. *E* Davo audivi. *And.* II. 1. 2. Peperisse hanc *e* Pamphilo. *And.* III. 2. 17. Illam *e* conspectu amisi meo. *Eun.* II. 3. 2. *E* Corintho anus. *Heaut.* I. 1. 44. *E* navi egredientem. *Heaut.* I. 2. 8. *E* re natae. *Adelph.* III. 1. 8. vide Notas. *E* lecto surgere. *Adelph.* IV. 1. 4. Fugere *e* conspectu. *Hec.* I. 2. 107. *E* medio excedere. *Hec.* IV. 3. 14. Unctum atque lautum *e* balneis. *Phorm.* II. 2. 25. Ad scopulum *e* tranquillo. *Hec.* IV. 4. 8. *E* medio excessit. *Phorm.* V. 8. 74. *E* medio abiit. *Phorm.* V. 9. 30.

EAPROPTER.

Ego deorum vitam *eapropter* sempiternam esse arbitror. *And.* V. 5. 3. vide Notas.

EBIBO.

Hunc comedendum & *ebibendum* vobis propino. *Eun.* V. 8. 57. vide Notas. Quid comedent? quid *ebibent*? *Heaut.* II. 3. 14.

EBRIUS.

Cum tu satura atque *ebria* es. *Hec.* V. 2. 3. vide Notas.

ECASTOR.

Per *ecastor* scitus puer. *And.* III. 2. 6. Spero *ecastor*. *Hec.* IV. 3. 5. Est magnam *ecastor* gratiam de istac re quod tibi habeam. *Hec.* V. 1. 14. vide Notas.

ECCE.

Ecce autem alterum. *Eun.* II. 3. 6. *Ecce* me, qui id faciam vobis. *Adelph.* V. 9. 38.

ECCERE.

Eccere, quid si reddet? *Phorm.* II. 2. 5.

ECCA. ECCUM. ECCAM. ECCOS.

Ecca ipsa egreditur. *Eun.* I. 1. 34. *Eccum* ipsum obviam. *And.* III. 2. 52. vide Notas. Proviso, quid agat Pamphilus: atque *eccum*. *And.* V. 5. 1. Set *eccum* militem. *Hec.* III. 1. 5. *Eccos* video quos volebam. *Heaut.* II. 3. 15 *Eccum* me, inque. CL. *Eccum* hic tibi. *Heaut.* IV. 7. 1. Set *eccum* ipsum. *Adelph.* IV. 7. 2. *Eccum* adest. *Adelph.* V. 3. 6. *Eccum* Micio egreditur foras. *Adelph.* V. 7. 25. *Eccum* Phidippum & patrem video. *Hec.* III. 4. 35. *Eccam* video. *Hec.* IV. 1. 8.

ECFERO.

Hic me magnifice *ecfero*. *Heaut.* IV. 3. 13. Ne quoquam *ecferri* sinant. *Hec.* IV. 1. 50.

ECQUID. ECQUOD

Ecquid te pudet? *And.* V. 3. 30. *Ecquid* beo te? *Eun.* II. 2. 48. Rus Sunio *ecquod* habeam. *Eun.* III. 3. 13. vide Notas.

ECQUIS. ECQUA.

Ecquis me hodie vivit fortunatior? *Eun.* V. 8. 1. *Ecqua* inde parva perisset soror. *Eun.* III. 3. 15. Hospitem *ecquem* Pamphilum hic habes? *Hec.* V. 3. 6.

EDAX.

Edax parasitus. *Heaut.* Prol. 38. Alere nolunt hominem *edacem*. *Phorm.* II. 2. 21.

EDEPOL.

Quaeso *edepol*, Charine. *And.* II. 1. 5. Bene *edepol* narras. *Eun.* V. 3. 7. Recte *edepol* spero. *Adelph.* III. 1. 2. Non *edepol* mirum. *Hec.* I. 2. 85. Certe *edepol*. *Phorm.* V. 1. 8.

EDICO.

Edico tibi, ne temere facias. *And.* I. 2. 33. vide Notas. *Edixi* tibi. *And.* III. 2. 16. *Edicit*, ne vir quisquam ad eam adeat. *Eun.* III. 5. 30. Meministin mihi te maxumo opere *edicere*. *Eun.* IV. 1. 13. vide Notas.

EDICTUM.

Ne quid credas me adversum *edictum* tuum facere esse ausam. *Heaut.* IV. 1. 10.

EDO, ES, EST.

In hunc diem ut de symbolis *essemus*. *Eun.* III. 4. 2.

EDO.

Uterque exempla in te *edent*. *Eun.* V. 6. 21.

EDOCEO.

Cupio, sed id unde, *edoce*. *Phorm.* III. 3. 7. Phanium *edocebo*, ne quid vereatur. *Phorm.* V. 2. 7.

EDORMISCO.

In angulum aliquo abeam, atque *edormiscam* hoc villi. *Adelph.* V. 2. 11.

EDUCO.

Filiam suscepit, & eam clam *educat*. *Phorm.* V. 8. 50.

EDUCO.

Bene & pudice doctum atque *eductum* ingenium. *And.* I. 5. 39. Adulescentulos *eductos* libere. *And.* V. 3. 8. Studiose omnia docere, *educere*. *Eun.* I. 2. 37. vide Notas. *Eduxit* mater pro sua. *Eun.* I. 2. 76. *Eduxi* a parvolo. *Adelph.* I. 1. 23. Una a pueris parvolis sumus *educti*. *Adelph.* III. 4. 49. vide Notas.

EDUCO.

Me exanimatum *eduxi* foras. *Hec.* III. 3. 4. Uxor se *eduxit* foras. *Hec.* IV. 1. 7. vide Notas.

EFFERO.

Funus *effertur*. *And.* I. 1. 90. Cistellam domo *effer*. *Eun.* IV. 6. 15. Quod minime est opus usquam *efferri*. *Adelph.* IV. 4. 18. Vides peccatum tuum hoc esse *elatum* foras. *Phorm.* V. 8. 65.

EFFERO.

Verbum de verbo expressum *extulit*. *Adelph.* Prol. 11.

EFFICIO.

Quid est quod mea ars hoc tibi *efficere* possit amplius? *And.* I. 1. 4. Solus mi *effecisti* has nuptias. *And.* III. 4. 16. Hoc ego tibi profecto *effectum* reddam. *And.* IV. 2. 20. Tundendo atque odio denique *effecit* senex. *Hec.* I. 2. 48.

EFFLUO.

Utrumque hoc falsumst: *effluet*. *Eun.* I. 2. 42.

EFFODIO.

Oculi illi ilico *effodientur*. *Eun.* IV. 6. 2. vide Notas.

EFFRINGO.

Fores *effregit*. Non est flagitium fores *effringere*. *Adelph.* I. 2. 8. & 23.

EFFUGIO.

Adfinitatem *effugere*. *And.* I. 5. 12. Nuptias *effugere* ego istas malo. *And.* II. 1. 32. Huc *effugi* foras. *Eun.* V. 4. 23. Hanc maculam nos decet *effugere*. *Adelph.* V. 8. 32.

EFFUNDO.

Effundite, emite, facite quod vobis lubet. *Adelph.* V. 9. 34.

EFFUTIO.

Ne vos forte inprudentes foris *effutiretis*. *Phorm.* V. 1. 19.

EGEO.

Cepi rationem, ut neque *egeres*. *Heaut.* V. 2. 11. vide Notas. Hinc *egens* profugiet aliquo militatum. *Adelph.* III. 3. 30. Anus deserta, *egens*, ignota. *Phorm.* V. 1. 24.

EGESTAS.

Coactum *egestate* ingenium. *And.* I. 5. 40. Non fiit *egestas* facere nos. *Adelph.* I. 2. 24. Quod ut facerem, *egestas* me impulit. *Phorm.* V. 1. 6.

EGO.

Ego illud sedulo negare factum.

ille inſtat factum. *And.* I. 1. 120. Quis homoſt? P. *Ego* ſum Pamphilus. *And.* V. 6. 1. Nimis *me* indulgeo. Tandem non *ego* illa caream, ſi ſit opus, vel totum triduum? *Eun.* II. 1. 16. & 17. Neque virgo eſt usquam: neque *ego*, qui illam e conſpectu amiſi meo. *Eun.* II. 3. 2. Qui *mihi* nunc uno digitulo forem aperis fortunatus. *Eun.* II. 2. 53. Is *mi*, ubi adbibit plus paulo, ſua quae narrat facinora? *Heaut.* II. 1. 8. Tu ſors quid *me* fiat parvi pendis. *Heaut.* IV. 3. 37. Quaſi nunc non norimus *nos* inter *nos*. *Adelph.* II. 4. 7. *Ego* hunc adibo, ſi quid *me* velit. *Hec.* III. 4. 15. Niſi tu properas mulierem abducere, *ego* eiiciam. *Phorm.* II. 3. 90.

EGOMET.

Proxumus ſum *egomet* mi. *And.* IV. 1. 12. Imperavi *egomet* mihi. *Eun.* II. 2. 21. Coepi *egomet* mecum cogitare. *Eun.* IV. 2. 1. *Egomet* convivas moror. *Heaut.* I. 1. 120. *Egomet* rapui: ipſe *egomet* ſolvi argentum. *Adelph.* IV. 4. 20. Noſtri *noſmet* poenitet. *Phorm.* I. 3. 20. *Egomet* me novi; & peccatum meum. *Phorm.* I. 4. 39.

EGONE.

Egone iſtuc conari queam? *And.* I. 5. 35. Quid iſtic tibi negotiſt? D. *Mihin?* S. ita. *And.* V. 2. 8. Quid nunc facere cogitas? SY. *Egone?* *Heaut.* III. 3. 47. *Egon* debacchatus ſum autem, an tu in me? *Adelph.* II. 1. 31. *Egone* pro hoc te nuntio quid donem? *Hec.* V. 4. 12.

EGREDIOR.

Myſis ab ea *egreditur*. *And.* I. 3. 21. Unde *egreditur?* *And.* V. 2. 2. Numquam tam mane *egredior*, neque tam veſperi domum revortor. *Heaut.* I. 1. 15. E navi *egredientem*. *Heaut.* I. 2. 8. Quisnam a nobis *egreditur* foras? *Heaut.* III. 2. 50. Micio *egreditur* foras. *Adelph.* V. 7. 25.

EGREGIE.

Horum ille nihil *egregie* praeter cetera ſtudebat. *And.* I. 1. 31. Quam ego animo *egregie* caram pro uxore habuerim. *And.* I. 5. 38.

EGREGIUS.

Egregia forma. *And.* I. 1. 45. Ingenio *egregio* ad miſeriam natus ſum. vide Notas. Facie *egregia*. *Phorm.* I. 2. 50.

EHEM.

Ehem curate iſtam diligenter virginem. *And.* III. 2. 52. *Ehem* mi vir. CH. *Ehem* mea uxor. *Heaut.* IV. 1. 9. *Ehem*, opportune: te ipſum quaerito. *Adelph.* I. 2. 1. *Ehem* Parmeno, tun hic eras? *Hec.* III. 2. 5.

EHEU.

Eheu, quam ego nunc totus displiceo mihi. *Heaut.* V. 4. 20. *Eheu* me miſeram. *Hec.* I. 1. 17.

EHO.

Eho, quid Pamphilus? *And.* I. 1. 61. *Eho*, dic mihi. *And.* IV. 2. 27. *Eho* tu inpudens. *And.* IV. 2. 27. Si non tangendi copia eſt, *eho* ne videndi quidem erit? *Eun.* IV. 2. 10. *Eho* quaeſo laudas, qui eros fallunt? *Heaut.* III. 2. 26. *Eho*, an eſt domi habiturus? *Adelph.* III. 3. 35. *Eho* curre, puer. *Hec.* IV. 4. 97. vide Notas. *Eho* quid vis dari tibi in manum? *Phorm.* IV. 3. 28. vide Notas.

EHODUM.

Ehodum ad me. *And.* I. 2. 13. *Ehodum* dic mihi. *And.* II. 1. 24. *Ehodum* bone vir. *And.* III. 5. 10.

EI.

Ei vereor. *And.* I. 1. 46. *Ei* mihi. *And.* I. 5. 28. *Ei* miſero mihi. *Heaut.* II. 2. 5.

EIICIO.

Eiectam, orbam, parvam. *And.* I. 3. 18. Iſtum amorem ex corde *eiicias*. *And.* II. 1. 7. vide Notas. Oppido *eiciat*. *And.* II. 3. 8. Navi fracta ad Andrum *eiectus* eſt. *And.* V. 4. 20. *Eiiciunda* hercle eſt haec mollities animi. *Eun.* II. 1. 16. Eum ego hinc *eieci* miſerum iniuſtitia mea. *Heaut.* I. 1. 82. Ut pater tam in brevi temporis ſpatio omnem de me *eiecerit* animum patris? *Heaut.*

V. 2. 2. Ubi te exſpectatum *eieciſcet* foras. *Adelph* I. 2. 29.

EIUSMODI.

Cum ingeniis conflictatur *eiusmodi* *Eun.* I. 1. 66. *Eiusmodi* parare in animo cupiditates. *Phorm.* V. 4. 2.

ELABOR.

Animus paulatim *elapſuſt* Bacchidi. *Hec.* I. 2. 94.

ELEGANS.

Hui, regem *elegantem* narras. *Eun.* III. 1. 18. *Elegans* formarum ſpectator. *Eun.* III. 5. 18. Nec magis compoſitum quicquam, nec magis *elegans*. *Eun.* V. 4. 13. Heia, ut *elegans* eſt. *Heaut* V. 3. 19.

ELEGANTIA.

Dixin ego in hoc eſſe vobis Atticam *elegantiam?* *Eun.* V. 8. 63.

ELEPHANTUS.

Elephantis quem Indicis praefecerat. *Eun.* III. 1. 23.

ELLUM. ELLAM.

Ellum, confidens, catus. *And.* V. 2. 14. Aeſchinus ubi eſt? SY. *ellum*, te exſpectat domi. *Adelph.* II. 3. 7. Iſtaec iam penes vos pſaltria eſt? SY. *Ellam* intus. *Adelph.* III. 3. 35.

ELOQUENTIA.

Sudabis ſatis, ſi cum illo inceptas homine: ea *eloquentia* eſt. *Phorm.* IV. 3. 24.

ELOQUOR.

Vix *elocutaſt* hoc. *Eun.* III. 5. 51. Quod veni *eloquar*. *Heaut.* Prol. 3. Perge *eloqui*. *Phorm.* IV. 3. 36.

ELUDO.

Eludet, ubi te victum ſenſerit. *Eun.* I. 1. 10. Summa *eludendi* occaſioſt mi nunc ſenes. *Phorm.* V. 7. 2.

EM.

Em tibi, reſcivit omnem rem. *Adelph.* V. 3. 4. Accipe *em*. *Phorm.* I. 2. 2.

EMERGO.

Spero dein facile ex illis ſeſe *emerſurum* malis. *And.* III. 3. 30. Quo pergam, unde *emergam*. *Eun.* III. 5. 7. Tot res repente circumvallant, unde *emergi* non poteſt. *Adelph.* III. 2. 4.

EMITTO.

Haut dubiumſt, quin *emitti* aequum ſiet. *Adelph.* V. 9. 19. *Emiſſa* eſt manu. *Phorm.* V. 5. 2.

EMO.

Menandri Eunuchum poſtquam Aediles *emerunt*. *Eun.* Prol. 20. *Emit* eam dono mihi. *Eun.* I. 2. 55. E praedonibus, unde *emerat*, ſe audiſſe. *Eun.* I. 2. 35. Eo rediges me, ut, quod *emerim* egomet, ipſe neſciam? *Eun.* IV. 4. 23. vide Notas. Ego ſpem pretio non *emo*. *Adelph.* II. 2. 11. Pretio *emptas* meo. *Hec.* Alt. Prol. 49. Ancillam aere *emptam* ſuo. *Phorm.* III. 2. 26. Uxori *emunda* ancillaſt. *Phorm.* IV. 3. 60.

EMORIOR.

Riſu omnes, qui aderant, *emoriri*. *Eun.* III. 1. 42. *Emoriar*, ſi non hanc uxorem duxero. *Eun.* V. 2. 49. *Emori* cupio. *Heaut.* V. 2. 18. *Emori* hercle ſatius eſt. *Phorm.* V. 8. 63.

EMUNGO.

Emunxi argento ſenes. *Phorm.* IV. 4. 1.

EN.

En quo redactus ſum. *Eun.* II. 2. 6. vide Notas. *En* unquam iniuriarum audiſti mihi ſcriptam dicam? *Phorm.* II. 2. 15. *En* unquam cuiquam contumelioſius audiſtis factam iniuriam? *Phorm.* II. 3. 1.

ENARRO.

Hoc quod coepi primum *enarrem*. *Heaut.* II. 3. 32. Omnem rem *enarramus* ordine. *Adelph.* III. 3. 11. Rem *enarrato* omnem ordine. *Adelph.* III. 2. 53.

ENICO.

Cur me *enicas?* *And.* IV. 2. 36. Rogitando obtundat, *enicet*. *Eun.* III. 5. 6. Tange: ſi non totus friget, me *enica*. *Phorm.* V. 9. 5.

ENIM.

Certe *enim* ſcio. *And.* III. 1. 25. Immo *enim* nunc cum maxume abs te poſtulo atque oro. *And.* V. 1. 4.

Verum *enim*, quando bene promeruit, fiat. *Adelph.* II. 1. 47. *Enim* laſſam oppido tum eſſe aibant. *Hec.* II. 1. 41. Quid? PAR. Nihil *enim.* *Hec.* V. 4. 10. Non *enim* ducet. *Phorm.* IV. 4. 13. *Enim* ſolus nequeo. *Phorm.* V. 8. 90. vide Notas.

ENIMVERO.

Enimvero ſpectatum ſatis putabam. *And.* I. 1. 64. Incommode hercle. CH. Immo *enimvero* infeliciter. *Eun.* II. 3. 38. *Enimvero* Chremes nimis graviter cruciat adoleſcentulum. *Heaut.* V. 5. 1. Verum *enimvero* id demum iuvat. *Adelph.* II. 3. 2. *Enimvero* prorſus iam tacere non queo. *Hec.* IV. 4. 51. *Enimvero* ſi porro eſſe odioſi pergitis. *Phorm.* V. 8. 44.

ENITOR.

Corrigere mi gnatum porro *enitere.* *And.* III. 4. 17. Phaedria haut ceſſavit pro te *eniti.* *Phorm.* III. 1. 11.

ENNIUS.

Cum hunc accuſant, Naevium, Plautum, *Ennium* accuſant. *And.* Prol. 18.

ENUMERO.

Iamne *enumeraſti* id, quod ad te rediturum putes? *Adelph.* II. 2. 28.

EO. *Adverb.*

Eo rediges me, ut, quid emerim egomet, ipſe neſciam? *Eun.* IV. 4. 23. vide Notas. In arcem? quid *eo?* *Hec.* III. 4. 18. Quod ſi *eo* meae fortunae redeunt. *Phorm.* I. 4. 23. Non potuit melius pervenirier *eo,* quo nos volumus. *Phorm.* IV. 3. 36.

EO. *Ideo.*

Non pol *eo* feci. *Eun.* I. 2. 17. *Eone* es ferox, quia habes imperium in beluas? *Eun.* III. 1. 26. An *eo* fit? *Heaut.* III. 1. 96. Quia dudum tu tantopere iuſſeras, *eo* coepi. *Heaut.* IV. 5. 39. *Eo* perperam olim dixi. *Phorm.* V. 1. 18.

EODEM.

Funambuli *eodem* accedens exſpectatio. *Hec.* Alt. Prol. 26. vide Notas.

EO. *verb.*

Funus effertur. *imus.* *And.* I. 1. 90 *Eo* intro. *And.* V. 4. 53. Quid ſtamus? cur non *imus* hinc? *Eun.* III. 2. 12. *Ibo* obviam huic. *Heaut.* II. 3. 99. *Ibin* hinc quo dignus *es?* *Heaut.* IV. 6. 9. vide Notas. *I.* quid ſtas, lapis? *Heaut.* V. 7. 3. vide Notas. Iſtuc *ibam.* *Adelph.* V. 3. 35. Sane hac multo propius *ibis.* *Adelph.* IV. 2. 41. *Ibit* ad illud ilico, quo maxume aput te ſe valere ſentiet. *Heaut.* III. 1. 78. Ille inficias *ibit.* *Adelph.* III. 2. 41. *It* viſere ad eam. *Hec.* I. 2. 114. Noſtra cauſa ſcilicet in nervom potius *ibit.* *Phorm.* IV. 4. 15. Suſpenſo gradu placide *ire* perrexi. *Phorm.* V. 6. 27. *Ire* ad mercatum. *Phorm.* V. 7. 10. In' hinc malam rem cum iſtac magnificentia. *Phorm.* V. 8. 37. Exſequias Chremeti quibus eſt commodum *ire,* em tempus eſt. *Phorm.* V. 9. 37.

EPHEBUS.

Poſtquam exceſſit ex *ephebis.* *And.* I. 1. 24. Iſte *ephebus* frater Phaedriae. *Eun.* V. 1. 8.

EPIDICAZOMENE.

Epidicazomenen quam vocant comoediam. *Phorm.* Prol. 25. vide Notas.

EPISTOLA.

Senem per *epiſtolas* pellexit. *Phorm.* I. 2. 17. *Epiſtolam* ab eo adlatam eſſe audivi. *Phorm.* I. 2. 99.

EQUIDEM.

Dabo *equidem* operam. *And.* II. 1. 27. Scio *equidem* ducturum eſſe te. *And.* IV. 1. 35. Iocabar *equidem.* Tibi *equidem* dico. *Eun.* II. 3. 87. & 88. Credo *equidem* illum iam adfuturum. *Eun.* IV. 6. 1. Facile *equidem* facere poſſum. *Heaut.* III. 2. 36. Huic *equidem* conſilio palmam do. *Heaut.* IV. 3. 31. *Equidem* miror. *Heaut.* V. 1. 24. vide Notas. Scire *equidem* volo, quot mihi ſint domini. *Adelph.* IV. 2. 16. Minime *equidem* me oblectavi. *Hec.* I. 2. 10. *Equidem* hercle neſcio. *Phorm.* V. 3. 24.

EQUUS.

Aut *equos* alere, aut canes ad venandum. *And.* I. 1. 29.

ERA.

Summum bonum esse *erae* deputabam hunc Pamphilum. *And.* IV. 3. 2. vide Notas. Huic malo, quod mihique, *erae*que, filiaeque erili est. *Adelph.* III. 2. 3. Esse vetitum intro ad *eram* accedere. *Phorm.* V. 6. 24.

ERADICO.

Di te *eradicent.* *Heaut.* III. 3. 28.

ERGA.

Spectata *erga* te amicitia. *And.* V. 1. 1. Timet animum amicae se *erga* ut sit suae. *Heaut.* I. 2. 15. Te *erga* animo esse amico. *Hec.* III. 3. 29. Quae numquam quicquam *erga* me commeritast. *Hec.* III. 5. 36.

ERGO.

Qui scias *ergo* istuc? *And.* III. 3. 33. vide Notas. Mihi? si. Tibi *ergo.* *And.* V. 2. 9. Itaque *ergo* amantur. *Eun.* II. 3. 26. Istuc volo *ergo* ipsum experiri. *Adelph.* II. 1. 18. *Ergo* propterea te sedulo & moneo & hortor. *Hec.* I. 1. 6.

ERILIS.

Erum fefelli: in nuptias conieci *erilem* filium. *And.* III. 4. 24. Video *erilem* filium minorem huc advenire. *Eun.* II. 2. 58. Mihique, eraeque, filiaeque *erili.* *Adelph.* III. 2. 3.

ERIPIO.

Aedis expugnabo. virginem *eripiam.* *Eun.* IV. 7. 3. At enim spem istoc pacto rursum nuptiarum omnem *eripis.* *Heaut.* IV. 3. 35. Crucior bolum mihi tantum *ereptum* tam desubito e faucibus. *Heaut.* IV. 2. 6. Adulescenti ipsi *eriperem* oculos. *Adelph.* III. 2. 20. Ex crimine hoc Antiphonem *eripiam.* *Phorm.* II. 2. 9.

ERRATIO.

Sane hac multo proplus ibis, & minor est *erratio.* *Adelph.* IV. 2. 41.

ERRO.

Teneo, quid *erret.* *And.* III. 2. 18. Tota *erras* via. *Eun.* II. 2. 14. *Errans* patria careo. *Heaut.* II. 3. 16. *Errat* longe. *Adelph.* I. 1. 40.

ERROR.

Illas *errore*, & te simul suspicione exsolves. *Hec.* V. 2. 26.

ERUBESCO.

Erubuit: salva res est. *Adelph.* IV. 5. 9.

ERUMPO.

Vereor, ne istaec fortitudo in nervom *erumpat* denique. *Phorm.* II. 2. 11.

ERUS.

Eri semper lenitas verebar quorsum evaderet. *And.* I. 2. 4. *Erus* est, neque provideram. *And.* I. 2. 12. Si forte opus sit ad *erum* iurato mihi. *And.* IV. 3. 13. vide Notas. *Ere* ne me spectes. *Eun.* V. 5. 12. *Ere*, licetne? *Heaut.* V. 2. 20. *Ere*, salve: salvom te advenisse gaudeo. *Phorm.* II. 1. 56.

ESCENDO.

Escendo in quendam ibi excelsum locum. *And.* II. 2. 19.

ESURIO.

Spes est, nos *esurituros* satis. *Heaut.* V. 2. 28.

ET.

Nunc ego *et* illam scelestam esse, *et* me miserum sentio: *Et* taedet: *et* amore ardeo: *et* prudens, sciens, vivus vidensque pereo. *Eun.* I. 1. 26. 27. In eam partem accipioque *et* volo. *Eun.* V. 2. 37. *Et* me *et* meum amorem *et* famam permitto tibi. *Heaut.* II. 3. 110. Estne hic ipsus, de quo agebam? *et* certe is est. *Adelph.* I. 1. 53. Emptae mulieres compiures, *et* item hinc alia quae porto Cyprum. *Adelph.* II. 2. 22. Bene factum te advenisse; *et* adeo quod maxumumst, salvom atque validum. *Hec.* III. 5. 7. vide Notas. Amoque *et* laudo *et* vehementer desidero. *Hec.* III. 5. 38. *Et* etiam nunc. *Phorm.* IV. 3. 51. Pulchre discedo, *et* probe *et* praeter spem. *Phorm.* V. 9. 58. 59.

ETENIM.

Etenim ipsus eam rem recta repu-

tavit via. *And.* II. 6, 11. *Etenim* quo pacto id fieri soleat, calleo. *Heaut.* III. 2. 37.

ETIAM.

Nihil suspicans *etiam* mali. *And.* I. 1. 89. An nondum *etiam* ne hoc quidem? *And.* I. 2. 30. Non satis pernosti me *etiam*, qualis sim. *And.* III. 2. 23. At *etiam* rogas? *And.* IV. 4. 23. *Etiam* atque *etiam* cogita. *Eun.* I. 1. 11. Neque is deductus *etiam* num ad eam. *Eun.* III. 5. 22 vide Notas. Et *etiam* restitas? *Eun.* IV. 4. 1. Quem pariter uti his decuit, aut *etiam* amplius. *Heaut.* I. 1. 80. Haut quaquam *etiam* cessant. *Heaut.* I. 2. 1. *Etiam*-ne tecum hic mihi res est? *Heaut.* IV. 4. 20. Hercle *etiam* hoc restat. *Adelph.* II. 1. 36. Vivere *etiam* nunc lubet. *Adelph.* III. 4. 91. Ut virgo ab se integra *etiam* tum siet. *Hec.* I. 2. 70. Nondum *etiam* scio. *Hec.* I. 2. 117. Pol iam aderit, se quoque *etiam* cum oderit. *Hec.* IV. 1. 28. Una mihi res *etiam* restat. *Phorm.* V. 5. 3. *Etiam* idne dubiumst? *Phorm.* V. 2. 9. vide Notas.

ETIAM SI.

Etiam si dudum fuerat ambiguum hoc mihi, nunc non est. *Hec.* IV. 4. 26.

ETSI.

Tamen *etsi* hoc verum est? *And.* V. 2. 23. Vin me istuc tibi, *etsi* incredibilest, credere? *Heaut.* IV. 1. 11. *Etsi* mihi facta iniuriast; verum tamen. *Phorm.* II. 3. 60.

EU.

Eu noster, laudo. *Eun.* I. 2. 74. *Eu*, Phormio. *Phorm.* III. 1. 14. *Eu*, Geta. *Phorm.* IV. 6. 29.

EVADO.

Quam timeo, quorsum *evadas*. *And.* I. 1. 100. Verebar quorsum *evaderet*. *And.* I. 2. 5. Sermonem quaerere. Ubi friget, huc *evasit*. *Eun.* III 3. 11. Nimia illaec licentia profecto *evadet* in aliquod magnum malum. *Adelph.* III. 4. 64. Quid hic coeptat, aut quo *evadet* hodie? *Phorm.* IV. 3. 21.

EVANESCO.

Ne cum poëta scriptura *evanesceret*. *Hec.* Alt. Prol. 5.

EVENIO.

Sin *eveniat*, quod volo. *And.* I. 1. 138 Aliter *evenire* multo intellegit. *And* Prol. 4. Praeter spem *evenit* *And.* II. 6. 5. Quod si quiessem, nihil *evenisset* mali. *And.* III. 4. 25. More hominum *evenit*. Tibi quod *evenit* boni. *And.* V. 6. 3. & 4. Numquam edepol quicquam quod magis vellem *evenire*, mi *evenit*. *Eun.* V. 6. 1. & 2. Si quid nobis forte adversi *evenerit*. *Heaut.* II. 3. 114. Cuiquam aeque audisti commode quicquam *evenisse*? *Heaut.* IV. 3. 7. Gloriare *evenisse* ex sententia? *Heaut.* IV. 5. 17. Per pol quam paucis reperias meretricibus fidelis *evenisse* amatores. *Hec.* I. 1. 2. vide Notas. Nisi sane curae est, quorsum *eventurum* hoc siet. *Hec.* I. 2. 118. Magnum nescio quid necesse est *evenisse*. *Hec.* III. 1. 24. Ain tu tibi incommodum hoc *evenisse* iter? *Hec.* III. 4. 1. Incommode mihi nuptiis *evenit*. *Hec.* V. 3. 40. Quam saepe forte temere *eveniunt*, quae non audeas optare? *Phorm.* V. 1. 31. *Evenere* haec nobis prospere. *Phorm.* V. 8. 4.

EVERTO.

Inversa verba, *eversas* cervices tuas. *Heaut.* II. 3. 131.

EUGE.

Euge Charine. *And.* II. 2. 8. *Euge*, habeo optumam. *Heaut.* IV. 2. 10. *Euge*, iam lepidus vocor. *Adelph.* V. 7. 13.

EUNUCHUS.

Cum meo decrepito hoc *Eunucho*. *Eun.* II. 1. 25. Facile ut pro *Eunucho* probes. *Eun.* II. 3. 83. Hem *Eunuchum* tibi, quam liberali facie? quam aetate integra? *Eun.* III. 2. 19. Qui istuc facere *Eunuchus* potuit? *Eun.* IV. 3. 15.

EUNUCHUS. *Comoedia.*

Huius mentio fit in Prologo *Eunuchi.*

EVOCO.

Heus, *evocate* huc Davom. *And.* III. 3. 48. Num quem *evocari* hinc vis foras? *Eun.* II. 2. 52. Quid fit quapropter te huc foras puerum *evocare* iussi. *Hec.* V. 1. 7.

EVOLVO.

Te omni turba *evolves. Eun.* IV. 12. 55. Nullo possum remedio me *evolvere* ex his turbis. *Phorm.* V. 4. 5.

EVOMO.

Ut ego iram hanc in eos *evomam* omnem. *Adelph.* III. 2. 14. Requiram fratrem, ut in eum haec *evomam. Adelph.* III. 4. 65. In eam hoc omne, quod mihi aegrest, *evomam. Hec.* III. 5. 65.

EX.

Postquam excessit *ex* ephebis. *And.* I. 1. 24. *Ex* hoc misera sollicita est. *And.* I. 5. 33. Puerum ne resciscat mi esse *ex* illa. *And.* II. 3. 26. *Ex* te auditum. *And.* III. 3. 2. Me *ex* tranquillissima re coniecisti in nuptias. *And.* III. 5. 14. *Ex* unis geminas mihi conficies nuptias. *And.* IV. 1. 50. *Ex* animo. *And.* IV. 4. 55. Habet aliud magis *ex* sese & maius. *And.* V. 4. 51. *Ex* Attica hinc abreptam. *Eun.* I. 2. 30. *Ex* Aethiopia ancillulam. *Eun.* I. 2. 85. Homines inmutarier *ex* amore. *Eun.* II. 2. 10. *Ex* eodem ortum loco. *Eun.* II. 2. 10. Aliam rem *ex* alia cogitare. *And.* IV. 2. 3. *Ex* te exsculpere verum. *Eun.* IV. 4. 44. Scibo *ex* hoc, quid fiet. *Eun.* IV. 4. 58. *Ex* occulto. *Eun.* IV. 7. 14. Aliud *ex* alio malum. *Eun.* V. 6. 17. *Ex* usu tuo. *Eun.* V. 8. 47. Comperi *ex* iis. *Heaut.* I. 1. 69. Huncine erat aequom *ex* illius more, an illum *ex* huius vivere? *Heaut.* I. 2. 29. Periclum *ex* aliis facere. *Heaut.* I. 2. 36. *Ex* sua libidine moderantur. *Heaut.* II. 1. 4. Ut aliud *ex* alio incidit. *Heaut.* III. 3. 37. Captam *ex* Caria. *Heaut.* III. 3. 47. *Ex* ipsa quaeras. *Heaut.* IV. 1. 45. *Ex* sententia tua. *Heaut.* IV. 3. 5. Illos *ex* tuo ingenio iudicas. *Heaut.* V. 1. 7. *Ex* te esse natum. *Heaut.* V. 3. 18. Ornatus esses *ex* tuis virtutibus. *Adelph.* II. 1. 22. Insanire *ex* iniuria. *Adelph.* II. 1. 43. Natum *ex* tanta familia. *Adelph.* III. 1. 10. *Ex* aliis sumere exemplum sibi. *Adelph.* III. 3. 62. Virgo *ex* eo conpressu gravida facta est. *Adelph.* III. 4. 28. *Ex* te adeo est ortum. *Adelph.* V. 3. 11. Quibus *ex* coniectura facile fit. *Adelph.* V. 3. 36. Id non fieri *ex* vera vita, neque adeo *ex* aequo & bono. *Adelph.* V. 9. 30. *Ex* amicis inimici ut sint nobis. *Hec.* II. 1. 14. Cura *ex* corde excessit. *Hec.* III. 2. 12. Neque gravidam esse *ex* te. *Hec.* III. 3. 32. Peperit *ex* illo, cui data est nuptum. *Hec.* IV. 1. 13. Si esset nostro *ex* usu hoc matrimonium. *Hec.* IV. 1. 33. Obtingant *ex* te, quae exopto mihi. *Hec.* IV. 2. 3. Si *ex* me illa liberos vellet sibi. *Hec.* IV. 4. 33. Alia *ex* quaestu hoc. *Hec.* V. 1. 30. Multa *ex* quo fuerint commoda. *Hec.* V. 3. 42. *Ex* adverso. *Phorm.* I. 2. 38. vide Notas. *Ex* aegritudine miseram mors consecuta est. *Phorm.* V. 1. 23. *Ex* iis praediis talenta bina capiebat. *Phorm.* V. 3. 6. *Ex* qua filiam suscepit. *Phorm.* V. 8. 49. Non hercle *ex* re istius me instigasti. *Phorm.* V. 8. 76.

EXADVORSUM.

Apud ipsum lacum est pistrilla, & *exadvorsum* fabrica. *Adelph.* IV. 2. 45. Ea sita erat *exadvorsum. Phorm.* I. 2. 47.

EXANIMO.

Exanimatus Pamphilus. *And.* I. 1. 104. Oratio haec me miseram *exanimavit* metu. *And.* I. 5. 15. Quid *exanimatu's* obsecro? *Hec.* V. 3. 27.

EXAUGEO.

Concurrunt multa, opinionem hanc quae mihi animo *exaugeant. Heaut.* II. 2. 3.

EXCARNUFICO.

Huiusmodi mihi res semper comminiscere, ubi me *excarnufices*. *Heaut.* IV. 6. 9.

EXCEDO.

Excessit ex ephebis. *And.* I. 1. 24. Cave quoquam ex istoc *excessis* loco. *And.* IV. 4. 21. Cura ex corde *excessit*. *Hec.* II. 12. E medio aequum *excedere* est. *Hec.* IV. 3. 14. E medio *excessit*. *Phorm.* V. 8. 74.

EXCELSUS.

Escendo in quendam ibi *excelsum* locum. *And.* II. 2. 19.

EXCERPO.

Tu id quod boni est *excerpis*. *Phorm.* IV. 4. 17.

EXCIDO.

Uxore *excidit*. *And.* II. 5. 12.

EXCITO.

Non vides quantum mali ex ea re *excites*? *Heaut.* V. 3. 11.

EXCLAMO.

Exclamat, furem, non poetam, fabulam dedisse. *Eun.* Prol. 23. Illa *exclamat*: minime gentium. *Eun.* IV. 4. 11. Paene hercle *exclamavi* gaudio. *Phorm.* V. 6. 30.

EXCLUDO.

Ut ab illa *excludar*, huc concludar. *And.* II. 3. 12. *Exclusit*: revocat. *Eun.* I. 1. 4. Misera prae amore *exclusti* hunc foras. *Eun.* I. 2. 18. Ego *excludor*: ille recipitur. *Eun.* I. 2. 79. Iterum istinc *excludere*. *Hec.* III. 2. 4.

EXCLUSIO.

Ceterum de *exclusione* verbum nullum. *Eun.* I. 2. 8.

EXCOCTUS.

Tam *excoctam* reddam, atque atram, quam carbo st. *Adelph.* V. 3. 63.

EXCRUCIO.

Set quid ego me autem *excrucio*? *And.* V. 3. 15. Spero me habere, qui hunc *excruciem* meo modo. *Eun.* V. 3. 11. Sollicitudinem istam falsam, quae te *excruciat*, mittas. *Heaut.* I. 2. 3. Miserum hunc tam *excruciarier* eius abitu. *Heaut.* III. 1. 4. Antipho me *excruciat* animi. *Phorm.* I. 4. 10.

EXCULPO.

Vel oculum *exculpe*. *Phorm.* V. 8. 96. vide Notas.

EXCUTIO.

Lacrumas *excussit* mihi. *Heaut.* I. 1. 115. Ut me *excutiam* atque egrediar domo. *Phorm.* IV. 1. 20.

EXEDO.

Quid te futurum censes, quem assidue *exedent*? *Heaut.* III. 1. 53. Tute hoc intristi: tibi omne est *exedendum*. *Phorm.* II. 2. 4.

EXEMPLUM.

Magnum *exemplum* continentiae. *And.* I. 1. 65. De te si *exemplum* capit. *And.* IV. 1. 27. Aliorum *exempla* commonent. *And.* IV. 5. 17. Quae futura *exempla* dicunt in eum indigna. In quem *exempla* fient? *Eun.* V. 4. 24. & 26. Uterque *exempla* in te edent. *Eun.* V. 6. 21. *Exemplum* statuite in me. *Heaut.* Prol. 51. Si conferendum *exemplum* est. *Adelph.* I. 2. 14. Ex aliis sumere *exemplum* sibi. *Adelph.* III. 3. 62. *Exemplo* omnibus curarem ut esses. *Adelph.* V. 1. 9. vide Notas. Ut te quidem omnes, di, deae, superi, inferi, malis *exemplis* perdant! *Phorm.* IV. 4. 7.

EXEO.

Set ipse *exit* foras. *And.* I. 2. 3. Age Pamphile? *exi* Pamphile. *And.* V. 2. 30. Post ea continuo *exeo*. *Eun.* III. 2. 40. *Exi* foras, sceleste. *Eun.* IV. 4. 1. A me nescio quis *exit*. *Heaut.* III. 1. 101. Sane nollem huc *exitum*. *Adelph.* V. 1. 13. Iam ut limen *exirem*. *Hec.* III. 3. 18. Meum virum abs te *exire* video. *Phorm.* V. 3. 12.

EXERCEO.

Quod operae consumis, si sumas in illis *exercendis*, plus agas. *Heaut.* I. 1. 22. Agrum hunc mercatus sum: hic me *exerceo*. *Heaut.* I. 1. 94. Ego te *exercebo* hodie, ut dignus es. *Adelph.* IV. 2. 48.

EXERCITATUS.

Prior amor me ad hanc rem *exercitatum* reddidit. *Hec.* III. 3. 47.

EXERCITUS.

Credere omnem *exercitum.* *Eun.* III. 1. 12. Iam dimitto *exercitum?* *Eun.* IV. 7. 44.

EXIGO.

Spectandae an *exigendae* sint vobis prius. *And.* Prol. 27. Quo studio vitam suam te absente *exegerit.* *Heaut.* II. 3. 49. *Exacta* aetate. *Adelph.* V. 4. 16. Novas qui *exactas* feci ut inveterascerent. Partim sum earum *exactus.* *Hec.* Alt. Prol. 4. & 7. Ubi duxere inpulsu vestro, vestro inpulsu easdem *exigunt.* *Hec.* II. 1. 45. Si vis veram verba ad rationem *exigi.* *Hec.* III. 1. 26. vide Notas. Ut reliquam vitam *exigat* cum eo viro. *Hec.* III. 5. 40.

EXIGUE.

Praebent *exigue* sumptum. *Heaut.* I. 2. 33.

EXILIO.

Postquam aspexi, illico cognovi: ad te *exilui.* *Heaut.* IV. 1. 44.

EXIMIUS.

Utin *eximium* neminem habeam? *Hec.* I. 1. 9.

EXIMO.

Si te inde *exemerim*, ego pro te molam. *And.* I. 2. 29.

EXISTUMATIO.

Arbitrium vestrum, vestra *existumatio* valebit. *Heaut.* Prol. 25.

EXISTUMO.

Si quis est, qui dictum in se inclementius *existimabit* esse, sic *existimet.* *Eun.* Prol. 5. Metuo, qualem tu me esse hominem *existumes.* *Eun.* IV. 6. 20. Ea tum residedit *existumandi* copiam. *Heaut.* II. 3. 41. Bonus es cum haec *existumas.* *Adelph.* V. 6. 9. Ad amussim ambarum mores earum *existumans.* *Hec.* I. 2. 88. vide Notas. Ni ita eum *existimassem.* *Phorm.* II. 3. 22.

EXITIUM.

At tibi Di dignum factis *exitium* duint. *And.* IV. 1. 42. Quod ego huic nunc subito *exitio* remedium inveniam miser? *Phorm.* I. 4. 22.

EXONERO.

Nos *exonerastis* metu. *Phorm.* V. 6. 3.

EXOPTO.

Quorum aemulari *exoptat* neclegentiam. *And.* Prol. 21. Teneone te, Antiphila, maxume animo *exoptatam* meo? *Heaut.* II. 4. 28. Illi *exopto*, ut vitam exigat. *Hec.* III. 5. 40. Te mi ipsum iam dudum *exopto* dari. *Heaut.* IV. 5. 10. vide Notas. Ita obtingunt ex te quae *exopto* mihi. *Hec.* IV. 2. 3.

EXORATOR.

Orator ad vos venio: sinite *exorator* sim. *Hec.* Alt. Prol. 2.

EXORDIOR.

Unde *exordiar* narrare? *Hec.* III. 3. 2.

EXORIOR.

Tu sola *exorere*, quae perturbes haec. *Hec.* II. 1. 16. A Myrrhina haec sunt mea uxore *exorta* omnia. *Hec.* IV. 4. 11.

EXORNO.

Varia veste *exornatus* fuit. *Eun.* IV. 4. 16. Adeo *exornatum* dabo. *Heaut.* V. 1. 77.

EXORO.

Restat Chremes, qui mi *exorandus* est. *And.* I. 1. 140. Gnatam ut det oro, vixque id *exoro.* *And.* III. 4. 13. Sine te hoc *exorem.* *And.* V. 3. 30. Haut longumst, quod erat: *exoret* sine. *Phorm.* III. 2. 30.

EXOSSO.

Congrum istum in aqua sinito ludere: ubi ego venero, *exossabitur.* *Adelph.* III. 3. 24.

EXPEDIO.

Viden me consiliis tuis impeditum esse? D. At iam *expediam.* P. *expedies?* *And.* III. 5. 11. Hoc mi *expedi.* *Eun.* IV. 4. 27. Vah, quomodo me ex hac *expediam* turba, nescio. *Adelph.* IV. 4. 6. Inpeditum in eo *expedivi* animum. *Hec.* III. 1. 17. Si potes, verbo *expedi.* *Phorm.* I. 4. 10. Te hoc crimine *expedi.* *Hec.* V. 1. 29. Dilucide *expedivi*,

quibus me oportuit iudicibus. *Phorm.* II. 3. 52.

EXPEDIT.

Nil ſatis firmi video, quamobrem accipere hunc mi *expediat* metum. *Heaut.* II. 3. 96. Noſtrapte culpa facimus, ut malis *expediat* eſſe. *Phorm.* V. 2. 1.

EXPELLO.

Inventa vera eſt cauſa, qua te *expellerent.* *Heaut.* V. 2. 36.

EXPERGISCOR.

Nunc porro, Aeſchine, *expergiſcere.* *Adelph.* IV. 4. 23.

EXPERIOR.

Omnia *experiri* certumſt, priuſquam pereo. *And.* II. 1. 11. Omnia prius *experiri*, quam arma, ſapientem decet. *Eun.* IV. 7. 19. vide Notas. *Experiundo* ſcies. *Heaut.* II. 3. 90. Ipſa re *experibere.* *Heaut.* IV. 9. 20. Iſtuc volo ergo ipſum *experiri.* *Adelph.* II. 1. 18. *Experiar.* *Adelph.* III. 2. 52. Quae tibi putaris prima, in *experiundo* ut repudies. *Adelph.* V. 4. 4. In *experiundo* ut eſſem. *Hec.* Alt. Prol. 30.

EXPERS.

Ne *expers* partis eſſet de noſtris bonis. *Heaut.* IV. 1. 39.

EXPETO.

Spem, ſalutem, conſilium, auxilium *expetens.* *And.* II. 1. 19. Hanc mi *expetivi*, contigit. *And.* IV. 2. 13. Te ipſum *expeto.* *Eun.* IV. 6. 5. vide Notas. Minime miror, ſi te ſibi quisque *expetit.* *Heaut.* II. 4. 3. multimodis *expeto.* *Hec.* II. 3. 7. vide Notas. Me conventam eſſe *expetit.* *Hec.* V. 1. 1. Nullaſt mihi vita *expetenda.* *Phorm.* I. 4. 24. Egon tuam *expetam* amicitiam? *Phorm.* II. 3. 84. Abs te hoc bona venia *expeto.* *Phorm.* II. 3. 31. vide Notas. An mea forma atque aetàs magis nunc *expetendaſt*? *Phorm.* V. 9. 35.

EXPISCOR.

Proinde *expiſcare*, quaſi non noſſes. *Phorm.* II. 3. 35.

EXPLANO.

Quem amicum tuum ais fuiſſe iſtum, *explana* mihi. *Phorm.* II. 3. 33.

EXPLEO.

Sivi animum ut *expleret* ſuum. *And.* I. 2. 17. Ut *expleam* animum gaudio. *And.* II. 2. 2. Tot mea ſolius ſollicitii ſint cauſa, ut me unum *expleant*? *Heaut.* I. 1. 77. Abs te ut blanditiis ſuis ſuam voluptatem *expleat.* *Hec.* I. 1. 12. *Exple* animum iis. *Hec.* V. 1. 29.

EXPLORO.

Circumſpecto ſatine *explorata* ſint. *Eun.* III. 5. 55. Iam id *exploratumſt.* *Phorm.* IV. 3. 23.

EXPONO.

Hic profecto eſt anulus, quicum *expoſita* eſt gnata. *Heaut.* IV. 1. 2. Cum *exponendam* do illi, de digito anulum detraho. *Heaut.* IV. 1. 36. Continuo *exponetur.* *Hec.* III. 3. 40.

EXPORRIGO.

Da te hodie mihi: *exporge* frontem. *Adelph.* V. 1. 53.

EXPOSTULO.

Cum eo iniuriam hanc *expoſtulem*? *And.* IV. 1. 15. Putant ſibi fieri iniuriam ultro, ſi quam fecere ipſi *expoſtules.* *Adelph.* IV. 3. 4. vide Notas.

EXPRIMO.

Una falſa lacrimula, quam oculos terendo miſera vix vi *expreſſerit.* *Eun.* I. 1. 23. Verbum de verbo *expreſſum* extulit. *Adelph.* Prol. 11.

EXPROBRATIO.

Iſtaec commemoratio quaſi *exprobratio* eſt immemori benefici. *And.* I. 1. 17. vide Notas.

EXPROMO.

Aput quem *expromere* omnia mea occulta audeam. *Heaut.* III. 3. 14.

EXPROMPTUS.

Opus eſt tua mihi ad hanc rem *exprompta* malitia, atque aſtutia. *And.* IV. 3. 8.

EXPUGNO.

Primum aedis *expugnabo.* *Eun.* IV. 7. 3.

EXPUO.

Quasi ubi illam *expueret* miseriam ex animo. *Eun.* III. 1. 16.

EXPURGO.

Sine me *expurgem.* *And.* V. 3. 29. Non facile est *expurgatu.* *Hec.* II. 3. 4. Qui post factam iniuriam se *expurget*, parum mihi prosit. *Hec.* V. 1. 16.

EXQUIRO.

Ea me *exquirere* iniqui patris est. *And.* I. 2. 15. Ancillas dedo: quolubet cruciatu per me *exquire.* *Hec.* V. 2. 7.

EXSCULPO.

Possumne hodie ego ex te *exsculpere* verum. *Eun.* IV. 4. 44.

EXSEQUIAE.

Exsequias Chremeti quibus est commodum ire, em tempus est. *Phorm.* V. 9. 37.

EXSEQUOR.

Set nunc quid primum *exsequar*? *And.* I. 5. 24. Si meum imperium *exsequi* voluisses. *Heaut.* IV. 1. 22.

EXSERCIO.

Opere rustico faciundo facile sumptum *exser irent* suum. *Heaut.* I. 1. 91. vide Notas.

EXSOLVO.

Quo velis in tempore, te *exsolvas.* *Heaut.* IV. 3. 43. Me hac suspicione *exsolvam.* *Hec.* IV. 2. 23. Qua re suspectus suo patri & Phidippo fuit, *exsolvi.* *Hec.* V. 3. 22.

EXSPECTATIO.

Funambuli eodem accedens *exspectatio.* *Hec.* Alt. Prol. 26. vide Notas.

EXSPECTO.

Exspecto quid velis. *And.* I. 1. 7. Me somnies: me *exspectes*, de me cogites. *Eun.* I. 2. 114. O mi *exspectate* Clinia, salve. *Heaut.* II. 4. 26. An sedere oportuit domi virginem tam grandem, dum cognatus hinc illinc veniret *exspectantem*? *Adelph.* IV. 5. 40. vide Notas. Mortem *exspectabam* miser. *Hec.* III. 4. 8. Senem quoad *exspectatis* vestrum? *Phorm.* I. 2. 98.

EXSUPERO.

Exsuperat eius stultitia haec omnia. *Heaut.* V. 1. 5.

EXTEMPLO

Cur non dixti *extemplo* Pamphilo? *And.* III. 2. 38. Postquam intro adveni, *extemplo* eius morbum cognovi miser. *Hec.* III. 3. 13.

EXTILLO.

Ita tibi incensam dabo, ut ne restinguas, lacrumis si *extillaveris.* *Phorm.* V. 8. 82.

EXTIMESCO.

Extimui ilico. *Hec.* V. 3. 26. Adeon rem rediisse, patrem ut *extimescam*? *Phorm.* I. 3. 2.

EXTINGUO.

Seni animam *extinguerem.* *Adelph.* III. 2. 16. Puerum clam voluit *extinguere.* *Hec.* V. 1. 23. Ni vis boni in ipsa inesset forma, haec formam *extinguerent.* *Phorm.* I. 2. 58.

EXTORQUEO.

Hunc abduce, vinci, quaere rem. G. Immo hercle *extorque.* *Adelph.* III. 4. 37.

EXTORTOR.

Bonorum *extortor*, legum contortor. *Adelph.* II. 3. 27.

EXTRA.

Dominam esse *extra* noxiam. *Heaut.* II. 3. 57. Extulisse *extra* aedis. *Hec.* IV. 1. 48. Neque notus, neque cognatus, *extra* unam aniculam. *Phorm.* I. 2. 48. Me censen potuisse omnia intellegere *extra* ostium? *Phorm.* V. 6. 36.

EXTRAHO.

Me ex quanta aerumna *extraxeris.* *Hec.* V. 4. 36. Quomodo me inde *extrahem.* *Phorm.* I. 4. 3.

EXTRARIUS.

Hanc conditionem si cui tulero *extrario.* *Phorm.* IV. 1. 13.

EXTREMUS.

Certe *extrema* linea amare, haut nihil est. *Eun.* IV. 2. 12.

EXTRUDO.

Me *extrusit* foras *Eun.* IV. 5. 11. Di te eradicent, qui istinc me *extrudas.* *Heaut.* III. 3. 28. vide Notas.

Iniecta est spes patri, posse illam *extrudi*. *Phorm.* IV. 4. 12. Viduam *extrudi* turpest. *Phorm.* V. 8. 20.

EXULO.

Exulo domo nunc. *Eun.* III. 5. 62.

F

FABA.

Istaec in me cudetur *faba*. *Eun.* II. 3. 90.

FABRICA.

Nonne ad senem aliquam *fabricam* fingit? *Heaut.* III. 2. 34. Est pistrilla, & exadvorsum *fabrica*. *Adelph.* IV. 2. 45.

FABULA.

Populo ut placerent, quas fecisset *fabulas*. Contaminari non decere *fabulas*. *And.* Prol. 3. & 16. *Fabulae*, mihi quidem non fit verisimile. *And.* I. 3. 19. Quae haec est *fabula*? *And.* IV. 4. 8. *Fabulam* inceptat. *And.* V. 4. 22. Ille haut scit, quam mihi nunc surdo narret *fabulam*. *Heaut.* II. 1. 10. Adulescens, qui lenoni eripit meretricem in prima *fabula*. *Adelph.* Prol. 9. Hecyra est huic nomen *fabulaï*. *Hec.* Prol. 1. vide Notas.

FABULOR.

Noli *fabularier*. *Hec.* III. 1. 36. Ut aperte tibi nunc *fabuler*. *Phorm.* IV. 3. 49.

FACESSO.

Haec hinc *facessat*. *Phorm.* IV. 3. 30.

FACETE.

Facete dictum. *Eun.* II. 2. 57. *Facete*, lepide, laute, nil supra. *Eun.* III. 1. 37.

FACETUS.

Mulier commoda & *faceta* haec meretrix. *Heaut.* III. 2. 11.

FACIES.

Cum *faciem* videas, videtur esse quantivis pretii. *And.* V. 2. 15. Papae, *facie* honesta. *Eun.* II 1. 24. O *faciem* pulchram. *Eun.* II. 3. 5. Quam liberali *facie*? *Eun.* III. 2. 20. Nan novi hominis *faciem*. *Hec.* III. 5. 25. Virgo ipsa *facie* egregia. *Phorm.* I. 2. 50.

FACILE.

Facile omnes perferre ac pati. *And.* I. 1. 35. Ita *facillume* sine invidia laudem invenias. *And.* I. 1. 38. *Facile* hic plus mali est, quam illic boni. *And.* IV. 3. 5. Utinam tam aliquid invenire *facile* possis. *Eun.* II. 1. 3. Ut *facile* scias desiderio id fieri tuo. *Heaut.* II. 3. 66. Quo verba *facilius* dentur mihi. *Heaut.* V. 1. 41. Quam vos *facillume* agitis. *Adelph.* III. 4. 56.

FACILIS.

Quam id mihi sit *facile* atque utile. *And.* IV. 5. 16. vide Notas. Nulla est tam *facilis* res. *Heaut.* IV. 6. 1. Rem factu *facilem*. *Heaut.* IV. 3. 26. Quod te isti *facilem* & festivom putant. *Adelph.* V. 9. 29. *Facilem* benivolumque lingua tua iam tibi me reddidit. *Hec.* V. 1. 35. Iustam illam causam, *facilem*, vincibilem, optumam. *Phorm.* I. 4. 49. Nihil est dictu *facilius*. *Phorm.* II. 1. 70.

FACILITAS.

Mei patris festivitatem & *facilitatem*. *Eun.* V. 8. 17. Male docet te mea *facilitas* multa. *Heaut.* IV. 1. 35. Inepta lenitas patris, & *facilitas* prava. *Adelph.* III. 3. 37. Re ipsa repperi, *facilitate* nihil esse homini melius, neque clementia. *Adelph.* V. 4. 7.

FACINUS.

O *facinus* animadvertendum. *And.* IV. 4. 28. Indignum *facinus* faxo ex me audies. *And.* V. 2. 13. Hocine tam audax *facinus* facere esse ausum? Tam infandum *facinus* ne audivi quidem. *Eun.* IV. 3. 2. & 22. Sua quae narrat *facinora*? *Heaut.* II. 1. 8. Vide quod inceptet *facinus*. *Heaut.* III. 3. 39. Non fit sine periclo *facinus* magnum & commemorabile. *Heaut.* II. 3. 73. Ex illan familia tam inliberale *facinus* esse ortum? *Adelph.* III. 4. 3. Pul-

cherrimum *facinus* audivi. *Phorm.* V. 6. 30.

FACIO. FIO.

Faciuntne intelligendo, ut nihil intelligant? *And.* Prol. 17. vide Notas. Posthac quas *faciet* de integro Comoedias. *And.* Prol. 26. Si tibi quid *feci* aut *facio* quod placeat. *And.* I. 1. 14. Quid *feci?* Quid commerui aut peccavi? *And.* I. 1. 112. Ne quam *faciam* in nuptiis fallaciam. *And.* I. 3. 7. Numquam cuiquam nostrum verbum *fecit.* *And.* I. 2. 7. Verbum unum mihi, praeterquam quod te rogo, *faxis* cave. *And.* IV. 4. 14. Merito te semper maxumi *feci.* *And.* III. 3. 42. Quicquid huius *feci*, causa virginis *feci.* *Eun.* I. 2. 122. & 123. Opus *faciam.* *Eun.* II. 1. 14. *Fac* periclum in literis. *Eun.* III. 2. 23. Ne quam ille hodie insanus turbam *faciat*, aut vim Thaidi. *Eun.* IV. 1 2. Neque pes neque mens satis suum officium *facit.* *Eun.* IV. 5. 3. Aliquid *facere* denique. *Heaut.* I. 1. 17. vide Notas. Ah, non aequom *facis.* *Heaut.* I. 1. 39. Utinam ita Di *faxint.* *Heaut.* I. 1. 109. Coniecturam *fecimus.* *Heaut.* II. 3. 25. vide Notas. Reducem me in patriam *facis.* *Heaut.* II. 4. 18. *Faciam* boni tibi aliquid. *Heaut.* IV. 5. 15. Ademptum tibi iam *faxo* omnem metum. *Heaut.* II. 3. 10. Sua sponte recte *facere.* *Adelph.* I. 1. 50. Nonnullam in hac re nobis *facit* iniuriam. *Adelph.* I. 2. 68. Haecine flagitia *facere* te? *Adelph.* III. 3. 54. Aliquid operis *facere.* *Adelph.* IV. 1. 2. *Facio* te apud illum Deum. *Adelph.* IV. 1. 19. Quid illa igitur *facias?* *Adelph.* IV. 7. 28. vide Notas. Blande dicere aut benigne *facere.* *Adelph.* V. 4. 24. Paulatim plebem primulum *facio* meam. *Adelph.* V. 6. 10. Nimis sanctas nuptias student *facere.* *Adelph.* V. 7. 2. Bene nos aliquid *facere* illi decet. *Adelph.* V. 8. 25. Missa *facio.* *Adelph.* V. 9. 34. Te mi iniuriam *facere* arbitror. *Hec.* II. 2. 14. Bis *facere* stulte. *Hec.* III. 2. 8. Non mirum *fecit.* *Hec* IV. 4. 87. Insanum *fecit* adulescentulum. *Phorm.* Prol. 6. vide Notas. De illo tum finem *faciam* dicundi mihi. *Phorm* Prol. 22. Coepi iis omnia *facere*, obsequi quae vellent. *Phorm.* I. 2. 29. Iam *faxo* hic aderit. *Phorm.* II. 1. 78. Tuis dignum factis *feceris.* *Phorm.* II. 3. 83. Ut ludos *facit.* *Phorm.* V. 8. 52. Senectus si verecundos *facit.* *Phorm.* IV. 9. 34.

FIO.

Ita ut *fit.* *And.* I. 1 53. Mihi quidem non *fit* verisimile. *And.* I. 3. 20. Hocinest *factu* humanum aut inceptu? *And.* I. 5. 1. vide Notas. Opportune hic *fit* mi obviam. *And.* III. 4. 11. *Facta*, transacta omnia. *And.* I. 5. 13 Ex ea re quid *fiat* vide. *And.* II. 3. 11. Ego istaec recte ut *fiant* videro. *And.* II. 6. 25. Ita uti nuptiae fuerant futurae, *fiant.* *And.* III. 3. 11. Non potest id *fieri*, quod vis. *And.* II. 1. 5. Bene *factum.* *And.* V. 6. 11. *Factum* dabo. *Eun.* II. 1. 6. vide Notas. Dico ego mi insidias *fieri.* *Eun* III. 3 26. Quicquid huius *factum*st, culpa non *factum*st mea. *Eun.* V. 5. 10. Deinde *factum* id autumat. *Heaut.* Prol. 19. vide Notas. Me quantum hic operis *fiat*, poenitet. *Heaut.* I. 1. 20. Quid me *fiat*, parvi pendis. *Heaut.* IV. 3. 37. Ita ut *fit.* *Adelph.* I. 1. 30. vide Notas. Nollem *factum.* *Adelph.* II. 1. 11. E re natae melius *fieri* haut potuit, quam *factum* est. *Adelph.* III. 1. 8. vide Notas. Si esset, unde id *fieret*, faceremus. *Adelph.* I. 2. 26 Si sic *fit.* *Adelph.* IV. 2. 15. Quid *fit?* quid agitur? *Adelph.* V. 5. 2. Ut ne id *fiat* palam. *Hec.* I. 2. 30. Si *fieri* id non potest, quin sentiant. *Hec.* III. 3. 37. Quid *fit* denique? *Phorm.* I. 2. 71. *Fiet* sedulo. *Phorm.* I. 4. 50. Opus ruri *faciundum* *Phorm.* II. 1. 20. Contumeliosius *factam* iniuriam. *Phorm.* II. 3. 2. *Factum* volo. *Phorm.* V. 3. 4. Male *factum.* *Phorm.* V. 1. 23. Composito *factum*st. *Phorm.*

V. 1. 29. Accusando *fieri* infectum non potest. *Phorm.* V. 9. 45.

FACTITO.

Quae veteres *factitarunt*, si faciunt novi. *Eun.* Prol. 43. Idem hoc iam Pyrrhus *factitavit*. *Eun.* IV. 7. 13.

FACTUM.

Id isti vituperant *factum*. *And.* Prol. 15. *Factum* gaudeo. *And.* I. 1. 13. vide Notas. Dictum ac *factum* invenerit aliquam causam. *And.* II. 3. 7. At tibi Di dignum *factis* exitium duint. *And.* IV. 1. 43. Egon quicquam cum istis *factis* tibi respondeam? *Eun.* I. 2. 73. Ego pol te pro istis dictis & *factis*, scelus, ulciscar. *Eun.* V. 4. 19. Dictum ac *factum* reddidi. *Heaut.* IV. 5. 12. Nullum huius *factum* simile. *Adelph.* I. 2. 16. An quicquam pro istis *factis* dignum te dici potest? *Hec.* II. 1. 12. Non usus *facto* est mihi. *Hec.* III. 1. 47. *Factis*, ut credam, facis. *Hec.* V. 4. 17. Tuis dignum *factis* feceris. *Phorm.* II. 3. 83. Ita opus *facto* est. *Phorm.* IV. 5. 4.

FACULTAS.

Di, date *facultatem* obsecro huic pariundi. *And.* I. 4. 5.

FACUNDIA.

Si hic actor tantum poterit a *facundia*. *Heaut.* Prol. 13. vide Notas.

FAEMINA.

Faeminae primariae. *Phorm.* V. 8. 78.

FAENERO.

Metuisti, ne non tibi istuc *faeneraret*. *Adelph.* II. 2. 11. *Faeneratum* istuc beneficium pulchre tibi dices. *Phorm.* III. 2. 8.

FAENUS.

Sumeret *faenore*. *Phorm.* II. 2. 71.

FALLACIA.

Quicquam *fallaciae* conari. *And.* I. 2. 26. Ne quam faciam in nuptiis *fallaciam*. *And.* I. 3. 7. Fingunt quandam inter se *fallaciam*. *And.* I. 3. 15. Hic nunc me credit aliquam sibi *fallaciam* portare. *And.* II. 6. 1. *Fallacia* alia aliam trudit. *And.* IV. 4. 39. Intendenda in senem est *fallacia*. Fingeret *fallacias*. *Heaut.* III. 2. 2. & 22. Ten mi per *fallacias* adducere ante oculos? *Heaut.* V. 4. 18. vide Notas.

FALLO.

Nihil me *fallis*. *And.* I. 2. 33. Hic se ipsus *fallit*, haut ego. *And.* III. 2. 15. Eas itidem *fallam*, ut ab illis *fallimur*. *Eun.* II. 3. 93. Num me *fefellit*, hosce id struere? *Heaut.* III. 2. 3. Nisi me animus *fallit*. *Heaut.* IV. 1. 1. Nisi quid me *fefellerit*. *Phorm.* I. 4. 42.

FALSO.

Dari tibi verba censes *falso*. *And.* III. 2. 25. vide Notas. *Falso* suspicarier. *Heaut.* II. 3. 27. Nostras mulieres suspectas fuisse *falso*. *Hec.* V. 2. 11.

FALSUS.

Ut per *falsas* nuptias vera obiurgandi causa sit. *And.* I. 1. 130. Duci *falso* gaudio. *And.* I. 2. 9. *Falsus* es. Nisi me *falsa* spe produceres. *And.* IV. 1. 23. & 24. Vera an *falsa* audierim. *And.* V. 4. 19. Neque me finxisse *falsi* quicquam. *Eun.* I. 2. 120. Ut *falsus* animi es. *Eun.* II. 2. 43. vide Notas. Una *falsa* lacrimula. *Eun.* I. 1. 22. Sollicitudinem istam *falsam* mittas. *Heaut.* I. 2. 3. Cave ne *falsam* gratiam studeas inire. *Heaut.* II. 3. 61. Nolo esse *falsa* fama gnatum suspectum tuum. *Hec.* V. 1. 31. Gaudio *falso* frui. *Hec.* V. 4. 2.

FAMA.

Hac *fama* inpulsus. *And.* I. 1. 72. Et me & meum amorem & *famam* permitto tibi. *Heaut.* II. 2. 110. Maledicta, *famam*, meum amorem, & peccatum in se transtulit. *Adelph.* II. 3. 10. Tua *fama* in dubium veniet. *Adelph.* III. 2. 42. Ut vos domi mi eritis, proinde ego ero *fama* foris. *Hec.* II. 1. 21. Esse falsa *fama* suspectum. *Hec.* V. 1. 31. Habes uxorem sine mala *fama* palam. *Phorm.* I. 3. 17. vide Notas.

Minus *famae* temperans. *Phorm.* II. 1. 41.

FAMELICUS.

Ille ubi miser *famelicus* videt me esse tanto honore. *Eun.* II. 2. 29. vide Notas.

FAMES.

Ut periculum etiam a *fame* mihi sit. *Heaut.* V. 2. 27. Ille ad *famem* hunc ab studio studuit reicere. *Phorm.* Prol. 18.

FAMILIA.

Decem dierum vix mi est *familia.* *Heaut.* V. 1. 36. Ipsum dominum atque omnem *familiam* mulcavit usque ad mortem. *Adelph.* I. 2. 9. Natum ex tanta *familia.* *Adelph.* III. 1. 10. Solus omnem *familiam* sustentat. *Adelph.* III. 4. 34. Ipsa si cupiat Salus, servare prorsus non potest hanc *familiam.* *Adelph.* IV. 7. 44. Me & te & *familiam* dedecoras. *Hec.* II. 1. 13. Columen vero *familiae.* *Phorm.* II. 1. 56. Numquam tam graves inimicitias caperem in vostram *familiam.* *Phorm.* II. 3. 23.

FAMILIARIS.

Ipsi qui sit *familiarior.* *Phorm.* IV. 5. 9. *Familiariorem* oportet esse hunc. *Phorm.* V. 6. 11.

FAMILIARITAS.

Malo ex principio magna *familiaritas* conflatast. *Eun.* V. 2. 35. Mihi cum eo fuit semper *familiaritas.* *Heaut.* I. 2. 10. Dum intercedet *familiaritas.* *Phorm.* IV. 1. 17.

FAMILIARITER.

Huius mortem tam fert *familiariter.* *And.* I. 1. 84 Reiecit se in eum flens quam *familiariter.* *And.* I. 1. 109. Ut te audacter moneam & *familiariter.* *Heaut.* I. 1. 6.

FARTOR

Cetarii, lanii, coqui, *fartores,* piscatores. *Eun.* II. 2. 26.

FAS.

Nec *fas* esse, ulla me voluptate hic frui. *Heaut.* I. 1. 97. Si ius, si *fas* est. *Hec.* III. 3. 97.

FATEOR.

Ego me amare hanc *fateor.* Si id peccare est, *fateor* id quoque *And.* V. 3. 25. Non potest sine malo *fateri*, video. *Eun.* IV. 4 46. Cum se servum *fateatur* tuum. *Eun.* V. 2. 24. Peccavi, *fateor.* *Heaut.* IV. 1. 31. Hoc qui nequit, *fateatur* nescire imperare liberis. *Adelph.* I. 1. 52. Si maxume *fateatur.* *Adelph.* III. 2. 43. Haec adeo mea culpa *fateor* fieri. *Adelph.* IV. 4. 21.

FATIGO.

Ne adulescens mulier te *fatiget,* *Phorm.* V. 3. 11. vide Notas.

FATUUS.

Quid? *fatue.* *Eun.* III. 5 56. *Fatuus* est, insulsus, bardus, *Eun.* V. 8. 49.

FAUCES.

Crucior bolum mihi tantum ereptum tam desubito e *faucibus.* *Heaut.* IV. 2. 6.

FAVEO.

Favete, adeste aequo animo. *And.* Prol. 24. Illi *faveo* virgini. *Eun.* V. 3. 7.

FAVILLA.

Favillae plena, fumi ac pollinis. *Adelph.* IV. 3. 60.

FAUSTUS.

O *faustum* & felicem diem. *And.* V. 4. 53.

FAUTRIX.

Nostrae omni est *fautrix* familiae. *Eun.* V. 8. 22. *Fautrix* adiutrixque. *Hec.* Alt Prol. 40.

FEBRIS

Quid morbi est? PAM. *Febris.* SO. Cotidiana? *Hec.* III. 2. 22.

FELICITAS.

Cui magis bonae *felicitates* omnes aversae sient. *Eun.* II. 3. 33.

FELIX.

O faustum & *felicem* diem. *And.* V. 4. 53. O hominem *felicem.* *Heaut.* II 3. 139.

FENESTRA.

Quantam eii *fenestram* ad nequitiam patefeceris. *Heaut.* III. 1. 72.

FERE.

Fere in diebus paucis, quibus haec acta sunt. *And.* I. 1. 77. *Fere* grandiuscula. *And.* IV. 5. 18. Nec

rei *fere* ſane amplius quicquam fuit. *Heaut.* I. 1. 3. Animo *fere* conturbato. *Heaut.* I. 1. 70. Abhinc menſes decem *fere*. *Hec.* V. 3. 24. Hic ſolebamus *fere* plerumque eam opperiri. *Phorm.* I. 2. 39. Ruri *fere* ſe continebat. *Phorm.* II. 3. 16. *Fere* abhinc annos quindecim. *Phorm.* V. 9. 28.

FERIO.

Geta *ferietur* alio munere. *Phorm.* I. 1. 13.

FERME.

Iam *ferme* moriens me vocat. *And.* I. 5. 49. Fidelem haut *ferme* mulieri invenias virum. *And.* III. 1. 2. Parentum iniuriae uniuſmodi ſunt *ferme*. *Heaut.* I. 2. 31. Mulieres ſunt *ferme* ut pueri. *Hec.* III. 1. 32. *Ferme* eadem omnia. *Phorm.* V. 8. 20.

FERO.

Huius mortem tam *fert* familiariter. *And.* I. 1. 84. Iratus, atque aegre *ferens*. *And.* I. 1. 110. Graviter ſibi dari uxorem *ferunt*. *And.* I. 2. 20. Dum tempus ad eam rem *tulit*. *And.* I. 2. 17. Vitae qui auxilium *tulit*. *And.* I. 1. 115. Aetas *tulit*. *And.* II. 6. 12. Ego pretium ob ſtultitiam *fero*. *And.* III. 5. 4. vide Notas. Aequo animo *ferre*. *And.* II. 3. 23. Numquam huc *tetuliſſem* pedem. *And.* IV. 5. 13. Iuno Lucina *fer* opem. *And.* III. 1. 15. Dum res *tetulit*. Nunc non *fert*: feras. *And.* V. 1. 13. Ut potero, *feram*. *And.* V. 3. 27. Non tu tuum malum aequo animo *feres*? *And.* V. 4. 18. Eſtne, ut *fertur*, forma? *Eun.* II. 3. 70. Uſque adeo illius *ferre* poſſum ineptiam. *Eun.* IV. 6. 3. Optatum *feres*. *Eun.* V. 8. 27. Rerum quas *fert* adoleſcentia. *Heaut.* II. 1. 3. Quem *ferret*, ſi parentem non *ferret* ſuum? *Heaut.* I. 2. 27. Illud haut inultum, ſi vivo, *ferent*. *Heaut.* V. 1. 45. Ego illi maxumam partem *feram*. *Adelph.* I. 2. 36. Neque id occulte *fert*. *Adelph.* III. 2. 30. Si attigiſſes, *ferres* infortunium. *Adelph.* II. 1. 24. Non potero *ferre* hoc. Iniurias viri omnes *ferre*. *Hec.* I. 2. 58. & 91. Nil iſtaec mihi res voluptatis ferunt. *Hec.* IV. 2. 17. Quin quod eſt *ferundum*, *fers*. *Phorm.* II. 3. 83. Non cauſam dico, quin quod meritus ſit, *ferat*. *Phorm.* II. 1. 42. Animo iniquo hoc oppido *ferre* aiunt. *Phorm.* V. 1. 36.

FEROX.

Eone es *ferox*, quia habes imperium in beluas? *Eun.* III. 1. 25.

FERVO.

Cum *fervit* maxume, tam placidum, quam ovis eſt, reddo. *Adelph.* IV. 1. 18.

FERUS.

Ingratum, inhumanum, *ferum*. *And.* I. 5. 43.

FESTINO.

Quid *feſtinas*? *Eun.* IV. 3. 8. Inde alii *feſtinare*, lectos ſternere, cenam apparare. *Heaut.* I. 1. 73. Quid *feſtinas*? animam recipe. *Adelph.* III. 2. 25.

FESTIVITAS.

Mei patris *feſtivitatem* & facilitatem. *Eun.* V. 8. 18.

FESTIVOS.

Feſtivom caput. *Adelph.* II. 3. 8. O mi pater *feſtiviſſime*. Quod te iſti facilem & *feſtivom* putant. *Adelph.* V. 8. 26. & 29.

FESTUS.

O *feſtus* dies! *Eun.* III. 5. 12. Amicas te & cognatas deſerere & *feſtos* dies nolo. *Hec.* IV. 2. 16.

FIDELIS.

Fidelem haut ferme mulieri invenias virum. *And.* III. 1. 2. Paucis reperias meretricibus *fidelis* eveniſſe amatores. *Hec.* I. 1. 2. vide Notas. Quam *fideli* animo in illam fui. *Hec.* III. 5. 22. Senibus *fidelis* dum ſum, ſcapulas perdidi. *Phorm.* I. 2. 26.

FIDES.

Pro Deum *fidem*! *And.* I. 5. 2. vide Notas. Te oro per tuam *fidem*. *And.* I. 5. 55. Nullane in re eſſe cuiquam homini *fidem*. *And.* II. 5.

14. Hanc *fidem* sibi me obsecravit ut darem. *And.* II. 3. 27. Firmavit *fidem.* *And.* III. 1. 4. Propemodum habeo iam *fidem.* *And.* III. 4. 7. Solvisti *fidem.* IV. 1. 19. Di vostram *fidem.* *And.* IV. 3. 1. Ubi *fides*, si roges, nil pudent hic. *And.* IV. 1. 12. vide Notas. Tristis severitas inest in voltu, atque in verbis *fides.* *And.* V. 2. 16. Hac lege tibi meam adstringo *fidem.* *Eun.* I. 2. 22. Forsan parvam hic habeat mihi *fidem.* *Eun.* I. 2. 117. Pro Deum *fidem*! *Eun.* V. 4. 21. In clientelam & *fidem* nobis dedit se. Do *fidem* futurum. *Eun.* V. 8. 9. & 30. O Iuppiter, ubinam est *fides*? *Heaut.* II. 3. 15. *Fides* mi aput hunc est. *Heaut.* III. 3. 10. Ut usquam fuit *fide* quisquam optuma. *Adelph.* II. 1. 7. Antiqua virtute ac *fide.* *Adelph.* III. 3. 88. Illaec *fidem* nunc vostram inplorat. *Adelph.* III. 4. 43. Sat adhuc tua nos frustratast *fides.* *Adelph.* IV. 4. 13. Pro Divom *fidem*! *Adelph.* IV. 7. 28. Obsonare cum *fide.* *Adelph.* V. 9. 7. Servare in eo certumst, quod dixi, *fidem.* *Hec.* III. 3. 42. Ei rei firmasti *fidem.* *Hec.* IV. 2. 5. Dixit, iuri iurando meo se *fidem* habuisse. *Hec.* V. 4. 31. Cuius tu *fidem* in pecunia perspexeris. *Phorm.* I. 2. 10. Nequid propter tuam *fidem* decepta potiretur mali. *Phorm.* III. 1. 5. Nequeo exorare, cum illo ut mutet *fidem.* *Phorm.* III. 2. 28. Itan parvam mihi *fidem* esse aput te. *Phorm.* V. 3. 27.

FIDES.

Virginem *fidibus* scire. *Eun.* I. 2. 53.

FIDICINA.

Ecquid nos amas de *fidicina* hac? *Eun.* III. 2. 4. Quandam *fidicinam* amat hinc Chaerea. *Eun.* V. 5. 15. vide Notas.

FIDUCIA.

Qua *fiducia* id facere audeam? *And.* III. 5. 7.

FIGURA.

Nova *figura* oris. *Eun.* II. 3. 26.

FILIA.

Ita tum discedo ab illo, ut qui se *filiam* neget daturum. *And.* I. 1. 121. *Filiam* meam nubere tuo gnato. Istuc periclum in *filia* fieri grave est. *And.* III. 3. 2. & 34. Educere, ita uti si esset *filia.* *Eun.* I. 2. 37. Reliquit *filiam* adulescentulam. *Heaut.* III. 3. 41. Nunc ita tempus fert, mi ut cupiam *filiam.* *Heaut.* IV. 1. 54. *Filiae* erili. *Adelph.* III. 2. 3. *Filiam* eius virginem vitiavit. *Adelph.* III. 4. 20. Abducta a vobis praegnans fuerat *filia.* *Hec.* IV. 4. 18. Offendi adveniens quicum volebam, atque ut volebam *filiam* locatam. *Phorm.* V. 1. 32. Ex qua *filiam* suscepit. *Phorm.* V. 8. 49.

FILIUS.

Amico *filium* restitueris. *And.* III. 3. 38. In nuptias conieci erilem *filium.* *And.* III. 4. 23. Num *filio* videtur uxorem dare? *And.* II. 6. 21. Mihi si umquam *filius* erit, ne ille facili me utetur patre. *Heaut.* II. 1. 5. *Filium* unicum adulescentulum habeo. *Heaut.* I. 1. 41. Huic *filium* scis esse? *Heaut.* I. 2. 7. Potius quam paterere, *filium* commetare ad mulierculam. *Heaut.* III. 1. 34. vide Notas. Serva, quod in te est, *filium.* *Heaut.* IV. 8. 4. Matres omnes *filiis* in peccato adiutrices. *Heaut.* V. 2. 38. Egon confitear, meum non esse *filium*, qui sit meus? Talem, nisi tu, nulla pareret *filium.* *Heaut.* V. 3. 14. & 20. Consuefeci *filium.* Hoc patrium est, consuefacere *filium.* *Adelph.* I. 1. 29. & 49. Tuum *filium* dedisti adoptandum mihi. *Adelph.* I. 2. 34. Hoc est patrem esse, aut hoc est *filium* esse? *Adelph.* IV. 5. 73. Maior *filius* tuus. *Adelph.* III. 4. 16. Meum receptas *filium* ad te. *Hec.* V. 1. 17. Senes me *filiis* relinquunt quasi magistrum. *Phorm.* I. 2. 22. Gnatam inveni nuptam cum tuo *filio.* *Phorm.* V. 3. 34.

FINGO.

Fingunt quandam inter se falllaciam. *And.* I. 3. 15. Neque me *fin-*

xisse falsi quicquam. *Eun.* I. 2. 120. Voltus quoque hominum *fingit* scelus. Syrus mire *finxit* filium. *Heaut.* V. 1. 14. & 25. Nonne ad senem aliquam fabricam *fingit*? *Heaut.* III. 2. 34.

FINIS.

Tute ipse his rebus *finem* praescripsti. *And.* I. 1. 124. Orandi iam *finem* face. *And.* V. 1. 2. Nisi *finem* maledictis facit. *Heaut.* Prol. 34. Vicini nostri hic ambigunt de *finibus*. *Heaut.* III. 1. 90. In istac *finem* faciat. *Adelph.* V. 9. 40. Haud opinor commode *finem* statuisse orationi militem. *Hec.* I. 2. 21. De illo tum *finem* faciam dicundi mihi, peccandi cum ipse de se *finem* fecerit. *Phorm.* Prol. 22. & 23. vide Notas.

FIRMO.

Firmavit fidem. *And.* III. 1. 4. Cur non, quod dotis dixi, *firmas*? *Heaut.* V. 5. 4. Ei rei *firmasti* fidem. *Hec.* IV. 2. 5

FIRMUS.

Tibi generum *firmum*, & filiae invenias virum. *And.* III. 3. 39. Nil satis *firmi* video. *Heaut.* II. 3. 96. *Firmae* haec vereor ut sint nuptiae. *Hec.* I. 2. 26. *Firmiorem* inter nos fore amicitiam. *Hec.* IV. 1. 18. Virum satis *firmum* gnatae. *Hec.* IV. 1. 41. Quaere alium tibi *firmiorem*. *Hec.* V. 1. 20.

FLABELLUM.

Cape hoc *flabellum*, & ventulum huic sic facito. *Flabellum* tenere te asinum tantum. Limis specto sic per *flabellum* clanculum. *Eun.* III. 5. 47. 50. & 54.

FLAGITIUM.

Flagitium facimus. CH. An id *flagitium* st? *Eun.* II. 3. 90. An poenitebat *flagiti*? Adulescentulum nobilitas *flagitiis*. *Eun.* V. 6. 12. & 21. Per *flagitium* ad inopiam redigat patrem. *Heaut.* V. 1. 56. *Flagitiis* tuis me infamem fieri. *Heaut.* V. 4. 14. Non est *flagitium*, mihi crede, adulescentulum scortari. Non est *flagitium* facere haec adulescentulum? *Adelph.* I. 2. 21. & 32. Haecine *flagitia*? Haecine *flagitia* facere te? Id nobis tam *flagitium* st, quam illa non facere vobis. *Adelph.* III. 3. 25. 54. & 68. Fero alia *flagitia* ad te ingentia, nova, capitalia. *Adelph.* IV. 7. 3.

FLAMMA.

Ad *flammam* accessit imprudentius. *And.* I. 1. 103. E *flamma* petere te cibum posse arbitror. *Eun.* III. 2. 38.

FLECTO.

Istuc est sapere, qui ubicumque opus sit animum possis *flectere*. *Hec.* IV. 3. 2.

FLEO.

In ignem inpositast: *fletur*. Reiecit se in eum *flens* quam familiariter. *And.* I. 1. 102. & 109. Pollicitantem, & nil ferentem, *flentem*. *Phorm.* III. 2. 36.

FLOCCIFACIO.

Qui illum *floccifecerim*. *Eun.* II. 3. 12.

FLOCCI PENDO.

Invidere omnes mihi, mordere clanculum: ego non *flocci pendere*. *Eun.* III. 1. 21.

FLOS.

Anni? sedecim. PA. *Flos* ipse. *Eun.* II. 3. 28. vide Notas.

FOCUS.

Domi *focique* fac vicissim ut memineris. *Eun.* IV. 7. 45.

FODIO.

Quin te in fundo conspicer *fodere* aut arare. *Heaut.* I. 1. 27. Noli *fodere*. *Hec.* III. 5. 17.

FOEDUS.

Videtur *foedus*. *Eun.* IV. 4. 17. Pro Deum fidem, facinus *foedum*! *Eun.* V. 4. 21.

FORAS.

Ipse exit *foras*. *And.* I. 2. 3. Prae amore exclusti hunc *foras*. *Eun.* I. 2. 18. Numquem evocari hinc vis *foras*? *Eun.* II. 2. 52. Homo quatietur certe cum dono *foras*. *Eun.* II. 3. 67. *Foras* simul omnes proruunt se. *Eun.* III. 5. 51. Abierunt *foras*. *Eun.* IV. 4. 34. Me extrusit *foras*. *Eun.* V. 5. 11. Huc effugi *fo*-

ras. *Eun*. V. 4. 23. Miles pelletur *foras*. *Eun*. V. 8. 11. vide Notas. Ubi te exspectatum eiecisset *foras*. *Adelph*. I. 2. 29. Fortasse excludetur *foras*. *Adelph*. I. 2. 39. Agelli paulum quod locitas *foras*. *Adelph*. V. 8. 26. Me solum seducit *foras*. *Adelph*. I. 2. 69. Tu hinc isses *foras*. *Hec*. II. 1. 25. Me eduxi *foras*. *Hec*. III. 3. 4. Te huc *foras* puerum evocare iussi. *Hec*. V. 1. 7. Huc egreditur *foras*. *Phorm*. V. 6. 38. Vides peccatum tuum hoc esse elatum *foras*. *Phorm*. V. 8. 65.

FOREM.

Incolumem sat scio *fore* me. *And*. III. 5. 5. Dehinc spero aeternam inter nos gratiam *fore*. *Eun*. V. 2. 33. Sperat *fore* clam. *Adelph*. I. 1. 46. Quod ego numquam credidi *fore*. Fecit animi ut incertus *foret*. *Hec*. I. 2. 25. & 46. Ni id fecisset, magis mirum *foret*. *Hec*. II. 1. 23. Quam fortunatus ceteris sim rebus, absque una hac *foret*. *Hec*. IV. 2. 25. Si aliud quid gravius tibi nunc faciendum *foret*. *Phorm*. I. 4. 29. Ex qua re minus rei *foret* aut famae temperans. *Phorm*. II. 1. 41. Sperem non *fore*. *Phorm*. V. 9. 36.

FORIS. FORES.

Hae mihi patent semper *fores*. *Eun*. I. 2. 9. Qui mihi nunc uno digitulo *forem* aperis fortunatus. *Eun*. II. 2. 53. Quid crepuerunt *fores* hinc a me? *Heaut*. I. 1. 121. Anus *foribus* obdit pessulum. *Heaut*. II. 3. 37. *Fores* effregit. *Adelph*. I. 2. 8. *Forem* aperi. *Adelph*. II. 1. 13. Accedam ad *fores*. *Adelph*. IV. 4. 24. Nam quid *foris* crepuit? *Adelph*. II. 3. 11. Tune has pepulisti *fores*? *Adelph*. IV. 5. 4. Concede hinc a *foribus*. *Phorm*. V. 1. 14.

FORIS. *Adverb*.

Quae dum *foris* sunt, nil videtur mundius. *Eun*. V. 4. 12. *Foris* sapere, tibi non posse te auxiliarier? *Heaut*. V. 1. 50. Ut vos domi mihi eritis, proinde ego ero fama *foris*. *Hec*. II. 1. 21. Qui pernoctaret *foris*. *Hec*. IV. 1. 24. *Foris* effutiretis. *Phorm*. V. 1. 18.

FORMOSUS.

Vah, quanto nunc *formosior* videre, quam dudum? *Eun*. IV. 5. 4.

FORS. FORS FORTUNA.

Forte fortuna. *Eun*. I. 2. 54. & III. 5. 20. Tu *fors* quid me fiat, parvi pendis. *Heaut*. IV. 3. 37. vide Notas. Incommode illis *fors* obtulerat adventum meum. *Hec*. III. 3. 10. *Fors* fuat pol. *Hec*. IV. 3. 4. Quod *fors* feret, feremus aequo animo. *Phorm*. I. 2. 88. O fortuna, o *fors fortuna*. *Phorm*. V. 6. 1.

FORSAN.

Aliquis *forsan* me putet non putare hoc verum. *And*. V. 5. 1. *Forsan* parvam hic habeat mihi fidem. *Eun*. I. 2. 117. vide Notas.

FORSITAN.

Si altera illaec magis instabit, *forsitan* nos reiciat. *Phorm*. IV. 5. 5.

FORTASSE.

Fortasse tu profectus alio fueras. *Eun*. II. 2. 49. *Fortasse* aliquantum iniquior erat. *Heaut*. I. 2. 27. *Fortasse* excludetur foras. *Adelph*. I. 2. 39. Audisti ex aliquo *fortasse*. *Hec*. IV. 1. 35. Non multum habet quod det *fortasse*. *Phorm*. I. 2. 96.

FORTE.

Forte, ita ut fit, filium perduxere. *And*. I. 1. 53. Si *forte* huc Chremes advenerit. *Eun*. III. 2. 48. Alterae dum narrat, *forte* audivi. *Heaut*. II. 3. 31. Si *forte* frater redierit viso. *Adelph*. IV. 2. 10. Si *forte* morbus amplior factus fiet. *Hec*. III. 1. 50. Quam saepe *forte* temere eveniunt, quae non audeas optare. *Phorm*. V. 1. 30.

FORTIS.

Ut virum *fortem* decet. *And*. IV. 6. 14. Nil prius neque *fortius*. *Eun*. I. 1. 5. Ita ut *fortis* decet milites. *Eun*. IV. 7. 44. *Fortis* fortuna adiuvat. *Phorm*. I. 4. 25. O vir *fortis* atque amicus. *Phorm*. II. 2. 10.

FORTITER.

Fortiter. hui, perfortiter. *Adelph*. IV. 2. 28.

FORTITUDO.

Vereor, ne istaec *fortitudo* in nervom erumpat denique. *Phorm.* II. 2. 10.

FORTUNA.

Omnia bona dicere, & laudare *fortunas* meas. *And.* I. 1. 70. Servon *fortunas* meas me commisisse futili *And.* III. 5. 3. An *fortunam* conlaudem, quae gubernatrix fuit? *Eun.* V. 8. 16. Me tuarum miseritumst *fortunarum. Heaut.* III. 1. 55. Scibam dubiam *fortunam* esse scaenicam. *Hec.* Alt. Prol. 8. O *fortuna*, ut numquam perpetua es data. *Hec.* III. 3. 46. vide Notas. Ne simili utamur *fortuna*, atque usi sumus. *Phorm.* Prol. 32. Quod si eo meae *fortunae* redeunt. Fortis *fortuna* adiuvat. *Phorm.* I. 4. 23. & 25. Quonam in loco sunt res & *fortunae* meae? *Phorm.* III. 1. 9. Tantam *fortunam* de inproviso esse his datam. *Phorm.* V. 7. 1.

FORTUNATUS.

Quis te est *fortunatior*? *Heaut.* II. 3. 55. Edepol te, mea Antiphila, laudo & *fortunatam* iudico. *Heaut.* II. 4. 1. Ne ego *fortunatus* homo sum. *Heaut.* IV. 6. 21. Multo omnium me nunc *fortunatissimum* factum puto esse. *Heaut.* IV. 8. 1. Quod *fortunatum* isti putant, uxorem numquam habui. *Adelph.* I. 1. 18.

FORUM.

Ego me hinc ad *forum*. *And.* I. 3. 21. Quid turbae aput *forumst*? *And.* IV. 4. 6. Amicus quidam me a *foro* abduxit modo. *Adelph.* IV. 5. 11. Scisti uti *foro*. *Phorm.* I. 2. 29.

FRANGO.

Navem is *fregit* aput Andrum insulam. *And.* I. 3. 17. Navi *fracta* ad Andrum eiectus est. *And.* V. 4. 20.

FRATER.

Si te in germani *fratris* dilexi loco. *And* I. 5. 57. *Fratrem* homini nemini esse primarum artium magis principem. *Adelph.* II. 3. 6. Si *frater* aut sodalis esset, qui magis morem gereret? *Adelph.* IV. 5. 74. *Fratrem* maiorem Chremem nostine? *Phorm.* I. 2. 13.

FRAUS.

Eductas libere in *fraudem* inlicis? *And.* V. 4. 8. In eandem *fraudem* incides. *Heaut.* III. 1. 33. Gerro, iners, *fraus*, helluo. *Heaut.* V. 4. 10.

FREQUENS.

Cum illis una aderat *frequens*. *And.* I. 1. 80.

FRETUS.

Cuius consilio *fretus* sum. *And.* II. 1. 36. Hem quo *fretus* sim. *And.* III. 5. 13. Vobis *fretus*? P. Scin quam *fretus*? *Eun.* V. 8. 33. Si quis forte malitia *fretus* sua insidias nostrae fecit adulescentiae. *Phorm.* II. 1. 43.

FRIGEO.

Hice homines *frigent. Eun.* II. 2. 37. vide Notas. Sermonem quaerere. ubi *friget*, huc evasit. *Eun.* III. 3. 11. Sine Cerere & Libero *friget* Venus. *Eun.* IV. 5. 6. Abi, tange: si non totus *friget*, me enica. *Phorm.* V. 9. 5.

FRONS.

Da te hodie mihi: exporge *frontem*. *Adelph.* V. 3. 53.

FRUCTUS.

Metuit semper, quem ipsa nunc capit *fructum*, ne quando iratus tu alio conferas. *Eun.* III. 1. 60. Hoc *fructi* pro labore ab iis fero. *Adelph.* V. 4. 16. In illis *fructus* est. *Phorm.* II. 2. 18. *Fructum* quem reddunt praedia. *Phorm.* IV. 3. 75. Quae nostros minuit *fructus* vilitas. *Phorm.* V. 9. 24.

FRUGALIS.

Dedo patri me nunc iam, ut *frugalior* sim, quam volt. *Heaut.* IV. 3. 3.

FRUGI.

Frugi es. *Eun.* III. 5. 60. Hominis *frugi* & temperantis functu's officium. *Heaut.* III. 3. 19. *Frugi* homo est. *Adelph.* V. 9. 25.

FRUOR.

Tu illis *fruare* commodis. *Eun.* II. 3. 81. Nec fas esse, ulla me voluptate hic *frui.* *Heaut.* I. 1. 97. Hocine me miserum non licere meo modo ingenium *frui?* *Heaut.* II. 4. 21. Agelli paulum locitas foras: huic demus, qui *fruatur.* *Adelph.* V. 8. 27. Gaudio falso *frui.* *Hec.* V. 4. 2.

FRUSTRA.

Quo magis lubido *frustra* incendatur tua. *And.* II. 1. 8. Ne me in laetitiam *frustra* conicias. *Heaut.* II. 3. 51. *Frustra* operam opinor sumo. *Heaut.* IV. 3. 15. *Frustra* has egomet mecum rationes puto. *Adelph.* II. 1. 54. Quid hic conterimus operam *frustra?* *Phorm.* II. 1. 31.

FRUSTROR.

Saepe iam me spes haec *frustratast.* *And.* II. 2. 37. Ne *frustretur* ipse se. *Eun.* Prol. 14. Sat adhuc tua nos *frustratast* fides. *Adelph.* IV. 4. 13.

FUAT.

Fors *fuat* pol. *Hec.* IV. 3. 4. Suo capiti *fuat.* *Phorm.* III. 2. 6. vide Notas.

FUCUS.

Fucum factum mulieri. *Eun.* III. 5. 41.

FUGA.

Iam adornarat *fugam.* *Eun.* IV. 4. 6. Facerent *fugam.* *Eun.* IV. 7. 17. Quamnam hic *fugam* aut furtum parat? *Phorm.* I. 4. 14.

FUGIO.

Fugin hinc. *And.* II. 1. 37. Recte ego nempe has *fugi* nuptias. *And* IV. 4. 27. vide Notas. Bellum *fugiens.* *And.* V. 4. 32. Non convenit, qui illum ad laborem hinc pepulerim, nunc me ipsum *fugere.* *Heaut.* I. 1. 114. Si paululum modo quid te *fugerit.* *Heaut.* II. 3. 75. Hoc facito. Hoc *fugito.* *Adelph.* III. 3. 63. *Fugere* e conspectu. *Hec.* I. 2. 107. Ita *fugias*, ne praeter casam. *Phorm.* V. 2. 3.

FUGITIVUS.

At etiam restitas, *fugitive?* *Eun.* IV. 4. 2. Retraham ad me illud *fugitivum* argentum. *Heaut.* IV. 2. 11. In' hinc malam rem cum istac magnificentia, *fugitive?* *Phorm.* V. 8. 58.

FUGITO.

Miserrimus fui *fugitando.* *Eun.* V. 2. 8. Tuum conspectum *fugitat.* *Heaut.* III. 1. 25. Erus liberalis est, & *fugitans* litium. *Phorm.* IV. 3. 18.

FUMUS.

Favillae plena, *fumi* ac pollinis. *Adelph.* V. 3. 60.

FUNAMBULUS.

Populus studio stupidus in *funambulo* animum occuparat. *Hec.* Prol. 4. *Funambuli* eodem accedens exspectatio. *Hec.* Alt. Prol. 26. vide Notas.

FUNDA.

Fundam tibi nunc nimis vellem dari. *Eun.* IV. 7. 16.

FUNDITUS.

Quod si fit, pereo *funditus.* *And.* I. 5. 9.

FUNDO.

Raperem, *funderem* & prosternerem. *Adelph.* III. 2. 21. vide Notas. Tu verba *fundis* hic sapientia? *Adelph.* V. 1. 7.

FUNDUS.

Nostri *fundi* calamitas. *Eun.* I. 1. 34. Quin te in *fundo* conspicer. *Heaut.* I. 1. 16.

FUNGOR.

Ita tute adtente illorum officia *fungere.* *Heaut.* I. 1. 14. Hominis frugi & temperantis *functu's* officium. *Heaut.* III. 3. 19. Tuo officio fueris *functus.* *Heaut.* IV. 3. 12. *Functus* adulescentuli est officium liberalis. *Phorm.* II. 1. 51.

FUNUS.

Funus interim procedit. *And.* I. 1. 100. Curabat una *funus.* *And.* I. 1. 81. In *funus* prodeo. *And.* I. 1. 88. Neque quisquam aderat, qui adiutaret *funus.* *Phorm.* I. 2. 49.

Fur.

Exclamat, *furem*, non poëtam, fabulam dedisse. *Eun.* Prol. 23. Manipulus *furum*. *Eun.* IV. 7. 6.

Furcifer.

Tibi ego ut credam, *furcifer*? *And.* III. 5. 12. Ego, te *furcifer*, si vivo. *Eun.* V. 5. 19.

Furtum.

Furtum facere. *Eun.* Prol. 28. Hic *furti* se adligat. *Eun.* IV. 7. 39. Quamnam hic fugam aut *furtum* parat? *Phorm.* I. 4. 14.

Futilis.

Servon fortunas meas me commisisse *futili*? *And.* III. 5. 3.

G.

Gallina.

Gallina cecinit: interdixit hariolus. *Phorm.* IV. 4. 27.

Ganeo.

Gerro, iners, fraus, helluo, *ganeo*, damnosus. *Heaut.* V. 4. 10.

Ganeum.

Credo abductum in *ganeum* aliquo. *Adelph.* III. 3. 5.

Gannio.

Quid ille *gannit*? quid volt? *Adelph.* IV. 2. 17.

Garrio.

Garris. *Eun.* II. 3. 87. *Garri* modo. *Phorm.* III. 2. 11.

Garrula.

Ne quid de fratre *garrulae* illi dicerem. *Adelph.* IV. 4. 16.

Gaudeo.

Iam id *gaudeo*. *And.* II. 2. 25. Tanta vecordia innata cuiquam ut siet, ut malis *gaudeant*? *And.* IV. 1. 3. Ne istam multimodis civem inventam *gaudeo*. *And.* V. 4. 36. vide Notas. Hunc scio mea solide *gavisurum* gaudia. *And.* V. 5. 8. Salvom te advenisse *gaudeo*. *Eun.* V. 5. 6. Iam hoc aliud est, quod *gaudeamus*. *Eun.* V. 8. 11. Inpendio magis animus *gaudebat* mihi. *Eun.* III. 5. 39. Frustra sum igitur *gavisus* miser. *Heaut.* IV. 8. 16. Crede mihi, *gaudebis* facto. *Phorm.* III. 2. 9.

Gaudium.

Nec opinantis duci falso *gaudio*. *And.* I. 2. 9. Expleam animum *gaudio*. *And.* II. 2. 2. Non satis tibi esse hoc solidum visumst *gaudium*? *And.* V. 1. 23. Si nulla aegritudo huic *gaudio* intercesserit. Mea solide gavisurum *gaudia*. *And.* V. 5. 5. & 8. Ne hoc *gaudium* contaminet vita aegritudine aliqua. *Eun.* III. 5. 4. Scin me in quibus sim *gaudiis*? *Eun.* V. 9. 5. Celem tam insperatum *gaudium*? *Heaut.* III. 1. 5. Prae *gaudio* ubi sim nescio. *Heaut.* II. 3. 67. *Gaudio* sumus praepediti nimio. *Heaut.* III. 1. 96. Lacrumo *gaudio*. *Adelph.* III. 3. 55. Homini ilico lacrumae cadunt, quasi puero, *gaudio*. *Adelph.* IV. 1. 21. Miseriam omnem ego capio; hic potitur *gaudia*. *Adelph.* V. 4. 22. Utinam perpetuum hoc fiat *gaudium*. *Adelph.* V. 9. 15. Paene hercle exclamavi *gaudio*. *Phorm.* V. 6. 30.

Gemino.

Geminabit nisi caves. *Adelph.* II. 1. 19.

Geminus.

Ex unis *geminas* mihi conficies nuptias. *And.* IV. 1. 51.

Gemitus.

Gemitus, screatus, tussis, risus abstine. *Heaut.* II. 3. 132.

Gemo.

Incurvus, tremulus, labiis demissis, *gemens*. *Eun.* II. 3. 45.

Gener.

Tibi *generum* firmum, & filiae invenias virum. *And.* III. 3. 39. Et *gener* & adfines placent. *Heaut.* V. 1. 63. Cum illum *generum* cepimus. *Hec.* IV. 1. 22.

Genius.

Quod ego te oro per *genium* tuum. *And.* I. 5. 54. vide Notas. Suum defrudans *genium*, conpersit miser. *Phorm.* I. 1. 10.

GENTIUM.

Minime *gentium.* *Eun.* IV. 1. 11. Quovis *gentium.* *Heaut.* V. 1. 55. Nusquam *gentium.* *Adelph.* IV. 2. 1. Ubivis *gentium.* *Hec.* III. 1. 4. Usquam *gentium.* *Hec.* III. 1. 13.

GENU.

Ad *genua* accidit. *Hec.* III. 3. 18.

GENUS.

Id est *genus* hominum pessumum. *And.* IV. 1. 5. Olim isti fuit *generi* quondam quaestus aput saeclum prius. Est *genus* hominum, qui esse primos se omnium rerum volunt. *Eun.* II. 2. 15. & 16. O *genera* sacrilega. *Adelph.* III. 2. 6. Haec te admittere indigna *genere* nostro? Ubi etiam huius *generis* reliquias restare video. *Adelph.* III. 3. 55. & 90. Hic meus amicus illi *genere* est proxumus. *Adelph.* IV. 5. 17. Quod hoc *genus* est? *Hec.* II. 1. 1.

GERMANUS.

Si te in *germani* fratris dilexi loco. *And.* I. 5. 57. O mi *germane.* *Adelph.* II. 4. 5. Nunc tu mihi es *germanus* pariter animo ac corpore. *Adelph.* V. 8. 34.

GERO.

Animo morem *gessero.* *And.* IV. 1. 17. Mos *gerundust* Thaidi. *Eun.* I. 2. 108. Sine me in hac re *gerere* mihi morem. *Heaut.* V. 1. 74. Ut homost, ita morem *geras.* *Adelph.* III. 3. 77 Non me hanc rem, ut ut erat *gesta*, indicasse? *Adelph.* IV. 4. 22. Quasi re bene *gesta.* *Adelph.* V. 1. 13. Pueri inter se quas pro levibus noxiis iras *gerunt*? quapropter? quia enim qui eos gubernat animus, infirmum *gerunt.* *Hec.* III. 1. 30. 31. vide Notas. Quid rei *gerit?* *Phorm.* I 2. 95.

GERRO.

Gerro, iners, fraus, helluo. *Heaut.* V. 4. 10.

GESTIO.

Quid *gestiam*, aut quid laetus sim. Quid est quod sic *gestis?* *Eun.* III. 5. 7. & 10. Ipsum *gestio* dari mi in conspectum. *Phorm.* II. 1. 30.

GESTO.

Rex te ergo in oculis *gestare.* *Eun.* III. 1. 12. vide Notas. Quem ego puerum modo tantillum in manibus *gestavi* meis. *Adelph.* IV. 2. 24. Hicine non *gestandus* in sinu est? *Adelph.* IV. 5. 75.

GESTUS.

Nunc *gestus* mihi voltusque est capiundus novos. *Phorm.* V. 7. 7.

GETA.

Huius personae multa mentio est in Adelphis.

GLADIATOR.

Rumor venit, datum iri *gladiatores.* *Hec.* Alt. Prol. 32.

GLADIATORIUS.

Hi *gladiatorio* animo ad me adfectant viam. *Phorm.* V. 8. 71.

GLADIUS.

Suo sibi hunc iugulo *gladio.* *Adelph.* V. 8. 35.

GLORIA.

Labore alieno magno partam *gloriam.* *Eun.* III. 1. 9. Simul rem & *gloriam* armis belli repperi. *Heaut.* I. 1. 60. Fac quam plurimum illis relinquas, *gloriam*que istanc tibi. *Adelph.* V. 3. 28. vide Notas. Scit se nobilitatem ex ea re nactam, & *gloriam* esse. *Hec.* V. 2. 31. vide Notas.

GLORIOR.

Vah, *gloriare* evenisse ex sententia? *Heaut.* IV. 5. 17.

GLORIOSUS.

Miles *gloriosus.* *Eun.* Prol. 31. facere *gloriosum* militem. *Eun.* Prol. 38.

GLYCERIUM.

Haec persona Andriae est.

GNATA.

Unicam *gnatam* suam cum dote summa filio uxorem ut daret. *And.* I. 1. 73. Denegarat se commissurum mihi *gnatam* suam uxorem. *And.* I. 5. 7. Despondit ei *gnatam* huius vicini proxumi. *Hec.* I. 2. 49. *Gnatam* inveni nuptam cum tuo filio. *Phorm.* V. 3. 34.

GNATHO.

Persona Eunuchi est.

GNATHONICUS.

Parasiti item ut *Gnathonici* vocentur. *Eun.* II. 2. 33.

GNATUS.

Qui *gnatum* haberem tali ingenio praeditum. *And.* I. 1. 71. Corrigere mi *gnatum* porro enitere. *And.* III. 4. 17. Orabo *gnato* uxorem. *And.* III. 2. 48. Pietatem *gnati*. *And.* V. 2. 28. Decrevi tantisper me minus iniuriae meo *gnato* facere. *Heaut.* I. 1. 96. Num quidnam de *gnato* meo audisti? *Heaut.* III. 1. 20. An laudi putat fore, si perdiderit *gnatum*? *Adelph.* III. 3. 29. Prodidisti & te, & illam miseram, & *gnatum*. *Adelph.* IV. 5. 58. Vostrarum nulla est, quin *gnatum* velit uxorem. *Hec.* II. 1. 43. *Gnatum* ei restituo. *Hec.* V. 4. 20. Quanta me cura & sollicitudine adficit *gnatus*? *Phorm.* II. 4. 2.

GRACILUS.

Vincto pectore, ut *gracilae* sient. *Eun.* II. 3. 23. vide Notas.

GRADUS.

Suspenso *gradu* placide ire perrexi. *Phorm.* V. 6. 27.

GRAECE.

Epidicazomenen quam vocant Comoediam *Graece*. *Phorm.* Prol. 26. vide Notas.

GRAECUS.

Ex *Graecis* bonis Latinas fecit non bonas. *Eun.* Prol. 8. Non negat personas transtulisse in Eunuchum suam ex *Graeca*. *Eun.* Prol. 33. Ex integra *Graeca* integram Comoediam hodie sum acturus. Cuia *Graeca* sit, id dicerem. Multas contaminasse *Graecas*. *Heaut.* Prol. 4. 8. & 17. In *Graeca* adulescens est. *Adelph.* Prol. 8.

GRANDIS.

An sedere oportuit domi virginem tam *grandem*? *Adelph.* IV. 5. 39. Natu *grandior*. *Adelph.* V. 8. 7. Homo iam *grandior*. *Phorm.* II. 3. 15. Dicam tibi inpingam *grandem*. *Phorm.* II. 3. 92.

GRANDIUSCULUS.

Fere *grandiuscula* iam. *And.* IV. 5. 19.

GRATIA.

Habeo *gratiam*. *And.* I. 1. 15. Postulare id *gratiae* adponi sibi. *And.* II. 1. 31. Cum istuc quod postulo impetro cum *gratia*. *And.* II. 5. 11. Ea *gratia* simulavi. *And.* III. 4. 8. Iam dudum res redduxit me ipsa in *gratiam*. *And.* V. 4. 45. Ego excludor: ille recipitur. Qua *gratia*? *Eun.* I. 2. 79. Ab eo *gratiam* hanc inibo. *Eun.* III. 5. 9. Inveniam poi hodie, parem ubi referam *gratiam*. *Eun.* IV. 4. 51. Et habetur & refertur, ita ut merita es, *gratia*. *Eun.* IV. 6. 12. Dehinc spero aeternam inter nos *gratiam* fore. *Eun.* V. 2. 33. *Gratiam* habeo maxumam. *Eun.* V. 8. 61. Cave, ne falsam *gratiam* studeas inire. *Heaut.* II. 3. 61. Syro nil *gratiae*. *Heaut.* V. 2. 46. Dis *gratia*. *Adelph.* I. 2. 41. Mihi egit *gratias*. *Adelph.* III. 3. 14. Rursum in *gratiam* restitues. *Hec.* III. 1. 11. Dis *gratiam* habeo. *Hec.* III. 2. 11. Hanc *gratiam* ut sibi des pro illa, nunc rogat. *Hec.* III. 3. 30. Neque alio componi pacto potis inter eas *gratia* st. *Hec.* III. 5. 29. Ego redigam vos in *gratiam*. *Phorm.* V. 8. 73.

GRATIIS.

Si non pretio, *gratiis*. *Adelph.* IV. 7. 26. vide Notas. Meam ductes *gratiis*? *Phorm.* III. 2. 15.

GRATULOR.

Adventum *gratulantur*. *Eun.* II. 2. 28. Desine Deos *gratulando* obtundere. *Heaut.* V. 1. 6.

GRATUS.

Id *gratum* fuisse advorsum te. *And.* I. 1. 15. Illi *gratum* feceris. *Eun.* IV. 4. 55. Quam hoc munus *gratum* arbitrare Thaidi esse? *Eun.* II. 2. 44. Est istuc datum profecto, ut *grata* mihi sint quae facio omnia. *Eun.* III. 1. 6. Cum *gratum* mi esse potuit, nolui. Ut esset aput te hoc quam *gratissimum*. *Heaut.* II. 3. 21. & 127. ubi vide Notas. Memorem me dices esse & *gratum*. *Adelph.* II. 2.

43. Ne id adſentandi magis, quam quo habeam *gratum*, facere exiſtumes. *Adelph.* II. 4. 6.

GRAVIDUS.

Gravida e Pamphilo eſt. *And.* I. 3. 11. Virgo ex eo conpreſſu *gravida* facta eſt. *Adelph.* III. 4. 28.

GRAVIS.

Iſtuc periclum in filia fieri, *grave* eſt. *And.* III. 3. 34. Quaſi quicquam in hunc iam *gravius* dici poſſiet. *And.* V. 3. 3. Quanto tu me es annis *gravior*. *Heaut.* IV. 1. 32. vide Notas. Scio tibi eſſe hoc *gravius* multo ac durius. *Heaut.* V. 1. 4. Imperium *gravius*. *Adelph.* I. 1. 41. Nondum audiſti, quod eſt *graviſſimum*. *Adelph.* III. 4. 22. Paupertatem una pertulimus *gravem*. *Adelph.* III. 4. 50. Usque illud viſum eſt Pamphilo ne utiquam *grave*. *Hec.* I. 2. 50. vide Notas. Quid faceres, ſi aliud quid *gravius* tibi nunc faciundum foret? *Phorm.* I. 4. 29. Numquam tam *gravis* ob hanc inimicitias caperem in voſtram familiam. *Phorm.* II. 3. 23.

GRAVITER.

Graviter ferunt. *And.* I. 1. 20. Saepe eadem & *graviter* audiendo. *Heaut.* I. 1. 62. Animum advertunt *graviter*. *Heaut.* III. 3. 9. *Graviter* crepuerunt fores. *Heaut.* III. 3. 52. Nimis *graviter* cruciat aduleſcentulum. *Heaut.* V. 5. 1. Quisnam à me pepulit tam *graviter* fores? *Adelph.* V. 3. 2. Etſi amor me *graviter* conſuetudoque tenet. *Hec.* III. 3. 44. Tibi iratus ſum *graviter*. *Hec.* IV. 4. 2.

GRAVIUS.

Vereor ne illud *gravius* tulerit. *Eun.* I. 2. 1. Nolo in illum *gravius* dicere. *Adelph.* I. 2. 60. *Gravius* denique minitemur. *Hec.* IV. 4. 95.

GRAVOR.

Ne *gravare*. *Adelph.* V. 8. 19.

GREMIUM.

Iovem quo pacto Danaae miſiſſe aiunt in *gremium* imbrem aureum. *Eun.* III. 5. 37. Qui ſe in ſui *gremio* poſiturum puerum dicebat patris. *Adelph.* III. 2. 35.

GREX.

Oro, ut me in veſtrum *gregem* recipiatis. *Eun.* V. 8. 54. Si lenis eſt, ad alium defertur *gregem*. *Heaut.* Prol. 45. Ancillarum *gregem* ducunt ſecum. *Heaut.* II. 9. 4. Hic de *grege* illo eſt. *Adelph.* III. 3. 8. Cum per tumultum noſter *grex* motus locoſt. *Phorm.* Prol. 32.

GUBERNATRIX.

An fortunam conlaudem, quae *gubernatrix* fuit? *Eun.* V. 8. 16.

GUBERNO.

Qui eos *gubernat* animus, infirmum gerunt. *Hec.* III. 1. 31.

GYNAECEUM.

Ubi in *gynaeceum* ire occipio. *Phorm.* V. 6. 22.

H.

Ha ha hae. *Eun.* III. 1. 36. III. 2. 44. *Heaut.* V. 1. 13. *Ha, ha, hae.* *Hec.* V. 4. 22. *Ha, ha, hae.* *Phorm.* II. 3. 64.

HABEO.

Quos hic noſter auctores *habet*. *And.* Prol. 20. In memoria *habeo*. *And.* I. 1. 13. *Habeo* gratiam. *And.* I. 1. 15. Certe captus eſt, *habet*. *And.* I. 1. 56. Quis heri Chryſidem *habuit?* *And.* I. 1. 58. Si quid conſili *habet*. *And.* I. 1. 133. Neque pol conſilii locum *habeo*, neque ad auxilium copiam. *And.* II. 1. 20. vide Notas. Sat *habeo*. *And.* II. 1. 35. Hoc male *habet* virum. *And.* II. 6. 5. Prius quam tuum, ut ſeſe *habeat*, animum ad nuptias perſpexerit. *And.* II. 3. 4. Quam ego animo egregie caram pro uxore *habuerim*. *And.* I. 5. 38. Scias poſſe iam *habere* ipſum ſuae vitae modum. *And.* I. 1. 68. Quid agam *habeo*. *And.* III. 2. 18. Propemodum *habeo* iam fidem. *And.* III. 4. 7. vide Notas. Non *habeo* ſpatium. *And.* III. 5. 17. Dis pol *habeo* gratiam. *And.* IV. 4. 31. *Habeas.* P. *Habeam?* *And.* IV. 1. 25. Dicta eſt eſſe haec atque *habita* eſt ſoror.

And. IV. 5. 14. Immo *habeat*, valeat, vivat cum illa. *And.* V. 3. 18. Omnia *habeo*, neque quicquam *habeo. Eun* II. 2. 12. Qui Sal *habet*, quod in te eſt. *Eun.* III. 1. 10. vide Notas. *Habes* imperium in beluas. *Eun.* III. 1. 25. Quae res in ſe neque conſilium, neque modum *habet* ullum. *Eun.* I. 1. 13. Neque, praeterquam quas ipſe amor moleſtias *habet*, addas: & illas, quas *habet*, recte feras. *Eun.* I. 1. 33. Potius quam te inimicum *habeam*. *Eun.* I. 2. 94. Quam intumum *habeam* te. *Eun.* I. 2. 48. Senſit me tecum quoque rem *habere*. *Eun.* I. 2. 58. Si fidem *habeat*. *Eun.* I. 2. 59. Sine illum priores partes aput me *habere*. *Eun.* I. 2. 71. Quae nos noſtramque adulefcentiam *habent* deſpicatam. *Eun.* II. 3 92. Et *habetur* & refertur gratia. *Eun.* IV. 6. 12. Male me vero *habens*. *Eun.* IV. 2. 6. Credin te inpune *habiturum*? *Eun.* V. 2. 13. Spero me *habere*, qui hunc excruciem meo modo. *Eun.* V. 3. 11. Hic pro illo munere tibi honos eſt *habitus*. *Eun.* V. 6. 22. Gratiam *habeo* maxumam. *Eun.* V. 8. 61. *Habet* bonorum exemplum. *Heaut.* Prol. 20. Filium unicum adulefcentulum *habeo*. Ah, quid dixi? *habere* me? Immo *habui*. *Heaut.* I. 1. 42. Cui quod reſpondeam, nil *habeo*. *Heaut.* II. 1. 12. Amicam ut *habeas* prope iam in uxoris loco. *Heaut.* I. 1. 52. Mihi quale ingenium *haberes*, fuit indicio oratio. *Heaut.* II. 4. 4. Sine magno intertrimento non poteſt *haberi*. *Heaut.* III. 1. 39. Aut haec cum illis ſunt *habenda*, aut illa cum his mittenda ſunt. *Heaut.* II. 3. 84. Seni noſtro nil fidei *habeo*. *Heaut.* V. 2. 49. Ita ut res ſeſe *habet*. *Heaut.* IV. 3. 24. Suavia in praeſentia quae eſſent, prima *habere*. *Heaut.* V. 2, 10. Non neceſſe *habeo* omnia pro meo iure agere. *Adelph.* I. 1. 26. Semper parce ac duriter ſe *habere*. *Adelph.* I. 1. 20 Ille ut item contra, me *habeat*, facio ſedulo. *Adelph.* I. 1. 25. Quod fortunatum iſti putant, uxorem numquam *habui*. *Adelph.* I. 1. 19. *Habui*, amavi pro meo. *Adelph.* I. 1. 23. Studione id ſibi *habet*. *Adelph.* III. 3. 28. Satis mi id *habeam* ſupplicii. *Adelph.* III. 2. 15. Virgo nihil *habet*. *Adelph.* IV. 7. 10. Ludibrio *haberi*. *Hec.* I. 2. 74. Utin eximium neminem *habeam*? *Hec.* I. 1. 9. *Habebam* alibi animum amori deditum. *Hec.* III. 1. 14. *Habes* omnem rem. *Hec.* I. 2. 119. Quid mulieris uxorem *habes*? *Hec.* IV. 4. 22. Haec res non minus me male *habet*, quam te. *Hec.* IV. 2. 30. Quo pacto me *habueris* praepoſitam amori tuo. *Hec.* IV. 2. 6. Non ſic ludibrio tuis factis *habitus* eſſem. *Hec.* IV. 1. 11. Non me clam *haberet*, quod celaſſe intelligo. *Hec.* IV. 4. 35. Segregatum *habuiſſe* a me Pamphilum. *Hec.* V. 1. 26. Is ſibi reſponſum hoc *habeat*. *Phorm.* Prol. 16. Non multum *habet* quod det fortaſſe. *Phorm.* I. 2. 95. Bene *habent* tibi principia. *Phorm.* II. 3. 82. Non tu hunc *habeas* plane praeſentem Deum? *Phorm.* II. 2. 31. Vapulandum: *habendum* compedes. *Phorm.* II. 1. 19. vide Notas. Concluſam hic *habeo* uxorem ſaevam. *Phorm.* V. 1. 17. Ut meae res ſeſe *habent*. *Phorm.* V. 4 1.

HABITIOR.

Si qua eſt *habitior* paulo, pugilem eſſe aiunt. *Eun.* II. 3. 24.

HABITO

In hac *habitaſſe* platea dictumſt Chryſidem. *And.* IV. 5. 1. Rus *habitatum* abii. *Hec.* II. 1. 27. Ex urbe tu rus *habitatum* migres? *Hec.* IV. 1. 13. Ut filius cum illa *habitet* aput te. *Phorm* V. 8. 41.

HABITUDO.

Quae *habitudo* eſt corporis? *Eun.* II. 2. 11.

HAC.

Sequere me *hac*. *And.* V. 6. 14. Plenus rimarum ſum, *hac* atque illac perpluo. *Eun.* I. 2. 25. vide Notas. Iter *hac* habui. *Eun.* V. 9.

35. *Hac* illac circumcursa. *Heaut.* III. 2. 1.

HAEREO.

Ipsast, *haereo* *Eun.* V. 2. 9. Lingua *haeret* metu. *Eun.* V. 5. 7. Ut *haeream* in parte aliqua tandem apud Thaidem. *Eun.* V. 8. 25. Quin pugnus continuo in mala *haereat.* *Adelph.* II. 1. 17. Metui ne *haereret* hic. *Adelph.* III. 3. 49. In te omnis *haeret* culpa sola. *Hec.* II. 1. 32. Nisi mi prospicio, *haereo.* *Phorm.* V. 8. 70.

HAESITO.

In eodem *haesitas* luto. *Phorm.* V. 2. 15.

HARIOLOR.

Modo si argentum reddat. set ego hoc *hariolor.* *Adelph.* II. 1. 48. Non mihi credis? D. *Hariolare.* *Phorm.* III. 2. 7.

HARIOLUS.

Interdixit *hariolus:* aruspex vetuit. *Phorm.* IV. 4. 27.

HAUT.

Haut muto. *And.* I. 1. 13. vide Notas. Fidelem *haut* ferme mulieri invenias virum. *And.* III. 1. 2. *Haut* auspicato huc me adtuli. *And.* IV. 5. 12. Hominem *haut* inpurum. *Eun.* II. 2. 4. Extrema linea amare, *haut* nihil est. *Eun.* IV. 2. 13. *Haut* stulte sapis. *Heaut.* II. 3. 82. *Haut* scio, anne uxorem ducat. *Heaut.* V. 2. 46. *Haut* paternum istuc dedisti. *Adelph.* III. 4. 4. Comissatorem *haut* sane commodum. *Adelph.* V 2. 8. Servum *haut* inliberalem praebes te. *Adelph.* V. 5. 5. *Haut* scio hercle an mutet animum. *Phorm.* V. 2 9.

HAUT QUAQUAM.

Haut quaquam etiam cessant. *Heaut.* I. 2. 1.

HEAUTON *Timorumenos.*

Ex integra Comoediam hodie sum acturus *Heauton timorumenon.* *Heaut.* Prol. 5.

HECYRA.

Hecyra est huic nomen fabulaï. *Hec.* Prol. 1. vide Notas. *Hecyram* ad vos refero. *Hec.* Alt. Prol. 21.

HEGIO.

Huius personae in Adelphis fit mentio.

HEIA.

Heia, ut elegans est. *Heaut.* V. 5. 19. *Heia* vero. *Hec.* II. 2. 8. *Heia*, ne parum leno sies. *Phorm.* III. 2. 23. *Heia*, sudabis satis. *Phorm.* IV. 3. 23.

HELLUO.

Gerro, iners, fraus, *helluo.* *Heaut.* V. 4. 10.

HEM.

Hem quid id est? *And.* I. 1. 89. vide Notas. *Hem*, repudiatus repetor. *And.* I. 5. 13. Nihilne? *hem.* *And.* II. 6. 4. *Hem* illic est huic rei caput. *And.* II. 6. 27. *Hem* astutias. *And.* III. 4. 24. *Hem*, quid ais, scelus? *And.* IV. 1. 41. *Hem* scelera. *And.* IV. 4. 46. *Hem* Davom tibi. *And.* V. 2. 1. *Hem* eunuchum tibi. *Eun.* III. 2. 19. *Hem*, quae haec est fabula? *Eun.* IV. 4. 22. *Hem*, obsecro an is est? *Eun.* V. 4. 40. *Hem*, quid dixti? *Heaut.* II. 3. 99. *Hem*, istoc verbo animus mi rediit. *Hec.* III. 2. 12. Geta. G. *Hem.* *Phorm.* IV. 4. 1.

HERCLE.

Mea quidem *hercle* certe in dubio vitast. *And.* II. 2. 10. Certe *hercle.* *And.* III. 2. 15. Nescio *hercle.* *Eun.* II. 3. 14. Sane *hercle* ut dicis. *Eun.* III. 5. 59. Perii *hercle.* *Heaut.* IV. 4. 14. *Hercle* vero serio. *Adelph.* V. 9. 18. Sane *hercle* homo voluptati obsequens fuit. *Hec.* III. 5. 9.

HERCULES.

Qui minus, quam *Hercules* servivit Omphalae? *Eun.* V. 7. 3.

HEREDITAS.

Hereditatem persequi. *And.* IV. 5. 20. vide Notas. Ad hos ea rediit lege *hereditas.* *Hec.* I. 2. 97.

HERES.

Te ipso *herede* haec possidere Bacchidem. *Heaut.* V. 2. 16. Qui sic sunt, haut multum *heredem* iuvant. *Hec.* III. 5. 10.

HERI.

Heri aliquot adulescentuli coiimus in Piraeo, in hunc diem ut de symbolis essemus. *Eun.* III. 4. 1. Equidem te demiror tam mane, qui *heri* tantum biberis. *Heaut.* III. 2. 8.

HESTERNUS.

Quo pacto ex iure *hesterno* panem atrum vorent. *Eun.* V. 4. 17.

HEU.

Heu me miserum. *And.* IV. 1. 22. *Heu* me miseram. *Hec.* II. 2. 29. *Heu* me infelicem. *Hec.* III. 1. 2.

HEUS.

Heus puer. *And.* I. 1. 58. *Heus*, evocate huc Davom. *And.* III. 3. 47. *Heus* tu. *Eun.* I. 2. 22. *Heus heus*, tibi dico. *Eun.* II. 3. 46. Syre, Syre, inquam, *heus*, *heus*, Syre. *Heaut.* II. 3. 107. *Heus*, *heus*: Aeschinus ego sum. *Adelph.* IV. 3. 26. *Heus* tu, cave. *Phorm.* II. 3. 51.

HIC. *Adverb.*

Quis *hic* loquitur? *And.* I. 5. 32. Nil pudent *hic*, ubi opust. illic ubi nil opust, ibi verentur. *And.* IV. 1. 13. vide Notas. Facile *hic* plus mali est, quam illic boni. *And.* IV. 3. 5. Quem ego *hic* audio? *Eun.* V. 8. 30. Agrum in proximo *hic* mercatus es. *Heaut.* I. 1. 2. *Hic* sciri potuit. *Heaut.* II. 3. 38. *Hic* me magnifice ecfero. *Heaut.* IV. 3. 31. Etiamne tecum *hic* res mihi est? *Heaut.* IV. 4. 20. Eccum *hic* tibi. *Heaut.* IV. 7. 1. Utinam *hic* prope adesset alicubi. *Adelph.* III. 4. 7. Nulla tibi *hic* iam consultatiost. *Hec.* IV. 4. 28. *Hic* viciniae. *Phorm.* I. 2. 45.

HICINE.

Hicine libertatem aiunt aequam esse omnibus? *Adelph.* II. 1. 29.

HIC. *pronom.*

Haec illae lacrumae. *And.* I. 1. 79. vide Notas. Tu si *hic* sis, aliter censeas. *And.* II. 1. 10. Ipsum *hunc* orabo. *And.* II. 1. 12. Nec tu ea causa minueris *haec* quae facis. *And.* II. 3. 19. Quid *hoc*? adeone est demens? *And.* III. 1. 10. *Hic* vero est. *Eun.* II. 3. 8. Si laudabit *haec* illius formam, tu *huius* contra. *Eun.* III. 1. 54. Mi *hoc* negoti ceteri dedere. *Eun.* III. 4. 6. *Hoc* vide. *Heaut.* II. 3. 74. Tibi erunt parata verba, *huic* homini verbera. *Heaut.* II. 3. 115. *Huic* mandes, si quid recte curatum velis. *Adelph.* III. 3. 18. Mensis agitur *hic* iam septimus. *Hec.* III. 3. 34. Cum tu *horum* nil refelles, vincam scilicet. *Phorm.* I. 2. 82. Aliquot *hos* sumam dies. *Phorm.* V. 5. 4.

HICE.

Propter hospitai *huiusce* consuetudinem. *And.* II. 6. 8. vide Notas. *Hice* hoc munere arbitrantur suam Thaidem esse. *Eun.* II. 2. 38. Num me fefellit, *hosce* id struere? *Heaut.* III. 2. 3. Qui te amat plus, quam *hosce* oculos. *Adelph.* V. 7. 5. Quid dicam *hisce*, incertus sum. *Hec.* III. 4. 36. Cum scirem infirmas nuptias *hasce* esse. *Phorm.* V. 1. 7.

HICINE.

Hocine agis, an non? *And.* I. 2. 12. *Hicinest* Simo? *And.* V. 4. 4. *Hocine* tam audax facinus facere esse ausum? *Eun.* IV. 3. 2. *Huncine* erat aequom ex illius more, an illum ex huius vivere? *Heaut.* I. 2. 29. *Hicine* non gestandus in sinu est? *Adelph* IV. 5. 75. *Hiscine* tu amabo non contra insidiabere? *Hec.* I. 1. 13. *Haecine* erat ea quae nostros minuit fructus vilitas? *Phorm.* V. 9. 24. vide Notas.

HILARE.

Hilare hunc sumamus diem. *Adelph.* II. 4. 23. vide Notas.

HILARIS.

Tu quidem pol multo *hilarior.* *Eun.* IV. 5. 5.

HILARUS.

Hilarum ac lubentem fac te gnati in nuptiis. *Adelph.* IV. 7. 38. Hodie modo *hilarum* te face. *Adelph.* V. 3. 56.

HILUM.

Hilum interesse censes? *And.* IV. 4. 55. vide Notas.

Hinc.

Fuit olim *hinc* quidam senex, mercator. *And.* I. 3. 16. vide Notas. Abin *hinc* in malam rem. *And.* II. 1. 16. *Hinc* vos amolimini. *And.* IV. 2. 24. Illam *hinc* civem esse aiunt. *And.* V. 1. 14. Quomodo *hinc* abscedam nescio. *Eun.* IV. 4. 48. Quandam fidicinam amat *hinc* Chaerea. *Eun.* V. 5. 15. vide Notas. Non cogitas *hinc* longule esse? *Heaut.* II. 2. 10. Syrum ire video: *hinc* scibo iam, ubi siet. *Adelph.* III. 2. 7. Quod *hinc* accesserit. *Adelph.* V. 3. 30. Vix me *hinc* abstraxi. *Hec.* III. 1. 17. vide Notas. Procul *hinc* astans. *Hec.* IV. 3. 1. Petam *hinc* unde a primo institui. *Phorm.* IV. 3. 14.

Hodie.

Si id facis, *hodie* postremum me vides. *And.* II. 1. 22. Quando alias malim, quam *hodie* has fieri nuptias? *And.* III. 2. 49. vide Notas. Ecquis me *hodie* vivit fortunatior? *Eun.* V. 8. 1. Magis unum etiam instare, ut *hodie* conficerentur nuptiae. *Heaut.* V. 1. 22. Quem ego *hodie* toto non vidi die. *Adelph.* IV. 1. 11. Plus *hodie* boni feci inprudens, quam sciens ante hunc diem umquam. *Hec.* V. 4. 40. Numquamne *hodie* concedes mihi? *Phorm.* V. 3. 22.

Homo.

Neutiquam officium liberi esse *hominis* puto. *And.* II. 1. 30. Quis *homost*, qui me? *And.* II. 2. 7. Nullane in re esse cuiquam *homini* fidem? *And.* II. 5. 14. Si capiundos mihi sciam esse inimicos omnis *homines*. *And.* IV. 2. 12. Mi *homo*, quid istuc obsecrost? *And.* IV. 3. 6. O *hominem* audacem. *And.* IV. 4. 30. *Homini* adulescentulo. *And.* V. 1. 9. Ego commodiorem *hominem* non vidi. *And.* V. 2. 3. More *hominum* evenit. *And.* V. 6. 3. Sic *homost*: perpaucorum *hominumst*. *Eun.* III. 1. 18. *Homini homo* quid praestat? *Eun.* II. 2. 1. Quid hoc *hominis*? *Eun.* III. 4. 8. *Hominem* haut inpurum. *Eun.* II. 2. 4. Scitum hercle *hominem*. *Eun.* II. 2. 22. Neque quemquam ego *hominem* esse arbitror. *Eun.* II. 3. 33. Illumne obsecro inhonestum *hominem*, senem mulierem? *Eun.* II. 3. 66. vide Notas. Quid *homo*, inquam, ignavissume? *Eun.* II. 2. 8. Est genus *hominum*. *Eun.* II. 2. 17. Quem ego infra esse infimos omnis puto *homines*. *Eun.* III. 2. 37.* Sicubi eum satietas *hominum* ceperat. *Eun.* III. 1. 14. Qui hunc tantum *hominem* facias inimicum tibi. *Eun.* IV. 7. 32. Metuo qualem tu me esse *hominem* existimes. *Eun.* IV. 6. 20. Monstrum *hominis*. *Eun.* IV. 4. 29. Quid illuc *hominis* est? *Eun.* V. 1. 17. O scelestum atque audacem *hominem*. *Eun.* IV. 4. 41. Quis hic est *homo*? *Eun.* IV. 4. 9. Quis tu *homo* es? *Eun.* IV. 7. 34. Quis *homo* umquam vidit? *Eun.* V. . 38. *Homo* sum: humani nihil a me alienum puto. *Heaut.* I. 1. 25. Paulo qui est *homo* tolerabilis. *Heaut.* I. 2. 31. *Hominis* frugi & temperantis functu's officium. *Heaut.* II. 3. 19. Tibi erunt parata verba, huic *homini* verbera. *Heaut.* II. 3. 115. Vin tu *homini* stulto mi auscultare? *Heaut.* III. 3. 24. *Hominem* amicum recipere ad te. *Heaut.* III. 3. 6. Ita conparatam esse *hominum* naturam omnium. *Heaut.* III. 1. 94. Ne ego fortunatus *homo* sum. *Heaut.* IV. 6. 21. Quaeso quid *hominis* es? *Heaut.* IV. 8. 6. Vultus quoque *hominum* fingit scelus. *Heaut.* V. 1. 14. *Homines* nobilis. *Adelph.* Prol. 15. *Hominum homo* stultissime. *Adelph.* II 2. 10. Non scis inescare *homines*. *Adelph.* II. 2. 12. *Homine* inperito numquam quicquam iniustiust. *Adelph.* I. 2. 18. Abs quivis *homine* beneficium accipere gaudeas. *Adelph.* II. 3. 1. O *hominem* inpurum. *Adelph.* II. 1. 29. O *hominem* inpium. *Adelph.* III. 2. 6. Non puduisse verberare *hominem* senem? *Adelph.* IV. 2. 23. Censen *hominem* me esse? *Adelph.* IV. 2. 40. Itast *homo*. *Adelph.* I. 2. 63.

Ut *homoſt*, ita morem geras. *Adelph.* III. 3. 77. Ne ego *homo* infelix. *Adelph.* IV. 2. 1. Si tu ſis *homo*. *Adelph.* V. 8. 11. Frugi *homo* es. *Adelph.* V. 9. 2. Simulare certe eſt *hominis*. Haec magis ſunt *hominis*. *Adelph.* IV. 7. 16. & 18. Me omnino lapidem, non *hominem* putas. *Hec.* II. 1. 17. Quot *homines*, tot ſententiae. *Phorm.* II. 4. 14. Ha, ha, hae, *homo* ſuavis. *Phorm.* II. 3. 64. O omnium, quantum eſt qui vivont, *hominum homo* ornatiſſime. *Phorm.* V. 6. 13. Alere nolunt *hominem* edacem. *Phorm.* II. 2. 21. Phormio ſtrenuum *hominem* praebuit. *Phorm.* III. 1. 12. Ego *hominem* callidiorem vidi neminem. *Phorm.* IV. 2. 1. *Homo* confidens. *Phorm.* I. 2. 73. *Homo* iam grandior, pauper. *Phorm.* II. 3. 15. *Homo* inhumaniſſimus. *Phorm.* III. 2. 24. Solus eſt *homo* amico amicus. *Phorm.* III. 3. 30. Haut ſcio, ut *homoſt*, an mutet animum. *Phorm.* V. 2. 9. Filius *homo* adulescens. *Phorm.* V. 9. 52.

HOMUNCIO.

Ego *homuncio* hoc non fecerim? *Eun.* III. 5. 43. vide Notas.

HONESTE.

Potius quam *honeſte* in patria pauper viveret. *And.* IV. 5. 3. vide Notas. Alio pacto *honeſte* quomodo hinc abſcedam neſcio. *Eun.* IV. 4. 48. Olim cum *honeſte* potuit, tum non eſt data. *Phorm.* V. 8. 19.

HONESTUS.

Forma praeter ceteras *honeſta*. *And.* I. 1. 96. *Honeſta* oratio eſt. *And.* I. 1. 114. Papae, facie *honeſta*. *Eun.* II. 1. 24. Ita me Di ament, *honeſtus* eſt. *Eun.* III. 2. 21. Neque *honeſtum* mihi, neque utile ipſi virgini eſt. *Hec.* I. 2. 76.

HONOS.

Videt me eſſe tanto *honore*. *Eun.* II. 2. 29. vide Notas. Hic pro illo munere tibi *honos* eſt habitus. *Eun.* V. 6. 22. Quam ego ſcio eſſe *honore* quovis dignam. *Heaut.* IV. 3. 9. Veſtri *honoris* cauſa. *Phorm.* V. 8. 35.

HORA.

Dum haec loquitur, abiit *hora*. *Eun.* II. 3. 50. vide Notas. Unam praeterea *horam* ne oppertus ſies. *Phorm.* III. 2. 29.

HORREO.

Totus tremo, *horreo*que. *Eun.* I. 2. 4.

HORRESCO.

Accedam ad fores: *horreſco* ſemper, ubi pultare haſce occipio. *Adelph.* IV. 4. 25.

HORRIDUS.

Capillus paſſus, nudus pes, ipſa *horrida*. *Phorm.* I. 2. 56.

HORSUM.

Mox noctu te adiget *horſum* inſomnia. *Eun.* II. 1. 13. *Horſum* pergunt. *Hec.* III. 4. 56.

HORTOR.

Te ſedulo & moneo & *hortor*. *Hec.* I. 1. 7.

HORTUS.

Hanc in *horto* maceriam iube dirui. *Adelph.* V. 7. 10.

HOSPES.

Nunc me, *hoſpitem*, lites ſequi. *And.* IV. 5. 15. Cliens, amicus, *hoſpes* nemoſt vobis? *Adelph.* IV. 1. 13. Iter ad *hoſpitem* antiquom. *Phorm.* I. 2. 17. *Hoſpites*, tum civis. *Phorm.* II. 2. 14.

HOSPITA.

Propter *hoſpitaï* huiusce conſuetudinem. *And.* II. 6. 8. vide Notas.

HOSTIS.

Nupta meretrici *hoſtis* eſt. *Hec.* V. 2. 23.

HUC.

Commigravit *huc* viciniae. *And.* I. 1. 43. Dum in dubio eſt animus, paulo momento *huc* vel illuc inpellitur. *And.* I. 5. 31. Ut ab illa excludar, *huc* concludar. *And.* II. 3. 12. *Huc* renuntio. *And.* III. 4. 15. Omnia haec nunc verba *huc* redeunt denique. *Eun.* I. 2. 78. Sermonem quaerere: ubi friget, *huc* evaſit. *Eun.* III. 3. 11. *Huc* tranſtulit amorem. *Hec.* I. 2. 94. Renumeret dotem *huc*, eat. *Hec.* III. 5.

52. Aliquando tandem *huc* animum ut adducas tuum. *Hec.* IV. 4. 61.

HUI.

Hui, tam cito? *And.* III. 1. 16. *Hui*, univorsum triduum? *Eun.* II. 1. 17. *Hui*, quantam eii fenestram ad nequitiem patefeceris? *Heaut.* III. 1. 71. *Hui* percarast. *Phorm.* II. 3. 25.

HUIUSMODI.

Haec atque *huiusmodi* sum multa passa. *Eun.* IV. 6. 8. *Huiusmodi* obsecro aliquid reperi. *Heaut.* II. 3. 98. *Huiusmodi* mihi res semper comminiscere. *Heaut.* IV. 6. 8. Hic me *huiusmodi* scibat esse. *Phorm.* III. 2. 44.

HUMANE.

Vix *humane* patitur. *Adelph.* I. 2. 65.

HUMANITUS.

Coepi non *humanitus* tractare. *Heaut.* I. 1. 47.

HUMANUS.

Humani ingenii mansuetique animi officia. *And.* I. 1. 68. Hocinest factu *humanum* aut inceptu? *And.* I. 5. 1. vide Notas. *Humani* nihil a me alienum puto. *Heaut.* I. 1. 25. Ut sunt *humana*. *Heaut.* III. 2. 41. Iam peccatum primum id magnum, magnum at *humanum* tamen. *Adelph.* IV. 5. 53.

HUMERUS.

Demissis *humeris*. *Eun.* II. 3. 23. Qui non *humerum* hunc onero pallio. *Phorm.* V. 6. 4.

HUMI.

Obsecro, *humine*? *And.* IV. 3. 11.

HUMILIS.

Omnibus nobis ut res dant sese, ita magni atque *humiles* sumus. *Hec.* III. 3. 20.

HYMENAEUS.

Hoc mi moraest, tibicina, & *hymenaeum* qui cantent. Missa haec face, *hymenaeum*, turbas, lampadas, tibicinas. *Adelph.* V. 7. 7. & 9.

I.

IACIO.

Si illud, quod maxume opus est *iactu*, non cadit. *Adelph.* IV. 7. 22.

IAM.

Eamus nunc *iam* intro. *And.* I. 1. 145. Primum *iam* de amore hoc comperit. *And.* I. 3. 6. *Iam* tum. *Eun.* III. 3. 8. *Iam* olim. *Eun.* III. 5. 39. *Iam* inde usque a pueritia. *Heaut.* I. 2. 9. *Iam* inde ab adulescentia. *Adelph.* I. 1. 16. *Iam* inde a puero. *Adelph.* III. 3. 86. *Iam* pridem. *Hec.* II. 1. 22. *Iam* ut limen exirem. *Hec.* III. 3. 18. *Iam* a principio. *Phorm.* IV. 3. 45.

IAM DUDUM.

Iam dudum te amat: *iam dudum* illi facile fit, quod doleat. *Eun.* III. 1. 58. *Iam dudum:* aetatem. *Eun.* IV. 5. 8. Ego *iam dudum* hic adsum. *Eun.* IV. 6. 5. *Iam dudum* dixi, itidemque nunc dico. *Hec.* IV. 4. 100. vide Notas.

IANUA.

Ante nostram *ianuam* adpone. *And.* IV. 3. 10. Propera adeo puerum tollere hinc ab *ianua*. *And.* IV. 4. 20.

IBI.

Ibi tum filius cum illis una aderat frequens. *And.* I. 1. 79. Escendo in quendam *ibi* excelsum locum. *And.* II. 2. 19. *Ibi* culpam in te transferet. *And.* II. 3. 5. Eamus ad me, *ibi* proximumst. *Eun.* III. 5. 64. *Ibi* nunc sum, & usque id egi dudum. *Heaut.* V. 2. 30. Credas animum *ibi* esse. *Heaut.* V. 5. 19.

IBIDEM.

Teque *ibidem* pervolvam in luto. *And.* IV. 4. 38.

IDCIRCO.

Idcirco adcersor, nuptias quod mi adparari sensit. *And.* IV. 2. 7. *Idcirco* huic nostro traditast provincia. *Heaut.* III. 2. 5.

IDEM.

Tu tamen *idem* has nuptias perge facere ita, ut facis. *And.* III. 2. 41. Veritus sum abs te, ne fa-

ceres *idem*, quod volgus servorum solet. *And.* III. 4. 3. *Idem* hoc iam Pyrrhus factitavit. *Eun.* IV. 7. 13. Animus te erga *idem* ac fuit. *Heaut.* II. 3. 24. In *eandem* fraudem incides. *Heaut.* III. 1. 33. Praesens absensque *idem* erit. *Adelph.* I. 1. 48. An ego totiens de *eadem* re audiam? *Adelph.* I. 2. 48. *Eandem* illam rationem antiquam obtine. *Adelph.* V. 3. 26. Utin omnes mulieres *eadem* aeque studeant, nolintque omnia. *Hec.* II. 1. 2. Fac *eadem* ut sis porro. *Hec.* V. 1. 38. Iudicium de *eadem* causa iterum ut reddant tibi. *Phorm.* II. 3. 57. Taedet iam audire *eadem* millies. *Phorm.* III. 2. 2.

IDEO.

Ideo quia, ut vos domi mihi eritis, proinde ego ero fama foris. *Hec.* II. 1. 21.

IDONEUS.

Itane tandem *idoneus* tibi videor esse, quem tam aperte fallere incipias dolis? *And.* III. 2. 12. Illa aetas magis ad haec utenda *idonea* est. *Heaut.* I. 1. 81. Initium *idoneum*. *Hec.* III. 3. 1.

IGITUR.

Cur simulas *igitur?* *And.* I. 1. 21. Quid *igitur* faciam? *Eun.* I. 1. 1. Quid *igitur* tibi vis dicam? *Heaut.* IV. 6. 14. Quid illa *igitur* facias? *Adelph.* IV. 7. 28. vide Notas. Quid tu *igitur* lacrumas? *Hec.* III. 2. 20. Quid illic tam diu quaeso *igitur* commorabere? *Phorm.* IV. 1. 7.

IGNARUS.

Inprudens harum rerum *ignarus*que omnium. *Eun.* I. 2. 56. *Ignaram* artis meretriciae. *Heaut.* II. 1. 14. Ne te *ignarum* fuisse dicas meorum morum. *Adelph.* II. 1. 6. Erras, tui animi a me esse *ignarum* putas. *Hec.* IV. 4. 60.

IGNAVOS.

Adeone me *ignavom* putas. *And.* II. 1. 42. Quid homo, inquam, *ignavissime?* *Eun.* II. 2. 8. Quid *ignave?* *Eun.* IV. 7. 7.

IGNIS.

In *ignem* inpositast. *And.* I. 1. 102. Sese in *ignem* iniicere voluit. *And.* I. 1. 113. Accede ad *ignem* hunc. *Eun.* I. 2. 5.

IGNOBILIS.

Ille indotatam virginem atque *ignobilem* daret illi? *Phorm.* I. 2. 70.

IGNORO.

Isti te *ignorabant.* *Eun.* V. 8. 59. Erras, si id credis, & me *ignoras*, Clinia. *Heaut.* I. 1. 53. Quia egens relicta est misera, *ignoratur* parens. *Phorm.* II. 3. 10. Etiamnum credis te *ignorarier?* *Phorm.* V. 8. 38.

IGNOSCENS.

Quanto tu me es annis gravior, tanto es *ignoscentior.* *Heaut.* IV. 1. 32.

IGNOSCO.

Tuumst mihi *ignoscere.* *And.* IV. 5. 54. Propterea magis nunc *ignosco* tibi. *Eun.* V. 2. 40. Et cognoscendi & *ignoscendi* dabitur peccati locus. *Heaut.* II. 1. 6. Istuc factum *ignoscam.* *Heaut.* IV. 1. 34. *Ignotum*st, tacitumst. *Adelph.* III. 4. 28. Iam ea aetate sum, ut non siet peccato mi *ignosci* aequom. *Hec.* V. 1. 11. Esse in hac re culpam meritum non nego; sed ea quin sit *ignoscenda.* *Phorm.* V. 9. 26. vide Notas.

IGNOTUS.

In *ignotum* abducet locum? *Phorm.* III. 3. 15. Anus deserta, egens, *ignota.* *Phorm.* V. 1. 24.

ILICET.

Actumst *ilicet.* *Eun.* I. 1. 9. *Ilicet.* ne te admisce. *Heaut.* V. 2. 21. Hoc nihil est, Phaedria: *ilicet.* *Phorm.* I. 4. 30.

ILICO.

Percussit *ilico* animum. *And.* I. 1. 98. Oculi illi *ilico* effodientur. *Eun.* IV. 6. 2. vide Notas. *Ilico*ne credere ea quae dixi, oportuit te? *Eun.* V. 6. 11. Aequom esse censent, nos iam a pueris *ilico* nasci senes. *Heaut.* II. 1. 2. Postquam aspexi, *ilico* cognovi. *Heaut.* IV. 1. 43. Homini *ilico* lacrumae cadunt.

Adelph. IV. 1. 2. Aegram esse simulant mulierem. nostra *ilico* it visere ad eam. *Hec.* I. 2. 13. Ex adverso *ilico* tonstrina erat. *Phorm.* I. 2. 38. vide Notas. Sta *ilico. Phorm.* I. 4. 17.

ILIGNUS.

Lectulos in sole *ilignis* pedibus faciundos dedit. *Adelph.* IV. 2. 46.

ILLAC.

Hac atque *illac* perpluo. *Eun.* I. 2. 25. Hac *illac* circumcursa. *Heaut.* III. 2. 1.

ILLE.

Haec *illast* misericordia. *And.* I. 1. 99. Si *illum* obiurges, vitae qui auxilium tulit, quid facias *illi*, dederit qui damnum aut malum. *And.* I. 1. 115. 116. Id viso, tun an *illi* insaniant. *And.* III. 3. 3. Ego excludor: *ille* recipitur. *Eun.* I. 2. 79. Egone *illam?* quae *illum? Eun.* I. 1. 20. Times, ne *illum* talem praeripiat tibi. *Eun.* I. 2. 81. Usque dum *ille* vitam *illam* colet inopem. *Heaut.* I. 1. 84. *Illud* vide. *Adelph.* II. 2. 20. Nunc *illud* est. *Adelph.* III. 2. 1. *Ille* invitus *illam* duxerat. *Hec.* I. 2. 68. *Illis* repudium renuntiet; hanc ducat. *Phorm.* IV. 3. 72.

ILLI. ILLIC.

Facile hic plus mali est, quam *illic* boni. *And.* IV. 3. 5. Mihi *illic* vere ad rastros res redit. *Heaut.* V. 1. 58. Prius nox oppressisset *illic*, quam huc reverti posset iterum. *Adelph.* IV. 1. 9. Multo melius hic quae fiunt, quam *illi*, ubi sum adsidue, scio. *Hec.* II. 1. 20.

ILLIC.

Hem *illic* est huic rei caput. *And.* II. 6. 27. Ubi *illic* est? *And.* III. 5. 1. *Illuc* est sapere. *Eun.* IV. 7. 12. Mirum ni *illo* homine quoque pacto opust. *Eun.* V. 8. 53. *Illancine* mulierem alere cum illa familia? *Heaut.* IV. 5. 3. Quis *illic* est, quem video procul? *Adelph.* III. 3. 84.

ILLINC.

Fere grandiuscula iam profectast *illinc. And.* IV. 5. 19. Se *illinc* subducet. *Eun.* IV. 1. 14. Ubi *illinc* redieris. *Adelph.* II. 2. 8. Dum cognatus hinc *illinc* veniret. *Adelph.* IV. 5. 40. vide Notas.

ILLIUSMODI.

Ne *illiusmodi* iam magna nobis civium paenuriast. *Adelph.* III. 3. 87.

ILLO.

Cum *illo* advenio: solitudo ante ostium. *And.* II. 2. 25.

ILLUC.

Dum in dubio est animus, paulo momento huc vel *illuc* inpellitur. *And.* I. 5. 31. Accede *illuc. Adelph.* II. 1. 14. *Illuc* quaeso redi, quo coepisti. *Adelph.* II. 1. 36.

IMBER.

Quo pacto Danaae misisse aiunt quondam in gremium *imbrem* aureum. *Eun.* III. 5. 37.

IMMEMOR. INMEMOR.

Exprobratio *immemori* beneficii. *And.* I. 1. 17. vide Notas. Num *immemores* discipuli? *And.* III. 1. 19.

IMMISERICORDITER.

Factum a vobis duriter, *immisericorditer*que. *Adelph.* IV. 5. 29.

IMMO.

Immo aliud. *And.* I. 1. 3. *Immo* enimvero infeliciter. *Eun.* II. 3. 38. *Immo* abeat potius malo quovis gentium. *Heaut.* V. 1. 55. *Immo* hercle extorque. *Adelph.* III. 4. 37. *Immo* vero abi. *Hec.* IV. 4. 104. *Immo* vero uxorem tu cedo. *Phorm.* V. 8. 43.

IMMORTALIS. INMORTALIS.

Di *immortales. Eun.* II. 2. 1. Pro Di *inmortales. Adelph.* III. 4. 1. Pro Deum *inmortalium. Phorm.* II. 3. 4.

IMMORTALITAS.

Mi *immortalitas* partast. *And.* V. 5. 4.

IMPEDIMENTUM.

Mi *impedimento* estis. *And.* IV. 2. 24.

IMPERATOR.

Haut convenit una ire cum ami-

ca, *imperatorem*, in via. *Eun.* III. 2. 42. *Imperatoris* virtutem noveram, & vim militum. *Eun.* IV. 7. 8.

IMPERIUM.

Eone es ferox, quia habes *imperium* in beluas? *Eun.* III. 1. 25. Mater, cuius sub *imperio*ſt, mala. *Heaut.* II. 2. 4. Si meum *imperium* exſequi voluiſſes. *Heaut.* IV. 1. 22. *Imperium* gravius aut ſtabilius. *Adelph.* I. 1. 41. Satis pro *imperio* quisquis es. *Phorm.* I. 4. 18.

IMPERO.

Quod iuſſi ei dari bibere, & quantum *imperavi*, date. *And.* III. 2. 4. *Imperavi* egomet mihi omnia adſentari. *Eun.* II. 2. 21. Numquid alind *imperas*? *Eun.* II. 1. 7. Omnia faciam: *impera*. *Heaut.* V. 5. 11. Hoc qui nequit, fateatur neſcire *imperare* liberis. *Adelph.* I. 1. 52. Ut te cogam quae ego *imperem* facere. *Hec.* II. 2. 2. Quin tu, quid faciam, *impera*. *Phorm.* I. 4. 45.

IMPERTIO. INPERTIO.

Plurima ſalute Parmenonem ſummum ſuum *impertit* Gnatho. *Eun.* II. 2. 40. Ceſſo eram hoc malo *inpertiri* propere? *Adelph.* III. 2. 22.

IMPETRO.

Huic ſupplicabo: credo *impetrabo*. *And.* II. 1. 13. Cum iſtuc quod poſtulo *impetro* cum gratia. *And.* III. 5. 11. Ego *impetrare* nequeo abs te. *Eun.* I. 2. 101. Quod vos vis cogit, id voluntate *impetret*. *Adelph.* III. 4. 44. vide Notas.

IMPORTUNUS.

Immo ille fuit ſenex *importunus* ſemper. *Heaut.* I. 5. 23.

IN.

In eo diſputant. *And.* Prol. 15. Fere *in* diebus paucis. *And.* I. 1. 77. Hanc mi *in* manum dat. *And.* I. 5. 62. Ne *in* mora illi ſis. *And.* III. 1. 9. *In* commune ut conſulas. *And.* III. 3. 16. *In* tempore ipſo. *And.* V. 6. 10. *In* hoc biduum vale. *Eun.* I. 2. 110. Fertur *in* primis. *Eun.* III. 1. 39. *In* hunc diem ut de ſymbolis eſſemus. *Eun.* III. 4. 2. *In* ius ducito. *Eun.* IV. 6. 30. Ego me *in* pedes. *Eun.* V. 2. 5. *In* diem iſtuc eſt fortaſſe. *Eun.* V. 6. 19. *In* proxumo hic. *Heaut.* I. 1. 2. Peſſume iſtuc *in* te atque *in* illum conſulis. *Heaut.* III. 1. 28. Res *in* tuto ut conlocetur. *Heaut.* IV. 3. 11. Conſulere *in* longitudinem. *Heaut.* V. 2. 10. *In* praeſentia. *Adelph.* II. 2. 14. Vereor coram *in* os te laudare. *Adelph.* II. 4. 5. Dedit *in* ſumptum, dimidium minae. *Adelph.* III. 3. 16. *In* experiundo. *Adelph.* V. 4. 4. Obſecundare *in* loco. *Adelph.* V. 9. 37. Id facias, quod *in* rem ſit tuam. *Hec.* III. 3. 32. *In* principio. *Hec.* III. 3. 51. Tibi id *in* manu eſt, ne fiat. *Hec.* III. 5. 43. *In* ipſo tempore. *Hec.* IV. 4. 5. *In* medio omnibus palmam eſſe poſitam. *Phorm.* Prol. 16. Reſtitui *in* integrum. *Phorm.* II. 4. 9. Quid vis dari tibi *in* manum? *Phorm.* IV. 3. 29. *In* diem malum abiit. *Phorm.* V. 2. 16. *In* ius ambula. *Phorm.* V. 8. 43.

INANIS.

Laborem *inanem* capit. *Hec.* III. 2. 9.

INAUDIO.

Ego quoque illam *inaudivi* fabulam. *Phorm.* V. 6. 37.

INCEDO.

Nova nunc religio te iſtaec *inceſſit* cedo? *And.* IV. 3. 15. Virum bonum eccum Parmenonem *incedere* video. *Eun.* V. 3. 9.

INCENDO.

Lubido fruſtra *incendatur* tua. *And.* II. 1. 8. Ut illius animum cupidum inopia *incenderet*. *Heaut.* II. 3. 126. *Incendor* ira. *Hec.* IV. 1. 47. Loquar? *incendam*. *Phorm.* I. 4. 9. Hiſce ego illam dictis ita *incenſam* dabo. *Phorm.* V. 8. 81.

INCEPTIO.

*Inceptio*ſt amentium, haut amantium. *And.* I. 3. 13.

INCEPTO.

Fabulam *inceptat*. *And.* V. 4. 22. Vide quod *inceptet* facinus. *Heaut.*

III. 3. 39. Sudabis ſatis, ſi cum illo *inceptas* homine. *Phorm.* IV. 3. 24.

INCEPTOR.

Mearum voluptatum omnium inventor, *inceptor*, perfector. *Eun.* V. 8. 5.

INCEPTU.

Hoc ineſt factu humanum aut *inceptu?* *And.* I. 5. 1. vide Notas.

INCEPTUM.

Illud *inceptum* animi eſt pudentis ſignum & non inſtrenui. *Heaut.* I. 1. 67. Ut te Di Deaeque cum tuo iſto invento cumque *incepto* perduint. *Heaut.* IV. 6. 7.

INCERTUS.

*Incertum*ſt quid agam. M. Miſera timeo, *incertum* hoc quorſum accidat. *And.* I. 5. 29. Quae nunc ſunt certa ei conſilia, *incerta* ut fient. *And.* II. 3. 16. Filiam darem in *incertas* nuptias? *And.* V. 1. 11. *Incerta* haec ſi tu poſtules ratione certa facere. *Eun.* I. 1. 16. Qua inſiſtam via, *incertus* ſum. *Eun.* II. 3. 4. Nunc habeam nec ne *incertum*ſt. Animo *incerto* prae aegritudine. *Heaut.* I. 1. 43. &.71. Spe *incerta*, certum mihi laborem ſuſtuli. *Hec.* Alt. Prol. 9. Fecit animi ut *incertus* foret. *Hec.* I. 2. 46. Ut veni, itidem *incertum* amiſti. *Hec.* II. 2. 9. De uxore *incertus* ſum etiam, quid ſim facturus. *Hec.* IV. 3. 8. *Incertior* ſum multo quam dudum. *Phorm.* II. 4. 19. Quod quidem me factum conſili *incertum* facit. *Phorm.* IV. 1. 12.

INCIDO.

Ex ipſa re mi *incidit* ſuſpicio. *And.* II. 2. 22. Iocularium in malum inſciens paene *incidi*. *And.* IV. 4. 43. Ut numquam ulla amori veſtro *incidere* poſſit calamitas. *Heaut.* II. 4. 15. In eandem fraudem ex hac re atque ex illa *incides*. *Heaut.* III. 1. 33. Quodcumque *inciderit* in mentem, volet. *Heaut.* III. 1. 75. Tanta nunc ſuſpicio de me *incidit*. *Adelph.* IV. 4. 7.

INCIPIO.

Amicitiam, quae *incepta* a parvis cum aetate accrevit ſimul. *And.* III. 3. 7. Narrationis *incipit* mi initium. *And.* IV. 2. 26. Satis periculi *incepi* adire. *And.* V. 1. 2. vide Notas. Si *incipies*, neque pertendes naviter. *Eun.* I. 1. 5. Quid faciam miſer? quidve *incipiam?* *Eun.* V. 4. 45. Iam tum *inceperat* turba inter eos. *Eun.* IV. 4. 58. Quid, ſi hoc nunc ſic *incipiam?* nihil eſt. *Heaut.* IV. 2. 9. Neque quod principium *incipiam* ad placandum, ſcio. *Heaut.* V. 4. 21. vide Notas. Turpe *inceptu* eſt. *Phorm.* II. 4. 16. Novi negoti nihil *incipere*, cauſa eſt ſontica. *Phorm.* IV. 4. 29. vide Notas.

INCLEMENTIUS.

Qui dictum in ſe *inclementius* exiſtimarit eſſe. *Eun.* Prol. 4.

INCOGITANS.

Quod ni fuiſſem *incogitans*. *Phorm.* I. 3. 3. Adeon te eſſe *incogitantem?* *Phorm.* III. 2. 14.

INCOLUMIS.

Poſthac *incolumem* ſat ſcio fore me. *And.* III. 5. 5. Parentes, patriam *incolumem*. *Heaut.* I. 2. 20.

INCOMMODE.

Incommode hercle. CH. Immo vero infeliciter. *Eun.* II. 3. 38. Tam *incommode* illis fors obtulerat adventum meum. *Hec.* III. 3. 10. *Incommode* mihi nuptiis evenit. *Hec.* V. 3. 40.

INCOMMODITAS.

Incommoditas huc omnis redit. *And.* III. 3. 35.

INCOMMODO.

Mihi ut *incommodet*. *And.* I. 1. 135.

INCOMMODUM.

Ex *incommodis* alterius ſua ut comparent commoda. *And.* IV. 1. 3. Quod *incommodi* tibi in hac re accipies, niſi caves? *Heaut.* V. 1. 59. vide Notas. *Incommoda* atque iniurias viri omnis ferre. *Hec.* I. 2. 9. Hic tibi nihil eſt quicquam *incommodi*. *Hec.* III. 3. 40. Multa

ex quo fuerint commoda, eius *incommoda* aequumst ferre. *Hec.* V. 3. 42.

INCOMMODUS.

Incommoda alia sunt dicenda. *Eun.* II. 3. 39. Hoc ego proferre, *incommodum* mi esse arbitror. *Hec.* I. 2. 78. Ain tu tibi hoc *incommodum* evenisse iter? so. Non hercle verbis dici potest tantum, quam re ipsa navigare *incommodumst.* *Hec.* III. 4. 1. & 3. Non tute *incommodam* rem, ut quaeque est, in animum induces pati? *Hec.* IV. 2. 27.

INCREDIBILIS.

Incredibilia Parmeno modo quae narravit. *Eun.* V. 8. 19. Vin me istuc tibi, etsi *incredibilest*, credere? *Heaut.* IV. 1. 11. *Incredibili* re atque atroci percitus. *Hec.* III. 3. 17. *Incredibile* hoc mi obtigit. *Incredibile* quantum erum anteeo sapientia. *Phorm.* II. 1. 9. & 17.

INCURVUS.

Incurvus, tremulus, labiis demissis, gemens. *Eun.* II. 3. 45.

INCUSO.

Quid me *incusas*, Clitipho? *Heaut.* V. 2. 7. Nos iam dudum hic te absentem *incusamus.* *Phorm.* III. 1. 7. Quae tute dudum coram me *incusaveras.* *Phorm.* V. 8. 21.

INDE.

Te in pistrinum dedam, ea lege, ut, si te *inde* exemerim, ego pro te molam. *And.* I. 2. 29. Miles tendere *inde* ad iurgium. *Eun.* IV. 1. 12. vide Notas. *Inde* alii festinare. *Heaut.* I. 1. 73. vide Notas. Iam *inde* usque a pueritia. *Heaut.* I. 2. 9. Iam *inde* ab adulescentia. *Adelph.* I. 1. 16. Uxorem duxit, & *inde* filiam suscepit iam unam. *Phorm.* V. 9. 18.

INDICENS.

Non me *indicente* haec fiunt. *Adelph.* III. 4. 62.

INDICIUM.

Egomet meo *indicio* perii. *Eun.* V. 6. 23. Mihi quale ingenium haberes, fuit *indicio* oratio. *Heaut.* II. 4. 4. Cum illi pericli nihil ex *indicio* fiet. *Heaut.* III. 1. 6. *Indicio* de se ipse erit. *Adelph.* Prol. 4 Id anus mi *indicium* fecit. *Adelph.* IV. 4. 9. Id, nunc res *indicium* haec facit. *Hec.* IV. 1. 31.

INDICTUM.

Quod dictum, *indictumst.* *Phorm.* V. 8. 58.

INDICUS.

Elephantis quem *Indicis* praefecerat. *Eun.* III. 1. 23.

INDIGEO.

Quasi tu huius *indigeas* patris. *And.* V. 3. 19.

INDIGNE.

Facis adeo *indigne* iniuriam illi. *Heaut.* III. 3. 4. Cui miserae *indigne* per vim vitium obtulerat. *Adelph.* III. 2. 10. Clamant omnes, *indignissume* factum esse. *Adelph.* I. 2. 11. Illi miserae *indigne* factam iniuriam contexeris. *Hec.* III. 3. 41. *Indigne* iniuria adficiatur. *Phorm.* V. 1. 3. An quicquam hodie est factum *indignius?* *Phorm.* V. 9. 20.

INDIGNUS.

Clamitans; *indignum* facinus. *And.* I. 1. 118. O *indignum* facinus. *And.* I. 1. 25. *Indignis* nos esse inrisas modis. *Eun.* IV. 4. 42. Tu *indignus* qui faceres. *Eun.* V. 2. 27. Iusiurandum dabitur, te esse *indignum* iniuria hac; *indignis* cum egomet sim acceptus modis. *Adelph.* II. 1. 12. Rem ullam illa aut me *indignam.* *Adelph.* III. 2. 51. Haec te admittere *indigna* genere nostro? *Adelph.* III. 3. 55. Quando esse *indignam* sese deputat, matri meae quae concedat. *Hec.* III. 5. 27. vide Notas.

INDILIGENS.

Vereor ne *indiligens* nimium sies. *Adelph.* IV. 5. 50.

INDILIGENTER.

Mei patris bene parta *indiligenter* tutatur. *Phorm.* V. 3. 5.

INDOTATUS.

Ducenda *indotatast?* *Adelph.* IV. 7. 11. Ille *indotatam* virginem atque ignobilem daret illi? *Phorm.* I. 2. 70. Vos me *indotatis* modo

patrocinari fortasse arbitramini: etiam dotatis soleo. *Phorm.* V. 8. 45.

INDUCO.

Vide quo me *inducas*. *And.* II. 3. 25. Si ita istuc animum *induxti* esse utile. *And.* III. 3. 40. Oro, ut ne illis animum *inducas* credere. *And.* V. 1. 15. Olim, cum ita animum *induxti* tuum. *And.* V. 3. 12. Qui huic adsentari animum *induxeris*. *Eun.* III. 2. 37. Mea causa causam hanc iustam esse animum *inducite*. *Heaut.* Prol. 41. Me Syri promissa huc *induxerunt*. *Heaut.* IV. 4. 1. Sic animum *induco* meum. *Adelph.* I. 1. 43. Eum esse quaestum in animum *induxi* maxumum. *Hec.* Alt. Prol. 42. Animum rursum ad meretricem *induxti* tuum. *Hec.* IV. 4. 67. In animum *induces* pati? *Hec.* IV. 2. 27. vide Notas.

INDULGEO.

Nimis me *indulgeo*. *Eun.* II. 1. 16. Nimium illi *indulges*. *Heaut.* IV. 8. 20. Te *indulgebant*: tibi dabant. *Heaut.* V. 2. 35. Adsentando atque *indulgendo* & largiendo. *Adelph.* V. 9. 31.

INDUO.

Mi hanc dedit vestem: meam ipse *induit*. *Eun.* IV. 4. 34. Tuam vestem detraxit tibi? & eam est *indutus*? *Eun.* IV. 4. 40.

INDUSTRIA.

Ex animo omnia, ut fert natura, facias, an de *industria*. *And.* IV. 4. 56. Aequanimitas poetae ad scribendum augeat *industriam*. *Adelph.* Prol. 25. Vestra intellegentia si erit adiutrix nostrae *industriae*. *Hec.* Prol. Alt. 24.

INDUTIAE.

Indutiae, bellum, pax rursum. *Eun.* I. 1. 15.

INEO.

Ut beneficium verbis *initum* dudum nunc re comprobes. *And.* V. 1. 5. Ab eo gratiam hanc *inibo* *Eun.* III. 5. 9. Cave ne falsam gratiam studeas *inire* *Heaut.* II. 3. 62. Ratio de integro *ineunda*st mihi. *Heaut.* IV. 2. 7. Cum rationem *ineas*. *Phorm.* II. 2. 30.

INEPTIA.

Usque adeo illius ferre possum *ineptiam*. *Eun.* IV. 6. 3. vide Notas. Ut video tuam ego *ineptiam*. *Adelph.* IV. 7. 31. Ut mittam illius *ineptias*. *Phorm.* IV. 3. 43.

INEPTIO.

Ineptis. *Adelph.* V. 8. 11. *Phorm.* II. 3. 73.

INEPTUS.

Ullam causam, saltem *ineptam*, falsam, iniquam. *And.* I. 5. 23. Eho *inepta*, nescis quid sit actum? *And.* IV. 4. 52. Hoc nemo fuit minus *ineptus*. *Eun.* II. 1. 21. Age *inepte*. *Eun.* II. 3. 20. Ne *ineptus*, ne protervus videar. *Heaut.* III. 3. 16. Miror, quomodo tam *ineptum* quicquam tibi venire in mentem potuerit. *Heaut.* V. 3. 3. Nimium *ineptus* es. *Adelph.* I. 1. 38. Vostram nequeo mirari satis rationem. SY. est hercle *inepta*. *Inepta* lenitas patris. *Inepta* haec esse sentio. *Adelph.* III. 3. 21. 36. & 76. Etsi hoc mihi pravom, *ineptum*, absurdum videtur. *Adelph.* V. 8. 21.

INERS.

Tam *iners*, tam nulli consili sum. *And.* III. 5. 2. Gerro, *iners*, fraus, helluo. *Heaut.* V. 4. 10. Non malus, neque *iners*. *Adelph.* III. 4. 35.

INESCO.

Non scis *inescare* homines. *Adelph.* II. 2. 12. vide Notas.

INEXORABILIS.

Adeon ingenio esse duro te atque *inexorabili*? *Phorm.* III. 2. 12.

INFAMIA.

Cavit, ne umquam *infamiae* ea res sibi esset. *And.* II. 6. 13. Propter quam in summa *infamia* sum. *Heaut.* II. 3. 18. Vis, egestas, iniustitia, solitudo, *infamia*. *Adelph.* III. 2. 5.

INFAMIS.

Flagitiis tuis me *infamem* fieri. *Heaut.* V. 4. 14.

INFANDUS.

Tam *infandum* facinus ne audivi quidem. *Eun.* IV. 3. 22.

INFECTUS.

Infecta pace. *Eun.* I. 1. 8. Accusando fieri *infectum* non potest. *Phorm.* V. 9. 45.

INFELICITAS.

Quid hoc, malum, *infelicitatis?* *Adelph.* IV. 2. 5

INFELICITER.

Incommode hercle. CH. Immo enimvero *infeliciter.* *Eun.* II. 3. 38.

INFELIX.

Adeon hominem esse invenustum aut *infelicem* quemquam, ut ego sum? *And.* I. 5. 10. O *infelicem* adulescentulum. *Eun.* V. 4. 21. Ne ego homo *infelix.* *Adelph.* IV. 2. 1. Heu me *infelicem.* *Hec.* III. 1. 2.

INFENSUS.

Me *infensus* servat. *And.* I. 3. 7.

INFERI.

Ut te quidem omnes, Di, Deae, Superi, *Inferi,* malis exemplis perdant! *Phorm.* IV. 4. 6.

INFIMUS.

Quem ego infra esse *infimos* omnis puto homines. *Eun.* III. 2. 36.

INFIRMITAS.

Quid adhuc habent *infirmitatis* nuptiae? *Hec.* I. 2. 101.

INFIRMUS.

Qui eos gubernat animus, *infirmum* gerunt. *Hec.* III. 1. 31. Cum scirem *infirmas* nuptias hasce esse. *Phorm.* V. 1. 6.

INFITIAS.

Ille *infitias* ibit. Si *infitias* ibit, testis mecum est anulus. *Adelph.* III. 2. 41. & 49.

INFORTUNATUS.

O *infortunatum* senem! *Eun.* II. 3. 7.

INFORTUNIUM.

Haut permultum a me aberit *infortunium.* *Heaut.* IV. 2. 1. vide Notas. Si attigisses, ferres *infortunium.* *Adelph.* II. 1. 24. Faxo eum tali mactatum, atque est *infortunio.* *Phorm.* V. 9. 39.

INFRA.

Infra esse infimos omnis puto homines. *Eun.* III. 2. 36.

INFRINGO.

Homini misero plus quingentos colaphos *infregit* mihi. *Adelph.* II. 1. 45.

INGENIUM.

Humani *ingenii* mansuetique animi officia. *And.* I. 1. 86. Qui cum *ingeniis* conflictatur eiusmodi. *And.* I. 1. 66. Qui gnatum haberem tali *ingenio* praeditum. *And.* I. 1. 71. Bene & pudice doctum atque eductum sinam coactum egestate *ingenium* inmutarier? *And.* I. 5. 40. Bonum *ingenium* narras adulescentis. *And.* III. 1. 8. Ipsest *ingenio* bono. *And.* III. 2. 7. Eorum *ingenia* admiror simul. *Eun.* II. 2. 19. Novi *ingenium* mulierum. *Eun.* IV. 7. 42. Non adeo inhumano ego sum *ingenio.* *Eun.* V. 2. 41. vide Notas. Meretricum *ingenia* & mores noscere. *Eun.* V. 4. 10. *Ingenium* quid possit meum. *Heaut.* Prol. 47. *Ingenio* te esse in liberos leni puto. *Heaut.* I. 1. 99. Quale *ingenium* haberes. *Heaut* II. 4. 4. Cuiusque *ingenium* ut sit. *Heaut* II. 3 43. Hocine me miserum non licere meo modo *ingenium* frui? *Heaut.* II. 4. 21. *Ingenio* egregio ad miseriam natus sum. *Heaut.* III. 1 11. Nisi illos ex tuo *ingenio* iudicas. *Heaut.* V. 1. 7. Rursum ad *ingenium* redit. *Adelph.* I. 1. 46. Tali *ingenio* atque animo. *Adelph.* III. 1. 10. vide Notas. *Ingenium* novi tuum liberale. *Adelph.* IV. 5. 46. Liberum *ingenium.* *Adelph.* V. 3. 43. Pium ac pudicum *ingenium* narras. Postquam par *ingenium* nactus est. *Hec.* I. 2. 77. & 95. Fuisse erga me miro *ingenio* expertus sum. *Hec.* III. 5. 39. Morem antiquom atque *ingenium* obtines. *Hec.* V. 4. 20. Sic est *ingenium.* *Phorm.* I. 2. 20. Ita plerique omnes sumus *ingenio.* *Phorm.* I. 3. 20. Adeon *ingenio* esse duro te atque inexorabili? Te advorsum *ingenium* meum tuli. *Phorm.* III. 2. 12. & 35.

INGENS.

O *ingentem* confidentiam. *And.* V. 3. 5. Agere gratias *ingentis.*

Eun. III. 1. 2. Fero alia flagitia ad te *ingentia*. *Adelph.* IV. 7. 3.

INGENUUS.

Sine sumtu *ingenuam* liberalem nactus es. *Phorm.* I. 3. 16.

INGERO.

Ingeram mala multa? *And.* IV. 1. 16. Pugnos in ventrem *ingere*. *Phorm.* V. 8. 95.

INGRATIIS.

Ingratiis ut dormiam. *Eun.* II. 1. 14. Coacta *ingratiis* coepit victum volgo quaerere. *Heaut.* III. 1. 37. Hoc argentum *ingratiis* ei datum erit. *Phorm.* V. 7. 5.

INGRATUS.

Adeone me ignavom putas, adeone porro *ingratum*? *And.* I. 5. 43. Ignosces tamen post, & id *ingratum*. *Heaut.* V. 1. 61. Ah nimium me *ingratum* putas. *Hec.* V. 4. 13.

INGREDIOR.

Numquam es *ingressus* mare. *Hec.* III. 4. 5.

INHONESTE.

Sibi *inhoneste* optavit parere hic divitias. *And.* III. 2. 2.

INHONESTUS.

Illumne obsecro *inhonestum* hominem? *Eun.* II. 3. 65. Quam *inhonestae* solae sint domi, atque avidae cibi. *Eun.* V. 4. 15.

INHUMANE.

Nimis graviter cruciat adulescentulum, nimisque *inhumane*. *Heaut.* V. 5. 2.

INHUMANUS.

Adeon me putas *inhumanum*? *And.* I. 5. 43. Non adeo *inhumano* ego sum ingenio. *Eun.* V. 2. 41. Cum milite *inhumanissimo*. *Hec.* I. 2. 11. Homo *inhumanissimus*. *Phorm.* III. 2. 24.

INIICIO.

Sese in ignem *iniicere* voluit. *And.* I. 1. 113. *Iniecisse* verba tibi. *Heaut.* V. 1. 19. *Inieci* scrupulum homini. *Adelph.* II. 2. 20. Magnam mi *inicit* sua commoditate curam. *Adelph.* V. 5. 76. vide Notas. *Iniecta* est spes patri. *Phorm.* IV. 4. 10.

INIMICITIA.

Esse inter eos *inimicitias*. *And.* V. 2. 11. In amore haec omnia insunt vitia: iniuriae, suspiciones, *inimicitiae*, indutiae. *Eun.* I. 1. 15. Cum puella anum suscepisse *inimicitias* non pudet? *Hec.* II. 1. 34. Numquam tam gravis ob hanc *inimicitias* caperem in vostram familiam. *Phorm.* II. 3. 23.

INIMICUS.

Si capiundos mihi sciam esse *inimicos* omnis homines. *And.* IV. 2. 12. Potius quam te *inimicum* habeam. *Eun.* I. 2. 94. Hunc tantum hominem facias *inimicum* tibi. *Eun.* IV. 7. 32. Istuc nostris *inimicis* fiet. *Heaut.* V. 3. 12. vide Notas. Ex amicis *inimici* ut sint nobis adfines, facis. *Hec.* II. 1. 14. Iracundus factus *inimicissimus*. *Hec.* III. 1. 29. Qualis sim amicus, aut quid possiem, potius quam *inimicus*, periculum facias. *Hec.* V. 2. 41.

INIQUE.

Numquam vidi *iniquius* certationem comparatam. *Adelph.* II. 2. 3. Ne eum circumventum *inique* iniqui inrideant. *Hec.* Prol. 46. Edepol ne nos sumus *inique* aeque omnes invisae viris. *Hec.* II. 3. 1. Quam *inique* comparatumst. *Phorm.* I. 1. 7.

INIQUUS.

Ea me exquirere *iniqui* patris est. *And.* I. 2. 16. Ullam causam, saltem ineptam, falsam, *iniquam*. *And.* I. 5. 22. Vide quam *iniquus* sis prae studio. *And.* V. 1. 6. Ne istuc tam *iniquo* patiare animo. *Eun.* II. 1. 6. Ne plus *iniquum* possit quam aequum oratio. *Heaut.* Prol. 27. Fortasse aliquantum *iniquior* erat. *Heaut.* I. 2. 27. Quam *iniqui* sunt patres in omnis adulescentes iudices? *Heaut.* II. 1. 1. Oh, *iniquos* es. *Heaut.* V. 3. 9. Poeta sensit scripturam suam ab *iniquis* observari. *Adelph.* Prol. 2. Vah, leno *iniqua* me non volt loqui. *Adelph.* II. 1. 33. Ne eum circumventum inique *iniqui* inrideant. *Hec.* Prol. 46. Socrus omnis esse *iniquas*. *Hec.*

II. 3. 5. In me *iniqua* est. *Hec.* III. 5. 25. Quid ego nunc in illam *iniquos* sim? *Hec.* III. 5. 35. Num *iniquom* postulo? *Phorm.* II. 3. 64.

Initio.

Ubi erit puero natalis dies: ubi *initiabunt.* *Phorm.* I. 1. 15.

Initium.

Narrationis incipit mi *initium.* *And.* IV. 2. 26. Unde ortum est *initium* irae. *Hec.* III. 2. 16. Nequeo mearum rerum *initium* ullum invenire idoneum. *Hec.* III. 3. 1. His rebus anulus fuit *initium* inveniundis. *Hec.* V. 3. 23.

Iniuria.

Non *iniuria.* *And.* I. 1. 33. Ea primum ab illo animadvertenda *iniuriast.* *And.* I. 1. 129. Qua iure, qua *iniuria.* *And.* I. 3. 9. vide Notas Cum eo *iniuriam* hanc expostulem? *And.* V. 1. 15. Remittas iam me onerare *iniuriis.* *And.* V. 1. 8. In amore insunt haec vitia: *iniuriae,* suspiciones. *Eun.* I. 1. 14. Accepta *iniuria.* *Eun.* IV. 6. 24. Minus *iniuriae* meo gnato facere. *Heaut.* I. 1. 95. Ille carens patria ob meas *iniurias.* *Heaut.* I. 1. 85. Parentum *iniuriae* uniusmodi sunt ferme. *Heaut.* I. 2. 30. Facis adeo indigne *iniuriam* illi. *Heaut.* III. 3. 4. Non nullam nobis facit *iniuriam.* *Adelph.* I. 2. 68. Hanc *iniuriam* mihi nolle factam esse. Te esse indignum *iniuria* hac. Tibi à me nullast orta *iniuria.* Accipiunda & mussitanda *iniuria* adulescentiumst. *Adelph.* II. 1. 8. 12. 35. & 53. Incommoda atque *iniurias* viri omnis ferre. *Hec.* I. 2. 90. Non maxumae, quae maxumae sunt interdum irae, *iniuriae* faciunt. *Hec.* III. 1. 27. vide Notas. En unquam *iniuriarum* audisti mihi scriptam dicam? *Phorm.* II. 2. 15. En unquam cuiquam contumeliosius audistis factam *iniuriam*? *Phorm.* II. 3. 2. Vereor ne indigne *iniuria* adficiatur. *Phorm.* V. 1. 3. Nonne id sat erat, accipere ab illo *iniuriam*? *Phorm.* V. 2. 4. Una *iniuriast* tecum. *Phorm.* V. 8. 90.

Iniurius.

Ipsus sibi esse *iniurius* videatur. *And.* II. 3. 3. Multimodis *iniurius.* *Heaut.* II. 3. 79 *iniuriumst.* *Adelph.* I. 2. 26. II. 1. 51. *Hec.* II. 1. 14.

Iniussus.

Iniussu meo. *Hec.* IV. 1. 47. IV. 4. 82. *Phorm.* II. 1. 1.

Iniustitia.

Eum ego hinc eieci miserum *iniustitia* mea. *Heaut.* I. 1. 82. Vis, egestas, *iniustitia,* solitudo, infamia. *Adelph.* III. 2. 5.

Iniustus.

Quam multa, iusta *iniusta,* fiunt moribus? *Heaut.* IV. 7. 11. vide Notas. Homine inperito numquam quicquam *iniustiust.* *Adelph.* I. 2. 18. Quia non iusta *iniusta* prorsus omnia omnino obsequor. *Adelph.* V. 9. 33.

Inlex.

Tu es *inlex*: nequid accusandus sis, vide. *Heaut.* II. 3. 111. vide Notas.

Inliberalis.

Inliberale facinus. *Adelph.* III. 4. 3. Servom haut *inliberalem* praebes te. *Adelph.* V. 5. 5.

Inliberaliter.

Factum à vobis *inliberaliter.* *Adelph.* IV. 5. 30.

Inlicio.

Tune hic homines adulescentulos in fraudem *inlicis*? *And.* V. 4. 8.

Inludo.

In quibus *inludatis.* *And.* IV. 4. 19. Paene *inlusi* vitam filiae. *And.* V. 1. 3. Ut ne inpune nos *inluseris.* *Eun.* V. 4. 20. vide Notas. Dignam me putas, quam *inludas*? *Heaut.* IV. 4. 20. Satis pol superbe *inluditis* me. *Phorm.* V. 8. 22.

Inluvies.

Harum videre *inluviem,* sordes, inopiam. *Eun.* V. 4. 15. vide Notas. Neclecta, inmunda *inluvie.* *Heaut.* II. 3. 54.

Inmerens.

Inscitum offerre iniuriam tibi *inmerenti.* *Hec.* V. 1. 14.

INMERITO.

Neque *inmerito.* *Adelph.* IV. 4. 8. Hic video me esse invisam *inmerito.* *Hec.* IV. 2. 21. Te omnis nos accusare audio *inmerito:* & me horunc omnium *inmeritissimo.* *Phorm.* II. 1. 60.

INMODESTUS.

Vel heri in vino quam *inmodestus* fuisti! *Heaut.* III. 3. 7.

INMUNDUS.

Ancillula *inmunda* inluvie. *Heaut.* II. 3. 54.

INMUTOR.

Is mutavit, quia me *inmutatum* videt. *And.* I. 5. 7. vide Notas. Coactum egestate ingenium *inmutarier.* *And.* I. 5. 40. Adeon homines *inmutarier* ex amore? *Eun.* II. 1. 19. Forma nostra ubi *inmutata* est. *Heaut.* II. 4. 10. Voltum earum sensi *inmutari* omnium. *Hec.* III 3. 9. Non possum *inmutarier.* *Phorm.* I. 4. 28.

INNATUS.

Tanta vecordia *innata* cuiquam ut siet. *And.* IV. 1. 2. Id omnibus *innatum.* *Hec.* IV. 1. 28.

INNOCENS.

Ferte misero atque *innocenti* auxilium. *Adelph.* II. 1. 1.

INNUO.

Abiens mi *innuit.* *Eun.* IV. 5. 9. Si *innuerim.* Non *innueram.* *Adelph.* II. 1. 17. & 20.

INOPIA.

Inopia & cognatorum neclegentia coacta. *And.* I. 1. 44. Harum videre inluviem, sordes, *inopiam.* *Eun.* V, 4. 15. Ut illius animum cupidum *inopia* incenderet. *Heaut.* II. 3. 126. Gnatus eius profugit *inopia.* *Heaut.* III. 2. 17. Per flagitium ad *inopiam* redigat patrem. *Heaut.* V. 1. 56. Fecisti *inopia.* *Adelph.* I. 1. 25. Quid ego ex hac *inopia* nunc capiam? *Phorm.* I. 3. 15.

INOPS.

Inveniet *inopem* potius. *And.* II. 3. 22. Usquedum ille vitam illam colet *inopem.* *Heaut.* I. 1. 85. *Inopis* nunc te miserescat mei. *Heaut.* V. 4. 3. Subvenite *inopi.* *Adelph.* II. 1. 2. Qua ratione *inopem* potius ducebat domum? *Phorm.* II. 1. 68.

INPARATUS.

Si me *inparatum* adortus esset. *And.* III. 1. 20. *Inparatum* inpendent mala. *Phorm.* I. 4. 2. Ut ne *inparatus* sim. *Phorm.* II. 1. 84.

INPEDIO.

Tot me *inpediunt* curae. *And.* I. 5. 25. Viden me *inpeditum* esse? Tu rem *inpeditam* ac perditam restituas? *And.* III. 5. 11. & 13. *Inpeditae* sunt. *Heaut.* II. 3. 4. *Inpeditum* in eo expedivi animum. *Hec.* III. 1. 17. Qui me & se hisce *inpedivit* nuptiis. *Phorm.* II. 4. 2.

INPELLO.

Fama hac *inpulsus* Chremes. *And.* I. 1. 72. Huc vel illuc *inpellitur.* *And.* I. 5. 31. vide Notas. Non *inpulit* me. *And.* III. 2. 44. Forma *inpulsi* nostra nos amatores colunt. *Heaut.* II. 4. 9. Te causae *inpellebant* leves. *Hec.* III. 4. 12. Vide, ne *inpulsus* ira prave insistas. Quid ego ira *inpulsus* nunc in illam iniquos sim? *Hec.* III. 5. 34. & 35. Neu me cupidum eo *inpulisset.* *Phorm.* I. 3. 6. Tu *inpulisti.* *Phorm.* II. 2. 6. Quam timeo, adventus huius quo *inpellat* patrem. *Phorm.* IV. 3. 3. Egestas me *inpulit.* *Phorm.* V. 1. 6.

INPENDEO.

Inparatum *inpendent* mala. *Phor.* I. 4. 2.

INPENDIO.

Inpendio magis animus gaudebat mihi. *Eun.* III. 5. 39.

INPENSE.

Invidere omnes mihi: verum unus tamen *inpense.* *Eun.* III. 1. 23.

INPERITUS.

Homines adulescentulos, *inperitos* rerum. *And.* V. 4. 8. Neque ita *inperita,* ut nesciam. *Eun.* IV. 2. 42. Homine *inperito* numquam quicquam iniustiust. *Adelph.* I. 2. 18.

INPINGO.

Dicam tibi *inpingam* grandem. *Phorm.* II. 3. 92.

INPIUS.

Ubi ego illum, ſcelerofum atque *inpium* inveniam? *Eun.* IV. 3. 1.

INPLORO.

Fidem voſtram *inplorat.* *Adelph.* III. 4. 43.

INPLUVIUM.

Anguis in *inpluvium* decidit de tegulis. *Phorm.* IV. 4. 26. vide Notas.

INPONO.

In ignem *inpoſitaſt.* *And.* I. 1. 102. Quidvis oneris *inpone.* *And.* V. 3. 26. *Phorm.* III. 3. 28.

INPORTUNITAS.

Inportunitatem ſpectate aniculae. *And.* I. 4. 4.

INPOTENS.

Adeo *inpotenti* eſſe animo. *And.* V. 3. 8. Te novi, quam eſſe ſoleas *inpotens.* *Heaut.* II. 3. 50.

INPOTENTIA.

Propter ſuam *inpotentiam* ſe ſemper credunt ludier. *Adelph.* IV. 3. 16. vide Notas.

INPROBUS.

Si quis magiſtrum cepit ad eam rem *inprobum.* *And.* I. 2. 21. Vitium eſt oblatum virgini olim ab neſcio quo *inprobo.* *Hec.* III. 3. 23.

INPROVISO.

De *inproviſo* nuptiae. *And.* II. 2. 23. Quaſi de *inproviſo* reſpice ad eum. *And.* II. 5. 6. Ubi de *inproviſo* interventum mulieri. *Heaut.* II. 3. 40. Intervenit homo de *inproviſo.* *Adelph.* III. 3. 52. Hocine ex *inproviſo* mali mi obiici. *Adelph.* IV. 4. 2. vide Notas. Tantam fortunam de *inproviſo* eſſe his datam. *Phorm.* V. 7. 1.

INPRUDENS.

Ut ne de hac re pater *inprudentem* opprimat. *And.* I. 3. 22. *Inprudens* harum rerum ignaruſque omnium. *Eun.* I. 2. 56. Scio, te inſcientem atque *inprudentem* dicere ac facere omnia. *Heaut.* IV. 1. 20. Ne *inprudens* faciam forte quod nolit. *Adelph.* IV. 5. 77. Plus hodie boni feci *inprudens*, quam ſciens ante hunc diem umquam. *Hec.* V. 4. 40. Scientem an *inprudentem.* *Phorm.* IV. 3. 55.

INPRUDENTIA.

Peccatum *inprudentiaſt* Poetae. *Eun.* Prol. 27. Tu ſola exorere, quae perturbes haec, tua *inprudentia.* *Hec.* II. 1. 16. vide Notas.

INPRUDENTIUS.

Ad flammam acceſſit *inprudentius.* *And.* I. 1. 103.

INPUDENS.

Ibi tum eorum *inpudentiſſima* oratio eſt. *And.* IV. 1. 10. Quid agis, homini inquam, *inpudens?* *Eun.* III. 1. 15. vide Notas. Os tuum *inpudens.* *Eun.* III. 5. 49. Sycophanta autem *inpudens.* *Heaut.* Prol. 38. O hominis *inpudentem* audaciam. *Heaut.* II. 3. 72.

INPUDENTER.

Mirum vero, *inpudenter* mulier ſi facit meretrix. *And.* IV. 4. 16.

INPUNE.

Tune *inpune* haec facias? *And.* V. 4. 7. Credin te *inpune* habiturum? *Eun.* V. 2. 13. Cum crederem mi *inpunius* licere. *Heaut.* III. 2. 49. Hoc licet *inpune* facere huic, illi non licet. *Adelph.* V. 3. 38. *Inpune* optare iſtuc licet. *Hec.* III. 5. 14.

INPURATUS.

Inpuratus me ille ut etiam inrideat? *Phorm.* IV. 3. 64. *Inpuratum* poterimus noſtro modo ulciſci. *Phorm.* V. 8. 69.

INPURUS.

Hominem haut *inpurum.* *Eun.* II. 2. 4. Anus haut *inpura.* *Heaut.* IV. 1. 16. O hominem *inpurum!* *Adelph.* II. 1. 29. Ea ſerviebat lenoni *inpuriſſimo.* *Phorm.* I. 2. 33.

INQUAM.

Mea Glycerium, *inquit*, quid agis? *And.* I. 1. 107. Tu, ducam, *inquies.* *And.* II. 3. 14. Ego, *inquit*, ad cenam hinc eo. *Eun.* III. 5. 32. Crede *inquam* hoc mihi. *And.* II. 4. 6. Prohibeo *inquam.* *Eun.* IV. 7. 39. Non ſinam, *inquam.* *Heaut.* I. 1. 39. Eccam me, *inque.* *Heaut.* IV. 7. 1. Bono animo es, *inquam.*

Adelph. IV. 5. 62. Tu, *inquam*, mulier. *Hec.* II. 1. 17. Mane *inquam*. *Phorm.* I. 4. 39. His rebus alias pone sane, *inquit*, decem. *Phorm.* IV. 3. 62.

INRIDEO.

Etiam nunc credes indignis nos esse *inrisas* modis? *Eun.* IV. 4. 42. vide Notas. *Inrides* in re tanta? *Heaut.* V. 2. 29. Tam aperte *inridens*. *Phorm.* V. 8. 63.

INRITO.

Dum animus *inritatus* est. *And.* III. 4. 18. Si magis *inritatus* siet. *Adelph.* II. 4. 18. Ita sum *inritatus*, animum ut nequeam ad cogitandum instituere. *Phorm.* II. 1. 10.

INRITUS.

Quod modo ratum erat, *inritum*st. *Phorm.* V. 8. 58.

INRUO.

Quam mox *inruimus*? *Eun.* IV. 7. 8. In aedis *inruit* alienas. *Adelph.* I. 2. 8. Vide ne ille huc prorsus se *inruat* *Adelph.* IV. 2. 11.

INSANIA.

Tu homo adigis me ad *insaniam*. *Adelph.* I. 2. 31.

INSANIO.

Id viso, tun an illi *insaniant*. *And.* III. 3. 3. Cum ratione *insanias*. *Eun.* I. 1. 18. *Insanis*. *Eun.* IV. 3. 15. Sanus sim, anne *insaniam*? *Eun.* III. 5. 8. *Insanire* occipiunt ex iniuria *Adelph.* II. 1. 43. *Insaniam* profecto cum illo. *Adelph.* I. 2. 67. Venit post *insaniens*. *Adelph.* IV. 2. 22. Non clamas? non *insanis*? *Adelph.* IV. 7. 9. A primo homo *insanibat*. *Phorm.* IV. 3. 37.

INSANUS.

Hic homines prorsum ex stultis *insanos* facit. *Eun.* II. 2. 24. Timeo, ne quam ille *insanus* turbam faciat. *Eun.* IV. 1. 2. Abin hinc *insana*? *Eun.* V. 2. 22. Cur *insano* serviat? *Heaut.* Prol. 32. Nusquam *insanum* fecit adulescentulum. *Phorm.* Prol. 6.

INSCIENS.

Iocularium in malum *insciens* paene incidi. *And.* IV. 4. 43. *Insciens* feci. Certo scio, te *inscientem* facere omnia. *Heaut.* IV. 1. 19. & 20. Quantas turbas concivi *insciens*? *Heaut.* V. 2. 17. Abi sis, *insciens*. *Phorm.* I. 2. 9.

INSCITIA.

Vos non facere *inscitia*st. *Eun.* V. 8. 41. Tantam esse in animo *inscitiam*? *Heaut.* IV. 1. 17. *Inscitiast*, advorsum stimulum calces. *Phorm.* I. 2. 27.

INSCITUS.

Inscitum offerre iniurium tibi immerenti. *Hec.* V. 1. 14.

INSCRIBO.

Inscripsi ilico aedis mercede. *Heaut.* I. 1. 92.

INSERO.

Manum in sinum meretrici *inserere*. *Heaut.* III. 3. 3.

INSERVIO.

Filium amico video *inservire*. *Heaut.* III. 1. 9.

INSIDIAE.

Dico ego mi *insidias* fieri. *Eun.* III. 3. 26. *Insidias* nostrae fecit adulescentiae. *Phorm.* II. 1. 44.

INSIDIOR.

Hiscine tu amabo non contra *insidiabere*? *Hec.* I. 1. 13.

INSIGNIS.

Hancine ego ut contumeliam tam *insignem* in me accipiam? *Eun.* IV. 7. 1.

INSIMULO.

Quod illum *insimulant* durum, id non est. *Heaut.* I. 2. 30. vide Notas. Si erum *insimulabis* malitiae, male audies. *Phorm.* II. 3. 12. vide Notas.

INSISTO.

Qua *insistam* via? *Eun.* II. 3. 2. vide Notas. Hanc habere orationem mecum principio *institit*. *Hec.* III. 3. 21. Vide, ne inpulsus ira prave *insistas*. *Hec.* III. 5. 34. Qua quaerere *insistam* via? *Phorm.* I. 4. 15. Cursum cum *institeris*. *Phorm.* V. 6. 8. vide Notas.

INSOLENS.

Quid tu Athenas *insolens?* *And.* V. 4. 4.

INSOMNIA.

Noctu te adiget horsum *insomnia.* *Eun.* II. 1. 13.

INSPERANS.

Insperante hoc, atque invito Pamphilo. *And.* III. 4. 24.

INSPERATUS.

An ego occasionem tam *insperatam* amitterem? *Eun.* III. 5. 56. Celem tam *insperatum* gaudium? *Heaut.* III. 1. 5.

INSPICIO.

Perfecit, sibi ut *inspiciundi* esset copia. *Eun.* Prol. 21. *Inspicere*, tanquam in speculum, in vitas omnium iubeo. Tamquam in speculum, in patinas *inspicere* iubeo. *Adelph.* III. 3. 61. & 75.

INSTIGO.

Si hic non insanit satis sua sponte, *instiga.* *And.* IV. 2. 9. Taceam? *instigem.* *Phorm.* I. 4. 9. *Instigemus* etiam, ut nullus locus relinquatur preci? *Phorm.* III. 3. 14. Non hercle ex re istius me *instigasti.* *Phorm.* V. 8. 76.

INSTITUO.

Sapienter vitam *instituit.* *And.* I. 1. 40. Si perget laedere, ita ut facere *instituit.* *Eun.* Prol. 19. In animo *instituere.* *Adelph.* I. 1. 13. Animum ad cogitandum *instituere.* *Phorm.* II. 1. 10. Petam hinc, unde a primo *institui.* *Phorm.* IV. 2. 14.

INSTO.

Ego illud sedulo negare factum: ille *instat* factum. *And.* I. 1. 120. Numquam destitit *instare.* *And.* IV. 1. 36. Num ego *insto?* *Heaut.* IV. 4. 16. Syre, *insta.* *Adelph.* II. 4. 14. Partus *instabat* prope. *Adelph.* III. 2. 9. Postquam acrius pater *instat.* *Hec.* I. 2. 46. Si altera illaec magis *instabit.* *Phorm.* IV. 5. 5.

INSTRENUUS.

Animi est pudentis signum & non *instrenui.* *Heaut.* I. 1. 68.

INSTRUO.

Tu hosce *instrue.* Ut hosce *instruxit*, ipsus sibi cavit loco. *Eun.* IV. 7. 11. & 12. *Instructa* pulcre ad perniciem. *Heaut.* III. 1. 41. *Instructa* mihi sunt corde consilia omnia. *Phorm.* II. 2. 7.

INSULA.

Aput Andrum *insulam.* *And.* I. 3. 17.

INSULSUS.

Fatuus est, *insulsus*, bardus. *Eun.* V. 8. 49. vide Notas.

INSULTO.

Forem faxo calcibus saepe *insultabis* frustra. *Eun.* II. 2. 54.

INSUM.

Tristis severitas *inest* in voltu. *And.* V. 2. 16. In amore haec omnia *insunt* vitia. *Eun.* I. 1. 14 Ubi *inerat* pictura haec. *Eun.* III. 5. 36. Multa in homine signa *insunt.* *Adelph.* V. 3. 36. Si periclum ullum *in* te *est.* *Hec.* III. 1. 46. Ni vis boni in ipsa *inesset* forma. *Phorm.* I. 2. 58.

INSUPER.

Quin etiam *insuper* scelus vestem omnem miserae discidit. *Eun.* IV. 3. 3. Ni miserum *insuper* etiam patri indicares. *Eun.* V. 6. 13. Etiam *insuper* defrudet? *Adelph.* II. 2. 38.

INTEGER.

Quas faciet de *integro* comoedias. *And.* Prol. 26. Aetate *integra.* *And.* I. 1. 45. *Eun.* III. 2. 20. Ex *integra* Graeca *integram* comoediam hodie sum acturus. *Heaut.* Prol. 4. Ratio de *integro* ineundast mihi. *Heaut.* IV. 2. 7. Redit ad *integrum* eadem oratio. *Heaut.* V. 3. 8. Ecce autem de *integro.* *Adelph.* I. 2. 74. Eum Plautus locum reliquit *integrum.* *Adelph.* Prol. 10. Alias ut uti possim causa hac *integra.* *Hec.* I. 2. 5. Ut virgo ab se *integra* etiam tum siet. *Hec.* I. 2. 70. Cui de *integro* est potestas consulendi. *Phorm.* I. 3. 22. Restitui in *integrum.* *Phorm.* II. 4. 11.

INTEGRASCO.

Hoc malum *integrascit.* *And.* IV. 2. 5.

INTEGRATIO.

Amantium irae amoris *integratio.* *And.* III. 3. 23.

INTELLEGENTIA.

Eam calamitatem vestra *intellegentia* sedabit. *Hec.* Prol. 23.

INTELLEGO.

Aliter e enire multo *intellegit.* *And.* Prol. 4. Faciuntne *intellegendo*, ut nihil *intellegant?* *And.* Prol. 17. vide Notas. Non hercle *intellego.* *And.* I. 2. 22. Quantum *intellexi* modo senis sententiam. *And.* I. 3. 2. Numquam istuc ego quivi *intellegere.* *And.* III. 4. 10. Stulto *intellegens* quid interest? *Eun.* II. 2. 1. Vah, nunc demum *intellego.* *Heaut.* II. 3. 12. Non *intellego* satis, quae loquatur. *Adelph.* III. 2. 10. Vix dum dimidium dixeram, *intellexerat.* *Phorm.* IV. 2. 4.

INTENDO.

Quo nunc primum *intendam?* *And.* II. 2. 6. Repudio quod consilium primum *intenderam.* *And.* IV. 3. 18. Digna res est, ubi tu nervos *intendas* tuos. *Eun.* II. 3. 21. Eam sese *intendit* esse. *Eun.* III. 3. 19. *Intendenda* in senem est fallacia. *Heaut.* III. 2. 2.

INTER.

Fingunt quandam *inter* se nunc fallaciam. *And.* I. 3. 13. *Inter* vias. *Eun.* IV. 2. 1. Ne nos *inter* nos convenire sentiant. *Heaut.* III. 1. 102. Quasi nunc non norimus nos *inter* nos. *Adelph.* II. 4. 7. Una *inter* nos agere aetatem liceat. *Hec.* II. 1. 10. Ut amici *inter* nos simus. *Phorm.* II. 3. 84.

INTERCEDO.

Si nulla aegritudo huic gaudio *intercesserit.* *And.* V. 5. 5. Neque ullam rem *intercesse.* *Adelph.* III. 2. 51. vide Notas. Unde ira inter eas *intercessit.* *Hec.* III. 1. 25. Dum *intercedet* familiaritas. *Phorm.* V. 1. 17.

INTERCIPIO.

Quod nos capere oportet, haec *intercipit.* *Eun.* I. 1. 35.

INTERCLUDO.

Nolo tibi ullum commodum *intercludier.* *And.* III. 3. 41. vide Notas. Nuncubi meam benignitatem sensisti *intercludier?* *Eun.* I. 2. 84. vide Notas.

INTERDICO.

Interdico ne extulisse extra aedis puerum usquam velis. *Hec.* IV. 1. 48. *Interdixit* hariolus. *Phorm.* IV. 4. 27.

INTERDIU.

Potest fieri *interdiu.* *Adelph.* IV. 2. 15.

INTERDUM.

Interdum propter dormiet. *Eun.* II. 3. 77. Pecuniam in loco neglegere, maxumum *interdum* est lucrum. *Adelph.* II. 2. 8.

INTEREA.

Interea fiet aliquid. *And.* II. 1. 14. *Interea* aliquid acciderit boni. *And.* II. 3. 24. Te *interea* loci cognovi. *Eun.* I. 2. 46. *Interea* dum sermones caedimus. *Heaut.* I. 3. 1. Saepe *interea* mihi senex narrabat. *Phorm.* II. 3. 18.

INTEREO.

Perii, *interii.* *And.* II. 2. 9.

INTEREST.

Hiium *interesse* censes? *And.* IV. 4. 55. vide Notas. Stulto intellegens quid *interest?* *Eun.* II. 2. 2. Quasi vero paulum *intersiet.* *Eun.* IV. 4. 18. Hoc pater ac dominus *interest:* *Adelph.* I. 1. 51. Nimium inter vos, pernimium *interest.* *Adelph.* III. 3. 39.

INTERFICIO.

Nunc est profecto *interfici*, cum perpeti me possum. *Eun.* III. 5. 3.

INTERIM.

Tristis *interim*, nonnumquam conlacrumabat. *And.* I. 1. 81. Funus *interim* procedit. *And.* I. 1. 100. Set *interim* de symbolis quid actumst? *Eun.* III. 5. 57. *Interim* dum ante ostium sto. *Eun.* V. 2. 3.

INTERIMO.

Interemptam oportuit. *Heaut.* IV. 1. 22.

INTERIOR.

In *interiore* parte ut maneam solus cum sola. *Eun.* III. 5. 31.

INTERLOQUOR.

Sicine mi *interloquere*? *Heaut.* IV. 3. 13.

INTERMINOR.

Interminatus sum, ne faceres. *And.* III. 2. 16. Istucine *interminata* sum hinc abiens tibi? *Eun.* V. 1. 14.

INTERMITTO.

Numquam unum *intermittet* diem, quin semper veniat. *Adelph.* III. 1. 6.

INTERNUNTIA.

Cum tam neclegitur eius *internuntia*. *Heaut.* II. 3. 58. vide Notas.

INTERNUNTIUS.

Ne quis forte *internuntius* clam a milite ad istam curset. *Eun.* II. 2. 56.

INTERO.

Tute hoc *intristi*: tibi omne est exedendum. *Phorm.* II. 2. 4.

INTERPOLO.

Nulla mala re *interpolatam* muliebri. *Heaut.* II. 3. 48. vide Notas.

INTERROGO.

Recte sane *interrogasti*. *Eun.* V. 5. 11.

INTERTRIMENTUM.

Sine magno *intertrimento* non potest haberi. *Heaut.* III. 1. 39.

INTERVENIO.

Sponsae pater *intervenit*. *And.* IV. 3. 17. Neminemne curiosum *intervenire* nunc mihi. *Eun.* III. 5. 5. De inproviso est *interventum* mulieri. *Heaut.* II. 3. 40. Nulla mihi res posthac potest *intervenire* tanta. *Heaut.* IV. 3. 1. Ei novum *intervenit* vitium & calamitas. *Hec.* Prol. 2. Quae inter vos *intervenerint*. *Hec.* III. 2. 16. vide Notas. *Intervenit* adulescens quidam lacrumans. *Phorm.* I. 2. 41.

INTRO.

Vos istaec *intro* auferte. *And.* I. 1. 1. Concedam hinc *intro*. *Eun.* I. 1. 126. Continuo hic se *intro* coniicit. *Heaut.* II. 3. 36. Iam *intro* abripiere. *Adelph.* II. 1. 27. *Intro* ut me corripui. *Hec.* III. 3. 5. Recipit se *intro*. *Phorm.* V. 6. 39.

INTRODUCO.

Hos prius *introducam*. *Eun.* III. 2. 39. Tu istic mane, ut Chremem *introducas*. *Eun.* V. 2. 70. Fratrem senis *introduxit*. *Phorm.* V. 6. 25.

INTROEO.

Introire neminem video, exire neminem. *And.* II. 2. 26. Cur non recta *introibas*? *Eun.* I. 2. 7. Qui vidisse eum diceret exeuntem aut *introeuntem* ad amicam. *Hec.* IV. 1. 36. *Introiit* in aedis ater alienus canis. *Phorm.* IV. 4. 25.

INTROMITTO.

Quod heri *intromissus* non est. *Eun.* I. 2. 3. Phaedriam *intromittamus* comissatum. *Eun.* III. 1. 52.

INTRORUMPO.

Cesso huc *introrumpere*? *Eun.* V. 5. 26.

INTUEOR.

Terram *intuens* modeste. *Eun.* III. 5. 32.

INTUMUS.

Ipsus mihi Davos, qui *intumust* eorum consiliis, dixit. *And.* III. 3. 44. Tute scis post illa quam *intumum* habeam te. *Eun.* I. 2. 47.

INTUOR.

Quisnam hic adulescens est, qui *intuitur* nos? *Heaut.* II. 4. 23.

INTUS.

Illis quae sunt *intus*, clamat de via. *And.* III. 2. 11. Obsera ostium *intus*. *Eun.* IV. 6. 25. Estne ea *intus*? *Heaut.* III. 1. 45. Ellam *intus*. *Adelph.* III. 3. 35. Mi *intus* tuus pater narravit modo. *Hec.* IV. 2. 6. Me censen potuisse omnia intellegere extra ostium, *intus* quae inter sese ipsi egerint? *Phorm.* V. 6. 36.

INVADO.

An dolor repente *invasit*? *Hec.* III. 2. 21.

INVENIO.

Tibi generum firmum, & filiae *invenias* virum. *And.* III. 3. 39. Aliquid *inveni* modo quod ames. *Eun.* II. 3. 17. Serves quod labore *invenerit.* *Heaut.* V. 4. 17. Hic adeo his rebus annus fuit initium *inveniundis.* *Hec.* V. 3 23. *Inveni*, opinor, remedium huic rei. *Phorm.* IV. 3. 11.

INVENTOR.

O mearum voluptatum omnium *inventor*, inceptor, perfector. *Eun.* V. 8. 5.

INVENTUM.

Ut te quidem omnes Di, Deae, cum istoc tuo *invento* cumque incepto perduint. *Heaut.* IV. 6. 7.

INVENUSTUS.

Adeon hominem esse *invenustum* aut infelicem quemquam, ut ego sum? *And.* I. 5. 10.

INVERSUS.

Inversa verba, eversas cervices tuas. *Heaut.* II. 3. 131.

INVESTIGO.

Ubi quaeram, ubi *investigem*, incertus sum. *Eun.* II. 3. 3. Nihil tam difficilest, quin quaerendo *investigari* possiet. *Heaut.* IV. 2. 8. Neque ille *investigatur.* *Phorm.* V. I. 9.

INVETERASCO.

Novas qui exactas feci ut *inveterascerent.* *Hec.* Alt. Prol. 4.

INVIDEO.

Invidere omnes mihi. Illi *invidere* misere. *Eun.* III. 1. 20. & 22.

INVIDIA.

Ita facillume sine *invidia* laudem invenias. *And.* I. 1. 39. Qui saepe propter *invidiam* adimunt diviti. *Phorm.* II. 1. 46.

INVIDUS.

At istos *invidos* Di perdant. *Hec.* III. 5. 19.

INVISUS.

Si ob eam rem vobis mea vita *invisa* est. *Adelph.* V. 9. 32. Edepol ne nos sumus inique aeque omnes *invisae* viris. *Hec.* II. 3. 1. *Invisos* omnis nos esse illis sentio. *Hec.* III. 1. 48. His meum fore conspectum *invisum.* *Hec.* V. 2. 22.

INVITO.

Instare ut hominem *invitet.* *Invitatust.* mansit. *Eun.* IV. 1. 5. & 8. ubi vide Notas. Quam vellem Menedemum *invitatum*, ut nobiscum esset amplius. *Heaut.* I. 2. 11.

INVITUS.

Domus, uxor, liberi inventi *invito* patre. *And.* V. 3. 20. Hunc difficilem *invitum* servaret senem. *Heaut.* III. 2. 24. Ego istam *invitis* omnibus. Me *invito* abduxit meam. *Adelph.* II. 1. 4. & 44. Haut *invito* ad aures sermo mi accessit tuus. *Hec.* III. 5. 32. *Invitus* fecit, lex coegit. *Phorm.* II. 1. 6.

INULTUS.

Inultum id numquam a me auferet. *And.* III. 5 4. Illud haut *inultum* ferent. *Heaut.* V. 1. 45.

INVOCATUS.

Invocato ut sit locus semper. *Eun.* V. 8. 29.

INVOLO.

Ut ego unguibus facile illi in oculos *involem* venefico? *Eun.* IV. 3. 6. Vix me contineo, quin *involem* in capillum. *Eun.* V. 2. 20.

IOCOR.

Iocabar equidem. *Eun.* II. 3. 87. Atqui tu hanc *iocari* credis? *Heaut.* IV. 4. 7.

IOCULARIS.

Iocularem audaciam. *Phorm.* I. 2. 84.

IOCULARIUS.

Iocularium in malum insciens paene incidi. *And.* IV. 4. 43.

IOCUS.

Quam *ioco* rem voluisti a me tandem? *Eun.* I 2. 99. Ludum *iocumque* dicas fuisse illum alterum. *Eun.* II. 3 8. vide Notas. *Iocon* an serio ille haec dicat nescio. *Heaut.* III. 2. 30.

IPSE.

Tute *ipse* his rebus finem praescripsti. *And.* I. 1. 124. Iamdudum res redduxit me *ipsa* in gratiam. *And.* V. 4. 45. Homo *ipse* nus-

quamst. *Eun.* III. 4. 5. Te *ipsum* expeto. *Eun.* IV. 6. 5. vide Notas. Ea res nunc agitur *ipsa.* *Heaut.* IV. 8. 10. *Ipsa* si cupiat Salus, servare prorsus non potest hanc familiam. *Adelph.* IV. 7. 43. Qui amat, cui odio *ipsus* est, bis facere stulte duco. *Hec.* III. 2. 8. *Ipsum* istuc mi in hoc est. *Phorm.* III. 2. 23. Senectus *ipsast* morbus. *Phorm.* IV. 1. 9.

IRA.

Irae sunt inter Glycerium & gnatum. *And.* III. 3. 20. Amantium *irae* amoris integratio. *And.* III. 3. 23. Ut ego *iram* hanc in eos evomam omnem. *Adelph.* III. 2. 14. Haec *irae* factae essent multo ampliores. *Hec.* III. 1. 9. Pueri inter sese quas pro levibus noxiis *iras* gerunt. *Hec.* III 1. 30. Quid ego *ira* inpulsus nunc in illam iniquos sim? *Hec.* III. 5. 35. vide Notas.

IRACUNDIA.

Prae *iracundia* non sum aput me. *Heaut.* V. 1. 47. Adiutor sim eius *iracundiae.* *Adelph.* I. 2. 66. Ardeo *iracundia.* *Adelph.* III. 2. 12. Iam vero omitte tuam istanc *iracundiam.* *Adelph.* IV. 7 37. Tandem reprime *iracundiam*, atque ad te redi. *Adelph.* V. 3. 8.

IRACUNDUS.

Cum de eadem causa est *iracundus* factus inimicissimus. *Hec.* III. 1. 29. Ecce autem tu quoque proterve *iracundus* es. *Hec.* III. 5. 53. Animo *iracundo* tulit. *Hec.* IV. 1. 53.

IRASCOR.

Tibi iure *irasci* non queat. *And.* II. 3. 20. Ille continue *irasci*, neque negare audere. *Eun.* IV. 1. 4. Rursum *irascere*? *Adelph.* I. 2. 56.

IRATUS.

Mihi Deos fuisse *iratos.* *And.* IV. 1. 40. Quod nunc tute tecum *iratus* cogitas. *Eun.* I. 1. 19. *Iratus* senex. *Heaut.* Prol. 37. Ne quid in illum *iratus* plus satis faxit. *Heaut.* I. 2. 24. *Iratum* admodum. *Adelph.* III. 3. 49. Tibi quoque *iratus* edepol sum graviter quidem. *Hec.* IV. 4. 1. Ne te *iratus* suis saevidicis dictis protelet. *Phorm.* II. 1. 35. Memini relinqui me, Deo *irato* meo. *Phorm.* I. 2. 24.

IS. EA. ID.

Id operam do. *And.* I. 1. 130. *Id* propterea. *And.* II. 5. 3. *Id* prodeo. *Eun.* V. 6. 4. Aliam rem ex alia cogitare, & *ea* omnia peiorem in partem. *Eun.* IV. 2. 3. *Ea* lege hoc adeo faciam. *Heaut.* V. 5. 10. *Is*, quamobrem huc veneram, rus abiit. *Adelph.* III. 3. 81. Tanta nunc suspicio de me incidit: neque *ea* inmerito. *Adelph.* IV. 4. 8. Iam aetate *ea* sum. *Hec.* V. 1. 11. In *id* redactus sum loci. *Phorm.* V. 8. 86.

ISTAC.

Abi sane *istac*, istorsum, quovis. *Heaut.* III. 3. 27.

ISTE.

Quorum aemulari exoptat neclegentiam, potius quam *istorum* obscuram diligentiam. *And.* Prol. 22. Egon quicquam cum *istis* factis tibi respondeam? *Eun.* I. 2. 73. *Iste* Chaerea. *Iste* ephebus frater Phaedriae. *Eun.* V. 1. 7. & 8. *Istam* ipsam. *Eun.* III. 5. 16. Tu tibi *istas* posthac comprimito manus. *Heaut.* III. 3. 29. Hominem *istum* inpurissimum quam primum absolvitote. *Adelph.* II. 4. 18. Nil pol iam *istaec* mihi res voluptatis ferunt. *Hec.* IV. 2. 17.

ISTIC. *Adverb.*

Neque *istic*, neque alibi tibi erit usquam in me mora. *And.* II. 5. 10. Quid *istic*? *Eun.* II 3. 96. Quasi *istic mea* res minor agatur, quam tua. *Heaut.* II. 3. 113. Tibi vero quid *istic* rei fuit? *Adelph.* IV. 5. 10. Ausculta. PH. *Istic* sum. *Hec.* I. 2. 39.

ISTIC. *Pronom.*

Istuc ipsum. D. Atque *istuc* ipsum nil pericli est. *And.* II. 2. 13. *Istucine* interminata sum hinc abiens tibi? *Eun.* V. 1. 14. Ego *istuc* aetatis, non amori operam dabam. *Heaut.* I. 1. 58. *Istaec* quidem contumelia

est. *Heaut.* III. 3. 5. *Istaec* res est. *Adelph.* III. 3. 64. *Istuc* est sapere. *Hec.* IV. 3. 2. Ipsum *istuc* mi in hoc est. *Phorm.* III. 2. 23.

ISTINC.

Iterum *istinc* excludere? *Hec.* III. 2. 4.

ISTIUSMODI.

Vos esse *istiusmodi*, & nos non esse, haut mirabilest. *Heaut.* II. 4. 7.

ISTOC.

Nimium *istoc* abisti. *Adelph.* II. 1. 15.

ISTORSUM.

Abi sane istac, *istorsum*, quovis. *Heaut.* III. 3. 27. Concede hinc a foribus paulum *istorsum* sodes. *Phorm.* V. 1. 14.

ISTUC.

Concede *istuc* paululum. *Eun.* IV. 4. 38. Post *istuc* veniam. *Heaut.* II. 3. 33. *Istuc* ibam. *Adelph.* V. 3. 35.

ITA. *Adverb. Affirm.*

D. Mihin? S. *Ita.* *And.* V. 2. 8.

ITA.

Non *ita* dissimili sunt argumento. *And.* Prol. 11. *Ita* aiunt. *And.* I. 2. 21. *Ita* praedicant. *And.* V. 3. 5. De uxore, *ita* ut possedi, nil mutat Chremes. *And.* V. 4. 46. *Ita* erat res, faciundum fuit. *Eun.* I. 2. 17. Ornatam, *ita* uti quae ornantur sibi. *Heaut.* II. 3. 47. *Itast* homo. *Adelph.* I. 2. 63. *Ita* vitast hominum. *Adelph.* IV. 7. 21. Haut *ita* decet. *Hec.* II. 2. 10. Omnibus nobis ut res dant sese, *ita* magni atque humiles sumus. *Hec.* III. 3. 20. *Ita* me Di bene ament. *Phorm.* I. 3. 13. Non. D. Quid *ita* non? *Phorm.* IV. 1. 2. *Ita* fugias, ne praeter casam, quod aiunt. *Phorm.* V. 2. 3.

ITANE.

Itan credis? *And.* II. 5. 25. *Itan* contemnor abs te? *And.* III. 2. 12. *Itane* suades? *Eun.* I. 1. 30. *Itane?* T. Sic erit. *Eun.* V. 8. 28. *Itane* tandem quaeso est? *Heaut.* V. 2. 1. *Itane* est? *Hec.* III. 4. 4. *Itane* patris ais conspectum veritum hinc abiisse? *Phorm.* II. 2. 1.

ITAQUE. *Et ita.*

Ita volo, *itaque* postulo. *And.* III. 3. 18. *Itaque* ergo amantur. *Eun.* II. 3. 26. Si cetera ita sunt ut vis, *itaque* ut esse ego illa existumo. *Hec.* IV. 2. 28.

ITAQUE. *Ergo.*

Itaque hercle nil iam muttire audeo. *And.* III. 2. 25. *Itaque* ut ne viderem, misera huc effugi foras. *Eun.* V. 4. 23. *Itaque* adeo magnam mi iniicit sua commoditate curam. *Adelph.* IV. 5. 76.

ITEM.

Unus & *item* alter. *And.* I. 1. 50. *Item* alia multa. *And.* II. 2. 17. *Item* ut Menandri Phasma nunc nuper dedit. *Eun.* Prol. 9. vide Notas. Aliis non *item*. *Eun.* III. 1. 8. Si ex capite sis meo natus, *item* ut aiunt Minervam esse ex Iove. *Heaut.* V. 4. 13. Ille ut *item* contra, me habeat, facio sedulo. *Adelph.* I. 1. 25. Sin *item* est ob eam rem iratus. *Hec.* V. 2. 14. vide Notas.

ITER.

Iter hac habui. *Eun.* V. 8. 35. Pergam quo coepi hoc *iter*. *Hec.* I. 2. 119. Ain tu tibi hoc incommodum evenisse *iter*? *Hec.* III. 4. 1. Evenit senibus ambobus simul, *iter* illi in Lemnum ut esset, nostro in Ciliciam. *Phorm.* I. 2. 16. Dicam in *itere*. *Phorm.* III. 3. 33. vide Notas.

ITERUM.

Unam eii cenam dedi: quod si *iterum* mihi danda sit, actum siet. *Heaut.* III. 1. 46. *Iterum* sic memento. *Adelph.* III. 3. 72. Prius quam huc reverti posset *iterum*. *Adelph.* III. 5. 9. Ob eam rem noluit *iterum* referre, ut *iterum* posset vendere. *Hec.* Prol. 7. Iudicium de eadem causa *iterum* ut reddant tibi. *Phorm.* II. 3. 57.

ITIDEM.

Eadem haec tibi quae dixi, dicam *itidem* illi. *And.* III. 4. 20. Ut aut hoc tibi doleret *itidem*, ut mihi dolet. *Eun.* I. 2. 13. Celabitur, *itidem* ut celata adhuc est. *Heaut.* IV. 3. 20. Ut veni, *itidem* incertum ami-

sti. *Hec.* II. 2. 9. *Itidem* in hac re, ut aliis. *Phorm.* III. 1. 12.

ITIO.

Nihil circum *itione* usus es. *And.* I. 2. 31. vide Notas. Haec illae erant *itiones* crebrae? *Phorm.* V. 9. 23.

IUBEO.

Iubeo Chremetem. *And.* III. 3. 1. Quod *iussi* ei dari bibere, & quantum imperavi, date: *And.* III. 1. 4. *Iubeo*, cogo, atque impero. *Eun.* II. 3. 97. Qui scis an quae *iubeam* sine vi faciat? *Eun.* IV. 7. 20. Fecisse id quod *iusseram.* *Heaut.* IV. 1. 48. Factum est, quod *iussisti.* *Adelph.* V. 9. 1. Ita ut *iubes*, faciam. *Hec.* IV. 3. 6. Quis te istaec *iussit* loqui? *Phorm.* IV. 3. 34. Tantum *iussus* sum. *Phorm.* IV. 4. 2.

IUDEX.

Quam iniqui sunt patres in omnis adulescentis *iudices*? *Heaut.* II. 1. 1. Vos eritis *iudices.* *Adelph.* Prol. 4. Te *iudice* ipso. *Hec.* II. 13. Ad *iudices* veniemus. *Phorm.* I. 2. 79. An quisquam *iudex* est, qui possit noscere tua iusta? *Phorm.* II. 1. 49.

IUDICIUM.

Cras est mihi *iudicium.* *Eun.* II. 3. 48. Vostrum *iudicium* fecit. *Heaut.* Prol. 12. Vi coactum te esse, invitum, lege, *iudicio.* *Phorm.* I. 2. 36. Magistratus adi; *iudicium* de eadem causa iterum ut reddant tibi: quandoquidem soli licet hic de eadem causa bis *iudicium* adipiscier. *Phorm.* II. 3. 57. & 59. Eius *iudicio* permitto omnia. *Phorm.* V. 9. 56.

IUDICO.

Ex aliarum ingeniis nunc me *iudicet.* *Eun.* I. 2. 118. Edepol te laudo & fortunatam *iudico.* *Heaut.* II. 4. 1. Haec male iudicas. *Adelph.* I. 2. 20. Abi, virum te *iudico.* *Adelph.* IV. 2. 25. Hominem maxumi preti te esse hodie *iudicavi* animo meo. *Adelph.* V. 6. 4. Tun prospicere aut *iudicare* nostram in rem quod sit potes? *Hec.* IV. 1. 34.

IUGULO.

Papae, *iugularas* hominem. *Eun.* III. 1. 27. Suo sibi gladio hunc *iugulo.* *Adelph.* V. 8. 35.

IUNCEUS.

Tamen etsi bona natura est, reddunt curatura *iunceas.* *Eun.* II. 3. 25.

IUNGO.

Unaque nos sibi opera amicos *iungit.* *Hec.* V. 2. 32.

IUNO.

Iuno Lucina, fer opem, serva me, obsecro. *And.* III. 1. 15. & *Adelph.* III. 4. 41.

IUPPITER.

O *Iuppiter!* quid ego audio? *And.* III. 1. 6. Pro *Iuppiter.* *And.* IV. 3. 17. *Iuppiter* magne. *Eun.* IV. 4. 41. O *Iuppiter*, ubinam est fides? *Heaut.* I. 3. 15. Ut aiunt, Minervam esse ex *Iove.* *Heaut.* V. 4. 13. Pro supreme *Iuppiter.* *Adelph* II. 1. 42. Ut te cum tua monstratione magnus perdat *Iuppiter.* *Adelph.* IV. 6. 2. Ita me servet *Iuppiter.* *Phorm.* V. 3. 24.

IURGIUM.

Miles tendere inde ad *iurgium.* *Eun.* IV. 1. 12. Adortus *iurgio* est fratrem. *Adelph.* III. 3. 50. Porto hoc *iurgium* ad uxorem. *Hec.* III. 5. 63. De *iurgio* siletur. *Phorm.* V. 2. 13.

IURGO.

Cedo quid *iurgabit* tecum? *And.* II. 3. 15. Cum Davo egomet vidi ancillam *iurgantem.* *And.* V. 1. 19. Credo iam, ut solet, *iurgabit.* *Adelph.* I. 1. 55.

IURO.

Si forte opus sit ad erum *iurato* mihi. *And.* IV. 3. 13. vide Notas. Qui se sine hac *iurabat* unum numquam victurum diem. *Adelph.* III. 2. 34. Fidem dans, *iurans* se illam ducturum domum. *Adelph.* III. 4. 27. Vel hic Pamphilus *iurabat* quotiens Bacchidi, quam sancte. *Hec.* I. 1. 3.

IUS.

Quo *iure*, qua me iniuria praecipitem in pistrinum dabit. *And.* I. 3. 9. Ut, cum velit, tibi *iure* irasci

non queat. *And.* II. 3. 20. Hoc confiteor *iure* mi obtigisse. *And.* III. 5. 1. Si vim faciet, in *ius* ducito hominem. *Eun.* IV. 6. 30. Qui neque *ius* neque bonum atque aequom sciunt. *Heaut.* IV. 1. 14. *Ius* summum saepe summa est malitia. *Heaut.* IV. 5. 48. Non necesse habeo omnia pro meo *iure* agere. *Adelph.* I. 1. 27. Ego meum *ius* persequar. Suum *ius* postulat. *Adelph.* II. 1. 9. & 47. Si nunc de tuo *iure* concessisses paululum. *Adelph.* II. 2. 9. Num qui minus mihi idem *ius* aequumst esse, quod mecumst tibi? *Adelph.* V. 3. 15. Eodem ut *iure* uti senem liceat, quo *iure* sum usus adulescentior. *Hec.* Alt. Prol. 2. & 3. Si *ius*, si fas est. *Hec.* III. 5. 27. Etsi scio ego meum *ius* esse, ut te cogam. *Hec.* II. 2. 1. Ut neque mi *ius* sit amittendi. *Phorm.* I. 3. 24. vide Notas. In *ius* ambula. In *ius* eamus. *Phorm.* V. 8. 43. & 88.

IUS.

Quo pacto ex *iure* hesterno panem atrum vorent. *Eun.* V. 4. 17.

IUSIURANDUM.

Iusiurandum dabitur. *Adelph.* II. 1. 11. Quem neque fides neque *iusiurandum* neque illum misericordia repressit. *Adelph.* III. 2. 8. Dabo *iusiurandum*. *Hec.* IV. 4. 75. Alid si scirem, qui firmare meam aput vos possem fidem, sanctius quam *iusiurandum*; id pollicerer tibi. *Hec.* V. 1. 25. vide Notas.

IUSTITIA.

Ut meae stultitiae *iustitia* tua sit aliquid praesidi. *Heaut.* IV. 1. 33. vide Notas.

IUSTUS.

Iusta & clemens servitus. *And.* I. 1. 9. Mea causa causam hanc *iustam* esse animum inducite. *Heaut.* Prol. 41. Bonam atque *iustam* rem oppido imperas. *Heaut.* IV. 3. 26. Nonne haec *iusta* tibi videntur postea? *Adelph.* IV. 5. 26. Quia non *iusta* iniusta prorsus omnia omnino obsequor. *Adelph.* V. 9. 33. An quisquam iudex est, qui possit noscere tua *iusta*? *Phorm.* II. 1. 50.

IUVO.

Aut consolando aut consilio aut re *iuvero*. *Heaut.* I. 1. 34. Enimvero id demum *iuvat*. *Adelph.* II. 3. 2. Qui sic sunt, haut multum heredem *iuvant*. *Hec.* III. 5. 10.

L.

LABASCO.

Labascit. *Eun.* I. 2. 98. *Adelph.* II. 2. 31.

LABEFACIO.

Omnes dentes *labefecit* mihi. *Adelph.* II. 2. 36.

LABEFACTO.

Ita me ab ea astute video *labefactarier*. *Eun.* III. 3. 3.

LABIUM.

Incurvus, tremulus, *labiis* demissis, gemens. *Eun.* II. 3. 45.

LABOR.

Ingenium est omnium hominum ab *labore* proclive ad lubidinem. *And.* I. 1. 51. Ex eo nunc misera quem capit *laborem*? *And.* IV. 3. 5. Tantum *laborem* capere ob talem filium? *And.* V. 2. 29. Eius *labore* atque eius dolore gnato ut medicarer tuo. *And.* V. 1. 12. *Labore* alieno magnam partam gloriam verbis saepe in se transmovet. *Eun.* III. 1. 9. Clamore summo cum *labore* maxumo. *Heaut.* Prol. 40. Si quid *laboris*, nollem. Sine me, vacivom tempus ne quod dem mihi *laboris*. Non convenit, qui illum ad *laborem* pepulerim, nunc me ipsum fugere. *Heaut.* I. 1. 30. 39. & 113. Omnes mihi *labores* fuere quos cepi leves. *Heaut.* II. 4. 19. Serves quod *labore* invenerit. *Heaut.* V. 4. 17. Hoc fructi pro *labore* ab eis fero. Ille sine *labore* patria potitur commoda. Meo *labore* eductos maxumo. *Adelph.* V. 4. 16. 17. & 21. Spe incerta, certum mihi *laborem* sustuli. Prope iam remotum ab studio, atque ab *labore*. *Hec.* Alt. Prol. 9. & 15. Meo *labori* haut parcens. *Hec.*

II. 1. 29. Haut existumans, quanto *labore* partum *Phorm.* I. 1. 12.

LABOS.

Quibus est alicunde aliquis obiectus *labos*. *Hec.* III. 1. 6.

LABORIOSUS.

Siquae *laboriosa* est, ad me curritur. *Heaut.* Prol. 44. Vel me haec deambulatio, quam non *laboriosa* ad languorem dedit. *Heaut.* IV. 6. 3.

LABORO.

Laborat e dolore. *And.* I. 5. 33. Ne *labora*. *Laborans*, quaerens. *Heaut.* I. 1. 37. & 87.

LABRUM.

Vide ut discidit *labrum*. *Adelph.* IV. 2. 20.

LACERO.

Vah, quibus illum *lacerarem* modis? *Adelph.* III. 2. 17. Ne te cuiusquam misereat; quin spolies, mutiles, *laceres*, quemquem nacta sis. *Hec.* I. 1. 8.

LACESSO.

Desinat *lacessere*. *Eun.* Prol. 16. Vetus si poeta non *lacessisset* prior. Hic respondere voluit, non *lacessere*. *Phorm.* Prol. 13. & 19.

LACHES.

Persona Hecyrae est.

LACRIMULA.

Una falsa *lacrimula*. *Eun.* I. 1. 22.

LACRUMA.

Haec illae *lacrumae*. *And.* I. 1. 99. vide Notas. *Lacrumae* confictae dolis. *And.* III. 3. 26. *Lacrumas* excussit mihi. *Heaut.* I. 1. 115. *Lacrumis* opplet os totum sibi. *Heaut.* II. 3. 65. *Lacrumas* mitte. *Adelph.* III. 2. 37. Homini ilico *lacrumae* cadunt, quasi puero gaudio. *Adelph.* IV. 1. 20. Ignarum censes tuarum *lacrumarum* esse me? *Hec.* IV. 4. 53. *Lacrumis* si extillaveris. *Phorm.* V. 8. 82.

LACRUMO.

Virgo conscissa veste *lacrumans* opticet. *Eun.* V. 1. 4. Ne *lacruma*. *Heaut.* I. 1. 32. Oh, *lacrumo* gaudio. *Adelph.* III. 3. 55. Quid *lacrumas*? *Adelph.* IV. 5. 45. Nequeo quin *lacrumem* miser. *Hec.* III. 3. 25.

LACTO.

Nisi me *lactasses* amantem. *And.* IV. 1. 24. In fraudem inlicis sollicitando, & pollicitando eorum animos *lactas*? *And.* V. 4. 9. vide Notas.

LACUS.

Aput ipsum *lacum* est pistrilla. *Adelph.* IV. 2. 44. Perreptavi ad *lacum*. *Adelph.* IV. 6. 3.

LAEDO.

Minime multos *laedere*. Quia *laesit* prior. Si perget *laedere*. *Eun.* Prol. 2. 6. & 18. Nulli *laedere* os. *Adelph.* V. 4. 10. Minus multo audacter, quam nunc *laedit*, *laederet*. *Phorm.* Prol. 11.

LAETITIA.

Ut hanc *laetitiam* nec opinanti primus obiicerem ei domi. *Heaut.* I. 2. 12. Ne me in *laetitiam* frustra coniicias. *Heaut.* II. 3. 51. Tanta haec *laetitia* oborta est. *Heaut.* IV. 3. 2. Hunc diem cupio in *laetitia* degere. *Adelph.* IV. 1. 6. Quantam obtuli *laetitiam* Pamphilo? *Hec.* V. 3. 18.

LAETOR.

Istuc tibi ex sententia tua obtigisse *laetor*. Non tam meapte causa *laetor*, quam illius. *Heaut.* IV. 3. 5. & 9. Haec tot propter me gaudia illi contigisse *laetor*. Ut quisquam amator nuptiis *laetetur*. *Hec.* V. 3. 35. & 37.

LAETUS.

Laetus est, nescio quid. *And.* II. 2. 3. Concurrunt *laeti* mi obviam. *Eun.* II. 2. 25. Gnatus se adsimulat *laetum*. *Heaut.* V. 1. 15. Nil quicquam vidi *laetius*. *Adelph.* III. 3. 12. *Laetus* est de amica. *Adelph.* II. 2. 44. *Laetus* sum, fratri optigisse quod volt. *Phorm.* V. 4. 1.

LAMENTOR.

Lamentari praeter ceteras visa est. *And.* I. 1. 94. Suam matrem *lamentari* mortuam. *Phorm.* I. 2. 46.

LAMPAS.

Hymenaeum, turbas, *lampadas*, tibicinas. *Adelph.* V. 7. 9.

LANA.

Lana ac tela victum quaeritans. *And.* I. 1. 48. Ad *lanam* redit. *Heaut.* II. 3. 37.

LANGUOR.

Vel me haec deambulatio, quam non laboriosa ad *languorem* dedit. *Heaut.* IV. 6. 3

LANIUS.

Cetarii, *lanii*, coqui, fartores, piscatores. *Eun.* II. 2. 26.

LAPIS.

I, quid stas, *lapis*? *Heaut.* IV. 7. 3. Possem persentiscere, nisi si essem *lapis*. *Heaut.* V. 1. 44. vide Notas. Quae me omnino *lapidem*, non hominem putas. *Hec.* II. 1. 17.

LARGE.

Dat nemo *largius*. *Eun.* V. 8. 48.

LARGIOR.

De te *largitor*, puer. *Adelph.* V. 8. 17. Adsentando atque indulgendo & *largiendo*. *Adelph.* V. 9. 31. vide Notas.

LARGITAS.

Aut *largitate* nimia aut parsimonia. *Heaut.* III. 1. 32. Quae istaec subita est *largitas*? *Adelph.* V. 9. 28.

LASCIVIA.

Luxuria & *lascivia* diffluit. *Heaut.* V. 2. 72.

LASSUS.

Animus *lassus* cura confectus stupet. *And.* II. 1. 4. Vigilabis *lassus*. *Eun.* II. 1. 15. Enim *lassam* oppido tum esse aibant. *Hec.* II. 1. 41.

LATER.

Purgem me? *laterem* lavem. *Phorm.* I. 4. 9.

LATINE.

Latine hic Phormionem nominat. *Phorm.* Prol. 26. vide Notas.

LATINUS.

Ex Graecis bonis *Latinas* fecit non bonas. Eas fabulas factas prius *Latinas*. *Eun.* Prol. 8. & 34.

LATUS.

Triumpho, si licet me *latere* tecto abscedere. *Heaut.* IV. 2. 5.

LAUDO.

Laudare fortunas meas. *And.* I. 1. 70. Non *laudo*. *And.* II. 6. 24. Eu noster, *laudo*. *Eun.* I. 2. 74. Quicquid dicunt, *laudo*: id rursum si negant, *laudo* id quoque. *Eun.* II. 2. 20. Si *laudabit* haec illius formam: tu huius contra. *Eun.* III. 1. 53. Eius quid ego tibi nunc faciem praedicem aut *laudem*? *Eun.* III. 5. 17. Eho quaeso *laudas*, qui eros fallunt? *Heaut.* III. 2. 26. Quid ego nunc te *laudem*? *Adelph.* II. 3. 3. Vereor coram in os te *laudare* amplius. *Adelph* II. 4. 5. Ego in hac re nil reperio, quamobrem *laudes* tantopere. *Adelph.* IV. 3. 1. Amoque & *lauda* & vehementer desidero. *Hec.* III. 5. 38.

LAVO.

Fac ista *lavet*. *And.* III. 2. 3. vide Notas. Continuo haec adornant ut *lavet*. *Eun.* III. 5. 34. Dum *lavamur*. Ubi nos *laverimus*, si voles, *lavato*. *Eun.* III. 5. 47. & 48. Unctum atque *lautum* e balneis. *Phorm.* II. 2. 25. Venias mihi precibus *lautum* peccatum tuum? *Phorm.* V. 8. 80. vide Notas.

LAUS.

Ita facillume sine invidia *laudem* invenias. *And.* I. 1. 39. Quantam & quam veram *laudem* capiet Parmeno? *Eun.* V. 4. 3. In mea vita tu tibi *laudem* is quaesitum? *Heaut.* II. 3. 74. *Laud*in an vitio duci factum id oporteat. Eam *laudem* hic ducit maxumam. *Adelph.* Prol. 5. & 18. Tu nunc tibi id *laudi* duces? *Adelph.* I. 2. 25. vide Notas. An *laudi* putat fore? Hoc *laudi* est. *Adelph.* III. 3. 28. & 64. Sibi haud *laudem* relinquont. *Hec.* III. 5. 11.

LAUTE.

Facete, lepide, *laute*, nil supra. *Eun.* III. 1. 37. *Laute* munus administrasti tuum. *Adelph.* V. 1. 2.

LAUTUS.

Omnes te in *lauta* esse & bene aucta se putant. *Heaut.* IV. 5. 50. vide Notas. Hoc salsumst, hoc adustumst, hoc *lautumst* parum. *Adelph.* III. 3. 70.

LECTULUS.

Lectulos iube sterni nobis. *Adelph.* II. 4. 21. *Lectulos* in sole ilignis pedibus faciundos dedit. *Adelph.* IV. 2. 46.

LECTUS.

Eam in *lectum* conlocarunt. *Eun.* III. 5. 45. *Lectos* sternere, cenam apparare. *Heaut.* I. 1. 73. Huc est intro latus *lectus*: vestimentis stratus est. *Heaut.* V. 1. 30. Ut triduo hoc perpetuo prorsum e *lecto* nequeat surgere. *Adelph.* IV. 1. 4.

LEGO.

Accipe, em *lectumst*; conveniet numerus quantum debui. *Phorm.* I. 2. 3.

LEMNOS.

Iter illi in *Lemnum* ut esset. *Phorm.* I. 2. 16. Qua profectus causa hinc es *Lemnum*? *Phorm.* V. 1. 1. Fructum, quem *Lemni* uxoris reddunt praedia. *Phorm.* IV. 3. 73. Cum eius consuevit olim matre in *Lemno* clanculum. *Phorm.* V. 6. 33. Uxorem *Lemni* habuit aliam. *Phorm.* V. 8. 49. In *Lemno* clam te uxorem duxit. *Phorm.* V. 9. 15.

LENIO.

Sedulo faciebant, quo illam mihi *lenirent* miseriam. *Heaut.* I. 1. 75.

LENIS.

Qui me tam *leni* passus animo est facere. *And.* I. 5. 27. Si *lenis* est, ad alium defertur gregem. *Heaut.* Prol. 45. Ingenio te esse in liberos *leni* puto. *Heaut.* I. 1. 99. Si te tam *leni* & victo esse animo ostenderis. *Heaut.* III. 1. 29. Quid vini absumpsit? Sic hoc, dicens; Asperum pater hoc est; aliud *lenius* sodes vide. *Heaut.* III. 1. 50. Quemquamne tam animo comi esse & *leni* putas? *Heaut.* V. 1. 39. Ego sum animo *leni* natus. *Hec.* II. 2. 28. *Lenem* patrem illum factum me esse acerrimum. *Phorm* II. 1. 32.

LENITAS.

Eri semper *lenitas* verebar quorsum evaderet. *And.* I. 2. 4. Inepta *lenitas* patris. *Adelph.* III. 3. 36.

LENO.

Avarus *leno*. *Heaut.* Prol. 39. Vah, *leno* me iniqua non volt loqui. SA. *Leno* sum, fateor, pernicies communis adulescentium, periurus, pestis. *Adelph* II. 1. 33. & 34. Ea serviebat *lenoni* inpurissimo. *Phorm.* I. 2. 33. Heia, ne parum *leno* sies. *Phorm.* III. 2. 23.

LENTIGINOSUS.

Lentiginosa facie. *Hec.* III. 4. 27. vide Notas.

LEPIDE.

Facete, *lepide*, laute, nil supra. *Eun.* III. 1. 37.

LEPIDUS.

O *lepidum* patrem. *And.* V. 4. 45. O capitulum *lepidissimum*. *Eun.* III. 3. 25. In' hinc quo dignu's cum donis tuis tam *lepidis*. *Eun.* IV. 3. 10. Ego pol tibi dabo illam *lepidam*, quam tu facile ames. *Heaut.* V. 5. 16. O *lepidum* caput. *Adelph.* V. 9. 9.

LEPUS.

Lepus tute es, & pulmentum quaeris? *Eun.* III. 1. 36. vide Notas.

LESBIA.

Andriae persona est.

LEVIS.

Omnes mihi labores fuere, quos cepi, *leves*. *Heaut.* II. 4. 19. *Levia* sunt, quae tu pergravia esse in animum induxti tuum. Pueri inter se quas pro *levibus* noxiis iras gerunt? Mulieres sunt, ferme ut pueri, *levi* sententia. *Hec.* III. 1. 12. 30. & 32. Olim quidem te causae inpellebant *leves*. *Hec.* III. 4. 12. Nolo, *leviorem* vobis viderier inmerito. *Hec.* V. 1. 33. Id *levest*. *Hec.* V. 2. 15.

LEVO.

Sperabit sumptum sibi senex *levatum* esse. *Heaut.* IV. 4. 24.

LEX.

Ea *lege* atque omine. *And.* I. 2. 29. Coactus *legibus* eam uxorem ducet. *And.* IV. 4. 41. Hac *lege* tibi meam adstringo fidem. *Eun.* I. 2. 22. Patris pacem in *leges* conficiet suas. *Heaut.* V. 2. 45. Neque *legem* putat tenere se ullam. *Adelph.* I. 2. 5. Huic *leges* cogunt nubere hanc. *Adelph.* IV. 5. 18. Ad hos ea rediit *lege* hereditas. *Hec.* I. 2. 97. vide Notas. *Lege* id licere facere. *Lex* est. *Lex* iubet. *Phorm.* I. 2. 66. 75. & 76. Invitus feci; *lex* coegit. *Phorm.* II. 1. 6. *Leges* non sinunt. *Phorm.* II. 1. 62. *Legum* contortor. *Phorm.* II. 3. 27. Mea *lege* utar. *Phorm.* III. 2. 48. An *legibus* daturum poenas dices? *Phorm.* IV. 3. 21.

LIBENTER.

Cum illa *libenter* vivis, (& enim bene *libenter* victitas) *Eun.* V. 8. 44. vide Notas. Laudarier te audit *libenter*. *Adelph.* IV. 1. 19. At istos invidos Di perdant, qui haec *libenter* nuntiant. *Hec.* III. 5. 19.

LIBER.

Sine Cerere & *Libero* friget Venus. *Eun.* IV. 5. 6.

LIBER.

Libera vivendi fuit potestas. *And.* I. 1. 25. vide Notas. Neutiquam officium *liberi* esse hominis puto. *And.* II. 1. 30. In pariundo aliquot adfuerunt *liberae*. *And.* IV. 4. 32. Quae *liberum* scire aequom est adulescentem, sollertem dabo. *Eun.* III. 2. 24. Usque ad necem opperiere loris. SA. Loris *liber*? Neque vendundam censeo, quae *liberast*. *Adelph.* II. 1. 28. & 40. Scire est *liberum* ingenium atque animum. *Adelph.* V. 3. 42. Eho, accede huc ad me: *liber* esto. Ut uxorem meam una mecum videam *liberam*. *Adelph.* V. 9. 13. & 16.

LIBERALIS.

Forma praeter ceteras honesta & *liberali*. *And.* I. 1. 96. Coniugio *liberali* devinctum. *And.* III. 3. 29. Quam *liberali* facie? Ego *liberali* illam adsero causa manu. *Adelph.* II. 1. 40. Neque boni neque *liberalis* functus officium est viri. *Adelph.* III. 4. 18. Ingenium novi tuum *liberale*. *Adelph.* IV. 5. 50. Ita uti *liberali* atque ingenuae decet. *Hec.* I. 2. 89. vide Notas. Erus *liberalis* est, & fugitans litium. *Phorm.* IV. 3. 18.

LIBERALITAS.

Pudore & *liberalitate* liberos retinere. *Adelph.* I. 1. 32.

LIBERALITER.

Servibas *liberaliter*. *And.* I. 1. 11.

LIBERE.

Eductos *libere*. *And.* V. 4. 8. Agitarem inter vos *libere* convivium. *Hec.* I. 2. 18.

LIBERI.

Domus, uxor, *liberi* inventi invito patre. *And.* V. 3. 20. Ingenio te esse in *liberos* leni puto. *Heaut.* I. 1. 99. Pudore & liberalitate *liberos* retinere. *Adelph.* I. 1. 32. Hoc qui nequit, fateatur nescire imperare *liberis*. *Adelph.* I. 1. 52. Communis corruptela nostrum *liberum*. *Adelph.* V. 3. 7. Qui illum decrerunt dignum, suos cui *liberos* committerent. *Hec* II. 1. 15. Si ex me illa *liberos* vellet sibi. *Hec.* IV. 4. 33.

LIBERO.

Quam primum hoc me *libera* miserum metu. *Liberatus* sum tua opera. *And.* II. 2. 14. & 33.

LIBERTAS.

Hicine *libertatem* aiunt aequam esse omnibus? *Adelph.* II. 1. 29.

LIBERTUS.

Feci ex servo ut esses *libertus* mihi. *And.* I. 1. 10.

LIBIDO.

Ex sua *libidine* moderantur. *Heaut.* II. 1. 4. Adversum animi tui *libidinem*. *Hec.* IV. 1. 19.

LICENTIA.

Deteriores omnes sumus] *licentia*. *Heaut.* III. 1. 74. Nimia illaec *licentia* evadet in aliquod magnum malum. *Adelph.* III. 4. 63.

LICET.

Sic ut quimus, aiunt; quando, ut volumus, non *licet*. *And*. IV. 5. 10. Pater, *licetne* pauca? *And*. V. 3. 22. Si illud non *licet*, saltem hoc *licebit*. *Eun*. IV. 2. 12. Di dant, fruare, dum *licet*. *Heaut*. II. 2. 104. vide Notas. Non *licet* hominem esse saepe ita ut volt, si res non sinit. *Heaut*. IV. 1. 53. Hoc *licet* inpune facere huic, illi non *licet*. *Adelph*. V. 3. 38. Dum *licitumst*. *Hec*. V. 3. 39. Si uxorem velit, lege id *licere* facere. *Phorm*. I. 2. 66.

LIGURRIO.

Cum amatore cum cenant, *ligurriunt*. *Eun*. V. 4. 14. vide Notas.

LIMEN.

Iam ut *limen* exirem. *Hec*. III. 3. 18.

LIMUS.

Ego *limis* specto sic per flabellum clanculum. *Eun*. III. 5. 53.

LINEA.

Extrema *linea* amare, haut nihil est. *Eun*. IV. 2. 12.

LINGUA.

Perii: *lingua* haeret metu. *Eun*. V. 5. 7. Facilem benivolumque *lingua* tua iam tibi me reddidit. *Hec*. V. 1. 35.

LIQUET.

Liquet mi deierare. *Eun*. II. 3. 40.

LIQUIDO.

Si opus sit iurato mihi, ut *liquido* possim. *And*. IV. 3. 14. vide Notas.

LIS.

Lites sequi. *And*. IV. 5. 16. *Lites* factae sunt inter eos maxumae. *Eun*. IV. 5. 8. Paratae *lites*. *Adelph*. V. 3. 6. Neque *lites* ullae inter eas. *Hec*. I. 2. 105. Tu iam *lites* audies. *Phorm*. I. 4. 42. Potius quam *lites* secter. *Phorm*. II. 3. 61. Erus liberalis est, & fugitans *litium*. Erus ut his desistat *litibus*. *Phorm*. IV. 3. 18. & 29.

LITERAE.

Fac periclum in *literis*. *Eun*. III. 2. 23.

LITIGO.

Quid illic hominum *litigant*? *And*. IV. 4. 6. Cum illa *litigat*. *And*. V. 2. 12. Etiam mecum *litigas*? *Hec*. III. 5. 57.

LOCITO.

Agelli est hic sub urbe paulum, quod *locitas* foras. *Adelph*. V. 8. 27.

LOCO.

Quid si filiam suam unicam *locaret*? *Phorm*. IV. 3. 41. Nuptum virginem *locavi* huic adulescenti. *Phorm*. V. 1. 25. Quicum volebam atque ut volebam filiam *locatam*. *Phorm*. V. 1. 32. vide Notas.

LOCUS.

Quis igitur relictus est obiurgandi *locus*? *And*. I. 1. 127. Neque pol consili *locum* habeo, neque ad auxilium copiam. *And*. II. 1. 20. vide Notas. Nunc non est narrandi *locus*. *And*. II. 2. 17. Venit meditatus alicunde ex solo *loco*. *And*. II. 4. 3. Nihil est preci *loci* relictum. *And*. III. 4. 22. Virum in quovis *loco* paratum. *And*. IV. 3. 3. Restitue quem a me accepisti *locum*. *And*. IV. 1. 57. vide Notas. Interea *loci*. *Eun*. I. 2. 46. Viden me ex eodem ortum *loco*? *Eun*. II. 2. 10. Ubi satias coepit fieri, commuto *locum*. *Eun*. V. 5. 3. Et cognoscendi & ignoscendi dabitur peccati *locus*. *Heaut*. II. 1. 6. In eum res rediit iam *locum*. *Heaut*. II. 3. 118. Da illis *locum*. *Heaut*. III. 3. 25. Eum Plautus *locum* reliquit integrum. Eum hic *locum* sumpsit sibi in Adelphos. *Locum* reprehensum, qui praeteritus neglegentiast. *Adelph* Prol. 9. 10. & 13. Pecuniam in *loco* neglegere. *Adelph*. II. 2. 8. Peiore res *loco* non potius est esse, quam in quo nunc sitast. *Adelph*. III. 2. 46. Poetam restitui in *locum*. *Hec*. Prol. 13. Pugnant de *loco*. Ego interea meum non potui tutari *locum*. *Hec*. Alt. Prol. 33. & 34. Quae numquam nullo patefecit loco. *Hec*. III. 1. 23. vide Notas. Noster grex motus *locost*, quem actoris virtus nobis restituit *locum*.

Phorm. Prol. 32. & 33. Ego in eam incidi infelix *locum*. *Phorm.* I. 3. 23. Videtis quo in *loco* res haec fiet. *Phorm.* II. 4. 6. Da *locum* melioribus. *Phorm.* III. 2. 37. In ignotum *locum*. *Phorm.* III. 3. 15.

LOGI.

Faeneratum istuc beneficium pulchre tibi dices. D. *Logi*. *Phorm.* III. 2. 8.

LONGE.

Adcurrit ad me, quam *longe* quidem. *Eun.* II. 3. 44. Quam *longe* a mari. *Eun.* III. 3. 13. *Longe* iam abieram, cum sensi. *Eun.* IV. 2. 5. Errat *longe*. *Adelph.* I. 1. 40.

LONGINQUITAS.

Ut ne cui mea *longinquitas* aetatis obstet. *Hec.* IV. 2. 20. vide Notas.

LONGITUDO.

Consulere in *longitudinem*. *Heaut.* V. 2. 10.

LONGIUS.

Abire *longius*. *Eun.* IV. 3. 20. Non aberit *longius*. *Heaut.* V. 2. 31. Illud rus si abesset *longius*. *Adelph.* IV. 1. 6. Rogat frater ne abeas *longius*. *Adelph.* V. 5. 1.

LONGULE.

Non cogitas hinc *longule*, esse? *Heaut.* II. 2. 10.

LONGUS.

*Longum*st nos illum expectare. *And.* V. 6. 13. Quam *longum* spatium amandi amicam tibi dedi? *Hec.* IV. 4. 62. Experire: non est *longum*. *Phorm.* III. 2. 10.

LOQUOR.

Carnufex, quae *loquitur*? *And.* I. 2. 12. Quis hic *loquitur*? *And.* I. 5. 32. Aperte ipsam rem modo *locutus*. *And.* I. 2. 31. Ausculto, *loquere* quid velis. *And.* III. 3. 5. Mitte male *loqui*. *And.* V. 3. 2. Perplexe *loqui*. *Eun.* V. 1. 1. Optata *loquere*. *Heaut.* III. 3. 50. Numquam commodius umquam erum audivi *loqui*. *Heaut.* III. 2. 48. Tene istuc *loqui*? *Heaut.* V. 1. 48. Scis quid *loquar*? *Adelph.* II. 2. 7. Non intellego satis, quae *loquatur*. *Adelph.* III. 2. 11. *Loquere* ergo, quid sit. *Adelph.* III. 2. 27. vide Notas. Illi haut licebat, nisi praefinito *loqui*. *Hec.* I. 2. 19. Crederem vera hunc *loqui*. *Phorm.* II. 1. 48. Pergin ero absenti male *loqui*, inpurissime? *Phorm.* II. 3. 25. Quis te istaec iussit *loqui*? *Phorm.* IV. 3. 34. Me cum isto distaedet *loqui*. *Phorm.* V. 9. 22.

LORUM.

Usque ad necem opperiere *loris*. SA. *Loris* liber? *Adelph.* II. 1. 28.

LUBENS.

Ego vero illud fecerim ac *lubens*. *Eun.* III. 5. 43. vide Notas. Faciam boni tibi aliquid, ac *lubens*. *Heaut.* IV. 5. 15. Tibi *lubens* bene faxim. *Adelph.* V. 5. 5. Hilarum ac *lubentem* fac te gnati in nuptiis. *Adelph.* IV. 7. 38. Nihil est, aeque quod faciam *lubens*. *Phorm.* III. 3. 32.

LUBET.

Age age, ut *lubet*. *And.* II. 1. 10. Quae meo cumque animo *lubitum*st. *And.* I. 5. 28. Quamobrem? S. Quia *lubet*. *And.* V. 2. 21. Faciat, quod *lubet*. *Heaut.* III. 1. 55. Nil vident, nisi quod *lubet*. *Heaut.* IV. 1. 30. Ut *lubet*. *Adelph.* II. 2. 38. Quo *lubet* cruciatu per me exquire. *Hec.* V. 2. 7. Huc, si quid *lubet*. *Phorm.* V. 8. 88.

LUBIDO.

Ingenium est omnium hominum ab labore proclive ad *lubidinem*. *And.* I. 1. 51. Quo magis *lubido* frustra incendatur tua. *And.* II. 3. 8. Dumque eius *lubido* occlusast contumeliis. *And.* III. 3. 25. Praeter eius *lubidinem*. *Heaut.* I. 2. 27.

LUCI.

Cum primo *luci*. *Adelph.* V. 3. 55. vide Notas.

LUCINA.

Vide Iuno.

LUCISCIT.

Luciscit hoc iam. *Heaut.* III. 1. 1.

LUCRUM.

Magnum esse in ea re *lucrum*. *Heaut.* III. 3. 48. Ne ille haut scit, paulum *lucri*, quantum eii damni apportet. *Heaut.* IV. 4. 25. Pecu-

niam in loco neglegere maxumum interdumst *lucrum*. *Adelph.* II. 2. 8. Id de *lucro* putato esse. *Adelph.* V. 3. 31. Omne quod est interea tempus, priusquam id rescitumst, *lucrost*. *Hec.* III. 1. 7. Quid mihi *lucri* est te fallere? *Phorm.* I. 2. 11. Omne id deputabo esse in *lucro*. *Phorm.* II. 1. 21.

Lucto.

Illi anulum, dum *luctat*, detraxisse. *Hec.* V. 3. 31.

Luctus.

Filio *luctum* paras. *Hec.* II. 1. 13.

Luculentus.

Forma *luculenta*. *Heaut.* III. 2. 12.

Ludibrium.

Ludibrio haberi. *Hec.* I. 2. 74. Non sic *ludibrio* tuis factis habitus essem. *Hec.* IV. 1. 11.

Ludificor.

Postquam *ludificatust* virginem. *Eun.* IV. 3. 3. Tu me hic etiam, nebulo, *ludificabere?* *Eun.* IV. 4. 49. Quid vos, malum, ergo me sic *ludificamini?* *Phorm.* V. 8. 55.

Ludo.

Non te credas Davom *ludere*. *And.* IV. 4. 48. Nebulonem hunc certumst *ludere*. *Eun.* II. 2. 58. Cibum una capias, adsis, tangas, *ludas*, propter dormias. *Eun.* II. 3. 81. Consimilem *luserat* iam olim ille ludum. *Eun.* III. 5. 38. *Ludis* fortasse me. *Heaut.* IV. 6. 20 Congrum istum maxumum in aqua sinito *ludere* paulisper. *Adelph.* III. 3. 23. Cur non *ludo* hunc aliquantisper? Obsecro num *ludis* tu nunc me? *Adelph.* IV. 5. 5. & 63. Propter suam inpotentiam se semper credunt *ludier*. *Adelph.* IV. 3. 16. vide Notas. Ita vitast hominum, quasi si *ludas* tesseris. *Adelph.* IV. 7. 21. In istis opera *luditur*. *Phorm.* II. 2. 18.

Ludus.

Quos me *ludos* redderet? *And.* III. 1. 21. vide Notas. *Ludum* iocumque dicas fuisse illum alterum. *Eun.* II. 3. 8. Consimilem luserat *ludum*. *Eun.* III. 5. 38. Non possum satis narrare quos praebueris *ludos* intus. *Eun.* V. 6. 9. Vobis datur potestas condecorandi *ludos* scaenicos. *Hec.* Alt. Prol. 37. In eodem omnes mihi videntur *ludo* doctae ad malitiam. Ei *ludo*, si ulla sit magistra, hanc esse satis certo scio. *Hec.* II. 1. 6. & 7. vide Notas. Sectari, in *ludum* ducere & reducere. In quo haec discebat *ludo*. *Phorm.* I. 2. 6. & 8. Ut *ludos* facit. *Phorm.* V. 8. 52.

Lugubris.

Mediocriter vestitam veste *lugubri*. *Heaut.* II. 3. 45.

Lupus.

Ovem *lupo* commisi. *Eun.* V. 1. 16. vide Notas. *Lupus* in fabula. *Adelph.* IV. 1. 21. Auribus teneo *lupum*. *Phorm.* III. 2. 21.

Lutum.

Te ibidem pervolvam in *luto*. *And.* IV. 4. 38. In eodem haesitas *luto*. *Phorm.* V. 2. 15.

Lux.

Neve usque ad *lucem* vigiles. *Eun.* II. 2. 47. Qui ab Orco mortuum me reducem in *lucem* feceris. *Hec.* V. 4. 12.

Luxus.

Adulescens *luxu* perditus. *Adelph.* IV. 7. 42.

M.

Macellum.

Interea loci ad *macellum* ubi advenimus. *Eun.* II. 2. 24. Nostin porticum aput *macellum* hac deorsum? *Adelph.* IV. 2. 34.

Maceria.

Hanc in horto *maceriam* iube dirui. *Adelph.* V. 7. 10.

Macero.

Anime mi, noli te *macerare*. *And.* IV. 2. 2. Cur me *macero?* *And.* V. 3. 15. Salsamenta haec fac *macerentur* pulchre. *Adelph.* III. 3. 26.

Macto.

Faxo eum tali *mactatum*, atque hic est, infortunio. *Phorm.* V. 9. 39.

MACULA.

Hanc *maculam* nos decet effugere. *Adelph.* V. 8. 31.

MAESTUS.

Domum revortor *maestus. Heaut.* I. 1. 70.

MAGIS.

Non Appollinis *magis* verum, atque hoc responsum est. *And.* IV. 2. 15. Tanto *magis. And.* IV. 4. 35. Hoc nemo fuit minus ineptus, *magis* severus quisquam, nec *magis* continens. *Eun.* II. 1. 21. Ubi molestus *magis* est. *Eun.* III. 1. 24. Quanto *magis magis*que cogito. *Eun.* III. 3. 1. Inpendio *magis* animus gaudebat mihi. *Eun.* III. 5 39. Nec *magis* compositum quicquam, nec *magis* elegans. *Eun.* V. 4. 13. *Magis* opportunus, nec *magis* ex usu tuo, nemo est. *Eun.* V. 8. 47. Mihi quidem coridie augescit *magis* de filio aegritudo, & quanto diutius abest, *magis* cupio tanto, & *magis* desidero. *Heaut.* III. 1. 14. & 16. *Magis*, si *magis* noris, putes ita rem esse. *Heaut.* V. 1. 16. Primarum artium *magis* principem. *Adelph.* II. 3. 6. *Magis* sunt nescio quo modo suspiciosi: ad contumeliam omnia accipiunt *magis. Adelph.* IV. 3. 14. & 15. Si est dicendum *magis* aperte. *Adelph.* IV. 5. 30. *Magis* inpense cupitis. *Adelph.* V. 9. 36. Nihilo *magis. Hec.* I. 2. 62. Maligna *magis*, & *magis* procax. *Hec.* I. 2. 84. vide Notas. *Magis* morbus adgravescat. *Hec.* III. 2. 2. *Magis* humanum est. *Hec.* IV. 1. 38. Concordes *magis. Hec.* IV. 3. 11. *Magis* cautius. *Hec.* V. 1. 11. Quo *magis* novi, tanto saepius. *Phorm.* II. 2. 14. Mulier mulieri *magis* congruet. *Phorm.* IV. 5. 14. vide Notas.

MAGISTER.

Dum eum aetas, metus, *magister* cohibeant? *And.* I. 1. 27. vide Notas. Si quis *magistrum* cepit ad eam rem inprobum. *And.* I. 2. 21. Me filiis relinquont quasi *magistrum. Phorm.* I. 2. 22.

MAGISTRA.

Ei ludo, si ulla sit *magistra*, hanc esse satis certo scio. *Hec.* II. 1. 7. vide Notas.

MAGISTRATUS.

Magistratus cum ibi adessent, occeptast agi. *Eun.* Prol. 22. vide Notas. *Magistratus* adi. *Phorm.* II. 3. 56.

MAGNI FACERE.

Quem ego intellexi illam haut minus quam se ipsum *magni facere. Hec.* II. 2. 18.

MAGNIFICE.

Ego te *magnifice* tractare possim. *Heaut.* III. 2. 45. Hic me *magnifice* ecfero. *Heaut.* IV. 3. 31. Numquam ita *magnifice* quicquam dicam. *Adelph.* II. 3. 4.

MAGNIFICENTIA.

In' hinc malam rem cum istac *magnificentia. Phorm.* V. 8. 37.

MAGNIFICUS.

Usque adeo illius ferre possum ineptiam & *magnifica* verba. *Eun.* IV. 6. 3. Meast petax, procax, *magnifica*, sumptuosa, noblilis. *Heaut.* II. 1. 15.

MAGNI PENDO.

Ego quoque a meis me amari & *magni pendi* postulo. *Adelph.* V. 4. 25.

MAGNUS.

Magnum exemplum continentiae. *And.* I. 1. 65. Neque sine tuo *magno* malo. *And.* I. 2. 8. Hic quoque bonam *magnam*que partem ad te attulit. *Eun.* I. 2. 43. Labore alieno *magno* partam gloriam. *Eun.* III. 1. 9. *Magnas* vero agere gratias Thais mihi? *Eun* III. 1. 1. Dabit haec Thais mihi *magnum* malum. *Eun.* III. 3. 2. Nebulo *magnus* est. *Eun.* IV. 7. 15. *Magna* familiaritas conflatast. *Eun.* V. 2. 35. Voluptatem *magnam* nuntias. *Heaut.* I. 2. 10. *Magnarum* remedium aegritudinum. *Heaut.* III. 2. 28. *Magnum* esse in ea re lucrum. *Heaut.* III. 3. 48. Ita *magno* desiderio fuit ei filius. *Heaut.* IV. 5. 5. vide Notas. Sine *magno* intertri-

mento non poteſt haberi. *Heaut.* III. 1. 59. Ne iſta *magno* iam conatu *magnas* nugas dixerit. *Heaut.* IV. 1. 8. *Magnum* ſignum. *Heaut.* II. 3. 57. Non fit ſine periculo facinus *magnum* & commemorabile. *Heaut.* II. 3. 73. Ne illiusmodi iam *magna* nobis civium paenuriaſt. *Adelph.* III. 3. 87. Caprificus *magna*. *Adelph.* IV. 2. 58. *Magnam* mi iniicit ſua commoditate curam. *Adelph.* IV. 5. 76. Iam peccatum primum id *magnum*, *magnum* at humanum tamen. *Adelph.* IV. 5. 53. Omnibus nobis ut res dant ſeſe, ita *magni* atque humiles ſumus. *Hec.* III. 3. 20. *Magnum* neſcio quid neceſſe eſt eveniſſe. *Hec.* III. 1. 24. Eſt *magnam* ecaſtor gratiam de iſtac re quod tibi habeam. *Hec.* V. 1. 14. vide Notas. Si quis quid reddit, *magna* habendaſt gratia. *Phorm.* I. 2. 6. Res *magna* eſt. *Phorm.* II. 4. 18. Quid tua, malum, id refert? c. *Magni*. *Phorm.* IV. 5. 11. Quid iſtuc noſtra? c. *Magni*. *Phorm.* V. 3. 17.

MAIOR.

Habet aliud magis ex ſeſe & *maius*. *And.* V. 4. 51. Annos nataſt ſedecim, non *maior*. *Eun.* III. 3. 21. Agrum meliorem, neque pretii *maioris* nemo habet. *Heaut.* I. 1. 12. Quid ſi quid te *maius* oret? *Adelph.* V. 8. 18.

MAIORES.

Spero erit ſimilis *maiorum* ſuum. *Adelph.* III. 3. 57.

MAIUSCULUS.

Thais, quam ego ſum, *maiuſculaſt*. *Eun.* III. 3. 21.

MALA.

Pugnus continuo in *mala* haereat. *Adelph.* II. 1. 17.

MALE.

Hoc *male* habet virum. *And.* I. 6. 5. Mitte *male* loqui. *And.* V. 3. 2. Te ut *male* urat. *Eun.* III. 1. 48. Utinam ſic ſint, qui mihi *male* volunt. *Eun.* IV. 3. 13. Prodi *male* conciliate. *Eun.* IV. 4. 2. *Male* mulcabo ipſam. *Eun.* IV. 7. 13. Tibi timui *male*. *Heaut.* III. 2. 20. *Male* docet te mea facilitas multa. *Heaut.* IV. 1. 35. Tibi bene eſſe ſoli, ſibi cum ſit *male*. *Adelph.* I. 1. 9. Haec *male* iudicas. *Adelph.* I. 2. 20. Quae res tibi vortat *male*. *Adelph.* II. 1. 37. *Male* odi. *Adelph.* IV. 1. 17. Animo *maleſt*. *Adelph.* IV. 5. 21. *Male* metuo. *Hec.* III. 2. 2. Effugere, volgus quod *male* audit mulierum. *Hec.* IV. 2. 24. Nihil eſt, quin *male* narrando poſſit depravarier. *Phorm.* IV. 4. 16.

MALEDICO.

Deſinant *maledicere*. *And.* Prol. 23. Neſcis cui *maledicas* nunc viro. *Eun.* IV. 7. 29. Qui nobis *maledictum* velit. *Hec.* IV. 2. 14. Niſi haberet cui *malediceret*. *Phorm.* Prol. 15. *Male* factum. *Phorm.* V. 1. 24.

MALEDICTUM.

Veteris poetae *maledictis* reſpondeat. *And.* Prol. 7. Niſi finem *maledictis* facit. *Heaut.* Prol. 34. Quod illi *maledictum* vehemens eſſe exiſtumant. *Adelph.* Prol. 17. *Maledicta* in ſe tranſtulit. *Adelph.* II. 3. 10. Mitto *maledicta* omnia. *Adelph.* V. 3. 9. *Maledictis* deterrere, ne ſcribat, parat. *Phorm.* Prol. 3.

MALEFACIO.

Cum *malefacere* crederem mi impunius licere. *Heaut.* III. 2. 49. vide Notas. Neque tu verbis ſolves umquam, quod mi re *maleferis*. *Adelph.* II. 1. 10. Di tibi *malefaciant*. *Phorm.* II. 3. 47.

MALEFACTUM.

Malefacta ne noſcant ſua. *And.* Prol. 23. Ob *malefacta* haec. *Adelph.* II. 1. 46.

MALEFICIUM.

Pro *maleficio* beneficium ſummum reddere. *Phorm.* II. 2. 22.

MALEVOLUS.

Qui *malevoli* veteris poetae maledictis reſpondeat. *And.* Prol. 6. Rumores diſtulerunt *malevoli*. *Malevolus* vetus poeta dictitat. *Heaut.* Prol. 16. & 22. Iſti dicunt *malevoli*. *Adelph.* Prol. 15.

MALIGNUS.

Maligna magis & magis procax facta ilico est. *Hec.* I. 2. 84. vide Notas.

MALITIA.

Exprompta *malitia*. *And.* IV. 3. 8. vide Notas. Ius summum saepe summa est *malitia*. *Heaut.* IV. 5. 48. Doctae ad *malitiam*. *Hec.* II. 1. 6. Si erum insimulabis *malitiae*, male audies. *Phorm.* II. 3. 12. vide Notas. Utrum stultitia facere ego hunc an *malitia* dicam, incertus sum. *Phorm.* IV. 3. 54.

MALO.

Nuptias effugere ego istas *malo*, quam tu adipiscier. *And.* II. 1. 32. Mori me *malim*. *Eun.* I. 1. 21. Immo abeat potius *male* quovis gentium. *Heaut.* V. 1. 55. vide Notas. Nihil est, quod *malim*. *Adelph.* III. 2. 13. Quid est mihi quod *malim*? *Hec.* V. 2. 38. Nullam mihi *malim*, quam istanc uxorem dari. *Phorm.* IV. 3. 53.

MALUM.

Nihil suspicans *mali*. *And.* I. 1. 89. Dederit qui damnum aut *malum*. *And.* I. 1. 116. Ex illis sese emersurum *malis*. *And.* III. 3. 30. Nescis quantis in *malis* verser miser. *And.* IV. 1. 25. Facile hic plus *mali* est, quam illic boni. *And.* IV. 3. 5. Quid illud *mali* est? *And.* V. 2. 2. Quod sim ego nactus *mali*. *And.* V. 6. 3. Dabit haec Thais mihi magnum *malum*. *Eun.* III. 3. 2. Quid illud *mali* est? *Eun.* III. 4. 9. Non dubium est quin mi magnum ex hac re sit *malum*. *Eun.* V. 5. 27. Nescio quid mi animus praesagit *mali*. Si nil *mali* esset. *Heaut.* II. 2. 7. & 9. Tantum devenisse ad eum *mali*. *Heaut.* IV. 5. 2. Aliquid gnato conficies *mali*. Non vides quantum *mali* ex ea re excites? *Heaut.* V. 3. 1. & 11. *Malo* coactus. *Adelph.* I. 1. 44. Haut cito *mali* quid ortum ex hoc sit publice. *Adelph.* III. 3. 89. In quod me conieci *malum*. *Hec.* I. 2. 57. Aliquid tulisse comminiscentur *mali*. Era in crimen veniet, ego vero in magnum *malum*. *Hec.* III. 1. 53. & 55. Nescio quod magnum hoc nuntio expecto *malum*. *Phorm.* I. 4. 16. Tum hoc esse mi obiectum *malum*? Nec cum huiusmodi umquam usus venit ut conflictares *malo*. *Phorm.* III. 2. 18. & 20. Tanta in me inpendent *mala*. *Phorm.* I. 4. 2. Una tecum; bona, *mala*, tolerabimus. *Phorm.* III. 3. 23. Me quaerere in *malo* iubeas *malum*? *Phorm.* III. 3. 11. vide Notas. *Malum*, quod isti Di Deaeque omnes duint. *Phorm.* V. 8. 83.

MALUM.

Qui, *malum*, alii? *Eun.* IV. 7. 10. Quas, *malum*, ambages mihi narrare occipit? *Heaut.* II. 3. 77. Quid hoc *malum*, infelicitatis? *Adelph.* IV. 2. 5. Quid, *malum*, mihi bone vir narras? *Adelph.* IV. 2. 18. Quid tua, *malum*, id refert? *Phorm.* IV. 5. 11.

MALUS.

Mala mens, *malus* animus. *And.* I. 1. 137. Abin hinc in *malam* rem. *And.* II. 1. 17. Facere meretrices *malas*. *Eun.* Prol. 37. Dolo *malo* haec fieri omnia. *Eun.* III. 5. 1. *Malam* rem hinc ibis? *Eun.* III. 3. 30. *Malo* ex principio magna familiaritas conflatast. *Eun.* V. 2. 35. Animus se cupiditate devinxit *mala*. *Heaut.* I. 2. 34. Nulla *mala* re interpolatam muliebri. *Heaut.* II. 3. 48 vide Notas. Non *malus*, neque iners. *Adelph.* III. 4. 34. Numquam animum ad *malas* adducam partis. *Hec.* V. 3. 38. I in *malam* crucem. *Phorm.* II. 3. 21. vide Notas. Habes uxorem sine *mala* fama palam. *Phorm.* I. 3. 17. vide Notas. Potius cum bona componantur gratia, quam cum *mala*. *Phorm.* IV. 3. 17. Ut te quidem omnes, Di Deaeque *malis* exemplis perdant. *Phorm.* IV. 4. 7. Facinus indignum & *malum*. *Phorm.* V. 9. 19.

MAMMA.

Huius filio hodie prima *mam-*

mam dedit. *Adelph.* V. 9. 18. vide Notas.

MANCIPIUM. *Mancupium.*

Quid videtur hoc tibi *mancupium?* *Eun.* II. 2. 43. *Mancipia* haec ducam ad Thaidem. *Eun.* II. 3. 73.

MANDO.

Bona nostra haec tibi permitto, & tuae *mando* fidei. *And.* I. 5. 61. Satine hoc *mandatum*st tibi? *Eun.* II. 1. 2. Huic *mandes*, siquid recte curatum velis. *Adelph.* III. 3. 18.

MANE.

Observabam *mane* illorum servolos. *And.* I. 1. 56. Advocatus *mane*, mi esse ut meminerit. *Eun.* II. 3. 48. Numquam tam *mane* egredior. *Heaut.* I. 1. 15. Te demiror tam *mane*, qui heri tantum biberis. *Heaut.* III. 2. 7. Cras *mane*. *Phorm.* III. 2. 46.

MANEO.

Ut *maneam* solus cum sola. *Eun.* III. 5. 31. *Mane:* hoc quod coepi, primum enarrem. *Heaut.* II. 3. 32. *Mane*, *mane*. *Heaut.* III. 3. 52. Ut ut erat, *mansum* tamen oportuit. *Heaut.* I. 2. 26. Quin ego *maneo*. *Heaut.* IV. 4. 15. *Mane.* Noudum audisti, quod est gravissimum. *Adelph.* III. 4. 21. Quamvis etiam *maneo* otiosus hic. *Adelph.* II. 4. 15. *Manere* adfinitatem hanc inter nos volo. *Hec.* IV. 4. 101. *Mane*dum, sodes. *Hec.* V. 4. 4. *Mansurus*que patruum pater est. *Phorm.* III. 1. 16. Non *manebat* aetas virginis meam neclegentiam. *Phorm.* IV. 1. 4. Dum libido eadem haec *manet*. *Phorm.* IV. 5. 4. Non *manes?* *Phorm.* V. 6. 9.

MANIPULUS.

Manipulus furum. *Eun.* IV. 7. 6.

MANSIO.

Itiones crebrae & *mansiones* diutinae. *Phorm.* V. 9. 23.

MANSUETUS.

Mansueti animi officia. *And.* I. 1. 87.

MANUS.

Manibus, pedibus obnixe omnia facturum. *And.* I. 1. 134. Hanc mi in *manum* dat. *And.* I. 5. 61. Conari *manibus*, pedibus. *And.* IV. 1. 52. *Manum* in sinum meretrici inserere. Qui non abstineas *manum*. *Heaut.* III. 3. 2. & 4. Tu tibi istas posthac comprimito *manus*. *Heaut.* III. 3. 29. Ego liberali illam adfero causa *manu*. *Adelph.* II. 1. 40. Puerum modo tantillum in *manibus* gestavi meis. Continebit posthac, si sapiet, *manus*. Est ad hanc *manum* sacellum. *Adelph.* IV. 2. 24. 26. & 37. Huic aliquid paulum prae *manu* dederis. *Adelph.* V. 9. 23. Tibi id in *manu* est, ne fiat. *Hec.* III. 5. 43. Uxor quid faciat, in *manu* non est mea. *Hec.* IV. 4. 44. Quid vis dari tibi in *manum?* *Phorm.* IV. 3. 29. Emissa est *manu*. *Phorm.* V. 5. 2.

MARE.

Quam longe a *mari*. *Eun.* III. 3. 13. O caelum, o terra, o *maria* Neptuni. *Adelph.* V. 3. 4. Numquam es ingressus *mare*. *Hec.* III. 4. 5.

MARITUS.

Novus *maritus* anno demum quinto & sexagesimo fiam? *Adelph.* V. 8. 15.

MASTIGIA.

Non manum abstines, *mastigia?* *Adelph.* V. 2. 6.

MATER.

Samia mihi *mater* fuit. *Eun.* I. 2. 27. *Matris* nomen & patris dicebat ipsa. *Eun.* I. 2. 31. Quam pridem mi pater & *mater* mortui essent. *Eun.* III. 3. 12. Virginum nostrarum; quas *matres* student demissis humeris esse. *Eun.* II. 3. 22. *Mater*, cuius sub imperiost, mala. *Heaut.* II 2. 4. *Matres* omnes filiis in peccato adiutrices. *Heaut.* V. 2. 38. Virgo est cum *matre*. *Adelph.* IV. 5. 16. *Matris* ferre iniurias me pietas iubet. *Hec.* III. 1. 21. *Matris* servibo commodis. *Hec.* III. 5. 45. *Matrem* ex ea re me aut uxorem in culpa inventurum arbitror. *Hec.* III. 1. 19. Segreganda aut *mater* a me est, aut Philumena.

Hec. III. 5. 30. Hanc *matrem* habens, illam autem uxorem. *Hec.* IV. 2. 26. Adeon me esse pervicacem censes, cui *mater* siem? *Hec.* IV. 1. 32.

MATERFAMILIAS.

Meretrix & *materfamilias* una in domo? *Adelph.* IV. 7. 29.

MATERNUS.

Misericordia, animus *maternus.* *Heaut.* IV. 1. 24.

MATRIMONIUM.

Si esset nostro ex usu hoc *matrimonium.* *Hec.* IV. 1. 33.

MATRONA.

Matronam nullam in aedibus. *And.* II. 2. 27. Bonas *matronas* facere. *Eun.* Prol. 37.

MATURE.

Fiet. PH. At *mature.* *Eun.* II. 1. 2. *Mature* ut cum cognorit, perpetuo oderit. *Eun.* V. 6. 11.

MATURO.

Nuptias quantum queam ut *maturem.* *And.* III. 3. 45. Id ut *maturent* facere. *Heaut.* III. 1. 87.

MAVOLO.

Omnes sibi esse bene *mavelle,* quam alteri. *And.* II. 5. 16. vide Notas. Quamvis causam hunc suspicari, quam ipsam veram, *mavolo.* *Hec.* IV. 1. 25.

MAXUME.

Nunc cum *maxume* abs te postulo atque oro. *And.* V. 1. 4. vide Notas. Quibus id *maxume* utilest. *And.* V. 1. 16. Si ego digna hac contumelia sum *maxume.* *Eun.* V. 2. 27. Quam *maxume* servire vostris commodis. *Heaut.* Prol. 50. Cuius mos *maxumest* consimilis vostrum. *Heaut.* II. 4. 13. *Maxume* animo exoptatam meo. *Heaut.* II. 4. 28. vide Notas. Si *maxume* fateatur. *Adelph.* III. 2. 42. Quam estis *maxume* potentes. *Adelph.* III. 4. 56. Quod *maxume* opus est iactu, non cadit. *Adelph.* IV. 7. 22. Amabat, ut cum *maxume.* *Hec.* I. 2. 40. Ea res multo *maxume* disiunxit illum ab illa. *Hec.* I. 2. 85. Cum secundae res sunt *maxume,* tum *maxume* meditari secum oportet. *Phorm.* II. 1. 11.

MAXUMI.

Haec te solum semper fecit *maxumi.* *And.* I. 5. 58. Merito te semper *maxumi* feci. *And.* III. 3. 42.

MAXUMUS.

Illud mi multo *maxumumst.* *And.* III. 2. 46. Vel Rex semper *maxumas* mihi agebat. *Eun.* III. 1. 7. Thais *maxumo* te orabat opere *Eun.* III. 3. 26. Amatores mulierum esse *maxumos.* *Eun.* IV. 3. 23. Lites factae sunt inter eos *maxumae.* *Eun.* IV. 5. 8. Gratiam habeo *maxumam.* *Eun.* V. 8. 61. Quaestum *maxumum.* *Heaut.* Prol. 49. Peccatum a me *maxumumst.* *Heaut.* I. 1. 106. Eam laudem hic ducit *maxumam.* *Adelph.* Prol. 18. Ego illi *maxumam* partem feram. *Adelph.* I. 2. 56. *Maxumum* lucrum. Damnum *maxumum.* *Adelph.* II. 2. 8. & 23. Natu *maxumus.* *Adelph.* V. 4. 27. Hominem *maxumi* pretii. *Adelph.* V. 6. 3. Illud mihi vitiumst *maxumum.* *Hec.* I. 2. 57. Non *maxumae,* quae *maxumae* sunt interdum irae, iniuriae faciunt. *Hec.* III. 1. 27. vide Notas. Haec mihi nunc cura est *maxuma.* *Hec.* IV. 2. 19. Opere *maxumo* dabamus operam. *Phorm.* V. 2. 33.

MEAPTE.

Non tam *meapte* causa laetor, quam illius. *Heaut.* IV. 5. 8.

MECASTOR.

Salve *mecastor*, Parmeno. *Hec.* I. 2. 8.

MECUM.

Ne iste haut *mecum* sentit. *And.* II. 1. 24. *Mecum* tota sis. *Eun.* I. 2. 115. *Mecum* stomachabar. *Eun.* II. 3. 52. Dum haec *mecum* reputo. *Eun.* III. 5. 44. Occepi *mecum* cogitare. *Eun.* IV. 2. 8. Cum egomet *mecum* in animo considero. *Heaut.* II. 4. 7. Dum illum modo habeam *mecum.* *Heaut.* III. 1. 57. Haec fratri *mecum* non conveniunt. *Adelph.* I. 1. 34. Quid tibi rei *mecumst*? *Adelph.* II. 1. 23. Frustra

has egomet *mecum* rationes puto. *Adelph.* II. 1. 54. Teſtis *mecum* eſt anulus. *Adelph.* III. 2. 49. Ut tacita *mecum* gaudeam. *Hec.* I. 2. 32. Habere orationem *mecum* inſtitit. *Hec.* III. 3. 21. Si vellet ſe *mecum* eſſe nuptam. *Hec.* IV. 4. 34. Id agitans *mecum* ſedulo. *Phorm.* IV. 3. 10. Redii *mecum* in memoriam. *Phorm.* V. 3. 19. vide Notas.

MEDEOR.

Cupiditates, quas paulo *mederi* poſſis. *Phorm.* V. 4. 3.

MEDICOR.

Gnato ut *medicarer* tuo. *And.* V. 1. 12. Cum egomet poſſim in hac re *medicari* mihi. *And.* V. 4. 41.

MEDICUS.

Nemon *medicum* adduxit? *Hec.* III. 1. 43.

MEDIOCRIS.

Non *mediocris* hominis haec ſunt officia. *Adelph.* V. 9. 9.

MEDIOCRITER.

Horum ille nihil egregie praeter cetera ſtudebat, & tamen omnia haec *mediocriter*. *And.* I. 1. 32. *Mediocriter* veſtitam veſte lugubri. *Heaut.* II. 3. 45.

MEDITOR.

Venit *meditatus* alicunde ex ſolo loco. *And.* II. 4. 3. Cauſam *meditar*. *Adelph.* II. 1. 41. *Meditor* eſſe adfabilis. *Adelph.* V. 6. 8. *Meditari* ſecum oportet. *Meditata* mihi ſunt omnia mea incommoda. *Phorm.* II. 1. 12. & 18.

MEDIUS.

Mediam mulierem complectitur. *And.* I. 1. 106. In *mediam* viam provolvam. *And.* IV. 4. 37. In *medium* huc agmen cum vecti. *Eun.* IV. 7. 4. Sublimem *medium* arriperem. *Adelph.* III. 2. 18. Mater virginis in *medio*ſt. *Adelph.* III. 4. 33. E *medio* aequom excedere eſt. *Hec.* IV. 3. 14. In *medio* omnibus palmam eſſe poſitam. *Phorm.* Prol. 16. E *medio* exceſſit. *Phorm.* V. 8. 74. E *medio* abiit. *Phorm.* V. 9. 30.

MEHERCLE.

Haec verba una *mehercle* falſa lacrimula reſtinguet. *Eun.* I. 1. 22. Pulchre *mehercle* dictum ac ſapienter. *Eun.* III. 1. 26.

MELIOR.

Melius tute reperi. *And.* IV. 1. 56. Numquam vidi *melius* conſilium dari. *Eun.* II. 3. 85. Idem hoc aut *melius* tute inveniſſes. *Eun.* III. 1. 63. vide Notas. Agrum *meliorem* nemo habet. *Heaut.* I. 1. 12. *Melius*, peius, proſit, obſit, nil vident. *Heaut.* IV. 1. 30. Tanto hercle *melior*. *Heaut.* III. 2. 38. Mentem vobis *meliorem*. *Adelph.* III. 3. 78. Da locum *melioribus*. *Phorm.* III. 2. 37. Di *melius* duint. *Phorm.* V. 9. 16.

MELIUS. *Adverb.*

Accipit homo nemo *melius* prorſum neque prolixius. *Eun.* V. 8 52. Aliena ut *melius* videant & diiudicent, quam ſua. *Heaut.* III. 1. 95. Ante aedis non feciſſe erit *melius* hic convicium. *Adelph.* II. 1. 26. Cedo, ut *melius* dicas. *Adelph.* III. 2. 52. vide Notas. Non potuit *melius*. *Adelph.* IV. 2. 29. Facilitate nihil eſſe homini *melius*, neque clementia. *Adelph.* V. 4. 7. Multo *melius* ſcio. *Hec.* II. 1. 20. Tute idem *melius* feceris. *Phorm.* II. 3. 79.

MELIUSCULUS.

Salvan Philumena eſt? PAM. *Meliuſcula* eſt. *Hec.* III. 2. 19.

MEMBRUM.

Membra metu debilia ſunt. *Adelph.* IV. 4. 4.

MEMINI.

Virginem forma bona *memini* videre. *And.* II. 5. 18. *Memini*, tametſi nullus moneas. *Eun.* II. 1. 10. Advocatus mane mi eſſe ut *meminerit*. *Eun.* II. 3. 49. Faciam, ut huius loci dieique meique ſemper *memineris*. Domi focique fac viciſſim ut *memineris*. *Eun.* IV. 7. 3. & 45. Obſecro, eius ut *memineris*. *Heaut.* V. 4. 3. Illud recte: iterum ſic *memento*. *Adelph.* III. 3. 72.

MEMOR.

Ut *memor* esses sui. P. *Memor* essem? *And.* I. 5. 46. & 47. *Memorem* me dices & gratum. *Adelph.* II. 2. 43.

MEMORABILIS.

Hoccine credibile, aut *memorabile?* *And.* IV. 1. 1.

MEMORIA.

In *memoria* habeo. *And.* I. 1. 13. Haec habui in *memoria. Eun.* I. 2. 90. Redige in *memoriam. Phorm.* II. 3. 36. Redii mecum in *memoriam. Phorm.* V. 3. 19. vide Notas.

MEMORITER.

Cognoscitne? CH. ac *memoriter. Eun.* V. 3. 6. *Memoriter* progeniem vestram usque ab avo atque atavo proferens. *Phorm.* II. 3. 47.

MEMORO.

Idque si nunc *memorare* hic velim. *Hec.* III. 5. 21.

MENANDER.

Menander fecit Andriam & Perinthiam. *And.* Prol. 9. Item ut *Menandri* Phasma nunc nuper dedit. *Menandri* Eunuchum. Colax *Menandri* est. *Eun.* Prol. 9. 20. & 30.

MENDICUS.

Hereditatem persequi, *mendicum. And.* IV. 5. 21.

MENEDEMUS.

Heautontimorumeni persona est.

MENS.

Mala *mens*, malus animus. *And.* I. 1. 137. Hoc adeo ex hac re venit in *mentem* mihi. *Eun.* II. 2. 2. Neque pes, neque *mens* satis suum officium facit. *Eun.* IV. 5. 3. Quodcunque inciderit in *mentem*, volet. *Heaut.* III. 1. 75. vide Notas. Ego dicam, quod mi in *mentem* est. *Heaut.* V. 2. 33. vide Notas. *Mentem* vobis meliorem dari. *Adelph.* III. 3. 78. Nilne in *mentem* est? *Adelph.* IV. 1. 12. vide Notas. Ubi eius adventi venit in *mentem. Phorm.* I. 3. 2. Mihi venibat in *mentem* eius incommodi. *Phorm.* IV. 3. 47. vide Notas.

MENSIS.

Illum liquet mi deierare, his *mensibus* sex septem prorsus non vidisse proxumis. *Eun.* II. 3. 40. *Mensis* tris abest. *Heaut.* I. 1. 66. Non sex totis *mensibus* prius olfecissem, quam ille quicquam coeperet? *Adelph.* III. 3. 42. *Menses* abierunt decem. *Adelph.* IV. 5. 57. *Mensis* decimus est. *Adelph.* III. 4. 29. vide Notas. *Mensis* agitur hic iam septimus. *Hec.* III. 3. 34.

MENTIO.

Si quando illa *mentionem* Phaedriae facit. *Eun.* III. 1. 47.

MENTIOR.

Si quicquam invenies me *mentitum*, occidito. *And.* V. 2. 22. An *mentita* es? *Eun.* V. 6. 16. Non est *mentiri* meum. *Heaut.* III. 2. 38.

MERCATOR.

Fuit olim hinc quidam senex, *mercator. And.* I. 3. 17. vide Notas. Matri parvolam puellam dono quidam *mercator* dedit. *Eun.* I. 2. 29.

MERCATUS.

Nisi eo ad *mercatum* venio, damnum est maxumum. *Adelph.* II. 2. 23. Me ire dicam ad *mercatum. Phorm.* V. 5. 10.

MERCENARIUS.

A villa *mercenarium* vidi. *Adelph.* IV. 2. 2.

MERCES.

Inscripsi ilico aedis *mercede. Heaut.* I. 1. 93. *Mercedem* dare lex iubet eii atque amittere? *Phorm.* II. 3. 67.

MERCOR.

Inhonestum hominem, quem *mercatus* est heri. *Eun.* II. 3. 66. Quem *mercatus* frater fuerat Thaidi. *Eun.* III. 5. 21. Agrum hunc *mercatus* sum. *Heaut.* I. 1. 94.

MEREO. MEREOR.

Unum hoc scio, esse *meritam*, ut memor esses sui. *And.* I. 5. 46. vide Notas. Cum is nil *mereat. And.* II. 1. 31. vide Notas. Quid *meritu's?* D. crucem. *And.* III. 5. 15. Ita uti *merita* es. *Eun.* IV. 6. 12. Quid de te tantum *meruisti? Heaut.*

I. 1. 31. Saepe *meritam* quod vellem ſcio. *Hec.* III. 5. 27. vide Notas. Nil ſuave *meritaſt. Phorm.* II. 1. 75. vide Notas. Eſſe in hac re culpam *meritum* non nego. *Phorm.* V. 9. 25. vide Notas.

MERETRICIUS.

Meretricios amores nuptiis conglutinas? *And.* V. 4. 10. Si in domum *meretriciam* deducar. *Eun.* II. 3. 91. Ignaram artis *meretriciae. Heaut.* II. 1. 14.

MERETRIX.

Mirum vero, inpudenter mulier ſi facit *meretrix. And.* IV. 4. 16. vide Notas. Bonas matronas facere, *meretrices* malas. *Eun.* Prol. 37. Non perpeti *meretricum* contumelias. *Eun.* I. 1. 3. Quo modo adulefcentulus *meretricum* ingenia & mores poſſet noſcere. *Eun.* V. 4. 10. An iam ſcit iile quid *meretrix* ſiet? *Eun.* V. 5. 16. Audaciam *meretricum* ſpecta. *Eun.* V. 5. 24. Mulier commoda & faceta haec *meretrix. Heaut.* III. 2. 11. Vidin ego te modo manum in ſinum huic *meretrici* inſerere? *Heaut.* III. 3. 2. Peſſuma haec eſt *meretrix. Heaut.* III. 3. 38. Lenoni eripit *meretricem. Adelph.* Prol. 9. Quam hic non amavit *meretricem? Adelph.* I. 2. 69. *Meretrix* & mater familias una in domo? *Adelph.* IV. 7. 29. Per pol quam paucis reperias *meretricibus* fidelis eveniſſe amatores. *Hec.* I. 1. 1. vide Notas. Filiam nuptam cum eo qui *meretricem* amaret. *Hec.* IV. 1. 24. Animum ad *meretricem* induxti. *Hec.* IV. 4. 67.

MERIDIES.

Meridie ipſo faciam ut ſtipulam colligat. *Adelph.* V. 3. 62.

MERITO.

Merito te amo. *Eun.* I. 2. 106. Derides? *merito. Heaut.* V. 1. 42. vide Notas. *Merito* iratus eſt. *Hec.* III. 5. 55. Dis magnas *merito* gratias habeo atque ago. *Phorm.* V. 8. 1.

MERITUM.

Merito tuo. *Eun.* III. 2. 5. Sic *meritum*ſt meum. *Heaut.* I. 1. 40. Pro *merito. Phorm.* II. 2. 23. & 24. At meo *merito* credo. *Merito* hoc meo videtur factum? *Phorm.* V. 9. 42. & 44.

MERUS.

Nihil, niſi ſpem *meram. Phorm.* I. 2. 96.

METUO.

Metui a Chryſide. *And.* I. 1. 79. *Metuo*, ut ſubſtet hoſpes. *And.* V. 4. 11. *Metuo* fratrem, ne intus ſit. *Eun.* III. 5. 62. Ne *metuas. Eun.* IV. 7. 16. *Metuo* quid ſit. *Heaut.* IV. 1. 7. Si me *metuis*, mores cave in te eſſe iſtos ſentiam. *Heaut.* V. 4. 9. Nec *metuit* quemquam. *Adelph.* I. 2. 5. Male *metuo. Hec.* III. 2. 2. Nec pol iſtae *metuunt* Deos: neque has reſpicere Deos opinor. *Hec.* V. 2. 6.

METUS.

Dura eum aetas, *metus*, magiſter cohibebant. *And.* I. 1. 27. vide Notas. Amoto *metu. And.* I. 2. 10. vide Notas. Oratio haec me miſeram exanimavit *metu. And.* I. 5. 16. Ut *metum* quo in nunc eſt adimam. Quam primum hoc me libera miſerum *metu. And.* II. 2. 2. & 14. Animus commotuſt *metu. And.* V. 4. 34. Lingua haeret *metu. Eun.* V. 5. 7. In *metu* eſſe hunc, illi eſt utile. *Heaut.* I. 2. 25. Sine *metu. Heaut.* II. 3. 87. Liberos retinere *metu. Adelph.* I. 1. 33. Potius ſua ſponte recte facere, quam alieno *metu. Adelph.* I. 1. 50. Membra *metu* debilia ſunt. *Adelph.* IV. 4. 4. Dempſi *metum* omnem. *Adelph.* IV. 7. 18. Neſcis quo in *metu* & quanto in periclo ſimus. *Phorm.* I. 2. 7. Quantus *metus* eſt mihi? *Phorm.* III. 1. 18. Nos exoneraſtis *metu. Phorm.* V. 6. 3.

MEUS.

Mea Glycerium, quid agis? *And.* I. 1. 107. Sine nunc *meo* me vivere interea modo. *And.* I. 1. 126. Anime *mi. And.* IV. 2. 2. *Mi* ſe-

nex. *And.* IV. 4. 49. Quid *mea* autem? quid faciet mihi? *Eun.* V. 2. 10. Egon confitear *meum* non esse filium, qui sit *meus?* *Heaut.* V. 3. 14. *Mea* quidem sententia. *Adelph.* I. 1. 40. Tuum filium dedisti adoptandum mihi: is *meus* est factus. *Adelph.* I. 2. 35. Amavi pro *meo*. *Mea* sic est ratio. *Adelph.* I. 1. 25. & 43. *Mi* homo sanun es? *Adelph.* III. 2. 38. *Mi* pater. *Adelph.* IV. 5. 40. Id *mea* minume refert. *Adelph.* V. 4. 27. Non possum advorsari *meis*. *Hec.* II. 2. 29. Gnate *mi*. *Hec.* IV. 2. 30. Ego *meorum* solus sum *meus*. *Phorm.* IV. 1. 21.

MICIO.

Adelphorum persona est.

MIDA.

Pueri nomen, *Phorm.* V. 6. 22.

MIGRO.

Ex urbe tu rus habitatum *migres?* *Hec.* IV. 2. 13.

MILES.

Miles gloriosus. *Eun.* Prol. 31. Mira vero *militi* quae placeant. *Eun.* II. 2. 57. Imperatoris virtutem noveram, & vim *militum*. *Eun.* IV. 7. 8. Ita uti fortis decet *milites*. *Eun.* IV. 7. 45. Cum *milite* inhumanissimo. Haut opinor commode finem statuisse orationi *militem*. *Hec.* I. 2. 10. & 21.

MILESIUS.

Ille ubi est *Milesius?* *Adelph.* IV. 5. 68.

MILETUS.

Habitat *Mileti*. *Miletum* usque obsecro? *Adelph.* IV. 5. 20. & 21.

MILIES.

Ex ipsa *milies* audivi. *And.* V. 4. 43. Plus *milies* iam audivi. *Eun.* III. 1. 32. At enim taedet iam audire eadem *milies*. *Phorm.* III. 2. 2.

MILITIA.

Una semper *militiae* & domi fuimus. *Adelph.* III. 4. 49.

MILITO.

In Asiam ad Regem *militatum* abiit. *Heaut.* I. 1. 65. Profugiet aliquo *militatum*. *Adelph.* III. 3. 31.

MILLE.

Huic drachumarum argenti haec *mille* dederat mutuum. Illi datum iri *mille* numum praes sit. *Heaut.* III. 3. 40. & 45. vide Notas.

MILVUS.

Non rete accipitri tenditur, neque *milvio*. *Phorm.* II. 2. 16.

MINA.

Minas pro ambobus viginti dedi. *Eun.* I. 2. 89. Hic sunt tres *minae*. *Eun.* III. 2. 18. Emit? quanti? P. Viginti *minis*. *Eun.* V. 5. 14. Tibi perdere talentum hoc pacto satius est, quam illo *minam*. *Heaut.* III. 1. 66. *Minas* quidem iam decem habet a me filia. *Heaut.* IV. 7. 7. *Minas* decem corradet alicunde. *Adelph.* II. 2. 34. Dedit praeterea in sumptum, dimidium *minae*. *Adelph.* III. 3. 16. *Minas* quinque accipe. *Phorm.* II. 3. 63. Solae triginta *minae*. *Phorm.* III. 3. 24.

MINAE.

Si illum relinquo, eius vitae timeo: sin opitulor, huius *minas*. *And.* I. 3. 5.

MINERVA.

Si ex capite sis meo natus, item ut aiunt *Minervam* esse ex Iove. *Heaut.* V. 4. 13.

MINIME.

Minime multos laedere. *Eun.* Prol. 2. Cum *minime* vellem, *minime*que opus fuit. *Eun.* II. 3. 42. *Minime* gentium. *Eun.* IV. 1. 11. *Minime* mirum. *Heaut.* II. 3. 4. *Minime* miror. *Adelph.* II. 1. 34. Id mea *minume* refert. *Adelph.* V. 4. 27.

MINIMUS.

Ut te redimas captum, quam queas *minimo*. *Eun.* I. 1. 30. Quo modo *minimo* periclo id demus adulescentulo. *Heaut.* III. 1. 68. Quam *minima* in spe situs erit. *Heaut.* V. 2. 44.

MINITOR.

Abiturum se abs te esse ilico *minitabatur*. *Heaut.* III. 1. 80. vide Notas.

MINOR. *Adiect.*

Filium *minorem*. *Eun.* II. 2. 58. Quasi istic mea res *minor* agatur, quam tua. *Heaut.* II. 3. 113. *Minor* est erratio. *Adelph.* IV. 2. 41. *Minor* ergo erus damno auctus est. *Heaut.* IV. 1. 15. vide Notas.

MINOR. *verbum.*

Nunc *minatur* porro, sese id, quod moechis solet. *Eun.* V. 4. 35. In diem istuc est fortasse, quod *minare*. *Eun.* V. 6. 19. vide Notas.

MINUO.

Nec tu ea caussa *minueris* haec quae facis. *And.* II. 3. 18. Ut aliqua pars laboris *minuatur* mihi. *Heaut.* Prol. 42. Non *minuam* meum consilium. *Hec.* IV. 3. 10. *Minue* vero iram. *Phorm.* II. 3. 88. Haecine erat ea, quae nostros *minuit* fructus vilitas? *Phorm.* V. 9. 24. vide Notas.

MINUS.

Quo fiant *minus*. *And.* I. 2. 26. Quo tu *minus* scis aerumnas meas. *And.* IV. 1. 31. Hoc nemo fuit *minus* ineptus. *Eun.* II. 1. 21. Nil *minus*. *Eun.* III. 1. 45. *Minus* potens, quam tu, *minus* notus, *minus* amicorum hic habens. *Eun.* IV. 6. 22. Qui *minus*? *Eun.* V. 7. 3. Quanto *minus* spei est, tanto magis amo. *Eun.* V. 8. 23. Mihi iam *minus minus*que obtemperat. *Heaut.* III. 3. 33. Nihilo *minus* ego hoc faciam tamen. *Heaut.* V. 3. 10. Quibus res sunt *minus* secundae. *Adelph.* IV. 3. 14. Haec res non *minus* me male habet, quam te. *Hec.* IV. 2. 30. Quod post me *minus* fecisse satius sit. *Hec.* V. 1. 4. *Minus* multo audacter. *Phorm.* Prol. 11. Qui *minus* habent. *Phorm.* I. 1. 7. Si illum *minus* norat. *Phorm.* II. 3. 15. Cui *minus* nihilo est. *Phorm.* III. 3. 2. Ne quid plus *minus*ve faxit. *Phorm.* III. 3. 21.

MINUTUS.

Olera & pisciculos *minutos*. *And.* II. 2. 32.

MIRABILIS.

Vos esse istiusmodi, & nos non esse, haut *mirabile*st. *Heaut.* II. 4. 7.

MIRANDUS.

Mirando hoc tanto tam repentino bono. *And.* V. 4. 35. *Mirandum*ne id est? *Hec.* IV. 4. 39.

MIRE.

Mire finxit filium. *Heaut.* V. 1. 25.

MIRIFICUS.

Facinus audivi *mirificissumum*. *Phorm.* V. 6. 30.

MIROR.

Mirabar hoc si sic abiret. *And.* I. 2. 4. *Miror*, unde sit. *And.* IV. 4. 1. Nequeo satis *mirari*. *Eun.* III. 4. 9. Idque adeo *miror*. *Heaut.* V. 3. 2. Minime *miror*. *Adelph.* II. 1. 43. Credo te non nil *mirari*. *Hec.* V. 1. 6. *Miror* qui hoc fiet. *Phorm.* V. 3. 23. vide Notas.

MIRUS.

Mirum, ni domi est. *And.* III. 4. 19. Quid istuc tam *mirum*? *And.* IV. 1. 27. *Mira* vero militi quae placeant. *Eun.* II. 2. 57. Ne cui sit vestrum *mirum*. *Heaut.* Prol. 1. Minime *mirum*. *Eun.* II. 3. 4. *Mira* narras. *Heaut.* V. 1. 23. Fuisse erga me *miro* ingenio expertus sum. *Hec.* III. 5. 39. Non *mirum* fecit uxor. *Hec.* IV. 4. 87. Num novom aut *mirum*st? *Phorm.* V. 6. 8.

MISCEO.

Ita tu istaec tua *misceto*, ne me admisceas. *Heaut.* IV. 5. 35.

MISER.

Heu me *miserum*. *And.* IV. 1. 22. Vae *miserae* mihi. *And.* IV. 4. 4. Perii, quid ego egi *miser*? *Eun.* II. 3. 86. Apparet servom hunc esse domini pauperis *miseri*que. *Eun.* III. 2. 34. *Miserrimus* fui fugitando. *Eun.* V. 2. 7. Quid igitur faciam *miser*? *Eun.* V. 4. 44. Quid sene erit nostro *miserius*? *Heaut.* II. 3. 14. *Miserum* offendi ibi militem. *Heaut.* II. 3. 124. vide Notas. Habet patrem quendam avidum, *miserum* atque aridum. *Heaut.* III. 2. 15. Vae *misero* mihi. *Adelph.* III. 2. 3. Ah, me *miserum*.

Adelph. III. 2. 12. *Misera* sum. *Hec.* IV. 1. 21. Nullam credo mulierem me *miseriorem* vivere. *Hec.* IV. 1. 51. Eheu me *miserum*. *Phorm.* I. 4. 10.

MISERANDUS.

O facinus *miserandum*. *Adelph.* II. 1. 19. vide Notas.

MISERE.

Scimus, hanc quam *misere* amarit. *And.* III. 2. 40. vide Notas. Illi invidere *misere*. *Eun.* III. 1. 22. Nimis *misere* cupio. *Adelph.* IV. 1. 6.

MISERESCO.

Inopis nunc te *miserescat* mei. *Heaut.* V. 4. 3.

MISERET.

Nonne te *miseret* mei? *And.* V. 2. 28. Me tuarum *miseritumst* fortunarum. *And.* III. 1. 54. Menedemi vicem *miseret* me. *Heaut.* IV. 5. 1.

MISERIA.

Quasi ubi illam exspueret *miseriam* ex animo. *Eun.* III. 1. 16. Illam mihi lenirent *miseriam*. *Heaut.* I. 1. 75. Ingenio egregio ad *miseriam* natus sum. *Heaut.* III. 1. 11. Hei *miseriam*. *Adelph.* II. 1. 19. vide Notas. Solus mearum est *miseriarum* remedium. *Adelph.* III. 1. 6. Nisi me credo, huic esse natum rei, ferundis *miseriis*. *Adelph.* IV. 2. 6. Dolore ac *miseria* tabescit. *Adelph.* IV. 3. 11. Quae haec est *miseria*? *Adelph.* IV. 2. 16. Quam ibi *miseriam* vidi? *Adelph.* V. 4. 13. *Miseriam* omnem ego capio. *Adelph.* V. 4. 22.

MISERICORDIA.

Haec illae lacrumae, haec illast *misericordia*. *And.* I. 1. 99. Reducunt animum ad *misericordiam*. *And.* III. 3. 27. Ad *misericordiam* ambos adduces cito. *Heaut.* V. 2. 42. Animus uxoris *misericordia* devinctus. *Hec.* II. 2. 92.

MITIS.

Quid ait tandem nobis Sannio? SY. Iam *mitis* est. *Adelph.* II. 4. 12.

MITTO.

Mitte id, quod scio: dic, quod rogo. *And.* IV. 4. 25. Nos *missos* face. *And.* V. 1. 14. *Mitte* male loqui. *And.* V. 3. 2. *Mitte* orare. *And.* V. 4. 1. *Missa* istaec face. *Eun.* I. 2. 10. Iovem Danaae *misisse* aiunt in gremium imbrem aureum. *Eun.* III. 5. 37. Sollicitudinem istam *mittas*. *Heaut.* I. 2. 3. *Mitte* ista. *Adelph.* II. 1. 31. Alias ut *mittam* miserias. *Hec.* III. 4. 6. Ut ad pauca redeam, ac *mittam* illius ineptias. *Phorm.* IV. 3. 45.

MNA.

Ager oppositust pignori ob decem *mnas*. *Phorm.* IV. 3. 57. vide Notas.

MODEROR.

Ex sua libidine *moderantur*. *Heaut.* II. 1. 4.

MODESTE.

Adnuo, terram intuens *modeste*. *Eun.* III. 5. 32. Si *modeste* ac raro hoc fecit. *Hec.* IV. 1. 37. Animus qui *modeste* istaec ferat. *Phorm.* I. 4. 18.

MODESTIA.

Eius mores toleret sua *modestia*. *Hec.* III. 5. 28. Mea pertinacia dicat esse factum, haut sua *modestia*. *Hec.* IV. 2. 15.

MODESTUS.

Voltu adeo *modesto*, adeo venusto, ut nil supra. *And.* I. 1. 93. Proba & *modesta*. *Adelph.* V. 8. 7. Pudens, *modesta*. *Hec.* I. 2. 90.

MODO.

Aput forum *modo* e Davo audivi. *And.* II. 1. 2. *Modo* ut possim. *And.* II. 4. 6. *Modone* id demum sensti? *And.* V. 3. 11. Sine *modo*. *Eun.* I. 1. 20. Hoc *modo* sine te exorem. *Eun.* I. 2. 105. *Modo* ait, *modo* negat. *Eun.* IV. 4. 46. *Modo* liceat vivere. *Heaut.* V. 2. 28. *Modo* dolores occipiunt primulum. *Adelph.* III. 1. 20. Advenis *modo*? *Hec.* III. 5. 8. Scies, *modo* ut tacere possis. *Phorm.* I. 2. 9. *Modo* non montis auri pollicens. *Phorm.* I. 2. 18.

Modus.

Habere suae vitae *modum*. *And.* I. 1. 68. Sine meo me vivere *modo*. *And.* I. 1. 126. Neque *modum* benignitatis cogitas. *And.* V. 1. 7. Quae res in se neque consilium, neque *modum* habet ullum. *Eun.* I. 1. 12. Nos omnibus cruciant *modis*. *Eun.* II. 3. 92. Indignis nos esse inrisas *modis*. *Eun.* IV. 4. 42. Nullo *modo*. *Eun.* V. 2. 2. Sumptus cotidiane fieri, nec fieri *modum*. *Heaut.* IV. 5. 7. vide Notas. Vah, quibus illum lacerarem *modis?* *Adelph.* III. 2. 17. Eodem *modo*. *Adelph.* IV. 5. 61. Miris *modis* odisse. *Hec.* I. 2. 104. Omnibus *modis* miser sum. *Hec.* IV. 4. 79. Hunc inpuratum poterimus nostro *modo* ulcisci. Quin novo *modo* eii faceres contumeliam. *Phorm.* V. 8. 69. & 76.

Moechus.

Ut te arbitretur sibi paratum *moechum*. *And.* II. 1. 16. Minatur porro sese id quod *moechis* solet. *Eun.* V. 4. 35. Hunc pro *moecho* comprehendere & constrinxere. *Eun.* V. 5. 22.

Moeror.

Nunc misera in *moerore* est. *And.* IV. 2. 10.

Molestia.

Neque quas ipse amor *molestias* habet, addas. *Eun.* I. 1. 32. Ita ut fit, ubi quid in animo est *molestiae*. *Eun.* IV. 2. 2. Sine *molestia*. *Eun.* V. 4. 6. Et mi & tibi & illis dempseris *molestiam*. *Adelph.* V. 3. 33. Illi *molestiam* adfert. *Hec.* III. 2. 9.

Molestus.

Num illi *molestae* quippiam hae sunt nuptiae? *And.* II. 6. 7. *Molestus* certe ei fuero. *And.* IV. 1. 17. Is ubi *molestus* magis est. *Eun.* III. 1. 24. Ubi *molestum* non erit. *Eun.* III. 2. 31. Aut dicat quid volt, aut *molesta* ne siet. *Eun.* III. 3. 23. Ausculta paucis, nisi *molestumst*. *Adelph.* V. 3. 20.

Molior.

Dum *moliuntur*, dum conantur, annus est. *Heaut.* II. 2. 11. vide Notas.

Mollio.

Neque misericordia, neque precibus *molliri* queas. *Phorm.* III. 2. 13. Hominem his verbis sentio *mollirier*. *Phorm.* IV. 3. 27.

Molliter.

Te curasti *molliter*. *Adelph.* V. 1. 1.

Mollities.

Eiiciunda hercle est haec *mollities* animi. *Eun.* II. 1. 16.

Molo.

Ego pro te *molam*. *And.* I. 2. 29. Coquendo sit saxo & *molendo*. *Adelph.* V. 3. 61. *Molendumst* in pistrino. *Phorm.* II. 1. 19. vide Notas.

Momentum.

Paulo *momento* huc vel illuc inpellitur. *And.* I. 5. 31.

Moneo.

Ut quiescant porro, *moneo*. *And.* Prol. 23. Bene *mones*. *And.* II. 2. 36. Ni ipsa res *moneat*. *And.* III. 3. 19. Hoc tempus, praecavere mihi me, haut te ulcisci *monet*. *And.* III. 5. 18. vide Notas. Is ne erret, *moneo*. *Eun.* Prol. 16. Ut te audacter *moneam* & familiariter. *Heaut.* I. 1. 6. Sedulo *moneo*. *Adelph.* III. 3. 73. Faciam ut *mones*. *Hec.* IV. 4. 97. Te hoc *moneo* unum. *Hec.* V. 1. 39.

Monitor.

Nihil opus fuit *monitore*. *Heaut.* I. 1. 119. Hic adiutor meus & *monitor* & praemonstrator. *Heaut.* V. 1. 2. O Geta *monitor*. *Phorm.* II. 1. 4.

Mons.

Modo non *montis* auri pollicens. *Phorm.* I. 2. 18.

Monstratio.

Ut te cum tua *monstratione* magnus perdat Iupiter. *Adelph.* IV. 6. 2.

Monstro.

Scio ubi sit, verum hodie numquam *monstrabo*. *Adelph.* IV. 2. 31.

MONSTRUM.

Aliquid monstri alunt. *And.* I. 5. 15. Nonne hoc *monstri* simileſt? *Eun.* II. 3. 43. Quod iſtuc nam *monſtrum* fuit? *Eun.* IV. 3. 14. *Monſtrum* hominis. *Eun.* IV. 4. 29. Quot res poſt illa *monſtra* evenerunt mihi. *Phorm.* IV. 4. 24.

MONUMENTUM.

Patrium *monumentum*. *Eun.* Prol. 13. Ciſtellam domo effer cum *monumentis*. *Eun.* IV. 6. 15.

MORA.

In Pamphilo ut nil ſit *morae*. *And.* I. 1. 139. Neque iſtic, neque alibi tibi erit uſquam in me *mora*. *And.* II. 5. 9. Ne in *mora* ſies. *And.* II. 5. 13. Ne in *mora* illi ſis. *And.* III. 1. 9. Nunc per hunc nullaſt *mora*. *And.* III. 4. 14. Ut huic malo aliquam producam *moram*. *And.* III. 5. 9. Nec *mora* ulla eſt, quin iam uxorem ducam. *And.* V. 6. 7. Ne *mora* ſit. *Adelph.* II. 1. 17. Ne *morae* meis nuptiis egomet ſim. *Adelph.* IV. 5. 78. Hoc mihi *moraeſt*. *Adelph.* V. 7. 6.

MORATUS.

Quid mulieris uxorem habes? aut quibus *moratam* moribus? *Hec.* IV. 4. 22.

MORBUS.

Ne ad *morbum* hoc etiam. *And.* I. 5. 65. Di boni, quid hoc *morbi* eſt? *Eun.* II. 1. 19. Si forte *morbus* amplior factus ſiet. *Morbus* qui auctus ſit. *Hec.* III. 1. 50. & 54. Male metuo, ne *morbus* magis adgraveſcat. *Hec.* III. 2. 2. Quid *morbi* eſt? *Hec.* III. 2. 22. Alio ſuſpicans *morbo* me viſurum adfectam. *Hec.* III. 3. 6. Pol me detinuit *morbus*. Senectus ipſaſt *morbus*. *Phorm.* IV. 1. 8. & 9.

MORDEO.

Mordere clanculum. Quod eam *mordeat*. *Eun.* III. 1. 21. & 55. Si id te *mordet*. *Adelph.* V. 3. 21.

MORIGEROR.

Adoleſcenti eſſes *morigeratus*. *Adelph.* II. 2. 10.

MORIGERUS.

Tibi *morigera* fuit in rebus omnibus. *And.* I. 5. 59.

MORIOR.

Iam ferme *moriens* me vocat. *And.* I. 5. 49. *Mori* me malim. *Eun.* I. 1. 21. *Mori* me ſatiuſt. *Eun.* IV. 7. 2. Ille tibi *moriens* nos commendavit. *Adelph.* III. 11. 4. Qui ab orco *mortuum* me reducem in lucem feceris. *Hec.* V. 4. 12. De eius una, ut audio, aut vivam aut *moriar* ſententia. *Phorm.* II. 1. 19. Verba fiunt *mortuo*. *Phorm.* V. 9. 26.

MOROR.

Quid multis *moror*? *And.* I. 1. 87. Nil *moror*. *Eun.* I. 1. 104. Ubi vis, non *moror*. *Eun.* III. 2. 7. Egomet convivas *moror*. *Heaut.* I. 1. 20.

MORS.

Is obiit *mortem*. *And.* I. 3. 18. *Mors* continuo ipſam occupat. *And.* I. 5. 62. Hanc, niſi *mors*, mi adimet nemo. *And.* IV. 2. 14. Mulcavit uſque ad *mortem*. *Adelph.* I. 2. 10. Meam *mortem* exſpectant. *Adelph.* V. 4. 20. Interea ſemper *mortem* exſpectabam miſer. *Hec.* III. 4. 7. Iam depeciſci *morte* cupio. *Phorm.* I. 4. 14.

MOS.

Prope adeſt, cum alieno *more* vivendumſt mihi. *And.* I. 1. 125. Hic dies aliam vitam defert, alios *mores* poſtulat. *And.* I. 2. 18. Animo *morem* geſſero. *And.* IV. 1. 17. Conveniunt *mores*. *And.* IV. 2. 13. *More* hominum evenit. *And.* V. 6. 3. Praeter civium *morem* atque legem. *And.* V. 3. 9. Studuiſti, iſti formae ut *mores* conſimiles forent. *Heaut.* II. 4. 2. Huncine erat aequom ex illius *more*, an illum ex huius vivere? *Heaut.* I. 2. 29. Noſti *mores* mulierum. *Heaut.* II. 2. 10. Quam multa, iuſta iniuſta, fiunt *moribus*? *Heaut.* IV. 7. 11. Cuius *mos* maxumeſt conſimilis voſtrum. *Heaut.* II. 4. 13. Qui iſtic *mos* eſt? *Heaut.* III. 3. 1. Adoleſcenti *morem* geſtum oportuit. *Adelph.* II. 2. 6. Ut ho-

moſt, ita *morem* geras. *Adelph.* III. 3. 77. Hancine vitam? hoſcine *mores*? *Adelph.* IV. 7. 40. Quae res tam repente *mores* mutavit tuos? *Adelph.* V. 9. 27. Ad amuſſim ambarum *mores* earum exiſtumans. *Hec.* I. 2. 88. vide Notas. Quid mulieris uxorem habes? aut quibus moratam *moribus*? *Hec.* IV. 4. 22. Suus cuique *mos*. *Phorm.* II. 4. 14. Praeſertim ut nunc ſunt *mores*. *Adelph.* I. 2. 5.

MOVEO.

Nil *moventur* nuptiae. *And.* III. 2. 36. *Move* ocius te. *And.* IV. 3. 16. Ego iſtaec *moveo* aut curo? *And.* V. 4. 18. Nil nos dos *movet*. *Heaut.* V. 1. 66. Noſter grex *motus* locoſt. *Phorm.* Prol. 33.

MOX.

Mox ego huc revertor. *And.* III. 2. 5. *Mox* noctu te adiget horſum inſomnia. *Eun.* II. 1. 13. Quam *mox* inruimus? *Eun.* IV. 7. 18. Exſpecto quam *mox* veniat. *Phorm.* I. 3. 9.

MULCO.

Male *mulcabo* ipſam. *Eun.* IV. 7. 4. Omnem familiam *mulcavit* usque ad mortem. *Adelph.* I. 2. 10.

MULIEBRIS.

Nulla mala re interpolatam *muliebri*. *Heaut.* II. 3. 48. vide Notas.

MULIER.

Illa temulentaſt *mulier* & temeraria. *And.* I. 4. 2. Mirum vero, inpudenter *mulier* ſi facit meretrix. *And.* IV. 4. 16. Senem *mulierem*. *Eun.* II. 3. 66. vide Notas. Deleo omnis dehinc ex animo *mulieres*. *Eun.* II. 3. 5. Amatores *mulierum*. *Eun.* IV. 3. 23. Novi ingenium *mulierum*. *Eun.* IV. 7. 42. Vereor, ne *mulier* corrupta ſit. *Heaut.* II. 2. 2. *Mulier* commoda & faceta. *Heaut.* III. 2. 10. Non auderet facere haec viduae *mulieri*. *Heaut.* V. 1. 80. *Mulieres* pauperculae. *Adelph.* IV. 5. 13. Utin' omnes *mulieres* eadem aeque ſtudeant, nolintque omnia? *Hec.* II. 1. 2. *Mulieres* ſunt, ferme ut pueri, levi ſententia. *Hec.* III. 1. 32. Amarae *mulieres* ſunt. *Hec.* IV. 4. 88. Volgus quod male audit *mulierum*. *Hec.* IV. 2. 24. *Mulier mulieri* magis congruet. *Phorm.* IV. 5. 14. Adulescens *mulier*. *Phorm.* V. 3. 11. *Mulier* ſapiens es. *Phorm.* V. 9. 57.

MULIERCULA.

Potius quam paterere filium commetare ad *mulierculam*. *Heaut.* III. 1. 35. vide Notas. *Mulierculam* eam compreſſit. *Phorm.* V. 9. 28.

MULTIMODIS.

Multimodis gaudeo. *And.* V. 4. 36. *Multimodis* iniurius. *Heaut.* II. 3. 79. *Multimodis* expeto. *Hec.* II. 3. 7. vide Notas. *Multimodis* es vituperandus. *Phorm.* III. 1. 1.

MULTO.

Aliter *multo* evenire. *And.* Prol. 4. Illud mi *multo* maxumumſt. *And.* III. 2. 46. Is quaeſtus nunc eſt *multo* uberrimus. *Eun.* II. 2. 22. *Multo* hilarior. *Multo* me antevenit? *Eun.* IV. 5. 5. & 7. vide Notas. *Multo* omnium me nunc fortunatiſſimum factum puto eſſe. *Heaut.* IV. 8. 1. Gravius *multo* ac durius. *Heaut.* V. 2. 4. Hac *multo* propius ibis. *Adelph.* IV. 2. 41. Vir melior *multo* es quam ego. *Adelph.* IV. 5. 71. *Multo* rectiuſt. *Adelph.* V. 7. 22. Quaſi tu non *multo* malis. *Hec.* I. 2. 35. *Multo* maxume. *Hec.* I. 2. 85. Haut *multo* poſt. *Phorm.* V. 6. 9.

MULTUM.

Salve *multum*. *Hec.* I. 2. 7. Haut *multum* heredem iuvant. *Hec.* III. 5. 10. Nec me *multum* fallit. *Hec.* V. 1. 2. Non *multum* habet, quod det fortaſſe. *Phorm.* I. 2. 95.

MULTUS.

Quid *multis* moror? *And.* I. 1. 87. *Multa* concurrunt ſimul. *And.* III. 2. 31. Habeo alia *multa*, nunc quae condonabitur. *Eun.* Prol. 17. vide Notas. *Multae* ſunt cauſae, quamobrem. *Eun.* I. 2. 65. Quid tibi ego *multa* dicam? *Eun.* III. 2. 43. Quid *multa* verba? *Eun.* III. 5. 20. Concurrunt *multa*. *Heaut.* II.

2. 3. vide Notas. Quam *multa*, iusta iniusta, fiunt moribus? *Heaut.* IV. 7. 11. *Multa* ex quo fuerint commoda, eius incommoda aequomst ferre. *Hec.* V. 3. 42.

MUNDUS.

Dum foris sunt, nil videtur *mundius*. *Eun.* V. 4. 12.

MUNUS.

Munus nostrum ornato verbis. *Eun.* II. 1. 8. Quis est tam potens, cum tanto *munere* hoc? *Eun.* II. 3. 61. Hic pro illo *munere* tibi honos est habitus. *Eun.* V. 6. 22. Laute *munus* administrasti tuum. *Adelph.* V. 1. 2. Egon te sinam sine *munere* a me abire? *Hec.* V. 4. 13. Et credo *munus* hoc conraditur. Porro autem Geta ferietur alio *munere*. *Phorm.* I. 1. 6. & 13.

MUSICUS.

Fac periclum in *musicis*. *Eun.* III. 2. 24. Repente ad studium se applicasse hunc *musicum*. *Heaut.* Prol. 23. Remotum ab arte *musica*. Artem *musicam* recidere ad paucos. *Hec.* Alt. Prol. 15. & 38. Qui artem tractant *musicam*. *Phorm.* Prol. 18.

MUSSITO.

Accipiunda & *mussitanda* iniuria adulescentiumst. *Adelph.* II. 1. 53.

MUTATIO.

Vestis quid *mutatiost*? *Eun.* IV. 4. 4. *Mutatio* fit. *Hec.* IV. 4. 11. vide Notas.

MUTILO.

Spolies, *mutiles*, laceres, quemquem nacta sis. *Hec.* I. 1. 8. vide Notas.

MUTO.

Haut *muto*. *And.* I. 1. 13. vide Notas. Is *mutavit*, quia me inmutatum videt. *And.* I. 5. 7. vide Notas. Ne is *mutet* suam sententiam. *And.* II. 3. 19. De uxore, ita ut possedi, nil *mutat* Chremes. *And.* V. 4. 46. *Muta* vestem. *Eun.* III. 5. 61. Placet tibi factum? M. Non, si queam *mutare*. *Adelph.* IV. 7. 19. Qua via sententia eius possit *mutari*. *Hec.* IV. 1. 54. Cum illo ut *mutet* fidem. *Phorm.* III. 2. 27.

MUTTIO.

Nil iam *muttire* audeo. *And.* III. 2. 25. *Muttito*. *Hec.* V. 4. 26.

MUTUS.

Utinam aut hic surdus, aut haec *muta* facta sit. *And.* III. 1. 5. Quid ille? r. *Mutus* ilico. *Eun.* III. 1. 27. *Mutum* dices. *Heaut.* IV. 4. 26.

MUTUUS.

Drachmarum argenti mille dederat *mutuum*. *Heaut.* III. 3. 40. Tradunt operas *mutuas*. *Phorm.* II. 1. 37.

MYCONIUS.

Callidemidem hospitem *Myconium* conveni. *Hec.* III. 4. 19. *Myconium* hospitem exspecto. Tun es *Myconius*? *Hec.* V. 3. 3. & 5.

MYRRHINA.

Hecyrae persona est.

MYSIS.

Andriae persona est.

N.

NAEVIUS.

Cum hunc accusant, *Naevium*, Plautum, Ennium accusant. *And.* Prol. 18.

NAM.

Nam quid ego dicam de patre? *And.* I. 5. 17. *Nam* quid ita? *Eun.* V. 2. 58. *Nam* quod ego remedium inveniam? *Phorm.* I. 4. 22. *Nam* quae haec anus est? *Phorm.* V. 1. 5.

NAMQUE.

Namque adulescens patris pacem in leges conficiet suas. *Heaut.* V. 2. 44. vide Notas. *Namque* id metui. *Adelph.* II. 1. 39.

NANCISCOR.

Quod ego sim *nactus* mali. *And.* V. 6. 3. Piscis ex sententia *nactus* sum. *Adelph.* III. 3. 67. Spolies, mutiles, laceres, quemquem *nacta* sis. *Hec.* I. 1. 8. Par ingenium *nactus* est. *Hec.* I. 2. 95. Scit se nobilitatem ex ea re *nactam* & gloriam esse. *Hec.* V. 2. 31. vide Notas. Quandam *nactus* est puellulam. *Phorm.* I. 2. 31. Ingenuam liberalem *nactus* es. *Phorm.* I. 3. 16. Ex

nuptiis tuis si nil *nanciscor* mali. *Phorm.* III. 3. 10.

NARRATIO.

Narrationis incipit mi initium. *And.* IV. 2. 26.

NARRO.

Non qui argumentum *narret*. *And.* Prol. 6. Nunc non est *narrandi* locus. *And.* II. 2. 17. Quid, Dave, *narrat*? *And.* II. 6. 3. vide Notas. Ego quid *narres* nescio. *And.* III. 1. 19. Quid *narras*? *And.* III. 1. 3. vide Notas. Ne vacuum esse me nunc ad *narrandum* credas. *And.* IV. 2. 23. *Narras* probe. *And.* V. 6. 6. Regem elegantem *narras*. *Eun.* III. 1. 18. Bene edepol *narras*. *Eun.* V. 3. 7. Tu isti *narra* omne ordine, ut factum siet. *Eun.* V. 4. 48. vide Notas. Longumst, si tibi *narrem*. *Heaut.* II. 3. 95. Nil nimis. CH. Nil, *narras*? *Heaut.* III. 2. 9. Mira *narras*. *Heaut.* V. 1. 23. Ita ut res sese habet, *narrare*. CL. Quid ais? SY. Iubeo. *Heaut.* IV. 3. 24. vide Notas. Ut res gestast, *narrabo* ordine. *Adelph.* III. 5. 3. Facio te aput illum Deum: virtutes *narro*. *Adelph.* IV. 1. 20. Quid mi istaec *narras*? *Hec.* V. 2. 18. Filium *narras* mihi? *Phorm.* II. 3. 54. Quid ergo *narras*? Nihil est, quin male *narrando* possit depravarier. *Phorm.* IV. 4. 4. & 16. Quaeso quid *narras*? *Phorm.* V. 8. 42.

NASCOR.

Scitus puer est *natus* Pamphilo. *And.* III. 2. 6. Abdomini hunc *natum* dicas. *Eun.* III. 2. 7. vide Notas. Annos *natast* sedecim, non maior. *Eun.* III. 3. 20. Annos sexaginta *natus* es, aut plus eo, ut conicio. *Heaut.* I. 1. 10. Si ex capite sis meo *natus*. *Heaut.* V. 4. 13. Ex me hic *natus* non est, sed ex fratre. *Adelph.* I. 1. 15. Uxorem duxit: *nati* filii duo. *Adelph.* I. 1. 21. *Natum* ex tanta familia. *Adelph.* III. 1. 10. Sum *natu* maxumus. *Adelph.* V. 4. 27. *Natu* grandior. *Adelph.* V. 8. 7. Nunc demum istaec *nata* oratiost. *Adelph.* V. 3. 19. Ego sum animo leni *natus*. *Adelph.* II. 2. 28. Ex te recte eum *natum* putent. *Hec.* III. 3. 39. *Natus* est nobis nepos. *Hec.* IV. 4. 17. Virum me *natum* vellem. *Phorm.* IV. 3. 9. vide Notas.

NASUS.

Rufamne illam virginem, caesiam, sparso ore, adunco *naso*? *Heaut.* V. 5. 18.

NATA.

E re *natae* melius fieri haud potuit. *Adelph.* III. 1. 8. vide Notas.

NATALIS.

Ubi erit puero *natalis* dies. *Phorm.* I. 1. 14.

NATURA.

Ut fert *natura*. *And.* IV. 4. 56. Tametsi bona *natura* est. *Eun.* II. 3. 25. Amicûm ingenio fretum, haut *natura* sua. *Heaut.* Prol. 24. Ita conparatam esse hominum *naturam* omnium? *Heaut.* III. 1. 94. *Natura* tu illi pater es, consiliis ego. *Adelph.* I. 2. 46. Tuus hercle vero & animo & *natura* pater. *Adelph.* V. 7. 4.

NAVIGO.

Ego in portu *navigo*. *And.* III. 1. 22. *Navigare* incommodumst. *Hec.* III. 4. 3.

NAVIS.

Navem is fregit. *And.* I. 3. 17. *Navi* fracta ad Andrum eiectus est. *And.* V. 4. 20. E *navi* egredientem. *Heaut.* I. 2. 8. *Navem* conductam. *Adelph.* II. 2. 17. *Navem* ascendit. *Adelph.* IV. 5. 69. Dies triginta, aut plus eo in *navi* fui. *Hec.* III. 4. 7.

NAVITER.

Si incipies, neque pertendes *naviter*. *Eun.* I. 1. 6.

NAUSISTRATA.

Phormionis persona est.

NAUTA.

Venisse eas salvas audivi ex *nauta*, qui illas vexerat. *Phorm.* IV. 1. 10.

NE *pro* Nae.

Ne iste haut mecum sentit. *And.* II. 1. 24. *Ne* tu istanc faxo calcibus

saepe insultabis frustra. *Eun.* II. 2. 54. *Ne ego* fortunatus homo sum. *Heaut.* IV. 6. 21. *Ne* ego homo infelix. *Adelph.* IV. 2. 1. vide Notas.

NE.

Vereor *ne* quid Andria adportet mali. *And* I. 1. 46. Metuo fratrem, *ne* intus sit: porro autem patrem, *ne* rure redierit iam. *Eun.* III. 5. 64. Cave *ne* falsam gratiam studeas inire. *Heaut.* II. 3. 61. Ea *ne* me celet, consuefeci filium. *Adelph.* I. 1. 29. Ea causa, ut *ne* id fiat palam. *Hec.* I. 2 30. Vise, redieritne iam, an nondum domum. *Phorm.* II. 4. 5. *Ne* clama. *Phorm.* IV. 3. 59. *Ne* filii quidem nostri hoc rescifcant volo. *Phorm.* V. 3. 36.

NEBULO.

Nebulonem hunc certumst ludere. *Eun.* II. 2. 38. Tu me hic etiam, *nebulo*, ludificabere? *Eun.* IV. 4. 49. Hic *nebulo* magnus est. *Eun.* IV. 7. 15.

NEC.

Nec opinantis duci falso gaudio. *And.* I. 2. 9. Numquam vidi, *nec* videbo. *Eun.* V. 6. 8. Nunc habeam *necne* incertumst. *Heaut.* I. 1. 43. *Nec* nil, neque omnia haec sunt, quae dicit. *Adelph.* I. 2. 61. *Nec* pol istae metuunt Deos: neque has respicere Deos opinor. *Hec.* V. 2. 6.

NECESSARIO.

Coacti *necessario* se aperiunt. *And.* IV. 1. 8.

NECESSE.

Quasi *necesse* sit. *And.* II. 2. 35. *Necesse* est multum accipere Thaidem. *Eun.* V. 8. 45. *Necesse* est consilia consequi consimilia. *Heaut.* I. 2. 35. Non *necesse* habeo omnia pro meo iure agere. *Adelph.* I. 1. 26. Magnum nescio quid *necesse* est evenisse. *Hec.* III. 1. 24. Non fuit *necesse* habere. *Phorm.* II. 1. 6.

NECESSUM.

Necessum fuit hoc facere. *Eun.* V. 5. 28. vide Notas. In eum res rediit iam locum, ut sit *necessum. Heaut.* II. 3. 119. vide Notas.

NECESSITAS.

Illam a me distrahit *necessitas. Hec.* III. 1. 45.

NECLEGENS.

Neclegentem feceris. *And.* II. 3. 23.

NECLEGENTER.

Tantam rem tam *neclegenter* agere? *And.* I. 5. 18. Capillus circum caput reiectus *neclegenter. Heaut.* II. 3. 50.

NECLEGENTIA.

Aemulari *neclegentiam*. *And.* Prol. 21. Cognatorum *neclegentia. And.* I. 1. 44. Praeteritus *neclegentiast. Adelph.* Prol. 14. Non manebat aetas virginis meam *neclegentiam. Phorm.* IV. 1. 5. Neque *neclegentia* tua id fecit. *Phorm.* V. 9. 27.

NECLEGO.

Pannis obsita, *neclecta*, inmunda inluvie. *Heaut.* II. 3. 54. *Neclegitur* eius internuntia. *Heaut.* II. 3. 58. vide Notas. Pecuniam in loco *neclegere*, maxumum interdumst lucrum. *Adelph.* II. 2. 8. Quem ipse *neclexit* pater, ego alam? *Hec.* IV. 4. 48. vide Notas. Amo te: & non *neclexisse* habeo gratiam. *Phorm.* I. 2. 4. Quia egens relicta est misera, ignoratur parens: *neclegitur* ipsa. Narrabat se hunc *neclegere* cognatum suum. *Phorm.* II. 3. 11. & 19.

NEDUM.

Satrapa si fiet amator, numquam sufferre eius sumptus queat: *nedum* tu possis. *Heaut.* III. 1. 45.

NEGLECTUS.

Haec res neutiquam *neglectu* est mihi. *Heaut.* II. 3. 116.

NEGO.

Ego illud sedulo *negare* factum. *And.* I. 1. 120. *Negat* quis? *nego.* ait? aio. *Eun.* II. 2. 21. Id esse factum hic non *negat. Heaut* Prol. 18. Filium *negat* esse ruri. *Adelph.* IV. 2. 3. Omnes *negabant. Hec.* V. 3. 7. Ne *nega. Phorm.* V. 3. 20.

NEGOTIUM.

Id sibi *negoti* credidit solum dari. *And.* Prol. 2. Id da mihi *negoti.* *And.* III. 2. 41. Quid istic tibi *negotii*? *And.* V. 2. 8. *Negoti* siquando odium ceperat. *Eun.* III. 1. 14. Paulum hoc *negoti* mi obstat. *Heaut.* III. 1. 89. vide Notas. In bello, in otio, in *negotio*. *Adelph.* Prol. 20. Quid hoc est *negoti*? *Adelph.* IV. 5. 73.

NEMO.

Hanc, nisi mors, mi adimet *nemo.* *And.* IV. 2. 14. *Nemo* hercle quisquam. *Eun.* V. 8. 1. *Nemo* est miserior me. *Heaut.* II. 3. 22. Fratrem homini *nemini* esse primarum artium magis principem. *Adelph.* II. 3. 6. Utin eximium *neminem* habeam? SY. *Neminem.* *Hec.* I. 1. 9. Ego callidiorem hominem vidi *neminem.* *Phorm.* IV. 2. 1.

NEMPE.

Nempe ergo aperte vis quae restant me loqui. *And.* I. 2. 24. Recte ego *nempe* has fugi nuptias. *And.* IV. 4. 27. vide Notas. Colacem esse *nempe.* *Eun.* Prol. 25. vide Notas. *Nempe* omnia haec nunc verba huc redeunt denique. *Eun.* I. 2. 78. *Nempe* illi anui prodita abs te filia est planissume. *Heaut.* IV. 1. 26. *Nempe* tua arte viginti minae pro psaltria periere. *Adelph.* IV. 7. 24. *Nempe* ea causa, ut ne id fiat palam. *Hec.* I. 2. 30.

NEO.

Anus subtemen *nebat.* *Heaut.* II. 3. 52.

NEPOS.

Tuo *nepoti* huius filio hodie prima mammam dedit haec. *Adelph.* V. 9. 17. vide Notas. Natus est nobis *nepos.* *Hec.* IV. 4. 17.

NEPTUNUS.

O caelum, o terra, o maria *Neptuni.* *Adelph.* V. 3. 4.

NEQUE.

At nunc faciet; *neque*, ut opinor, sine tuo magno malo. *And.* I. 2. 8. Nil prius, *neque* fortius: verum si incipies, *neque* pertendes naviter. *Eun.* I. 1. 5. & 6. *Neque* hoc tacebit Parmeno. *Eun.* I. 2. 49. vide Notas. Qui *neque* ius *neque* bonum atque aequom sciunt. *Heaut.* IV. 1. 29. Quem *neque* pudet quicquam: nec metuit quemquam: *neque* legem putat tenere se ullam. *Adelph.* I. 2. 4. & 5. Nam *neque*, ut celare posset, tempus spatium ullum dabat. *Hec.* III. 3. 14. *Neque* illi benevolens *neque* notus *neque* cognatus extra unam aniculam quisquam aderat. *Phorm.* I. 2. 47. & 48.

NEQUEO.

Nequeo satis mirari neque coniicere. *Eun.* III. 4. 9. Enimvero reticere *nequeo.* *Heaut.* II. 3. 79. *Nequeo* satis decernere. *Adelph.* IV. 2. 5. *Nequeo* quin lacrumem miser. *Hec.* III. 3. 25. *Nequeo* te exorare ut me maneas triduum hoc? *Phorm.* III. 2. 4.

NEQUICQUAM.

Hodie sero ac *nequicquam* voles. *Heaut.* II. 3. 104.

NEQUIOR.

Nilne in mentem est? C. Nusquam quicquam. S. Tanto *nequior.* *Adelph.* IV. 1. 12.

NEQUITIES.

Hui, quantam eii fenestram ad *nequitiem* patefeceris? *Heaut.* III. 1. 72. Etiam eum ad *nequitiem* adducere. *Adelph.* III. 3. 4.

NERVOS.

Sive adeo digna res est, ubi tu *nervos* intendas tuos. *Eun.* II. 3. 21. Vereor, ne istaec fortitudo in *nervom* erumpat denique. *Phorm.* II. 2. 11. In *nervom* potius ibit. *Phorm.* IV. 4. 15.

NESCIO.

Laetus est *nescio* quid. *And.* II. 2. 3. *Nescis* quid mi obtigerit. *And.* V. 6. 2. Quid agam *nescio.* *Eun.* IV. 3. 43. Tu fortasse quae hic facta fient, *nescis.* *Eun.* V. 8. 32. Ubi sim *nescio.* *Heaut.* II. 3. 67. Ah *nescis*, quam doleam. *Heaut.* V. 1. 61. *Nescio* quid tristem video. *Adelph.* I. 1. 54. Magis sunt *nescio* quomodo suspiciosi. *Adelph.* IV. 3. 14. Quamobrem accuser *nescio.* L. Hem, tu

nescias. *Hec.* II. 1. 8. vide Notas. Vitium est oblatum virgini olim ab *nescio* quo inprobo. *Hec.* III. 3. 23. Noster, quid ageret *nescire*. *Phorm.* I. 2. 67. Una omnis nos aut scire aut *nescire* hoc volo. *Phorm.* V. 3. 26.

NEU. NEVE.

Ne abs te hanc segreges, *neu* deseras. *And.* I. 5. 56. Ne mea praesentia obstet, *neu* causa ulla restet reliquia. *Hec.* IV. 2. 11. Ne sursum deorsum cursites; *neve* usque ad lucem vigiles. *Eun.* II. 2. 47. Ne tu curares meum, *neve* ego tuum. *Adelph.* V. 3. 12.

NEUTER.

Cum ibi me adesse *neuter* tum praesenserat. *And.* V. I. 20. *Neutra* in re vobis difficultas à me erit. *Hec.* IV. 4. 45.

NEUTIQUAM.

Neutiquam officium liberi esse hominis puto. *And.* II. 1. 30. Haec res *neutiquam* neglectu est mihi. *Heaut.* II. 3. 116.

NEX.

Verberibus caesum te in pistrinum dedam usque ad *necem*. *And.* I. 2. 28. Usque ad *necem* opperiere loris. *Adelph.* II. 1. 28. Homines deverberasse usque ad *necem*. *Phorm.* II. 2. 13.

NI.

Quid *ni?* *And.* II. 1. 15. Mirum *ni* hanc dicit. *Eun.* II. 3. 53. *Ni* partem maxumam existimarem scire vostrum, id dicerem. *Heaut.* Prol. 8. Di me, pater, omnes oderint, *ni* magis te, quam oculos nunc ego amo meos. *Adelph.* IV. 5. 67. *Ni* id fecisset, magis mirum foret. *Hec.* II. 1. 23. Quod *ni* fuissem incogitans. *Phorm.* I. 3. 3.

NICERATUS.

Hic memoratur inter amantes Chrysidis. *And.* I. 1. 60.

NIHIL.

Id aliquid *nihil* est. *And.* II. 1. 14. *Nihil* est preci loci relictum. *And.* III. 4. 22. Mea *nihil* refert. *Eun.* II. 3. 28. *Nihil* adhuc est, quod vereare. *Heaut.* I. 2. 1. *Nihil* est, quod malim. *Adelph.* III. 2. 13. Hic tibi *nihil* est quicquam incommodi. *Hec.* III. 3. 40. *Nihil* est, aeque quod faciam lubens. *Phorm.* III. 3. 32.

NIHILUM.

Nihilo secius. *And.* III. 2. 27. *Nihili* penderem. *Eun.* I. 2. 14. *Nihilo* magis *Heaut.* II. 3. 136. Cui minus *nihilo* est. *Phorm.* III. 3. 2.

NIL.

Voltu adeo modesto, adeo venusto, ut *nil* supra. *And.* I. 1. 93. *Nil* ornati, *nil* tumulti. *And.* II. 3. 28. *Nil* cum est, *nil* desit tamen. *Eun.* II. 2. 12. Cui *nil* iam praeter pretium dulcest. *Heaut.* II. 2. 5. Nec *nil*, neque omnia haec sunt quae dicit. *Adelph.* I. 2. 61. De te quidem peccando detrimenti *nil* fieri potest. *Hec.* II. 1. 37. Horum *nil* quicquam accidet animo novom. *Phorm.* II. 1. 20.

NIMIRUM.

Nimirum hice homines frigent. *Eun.* II. 2. 37. *Nimirum* dabit haec Thais mihi magnum malum. *Eun.* III. 3. 2. *Nimirum* consilium illud rectumst. *Eun.* IV. 7. 14.

NIMIS.

Ne quid *nimis*. *And.* V. 1. 34. *Nimis* me indulgo. *Eun.* II. 1. 16. Nil *nimis*. *Heaut.* III. 2. 8. *Nimis* misere cupio. *Adelph.* IV. 1. 6.

NIMIUM.

Nimium parce. *And.* II. 6. 19. *Nimium* vellem. *Eun.* III. 5. 49. *Nimium* illi indulges. *Heaut.* IV. 8. 20. *Nimium* istoc abisti. *Adelph.* II. 1. 15. *Nimium* me ingratum putas. *Hec.* V. 4. 13. *Nimium* dici nos bonos studemus & benignos. *Phorm.* V. 2. 2.

NIMIUS.

Aut largitate *nimia* aut parsimonia. *Heaut.* III. 1. 32. Vestitu *nimio* indulges. *Adelph.* I. 1. 38. *Nimium* quantum. *Phorm.* IV. 3. 38.

NISI.

Nisi si id est, quod suspicor. *And.* I. 5. 14. Nesciebam id dicere illam,

nisi quia correxit miles. *Eun.* IV. 5. 10. Nil vident, *nisi* quod lubet. *Heaut.* IV. 1. 30. Tu, quantus quantus, nil *nisi* ſapientia es. *Adelph.* III. 3. 40. Quid reſtat, *nisi* porro ut fiam miſer? *Hec.* III. 1. 20. *Nisi* quid me feſellerit. *Phorm.* I. 4. 43.

NITOR.

Qui color, qui *nitor* veſtitus? *Eun.* II. 2. 11. vide Notas.

NOBILIS.

Fratrem eii eſſe adprime *nobilem.* *Eun.* V. 4. 30. Ditem & *nobilem.* *Heaut.* III. 3. 48. Quam eſtis maxume potentes, dites, fortunati, *nobiles.* *Adelph.* III. 4. 57.

NOBILITAS.

Scit ſe *nobilitatem* ex ea re naſtam & gloriam eſſe. *Hec.* V. 2. 31. vide Notas.

NOBILITO.

Adulеſcentulum *nobilitas* flagitiis. *Eun.* V. 6. 20.

NOBISCUM.

Quam vellem Menedemum invitatum, ut *nobiſcum* eſſet amplius. *Heaut.* II. 2. 11. Et tute *nobiſcum* una. *Adelph.* IV. 7. 35.

NOCTU.

Mox *noctu* te adiget horſum inſomnia. *Eun.* II. 1. 13. Quam vellem etiam *noctu* amicis operam mos eſſet dari. *Adelph.* IV. 1. 16.

NODUS.

Nodum in ſcirpo quaeris. *And.* V. 4. 38.

NOLO.

Suadere *noli.* *And.* II. 3. 11. *Nolunt*, ubi velis: ubi *nolis*, cupiunt ultro. *Eun.* IV. 7. 43. Si quid laboris, *nollem.* *Heaut.* I. 1. 30. vide Notas. Quid ſi ego tibi illam *nolo* vendere? coges me? *Adelph.* II. 1. 38. Sin eſt ut *nolit.* *Hec.* IV. 1. 44. *Noli* metuere. *Phorm.* III. 3. 23.

NOMEN.

Andriae illi id erat *nomen.* *And.* I. 1. 59. In his Poeta hic *nomen* profitetur ſuum. *Eun.* Prol. 3. *Nomen* mulieri cedo quod ſit. *Heaut.* IV. 1. 49. vide Notas. *Nomen* neſcio illius hominis. *Adelph.* IV. 2. 32. Hecyra eſt huic *nomen* fabulaï. *Hec.* Prol. 1. vide Notas. Et meum *nomen* nominat? Ne me iſtoc poſthac *nomine* appellaſſis. *Phorm.* V. 1. 12. & 15.

NOMINO.

Ubi *nominabit* Phaedriam, tu Pamphilam continuo. *Eun.* III. 1. 50. Quid ait, ubi me *nominas*? *Heaut.* II. 3. 62. Qui *nominat* me? *Phorm.* V. 10. 1.

NON.

Hocine agis, an *non*? *And.* I. 2. 15. Redeam? *non* ſi me obſecret. *Eun.* I. 1. 4. Decipiam, ac *non* veniam. *Heaut.* IV. 4. 6. *Non* aequom dicis. D. *Non*? *Adelph.* V. 3. 7. vide Notas. Velitne, an *non.* *Hec.* III. 5. 59. *Non*, *non* ſic futurumſt: *non* poteſt. *Phorm.* II. 1. 73.

NONDUM.

Quid, hoc intellextin? an *nondum* etiam ne hoc quidem? *And.* I. 2. 30. *Nondum* audiſti, quod eſt graviſſimum. *Adelph.* III. 4. 21. Viſe, redieritne iam an *nondum* domum. *Phorm.* II. 4. 5.

NONNE.

Nonne oportuit praeſciſſe me ante? *nonne* prius communicatum oportuit? *And.* I. 5. 3. & 4. *Nonne* hoc monſtri ſimileſt? *Eun.* II. 3. 43. *Nonne* id flagitiumſt. *Heaut.* V. 1. 49. *Nonne* haec iuſta tibi videntur poſtea? *Adelph.* IV. 5. 26. *Nonne* diſſimulare nos magis humanum eſt? *Hec.* IV. 1. 37. *Nonne* id ſat erat? *Phorm.* V. 2. 3.

NON NIL.

Non nil veritus ſum abs te. *And.* III 4. 3. *Non nil* timeo miſera. *Eun.* IV. 1. 1. *Non nil* moleſta haec ſunt nobis. *Adelph.* I. 2. 62. Credo te *non nil*-mirari. *Hec.* V. 1. 6.

NON NULLUS.

Non nullam in hac re nobis facit iniuriam. *Adelph.* II. 1. 68.

NONNUMQUAM.

Triſtis interim, *nonnumquam* conlacrumabat. *And.* I. 1. 82. Cibum *nonnumquam* capiet cum ea. *Eun.* II. 3. 77.

Nosco.

Desinant maledicere, malefacta ne *noscant* sua. *And.* Prol. 24. Quo modo adulescentulus meretricum ingenia & mores posset *noscere. Eun.* V. 4. 10. Aequo animo aequa *noscere* oportet. *Adelph.* III. 4. 58. Alias cognostis eius: quaeso hanc *noscite. Hec.* Prol. 8. An quisquam iudex est, qui possit *noscere* tua iusta? *Phorm.* II. 1. 49.

Noster.

O *noster* Chreme. *And.* V. 2. 5. Eu *noster*, laudo. *Eun.* I. 2. 74. Hunc oculis suis *nostrarum* numquam quisquam vidit. *Eun.* IV. 4. 11. Duo talenta pro re *nostra* ego esse decrevi satis. *Heaut.* V. 1. 67. *Nostrumne* Aeschinum? *Adelph.* III. 2. 31. Huic suum reddas scilicet, ut alamus *nostrum. Hec.* IV. 4. 48. Sine *nostra* cura maxima, sua cura haec sola fecit. *Phorm.* V. 1. 34. vide Notas.

Notitia.

Haec inter nos nuper *notitia* admodumst. *Heaut.* I. 1. 1.

Notus.

Neque *notum*, neque cognatum. *Eun.* I. 2. 68. vide Notas. Omnes *noti* me atque amici deserunt. *Eun.* II. 2. 7. Minus potens quam tu, minus *notus. Eun.* IV. 7. 22. *Notus* mihi quidam obviam venit. *Eun.* V. 2. 4. Neque illi benevolens, neque *notus*, neque cognatus. *Phorm.* I. 2. 48.

Novi.

Qui utramvis recte *norit*, ambas *noverit. And.* Prol. 10. Illa illum haut *novit*, cuius causa haec incipit. *And.* IV. 4. 33. *Novi* omnem rem. *And.* IV. 4. 50. Illam me credo haut *nosse. And.* V. 4. 49. *Novi* ingenium mulierum. *Eun.* IV. 7. 42. Si quid conlibitumst, *novi* te. *Eun.* V. 8. 26. Vesperascit, & non *noverunt* viam. *Heaut.* II. 3. 7. Ego te autem *novi*, quam esse soleas inpotens. *Heaut.* II. 3. 130. *Novi* ego amantis.. *Heaut.* III. 3. 9. vide Notas. *Novi* tuum animum. *Adelph.* II. 2. 15. Quasi nunc non *norimus* nos inter nos. *Adelph.* II. 4. 7. Ut opiner has non *nosse* te. *Adelph.* IV. 5. 14. vide Notas. At non *novi* hominis faciem. P. At faciam ut *noveris. Hec.* III. 4. 25. Numquam ante hunc diem meis oculis eam, quod *nossem*, videram. *Hec.* V. 4. 23. Egomet me *novi* & peccatum meum. *Phorm.* I. 4. 39. Quo magis *novi*, tanto saepius. *Phorm.* II. 2. 14. Unum cum *noris*, omnes *noris. Phorm.* II. 1. 35. vide Notas. *Novi* aeque omnia tecum. *Phorm.* V. 9. 43.

Novicius.

Paucae, quae circum illam essent, manent *noviciae*, puellae. *Eun.* III. 5. 34.

Novus.

Nova nunc religio te istaec incessit cedo? *And.* IV. 3. 15. Quae veteres factitarunt, si faciunt *novi. Eun.* Prol. 43. Hoc *novum* est aucupium. *Eun.* II. 2. 16. *Nova* figura oris. *Eun.* II. 3. 26. *Novas* qui scribunt, nil parcunt seni. *Heaut.* Prol. 43. Eam nos acturi sumus *novam. Adelph.* Prol. 12. Aliquid adportet *novi. Adelph.* V. 4. 2. Ego *novus* maritus anno demum quinto & sexagesimo fiam? *Adelph.* V. 8. 15. *Novum* intervenit vitium & calamitas. *Hec.* Prol. 2. *Nova* res ortast. *Hec.* III. 1. 18. Nil fecit *novi. Phorm.* III. 1. 11. Horum nil quicquam accidet animo *novom. Phorm.* II. 1. 20. Mirabar, si tu mihi quicquam afferres *novi. Phorm.* III. 2. 5. Multa advenienti, ut fit, *nova* hic compluria. *Phorm.* IV. 3. 6. Ante brumam autem *novi* negoti nil incipere causa est fontica. *Phorm.* IV. 4. 28. vide Notas. Num *novom* aut mirumst? *Phorm.* V. 6. 8. Nunc gestus mihi voltusque est capiundus *novus. Phorm.* V. 7. 7.

Nox.

*Noctes*que & dies. *And.* IV. 1. 53. *Noctes* diesque. *Eun.* I. 2. 113. vide Notas. Offendi ibi militem eius *noctem* orantem. *Heaut.* II. 3. 125. Atque haec una *nox. Heaut.* III. 1.

52. Somnum hercle ego hac *nocte* oculis non vidi meis. *Heaut.* III. 1. 82. Non rediit hac *nocte* a coena Aeschinus. *Adelph.* I. 1. 1. Persuasit *nox*, amor, vinum, adulescentia. *Adelph.* III. 4. 24. Prius *nox* oppressisset illic. *Adelph.* IV. 1 9. De *nocte*. *Adelph.* V. 3. 55. *Nocte* illa prima virginem non attigit. *Hec.* I. 2. 61. Memini ad me *nocte* prima confugere. *Hec.* V. 3. 24.

NOXIA.

Unam hanc *noxiam* amitte. *Eun.* V. 2. 13. Dominam esse extra *noxiam*. *Heaut.* II. 3. 57. Pueri inter se quas pro levibus *noxiis* iras gerunt? *Hec.* III. 1. 30. Ad defendendam *noxiam*. *Phorm.* I. 4. 48. Cum in *noxia* hic est; ille ad defendendum adest. *Phorm.* II. 1. 36. vide Notas.

NUBO.

Daturne illa Pamphilo hodie *nuptum*? *And.* II. 1. 1. Filiam meam *nubere* tuo gnato. *And.* III. 3. 5. Antiphila mea *nubet* mihi. *Heaut.* IV. 3. 13. Pro virgine dari *nuptum* non potest. *Adelph.* III. 2. 48. Et nova *nupta* eadem haec discet. *Adelph.* IV. 7. 33. Cum illo *nupta*. *Hec.* IV. 1. 19. *Nupta* meretrici hostis est. *Hec.* V. 2. 23. *Nuptum* virginem locavi huic adulescenti. *Phorm.* V. 1 25.

NUDUS.

Capillus passus, *nudus* pes. *Phorm.* I. 2. 56.

NUGAE.

Magno iam conatu *nugas* dixerit. *Heaut.* IV. 1. 8.

NULLUS.

Nullus sum. *And.* III. 4. 20. Memini, tametsi *nullus* moneas. *Eun.* II. 1. 10. *Nullum* remittis tempus. *Heaut.* I. 1. 18. *Nulli* laedere os, adridere omnibus. *Adelph.* V. 4. 10. Ob rem *nullam* misit. *Hec.* II. 3. 2. *Nulla*st mihi vita expetenda. *Phorm.* I. 4. 24.

NUM.

Num videntur convenire haec nuptiis? *And.* II. 2. 29. *Num* solus ille dona dat? *Eun.* I. 2. 83. *Num* me fefellit, hosce id struere? *Heaut.* III. 2. 3. *Num* tibi videtur esse aput sese? *Hec.* IV. 4. 85. *Num* patri quid subolet? *Phorm.* III. 1. 10. vide Notas. *Num* tu intellegis, quid hic narret? P. *Num* tu? *Phorm.* V. 6. 6.

NUMERO.

Numerabatur forte argentum. *Adelph.* III. 3. 52.

NUMERUS.

Nisi si me in illo credidisti esse hominum *numero*. *Adelph.* IV. 3. 3. Conveniet *numerus*, quantum debui. *Phorm.* I. 2. 5.

NUMUS.

Illa illi tamen post datum iri mille *numum* praes sit. *Heaut.* III. 3. 45. vide Notas. Reliquum pauxillulum *nummorum*. *Phorm.* I. 1. 4.

NUMNAM.

Hem, *numnam* periimus? *And.* III. 4. 12. *Numnam* hic relictus custos? *Eun.* II. 2. 55. *Numnam* haec audivit? *Heaut.* III. 2. 6. *Numnam* illa quaeso parturit? *Adelph.* III. 4. 42.

NUMQUAM.

Numquam istuc ego quivi intellegere. *And.* III. 4. 10. Inultum id *numquam* a me auferet. *And.* III. 5. 4. *Numquam* destitit instare. *And.* IV. 1. 36. *Numquam* vidi melius consilium dari. *Eun.* II. 3. 85. Hunc oculis suis nostrarum *numquam* quisquam vidit. *Eun.* IV. 4. 11. *Numquam* tam mane egredior. *Heaut.* I. 1. 15. Uxorem *numquam* habui. *Adelph.* I. 1. 19. Quod ego *numquam* credidi fore. *Hec.* I. 2. 23. *Numquam* es ingressus mare. *Hec.* III. 4. 5. Contumelias *numquam* cessavit dicere. *Phorm.* II. 3. 30.

NUMQUAMNE.

Numquamne etiam me illam vidisse? *Eun.* II. 3. 69. *Numquamne* hodie concedes mihi? *Phorm.* V. 2. 22.

NUMQUID.

Numquid meministi? *And.* V. 4. 20. *Numquid* vis aliud? *Eun.* I. 2. 111. *Numquid* vis, quin abeam?

Adelph. II. 2. 39. *Numquid* dixti iam patri? *Hec.* V. 4. 25.

NUMQUIDNAM.

Numquidnam amplius tibi cum illa fuit? *And.* II. 1. 25. *Numquidnam* hic quod nolis, vides? *Eun.* II. 2. 41. *Numquidnam* de gnato meo audisti? *Heaut.* III. 1. 20. *Numquidnam* effert? *Adelph.* II. 4. 1. *Numquidnam* accusat virum? *Hec.* II. 2. 25.

NUNC.

Etiam *nunc* mihi scripta illa sunt in animo dicta. *And.* I. 5. 47. I *nunc* iam intro. *And.* II. 5. 13. Alium esse censes *nunc* me, atque olim cum dabam? *And.* III. 3. 13. Beneficium verbis initum dudum *nunc* re comprobes. *And.* V. 1. 5. Non eam, ne *nunc* quidem? *Eun.* I. 1. 1. *Nunc* est profecto interfici, cum perpeti me possum. *Eun.* III. 5. 3. Habui, *nunc* habeam nec ne incertumst. *Heaut.* I. 1. 43. Ex sua libidine moderantur, *nunc* quae est, non quae olim fuit. *Heaut.* II. 1. 4. *Nunc* demum intellego. *Heaut.* II. 3. 12. *Nunc* demum venis? *Adelph.* II. 2. 25. Iam dudum dixi, iidemque *nunc* dico. *Hec.* IV. 4. 100. Audi *nunc* contra iam. *Phorm.* IV. 4. 18.

NUNCUBI.

Nuncubi meam benignitatem sensisti intercludier? *Eun.* I. 2. 83. vide Notas.

NUNTIO.

Ut diligenter *nunties* patri. *Eun.* II. 3. 48. Voluptatem magnam *nuntias*. *Heaut.* I. 2. 10. Istos invidos Di perdant, qui haec libenter *nuntiant*. *Hec.* III. 5. 19.

NUNTIUS.

Nuntium adporto tibi. *Heaut.* III. 1. 18. Egone pro hoc te *nuntio* quid donem? Neque in *nuntio* neque in me ipso tibi boni quid sit scio. *Hec.* V. 4. 9. & 11. Nescio quod magnum hoc *nuntio* exspecto malum. *Phorm.* I. 4. 16.

NUPER.

Nunc *nuper*. *Eun.* Prol. 9. Haec inter nos *nuper* notitia admodumst. *Heaut.* I. 1. 1.

NUPTIAE.

Quas credis esse has, non sunt verae *nuptiae*. *And.* I. 1. 20. Prius, quam tuum, ut sese habeat, animum ad *nuptias* perspexerit. *And.* II. 3. 4. Hae *nuptiae* non adparabantur mihi. *And.* IV. 1. 32. In *nuptias* conieci erilem filium. *And.* III. 4. 23. Spem istoc pacto rursum *nuptiarum* omnem eripis. *Heaut.* IV. 3. 35. Gaudere adeo occepit, quasi qui cupiunt *nuptias*. *Heaut.* V. 1. 12. Hilarum ac lubentem fac te in gnati *nuptiis*. *Adelph.* IV. 7. 38. Omnino abhorrere huic animum video a *nuptiis*. *Hec.* IV. 4. 92. Bonas, me absente, hic confecistis *nuptias*. *Phorm.* II. 1. 28. Qui me & se hisce inpedivit *nuptiis*. *Phorm.* II. 4. 2.

NURUS.

Uno animo omnes socrus oderunt *nurus*. *Hec.* II. 1. 4 vide Notas.

NUSQUAM.

Circumspicio. *Nusquam* es. *And.* II. 2. 20. vide Notas. Homo ipse *nusquamst*. *Eun.* III. 4. 5. Ille autem bonus vir *nusquam* apparet. *Eun.* IV. 3. 18. Hic sciri potuit, aut *nusquam* alibi. *Heaut.* II. 3. 58. vide Notas. *Nusquam* abeo. *Adelph.* II. 3. 38. *Nusquam* quicquam. *Adelph.* IV. 1. 12. vid. Not. Fratrem *nusquam* invenio gentium. *Adelph.* IV. 2. 1. Ut unus omnium homo te vivat *nusquam* quisquam blandior. *Hec.* V. 4. 21.

NUTRIX.

Nutricem adcersitum iit. *Eun.* V. 2. 53. Obsecro, mea *nutrix*, quid nunc fiet? *Adelph.* III. 1. 1. Aliquam puero *nutricem* para. *Hec.* IV. 4. 104. *Nutricem* puero adducit. *Hec.* V. 2. 4. Meae *nutricem* gnatae video. *Phorm.* V. 1. 9.

O.

O lepidum patrem. *And.* V. 4. 45. *O* faciem pulchram. *Eun.* II. 3. 5. *O* Iuppiter. *Heaut.* IV. 1. 17. *O* caelum, *o* terra, *o* maria Neptuni. *Adelph.* V. 3. 4. *O* mi gnate. *Hec.* III. 2. 17. *O* vir fortis atque amicus. *Phorm.* II. 2. 10. *O* fortuna, *o* fors fortuna. *Phorm.* V. 6. 1.

Ob.

Ego pretium *ob* ſtultitiam fero. *And.* III. 5. 4. vide Notas. *Ob* haec facta abs te ſpernor. *Eun.* I. 2. 91. Quodnam *ob* facinus? *Heaut.* V. 2. 3. *Ob* eam rem. *Adelph.* V. 6. 7. *Ob* rem nullam miſit. *Hec.* V. 3. 2. Ager oppoſituſt pignori *ob* decem minas. Aediculae item ſunt *ob* decem alias. *Phorm.* IV. 3. 57. & 58. vide Notas.

Obdo.

Peſſulum oſtio *obdo.* *Eun.* III. 5. 55. Anus foribus *obdit* peſſulum. *Heaut.* II. 3. 37.

Obeo.

Is *obiit* mortem. *And.* I. 3. 18. Ea *obiit* mortem. *Heaut.* II. 3. 30. Ea *obiit* mortem, e medio abiit. *Phorm.* V. 9. 30.

Obiicio.

Hanc laetitiam nec opinanti primus *obiicerem* ei domi. *Heaut.* I. 2. 12. Hocine ex inproviſo mali mi *obiici* tantum. *Adelph.* IV. 4. 2. Quibus eſt alicunde aliquis *obiectus* labos. *Hec.* III. 1. 6. Tum hoc eſſe mi *obiectum* malum. *Phorm.* III. 2. 20.

Obitus.

Ut voluptati *obitus*, ſermo, adfatus tuus, quocumque adveneris, ſemper ſit. *Hec.* V. 4. 19. vide Notas.

Obiurgo.

Nec ſatis ad *obiurgandum* cauſae. *And.* I. 1. 111. Quis igitur relictus eſt *obiurgandi* locus? Vera *obiurgandi* cauſa. *And.* I. 1. 127. & 131. Quo ore illum *obiurgabis?* *Phorm.* V. 9. 53.

Oblecto.

Me ſperes: me te *oblectes.* *Eun.* I. 2. 115. In eo me *oblecto.* *Adelph.* I. 1. 24. Tu cum illa te intus *oblecta.* *Adelph.* II. 4. 20. Ubi te *oblectaſti* tamdiu? PH. Minime equidem me *oblectavi.* *Hec.* I. 2. 9. & 10. Habebis, quae tuam ſenectutem *oblectet.* D. Te *oblectet.* *Phorm.* II. 3. 87. & 88.

Obliviscor.

Neſcio qui tibi ſum *oblitus* hodie, ut volui, dicere. *And.* V. 1. 22. vide Notas. Prorſum *oblitus* ſum mei. *Eun.* II. 3. 15. Iamne *oblitus* es? *Heaut.* IV. 8. 7.

Obnixe.

Quem ego credo manibus, pedibus, *obnixe* omnia facturum. *And.* I. 1. 134. vide Notas.

Obnoxius.

Uxori *obnoxius* ſum. *Hec.* III. 1. 22.

Obnuntio.

Primus reſciſco omnia: primus porro *obnuntio.* *Adelph.* IV. 2. 8.

Obolus.

Olera & piſciculos minutos ferre in cenam *obolo* ſeni. *And.* II. 2. 32.

Oborior.

Tanta haec laetitia *oborta* eſt. *Heaut.* IV. 3. 2.

Obsaturo.

Ut iſtam rem video, iſtius *obſaturabere.* *Heaut.* IV. 8. 28.

Obscurus.

Obſcuram diligentiam. *And.* Prol. 22.

Obsecro.

Ah, ne me *obſecra.* *And.* III. 3. 11. *Obſecro*, quem video? *And.* IV. 5. 5. Tuum *obſecro* ne hoc dictum erat? *Eun.* III. 1. 38. vide Notas. Mi vir, te *obſecro*, ne facias. *Heaut.* V. 5. 4. Tace *obſecro* mea gnata. *Hec.* III. 1. 38. *Obſecrat*, ut ſibi eius faciat copiam. *Phorm.* I. 2. 61.

Obsecundo.

Obſecundato in loco. *Heaut.* IV. 6. 23. *Obſecundare* in loco. *Adelph.* V. 9. 37.

OBSEQUIUM.
Obsequium amicos, veritas odium parit. *And.* I. 1. 41.

OBSEQUOR.
Eorum *obsequi* studiis. *And.* I. 1. 37. Studeo *obsequi* tibi. *And.* V. 1. 3. Senes est aequom senibus *obsequi.* *Heaut.* III. 1. 10. Utcumque, ubicumque opus est, *obsequi.* *Heaut.* III. 3. 17. Poiare atque animo *obsequi.* *Adelph.* I. 1. 8. Parenti potius, quam amori *obsequi* oportet. *Hec.* III. 4. 34. Homo voluptati *obsequens* fuit, dum vixit. *Hec.* III. 5. 9. Coepi iis omnia facere *obsequi* quae vellent. *Phorm.* I. 2. 29.

OBSERO.
Obsera ostium intus. *Eun.* IV. 6. 25.

OBSERVO.
Observabam mane illorum servolos. *And.* I. 1. 57. *Observes* filium, quid agat. *And.* I. 1. 42. Erus me relictis rebus iussit Pamphilum hodie *observare.* *And.* II. 5. 2. vide Notas. Poeta sensit scripturam suam ab iniquis *observari.* *Adelph.* Prol. 2.

OBSIDEO.
Certum *obsidere* est usque; donec redierit. *Adelph.* IV. 6. 6.

OBSITUS.
Pannis annisque *obsitum.* *Eun.* II. 2. 5. Pannis *obsita*, neclecta, inmunda inluvie. *Heaut.* II. 3. 53.

OBSONIUM.
Paululum *obsoni.* *And.* II. 2. 23. Convortam me domum cum *obsonio.* *Adelph.* II. 4. 22.

OBSONO.
Vix drachmis est *obsonatum* decem. *And.* II. 6. 20. vide Notas. *Obsonat*, potat, olet unguenta; de meo. *Adelph.* I. 2. 37. *Obsonare* cum fide. *Adelph.* V. 9. 7.

OBSTETRIX.
Obstetricem adcerso. *And.* I. 5. 64. Nec est, quem ad *obstetricem* mittam. *Adelph.* III. 1. 5.

OBSTINATE.
Ita *obstinate* dat operam. *And.* I. 5. 8. vide Notas.

OBSTIPESCO.
Obstipui. *And.* I, 5. 21. Animus prae timore *obstipuit.* *Adelph.* IV. 4. 5. Eheu, quid nunc *obstipuisti?* *Phorm.* V. 9. 2. vide Notas.

OBSTO.
Quid igitur *obstat?* *And.* I. 1. 76. vide Notas. Egon huius memoriam patiar meae voluptati *obstare?* *And.* V. 4. 41. Neque tibi *obstat*, quod quidam facit. *Eun.* III. 2. 30. Paulum hoc negoti mi *obstat.* *Heaut.* III. 1. 89. Ne mea praesentia *obstet.* Ne cui mea longinquitas aetatis *obstet.* *Hec.* IV. 2. 11. & 20.

OBSTUPEFACIO.
Ita eum tum timidum ibi *obstupefecit* pudor. *Phorm.* II. 1. 54.

OBSUM.
Cum nihil *obsint* doli. *And.* I. 1. 133. Melius, peius, prosit, *obsit.* *Heaut.* IV. 1. 30. Quod peccavi ego, id *obesse* huic? *Heaut.* V. 2. 21.

OBTEMPERO.
Mihi iam minus minusque *obtemperat.* *Heaut.* III. 3. 53. Si quid bene praecipias, nemo *obtemperet.* *Adelph.* III. 3, 80. Nec gnatus neque hic mi quicquam *obtemperant.* *Hec.* III. 5. 62.

OBTESTOR.
Per tuam fidem te *obtestor.* *And.* I. 5. 56.

OBTINEO.
Antiquum *obtines.* *And.* IV. 5. 22. Eandem illam rationem antiquam *obtine.* *Adelph.* V. 3. 26.

OBTINGIT.
Hoc confiteor iure mi *obtigisse.* *And.* III. 5. 2. Istuc tibi ex sententia tua *obtigisse* laetor. *Heaut.* IV. 3. 5. Ita me Di ament, itaque *obtingant* ex te quae exopto mihi. *Hec.* IV. 2. 3. Praeter spem atque incredibile hoc mi *obtigit.* *Phorm.* II. 1. 9. Laetus sum, fratri *obtigisse* quod volt. *Phorm.* V. 4. 1.

OBTRUDO.

Ea quoniam nemini *obtrudi* potest, iter ad me. *And.* I. 5. 15. Numquam aufus fum recufare eam, quam mi obtrudit pater. *Hec.* III. 1. 16.

OBTUNDO.

Rogitando *obtundat.* *Eun.* III. 5. 6. Define Deos uxor gratulando *obtundere.* *Heaut.* V. 1. 6. Ne me *obtundas* de hac re faepius. *Adelph.* I. 2. 33.

OBTURBO.

Itane vero *obturbat*? *And.* V. 4. 23.

OBVIAM.

Opportune hic fit mi *obviam.* *And.* III. 4. 11. Notus mi quidam *obviam* venit. *Eun.* V. 2. 4. Abi tum tu illis *obviam.* *Heaut.* II. 3. 8. Illam totam familiam dari mi *obviam.* *Adelph.* III. 2. 13. Tu pueris curre *obviam.* *Hec.* III. 2. 24. Fratris video filium mi ire *obviam.* *Phorm.* II. 1. 23.

OCCASIO.

An ego *occafionem* mi oftentam, tantam, tam brevem, tam optatam, tam infperatam amitterem? *Eun.* III. 5. 56. Concurrunt multa, *occafio*, locus, aetas, mater. *Heaut.* II. 2. 4. Summa eludendi *occafio*ft mi nunc fenes. *Phorm.* V. 7. 2.

OCCIDO.

Si quicquam invenies me mentitum, *occidito.* *And.* V. 2. 22. Si aliam admifero umquam, *occidito.* *Eun.* V. 2. 14. Me pugnis miferum ufque *occidit.* *Adelph.* IV. 2. 20. *Occidifti* me tuis fallaciis. *Phorm.* IV. 3. 67.

OCCIDO.

Occidi; defperantis formula per omnes fabulas.

OCCIPIO.

Accepit conditionem, dein quaeftum *occipit.* *And.* I. 1. 52. Ibi illa cum illo fermonem *occipit.* *Eun.* IV. 1. 8. *Occepi* mecum cogitare. *Eun.* IV. 2. 8. Qua hoc *occeptum*ft caufa, eloquere. *Heaut.* V. 1. 12. Modo dolores *occipiunt* primulum. *Adelph.* III. 1. 2. Cum pater, uxorem ut ducat, orare *occipit.* *Hec.* I. 2. 41. Ubi in gynaeceum ire *occipio.* *Phorm.* V. 6. 22.

OCCLUDO.

Libido *occlufa*ft contumeliis. *And.* III. 3. 25. Confilium illud reftumft de *occludendis* aedibus. *Eun.* IV. 7. 14.

OCCULO.

Qui hoc *occultum* iri facilius credas, dabo. *Hec.* V. 4. 29. vide Notas.

OCCULTE.

Neque id *occulte* fert. *Adelph.* III. 2. 30.

OCCULTUS.

Ut tu illos procul hinc ex *occulto* caederes. *Eun.* IV. 7. 17. Aput quem expromere omnia mea *occulta* audeam. *Heaut.* III. 3. 14.

OCCUPO.

Mors continuo ipfam *occupat.* *And.* I. 5. 62. Homini adulefcentulo, in alio *occupato* amore. *And.* V. 1. 10. Populus ftudio ftupidus in funambulo animum *occuparat.* *Hec.* Prol. 5. Alia *occupatus* follicitudine. *Phorm.* III. 2. 17.

OCIUS. OCISSIME.

Accipe hunc à me *ocius.* *And.* IV. 3. 9. Move vero *ocius* te. *Eun.* V. 3. 7. Sequere hac me *ocius.* *Heaut.* IV. 7. 4. Quam *ociffime* ut des. *Heaut.* IV. 8. 27. Eamus ergo ad eum *ocius.* *Phorm.* III. 3. 29.

OCULUS.

Lacrimula, quam *oculos* terendo vix vi expreſſerit. *Eun.* I. 1. 23. Rex te ergo in *oculis* geftare. *Eun.* III. 1. 11. Sibi putans adductum ante *oculos* aemulum. *Eun.* IV. 1. 9. Ut ego unguibus facile illi in *oculos* involem venefico? *Eun.* IV. 3. 6. Hunc *oculis* fuis noftrarum numquam quifquam vidit. *Eun.* IV. 4. 10. *Oculi* illi ilico effodientur. *Eun.* IV. 6. 3. Somnum hercle ego hac nocte *oculis* non vidi meis.

Heaut. III. 1. 82. Cave nunc iam *oculos* a meis *oculis* quoquam demoveas tuos. *Adelph.* II. 1. 16. Adulescenti ipsi eriperem *oculos. Adelph.* III. 2. 20. Hisce *oculis* egomet vidi. *Adelph.* III. 2. 31. Di me omnes oderint, ni magis te, quam *oculos* nunc ego amo meos. *Adelph.* IV. 5. 67. Qui te amat plus quam hosce *oculos. Adelph.* V. 7. 5. Numquam ante hunc diem meis *oculis* eam, quod nossem, videram. *Hec.* V. 4. 23. Restabat aliud nil, nisi *oculos* pascere. *Phorm.* I. 2. 35. Alius ab *oculis* meis illam abducet? *Phorm.* III. 3. 15. Nisi me animus fallit, aut parum prospiciunt *oculi. Phorm.* V. 1. 8. Vel *oculum* exculpe. *Phorm.* V. 8. 96. Vin facere, quod tuo viro *oculi* doleant? *Phorm.* V. 9. 64.

Odi.

Amare, *odisse*, suspicari. *Eun.* Prol. 40. Mature ut cum cognorit, perpetuo *oderit. Eun.* V. 4. 11. Illud rus male *odi. Adelph.* IV. 1. 7. Di me omnes *oderint. Adelph.* IV. 5. 67. Miris modis *odisse* coepit Sostratam. *Hec.* I. 2. 104. Uno animo omnes socrus *oderunt* nurus. *Hec.* II. 1. 4.

Odiosus.

Aeschinus *odiosus* cessat. *Adelph.* IV. 2. 49. vide Notas. *Odiosa* haec est aetas adulescentulis. *Hec.* IV. 2. 13. Enimvero si porro esse *odiosi* pergitis. *Phorm.* V. 8. 44.

Odium.

Veritas *odium* parit. *And.* I. 1. 41. Dignus es cum tua religione, *odium. And.* V. 4. 38. vid. Not. Negoti siquando *odium* ceperat. *Eun.* III. 1. 14. Neque agri neque urbis *odium* me umquam percipit. *Eun.* V. 5. 2. Hoc fructi pro labore ab eis fero, *odium. Adelph.* V. 4. 17. Tundendo atque *odio* denique effecit senex. *Hec.* I. 2. 48. At te Di Deaeque cum tuo istoc *odio. Hec.* I. 2. 59. Audivi cepisse *odium* tui Philumenam. *Hec.* II. 1. 22. Qui amat, cui *odio* ipsus est. *Hec.* III. 2. 8. Numquam hodie *odio* tuo me vinces. *Phorm.* V. 6. 9. Neque neclegentia tua neque *odio* id fecit tuo. *Phorm.* V. 9. 27.

Oedipus.

Davos sum, non *Oedipus. And.* I. 2. 23.

Offendo.

Paulum si cessassem, domi non *offendissem. Eun.* IV. 4. 6. Si te in platea *offendero* hac umquam. *Eun.* V. 8. 34. Texentem telam studiose ipsam *offendimus. Heaut.* II. 3. 44. Quonam modo nunc te *offendam* adfectam? *Hec.* III. 1. 45.

Offero.

Opportune te mihi *offers. And.* IV. 2. 3. Cui miserae indigne per vim vitium *obtulerat. Adelph.* III. 2. 10. Oppido opportune te *obtulisti* mi obviam. *Adelph.* III. 2. 24. Di tibi omnia omnes semper optata *offerant. Adelph.* V. 9. 21. Incommode illis fors *obtulerat* adventum meum. Vitium est *oblatum* virgini olim ab nescio quo inprobo. *Hec.* III. 3. 10. & 23. Inscitum *offerre* iniuriam tibi inmerenti. *Hec.* V. 1. 14. Quantam *obtuli* adventu meo laetitiam? *Hec.* V. 3. 18.

Officium.

Humani ingeni mansuetique animi *officia. And.* I. 1. 87. Hocinest *officium* patris? *And.* I. 5. 1. Neutiquam *officium* liberi esse hominis puto. *And.* II. 1. 30. Neque pes neque mens satis suum *officium* facit. *Eun.* IV. 5. 3. Tute attente illorum *officia* fungere. *Heaut.* I. 1. 14. Hominis frugi & temperantis functu's *officium. Heaut.* III. 3. 19. Malo coactus qui suum *officium* facit. *Adelph.* I. 1. 44. Neque boni neque liberalis functus *officium* est viri. *Adelph.* III. 4. 18. Functus adulescentuli est *officium* liberalis. *Phorm.* II. 1. 52. Nos nostro *officio* nil degressos. *Phorm.* IV. 5. 10.

Offirmo.

Censen posse me *offirmare*? *Eun.* II. 1. 11. Ne tam *offirma* te. *Heaut.* V. 5. 8. Certum est *offirmare* viam

me, quam decrevi persequi. *Hec.* III. 5. 4.

OGGANIO.

Usque ad aurem *ogganiat*. *Phorm.* V. 9. 41.

OH.

Oh. D. Visus sum. *And.* III. 5. 10. vide Notas. *Oh*, tibi ego ut credam, furcifer? *And.* III. 5. 12. *Oh*, illud vide. *Eun.* IV. 4. 2. *Oh*, iniquos es. *Heaut.* V. 3. 9. *Oh*, quem egomet produxi. *Adelph.* III. 3. 48. *Oh* scelus. *Adelph.* V. 1. 6. *Oh*, regem me esse oportuit. *Phorm.* I. 2. 20. *Oh*, tu quoque aderas? *Phorm.* V. 6. 17. *Oh*, tune is eras? *Phorm.* V. 8. 52.

OHE.

Ohe, iam desine Deos uxor gratulando obtundere. *Heaut.* V. 1. 6. *Ohe*, iam. *Adelph.* IV. 7. 5. *Ohe*, actum, aiunt, ne agas. *Phorm.* II. 3. 71.

OIEÏ.

Oieï, nimiumst. *Phorm.* IV. 3. 58. vide Notas.

EOI EÏ.

Obsecro te vero. *Eoi eï*. *Eun.* IV. 4. 47. vide Notas.

OLEO.

Obsonat, potat, *olet* unguenta; de meo. *Adelph.* I. 2. 37.

OLFACIO.

Non sex totis mensibus prius *olfecissem*? *Adelph.* III. 3. 43.

OLIM.

Olim istuc, *olim* vere in te accidit. *And.* V. 3. 12. *Olim* aput saeclum prius. *Eun.* II. 2. 15. Ita non ut *olim*, sed uti nunc. *Heaut.* III. 2. 13. Ut *olim* te ostendisti, nil cessavisti eadem esse usque adhuc. *Hec.* IV. 1. 29. Si meministi id quod *olim* dictumst, subiice. *Phorm.* II. 3. 40.

OLUS.

Olera & pisciculos minutos. *And.* II. 2. 32.

OMEN.

Ea lege atque *omine*. *And.* I. 2. 29.

OMISSUS.

Ubi te vidi animo esse *omisso*. *Heaut.* V. 2. 9. Ne ab re sint *omissieres* paulo. *Adelph.* V. 3. 45.

OMITTO.

Omitte de te dicere. *Eun.* V. 6. 19. Ut alia *omittam*. *Heaut.* III. 1. 48. *Omitte* vero tristitiem tuam. *Adelph.* II. 4. 3. Iam vero *omitte* tuam istanc iracundiam. *Adelph.* IV. 7. 36. Vitam duram *omitto*. *Adelph.* V. 4. 6. vide Notas. Quin *omitte* me. *Phorm.* III. 2. 1.

OMMUTESCO.

Censen' me verbum potuisse ullum proloqui? *ommutui*. *And.* I. 5. 22. *Ommutuit*. *And.* II. 5. 10.

OMNINO.

Non inpulit me, haec nunc *omnino* ut crederem. *And.* III. 2. 44. Quia non iusta iniusta prorsus omnia *omnino* obsequor. *Adelph.* V. 9. 33. Quae me *omnino* lapidem, non hominem putas. *Hec.* II. 1. 17. *Omnino* abhorrere animum huic video a nuptiis. *Hec.* IV. 4. 92.

OMNIS.

Omnia experiri certumst. *And.* II. 1. 11. Sine *omni* periculo. *And.* II. 3. 17. Novi *omnem* rem. *And.* IV. 4. 50. Qui esse primos se *omnium* rerum volunt. *Eun.* II. 2. 17. *Omnia* habeo, neque quicquam habeo. *Eun.* II. 2. 12. Conrasi *omnia*. *Heaut.* I. 1. 89. Relevi dolia *omnia*, *omnis* serias: *Omnis* sollicitos habui. *Heaut.* III. 1. 51. & 52. Dixi pleraque *omnia*. *Heaut.* IV. 7. 2 *Omnia* sibi post putavit esse prae meo commodo. *Adelph.* II. 3. 9. Si *omnia* *omnes* sua consilia conferant. *Adelph.* III. 2. 1. Rescivit *omnem* rem. *Adelph.* V. 3. 5. Habes *omnem* rem. *Hec.* I. 2. 119. *Omnes omnia* ubi rescifcunt. *Hec.* V. 4. 27. Ita plerique *omnes* sumus ingenio. *Phorm.* I. 7. 20. *Omnes* congruunt. *Phorm.* II. 1. 34.

OMPHALE.

Hercules servivit *Omphalae*. *Eun.* V. 7. 3.

ONERO.

Remittas iam me *onerare* iniuriis. *And.* V. 1. 8. Ancillas *oneratas* veste atque auro. *Heaut.* III. 1. 43. O fortuna, o fors fortuna, quantis commoditatibus ero Antiphoni hunc *onerastis* diem? *Phorm.* V. 6. 2. Humerum hunc *onero* pallio. *Phorm.* V. 6. 4.

ONUS.

Quidvis *oneris* inpone. *Eun.* V. 3. 26. Eis *onera* adiuta. *Hec.* III. 2. 24. Paupertas mihi *onus* visa est & miserum & grave. *Phorm.* I. 2. 44. Audacissume *oneris* quidvis impone, & feret. *Phorm.* III. 3. 28.

OPERA.

In prologis scribundis *operam* abutitur. *And.* Prol. 5. Et nunc id *operam* do. *And.* I. 1. 130. Itane obstinate *operam* dat? *And.* I. 5. 8. Faciam sedulo, dabo *operam*. *Eun.* II. 3. 72. Quod in opere faciundo *operae* consumis tuae. *Heaut.* I. 1. 21. Frustra *operam* opinor sumo. *Heaut.* IV. 3. 15. *Operam* amico dat suo. *Heaut.* V. 1. 37. Illius *opera* nunc vivo. *Adelph.* II. 3. 8. Non fratrem videt rei *operam* dare? *Adelph.* I. 2. 15. Non mea *opera*, neque pol culpa evenit. *Hec.* II. 1. 31. In istis *opera* luditur. *Phorm.* II. 2. 18. Tradunt *operas* mutuas. *Phorm.* II. 1. 37.

OPERIO.

Operuere ostium. *Heaut.* V. 1. 33. Usque ad necem *opperiere* loris. *Adelph.* II. 1. 28. Quo pacto hoc *operiam*? *Hec.* IV. 4. 6. vide Notas.

OPINIO.

Prorsus a me *opinionem* hanc tuam esse ego amotam volo. *And.* III. 2. 30. Concurrunt multa, *opinionem* hanc quae mihi animo exaugeant. *Heaut.* II. 2. 3. vide Notas. Te esse praeter nostram *opinionem* comperi. *Hec.* V. 1. 37.

OPINOR.

Neque, ut *opinor*, sine tuo magno malo. *And.* I. 2. 8. Nos sic nec *opinantes* duci falso gaudio. *And.* I. 2. 9. Hoc sic esse *opinor*. *And.* II. 3. 13. Sine dubio *opinor*. *Eun.* V. 8. 14. Ut hanc laetitiam nec *opinanti* primus obiicerem ei domi. *Heaut.* I. 2. 12. Frustra operam *opinor* sumo. *Heaut.* IV. 3. 15. Ut ego *opinor*. *Hec.* IV. 2. 22. Ipsum esse *opinor*, de quo agebam. *Phorm.* II. 3. 7.

OPIS.

Quantum tibi *opis* Di dant. *Heaut.* III. 3. 31. Iuno Lucina fer *opem*. *Adelph.* III. 4. 41. Cuius nunc miserae spes *opesque* in te uno omnes sitae. *Phorm.* III. 1. 6. *Ope* vestra. *Phorm.* V. 6. 2.

OPITULOR.

Si illum relinquo, eius vitae timeo: sin *opituler*, huius minas. *And.* I. 3. 5. Pariter nunc opera me adjuvas, ac re dudum *opitulata* es. *Phorm.* V. 3. 3. vide Notas.

OPORTET.

Nonne *oportuit* praescisse me ante? nonne prius communicatum *oportuit*? *And.* I. 5. 4. Quae adsolent, quaeque *oportet* signa esse ad salutem. *And.* III. 2. 1. Hanc iam *oportet* in cruciatum hinc abripi. *And.* IV. 4. 47. Quod nos capere *oportet*, haec intercipit. *Eun.* I. 1. 35. Itane fieri *oportet*? *Heaut.* III. 3. 1. Interemptam *oportuit*. *Heaut.* IV. 1. 22. Istocine pacto *oportet*? *Adelph.* IV. 7. 14. Est quod me transire ad forum iam *oportet*. *Hec.* II. 2. 31. Regem me esse *oportuit*. *Phorm.* I. 2. 20.

OPPERIOR.

Parumper *opperire* hic. *And.* IV. 2. 31. Paululum *opperirier* si vis. *Eun.* V. 2. 51. Tu hic nos, dum eximus, interea *opperibere*. *Heaut.* IV. 7. 5. *Opperiar* hominem hic, ut salutem & conloquar. *Adelph.* III. 3. 92. Hominem ad forum iussi *opperiri*. *Phorm.* IV. 2. 9.

OPPIDO.

In angustum *oppido* nunc meae coguntur copiae. *Heaut.* IV. 2. 2. Dic me hic *oppido* esse invitam. *Heaut.* IV. 4. 12. *Oppido* opportune te obtulisti mi obviam. *Adelph.* III. 2. 24. Enim lassam *oppido* tum esse aibant. *Hec.* II. 1. 41. Eumque animo iniquo *oppido* hoc ferre aiunt. *Phorm.* V. 1. 36.

OPPIDUM.

Quem ego nunc credo toto me *oppido* exanimatum quaerere. *And.* II. 2. 5. Eam *oppido* eiciat. *And.* II. 3. 8. Perreptavi usque omne *oppidum.* *Adelph.* IV. 6. 3.

OPPIGNERO.

Num illa *oppignerare* filiam meam me invito potuit? *Heaut.* IV. 5. 46.

OPPLEO.

Lacrumis *opplet* os totum sibi. *Heaut.* II. 3. 65.

OPPORTUNE.

Ambo *opportune:* vos volo. *And.* II. 2. 8. *Opportune* hic fit mi obviam. *And.* III. 4. 11. *Opportune* te mihi offers. *And.* IV. 2. 3. vide Notas. *Opportune* advenis. *Heaut.* I. 2. 5. Ehem, *opportune:* te ipsum quaerito. *Adelph.* I. 2. 1. *Opportune* te offers. *Hec.* V. 4. 10. *Opportune* adeo argentum nunc mecum attuli. *Phorm.* IV. 3. 74.

OPPORTUNUS.

Magis *opportunus,* nec magis ex usu tuo, nemo est. *Eun.* IV. 8. 47.

OPPOSITUS.

Ager *oppositust* pignori ob decem minas. *Phorm.* IV. 3. 56.

OPPRESSIO.

Per *oppressionem* ut hanc mi eripere postulet. *Adelph.* II. 2. 30.

OPPRIMO.

Interea oscitantis *opprimi.* *And.* I. 2. 10. Ne de hac re pater inprudentem *opprimat.* *And.* I. 3. 22. Interea somnus virginem *opprimit.* *Eun.* III. 5. 53. In ipso articulo *oppressit.* *Adelph.* II. 2. 21. Ita eam *oppressit* calamitas. *Hec.* Alt. Prol. 22. Os *opprime.* *Phorm.* V. 8. 93.

OPTATO.

Optato advenis. *And.* III. 3. 1.

OPTATUS.

An ego occasionem tam *optatam* amitterem? *Eun.* III. 5. 57. *Optata* loquere. *Heaut.* III. 3. 50. Di tibi omnia omnes semper optata offerant. *Adelph.* V. 9. 21.

OPTICEO.

Virgo conscissa veste lacrumans *opticet.* *Eun.* V. 1. 4. Quid *opticuisti?* *Heaut.* V. 1. 65.

OPTO.

Sibi inhoneste *optavit* parere hic divitias. *And.* IV. 5. 2. Quem ego mihi potissimum *optem* dari? *And.* V. 5. 6. Quodvis donum praemium a me *optato,* id *optatum* feres. *Eun.* V. 8. 27. Illum ut vivat, *optant.* *Adelph.* V. 4. 20. Hunc videre saepe *optabamus* diem. *Hec.* IV. 4. 29. Tua quidem hercle certo vita haec expetenda *optanda*que est. *Phorm.* I. 3. 12.

OPTUME.

Davom *optume* video. *And.* II. 1. 35. Quae vera audivi, taceo, & contineo *optume.* *Eun.* I. 2. 23. Adest *optume* ipse frater. *Eun.* V. 2. 66. Syrum *optume* eccum. *Heaut.* IV. 5 9. Eccum Phidippum *optume* video. *Hec.* II. 2. 4. Qui mi consultum *optume* velit esse. *Phorm.* I. 3. 1.

OPTUMUS.

Optumae adulescenti. *And.* III. 2. 8. Causa *optumast.* *And.* V. 4. 46. Ita ut usquam fuit fide quisquam *optuma.* *Adelph.* II. 1. 7.

OPUS. *Necesse.*

Nihil istac *opus* est arte. *And.* I. 1. 5. Mirum ni illoc homine quoque pacto *opust.* *Eun.* V. 8. 53. Tibi ut *opus* factost, face. *Heaut.* I. 1. 28. Sponsae aurum, vestem, ancillas *opus* esse. *Heaut.* V. 1. 20. Plus scis, quid facto *opus* est. *Adelph.* V. 9. 39. Vosmet videte iam, remissan *opus* sit vobis, redductan domum. *Hec.* IV. 4. 43. vide Notas. Enimvero vocest *opus.* *Phorm.* V. 8. 92.

OPUS. *Labor*.

Opus faciam. *Eun.* II. 1. 14. Thais maxumo te orabat *opere*. *Eun.* III. 3. 27. Quod in *opere* faciundo operae consumis tuae. At enim me quantum hic *operis* fiat, poenitet. Qui *opere* rustico faciundo facile sumptum exsercirent suum. *Heaut.* I. 1. 20. 21. & 90. Nunc cum maxume *operis* aliquid facere credo. *Adelph.* IV. 1. 2.

ORATIO.

Dissimili *oratione* sunt factae ac stilo. *And.* Prol. 10. Honesta *oratio* est. *And.* I. 1. 114. Ibi tum eorum inpudentissima *oratio* est. *And.* IV. 1. 10. Subservias *orationi*. *And.* IV. 3. 21. Redit ad integrum eadem *oratio*. *Heaut.* V. 3. 8. In hac est pura *oratio*. *Heaut.* Prol. 46. Haut opinor commode finem statuisse *orationi* militem. *Hec.* I. 2. 21. Tenui esse *oratione* & scriptura levi. *Phorm.* Prol. 5.

ORATOR.

Oratorem esse voluit me, non prologum. *Heaut.* Prol. 11. *Orator* ad vos venio, ornatu prologi. *Hec.* Alt. Prol. 1.

ORBUS.

Hanc eiectam recepisse, *orbam*, parvam. *And.* I. 3. 19. Haec virgo *orbast* patre. *Adelph.* IV. 5. 16. Lex est, ut *orbae*, qui sunt genere proxumi, iis nubant. *Phorm.* I. 2. 75.

ORCUS.

Qui ab *orco* mortuum me reducem in lucem feceris. Ego hunc ab *orco* mortuum? *Hec.* V. 4. 12. & 35.

ORDO.

Quendam mei loci hinc atque *ordinis*. *Eun.* II. 2. 3. Tu isti narra omne *ordine*, ut factum fiet. *Eun.* V. 4. 48. vide Notas. Ut recta via rem narret *ordine* omnem. *Heaut.* IV. 3. 28. Quo pacto aut unde mi sit, dicundum *ordine* est. *Phorm.* IV. 1. 14.

ORIOR.

Hoc quis non credat abs te esse *ortum*? *And.* III. 2. 9. Viden me ex eodem *ortum* loco? *Eun.* II. 2. 10. Hoc putant a te esse *ortum*. *Eun.* V. 5. 44. vide Notas. Tibi a me nullast *orta* iniuria. *Adelph.* II. 1. 35. Haut cito mali quid *ortum* ex hoc sit publice. *Adelph.* III. 3. 99. Ex illan familia tam inliberale facinus esse *ortum*? *Adelph.* III. 4. 3. Quod peccatum a nobis *ortumst*, corrigo. *Adelph.* IV. 3. 2. Inmerito aegritudo haec *oritur* mi abs te. *Hec.* II. 1. 26. Nova res *ortast*. *Hec.* III. 1. 18. Unde *ortum* est initium irae. *Hec.* III. 2. 16.

ORNAMENTUM.

Minas iam decem habet pro alimentis datas; halce *ornamentis* consequentur alterae. *Heaut.* III. 7. 9.

ORNATUS.

Nil *ornati*, nil tumulti. *And.* II. 2. 28. Quid istuc *ornati* est? *Eun.* II. 2. 6. Quid hoc *ornatist*? *Eun.* III. 4. 8. vide Notas. Orator ad vos venio, *ornatu* prologi. *Hec.* Alt. Prol. 1.

ORNO.

Munus nostrum *ornato* verbis. *Eun.* II. 1. 8. *Orna* me. *Eun.* II. 3. 85. vide Notas. *Ornatam* ita uti quae *ornantur* sibi. *Heaut.* II. 3. 47. *Ornatus* esses ex tuis virtutibus. *Adelph.* II. 1. 22. Hominum homo *ornatissume*. *Phorm.* V. 6. 13.

ORO.

Postulo, sive aequumst, te *oro*. *And.* I. 2. 19. Quod te ego per dextram hanc *oro*. *And.* I. 5. 54. Gnatam ut det *oro*, vixque id exoro. *And.* III. 4. 13. *Orandi* iam finem face. *And.* V. 1. 2. Per ego te Deos *oro*. *And.* V. 1. 15. Thais maxumo te *orabat* opere. *Eun.* III. 3. 27. Omnis vos *oratos* volo. *Heaut.* Prol. 26. *Orando* surdas iam auris reddideras mihi. *Heaut.* II. 3. 89. Venit ipsus ultro, lacrumans, *orans*, obsecrans. *Adelph.* III. 4. 26. Quid si quid te maius

oret? Adelph. V. 8. 18. *Oremus*, accusemus: gravius denique minitemur. *Hec.* IV. 4. 95. Servom hominem causam *orare* leges non sinunt. *Phorm.* II. 1. 62.

Os.

Uno *ore* omnes omnia bona dicere. *And.* I. 1. 69. Equidem istuc *os* tuum inpudens videre nimium vellem. *Eun.* III. 5. 49. Illuc vide, *os* ut sibi distorsit carnufex. *Eun.* IV. 4. 3. *Os* durum. *Eun.* IV. 7. 36. Concedas aliquo ab *ore* eorum aliquantisper. *Heaut.* III. 3. 11. Quo *ore* appellabo patrem? *Heaut.* IV. 3. 22. Sparso *ore. Heaut.* V. 5. 18. In *ore*st omni populo. *Adelph.* I. 2. 13. Hodie ei usque *os* praebui. *Adelph.* II. 2. 7. Vereor coram in *os* te laudare. *Adelph.* II. 4. 5. Nulli laedere *os. Adelph.* V. 4. 10. Uno *ore* auctores fuere. *Phorm.* IV. 3. 20. Quo *ore* illum obiurgabis? *Phorm.* V. 8. 53.

Oscito.

Interea *oscitantis* opprimi. *And.* I. 2. 10.

Osculor.

Mitto iam *osculari* atque amplexari. *Heaut.* V. 1. 27.

Ostendo.

Velle in ea re *ostendi*, quam sis callidus. *And.* I. 2. 27. Tibi *ostendam*, quid erum sit pericli fallere. *And.* V. 2. 26. Nunc, Parmeno, te *ostenderis*, qui vir sies. *Eun.* II. 3. 16. vide Notas. Occasionem mihi *ostentam. Eun.* III. 5. 57. vide Notas. In me plane Di potestatem suam omnem *ostendere. Eun.* V. 8. 3. Tu illum numquam *ostendisti*, quanti penderes. *Heaut.* I. 1. 103. Qui mihi per alium *ostendit* suam sententiam. *Heaut.* II. 1. 7. Opportune te mihi in ipso tempore *ostendis. Hec.* IV. 4. 5. Ut olim te *ostendisti*, nil cessavisti eadem esse usque adhuc. *Hec.* IV. 1. 39. Ni mi esset spes *ostenta. Phorm.* V. 4. 7.

Ostento.

Neque cicatrices suas *ostentat. Eun.* III. 2. 30.

Ostium.

Solitudo ante *ostium. And.* II. 2. 25. Concrepuit hinc a Glycerio *ostium. And.* IV. 1. 58. Obsera *ostium* intus. *Eun.* IV. 7. 25. Pultare *ostium. Heaut.* III. 1. 1. Operuere *ostium. Heaut.* V. 1. 35. Aperite aliquis actutum *ostium. Adelph.* IV. 5. 26. Ipsum video stare ante *ostium. Hec.* III. 4. 14. Extra *ostium. Phorm.* V. 6. 36.

Otiose.

In aurem utramvis *otiose* ut dormias. *Heaut.* II. 3. 101. *Otiose*, nunc iam ilico hic consiste. *Adelph.* II. 1. 2.

Otiosus.

Animo nunc iam *otioso* esse impero. *And.* V. 2. 1. Vide ut *otiosus* it. *Eun.* V. 3. 10. Dissolvi me, *otiosus* operam ut tibi darem. *Heaut.* III. 1. 99. Quamvis etiam maneo *otiosus* hic. *Adelph.* II. 4. 15. *Otiosum* ab animo. *Phorm.* II. 2. 26.

Otium.

Viden *otium* & cibus quid facit alienus. *Eun.* II. 2. 34. Tantumne ab re tuast *oti* tibi? *Heaut.* I. 1. 23. *Otium* secutus sum. *Adelph.* I. 1. 17. Non hercle *otium*st nunc mi auscultandi. *Adelph.* III. 3. 65. Ille suam semper egit vitam in *otio*, in conviviis. *Adelph.* V. 4. 9. Ut in *otio* esset, potius quam in negotio. *Hec.* Alt. Prol. 18. Sumptus vestros *otium*que ut nostra res posset pati. *Hec.* II. 1. 28. Transdere hominem in *otium. Phorm* Prol. 2.

Ovis.

Ovem lupo commisi. *Eun.* V. 1. 16. vide Notas. Tam placidum, quam *ovis* est, reddo. *Adelph.* IV. 1. 18. vide Notas.

P.

Pactum.

Eo *pacto*? *And.* I. 1. 22. Nullon *pacto*? *And.* I. 5. 12. Alio *pacto. And.* IV. 4. 53. Quo *pacto. Eun.*

III. 1. 30. Hoc *pacto*. *Heaut*. III. 1. 66. Istocine *pacto*? *Adelph*. IV. 7. 14. Neque alio *pacto*. *Hec*. III. 5. 29. Si nullo alio *pacto*. *Phorm*. II. 1. 71.

PAEDAGOGUS.

Quid *paedagogus* ille, qui citharistriam? *Phorm*. I. 2. 94.

PAENE.

Paene inlusi vitam filiae. *And*. V. 1. 3. Quam *paene* tua me perdidit protervitas. *Heaut*. IV. 6. 10. *Paene* sero. *Adelph*. II. 4. 8. *Paene* plus quam sat erat. *Phorm*. V. 3. 14. *Paene* exclamavi gaudio. *Phorm*. V. 6. 30.

PAENURIA.

Ne illiusmodi iam magna nobis civium *paenuriast*. *Adelph*. III. 3. 87.

PALAESTRA.

Fac periclum in literis, fac in *palaestra*, fac in musicis. *Eun*. III. 2. 24. Ab sua *palaestra* exit foras. *Phorm*. III. 1. 20.

PALAM.

Continuo *palamst*. *Eun*. I. 2. 24. Uti veniret *palam*. *Heaut*. IV. 1. 27. Eripuit *palam*. *Adelph*. III. 2. 30. *Palam* proferimus. *Adelph*. III. 2. 41. Ut ne id fiat *palam*. *Hec*. I. 2. 30. Nunc *palam* est. *Hec*. IV. 4. 91. Uxorem fine mala fama *palam*. *Phorm*. I. 3. 17.

PALLIUM.

Attolle *pallium*. *Eun*. IV. 6. 31. Humerum hunc onero *pallio*. Pone adprehendit *pallio*. *Phorm*. V. 6. 4. & 23.

PALMA.

In medio omnibus *palmam* esse positam. *Phorm*. Prol. 18.

PALMARIUS.

Quod ego mi puto *palmarium*. *Eun*. V. 4. 8.

PAMPHILA.

Pamphilam cantatum provocemus. *Eun*. III. 1. 52. Rogito, *Pamphila* quid agat. *Adelph*. IV. 4. 11.

PAMPHILUS.

Andriae persona est.

PANIS.

Quo pacto ex iure hesterno *panem* atrum vorent. *Eun*. V. 4. 17.

PANNUS.

Pannis annisque obsitum. *Eun*. II. 2. 5. *Pannis* obsita. *Heaut*. II. 3. 53.

PAPAE.

Papae, facie honesta. *Eun*. II. 1. 23. *Papae*, iugularas hominem. *Eun*. III. 1. 26.

PAR.

Par tu *pari* referto. *Eun*. III. 1. 55. vide Notas. Inveniam hodie, *parem* ubi referam gratiam. *Eun*. IV. 4. 51. Studet *par* referre. *Adelph*. I. 1. 49. Postquam *par* ingenium nactus est. *Hec*. I. 2. 95. Cuius consilio fuerat ea *par* prospici. *Hec*. IV. 1. 46. Bonas quod *par* est facere. *Hec*. V. 1. 13. *Par pari* ut respondeas. *Phorm*. I. 4. 35.

PARASITASTER.

Est alius quidam, *parasitaster* paululus. *Adelph*. V. 2. 4.

PARASITUS.

Parasitus Colax. *Eun*. Prol. 30. *Parasiti* item ut Gnathonici vocentur. *Eun*. II. 2. 33. Edax *parasitus*. *Heaut*. Prol. 38.

PARCE.

Vitam *parce* ac duriter agebat. *And*. I. 1. 47. Nimium *parce* facere sumptum. *And*. II. 6. 19. Semper *parce* ac duriter se habere. *Adelph*. I. 1. 20.

PARCO.

Novas qui scribunt, nil *parcunt* seni. *Heaut*. Prol. 43. Laborans, quaerens, *parcens*. Tandem aliquantulum tibi *parce*. *Heaut*. I. 1. 87. & 112. Nil *pepercit*. *Adelph*. IV. 2. 23. Conserva, quaere, *parce*. *Adelph*. V. 3. 27. Meo labori haut *parcens*. *Hec*. II. 1. 29. Hancine ego vitam *parsi* perdere? *Hec*. III. 1. 2.

PARCUS.

Ruri esse *parcum* & sobrium. *Adelph*. I. 2. 15. Agrestis, saevos, tristis, *parcus*, truculentus, tenax. *Adelph*. V. 4. 12.

PARENS.

Mea Glycerium suos *parentes* repperit. *And.* V. 6. 5. Quem ferret, si *parentem* non ferret suum? *Parentum* iniuriae uniusmodi sunt ferme. *Heaut.* I. 2. 28. & 30. Non sunt haec *parentis* dicta. *Heaut.* V. 4. 12. *Parentes* propitii. *Adelph.* I. 1. 6. Me *parenti* potius quam amori obsequi oportet. *Hec.* III. 4. 34. Res postputasse te omnes prae *parente* intellego. *Hec.* III. 5. 33.

PAREO.

Meis dictis *parere* hanc. *Hec.* IV. 1. 49.

PARIO.

Veritas odium *parit.* *And.* I. 1. 41. Di, date facultatem obsecro huic *pariundi.* *And.* I. 4. 6. Credon tibi hoc nunc, *peperisse* hanc e Pamphilo? *And.* III. 2. 17. Mi immortalitas *partast.* *And.* V. 5. 5. In *pariundo* aliquot adfuerunt liberae. *And.* IV. 4. 32. Cupio aliquos *parere* amicos beneficio meo. *Eun.* I. 2. 69. vide Notas. Ut solidum *parerem* hoc mi beneficium. *Eun.* V. 2. 32. Labore alieno magno *partam* gloriam verbis in se transmovet. *Eun.* III. 1. 9. Talem, nisi tu, nulla *pareret* filium. *Heaut.* V. 3. 20. *Parere* iam diu haec per annos non potest. *Adelph.* V. 8. 8. Et recte & tempore suo *pepererit.* *Hec.* IV. 1. 16. Haut existumans quanto labore *partum.* *Phorm.* I. 1. 12. Mei patris bene *parta* indiligenter tutatur. *Phorm.* V. 3. 5.

PARITER.

Quem *pariter* uti his decuit, aut etiam amplius. *Heaut.* I. 1. 80. Nunc tu mihi es germanus *pariter* animo atque corpore. *Adelph.* V. 8. 34. *Pariter* nunc opera me adiuvas, ac re dudum opitulata es. *Phorm.* V. 3. 3. vide Notas.

PARMENO.

Eunuchi persona est.

PARO.

Nihil istac opus est arte ad hanc rem, quam *paro.* *And.* I. 1. 5. Quod *parato* opus est, *para.* *And.* III. 2. 43. Ut te arbitretur sibi *paratum* moechum. *And.* II. 1. 16. Hisce ego non *paro* me ut rideant. *Eun.* II. 2. 18. Itan *parasti* te? *Eun.* II. 2. 9. Cura ut sint domi *parata.* *Eun.* III. 2. 47. *Parati* nihil est. *Eun.* III. 4. 4. Defensorem *paro.* *Eun.* IV. 6. 32. Mihi magnum malum scio *paratum.* *Eun.* V. 4. 47. Tibi erunt *parata* verba, huic homini verbera. *Heaut.* II. 3. 115. *Paratus* sum. *Heaut.* III. 1. 85. Nec tu aram tibi, nec precatorem *pararis.* *Heaut.* V. 2. 23. Ille bonus vir nobis psaltriam *paravit.* *Adelph.* III. 4. 31. *Paratae* lites. *Adelph.* V. 3. 6. Aliquam puero nutricem *para.* *Hec.* IV. 4. 104. Quamnam hic fugam aut furtum *parat?* *Phorm.* I. 4. 14. Itane es *paratus* facere me advorsum omnia? *Phorm.* II. 3. 80. *Parare* in animo cupiditates. *Phorm.* V. 4. 2.

PARS.

Animum ad deteriorem *partem* adplicat. *And.* I. 2. 22. Nostrae timeo *parti.* *And.* II. 5. 8. Utinam esset mihi *pars* aequa amoris tecum. *Eun.* I. 2. 12. Bonam magnamque *partem* ad te attulit. *Eun.* I. 2. 43. Sine illum priores *partes* aput me habere. *Eun.* I. 2. 71. Duras fratris *partis* praedicas. *Eun.* II. 3. 63. In interiore *parte* ut maneam solum cum sola. *Eun.* III. 5. 31. Omnia peiorem in *partem.* *Eun.* IV. 2. 4. In eam *partem* accipioque & volo. *Eun.* V. 2. 37. Quamobrem has *partis* didicerim. Ut aliqua *pars* laboris minuatur mihi. *Heaut.* Prol. 10. & 42. Quod ego esse in aliqua *parte* amicitiae puto. *Heaut.* I. 1. 5. vide Notas. Vehemens in utramque *partem* es nimis. *Heaut.* III. 1. 31. Ne expers *partis* esset de nostris bonis. *Heaut.* IV. 1. 39. Rapere in peiorem *partem.* *Adelph.* Prol. 3. Curemus aequam uterque *partem.* *Adelph.* I. 2. 50. In istam *partem* potius peccato. *Adelph.* II. 1. 20. Numquam animum ad malas adducam *partis.*

Hec. V. 3. 38. Viciſſim *partis* tuas acturuſt. *Phorm.* V. 5. 7.

PARSIMONIA.

Aut largitate nimia aut *parſimonia.* *Heaut.* III. 1. 32.

PARTICEPS.

Meus *particeps.* *Heaut.* I. 1. 98. Cuius te fieri *participem* cupis. *Heaut.* III. 1. 19.

PARTIM.

Partim ſum earum exactus, *partim* vix ſteti. *Hec.* Alt. Prol. 7. *Partim* quae perſpexi his oculis, *partim* quae accepi auribus. *Hec.* III. 3. 3.

PARTURIO.

Parturire eam, neque gravidam eſſe ex te, ſolus conſcius. *Hec.* III. 3. 32.

PARTUS.

Cui committas primo *partu* mulierem. *And.* I. 4. 3. *Partus* inſtabat prope. *Adelph.* III. 2. 9. Iamne *partus* adſiet. *Adelph.* IV. 4. 11. Ut clam eveniat *partus* patrem. *Hec.* III. 3. 36. Omnis nos celari volueris *partum.* *Hec.* IV. 1. 16.

PARUM.

Primo proceſſit *parum.* *Parum* ſuccedit quod ago. *And.* IV. 1. 47. & 55. *Parum* perſpexe eius mihi videre audaciam. *Eun.* V. 2. 61. Si una haec dedecori eſt *parum.* *Heaut.* II. 3. 93. Quod tu me feciſſe aibas *parum.* *Heaut.* V. 1 51. Hoc lautumſt *parum.* *Adelph.* III. 3. 71. Conſulitis *parum.* *Adelph.* V. 9. 36. Promoveo *parum.* *Hec.* IV. 4. 81. *Parum* mihi proſit. *Hec.* IV. 1. 16. Ne *parum* leno ſies. *Phorm.* III. 2. 23. *Parum* proſpiciunt oculi. *Phorm.* V. 1. 8.

PARUMPER.

Parumper opperire hic. *And.* IV. 2. 31.

PARVOLUS. PARVULUS.

A *parvulo.* *And.* I. 1. 8. *Parvolam* puellam. *Eun.* I. 2. 28. Illam aluit *parvolam.* *Eun.* V. 2. 52. A pueris *parvolis.* *Adelph.* III. 4. 48.

PARVUS.

Parvae conſuetudinis cauſa. *And.* I. 1. 84. *Parvi* pendo. *And.* III. 2. 46. A *parvis.* *And.* III. 3. 7. *Parva* virgo. *And.* V. 4. 21. Forſan *parvam* hic habeat mihi fidem. *Eun.* I. 2. 117. Num *parva* cauſa, aut prava ratioſt? *Eun.* III. 5. 27. vide Notas. *Parvi* pendis. *Heaut.* IV. 3. 37. Meam operam deputat *parvi* preti. *Hec.* V. 3. 1. Itan *parvam* mihi fidem eſſe aput te? *Phorm.* V. 3. 27.

PASCO.

Reſtabat aliud nil, niſi oculos *paſcere.* *Phorm* I. 2. 35.

PASIBULA.

Chremetis filia, eadem quae Glycerium. *And.* V. 4. 42.

PASSUS.

Capillus *paſſus*, nudus pes. *Phorm.* I. 2. 56.

PATEFACIO.

Quantam eii feneſtram ad nequitiem *patefeceris.* *Heaut.* III. 1. 72. Quae numquam nullo *patefecit* loco. *Hec.* III. 1. 23. Sin *patefit.* *Phorm.* V. 4. 6.

PATEO.

Quia vero haec mihi *patent* ſemper fores. *Eun.* I. 2 9. Nunc tibi *patet* foris haec. *Eun.* II. 2. 51. vide Notas. Poſtulo, ut tua mihi domus te praeſente abſente *pateat.* *Eun.* V. 8. 29.

PATER.

Hocineſt officium *patris?* *And.* I. 5. 1. *Patris* pudor. *And.* I. 5. 27. Pro peccato magno paulum ſupplici ſatis eſt *patri.* *And.* V. 3. 32. *Pater* mi & mater mortui. *Eun.* III. 3. 11. Via pervolgata *patrum.* *Heaut.* I. 1. 49. Habet *patrem* quendam avidum, miſerum, atque aridum. *Heaut.* III. 2. 15. Facili me utetur *patre.* *Heaut.* II. 1. 5. Ut *pater* omnem de me eiecerit animum *patris?* *Heaut.* V. 2. 1. Hoc *pater* ac dominus intereſt. *Adelph.* I. 1. 51. Natura tu illi *pater* es, conſiliis ego. *Adelph.* I. 2. 46 Haec virgo orbaſt *patre.* *Adelph.* IV. 5. 16. Pro *patre* huic eſt. *Adelph.* V. 8. 28. Hunc videre ſaepe opta-

bamus diem, cum ex te esset aliquis, qui te appellaret *patrem*. *Hec.* IV. 4. 30. Lenem *patrem* illum factum me esse acerrimum. *Phorm.* II. 1. 32.

PATERNUS.

Matres filiis auxilio in *paterna* iniuria esse solent. *Heaut.* V. 2. 39. Haut *paternum* istuc dedisti. *Adelph.* III. 4. 4. *Paternum* amicum me adsimulabo virginis. *Phorm.* I. 2. 78.

PATINA.

Animus est in *patinis*. *Eun.* IV. 7. 46. Tamquam in speculum, in *patinas* inspicere iubeo. *Adelph.* III. 3. 74.

PATIOR.

Me tam leni *passus* animo est usque adhuc. *And.* I. 5. 27. Quidvis *patiar*. *And.* II. 3. 6. Ne istuc tam iniquo *patiare* animo. *Eun.* II. 1. 6. Neque plagas *pati* possum. *Eun.* II. 2. 13. Non possum *pati*, quin tibi caput demulceam. *Heaut.* IV. 5. 13. Ego haut minus aegre *patior*. *Heaut.* V. 2. 5. Vix humane *patitur*. *Adelph.* I. 2. 65. Ubi non quit *pati*. *Adelph.* I. 2. 108. Sumptus vestros otiumque ut nostra res posset *pati*. *Hec.* II. 1. 28.

PATRIA.

Honeste in *patria* pauper viveret. *And.* IV. 5. 3. vide Notas. Carens *patria*. *Heaut.* I. 1. 85. Tam ob parvolam rem paene e *patria*? *Adelph.* II. 4. 11.

PATRISSO.

Laudo: *patrissas*: abi, virum te iudico. *Adelph.* IV. 2. 25.

PATRIUS.

Patrium monumentum. *Eun.* Prol. 13. *Patria* qui abligurrierat bona. *Eun.* II. 2. 4. Hoc *patrium* est. *Adelph.* I. 1. 49. *Patria* potitur commoda. *Adelph.* V. 4. 17. *Patrio* animo victus. *Hec.* II. 2. 2.

PATROCINOR.

Vos me indotatis modo *patrocinari* fortasse arbitramini. *Phorm.* V. 8. 46.

PATRONA.

Te mihi *patronam* capio. *Eun.* V. 2. 48.

PATRONUS.

Huic ipsi est opus *patrono*, quem defensorem paro. *Eun.* IV. 6. 32. Tu es *patronus*, tu pater. *Adelph.* III. 4. 10. Istunc *patronum* mulieris. *Phorm.* II. 2. 77.

PATRUUS.

Mi *patrue*, salve. *Phorm.* II. 1. 24. Mansurus *patruum* pater est. *Phorm.* III. 1. 16. *Patruum* video cum patre adstantem. *Phorm.* IV. 3. 2.

PAUCI.

Paucis te volo. *And.* I. 1. 2. Fere in diebus *paucis*, quibus haec acta sunt. *And.* I. 1. 77. *Paucis* scies. *And.* III. 3. 4. vide Notas. Licetne *pauca*? *And.* V. 3. 22. Audite *paucis*. *Eun.* V. 8. 37. *Paucis* dabo. *Heaut.* Prol. 10. Ausculta *paucis*. *Adelph.* V. 3. 20. Per pol quam *paucis* reperias meretricibus fidelis evenisse amatores. *Hec.* I. 1. 1. vide Notas. Ut ad *pauca* redeam. *Hec.* I. 2. 60. Audi *paucis*. *Hec.* III. 5. 60.

PAUCULI.

Loquitor *paucula*. *Heaut.* IV. 6. 24. Diebus *pauculis* post. *Hec.* I. 2. 68.

PAVEO.

Id *paves*, ne ducas tu illam. *And.* II. 2. 12. Mihi *paveo*. *Phorm.* I. 4. 10.

PAVITO.

Philumenam *pavitare* nescio quid dixerunt. *Hec.* III. 1. 41.

PAULATIM.

Cautim & *paulatim* dabis. *Heaut.* IV. 8. 29. Cyathos sorbilans *paulatim* hunc producam diem. *Adelph.* IV. 2. 52. *Paulatim* plebem primulum facio meam. *Adelph.* V. 6. 10. Animus *paulatim* elapsust Bacchidi. *Hec.* I. 2. 94.

PAULISPER.

Paulisper mane. *Adelph.* II. 2. 45. Congrum istum finito in aqua ludere *paulisper*. *Adelph.* III. 3. 24.

PAULO.

Siqua est habitior *paulo*, pugilem esse aiunt. *Eun.* II. 3. 24. *Paulo* qui est homo tolerabilis. *Heaut.* I. 2. 31. Ubi adbibit plus *paulo*. *Heaut.* II. 1. 8. Metuas ne ab re sint omissiores *paulo*. *Adelph.* V. 3. 45.

PAULULO.

Si nequeas *paululo*, at quanti queas. *Eun.* I. 1. 30. *Paululo* tum erat contenta. *Heaut.* III. 1. 35.

PAULULUM.

Paululum obsoni. *And.* II. 2. 23. Sine *paululum* ad me redeam. *And.* III. 5. 16. Tum tu igitur *paululum* da mihi operae. *Eun.* II. 2. 50. Concede istuc *paululum*, audin? etiam nunc paulum. *Eun.* IV. 4. 38. vide Notas. *Paululum* opperirier si vis. *Eun.* V. 2. 51. Si *paululum* modo quid te fugerit. *Heaut.* II. 3. 75. Ut ne *paululum* quidem subolat. *Heaut.* V. 1. 26. vide Notas. Si nunc de tuo iure concessisses *paululum*. *Adelph.* II. 2. 9. Spatium sacrificandi dabitur *paululum*. *Phorm.* IV. 4. 21.

PAULUM.

Quis pudor *paulum* adest. *And.* IV. 1. 6. Pro peccato magno *paulum* supplici satis est patri. *And.* V. 3. 32. *Paulum* si cessassem. *Eun.* IV. 4. 5. Quasi vero *paulum* intersiet. *Eun.* IV. 4. 18. Concede istuc paululum. Audin? etiam nunc *paulum*. *Eun.* IV. 4. 38. vide Notas. Quid feceras? *paulum* quid. Eho *paulum* impudens. An *paulum* hoc esse tibi videtur? *Eun.* V. 2. 17. & 18. Concede *paulum* istuc. Quod des, *paulum*st. *Eun.* V. 8. 38. & 45. *Paulum* hoc negoti mi obstat. *Heaut.* III. 1. 89. *Paulum* lucri. *Heaut.* IV. 4. 25. Agelli est hic sub urbe *paulum*. *Paulum* id autem est? *Adelph.* V. 8. 26. & 27. Huic aliquid *paulum* prae manu dederis. *Adelph.* V. 9. 23. vide Notas. *Paulum* vobis accessit pecuniae. *Hec.* III. 5. 56. vide Notas. Concede hinc a foribus *paulum*. *Phorm.* V. 1. 14. vide Notas.

PAULUS.

Paulo momento. *And.* I. 5. 31. *Paulo* sumptu. *Adelph.* V. 4. 22. Cupiditates quas *paulo* mederi possis. *Phorm.* V. 4. 2.

PAUPER.

Honeste in patria *pauper* viveret. *And.* IV. 5. 3. Apparet servum hunc esse domini *pauperis*. *Eun.* III. 2. 33. Propter misericordiam addunt *pauperi*. *Phorm.* II. 1. 47. In servitutem *pauperem* ad ditem dari. *Phorm.* IV. 3. 48.

PAUPERCULUS.

Anus *paupercula*. *Heaut.* I. 1. 44. Habitant hic quaedam mulieres; *pauperculae*. *Adelph.* IV. 5. 13.

PAUPERIES.

In Asiam hinc abii propter *pauperiem*. *Heaut.* I. 1. 59.

PAUPERTAS.

Paupertatem una pertulimus gravem. *Adelph.* III. 4. 50. *Paupertas* mihi onus visa est & miserum & grave. *Phorm.* I. 2. 44. Quanta quanta haec mea *paupertas* est. *Phorm.* V. 8. 10.

PAUXILLULUM.

Erat ei de ratiuncula iam pridem aput me reliquum *pauxillulum*. *Phorm.* I. 1. 3.

PAX.

Infecta *pace*. Indutiae, bellum, *pax* rursum. *Eun.* I. 1. 8. & 16. *Pace* quod fiat tua. *Eun.* III. 2. 13. Patris *pacem* in leges conficiet suas. *Heaut.* V. 2. 45. Exeo, ut *pacem* conciliem. *Heaut.* V. 5. 2.

PAX!

Capillus sparsus, promissus, circum caput reiectus neclegenter, *pax!* *Heaut.* II. 3. 50. vide Notas. Unus est dies dum argentum eripio: *pax!* *Heaut.* IV. 3. 39.

PECCATUM.

An ut pro huius *peccatis* ego supplicium sufferam? pro *peccato* magno paulum supplici satis est patri. *And.* V. 3. 17. & 32. Si id est *peccatum*, peccatum inprudentiast. *Eun.* Prol. 27. Et cognoscendi & igno-

ſcendi dabitur *peccati* locus. *Heaut.* II. 1. 6. Neſcio quid *peccati* portat haec purgatio. *Heaut.* IV. 1. 12. Tot *peccata* in hac re oſtendis. *Heaut.* IV. 1. 21. Matres omnes filiis in *peccato* adiutrices. *Heaut.* V. 2. 39. Maledicta, famam, meum amorem, & *peccatum* in ſeſe tranſtulit. *Adelph.* II. 3. 10. Quod *peccatum* a nobis ortumſt, corrigo. *Adelph.* IV. 3. 2. Iam *peccatum* primum id magnum, magnum at humanum tamen. *Adelph.* IV. 5. 53. Aetate ea ſum, ut non ſiet *peccato* mi ignoſci aequum. *Hec.* V. 1. 10. Egomet me novi & *peccatum* meum. *Phorm.* I. 4. 39. Vides *peccatum* tuum hoc eſſe elatum foras. Venias mihi precibus lautum *peccatum* tuum? *Phorm.* V. 8. 65. & 80.

PECCO.

Quid commerui aut *peccavi*, pater? *And.* I. 1. 112. Si id *peccare* eſt, fateor id quoque. *And.* V. 3. 25. Si id eſt peccatum, *peccatum* inprudentiaſt Poetae. *Eun.* Prol. 27. *Peccatum* a me maxumumſt. *Heaut.* I. 1. 106. Quid eſt quod *peccem*. *Heaut.* V. 3. 6. Si quid *peccat*, mihi *peccat*. *Adelph.* I. 2. 35. & 36. In iſtam partem potius *peccato* tamen. *Adelph.* II. 1. 20. Hoc *peccatum* in virginem eſt civem. *Adelph.* IV. 7. 7. Si quid eſt *peccatum* a nobis, profer. *Hec.* II. 2. 11. De te quidem *peccando* detrimenti nil fieri poteſt. *Hec.* II. 1. 37. *Peccandi* cum ipſe de ſe finem fecerit. *Phorm.* Prol. 23. vide Notas. Cave ne in cognatam *pecces*. *Phorm.* V. 3. 20.

PECTUS.

Vincto *pectore*. *Eun.* II. 3. 23. *Pectore* conſiſtere nil conſili quit. *Adelph.* IV. 4. 4.

PECUNIA.

Non nunc *pecunia* agitur. *Heaut.* III. 1. 67. Prius proditurum te tuam vitam, & prius *pecuniam* omnem. *Heaut.* III. 1. 71.

PEDETEMPTIM.

Di bene vortant, quod agas: *pedetemptim* tamen. *Phorm.* III. 3. 19.

PEDISEQUA.

Accedo ad *pediſequas*. *And.* I. 1. 96.

PEIOR.

Omnia *peiorem* in partem. *Eun.* IV. 2. 4. Melius, *peius*, proſit, obſit. *Heaut.* IV. 1. 30. Rapere in *peiorem* partem. *Adelph.* Prol. 3.

PELLICIO.

Ne me in breve *pellicias* tempus gaudio hoc falſo frui. *Hec.* V. 4. 2. vide Notas. Is ſenem per epiſtolas *pellexit*. *Phorm.* I. 2. 18.

PELLO.

Iſtum aemulum, quod poteris, ab ea *pellito*. *Eun.* II. 1. 9. Miles *pelletur* foras. Facile *pellas* ubi velis. *Eun.* V. 8. 11. ubi vide Notas, & 50. Qui illum ad laborem hinc *pepulerim*. *Heaut.* I. 1. 113. vide Notas. Tune has *pepuliſti* fores? *Adelph.* IV. 5. 4. Quisnam a me *pepulit* tam graviter fores? *Adelph.* V. 3. 2.

PENATES.

Ego Deos *Penatis* hinc ſalutatum domum devortar. *Phorm.* II. 1. 81.

PENDEO.

Tu iam *pendebis*. *Eun.* V. 6. 20. In ſpe *pendebit* animi. *Heaut.* IV. 4. 5. Animus tibi *pendet*. *Adelph.* II. 2. 18. Ego plectar *pendens*. *Phorm.* I. 4. 42.

PENDO.

Parvi *pendo*. *And.* III. 2. 46. Ego non flocci *pendere*. *Eun.* III. 1. 21. Nihili *penderem*. *Eun.* I. 2. 14. Tu illum numquam oſtendiſti quanti *penderes*. *Heaut.* I. 1. 103. Syrus mihi tergo poenas *pendet*. *Adelph.* IV. 4. 6. Amari & magni *pendi* poſtulo. *Adelph.* V. 4. 25.

PENES.

Iſtaec iam *penes* vos pſaltria eſt? *Adelph.* III. 3. 34. Illorum eſſe culpam hanc credidi, quae te eſt *penes*. *Hec.* IV. 1. 20.

PENICULUS.

Peniculon pugnare cogitas? *Eun.* IV. 7. 7.

PENUS.

Patris *penum* omnem congerebam. *Eun.* II. 3. 19.

PER.

Quod te ego *per* dextram hanc oro. *And.* I. 5. 54. Nunc *per* hunc nullaſt mora. *And.* III. 4. 14. *Per* me ſtetiſſe ut credat. *And.* IV. 2. 18. *Per* tempus advenis. *And.* IV. 4. 44. Neque ſcibat, neque *per* aetatem etiam potis erat. *Eun.* I. 2. 33. vide Notas. *Per* pluviam fucum factum mulieri. *Eun.* III. 5. 41. vide Notas. *Per* ſilentium. *Heaut.* Prol. 36. *Per* fallacias. *Heaut.* V. 4. 18. Dum *per* aetatem licet. *Adelph.* I. 2. 28. *Per* vim. *Adelph.* III. 2. 10. Duci *per* viam. *Adelph.* V. 7. 23. Parere *per* annos non poteſt. *Adelph.* V. 8. 8. Quo lubet cruciatu *per* me exquire. *Hec.* V. 2. 7. *Per* tumultum. *Phorm.* Prol. 33. *Per* Deos atque homines. *Phorm.* V. 2. 37.

PERBENIGNE.

Magis te quam oculos nunc ego amo meos. M. *Perbenigne. Adelph.* IV. 5. 67.

PERCARUS.

Hui, *percaraſt.* P. Iſtaec vero vilis eſt. *Phorm.* III. 3. 25.

PERCELLO.

Quo trudis? *perculeris* iam tu me. *Eun.* II. 3. 88.

PERCIPIO.

Neque agri neque urbis odium me umquam *percipit. Eun.* V. 5. 2.

PERCITUS.

Incredibili re atque atroci *percitus. Hec.* III. 3. 17.

PERCONTOR.

Set quos *perconter* video. *And.* IV. 5. 5. Ubi inveſtigem, quem *perconter*, incertus ſum. *Eun.* II. 3. 2. Vel me monere hoc vel *percontari* puta. *Heaut.* I. 1. 26. Hoc *percontarier* deſiſte. *Hec.* I. 2. 29. Tua quod nil refert, *percontari* deſinas. *Hec.* V. 4. 12.

PERCONTUMAX.

Percontumax rediſti huc nobis. *Hec.* III. 5. 54.

PERCUPIO.

Visne domi opperiamur potius, quam hic ante oſtium? CH. Immo *percupio. Eun.* V. 2. 57.

PERCURRO.

Properans *percurro* ad forum. *And.* II. 2. 18. Curriculo *percurre. Heaut.* IV. 4. 11.

PERCUTIO.

Percuſſit illco animum. *And.* I. 1. 98.

PERDITE.

Hanc amare coepit *perdite. Phorm.* I. 2. 32.

PERDO.

Cur te is *perditum? And.* I. 1. 107. Tu rem inpeditam & *perditam* reſtituas? *And.* III. 5. 13. Et me & te inprudens *perdidi. And.* IV. 1. 18. Miſer, quod habui, *perdidi. Eun.* II. 2. 6. Ut illum Di Deae omnes ſenium *perduint. And.* II. 3. 11. At te Di *perdant. Eun.* III. 1. 41. Et re ſalva & *perdita. Eun.* II. 2. 27. Hominem *perditum* miſerumque. *Eun.* III. 1. 28 Sumat, conſumat, *perdat*, decretumſt pati. *Heaut.* III. 1. 56. Cur *perdis* aduleſcentem nobis? *Adelph.* I. 1. 36. Non tu hoc argentum *perdis*, ſet vitam tuam. *Adelph.* III. 3. 56. Servesne an *perdas* totum, dividuum face. *Adelph.* II. 2. 33. Ut te cum tua monſtratione magnus *perdat* Iupiter. *Adelph.* IV. 6. 2. Aduleſcens luxu *perditus. Adelph.* IV. 7. 42. Di illum *perduint. Hec.* III. 4. 27. Nomen *perdidi. Phorm.* III. 3. 39.

PERDOCTUS.

Perdoctaſt probe. *Heaut.* II. 3. 120.

PERDOLET.

Tandem *perdoluit. Eun.* I. 2. 75.

PERDUCO.

Filium *perduxere* illuc meum. *And.* I. 1. 54.

PERDURO.

Non hercle hic quidem *perdurare*

quisquam, si sic sit, potest. *Adelph.* IV. 2 15. vide Notas. Non posse aput vos se *perdurare.* *Hec.* II. 2. 27.

PEREGRE.

Peregre rediens. *Phorm.* II. 1. 13.

PEREGRINUS.

Pro uxore habere hanc *peregrinam.* *And.* I. 1. 119. Adeone est demens? ex *peregrina?* *And.* III. 1. 11. Quicum res tibi est, *peregrinus* est. *Eun.* IV. 6. 21.

PEREO.

Pereo funditus. *And.* I. 5. 9. Prudens sciens, vivus vidensque *pereo.* *Eun.* I. 1. 28. Acta haec res est. *Perii.* *Heaut.* III. 3. 3. Perpetuo *perierim.* *Adelph.* II. 4. 19. *Perisse* me una haut dubium est. *Hec.* III. 1. 46. Certum est persequi aut *perire.* *Phorm.* III. 3. 19.

PERFECTOR.

Mearum voluptatum omnium inventor, inceptor, *perfector.* *Eun.* V. 8. 5.

PERFERO.

Facile omnes *perferre* ac pati. *And.* I. 1. 35. Paupertatem una *pertulimus* gravem. *Adelph.* III. 4. 50. Suo me ingenio *pertulit.* *Hec.* III. 1. 22. Vostrum amorem *pertuli.* *Hec.* V. 1. 18.

PERFICIO.

Tempus promissa iam *perfici.* *And.* IV. 1. 7. Quam ioco rem voluisti a me tandem, quin *perfeceris?* *Eun.* I. 2. 100. *Perfice* hoc mi perpetuo. *Heaut.* IV. 8. 22. Haut desinam, donec *perfecero* hoc. *Phorm.* II. 3. 73.

PERFORTITER.

Fortiter. Hui *perfortiter.* *Adelph.* IV. 2. 28.

PERFUNGOR.

Dum aetatis tempus tulit, *perfuncta* satis sum. *Hec.* IV. 2. 18.

PERGO.

Tu tamen idem has nuptias *perge* facere ita, ut facis. *And.* III. 2. 42. Si mihi *perget* quae volt dicere, ea quae non volt audiet. *And.* V. 4. 17. Quis hic est, qui huc *pergit?* *Eun.* II. 1. 22. *Perge* porro. *Heaut.* II. 3. 105. Cesso ad eum *pergere?* *Adelph.* IV. 2. 47. Horsum *pergunt.* *Hec* III. 4. 35. Ad eum recta *pergit.* *Phorm.* I. 2. 62. *Perge* eloqui. *Phorm.* IV. 3. 36. *Pergin'* credere? *Phorm.* V. 9. 7.

PERGRAVIS.

Levia sunt, quae tu *pergravia* esse in animum induxti tuum. *Hec.* III. 1. 12.

PERHIBEO.

Si vos voltis *perhiberi* probos. *Adelph.* III. 4. 59.

PERICLUM.

Satis cum *periclo.* *And.* I. 1. 104. Istuc ipsum nil *pericli* est. *And.* II. 2. 13. Sine omni *periclo.* *And.* II. 3. 17. Huius *periclo* fit. *And.* III. 1. 22. Qui scias, nisi *periclum* feceris. CH. At istuc *periclum* in filia fieri, grave est. *And.* III. 3. 33. & 34. Capitis *periclum* adire. *And.* IV. 1. 53. Satis *pericli* incepi adire. *And.* V. 1. 2. vide Notas. Fac *periclum* in literis. *Eun.* III. 2. 23. *Periclum* ex aliis facito. *Heaut.* II. 1. 9. Tuum esse in potiundo *periclum* non vis. *Heaut.* II. 3. 82 Quo modo minimo *periclo* id demus adulescentulo. *Heaut.* III. 1. 68. Ut *periclum* etiam a fame mihi sit. *Heaut.* V. 2. 27. Potius quam venias in *periclum.* *Adelph.* II. 2. 32. Si *periclum* in te ullum inest. *Hec.* III. 1. 46. Nihil tibi est a me *pericli.* *Hec.* V. 1. 9. Aliis aliunde est *periclum.* *Phorm.* II. 2. 19. Nescis, quo in metu, & quanto in *periclo* simus. *Phorm.* I. 2. 8.

PERINDE.

Haec *perinde* sunt ut illius animus, qui ea possidet. *Heaut.* I. 2. 21.

PERINTHIA.

Nomen Comoediae Menandri. *And.* Prol. 9. & 13.

PERIURUS.

Leno, *periurus*, pestis. *Adelph.* II. 1. 35.

PERLIBERALIS.

Perliberalis visast. *Hec.* V. 4. 24. & *Phorm.* V. 3. 32.

PERLONGE.

Perlongest. cu. set tanto ocius properemus. *Eun.* III. 5. 61.

PERMAGNI.

Illud *permagni* referre arbitror. *Heaut.* III. 1. 58.

PERMANEO.

Ira tam *permansit* diu. *Hec.* III. 1. 25.

PERMANO.

Ne aliqua ad patrem hoc *permanet.* *Adelph.* II. 4. 19.

PERMITTO.

Bona nostra haec tibi *permitto.* *And.* I. 5. 61. Et me & meum amorem & famam *permitto* tibi. *Heaut.* II. 3. 110. Tibi, pater, *permittimus.* *Adelph.* V. 9. 38. Eius iudicio *permitto* omnia. *Phorm.* V. 9. 56.

PERMULTUM.

Haut *permultum* a me aberit infortunium. *Heaut.* IV. 2. 1. vide Notas.

PERNEGO.

Id vero *pernegat.* *Eun.* Prol. 34.

PERNICIES.

Instructa pulchre ad *perniciem.* *Heaut.* III. 1. 41. *Pernicies* communis adulescentium. *Adelph.* II. 1. 34.

PERNIMIUM.

Tu quoque *per* parce *nimium.* *And.* II. 6. 24. vide Notas. Nimium inter vos, *pernimium* interest. *Adelph.* III. 3. 39.

PERNOCTO.

Si hic *pernocto.* *Adelph.* IV. 1. 15. Qui *pernoctaret* foris. *Hec.* IV. 1. 24.

PERNOSCO.

Rem cognoscite, ut *pernoscatis.* *And.* Prol. 25. Non satis *pernosti* me etiam, qualis sim. *And.* III. 2. 23. Animum attendite, ut *pernoscatis.* *Eun.* Prol. 45. *Pernoscite* furtumne factum existumetis. *Adelph.* Prol. 12.

PEROPUS.

Peropust, aut hunc cum ipsa, aut de illa me adversum hunc loqui. *And.* I. 5. 30. vide Notas.

PERPAUCI.

Perpaucorum hominumst. *Eun.* III. 1. 19. *Per* pol quam *paucis* reperias meretricibus fidelis evenisse amatores. *Hec.* I. 1. 1. vide Notas.

PERPELLO.

Usque adeo donec *perpulit.* *And.* IV. 1. 38. *Perpulisti* me. *And.* V. 1. 9.

PERPERAM.

Eo *perperam* dixi. *Phorm.* V. 1. 18.

PERPES.

Si *perpetem* hanc vis esse adfinitatem. *Hec.* II. 2. 10. vide Notas.

PERPETIOR.

Ego non posse arbitror me *perpeti.* *And.* III. 3. 32. Non *perpeti* meretricum contumelias. *Eun.* I. 1. 3. Quidvis possem *perpeti.* *Eun.* I. 2. 97. Censen posse me offirmare & *perpeti?* *Eun.* II. 1. 12. Nunc est profecto interfici cum *perpeti* me possum. *Eun.* III. 5. 3.

PERPETUO.

Illum hanc *perpetuo* habere. *And.* III. 3. 32. *Perpetuo* oderit. *Eun.* V. 4. 11. *Perpetuo* perierim. *Eun.* V. 8. 13. Perfice hoc mi *perpetuo.* *Heaut.* IV. 8. 21.

PERPETUUS.

Triduo hoc *perpetuo.* Hunc diem *perpetuum* in laetitia degere. *Adelph.* IV. 1. 4. & 6. Utinam hoc *perpetuum* fiat gaudium. *Adelph.* V. 9. 15. Biennium *perpetuum.* *Hec.* I. 2. 12. O fortuna, ut numquam *perpetua* es data. *Hec.* III. 3. 46. vide Notas. Adfinitatem hanc sane *perpetuam* volo. *Hec.* IV. 4. 14.

PERPLACET.

Habeo propemodum quam volo. so. *Perplacet.* *Heaut.* V. 5. 22.

PERPLEXE.

Perplexe loqui. *Eun.* V. 1. 1.

PERPLUO.

Plenus rimarum sum, hac atque illac *perpluo.* *Eun.* I. 2. 25. vide Notas.

PERPULCHER.

Perpulchra credo dona, aut nostris similia. *Eun.* III. 2. 15. vide Notas.

PERQUAM.

Fortiter. sy. *Perquam. Adelph.* IV. 2. 27.

PERREPTO.

Perreptavi usque omne oppidum. *Adelph.* IV. 6. 3.

PERSANCTE.

Deierat *persancte. Hec.* V. 2. 5.

PERSCITUS.

Per ecastor *scitus* puer est natus Pamphilo. *And.* III. 2. 6.

PERSENTISCO.

Ne tu id *persentisceres. Heaut.* IV. 5. 21. Quot res dedere, ubi possem *persentiscere? Heaut.* V. 1. 43.

PERSEQUOR.

Hereditatem *persequi. And.* IV. 5. 20. Bellum fugiens meque in Asiam *persequens. And.* V. 4. 32. Ego meum ius *persequar. Adelph.* II. 1. 9. Certum offirmare est viam me, quam decrevi *persequi. Hec.* III. 5. 4. Ex usu quod est, id *persequar. Hec.* IV. 3. 10. Quoquo hinc asportabitur terrarum, certum est *persequi. Phorm.* III. 3. 18.

PERSOLVO.

Quod habui summum, pretium *persolvi* tibi. *And.* I. 1. 12.

PERSONA.

Parasiti *personam* inde ablatam & militis. *Personas* transtulisse in Eunuchum suam. *Personis* iisdem uti. *Eun.* Prol. 26. 32. & 35.

PERSPICAX.

Ad has res quam sit *perspicax. Heaut.* II. 3. 129. Ego me non tam astutum neque ita *perspicacem* esse id scio. *Heaut.* V. 1. 1.

PERSPICIO.

Prius, quam tuum animum *perspexerit. And.* II. 3. 4. Parum *perspexe* eius mihi videre audaciam. *Eun.* V. 2. 61. vide Notas. Partim quae *perspexi* his oculis, partim quae accepi auribus. *Hec.* III. 3. 3. Cuius tu fidem in pecunia *perspexeris. Phorm.* I. 2. 10.

PERSTREPO.

Perstrepunt; ita ut fit, domini ubi absunt. *Eun* III. 5. 52.

PERSUADEO.

Tam facile potueris *persuadere* illi. *Heaut.* II. 3. 122. *Persuasit* ille inpurus. *Adelph.* III. 3. 6. *Persuasit* nox, amor, vinum, adulescentia. *Adelph.* III. 4. 24. *Persuasumst* homini. *Phorm.* I. 2. 85.

PERTEMPTO.

Simulavi, vos ut *pertemptarem. And.* III. 4. 9.

PERTENDO.

Si incipies, neque *pertendes* naviter. *Eun.* I. 1. 6. Video non licere, ut coeperam, hoc *pertendere. Heaut.* V. 5. 9.

PERTERREFACIO.

Perterrefacias Davom: observes filium. *And.* I. 1. 142.

PERTERREO.

Hunc *perterrebo* sacrilegum. *Eun.* V. 3. 13.

PERTIMESCO.

Quid *pertimui* autem belua? *Phorm.* IV. 2. 11.

PERTINACIA.

Similis *pertinaciast. Hec.* II. 1. 5. Quae haec est *pertinacia? Hec.* III. 5. 46.

PERTURBO.

Iam *perturbavi* omnia. *And.* III. 4. 22. Tu sola exorere, quae *perturbes* haec, tua inprudentia. *Hec.* II. 1. 16. vide Notas.

PERVENIO.

Unde in patrium monumentum *pervenerit. Eun.* Prol. 13. Sine me *pervenire*, quo volo. *Eun.* I. 2. 44. Non potuit melius *pervenirier*, eo quo nos volumus. *Phorm.* IV. 3. 35.

PERVICAX.

Adeon *pervicaci* esse animo? Adeon me esse *pervicacem* censes? *And.* IV. 1. 17. & 32.

PERVIUS.

Id quidem angiportum non est *pervium. Adelph.* IV. 2. 39. Fratri aedes fient *perviae. Adelph.* V. 7. 14.

PERVOLGATUS.
Via *pervolgata* patrum. *Heaut.* I. 1. 49.

PERVOLVO.
Te *pervoluam* in luto. *And.* IV. 4. 38.

PES.
Manibus, *pedibus*, obnixe omnia facturum. *And.* I. 1. 134. Numquam huc tetulissem *pedem*. *And.* IV. 5. 13. Neque *pes* neque mens satis suum officium facit. *Eun.* IV. 5. 3. Ego me in *pedes* quantum queo. *Eun.* V. 2. 5. Nusquam *pedem*. *Adelph.* II. 2. 19. Quod ante *pedes* modost videre. *Adelph.* III. 3. 32. Lectulos in sole ilignis *pedibus* faciundos dedit. *Adelph.* IV. 2. 46. Nudus *pes*. *Phorm.* I. 2. 56. Me protinam coniicerem in *pedes*. *Phorm.* I. 4. 13. Iam *pedum* visast via. *Phorm.* II. 2. 12.

PESSULUS.
Pessulum ostio obdo. *Eun.* III. 5. 55. Anus foribus obdit *pessulum*. *Heaut.* II. 3. 37.

PESSUM DO.
Me aut erum *pessum dabunt*. *And.* I. 3. 3. & *Phorm.* I. 4. 5.

PESSUME.
Pessume istuc in te atque in illum consulis. *Heaut.* III. 1. 28.

PESSUMUS.
Id est genus hominum *pessumum*. *And.* IV. 1. 5. Hem, quid dixisti, *pessuma?* *Eun.* V. 6. 16. *Pessuma* haec est meretrix *Heaut.* III. 3. 38.

PESTIS.
Pernicies communis adulescentium, periurus, *pestis*. *Adelph.* II. 1. 35.

PETAX.
Meast *petax*, procax. *Heaut.* II. 1. 15. vide Notas.

PETO.
Causam dicere prius unde *petitur*, quam illic qui *petit*. *Eun.* Prol. 11. & 12. E flamma *petere* te cibum posse arbitror. *Eun.* III. 2. 38. Neque id putabit pravom an rectum sit, quod *petet*. *Heaut.* III. 1. 76. vide Notas. Abs te *petere* & poscere. *Heaut.* V. 1. 53. Unde mi *peterem* cibum. *Heaut.* V. 2. 25. Quod *peto* & volo. *Heaut.* V. 4. 4. Epistolam adlatam esse audivi: hanc *petam*. *Phorm.* I. 2. 100. Inventa est quae dotem *petat*. *Phorm.* IV. 3. 42. Unde mi auxilium *petam?* *Phorm.* V. 1. 2.

PEXUS.
Eum adeo exornatum dabo, adeo *pexum*. *Heaut.* V. 1. 78. vide Notas.

PHAEDRIA.
Eunuchi persona est.

PHAEDRUS.
Unus ex illis, qui amabant Chrysidem. *And.* I. 1. 59.

PHALERATUS.
Ut *phaleratis* dictis ducas me. *Phorm.* III. 2. 15.

PHANIA.
Vicinus Chremetis. *Heaut.* I. 1. 117. Lachetis consobrinus. *Hec.* III. 5. 8.

PHANIUM.
Antiphonis, sive uxor, sive amica. *Phorm.* I. 4. 40.

PHANOCRATES.
Filiam *Phanocratae* nostri. *Heaut.* V. 5. 17.

PHASMA.
Menandri *Phasma* nunc nuper dedit. *Eun.* Prol. 9.

PHIDIPPUS.
Hecyrae persona est.

PHILOSOPHUS.
Animum ad aliquod studium adiungant, aut equos alere, aut canes ad venandum, aut ad *Philosophos*. *And.* I. 1. 30. Tanquam *Philosophorum* habent discipuli ex ipsis vocabula. *Eun.* II. 2. 32. vide Notas.

PHILOTIS, seu PHILOTIUM.
Hecyrae persona est.

PHILTERE.
Mulieris nomen. *Heaut.* IV. 1. 49.

PHILUMENA.
Hecyrae persona.

PHORMIO.
Nomen Parasiti in Phormione.

PHRYGIA.

Mulieris nomen. *Heaut.* IV. 4. 9. & *Adelph.* V. 9. 16.

PHY.

Phy domi habuit; unde disceret. *Adelph.* III. 3. 58.

PICTURA & PICTUS.

Suspectans tabulam quandam *pictam*, ubi inerat *pictura* haec. *Eun.* III. 5. 36.

PIE.

Neque faciam, neque me satis *pie* posse arbitror. *Adelph.* III. 4. 13.

PIETAS.

O Chreme, *pietatem* gnati. *And.* V. 2. 28. Matris ferre iniurias me *pietas* iubet. *Hec.* III. 1. 21. Quod potero faciam, tamen ut *pietatem* colam. *Hec.* III. 4. 33. Me *pietas* matris potius commodum suadet sequi. *Hec.* III. 5. 31. Ut aput me praemium esse positum *pietati* scias. *Hec.* IV. 2. 8.

PIGET.

Num facti *piget?* *And.* V. 3. 6. Id esse factum hic non negat, neque se *pigere.* *Heaut.* Prol. 19. vide Notas. Fratris me quidem pudet *piget*que. *Adelph.* III. 3. 38. Nequid plus minusve faxit, quod nos post *pigeat.* *Phorm.* III. 3. 21.

PIGNUS.

Ager oppositust *pignori* ob decem mnas. *Phorm.* IV. 3. 56. vide Notas.

PIRAEUS.

Miror, quid ex *Piraeo* abierit. *Eun.* II. 2. 59. Heri aliquot adulescentuli coiimus in *Piraeo.* *Eun.* III. 4. 1.

PISCATOR.

Cetarii, lanii, fartores, *piscatores.* *Eun.* II. 2. 26.

PISCICULUS.

Olera & *pisciculos* minutos. *And.* II. 2. 32.

PISCIS.

Piscis ceteros purga. *Piscis* ex sententia nactus sum. *Adelph.* III. 22. & 66.

PISTRILLA.

Aput ipsum lacum est *pistrilla.* *Adelph.* IV. 2. 45.

PISTRINUM.

Verberibus caesum te in *pistrinum* dedam. *And.* I. 2. 28. Praecipitem in *pistrinum* dabit. *And.* I. 3. 9. vide Notas. In *pistrinum* recta proficiscar via. *And.* III. 4. 21. Molendumst in *pistrino.* *Phorm.* II. 1. 19.

PIUS.

Pium ac pudicum ingenium. *Hec.* I. 2. 77.

PLACABILIS.

Te ipsum purgare ipsis coram, *placabilius* est. *Adelph.* IV. 3. 17. Id nosmet indicare *placabilius* est. *Phorm.* V. 8. 68.

PLACEO.

Populo ut *placerent*, quas fecisset fabulas. *And.* Prol. 3. Si tibi quid feci aut facio, quod *placeat.* *And.* I. 1. 14. Ipsis commentum *placet.* *And.* I. 3. 20. Si quisquam est, qui *placere* se studeant. *Eun.* Prol. 1. vide Notas. Mira vero militi quae *placeant.* *Hec.* II. 2. 57. Vide ut otiosus it, si Dis *placet.* *Eun.* V. 3. 10. Satin id tibi *placet?* *Eun.* V. 2. 12. Et gener & adfines *placent.* *Heaut.* V. 1. 63 Unum hoc habeo: vide si satis *placet.* *Adelph.* II. 2. 31. Primo actu *placeo.* *Hec.* Alt. Prol. 31. Ubi sunt cognitae, *placitae* sunt. *Hec.* Alt. Prol. 13. Quae vobis *placita* est, condicio datur. *Hec.* II. 1. 44. Sic sum: si *placeo*, utere. *Phorm.* III. 2. 42.

PLACIDE.

Suspenso gradu *placide* ire perrexi. *Phorm.* V. 6. 27.

PLACIDUS.

Cum fervit maxume, tam *placidum*, quam ovis est, reddo. *Adelph.* IV. 1. 18. vide Notas. Clemens, *placidus*, nulli laedere os, adridere omnibus. *Adelph.* V. 4. 10.

PLACO.

Neque quod principium incipiam ad *placandum*, scio. *Heaut.* V. 4. 21.

Cum *placo*, advorfor fedulo & deterreo. *Adelph.* I. 2. 64. Fac illa ut *placetur* nobis. *Phorm.* V. 3. 1.

PLAGA.

Neque ridiculus effe, neque *plagas* pati poffum. *Eun.* II. 2. 12. *Plagae* crefcunt, nifi profpicis. *Phorm.* V. 2. 16.

PLANE.

In me *plane* Di poteftatem fuam omnem oftendere. *Eun.* V. 8. 2. Tu quidem illum *plane* prodis. *Heaut.* IV. 3. 29. Equidem miror, qui alia tam *plane* fcias. *Heaut.* V. 1. 24. Nunc haec *plane* eft pro nova. *Hec.* Prol. 5. *Plane* hic divinat. *Hec.* IV. 4. 74.

PLANISSUME.

Illi anni prodita abs te filia eft *planiffume*. *Heaut.* IV. 1. 26. Ad reftim mi quidem res redit *planiffume*. *Phorm.* IV. 4. 5.

PLATEA.

Illa fefe interea commodum huc advorterat in hanc noftram *plateam*. *Eun.* II. 3. 53. Praeterito hac recta *platea* furfus. *Adelph.* IV. 2. 35. Quem video in ultima *platea*? *Phorm.* I. 4. 37.

PLAUDO.

Plaudite. *And.* V. 6. 17. *Eun.* V. 8. 64. *Heaut.* V. 5. 23. *Adelph.* V. 9. 40. *Hec.* V. 4. 40. *Phorm.* V. 9. 66.

PLAUTUS.

Huius mentio fit, *And.* Prol. 18. *Eun.* Prol. 25. *Adelph.* Prol. 7. & 9.

PLEBS.

Paulatim *plebem* primulum facio meam. *Adelph.* V. 6. 10.

PLECTO.

Ego *plectar* pendens. *Phorm.* I. 4. 43.

PLENUS.

Plenus rimarum fum, hac atque illac perpluo. *Eun.* I. 2. 25. vide Notas. Corpus folidum & fucci *plenum*. *Eun.* II. 3. 27. Praeceptorum eft *plenus* iftorum ille. *Adelph.* III. 3. 58. Favillae *plena*, fumi ac pollinis. *Adelph.* V. 3. 60. Vini *plenum*. *Hec.* V. 3. 25. Quis me eft fortunatior? venuftatisque adeo *plenior*? *Hec.* V. 4. 8.

PLERIQUE.

Quod *plerique* omnes faciunt adulefcentuli. *And.* I. 1. 28. Sororem *plerique* effe credebant meam. *Eun.* I. 2. 38. Dixi *pleraque* omnia. *Heaut.* IV. 7. 2. Ita *plerique* omnes fumus ingenio. *Phorm.* I. 3. 20.

PLERUMQUE.

Ipfum animum aegrotum ad deteriorem partem *plerumque* adplicat. *And.* I. 2. 22. Hic folebamus fere *plerumque* eam opperiri. *Phorm.* I. 2. 40.

PLORO.

Plorare, orare ut fubveniat fibi. *Phorm.* Prol. 8.

PLUMBEUS.

Caudex, ftipes, *plumbeus*, afinus. *Heaut.* V. 1. 4.

PLURA.

De illius peccatis *plura* dicet. *Heaut.* Prol. 33. Te *plura* in hac re peccare oftendam. *Adelph.* I. 2. 44. *Plura* acerba. *Hec.* III. 1. 1.

PLURIMUM.

Numquam fui ufquam, quin me omnes amarint *plurimum*. *Eun.* V. 8. 62. Salvere Hegionem *plurimum* iubeo. *Adelph.* III. 4. 14. Ibi *plurimum* eft. *Phorm.* I. 4. 17.

PLURIMUS.

Si quifquam eft, qui placere fe ftudeant bonis quam *plurimis*. *Eun.* Prol. 2. *Plurima* falute Parmenonem impertit Gnatho. *Eun.* II. 2. 39. Hoc mi unum ex *plurimis* miferiis reliquum fuerat malum. *Hec.* IV. 1. 55.

PLUS.

Ex ea re *plus* malift quam commodi utrique. *And.* III. 3. 15. Ut tu *plus* vides. *And.* IV. 3. 23. vide Notas. Nihilo *plus*. *Eun.* I. 1. 17. *Plus* fatis. *Plus* amem aut *plus* diligam. Non *plus* biduum. *Eun.* I. 2. 5. 16. & 104. *Plus* milies iam audivi. *Eun.* III. 1. 32. Annos fexaginta natus es, aut *plus*. *Heaut.* I. 1. 11. vide Notas. Ubi adbibit

plus paulo. *Heaut.* II. 1. 8. Hic mihi nunc quanto *plus* sapit, quam egomet mihi? *Heaut.* III. 1. 98. *Plus* spei video quam volo. *Heaut.* IV. 1. 46. Homini misero *plus* quingentos colaphos infregit mihi. *Adelph.* II. 1. 45. Adulescens *plus* potius. *Hec.* I. 2. 64. Dies triginta aut *plus* eo in navi fui. *Hec.* III. 4. 7. Ne quid faciam *plus*. *Hec.* V. 1. 4. Nequid *plus* minusve faxit. *Phorm.* III. 3. 21.

PLUSCULUS.

Plus̄cula supellectile opus est. *Phorm.* IV. 3. 60.

PLUVIA.

Per *pluviam* fucum factum mulieri. *Eun.* III. 5. 41. vide Notas.

POENA.

Syrus mihi tergo *poenas* pendet. *Heaut.* IV. 4. 6. An legibus daturum *poenas* dices? *Phorm.* IV. 3. 22.

POENITET.

An *poenitebat* flagiti? *Eun.* V. 6. 12. At enim me quantum hic operis fiat, *poenitet*. *Heaut.* I. 1. 20. vide Notas. Non *poenitet* me famae. *Hec.* V. 2. 9. Nostri nosmet *poenitet*. *Phorm.* I. 3. 20.

POETA.

Poeta cum primum animum ad scribendum adpulit. *And.* Prol. 1. Malevoli veteris *poetae* maledictis respondeat. *And.* Prol. 7. Peccatum inprudentiast *Poetae*. *Eun.* Prol. 28. Exclamat, furem, non *Poetam*, fabulam dedisse. *Eun.* Prol. 23. Facite, aequanimitas vestra *Poetae* ad scribendum augeat industriam. *Adelph.* Prol. 25. Ne cum *Poeta* scriptura evanesceret. *Poetam* restitui in locum. *Hec.* Alt. Prol. 5. & 13. *Poeta* vetus *Poetam* non potest retrahere ab studio. Voluntas vostra si ad *Poetam* accesserit. *Phorm.* Prol. 1. & 30.

POL.

Sane *pol*. *And.* I. 4. 2. Istuc *pol* vero bene. *Eun.* IV. 4. 8. Per *pol* quam paucis reperias meretricibus fidelis evenisse amatores. *Hec.* I. 1. 1. vide Notas. Non *pol* temerest, quod tu tam times. *Phorm.* V. 9. 9.

POLLEN.

Favillae plena, fumi ac *pollinis*. *Adelph.* V. 3. 60.

POLLICEOR.

Postquam amans accessit, pretium *pollicens*. *And.* I. 1. 49. Scis; te mihi saepe *pollicitum* esse. *Eun.* II. 3. 17. Quaeso aedepol quod mihi es *pollicita*, tute ut serves. *Hec.* V. 2. 20. Modo non montis auri *pollicens*. *Phorm.* I. 2. 18.

POLLICITATIO.

Quin tu hinc *pollicitationes* aufer. *Phorm.* V. 6. 17.

POLLICITOR.

In fraudem inlicis sollicitando, & *pollicitando* eorum animos lactas? *And.* V. 4. 9. vide Notas. *Pollicitantem* & nil ferentem. *Phorm.* III. 2. 36.

POMPA.

Tua *pompa* eo traducenda est. *Heaut.* IV. 4. 17.

PONE.

Pone adprehendit pallio, resupinat. *Phorm.* V. 6. 23.

PONO.

Qui se in sui gremio *positurum* puerum dicebat patris? *Adelph.* III. 2. 35 Ut aput me praemium esse *positum* pietati scias. *Hec.* IV. 2. 8. In medio omnibus palmam esse *positam*. *Phorm.* Prol. 17. *Pono* esse victum eum. His rebus alias *pone* sane, inquit, decem. *Phorm.* IV. 3. 25. & 62.

POPULARIS.

O *populares*, ecquis me hodie vivit fortunatior? *Eun.* V. 8. 1. Obsecro *populares* ferte misero atque innocenti auxilium. *Adelph.* II. 1. 1. Amicus summus meus & *popularis*. *Phorm.* I. 1. 1.

POPULUS.

Populo ut placerent, quas fecisset fabulas. *And.* Prol. 3. Id *populus* curat scilicet. *And.* I. 2. 14. In orest omni *populo*. *Adelph.* I. 2. 13.

Qui erit rumor *populi*, si id feceris? *Phorm.* V. 8. 18.

PORRO.

Dehinc, ut quiescant *porro*, moneo. *And.* Prol. 23. Misit *porro* orare, ut venirem, serio. *Eun.* III. 3. 22. At *porro* recte spero. *Heaut.* I. 2. 107. Cessatum usque adhuc est: nunc *porro* expergiscere. *Adelph.* IV. 4. 23. Te oro *porro* in hac re adiutor sis mihi. *Hec.* IV. 4. 99. Ecquid speii *porrost?* *Phorm.* III. 1. 10.

PORTA.

Prius quam ad *portam* venias. *Adelph.* IV. 2. 44. Perreptavi usque omne oppidum: ad *portam*, ad lacum. *Adelph.* IV. 6. 3.

PORTICUS.

Nostin *porticum* aput macellum hac deorsum? In *porticum* rursum redi. *Adelph.* IV. 2. 34. & 40.

PORTITOR.

Epistolam ad *portitores* esse delatam. *Phorm.* I. 2. 100.

PORTO.

Di boni, boni quid *porto?* *And.* II. 2. 1. Hic nunc me credit aliquam sibi fallaciam *portare*. *And.* II. 6. 2. Nescio quid peccati *portat* haec purgatio. *Heaut.* IV. 1. 12. Item hinc alia quae *porto* Cyprum. *Adelph.* II. 2. 22. *Porto* hoc iurgium ad uxorem. *Hec.* III. 5. 63. Cedo quid *portas*, obsecro. *Phorm.* I. 4. 19.

PORTUS.

Ego in *portu* navigo. *And.* III. 1. 22. Modo isse dicito ad *portum*. *Hec.* I. 2. 2. Percontatum ibo ad *portum*, quoad se recipiat. *Phorm.* II. 4. 22.

POSCO.

Tanto ocius te ut *poscat*. *Heaut.* IV. 8. 26. Abs te petere & *poscere*. *Heaut.* V. 1. 53.

POSSIDEO.

De uxore, ita ut *possedi*, nil mutat Chremes. *And.* V. 4. 46. Te ipso herede haec *possidere* Bacchidem. *Heaut.* V. 2. 16. Haec perinde sunt, ut illius animus, qui ea *possidet*. *Heaut.* I. 2. 21 Regnumne, Aeschine, hic tu *possides?* *Adelph.* II. 1. 21.

POSSUM.

Quando non *potest* id fieri quod vis, id velis quod *possit*. *And.* II. 1. 6. Tibi ita hoc videtur: at ego non *posse* arbitror. *And.* III. 3. 31. Huc face ad me venias, si quid *poteris*. *And.* IV. 2. 29. Ut *potero*, feram. *And.* V. 3. 27. Munus nostrum ornato verbis, quod *poteris*. *Eun.* II. 1. 8. Amatores audieram mulierum esse eos maxumos, sed nil *potesse*. *Eun.* IV 3. 24. Si hic actor tantum *poterit* a facundia. *Heaut.* Prol. 13. vide Notas. Ne plus iniquûm *possit* quam aequûm oratio. In utramque partem ingenium quid *possit* meum. *Heaut.* Prol. 27. & 47. Quod *potero* adiutabo senem. *Heaut.* III. 1. 7. Non *potest.* Immo optume. *Heaut.* IV. 3. 10. Tu quantum *potes* abi. *Adelph.* III. 2. 52. Hanc in horto maceriam iube dirui quantum *potest*. *Adelph.* V. 7. 11. Si nunc memorare hic velim, vere *possum*. *Hec.* III. 5. 23. vide Notas. Si fieri *potest*. *Hec.* IV. 4. 13. Quod *potero* faciam. *Hec.* III. 4. 33. Si ullo modo est ut *possit*. *Hec.* IV. 4. 102. Qualis sim amicus, aut quid *possiem*. *Hec.* V. 1. 40. Non, non sic futurumst: non *potest*. *Phorm.* II. 1. 73. Ut *potui*, nuptum virginem locavi huic adulescenti. *Phorm.* V. 1. 25.

POST. *Praepos.*

Ego ero *post* principia. *Eun.* IV. 7. 11. *Post* haec praecipitem darem. *Adelph.* III. 2. 20. *Post* factam iniuriam. *Hec.* V. 1. 16.

POST. *Adverb.*

Post deinde. *And.* III. 2. 3. Quae proferentur *post*, si perget laedere. *Eun.* Prol. 18. Difficilem ostendes te esse, & ignosces tamen *post*. *Heaut.* V. 1. 61. *Post* consulam. *Adelph.* V. 9. 25. *Post* de matre videro. *Hec.* IV. 4. 78. Haut multo *post*. *Phorm.* V. 6. 39.

POSTEA.

Quid tum *postea?* *Eun.* II. 3. 79. Quid *postea?* *Adelph.* IV. 1. 13. Nonne haec iusta tibi videntur *postea?* *Adelph.* IV. 5. 26.

POSTERIOR.

Non *posteriores* feram. *Adelph.* V. 4. 26.

POSTERIUS.

Ne tu hoc *posterius* dicas. *And.* III. 2. 29. Ipse sentiet *posterius.* *Adelph.* I. 2. 60. Quod te *posterius* purges. *Adelph.* II. 1. 8.

POSTHABEO.

Omnis *posthabui* mihi res. *Phorm.* V. 7. 17.

POSTHAC.

Posthac quas faciet de integro comoedias. *And.* Prol. 26. Hunc tu in aedis cogitas recipere *posthac?* *Eun.* V. 2. 59. Tu tibi istas *posthac* comprimito manus. *Heaut.* III. 3. 29. Iam si verbum ullum *posthac.* *Adelph.* I. 2. 55. Quae *posthac* futurast vita. *Hec.* III. 3. 45. Nunc amitte quaeso hunc; ceterum *posthac* si quicquam, nil precor. *Phorm.* I. 2. 92.

POSTILLA.

Postilla nunc primum audio. *And.* V. 4. 33. Tute scis *postilla* quam intumum habeam te. *Eun.* I. 2. 47. *Postilla* coepit victum volgo quaerere. *Heaut.* III. 1. 38. *Postilla* iam, ut lubet, ludas licet. *Phorm.* II. 2. 33. Quot res *postilla* monstra evenerunt mihi? *Phorm.* IV. 4. 25. Neque *postilla* unquam attigit. *Phorm.* V. 9. 29.

POSTMODO.

Postmodo rescisces. *Hec.* II. 1. 11. vide Notas.

POSTPUTO.

Omnia sibi *postputavit* esse prae meo commodo. *Adelph.* II. 3. 9. Res *postputasse* te omnes prae parente intellego. *Hec.* III. 5. 33.

POSTQUAM.

Postquam te emi. *And.* I. 1. 8. *Postquam* sensit me tecum quoque rem habere. *Eun.* I. 2. 57. *Postquam* aspexi, ilico cognovi. *Heaut.* IV. 1. 43. *Postquam* intus sum omnium rerum satur. *Adelph.* V. 1. 3. *Postquam* video nescio quid suspectarier. *Hec.* V. 3. 28. vide Notas. *Postquam* ad iudices ventumst. *Phorm.* II. 1. 53.

POSTREMO.

Postremo id da mihi negoti. *And.* III. 2. 41. *Postremo* imperavi egomet mihi omnia adsentari. *Eun.* II. 2. 21. *Postremo* adeo res rediit. *Heaut.* I. 1. 61. *Postremo* aut desine, aut cedo quemvis arbitrum. *Adelph.* I. 2. 43. *Postremo* inter se transigant ipsi, ut lubet. *Hec.* III. 5. 61. *Postremo*, si nullo alio pacto, faenore. *Phorm.* II. 1. 71.

POSTREMUM.

Si id facis, hodie *postremum* me vides. *And.* I. 1. 22.

POSTREMUS.

Haec denique eius fuit *postrema* oratio. *Phorm.* IV. 3. 44.

POSTRIDIE.

Venit Chremes *postridie* ad me. *And.* I. 1. 117. *Postridie* ad anum recta pergit. *Phorm.* I. 2. 62.

POSTULATIO.

Neque lites ullae inter eas, *postulatio* numquam. *Hec.* I. 2. 105.

POSTULO.

Ita volo itaque *postulo* ut fiat. *And.* III. 3. 18. Si efficis hoc, *postulo* ut tua mihi domus pateat. *Eun.* V. 8. 28. Iniquus es, qui me tacere de re tanta *postules.* *Heaut.* V. 3. 9. Ego quoque a meis me amari & magni pendi *postulo.* *Adelph.* V. 4. 25. Num iniquom *postulo?* *Phorm.* II. 3. 64.

POTENS.

Quis est tam *potens* cum tanto munere hoc? *Eun.* II. 3. 62. *Potentes*, dites, fortunati, nobiles. *Adelph.* III. 4. 57.

POTESTAS.

Libera vivendi fuit *potestas.* *And.* I. 1. 25. vide Notas. Cuius tibi *potestas* summa servandi datur. *And.* III. 3. 9. In me plane Di *potestatem* suam omnem ostendere. *Eun.*

V. 8. 2. Quaſi non ea *poteſtas* ſit tua. *Heaut.* IV. 3. 42. Video in illarum eſſe te *poteſtate.* *Hec.* II. 2. 8. Ait uterque tibi *poteſtatem* eius habendi ſe dare. *Phorm.* V. 6. 40.

Potior. *Adiect.*

Sit *potior*, prior ad dandum qui eſt. *Phorm.* III. 2. 48.

Potior. *Verb.*

Mea nihil refert, dum *potiar* modo. Fac ut *potiar.* *Eun.* II. 3. 29. & 71. Vis amare: vis *potiri:* tuum eſſe in *potiundo* periclum non vis. *Heaut.* II. 3. 81. & 82. Patria *potitur* commoda. Miſeriam omnem ego capio; hic *potitur* gaudia. *Adelph.* V. 4. 17. & 22. Nequid propter tuam fidem decepta *potiretur* mali. *Phorm.* III. 1. 5. vide Notas. Abduxi mulierem: curavi, propria ea Phaedria ut *potiretur.* *Phorm.* V. 5. 2.

Pote.

Nil ſupra *pote.* *Adelph.* II. 3. 11. vide Notas.

Potis.

Potin es mihi verum dicere? *And.* II. 6. 6. Si *potis* eſt. *Eun.* II. 2. 32. Neque ferri *potis* eſt. *Heaut.* II. 3. 80. Si quid *potis* eſt. *Potin* ut deſinas? *Adelph.* IV. 1. 5. & 23. Si tibi placere *potis* eſt. *Phorm.* II. 3. 32.

Potissimum.

Quem, inquit, vocabo ad cenam meorum aequalium *potiſſimum* nunc? *And.* II. 6. 24. Quod ad illum attinet *potiſſimum.* *Adelph.* III. 1. 9. Ubi tu dubites, quid ſumas *potiſſimum.* *Phorm.* II. 2. 29.

Potius.

Inveniet inopem *potius*, quam te corrumpi ſinat. *And.* II. 3. 22. Domi opperiamur *potius*, quam hic ante oſtium? *Eun.* V. 2. 56. Ut adulescentuli vobis placere ſtudeant *potius* quam ſibi. *Heaut.* Prol. 52. Abeat *potius* malo quovis gentium. *Heaut.* V. 1. 55. vide Notas. Animam relinquam *potius*, quam illas deſeram. *Adelph.* III. 4. 52. Parenti *potius* quam amori obſequi oportet. *Hec.* III. 4. 34. Inter nos haec *potius* cum bona ut componantur gratia, quam cum mala. *Phorm.* IV. 3. 16.

Poto.

Cur amat? cur *potat*? *Adelph.* I. 1. 37. Obſonat, *potat*, olet unguenta; de meo. *Adelph.* I. 2. 37. Otium ab ſenibus ad *potandum* ut habeam. *Phorm.* V. 5. 4.

Potus.

Cum virgine una adulescens cubuerit plus *potus*, ſeſe illa abſtinere ut potuerit? *Hec.* I. 2. 65.

Prae. *Adverb.*

I *prae*, ſequar. *And.* I. 1. 144. Abi *prae.* *Eun.* III. 2. 46. *Adelph.* II. 1. 13. *Phorm.* V. 2. 12.

Prae. *Praepoſit.*

Vide quam iniquus ſis *prae* ſtudio. *And.* V. 1. 6. *Prae* amore. *Eun* I. 2. 18. Ego illum contempſi *prae* me. *Eun.* II. 2. 8. *Prae* gaudio, ita me Di ament, ubi ſim, neſcio. *Heaut.* II. 3. 67. *Prae* iracundia non ſum aput me. *Heaut.* V. 1. 47. Omnia ſibi poſtputavit eſſe *prae* meo commodo. *Adelph.* II. 3. 9. Huic aliquid paulum *prae* manu dederis. *Adelph.* V. 9. 23. Res poſtputaſſe te omnes *prae* parente intellego. *Hec.* III. 5. 33.

Praebeo.

Non poſſum ſatis narrare, quos ludos *praebueris* intus. *Eun.* V. 6. 9. *Praebent* exigue ſumptum. *Heaut.* I. 2. 33. Hodie ei uſque os *praebui.* *Adelph.* II. 2. 7. Servom haut inliberalem *praebes* te. *Adelph.* V. 5. 4. Strenuum hominem *praebuit.* *Phorm.* III. 1. 12.

Praecaveo.

Hoc tempus, *praecavere* mihi me, haut te ulciſci, monet. *Adelph.* III. 5. 18. vide Notas.

Praeceps.

Praecipitem in piſtrinum dabit. *And.* I. 3. 9. Utinam mihi eſſet aliquid hic, quo me nunc

praecipitem darem. *And.* III. 4. 27. Auctores fuere, ut *praecipitem* hanc daret. *Phorm.* IV. 3. 20.

PRAECEPTUM.

Praeceptorumst plenus istorum ille. *Adelph.* III. 3. 58.

PRAECIDO.

Omnis causas *praecidam* omnibus. *Hec.* IV. 2. 22.

PRAECIPIO.

Haec ego *praecipio* tibi? *Heaut.* III. 3. 18. Conservis ad eundem istunc *praecipio* modum. *Adelph.* III. 3. 70. Docui, monui, bene *praecepi* semper, quae potui omnia. *Adelph.* V. 9. 6.

PRAECIPITO.

Hac te *praecipitato.* *Adelph.* IV. 2. 36.

PRAECIPUUS.

Unam hanc rem me habere praeter alias *praecipuam* arbitror. *Adelph.* II. 3. 5. vide Notas.

PRAECURRO.

Una illarum interea propere *praecucurrit.* *Hec.* III. 3. 11.

PRAEDICO.

Actumst, si quidem haec vera *praedicat.* *And.* III. 1. 7. Ita *praedicant.* sI. Ita *praedicant?* *And.* V. 3. 4. & 5. Utrum *praedicemne* an taceam? *Eun.* IV. 4. 53.

PRAEDICO.

Hoc primum in hac re *praedico* tibi. *And.* I. 1. 19. Neque tu haut dices tibi non *praedictum.* *And.* I. 2. 34.

PRAEDITUS.

Qui gnatum haberem tali ingenio *praeditum.* *And.* I. 1. 71.

PRAEDIUM.

Fructum, quem Lemni uxoris reddunt *praedia.* *Phorm.* IV. 3. 75. Ex iis *praediis* talenta argenti bina capiebat statim. *Phorm.* V. 3. 6.

PRAEDO.

E *praedonibus*, unde emerat, se audisse abreptam e Sunio. *Eun.* I. 2. 34.

PRAEFICIO.

Elephantis quem Indicis *praefecerat.* *Eun.* III. 1. 23. Chaeream ei rei *praefecimus.* *Eun.* III. 4. 3.

PRAEFINITO.

Illi haut licebat, nisi *praefinito* loqui. *Hec.* I. 2. 19.

PRAEFRINGO.

Aut uspiam ceciderit, aut *praefregerit* aliquid. *Adelph.* I. 1. 12. vide Notas.

PRAEGNAS.

Abducta a vobis *praegnas* fuerat filia, neque fuisse *praegnatem* umquam ante hunc scivi diem. *Hec.* IV. 4. 18. & 19. vide Notas.

PRAEMIUM.

Quodvis donum *praemium* a me optato, id optatum feres. *Eun.* V. 8. 27. Ut aput me *praemium* esse positum pietati scias. *Hec.* IV. 2. 8. Iis nunc *praemium* est, qui recta prava faciunt. *Phorm.* V. 2. 6.

PRAEMONSTRATOR.

Adiutor meus & monitor & *praemonstrator.* *Heaut.* V. 1. 2.

PRAENARRO.

Oportuit rem *praenarrasse* me. *Eun.* V. 5. 12.

PRAEOPTO.

Ut puerum *praeoptares* perire. *Hec.* IV. 1. 17.

PRAEPEDITUS.

Re in nostra aut gaudio sumus *praepediti* nimio, aut aegritudine. *Heaut.* III. 1. 97.

PRAEPONO.

Numquam *praeponens* se illis. *And.* I. 1. 38. vide Notas. Si fidem habeat, se iri *praepositum* tibi apud me. *Eun.* I. 2. 59. Quo pacto me habueris *praepositam* amori tuo. *Hec.* IV. 2. 7.

PRAERIPIO.

Times, ne illum talem *praeripiat* tibi. *Eun.* I. 2. 81.

PRAES.

Illa illi tamen post datum iri mille numum *praes* sit. CH. & *praes* sit quidem? *Heaut.* III. 3. 45. vide Notas.

PRAESAGIO.

Nescio quid profecto mi animus *praesagit* mali. *Heaut.* II. 2. 7.

PRAESCIO.

Nonne oportuit *praescisse* me ante? *And.* I. 5. 4.

PRAESCRIBO.

Tute ipse his rebus finem *praescripsti.* *And.* I. 1. 124.

PRAESENS.

Cum milite isto *praesens*, absens ut sies. *Eun.* I. 2. 122. Fac animo haec *praesenti* ut dicas. *Eun.* IV. 6. 31. Tua mihi domus te *praesente* absente pateat. *Eun.* V. 8. 29. *Praesens* absensque idem erit. *Adelph.* I. 1. 48. Non quia ades *praesens* dico hoc. *Adelph.* III. 3. 39. Cum hanc sibi videbit *praesens praesentem* eripi. *Adelph.* IV. 5. 34. vide Notas. Non tu hunc habeas plane *praesentem* Deum? *Phorm.* II. 2. 31. *Praesens* quod fuerat, in diem malum ablit. *Phorm.* V. 2. 16.

PRAESENTIA.

Ea prohibet facere tua *praesentia.* *Heaut.* III. 3. 12. Suavia in *praesentia* quae essent, prima habere. *Heaut.* V. 2. 9. Mallem auferre potius in *praesentia.* *Adelph.* II. 2. 14. Ne mea *praesentia* obstet. *Hec.* IV. 9. 11. Provisum est ne in *praesentia* haec hinc abeat. *Phorm.* V. 2. 14.

PRAESENTIO.

Cum ibi me adesse neuter tum *praesenserat.* *And.* V. 1. 20.

PRAESERTIM.

Comissatorem haut sane commodum, *praesertim* Ctesiphoni. *Adelph.* V. 2. 9. *Praesertim* ut nunc sunt mores. *Phorm.* I. 2. 5.

PRAESIDIUM.

Meo *praesidio* atque hospitis. *And.* V. 2. 2. Ut meae stultitiae iustitia tua sit aliquid *praesidi.* *Heaut.* IV. 1. 33. Ibi tuae stultitiae semper erit *praesidium.* *Heaut.* V. 2. 14. *Praesidium* velle se senectuti suae. *Hec.* I. 2. 44.

PRAESTABILIS.

Quanto fuerat *praestabilius*, ubavis gentium agere aetatem? *Hec.* III. 1. 4.

PRAESTITUO.

Tibi quidem est olim dies, quod dares huic, *praestituta.* *Phorm.* III. 2. 39. vide Notas.

PRAESTO. *Verb.*

Homini homo quid *praestat?* *Eun.* II. 2. 1. Chremes hoc mihi *praestat.* *Heaut.* V. 1. 3. Hem vir viro quid *praestat?* *Phorm.* V. 3. 7.

PRAESTO. *Adverb.*

Ipsum adeo *praesto* video. *And.* II. 5. 4. Iam dudum domi *praesto* aput me esse aiunt. *Heaut.* I. 1. 120. Cum ille est, *praesto* hic est. *Phorm.* II. 1. 37.

PRAESTOLOR.

Quem *praestolare*, Parmeno, hic ante ostium? *Eun.* V. 1. 5.

PRAETER.

Horum ille nihil egregie *praeter* cetera studebat. *And.* I. 1. 31. Mihi videre *praeter* aetatem tuam facere, & *praeter* quam res te adhortatur tua. *Heaut.* I. 1. 7. & 8. Nimium ipse est bonus *praeter* aequomque & bonum. *Adelph.* I. 1. 39. Te esse *praeter* nostram opinionem comperi. *Hec.* V. 1. 37. Pulchre discedo & probe & *praeter* spem. *Phorm.* V. 9. 59.

PRAETEREA.

Primum quod soror est dicta: *praeterea* ut suis restituam ac reddam. *Eun.* I. 66. Tum *praeterea* talem, nisi tu, nulla pareret filium. *Heaut.* V. 3. 20. Primum indotata est: tum *praeterea*, quae secunda ei dos erat, periit. *Adelph.* III. 2. 47. Si non tum dedero, unam *praeterea* horam ne oppertus siet. *Phorm.* III. 2. 29.

PRAETEREO.

Sine biduum hoc *praetereat.* *Eun.* II. 2. 52. *Praeteriit* tempus. *Eun.* III. 4. 4. Locum reprehensum, qui *praeteritus* neclegentiast. *Adelph.* Prol. 14. *Praeterito* hac recta pla-

tea sarsus. *Adelph.* IV. 2. 35. Nescis, quid mali *praeterieris.* *Hec.* III. 4. 5. An temere quicquam Parmeno *praetereat?* *Hec.* V. 4. 38. vide Notas. Tua *praeterierat* iam ad ducendum aetas. *Phorm.* II. 3. 76.

PRAETERMITTO.

Do, *praetermitto.* *Adelph.* I. 1. 26. Fit sedulo: nil *praetermitto.* *Adelph.* III. 3. 60.

PRAETEREAQUAM.

Verbum unum mihi *praetereaquam* quod te rogo, faxis cave. *And.* IV. 4. 14. vide Notas.

PRAETERQUAM.

Neque, *praeterquam* quas ipse amor molestias habet, addas. *Eun.* I. 1. 32. *Praeterquam* tui carendum quod erat. *Heaut.* II. 4. 20.

PRAEUT.

Ludum iocumque dices fuisse illum alterum, *praeut* huius rabies quae dabit. *Eun.* II. 3. 9.

PRANDIUM.

Prandium corrumpitur. *Adelph.* IV. 2. 49.

PRAVE.

Vide, ne inpulsus ira *prave* insistas. *Hec.* III. 5. 34. Nequeo satis, quam hoc mihi videtur *prave* factum, proloqui. *Hec.* IV. 4. 24.

PRAVITAS.

Quae istaec *pravitas*, quaeve amentia est? *Heaut.* V. 2. 20.

PRAVUS.

Num parva causa aut *prava* ratiost? *Eun.* III. 5. 27. vide Notas. Neque id putabit *pravom* an rectum sit, quod petit. *Heaut.* III. 1. 76. vide Notas. Inepta lenitas *prava.* *Adelph.* III. 3. 37. Etsi hoc mihi *pravom*, ineptum, absurdum, atque alienum a vita mea videtur. *Adelph.* V. 8. 21. Iis nunc praemium est, qui recta *prava* faciunt. *Phorm.* V. 2. 6.

PRECARIO.

Hanc tu mihi vel vi, vel clam, vel *precario* fac tradas. *Eun.* II. 3. 28.

PRECATOR.

Nec tu aram tibi, nec *precatorem* adeam credo, qui mihi sic oret. *Phorm.* I. 2. 90.

PRECI.

Nihil est *preci* loci relictum. *And.* III. 4. 22. Perfice hoc, *precibus*, pretio. *Eun.* V. 8. 25. Ut neque misericordia, neque *precibus* molliri queas. *Phorm.* III. 2. 13. Ut nullus locus relinquatur *preci.* *Phorm.* III. 3. 14. Venias mihi *precibus* lautum peccatum tuum? *Phorm.* V. 8. 80. vide Notas.

PRECOR.

Posthac si quicquam, nil *precor.* *Phorm.* I. 2. 92.

PREHENDO. PRENDO.

Tuus pater me modo *prehendit.* *And.* II. 2. 16. Quis homo umquam pro moecho vidit in domo meretricia *prendi* quemquam? *Eun.* V. 4. 39. Syrus est *prehendendus* atque adhortandus mihi. *Heaut.* III. 1. 100. *Prendo* hominem solum. *Phorm.* IV. 3. 15.

PREMO.

Res *premit* denegare. *And.* IV. 1. 9. vide Notas.

PRETIUM.

Quod habui summum, *pretium* persolvi tibi. Postquam amans accessit, *pretium* pollicens. *And.* I. 1. 12. & 49. Audireque eorum est operae *pretium* audaciam. *And.* I. 3. 12. Ergo *pretium* ob stultitiam fero. *And.* III. 5. 4. Cum faciem videas, videtur esse quantivis *preti.* *And.* V. 2. 15. *Pretium* sperans ilico producit: vendit. *Eun.* I. 2. 53. Deum sese in *pretium* convertisse. *Eun.* III. 5. 40. vide Notas. Si numquam avare *pretium* statui arti meae. *Heaut.* Prol. 48. Cui nil iam praeter *pretium* dulcest. *Heaut.* II. 2. 5. Ego spem *pretio* non emo. *Adelph.* II. 2. 11. Neque *pretium*, neque rem ullam intercesse. *Adelph.* III. 2. 51. vide Notas. Hominem maxumi *preti.* *Adelph.* V. 6. 4. *Pretio* emptas meo. *Hec.* Alt. Prol. 49. Abs te ut blanditiis tuis quam

minimo *pretio* suam voluptatem expleat. *Hec.* I. 1. 12.

PRIDEM.

Quam *pridem* pater mi & mater mortui essent. *Eun.* III. 3. 11. Hoc ego mali non *pridem* inveni. *Heaut.* II. 1. 12. Iam *pridem* equidem audivi. *Hec.* II. 1. 22.

PRIMARIUS.

Neque huius sis veritus faeminae *primariae*, quin novo modo eii faceres contumeliam. *Phorm.* V. 8. 78. vide Notas.

PRIMO.

Primo processit parum. *And.* IV. 1. 47. At etiam *primo* callidum ac disertum credidi hominem. *Eun.* V. 6. 10. Neque illi credebam *primo:* nunc vero palam est. *Hec.* IV. 4. 91. Coepi adversari *primo.* *Phorm.* I. 2. 25. & 30.

PRIMULUM.

Modo dolores, mea tu, occipiunt *primulum.* *Adelph.* III. 1. 2. Paulatim plebem *primulum* facio meam. *Adelph.* V. 6. 10.

PRIMUM.

Postilla nunc *primum* audio, quid illo sit factum. *And.* V. 4. 33. Ut ores, *primum*, ut redeat: si id non commodumst, ut maneat. *Eun.* III. 2. 49. vide Notas. Ubi *primum* poterit, se illinc subducet, scio. *Eun.* IV. 1. 14. Id *primum* dicam: deinde quod veni eloquar. *Heaut.* Prol. 3. Jam nunc haec tria *primum* addidi praeter naturam. *Adelph.* V. 5. 3. Meretricem hanc *primum* adeundam censeo. *Hec.* IV. 4. 94. Vin *primum* hodie facere, quod ego gaudeam? *Phorm.* V. 9. 63.

PRIMUS.

Nec satis digna, cui committas *primo* partu mulierem. *And.* I. 4. 3. Quia sum aput te *primus.* *Eun.* I. 2. 10. Est genus hominum, qui esse *primos* se omnium rerum volunt, nec sunt. *Eun.* II. 2. 17. Fertur in *primis.* *Eun.* III. 1. 39. Suavia in praesentia quae essent, *prima* habere. *Heaut.* V. 2. 10. Se *primum* alt scire: is solus nescit omnia. *Adelph.* IV. 2. 9. vide Notas. *Primo* actu placeo. *Hec.* Alt. Prol. 31. *Prima* coitiost acerrima. *Phorm.* II. 2. 32. A *primo* homo insanibat. *Phorm.* IV. 3. 37.

PRINCEPS.

Primarum artium magis *principem*, *Adelph.* II. 3. 6.

PRINCIPIA.

Tu hosce instrue: ego ero post *principia.* *Eun.* IV. 7. 11.

PRINCIPIO.

Principio amico filium restitueris. *And.* III. 3. 38. *Principio* eam esse dico liberam. *Eun.* IV. 7. 35. *Principio* & habet quod det, & dat nemo largius. *Eun.* V. 8. 48.

PRINCIPIUM.

Audivi, inquam, a *principio.* *And.* IV. 4. 46. Quod dedit *principium* adveniens. *Eun.* III. 2. 5. Saepe malo ex *principio* magna familiaritas conflatast. *Eun.* V. 2. 35. Neque quod *principium* incipiam ad placandum, scio. *Heaut.* V. 4. 21. vide Notas. Quod mi *principiumst* mali. *Phorm.* I. 3. 6. Blande in *principio* adloqui. *Phorm.* II. 1. 22. Bene habent tibi *principia.* *Phorm.* II. 3. 82. Sic habent *principia* sese. *Phorm.* III. 1. 15.

PRIOR. PRIUS.

Responsum, non dictum esse, quia laesit *prior.* *Eun.* Prol. 6. Nil *prius* neque fortius. *Eun.* I. 1. 5. Sine illum *priores* partes hosce aliquot dies aput me habere. *Eun.* I. 2. 71. Olim isti fuit generi quondam quaestus apud saeclum *prius.* *Eun.* II. 2. 15. *Priorem* esse illum, non oportere huic dari. *Adelph.* IV. 5. 25. Qui cum illa consuevit *prior.* *Adelph.* IV. 3. 32. vide Notas. Iam *prior* amor me ad hanc rem exercitatum reddidit. *Hec.* III. 3. 47. Ut sit potior, *prior* ad dandum qui est. *Phorm.* III. 2. 48.

PRIVO.

Pamphilamne hac urbe *privari* sines? *Phorm.* III. 2. 32.

PRIUS.

Spectandae an exigendae sint vobis *prius*. *And.* Prol. 27. Nonne *prius* communicatum oportuit? *And.* I. 5. 4. Nullum est iam dictum, quod non dictum sit *prius*. *Eun.* Prol. 41. Norasne eum *prius*? *Eun.* IV. 4. 31. *Prius* audite paucis. *Eun.* V. 8. 37.

PRIUS, QUAM; PRIUSQUAM.

Omnia experiri certumst *priusquam* pereo. *And.* II. 1. 11. Omnia *prius* experiri, *quam* arma, sapientem decet. *Eun.* IV. 7. 19. vide Notas. Pergin istuc *prius* diiudicare, *quam* scias quid rei sit? *Heaut.* II. 2. 8. vide Notas. *Prius* proditurum te tuam vitam, & *prius* pecuniam omnem, *quam* abs te amittas filium. *Heaut.* III. 1. 70. *Priusquam* ad portam venias. *Adelph.* IV. 2. 44. Uxorem hanc *priusquam* duxit. *Hec.* V. 1. 17. *Priusquam* huic respondes temere, audi. *Phorm.* V. 9. 48.

PRO. *Praepofit.*

Pamphilum *pro* uxore habere hanc peregrinam. *And.* I. 1. 119. Facile ut *pro* eunucho probes. *Eun.* II. 3. 84. Ne ille *pro* se dictum existumet. *Heaut.* Prol. 30. *Pro* se quisque sedulo faciebant. *Heaut.* I. 1. 74. Qui sibi me *pro* deridiculo ac delectamento putat. *Heaut.* V. 1. 79. Habui, amavi *pro* meo. Non necesse habeo omnia *pro* meo iure agere. *Adelph.* I. 1. 23. & 27. *Pro* virgine dari nuptum non potest. *Adelph.* III. 2. 48. Sedulo moneo, quae possum *pro* mea sapientia. *Adelph.* III. 3. 73. *Pro* certon tu istaec dicis? *Adelph.* III. 4. 32. Tu illos duo olim *pro* re tollebas tua. *Adelph.* V. 3. 23. *Pro* patre huic est. *Adelph.* V. 8. 28. Nunc haec plane est *pro* nova. *Hec.* Prol. 5. Pueri inter sese quas *pro* levibus noxiis iras gerunt? *Hec.* III. 1. 30. vide Notas. Satis *pro* imperio. *Phorm.* I. 4. 18.

PRO. *Interiect.*

Pro Deum atque hominum fidem! *And.* I. 5. 11. *Pro* supreme Iuppiter! *Eun.* III. 5. 2. *Pro* Di immortales. *Adelph.* III. 4. 1. *Pro* Deum immortalium. *Phorm.* II. 3. 4.

PROBE.

Curasti *probe*. *And.* V. 2. 6. Narras *probe*. *And.* V. 6. 6. Intellextin? CH. *Probe*. *Eun.* IV. 6. 30. Perdoctast *probe*. *Heaut.* II. 3. 120. Hoc vitio datur. SY. *Probissume*. *Adelph.* III. 3. 65. Fecistis *probe*. *Phorm.* II. 4. 18. Pulchre discedo & *probe*, & praeter spem. *Phorm.* V. 9. 58.

PROBO.

Forma & aetate ipse es, facile ut pro Eunucho *probes*. *Eun.* II. 3. 84. vide Notas.

PROBRUM.

Tamen hanc habere studeat cum summo *probro*? *And.* V. 3. 10. Quin si hoc celetur, in metu; sin patefit, in *probro* sim. *Phorm.* V. 4. 6.

PROBUS.

Si vos voltis perhiberi *probos*. *Adelph.* III. 4. 59. *Proba* & modesta. *Adelph.* V. 8. 7. O artificem *probum*. *Phorm.* II. 1. 29.

PROCAX.

Meast petax, *procax*, magnifica, sumptuosa, nobilis. *Heaut.* II. 1. 15. vide Notas. Maligna magis & magis *procax* facta ilico est. *Hec.* I. 2. 84.

PROCEDO.

Funus interim *procedit*. *And.* I. 1. 101. Primo *processit* parum. *And.* IV. 1. 47. *Procede* tu huc. *Eun.* III. 2. 17. Bene *procedit*. *Adelph.* V. 6. 9. *Processisti* hodie pulchre. *Adelph.* V. 9. 22.

PROCLIVIS.

Ingenium est omnium hominum ab labore *proclive* ad lubidinem. *And.* I. 1. 51. Id faciam, in *proclivi* quod est. *And.* IV. 2. 18.

PROCUL.

Ut tu illos *procul* hinc ex occulto caederes. *Eun.* IV. 7. 17. A me

culpam esse hanc *procul. Adelph.* III. 2. 50. Quem cum istoc sermonem habueris, *procul* hinc stans accepi. *Hec.* IV. 3. 1.

PRODEAMBULO.

Prodeambulare huc libitum est. *Adelph.* V. 1. 4.

PRODEO.

In funus *prodeo. And.* I. 1. 88. Nunc id *prodeo,* ut conveniam Parmenonem. *Eun.* V. 6. 4. Dromo pultat fores: anus quaedam *prodit. Heaut.* II. 3. 35. Nemon huc *prodit? Phorm.* I. 2. 102. Neque mi in conspectum *prodit. Phorm.* II. 4. 3.

PRODO.

Ut aliquot saltem nuptiis *prodat* dies. *And.* II. 1. 13. Prius *proditurum* te tuam vitam, & prius pecuniam omnem. *Heaut.* III. 1. 70. Illi anui *prodita* abs te filia est planissume. *Heaut.* IV. 1. 26.

PRODUCO.

Ut huic malo aliquam *producam* moram. *And.* III. 5. 9. Nisi me lactasses amentem, & falsa spe *produceres. And.* IV. 1. 24. *Producit:* vendit. *Eun.* I. 2. 54. Omnis *produxi* ac vendidi. *Heaut.* I. 1. 92. Qui illud *produxit* scelus. *Adelph.* III. 2. 16. Quem egomet *produxit. Adelph.* III. 3. 48.

PROFECTO.

Profecto sic est. *And.* III. 3. 22. Nunc est *profecto* interfici cum perpeti me possum. *Eun.* III. 3. 3. Nescio quid *profecto* mi animus praesagit mali. *Heaut.* II. 2. 7. *Profecto* hoc vere dicunt. *Adelph.* I. 1. 3. *Profecto* hoc sic est, ut puto. *Hec.* III. 3. 19.

PROFERO.

Saltem aliquot dies *profer. And.* II. 1. 29. Habeo alia multa, nunc quae condonabitur; quae *proferentur* post. *Eun.* Prol. 18. Rem *profer* palam. *Heaut.* V. 2. 41. An *proferendum* hoc tibi videtur usquam? *Adelph.* III. 2. 39. Non est opus *prolato. Hec.* I. 2. 29. Progeniem vestram usque ab avo atque atavo *proferens. Phorm.* II. 3. 48.

PROFICISCOR.

Quid causae est, quin hinc in pistrinum recta *proficiscar* via? *And.* III. 4. 21. Detineo te: fortasse tu *profectus* alio fueras. *Eun.* II. 2. 49. Clam me est *profectus. Heaut.* I. 1. 66. Recta ad Chremem sumus *profecti. Phorm.* V. 6. 20. vide Notas.

PROFITEOR.

In his Poeta hic nomen *profitetur* suum. *Eun.* Prol. 3.

PROFUGIO.

Gnatus eius *profugit* inopia. *Heaut.* III. 2. 17. Hinc egens *profugiet* aliquo militatum. *Adelph.* III. 3. 31.

PROFUNDO.

Profundat, perdat, pereat, nihil ad me attinet, *Adelph.* I. 2. 54.

PROGENIES.

Memoriter *progeniem* vestram usque ab avo atque atavo proferens. *Phorm.* II. 3. 48.

PROHIBEO.

Quae sese in ignem iniicere voluit, *prohibui. And.* 1. 113. Quod Di *prohibeant. And.* III. 3. 36. Tun me *prohibeas* meam ne tangam? *Eun.* IV. 7. 38. Deos quaeso ut istaec *prohibeant. Adelph.* II. 4. 11. Di male *prohibeant. Hec.* II. 1. 10. Cum uxore hac ipsum *prohibebo* domo. *Phorm.* II. 3. 76.

PROIN.

Proin tu fac aput te ut sies. *And.* II. 4. 5. *Proin* tu, dum est tempus etiam atque etiam hoc cogita. *Eun.* I. 1. 11. vide Notas. *Proin* tu, taceri si vis, vera dicito. *Eun.* I. 2. 26.

PROINDE.

Proinde hinc vos amolimini. *And.* IV. 2. 24. Ut vos domi mihi eritis, *proinde* ego ero fama foris. *Hec.* II. 1. 21. *Proinde* expiscare, quasi non nosses. *Phorm.* II. 3. 35.

PROLIXE.

Accipit homo nemo melius prorsus neque *prolixius. Eun.* V. 8. 52.

Age *prolixe*, Micio. *Adelph.* V. 8. 20.

PROLOGUS.

In *prologis* scribundis operam abutitur. *And.* Prol. 5. Oratorem esse voluit me, non *prologum*. *Heaut.* Prol. 11. Orator ad vos venio ornatu *prologi*. *Hec.* Alt. Prol. 1. Nullum invenire *prologum* posset. *Phorm.* Prol. 14 vide Notas.

PROLOQUOR.

Censen me verbum potuisse ullum *proloqui*? *And.* I. 5. 21. Nequeo satis, quam hoc mihi videtur factum prave, *proloqui*. *Hec.* IV. 4. 24. Non potuit cogitata *proloqui*. *Phorm.* II. 1. 53. Omitto *proloqui*. *Phorm.* V. 6. 21.

PROLUBIUM.

Quae res tam repente mores mutavit tuos? quod *prolubium*? *Adelph.* V. 9. 28. vide Notas.

PROMEREO.

Verum enim quando bene *promeruit*, fiat. *Adelph.* II. 1. 47. Ita velim me *promerentem* ames, dum vivas, mi pater. *Adelph.* IV. 5. 47. Idem hic tibi, quod bene *promeritus* fueris, conduplicaverit. *Phorm.* III. 2. 31.

PROMISSUM.

Ubi tempus, *promissa* iam perfici. *And.* IV. 1. 7. Fac sis nunc *promissa* appareant. *Eun.* II. 3. 20. Satis pol proterve me Syri *promissa* huc induxerunt. *Heaut.* IV. 4. 1.

PROMISSUS.

Capillus sparsus, *promissus*, circum caput reiectus neclegenter. *Heaut.* II. 3. 49. vide Notas.

PROMITTO.

Nil praeter *promissum* est. *Eun.* V. 8. 64. vide Notas. Satis scite *promittit* tibi. *Heaut.* IV. 4. 7. Fac: *Promisi* ego illis. M. *Promisti* autem? D. Fac, *promitte*. *Adelph.* V. 8. 17. & 19. Dum id, quod est *promissum*, ab amicis argentum aufero. *Phorm.* III. 2. 28. Neque ego ignosco, neque *promitto* quicquam. *Phorm.* V. 9. 55.

PROMOVEO.

Nil *promoveris*. *And.* IV. 1. 16. Quantum huic *promoveo* nuptias. *And.* IV. 2. 28. Move vero ocius te, nutrix. SO. Moveo. CH. Video, set nil *promoves*. *Eun.* V. 3. 4. Abibo hinc, praesens quando *promoveo* parum. *Hec.* IV. 4. 81.

PRONUS.

Capite *pronum* in terram statuerem. *Adelph.* III. 1. 18. vide Notas.

PROPE.

Prope adest, tum alieno more vivendumst mihi. *And.* I. 1. 125. *Prope* iam ut pro uxore haberet. *Heaut.* I. 1. 46. Partus instabat *prope*. *Propius* accedamus. *Adelph.* III. 2. 9. & 11. Illud rus nulla alia causa tam male odi, nisi quia *propest*. *Adelph.* IV. 1. 7. Sane hae multo *propius* ibis. *Adelph.* IV. 2. 41. *Prope* decurso spatio. *Adelph.* V. 4. 6. vide Notas. Accedo *propius*. *Hec.* III. 1. 36. vide Notas.

PROPEDIEM.

Illum tibi salvom adfuturum esse hic confido *propediem*. *Heaut.* I. 1. 108. Ne tu *propediem* istius obsaturabere. *Heaut.* IV. 8. 27. Ipsa re experiere *propediem*. *Adelph.* V. 5. 7.

PROPEMODUM.

Propemodum habeo iam fidem. *And.* III. 4. 6. vide Notas. Me eius spero fratrem *propemodum* iam repperisse. *Eun.* I. 2. 123. Egomet habeo *propemodum* quam volo. *Heaut.* V. 5. 20. Curare ambos, *propemodum* reposcere illum est quem dedisti. *Adelph.* I. 2. 51.

PROPERE.

Propere adcerse. *And.* V. 6. 15. Traduce huc ad vos *propere*. *Heaut.* IV. 22. *Propere* praecucurrit. *Hec.* III. 3. 11.

PROPERO.

Continuo ad te *properans* percurro ad forum. *And.* II. 2. 18. Tanto ocius *properemus*. *Eun.* III. 5. 61. Hic *properat* in Cyprum. *Adelph.* II. 4. 14. Hominem *propero* invenire. *Phorm.* V. 6. 5.

PROPINO.
Hunc comedendum & ebibendum vobis *propino.* *Eun.* V. 8. 57. vide Notas.
PROPINQUUS.
Ex meo *propinquo* rure hoc capio commodi. *Eun.* V. 5. 1.
PROPIOR.
Dum nulla alia delectatio, quae *propior* esset. *Heaut.* V. 1. 35. Ita me servet Iuppiter, ut *propior* illi, quam ego sum ac tu, homo nemost. *Phorm.* V. 3. 25.
PROPITIUS.
Parentes *propitii.* *Adelph.* I. 1. 6. Satin illi Di sunt *propitii?* *Phorm.* IV. 3. 31.
PROPRIUS.
Nilne esse *proprium* cuiquam? *And.* IV. 3. 1. Voluptates eorum *propriae* sunt. *And.* V. 5. 4. Curavi, *propria* ea Phaedria ut poteretur. *Phorm.* V. 5. 2.
PROPTER. *Praeposit.*
Egon *propter* me illam decipi miseram sinam? *And.* I. 5. 36. Scin tu turbam hanc *propter* te esse factam? *Eun.* IV. 6. 6. *Propter* quam in summa infamia sum. *Heaut.* II. 3. 18. Quae vos *propter* adulescentiam minus videtis. *Adelph.* V. 9. 35. Haec tot *propter* me gaudia illi contigisse laetor. *Hec.* V. 3. 35. *Propter* invidiam adimunt diviti, aut *propter* misericordiam addunt pauperi. *Phorm.* II. 1. 47. & 48.
PROPTER. *Adverb.*
Interdum *propter* dormiet. *Eun.* II. 3. 77. Hic *propter* hunc adsiste. *Adelph.* II. 1. 15. Ibi angiportum *propter* est. *Adelph.* IV. 2. 37.
PROPTEREA.
Id *propterea* nunc hunc venientem sequor *And.* II. 5. 3. vide Notas. Ergo *propterea* te sedulo & moneo & hortor. *Hec.* I. 1. 6.
PROPULSO.
Quod tu speres, *propulsabo* facile. *And.* II. 3. 21.
PRORSUM.
Hic homines *prorsum* ex stultis insanos facit. *Eun.* II. 2. 23. *Prorsum* oblitus sum mei. *Eun.* II. 3. 15. Accipit homo nemo melius *prorsum* neque prolixius. *Eun.* V. 8. 52. vide Notas. *Prorsum* e lecto nequeat surgere. *Adelph.* IV. 1. 4. Cursari rursum *prorsum.* *Hec.* III. 1. 35.
PRORSUS.
Huic *prorsus* illam non dat. *And.* II. 2. 34. *Prorsus* a me opinionem hanc tuam esse ego amotam volo. *And.* III. 2. 30. *Prorsus* non vidisse. *Eun.* II. 3. 41. vide Notas. *Prorsus* nihil intellego. *Heaut.* IV. 5. 28. vide Notas. *Prorsus* non potest. *Adelph.* IV. 7. 44. Enimvero *prorsus* iam tacere non queo. *Hec.* IV. 4. 51.
PRORUO.
Foras simul omnes *proruunt* se. *Eun.* III. 5. 51.
PROSILIO.
Quidnam hic properans *prosilit?* *Eun.* V. 7. 6.
PROSPERE.
Evenere haec nobis *prospere.* *Phorm.* V. 8. 2.
PROSPICIO.
Malo ego nos *prospicere*, quam hunc ulcisci accepta iniuria. *Eun.* IV. 6. 24. Nisi *prospectum* a nobis interea est, desertae vivimus. *Heaut.* II. 4. 11. vide Notas. Quam bene vero abs te *prospectum* est? *Heaut.* IV. 1. 25. Tibi *prospexi* & stultitiae tuae. *Heaut.* V. 2. 8. Illa quae futura sunt *prospicere.* *Adelph.* III. 3. 34. Ego iam *prospiciam* mihi. *Adelph.* IV. 2. 50. Numquid tute *prospexti* tibi? *Adelph.* IV. 5. 55. Aderam, cuius consilio fuerat ea par *prospici.* *Hec.* IV. 1. 46. Nisi me animus fallit, aut parum *prospiciunt* oculi. *Phorm.* V. 1. 8.
PROSTERNO.
Ceteros ruerem, agerem, raperem, funderem & *prosternerem.* *Adelph.* III. 2. 21. vide Notas.
PROSUM.
Capitis periclum adire, dum *prosim* tibi. *And.* IV. 1. 53. Quibus & re salva & perdita *profueram* &

profum faepe. *Eun.* II. 2. 27. Melius, peius, *profit*, obfit. *Heaut.* IV. 1. 30. Quicquid eft id, quod reliquit, *profuit*. *Hec.* III. 5. 13. Qui poft factam iniuriam fe expurget, parum mihi *profit*. *Hec.* V. 1. 14.

PROTELO.

Ne te iratus fuis faevidicis dictis *protelet*. *Phorm.* I. 4. 35.

PROTERREO.

Filium *proterruifti* hinc. *Heaut.* III. 1. 37.

PROTERVE.

Satis pol *proterve* me Syri promiffa huc induxerunt. *Heaut.* IV. 4. 1. Ecce autem tu quoque *proterve* iracundus es. *Hec.* III. 5. 53.

PROTERVITAS.

Quam paene me tua perdidit *protervitas*. *Heaut.* IV. 6. 10.

PROTERVOS.

Ne ineptus, ne *proteruos* videar. *Heaut.* III. 3. 16.

PROTINAM.

Hinc me *protinam* coniicerem in pedes. *Phorm.* I. 4. 13.

PROVIDEO.

Erus eft, neque *provideram*. *And.* I. 2. 12. Si non aftu *providentur*. *And.* I. 3. 3. *Phorm.* I. 4. 5. ubi vide Notas. Putavit me plus fcire & *praevidere*. *Heaut.* I. 1. 64. *Provifum* eft, ne in praefentia haec hinc abeat. *Phorm.* V. 2. 14.

PROVINCIA.

Huic noftro traditaft *provincia*. *Heaut.* III. 2. 5. *Provinciam* cepifti duram. *Phorm.* I. 2. 22.

PROVISO.

Provifo quid agat Pamphilus. *And.* V. 5. 1. Huc *provifo*. *Eun.* III. 1. 4. Ego huc ad vos *provifo*. *Adelph.* V. 6. 1. vide Notas.

PROVOCO.

Pamphilam cantum *provocemus*. *Eun.* III. 1. 53. vide Notas. Huc *provocat*. *Adelph.* V. 4. 24.

PROVOLVO.

Ego hunc in mediam viam *provolvam*. *And.* IV. 4. 38.

PROXUMUS.

Proxumus fum egomet mi. *And.* IV. 1. 12. His menfibus fex feptem prorfus non vidiffe *proxumis*. *Eun.* II. 3. 41. Eamus ad me, ibi *proxumumft*. *Eun.* III. 5. 64. Agrum in *proxumo* hic mercatus es. *Heaut.* I. 1. 2. Hic meus amicus illi genere eft *proxumus*. *Adelph.* IV. 5. 17. Hic eft his cognatus *proxumus*. *Adelph.* V. 8. 24. Cum in *proxumo* hic fit aegra. *Hec.* III. 2. 6. Lex eft, ut orbae, qui funt genere *proxumi*, iis nubant. *Phorm.* I. 2. 75.

PRUDENS.

Prudens fciens, vivus vidensque pereo. *Eun.* I. 1. 27.

PSALTRIA.

Ille bonus vir nobis *pfaltriam*, fi Dis placet, paravit. *Adelph.* III. 4. 31. Tua arte viginti minae pro *pfaltria* periere. *Adelph.* IV. 7. 25.

PUBLICE.

Ibi cuftos *publice* eft nunc. *Eun.* II. 2. 59. Haut cito mali quid ortum ex hoc fit *publice*. *Adelph.* III. 3. 89.

PUBLICITUS.

Non hoc *publicitus* fcelus hinc deportarier in folas terras? *Phorm.* V. 8. 85.

PUBLICUS.

An ne hoc quidem ego adipifcar, quod ius *publicumft*? *Phorm.* II. 3. 65.

PUDENS.

Animi eft *pudentis* fignum & non inftrenui. *Heaut.* I. 1. 68. *Pudens*, modefta. *Hec.* I. 2. 90.

PUDET.

Nil *pudent* hic, ubi opuft. *And.* IV. 1. 13. vide Notas. Quamobrem tandem? an quia *pudet*? *Eun.* V. 2. 68. Cuius nunc *pudet* me & miferet. *Heaut.* II. 3. 19. Fratris me quidem *pudet* pigetque. *Adelph.* III. 3. 38. *Pudet* Philumenae. *Hec.* V. 2. 27. Non fimultatem meam revereri faltem? non *pudere*? *Phorm.* II. 1. 3.

PUDICE.

Pudice vitam agebat. *And.* I. 1. 47. Bene & *pudice* doctum atque eductum ingenium. *And.* I. 5. 39. Bene & *pudice* eductam. *Heaut.* II. 1. 14.

PUDICITIA.

Et ad *pudicitiam* & ad rem tutandam. *And.* I. 5. 53.

PUDICUS.

Pium ac *pudicum* ingenium. *Hec.* I. 2. 77.

PUDOR.

Patris *pudor.* Ut neque me consuetudo, neque amor, neque *pudor* commoveat. *And.* I. 5. 27. & 44. In denegando modo quis *pudor* paulum adest. *And.* IV. 1. 6. Numnam eius color *pudoris* signum usquam indicat? *And.* V. 3. 7. *Pudore* & liberalitate liberos retinere. *Adelph.* I. 1. 32. Stultitiast istaec, non *pudor.* *Adelph.* II. 4. 10. *Pudorin* an amori obsequeretur magis. *Hec.* I. 2. 47. Timidum obstupefecit *pudor.* *Phorm.* II. 1. 54.

PUELLA.

Parvolam *puellam.* *Eun.* I. 2. 29. Noviciae, *puellae.* *Eun.* III. 5. 34. Si *puellam* parerem, nolle tolli. *Heaut.* IV. 1. 14. Cum *puella* anum suscepisse inimicitias non pudet? *Hec.* II. 1. 34.

PUELLULA.

Continuo quandam nactus est *puellulam* citharistriam. *Phorm.* I. 2. 31.

PUER.

Per ecastor scitus *puer* est natus Pamphilo. *And.* III. 2. 6. *Puerum* supponi. *Eun.* Prol. 39. Aequom esse censent, nos iam a *pueris* illico nasci senes. *Heaut.* II. 1. 2. Homini ilico lacrumae cadunt quasi *puero.* *Adelph.* IV. 2. 21. Quem ego *puerum* modo tantillum in manibus gestavi meis. *Adelph.* IV. 2. 24. Promisti autem? de te largitor, *puer.* *Adelph.* V. 8. 17. Mulieres sunt, ferme ut *pueri*, levi sententia. *Hec.* III. 1. 32. Nutricem *puero* adducit. *Hec.* V. 2. 4. Ubi erit *puero* natalis dies. *Phorm.* I. 1. 14.

PUERILIS.

Quidnamst? D. *Puerilest.* *And.* II. 6. 18. Vestra *puerili* sententia. *Phorm.* V. 8. 56.

PUERITIA.

Mihi cum eo iam inde usque a *pueritia* fuit semper familiaritas. *Heaut.* I. 2. 9.

PUERPERA.

Quid opus facto esset *puerperae.* *And.* III. 2. 10. *Puerperam* hanc nunc duci per viam aegrotam. *Adelph.* V. 7. 23.

PUGIL.

Si qua est habitior paulo, *pugilem* esse aiunt. *Eun.* II. 3. 24. *Pugilum* gloria. *Hec.* Alt. Prol. 25.

PUGNA.

Neque *pugnas* narrat. *Eun.* III. 2. 29. Dabit hic *pugnam* aliquam denuo. *Eun.* V. 2. 60.

PUGNO.

Peniculon *pugnare* cogitas? *Eun.* IV. 7. 7. *Pugnaveris.* *Adelph.* V. 3. 57. *Pugnant* de loco. *Hec.* Alt. Prol. 33.

PUGNUS.

Pugnus continuo in mala haereat. *Adelph.* II. 1. 17. Me *pugnis* usque occidit. *Adelph.* IV. 2. 19. *Pugnos* in ventrem ingere. *Phorm.* V. 2. 95.

PULCHER.

O faciem *pulchram.* *Eun.* II. 3. 5. Virgo *pulchra.* *Phorm.* I. 2. 54. Hic *pulcherrimum* facinus audivi. *Phorm.* V. 6. 29.

PULCHRE.

Dixti *pulchre.* *Eun.* II. 3. 85. *Pulchre* mehercle dictum & sapienter. *Eun.* III. 1. 26. Videbar mihi esse *pulchre* sobrius. *Eun.* IV. 5. 2. Instructa *pulchre* ad perniciem. *Heaut.* III. 1. 41. Salsamenta haec fac macerentur *pulchre.* *Adelph.* III. 3. 27. Ego illius sensum *pulchre* calleo. *Adelph.* IV. 1. 17. Processisti hodie *pulchre.* *Adelph.* V. 9. 22. Faeneratum istuc beneficium *pulchre* tibi dices. *Phorm.* III. 2. 8. Sane her-

cle *pulchre* fuades. *Phorm.* III. 3. 9. Immo vero *pulchre* difcedo. *Phorm.* V. 58.

PULCHRITUDO.

Nihil erat adiumenti ad *pulchritudinem.* *Phorm.* I. 2. 55.

PULMENTUM.

Lepus tute es, & *pulmentum* quaeris? *Eun.* III. 1. 36. vide Notas.

PULTO.

Dromo *pultat* fores. *Heaut.* II. 3. 34. Ceffo *pultare* oftium vicini? *Heaut.* III. 1. 1. Quis oftium hoc *pultavit?* *Adelph.* IV. 5. 3.

PUNCTUM.

Temporis mihi *punctum* ad hanc rem. *Phorm.* I. 4. 7.

PURGATIO.

Nefcio quid peccati portat haec *purgatio.* *Heaut* IV. 1. 12.

PURGO.

Purgon ego me de iftac Thaidi? *Eun.* III. 1. 44. Tu quod te pofterius *purges*, hanc iniuriam mihi nolle factam effe, huius non faciam. *Adelph* II. 1. 8. Pifcis ceteros *purga.* *Adelph.* III. 3. 22. Te ipfum *purgare* ipfis coram, placabilius eft. *Adelph.* IV. 3. 17. Aut ea refellendo tibi aut *purgando* corrigemus. *Hec.* II. 2. 12. Te fibi *purgatum.* *Hec.* V. 4. 31. Orat; confitetur; *purgat:* quid vis amplius? *Phorm.* V. 9. 46.

PURUS.

In hac eft *pura* oratio. *Heaut.* Prol. 46.

PUTO.

Dictum *puta.* *And.* I. 1. 2. Aliquis forfan me *putet* non *putare* hoc verum. *And.* V. 5. 1. & 2. Dum haec *puto.* *Eun.* IV. 2. 4. Bene *putas.* *Eun.* IV. 7. 43. Magis, fi magis noris, *putes* ita rem effe. Id nil *puto.* *Heaut.* V. 1. 16. & 27. Qui, nifi quod ipfe fecit, nil rectum *putat.* *Adelph.* I. 2. 19. Qui ita *putant.* *Adelph.* IV. 3. 3. Rem ipfam *putemus.* *Adelph.* V. 3. 10. Quae tibi *putaris* prima, in experiundo ut repudies. *Adelph.* V. 4. 4. Nimium me ingratum *putas.* *Hec.* V. 13. Rem ipfam *putafti.* *Phorm.* IV. 5. 6.

PYRRHUS.

Idem hoc iam *Pyrrhus* factitavit. *Eun.* IV. 7. 13.

PYTHIAS.

Eunuchi perfona eft.

PYTISO.

Pytifando modo mihi quid vini abfumpfit? *Heaut.* III. 1. 48. vide Notas.

Q.

QUA.

Fieri poteft, ut ne *qua* exeat. *Adelph.* IV. 4. 18.

QUADRUPES.

Quadrupedem conftringito. *And.* V. 2. 24.

QUAERITO.

Lana ac tela victum *quaeritans.* *And.* I. 1. 48. Haec cur *quaeritet?* *Eun.* III. 3. 17. Te ipfum *quaerito.* *Adelph.* I. 2. 1.

QUAERO.

Te ipfum *quaero.* *And.* II. 2. 8. Confilium *quaero.* *And.* IV. 2. 19. Facile victum *quaerere.* *Eun.* II. 2. 30. Ubi *quaeram*, ubi inveftigem, incertus fum. *Eun.* II. 3. 3. Lepus tute es, & pulmentum *quaeris?* *Eun.* III. 1. 36. vide Notas. Sermonem *quaerere.* *Eun.* III. 3. 10. Quid fibi hic veftitus *quaerit?* *Eun.* III. 5. 10. *Quaere* qui refpondeat. *Eun.* IV. 7. 20. Victum volgo *quaerere.* *Heaut.* III. 1. 38. Nil tam difficileft, quin *quaerendo* inveftigari poffiet. *Heaut.* IV. 2. 8. Abducere, vinci, *quaere* rem. *Adelph.* III. 4. 36. Conferva, *quaere*, parce. *Adelph.* V. 3. 27. Contrivi in *quaerundo* vitam atque aetatem meam. *Adelph.* V. 4. 15. Senex fi *quaeret* me, modo iffe dicito ad portum, percontatum adventum Pamphili. Audin quid dicam, Scirte? fi *quaeret* me, uti tum dicas: fi non *quaeret*, nullus dixeris. *Hec.* I. 2. 1. & 3. & 4. *Quaereret*

allum virum. *Phorm.* II. 1. 67. *Quaerere* in malo iubeas malum? *Phorm.* III. 3. 11. vide Notas. Vin satis *quaesitum* mi istuc esse? *Phorm.* V. 3. 28.

QUAESO.

Bona verba, *quaeso*. *And.* I. 2. 33. Narra istuc *quaeso* quid sit. *Eun.* III. 5. 14. Ubinamst *quaeso*? *Heaut.* III. 1. 21. Deos *quaeso* ut istaec prohibeant. *Adelph.* II. 4. 11. *Quaeso* quid istuc consili est? *Hec.* IV. 2. 12. *Quaeso* quid narras? *Phorm.* V. 8. 42.

QUAESTUS.

Accepit conditionem, dein *quaestum* occipit. *And.* I. 1. 52. Olim isti fuit generi quondam *quaestus* aput saeclum prius. Is *quaestus* nunc est multo uberrimus. *Eun.* II. 2. 15. & 22. Eum esse *quaestum* in animum induxi maxumum. *Heaut.* Prol. 49. Uti *quaestum* faceret. *Heaut.* IV. 1. 27. Ne nomen *quaesti* mi obstet. *Hec.* V. 1. 9. vide Notas. Si esset alia ex *quaestu* hoc. *Hec.* V. 1. 30. Numquam animum *quaesti* gratia ad malas adducam partes. *Hec.* V. 3. 38.

QUALIS.

Non satis pernosti me etiam, *qualis* sim. *And.* III. 2. 23. Metuo *qualem* tu me esse hominem existumes. *Eun.* IV. 6. 20. *Quale* ingenium haberes. *Heaut.* II. 4. 4. *Qualis* sim amicus, aut quid possiem. *Hec.* V. 1. 40. *Qualis* ego in hunc fuerim. *Phorm.* V. 9. 43.

QUAM.

Particula comparationi inserviens.

Magis id adeo, mihi ut incommodet, *quam* ut obsequatur gnato. *And.* I. 1. 136. Quanto nunc formosior videre mihi, *quam* dudum? *Eun.* IV. 5. 5. Quasi istic mea res minor agatur, *quam* tua. *Heaut.* II. 3. 13. Animam relinquam potius, *quam* illas deseram. *Adelph.* III. 4. 52. Non mihi illud factum minus dolet, *quam* tibi. *Hec.* IV. 4. 25. Plus *quam* opus est scito sciet. *Phorm.* IV. 1. 18.

Cum superlativo αὐξητικόν.

Illum esse *quam* deterrimum. *And.* V. 1. 16. Te redimas captum *quam* queas minimo. *Eun.* I. 1. 29. Ut esset aput te hoc *quam* gratissimum. *Heaut.* II. 3. 127. vide Notas. Fac *quam* plurimum illis relinquas. *Adelph.* V. 3. 27. *Quam* maxume servire vestris commodis. *Hec.* Alt. Prol. 43.

Sequente Adiectivo.

Vide *quam* iniquus sis prae studio. *And.* V. 1. 6. *Quam* hoc munus gratum Thaidi arbitrare esse? *Eun.* II. 2. 44. Vel heri in vino *quam* inmodestus fuisti! *Heaut.* III. 3. 7. *Quam* tristis. *Hec.* III. 2. 17. Haec cum rationem ineas, *quam* sint suavia, & *quam* cara sint. *Phorm.* II. 2. 30.

Sequente Verbo.

Quam timeo, quorsum evadas. *And.* I. 1. 100. Nescis, *quam* doleam. *Heaut.* V. 1. 61. *Quam* gaudeo. *Adelph.* III. 4. 90. *Quam* timeo. *Phorm.* IV. 3. 3.

Sequente Adverbio.

Quam misere amarit. *And.* III. 2. 40. *Quam* timui male. *Heaut.* IV. 1. 51. *Quam* mox virginem arcessant. *Adelph.* V. 6. 1. *Quam* sancte. *Hec.* I. 1. 4. *Quam* inique comparatumst. *Phorm.* I. 1. 7. *Quam* saepe forte temere eveniunt, quae non audeas optare? *Phorm.* V. 1. 30.

Post TAM *aliasque particulas.*

Non tam ipso quidem dono, *quam* abs te datum esse. *Eun.* III. 1. 3. Tam placidum, *quam* ovis est, reddo. *Adelph.* IV. 1. 18. Non hercle verbis dici potest tantum, *quam* re ipsa navigare incommodumst. *Hec.* III. 4. 3. Turbet porro, *quam* velit. *Hec.* IV. 4. 12. vide Notas. secus *quam* dignum. *Phorm.* II. 3. 91.

QUAMOBREM.

Quamobrem tute id non facis? *And.* IV. 3. 12. *Quamobrem* adductust? *Eun.* V. 1. 10. Nihil satis

firmi video, *quamobrem* accipere hunc mi expediat metum. *Heaut.* II. 3. 96. Is, *quamobrem* huc veneram, rus abiit. *Adelph.* III. 3. 81. *Quamobrem* haec abierit, caussam vides. *Hec.* III. 3. 22. Ecquid locutus cum ista es, *quamobrem* hanc ducimus? *Phorm.* V. 3. 15.

QUAMPLURIMUM.

Fac *quamplurimum* illis relinquas. *Adelph.* V. 3. 27. Studeo illis ut *quamplurimum* facerem. *Adelph.* V. 4. 14.

QUAMPRIMUM.

Quamprimum hoc me libera miserum metu. *And.* II. 2. 14. Fac *quamprimum* haec audiat. *Eun.* V. 8. 12. Ut, quid agam, *quamprimum* sciam. *Adelph.* III. 5. 6. Ut hoc *quamprimum*, quicquid est, certo sciam. *Hec.* III. 1. 44. Cesso adire *quamprimum* senem? *Phorm.* II. 1. 55.

QUAMQUAM.

Quamquam illam cupio abducere. *Eun.* I. 2. 92. *Quamquam* haec inter nos nuper notitia admodumst. *Heaut.* I. 1. 1. *Quamquam* est scelestus, non committet hodie umquam iterum ut vapulet. *Adelph.* II. 1. 5.

QUAMVIS.

Quamvis etiam maneo otiosus hic. *Adelph.* II. 4. 15.

QUANDO.

Quando alias malim, quam hodie has fieri nuptias? *And.* III. 2. 49. vide Notas. Ut quimus, aiunt; *quando*, ut volumus, non licet. *And.* IV. 5. 10. Meus fac sis postremo animus, *quando* ego sum tuus. *Eun.* I. 2. 116. *Quando* istuc iam erit? *Heaut.* II. 2. 9. vide Notas. *Quando* ego tuum non curo, ne cura meum. *Adelph.* V. 3. 16. Dabitur quidem, *quando* hic volt. *Adelph.* V. 8. 33. vide Notas. Si *quando* ad eam accesserat confabulatum. *Hec.* II. 1. 106. *Quando* iam accusando fieri infectum non potest, ignosce. *Phorm.* V. 9. 45.

QUANDOQUIDEM.

Quandoquidem tam iners, tam nulli consilii sum. *And.* III. 5. 2. *Quandoquidem* illarum neque te quisquam novit. *Eun.* II. 3. 83. *Quandoquidem* ducenda est, egomet habeo propemodum quam volo. *Heaut.* V. 5. 20. *Quandoquidem* hoc numquam mi ipse voluit credere. *Adelph.* IV. 5. 6. *Quandoquidem* illam a me distrabit necessitas. *Hec.* III. 5. 42. *Quandoquidem* solus regnas. *Phorm.* II. 3. 58.

QUANTIVIS.

Cum faciem videas, videtur esse *quantivis* preti. *And.* V. 2. 15.

QUANTO.

Quanto satiust. *And.* II. 1. 7. *Quanto* magis magisque cogito. *Eun.* III. 3. 1. *Quanto* tu me es annis gravior, tanto es ignoscentior. *Heaut.* IV. 1. 32. vide Notas. *Quanto* fuerat praestabilius. *Hec.* III. 1. 4.

QUANTUM.

Erus, *quantum* audio, uxore excidit. *And.* II. 5. 12. *Quantum* suspicor, ad virginem animum adiecit. *Eun.* I. 2. 62. *Quantum* ex ipsa re coniecturam fecimus. *Heaut.* II. 3. 25. vide Notas. *Quantum* potes abi. *Adelph.* III. 2. 52. Nescis, *quantum* hodie profueris mihi. *Hec.* V. 4. 36. *Quantum* potest, nunc conveniundus Phormio est. *Phorm.* V. 8. 3. Inpurum vide, *quantum* valet. *Phorm.* V. 8. 94.

QUANTUS.

Nescis *quantis* in malis verser miser. *And.* IV. 1. 25. *Quanti* est sapere? *Eun.* IV. 7. 21. Tu illum numquam ostendisti *quanti* penderes. *Heaut.* I. 1. 103. Tu, *quantus quantus*, nil nisi sapientia es. *Adelph.* III. 3. 40. *Quantam* obtuli adventu meo laetitiam Pamphilo hodie? *Hec.* V. 3. 18. *Quanta quanta* haec mea paupertas est. *Phorm.* V. 8. 10.

QUAPROPTER. *Adverb.*

Quapropter? si, Rogas? *And.* I. 1. 136. *Quapropter*? quia enim qui

eos gubernat *animus*, infirmum gerunt. *Hec.* III. 1. 31.

QUAPROPTER. *Coniunct.*

Quapropter haec res neutiquam neglectu est mihi. *Heaut.* II. 3. 116. *Quapropter* quoque pacto tacitost opus. *Adelph.* III. 2. 44. *Qua* me *propter* exanimatum citius eduxi foras. *Hec.* III. 3. 4.

QUARE.

Quare aequom est vos cognoscere atque ignoscere. *Eun.* Prol. 42. Hem, perii. *Quare*? *Adelph.* III. 2. 29.

QUASI.

Istaec commemoratio *quasi* exprobratio est immemori benefici. *And.* I. 1. 17. *Quasi* necesse sit, si huic non dat, te illam uxorem ducere. *And.* II. 2. 25. Adsimulabo *quasi* nunc exeam. *Eun.* III. 2. 8. *Quasi* talenta ad quindecim coegi. *Heaut.* I. 1. 93. *Quasi* nunc non norimus nos inter nos. *Adelph.* II. 4. 7. *Quasi* tu non multo malis narrare hoc mihi. *Hec.* I. 2. 35. Proinde expiscare, *quasi* non nosses. *Phorm.* II. 3. 35.

QUATIO.

Homo *quatietur* certe cum dono foras. *Eun.* II. 3. 66.

QUE.

Dum licitum est eii, dum*que* aetas tulit. *And.* II. 6. 12. Ludum iocum*que* dicas fuisse illum alterum. *Eun.* II. 3. 9. vide Notas. Praeter aequum*que* & bonum. *Adelph.* I. 1. 39.

QUEO.

Cum velit, tibi iure irasci non *queat*. *And.* II. 3. 20. Ut *quimus*, aiunt; quando, ut volumus, non licet. *And.* IV. 5. 10. Te redimas captum quam *queas* minimo: si nequeas paululo, at quanti *queas*. *Eun.* I. 1. 29. & 30. Cum tolerare illius sumptus non *queat*. *Heaut.* III. 2. 33. Pectore consistere nil consili *quit*. *Adelph.* IV. 4. 5. Forma in tenebris nosci non *quita* est. *Hec.* IV. 1. 57. Minus *queo* viri culpa, quam me dignumst. *Phorm.* V. 3. 4.

QUEROR.

Quid agam? quid clamem? aut *querar*? *Adelph.* V. 3. 3.

QUI. QUIS.

Tandem cognosti, *qui* siem. *And.* III. 4. 7. *Quis* videor? *And.* IV. 2. 19. Restitue *quem* a me accepisti locum. *And.* IV. 1. 57. vide Notas. Verum ex eo nunc misera *quem* capit laborem? *And.* IV. 3. 4. Nunc, Parmeno, te ostenderis, *qui* vir sies. *Eun.* II. 3. 16. vide Notas. *Quae* eius confidentiast? *Eun.* V. 1. 25. *Quae* illaec turbast? *Eun.* V. 4. 25. *Qua* spe, aut *quo* consilio huc imus? *Eun.* V. 7. 1. Ex sua libidine moderantur, nunc *quae* est, non *quae* olim fuit. *Heaut.* II. 1. 4. *Quae* istaec pravitas, *quaeve* amentia est? *Heaut.* V. 2. 20. & 21. Minime miror, *qui* insanire occipiunt ex iniuria. *Adelph.* II. 1. 43. Nescis *qui* vir sit. *Adelph.* IV. 7. 5. Duxi uxorem: *quam* ibi miseriam vidi? *Adelph.* V. 4. 13. Si *quid* usus venerit. *Adelph.* V. 6. 7. *Quid* morbi est? *Hec.* III. 1. 43. *Quid* istuc consili est? *Hec.* IV. 2. 12. *Quid* mihi lucri est te fallere? *Phorm.* I. 2. 21. *Quid* istuc verbi est? *Phorm.* II. 2. 29.

QUID. *Propter quid.*

Quid verbis opus est? *And.* I. 1. 72. *Quid* hic stabas? *Eun.* I. 2. 7. *Quid* stas? *Heaut.* II. 3. 9. Nescio *quid* tristem video. *Adelph.* I. 1. 54. *Quid* consolare me? *Hec.* III. 1. 13. *Quid* has metuis fores? *Phorm.* V. 1. 16.

QUID ISTIC.

Formula concedendi.

And. III. 3. 40. *Eun.* I. 2. 91. II. 3. 97. *Heaut.* V. 5. 9. *Adelph.* III. 2. 52.

QUI. *Ut.*

Efficite *qui* detur tibi: ego id agam, *qui* mihi ne detur. *And.* II. 1. 34. & 35. Id quaero, tibi *qui* filium restituerem. *Heaut.* III. 1. 83. Huic demus *qui* fruatur. *Adelph.* V.

8. 27. Aliquantulum quae adferret, *qui* dissolverem quae debeo. *Phorm.* IV. 3. 50.

Qui. *Quomodo.*

Qui scis? *And.* II. 1. 2. *Qui* istuc facere Eunuchus potuit? *Eun.* IV. 3. 15. *Qui* ille poterit esse in tuto, dic mihi. *Heaut.* IV. 3. 30. *Qui* potui melius? *Adelph.* II. 2. 7. Nec, *qui* hoc mi eveniat, scio. *Hec.* II. 3. 6. *Qui* istuc credam ita esse, mihi dici velim. *Phorm.* V. 6. 15.

Quia.

Is mutavit, *quia* me inmutatum videt. *And.* I. 5. 7. Sane, *quia* vero hae mihi patent semper fores, aut *quia* sum aput te primus. *Eun.* I. 2. 9. & 10. *Quia* dudum tu tantopere iusseras, eo coepi. *Heaut.* IV. 5. 38. Non *quia* ades praesens dico hoc. *Adelph.* III. 3. 39. *Quia* enim qui eos gubernat animus, infirmum gerunt. *Hec.* III. 1. 30. *Quia* enim in illis fructus est. *Phorm.* II. 3. 18.

Quicumque.

Cum *quibus* erat *cumque* una. *And.* I. 1. 36. *Quae* meo *cumque* animo lubitumst facere. *And.* I. 5. 28. *Quodcumque* inciderit in mentem, volet. *Heaut.* III. 1. 75. vide Notas.

Quidam.

Fuit olim hinc *quidam* senex. *And.* I. 3. 16. vide Notas. Neque tibi obstat, quod *quidam* facit. *Eun.* III. 2. 30. Amicus *quidam* me a foro abduxit modo. *Adelph.* IV. 5. 11. Modo *quandam* vidi virginem hic viciniae. *Phorm.* I. 2. 45.

Quidem.

Mi *quidem* non fit verisimile. *And.* I. 3. 20. Non tam ipso *quidem* dono, quam abs te datum esse. *Eun.* III. 1. 2. Me *quidem* semper scio fecisse sedulo. *Heaut.* II. 4. 16. Fratris me *quidem*. *Adelph.* III. 3. 37. Is *quidem* in culpa non est. *Hec.* IV. 4. 77. Adhuc curavi unum hoc *quidem*, ut mi esset fides. *Phorm.* V. 8. 11.

Quidni.

Adeon ad eum? B. *Quidni? And.* II. 1. 15. Haben hominem, amabo? PH. *Quidni* habeam? *Eun.* IV. 4. 7. Clinia haec fieri videbat? M. *Quidni*? mecum una simul. *Heaut.* V. 1. 34. Nostin porticum aput macellum hac deorsum? D. *Quidni* noverim? *Adelph.* V. 2. 34. Hanc igitur mittimus? C. *Quidni? Phorm.* V. 3. 30.

Quiesco.

Dehinc, ut *quiescant*, porro moneo. *And.* Prol. 23. Quibus quidem quam facile potuerat *quiesci*, si hic *quiesset*. *And.* IV. 2. 8. Quaeso, ego dabo, *quiesce*. *Phorm.* IV. 3. 65.

Quietus.

Sex ego te totos, Parmeno, hos menses *quietum* reddam. *Eun.* II. 2. 46. *Quietus* esto, inquam. *Phorm.* IV. 5. 1.

Quin.

Quin tu uno verbo dic, quid est quod me velis. *And.* I. 1. 18. Non dubiumst, *quin* uxorem nolit filius. *And.* I. 2. 1. *Quin* tu hoc audi. *And.* II. 2. 9. *Quin* taces. *And.* II. 3. 25. *Quin* dicis undest clare. *And.* IV. 4. 15. vide Notas. Numquam accedo, *quin* abs te abeam doctior. *Eun.* IV. 7. 21. Nil tam difficilest, *quin* quaerendo investigari possiet. *Heaut.* IV. 2. 8. Numquam unum intermittit diem, *quin* semper veniat. *Adelph.* III. 1. 7. Nec moram ullam, *quin* ducat, dari. *Hec.* I. 2. 52. *Quin* omitte me. *Phorm.* III. 2. 1. Set ea *quin* sit ignoscenda. *Phorm.* V. 9. 26. vide Notas.

Quindecim.

Quasi talenta ad *quindecim* coegi. *Heaut.* I. 1. 93. Fere abhinc annos *quindecim*. *Phorm.* V. 9. 28.

Quingenti.

Homini misero plus *quingentos* colaphos infregit mihi. *Adelph.* II. 1. 45.

Quinque.

Minas *quinque* accipe. *Phorm.* II. 3. 63.

QUINTUS.

Ego novus maritus anno demum *quinto* & sexagesimo fiam? *Adelph.* V. 8. 15.

QUIPPE.

Quippe forma inpulsi nostra nos amatores colunt. *Heaut.* II. 4. 9. *Quippe* qui magnarum saepe id remedium aegritudinum est. *Heaut.* III. 2. 27. vide Notas. *Quippe* homo iam grandior, pauper, cui in opere vita erat, ruri fere se continebat. *Phorm.* II. 3. 15. vide Notas.

QUISNAM.

Ut sciam num *quidnam* haec turbae tristitia adferat. *And.* I. 4. 8. vide Notas. *Quidnamst?* *And.* II. 6. 18. *Quidnam* id est? *And.* III. 6. 9. *Quisnam* a Thaide exit? *Eun.* III. 4. 7. vide Notas. *Quisnam* hic adulescens est, qui intuitur nos? *Heaut.* II. 4. 23. Num *quidnam* effert? *Adelph* II 4. 1. Num *quidnam* accusat virum? *Hec.* II. 2. 25. *Quidnam* nunc facturus Phaedria? *Phorm.* V. 5. 5

QUISPIAM.

Num illi molestae *quippiam* haec sunt nuptiae? *And.* II. 6. 7. Quid si hoc *quispiam* voluit Deus? Patiamur an narremus *cuipiam*. *Adelph.* III. 2. 38. Si remittent *quippiam* Philumenam dolores. *Hec.* III. 2. 14. vide Notas.

QUISQUAM

Quid, Dave, narrat? D. Aeque *quicquam* nunc quidem. *And.* II. 6. 3. Tanta vecordia innata *cuiquam* ut siet. *And.* IV. 1. 2. Nihilne esse proprium *cuiquam?* *And.* IV. 3. 1. Quasi *quicquam* in hunc iam gravius dici possiet. *And.* V. 3. 3. Hoc nemo fuit minus ineptus, magis severus *quisquam*. *Eun.* II. 1. 21. Nil videtur mundius, nec magis compositum *quicquam*, nec magis elegans. *Eun.* V. 4. 13. Neque me *quisquam* est miserior. *Heaut.* II. 1. 12. *Quemquamne* tam animo comi & leni putas? *Heaut.* V. 1. 39. Ita ut usquam fuit fide *quisquam* optuma. *Adelph.* II. 1. 7. Nec fratrem homo vidisse se aibat *quisquam*. *Adelph.* IV. 6. 5. Nemo *quisquam* illorum scito ad te venit. *Hec.* I. 1. 10. An *quisquam* usquam gentiumst aeque miser? *Hec.* III. 1. 13. Ut *quisquam* venerat. *Hec.* V. 3. 4. vide Notas. Neque quod daretur *quicquam*, id curarant patres. *Phorm.* I. 2. 34. En umquam *cuiquam* contumeliosius audistis factam iniuriam? *Phorm.* II. 3. 1. Tantane adfectum *quemquam* esse audacia? *Phorm.* V. 8. 84.

QUISQUE.

Pro se *quisque* sedulo faciebant. *Heaut.* I. 1. 74. Quae, *cuiusque* ingenium ut sit, declarat maxume. *Heaut.* II. 3. 43. Ut *quisque* suum volt esse, itast. *Adelph.* III. 3. 45. Nescire arbitramini quo *quisque* pacto hic vitam vestrorum exigat! *Hec.* II. 1. 19. Non tute incommodam rem, ut *quaeque* est, in animum induces pati? *Hec.* IV. 2. 27.

QUISQUIS.

Quicquid peperisset, decreverunt tollere. *And.* I. 3. 14. *Quicquid* huius feci, causa virginis feci. *Eun.* I. 122. Mirum ni illoc homine *quoque* pacto opust. *Eun.* V. 8. 53. Istuc, *quicquid* est, fac me ut sciam. *Heaut.* I. 1. 32. *Quicquid* est volo scire. *Adelph.* I. 2. 73. Spolies, mutiles, laceres, *quemquem* nacta sis. *Hec.* I. 1. 8. vide Notas. *Quicquid* praeter spem eveniat. *Phorm.* II. 1. 16.

QUIVIS.

Virum in *quovis* loco paratum. *And.* IV. 3. 3. Una harum *quaevis* causa me ut faciam monet. *And.* V. 4. 1. *Quidvis* possem perpeti. *Eun.* I. 2. 97. Malo quidem me dignum *quovis* deputem. *Heaut.* I. 1. 83. *Quidvis* satis est, dum vivat modo. *Heaut.* IV. 1. 28. Abs *quivis* homine, cum est opus, beneficium accipere gaudeas. *Adelph.* II. 3. 1. *Cuivis* facilest noscere. *Adelph.* V. 4. 8. Ut *quivis* facile posset credere. *Hec.* I. 1. 4. *Quamvis* causam

hunc suspicari, quam ipsam veram, mavolo. *Hec.* IV. 1. 25. Audacissume oneris *quidvis* impone, & feret. *Phorm.* III. 3. 28.

Quo. *Adverb.*

Vide *quo* me inducas. *And.* II. 3. 25. En *quo* redactus sum. *Eun.* II. 2. 7. vide Notas. In' hinc *quo* dignu's cum donis tuis tam lepidis. *Eun.* IV. 3. 9. Vide sis ne *quo* hinc abeas longius. *Heaut.* I. 2. 38. *Quo* in tectum te receptes. *Heaut.* V. 2. 15. Illuc quaeso redi *quo* coepisti. *Adelph.* II. 1. 36. Pergam *quo* coepi hoc iter. *Hec.* I. 2. 119. *Quo* evadat, vide. *Phorm.* I. 2. 61.

Quo. *Coniunct.*

Quicquam in his te nuptiis fallaciae conari, *quo* fiant minus. *And.* I. 2. 26. Hanc simulant parere, *quo* Chremetem absterreant. *And.* III. 1. 14. Id amabo adiuta me, *quo* id fiat facilius. *Eun.* I. 2. 70. *Quo* verba facilius dentur mihi. *Heaut.* V. 1. 41. Immo etiam dabo, *quo* magis credas. *Phorm.* V. 6. 38.

Quo. *Quod.*

Non pol, *quo* quemquam plus amem aut plus diligam, eo feci. *Eun.* I. 2. 16. Neque eo nunc dico, *quo* quicquam illum senserim. *Heaut.* III. 2. 43.

Quo. *Quare.*

Quo aequior sum Pamphilo. *And.* II. 5. 18. Per me stetisse credat, *quo* minus hae fierent nuptiae. *And.* IV. 2. 17. Ne revereatur, minus iam *quo* redeat domum. *Hec.* IV. 4. 8.

Quo. *Quanto.*

Quo tu minus scis aerumnas meas. *And.* IV. 1. 31. *Quo* magis, quae agis, curae sunt mihi. *Adelph.* IV. 5. 46. *Quo* magis novi, tanto saepius. *Phorm.* II. 2. 14.

Quoad.

Senem *quoad* exspectatis vestrum? *Phorm.* I. 2. 98. Percontatum ibo ad portum *quoad* se recipiat. *Phorm.* II. 4. 22.

Quocumque.

Ut voluptati obitus, sermo, adventus tuus, *quocumque* adveneris, semper sit. *Hec.* V. 4. 19. vide Notas.

Quod. *Quia.*

Propterea *quod* amat filius. *And.* III. 4. 5. Primum *quod* soror est dicta. *Eun.* I. 2. 66. Inde adeo *quod* agrum in proximo hic mercatus es. *Heaut.* I. 1. 2. *Quod* satis putabas tua bona ambobus fore. *Adelph.* V. 3. 24.

Quod. *Quantum.*

Munus nostrum ornato verbis, *quod* poteris: & istum aemulum, *quod* poteris, ab ea pellito. *Eun.* II. 1. 8. & 9. *Quod* potero, adiutabo senem. *Heaut.* III. 1. 7. Ego *quod* potero, sedulo. *Heaut.* V. 4. 15. vide Notas. Istam, *quod* potes, fac consolere. *Adelph.* III. 5. 1. Meritus de me est, *quod* queam, illi ut commodem. *Hec.* V. 1. 34.

Quod. *Propter quod.*

Si quid est, *quod* mea opera opus sit vobis. *And.* IV. 3. 23. Quid est, *quod* sic gestis? *Eun* III 5. 10. Nihil est, illic *quod* moremur diutius. *Heaut.* IV. 7. 6. *Quod* me accusat vir nunc, sum extra noxiam. *Hec.* II. 3. 6. Adulescenti nihil est *quod* succenseam. *Phorm.* II. 3. 14.

Quod ni.

Quod ni fuissem incogitans. *Phorm.* I. 3. 3.

Quod si.

Quod si ego scissem id prius. *And.* I. 5. 23. *Quod si* astu rem tractavit. *Eun.* V. 5. 2. *Quod si* is nunc me deceperit. *Heaut.* IV. 4. 2. *Quod si* abesset longius. *Adelph.* IV. 1. 8. *Quod si* eo meae fortunae redeunt. *Phorm.* I. 4. 23.

Quomodo.

Quod abest, non quaeris, patri *quomodo* obsequare. *Heaut.* V. 4. 17. *Quomodo* me ex hac turba expediam, nescio. *Adelph.* IV. 4. 6. vide Notas. Compositto factumst, *quomodo* hanc amans habere posset sine dote. *Phorm.* V. 1. 29.

QUONDAM.

Olim isti fuit generi *quondam* quaestus apud saeclum prius. *Eun.* II. 2. 15. Iovem quo pacto Danaae misisse aiunt *quondam* in gremium imbrem aureum. *Eun.* III. 5. 37.

QUONIAM.

Ea *quoniam* nemini obtrudi potest, itur ad me. *And.* I. 5. 15. *Quoniam* miser, quod habui, perdidi. *Eun.* II. 2. 6.

QUOPIAM.

Ituran, Thais, *quopiam* es? *Eun.* III. 2. 9.

QUOQUAM.

Cave *quoquam* ex istoc excessis loco. *And.* IV. 4. 21. Cave nunc jam oculos a meis oculis *quoquam* demoveas tuos. *Adelph.* II. 1. 16. Edicam servis, ne *quoquam* ecferri sinant. *Hec.* IV. 1. 50.

QUOQUE.

Ego me amare hanc fateor. Si id peccare est, fateor id *quoque*. *And.* V. 3. 25. Ego *quoque* una pereo. *Eun.* II. 1. 5. Spero hercle ego *quoque*. *Heaut.* III. 2. 42. Id *quoque* possum ferre. *Adelph.* II. 1. 51. Ego *quoque* etiam hoc credidi. *Hec.* V. 1. 36. Tu *quoque* aderas? *Phorm.* V. 6. 18. vide Notas.

QUOQUO.

Qui me sequatur *quoquo* eam. *Eun.* III. 5. 6. *Quoquo* hinc asportabitur terrarum, certum est persequi. *Phorm.* III. 3. 18.

QUORSUM.

Quam timeo, *quorsum* evadas. *And.* I. 1. 100. At ego nescibam, *quorsum* tu ires. *Eun.* I. 2. 75. *Quorsum* istuc? *Adelph.* I. 2. 20. Sane curae est, *quorsum* eventurum hoc siet. *Hec.* I. 2. 118.

QUORSUMNAM.

Quorsumnam istuc? *And.* II. 2. 24.

QUORSUS.

Misera timeo, incertum hoc *quorsus* accidat! *And.* I. 5. 29.

QUOT.

Quot modis contemptus, spretus? *And.* I. 5. 13. *Quot* res dedere, ubi possem persentiscere? *Heaut.* V. 1. 43. Scire equidem volo, *quot* mihi sint domini. *Adelph.* IV. 2. 16. *Quot* commodas res attuli? *quot* autem ademi curas? *Hec.* V. 3. 19. *Quot* homines, tot sententiae. *Phorm.* II. 4. 14.

QUOTIENS.

Vel hic Pamphilus iurabat *quotiens* Bacchidi. *Hec.* I. 1. 3.

QUOVIS.

Immo abeat potius malo *quovis* gentium. *Heaut.* V. 1. 55.

R.

RABIES.

Ludum iocumque dicas fuisse illum alterum, praeut huius *rabies* quae dabit. *Eun.* II. 3. 10.

RAPIO.

Sublimem hunc intro *rape*, quantum potes. *And.* V. 2. 20. *Rapere* in peiorem partem. *Adelph.* Prol. 3. Ceteros ruerem, agerem, *raperem*, tunderem & prosternerem. *Adelph.* III. 2. 21. vide Notas. *Rape* hunc. *Phorm.* V. 8. 92.

RAPTIO.

Audivi filium una adfuisse in *raptione*. *Adelph.* III. 3. 2.

RARO.

Huc *raro* in urbem commeat. *Hec.* I. 2. 100. Si modeste ac *raro* hoc fecit. *Hec.* IV. 1. 37.

RASTRUM.

Istos *rastros* interea tamen adpone. *Heaut.* I. 1. 36. Mihi illic vere ad *rastros* res rediit. *Heaut.* V. 1. 58.

RATIO.

Incerta haec si tu postules, *ratione* certa facere, nihilo plus agas, quam si des operam, ut cum *ratione* insanias. *Eun.* I. 1. 17. & 18. Qua *ratione* illam amisti? *Eun.* II. 3. 31. Num parva causa aut prava *ratio* est? *Eun.* III. 5. 27. vide Notas. Conturbasti mihi *rationes* omnis. *Eun.* V. 2. 30. *Ratio* de integro ineunda est mihi. *Heaut.* IV. 2. 7. Cepi *rationem*, ut neque egeres. *Heaut.* V. 2. 11. Mea sic est *ratio*. *Adelph.*

I. 1. 3. Frustra has egomet mecum *rationes* puto. *Adelph.* II. 1. 54. vide Notas. Vostram neque mirari satis *rationem*. *Adelph.* III. 3. 21. Eandem illam *rationem* antiquam obtine. *Adelph.* V. 3. 26. Ne nimium modo bonae tuae istae nos *rationes*, Micio, & tuus iste animus aequos subvortat. *Adelph.* V. 3. 50. Si vis veram verba ad *rationem* exigi. *Hec.* III. 1. 26. vide Notas. Haec cum *rationem* ineas quam sint suavia. *Phorm.* II. 2. 30.

Ratiuncula.

Erat ei de *ratiuncula* iampridem aput me reliqüum pauxillulum nummorum. *Phorm.* I. 1. 2.

Ratus.

Neu, quod ego egissem, esset *ratum*. *Hec.* IV. 1. 30. Quod modo *ratum* erat, inritumst. *Phorm.* V. 8. 58.

Recens.

Dum aegritudo est haec *recens*. *Adelph.* III. 2. 14.

Recepto.

Quo in tectum te *receptes*. *Heaut.* V. 2. 15. Meum *receptas* filium ad te. *Hec.* V. 1. 17.

Recido.

Nolite sinere per vos artem musicam *recidere* ad paucos. *Hec.* Alt. Prol. 39.

Recipio.

Ibi tum hanc eiectam Chrysidis patrem *recepisse*. *And.* I. 1. 19. Ego excludor: ille *recipitur*. *Eun.* I. 2. 79. Vos oro, ut me in vestrum gregem *recipiatis*. *Eun.* V. 8. 55. Hominem amicum *recipere* ad te. *Heaut.* III. 3. 6. Ad me *recipio*; faciat. *Heaut.* V. 5. 12. Animam *recipe*. *Adelph.* III. 2. 26. Ipsum video in tempore huc se *recipere*. *Phorm.* II. 4. 24. Neque me domum nunc *reciperem*.

Recta.

Cur non *recta* introibas? *Eun.* I. 2. 7. Tu rus hinc ibis: D. *Recta*. *Adelph.* III. 3. 79. vide Notas. *Recta* consequor. *Hec.* III. 3. 12. *Recta* ad Chremem sumus profecti. *Phorm.* V. 6. 19.

Recte.

Qui utramvis *recte* norit, ambas noverit. *And.* Prol. 10. Ut curentur *recte* haec. *And.* I. 1. 3. *Recte* putas. *And.* I. 1. 114. *Recte* dicis. *And.* II. 2. 26. Non *recte* accipis. *And.* II. 2. 30. Ego istaec *recte* ut fiant videro. *And.* II. 6. 25. *Recte* ego nempe has fugi nuptias. *And.* IV. 4. 27. vide Notas. Quid vos, quo pacto hic? satine *recte*? *And.* IV. 5. 9. *Recte* feras. *Eun.* I. 1. 33. Rogo num quid velit. *recte*, inquit. *Eun.* II. 3. 51. Si quis *recte* aut commode tractaret. Porro *recte* spero. *Heaut.* I. 1. 100. & 107. Quod dem ei, *rectest*. *Heaut.* II. 1. 16. *Recte* sane. *Heaut.* III. 2. 27. *Recte* datur. *Adelph.* V. 8. 28. Ex te *recte* eum natum. *Hec.* III. 3. 39. Quid es tam tristis? Pam. *Recte*, mater. *Hec.* III. 2. 20. Absque eo esset, *recte* ego mihi vidissem. *Phorm.* I. 4. 12.

Rectius.

Ita fiat, & istoc si quid potis est *rectius*. *Adelph.* IV. 1. 5. Ad omnia alia aetate sapimus *rectius*. *Adelph.* V. 3. 46. Multo *rectiust*. *Adelph.* V. 7. 22.

Rectus.

Facile omnes, cum valemus, *recta* consilia aegrotis damus. *And.* II. 1. 9. Ipsus eam rem *recta* reputavit via. *And.* II. 6. 11. vide Notas. Hinc in pistrinum *recta* proficiscar via. *And.* III. 4. 21. Consilium illud *rectumst*. *Eun.* IV. 7. 14. Pravom an *rectum* sit. *Heaut.* III. 1. 76. vide Notas. Immo ut *recta* via rem narret ordine omnem. *Heaut.* IV. 3. 28. Nisi quod ipse fecit, nil *rectum* putat. *Adelph.* I. 2. 19. Praeterito hac *recta* platea sursus. *Adelph.* IV. 2. 35. *Recta* via quidem illuc. *Phorm.* II. 1. 80. Iis nunc praemium est, qui *recta* prava faciunt. *Phorm.* V. 2. 6.

RECURRO.
Iam huc *recurret.* *Adelph.* IV. 1. 10.
RECUSO.
Numquam ausus sum *recusare* eam. *Hec.* III. 1. 16.
REDDO.
Hic *reddes* omnia, quae nunc sunt certe ei consilia, incerta ut fient. *And.* II. 3. 16. Quos me ludos *redderet?* *And.* III. 1. 21. vide Notas. Ut suis restituam ac *reddam.* *Eun.* I. 2. 67. Pamphilam ergo huc *redde.* *Eun.* IV. 7. 26. Dictum ac factum *reddidi.* *Heaut.* IV. 5. 12. Tam placidum, quam ovis est, *reddo.* *Adelph.* IV. 1. 18. Facilem benivolumque lingua tua iam tibi me *reddidit.* *Hec.* V. 1. 35. Iudicium de eadem caussa iterum ut *reddant* tibi. *Phorm.* II. 3. 57. Fructum, quem Lemni uxoris *reddunt* praemia. *Phorm.* IV. 3. 75. Satin est si te delibutum gaudio *reddo?* *Phorm.* V. 6. 16.
REDDUCO.
Redduxti animum. *And.* II. 1. 33. vide Notas. Scelera & lacrumae *redducunt* animum aegrotum ad misericordiam. *And.* III. 3. 27. Iam dudum res *redduxit* me ipsa in gratiam. *And.* V. 4. 45. De *redducenda* id facias, quod in rem sit tuam. *Hec.* III. 3. 31. In ludum ducere, & *redducere.* *Phorm.* I. 2. 36.
REDEO.
Redeo inde. *And.* I. 1. 110. Ut *redeat* iam in viam. *And.* I. 2. 19. Incommoditas denique huc omnis *redit.* *And.* III. 3. 35. Ad me lege *redierunt* bona. *And.* IV. 5. 4. Omnia haec nunc verba huc *redeunt* denique. *Eun.* I. 2. 78. *Redeo* rursum. *Eun.* IV. 2. 6. Postremo adeo res *rediit.* *Heaut.* I. 1. 61. In eum res *rediit* iam locum. *Heaut.* II. 3. 118. Rursum ad ingenium *redit.* *Adelph.* I. 1. 46. Ad te *redi.* *Adelph.* V. 3. 8. Iamne enumerasti id, quod ad te *rediturum* putes? *Adelph.* II. 2. 28. Istoc verbo animus mi *rediit.* *Hec.* III. 2. 12. Ad hos ea *redibat* lege hereditas. *Hec.* I. 2. 97. Ut ad pauca *redeam.* *Hec.* I. 2. 60. Peregre *rediens.* *Phorm.* II. 1. 12. Quod si eo meae fortunae *redeunt.* *Phorm.* I. 4. 23. Ad restim mi quidem res *redit* planissume. *Phorm.* IV. 4. 5. Ad te summa solum, Phormio, rerum *redit.* *Phorm.* II. 2. 2.
REDIGO.
En quo *redactus* sum. *Eun.* II. 2. 7. Eo *rediges* me, ut quid emerim egomet nesciam? *Eun.* IV. 4. 23. vide Notas. Ad inopiam *redigat* patrem. *Redigam*, ut quo se vortat, nesciat. *Heaut.* V. 1. 56. & 73. *Redige* in memoriam. *Phorm.* II. 3. 36. Ego *redigam* eas in gratiam. In id *redactus* sum loci, ut quid agam ex illo prorsus nesciam. *Phorm.* V. 8. 73. & 86. vide Notas.
REDIMO.
Ut te *redimas* captum. *Eun.* I. 1. 29. Si *redimat*, magnum esse in ea re lucrum. *Heaut.* III. 3. 48. vide Notas.
REDITIO.
Quid huc tibi *reditio*st? *Eun.* IV. 4. 4. vide Notas.
REDUCO.
Quo vis illos tu die *reducas.* *Adelph.* V. 3. 44. *Reduc* uxorem. *Hec.* IV. 4. 32.
REDUX.
Reducem me in patriam facis. *Heaut.* II. 4. 18. Qui ab Orco mortuum me *reducem* in lucem feceris. *Hec.* V. 4. 12.
REFELLO.
Aut ea *refellendo* tibi aut purgando corrigemus. *Hec.* II. 2. 12. Cum tu horum nil *refelles*, vincam scilicet. *Phorm.* I. 2. 82. Si id falsum fuerat, filius cur non *refellit?* *Phorm.* II. 3. 54.
REFERIO.
Referire non audebam. *Adelph.* V. 2. 28.
REFERO.
Illis crucibus nunc *referam* gratiam. *Eun.* II. 3. 94. Par tu pari *referto.* *Eun.* III. 1. 55. vide Notas.

Inveniam pol hodie, parem ubi *referam* gratiam. *Eun.* IV. 4. 51. Et habetur & *referetur* gratia. *Eun.* IV. 6. 12. vide Notas. Studet par *referre. Adelph.* I. 1. 48. *Refero* denuo. *Hec.* Alt. Prol. 30. Quod ab illo adlatumst, sibi esse id *rellatum* putet. *Phorm.* Prol. 21. Quo consilia haec *referam? Phorm.* V. 1. 1.

REFERT.

Quid *retulit? And.* III. 2. 16. Mea nihil *refert. Eun.* II. 2. 29. Illud permagni *referre* arbitror. *Heaut.* III. 1. 58. Id mea minume *refert. Adelph.* V. 4. 27. Tua quod nil *refert*, percontari desinas. *Hec.* V. 3. 12. Quid tua, malum, id *refert? Phorm.* IV. 5. 11.

REFLECTO.

Neque illum misericordia repressit, neque *reflexit. Adelph.* III. 2. 9.

REFRIGESCO.

Nihil est: *refrixerit* res. *Adelph.* II. 2. 25.

REGINA.

Eunuchum dixti velle te, quia solae utuntur his *Reginae. Eun.* I. 2. 88.

REGIO.

Cur te ergo in his ego conspicor *regionibus? Eun.* V. 8. 32. Agrum in his *regionibus* meliorem neque preti maioris nemo habet. *Heaut.* I. 1. 11.

REGNO.

Quandoquidem solus *regnas. Phorm.* II. 3. 58.

REGNUM.

*Regnum*ne, Aeschine, hic tu possides? *Adelph.* II. 1. 21.

REGO.

Eam rem consilio *regere* non potes. *Eun.* I. 1. 13.

REIICIO.

Reiecit se in eum flens quam familiariter. *And.* I. 1. 109. Capillus sparsus, promissus, circum caput *reiectus* neclegenter. *Heaut.* II. 3. 50. vide Notas. Ille ad famem hunc ab studio studuit *reicere. Phorm.* Prol. 18. Forsitan nos *reiciat. Phorm.* IV. 5. 5.

RELIGIO.

Nova nunc *religio* te istaec incessit cedo? *And.* IV. 3. 15. Dignus es cum tua *religione*, odium. *And.* V. 4. 38. vide Notas. Nihil esse mihi *religiost* dicere. *Heaut.* II. 1. 16.

RELIGIOSUS.

Ut stultae & miserae omnes sumus *religiosae. Heaut.* IV. 1. 37. vide Notas.

RELINO.

Relevi dolia omnia, omnis serias. *Heaut.* III. 1. 51.

RELINQUO.

Qui igitur *relictus* est obiurgandi locus? *And.* I. 1. 127. Si illum *relinquo*, eius vitae timeo. *And.* I. 3. 5. Erus me *relictis* rebus iussit Pamphilum hodie observarem. *And.* II. 5. 1. vide Notas. Nihil est preci loci *relictum. And.* III. 4. 22. Qui mihi *reliquit* haec, quae habeo, omnia. *Eun.* I. 2. 40. Ea mortuast: *reliquit* filiam adulescentulam. *Heaut.* III. 3. 41. Illi nil viti est *relictum*, quin id itidem sit tibi. *Heaut.* V. 3. 19. Animam *relinquam* potius, quam illas deseram. *Adelph.* III. 4. 52. Sibi vero hanc laudem *relinquont*: vixit, dum vixit, bene. *Hec.* III. 5. 11. Memini, *relinqui* me, Deo irato meo. *Phorm.* I. 2. 24.

RELIQUIAE.

Huius generis *reliquias* restare video. *Phorm.* III. 3. 90.

RELIQUUS.

Ut pernoscatis, ecquid spei sit *reliquum. And.* Prol. 25. Itan parasti te, ut spes nulla *reliqua* in te sit tibi? *Eun.* II. 2. 9. Quid *reliquist*, quin habeat quae quidem in homine dicuntur bona? *Heaut.* I. 2. 19. Hoc *reliquum* est. *Adelph.* III. 2. 48. Hoc mi unum ex plurimis miseriis *reliquum* fuerat malum. *Hec.* IV. 1. 55. Erat ei de ratiuncula iam pridem aput me *reliquum* pauxillulum nummorum. *Phorm.* I. 1. 3.

RELLEVO.

Illi iam animum *rellevaris*. *Adelph.* IV. 3. 11.

REMEDIUM.

Quod *remedium* nunc huic malo inveniam? *And.* III. 1. 10. Id ut ne fiat, haec res folaft *remedio*. *Eun.* III. 1. 49. Magnarum faepe id *remedium* aegritudinum eft. *Heaut.* III. 2. 28. Solus mearum eft miseriarum *remedium*. *Adelph.* III. 1. 7. Inveni, opinor, *remedium* huic rei. *Phorm.* IV. 3. 11. Ego nullo poffum *remedio* me evolvere ex his turbis. *Phorm.* V. 4. 5.

REMINISCOR.

Cum orata eius *reminifcor*. *And.* III. 3. 25.

REMITTO.

Remittas iam me onerare iniuriis. *And.* V. 1. 8. Nullum *remittis* tempus. *Heaut.* I. 1. 18. Si *remittent* quippiam Philumenam dolores, *Hec.* III. 2. 14. vide Notas. Cum ego veftri honoris caufa repudium alterae *remiferim*. *Phorm.* V. 8. 36.

REMOROR.

Ne quod voftrum *remorer* commodum. *And.* IV. 3. 24. Qui hodie me *remoratus* fit. *Eun.* II. 3. 11.

REMOVEO.

Poétam reftitui in locum, prope iam *remotum* iniuria adverfarium. *Hec.* Alt. Prol. 14.

RENUMERO.

Renumeret dotem huc, eat. *Hec.* III. 5. 52.

RENUNTIO.

Huc *renuntio*. *And.* III. 4. 15. Quid nunc *renuntiem* abs te refponsum, Chreme? *Heaut.* IV. 8. 18. Deliberet, *renuntiet*que hodie mihi. *Hec.* III. 5. 58. Illis repudium *renuntiet*. *Phorm.* IV. 3. 72.

REOR.

Teque ante quod me amare *rebar*, ei rei firmàfti fidem. *Hec.* IV. 2. 5. vide Notas. Uxorem, quam numquam eft *ratus* pofthac fe habiturum, reddo. *Hec.* V. 3. 21.

REPENTE.

Repente ad ftudium fe applicaffe hunc muficum. *Heaut.* Prol. 23. Quae res tam *repente* mores mutavit tuos? *Adelph.* V. 9. 27. An dolor *repente* invafit? *Hec.* III. 2. 21.

REPENTINUS.

Mirando hoc tanto tam *repentino* bono. *And.* V. 4. 35.

REPERIO.

Vel melius tute *reperi*, me miffum face. *And.* IV. 1. 56. Caufam, ut ibi manerem, *repperit*. *Eun.* III. 3. 6. Simul rem & gloriam armis belli *repperi*. *Heaut.* I. 1. 60. Ego in hac re nil *reperio*, quamobrem lauder tantopore. *Adelph.* IV. 3. 1. Verum *reperies*. *Hec.* V. 4. 3. Nifi aliquod iam confilium celere *repereris*. *Phorm.* I. 4. 1. vide Notas. Quam caufam *reperient*? *Phorm.* II. 1. 4.

REPETO.

Repudiatus *repetor*. *And.* I. 5. 14. Hanc tibi dono do, neque *repeto* pro illa quicquam abs te preti. *Eun.* IV. 6. 11. *Repeton* quem dedi? *Adelph.* I. 2. 56. Cum argentum *repetent*. *Phorm.* IV. 4. 14.

REPOSCO.

Curare ambos, propemodum *repofcere* illum eft, quem dedifti. *Adelph.* I. 2. 52.

REPREHENDO.

Locum *reprehenfum*, qui praeteritus neclegentiaft. *Adelph.* Prol. 14. Me *reprehendi*. *Adelph.* IV. 4. 15. Haec *reprehendere* & corrigere quem. *Adelph.* V. 9. 37. vide Notas.

REPRIMO.

Neque illum mifericordia *repreffit*. *Adelph.* III. 2. 9. *Reprime* iracundiam, atque ad te redi. D. *Repreffi*, redii. *Adelph.* V. 3. 8. & 9. *Repprimam* me, ne aegre quicquam ex me audias. *Hec.* V. 1. 39.

REPUDIO.

Repudiatus repetor. *And.* I. 5. 14. *Repudio* quod confilium primum intenderam. *And.* IV. 3. 18. Quae

tibi putaris prima, in experiundo ut *repudies*, *Adelph*. V. 4. 4.

REPUDIUM.

Illis *repudium* renunciet. *Phorm*. IV. 3. 72. Cum ego vestri honoris caussa *repudium* alterae remiserim. *Phorm*. V. 8. 36.

REPUTO.

Ipsus eam rem recta *reputavit* via. *And*. II. 6. 11. Dum haec mecum *reputo*. *Eun*. III. 5. 44.

REQUIESCO.

Requiescere ubi volebat. *Eun*. III. 1. 15.

REQUIRO.

Ibo, ac *requiram* fratrem. *Adelph*. III. 4. 65. Abi, Phaedria, eum *require*. *Phorm*. II. 2. 79.

RES.

Ad pudicitiam & ad *rem* tutandam. *And*. I. 5. 53. Certa *res* est. *And*. II. 2. 31. Sic *res* est. *And*. III. 4. 9. Si in *remst* utrique. *And*. III. 3. 14. Abhorrenti ab *re* uxoria. *And*. V. 1. 10. Relictis *rebus* omnibus. *Eun*. I. 2. 86. Alias *res* agis. *Eun*. II. 3. 56. Aliam *rem* ex alia cogitare. *Eun*. IV. 2. 3. Quid istuc est *rei*? *Eun*. IV. 3. 10. Quid cum illa *rei* tibi est? *Eun*. IV. 7. 34. Ita *res* est, fateor. *Heaut*. I. 1. 106. Pergin istuc prius diiudicare, quam scias quid *rei* fiet? *Heaut*. II. 2. 8. vide Notas, Quid est *rei*? *Heaut*. IV. 4. 21. Quibus nunc sollicitor *rebus*? *Adelph*. I. 1. 11. Quibus *res* sunt minus secundae. *Adelph*. IV. 3. 14. Tuam *rem* constabilisses, Quasi *re* bene gesta. *Adelph*. V. 1. 9. & 13. *Rem* ipsam putemus. Adtentiores sumus ad *rem* omnes, quam sat est. *Adelph*. V. 3. 10. & 48. *Rei* serviens. *Hec*. II. 1. 27. Magis *rem* in vostram & nostram id esset. *Hec*. II. 2. 7. Si cum illo habuerit *rem* postea, *Hec*. IV. 4. 96. Ad te summa solum, Phormio, *rerum* redit. *Phorm*. II. 2. 3. *Res* magna est, *Phorm*. II. 4. 18. *Rem* ipsam putasti. *Phorm*. IV. 5. 6. Non hercle ex *re* istius me instigasti. *Phorm*. V. 8. 75.

RESARCIO.

Discidit vestem, *resarcietur*. *Adelph*. I. 2. 41.

RESCINDO.

Mihi non videtur, quod sit factum legibus, *rescindi* posse. *Phorm*. II. 4. 16.

RESCISCO.

Certe si *rescíverim*. *And*. III. 2. 14. Ubi rem *rescivi*, *Heaut*. I. 1. 47. Dum id *rescitum* iri credit, tantisper cavet. *Adelph*. I. 1. 45. Qua *resciscerem*? *Adelph*. IV. 5. 57. Postmodo *resciscet*. *Hec*. II. 1. 11. Priusquam id *rescitumst*. *Hec*. III. 1. 7. Ne uxor aliqua hoc *resciscat* mea. *Phorm*. IV. 1. 19. Quo pacto aut unde haec hic *rescivit*? *Phorm*. V. 8. 59.

RESCRIBO.

Illud mihi argentum rursum iube *rescribi*, *Phorm*. V. 8. 29.

RESIPISCO.

Resipisce. *And*. IV. 2. 15. Te intellego *resipisse*. *Heaut*. IV. 8. 3.

RESISTO.

Ades: *resiste*. *And*. II. 2. 7. Qui *restiterim*. Heus, heus, tibi dico, inquit. *Restiti*. *Eun*. II. 3. 11. & 46. Nisi *resistis*, verbero. *Phorm*. V. 6. 10.

RESPECTO.

Quid *respectas*? *Adelph*. II. 1. 3.

RESPICIO.

Quasi de inproviso *respice* ad eum. *And*. II. 5. 6. Nisi quid Di *respiciunt*. *And*. IV. 1. 18. Me in tuis secundis *respice*. *And*. V. 6. 11. Cum huc *respicio* ad virginem. *Eun*. II. 3. 51. Neque te *respicis*. *Heaut*. I. 1. 18. Nemo hercle alius *respicit* nos. *Adelph*. III. 2. 55. Nec qui eam *respiciat*, quisquam est. *Adelph*. V. 8. 9. Neque has *respicere* Deos opinor. *Hec*. V. 2. 6. *Respice* aetatem tuam. *Phorm*. II. 4. 87.

RESPIRO.

Timeo. CLIT. *Respira*. *Heaut*. II. 2. 12.

RESPONDEO.

Etiam tu hoc *responde*. *And*. V.

2. 8. vide Notas. Quaere qui *respondeat.* *Eun.* IV. 7. 40. Pro Menedemo nunc tibi ego *respondeo.* *Heaut.* III. 3. 49. Quid mihi *respondes?* *Adelph.* III. 4. 53. Nec quicquam certi *respondes* mihi. *Hec.* IV. 4. 84. Hic *respondere* voluit, non lacessere. *Phorm.* Prol. 19. *Responde* hoc mihi. *Phorm.* II. 1. 25. vide Notas. Aliud mihi *respondes* ac rogo? *Phorm.* IV. 4. 3.

RESPONSUM.

Non Apollinis magis verum atque hoc *responsum* est. *And.* IV. 2. 15. Is sibi *responsum* hoc habeat. *Phorm.* Prol. 16.

RESTINGUO.

Haec verba una mehercle falsa lacrimula *restinguet.* *Eun.* I. 1. 24. Hisce ego illam dictis ita tibi incensam dabo, ut ne *restinguas*, lacrumis si extillaveris. *Phorm.* V. 8. 82.

RESTIS.

Tu inter eas *restim* ductans saltabis. *Adelph.* IV. 7. 34. Ad *restim* mi quidem res redit planissume. *Phorm.* IV. 4. 5.

RESTITO.

At etiam *restitas* fugitive? *Eun.* IV. 4. 1.

RESTITUO.

Amico filium *restitueris.* *And.* III. 3. 38. Tu rem inpeditam ac perditam *restituas?* *And.* III. 5. 13. *Restitue* quem a me accepisti locum. *And.* IV. 1. 57. vide Notas. Ut suis *restituam* ac reddam. *Eun.* I. 2. 67. Fores effregit, *restituentur.* *Adelph.* I. 2. 40. Poetam *restitui* in locum. *Hec.* Alt. Prol. 13. Rursum in gratiam *restitues.* *Hec.* III. 1. 11. Actoris virtus nobis *restituit* locum. *Phorm.* Prol. 33. *Restitui* in integrum. *Phorm.* II. 4. 11.

RESTO.

Restat Chremes, qui mi exorandus est. *And.* I. 1. 139. At mi unus scrupulus etiam *restat.* *And.* V. 4. 37. In qua re nunc tam confidenter *restas* stulta. *Heaut.* V. 3. 7. Id misero *restat* mihi mali. *Adelph.* III. 3. 3. Quid *restat*, nisi porro ut fiam miser? *Hec.* III. 1. 20. Nunc una mihi res etiam *restat.* *Phorm.* V. 5. 3.

RESUPINO.

Pone adprehendit pallio, *resupinat.* *Phorm.* V. 6. 23.

RETE.

Non *rete* accipitri tenditur neque miluo. *Phorm.* II. 2. 16.

RETICEO.

Fac me ut sciam. Ne *retice.* *Heaut.* I. 1. 33. Enimvero *reticere* nequeo. *Heaut.* II. 3. 79. Nil *reticuit.* *Adelph.* III. 3. 51.

RETINEO.

Id faciebat *retinendi* illius caussa. *Eun.* IV. 1. 6. Ah, *retine* me, obsecro. *Heaut.* II. 4. 23. Pudore & liberalitate liberos *retinere.* *Adelph.* I. 1. 33. Ut neque mi ius sit amittendi, nec *retinendi* copia. *Phorm.* I. 3. 24. Neque quo pacto a me remittam, neque uti *retineam*, scio. *Phorm.* III. 2. 22. vide Notas.

RETRAHO.

Retraham hercle opinor ad me idem illud fugitivum argentum tamen. *Heaut.* IV. 2. 11. *Retrahere* ab studio. *Phorm.* Prol. 2.

RETRO.

Est mihi ultimis conclave in aedibus quoddam *retro.* *Heaut.* V. 1. 29.

RETUNDO.

Ut eius animum, qui nunc luxuria & lascivia diffluit, *retundam.* *Heaut.* V. 1. 73.

REVEREOR.

Adventum tuum ambas scio *reverituras.* *Hec.* III. 1. 10. Ne *revereatur*, minus iam quo redeat domum. *Hec.* IV. 4. 8. Non simultatem meam *revereri* saltem? *Phorm.* II. 1. 3.

REVERTOR.

Mox ego huc *revertor.* *And.* III. 2. 5. Iam *revertere.* *Eun.* II. 1. 13. Numquam tam mane egredior, neque tam vesperi domum *revortor.* *Heaut.* I. 1. 16. Prius nox oppressisset illic, quam huc *reverti* posset iterum. *Adelph.* IV. 1. 9.

REVISO.

Reviso quid agant. *And.* II. 4. 1. *Reviso*, quidnam Chaerea hic rerum gerat. *Eun.* V. 4. 1.

REVIVISCO.

Ille *reviviscet* iam numquam. *Hec.* III. 5. 15.

REVOCO.

Exclusit: *revocat. Eun.* I. 1. 4. *Revocemus* hominem. *Phorm.* I. 4. 17. Num novom aut mirumst *revocari*, cursum cum institeris? *Phorm.* V. 6. 8.

REVOLVO.

In eandem vitam te *revolutum* denuo video esse. *Hec.* IV. 4. 69.

REX.

Vel *Rex* semper maxumas mihi agebat. *Regem* elegantem narras. *Eun.* III. 1. 7. & 18. In Asiam ad *Regem* militatum abiit. *Heaut.* I. 1. 65. *Regem* me esse oportuit. *Phorm.* I. 2. 20. Nemo satis pro merito gratiam *Regi* refert. *Phorm.* II. 2. 24.

RHAMNUSIUS.

Rhamnusium sese aibat esse. *And.* V. 4. 27. vide Notas.

RHODIUS.

Quo pacto *Rhodium* tetigerim in convivio. *Rhodius* adulescentulus. *Eun.* III. 1. 30. & 33. Illud de *Rhodio* dictum in mentem cum venit. *Eun.* III. 2. 45.

RHODUS.

Samia mihi mater fuit: ea habitabat *Rhodi*. *Eun.* I. 2. 37.

RIDEO.

Hisce ego non paro me ut *rideant*. *Eun.* II. 2. 18. Quid tibi est? quid *rides?* defessa iam sum misera te *ridendo*. *Eun.* V. 6. 6. & 7. Quid *risisti?* *Heaut.* V. 1. 13. *Rideo* hunc. *Adelph.* IV. 2. 9. Ille ringitur; tu *rideas*. *Phorm.* II. 2. 27.

RIDICULE.

Ridicule rogas. *Hec.* IV. 4. 46.

RIDICULUS.

Hui, tam cito? *ridiculum*. *And.* III. 1. 16. *Ridiculum* caput. *And.* II. 2. 34. Neque *ridiculus* esse, neque plagas pati possum. *Eun.* II. 2. 13. Mihi solae *ridiculo* fuit. *Eun.* V. 6. 3. *Ridiculum* est, te istuc me admonere. *Heaut.* II. 3. 112.

RIMA.

Plenus *rimarum* sum, hac atque illac perpluo. *Eun.* I. 2. 25. vide Notas.

RINGOR.

Ille *ringitur*; tu rideas. *Phorm.* II. 2. 27.

RISCUS.

Ubi sitast? TH. In *risco*. *Eun.* IV. 6. 16.

RISUS.

Risu omnes qui aderant, emoriri. *Eun.* III. 1. 42. Gemitus, screatus, tussis, *risus* abstine. *Heaut.* II. 3. 132.

RIVALIS.

Video *rivalis* servom. *Eun.* II. 2. 57. Militum ego *rivalem* recipiundum censeo. *Eun.* V. 8. 42.

ROGITO.

At *rogitas? And.* V. 1. 9. vide Notas. Ah *rogitare*, quasi difficile siet. *Eun.* II. 1. 3. *Rogitando* obtundat, enicet. *Eun.* III. 5. 6. *Rogitas*, audacissume? *Eun.* V. 4. 26. *Rogitas* quid fiet? *Heaut.* II. 3. 10.

ROGO.

At etiam *rogas?* Dic quod *rogo*. *And.* IV. 4. 23. & 25. *Rogare* ad cenam ut veniat. *Eun.* II. 2. 35. vide Notas. *Roget* quis. *Eun.* III. 3. 5 De istac *rogas* virgine? *Eun.* IV. 4. 53. Men *rogas? Heaut.* II. 3. 5. *Rogabit* me: ubi fuerim. *Adelph.* IV. 1. 11. vide Notas. *Rogas* me? *Adelph.* IV. 5. 31. Ridicule *rogas*. *Hec.* IV. 4. 46. Aliud mihi respondes ac *rogo? Phorm.* IV. 4. 3.

RUBICUNDUS.

Magnus, *rubicundus*, crispus, crassus, caesius. *Hec.* III. 4. 26.

RUFUS.

Rufamne illam virginem, caesiam, sparso ore, adunco naso? *Heaut.* V. 5. 17.

RUMOR.

Meum gnatum *rumor* est amare. *And.* I. 2. 14. *Rumores* distulerunt

malevoli. *Heaut.* Prol. 16. *Rumor* venit. *Hec.* Alt. Prol. 31. Qui erit *rumor* populi? *Phorm.* V. 8. 18.

RUMPO.

Iamne *rumpere* hoc mihi licet? *Eun.* III. 5. 2. vide Notas. Ut me ambulando *rumperet*. *Hec.* III. 4. 21.

RUO.

Vide fis, nequid inprudens *ruas*. *Heaut.* II. 3. 128. Quid fi nunc caelum *ruat*? *Heaut.* IV. 3. 41. Ceteros *ruerem*. *Adelph.* III. 2. 21.

RURSUM.

Bellum, pax *rurfum*. *Eun.* I. 1. 16. Quicquid dicunt, laudo: id *rurfum* fi negant, laudo id quoque. *Eun.* II. 2. 20. Redeo *rurfum*. *Eun.* IV. 2. 6. Dic dum hoc *rurfum*. *Eun.* IV. 4. 39. Optabit *rurfum* ut abeat abs fe filius. *Heaut.* IV. 5. 8. *Rurfum* ad ingenium redit. *Adelph.* I. 1. 46. *Rurfum* in gratiam reftitues. Curfari *rurfum* prorfum. *Hec.* III. 1. 11. & 35. Illud mihi argentum *rurfum* iube refcribi. Nolo, volo: volo, nolo *rurfum*. *Phorm.* V. 8. 29. & 57.

RUS.

Rus ibo. *Eun.* I. 2. 107. Video *rure* redeuntem fenem. *Eun.* V. 4. 45. Ex meo propinquo *rure* hoc capio commodi. *Eun.* V. 5. 1. *Ruri* agere vitam. *Adelph.* I. 1. 20. Senex *rus* abdit fefe. *Hec.* I. 2. 100. *Rus* habitatum abii. *Hec.* II. 1. 27. *Ruri* fere fe continebat. *Phorm.* II. 3. 16.

RUSTICUS.

Qui opere *ruftico* faciundo facile fumptum exfercirent fuum. *Heaut.* I. 1. 90. vide Notas.

S.

SACELLUM.

Eft ad hanc manum *facellum*. *Adelph.* IV. 2. 37.

SACRIFICO.

Spatium *facrificandi* dabitur paululum. *Phorm.* IV. 4. 20.

SACRILEGUS.

Quid ais, *facrilega*? *Eun.* V. 1. 13. Hunc perterrebo *facrilegum*. *Eun.* V. 3. 13. O fcelera, o genera *facrilega*. *Adelph.* III. 2. 6.

SAECLUM.

Olim quondam apud *faeclum* prius. *Eun.* II. 2. 15. Hocine *faeclum*. *Adelph.* III. 2. 6.

SAEPE.

Saepe iam me fpes haec fruftrataft. *And.* II. 2. 37. Scis te mihi *faepe* pollicitum effe. *Eun.* II. 3. 17. Adulefcentulus *faepe* eadem & graviter audiendo victus eft. *Heaut.* I. 1. 62. Venit ad me *faepe* clamans. *Adelph.* I. 1. 35. vide Notas. Hunc videre *faepe* optabamus diem. *Hec.* IV. 4. 29. *Saepe* interea mihi fenex narrabat. *Phorm.* II. 3. 18.

SAEPIUS.

Ne me obtundas de hac re *faepius*. *Adelph.* I. 2. 33. Poftquam accerfit *faepius*. *Hec.* I. 2. 112. Quo magis novi, tanto *faepius*. *Phorm.* II. 2. 14.

SAEVIDICUS.

Ne te iratus fuis *faevidicis* dictis protelet. *Phorm.* I. 4. 35.

SAEVIO.

Ah ne *faevi* tantopere. *And.* V. 2. 27.

SAEVITIA.

Num meam *faevitiam* veritu's? *Eun.* V. 2. 15.

SAEVOS.

Ego ille agreftis, *faevos*, triftis, parcus, truculentus, tenax. *Adelph.* V. 4. 12. Conclufam hic habeo uxorem *faevam*. *Phorm.* V. 1. 17.

SAL.

Qui habet *fal*, quod in te eft. *Eun.* III. 1. 10. vide Notas.

SALSAMENTUM.

Salfamenta haec fac macerentur pulchre. *Adelph.* III. 3. 26.

SALSUS.

Hoc *falfumft*, hoc aduftumft, hoc lautumft parum. *Adelph.* III. 3. 71.

SALTEM.

Saltem aliquot dies profer. *And.* II. 1. 28. Si illud non licet, *faltem* hoc licebit. *Eun.* IV. 2. 12. *Saltem* falutare. *Heaut.* II. 3. 138. *Saltem* quanti emptaft. *Adelph.* II. 2. 41.

Ut *ſaltem* ſciam, quid de hac re dicat. *Phorm.* II. 4. 3.

SALTO.

Tu inter eas reſtim ductans *ſaltabis. Adelph.* IV. 7. 34.

SALVE.

Satine *ſalve?* dic mihi. *Eun.* V. 5. 8.

SALVE.

Quis hic loquitur? Myſis? *Salve.* M. O *ſalve*, Pamphile. *And.* I. 5. 32. O *ſalve*, bone vir. *And.* V. 2. 5. O feſtus dies! o meus amicus! *ſalve. Eun.* III. 5. 12. vide Notas. Menedeme, *ſalve. Heaut.* III. 1. 18. *Salve*, Demea. *Adelph.* III. 4. 15. Philotis, *ſalve* multum. PH. O *ſalve*, Parmeno. SY. *Salve*, mecaſtor, Parmeno. *Hec.* I. 2. 6. & 7. Mi patrue, *ſalve.* D. *Salve. Phorm.* II. 1. 24.

SALVERE.

Salvere Hegionem plurimum iubeo. *Adelph.* III. 4. 14.

SALVETE.

Set quos perconter video. *Salvete. And.* IV. 5. 5.

SALUS. *Dea Salutis.*

Ipſa ſi cupiat *Salus*, ſervare prorſus non poteſt hanc familiam. *Adelph.* IV. 7. 43. Quod te, Aeſculapi, & te, *Salus*, ne quid ſit huius, oro. *Hec.* III. 2. 3.

SALUS.

Ad te advenio, ſpem, *ſalutem*, conſilium, auxilium expetens. *And.* II. 1. 19. Quae adſolent quaeque oportet ſigna eſſe ad *ſalutem*, omnia huic eſſe video. *And.* III. 2. 2. Non iam ad *ſalutem* poſſe converti hoc malum. *And.* IV. 1. 48. Plurima *ſalute* Parmenonem ſummum ſuum impertit Gnatho. *Eun.* II. 2. 39. Noſſe omnia haec *ſaluti* eſt adoleſcentulis. *Eun.* V. 4. 18. Quod cum *ſalute* eius fiat. *Adelph.* IV. 1. 3.

SALUTO.

Salutant: ad cenam vocant. *Eun.* II. 2. 28. Saltem *ſalutare. Heaut.* II. 3. 138. Opperiar hominem hic, ut *ſalutem* & conloquar. *Adelph.* III. 3. 92. Ego Deos Penatis hinc *ſalutatum* domum devortar. *Phorm.* II. 1. 81.

SALVOS.

Salvos ſis Crito. *And.* IV. 5. 7. *Salvos* ſum, ſi haec vera ſunt. *Eun.* V. 6. 9. Et re *ſalva* & perdita. *Eun.* II. 2. 27. Ehem, *ſalvom* te adveniſſe gaudeo. *Eun.* V. 5. 6. vide Notas. Si me vis *ſalvom* eſſe & rem & filium. *Heaut.* V. 2. 68. *Salvos* nobis, Deos quaeſo, ut fiet. *Adelph.* III. 1. 11. Erubuit: *ſalva* res eſt. *Adelph.* IV. 5. 9. Gaudeo natum illum, & illam *ſalvam. Hec.* IV. 4. 21. vide Notas. Venire *ſalvom* volupeſt. *Phorm.* IV. 3. 5.

SAMIUS.

Samia mihi mater fuit: ea habitabat Rhodi. *Eun.* I. 2. 27.

SANCTE.

Vel hic Pamphilus iurabat quotiens Bacchidi, quam *ſancte. Hec.* I. 1. 3. *Sancte* adiurat. *Hec.* II. 2. 26.

SANCTUS.

Nimis *ſanctas* nuptias ſtudent facere. *Adelph.* V. 7. 1. *Sanctius* quam iusiurandum. *Hec.* V. 1. 25.

SANDALIUM.

Utinam tibi commitigari videam *ſandalio* caput. *Eun.* V. 7. 4.

SANE.

Sane quidem. *And.* I. 2. 24. *Sane* pol. *And.* I. 4. 2. Bene *ſane. And.* V. 2. 7. *Sane* hercle ut dicis. *Eun.* III. 5. 59. Recte *ſane* interrogaſti. *Eun.* V. 5. 11. Ita non ut olim, ſed uti nunc, *ſane* bona. *Heaut.* III. 2. 13. *Sane* volo. *Heaut.* IV. 8. 31. *Sane* nollem huc exitum. *Adelph.* V. 1. 13. *Sane* hercle homo voluptati obſequens fuit, dum vixit. *Hec.* III. 5. 9. Redeat *ſane* in gratiam. *Phorm.* V. 9. 40.

SANGA.

Eunuchi perſona eſt.

SANGUIS.

Sine *ſanguine* hoc non poſſe fieri. *Eun.* IV. 7. 9.

SANNIO.

Eunuchi & Adelphorum persona est.

SANUS.

Satin *sanu's*, qui me id rogites? *And.* IV. 4. 10. *Sanus* sim an ne insaniam? *Eun.* III. 5. 8. Au au, mi homo, *sanun* es? *Adelph.* III. 2. 38. *Sanumne* te credis esse? *Adelph.* IV. 7. 30. Si *sanus* sies, iube illam redire. *Hec.* III. 5. 43.

SAPIENS.

Omnia prius experiri, quam arma, *sapientem* decet. *Eun.* IV. 7. 19. vide Notas. Tu verba fundis hic *sapientia*? *Adelph.* V. 1. 7. At tu qui *sapiens* es, magistratus adi. *Phorm.* II. 3. 56. Dictum *sapienti* sat est. *Phorm.* III. 3. 8. Mulier *sapiens* es. *Phorm.* V. 9. 57.

SAPIENTER.

Sapienter vitam instituit. *And.* I. 1. 40. Pulchre mehercle dictum, & *sapienter*. *Eun.* III. 1. 26. Bene & *sapienter* dixti dudum. *Adelph.* V. 8. 30.

SAPIENTIA.

Tu, quantus quantus, nil nisi *sapientia* es. Pro mea *sapientia*. *Adelph.* III. 3. 40. & 73.

SAPIO.

Tu pol, si *sapis*, quod scis nescis. *Eun.* IV. 4. 53. Illuc est *sapere*. Quanti est *sapere*? *Eun.* IV. 7. 12. & 21. Foris *sapere*. *Heaut.* V. 1. 50. Ad omnia alia aetate *sapimus* rectius. *Adelph.* V. 3. 46. *Sapiunt* mea sententia. *Phorm.* II. 2. 21. vide Notas.

SAT.

Sat est. *And.* I. 1. 143. *Sat* habeo. *And.* II. 1. 35. *Sat* habet, tum si recipitur. *Sat* scio. *Eun.* III. 2. 32. & 34. Eho, nonne id *sat* erat? *Eun.* IV. 4. 10. Etsi is quoque rerum suarum *sat* agitat. *Heaut.* II. 1. 13. vide Notas. Tantum *sat* habes? *Heaut.* IV. 3. 40. *Sat* recte hoc mihi in mentem venit. *Heaut.* V. 2. 43. *Sat* adhuc tua nos adhuc frustratast fides. *Adelph.* IV. 4. 13. Adtentiores sumus ad rem omnes, quam *sat* est. Quod illos *sat* aetas acuet. *Adelph.* V. 3. 48. & 49. Non signi hoc *sat* est? *Hec.* II. 1. 39. Dictum sapienti *sat* est. *Phorm.* III. 3. 8. Paene plus quam *sat* erat. *Phorm.* V. 3. 14.

SATIAS.

Ubi *satias* coepit fieri, commuto locum. *Eun.* V. 5. 3. *Satias* iam tenet studiorum istorum. *Hec.* IV. 2. 18.

SATIETAS.

Sicubi eum *satietas* hominum, aut negoti siquando odium ceperat. *Eun.* III. 1. 13. Quo pacto *satietatem* amoris ait se velle absumere? *Phorm.* V. 4. 6. vide Notas.

SATIN. SATINE.

Satin sanu's, qui me id rogites? *And.* IV. 4. 10. *Satine* hoc mandatumst tibi? *Eun.* II. 1. 2. *Satin* sanus es aut sobrius? *Heaut.* IV. 3. 29. *Satin* hoc certumst? *Adelph.* III. 2. 31. *Satin* omnia ex sententia? *Phorm.* II. 1. 26.

SATIS.

Satis cum periclo. *And.* I. 1. 104. *Satis* iam, *satis*, Simo, spectata erga te amicitiast mea: *satis* pericli incepi adire. *And.* V. 1. 1. & 2. Plus *satis*. *Eun.* I. 2. 5. Nequeo *satis* mirari. *Eun.* III. 4. 9. *Satis* certo scio. *Heaut.* I. 1. 19. *Satis* iam, *satis* pater durus fui. *Heaut.* III. 1. 30. Si *satis* cerno. *Adelph.* III. 3. 85. Quod *satis* sit, faciet ipsa. *Hec.* V. 2. 17. *Satis* iam verborumst. *Phorm.* II. 3. 89. Si *satis* commemini. *Phorm.* III. 2. 58.

SATIUS.

Quanto *satiust* te id dare operam. *And.* II. 1. 7. Mori me *satiust*. *Eun.* IV. 7. 2. *Satius* est, quam te ipso herede haec possidere Bacchidem. *Heaut.* V. 2. 16. Pudore & liberalitate liberos retinere *satius* esse credo quam metu. *Adelph.* I. 1. 33. Ne quid faciam plus, quod post me minus fecisse *satius* sit. *Hec.* V. 1. 4. Emori hercle *satius* est. *Phorm.* V. 8. 63.

SATRAPA.

Satrapa si siet amator, numquam sufferre eius sumptus queat. *Heaut.* III. 1. 43.

SATUR.

Omnium rerum *satur.* *Adelph.* V. 1. 3. Cum tu *satura* atque ebria es, & puer ut *satur* sit facito. *Hec.* V. 2. 3. vide Notas.

SAXUM.

Satis diu iam hoc *saxum* volvo. *Eun.* V. 8. 55.

SCAENICUS.

Dubiam fortunam esse *scaenicam.* Ludos *scaenicos.* *Hec.* Alt. Prol. 8. & 37.

SCAPULA.

Senibus fidelis dum sum, *scapulas* perdidi. *Phorm.* I. 2. 26. vide Notas.

SCELERATUS.

Sceleratus Davos. *And.* I. 1. 132. Eccum *sceleratum* Syrum. *Adelph.* IV. 2. 14.

SCELEROSUS.

Ubi ego illum *scelerosum* inveniam? *Eun.* IV. 3. 1.

SCELESTUS.

Ne me attigas *sceleste.* *And.* IV. 4. 51. vide Notas. O *scelestum* atque audacem hominem. *Eun.* IV. 4. 41. *Scelesta,* ovem lupo commisi. *Eun.* V. 1. 16. vide Notas. Eho *sceleste,* quo illam ducis? *Heaut.* II. 3. 71.

SCELUS.

Ubi illic est, *scelus,* qui me hodie. Perii. *And.* III. 5. 1. vide Notas. Quid hoc est *sceleris?* *Eun.* II. 3. 35. Quid ego tantum *sceleris* admisi miser? *Heaut.* V. 2. 3. O *scelera,* o genera sacrilega. *Adelph.* III. 2. 6.

SCILICET.

Id populus curat *scilicet.* *And.* I. 2. 5. *Scilicet* faciundumst quod vis. *Eun.* I. 2. 105. *Scilicet* facturum me esse. *Heaut.* II. 3. 117. *Scilicet* ita tempus fert. *Adelph.* V. 3. 53. Huic suum reddas *scilicet.* *Hec.* IV. 4. 47. Cum tu horum nil refelles, vincam *scilicet.* *Phorm.* I. 2. 82.

SCIO.

Quod si ego *scissem* id prius. *And.* I. 5. 23. vide Notas. Etsi *scio?* *And.* II. 2. 11. vide Notas. Iam *scio,* ah vix tandem sensi stolidus. *And.* III. 1. 11. Unde id *scis?* *And.* III. 2. 31. Qui *sciam?* *And.* IV. 4. 52. Nec quid agam *scio.* *Eun.* I. 1. 28. Neque *scio* quid dicam, aut quid coniectem. *Eun.* III. 4. 5. Tam *scio* quam me vivere. *Eun.* IV. 4. 50. Si sapis, quod *scis* nescis. *Eun.* IV. 4. 54. Satis certo *scio.* *Heaut.* I. 1. 19. Experiundo *scis.* *Heaut.* II. 3. 90. Te *scientem* faciam, quicquid egero. *Heaut.* IV. 8. 32. Age, *scis* quid loquar? *Adelph.* II. 2. 7. Non *scis* inescare homines. *Adelph.* II. 2. 12. vide Notas. Non equidem istas, quod *sciam.* *Adelph.* IV. 5. 7. *Scire* est liberum ingenium atque animum. *Adelph.* V. 3. 42. Ut illam quae te *scire* credas, nescias. *Adelph.* V. 4. 3. Omnem rem *scio,* ut sit gesta. *Hec.* III. 5. 18. Hinc iam *scibo* quid sit. *Hec.* II. 2. 4. vide Notas. *Scisti* uti foro. *Phorm.* I. 2. 29. Ut saltem *sciam,* quid de hac re dicat. *Phorm.* II. 4. 3. *Scito* huic opust. *Phorm.* V. 9. 14. Ut meam iam *scias* sententiam. *Phorm.* V. 9. 54.

SCIRPUS.

Nodum in *scirpo* quaeris. *And.* V. 4. 38.

SCIRTUS.

Audin quid dicam, *Scirte?* *Hec.* I. 2. 3.

SCISCITOR.

Procul hinc lubet prius quid sit *sciscitari.* *Eun.* III. 4. 10.

SCITE.

Satis *scite* promittit tibi. *Heaut.* IV. 4. 7. Si scias quam *scite* in mentem venerit. *Scite* poterat fieri. *Heaut.* IV. 5. 16. & 37.

SCITUS.

Per ecastor *scitus* puer est natus Pamphilo. *And.* III. 2. 6. *Scitum* hercle hominem. *Eun.* II. 2. 23. Hoc *scitumst.* *Heaut.* I. 2. 36. Satis,

inquit, *scitast*. *Phorm*. I. 2. 16. Quam *scitumst*. *Phorm*. V. 4. 2.

SCOPULUS.

Qui te ad *scopulum* e tranquillo auferat. *Phorm*. IV. 4. 8.

SCORTOR.

Scortari crebro nolunt. *Heaut*. I. 2. 32. Non est flagitium, crede mihi, adulescentulum *scortari*. *Adelph*. I. 2. 22.

SCORTUM.

Forte habui *scortum*. *Eun*. III. 1. 54. Obsonare cum fide, *scortum* adducere. *Adelph*. V. 9. 8.

SCREATUS.

Gemitus, *screatus*, tussis, risus abstine. *Heaut*. II. 3. 132.

SCRIBO.

In prologis *scribundis* operam abutitur. *And*. Prol. 5. Etiam nunc mihi *scripta* illa sunt in animo dicta Chrysidis. *And*. I. 5. 48. *Scribendo* male. *Eun*. Prol. 7. vide Notas. In Thesauro *scripsit*. *Eun*. Prol. 10. Qui orationem hanc *scripsit*, quam dicturus sum. *Heaut*. Prol. 15. Nunc novas qui *scribunt*, nil parcunt seni. *Heaut*. Prol. 43. Homines nobilis eum adiutare, adsidueque una *scribere*. *Adelph*. Prol. 16. Ut lubeat *scribere* alias, mihique ut discere alias expediat. *Hec*. Alt. Prol. 48. Ego te cognatum dicam, & tibi *scribam* dicam. *Phorm*. I. 2. 77. En unquam iniuriarum audisti mihi *scriptam* dicam? *Phorm*. II. 2. 15. Sescentas proinde *scribito* iam mihi dicas. *Phorm*. IV. 3. 63.

SCRIPTOR.

Quod si *scriptorem* sprevissem in praesentia. *Hec*. Alt. Prol. 16. vide Notas.

SCRIPTURA.

Postquam poeta sensit *scripturam* suam ab iniquis observari. *Adelph*. Prol. 1. Ne cum Poeta *scriptura* evanesceret. *Hec*. Alt. Prol. 5. Tenui esse oratione & *scriptura* levi. *Phorm*. Prol. 5.

SCRUPULUS.

Mi unus *scrupulus* etiam restat. *And*. V. 4. 37. Inieci *scrupulum* homini. *Adelph*. II. 2. 20. Qui fuit in hac re *scrupulus*. *Phorm*. V. 9. 30.

SECIUS.

Nihilo *secius* mox puerum huc deferent ante ostium. *And*. III. 2. 27.

SECTOR.

Sectari iussi. *Eun*. II. 2. 31. Cervam videre fugere, & *sectari* canes. *Phorm*. Prol. 7. *Sectari*, in ludum ducere, & redducere. *Phorm*. I. 2. 36. Potius quam lites *secter*. *Phorm*. II. 3. 61.

SECUNDUM.

Conlaudavi *secundum* facta & virtutes tuas. *Eun*. V. 8. 60.

SECUNDUS.

Age, me in tuis *secundis* respice. *And*. V. 6. 11. Si mihi *secundae* res de amore meo essent. *Heaut*. II. 2. 1. Quae *secunda* ei dos erat, periit. *Adelph*. III. 2. 47. Quibus res sunt minus *secundae*. *Adelph*. IV. 3. 14. Cum *secundae* res sunt maxume. *Phorm*. II. 1. 11.

SECUS.

Numquam *secus* habui illam, ac si ex me esset nata. *Hec*. II. 3. 5. Si tu illam attigeris *secus* quam dignum est liberam. *Phorm*. II. 3. 91.

SEDECIM.

Anni? *sedecim*. *Eun*. II. 3. 27. vide Notas. Ea si vivit, annos natast *sedecim*. *Eun*. III. 3. 20. Ille alter venit natus annos *sedecim*. *Eun*. IV. 4. 26.

SEDEO.

Virgo in conclavi *sedet*. *Eun*. III. 5. 35. An *sedere* oportuit domi virginem tam grandem? *Adelph*. IV. 5. 38.

SEDITIO.

Filiam darem in *seditionem*, atque in incertas nuptias. *And*. V. 1. 12. vide Notas.

SEDO.

In peccato maxumo, quod vix *sedatum* satis est. *Adelph*. V. 1. 12.

Eam calamitatem vestra intellegentia *sedabit*. *Hec.* Alt. Prol. 24.

SEDUCO.

Me solum *seducit* foras. *Hec.* I. 2. 69.

SEDULO.

Ego illud *sedulo* negare factum. *And.* I. 1. 119. Faciam *sedulo*, dabo operam, adiutabo. *Eun.* II. 3. 71. vide Notas. Pro se quisque *sedulo* faciebant. *Heaut.* I. 1. 74. vide Notas. Ego quod potero, *sedulo*. *Heaut.* V. 4. 15. vide Notas. Fit *sedulo*. *Adelph.* III. 3. 59. Te *sedulo* & moneo & hortor. *Hec.* I. 1. 6. Ego *sedulo* hunc dixisse credo. *Phorm.* II. 4. 13.

SEGNITIA.

Nil locist *segnitiae* neque socordiae. *And.* I. 3. 1.

SEGREGO.

Ne abs te hanc *segreges*, neu deseras. *And.* I. 5. 56. Volgus quae abs se *segregant*. *Heaut.* II. 4. 6. *Segreganda* aut mater a me est, Phidippe, aut Philumena. *Hec.* III. 5. 30. *Segregatum* habuisse, uxorem ut duxit, a me Pamphilum. *Hec.* V. 1. 26. Nupta meretrici hostis est, a viro ubi *segregata* est. Si est, ut haec nunc Pamphilum vere ab se *segregarit*. *Hec.* V. 2. 23. & 30.

SEMEL.

Animus ubi *semel* se cupiditate devinxit mala. *Heaut.* I. 2. 34. Vobis cum uno *semel* ubi aetatem agere decretumst viro. *Heaut.* II. 4. 12. Si *semel* tuum animum ille intellexerit. *Heaut.* III. 1. 69. An vereremini ne non id facerem, quod recepissem *semel*? *Phorm.* V. 8. 9.

SEMOVEO.

Vos *semotae*: nos soli. *And.* I. 5. 50.

SEMPER.

Eri *semper* lenitas verebar quorsum evaderet. *And.* I. 2. 4. Quia vero hae mihi patent *semper* fores. *Eun.* I. 2. 9. Huiusmodi mihi res *semper* comminiscere. *Heaut.* IV. 6. 8. Numquam unum intermittit diem, quin *semper* veniat. *Adelph.* III. 1. 7. Cum interea *semper* mortem exspectabam miser. *Hec.* III. 4. 8. Non obsecro es quem *semper* te esse dictitasti? *Phorm.* V. 1. 16.

SEMPITERNUS.

Ego Deorum vitam eapropter *sempiternam* esse arbitror. *And.* V. 5. 3.

SENECTA.

Nimium ad rem in *senecta* attenti sumus. *Adelph.* V. 8. 31.

SENECTUS.

Cur meam *senectutem* huius sollicito amentia? *And.* V. 3. 16. Aquilae *senectus*. *Heaut.* III. 2. 10. Solum unum hoc vitium *senectus* adfert hominibus. *Adelph.* V. 3. 47. Habebis quae tuam *senectutem* oblectet. *Phorm.* II. 3. 87. *Senectus* ipsast morbus. *Phorm.* IV. 1. 9. Non iam tum erat senex, *senectus* si verecundos facit? *Phorm.* V. 9. 34. vide Notas.

SENEX.

Fuit olim hinc quidam *senex*, mercator. *And.* I. 3. 16. vide Notas. Olera & pisciculos minutos ferre in cenam obolo *seni*. *And.* II. 2. 32. vide Notas. Mi *senex*. *And.* IV. 4. 49. Falli per servom *senem*. *Eun.* Prol. 39. *Senem* mulierem. *Eun.* II. 3. 66. vide Notas. Hic est vietus, vetus, veternosus *senex*. *Eun.* IV. 4. 21. Iratus *senex*. *Heaut.* Prol. 37. Ille fuit *senex* importunus semper. *Heaut.* I. 2. 23. Intendenda in *senem* est fallacia. Hunc difficilem invitum servaret *senem*. Nonne ad *senem* aliquam fabricam fingit? *Heaut.* III. 2. 2. 24. & 34. Aequom esse censent nos iam a pueris ilico nasci *senes*. *Heaut.* II. 1. 2. Nos quoque *senes* est aequom *senibus* obsequi. *Heaut.* III. 1. 10. Non puduisse verberare hominem *senem*? *Adelph.* IV. 2. 23. *Senex* delirans. *Adelph.* IV. 7. 43. Eodem ut iure uti *senem* liceat, quo iure sum usus adulescentior. *Hec.* Alt. Prol. 2. Nos iam fabula sumus, *Senex* atque anus. *Hec.* IV. 3. 15. *Senis* essem

ultus iracundiam. *Phorm.* I. 4. 12. In me omnem iram derivem *senis.* *Phorm.* II. 2. 9.

SENIUM.

Ut illum Di Deae omnes *senium* perdant. *Eun.* II. 3. 11.

SENSUS.

Ego illius *sensum* pulchre calleo. *Adelph.* IV. 1. 17.

SENTENTIA.

Quantum intellexi modo senis *sententiam.* *And.* I. 3. 2. Ne is mutet suam *sententiam.* *And.* II. 3. 19. Stat *sententia.* *Eun.* II. 1. 18. Sicine est *sententia*? *Heaut.* I. 1. 114. Istuc tibi ex *sententia* tua obtigisse laetor. *Heaut.* IV. 3. 5. Errat longe, mea quidem *sententia.* *Adelph.* I. 1. 40. Piscis ex *sententia* nactus sum. *Adelph.* III. 3. 66. Sin aliter de hac re est eius *sententia.* *Adelph.* III. 5. 5. Itidem illae mulieres sunt, ferme ut pueri, levi *sententia.* *Hec.* III. 1. 32. Sin est, ut aliter tua siet *sententia.* *Hec.* IV. 4. 15. Quid de hac re dicat, quidve sit *sententiae.* Quot homines, tot *sententiae.* *Phorm.* II. 4. 4. & 14. Visum est mi, ut eius temptarem prius *sententiam.* *Phorm.* IV. 3. 14. Vestra puerili *sententia.* *Phorm.* V. 8. 56.

SENTIO.

Quem quidem ego si *sensero.* *And.* I. 1. 137. Vix tandem *sensi* stolidus. D. Quid hic *sensisse* ait? *And.* III. 1. 12. *Sentiet*, qui vir siem. Nunc ego & illam scelestam esse, & me miserum *sentio.* *Eun.* I. 1. 21. & 26. Hosce aliquot dies non *sentiet.* *Heaut.* IV. 5. 4. Ne *sentiat* me *sensisse.* *Heaut.* IV. 8. 20. Mores cave in te esse istos *sentiam.* *Heaut.* V. 4. 9. Iste tuus ipsa *sentiet* posterius. *Adelph.* I. 2. 59. Idem quod ego *sensit.* *Adelph.* IV. 2. 29. vide Notas. Ego *sentio.* *Adelph.* V. 3. 67. Quod si tibi res sit cum eo lenone, quocum mihi est, tum *sentias.* *Phorm.* I. 3. 19.

SENTUS.

Video *sentum*, squalidum, aegrum, pannis annisque obsitum. *Eun.* II. 2. 5.

SEORSUM.

Omnibus gratiam habeo: & *seorsum* tibi praeterea. *Adelph.* 5. 9. 14.

SEPELIO.

Sepultus sum. *Phorm.* V. 8. 50.

SEPTEM.

His mensibus sex *septem* prorsus non vidisse proxumis. *Eun.* II. 3. 41.

SEPTIMUS.

Mensis agitur hic iam *septimus.* *Hec.* III. 3. 34.

SEPULCRUM.

Ad *sepulcrum* venimus. *And.* I. 1. 101.

SEQUOR.

Funus interim procedit: *sequimur.* I prae, *sequor.* *And.* I. 1. 101. & 144. Lites *sequi.* *And.* IV. 5. 16. Comites *secuti* scilicet sunt virginem. *Eun.* II. 3. 55. Simalio, Donax, Syrisce, *sequimini.* *Eun.* IV. 7. 2. *Sequere* me intro hac. *Heaut.* IV. 1. 51. *Sequere* hac me ocius. *Heaut.* IV. 7. 4. Ego hanc clementem vitam urbanam, atque otium *secutus* sum. *Adelph.* I. 1. 18. Potius quam litis *sequar.* *Adelph.* II. 2. 40. Is, quod mihi de hac re dederit consilium, id *sequar.* *Adelph.* III. 4. 54. Pietas matris potius commodum suadet *sequi.* *Hec.* III. 5. 31. Cum eam *sequitur* alienus puer. *Hec.* IV. 4. 27. vide Notas.

SERIA.

Relevi dolia omnia, omnis *serias.* *Heaut.* III. 1. 51.

SERIO.

Id vero *serio* triumphat. *Eun.* III. 1. 3. Misit porro orare, ut venirem, *serio.* *Eun.* III. 3. 22. Iocon an *serio* ille haec dicat nescio. *Heaut.* III. 2. 30. Non ego dicebam *serio.* *Heaut.* IV. 5. 33. vide Notas. Hercle vero *serio.* *Adelph.* V. 9. 18.

SERIUS.

Rem *seriam* velle agere mecum. *Eun.* III. 3. 7.

SERMO.

Sermonem quaerere. *Eun.* III. 3. 10. Ibi illa cum illo *sermonem* occi-

pit. *Eun.* IV. 1. 8. Interea dum *sermones* caedimus. *Heaut.* II. 3. 1. Haut invito ad aures *sermo* mi accessit tuus. *Hec.* III. 5. 32. Quem cum istoc *sermonem* habueris, procul hic astans accepi. *Hec.* V. 3. 1. Ut voluptati obitus, *sermo*, adfatus tuus, quocumque adveneris, semper sit. *Hec.* V. 4. 19. vide Notas. Animum coepi attendere, hoc modo *sermonem* captans. *Phorm.* V. 6. 29.

SERO.

Hodie *sero* ac nequicquam voles. *Heaut.* II. 3. 103. Hoc mihi dolet, nos paene *sero* scisse. *Adelph.* II. 4. 8.

SERVATRIX.

O Bacchis, o mea Bacchis, *servatrix* mea. *Hec.* V. 4. 16.

SERVIO.

Servibas liberaliter. *And.* I. 1. 11. Qui minus quam Hercules *servivit* Omphalae? *Eun.* V. 7. 3. Cur insano *serviat?* Quam maxume *servire* vostris commodis. *Heaut.* Prol. 32. & 50. Laborans, quaerens, parcens, illi *serviens.* *Heaut.* I. 1. 87. Rei *serviens.* *Hec.* II. 1. 27. Matris *servibo* commodis. *Hec.* III. 5. 45. Ea *serviebat* lenoni inpurissimo. *Phorm.* I. 2. 33.

SERVITIUM.

Hoc tibi pro *servitio* debeo. *And.* IV. 1. 52.

SERVITUS.

A parvolo ut semper tibi aput me iusta & clemens fuerit *servitus.* *And.* I. 1. 9. In *servitutem* pauperem ad ditem dari. *Phorm.* IV. 3. 48.

SERVO.

Me infensus *servat.* *And.* I. 3. 7. Ut *servem* fidem. Accepi: acceptam *servabo.* *And.* I. 5. 45. & 63. Hem, *serva.* *And.* II. 5. 5. Iuno Lucina, fer opem, *serva* me, obsecro. *And.* III. 1. 15. Cuius tibi potestas summa *servandi* datur. *And.* III. 3. 9. Neque pol *servandum* tibi quicquam dare ausim, neque te *servare.* *Eun.* V. 2. 64. & 65. O Iupiter, *serva* obsecro haec bona nobis. *Eun.* V. 8. 19. Hunc difficilem invitum *servaret* senem. *Heaut.* III. 2. 24. *Servas*, castigas, mones. *Heaut.* III. 3. 31. *Serva*, quod in te est, filium & me & familiam. *Heaut.* IV. 8. 4. *Serves* quod labore invenerit. *Heaut.* V. 4. 17. *Servesne* an perdas totum, dividuum face. *Adelph.* II. 2. 35. Ipsa si cupiat Salus, *servare* prorsus non potest hanc familiam. *Adelph.* IV. 7. 44. *Servare* in eo certumst, quod dixi, fidem. *Hec.* III. 3. 42. Quod mihi es pollicita, tute ut *serves.* *Hec.* V. 2. 20. Solus *servare* hunc potes. *Phorm.* III. 3. 6. Ita me *servet* Iuppiter. *Phorm.* V. 3. 24

SERVOLUS.

Observabam mane illorum *servolos* venientis aut abeuntis. *And.* I. 1. 56. *Servolum* ad eam in urbem misit. *Heaut.* I. 2. 17. Falli te sinas technis per *servolum.* *Heaut.* III. 1. 62. Ut captus *servolorum* est. *Adelph.* III. 4. 34. vide Notas. Miseram mulierem & me *servolum*, qui referire non audebam, vicit. *Adelph.* IV. 2. 27.

SERVOS.

Feci ex *servo* ut esses libertus mihi. *And.* I. 1. 10. Volgus *servorum.* *And.* III. 4. 4. *Servon* fortunas meas me commisisse futili? *And.* III. 5. 3. Currentis *servos* scribere. *Eun.* Prol. 36. Apparet *servom* hunc esse domini pauperis miserique. *Eun.* III. 2. 33. *Servos* currens. *Heaut.* Prol. 37. *Servos* non pluris. *Heaut.* I. 1. 14. vide Notas. *Servos* tardiusculus. *Heaut.* III. 2. 4. *Servi* calliditates. *Heaut.* V. 1. 13. *Servom* haut inliberalem praebes te. *Adelph.* V. 5. 5. *Servos* spectatus satis. *Adelph.* V. 6. 5. *Servom* hominem causam orare leges non sinunt. *Phorm.* II. 1. 62.

SESCENTI.

Sescentas proinde scribito iam mihi dicas. *Phorm.* IV. 3. 63. vide Notas.

SET.

Set quidnam Pamphilum exanimatum video? *And.* I. 4. 7. *Set* concrepuit hinc a Glycerio ostium. *And.* IV. 1. 58. vide Notas. Contumeliae me non fecisse causa, *set* amoris. *Eun.* V. 2. 39. Dum quod te dignumst, facies: *set* si id non facis. *Heaut.* I. 1. 55. *Set* me reprehendi tamen. *Adelph.* IV. 4. 15. *Set* reprimam me. *Hec.* V. 1. 39. *Set* ea causa nihilo magis defecimus. *Phorm.* III. 1. 8.

SEU.

Seu tibi morigera fuit in rebus omnibus. *And.* I. 5. 59.

SEVERITAS.

Tristis *severitas* inest in voltu. *And.* V. 2. 16.

SEVERUS.

Hoc nemo fuit minus ineptus, magis *severus* quisquam. *Eun.* II. 1. 21. Ipse egreditur: quam *severus*. *Heaut.* V. 3. 21.

SEX.

Sex ego te totos, Parmeno, hos menses quietum reddam. *Eun.* II. 2. 46. His mensibus *sex* septem. *Eun.* II. 3. 41. An non *sex* totis mensibus prius olfecissem? *Adelph.* III. 3. 42.

SEXAGESIMUS.

Anno demum quinto & *sexagesimo*. *Adelph.* V. 8. 15.

SEXAGINTA.

Annos *sexaginta* natus es, aut plus, ut coniicio. *Heaut.* I. 1. 10.

SI.

Quid est, *si* hoc non contumeliast? *And.* I. 5. 2. vide Notas. *Si* hic actor tantum poterit a facundia. *Heaut.* Prol. 13. vide Notas. *Si* vivo. *Heaut.* V. 1. 77. Nisi *si* me in illo credidisti esse hominum numero. *Adelph.* IV. 3. 3. *Si* quando ad eam accesserat confabulatum. *Hec.* I. 2. 106. Mirabar *si* tu mihi quicquam afferres novi. *Phorm.* II. 2. 5.

SI. *Etiamsi.*

Redeam? non *si* me obsecret. *Eun.* I. 2. 4. Id quidem ego, *si* tu neges, certo scio. *Heaut.* IV. 1. 19. Non, *si* ex capite sis meo natus. *Heaut.* V. 4. 12. *Si* multumst, tamen faciundum est. *Adelph.* V. 8. 27. Ut ne restinguas, lacrumis *si* extillaveris. *Phorm.* V. 8. 82.

SI. *An.*

Visam, *si* domist. *Eun.* III. 4. 7. Sto exspectans, *si* quid mi imperent. *Eun.* III. 5. 46. Illa *si* iam laverit, mihi nuntia. *Heaut.* IV. 1. 5. *Si* forte frater redierit, viso. *Adelph.* IV. 2. Id *si* forte est, nescio. *Hec.* III. 1. 41. Vide opis *si* quid potes adferre huic. *Phorm.* III. 3. 20.

SIC.

Sic vita erat. *And.* I. 1. 35. *Sic* soleo amicos. *Eun.* II. 2. 48. *Sic* hoc. *Heaut.* III. 1. 49. Mea *sic* est ratio, & *sic* animum induco meum. *Adelph.* I. 1. 43. Qui *sic* sunt, haut multum heredem invant. *Hec.* III. 5. 10. *Sic* sum: si placeo, utere. *Phorm.* III. 2. 42.

SICINE.

Sicine me atque illam opera tua nunc miseros sollicitari? *And.* IV. 2. 6. *Sicine* agis, Parmeno? *Eun.* I. 2. 19. vide Notas. *Sicine* est sententia? *Heaut.* I. 1. 114. *Sicine* mi interloquere? *Heaut.* IV. 3. 13. *Sicine* hunc decipis? *Phorm.* III. 2. 43.

SICUBI.

Sicubi eum satietas hominum, aut negoti si quando odium ceperat. *Eun.* III. 1. 13.

SIGNUM.

Magnum *signum*, *And.* II. 2. 29. *Signa* ad salutem. *And.* III. 2. 2. Pudoris *signum*. *And.* V. 3. 7. Hoc est *signi*. *Eun.* IV. 1. 14. Animi est pudentis *signum* & non instrenui. *Heaut.* I. 1. 68. Multa in homine *signa* insunt. *Adelph.* V. 3. 36. Non *signi* hoc sat est? *Hec.* II. 1. 39.

SILENTIUM.

Cum *silentio* animum attendite. *Eun.* Prol. 44. Statariam agere ut liceat per *silentium*. *Heaut.* Prol. 36. Otium & *silentium* est. Date *silentium*. *Hec.* Alt. Prol. 35. & 47.

Adeste aequo animo per *silentium.* *Phorm.* Prol. 30.

SILESCO.

Dum hae *silescunt* turbae. *Adelph.* V. 2. 10.

SILETUR.

De iurgio *siletur.* *Phorm.* V. 2. 13.

SILICERNIUM.

Ego te exercebo hodie, ut dignus es, *silicernium.* *Adelph.* IV. 2. 48.

SIMALIO.

Muta Eunuchi persona est.

SIMIA.

Domini *simia* es. *Eun.* III. 2. 42. vide Notas.

SIMILIS.

Nonne hoc monstri *simile* st? *Eun.* II. 3. 43. Perpulchra credo dona, aut nostris *similia.* *Eun.* III. 2. 15. vide Notas. Si quid huius *simile* forte aliquando evenerit. *Heaut.* III. 2. 40. Tui *similis* est probe. *Heaut.* V. 3. 18. Nullum huius factum *simile.* *Adelph.* I. 2. 16. Spero erit *similis* maiorum suum. *Adelph.* III. 3. 57. vide Notas. Viris advorsari aeque studium est, *similis* pertinaciast. *Hec.* II. 1. 5. Ne *simili* utamus fortuna atque usi sumus. *Phorm.* Prol. 31. Ecce autem *similia* omnia. *Phorm.* II. 1. 34. Quam uterque est *similis* sui. *Phorm.* III. 2. 16.

SIMO.

Andriae persona est.

SIMPLEX.

Simplex quae ex argumento facta est duplici. *Heaut.* Prol. 6. vide Notas.

SIMUL.

Hi tres tum *simul* amabant. *And.* I. 1. 6. *Simul* consilium cum re amisti? *Eun.* II. 2. 10. *Simul* rem & gloriam armis belli repperi. *Heaut.* I. 1. 60. Omnes *simul* laetae exclamant. *Hec.* III. 3. 7. *Simul* argentum repperit, cura se expedivit. *Phorm.* V. 4. 4.

SIMULATIO.

Non meumst *simulatio.* *Heaut.* IV. 5. 34. vide Notas.

SIMULO.

Ea gratia *simulavi*, vos ut pertemptarem. *And.* III. 4. 9. *Simulare* mortem verbis, reipsa spem vitae dare. *Heaut.* IV. 1. 23. Quid est quod amplius *simuletur?* *Heaut.* V. 1. 28. Si non ipsa re tibi istuc dolet, *simulare* certe est hominis. *Adelph.* IV. 7. 16. Ille alias res agere se *simulare.* *Hec.* V. 3. 28.

SIMULTAS.

Non *simultatem* meam revereri saltem? *Phorm.* II. 1. 2.

SIMULUS.

Is nostro *Simulo* fuit summus. *Adelph.* III. 2. 54. Nostrum amicum noras *Simulum*, atque aequalem? *Adelph.* III. 4. 19.

SIN.

Si illum relinquo, eius vitae timeo: *sin* opitulor, huius minas. *And.* I. 3. 5. *Sin* falsum audierim ac fictum, continuo palamst. *Eun.* I. 2. 24. vide Notas. *Sin* aliter animus vester est. *Adelph.* III. 4. 46. *Sin* item est ob eam rem iratus. *Hec.* V. 2. 14. vide Notas. Si uxorem velit, lege id licere facere: *sin* aliter, negat. *Phorm.* I. 2. 66.

SINCERE.

Si istuc crederem *sincere* dici. *Eun.* I. 2. 97.

SINE.

Sine omni periclo. *And.* II. 3. 17. Non potest *sine* malo fateri. *Eun.* IV. 4. 46. *Sine* auro: tum ornatam, ita uti quae ornantur sibi. *Heaut.* II. 3. 47. vide Notas. Uxor *sine* dote veniet. *Adelph.* IV. 7. 41. *Sine* comite. *Hec.* V. 3. 25. *Sine* nostra cura maxima. *Phorm.* V. 1. 34. vide Notas.

SINGULATIM.

Quid ego nunc commemorem *singulatim?* *Phorm.* V. 9. 43.

SINISTER.

Tu, Simalio, in *sinistrum* cornu; tu, Syrisce, in dexterum. *Eun.* IV. 7. 5. Hem ad *sinisteram.* *Eun.* V. 1. 19. Ad *sinistram* hac recta platea. *Adelph.* IV. 2. 43.

SINO.

Sine nunc meo me vivere interea modo. *And.* I. 1. 126. *Sine* paululum ad me redeam. *And.* III. 5. 16. *Sine* modo. *Eun.* I. 1. 20. *Sine* veniat. *Eun.* IV. 6. 1. Si *ſinis*, dico. *Heaut.* II. 3. 76. vide Notas. Falli te *ſinas* technis per ſervolum. *Heaut.* III. 1. 61. Tu illum corrumpi *ſinis*. *Adelph.* I. 2. 17. At enim non *ſinam*. *Adelph.* II. 1. 14. *Sinite* exorator ut ſim. *Hec.* Alt. Prol. 2. *Sine* me obſecro hoc effugere. *Hec.* IV. 2. 24. Servom hominem cauſam orare leges non *ſinunt*. *Phorm.* II. 1. 62. Exoret *ſine*. *Phorm.* III. 2. 30.

SINUS.

Vidin ego te modo manum in *ſinum* huic meretrici inſerere? *Heaut.* III. 3. 2. Hicine non geſtandus in *ſinu* eſt? *Adelph.* IV. 5. 75.

SIQUANDO.

Negoti *ſiquando* odium ceperat. *Siquando* illa mentionem Phaedriae facit. *Siquando* illa dicet. *Eun.* III. 1. 14. 47. & 51. *Siquando* ad eam acceſſerat. *Hec.* I. 2. 106.

SIQUIDEM.

Actumſt, *ſiquidem* haec vera praedicat. *And.* III. 1. 7. *Siquidem* me amaret, tum iſtuc prodeſſet. *Eun.* III. 1. 55. *Siquidem* id ſapereſt. *Heaut.* II. 3. 83. *Siquidem* porro tu tuum officium facies. *Adelph.* V. 9. 22. *Siquidem* ille ipſe non volt. *Hec.* IV. 1. 45. *Siquidem* quiſquam crederet. *Phorm.* II. 1. 72.

SIS. *Si vis.*

Fac *ſis* nunc promiſſa appareant. *Eun.* II. 3. 20. Cave *ſis*. *Eun.* IV. 7. 29. Vide *ſis*. *Heaut.* I. 2. 38. Illuc *ſis* vide. *Adelph.* V. 1. 4.

SITUS.

Quas ſemper in te intellexi *ſitas*, fide & taciturnitate. *And.* I. 1. 6. Si in te ſit ſolo *ſitum*. *And.* I. 5. 41. Adoleſcens quam in minima ſpe *ſitus* erit. *Heaut.* V. 2. 44. In quo noſtrae ſpes opeſque omnes *ſitae*. Peiore res loco non potis eſt eſſe, quam in quo nunc *ſitaſt*. *Adelph.* III. 2. 33. & 46.

SIVE.

Si iſta uxor *ſive* amicaſt. *And.* I. 3. 11. vide Notas. *Sive* adeo digna res eſt, ubi tu nervos intendas tuos. *Eun.* II. 3. 21.

SOBRINUS.

Eſtne hic Crito *ſobrinus* Chryſidis? *And.* IV. 5. 6. Eho tu *ſobrinum* tuum non noras? *Phorm.* II. 3. 37.

SOBRIUS.

Tu pol homo non es *ſobrius*. *And.* IV. 4. 39. Dum accubabam, quam videbar mihi eſſe pulchre *ſobrius*! *Eun.* IV. 5. 2. Satin ſanus es, aut *ſobrius*? *Heaut.* IV. 3. 29. Ruri eſſe parcum ac *ſobrium*. *Adelph.* I. 2. 15.

SOCCUS.

Adcurrunt ſervi: *ſoccos* detrahunt. *Heaut.* I. 1. 72.

SOCER.

Hic *ſocer* eſt. *And.* IV. 5. 53. Noſter *ſocer*, video, venit. *Hec.* V. 2. 4.

SOCIUS.

Socium eſſe in negotiis. *Heaut.* III. 1. 9.

SOCORDIA.

Nil lociſt ſegnitiae neque *ſocordiae*. *And.* I. 3. 1.

SOCORS.

Nolim ceterarum rerum te *ſocordem* eodem modo. *Adelph.* IV. 5. 61.

SOCRUS.

Uno animo omnes *ſocrus* oderunt nurus. *Hec.* II. 1. 4. vide Notas. Ita animum induxerunt, *ſocrus* omnis eſſe iniquas. *Hec.* II. 3. 4.

SODALIS.

Si frater aut *ſodalis* eſſet, qui magis morem gereret? *Adelph.* IV. 5. 74.

SODES.

Dic *ſodes*. *And.* I. 1. 58. Tace *ſodes*. *Heaut.* III. 3. 19. I *ſodes* intro.

Hec. III. 2. 23. Manedum *fodes.* *Hec.* V. 4. 4. Parce *fodes.* *Phorm.* V. 3. 10.

SOL.

Lectulos in *fole* ilignis pedibus faciundos dedit. *Adelph.* IV. 2. 46.

SOLEO.

Volgo quod dici *folet.* *And.* II. 5. 15. Sic *foleo* amicos. *Eun.* II. 2. 48. Quo pacto id fieri *foleat,* calleo. *Heaut.* III. 2. 37. Credo iam, ut *folet,* iurgabit. *Adelph.* I. 1. 54. Quia ruri effe crebro *foleo.* *Hec.* II. 1. 18. Agedum, ut *foles,* Naufiftrata. *Phorm.* V. 3. 1.

SOLERS.

Quae liberum fcire aequom eft adulefcentem, *follertem* dabo. *Eun.* III. 2. 24.

SOLIDE.

Hunc fcio mea *folide* folum gavifurum gaudia. *And.* V. 5. 8.

SOLIDUS.

Non fatis tibi effe hoc *folidum* vifumft gaudium? *And.* IV. 1. 23. Corpus *folidum* & fucci plenum. *Eun.* II. 3. 27. Ut *folidum* parerem hoc mi beneficium. *Eun.* V. 2. 32.

SOLITUDO.

Per tuam fidem, perque huius *folitudinem,* te obteftor. *And.* I. 5. 55. *Solitudo* ante oftium. *And.* II. 2. 25. Vis, egeftas, iniuftitia, *folitudo,* infamia. *Adelph.* III. 2. 5. Ubicumque datum erat fpatium *folitudinis.* *Hec.* I. 2. 55.

SOLLICITATIO.

Nuptiarum *follicitatio.* *And.* I. 5. 26.

SOLLICITO.

Sicine me atque illam opera tua nunc miferos *follicitari*? *And.* IV. 2. 6. vide Notas. Cur meam fenectutem huius *follicito* amentia? *And.* V. 3. 16. In fraudem *follicitando.* *And.* V. 4. 9. vide Notas. Quid te ergo aliud *follicitat*? *Eun.* I. 2. 82. Quae res te *follicitat* autem? *Heaut.* II. 3. 10. Quibus nunc *follicitor* rebus? *Adelph.* I. 1. 11. Quid fit hoc, quod *follicitere* ad hunc modum. *Hec.* IV. 4. 54.

SOLLICITUDO.

Bidui eft aut tridui haec *follicitudo.* *And.* II. 4. 10. Quantafque hic fuis confiliis confecit *follicitudines.* *And.* IV. 1. 26. *Sollicitudinem* iftam falfam, quae te excruciat, mittas. *Heaut.* I. 2. 3. Quanta me cura & *follicitudine* adficit gnatus. *Phorm.* II. 4. 2. Alia cum occupatus effet *follicitudine.* *Phorm.* III. 2. 17. Iftaec mihi res *follicitudinift.* *Phorm.* IV. 1. 22.

SOLLICITUS.

Ex hoc mifera *follicita* eft. *And.* I. 5. 33. Hem, tot mea folius *folliciti* fint caufa. *Heaut.* I. 1. 77. Omnis *follicites* habuit. *Heaut.* III. 1. 52. vide Notas.

SOLUM.

Id fibi negoti credidit *folum* dari. *And.* Prol. 2.

SOLVO.

Solvifti fidem. *And.* IV. 1. 19. Neque tu verbis *folves* umquam, quod mi re malefeceris. *Adelph.* II. 1. 10. Ipfe egomet *folvi* argentum. *Adelph.* IV. 4. 20. Ego vos curis *folvi* ceteris. *Hec.* II. 1. 33. Vorfura *folvis.* *Phorm.* V. 5. 15. vide Notas.

SOLUS.

Vos femotae: nos *foli.* *And.* I. 5. 50. Venit meditatus alicunde ex *folo* loco. *And.* II. 4. 3. *Solus* es quem diligunt Di. *And.* V. 6. 9. vide Notas. *Sola* fum: habeo hic neminem, neque notum, neque cognatum. *Eun.* I. 2. 67. *Solus* cum *fola.* *Eun.* III. 5. 31. Sumptus domi tantos ego *folus* faciam? *Heaut.* I. 1. 79. Tibi bene effe *foli,* fibi cum fit male. *Adelph.* I. 1. 9. *Solus* mearum eft miferiarum remedium. *Adelph.* III. 1. 7. *Solum* unum hoc vitium fenectus adfert hominibus. *Adelph.* V. 3. 47. Omnem rem narrabit fcio, continuo *fola foli.* *Hec.* III. 2. 15. *Solum folus* conveni. *Hec.* IV. 1. 42. *Solus* eft homo amico amicus. *Phorm.* III. 3. 29. *Solae* triginta minae. *Phorm.* III. 3. 24. Non hoc publi-

citus scelus hinc deportarier in *solas* terras? *Phorm.* V. 8. 26.

SOMNIO.

Num ille *somniat* ea, quae vigilans voluit? *And.* V. 6. 7. Me *somnies.* *Eun.* I. 2. 114. Tu de psaltria me *somnias* agere. *Adelph.* IV. 7. 6.

SOMNIUM.

De argento *somnium.* *Adelph.* II. 1. 50. Tu, quantus quantus, nil nisi sapientia es: ille, *somnium.* *Adelph.* III. 3. 41. *Somnia.* *Phorm.* III. 2. 9. *Somnium.* *Phorm.* V. 6. 34.

SOMNUS.

Se illam in *somnis*, quam illum, amplecti maluit. *And.* II. 5. 19. Interea *somnus* virginem opprimit. *Eun.* III. 5. 53. *Somnum* hercle ego hac nocte oculis non vidi meis. *Heaut.* III. 1. 82.

SONITUS.

Qui templa caeli summa *sonitu* concutit. *Eun.* III. 5. 42.

SONTICUS.

Causa est *sontica.* *Phorm.* IV. 4. 29. vide Notas.

SOPHRONA.

Nutricis nomen in Eunucho & Phormione.

SORBILO.

Cyathos *sorbilans* paulatim hunc producam diem. *Adelph.* IV. 2. 52. vide Notas.

SORDES.

Harum videre inluviem, *sordes*, inopiam. *Eun.* V. 4. 15.

SORDIDATUS. SORDIDUS.

Scin hanc, quam dicit *sordidatam* & *sordidam*? *Heaut.* II. 3. 56.

SOREX.

Egomet meo iudicio miser, quasi *sorex*, hodie perii. *Eun.* V. 6. 23.

SOROR.

Semper ei dicta est esse haec atque habita est *soror.* *And.* IV. 5. 14. *Sororem* plerique esse credebant meam. *Eun.* I. 2. 38. Parva *soror.* Parvola. *Eun.* III. 3. 15. & 19. ubi vide Notas. Tibi iam esse ad *sororem* intellego. *Heaut.* V. 2. 26.

SORS.

Etiam de *sorte* nunc venio in dubium miser? *Adelph.* II. 2. 35.

SOSIA.

Andriae & Hecyrae persona est.

SOSTRATA.

Heautontimorumeni, Adelphorum & Hecyrae persona.

SPARSUS.

Capillus *sparsus.* *Heaut.* II. 3. 49. vide Notas. Caesiam, *sparso* ore, adunco naso. *Heaut.* V. 5. 20.

SPATIUM.

Ut ne esset *spatium* cogitandi ad disturbandas nuptias. *And.* I. 2. 11. Non habeo *spatium*, ut de te sumam supplicium. *And.* III. 5. 17. Tam in brevi *spatio.* *Heaut.* V. 2. 2. Prope decurso *spatio.* *Adelph.* V. 4. 6. Quam longum *spatium* amandi amicam tibi dedi? *Hec.* IV. 4. 62. Ubicumque datum erat *spatium* solitudinis. *Hec.* I. 2. 55. Neque, ut celare posset, tempus *spatium* ullum dabat. *Hec.* III. 3. 14.

SPECTATOR.

Elegans formarum *spectator.* *Eun.* III. 5. 18.

SPECTATUS.

Spectatum satis putabam, & magnum exemplum continentiae. *And.* I. 1. 64. Satis iam satis *spectata* erga te amicitiast mea. *And.* V. 1. 1. Is mihi profecto est servos *spectatus* satis. *Adelph.* V. 6. 5.

SPECTO.

Spectandae an exigendae sint vobis prius. *And.* Prol. 27. Inportunitatem *spectate* aniculae. *And.* I. 4. 4. Tuum animum ex animo *spectavi* meo. *And.* IV. 1. 22. Ego limis *specto.* *Eun.* III. 5. 53. Ere, ne me *spectes.* Audaciam meretricum *specta.* *Eun.* V. 5. 18. & 24. Nunc aliud *specta.* *Heaut.* V. 2. 38. Ut neque *spectari* neque cognosci potuerit. *Hec.* Prol. 3.

SPECULUM.

Inspicere, tanquam in *speculum*, in vitas omnium iubeo. Tanquam in *speculum*, in patinas inspicere iubeo. *Adelph.* III. 3. 61. & 74.

SPERNO.

Quot modis contemptus, *spretus?* *And.* I. 5. 13. Ob haec facta abs te *spernor.* *Eun.* I. 2. 91. Quae solet quos *spernere.* *Heaut.* II. 3. 122. Sin *spreverit* me. *Phorm.* IV. 1. 18.

SPERO.

Ita *spero* quidem. *And.* I. 5. 63. Nam quod tu *speres*, propulsabo facile. *And.* II. 3. 21. Utinam id sit, quod *spero*. *And.* V. 4. 26. *Spero* aeternam inter nos gratiam fore. *Eun.* V. 2. 33. Porro recte *spero*. *Heaut.* I. 1. 107. Quod de argento *sperem*, nihil est. *Heaut.* IV. 2. 4. *Spero* erit similis maiorum suum. *Adelph.* III. 3. 57. vide Notas. *Spero* ecastor. *Hec.* IV. 3. 5. Set quid *sperem?* *Phorm.* V. 9. 33.

SPES.

Ecquid *spes* sit reliquum. *And.* Prol. 25. Adempta *spes* est. *And.* II. 1. 4. Me *spes* haec frustratast. *And.* II. 2. 37. Praeter *spem* evenit. *And.* II. 6. 5. Animus in *spe* atque in timore usque antehac adtentus fuit. *And.* II. 1. 3. Nisi me lactasses amantem, & falsa *spe* produceres. *And.* IV. 1. 24. Itan parasti te, ut *spes* nulla reliqua in te sit tibi? *Eun.* II. 2. 9. Una haec *spes* est. *Eun.* II. 3. 4. Quanto minus *spei* est, tanto magis amo. In te *spes* est. *Eun.* V. 8. 23. & 24. Quanta de *spe* decidi. *Heaut.* II. 3. 9. *Spem* nuptiarum omnem eripis. *Heaut.* IV. 3. 35. In *spe* pendebit animi. *Heaut.* IV. 5. 5. vide Notas. Ego *spem* pretio non emo. *Adelph.* II. 2. 11. In te *spes* omnis nobis sita est. *Adelph.* III. 4. 9. Hac illi *spe* hoc inceperunt. *Adelph.* II. 2. 19. In quo nostrae *spes* opesque omnes sitae. *Adelph.* III. 2. 34. *Spe* incerta, certum mihi laborem sustuli. *Hec.* Alt. Prol. 9. In me omnis *spes* mihi est. *Phorm.* I. 2. 89. Non multum habet quod det fortasse. G. Immo nihil, nisi *spem* meram. *Phorm.* I. 2. 96. Commodius esse opinor, duplici *spe* utier. *Phorm.* IV. 2. 13.

SPOLIO.

Spolies, mutiles, laceres, quemquem nacta sis. *Hec.* I. 1. 8.

SPONSA.

Sponsam hic tuam amat. *And.* II. 1. 24. Scis *sponsam* mihi? *Eun.* V. 8. 6. *Sponsaë* aurum, vestem, ancillas, opus esse. *Heaut.* V. 1. 20. vide Notas. Quantum ab hac accipio, quae *sponsast* mihi. *Phorm.* IV. 3. 52.

SPONTE.

Age, si hic non insanit satis sua *sponte*, instiga. *And.* IV. 2. 9. Sua *sponte* recte facere. *And.* I. 1. 50.

SQUALIDUS.

Video sentum, *squalidum*, aegrum, pannis annisque obsitum. *Eun.* II. 2. 5.

ST.

De fallacia dicis? St: Inveni nuper quandam. *Heaut.* III. 3. 36. Non obsecro es quem semper te esse dictitasti? c. *St.* *Phorm.* V. 1. 16.

STABILIS.

Qui imperium credat gravius esse aut *stabilius.* *Adelph.* I. 1. 41.

STATARIUS.

Statariam agere ut liceat per silentium. *Heaut.* Prol. 36.

STATIM.

Ex iis praediis talenta argenti bina capiebat *statim.* *Phorm.* V. 3. 7.

STATUO.

Si numquam avare pretium *statui* arti meae. Exemplum *statuite* in me. *Heaut.* Prol. 48. & 51. Capite pronum in terram *statuerem.* *Adelph.* III. 2. 18. vide Notas. Haut opinor commode finem *statuisse* orationi militem. *Hec.* I. 2. 21.

STATUS.

Qui esset *status.* *Eun.* III. 5. 50.

STEPHANIO.

Servi nomen. *Adelph.* III. 3. 26.

STERCULINUM.
Non pudet vanitatis? D. Minime, dum ob rem. G. *Sterculinum.* *Phorm.* III. 2. 41. vide Notas.

STERNO.
Festinare, lectos *sternere*, cenam apparare. *Heaut.* I. 1. 73. Est intro latus lectus; vestimentis *stratus* est. *Heaut.* V. 1. 30. Lectulos iube *sterni* nobis. *Adelph.* II. 4. 21.

STERTO.
Stertit noctes & dies. *Eun.* V. 8. 49.

STILPHO.
Hic vero nomine Chremes est. *Phorm.* II. 3. 42. & 43.

STILUS.
Et tamen dissimili oratione sunt factae ac *stilo.* *And.* Prol. 12. vide Notas.

STIMULO.
Magis nunc me amicae dicta *stimulant.* *Heaut.* II. 1. 11.

STIMULUS.
Inscitiast, advorsum *stimulum* calces. *Phorm.* I. 2. 29.

STIPES.
Caudex, *stipes*, asinus, plumbeus. *Heaut.* V. 1. 4.

STIPULA.
Meridie ipso faciam ut *stipulam* colligat. *Adelph.* V. 3. 62.

STO.
Si poterit fieri, ut ne pater per me *stetisse* credat, quo minus hae fierent nuptiae, volo. Set si id non poterit, id faciam, in proclivi quod est, per me *stetisse* ut credat. *And.* IV. 2. 16. & 18. Quid *stas*? quid cessas? *And.* V. 6. 15. *Stat* sententia. *Eun.* II. 1. 13. Quid agitur? PA. *Statur.* *Eun.* II. 2. 40. I; quid *stas*, lapis? *Heaut.* V. 7. 3. vide Notas. Olim cum *stetit*, actoris opera magis *stetisse* quam sua. *Phorm.* Prol. 10. *Sta* ilico. *Phorm.* I. 4. 17.

STOLIDUS.
Vix tandem sensi *stolidus.* *And.* III. 1. 12. *Stolidus* est. *Heaut.* III. 2. 34.

STOMACHOR.
Id equidem adveniens mecum *stomachabar* modo. *Eun.* II. 3. 32.

STRATO.
Quaeso, inquam, *Strato*, eone es ferox, quia habes imperium in beluas? *Eun.* III. 1. 24.

STRENUE.
Abi prae, *strenue.* *Adelph.* II. 1. 13.

STRENUUS.
Strenuum hominem praebuit. *Phorm.* III. 1. 12.

STREPITUS.
Comitum conventus, *strepitus.* *Hec.* Alt. Prol. 27.

STRUO.
Num me fefellit hosce id *struere*? *Heaut.* III. 2. 3.

STUDEO.
Horum ille nihil egregie praeter cetera *studebat.* *And.* I. 1. 32. Si quisquam est, qui placere se *studeant* bonis quam plurimis. *Eun.* Prol. 1. vide Notas. Id cum *studuisti*, isti formae ut mores consimiles forent. *Heaut.* II. 4. 2. Utin' omnes mulieres eadem aeque *studeant*, nolintque omnia? *Hec.* II. 1. 2.

STUDIOSE.
Coepit *studiose* omnia docere. *Eun.* I. 2. 36. Texentem telam *studiose* ipsam offendimus. *Heaut.* II. 3. 44.

STUDIUM.
Ut animum ad aliquod *studium* adiungant. *And.* I. 1. 29. Eorum obsequi *studiis.* *And.* I. 1. 37. Vide quam iniquos sis prae *studio.* *And.* V. 1. 6. Repente ad *studium* se applicasse hunc musicum. *Heaut.* Prol. 23. Quo *studio* vitam tuam te absente exegerit. *Heaut.* II. 3. 39. Is adeo dissimilis *studio* est. *Adelph.* I. 1. 16. vide Notas. Populus *studio* stupidus. *Hec.* Prol. 4. Ne illum ab *studio* abducerem. Prope iam remotum iniuria adversarium ab *studio*. *Hec.* Alt. Prol. 11. & 15. Viris advorsari aeque *studium* est. *Hec.* II. 1. 5. Satias iam tenet *studiorum* istorum.

Hec. IV. 2. 19. Poëtam non poteſt retrahere ab *ſtudio. Phorm.* Prol. 2.

STULTA.

Quid illo faciemus, *ſtulta? Eun.* V. 1. 21. Ut *ſtultae* & miſerae omnes ſumus religioſae. *Heaut.* IV. 1. 36. In qua re nunc tam confidenter reſtas *ſtulta. Heaut.* V. 3. 7.

STULTE.

Factum a nobis *ſtulte* eſt. Haut *ſtulte* ſapis. *Heaut.* II. 3. 8. & 82. Bis facere *ſtulte. Hec.* III. 2. 8.

STULTISSIME.

Ut *ſtultiſſime* quidem illi rem geſſerimus. *Phorm.* V. 2. 7.

STULTITIA.

Ego pretium ob *ſtultitiam* fero. *And.* III. 5. 4. Ut meae *ſtultitiae* iuſtitia tua ſit aliquid praeſidi. *Heaut.* IV. 1. 33. vide Notas. Exſuperat eius *ſtultitia* haec omnia. *Heaut.* V. 1. 5. Tibi proſpexi & *ſtultitiae* tuae. Ibi tuae *ſtultitiae* ſemper erit praeſidium. *Heaut.* V. 2. 8. & 14. *Stultitiaſt* iſtaec, non pudor. *Adelph.* II. 4. 10. Pro Iuppiter, hominis *ſtultitiam. Adelph.* III. 3. 13. Illius *ſtultitia* victa, ex urbe tu rus habitatum migres? *Hec.* IV. 2. 13. Cuius de *ſtultitia* dici, ut dignumſt, non poteſt. *Phorm.* II. 3. 55. Utrum *ſtultitia* facere ego hunc an malitia dicam. *Phorm.* IV. 3. 54.

STULTITIA.

Homini homo quid praeſtat? *ſtulto* intellegens quid intereſt? *Eun.* II. 2. 1. Hic homines prorſum ex *ſtultis* inſanos facit. *Eun.* II. 2. 23. Tu quod cavere poſſis, *ſtultum* admittereſt. *Eun.* IV. 6. 23. Numquam pol hominem *ſtultiorem* vidi, nec videbo. *Eun.* V. 6. 8. Tu iam pendebis, *ſtulte. Eun.* IV. 6. 20. vide Notas. Vin tu homini *ſtulto* mi auſcultare? *Heaut.* III. 3. 24. Quae ſunt dicta in *ſtultum. Heaut.* V. 1. 4. O *ſtulte*, tu de pſaltria me ſomnias agere. *Adelph.* IV. 7. 6. vide Notas. Hominum homo *ſtultiſſime. Adelph.* II. 2. 10.

STUPEO.

Laſſus, cura confectus *ſtupet. And.* II. 1. 4. Quid *ſtupes? Heaut.* II. 4. 24.

STUPIDUS.

Populus ſtudio *ſtupidus. Hec.* Prol. 4.

SUADEO.

Suadere noli. *And.* II. 3. 11. Numquam deſtitit inſtare, *ſuadere*, orare, uſque adeo donec perpulit. *And.* IV. 1. 38. Itane *ſuades? Eun.* I. 1. 31. Recte *ſuades. Heaut.* V. 2. 43. Pietas matris potius commodum *ſuadet* ſequi. *Hec.* III. 5. 31. Sane hercle pulchre *ſuades. Phorm.* III. 3. 9.

SUASUS.

Ne ob meum *ſuaſum* indigne iniuria adficiatur. *Phorm.* V. 1. 3.

SUAVIS.

Tibi autem porro ut non ſit *ſuave* vivere. *Heaut.* III. 1. 73. *Suavia* in praeſentia quae eſſent, prima habere. *Heaut.* V. 2. 9. Nil *ſuave* meritaſt. *Phorm.* II. 1. 75. vide Notas. Quam ſint *ſuavia* & quam cara ſint. *Phorm.* II. 2. 30. Ha, ha, hae, homo *ſuavis. Phorm.* II. 3. 64.

SUAVIUM.

Meum *ſuavium*, quid agitur? *Eun.* III. 2. 3.

SUB.

Mater, cuius *ſub* imperioſt, mala. *Heaut.* II. 2. 4. Agelli eſt hic *ſub* urbe paulum. *Adelph.* V. 8. 26.

SUBDITUS.

Subditum ſe ſuſpicatur. *Heaut.* V. 3. 12. vide Notas.

SUBDUCO.

Se illinc *ſubducet. Eun.* IV. 1. 14. Cum eo clam te *ſubduxti* mihi. *Eun.* IV. 7. 25. Numquam ita quiſquam bene *ſubducta* ratione ad vitam fuit. *Adelph.* V. 4. 1.

SUBIGITO.

Amicam *ſubigitare. Heaut.* III. 3. 6. vide Notas.

SUBIICIO.

Si meminiſti id quod olim dictumſt, *ſubiice. Phorm.* II. 3. 40.

SUBITO.

Cui tam *subito* tot contigerint commoda. *Eun.* V. 8. 3. Unde ego nunc tam *subito* huic argentum inveniam miser? *Phorm.* III. 3. 1.

SUBITUS.

Quae istaec *subita* est largitas? *Adelph.* V. 9. 28. Nam quod ego huic nunc *subito* exitio remedium inveniam miser? *Phorm.* I. 4. 22.

SUBLATUS.

Quia paulum vobis accessit pecuniae, *sublati* animi sunt. *Hec.* III. 5. 57.

SUBLIMIS.

Sublimem hunc intro rape. *And.* V. 2. 20. *Sublimem* medium arriperem. *Adelph.* III. 2. 18.

SUBOLET.

Ut ne paululum quidem *suboleat* esse amicam hanc Cliniae. *Heaut.* V. 1. 26. vide Notas. Num patri quid *subolet*? *Phorm.* III. 1. 10. vide Notas.

SUBSENTIO.

Etsi *subsensi* id quoque, illos ibi esse. *Heaut.* III. 1. 62.

SUBSERVIO.

Tu, ut *subservias* orationi, utcumque opust, verbis vide. *And.* IV. 3. 20.

SUBSIDIUM.

Ego in *subsidiis* hic ero succenturiatus. *And.* I. 4. 51.

SUBSTERNO.

Ex ara hinc sume verbenas tibi, atque eas *substerne*. *And.* IV. 3. 12.

SUBSTO.

Metuo, ut *substet* hospes. *And.* V. 4. 11.

SUBTEMEN.

Anus *subtemen* nebat. *Heaut.* II. 3. 52.

SUBTRISTIS.

Subtristis visust esse aliquantillum mihi. *And.* II. 6. 16. vide Notas.

SUBVENIO.

Huic ut *subveniat*. *Eun.* V. 4. 47. *Subvenite* inopi. *Adelph.* II. 1. 2. Orare ut *subveniat* sibi. *Phorm.* Prol. 8. *Subveni*. *Phorm.* II. 2. 6.

SUBVORTO.

Ne nimium modo nos tuus iste animus aequos *subvortat*. *Adelph.* V. 3. 51.

SUCCEDO.

Hac non *successit*, alia adgrediemur via. *And.* IV. 1. 46. Parum *succedit* quod ago. *And.* IV. 1. 55. Quando hoc bene *successit*, hilare hunc sumamus diem. *Adelph.* II. 4. 23. vide Notas.

SUSCENSEO.

Si id *suscenseat*. *And.* II. 3. 2. Est, quod *suscenset* tibi. *And.* II. 7. 17. Ut mihi nunc ego suscenseo. *Heaut.* V. 1. 42. vide Notas. Nil *suscenseo*. *Heaut.* V. 2. 23. An id *suscenses* nunc illi? Nil fecit quod *suscenseas*. *Phorm.* II. 1. 29. & 33.

SUCCENTURIATUS.

Ego in subsidiis hic ero *succenturiatus*. *And.* I. 4. 51.

SUCCURRO.

*Succurrendum*st. *Adelph.* V. 3. 6.

SUCCUS.

Corpus solidum & *succi* plenum. *Eun.* II. 3. 27.

SUDO.

Heia *sudabis* satis, si cum illo inceptas homine. *Phorm.* IV. 3. 23.

SUFFARCINATUS.

Vidi Cantharam *suffarcinatam*. *And.* IV. 4. 31.

SUFFERO.

An ut pro huius peccatis ego supplicium *sufferam*? *And.* IV. 3. 17. Vix *suffero*. *Heaut.* II. 4. 10. Satrapa si fiet amator, numquam *sufferre* eius sumptus queat. *Heaut.* III. 1. 44.

SUGGERO.

Cur tu his rebus sumptum *suggeris*? *Adelph.* I. 1. 37.

SUI.

Unum hoc scio, esse meritam, ut memor esses *sui*. *And.* I. 5. 46. Qui scis eos nunc discordare inter *se*? *And.* III. 3. 43. Quid *sibi* hic vestitus quaerit? *Eun.* III. 5. 10. Ita ut res *sese* habet. *Heaut.* IV. 3. 24. Parce ac duriter *se* habere. *Adelph.* I. 1. 21. Si ex me illa liberos vel-

let *fibi*. *Hec.* IV. 4. 33. Is *fibi* refponfum hoc habeat. *Phorm.* Prol. 15. Sic habent principia *fefe*. *Phorm.* III. 1. 15. Quam uterque eft fimilis *fui*. *Phorm.* III. 2. 16.

SUM.

Nullus *fum*. *And.* III. 4. 20. Quis tu homo *es*? quis mihi *es*? *And.* IV. 1. 11. Ea res *eft*. *And.* IV. 2. 10. Sentiet qui vir *fiem*. *Eun.* I. 1. 21. Videt me *effe* tanto honore. *Eun.* II. 2. 29. Fortaffe tu profectus alio *fueras*. *Eun.* II. 2. 49. Non *eft* mentiri meum. *Heaut.* III. 2. 38. *Efto*. *Heaut.* III. 3. 11. Ne iftuc in animum inducas tuum, alienum *effe* te. CL. *Sum*. *Heaut.* V. 4. 6. Pater effe difce ab illis, qui veri *fient*. *Adelph.* I. 2. 45. vide Notas. Sit ita *eft*, facturus ut *fit* officium fuum. *Adelph.* III. 5. 4. vide Notas. A me argentum, quanti *eft*, fumito. *Adelph.* V. 9. 20. *Eft* quod me tranfire ad forum iam oportet. *Hec.* II. 2. 31. Cui tanta *erat* res, & fupererat? *Phorm.* I. 2. 19. *Eft* ubi vos ulcifcar probe. *Phorm.* V. 8. 96.

SUMMA.

De *fumma* nil decedet. *Adelph.* V. 3. 30. Ad te *fumma* folum, Phormio, rerum redit. *Phorm.* II. 2. 3.

SUMMONEO.

Summonuit me Parmeno ibi fervus, quod ego arripui. *Eun.* III. 5. 22.

SUMMUS.

Quod habui *fummum*, pretium perfolvi tibi. *And.* I. 1. 12. Unicam gnatam fuam cum dote *fumma* filio uxorem ut daret. *And.* I. 1. 74. Cuius tibi poteftas *fumma* fervandi datur. *And.* III. 3. 9. *Summum* bonum effe erae deputabam hunc Pamphilum. *And.* IV. 3. 2. vide Notas. *Summo* cum probro. *And.* V. 3. 10. Pater amicus *fummus* nobis. *And.* V. 6. 6. *Summa* forma femper confervam domi videbit. *Eun.* II. 3. 75. Qui templa caeli *fumma* fonitu concutit. *Eun.* III. 5. 42. Clamore *fummo*. *Heaut.* Prol. 40. Propter quam in *fumma* infamia fum. *Heaut.* II. 3. 18. Ius *fummum* faepe *fumma* eft malitia. *Heaut.* IV. 5. 48. Is noftro Simulo fuit *fummus*. *Adelph.* III. 2. 54. *Summa* vi defendam has. *Adelph.* III. 4. 47. vide Notas. Amicus *fummus* meus. *Phorm.* I. 1. 1. Pro maleficio fi beneficium *fummum* nolunt reddere. *Phorm.* II. 2. 22.

SUMO.

Cum non habeo fpatium, ut de te *fumam* fupplicium. *And.* III. 5. 17. Ex ara hinc *fume* verbenas tibi. *And.* IV. 3. 11. Quod in opere faciundo operae confumis tuae, fi *fumas* in illis exercendis, plus agas. *Heaut.* I. 1. 22. *Sumat*, confumat, perdat. *Heaut.* III. 1. 56. Fruftra operam opinor *fumo*. *Heaut.* IV. 3. 15. Eum hic locum *fumpfit* fibi in Adelphos. *Adelph.* Prol. 10. Hilare hunc *fumamus* diem. *Adelph.* II. 4. 23. Ex aliis *fumere* exemplum fibi. *Adelph.* III. 3. 62. A me argentum quanti eft *fumito*. *Adelph.* V. 9. 20. In deterrendo voluiffem operam *fumere*. *Hec.* Alt. Prol. 17. Cena dubia apponitur. G: Quid iftuc verbi eft? P. Ubi tu dubites quid *fumas* potiffimum. *Phorm.* II. 3. 29.

SUMPTUOSUS.

Meaft petax, procax, magnifica, *fumptuofa*, nobilis. *Heaut.* II. 1. 15. Domus *fumptuofa*. *Adelph.* IV. 7. 42.

SUMPTUS.

Nimium parce facere *fumptum*. *And.* II. 6. 19. Ut tuo amori fuppeditare poffint fine *fumptu* tuo omnia haec. *Eun.* V. 8. 46. vide Notas. *Sumptus* domi tantos ego folus faciam? *Heaut.* I. 1. 78. Opere ruftico faciundo facile *fumptum* exfercirent fuum. *Heaut.* I. 1. 91. Numquam fufferre eius *fumptus* queat. *Heaut.* III. 1. 44. Praebent exigue *fumptum*. *Heaut.* I. 2. 33. Sperabit *fumptum* fibi levatum effe. *Heaut.* IV. 4. 24. Cum tolerare illius

sumptus non queat. *Heaut.* III. 2. 33. Ubi videbit tantos sibi *sumptus* domi cotidiano fieri. *Heaut.* IV. 5. 6. vide Notas. Si illius pergo suppeditare *sumptibus.* *Heaut.* V. 1. 57. vide Notas. Cur tu his rebus *sumptum* suggeris? *Adelph.* I. 1. 37. Dedit praeterea in *sumptum,* dimidium minae. *Adelph.* III. 3. 16. Sibi *sumptum* fecit. *Adelph.* V. 4. 11. Paulo *sumptu.* *Adelph.* V. 4. 22. *Sumptum* admittet. *Adelph.* V. 7. 15. *Sumptum* filii quem faciunt. *Adelph.* V. 3. 21. *Sumptus* vestros otiumque ut nostra res posset pati. *Hec.* II. 1. 28. *Sumptus* quos fecisti in eam. *Hec.* IV. 4. 63. Sine *sumptu.* *Phorm.* I. 3. 16. Et cura & *sumptu* absumitur. *Phorm.* II. 2. 26. Opus est *sumptu* ad nuptias. *Phorm.* IV. 3. 61.

SUNIUM.

Abreptam e *Sunio.* *Eun.* I. 2. 35. Rus *Sunio* ecquod habeam. *Eun.* III. 3. 15. vide Notas. Ego me ire senibus *Sunium* dicam. *Phorm.* V. 5. 9.

SUPELLEX.

Supellectile opus est. *Phorm.* IV. 3. 61.

SUPERBE.

Satis pol *superbe* inluditis me. *Phorm.* V. 8. 22.

SUPERBIA.

Quorum opera in bello, in otio, in negotio, suo quisque tempore usust sine *superbia.* *Adelph.* Prol. 21.

SUPERBUS.

Non cognosco vestrum tam *superbum.* *Eun.* V. 8. 36. Reddi patri autem, cui tu nil dicas viti, *superbum* est. *Hec.* I. 2. 80.

SUPERI.

Ut te quidem omnes, Di Deae, *Superi* Inferi, malis exemplis perdant. *Phorm.* IV. 4. 6.

SUPERO.

Haec *superat* ipsam Thaidem. *Eun.* II. 1. 25. Numquam ita magnifice quicquam dicam, id virtus quin *superet* tua. *Adelph.* II. 3. 4.

SUPERSTES.

Deos quaeso, ut sit *superstes.* *And.* III. 2. 7. Ita mihi atque huic sis *superstes.* *Heaut.* V. 4. 7.

SUPERSUM.

Set porro ausculta, quid *super* fallaciae *est.* *Heaut.* IV. 5. 23. vide Notas. Cui tanta erat res, & *supererat?* *Phorm.* I. 2. 19. Tibi, quia *superest,* dolet. *Phorm.* I. 3. 10.

SUPPEDITO.

Ut tuo amori *suppeditare* possint sine sumptu tuo. *Eun.* V. 8. 46. vide Notas. Si illius pergo *suppeditare* sumptibus. *Heaut.* V. 1. 57. vide Notas.

SUPPLEX.

Ne cuiquam suorum aequalium *supplex* siet. *Phorm.* V. 7. 4.

SUPPLICIUM.

Cur non habeo spatium, ut de te sumam *supplicium?* *And.* III. 5. 17. An ut pro huius peccatis ego *supplicium* sufferam? *And.* V. 3. 17. Pro peccato magno paulum *supplici* satis est patri. *And.* V. 3. 32. Dabis ultro ei *supplicium.* *Eun.* I. 1. 25. Usque illi de me *supplicium* dabo. *Heaut.* I. 1. 86. Satis mi id habeam *supplici.* *Adelph.* III. 2. 15. Iam *supplici* satis est mihi. *Phorm.* V. 9. 40.

SUPPLICO.

Huic *supplicabo.* *And.* II. 1. 12. Haec tibi aderit *supplicans* ultro. *Eun.* IV. 7. 41. Itan is nunc sibi me *supplicaturum* putat? *Hec.* III. 5. 50.

SUPPONO.

Puerum *supponi.* *Eun.* Prol. 39. Qui hunc *supposivit* nobis. *Eun.* V. 3. 3. vide Notas.

SUPRA.

Adeo modesto, adeo venusto, ut nil *supra.* *And.* I. 1. 93. Facete, lepide, laute, nil *supra.* *Eun.* III. 1. 37. Nil *supra* pote. *Adelph.* II. 3. 11. vide Notas.

SUPREMUS.

Pro *supreme* Iuppiter. *Adelph.* II. 1. 42.

SURDUS.

Utinam aut hic *furdus*, aut haec muta facta fit. *And.* III. 1. 5. Ne ille haut fcit, quam mihi nunc *furdo* narret fabulam. *Heaut.* II. 1. 10. Orando *furdas* iam auris reddideras mihi. *Heaut.* II. 3. 89.

SURGO.

Poftquam *furrexi*, neque pes, neque mens fatis fuum officium facit. *Eun.* IV. 5. 3. Ut tridno hoc perpetuo prorfum e lecto nequeat *furgere*. *Adelph.* IV. 1. 4.

SURSUM.

Ne *furfum* deorfum curfites. *Eun.* II. 2. 47.

SURSUS.

Praeterito hac recta platea *furfus*. *Adelph.* IV. 2. 35. vide Notas.

SUSCIPIO.

Pollicitus fum *fufcepturum*. *And.* II. 3. 27. Cum puella anum *fufcepiffe* inimicitias non pudet? *Hec.* II. 1. 34. Parvi rettulit non *fufcepiffe*. *Phorm.* IV. 3. 42. Ex qua filiam *fufcepit*. E medio exceffit unde haec *fufceptaft* tibi. *Phorm.* V. 8. 50. & 74. Inde filiam *fufcepit* iam unam. *Phorm.* V. 9. 18.

SUSPECTO.

Virgo in conclavi fedet, *fufpectans* tabulam quandam pictam. *Eun.* III. 5. 36.

SUSPECTOR.

Poftquam video nefcio quid *fufpectarier*. *Hec.* V. 3. 29. vide Notas.

SUSPECTUS.

Scio nemini aliter *fufpectum* fore. *Hec.* III. 3. 38. Non clam me eft, gnate mi, tibi me effe *fufpectam*. *Hec.* IV. 2. 1. Nolo effe falfa fama gnatum *fufpectum* tuum. *Hec.* V. 1. 32. Noftras mulieres *fufpectas* fuiffe falfo nobis. *Hec.* V. 2. 11. Qua re *fufpectus* fuo patri & Phidippo fuit, exfolvi. *Hec.* V. 3. 22.

SUSPENDO.

Id mihi vifuft dicere, abi cito & *fufpende* te. *And.* I. 5. 20.

SUSPENSUS.

Sufpenfo gradu placide ire perrexi. *Phorm.* V. 6. 27.

SUSPICIO.

Qui tibi iftaec incidit *fufpicio?* *And.* III. 2. 21. In amore haec omnia infunt vitia: iniuriae, *fufpiciones*, inimicitiae, indutiae, bellum, pax rurfum. *Eun.* I. 1. 20. Iam erat tum *fufpicio*. *Eun.* III. 3. 8. In hunc *fufpicioft* translata amoris. *Heaut.* IV. 5. 52. *Sufpicionem* iftanc ex illis quaere. *Heaut.* V. 2. 41. Tanta nunc *fufpicio* de me incidit. *Adelph.* IV. 4. 7. Illas errore & te fimul *fufpicione* exfolves. *Hec.* V. 2. 26.

SUSPICIOSUS.

Omnes, quibus res funt minus fecundae, magis funt nefcio quo modo *fufpiciofi*. *Adelph.* IV. 3. 15.

SUSPICOR.

Nil *fufpicans* etiam mali. *And.* I. 1. 89. Quantum *fufpicor*. *Eun.* I. 2. 62. Mihi nunc nil rerum omnium*ft* quod malim, quam me hoc falfo *fufpicarier*. *Heaut.* II. 3. 27. Senfi ilico id illas *fufpicari*. *Adelph.* IV. 4. 15. Nec pol me multum fallit: quin quod *fufpicor* fit quod velit. *Hec.* V. 1. 2.

SUSTENTO.

Solus omnem familiam *fuftentat*. *Adelph.* III. 4. 36.

SUSTINEO.

Prima coitioft acerrima: fi eam *fuftinueris*, poft illa iam, ut lubet, ludas licet. *Phorm.* II. 2. 33.

SUSURRO.

Iam *fufurrari* audio, civem Atticam effe hanc. *And.* IV. 4. 20.

SUUS.

Fatetur tranftuliffe, atque ufum pro *fuis*. *And.* Prol. 14. Definant maledicere, malefacta ne nofcant *fua*. *And.* Prol. 23. Eduxit mater pro *fua*. *Eun.* I. 2. 75. Etfi is quoque *fuarum* rerum fat agitat. *Heaut.* II. 1. 13. vide Notas. Aliena ut melius videant & diiudicent quam *fua*. *Heaut.* III. 1. 96. Patris pacem in leges conficiet *fuas*. *Heaut.* V. 2.

45. *Suum* ius postulat. *Adelph.* II. 1. 47. *Suo* sibi gladio hunc iugulo. *Adelph.* V. 8. 35. Actoris opera magis stetisse quam *sua.* *Phorm.* Prol. 10. Te *suas* rogavit rursum ut ageres. *Phorm.* V. 5. 8. vide Notas.

SYCOPHANTA.

Clamitent, me *sycophantam.* *And.* IV. 5. 20. *Sycophanta* inpudens. *Heaut.* Prol. 38.

SYMBOLA.

Symbolam dedit, cenavit. *And.* I. 1. 61. In hunc diem ut de *symbolis* essemus. *Eun.* III. 4. 2. Set interim de *symbolis* quid actumst? *Eun.* III. 5. 59.

SYNAPOTHNESCONTES.

Synapothnescontes Diphili Comoediast. *Adelph.* Prol. 6.

SYRA.

Hecyrae persona est.

SYRISCUS.

Simalio, Donax, *Syrisce*, sequimini. *Eun.* IV. 7. 2. Edepol, *Syrisce*, te curasti molliter. *Adelph.* V. 1. 1.

SYRUS.

Heautontimorumeni & Adelphorum persona.

T.

TABESCO.

Dolore ac miseria *tabescit.* *Adelph.* IV. 3. 12.

TABULA.

Suspectans *tabulam* quandam pictam. *Eun.* III. 5. 36.

TACEO.

Quin *taces.* *And.* II. 3. 25. Quid *taces?* *And.* III. 2. 18. *Taceri* si vis, vera dicito. *Eun.* I. 2. 26. Era mea *tace*, *tace* obsecro. *Eun.* V. 1. 18. *Tace* sodes. *Heaut.* III. 3. 19. Iniquos es, qui me *tacere* de re tanta postules. *Heaut.* V. 3. 9. *Tace* modo. *Adelph.* II. 4. 16. Ignotumst, *tacitumst.* *Adelph.* III. 4. 28. Quoquo pacto *tacitost* opus. *Adelph.* III. 2. 44. Enimvero prorsus iam *tacere* non queo. *Hec.* IV. 4. 51. Quid nunc *taces?* *Phorm.* II. 3. 38.

TACITURNITAS.

Fide & *taciturnitate.* *And.* I. 1. 7.

TACITUS.

Tacitus citius audies. *Eun.* III. 5. 23. Uti *tacita* mecum gaudeam. *Hec.* I. 2. 32. Uti advorsa eius per te tecta *tacita*que aput omnis sient. *Hec.* III. 3. 28. Corripuit derepente *tacitus* sese ad filiam. *Hec.* IV. 1. 3.

TAEDET.

Et *taedet*: & amore ardeo. *Eun.* I. 1. 27. *Taedet* cotidianarum harum formarum. *Eun.* II. 3. 6. Video, & me *taedet.* *Eun.* III. 2. 11. Credo iam omnium *taedebat.* *Adelph.* I. 2. 71. *Taedet* iam audire eadem milies. *Phorm.* III. 2. 2.

TALENTUM.

Dos, Pamphile, est decem *talenta.* *And.* V. 4. 48. Quasi *talenta* ad quindecim coegi. *Heaut.* I. 1. 93. Tibi perdere *talentum* hoc pacto satius est, quam illo minam. *Heaut.* III. 1. 66. Porro haec *talenta* dotis adposcet duo. *Heaut.* IV. 7. 10. vide Notas. Duo *talenta* pro re nostra ego esse decrevi satis. *Heaut.* V. 1. 67. Si *talentum* rem reliquisset decem. *Phorm.* II. 3. 46. Siquis daret *talentum* magnum. *Phorm.* IV. 3. 39. Ex iis praediis *talenta* argenti bina capiebat statim. *Phorm.* V. 3. 6.

TALIS.

Qui gnatum haberem *tali* ingenio praeditum. *And.* I. 1. 71. Tantum laborem capere ob *talem* filium? *And.* V. 2. 29. Ne illum *talem* praeripiat tibi. *Eun.* I. 2. 81. *Talem*, nisi tu, nulla pareret filium. *Heaut.* V. 3. 20. *Talem*, *tali* ingenio atque animo. *Adelph.* III. 1. 10. Hanc matrem habens *talem.* *Hec.* IV. 2. 26. Ut de *tali* causa nuptae mulieri se ostenderet. *Hec.* V. 1. 31. Faxo eum *tali* mactatum atque hic est infortunio. *Phorm.* V. 9. 39.

TAM.

Tantam rem *tam* neclegenter agere? Qui me *tam* leni paſſus eſt animo usque adhuc. *And.* I. 5. 18. & 27. Utinam *tam* aliquid invenire facile poſſis. Ne iſtuc *tam* iniquo patiare animo. *Eun.* II. 1. 4. & 6. *Tam* mane, qui heri tantum biberis. *Heaut.* III. 2. 8. *Tam* ob parvolam rem paene e patria? *Adelph.* II. 4. 10. Quid es *tam* triſtis? *Hec.* III. 2. 20. *Tam*, quam te. *Phorm.* I. 2. 15. vide Notas. Non pol temereſt, quod tu *tam* times. *Phorm.* V. 9. 9.

TAMEN.

Non ita diſſimili ſunt argumento, & *tamen* diſſimili oratione ſunt factae ac ſtilo. *And.* Prol. 11. vide Notas. Nil cum eſt, nil defit *tamen*. *Eun.* II. 2. 12. Nihilo minus ego hoc faciam *tamen*. *Heaut.* V. 3. 10. Ubi illinc ſpero redieris *tamen*, hoc ages. *Adelph.* II. 2. 18. Quod potero faciam, *tamen* ut pietatem colam. *Hec.* III. 4. 33. Ain *tamen*, carcer? *Phorm.* II. 3. 26. vide Notas. Set ut ut haec ſunt, *tamen* hoc faciam. *Phorm.* III. 2. 46.

TAMENETSI.

Tamenetſi bona natura eſt, reddunt curatura iunceas. *Eun.* II. 3. 25. vide Notas.

TAMETSI.

Optundis, *tametſi* intellego? *And.* II. 2. 11. Memini, *tametſi* nullus moneas. *Eun.* II. 1. 10. Metuit hic nos, *tametſi* ſedulo diſſimulat. *Phorm.* II. 3. 81.

TANDEM.

Vix *tandem* ſenſi ſtolidus. *And.* III. 1. 12. *Tandem* non ego illa caream, ſi ſit opus, vel totum triduum? *Eun.* II. 1. 17. Quaeſo *tandem* aliquantulum tibi parce. *Heaut.* I. 1. 11. In qua civitate *tandem* te arbitrare vivere? *Adelph.* IV. 5. 51. Aliquando *tandem* huc animum ut adducas tuum. *Hec.* IV. 4. 61. Itan *tandem* quaeſo? *Phorm.* II. 4. 66.

TANGO.

Quo pacto Rhodium *tetigerim* in convivio. *Eun.* III. 1. 30. Si non *tangendi* copia eſt, eho ne videndi quidem erit? *Eun.* IV. 2. 10. Amicam adduxti, quam non liceat *tangere*. *Heaut.* IV. 5. 15. Virginem vitiaſti, quam te non ius fuerat *tangere*. *Adelph.* IV. 5. 52. Quid minus utibile fuit, quam hoc ulcus *tangere*? *Phorm.* IV. 4. 9.

TANQUAM.

Inſpicere, *tanquam* in ſpeculum, in vitas omnium iubeo. *Adelph.* III. 3. 61.

TANTI.

Ubi me dixero dare *tanti*. *Adelph.* II. 1. 49.

TANTIDEM.

Tantidem emptam, poſtulat ſibi tradier. *Adelph.* II. 1. 46.

TANTILLUS.

Quem ego puerum modo *tantillum* in manibus geſtavi meis. *Adelph.* IV. 2. 24.

TANTISPER.

Ego te meum eſſe dici *tantiſper* volo, dum quod te dignumſt, facies. Decrevi *tantiſper* me minus iniuriae, Chreme, meo gnato facere, dum fiam miſer. *Heaut.* I. 1. 54. & 95. Dum id reſcitum iri credit, *tantiſper* cavet. *Adelph.* I. 1. 45.

TANTO.

Tanto hercle magis dabit. *And.* I. 1. 35. Quanto minus ſpei eſt, *tanto* magis amo. *Eun.* V. 8. 23. Quanto diutius abeſt, magis cupio *tanto*, & magis deſidero. *Heaut.* III. 1. 16. *Tanto* nequior. *Adelph.* IV. 1. 12. Quo magis novi, *tanto* ſaepius. *Phorm.* II. 2. 14.

TANTOPERE.

Ah ne ſaevi *tantopere*. *And.* V. 2. 27. Quia dudum tu *tantopere* iuſſeras. *Heaut.* IV. 5. 36. Si vos *tantopere* iſtuc voltis, fiat. *Adelph.* V. 8. 22. Hacine cauſa eram ego *tantopere* cupidus redeundi domum? *Hec.* III. 1. 3.

TANTUM.

Tantum est. *Eun.* V. 5. 26. Hic actor *tantum* poterit a facundia. *Heaut.* Prol. 13. Qui heri *tantum* biberis. *Heaut.* III. 2. 8.

TANTUMDEM.

Tantumdem ago. *Heaut.* IV. 2. 9. vide Notas. Quae dotis *tantumdem* dabat. *Phorm.* V. 8. 36.

TANTUMMODO.

Tantummodo satis, inquit, scitast. *Tantummodo* non addit. *Phorm.* I. 2. 59. & 92. vide Notas.

TANTUS.

Tantam rem tam neclegenter agere? *And.* I. 5. 8. vide Notas. *Tanta* vecordia innata cuiquam ut siet. *And* IV. 1. 2. *Tantum* laborem capere ob talem filium? *And.* V. 2. 29. Mirando hoc *tanto* tam repentino bono. *And.* V. 4. 35. Quis est tam potens cum *tanto* munere hoc? *Eun.* II. 3 62. Flabellum tenere te asinum *tantum*. *Eun.* III. 5. 50. Qui hunc *tantum* hominem facias inimicum tibi. *Eun.* IV. 7. 32. Bolum mihi *tantum* ereptum tam desubito e faucibus. *Heaut.* IV. 2. 6. *Tanta* haec laetitia oborta est. *Heaut* IV. 3. 2. Natum ex *tanta* familia. *Adelph.* III. 1. 10. Non verbis dici potest *tantum*, quam re ipsa navigare incommodumst. *Hec.* III. 4. 3. *Tanta* in me inpendent mala. *Phorm* I. 4. 2. vide Notas. *Tantum* hoc argenti. *Phorm.* V. 8. 62. vide Notas.

TARDIUSCULUS.

Ille Cliniai servos *tardiusculust*, *Heaut.* III. 2. 4. vide Notas.

TARDUS.

Vah, *tardus* es. *Heaut.* IV. 5. 28.

TECHNA.

Parmenonis tam scio esse hanc *technam*, quam me vivere. *Eun.* IV. 4. 50. Falli te sinas *technis* per servulum. *Heaut.* III. 1. 62.

TECTUM.

Quo in *tectum* te receptes. *Heaut.* V. 2. 15.

TECUM.

Numquam hodie *tecum* commutaturum patrem unum esse verbum. *And.* II. 4. 7. Aiunt *tecum* post duobus concubuisse eam mensibus. *Hec.* III. 3. 33. Una tecum bona, mala, tolerabimus. *Phorm.* III. 3. 23

TEGO.

Triumpho, si licet me latere *tecto* abscedere *Heaut.* IV. 2. 5. *Tegere* contumelias. *Hec.* I. 2. 91. Advorsa eius per te *tecta* tacitaque aput omnis sient. *Hec.* III. 3. 28.

TEGULA.

Per alienas *tegulas* venisse clanculum *Eun.* III. 5. 40. Anguis in inpluvium decidit de *tegulis*. *Phorm.* IV. 4. 26.

TELA.

Lana ac *tela* victum quaeritans. *And.* I. 1. 48. Texentem *telam* studiose ipsam offendimus. Mulier *telam* desinit continuo. *Heaut.* II. 3. 44. & 64. vide Notas.

TEMERARIUS.

Sane pol illa temulentast mulier & *temeraria*. *And.* I. 4. 2.

TEMERE.

Edico tibi, ne *temere* facias. *And.* I. 2. 34. Non *temere* est. *Eun.* II. 2. 60. An *temere* quicquam Parmeno praetereat quod facto usus sit? *Hec.* V. 4. 38. Priusquam huic respondes *temere*, audi. *Phorm.* V. 9. 48.

TEMPERANS.

Hominis frugi & *temperantis* functu's officium. *Heaut.* III. 3. 19. Ex qua re minus rei foret aut famae *temperans*. *Phorm.* II. 1. 41.

TEMPESTAS.

Usque advorsa *tempestate* usi sumus. *Hec.* III. 4. 9.

TEMPLUM.

Qui *templa* caeli summa sonitu concutit. *Eun.* III. 5. 42.

TEMPTO.

Quasi non noris, *temptatum* advenis. D. Egone autem *tempto?* *Phorm.* II. 3. 41. & 42. Visum est mi, ut eius *temptarem* prius sententiam. *Phorm.* IV. 3. 14.

TEMPUS.

Dum *tempus* ad eam rem tulit. *And.* I. 2. 17. Dum *tempus* datur. *And.* III. 3. 24. Per *tempus* advenis. *And.* IV. 4. 44. Non sat commode divisa sunt *temporibus* tibi haec. *And.* III. 1. 18. In *tempore* ipso mi advenis. *And.* V. 6. 10. Praeteriit *tempus*. *Eun.* III. 4. 4. Ad eam rem *tempus* non erat. *Eun.* IV. 1. 7. Ut diei *tempus* est. *And.* I. 1. 116. In *tempore* ad eam veni, quod rerum omniumst primum. *Heaut.* II. 3. 123. Nullum remittis *tempus*. Vacivom *tempus* ne quod dem mihi laboris. *Heaut.* I. 1. 18. & 38. Ita *tempus* fert. *Adelph.* V. 3. 53. Dum aetatis *tempus* tulit. *Hec.* IV. 2. 18. Non est nunc *tempus*. *Hec.* IV. 4. 77. *Temporis* mihi punctum ad hanc rem est. *Phorm.* I. 4. 7.

TEMULENTUS.

*Temulenta*st mulier & temeraria. *And.* I. 4. 2.

TENAX.

Ego ille agrestis, saevos, tristis, parcus, truculentus, *tenax* duxi uxorem. *Adelph.* V. 4. 12.

TENDO.

Miles *tendere* inde ad iurgium. *Eun.* IV. 1. 12. Non rete accipitri *tenditur* neque miluo. *Phorm.* II. 2. 16.

TENEBRAE.

Forma in *tenebris* nosci non quita est. *Hec.* IV. 1. 57.

TENEO.

Andriae illi id erat nomen. So. *Teneo.* *And.* I. 1. 59. *Teneo*, quid erret. *And.* III. 2. 18. Rem *tenes.* *And.* II. 2. 12. Flabellum *tenere* te asinum tantum. *Eun.* III. 5. 50. *Teneone* te, Antiphila, maxume animo exoptatam meo? *Heaut.* II. 4. 27. *Tenes*, quid dicam? *Heaut.* IV. 3. 22. Neque legem putat *tenere* se ullam. *Adelph.* I. 2. 6. Amor me graviter consuetudoque eius *tenet.* *Hec.* III. 3. 44. Satias iam *tenet* studiorum istorum. *Hec.* IV. 2. 18. Auribus *teneo* lupum. *Phorm.* III. 2. 21.

TENUIS.

Quas ante hic fecit fabulas, *tenui* esse oratione, & scriptura levi. *Phorm.* Prol. 5. vide Notas.

TENUITER.

Quid rei gerit? G. Sic, *tenuiter.* *Phorm.* I. 2. 95.

TERGUM.

Syrus mihi *tergo* poenas pendet. *Heaut.* IV. 4. 6. Numquam tam dices commode, ut *tergum* meum tuam in fidem committam. *Hec.* I. 2. 33.

TERO.

Oculos *terendo*. *Eun.* I. 1. 23.

TERRA.

Terram intuens modeste. *Eun.* III. 5. 32. O caelum, o *terra*, o maria Neptuni. *Adelph.* V. 3. 4. Quoquo hinc asportabitur *terrarum*. *Phorm.* III. 3. 18. Non hoc publicitus scelus hinc deportarier in solas *terras*? *Phorm.* V. 8. 86.

TERRITO.

Ita me miseram *territas*. *And.* IV. 4. 22.

TERTIO.

Non hercle veniam *tertio*. *Eun.* III. 3. 24.

TESSERA.

Ita vitast hominum, quasi si ludas *tesseris*. *Adelph.* IV. 7. 21.

TESTIMONIUM.

Neque *testimoni* dictio est. *Phorm.* II. 1. 63.

TESTIS.

Testis faciet illico, vendidisse me. *Adelph.* II. 1. 49. *Testis* mecum est anulus. *Adelph.* III. 2. 49. Ut cum illa vivas, *testem* hanc cum abs te amoveris. *Hec.* IV. 4. 72. Quem mihi *testis* adhibeam. *Phorm.* IV. 5. 2.

TESTOR.

Neque mea culpa id discidium evenisse, id *testor* Deos. *Hec.* III. 5. 26.

TEXO.

Texentem telam studiose ipsam offendimus. Praeterea una ancillula

erat; ea *texebat* una. *Heaut.* II. 3. 44. & 53.

THAIS.

Eunuchi persona est.

THESAURUS.

In *Thesauro* scripsit, causam dicere prius unde petitur, aurum quare sit suum, quam illic qui petit, unde is sit *thesaurus* sibi. *Eun.* Prol. 10. & 12.

THRASO.

Persona est Eunuchi.

TIBICINA.

Hoc mihi moraest; *tibicina*, & hymenaeum qui cantent. Hymenaeum; turbas, lampadas, *tibicinas*. *Adelph.* V. 7. 7. & 9.

TIMEO.

Eius vitae *timeo*. *And.* I. 3. 5. Nunc nostrae *timeo* parti. *And.* II. 5. 8. Non nil *timeo* misera. *Eun.* IV. 1. 1. *Timet* omnia. *Heaut.* I. 2. 15. Tibi *timui* male. *Heaut.* III. 2. 20. Ne *time*. *Adelph.* II. 4. 15. Egon *timeo*? *Phorm.* V. 9. 10.

TIMIDUS.

Set quid hoc, quod *timida* subito egreditur Pythias? *Eun.* IV. 2. 14. Video *timidum* & properantem Getam. *Adelph.* III. 2. 7. Eum tum *timidum* ibi obstupefecit pudor. *Phorm.* II. 1. 54.

TIMOR.

Animus in spe atque in *timore* usque antehac adtentus fuit. *And.* II. 1. 3. Animus prae *timore* obstipuit. *Adelph.* IV. 4. 4. vide Notas. Delirat miser *timore*. *Phorm.* V. 9. 9.

TITUBO.

Verum illa nequid *titubet*. *Heaut.* II. 3. 120.

TOLERABILIS.

Paulo qui est homo *tolerabilis*. *Heaut.* I. 2. 31.

TOLERO.

Cum *tolerare* illius sumptus non queat. *Heaut.* III. 2. 33. Sperasse, eas *tolerare* posse nuptias. *Hec.* I. 2. 72. Quaeque eius mores *toleret* sua modestia. *Hec.* III. 5. 28. Una tecum bona, mala, *tolerabimus*. *Phorm.* III. 3. 23. Patrem adulescentis facta haec *tolerare* audio violenter. *Phorm.* V. 1. 4.

TOLLO.

Quicquid peperisset, decreverunt *tollere*. *And.* I. 3. 14. Propera adeo puerum *tollere* hinc ab ianua. *And.* IV. 4. 20. Si puellam parerem, nolle *tolli*. CH. Scio quid feceris. *Sustulisti*. *Heaut.* IV. 1. 14. & 15. Tu illos duo olim pro re *tollebas* tua. *Adelph.* V. 3. 23. Spe incerta certum mihi laborem *sustuli*. *Hec.* Alt. Prol. 9. Cum sciet alienum puerum *tolli* pro suo. *Hec.* IV. 1. 61. Puerum iniussu credo non *tollent* meo. *Hec.* IV. 4. 82

TONSTRINA.

Ex adverso ilico *tonstrina* erat. *Phorm.* I. 2. 39. vide Notas.

TOT.

Tot me inpediunt curae. *And.* I. 5. 25. Cui tam subito *tot* contigerint commoda. *Eun.* V. 8. 3. *Tot* peccata in hac re ostendis. *Heaut.* IV. 1. 2. *Tot* concurrunt verisimilia. *And.* IV. 4. 19. Quacum *tot* consuesset annos. *Hec.* IV. 1. 40. Quot homines, *tot* sententiae. *Phorm.* II. 4. 14.

TOTIENS.

An ego *totiens* de eadem re audiam? *Adelph.* I. 2. 48.

TOTUS.

Totus tremo horreoque. *Eun.* I. 2. 3. Lacrumis opplet os *totum* sibi. *Heaut.* II. 3. 65. Quam ego nunc *totus* displiceo mihi. *Heaut.* V. 4. 20. Sex *totis* mensibus. *Adelph.* III. 3. 42. *Totam* hanc odisset domum. *Hec.* II. 1. 24. Frustra ubi *totum* desedi diem. Cursando atque ambulando *totum* hunc contrivi diem. *Hec.* V. 4. 2. & 17. Abi, tange: si non *totus* friget, me enica. *Phorm.* V. 9. 5.

TRACTO.

Si astu rem *tractavit*. *Eun.* V. 4. 2. Siquis recte aut commode *tractaret*. *Heaut.* I. 1. 101. Haec arte *tractabat* virum. *Heaut.* II. 3. 125. Ego te, si usus veniat, magnifice

tractare possim. *Heaut.* III. 2. 46. Qui artem *tractant* musicam. *Phorm.* Prol. 17.

TRADO.

Huic nostro *traditast* provincia. *Heaut.* III. 2. 4. Causam *tradere* adversariis. *Phorm.* II. 1. 7. *Tradunt* operas mutuas. *Phorm.* II. 1. 37.

TRADUCO.

Transeundum nunc tibi ad Menedemum est, & tua pompa eo *traducenda* est. Ancillas omnes Bacchidis *traduce* huc ad vos propere. *Heaut.* IV. 4. 18. & 22. *Traduce* & matrem & familiam omnem ad nos. Tu illas abi, & *traduce.* *Adelph.* V. 7. 12. & 19.

TRANQUILLUS.

Qui me hodie ex *tranquillissima* re coniecisti in nuptias. *And.* III. 5. 14. Meo fratri gaudeo amorem omnem esse in *tranquillo.* *Eun.* V. 8. 8. Adhuc *tranquilla* res est. *Phorm.* III. 1. 15.

TRANSCURRO.

Dum ego hinc *transcurro* ad forum. *Eun.* IV. 6. 25.

TRANSDO.

Retrahere ab studio, & *transdere* hominem in otium. *Phorm.* Prol. 2.

TRANSEO.

Amabo, ut illuc *transeas*, ubi illast. *Eun.* III. 3. 31. *Transeundum* nunc tibi ad Menedemum est. *Heaut.* IV. 4. 17. Est quod me *transire* ad forum iam oportet. *Hec.* II. 2. 31. *Transito* ad uxorem meam. *Phorm.* IV. 5. 7. *Transi* sodes ad forum. *Phorm.* V. 8. 28.

TRANSFERO.

In Andriam ex Perinthia hic fatetur *transtulisse.* *And.* Prol. 14. vide Notas. Culpam in te *transferet.* *And.* II. 3. 5. Quia enim in hunc suspiciost *translata* amoris. *Heaut.* IV. 5. 53. Maledicta, famam, meum amorem, & peccatum in sese *transtulit.* *Adelph.* II. 3. 10.

TRANSIGO.

Facta, *transacta* omnia. *And.* I. 5. 13. Intus *transigetur*, si quid est, quod restet. *And.* V. 6. 17. *Transacta* re. *Adelph.* II. 4. 22. Inter se *transigant* ipsi. *Hec.* III. 5. 61.

TRANSMOVEO.

Labore alieno magno partam gloriam verbis saepe in se *transmovet.* *Eun.* III. 1. 10.

TREMO.

Totus *tremo* horreoque. *Eun.* I. 2. 4.

TREMULUS.

Incurvus, *tremulus*, labiis demissis, gemens. *Eun.* II. 3. 45.

TREPIDO.

Quid est quod tu *trepidas?* *Eun.* V. 5. 8. vide Notas. *Trepidari* sentio, & cursari rursum prorsum. *Hec.* III. 1. 35.

TRES.

Hi *tres* tum simul amabant. *And.* I. 1. 60. Hic sunt *tres* minae. *Eun.* III. 2. 18. Mensis *tris* abest. *Heaut.* I. 1. 66. Haec *tria* primum addidi. *Adelph.* V. 5. 3. *Tria* non commutabitis verba hodie inter vos. *Phorm.* IV. 3. 33.

TRIBULIS.

Estne Hegio *tribulis* noster? *Adelph.* III. 3. 85.

TRIDUUM.

Bidui est aut *tridui* haec sollicitudo. *And.* II. 6. 9. Tandem non ego illa caream, si sit opus, vel totum *triduum?* *Eun.* II. 1. 17. *Triduo* hoc perpetuo. *Adelph.* IV. 1. 4. Nequeo te exorare, ut maneas *triduum* hoc? *Phorm.* III. 2. 4. Quod si hic pote fuisset exorarier *triduum* hoc. *Phorm.* III. 3. 3.

TRIENNIUM.

Abhinc *triennium.* *And.* I. 1. 40.

TRIGINTA.

Dies *triginta* aut plus eo in navi fui. *Hec.* III. 4. 7. Solae *triginta* minae. *Phorm.* III. 3. 24. Priusquam dilapidat nostras *triginta* minas. *Phorm.* V. 8. 4.

TRISTIS.

Triſtis interim nonnumquam conlacrumabat. *And.* I. 1. 81. *Triſtis* ſeveritas ineſt in voltu. *And.* V. 2. 16. Quid tu es *triſtis*, quidve es alacris? *Eun.* II. 3. 13. Neſcio quid *triſtis* eſt. *Heaut.* IV. 1. 7. Ego ille agreſtis, ſaevos, *triſtis*, parcus, truculentus, tenax. *Adelph.* V. 4. 12.

TRISTITIA.

Ut ſciam, numquidnam haec turbae *triſtitia* adferat. *And.* I. 4. 8. vide Notas.

TRISTITIES.

Omitte vero *triſtitiem* tuam. *Adelph.* II. 4. 3.

TRIUMPHO.

Id vero ſerio *triumphat.* *Eun.* III. 1. 4. *Triumpho*, ſi licet me tecto latere abſcedere. *Heaut.* IV. 2. 5. Non *triumpho*, ex nuptiis tuis ſi nil nanciſcor mali? *Phorm.* III. 3. 10.

TRUCULENTUS.

Ego ille agreſtis, ſaevos, triſtis, parcus, *truculentus*, tenax. *Adelph.* V. 4. 12.

TRUDO.

Fallacia alia aliam *trudit.* *And.* IV. 4. 40. Quo *trudis*? perculeris iam tu me. *Eun.* II. 3. 88.

TU.

Nuptias effugere ego iſtas malo, quam *tu* adipiſcier. *And.* II. 1. 32. Id paves, ne ducas *tu* illam: *tu* autem, ut ducas. *And.* II. 2. 12. Non tam ipſo quidem dono, quam abs *te* datum eſſe. *Eun.* III. 1. 3. *Tui* ſimilis eſt probe. *Heaut.* V. 3. 18. Ex *te* adeo eſt ortum. *Adelph.* V. 3. 11. Ego *te* & *tu* me feres. *Hec.* IV. 3. 11. Dum fit, *tibi* quod placeat, ille ringitur: *tu* rideas. *Phorm.* II. 3. 27. vide Notas.

TUTE.

Tute ipſe his rebus finem praeſcripſti. *And.* I. 1. 124. Quamobrem *tute* id non facis? *And.* IV. 3. 12. Lepus *tute* es, & pulmentum quaeris? *Eun.* III. 1. 36. vide Notas. Ita *tute* attente illorum officia fungere. *Heaut.* I. 1. 14. Numquid *tute* proſpexti tibi quid fieret? *Adelph.* IV. 5. 55. Et *tute* nobiſcum una. *Adelph.* IV. 7. 35. vide Notas. *Tute* loqueris, me vetas. *Hec.* III. 1. 37. Ubi *tute* verbum non reſpondeas. *Phorm.* II. 1. 50.

TUTEMET.

Tutemet mirabere. *Heaut.* II. 3. 133.

TUBER.

Colaphis *tuber* eſt totum caput. *Adelph.* II. 2. 37.

TUM.

Tum autem hoc timet. *And.* I. 5. 34. Quid *tum*? *Eun.* II. 3. 47. *Tum* praeterea. *Heaut.* V. 3. 20. Amabat, ut cum maxume, *tum* Pamphilus. *Hec.* I. 2. 4. Non iam *tum* erat ſenex? *Phorm.* V. 9. 34. vide Notas.

TUMULTUOR.

Tumultuantur, clamant, pugnant de loco. *Hec.* Alt. Prol. 33. Neſcio quid iam dudum audio hic *tumultuari.* *Hec.* III. 2. 1.

TUMULTUS.

Nil ornati, nil *tumulti.* *And.* II. 2. 28. Quid fuit *tumulti*? *Hec.* III. 2. 21. Per *tumultum* noſter grex motus locoſt. *Phorm.* Prol. 32.

TUNDO.

Tundendo atque odio denique effecit ſenex. *Hec.* I. 2. 48.

TURBA.

Numquidnam haec *turbae* triſtitia adferat. *And.* I. 4. 8. vide Notas. Tum illae *turbae* fient. *And.* II. 3. 6. Quid *turbae* aput ſarumſt? *And.* IV. 4. 6. Te omni *turba* evolves. Iam tum inceperat *turba* inter eos. *Eun.* IV. 4. 56. & 58. Quas *turbas* dedit? *Eun.* IV. 3. 11. Quantas *turbas* concivi inſciens? *Heaut.* V. 2. 17. Quomodo me ex hac expediam *turba*, neſcio. *Adelph.* IV. 4. 6. Dum hae ſileſcunt *turbae*. *Adelph.* V. 2. 10. Nunc *turba* non eſt: otium & ſilentium eſt. *Hec.* Alt. Prol. 35. Ego nullo poſſum remedio me evolvere ex his *turbis*.

Phorm. V. 4. 5. Quid istuc *turbaest?* *Phorm.* V. 9. 1.

TURBO.

Nescio quid profecto absente nobis *turbatumst* domi. *Eun.* IV. 3. 7. *Turbet* porro, quam velit. *Hec.* IV. 4. 12. vide Notas.

TURPIS.

Pudet dicere hac praesente verbum *turpe*. *Heaut.* V. 4. 19. *Turpe* dictu. *Adelph.* II. 4. 10. Vestitus *turpis*. *Phorm.* I. 2. 57. Ut ne quid civis *turpe* in sese admitteret. *Phorm.* II. 3. 68. *Turpe* inceptu est. *Phorm.* II. 4. 16. Viduam extrudi *turpest*. *Phorm.* V. 8. 20.

TURPITER.

Mirum, ni ego me *turpiter* hodie hic dabo. *Eun.* II. 1. 24. Hercle abs te est factum *turpiter*. *Hec.* IV. 4. 2.

TUSSIS.

Gemitus, screatus, *tussis*, risus abstine. *Heaut.* II. 3. 132.

TUTELA.

Qui in *tutelam* meam studium suum, & se in vostram commisit fidem. *Hec.* Alt. Prol. 44.

TUTO.

Satis *tuto* tamen. *Eun.* III. 5. 29. Loquere. SY. At *tuto*. *Heaut.* V. 2. 20.

TUTOR.

Te isti virum do, amicum, *tutorem*, patrem. *And.* I. 5. 60. Amicum, *tutorem*. *And.* IV. 3. 3. vid. Not.

TUTOR.

Et ad pudicitiam & ad rem *tutandam*. *And.* I. 5. 3. Ego interea meum non potui *tutari* locum. *Hec.* Alt. Prol. 34. Mores facile *tutor*. *Hec.* V. 1. 8. Vitam tuam *tutandam* aliis dedisse. *Phorm.* III. 1. 2. Mei patris bene parta indiligenter *tutatur*. *Phorm.* V. 3. 6.

TUTUS.

Consilium hoc, quod cepi, rectum esse & *tutum* scio. *Heaut.* II. 3. 86. Amici quoque res, est videndum, in *tuto* ut collocetur. Qui ille poterit esse in *tuto?* *Heaut.* IV. 3. 11. & 30. In *tuto* est omnis res. *Adelph.* II. 4. 3. Id *tutissimumst*. *Adelph.* IV. 2. 13. Vita ut in *tuto* foret. *Phorm.* V. 1. 7. Non satis *tutus* est ad narrandum hic locus. *Phorm.* V. 3. 35.

TUUS.

Tuus est nunc Chremes. *And.* V. 6. 12. Ego non taugam meam? CH. *Tuam* autem, furcifer? *Eun.* IV. 7. 26. Ita tu istaec *tua* misceto, ne me admisceas. *Heaut.* IV. 5. 35. Quando ego *tuum* non curo, ne cura meum. *Adelph.* V. 3. 16. *Tua* quod nil refert, percontari desinas. *Hec.* V. 3. 12. *Tuus* est damnatus gnatus, non tu. *Phorm.* II. 3. 75.

V.

VACIVOS.

Sine me, *vacivom* tempus ne quod dem mihi laboris. *Heaut.* I. 1. 38.

VACUUS.

Ne *vacuum* esse me nunc ad narrandum credas. *And.* IV. 2. 23.

VADUM.

Omnis res est iam in *vado*. *And.* V. 2. 4.

VAE.

Vae misero mihi. *And.* II. 1. 2. *Vae* mihi. *Eun.* IV. 4. 42. *Vae* miserae mihi. *Adelph.* III. 2. 29.

VAGIO.

Audivisse vocem pueri visust *vagientis*. *Hec.* IV. 1. 2.

VAH.

Vah consilium callidum. *And.* III. 4. 10. *Vah*, quanto nunc formosior videre mihi quam dudum? *Eun.* IV. 5. 5. *Vah*, nunc demum intellego. *Heaut.* II. 3. 12. *Vah*, quibus illum lacerarem modis? *Adelph.* III. 2. 17.

VALEO.

Facile omnes, cum *valemus*, recta consilia aegrotis damus. *And.* II. 1. 9. *Valeant*, qui inter nos discidium volunt. *And.* IV. 2. 13. Habeat, *valeat*, vivat cum illa. *And.* V. 3. 18. Vos *valete* & plaudite. *Eun.* V. 8. 64. Bene *vale*. *Heaut.* I. 1. 115. Ut *vales?* *Heaut.* II. 4. 26. *Valeas*, habeas illam quae placet.

Adelph. IV. 4. 14. Et tu bene *vale.* *Hec.* I. 2. 122. Inpurum vide, quantum *valet. Phorm.* V. 8. 94.

VALIDUS.

Salvom atque *validum. Hec.* III. 5. 7.

VANITAS.

Non pudet *vanitatis? Phorm.* III. 2. 41.

VAPULO.

Verba dum sint: verum si ad rem conferentur, *vapulabit. Eun.* IV. 6. 4. Non committet hodie umquam, iterum ut *vapulet. Adelph.* II. 1. 5. Ego *vapulando*, ille verberando, usque ambo defessi sumus. *Adelph.* II. 2. 5. Molendumst in pistrino: *vapulandum:* habendumst compedes. *Phorm.* II. 1. 19. *Vapula. Phorm.* V. 6. 10. vide Notas.

VARIUS.

Quia *varia* veste exornatus fuit. *Eun.* IV. 4. 16.

VAS.

Nil relinquo in aedibus, nec *vas*, nec vestimentum. *Heaut.* I. 1. 89.

UBI.

Ubi inveniam Pamphilum? *And.* II. 2. 1. *Ubi* quaeram? *ubi* investigem? *Eun.* II. 3. 3. Hoc quod fit, *ubi* non vere vivitur. *Heaut.* I. 1. 102. vide Notas. Si absis uspiam, aut *ubi* si cesses. *Adelph.* I. 1. 4. *Ubi* te oblectasti tamdiu? *Hec.* I. 2. 9. *Ubi* ego illas nunc iam reperire possim, cogito. *Phorm.* IV. 5. 15.

UBI. *Relativum.*

Tabulam quandam pictam, *ubi* inerat pictura haec. *Eun.* III. 5. 36. Quot res dedere, *ubi* possem persentiscere? *Heaut.* V. 1. 43. In comoediis, omnia omnes *ubi* resciscunt. *Hec.* V. 4. 27.

UBI. *Si*, *quando.*

Ubi voles, adcerse. *And.* V. 2. 7. Requiescere *ubi* volebat. *Eun.* III. 1. 15. Nolunt *ubi* velis: *ubi* nolis cupiunt ultro. *Eun.* IV. 7. 43. *Ubi* me illic non videbit. *Adelph.* IV. 1. 10. *Ubi* voltis, uxorem date. *Phorm.* V. 8. 14.

UBI. *Postquam.*

Ubi ea causa, quamobrem haec faciunt, erit adempta his. *And.* V. 1. 18. Eludet, *ubi* te victum senserit. *Eun.* I. 1. 10. Quid ait, *ubi* me nominas? *Heaut.* II. 3. 62. *Ubi* illinc rediero. *Adelph.* II. 2. 24. Hoc *ubi* ex te audiverit. *Hec.* V. 3. 15. *Ubi* era pepererit: *ubi* erit puero natalis dies: *ubi* initiabunt. *Phorm.* I. 1. 13. 14. & 15.

UBI UBI.

Ubi ubi erit, inventum tibi curabo. *And.* IV. 2. 1. *Ubi ubi* est, diu celari non potest. *Eun.* II. 3. 3. Tu frater *ubi ubi* est, fac quam primum haec audiat. *Eun.* V. 8. 12. vide Notas.

UBICUMQUE.

Utcumque, *ubicumque* opus est, obsequi. *Heaut.* III. 3. 17. *Ubicumque* datum erat spatium solitudinis. *Hec.* I. 2. 55. *Ubicumque* opus sit. *Hec.* IV. 3. 2.

UBINAM.

Pamphilus *ubinamst*? *And.* V. 6. 1. vide Notas. O Iuppiter, *ubinam* est fides? *Heaut.* II. 3. 15. *Ubinam* Getam invenire possim? *Phorm.* V. 4. 8.

UBIVIS.

Ubivis facilius passus sim, quam in hac re, me deludier. *And.* I. 2. 32. *Ubivis* gentium. *Hec.* III. 1. 4.

VE.

Quid tu es tristis? quid*ve* es alacris? *Eun.* II. 3. 13. Si id nunc facis facturave es. *Hec.* V. 1. 13. Nequid plus minus*ve* faxit. *Phorm.* III. 3. 21.

VECORDIA.

Tanta *vecordia* innata cuiquam ut siet? *And.* IV. 1. 2.

VECTIS.

In medium huc agmen cum *vecti*. *Eun.* IV. 7. 4.

VEHEMENS.

Ne haec quidem satis *vehemens* causa ad obiurgandum. *And.* I. 1. 123. *Vehemens* utramque in partem es nimis. *Heaut.* III. 1. 31. Quod

illi maledictum *vehemens* esse existumant. *Adelph.* Prol. 17.

VEHEMENTER.

Ego vos credere ambos hoc mi *vehementer* volo. *Eun.* V. 8. 39. Id mihi *vehementer* dolet. *Adelph.* IV. 5. 48. *Vehementer* desidero. *Hec.* III. 5. 38.

VEHO.

Coemisse hinc quae illuc *veheres* multa. *Adelph.* II. 2. 17. Qui mecum una *vectust.* *Hec.* III. 4. 19. vide Notas. Audivi ex nauta, qui illas *vexerat.* *Phorm.* IV. 1. 10.

VEL.

Vel hoc quis non credat, qui te norit, abs te esse ortum? *And.* III. 2. 9. Tandem non ego illa caream, si sit opus, *vel* totum triduum? *Eun.* II. 1. 7. *Vel* me monere hoc *vel* percontari puta. *Heaut.* I. 1. 26. *Vel* hic Pamphilus iurabat quotiens Bacchidi, quam sancte. *Hec.* I. 1. 3. Ubi ego hinc abiero, *vel* occidito. *Phorm.* I. 2. 93.

VENDO.

Pretium sperans ilico producit: *vendit.* *Eun.* I. 2. 54. Omnis produxi ac *vendidi.* *Heaut.* I. 1. 92. Neque *vendundam* censeo, quae liberast. *Adelph.* II. 1. 39. Ob eam rem noluit iterum referre, ut iterum posset *vendere.* *Hec.* Prol. 7.

VENEFICA.

Quid ais *venefica?* *Eun.* V. 1. 9.

VENEFICUS.

Ut ego unguibus facile illi in oculos involem *venefico?* *Eun.* IV. 3. 6.

VENEO.

Vel uti quaestum faceret, vel uti *veniret* palam. *Heaut.* IV. 1. 27.

VENIA.

Da *veniam.* *And.* V. 3. 30. Da mi hanc *veniam.* *Hec.* IV. 2. 29. Non, si redisset, ei pater *veniam* daret? *Phorm.* I. 2. 69. Primum abs te hoc bona *venia* expeto. *Phorm.* II. 3. 31.

VENIO.

Huc face ad me *venias*, siquid poteris. *And.* IV. 2. 29. *Veni* in tempore. *And.* IV. 4. 19. Mihi istuc non in mentem *venerat.* *Eun.* III. 1. 61. An in astu *venit?* *Eun.* V. 5. 17. Hoc quod coepi, primum enarrem: post istuc *veniam.* *Heaut.* II. 3. 33. Miror, quomodo tam ineptum quicquam tibi *venire* in mentem potuerit. *Heaut.* V. 3. 3. Nunc demum *venis?* *Adelph.* II. 2. 25. Uxor sine dote *veniet.* *Adelph.* IV. 7. 41. Ut *veni*, itidem incertum amisti. *Hec.* II. 2. 9. Imus, *venimus:* videmus. *Phorm.* I. 2. 53. Postquam ad iudices *ventumst.* *Phorm.* II. 1. 53. Mihi *venibat* in mentem eius incommodi. *Phorm.* IV. 3. 47. Ubi ad uxores *ventumst*, tum fiunt senes. *Phorm.* V. 9. 21.

VENOR.

Canes ad *venandum.* *And.* I. 1. 30.

VENTER.

Pugnos in *ventrem* ingere. *Phorm.* V. 8. 95.

VENTULUS.

Cape hoc flabellum, & *ventulum* huic sic facito. *Eun.* III. 5. 47.

VENUS.

Sine Cerere & Libero friget *Venus.* *Eun.* IV. 5. 6.

VENUSTAS.

Quis me est fortunatior? *venustatis*que adeo plenior? Antiquamque adeo tuam *venustatem* obtines. *Hec.* V. 4. 8. & 18.

VENUSTE.

Quam *venuste*: quod dedit principium adveniens. *Eun.* III. 2. 4.

VENUSTUS.

Voltu adeo modesto, adeo *venusto*, ut nil supra. *And.* I. 1. 93.

VERBENA.

Ex ara hinc sume *verbenas* tibi. *And.* IV. 3. 11.

VERBERA.

Verberibus caesum te in pistrinum, Dave, dedam usque ad necem. *And.* I. 2. 28. Tibi erunt parata verba, huic homini *verbera.* *Heaut.* II. 3. 115.

VERBERO. *Nomen.*

Eho, *verbero*, aliud mihi respondes ac rogo? *Phorm.* IV. 4. 3. Id quidem tibi iam fiet, nisi resistis, *verbero.* *Phorm.* V. 6. 10.

VERBERO. *Verbum.*

Domo me eripuit, *verberavit.* *Adelph.* II. 1. 44. Ego vapulando, ille *verberando*, usque ambo defessi sumus. *Adelph.* II. 2. 5. Non puduisse *verberare* hominem senem? *Adelph.* IV. 2. 23.

VERBUM.

Quid *verbis* opus est? *And.* I. 1. 72. Verum illud *verbum*st, volgo quod dici solet. *And.* II. 5. 15. Numquam cuiquam nostrum *verbum* fecit. *And.* I. 2. 7. *Verbum* unum cave de nuptiis. *And.* I. 5. 65. *Verbum* unum mihi, praetereaquam quod te rogo, faxis cave. *And.* IV. 4. 13. vide Notas. Bona *verba*, quaeso. *And.* I. 1. 33. Dari tibi *verba* censes falso. *And.* III. 2. 25. vide Notas. Numquam hodie tecum commutaturum patrem unum esse *verbum.* *And.* II. 4. 8. *Verbum* si addideris. *And.* V. 1. 19. Tute adeo iam eius *verba* audies. *And.* III. 3. 47. Tristis severitas inest in voltu, atque in *verbis* fides. *And.* V. 2. 16. Ut beneficium *verbis* initum dudum, nunc re comprobes. *And.* V. 1. 5. Istuc *verbum* vere in te accidit. *And.* V. 3. 14. Munus nostrum ornato *verbis.* *Eun.* II. 1. 8. Quid multa *verba*? *Eun.* III. 5. 20. Usque adeo illius ferre possum ineptiam & magnifica *verba*, *verba* dum sint. *Eun.* IV. 6. 3. & 4. Labascit, victust, uno *verbo.* *Eun.* I. 2. 98. vide Notas. Tibi sunt parata *verba*, huic homini verbera. *Heaut.* II. 3. 115. Inversa *verba.* *Heaut.* II. 3. 131. Quantum audio huius *verba.* *Heaut.* IV. 3. 4. Pudet dicere hac praesente *verbum* turpe. *Heaut.* V. 4. 19. Neque tu *verbis* solves umquam, quod mi re malefeceris. *Adelph.* II. 1. 10. Tu *verba* fundis hic sapientia? *Adelph.* V. 1. 7. *Verbum* de *verbo* expressum extulit. *Adelph.* Prol. 11. Iam si *verbum* ullum posthac. *Adelph.* II. 1. 55. Fortasse unum aliquod *verbum* inter eas iram hanc concivisse. *Hec.* III. 1. 33. vide Notas. Istoc *verbo* animus mi rediit. *Hec.* III. 1. 12. Si vis veram *verba* ad rationem exigi. *Hec.* III. 1. 26. vide Notas. Non hercle *verbis* dici potest tantum, quam re ipsa navigare incommodumst. *Hec.* III. 4. 2. Huc evoca meis *verbis.* *Hec.* IV. 4. 98. Quid istuc *verbi* est? *Phorm.* II. 2. 29. *Verbum verbo*, par pari ut respondeas. *Phorm.* I. 4. 35. Ubi tute *verbum* non respondeas. *Phorm.* II. 1. 50. Satis iam *verborum*st. *Phorm.* II. 3. 89. *Verba* istaec sunt. *Phorm.* III. 2. 32. Ego curabo ne quid *verborum* duit. *Phorm.* IV. 5. 1. *Verba* fiunt mortuo. *Phorm.* V. 9. 26.

VERE.

Istuc verbum *vere* in te accidit. *And.* V. 3. 14. Utinam istuc verbum ex animo ac *vere* diceres. *Eun.* I. 2. 95. Hoc quod fit, ubi non *vere* vivitur. *Heaut.* I. 1. 102. vide Notas. Profecto hoc *vere* dicunt. *Adelph.* I. 1. 3. Idque si nunc memorare velim, quam fideli animo & benigno in illam & clementi fui, *vere* possum. *Hec.* III. 5. 23.

VERECUNDUS.

Non iam tum erat senex, senectus si *verecundos* facit? *Phorm.* V. 9. 34. vide Notas.

VEREOR.

Vereor quid fiet. *And.* I. 4. 7. Hoc quid fit *vereor.* *Eun.* IV. 3. 2. Nil magis *vereor.* *Heaut.* I. 2. 24. *Vereor* ne indiligens nimium fies. *Adelph.* IV. 5. 50. Firmae haec *vereor* ut sint nuptiae. *Hec.* I. 2. 26. Nihil est quod *verear.* *Phorm.* V. 1. 11.

VERISIMILIS.

Mi quidem non fit *verisimile.* *And.* I. 3. 20. Videbitur magis *verisimile* id esse. *Heaut.* IV. 5. 54. Tot con-

currunt *verisimilia.* *Adelph.* IV. 4. 19. Non *verisimile* dicis: neque verum arbitror. *Hec.* I. 2. 65.

VERISSIME.

Iis nunc praemium est, qui recta prava faciunt. G. *Verissime.* *Phorm.* V. 2. 7.

VERITAS.

Obsequium amicos, *veritas* odium parit. *And.* I. 1. 41.

VERO.

Itane *vero* obturbat? *And.* V. 4. 23. Redeo rursum, male me *vero* habens. *Eun.* IV. 2. 6. Quam bene *vero* abs te prospectum est. *Heaut.* IV. 1. 25. Ain *vero.* *Hec.* I. 2. 8. Minue *vero* iram. *Phorm.* II. 3. 88.

VERSOR.

Nescis quantis in malis *verser* miser. *And.* IV. 1. 25.

VERUM.

Verum aliter evenire multo intellegit. *And.* Prol. 4. Siquidem biduum. *Verum* ne fiant isti viginti dies. *Eun.* I. 2. 103. Dicam: *verum* ut aliud ex alio incidit. *Heaut.* III. 3. 37. *Verum* enim quando bene promeruit, fiat. *Adelph.* II. 1. 47. *Verum* hoc te moneo unum. *Hec.* V. 1. 40. *Verum* enim metuo malum. *Phorm.* III. 3. 22.

VERUMTAMEN.

Verumtamen, potius quam te inimicum habeam, faciam ut iusseris. *Eun.* I. 2. 94. *Verum tamen* potius quam lites secter. *Phorm.* II. 3. 60.

VERUS.

Sum *verus?* *And.* II. 5. 12. *Vero* voltu. *And.* V. 1. 20. Quae *vera* audivi. *Vera* dicito. *Eun.* I. 2. 23. & 26. Possumne ego hodie ex te exsculpere *verum?* *Eun.* IV. 4. 45. *Vera* caussa est. *Heaut.* II. 3. 95. Pater esse disce ab illis, qui *veri* sient. *Adelph.* I. 2. 45. vide Notas. Et recte & *verum* dicis. *Adelph.* IV. 3. 18. Si vis *veram* verba ad rationem exigi. *Hec.* III. 1. 26. vide Notas. *Vera* haec praedicat. *Hec.* I. 2. 36. *Veris* vincor. *Phorm.* III. 2. 16.

VESTER. VOSTER.

Vostrum iudicium fecit. Arbitrium *vestrum*, *vestra* existimatio valebit. *Heaut.* Prol. 12. & 25. Quam maxume servire *vostris* commodis. *Heaut.* Prol. 50. Cum narret senex *vester* nostro. *Heaut.* IV. 3. 34. Novi ego *vestra* haec. *Adelph.* II. 1. 11. Sumptus *vestros* otiumque ut nostra res posset pati. Ubi duxere inpulsu *vestro*, *vestro* inpulsu easdem exigunt. *Hec.* II. 1. 28. & 45. Cum ego *vestri* honoris caussa repudium alterae remiserim. *Phorm.* V. 8. 35.

VESTIMENTUM.

Nec vas, nec *vestimentum.* *Heaut.* I. 1. 89. Huc est intro latus lectus: *vestimentis* stratus est. *Heaut.* V. 1. 30.

VESTIO.

Ancillae tot me *vestiant?* *Heaut.* I. 1. 78. Mediocriter *vestitam* veste lugubri. *Heaut.* II. 3. 45.

VESTIS.

Capias tu illius *vestem.* *Eun.* II. 3. 79. *Vestis* quid mutatio st? *Eun.* IV. 4. 4. vide Notas. Ut *vestem* cum illo mutem. *Eun.* III. 5. 24. Varia *veste* exornatus fuit. Tuam *vestem* detraxit tibi? *Eun.* IV. 4. 16. & 39. Virgo conscissa *veste* lacrumans opticet. *Eun.* V. 1. 4. Nolo me in via cum hac *veste* videat. *Eun.* V. 2. 68. Ubi vestem vidit illam esse eum indutum. *Eun.* V. 6. 15. Aurum, *vestem.* *Heaut.* II. 3. 7. Mediocriter vestitam *veste* lugubri. *Heaut.* II. 3. 45. Ancillas secum adduxit plus decem, oneratas *veste* atque auro. *Heaut.* III. 1. 43. Discidit *vestem*, resarcietur. *Adelph.* I. 2. 41.

VESTITUS.

Qui color, qui nitor *vestitus*; quae habitudo est corporis? *Eun.* II. 2. 11. vide Notas. Ubi fiem *vestitum* hunc nactus. Quid sibi hic *vestitus* quaerit? *Eun.* III. 5. 8. & 10. Victus, *vestitus*, quo in tectum

te receptes. *Heaut.* V. 2. 15. *Vestitu* nimio indulges. *Adelph.* I. 1. 38. *Vestitus* turpis. *Phorm.* I. 2. 57.

VETERATOR.

Quid hic volt *veterator* sibi? *And.* II. 6. 26. *Veterator.* *Heaut.* V. 1. 16.

VETERNOSUS.

Hic est vietus, vetus, *veternosus*, senex. *Eun.* IV. 4. 21.

VETO.

Quaeso paulisper. SY. *Veto.* *Heaut.* II. 3. 137. Tute loqueris, me *vetas.* *Hec.* III. 1. 37. Aruspex *vetuit.* *Phorm.* IV. 4. 28. Ait esse *vetitum* intro ad eram accedere. *Phorm.* V. 6. 24.

VETUS.

Malevoli *veteris* Poetae maledictis respondeat. *And.* Prol. 7. Plauti *veterem* fabulam. Quae *veteres* factitarunt si faciunt novi. *Eun.* Prol. 25. & 43. Vietus, *vetus*, veternosus, senex. *Eun.* IV. 4. 21. *Vetus* verbum hoc quidemst. *Adelph.* V. 3. 17. *Vetere* in nova coepi uti consuetudine. *Hec.* Prol. 29.

VIA.

Ut redeat iam in *viam.* *And.* I. 1. 19. Ipsus eam rem recta reputavit *via.* *And.* II. 6. 11. In pistrinum recta proficiscar *via.* *And.* III. 4. 21. Hac non successit, alia adgrediemur *via.* *And.* IV. 1. 46. Illis quae sunt intus clamat de *via.* *And.* III. 2. 11. Tota erras *via.* Ego adeo hanc primus inveni *viam.* *Eun.* II. 2. 14. & 16. Qua insistam *via.* *Eun.* II. 3. 3. Inter *vias.* *Eun.* IV. 2. 1. Non noverunt *viam.* *Heaut.* II. 3. 7. Ad Dominas qui adfectant *viam.* *Heaut.* II. 3. 60. Vi & *via* pervolgata patrum. *Heaut.* I. 1. 49. Servo currenti in *via* decesse populum. *Heaut.* Prol. 31. Ut recta *via* rem narret ordine omnem. *Heaut.* IV. 3. 28. Capite pronum in terram statuerem, ut cerebro dispergat *viam.* *Adelph.* III. 2. 19. vide Notas. Puerperam hac nunc duci per *viam.* *Adelph.* V. 7. 23. Qua *via* captent te isti, eadem ipsos capi. *Hec.* I. 1. 16. Certum offirmare est *viam* me, quam decrevi persequi. *Hec.* III. 5. 4. In *via.* *Hec.* V. 3. 30. Hi gladiatorio animo ad me adfectant *viam.* *Phorm.* V. 8. 71.

VICINIA.

Commigravit huc *viciniae.* *And.* I. 1. 43. Vidi virginem hic *viciniae.* *Phorm.* I. 2. 43.

VICINITAS.

Vicinitas, quod ego esse in aliqua parte amicitiae puto. *Heaut.* I. 1. 5. vide Notas.

VICINUS.

Set istam Thaidem non scivi nobis *vicinam*, *Eun.* II. 3. 68. Hunc Menedemum nostin nostrum *vicinum*? *Heaut.* I. 2. 6. Huius *vicini* proxumi. *Hec.* I. 2. 49.

VICIS.

Ita me Di amabunt, ut nunc Menedemi *vicem* miseret me. *Heaut.* IV. 5. 1.

VICISSIM.

Domi focique fac *vicissim* ut memineris. *Eun.* IV. 7. 45. Agedum *vicissim*, Syre, dic quae illast altera. *Heaut.* II. 3. 69. Da te mihi *vicissim.* *Heaut.* IV. 3. 10. *Vicissim* partis tuas acturust. *Phorm.* V. 5. 7.

VICISSITUDO.

Omnium rerum heus *vicissitudo* est. *Eun.* II. 2. 45.

VICTITO.

Et enim bene libenter *victitas.* *Eun.* V. 8. 44.

VICTUS.

Lana ac tela *victum* quaeritans. *And.* I. 1. 48. Tam facile *victum* quaerere. *Eun.* II. 2. 30. *Victum* volgo quaerere. *Heaut.* III. 1. 38. *Victus*, vestitus, quo in tectum te receptes. *Heaut.* V. 2. 15.

VIDELICET.

Hic de nostris verbis errat *videlicet.* *Heaut.* II. 3. 22. *Videlicet* de psaltria hoc audivit. *Adelph.* III. 4. 5.

VIDEO.

Davom optume *video.* *And.* II. 1. 36. Si id facis, hodie postremum

me *vides*. *And.* II. 1. 22. *Vide* quo me inducas. *And.* II. 3. 25. Ego, cum illam *vidi*, virginem forma bona memini videre. *And.* II. 5. 18. vide Notas. Ego istaec recte ut fiant *videro*. *And.* II. 6. 25. Tu plus *vides*. *And.* IV. 3. 23. Ego commodiorem hominem, adventum, tempus, non *vidi*. *And.* V. 2. 3. Cum faciem *videas*, videtur esse quantivis preti. *And.* V. 2. 15. Prudens sciens, vivus *videns*que pereo. *Eun.* I. 1. 28. *Vide* quid agas. *Eun.* II. 1. 18. Numquidnam hic quod nolis *vides*? *Eun.* II. 2. 41. Si non tangendi copia est, eho ne *videndi* quidem erit? *Eun.* IV. 2. 11. Aliud lenius sodes *vide*. *Heaut.* III. 1. 50. Aliena ut melius *videant* & diiudicent, quam sua? *Heaut.* III. 1. 95. *Vide* quam rem agas. *Adelph.* III. 2. 45. Duxi uxorem: quam ibi miseriam *vidi*? *Adelph.* V. 4. 13. Post de matre *videro*. *Hec.* IV. 4. 78. Hunc *videre* saepe optabamus diem. *Hec.* IV. 4. 27. *Videas* te atque illum, ut narras. *Phorm.* II. 3. 21. Fient: me *vide*. *Phorm.* IV. 4. 30.

VIDEOR.

Quis *videor*? *And.* IV. 2. 19. Adeon *videmur* vobis esse idonei, in quibus sic inludatis? *And.* IV. 4. 19. Audire vocem *visa* sum modo militis. *Eun.* III. 2. 1. Quid *videtur* hoc tibi mancipium? *Eun.* II. 2. 42. Quid *videtur*? *Eun.* IV. 7. 16. Amici quoque res, est *videndum*, in tuto ut conlocetur. *Heaut.* IV. 3. 11. vide Notas. Videre *videor* iam diem illum. *Adelph.* III. 3. 30. Credo ita *videri* tibi. *Hec.* I. 2. 66. Te *visum* aut auditum velim? *Phorm.* II. 3. 85. Quid haec *videntur*? *Phorm.* V. 3. 12.

VIDUA.

Non, ita me Di ament, auderet facere haec *viduae* mulieri, quae in me fecit. *Heaut.* V. 1. 81. *Viduam* extrudi turpest. *Phorm.* V. 8. 20.

VIETUS.

Vetus, *vietus*, veternosus, senex. *Eun.* IV. 4. 21.

VIGILANTIA.

Vigilantiam tuam tun mihi? *Adelph.* III. 3. 44. vide Notas.

VIGILO.

Num ille somniat ea, quae *vigilans* voluit? *And.* V. 6. 8. *Vigilabit* lassus. *Eun.* II. 1. 15. Neve usque ad lucem *vigiles*. *Eun.* II. 2. 47.

VIGINTI.

Heri minas pro ambobus *viginti* dedi. *Eun.* I. 2. 89. vide Notas. Siquidem biduum. Verum ne fiant isti *viginti* dies. *Eun.* I. 2. 103. Minis *viginti* tu illam emisti. *Adelph.* II. 1. 37. Quasi iam usquam tibi sint *viginti* minae. *Adelph.* II. 2. 15. Dinumeret ille Babylo *viginti* minas. *Adelph.* V. 7. 17. vide Notas.

VILIS.

Istoc *vilius*. *Adelph.* V. 9. 24. Istaec vero *vilis* est. *Phorm.* III. 3. 25. Rebus *vilioribus*. *Phorm.* V. 3. 8. vide Notas.

VILITAS.

Haecine erat ea quae nostros minuit fructus *vilitas*? *Phorm.* V. 9. 24.

VILLA.

Praeterii inprudens *villam*. *Villam* praetereo sciens. *Eun.* IV. 2. 5. & 13. Modo iste homo quam *villam* demonstravit. *Heaut.* IV. 4. 9. Aput *villam*st. *Adelph.* IV. 1. 1. A *villa* mercenarium vidi. *Adelph.* IV. 2. 2.

VILLUM.

Edormiscam hoc *villi*. *Adelph.* V. 2. 11.

VINCIBILIS.

Iustam illam causam, facilem, *vincibilem*, optumam? *Phorm.* I. 4. 49.

VINCIO.

Cura adservandum *vinctum*. *And.* V. 2. 24. Demissis humeris esse, *vincto* pectore. *Eun.* II. 3. 23. Hunc

abduce, *vinci*, quaere rem. *Adelph.* III. 4. 36.

VINCO.

Viceris. *And.* V. 3. 21. Eludet, ubi te *victum* senserit. *Eun.* I. 1. 10. Labascit, *victust*, uno verbo. *Eun.* I. 2. 98. vide Notas. *Vicit* vinum quod *bibi*. *Eun.* IV. 5. 1. Adulescentulus saepe eadem & graviter audiendo *victus* est. *Heaut.* I. 1. 62. Si te tam leni & *victo* esse animo ostenderis. *Heaut.* III. 1. 29. Peccavi, fateor: *vincor*. *Heaut.* IV. 1. 31. Me servolum, qui referire non audebam, *vicit*. *Adelph.* IV. 2. 28. Animus *victus* huius iniuria. *Hec.* I. 2. 93. Patrio animo *victus*. *Hec.* II. 2. 2. Illius stultitia *victa*, ex urbe tu rus habitatum migres? *Hec.* IV. 2. 13. Cum tu horum nil refelles, *vincam* scilicet. *Phorm.* I. 2. 82. Veris *vincor*. *Phorm.* III. 2. 16.

VINOLENTUS.

Vinolentus mulierculam eam compressit. *Phorm.* V. 9. 28.

VINUM.

Vicit *vinum* quod bibi. *Eun.* IV. 5. 1. Quid *vini* absumpsit? *Heaut.* III. 1. 49. Heri in *vino* quam inmodestus fuisti! *Heaut.* III. 3. 7. Persuasit nox, amor, *vinum*, adulescentia. *Adelph.* III. 4. 24. *Vini* plenum. *Hec.* V. 3. 25.

VIOLENTER.

Ita patrem adulescentis facta haec tolerare audio *violenter*. *Phorm.* V. 1. 4.

VIOLENTISSIMUS.

Ille ubi id rescivit factum frater *violentissimus*. *Eun.* V. 4. 32.

VIR.

Te isti *virum* do, amicum, tutorem, patrem. *And.* I. 5. 60. Ut *virum* fortem decet. *And.* II. 6. 14. Ehodum bone *vir*. *And.* III. 5. 10. O, salve bone *vir*. *And.* V. 2. 5. Bonus est hic *vir*. s. Hic *vir* sit bonus? *And.* V. 4. 12. Filiae invenias *virum*. *And.* III. 3. 39. *Virum* in quovis loco paratum. *And.* IV. 3. 3. Sentiet qui *vir* siem. *Eun.* I. 1. 21. *Vir* es. *Eun.* I. 2. 74. Nunc, Parmeno, te ostenderis, qui *vir* sies. *Eun.* II. 3. 16. Qui tibi nunc *vir* videtur esse, hic nebulo magnus est. *Eun.* IV. 7. 15. vide Notas. Nescis cui maledicas nunc *viro*. *Eun.* IV. 7. 29. *Virum* bonum eccum Parmenonem incedere video. *Eun.* V. 3. 9. Nobis cum uno semel ubi aetatem agere decretumst *viro*. *Heaut.* II. 4. 12. Neque boni neque liberalis functus officium est *viri*. *Adelph.* III. 4. 18. Abi, *virum* te iudico. *Adelph.* IV. 2. 25. Esse ex alio *viro*, nescio quo, puerum natum. *Adelph.* IV. 5. 23. *Viris* adversari aeque studium est. *Hec.* IV. 1. 5. vide Notas. An quia non delinquunt *viri*? *Hec.* IV. 4. 41. O *vir* fortis atque amicus. *Phorm.* II. 2. 10. At quem *virum*? quem ego viderim in vita optumum. *Phorm.* II. 3. 20. Ut est ille bonus *vir*. *Phorm.* IV. 3. 33. *Vir viro* quid praestat? *Phorm.* V. 3. 7. Mi *vir*, non mihi dicis? *Phorm.* V. 9. 13.

VIRGO.

Una parva *virgo*. *And.* V. 4. 21. Haud similis *virgost virginum* nostrarum. *Eun.* II. 3. 22. *Virgo* in conclavi sedet. *Eun.* III. 5. 35. *Virginem* vitiare civem. *Eun.* V. 2. 18. Forma videt honesta *virginem*. *Eun.* I. 2. 52. Ad *virginem* animum adiecit. *Eun.* I. 2. 63. Eius filiam ille amare coepit *virginem*. *Heaut.* I. 1. 45. vide Notas. Pro *virgine* dari nuptum non potest. *Adelph.* III. 2. 48. *Virgo* ex eo conpressu gravida facta est. *Adelph.* III. 4. 28. An sedere oportuit domi *virginem* tam grandem? *Adelph.* IV. 5. 39. Narratque, ut *virgo* ab se integra etiam tum siet. *Hec.* I. 2. 70. Nocte illa prima *virginem* non attigit. *Hec.* I. 2. 61. Cum *virgine* una adulescens cubuerit plus potus, sese illa abstinere ut potuerit? *Hec.* I. 2. 65. *Virgo* ipsa facie egregia. *Virgo* pulchra. *Phorm.* I. 2. 50. & 54. Ille indotatam *virginem* atque ignobilem da-

ret illi? *Phorm.* I. 2. 70. Ut potui, nuptum *virginem* locavi huic adulescenti. *Phorm.* V. I. 25.

VIRILIS.

Animo *virili* praesentique sis, para. *Phorm.* V. 8. 64.

VIRTUS.

Imperatoris *virtutem* noveram, & vim militum. *Eun.* IV. 7. 8. Conlaudavi secundum facta & *virtutes* tuas. *Eun.* V. 3. 60. Haec sunt tamen ad *virtutem* omnia. *Heaut.* I. 2. 33. Ornatus esses ex tuis *virtutibus*. *Adelph.* II. I. 22. Numquam ita magnifice quicquam dicam, id *virtus* quin superet tua. *Adelph.* II. 3. 4. Antiqua *virtute* ac fide. *Adelph.* III. 3. 88. Facio te aput illum Deum: *virtutes* narro. *Adelph.* IV. 2. 88. Quem actoris *virtus* nobis restituit locum. *Phorm.* Prol. 33.

VIS.

Haut verear, si in te solo sit situm: set ut *vim* queas ferre. *And.* I. 5. 42. vide Notas. Una falsa lacrimula, quam oculos terendo misera vix *vi* expresserit. *Eun.* I. I. 33. Vel *vi*, vel clam, vel precario. *Eun.* II. 3. 28. Sine *vi*. *Eun.* IV. 7. 20. Huc redde, nisi *vi* mavis eripi. *Eun.* IV. 7. 26. Si *vim* faciet, in ius ducito hominem. *Eun.* IV. 7. 30. Ne quam in illum Thais *vim* fieri sinat. *Eun.* V. 4. 41. *Vi* & via pervolgata patrum. *Heaut.* I. I. 49. Hic me magnifice ecfero, qui *vim* tantam in me & potestatem habeam tantae astutiae. *Heaut.* IV. 3. 32. Errat longe, mea quidem sententia, qui imperium credat gravius esse aut stabilius, *vi* quod fit, quam illud quod amicitia adiungitur. *Adelph.* I. I. 42. Cui miserae indigne per *vim* vitium obtulerat. *Adelph.* III. 2. 10. Summa *vi* defendam has. Quod vos *vis* cogit, id voluntate impetret. *Adelph.* III. 4. 45. & 47. vide Notas. *Vis* est haec quidem. *Adelph.* V. 8. 20. *Vi* coepi cogere. *Hec.* II. 2. 26. Ipse eripuit *vi*, in digito quem habuit, virgini abiens anulum. *Hec.* IV. I. 59. Homo se fatetur *vi* in via nescio quam compressisse. *Hec.* V. 3. 30. Ni *vis* boni in ipsa inesset forma, haec formam extinguerent. *Phorm.* I. 2. 57. *Vi* coactum te esse. *Phorm.* I. 4. 56.

VISO.

Id *viso*, tun an illi insaniant. *And.* III. 3. 3. Ego hanc *visam*. *And.* IV. 2. 25. Idque adeo *visam*, si domist. *Eun.* III. 4. 7. Si forte frater redierit *viso*. *Adelph.* IV. 2. 10. Nostra ilico it *visere* ad eam. *Hec.* I. 2. 114. Quod heri nemo voluit *visentem* ad eam te intro admittere. *Hec.* II. I. 40. Nunc ad eam *visam*. Ne mittas quidem *visendi* causa quemquam. *Hec.* III. 2. 4. & 7. Voltisne eamus *visere*? *Phorm.* I. 2. 52. Demiphonem, si domi est, *visam*. *Phorm.* V. 8. 6.

VITA.

Id ego arbitror, adprime in *vita* esse utile. *And.* I. I. 34. Habere suae *vitae* modum. *And.* I. I. 68. *Vitae* qui auxilium tulit. *And.* I. I. 115. Sapienter *vitam* instituit. Pudice *vitam* parce ac duriter agebat. *And.* I. I. 40. & 47. Hic dies aliam *vitam*, defert. *And.* I. 2. 18. vide Notas. Quae mihi suum animum atque omnem *vitam* credidit. *And.* I. 5. 37. Paene inlusi *vitam* filiae. *And.* V. I. 3. Mea quidem hercle certe in dubio *vitast*. *And.* II. 2. 10. Ego Deorum *vitam* eapropter sempiternam esse arbitror. *And.* V. 5. 3. Ne hoc gaudium contaminet *vita* aegritudine aliqua. *Eun.* III. 5. 4. Usquedum ille *vitam* illam colet inopem. *Heaut.* I. I. 84. *Vitast* eadem. *Heaut.* II. 3. 24. Quo studio *vitam* suam te absente exegerit. *Heaut.* II. 3. 39. Cotidianae *vitae* consuetudinem. *Heaut.* II. 3. 42. Spem *vitae* dare. *Heaut.* IV. I. 23. Deorum *vitam* apti sumus. *Heaut.* IV. 3. 15. Ullamne ego rem umquam in *vita* mea volui? *Heaut.* V. 3. 4. Ego hanc clementem *vi-*

tam urbanam, atque otium secutus sum. Ruri agere *vitam*. *Adelph.* I. 1. 17. & 20. Nostram omnium *vitam*. *Adelph.* III. 2. 33. vide Notas. Gnatae *vita* in dubium veniet. *Adelph.* III. 2. 42. Non tu hoc argentum perdis, set *vitam* tuam. *Adelph.* III. 3. 56. Hancine *vitam?* hoscine mores? *Adelph.* IV. 7. 40. Inspicere, tanquam in speculum, in *vitas* omnium iubeo. *Adelph.* III. 3. 61. Numquam ita quisquam bene subducta ratione ad *vitam* fuat. Ego *vitam* duram, quam vixi usque adhuc, prope decurso spatio omitto. Ille suam semper egit *vitam* in otio, in convivlis. Contrivi in quaerundo *vitam* atque aetatem meam. *Adelph.* V. 4. 1. 5. 9. & 15. Alienum a *vita* mea videtur. *Adelph.* V. 8. 21. Id non fieri ex vera *vita*. *Adelph.* V. 9. 30. Quo quisque pacto hic *vitam* vestrorum exigat. *Hec.* II. 1. 19. vide Notas. Hancine ego *vitam* parsi perdere? *Hec.* III. 1. 2. In eandem *vitam* te revolutum denuo video esse. *Hec.* IV. 4. 69. Tua quidem hercle certo *vita* haec expetenda optandaque est. *Phorm.* I. 3. 12. Nullast mihi *vita* expetenda. *Phorm.* II. 1. 24. Cui in opere *vita* erat. *Phorm.* II. 3. 16. vide Notas. At quem virum? quem ego viderim in *vita* optumum. *Phorm.* II. 3. 20. *Vita* ut in tuto foret. *Phorm.* V. 1. 7.

VITIO.

Virginem, quam erae dono dederat miles, *vitiavit*. *Eun.* IV. 3. 12. Filiam eius virginem *vitiavit*. *Adelph.* III. 4. 21. Virginem *vitiasti*, quam te non ius fuerat tangere. *Adelph.* IV. 5. 52.

VITIUM.

Quam rem *vitio* dent. *And.* Prol. 8. Neque de *vitio* virginis. *Eun.* IV. 4. 54. In amore haec omnia insunt *vitia*. *Eun.* I. 1. 14. Date crescendi copiam; novarum qui spectandi faciunt copiam *vitiis*. *Heaut.* Prol. 30. Illi nil *viti* est relictum, quin id itidem sit tibi. *Heaut.* V. 3. 19. Laudin an *vitio* duci factum id oporteat. *Adelph.* Prol. 5. Cui miserae indigne per vim *vitium* obtulerat. *Adelph.* III. 2. 10. Hoc *vitio* datur. *Adelph.* III. 3. 65. Solum unum hoc *vitium* senectus adfert hominibus. *Adelph.* V. 3. 47. Ei novum intervenit *vitium* & calamitas. *Hec.* Prol. 2. Illud mihi *vitiumst* maxumum. *Hec.* I. 2. 37. *Vitium* est oblatum virgini. *Hec.* III. 3. 23.

VITUPERO.

Id isti *vituperant* factum. *And.* Prol. 15. Multimodis cum istoc animo es *vituperandus*. *Phorm.* III. 1. 1.

VIVO.

Libera *vivendi* fuit potestas. *And.* I. 1. 26. vide Notas. Prope adest, cum alieno more *vivendumst* mihi: sine nunc meo me *vivere* interea modo. *And.* I. 1. 125. & 126. Potius quam honeste in patria pauper *viveret*. *Eun.* IV. 5. 3. vide Notas. Ego pol hodie, si *vivo*, tibi ostendam. *And.* V. 2. 25. Habeat, valeat, *vivat* cum illa. *And.* V. 3. 18. Si tecum *vivit*. *Eun.* III. 1. 20. Egon formidolosus? nemost hominum qui *vivat*, minus. *Eun.* IV. 6. 19. Non sibi soli postulat te *vivere*. *Eun.* III. 2. 28. Ecquis me hodie *vivit* fortunatior? *Eun.* V. 8. 1. Hoc quod sit, ubi non vere *vivitur*. *Heaut.* I. 1. 102. vide Notas. Huncine erat aequom ex illius more, an illum ex huius *vivere? Heaut.* I. 2. 29. Tibi autem porro ut non sit suave *vivere*. *Heaut.* III. 1. 73. Desertae *vivimus*. *Heaut.* II. 4. 11. Et *vivo* & valeo. *Heaut.* II. 3. 3. vide Notas. Valet atque *vivit*. *Heaut.* III. 1. 21. Modo liceat *vivere*, est spes. *Heaut.* V. 2. 28. Qui se sine hac iurabat unum numquam *victurum* diem. *Adelph.* III. 2. 34. *Vivere* etiam nunc lubet. *Adelph.* III. 3. 91. Vitam duram quam vixi

usque adhuc. *Adelph.* V. 4. 5. Sibi *vixit*: sibi sumptum fecit. *Adelph.* V. 4. 11. *Vixit*, dum *vixit*, bene. *Hec.* III. 5. 11. O omnium, quantum est qui *vivunt*, hominum homo ornatissume. *Phorm.* V. 6. 13. Ut sit qui *vivat*. *Phorm.* V. 2. 5.

VIVUS.

Vivus vidensque pereo. *Eun.* I. 1. 28. Me *vivo*. *Heaut.* I. 1. 51. Si me *vivom* vis, pater, ignosce. *Heaut.* V. 5. 7. Illum *vivum* & salvom vellem. *Hec.* III. 5. 14.

VIX.

Vix tandem sensi stolidus. *And.* III. 1. 12. *Vix* me contineo. *Eun.* V. 2. 20. *Vix* suffero. *Heaut.* II. 4. 20. *Vix* humane patitur. *Adelph.* I. 2. 65. Cupio, & *vix* contineor. *Hec.* IV. 3. 9. *Vix* tandem. *Phorm.* II. 1. 4.

ULCISCOR.

Hoc tempus, praecavere mihi me, haut te *ulcisci*, monet. *And.* III. 5. 18. vide Notas. Malo ego nos prospicere, quam hunc *ulcisci*, accepta iniuria. *Eun.* IV. 6. 24. Iniurium autem est *ulcisci* adversarios? *Hec.* I. 1. 15. Hunc inpuratum poterimus nostro modo *ulcisci*. *Phorm.* V. 8. 69.

ULCUS.

Quid minus utibile fuit, quam hoc *ulcus* tangere? *Phorm.* IV. 4. 9.

ULLUS.

Censen me verbum potuisse *ullum* proloqui? aut *ullam* causam? *And.* I. 5. 21. Nolo tibi *ullum* commodum intercludier. *And.* III. 3. 41. vide Notas. Nec mora *ulla* est, quin iam uxorem ducam. *And.* V. 6. 7. Quae res in se neque consilium, neque modum habet *ullum*. *Eun.* I. 1. 13. Ne vim facias *ullam* in illam. *Eun.* IV. 7. 37. Ut numquam *ulla* amori vestro incidere possit calamitas. *Heaut.* II. 4. 15. Neque legem putat tenere se *ullam*. *Adelph.* I. 2. 6. Si facere possum *ullo* modo. *Hec.* II. 2. 24.

ULTERIOR.

Set eccum ipsum. Qui est *ulterior*? *Phorm.* IV. 2. 10.

ULTIMUS.

Est mihi *ultimis* conclave in aedibus quoddam retro. *Heaut.* V. 1. 29. Quis hic est senex, quem video in *ultima* platea? *Phorm.* I. 4. 37.

ULTRO.

Ultro ad me venit. *And.* I. 1. 73. Te *ultro* accusabit: & dabis *ultro* ei supplicium. *Eun.* I. 1. 24. & 25. vide Notas. Novi ingenium mulierum: nolunt ubi velis: ubi nolis cupiunt *ultro*. *Eun.* IV. 7. 43. Sibi fieri iniuriam *ultro*. *Adelph.* IV. 3. 4. vide Notas. Etiamne *ultro* accusatum advenit? *Phorm.* II. 3. 13.

UMQUAM.

Cavit, ne *umquam* infamiae ea res sibi esset. *And.* II. 6. 15. Neque agri neque urbis odium me *umquam* percipit. *Eun.* V. 5. 2. Mihi si *umquam* filius erit. *Heaut.* II. 1. 5. Neque tu verbis solves *umquam*, quod mi re malefeceris. *Adelph.* II. 1. 10. Si salvos domum redisset *umquam*. *Hec.* III. 4. 21. En *umquam* cuiquam contumeliosius audistis factam iniuriam? *Phorm.* II. 3. 1.

UNA.

Cum quibus erat cumque *una*, iis sese dedere. *And.* I. 1. 36. Haut convenit *una* ire cum amica imperatorem in via. *Eun.* III. 2. 42. Eccum Dromonem cum Syro *una*. *Heaut.* II. 2. 12. vide Notas. Quaeso ut *una* mecum ad matrem virginis eas. *Adelph.* IV. 3. 7. Cum virgine *una* adulescens cubuerit. *Hec.* I. 2. 63. *Una* tecum bona, mala, tolerabimus. *Phorm.* III. 3. 23.

UNCIATIM.

Unciatim vix de demenso suo, suum defrudans genium, conpersit miser. *Phorm.* I. 1. 9.

UNCTUS.

Ten asymbolum venire, *unctum* atque lautum e balneis? *Phorm.* II. 2. 25.

UNDE.

Unde id scis? *And.* III. 2. 50. E praedonibus, *unde* emerat. *Eun.* I. 2. 35. Istam quam habes, *unde* habes vestem? *Eun.* IV. 4. 28. *Unde* illi sunt ancillae? *Heaut.* II. 3. 5. Si esset, *unde* id fieret, faceremus. *Adelph.* I. 2. 26. *Unde* exordiar narrare. *Hec.* III. 3. 2. Quo pacto aut *unde* haec hic rescivit? *Phorm.* V. 8. 59.

UNGUENTUM.

Obsonat, potat, olet *unguenta*; de meo. *Adelph.* I. 2. 41.

UNGUIS.

Ut ego *unguibus* facile illi in oculos involem venefico? *Eun.* IV. 3. 6.

UNICUS.

Unicam gnatam suam cum dote summa filio uxorem ut daret. *And.* I. 1. 73. Huic iam mansisset *unicus* gnatus domi. *Heaut.* III. 2. 29. Senem sese esse dicere, illum autem esse *unicum*. *Hec.* I. 2. 43. Quid si filiam suam *unicam* locaret? *Phorm.* V. 3. 41.

UNIVERSUS. UNIVORSUS.

Hui, *univorsum* triduum? *Eun.* II. 1. 18. Qui vobis *universis* & populo placent. *Adelph.* Prol. 19. Id illa *universum* abripiet. *Phorm.* I. 1. 11.

UNIUSMODI.

Parentum iniuriae *uniusmodi* sunt ferme. *Heaut.* I. 2. 31.

UNUS.

Unus & item alter. *And.* I. 1. 50. At mi *unus* scrupulus etiam restat. *And.* V. 4. 37. Qui mihi nunc *uno* digitulo forem aperis. *Eun.* II. 2. 53. *Unum* hoc scito. *Eun.* V. 2. 38. *Unus* est dies dum argentum eripio. *Heaut.* IV. 3. 39. Numquam *unum* intermittit diem, quin semper veniat. *Adelph.* III. 1. 6. Meretrix & mater familias *una* in domo? *Adelph.* IV. 7. 29. *Uno* animo omnes socrus oderunt nurus. *Hec.* II. 1. 4. vide Notas. Fortasse *unum* aliquod verbum inter eas iram hanc concivisse. *Hec.* III. 1. 33. vide Notas. Beatus, ni *unum* hoc desit. *Phorm.* I. 3. 18. vide Notas. *Una* iniuriast tecum; altera est tecum. *Phorm.* V. 8. 90.

UNUSQUISQUIS.

Unum quidquid, quod quidem erit bellissimum, carpam. *Adelph.* IV. 2. 51.

UNUSQUISVIS.

Una harum *quaevis* causa ut faciam monet. *And.* V. 4. 1.

VOCABULUM.

Tanquam Philosophorum habent discipuli ex ipsis *vocabula*. *Eun.* II. 2. 32. vide Notas.

VOCO.

Iam ferme moriens me *vocat*. *And.* I. 5. 49. Ad cenam *vocant*. *Eun.* II. 2. 28. Qui *vocare*? *Adelph.* V. 6. 3.

VOLGO.

Volgo quod dici solet. *And.* II. 5. 15. *Volgo* audio dici. Victum *volgo* quaerere. *Heaut.* III. 1. 12. & 38. *Volgo* faciunt. *Heaut.* V. 2. 4.

VOLGUS.

Volgus servorum. *And.* III. 4. 4. *Volgus* quae ab se segregant. *Heaut.* II. 4. 6. *Volgus* quod male audit mulierum. *Hec.* IV. 2. 24.

VOLNUS.

Qui abstergerem *volnera*? *Eun.* IV. 7. 9.

VOLO.

Quid cessas? *vola*. *Hec.* III. 4. 24.

VOLO.

Paucis te *volo*. *And.* I. 1. 2. Ita *volo*, itaque postulo ut fiat. *And.* III. 3. 18. Quis me *volt*? *And.* V. 3. 1. Sine me pervenire quo *volo*. *Eun.* I. 2. 44. Nolunt, ubi *velis*: ubi nolis cupiunt ultro. *Eun.* IV. 7. 43. Omnis vos oratos *volo*. *Heaut.* Prol. 26. Quid *vis* tibi? *Heaut.* I. 1. 9. Numquid *vis*? *Adelph.* III. 3. 78. Quam *vellem*. *Adelph.* IV. 2. 16. Quae numquam quicquam erga me commeritast, pater, quod nollem, & saepe meritam quod *vellem*

ſcio. *Hec.* III. 5. 37. Numquid allud me *vis?* *Phorm.* I. 2. 101.

VOLTUS.

Voltu adeo modeſto, adeo venuſto, ut nil ſupra. *And.* I. 1. 93. Vero *voltu.* *And.* V. 1. 20. Triſtis ſeveritas ineſt in *voltu.* *And.* V. 2. 16. *Voltus* quoque hominum fingit ſcelus *Heaut.* V. 1. 14. *Voltum* contemplamini. *Phorm.* I. 4. 32. Nunc geſtus mihi *voltúsque* eſt capiendus novos. *Phorm.* V. 7. 7.

VOLUNTAS.

Tu coactus tua *voluntate* es. *And.* IV. 1. 34. Praeter civium morem atque legem, & ſui *voluntatem* patris. *And.* V. 3. 9. Dictus filius tuus tua *voluntate.* *Heaut.* V. 4. 2. Quod vos vis cogit, id *voluntate* impetret. *Adelph.* III. 4. 45. vide Notas. Ut ſua *voluntate* id quod eſt faciundum faciat. *Phorm.* V. 3. 2.

VOLVO.

Satis diu iam hoc ſaxum *volvo.* *Eun.* V. 8. 55.

VOLUPE.

Bene factum; & *volupeſt.* *Hec.* V. 4. 17. Venire ſalvom *volupeſt.* *Phorm.* IV. 3. 5.

VOLUPTAS.

Egon huius memoriam patiar meae *voluptati* obſtare? *And.* V. 4. 41. *Voluptates* eorum propriae ſunt. *And.* V. 5. 4. O mearum *voluptatum* omnium inventor, inceptor, perfector. *And.* V. 8. 4. *Voluptatem* magnam nuntias. *Heaut.* I. 2. 10. Haec non *voluptati* tibi eſſe, ſatis certo ſcio. *Heaut.* I. 1. 19. Nec fas eſſe ulla me *voluptate* hic frui. *Heaut.* I. 1. 97. Abs te ut blanditiis ſuis, quam minimo pretio ſuam *voluptatem* expleat. *Hec.* I. 1. 12.

VORO.

Quo pacto ex iure heſterno panem atrum *vorent.* *Eun.* V. 4. 17.

VORSUM.

Clivos deorſum *vorſum* eſt. *Adelph.* IV. 2. 36.

VORSURA.

Vorſura ſolvis. *Phorm.* V. 2. 15. vide Notas.

VORTO. VERTO.

Bene *vertendo.* *Eun.* Prol. 7. Redigam, ut quo ſe *vortat*, neſciat. *Heaut.* V. 1. 73. Di bene *vortant.* *Adelph.* III. 4. 10. Quae res tibi *vortat* male. *Adelph.* III. 1. 37. Quo me *vortam*? *Hec.* IV. 1. 1. Di *vortant* bene quod agas. *Hec.* I. 2. 121. Quae quidem illi res *vortat* male. *Phorm.* IV. 3. 73.

VOVEO.

Voviſſe hunc dicam, ſi ſalvos domum rediſſet umquam, ut me ambulando rumperet. *Hec.* III. 4. 20.

VOX.

Audire *vocem* viſa ſum modo militis. *Eun.* III. 2. 1. Matris *vox* viſaſt Philumenae. *Hec.* III. 1. 38. Neque *voce* alia, ac res monebat ipſa, poterat conqueri. *Hec.* III. 3. 15. vide Notas. Enimvero *voceſt* opus. *Phorm.* V. 8. 92.

URBANUS.

Clementem vitam *urbanam.* *Adelph.* I. 1. 17.

URBS.

Neque agri neque *urbis* odium me umquam percipit. *Eun.* V. 5. 2. Servolum ad eam in *urbem* miſit. *Heaut.* I. 2. 17. Agelli eſt hic ſub *urbe* paulum. *Adelph.* V. 8. 26. Huc raro in *urbem* commeat. *Hec.* I. 2. 100. Ex *urbe* tu rus habitatum migres? *Hec.* IV. 2. 13. Pamphilamne hac *urbe* privari ſines? *Phorm.* III. 2. 32.

URO.

Uro hominem. *Eun.* II. 2. 43. Te ut male *urat.* *Eun.* III. 2. 48.

USPIAM.

Si abſis *uſpiam.* *Uſpiam* ceciderit. *Adelph.* I. 1. 3. & 12.

USQUAM.

Neque iſtic, neque alibi tibi erit *uſquam* in me mora. *And.* II. 5. 9. Numnam eius color pudoris ſignum *uſquam* indicat? *And.* V. 3. 7. Neque virgo eſt *uſquam*: neque ego. *Eun.* II. 3. 2. Numquam etiam fui

usquam, quin me omnes amarint plurimum. *Eun.* V. 8. 62. Ita, ut *usquam* fuit fide quisquam optima. *Adelph.* II. 1. 7. Quasi iam *usquam* tibi sint viginti minae. *Adelph.* II. 2. 15. An proferendum hoc tibi videtur *usquam?* *Adelph.* III. 2. 39. Quod minimeſt opus *usquam* efferri. *Adelph.* IV. 4. 16. An quisquam *usquam* gentiumſt aeque miser? *Hec.* III. 1. 13.

USQUE.

Usque ad necem. *And.* I. 2. 28. *Usque* adhuc. *And.* I. 5. 27. *Usque* adeo donec perpulit. *And.* IV. 1. 38. Ut defetiger *usque*. *Eun.* II. 1. 14. *Usque* ad lucem vigiles. *Eun.* II. 2. 47. Ex Aethiopia eſt *usque* haec. *Eun.* III. 2. 18. *Usque* illi de me supplicium dabo. *Heaut.* I. 1. 86. *Usque* ad necem. *Adelph.* II. 1. 28. *Usque* ambo defessi sumus. Ei *usque* os praebui. *Adelph.* II. 2. 5. & 7. *Usque* advorsa tempestate usi sumus. *Hec.* III. 4. 9. Progeniem vestram *usque* ab avo atque atavo proferens. *Phorm.* II. 3. 48.

USUS.

Nec magis ex *usu* tuo. *Eun.* V. 8. 47. Mihi sic eſt *usus*. *Heaut.* I. 1. 28. Tibi quod ex *usu* fiet. *Heaut.* I. 2. 36. Non *usus* veniet, spero. *Heaut.* III. 2. 42. Quid facto *usus* sit. *Adelph.* III. 3. 75. Siquid *usus* venerit. *Adelph.* V. 6. 7. Non *usus* facto eſt mihi. *Hec.* III. 1. 47. Si esset nostro ex *usu*. *Hec.* IV. 1. 33. Ex *usu* quod eſt, id persequar. *Hec.* IV. 3. 10. Mi *usus* venit. *Phorm.* I. 2. 23.

UT.

Modo *ut* possim. *And.* II. 4. 6. Amabo *ut* illuc transeas. *Eun.* III. 3. 31. Si ita eſt, facturus *ut* sit officium suum. *Adelph.* III. 5. 4. vide Notas. Hicine *ut* tibi respondeat? *Phorm.* V. 9. 3.

UT. *Quemadmodum.*

Age age, *ut* lubet. *And.* II. 1. 10. *Ut* tu plus vides. *And.* IV. 3. 23. vide Notas. *Ut* fit. *Eun.* I. 2. 18. Ita *ut* res sese habet. *Heaut.* IV. 3. 24. *Ut* quisque suum volt esse, itaſt. *Adelph.* III. 3. 45. Faciam *ut* mones. *Hec.* IV. 4. 97. *Ut* homoſt. *Phorm.* V. 2. 9.

UT. *Postquam.*

Ut hinc te introire iussi. *And.* III. 4. 11. *Ut* hosce instruxit. *Eun.* IV. 7. 12. *Ut* hinc forte ea ad obstetricem erat missa. *Adelph.* IV. 4. 10. Uxorem *ut* duxit. *Hec.* V. 1. 26. *Ut* abii abs te. *Phorm.* IV. 3. 12.

UT. *Quomodo. Quam valde.*

Ut falsus animi es. *Eun.* II. 2. 43. vide Notas. *Ut* errat. *Heaut.* IV. 8. 3. O Fortuna, *ut* numquam perpetua es data. *Hec.* III. 3. 46. vide Notas. *Ut* ludos facit. *Phorm.* V. 8. 52.

UT UT.

Ut ut erat. *Heaut.* I. 1. 26. Haec *ut ut* sunt. *Heaut.* IV. 8. 29. vide Notas. *Ut ut* haec sunt acta. *Adelph.* II. 2. 40. *Ut ut* haec sunt. *Phorm.* III. 2. 46.

UTCUMQUE.

Utcumque opuſt. *And.* IV. 3. 21. *Utcumque*, ubicumque opus eſt. *Heaut.* III. 3. 17.

UTER.

Harum duarum conditionum nunc *utram* malis, vide. *Heaut.* II. 3. 85. *Utrum* volt. *Heaut.* V. 5. 14. *Utrum* malis scio. *Hec.* III. 5. 15.

UTERQUE.

Utraeque res. *And.* I. 5. 52. *Uterque*, mater & pater. *Eun.* V. 2. 1. *Utrique* ab *utrisque* devincimini. *Heaut.* II. 4. 14. Vehemens *utramque* in partem es nimis. *Heaut.* III. 1. 31. vide Notas. Curemus aequam *uterque* partem. *Adelph.* I. 2. 50. Quam *uterque* eſt similis sui. *Phorm.* III. 2. 16. *Uterque utrique* eſt cordi. *Phorm.* V. 3. 17.

UTERVIS.

Qui *utramvis* recte norit, ambas noverit. *And.* Prol. 10. In aurem *utramvis* otiose ut dormias. *Heaut.* II. 3. 101. Si *utrumvis* horum, mu-

lier, umquam tibi visus forem. *Hec.* IV. 1. 10.

UTI.

Ita *uti* si esset filia. *Eun.* I. 2. 37. Ita *uti* quae ornantur sibi. *Heaut.* II. 3. 47. Ita *uti* decet. *Adelph.* IV. 7. 37. Si quaeret me, *uti* tum dicas. *Hec.* I. 2. 3. Ita *uti* par fuit. *Phorm.* V. 8. 15.

UTIBILIS.

Quid minus *utibile* fuit? *Phorm.* IV. 4. 9.

UTILIS.

Id ego arbitror adprime in vita esse *utile*. *And.* I. 1. 34. Quibus illud maxume *utile*st. *And.* V. 1. 16. In metu esse hunc, illi est *utile*. *Heaut.* I. 2. 25. Non est *utile* huic. *Adelph.* III. 2. 43. vide Notas. Neque honestum mihi, neque *utile* ipsi virgini est. *Hec.* I. 2. 76.

UTILITAS.

Utilitatem in ea re faciam ut cognoscas meam. *Eun.* II. 3. 18.

UTINAM.

Utinam id sit quod spero. *And.* V. 4. 28. *Utinam* esset mihi pars aequa amoris tecum. *Eun.* I. 2. 11. *Utinam* ita Di faxint. *Heaut.* I. 1. 109. *Utinam* hoc perpetuum fiat gaudium. *Adelph.* V. 9. 15. *Utinam* sciam ita esse istuc. *Hec.* IV. 1. 21. Quod *utinam* ne Phormioni id suadere in mentem incidisset. *Phorm.* I. 3. 5.

UTIQUAM.

Usque illud visum est Pamphilo ne *utiquam* grave. *Hec.* I. 2. 50. vide Notas. Id vero ne *utiquam* honestum esse arbitror. *Hec.* III. 3. 43. vide Notas.

UTOR.

Usum pro suis. *And.* Prol. 14. Nihil circumitione *usus* es. *And.* I. 2. 31. vide Notas. Solae *utuntur* his Reginae. *Eun.* I. 2. 88. Facili me *utetur* patre. *Heaut.* II. 1. 5. Scio te non esse *usum* antehac amicitia mea. *Adelph.* II. 3. 42. Mea, quae praeter spem evenere, *utantur* sine. *Adelph.* V. 3. 29. Huic aliquid paulum prae manu dederis, unde *utatur*. *Adelph.* V. 9. 24. Eodem ut iure *uti* senem liceat. quo iure sum *usus* adulescentior. Vetere in nova coepi *uti* consuetudine. *Hec.* Alt. Prol. 2. 3. & 29. Alias ut *uti* possim causa hac integra. *Hec.* I. 2. 5. Ne simili *utamur* fortuna atque *usi* sumus. *Phorm.* Prol. 32. Scisti *uti* foro. *Phorm.* I. 2. 29. Sic sum: si placeo, *utere*. *Phorm.* III. 2. 42. Duplici spe *utier*. *Phorm.* IV. 2. 13.

UTRUM.

Utrum praedicemne an taceam? *Eun.* IV. 4. 53. *Utrum* studione id sibi habet, an laudi putat fore? *Adelph.* III. 3. 28. *Utrum* stultitia facere ego hunc an malitia dicam. *Phorm.* IV. 3. 54.

UXOR.

Sive ista *uxor* sive amicast, gravida e Pamphilo est. *And.* I. 3. 11. *Uxor* tibi ducendast. *And.* I. 5. 19. Quam ego animo egregie caram pro *uxore* habuerim. *And.* I. 5. 38. Erus, quantum audio, *uxore* excidit. *And.* II. 5. 12. Domus, *uxor*, liberi inventi. *And.* V. 3. 20. Amicam ut habeas prope iam in *uxoris* loco. *Heaut.* I. 1. 52. Prope iam ut pro *uxore* haberet. *Heaut.* I. 1. 46. *Uxorem* numquam habui. *Uxorem* duxit. *Adelph.* I. 1. 19. & 21. *Uxor* sine dote veniet. *Adelph.* IV. 7. 21. Cur non domum *uxorem* accersis? *Adelph.* V. 7. 6. *Uxorem* deducit domum. *Hec.* I. 2. 60. Quid mulieris *uxorem* habes? Reduc *uxorem*. *Hec.* IV. 4. 24. & 34. Quod habes, ita ut voluisti, *uxorem* sine mala fama palam. *Phorm.* I. 3. 17. vide Notas. Nullam mihi malim, quam istanc *uxorem* dari. *Phorm.* IV. 3. 53. Duasne is *uxores*? *Phorm.* V. 2. 27. vide Notas.

UXORIUS.

Abhorrenti ab re *uxoria*. *And.* V. 1. 10.

